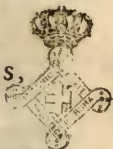

NAZIONALE
13
2M C
11

R. P. D.

LVDOVICI GOMES,

EPISCOPI SARNENSIS, SACRI PALATII AVDITORIS,

Commentarii in iudiciales regulas Cancellariæ.

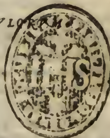

EIVSDEM,

Venustum vtriusque signaturæ Compendium.

CCESSERVNT NVNC OMNIVM PRIMVM HVIC postremę editioni luculentiss. Adnotationes IO. MILLAEI, pro-Prætoris generalis in Bugæorum & Veromesiorum prouincia.

CVM GEMINO INDICE, ALTERO, TITVLORVM altero, rerum & sententiarum insignium.

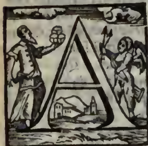
VENETIIS,

Apud Ioan. Mariam Bonellum Iuniorem. 1575.

PAVLO TERTIO.
PONTIFICI MAXIMO,
EIDEM'QVE OPTIMO.

LVDOVICVS GOMES EPISCOPVS SARNENS. FELICITATEM.

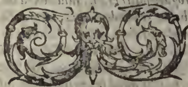

B eo ipso die, quo me studiorum ardentior cura incessit, Beatissime Pater, nihil magis præ me tuli, neq; ingenuo, ac studioso viro dignius existimaui, quàm otij sui, & studiorum rationem optimis Principibus, sapientibusque viris reddere. Hoc Aristoteles Alexandro, vterque Plinius Tito, & Traiano, ac pleriq; veterum magno & Excellenti viri ingenio, maioribus suis præstiterunt. Gymnosophistæ quoque, Indiæ sapientes, tantopere otium detestabãtur, vt non modò ipsi temporis rationem reddere, sed ab alijs accipere consueuerint: qui priusquam edulia mensis apponerentur, adolescentes ex diuersis officijs conuenientes interrogare soliti erant, quid boni à lucis ortu, tunc vsque didicissent, quique nihil habebat respondendum, impransus foras extrudebatur: pro certo habentes id quod erat, sicut virtutis laborem, ita sceleris otium esse ministrum. Nihilque agendo homines (quod Cato dictitabat) ad malè agendum instrui. Quibus ego exemplis admonitus, cùm Patauij, studiorum causa agens, aliquid fortè profecissem, illud in primis laboriosum opus, Marino Georgio Veneto, clarissimo vndecunque viro, cuius opera non mediocrem Patauij locum fueram consecutus, dicandum duxi, & ibi nonnulla conscripsi, quorum aliqua, proximis diebus, sub auspicio Sacratissimi nominis tui in lucem prodiere. Nunc verò superest, Beatissime Pater, vt eius quoque temporis, quo iam per vndecim annos in tuo Rotæ Auditorio, veluti Diogenes, doliũ volui, cõputum tibi, & rationem reddam. Quod quidem, vt maturius à me fieret, quæ nuper sum pollicitus, hæc qualiacunque Commentaria regularum Cancellariæ Apostol. quibus orbis Christianus magna ex parte regitur, iure tibi illarum conditori dedico, atque offero, qui vnus omnium Romanorũ Pontificum etiam maiestatem Sedis Apostolicæ iam iam collabentem optimis institutis, atque

ornamentis illustratam honorasti. Continent siquidem earundem interpretationem varia rerum cognitione conspersam & nascentis Ecclesiæ, ac Cancellariæ primordia, incrementa, varietatem, & nostra usque ad tempora progressum. Continent supra quingentas Reipub. perquam utiles, ac nouas Rotæ Decisiones meo tempore collectas, per quas causarum patroni, cæterique causidici instruuntur, ecclesiastici ordinis iudices quid agere debeant, admonentur, & tanquam adhibitis luminibus, litium tenebris fugatis, Christianæ Reipublicæ status roboratur. Quibus non iniucundum vtriusque Signaturæ Compendium, formulam antiquæ, & nouæ curiæ demonstrans, annexum est. Quo in opere quantum elaborauerim, quantum industriæ, ac studij adhibuerim, aliorum sit iudicium. Et si homini vehementer occupato aliquid forte per incuriam exciderit, facile condonabis: difficile quippe fuit Ioui Imperij, ac gubernationis domino, & Mercurio literarum principi pariter inseruire. Nam Lunam, cæterosque cæle stes nunquam ab ædibus Mercurij separatiores esse ferunt, quam vbi Iouis sedes ingrediuntur. Hæc igitur pro tua humanitate, Paule optime, suscipe, & Sarnensem tuum (cui nihil magis cordi est, quam, vt tibi bonorum omnium parenti studij sui fructus rependat) resoue. Qui si ingenij tui celsitudini minime responderit, dabis veniam. Nam, vt es erga impios iustissimus Iudex, ita esse soles erga studiosos indulgentissimus Pater.

Vale.

REGVLAE CANCELLARIAE,

IVDICIALES, ET QVAEDAM ALIA,

QVAE HOC OPERE CONTINENTVR.

INDEX EORVM QVAE HOC OPERE CONCLVDVNTVR.

Actus

C

Cardi

subſti

Conſen

D

Decretum

Dispen

E

Episcopi

Extensio

Ille

Intel

L

Legem

Mentio

N

Papa

possessorij

Publi

Q

R

Regula

S

Sen

Successor

V

FINIS.

R. P. D.
LVDOVICI GOMES HISPANI.
EPISCOPI SARNEN.
SACRI PALATII APOSTOLICI AVDITORIS,

Vtriusque signaturæ referendarij, ac sacrę Pœnitentiariæ Apostolicæ Regentis, super Regulas Cancellariæ Apostolicæ iudiciales, quæ in Libro Rotæ inscriptæ sunt, Commentaria.

Titulus, siue Rubrica Regularum.

REGVLAE ORDINATIONES ET CONSTITVTIONES CANCELLARIAE APOSTOLICAE.

NTEQVAM particularem, & indiuiduam cuiuslibet regulæ interpretationem attingamus, operæ pretium erit, quædam in vniuersum, & per trāsitum, de intellectu, significationeque tituli præfari. Nam veriores redduntur sermones nostri, cùm vniuersalibus prius cognitis, ad particularia descendimus, vt dicit Philosophus primo Physicorum, quem Iurisconsulti multis locis sunt imitati, ut in l. 1. ff. de iusti. & iur. & in l. 1. ff. si cer. pet. & in §. his itaque. instit. de iust. de iur. & alibi sæpe. quem ordinē, ut nos plenius imitemur, totum istum titulū, siue rub. in sex quæstiones distribuendū putauimus, quarum summa hæc erit.

QVAESTIO PRIMA.

IRCA primam quæstionẽ illud satis cõpertũ est, † Regulas cancellariæ à Io.xxij. initium & originem habuisse. Nam in ueteusto quodam mẽbrano codice (quem uulgares quinternum Cancellariæ Apostolicæ uocant) primus omnium in ordine ponitur Io.22. Regularũ author, nec ante ipsum alius sum morũ Pōtificum inuenitur, qui hoc prius tentauerit. Et licet Cancellaria apostolica, & Vicecancellarii, officium (unde Regulæ istæ denominationem acceperunt) longè ante Ioan.22. præcessisse uideantur: nihilominus Regulæ istæ non fuerunt eo tempore saltem in scriptis, sed longo interuallo conditæ: Nam Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, sed uiuæ uocis mãdato & stylo regebantur: uerum quia sine aliquo certo ordine, sed euentualiter, & quodammodo fortuito procedebant, stabilitatem nõ habuerunt: quo factum est, ut non solum Regulæ, sed ferè omnia Rom. Curiç officia per quandam consequentiam successiuis temporibus etiam mutationem, & magnã sui status uicissitudinem receperunt. De quibus omnibus non abs re eris loco præambuli pauca quædam commemorare.

ADNOT. IOAN. MILAEVS.

† Stylus Romanæ curiæ est attendendus, ut c. quam graui. in fi. extra de crim. fal. & gl. in c. ad hæc extra de rescrip. Et licet ante hac non fuerit in scriptis redactus, tamen ex non scripto ius uenit quod usus approbauit. Nam diuturni mores consensu utentium comprobati legem imitantur, ut §. ex non scripto. Inst. de iur. nat. gent. & ciu. Et talis stylus, siue usum decem annis approbatur, ut l. si cum fideic. §. Aristo. ff. qui & à quibus manu. lib. non fiant, & dicitur longa consuetudo uel stylus x. annis, qui tanto tẽpore roboratur: ut insti. de usuc. §. i. ad hoc autem, ut consuetudo concernens iudicialia approbetur, requiritur ꝙ bis secundum eam iudicetur, ut glos. d. §. ex non scripto. Inst. de iur. na. ge. & ciu. quia unus actus inducit consuetudinem. l. 3. in fin. C. de episc. aud. Alia est consuetudo, quæ seruatur ad litis decisionem, tunc inspicienda est consuetudo, quæ obseruatur in loco contractus. l. si fundus. ff. de euic. nam in contractibus id sequimur, quod actum est, quòd si non appareat, quod actum erit, consequens erit, ut id sequamur, quod in regione, in qua id actum est, frequentatur. Quòd si non appareat regionis mos quia uarius fuit, tunc est iudicantis id sequi, quod minimum est, ut l. semper in stipulationibus. ff. de reg. iur. & l. de quib. ff. de leg.

De Cancellaria & Vicecancellarii origine.

ANte omnia igitur illud constat temporibus Lucii papæ 3. qui per ducentos annos, & ultra, Ioannem pręcessit, ut historici referunt, cancellariam fuisse in esse productam, ut patet in c. ad hæc de rescri. qui est text. Lucii 3. Et eodem modo temporibus Innoc. 3. qui post Lucium, licet ante Ioannem per plures annos in Pontificatu sedit, non tantum de Cancellaria, sed etiam de deputatis ad eam fit mentio, in c. dura. in princ. de crim. fal. & in c. porrecta, de confir. uril. uel inutil. Nondum tamen illis temporibus Vicecãcellarii dignitas, qui Regularum minister & custos est, quod ego legerim, inuenta fuit. Sed Cancellariæ officium per pręsidentem, & quosdam alios tunc regebatur. De quo præsidẽte postea meminit decisio Rotæ. DLXV. in antiquis incip. utrum capitulum col. 1. Successu tamen temporis Vicecãcellarius creatus fuit uir purus, & singularis industriæ doctor sine aliqua alia dignitate. Sũt tamen qui dicant Vicecancellarium longè ante ipsa tempora fuisse institutum, illumq; aliquando Scriniarium, interdum primicerium, nonnunquam Bibliothecarium appellantes, quòd tam ex antiquis põtificum literis apostolicis, quam etiam nonnullorum iurium testimonio comprobare nituntur. In primis literæ Stephani Papæ 2. (qui fuit circa annum a Natiuitate Christi DCCLII.) adducuntur quæ habent hæc uerba: Scriptum per manus Benedicti Scriniarii S. Romanæ ecclesiæ in mense Iulio, indictione quinta in Sa

cratissima

ctatissima sede beati Petri apost. tertio anno Pontificatus, &c. Aliæ literæ Paschalis primi etiam habent hæc uerba. Scriptum per manus Theodori Scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, &c. Ex quibus quidem literis apparet Vicecancellariam Scriniariū appellatum, quod etiam ex tex in c. ad audientiam, de præscript. comprobare nitūtur, ubi de Scriniario fit mētio. Sed in hoc diligenter est aduertendum non esse uerū, literas prædictas, ne tex. in d. c. ad audientiam, de Scriniario loquentes, debere de Vicecancellario intelligi, sed de notariis, quos hodie protonotarios appellamus, qui omnium officialium curiæ antiquiores sunt, & glo. in d. c. ad audientiam, communiter approbata, Scriniarium pro notario exponit.

De origine & officio Protonotariorum.

VNde, ut habeatur perfecta notitia antiquitatis temporum iniuria dispertitę: est notandum, ꝙ initia Orientis ecclesiæ sub Clemente 1. ut Damasus author est, creati fuere notarii septem ad res gestas martyrum diligenter conscribendas, quibus septem urbis regiones, quæ parochiæ dicebantur, distributæ fuere, ut Platina, & alii meminerunt. Et quia Antherus papa, eius nominis primus, statuerat res martyrum gestas à notariis conscriptas, Scriniis ecclesiæ recondi, fortassis ab eo tempore Scriniarii sunt appellari, prout gl. illos appellat in d. c. ad audientiam, de præscr. & alibi sæpe. verum, quia tpe Iulii papæ 1. non ita martyria christianorum frequentabantur, quia creuerat in immensum iā decus ecclesiæ propter Cōstantini magni conuersionem: ideo dicti notarii nihil forte habentes, quod iam de martyrib. scriberent, ex mandato Iulii 1. omnia & quęcunque alia ad ecclesiam pertinentia scribere cœperunt (ut Damasus in uita Iulii refert) ubi de Scrinio scripturarum notariorum etiam meminit, inde uerisimile est prædictis notariis, ut dixi, ab scriniis reconditarum scripturarum Scriniarios appellatos: quodq. ut creditur, inter illa ad ecclesiam pertinentia, quæ Iulius adnotare eos uoluit, Apostolicas quoque literas scribere cœperunt, quod ex antiquis literis Apostolicis Sergii papæ 4. manifestum redditur, in illis uerbis, uidelicet, Scriptū per manus Benedicti Notarii, Regionarii, & Scriniarii S. R. E. &c. quæ quidem uerba duo indicant, primum illius bullæ Scriptorem unum fuisse ex illis septem Notariis à Clemente primo cōstitutis, ex eo, quia appellatur Regionarius, quia illis Notariis, ut dixi, septem regiones urbis diuisæ fuerant ut Damasus & Platina referunt in uita Clementis. Secundum quia appellatur Scriniarius, quia scribere solebant res dignas Scrinio, uel quæ clerici in Scrinio recondere debebant, ut dicit Damasus in uita Iulii. Constat igitur ex prœmissis Scriniarium non esse uicecancellarium, ut illi, male opinabantur, quod etiam probatur ex aliis antiquis Martini 11. Apostolicis literis literis, ubi Notarius illarum bullarum Scriniarius appellatur in hæc uerba: Scriptū per manus Hadriani Scriniarii S. R. E. Et ita debet intelligi Stephani, & Paschalis summorum Pontificum bullæ superius in contrarium allegatæ, quæ non de Vicecancellario, ut dictum est, sed de Notariis intelligi debent, cum quibus aliæ literę Ben. 7. concordant, dum in eis dicitur: Scriptū per manus Io. Scriniarii S. R. Eccle. Et hoc idem multis aliis antiquis literis Apostolicis probari posset, quas studiosus adolescens Ant. Galesius curiosissime collegit.

Creuit deinde, auctis diuitiis istorum Notariorum honor, ut ad differentiam aliorum notariorum urbis Protonotarii appellarentur, quasi primi inter alios Notarios, ut dicit Ioan. de Platea in l. 2. C. de primicc. lib. 12. ubi Alciatus, & quidam alii moder. hanc Protonotariorum dignitatē multum extollunt, & eos late sequitur doctus Moder. Taurinen. Io. Franc. Purpuratus in l. 1. col. 31. num. 301. cum seq. ff. de offi. eius, nec immeritò. Sunt enim sedis Apostolicæ & principis Notarii: propter quod denominationem, & dignitatem acceperunt, ut dicit Alex. in cons. 87. inci. uisis codicillis, in 2. col. in 2. uol. & ante ipsum Aret. in l. laudabilem. C. de aduo. di. iud. protos. n. Græcè, Latinè primus dicit: sicut protomartyr. primus martyr, ut dicit gl. in §. illud. in auth. de tabellio. Hinc protocollum dicimus primam scripturam, inde protomedicus, protoplautus, protogonus,

nus,& quingenta alia uocabula deducuntur. Sicut etiam inter eosdem Notarios antiquior, seu decanus, olim protoscriniarius, ut Leo 8. dictus fuit uel primicerius appellabatur, tantaq. fuit illius existimatio, quod sicuti hodie decano Rotæ magnus in Capella Papæ honor tribuitur propter ministeriũ mitræ, ita & primicerio inter alios Protonotarios in signum maioris prærogatiuæ commissa erat datandi facultas, ut apparet in bullis Martini 11. ubi dicitur: Data per manus Stepha. primicerii defensoris summæ sedis Apostoli. anno Pontificatus D. Martini 11. & in bullis Stephani. 7, dicitur: Data per manus Stephani primicerii anno 11. Domini Stephani. Quæ quidem datandi facultas, nescio qua de causa postea Bibliothecario Sedis apostolicæ concessa fuit, ut bullæ antiquæ Benedicti 7. & Sergii 4. testantur: quem Bibliothecarium quidam, ut dixi, pro Viceecancellario acceperunt, cum Bibliothecarii officium olim sicut hodie in palatio Apostolico aliud præ se ferat. Nam qui Bibliothecæ Lateranæ præfectus erat, Bibliothecarius dicebatur, de quo Laterano Bibliothecario Platina meminit in uita Io. 14. Sed quia locus iste non postulat circa ista officia euagari, de quib. latius scribam in tract. de official. curiæ. inserto cum illo de potestate, & stylo sacræ pœnitentiariæ. ideo omitto. Et interim circa dignitatem protonotariorum uidenda sunt, quæ scribit Io. de Piat. in l. fi. in 3. col. C. de dec. lib. 10. & gl. pragmaticæ in tit. de causis. §. quæ qd. in gl. Protonotarios. Et quæ dñt Mod. & nouissimi rep. in c. Rayn. i. uerbo adiecto impuberi, &c. fol. 157. col. 3. de test. ubi notabiliter loquuntur, & reassumit Bart. Cass. in tract. Gloriæ mundi. in 4. parte. in a 9. consideratione. ubi latissime scribit de oib. officialib. curiæ R. Et Car. Iac. in tract. cõcilii. fol. 71. in 1. & 2. col. Et de protonotariis facit ẽt mẽtionẽ Io. de terra rubea in trac. primogenituræ. fol. 107. col. 4. Et Pet. Belluga in Spec. principũ. rub. 6. nu. x. qui ad hoc plura iura allegat, & unũ notabile priuilegium eorum ponit bonit Bonif. de Vitalinis Rotæ auditor in cle. 1. in 11. col. num. 15 11. & seq. de hær. de quib. etiam meminerunt Mod. Vercan proœ. Dig. fol. 11. & in l. 2 ff. de orig. iuris, & Volatetanus li. 39. Philosophiæ, tit. de magistratib. de qb. aliquid dicam infra in regula de non iudicando, nisi fm literas expeditas q. fi.

Redeundo igitur ad Viceecancellarium, concludo illum antiquis temporib. non Scriniarium, Bibliothecarium, aut primicerium, sed suo nomine Viceecancellariũ, appellatum. Non erat tamen hoc officiũ in tam excelso honoris gradu positum sicut hodie, quia Viceecancellarius, ut dixi, non habebat dignitatem. Adeo, quod adhuc tempore Nicolai papæ 3. Lugduuensis, quod concilii Viceecancellarius cardinalis non erat, sed priuatus homo: quin unà cũ protonotariis papæ in camera ad exequendũ mandata eius, sicut cardinales in consistorio, & diuinis officiis assistebat. Quod fuit obseruatum usque ad tempora Bonifa. 8. quo tpe ẽt ille Viceecancellarius, de quo idem Bonifa. meminit in proœ. 6. decretalium. incip. sacrosanctæ, non erat cardinalis, sed postea ab eodem Bonifa. diaconus cardinalis creatus fuit, ut Io. An. ibi. in gi. author est. Illud etiam non est omittendũ quòd antequam Viceecancellarius crearetur cardinalis, una & eadem erat ipsius & notariorum mensa semel in die de portionibus palatii sustentari solita, ad quã nullus, quantæcunque fuisset præeminentiæ conditionis, & status comedere audebat sine speciali licentia papæ. Et quod est magis mirandum, nullus ex officialibus ita communiter uiuentibus medicinã sumere, aut sanguinem minuere poterat absque speciali licentia Viceecancellarii, faciliter obtinenda, ut in prædicto membrano libro peruetusto latius enarratur. Et hoc idẽ in cardinalibus infirmis obseruatum fuisse antiquis temporibus refert Host. Nam illi non poterant sanguinem minuere sine speciali licentia papæ, ut tradit Host. qui in hoc habetur corruptus in summa de pœnitentia, & re. §. cui confitendum, uersic. cui cardinales, & in c. ecclesia uestra. el 2. de elect. Quis autem tunc Viceecancellarii, Notariorum, Auditoris contradictarum, & Correctoris uiuẽdi modus fuerit, cuius ẽt quantitatis uel mensuræ fuerint portiones panis, uini, carniũ, & ordei, quas singulis dieb. ex palatio Apost. capiebant. Quid etiam

etiam papa circa strenam, & alia cum eisdem die natiuitatis domini nostri Iesu Christi seruare solebat: quid preterea qn̄ curia extra urbem proficiscebatur, prædictis officialib. conferebat seu largiretur, in dictio membranæ libro latius describūtur. Quæ licet cognitione iocunda & digna uideantur, propter notitiam uetustatis ac etiam, ut facilè percipi possit ex quàm tenuissimis principiis hæc Vicecancellarii dignitas, & sacrum cancellariæ officium in immensum creuerint. Nihilominus tamē, quia uideretur nimis prolixū, & fortassis extra propositum nostrum illa hic recensere, quæ fortè tres bonas papyri paginas occuparent, omitto. Non tamen silentio prætereo vnum satis notandum, ꝙ licet Vicecancellarii officium tam angustis tunc includeretur limitibus, & Vicecancellarius cardinalis non esset: maior tn̄ illi post cardinales honor, quàm reliquis aliis curię prælatis impendebatur. Designatus enim erat Vicecancellario, Notariis, Auditori contradictarum, & Correctorib. post presbyteros cardinales in capella papæ sedēdi locus, aliique honorum gradus tribuebantur illis de quib. ibi latius narratur. Et hæ quidem officialium prædictorum prerogatiuæ, quousque ex cardinalibus Vicecancellariū fieri placuit, promiscuæ erant, ac longo usu seruatæ. Sed postquam Vicecancellarius cardinalis effectus fuit, summa totius potestatis & honorum in vnum delata, illam mutuam obseruationem aboleuit. Adeò, ꝙ illa Vicecancellarii ac notariorum cōmunis ac familiaris mensa, tū portionib; quas ex palatio apostolico recipiēt locus etiam capellæ post presbyteros cardinales in dissuetudinem abiere. Inde euenit ꝙ Auditor contradictarū, qui post cardinales, & Vicecancellarium cæterosque curiæ prælatos, ut præmissum est, præcedere solebat. post huiusmodi Vicecancellarii in cardinalem promotionem ab omnibus precedebatur. Vt nōn ab re Bonifacius de uitalinis, olim Rotę auditor, in cle. ne Romani. §. sanè. de elect. dixerit, Auditorē cōtradictarū quondā cæteris Auditorib. dignitatē maiorē, & loco digniorem, suo t pe potestatē localē, ab aliis Auditorib. separatam satis abiectā, ac minus honorificam, & honestam habuisse. Nec mirādum horum officialium dignitates, aut honores tēpore diminutos fuisse, cùm & alii similes curiæ Romanæ ministri eadem tēporū uicissitudine, & fortunæ turbinæ sint depressi: adeò, ut hoc tempore uix prima eorū institutione uestigia appareāt.

Rotæ immutatio.

NAM satis apparet Rotæ Auditorium non idem, nec in eo statu antiquis tēporib. fuisse quomodo est. Erant .n. sine numero certo Auditores ad audiendum & referendum tm̄ deputati, ut dicit Spec ul. in titul. de leg. §. iam nunc dicendum. uersic. Item non obstat si obiicis. Postea uerò auctis sedis apostolicæ negotiis, concessa fuit Auditorib. diffiniendi facultas, ut patet ex his quæ tradit Spec. in tit. de Auditore. Sicq; uario mō obseruatū fuit usq; ad tempora Sixti 4 qui omnium primus numerum Auditorum ad duodecim restrinxit. erant. n. adhuc tempore Sixti nu me. 14. qui nominib. suis propriis in bulla Sixti super hoc confecta numerātur, sub Dat. Prid. Idus Maii. 1472. anno eius primo, & t pe Thomæ Fastoli erāt 21. Auditores ut uidi adnotatum per R. D. Iac. Simonett. & hoc innuit decisio licet corruptè, in causa quinta dub. 15. eiusdē Fastoli. Nec mirū, quia erat duplex auditorū locus, uidelicet primi gradus, & secūdi gradus, ut colligitur ex 42. dubio eiusdem Fastoli, & ex subscriptione consilii Old. 266. sicut ēt tempore antiquo canonici in ecclesia dicebantur clerici primi gradus, sed alii simpliciter beneficiati dicebantur clerici secundi gradus, ut notat Innocen. in c. sedes. de rescrip. & in cap. fin. in 2. col. de præbend. Et isti gradus Auditorum, ut opinor uidebantur introducti respectu primæ & secundæ instantię. itaq; Auditores primi gradus erant, qui cognoscebant simpliciter de negotio principali, de quo si appellari cōtigerat, causa appellationis cōmittebatur Auditorib. secundi gradus. Quod uidetur colligi ex dictis Oldra. in consil. 304. in prin. Et ad effectum istorum graduum bene consonant, ꝙ tunc Auditores essent. a 21. uel plures aut minus, quia non erat certus numerus firmatus usque ad tēpora Sixti, sicut ēt neq; ante Sixtū Audito

res recipiebantur, nec examinabantur coram Vicecancellario, quia hoc Sixtus omnium primus per prędictam bullam, introduxit, ut hodie practicatur: & illa bulla adhuc in scriniis Rotæ seruatur. Sed Camerarius de mandato Papę olim auditores per dationem capæ, rocheti, & birreti recipiebat eos in matricula, postea scribi faciens, prout refert Egidius dec. 611. incip. licet capella. & Camerarius tunc erat iudex auditorum, & non alius, & ille solus Auditores excõicare poterat, ut sũt de hoc penes me plures Cancellariæ antiquę tam Greg. 11. q̃ Bened. 13. quæ omnia postea fuerũt per Inno. & Sixtũ immutata. Et quod est magis mirandum, Rota a tempore Sixti usq; ad nostra tempora, in quib. feliciter sedet Paulus Papa 3 uarias etiam mutationes recepit. Nã tp̃e Sixti non informabãt uerbo, sed datis per auditorem dubiis, aduocati de iure in scriptis respondebant, sequuti conf. Clem. 4. de quo loquitur Spec. in ti. de requis. conf. col. fi. Sed illa obseruatio parum durauit, quia tempore Alex. 6. cupiditate aliquorũ aduocatorum interrupta fuit. Sedebãt tamen tunc Auditores in palatio ter in hebdomada. Nuoc uerò hæc omnia sunt immutata. Nã Clemens 7. uoluit bis tantum Auditores in hebdomada sedere, causantib. bellorum turbinibus, & luterani dogmatis incendiis, quib. Alemaniæ maior pars, & Angliæ cum in pluribus aliis ab obedientia sedis apostolicę defecerunt. Sic etiam & nunc tempore Pauli 3. informandi modus omnino immutatus extitit. Nam cùm prius procuratores omnes, & aduocati maximis partium impensis, & Auditorum molestiis uoce informarent, nescio quo pacto mutuo, & unanimi aduocatorum & procuratorum consensu, petitum fuit a Rota non amplius uocaliter, sed in scriptis informari. Quod Papæ primum, Rotæ & denique toti curiæ placuit. Sicque redemptum est tempus, quod quotidie inutiliter, cum dispendio omnium amittebatur.

Sacræ pœnitentiariæ officii uariatio.

APparet igitur ex prædictis quãta fuerit status primi Rotæ uariatio, quanta styli antiqui uicissitudo, quæ magis etiã cernitur in officio sacræ pœnitentiariæ, cuius immeritò sum regens. Illud etiam pœnitentiarię officium in ecclesia primitiua cõmuniter a plurib. immaculatæ uitæ & sciẽtiæ eruditione simplicib. confessoribus cũ magna autoritate, ac summo honore regebatur, ut Cassiodorus, Socrates, & Sozomenus in historia ecclesiastica testantur. Et ita pœnitentiarii in ecclesia uenerabiles & conspicui erant: ut reprehendi à Benedicto 12. meruerint Auinione anno pontificatus eius quarto, quare pileum, & protonotarii equitando non portarent, & inde euenit, q̃ pœnitentiariorum senior, quem hodie decanũ seu priorem appellant, mitrã papæ, quam hodie decanus Rotæ & publice rochetum, sicut alii curiæ Romanæ prælati gestare solebat, ut in quodam per uetusto membrano libro pœnitentiariæ apostolicæ apud S. Petrum scriptum inuenimus. Ad tantumq; honoris culmen hæc pœnitentiariorum cura deuenit, ut nõ dedignarentur olim quindecim cardinales illud munus subire, ut papa Bene. 12. refert se in quodam antiquo libro habuisse scriptum. Et hoc idem Erasmus affirmat li. 2. responsionis ad Albertum Pium Carporũ principẽ. fol. 41. Et hoc est fortassis, quod Damasus inouit in uita Marcelli, dum dicit Marcellum Papa 15. in urbem cardinales constituisse propter baptismum & pœnitentiam multorum, & idem dicit Aluarus Pelagius antiquissimus cardinalis lib. 2. de planctu ecclesiæ. art. 16. Et ita debet corrigi dictum Arch. qui idem sentit in c. ubi periculum col. 1. de elect. lib. 6. Ex quibus liquide apparet tunc cardinales pœnitentiariorum curam gessisse, à qua, crescentibus postea ecclesiæ facultatibus, fuerunt exempti ut idem Benedictus Papa refert. Si quid etiam grauis negotii pontificibus agendum occurrebat, id facilè pęnitentiariis idoneis committebatur, ut de compilatione decretalium Gregorium nonum fecisse in eatũdem proęmio legimus. Post quam uerò cura sacri officii pęnitentiariæ uni cardinali demandata fuit, totus ille cõis pęnitentiariorũ honos, tota deniq; cõfessorum subornatio, & reciproca cura perire, ac simul cũ officio ad unum tantum cardinalẽ, quẽ maiorẽ pęnitentiariũ appellarunt, deuenit. Sic. n. uariat fortuna uices.

Episco

Episcoporum dignitatis diminutio.

SEd hoc parum uideri debet, quãdo etiã episcoporum dignitas, quę maior omnibus aliis in ecclesia primitiua fuit & a iure diuino exordium habuit, eadem temporũ uicissitudo depressit. Nam (ut in ueterib. authorib. legimus) episcopi usque ad tempora Clem. 5. & Io. 22. in ecclesia dei, ita in excelso honoris & æstimationis fastigio positi fuerũt, ut dignitate deprimi, ac gradu minui arbitrarentur, si ex episcopi ad cardinalatus officium assumerentur. Nec immeritò. Illis enim solis data erat etiam loci prærogatiua anterior, unde adhuc post Nicolaum secundum episcopi immediatè post papam subscribebant, deinde presbyteri postea diaconi cardinales, cum ex multis, tum ex quibusdam Vrbani 2. literis Apostolicis. Dat. Salerni. 14. Calend. Octob. 15. Ind. Anno Dominicæ incarnationis, MXCII. Pontificatus sui anno 5. clarius apparet, in quib. immediatè post papam, & ante cardinales subscripti sunt Ausculanus, Rappolanus, Troianus, & multi alii episcopi. Durauerat autem sub hoc tenore felicitatis illa episcoporum dignitas usque ad Bon. 8. tempora, ut refert Io. And. in c. cum aliquibus, in nouella de rescrip. li. 6. & in c. cum Apostolus, de censi. licet ibi habeatur diminutus. Quo tempore refert Io. And. multos prætermissos fuisse cardinalati, quia episcopi erãt, ne sic dignitate minuerentur. Quod postea nescio quo pacto fuit immutatum: fortè, quia in palatio apostolico fuerat tunc bis pronuntiatum non notari in tali promotione descensum, ut dicit Io. Franc. Paui. in extrau. ad onus uel quia iam plenior potestas in eligendis summis pontificibus cardin. attributa fuerit, cum antea non solis cardi. concederetur, ut patet in c. in nomine. 23. dist. & in sexcentis aliis locis. utcunque sit Io. And. in d. c. hanc consuetudinẽ intantum dilatatã commẽdat, uidelicet ꝙ quandoque de solis episcopis tũc fiet una cardinaliũ ordinatio seu promotio. Et miratur Boni. 6. libri decretalium conditorẽ reuocatorias gratiarũ, & alia permulta inuenisse, nesciuisse tñ ista inuenire: & Ioan. And. sequitur idem Io. Fran. Pauinus auditor Rotę in tract. uisitationis, in 2. q. 1. par. & reassumit Mod. Bonon. in tract. legati.

Itaque ex prędictis adparet uariam fuisse prædictorum officiorum mutationem, quam nunquam, ut opinor, meliori statu cõstitutam legimus, quàm modo. Nam, ut ad Vicecancellarium reuertamur, nõ sine magna ratione ordinatũ fuit, hoc officiũ tantum cardinalibus tribui debere. Quia Vicecancellarius ꝑꝑ sceptrum iustitiæ qd' tenet supremum inter omnes debuit tenere principatum, sicut & ipsa iustitia, quæ cæteras alias uirtutes excellit, ſm Philos. 2. Ethic. & tex. in auth. ut omnes obed. prin. prouin. in princ. De qua quidem Vicecancellari excellentia latissime tradunt Mod. Tauri, uidelicet, Io. Franc. Purpuratus in l. 1. ff. de off. eius, &c. Conueniens igitur fuit, non ut antea, simplicibus & priuatis uiris, sed personis magna & illustri dignitate præditis, cuiusmodi sunt cardinales hoc officium commendare, ut sic & personæ huiusmodi, & dignitatis accessione, splendore, & nominis celebritatem caperet. Et quamuis Camerarius officium longè antea cardinalibus fuerat commissum, ut adparet in c. audientiam, de præscri. & per consequens uideretur huic officio Vicecancellarius propter administrationem iustitiæ, quam gerit, cæteris omnib. præfertur, ut notant doct. in cle. 2. de elect. ideo conueniens fuit illi maiorem tribuere dignitatis prærogatiuam, sicut uidemus in Referendarius, qui Protonotariis illis antiquioribus præferuntur, propter rationem quam scribo in regula de non iudicando, nisi secundum literas expeditas.

Sed postquã huc digressi sumus, operæpretiũ erit perscrutari, quamobrẽ hic cardinalis cancellariæ apostolicæ præfectus, Vicecancellarius potius quam cancellarius appelletur.

SOLVTIO. Laurentius, Cardinalis Zabarella, & alii in d. cle. ne Romani, de elec. dicunt hoc factum fuisse, quia antiquis temporibus ille Cardinalis certauerat de paritate cum Papa, & ob eam causam ordinatum fuit, ꝙ per diminutionem de cætero Vicecancellarius appellaretur. Ita dicunt præfati cum quibus alii ubique doctores, more ouium primam sequentium præcipitati sunt. Sed ꝗ ista, Deus immortalis

talis frigida sint,& à uero aliena, qui uel parum historiam ecclesiasticam calluerit satis dignoscere potest. Nam ꝙ cardinalis Cancellariæ contenderit unquam de paritate cum Papa, uel appellatus fuerit unquã Cancellarius,& postea ordinatum, ꝙ Vicecãcellarius appellaretur, nullibi legimus sed sunt quædam somnia. Et ideo ego arbitror aliunde hoc nomen Vicecancellarii processisse. Nã constat summũ pontificem solũ i ecclesia Dei appellari, sicut Moyses Cancellariũ Dei, cũ quo unũ,& idem consistoriũ facit. Ita in indiuiduo dñt Mod. Galli rep.c.Raynut.in uerbo uxorem nomine Adelasiã, nu.497. de testa. Et idẽ dicũt alii Moder. in tract. siue Catalogo gloriæ mundi, in 4. parte in 13. cõsideratione. Si igitur Papa est Cancellarius, nõ uidebatur conueniens alium etiam Cancellarium Papæ similem nominare, sed potius Vicecancellarium, qui eius uices gereret sicut Rex in regno sub non facit Regem, sed Viceregẽ. Et hoc etiam alia ratione suadetur, quia, ut superius dictum est, Cancellaria apostolica prior fuit, q̃ Vicecancellarii promotio,& Cancellaria repræsentat sedem apostolicam, quæ habetur pro Cancellario. Hinc est, ꝙ qñ auditor remittit causam ad Cãcellariam, dicitur eam remittere ad cõsistorium papæ, quod habetur pro Cancellario: non autem remittitur ad Vicecancellarium, ut est decisio Rotæ notabilis in tit. de rescr. decis. 13. in no. in incip. Item si causa committatur,&c. in fi. ucibis, quæ ſm numerum extensum est, 362. Et eodẽ modo dicimus, ꝙ in curia Romana, nulla particularis persona est fiscus, sed ipsamet sedes Apostolica, ut dicit Bart. in l. item ueniunt. §. ait Senatus. ff. de pet. hæred. Et ideo, qui hodie gerit in curia officium fisci, non appellatur fiscus, sed uel aduocatus, uel procurator fisci. Sic Vicecancellarius non dicitur Cancellarius, quia ipse papa,& sedes apostolica dñr Cancellarii,& sunt ipsa Cancellaria. Quæ ratio non militat in regno Franciæ, ubi ipse Rex non est Cancellarius, sed hoc officiũ ab initio uni cõmiserunt, quẽ Cancellariũ appellari uoluerũt. Sed papa illã dignitatẽ nulli cõmisit, sed Vicecancellariũ creando, uisus fuit Cancellarii nomen apud se retinuisse. Hęc mihi magis consona uerò uidentur, q̃ ea, quæ p̃fati doct. dixerunt in d. cle. ne Rom.

Redeamus igitur unde digressi sumus: Et dicamus, ꝙ licet ante tempore Io. 22. Vicecancellarius, scriptores,& correctores literarum iam constituti fuissent, nihilominus regulæ Cancellariæ nondum compositæ fuerant: sed primus omnium Io. 22. tanquam bonus domus suæ paterfamilias eas introduxit. Nec solum regulas, sed etiam ut rem angustam domi iuuaret, beneficiorum etiam electiuorum reseruationes, ac taxas, quibus æstimarentur, inuenit. Collegium quoque scriptorum apostolicorum, antea sine ordine uagans, numero distinxit, ut de istis Gul. Hispanus in pragmatica Franciæ, ac Polydorus li. 8. de inuentoribus rerum, c. 2. meminerunt. Quinimò beneficiorum annatas, ex quib. tam magnos prouentus sibi & ecclesiæ cõparauit, in concilio Viennensi sub contentione dimissas, ut refert Io. And. licet mẽdose, in c. inter cætera, col. fi. de off. ord. ad usum reuocauit. Adeo, ut moriẽs uigesies quinquies centum millia nummum aureorũ ecclesiæ dimisit, ut refert frater Ptolomæus de Luca in historia ecclesiastica pontificum, in uita Io. Et hoc idem dicit, tacito autore, D. Pet. And. Gammarus Rotę auditor in scholis quibusdam impressis ad extrauagantem Iulii 11. Quam quidẽ annatarum inuentionem magnum toto orbi scandalum generauit. Nec mirum, quia Io. 22. adeò cupidi & audacissimi animi fuit, ut non solum hoc uno malo ecclesiasticos uiros grauare, sed quod magis mirandũ fuit non est ueritus constitutionem facere, qua & regnum Germaniæ à regno Franciæ diuideret & Italiam ab Imperio segregaret, ut Albericus autor est. Inter hæc tamen, Rotam nouis & saluberrimis statutis ornauit: quæ hodie apud nos etiã seruantur,& quotannis initio audientiarũ publicè leguntur. Et in summa, ille primus administrationem iustitiæ, cuius Vicecancellarius caput est, quæ in regulis, & Rotæ ordinationibus consistit, inuenit. Quæ quidem officia successores pontifices in dies magis propagarunt. Nam ꝙ ad regulas attinet, Io. 22. in suis regulis hoc tãtũ egit, abbreuiatores instruere, uidelicet quo modo

modo literas in cancellaria, iuxta supplicationum uarias signaturas, deberent expedire, quas summi pontifices deinde magis auxerunt, usque ad tempora Nicolai Papæ 5. qui omnium pontificum primus prædecessorũ utiliores regulas colligens, ad plures alias iudiciales addens, eas omnes in eo statu, in quo nunc reperiuntur, deduxit. Quem successores usq; in hodiernum diem, paucis immutatis uel additis, pro se quisque sunt sequuti. Totius huius harmoniæ laus Ioãni tribuitur. Fuit enim inter cæteros mortales, non solum eruditus, sed impensæ curiosus. Nam, ut ex recẽtioribus solus autor est Franciscus Perrarcha lib. 2. rerũ memorab. tract. 3. c. 53. Io. 22. fuit adeo rerum omnium curiosus, ut repertoria, seu indices sibi ordine alphabeti conficeret, quib. facile res omnes in prõptu, & ad manus hr̃et. Sic itaque ecclesiæ dei magnum p̃stitis adiumentũ, & autoritatis prærogatiuã. Nã, ut ea omnia quæ historici in eius vita referũt, omittã qñ aliud de se dignũ Io. p̃stitisset: illud tñ erit oĩbus sæculis memorãdũ, ꝙ primus omniũ Cancellariã, & Vicecancellarii dignitatẽ, ac Rotæ tribunal illustrauit, quæ sunt duo in urbe luminaria, & collegia præstantiora. Nam tres sunt gradus dignitatum principalium in urbe post papam. Prima est Vicecancellarii, qui administrationem iustitiæ. Regularum Apostolicarum, ac constitutionem, tutelam, & custodiam tenet: circa cuius potestatem speciales regulæ cancellariæ conditæ fuerunt. Et multi ex doctor. nostris de illo notabiles tracta. scripserunt. Secunda dignitas est Cameriatus qui præest ærario, ac ecclesiæ patrimonio, eius redditus, & prouentus procurans, ut dicitur in c. ad audientiam, de præscr. eius autoritas olim maior fuit, ut ex regulis antiquorum pontificum apparet: de quibus mentionem feci superius de Auditoribus Rotæ loquens. Tertia dignitas est maioris pœnitentiarii, qui præponitur curiæ fori pœnitentiæ de qua latissimum tractatum composui. Primam ad lucem redũxit Io. Secundam Eugenius auxit. Tertiã Bened. 12. in lucem produxit Eugenius & Sixtus locu pletiorẽ reddiderunt. de quib. omnibus tractatur per cardinalem, & alios in cle. ne Romani. de elect. Et de omnib. istis ego latius dixi in tracta. de potestate, & stylo officii sacræ pœnitentiariæ, ubi de officialib. curię mentionẽ facio. Nã sufficit ex p̃dictis ostendisse. Regulas, de qb. loquimur, certã originẽ & initiũ habuisse.

QVAESTIO SECVNDA.

Circa secũdã q. v3, † Nunquid reg. istæ uniuersaliter ligẽt oẽs ẽt extra curiam?

MVLTO plura dici possent, quàm hic scribam, ex eo, quia ista materia uarios habet sinus, & plures continet recessus. Et ideo doct. uariis in locis uaria scripserũt. Quamobrem quęstionem istam ad partes disputabo ad effectum, ut contrariæ opiniones melius distinguantur, iuxta consilium Modestini in l. numerum. § mista. ff. de mune & hono. Quod unum (si Baldo credimus) ingenium Bartoli illustrauit: p contraria scilicet, & oppositiones procedendo. Nam tritum est sermone prouerbium, Veritatem disputatione discussam magis splendescere, ut dicit text. in c. grauem. 3 5. q. 9. meminit Ias. in l. qui accusare. C. de edendo. Alias. n. ueritatem sine disputatione perquirentes, similes sunt nescientibus quo ire debeãt, ut Arist. dicit. 3. Met. Pro parte igitur negatiua, uidelicet, ꝙ regulæ non ligent uniuersaliter omnes: adduci potest primò. Quia regulæ sunt statuta quædam siue ordinationes particulares concernentes certũ locũ, ut patet ex earũ tit. uocantur. n. regulæ cancellariæ. Et quo quidem uerbo cancellariæ, tanquam ex signo quodã locali, datur clare intelligi regulas istas nõ facere ius uniuersale, sed particulare illius loci: qa cõcernũt ea, q in dicto

ADNOT. IOAN. MILAEVS.

† Ex argumentis siquidem & collationib. frequẽter latẽs ueritas aperit, ut in extrau. Io. 22. Quia nonnunq̃. de uer. sig C. & in collatione uerbũ prolatũ frequẽter aliorũ sententiã tanquã subtiliori ratione subnixum ad se trahit, ut ff. de arb. l. si in tres, & frequẽter reuelaẽ minori, quod maior nescit. 95. dist. c. esto subiectus, & si minor ueritatem inuestigauerit, nulla maiori irrogatur iniuria. l. potioris. C. de off. proc. prouinc.

dicto loco tractantur. Vnde sicut equus cognoscitur signo, ut dicit Paris de Puteo in tract. Syndic. uers. probatio. Et Moder. Bonon. in §. testes. el 1. in 8. col. instit. de testa. Et auis cognoscitur ex cantu, & lyra ex sono secundum Bald. in l. comparationes. col. fi. C. de fid. instr. ita lex an sit vniuersalis, uel particularis, cognoscitur ex loco accidentia enim multum conferunt ad cognoscendum quod quid est. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. Bald. in l. fi. C. de execu. rei iud. Cum igitur illa adiectio uerbi Cancellariæ, denotet certum & particularem locum, ubi illæ regulę practicantur, dicendum erit, regulas facere ius particulare, & non vniuersale. Quia qualitas adiecta dispositioni, qualificat illam secundum qualitatem eius, ut est text. in pũcto in §. sed ius quidem ciuile. instit. de iur. nat. facit c. statutum. de electio. lib. 6. Quando igitur lex est localis, vniuersaliter extra locum non ligat. c. 1. & 2. de constit. lib. 6. l. fi. ff. de iurisd. om. iud.

Secundò, quia de natura legis vniuersalis est, ꝙ sit perpetua & durabilis, ut dicit Archi. in c. donatum. 1. q. 7. Et Nicolaus Milis in uer. lex. §. 1. l. edita. ibi, perpetui edicti. C. de eden. Sed regulæ Cancellariæ non sunt huiusmodi, sed moriuntur cum autore suo, ut patet in procemio regularum, ibi, suo tempore duraturis, & cæte. Igitur faciunt legem vniuersalem. Nam si papa uoluisset regulas ab omnibus obseruari, hoc dixisset, prout dixit in cap. 1. de consti tu. & in c. omnis. de censi.

Suadetur ista opinio, quia regulæ ab initio introductæ fuerunt, ut officiales Cancellariæ per eas in literis expediendis instruerentur, ut patet in regulis Io. 22. Benedicti, & alioꝝ: & licet à tpe Nicolai 5. aliqd plus ad eas circa iudicia additũ fuerit, illud tñ respicit actũ in curia gerendũ. Cũ igit intẽtio põtificũ principaliter non fuerit per dictas regulas legẽ vniuersalẽ cõdere, sed normã dare negotiis ĩ Cãcellaria & curia gerẽdis, nos nõ debemus aliter interpretari. Quia actus agentium nõ operãtur ultra eorũ intẽtionẽ, c. si sacerdos. de off. ord. & vulg. l. nõ ois. ff. si certũ petatur.

Tertiò, lex cõis ex eo, quia ubiq; publicat, ideo vniuersaliter ligat, qa tũc nõ põt ignorantia allegari, ut patet in auth. factæ constit. per totum, & in c. 1. de post. præla. & c. nouit. cum ibi notatis, de sentent. ex communi. notat Bart. in l. omnes populi. in 5. quæst. principali. ff. de iusti. & iur. cũ similibus. Sed regulæ cancellariæ non publicantur nisi in curia, ergo ibi tantum ligare debent. aliàs sequeretur inconueniens: quòd ubi non fieret publicatio, ligarent ignoranter. Quod est contrarium rationi, ut patet in cap. 2. de constitu. & c. v. eod. titul. lib. 6. Et notatur in dicta authen. faciunt ea, quæ tradit Card. consil. 99. in fi.

Confirmatur ista opi. quia ad essentiam legis vniuersalis plura requiruntur, quæ traduntur in l. humanum. C. de legibus. Et Moder. in rub. de Const. Et reassumunt nouissimi repetens in l. 2. per illum tex. ff. de orig. iuris. Quę quidem in constituendis regulis Cancellarię non seruantur. Ergo non uidentur facere ius generale.

Quartò pro ista opinione adducitur, quia uidemus sententiam latam contra legem communem, etiam non deductam nec in iudicio allegatam, esse ipso iure nullam, ut in l. cum prolatis. ff. de re iudi. & in cap. cum inter. eod. titul. Et tamen sententia contra regulam Cancellariæ etiam allegatam, non tamen productam, ualet & tenet, ut latè probat Fely. in cap. 1. de re iudi. & ita hodie seruat Rota. Ex quo datur intelligi manifestè regulas istas multum à iure communi differre, & per consequens uinculum legis communis habere non debent. Quinimò uinculum particulare earum est adeò debilè, quod uidetur longè minus, quàm statutorum singularium locorum uel personarum. Nam statuta particulariam quam primum sunt publicata, & in uno uolumine redacta, ligant suos subditos, ut tradunt omnes populi. ff. de iusti. & iur. & in cap. 1. de consti. lib. 6. Sed non sic in regulis. Nam earum potestas adeò arcta uidetur, & certis ueluti cancellis ac metis restricta, ut licet regulæ publicentur, & in vno uolumine redigantur, non tamen per hoc, uinculum aliquod iniiciunt, aut fidem aliquam faciunt, nec possunt allegari sicut libri digestorum & Statutorum, nisi prius de gratia specia

speciali,& cum certa forma,& ceremonia impetretur,ut allegari & produci possint in quibus impetrandis,illud primum quæritur,an regula sit de dandis, uel non; in quo quidem sępe fit disputatio,tanquam sit pro aris agendum: de quo habetur inferius in regula 26. quæ omnia quantum abhorreant,& penitus aliena sint à natura legis vniuersalis & communis, nemo non facilè intelligit.

Quintò facit, quia ad effectum, ut lex vniuersaliter liget, oportet principem expressè hoc mandare, ut lex vniuersaliter obseruetur,ut nota.in l. nec Dorotheum. C.de decur.lib.10. facit tex. in capit.1. de constit.Sed de ista uoluntate papæ quo ad regulas non apparet.Igitur dicendum est, eas vniuersaliter non ligare.

Sextò pro ista parte adduci potest,quia ad inualidandum actum, & imponẽdum uinculum, sufficit legem communem aliquid prohibere.Sed in regulis cancellariæ non sufficit,ut in eis aliquid prohibeatur: sed requiritur,ut dixi earum impetratio, allegatio,& in actis productio, & registratio,ut uinculum producant,ut notat Fely. in d.cap.1. & probatur in d. regu. 26. Sed hæc regularum impetratio habitantibus extra curiam, præsertim in diæcesibus remotis duranimis, & quodammodo impossibilis uideretur.Ergo dicendum est, & illas non arctare extra curiam litigantes. Quia lex ad hoc ut uinculum inducat, debet esse possibilis & rationabilis,locis,personisque conueniens. vulg. c. erit autem. 4.dist.nullibi enim cauetur, ꝙ litigãtes extra curiam coram ordinariis pro iure vniuersali impetrando teneantur ad curiam ire. Cum igitur hoc particulariter in istis regulis cancellariæ procedat, est concludẽdum eas particulariter, non uniuersaliter extra curiam ligare.

Præterea, & septimò hoc apertè probatur,quia uidemus ignorantiam iuris communis,seu vniuersalis neminem excusare. l.error.C.de iur. & fa. igno. c. ignorantia. de reg.iur.lib.6. Et tñ ignorantia regularũ excusat omnes,sicut ignorantia extrauagãtium,ut tradit Abb. & alii in c. pastoralis. de fide instru.Bal.in c.ex causis. de re iud. Apparet ergo regulas non facere ius generale. Et istam opinionem, uidelicet quòd regulæ cancellariæ non inducant ius generale per totum orbem,sed ius tantùm particulare,tenuerunt plerique doctores celebres,in primis Pet.de Anch. in consil. CCXCVII. incip.efficacibus.in princip. Et Cardin.Zabarella in cons.XCIX.incip.dico,ꝙ acceptatio.Sentit Romanus in cons. CCLX.in 2.col.& Barthol.Belenzinus in tracta.de chari.subsi.q.117.in fi. & in cap. ex parte.de feud.tenet Ias.in l.1.in 5. col. ff si cert.pet.& Decius ibidem in ultima lectura Senis condita.Et idem Decius in c.2. in 2.lect.de constit.& plures alii, quos breuitatis causa non refero.

In contrarium uerò pro parte affirmatiua,uidelicet, ꝙ regulæ istæ faciant ius generale, etiam extra curiam faciunt rationes & authoritates quæ sequuntur.

In primis illud in iure clarũ est,tali adbere esse subiecta,qualia sua pdicata, uel eorũ effectus demõstrãt.l.fundũ instructũ. ff.de fun instr.cũ vulg.Sed si subiecta regularũ materia,necnõ & psona ipsius conditoris inspiciat̃,pculdubio cõcludẽdũ erit regulas istas facere ius gñale.Patet hoc,qa beneficia sup quib.regulæ disponũt, gñaliter p totũ orbẽ possident̃. Ergo gñaliter regulæ debẽt materiæ subiectæ adaptari, ut uidelicet ligẽt ipsos beneficiorũ possessores, ubiq; alias ridiculũ esset dicere bñficia tm̃ unius loci,puta vrbi Romę sub regulis comprehendi,quę permodica sunt,& pro maiori parte iuris patronatus.

Cõsidera ẽt psonã ipsius papæ regularũ cõditoris,q hẽt iurisdictionem vniuersalẽ, & est ordinarius ordinatoriũ totius mũdi, ut dicit gl.in c.felicis.§.fi.de pœn.lib.6.& c.p principalẽ.9.q.3. & cui oĩa bñficia mũdi sunt obediẽtialia & manualia, ut dicit Bal.in l.rescripta.in 2.& 3.col. C.de preci. impet.offe. Erit dicẽdũ ẽt regulas ista uniuersaliter ius facere,quia causatũ sapit natura suæ causæ.l.eius.ff.de oper. lib. & potẽtia causæ influit in causatũ.l.Publius.§.i. ff.de cõd.& dem.& l.manumissiones.ff.de iust.& iur.Ex psona.n.cõditoris metimur legẽ esse gñalẽ,vel specialẽ.c.fi.de cõst.li.6. Et qđ dicimus de parte,respectu partis,est dicẽdũ in toto respectu totius. Nam sicut eps in sua diœcesi cõstõnẽ simplr faciens,

intelligitur eam facere particularem, attenta iurisdictione sua, quæ est particularis, ut in c. 2. de constit. lib. 6. & l. fi. ff. de iur. om. iud. Eodem modo constitutio papæ in beneficialibus erit generalis, quia ipse habet iurisdictionem generalem.. Propter quam rationem fuit aliàs in Rota, & etiam in signarura tempore Leonis papæ x. decisus notabilis casus, de quo meminit D. Gul. Cassiodorus quondam Rotæ auditor diligentissimus, in quadam decisione incip. Dubitaui tempore feriarum &c. Dubitatur enim nunc temporis, an auditor in curia Romana uigore cõmissionis deputatus cum ista clausula simpliciter, & cum potestate inhibendi posset inhibere extra curiam. Quidam dicebant, quòd non, quia per illam clausulam nõ dabatur potestas inhibendi extra curiam. Et ideo ex quo cõmissiones sunt stricti iuris, illa clausula debebat intelligi de inhibitione in curia per decisionem primam. de proc. in nouis. Tamen contrariũ tenuit signatura per dicta Fely. in quibusdam notis cancellariæ, quæ hodie habentur per manus plurium. Quem pro contraria opin. allegauerat Alex. Et inter cætera, ista opinio principaliter fundata fuit in ratione superius dicta. Quia papa causam committens, erat uniuersalis princeps habens iurisdictionem spiritualem generaliter per totum orbem. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. unde considerata potestate committentis, quę est uniformis, tam ad curiam, quàm extra, illa clausula cum potestate inhibendi simpliciter, & in dubio prolata, debebat cõformari & regulari secundum potestatem eius, ut uidelicet liget generaliter tam in curia quàm extra. arg. l. si pluribus. de leg. 2. & l. Iulianus. de legat. 3. Pro qua decisione allegat ibi D. Guliel. plures rationes quæ uideri possunt. Ita hic uidetur dicendum, quòd sicut potestas papæ uniuersalis est, ita & regulę istæ ab eo simpliciter conditę, debent uniuersaliter omnes ligare, nisi specialiter aliud statuatur.

Secundò pro ista parte facit, quia istæ regulæ appellantur constitutiones, ut patet in isto titulo. Et tamen constitutio, dicitur lex generalis, ut tradunt doct. in rubrica de constit. maximè Fely. & Moder. & est textus in c. constitu. secunda distinctione. Et patet in rub. ff. de consti. princ. Item dicuntur etiam ordinationes. Et quælibet ordinatio papæ habet uim legis generalis, ut dicit Do. in c. fin. §. in 2. notabili. per illum text. de hæret. libro 6.

Et licet dicantur regulæ cancellariæ, & sic respectu illius dictionis cancellariæ, uideantur esse locales: tamen rectius consideranti illa dictio nihil facit, quia ponitur ad demonstrandum, de quibus regulis papa loquatur. nam cum simplex regularum appellatio sit incerta, & plures regularum species comprehendat, ut tradunt doct. in c. regula. 2. dist. & Moder. omnes post Dy. in rub. de regu. iur. oportuit de necessitate papam aliquam adiectionem ponere, per quam intelligeremus de quibus regulis loqueretur, ut in simili est tex. ualde not. in l. Insulani. ff. de acqu. rer. do. Sic etiam uidemus Iurisconsultos per huiusmodi adiectiones, leges distinxisse. Nã quasdam appellabant consulares alias tribunitias, alias Cornelias, &c. ad indicandum de quibus legibus loquerentur. ut patet in c. quærendam. 2. dist. Et tamen ridiculum esset dicere leges illas propter illas adiectiones non esse perpetuas, & generales.

Dicuntur igitur istæ regulę, quia in cancellaria publicantur & registrantur. Sicut ius prætorium dicitur à prætorio, in quo magistratus ius dicebant, ut habetur in §. prætorium. instit. de iure natu. & in l. 1. ff. de offic. prætor. Et tamen nemo dicet ius prætorium fuisse particulare illius loci, ubi magistratus ius dicebant, sed potius ius generale, ut in l. in honorariis. ff. de actio. & oblig.

Vel dicuntur regulæ cancellariæ eo respectu, quia maior pars regularum concernunt expeditionem literarum, quę in cancellaria expediuntur. Et sic capiunt denominationem ab eo quod frequentius fit, arg. gl. in cle. 1. in uer. præsidente. de rescrip. & in l. unica. in uerb. sponsam. C. de rap. uirg. Et licet aliæ regulæ sint quæ modum expeditionibus nõ ponant, prout sunt omnes regulæ contentiosæ, quæ in iudiciis uersantur: nihilominus,

quia

quia illæ etiam regulæ iudiciales in cancellaria registratur, & per Vicecancellarium conceduntur, recipiunt nomen ab illo loco, sicut pleraque alia iura communia & generalia acceperunt nomen uel ab authorib. suis, uel à locis, ut patet in d. cap. quædam prout etiam de lege Falcid. & Macedoniano, & Velleiano in quingentis locis iuris constat: propter quorum denominationem non desinunt illæ leges constitutiones generales & vniuersales appellari. Sic ergo licet istæ regulę cancellarię appellentur, non tamen hæc denominatio seu adiectio aliquā specialitatem legis arguit. Sæpe enim lex denominatur à loco uel ꝑsonis à quibus magis frequentatur, ut in l. 2. ff. de orig. iur. Sicut & apud ueteres Romanos, Fabii, Pisones, & Lētuli dicti, quia hoc leguminum genere, fabis, pisis, ac lentibus illi uiri frequentius utebantur. inde propter illam frequentiam cognomen illud sortiti, ut author est Plin. lib. 18. nat. hist. c. 3. Ex quibus plures enumerat Alexāder Parthenopeus lib. 1. dierum genialiū. c. 9. Hæc enim uel similia cognomina propter frequentiam alicuius facti imposita, neque rei, neque legis naturam, uel eius uinculum immutant. Et per ista primū argumentū contrarię partis resolui uidetur.

Tertiò pro ista parte facit, quia regula idem est quod ius, & de illa argumentatur sicut de iure, ut est tex in c. canon. 3. dist. Et notat Io. Franc. Pauinus, Rotæ auditor in tracta. de offi. & potesta. ca. sede uacan. in prima quæst. principali. col. fina. ubi plura scribit de regula. Idē not. Bal. in c. quod sicut. de elect. & in l. si quis seruo. col. fina. uersic. nec mireris. C. de furr. & Arch. Flor. in prima parte summæ titu. 11. c. 2. §. 1. & tit. 17. capitul. 1. §. 11.

Quartò, pro ista parte non desunt uiri graues, qui hanc opinionem tuentur, quorum numerus & dignitas communem opinionem facere uidentur. Nam in primis istam opinionem tenet Rota, cuius authoritas in tam illustri & excelso loco posita est, ut ab ea recedere nefas quodammodo uideatur, quæ sententiarum grauitate, & authoritatis pondere cæteros doctores licet numero plures superat, & eius opinio propter eius authoritatem communis reputatur, secundum Imol. & And. Sicu. in c. olim. el 2. col. 11. de lit. contest. Nam communis opinio non ex numero doct. sed ex pondere authoritatis fit, ut dicit Alexand. in consil. CCII. col. fi. lib. 7. & ob eam causam dicta fine uota conformia dominorū Rotæ cæteris præferuntur, ut uoluerunt Mod. Hispani in paraphrasi ad l. iura sanguinis. ff. de reg. iur. & Moder. Asten. in tract. nuptia, fol. 124. post Alexand. quem ibi allegant. Et non solùm opin. Rotæ propter eius authoritatem, sed etiam propter numerum doctorum in ea militātium cōmunis dici potest. Sunt enim auditores Rotæ duodecim qui non solent fortuitu & à casu uota sua proferre, sed causa sæpius ꝓcuratorum & aduocatorum informatione trutinata, ac ꝓpriis studiis discussa: eorum igitur opinio melior, tum propter eorum authoritatem, quæ sola, ut dixi, communem opi. facit, quàm etiam propter numerum personarum: tum quia eorum uota habentur pro sententia, magis uera & firma præsumuntur, quàm dicta aliorum doctorum pro libito scribentium. arg. ca. prudentiam. Et quæ ibi no. Abb. de officio delegat. Nam alii doctores non ita simul idem negotium discutiunt, & examinant, sed particulariter pro se quisque, & id vel pretio alliciti consulendo, uel causa instruendi iuuenes, & eorum ingenia acuendi, in scholis legēdo opiniones suas proferunt. Nam qui consulit propriam uidetur utilitatem prosequi, quę facit homines aliquando à uero deuiare, & interdū contraria consilia dare, ut dicit Ias. in l. si ex toto. §. fi. colum. fi. ff. de legatis primo. Qui uerò legit, solet multa ingenii & gloriæ causa proferre, quæ uera non sunt, ut de Barbatia dicit Fely. in cap. cæterum. in 6. col. de rescrip. Præsertim, quia doctores facientes communes opiniones faciunt eas per adhæsionem uariorum doctorum uariis & successiuis temporibus factā, non communicato consilio, nec adhibita communi discussione: & ideo faciunt sicut aues, quæ quando una uolat, aliæ omnes sequuntur, ut ad literam dicit Decius in consil. 494. incip. quod supra. & c. col. fi. Quæ ratio cessat in auditoribus Rotæ per ea quæ dicta sunt. Et quia auditores Rotę à com

à communiter accidentibus eliguntur uiri vndecunque doctissimi, qui in Rota quotidie magis deputantur, ueluti aurum in fornace, ut dicunt Moder. repe. in rep. l. centurio. fol. 1. ff. de vulga. & pupil. Adeò, ꝙ licet doctor semel examinatus non debeat amplius examinari: tamen si assumatur ad suprema officia, prout auditor Rotę, debet iterum examinari. Ita formaliter dicit Bald. in cap. scriptum. col. 2. de electio. ubi dicit ita de facto seruari Romę in auditorib. sacri palatii. Quam quidem authoritatem, & legum peritiam præcellentem, non aliunde prouenisse arbitramur, quàm ex multiplici uirorum prudentum, sæpe de causis disputantium, concursu, quorū mutuæ & frequentes disputationes, & inter agendum actiones, eminentem in auditorib. producunt scientiam, & rerum omniū experiētiam pariunt. propter quam Rota non immerito uberrimus fons Canonistarum appellatur. secundum Fel. in c. qm̄. §. porrò. col. 4. ut lit. non contes. Inde non abre Egidius in deci. 37. dicit, ꝙ inter ioca ecclesiastica nullus est toto orbe Rota prętātior, ubi melius ac celerius causæ decidunt propter peritiam dominorū Rotę. Et quia ibi est disertissimus modus causas audiēdi, consulēdi, & decidendi, facit decisio. 320. in not. Et ob eam meritò constitutum fuit in c. fi. de fo. compe. ꝙ curia Roma. diceret mater aliarum curiarum ecclesiasticarū. Et dicit Card. in cle. quamuis. in princi. de appella. ꝙ stylum iudicandi Romanæ curiæ seruare tenentur inferiores ecclesiæ, cū secundum Mod. Asten. præponatur nobis tā quam speculum ad imitandum. Sequitur Andr. Sicu. in c. ex literis. col. 9. uersic. 4 ꝓbat. de consti. Plura ad hoc quæ aliàs ex uaria lectione collegi in laudem & meritum honorē huius sacri auditorii Rotæ possem adducere: sed ut studeam breuitati, tum etiam ne suspectus uidear, cum sim ex eodem ordine indignus auditor, & omnium indoctior, omittam. Quamuis ex hoc nemo succensere debeat, si tantum laudes ab aliis doctorib. hincinde scriptas retulerim. Nam qui scripta aliorum refert, culpā dus non est, quasi ipse dicat, ut dicit gloss. in l. Gallus. §. idem credendum. in uerb. prone pos. ff. de li. & posthu. refert Dec. in c. ad hæc. in princ. de rescript. & in c. iurauit. in 1. col. de proba. Redeundo igitur, unde sum digressus, dico istam opinionem uide licet, quod regulę cācellariæ ligent omnes etiam extra curiam, tenuisse Rotā in plurib. causis, quas inferius locis suis in commentariis cuiusque regulæ adnotabo. Et ultra Rotam locis inferius adnotandis, istam opinionem etiam tenuit Ioan. Franciscus Patauinus doct. magnę scientiæ & experientię, & quondam auditor Rotę in præludiis extrauag. Et Fely. etiam auditor Rotæ in c. 2. de rescrip. Et ante ipsos Nicolaus Milis etiam auditor in suo repertorio in uerbo, lex. §. 2. Et Lud. de Interamne ex eodem ordine in quodam suo consilio reddito in causa Messanen. parochialis. Dec. in l. 1. col. fin. ff. si cert. pet. Quem ibi, Mod. Taurinen. in 11. col. & quidam alii sequuntur. Et secundum istam opinionē fuit iudicatum in concilio, siue parlamento Tholosano, ut patet in eius decis. 444. incip. Item fuit quæsitum, an regulæ cancellariæ, &c. Et hoc idem tenet glossator, infrà in regula 9. Et quid Modern. Nicolaus Boerius in tract. leg. q. 1. Et Nicolaus Euerardus in tracta. de locis legalibus. fol. 11. in 2. col. cum quib. etiam concordat ille insignis glossator concilii Basilien. in titulo de reseruationib. in fin. in uerbo, regulas. Et eandem opinionem sequitur Andr. Sicul. in consi. 57. in 2. colum. lib. 1. qui adhoc allegat Pet. de Anch. sibi contrarium. Et secundum istam opinionem consuluit Stephanus Bertrandi doctor modernus, & practicus in consil. 292. uisis copiis. in 3. columna. libro 3. nouiter impresso. Et hoc idem latè probat Bar. Chassaneus doctor copiosus in consil. 10. uiso processu in 5. col. ubi dicit, ꝙ regulæ cancellariæ ligant per totam Frāciam, adducens pro ista opinione Pet. de Anchar. in consil. 295. pro clariori euidentia. ubi idem Pet. arguit de regulis cancellariæ sicut de lege. Et ita etiam arguit Fel. in c. 1. de re iudic. & in c. quod super his. in 3. col. uer. secunda conclusio. de fide instru. ubi ęquiparat regulas cancellariæ legibus, uel canonibus pœnalibus, dum quærit, an sub illis comprehendantur cardinales. Et idem facit Dec. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. in 8. colu. de const.

Et an

Et ante ipsos Io. And. in regula, nemo potest. de reg. nouel. Et cum ista opinione etiam transit Io. Franc. de sancto Nazario aliàs nuncupatus de Ripa in 2. lib. interpretationum. super cap. 2. de rescri. Et plures alii, quos breuitatis causa non refero. Ex quorum numero satis apertè colligitur, istam esse magis communem opinionem. Non obstant, quæ in contrarium pro parte negatiua adducta fuerunt. Primum, quia istæ regulæ concernunt ius speciale, ex quo denotant certum locum, appellãtur cancellariæ. Quia ad hoc responsum fuit in primo argumento partis affirmatiuæ. Quibus addo, quod ista ratio non concludit in principe habente iurisdictionem, qui licet faciat actum concernentem certum locum, uel personam, nihilominus ille actus non propterea faciet legem particularem sed vniuersalem: ut l. si C. de legib. ubi apparet sententiam principis in certa causa latam vniuersales ius facere, & omnes ligate. Et idem facit epistola principis directa certæ personæ. Nam habebit uim legis uniuersalis, ut in l. 1. uer. per epistolam. ff. de consti. princ. cum concord. ut scribit Io. de Platea in l. neque. C. de decu. lib. 10. Ex quib. apparet, illud argumentum non procedere in actib. principis, sed inferiorũ ut declarat Ias. in l. 1. in secunda columna num. 24. ff. de fer. Non obstat, quod regulæ non sunt perpetuæ, quia hoc non facit quominus tempore quo duraut, dicantur uniuersaliter ligare. Nam non reperitur inter requisitas legis, quod lex debeat esse perpetua, sed potest esse temporalis, & nihilominus generaliter ligabit. Quia hoc positum est in uoluntate principis, ut in terminis istarum regularum tenet expressè Gemi. in consil. 93. incip. clemens 7. Aliàs uidetur primo, &c. Nihil enim refert ad uniuersalitatem legis, quod lex sit temporalis quia in hoc uoluntas condentis attẽditur ut not. in c. nobis. de sen. excom. & in cle. 1. de uita & honesta. cleric. Sicut uidemus in extrauag. ad regimen Benedicti, quæ licet fuerit temporalis, ut patet in ea, tamẽ attenta iurisdictione papę uniuersaliter ligat. Nec dictum Archid. in dicto cap. donatam. facit, quia illud respicit frequentiam. Nam à communiter accidentib. lex solet esse perpetua: tamen si contingat fieri ad tempus, nihilominus uinculum generale constituet, cum hoc pendeat, ut dixi, ex uoluntate principis. Et ad hoc plura iura adducit Domi. in dicto consil. 93. quæ omitto. Nec obstat, quod regulæ non publicãtur, nisi Romæ. Ergo extra eam possunt probabiliter ignorari. Quia respondentur, quod sola publicatio facta Romæ in cancellaria apostolica sufficit, quo ad hoc, ut ligent extra curiam, ut tenet Io. Mona. in regula in generali. de reg. iur. lib. 6. & Ioan. Andr. super data sexti. Nam Romæ etiam publicantur omnes aliæ constitutiones omnes aliæ constitutiones perpetuæ, & ligant per totum orbem, & sunt in usu. Et ideo Paulus de Elcazar. in procemio clem. dicit, sufficere quamlibet constitutionem papę publicari Romæ, quę est caput omnium ecclesiarum & orbis. Nec requiritur, quòd in singulis locis fiat publicatio. Et hoc idem in terminis nostris, uidelicet, quòd sufficit regulas istas cancellariæ publicari in curia Romana, quo ad hoc, ut uniuersaliter ligent, conclusit in contingentia casus, concilium, siue parlamentum Tholosanum in decisione sua 444. in secundo dubio. Et rationem istius opinionis reddit Imol. in dicto procemio, quia ideo sufficit publicatio in curia, cũ papa habeat pedes plumbeos, & est quasi immobilis, dans cuncta moueri. Ideo eius statuta non sunt singulorum aurib. inculcanda. cap. 1. de postu. præla. Sed Imperator non habet pedes plũbeos, quia non stat firmus, sed discurrit huc atq; illuc per prouincias. Ideò dicta authen. ut factę no. constit. procedit in Imperatore, & non in papa. Et ita tenet Henricus Bohic in capitulo secundo de const. Præterea, quia dicta authen. procedit in noua constitutione, quę non potest ilico per famam innotuisse, ut patet ex rubrica eiusdem aut hentice. Sed regulę cancellariæ propter earum uetustatem à tempore Io. 22. primi earum conditoris adeò toto orbe notissimæ effectę sunt, ut nihil notius. Nã penè innumerabiles causę per totũ orbẽ reperiuntur uigore istarũ regularum iã decisę. Et secũdũ eas arctãr, & regũt prãs legatorum existentium extra curiam. Per easdem etiam uires, robur & limitationes capiun

piunt expectatiuæ & reseruationes extrà curiam. Limitatur etiam ordinariorum potestas, ut quotidie experimur. Igitur si ne aliqua publicatione deberent ligare, ut dicebat Hugo, quem refert Paulus in dicto procemio. Præsertim cū quasi omnes iudiciales regulæ habeant decretum irritans, quia sunt de dandis, ut notatur infrà in reg. 26. Et constitutio, quæ habet decretum irritans statim ligat ignorantes, ut tradunt doct. Ant. Imol. & mod. in c. 2. de consti. Et ideo multis de causis istę regulæ deberent sine aliqua publicatione cunctos ligare. Verum quia morte pontificis regulæ extinguuntur, uisum, fuit, ut per nouum pontificem publicentur, per quem iterum ad instar phœnicis reuiuiscunt, & ueluti aquila renouantur: quæ idem publicatio, non ad illum effectum fit, ut innotescant, cum ferè eædem regulę sunt, quę approbantur, sed ut per huiusmodi publicationem dignoscatur uoluntas approbatoria ipsius noui pontificis. Qui si eas tempore assumptionis suæ ad apostolatus apicem non approbaret, mortuæ manerent. Fuit igitur isto casu necessaria publicatio. Et q̃ publicationis tempus in regulis nō tantum attendatur, sed uoluntas Papę iam usu comprobata, apparet manifestè. Quia licet regulę istę hodie publicentur & legantur in cancellaria: tamen Papa decernit, & statuit eas ex tunc in crastinum assumptionis suæ ligare. Et sic ante tempus publicationis. Vnde si uacaret aliquod beneficium post assumptionem Papæ, & antę publicationem regularum, tale beneficium nō caderet sub expectatiuis prædecessoris, cum iam per regulas illæ expectatiuę censerentur reuocatæ. Et ideo acceptari non posset tale beneficium, ut refert glossator hic in procemio regularum, dicens, istum casum tempore suo contigisse in Rota. Adde ꝙ eundem casum decidit Gemi. in cons. 92. in 2. col. qui notabiliter loquitur, facit Pet. de Anchar. in clem. 1. de conces. præb. Et ita in eodem casu, secundum opinionem gl. & Gemi. conclusit Rota triplicatis uotis in una Romana canonicatus sanctæ Mariæ maioris coram mede mense Iunio, M D X X X V I I I. Nam in dicta causa Valerianus obtinuerat à Clemente expectatiuam, per quam fuerat creatus in canonicum sanctæ Mariæ minoris anno, M. D. X X X. Cuius uigore sequenti anno fuit receptus in canonicum. Deinde uacauit canonicatus in ecclesia sanctæ Mariæ maioris 14. Octob. M. D. X X X I I I I. per duas horas post solis ortum. Et sic eodem die, quo D. noster Paulus Papa I I I. ad Apostolatus apicem assumptus fuerat, qui fecerat regulas suas inter alias reuocatorias expectatiuarū, & creationum in canonicum, etiam si per eas aliqui recepti fuerint in canonicos. Quas quidem regulas legi, & publicari fecit in cancellaria 15. die Oct. M. D. X X X I I I I. Quas uoluit extunc in crastinum assumptionis suæ (quæ fuit 13. eiusdem Mensis) seruari debere cum decreto irritanti. Per quam regulam Pauli cōstat fuisse reuocatam creationem & receptionem in canonicum dicti Valeriani ex eo, quia postquā incepit ligare regula initio ipsius diei 14. Octob. accidit inde ad duas horas uacatio canonicatus, qui secundum præmissā acceptari non potuit. Et per consequens ualuit prouisio D. N. Pauli facta episcopo Cesenaten. Pro quo pronuntiauit, ut dixi, causa prius pluries proposita & uotata.

Non obstat etiam dum dicebatur sententiā latam contra regulam ualere, secus contra legem. Quia respondetur per hoc non argui regulas generaliter non ligare. Quia uidemus etiam sententiam latam contra extrauagantem constitutionem ualere, ut tradit Fely. in cap. 1. de te iud. & in dicto cap. pastoralis. Et tamen nemo dicet extrauagantes non esse constitutiones generales. Ratio igitur diuersitatis inter legem & regulas talis esse dignoscitur. Quia Papa pręter ordinem aliarum legum communium uoluit & constituit, regulas non ligare, nec fidem facere, nisi illæ prius darentur per Vicecancellariū, & dominos Abbreuiatores, ut patet infrà in regulæ 26. Sed hoc non reperitur de lege communi sancitum. Vnde si non esset tex. dictę regulæ 26. idem dicendum esset de regulis quod de lege, ut uidelicet sententiæ latæ contra ipsas essent nullæ. Sed in regulis hoc factum fuit bona ratione.

Quia

Quia ex quo propter mortem pontificū regulæ expirabant, & multoties successor aliquā ex regulis prius editis negligebat, uel consultò omittebat, nonnunquā edi tas innouabat,ac immutabat,ut experien tia docet. Ideo ne contingeret super ista diuersitate dubitari, introductum fuit re gulas nullam fidem facere, nisi ex fonte cancellariæ, & ex mandato Viceeancella rii,& sic ſm formam traditam in d regula 26.cōcedantur, ꝙ in lege perpetua statue re non oportuit, quia semper fixa stabilis manet, nec per successiones pontificum uariatur,cum morte condentium non ex piret.Et idem in extrau.no a, quæ idem operatur quod lex, ut dñr Abb. & omnes in d.c.pastoralis,& in d.l. cum prolatis. Si uero ignota fuerit extrau.eadem seruabiť in ea solennitas quam in regulis diximus obseruari sed diuersa alia ratione. Nam cum tales extrauag.ignotæ,insertę non re periantur sub aliquo certo uolumine,sed in incerto uagentur, & sicut Vespertilio nes sub umbris quodammodo delitescant necessarium fuit ad effectum ut innote scāt,& sine aliquo uitio appareant, recur rere ad cancellarium, ut lucem & certitu dinem ueritatis capiat, nē de eis in poste rum dubitetur. Et ita se stylus habet. Crę derem tamē, ꝙ etiam si in eius exactione non seruaretur prædicta solennitas, si ta men contrarius usus eius non probetur, & allegetur in causis, ꝙ sententia contra illam non ualeret. Quia est lex uera,gene ralis,& perpetua, non recipiens mutatio nem morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio,ut dixi, quod contingit ꝑꝑ successiones pontificum uaria sentien tium. Adeo ꝙ ꝑꝑ hanc rationem dixit Fe ly.in c.Rodulph.in 15.col.de resc.ꝙ stylus curiæ sit uolubilis & mutatur ad mutatio nem pontificum,qui faciles sunt in mutā dis statutis prædecessorum, ut patet ex ua rietate tꝑum circa stylum, ut refert Ioan. And.in c.1.de elec. lib.6. Et melius ac cla rius hoc idem manifestum redditur ex in spectione antiquarum & modernarum re gularū, inter quas multiplex est differen tia,adeo ut quilibet pontificum magis ui sus,fuerit nouis regulis constituendis intē dere,quàm à prædecessorib. editis appro bandis. Quæ omnia iustificantur per rōnē c.non debet.de consan.& affi.Propter istā igitur uarietatem fuit ordinatum,regulas istas sub prædicta forma dari. Hinc est ꝙ quamprimum per exactionem regulæ à Cancellaria sumus clari,& certi de tenore regulæ,si semel apud acta producatur,illa productio sine alia noua extractione à cā cellaria facienda prodest, quo ad omnes alias causas coram quibuscunque iudicib. decidendas,& faciunt ius generale. Nam transportato registro causæ, ubi semel ꝓ ducta fuit regula,datur plena fides illi,& sententia contra eam lata erit ipso iu re nulla.

Et tamen circa hoc ulterius aduerten dum,ꝙ istæ regulæ dantur dupliciter,aut in curia,& sufficit ꝙ dentur per uicecancel larium,uel regentem cancellariæ cum sub scriptione duorum abbreuiatorum. Si ue ro extra curiam dentur, requiritur suppli catio Papæ,et tunc datur sub plumbo. Et tali casu extra curiam faciunt fidem, ut lex.Et qui vult eis uti in causis extra curiā mittat pro eis,alias ſm ordinationem Pa pæ non ligant. Nec per hoc potest inferri non facere ius generale,quia ex prædictis apparet contrarium. Formam uerò datio nis regularum, & extractionis a cancella ria, & qualiter dentur ad perpetuam rei memoriam,& quid si petantur regulæ prę decessorum, uel uiuentis pontificis dari, ponit Hier Paulus uicecorrector eruditus, & summus practicus in eo libro qui uul gò intitulatur, Prouinciale ecclesiarū, siue Practica cancellariæ.fol.27.ubi uidendum est,nā liber ille est approbatus a sede apo stolica,ut dicit Car.in cle.2.§. irritum, in 3.q.de elect. Et ipsum Hieronymum Pau lum summè laudat Io. Bap.de S. Seuerino in tract.pensio.q.30.col.pen.Et per ista pa tet solutio ad alia argumenta. Nā, ut ad ea vno uerbo rñdeam, si huiusmodi regu læ in aliqua sui rōne in curia non conclu dant: rō tñ generalis earum & potestas cō dentis uniuersalis non restringentis se ad certum locum,concludit ut dicantur con stitutiones generales.Vt tamen magis prę dicta omnia sustineri ualeāt, possent fęde re disti. istæ opin. concordari,ut uidelicet prima opinio procedat in regulis quæ nō

sunt de dandis. illæ.n.ex quo respiciunt expeditionem literarum curiæ in cancellaria faciendam,& per consequens restringatur ad certum & particularem effectum & locum, tales dñr constitutiones speciales,& non ligant extra curiam. An uerò loquimur in regulis quæ sunt de dandis, ꝙ ut sunt ferè omnes iudiciales,quæ hñt decretum irritans,& in illis procedat 2.opin, Et istam dist.uidetur sentire & tenere Io, Franc.Pauinus in prælud.extrau. Io. 22. & Fel.in c.ex parte.el 1. de rescr. Et alii plures ex prædictis doct. Non tamen inficior plures regulas iudiciales reperiri in hoc volumine quę non procedunt coram ordinariis extra curiam propter aliquam particularem rationem,de quibus ibidem suo loco dicemus. Et hæc in uniuersum & quodammodo in genere circa istam quæstionem dicta sufficiant.

QVAESTIO TERTIA.

Circa tertiam principalem quęstionem, Nunquid regulę istæ Cancellariæ ligēt ipsum Papam,earum conditorem?

SOLVTIO. Ista quæstio considerata, subiecta materia aliquarum regularum uidetur impertinens, cum regulæ istæ pro maiori parte modum impetrandi beneficia,ac possessores eorum concernant, quæ in papa verificari non possunt: cum neq; ipse impetret illa,neque habeat,à quo beneficia impetrare possit, cum ipse idem sit dominus, & beneficiorum effector, non habens superiorem supra se, ut tradunt latè Moder.in capit.1. de constit. Neque etiam beneficia,super quibus regulæ loqnuntur, possidentur ab eo. Itaque attento isto motiuo, quæstio ista reddceretur frustratoria. Posset tamen ista quęstio quadrare in illis regulis quæ concernunt animæ periculum, de quibus ibidē suo loco particularis tractabo. Neque ex eo,ꝙ Doctores istam quæstionem formāt in lege cōi,de qua solet plurib. locis iuris dubitari,nunquid liget ipsum conditorē? Potest eodē modo hic adaptari,cum lex cōis uarios,tractatus,recessus, ac finus habeat,sub quib.Papa facilè includi posset. Non sic in regulis,quæ uniformem materiam tractant,uidelicet,beneficiorum. Itaque tanq̄ de re non pertinente, non curabo hic papyrū denigrare. Quia hāc quæstionem in specie latissimè attigi tanquā in regula, De infirmis resignantibus ubi est proprius locus.

QVAESTIO QVARTA.

Videndum est, nunquid sub dispositione istarum regularum generaliter, uel indefinitè loquentium comprehendantur Cardinales.

SOLVTIO. Quia quæstio ista specialiter super aliquibus regulis discutietur, & plura quę hic dicentur,communia erūt iis,quæ ibi sigillatim scribam. Ideo particularibus argumentis ad illas regulas pertinentibus omissis,motiua aliqua ab illis diuersa in hoc genere ponam, quibus cognitis facilè dignosci poterit qñ Cardinales sub dispositionibus gñalib.tam regularum q̄ iuris communis comprehendi debeant,& quando non.

In primis igitur dicendū uidetur Cardinales sub gñali dispositione legis uel constitutionum non comprehendi hac ratione. Quia persona quę inter alias superemimentè qualitatem habet, nisi specialiter nominetur,non uidetur sub generali constitutione comprehendi.Hoc dicit in specie Io.And.in c.1.de schisma.lib. 6. ubi tenet, ꝙ licet sub dispositione generali cō prehendantur episcopi,non tñ comprehēduntur cardinales. Quia maior ratio est in Cardinali,quàm in episcopo propter maiorem eius qualitatem. Vnde facilè credimus ortum stylum cancellarię qui habet, ꝙ quando cardinalis impetrat,non debet narratiua rescripti formari per uiam sua nobis,uel significauit, uel conquestus est nobis,ut fit in aliis omnibus impetrationibus.Sed debet rescriptum habere specialē formam distinctam ab aliis, uidelicet, exposuit nobis dil. fil. noster tit. S. Praxedis,&c.ut per hoc denotetur singularitas personæ.Et quod dictum est de cardinalibus,idē de regib.& eadē rōne dicendū est quia contra reges de stylo cancellariæ litteræ contentiosæ non dantur. Nec etiam in his quæ illis destināitur per papam, ponitur uerbum mandamus quatenus,&c.sicut in aliis ponitur,ut dicit Spec.in tit. de rescr præsen.§ ratione formæ. uers. item contra reges,facit tex.in cle.1.de test.ubi, reges

reges & principes in dño exhortamur,&c. Et inde euenit,ꝙ in derogatione iurisſpat. laicorũ reges,nec duces eadem rõne non comprehenduntur, niſi ſpecialiter nominentur, ut eſt cautum regula cancellariæ ordine 40. Et hoc idem caueri de iure cõmuni firmat Fel.in trac.quando lit. a poſt. noc.pat.in 6.col. verſ. ampliatur. 8. facit tex.in c.fi.de off.dele.li.6.& c.ne aliqui.de priui.eod.lib. Et in extrauag.execrabilis.§. 1.cum conc.ut dixi in regula de inñr.reſi. q.2.Et iſta oĩa in rõne fundantur, quia ex quo hmõi perſonæ diſtinguũtur à plebe, ſeu vulgo tanquam an reſignaui, honeſtũ eſt ne iure ordinario regulẽtur,qui prærogatiua quadã ſingulari cæteris pferuntur.

Et in eadem rõne fundatur illud, quod dicitur mandatum conceſſum ad beneficia,non capere dignitatem, uel beneficiũ ſimile qualificatum, ut eſt tex. in c. fi. de præb.Sic etiam tex.in ele.1. de reg. qui loquitur de monachis & aliis habentibus adminiſtrationem, non cõprehendit abbatem,quia ibi non nominatur, ut tenet ibi Card.poſt Matth.in 6. opp. Ex quibus omnib. conflatum putamus cõe illud dictum,legem generaliter loquẽtem, nunq̃ comprehendere caſus ſpecialiter priuilegiatos, ut dicit gl.in auth.de hær.quæ ab inteſt.in pri.& reaſſumit Iaſ. in l.poſtquã liti.col.fi.C.de pae.ſequitur Dec. conſ. 5. & añ ipſos Gem.in conſil.30.cum ſimi. ut per Fel.in c.1.in 7.col.uer. ſecunda diſpoſitio,de reſcr. de quo latius dixi in commentariis c.ſtatutum.nu.47.de reſcr. li.6. Et ideo non ab re de ſtylo & uſu curiæ,qñ ſummi pontifices uolunt cardinales tacite ſub diſpoſitione generali comprehendere ſolent eos ſaltem per clauſulas illas generales,Cuiuſcunque ſtatus, præeminentiæ, gradus uel dignitatis exiſtant, includere. Nam dicta clauſula de ſui natura includit perſonas,quæ alias non comprehenderentur: quamuis etiam illi ſint reges, ſerui, monachi,uel Iudæi,ut dicit Arch.in c.quãuis,de off.ord.lib. 6. Et nouiſſimè quo ad reg.Scotię,ꝙ ſub illa clauſula,Cuiuſcunq; ſtatus,&c. comprehẽdatur, tenuit Rota in una Brechi. uicariæ coram R. D.Io. Paul. Ptolemæo die 9.& 11.Decemb.1538.

Quantum uerò ad cardinales, de quib. hic agitur, ꝙ ſub generali & uniuerſali diſpoſitione regularum includantur, qñ eſt appoſita illa clauſula, Cuiuſcunque ſtatus,&c.tenuit & Rota in una alia Ferra. archipresbyteratus, ut dicam in fine ſeq. qõnis.Vbi verò nõ apponeretur dicta clauſula, uel illa nominatim in conſtõne expreſſi non eſſent, nõ uidetur papa eos uel le comprehendere tanquam cæteris excellentiores,per ea, quæ nouiſſimè cumulat Franc.de Ripa in l.1.col.8.nu.59.ff.de vul. & pup.ubi illud,quod dictum fuit de regibus, multipliciter limitat. Et in hoc multum defertur perſonis huiuſmodi, præſertim regib.ut ſcribit Præp.Car.Ale.in c.epiſcopus,col.fi.18.diſt.& Corſet. in tract. de pote.reg. Cùm igitur cardinales inter eccleſiaſticos uiros,poſt papam, locum primũ teneant,ut tradit Fel.in rub.de ma. & obe.in 5.col. adeò ꝙ fratres principis appellentur,ſm Io.And.in c.1.de ſchiſ.li.6.& in c.q̃ periculoſum,de ſen.exc.eo.li. Et ſicut papa unicus eccleſiæ ſponſus dicitur, ita Card.filii primi gradus appellantur,ut dicit Io.And.& Imo.in c.felicis.de pœ.lib. 6.Meritò igitur ꝑ talem excellentem dignitatem ſub gñalib. conſtitutionib. præſertim odioſis(cuiuſmodi ſunt regulæ iſtę cancellariæ)cõprehendi non debent. Quã opi.multis rõnib. probat Abb.Pan.in cle.1. de exc.præla.in prin.Nam ſi de ducib.marchionib.& aliis illuſtris nobilitate pollentib.in reg. 40. & aliis pleriſque magna hř rõ,quid de cardinalib.dicendum erit? qui non ſolũ illuſtres, ſed utili magis ſublimẽtur in diademate principis ſcripti dñr,& adeo ſunt papæ chari,& iuncti, ut unum corpus cũ papa facere eſt exiſtimẽtur,quã de cauſa pars corporis papæ appellantur, in d.c.felicis, & alibi eius collaterales inſcribuntur,de quib.latius ſcribit And. Sic. in conſ.1.col.14.lib. 1.in ſuo tract.Card.facit bonus tex.in c.Cõſtãtinus,91.diſt. Quã obrẽ illis patritiatus dignitas cõceſſa fuit, ut referunt pręfati doc.Sũt.n.patritii,principis patres,ut no.in auth.conſtit.quæ de dig.Nã nullus ad talẽ dignitatẽ aſcẽdit,niſi prius eius fides & induſtria in aliis dignitatib.fuerit approbata,ut ĩquit Io.de Pla. in l.nemini C.de conſul. lib. 12. Et latius Mod.in l.1.ff.de off.eius.Nõ immeritò igitur

tur dicendū erit, gñalib. constōnib. eos mi nimè cōprehendi. Imò fortius uoluerunt Mod. in trac. de po. leg. 5. concl. ꝙ licet dispositio, c. de multa. de præbe. sit multum necessaria ecclesiæ: nihilominus cardinales ꝑꝑ eorū supremam dignitatem non comprehenduntur sub illius dispositione quamuis dispositio illa, ut dixi, sit alioqui honesta & sanctissima, ac ecclesiis fauorabilis. Illa enim qualitas excellentis dignitatis, qua cæteris præstant adeò subiectum alterare uidetur, ut sub simplicibus & generalib. dispositionib. non comprehendātur, ut uidemus propter eandem rationem qualitatis factum fuisse in c. statutum. iūcto c. licet can. de elect. li. 6. ubi sub dispositione loquente de parochiali, non comprehenditur parochialis collegiata; propter illam digniorem qualitatem: sic sub regulis de clericis loquentibus cardinales comprehendi non debent. Et hac ratione Io. And. in c. 1. de schis. lib. 6. dicit, sub reuocatoria, de qua in c. fi. de conces. præb. lib. 6. Card. non includi. Nam inanis esset tantę dignitatis prærogatiua: nullus illis tributus honor uideretur, si eum cæteris, ueluti cum turba sub reg. generalibus cō prehenderentur. Conueniēs igitur est dicere eos non comprehendi. Quam opi. tenuit etiam Rom. in cons. 468. in casu quo quæritur. ubi per plures rationes probat clausulam generalem, & omnes alios, &c. Cardinales nō comprehendere. Sequitur Felyn. in c. cum in iure peritus, In 3. col. de off. deleg. & Bart. Belenz. insignis auditor Rotæ in c. quod super his, de fi. inst. Et plura ēt argumenta & motiua pro ista parte cumulat Pet. de Anch. in cons. 295. & 297. quæ breuitatis causa non refero. Cum quibus uidentur transire Mod. in c. ecclesia S. Mariæ, in 8. col. de const. Et ante ipsos Fel. in c. in eos. in fi. de hæret. His accedit, quia cardinales dicuntur patres spirituales, & columnæ ecclesiæ, in cle. si quis suadente, de pœ. Vnde sicut Augusta, quæ reputatur pars corporis Augusti non cōprehenditur in generali dispositione, ut patet in l. pe. C. de do. inter uir. & uxor. Ita neq; card. q sunt etiam pars corporis papę, ut in d. c. felicis. comprehendi debent. pręterea Augusta ex eo, quia assistit principi in consulendo & regendo orbē, gaudet illius speciali priuilegio, ut in l bene à Zenone. C. de quad. præsc. ita ēt cardinales, qui assistunt lateri papæ, & sunt eius consiliarii, ut in c. fundamentū. §. decet, de elect. lib. 6. & in c. per uenerabilem. §. rōnib. qui fil. sint le. debēt pari priuilegio gaudere. Et per ista duo motiua, & alia quæ non refero, istam opinionē in terminis regularum canc. tenet An. Sic. in c. in nostra, in 2. col. de rescr.

Istis tamen non obstantib. cōtraria opi. uidetur firmior & uerior. Pro qua primò facit, quia generalis dispositio legis non solum causas, sed etiā personas priuilegiatas cōprehendit, ut no. Bal per illum tex. in l. in fraudem. in fi. de test. mil. cum cōc. ut scribit Dec. in cons. 5. & in l. 1. num. 9. ff. de reg. iur. & in c. qua fronte. in 2. col. de app. Præterea quia lex gñaliter dicit, ꝙ canonū statuta ab omnib. obseruētur, ut in c. 1. de const. Et ab ista generalitate non reperiuntur excepti cardinales, igitur dicam eos comprehendi.

Nec obstat prærogatiua dignitatis eorum. Quia licet illa multum attendatur in honorib. deferendis nō tamen talis dignitatis præeminentia liberat a uinculis legis quæ usque adeo omnes uiuentes astringunt, ꝙ etiam ipsa Augusta quæ alioquin irradiatur radiis Augusti, & habet priuilegia quę habet ipse princeps, ut in l. fiscus, §. fi. ff. de iu. fis. Et una, & eadē persona, & caro cū principe reputat̄, sub gñali legum uinculo cōprehenditur, ut est tex. notabilis in l. princeps. ff. de leg. Et per hoc respōdet ad motiua And. Sic. in d. c. in nostra, ut procedant qñ Augusta specialiter excipit̄ in l. prout. in d. l. pe. & in l. bene a Zenone.

Suadetur hoc, quia Cardinales nihil aliud sunt, q̄ consiliarii ipsius Papę, ut in c. fundamenta. §. decet. de elec. lib. 6. & in c. parochia. 16. q. 1. cum concor. ut scribit And. Sic. tract. Card. in j. q. Quia in arduis pręsertim in legib. faciendis cōsilio iuuāt Papam. Nam in huiusmodi grauib. negotiis solent consiliarii interuenire, ut in l. humanū. C. de leg. Et tamen nemo dicet consiliarios nō subiici legib. cū ab illis nō excipiantur nisi solus princeps, ut in d. l. princeps. Oēs igit̄ alii legib. subsunt. Qnimmo ipse idē princeps, licet solutus sit legibus,

gibus,non tamen a ratione naturali ipsius immunis uidetur,ut latissimè scripsi in regula,de infirmis resignantibus,q. 1.& 2.& tradit latè And.Sic.in cons. 1.in j.uol.Quare concludendum est, ꝙ cum regulæ istæ generaliter loquantur & non excipiant Cardinales, sub eis uidentur includi. Sed ut opiniones ad concordiã reducantur,iudicio meo distinguendi erũt plures casus.

Primus est, quando constitutio prohibet aliquid quod de se est malum & inducit peccatum. Et isto casu Cardinales & omnes cuiuscunque alterius dignitatis proculdubio comprehenduntur.Hinc est quòd sub dispositione c.si quis suadente. 17. q. 4. Cardinales includuntur. & dicit Ioan.Monac. loco inferius allegato, & Fely.in c.quod super his.in 4.col.uersi.3. quia sequeretur.de fid.instru.

Et ita dicimus ꝙ c. omnis utriusque sexus.de pœni.& re. licet de cardinalibus non loquatur, eos tamen comprehendit per ea quæ dicit Abb.in c.omnes. de ma. & obe. in c.nouit.in 3.col. de iudic. Et in summa ubicunque lex concernit utilitatem animæ, non solum Cardinales, sed etiam omnes ptincipes sub ea comprehẽduntur,ut Præpo.dicit in c. non licet. in princ. 10.dist. Et in specie hoc tradit per uiam regulæ Io.Mon.in extraua.Bonif.8. quæ est prima in ordine, sub tit. de sent. exc.in extrauagantibus communibus glos satis per eundem in uer. clericos. ubi hoc per bonas rationes probat,quæ uideantur ibi.Nam in istis quæ sunt de genere malorum tanto grauius quis punitur, quanto maior est qui peccat, ut in c. cum quidam.de iureiur. Pro quo facit illud dictũ Iuuenalis Saty. 8. Omne animi uitium tãto conspectius in se Crimen habet, quantò maior qui peccat habetur. De quo dicto meminit gl.in uer.tanquam,in c. 2. §. fi.de transla. episc. & pro eo est text. in l. presbyteri.C.de epis.& cler.

Secundus est casus,quando constitutio non prohibet aliquid quod est per se malum,sed quia prohibitum,& si talis constitutio sit pęnalis & odiosa,continens odiũ rationale, tali casu cardinales includũtur ut notat in simili Bal.in l. quicunque. C. de ser.fug.Quod est uerum,nisi per talem constitutionem pœnalem, si eos includeret,tollerentur eorum priuilegia.Quia tali casu non comprehenduntur, nisi in specie fieret de illis mẽtio per rationes, quas scribit Ias.in l.postquam liti.col.fin. C.de pact.arg.l.decurionib.in prin. C. de silen. lib.12.Et ante ipsum hoc dicit And. Sicul. in c.ecclesia S.Mariæ,num. 7. de const. & in c.1.num.77.de rescr. Et tenet expresse Gundisal.Rotæ auditor in tract. Card. q. 12.in fi.Sed quando eorum priuilegia nõ lęderentur,procedit quod dictum est.

Ex quo infertur,ꝙ dispositio, c.de multa.de præb. licet in cardinalibus nõ loquatur,eos tñ comprehendit,ut tenet Abb.in c.ecclesia.el 2.ĩ 2.no.de elec. Licet postea Io.22. qui certis de causis fauit multũ cardinalib.ut in alia regula scripsimus,eos in extrau.execrabilis,exceperit.Per quod datur intelligi,ꝙ alias illi cõprehendebãtur. Et ita etiam Rota in una ualentina archidiaconatus de Xatiua corã me pẽdente uoluit, de mẽse Nouẽb.1531.sub indulto cõferẽdi beneficia omnib. mensib. concesso archiepõ Valentino,tunc cardinali Leod. nũcupato, cõprehendi personas cardinaliũ habentium beneficia in dicta diœcesi. Nã tunc in facto accidit, ꝙ cardinalis de Vich, qui obtinebat archidiaconatũ prædictũ de Xatiua dięcesis Valentinæ mortuus fuerat in quodam loco parũ distanti ab urbe,uoluerunt dñi mei prouisionẽ dicti archiepiscopi card.Leod.de dicto archidiaconatu ualere,& non illam papæ,licet in indulto dicti archiepiscopi nulla de cardinalib.fuerat facta mẽtio.Et ita ego pnũtiaui,& sñia mea postea per duas alias sẽtentias fuit confirmata. Mouebatur Rot. inter cætera,illa rõne,quia in gñalibus dispositionibus,non incontinentib. odium irrationale,cardinales comprehẽduntur, nisi nominatim excipiantur.Sic uidemus, ꝙ sub dispositione cle.auditor. de rescri. Cardinales cõprehẽduntur, licet nulla ibi de illis fiat mẽtio, ut tenet ibi inter alios Bonifacius quõdã Rotæ auditor,col.2.unde ea rõne, qua dicimus cardinales cõprehendi sub pdictis dispositionib. eadẽ rõne est dicendũ sub regulis cancellariæ cõprehẽdi debere.Qđ tenuit Fel.in c.ad aures, in 7.col.uer.octaua concl.de rescr. referẽs

D. Fran. Paui. quondã auditorem Rotę ce leberrimũ dicere in commento extrau. ad onus. Rotam tpe suo bis iudicasse regulas cancellariæ Cardinales comprehendere. Et istam opin. pluribus locis firmat Oldr. in cons. 211. ad propositum. Et ia consil. 321. & aliis de quibus per Fely. in d. loco. & hoc idem late probat Bart. de Belenzi. quondam etiam auditor Rotæ, & Fel. præ ceptor triennalis (ut ipse dicit in c. 2. in 14. col. de rescr.) in tract. de chari. subsi. q. 66. Et eãdem opinionem defendit idem Fel. in c. quod super his, de fide instru. Et ita etiam hodie, qui est dies tertia Iunii. M D X X X V I I I. idem conclusit Rota coram R. D. Io. Paulo in una Caurien. canonicatus & præben. dum uoluit, ꝙ priuilegiũ concessum clero Hispaniæ per Leonem x. de reuocandis omnib. regressibus sine consensu concessis, comprehendit etiam cardinales habentes similes regressus sine consensu, etiam si habuerunt eos ex causa onerosa: licet hoc de causa onerosa super eodem priuilegio iam prius iudicauerat Rota in una Calaguritan. Archidiaconatus in fauorem D. Io. de Anguiano per tres sententias, quarum ego primam tuli: secundam D. Marcellus, tertiam D. Io. Paulus, rationes illius decisionis non referam, ne sim longior, & quia etiam non faciunt omnino ad materiam, de qua hic loquimur.

Redeundo igitur ad propositum, cõcludo quo ad istum secundum casum, ꝙ attẽto, ꝙ Cardinales sunt de populo, sunt etiã subiecti papæ, ut principi, sub cuius territorio degunt: conueniens uidetur, ꝙ eius legibus ligentur. Quia lex omnes subditos & omnes de populo ligat, vulg. l. cunctos populos, & cap. i. de censi.

Tertius casus est, quando constitutio continet odium irrationale, & exorbitans à reg. iuris communis, & tunc est concludendum, sub tali constitutione Cardinales non comprehendi. Et isto casu militat illud quod dictum est de prærogatiua dignitatis, & procedunt omnia motiua superius pro ista parte scripta. Et ita ubique doct. sentiunt & firmat expresse And. Sic. in d. c. in nostra. in 3. col. de rescr. ubi dicit ꝙ cardinales non comprehenduntur sub regulis cancellariæ odiosis. Et istam dicit esse firmã opinionem, Sicut firma petra. Et eam tenet etiam D. Gondisaluus olim auditor Rotæ in suo tract. Card. & alibi sæpe doc. Et iste casus potius innititur authoritati scribentium, quàm ꝙ sit lege, aut ineuitabili ratione suffultus: quia ratio illa, ꝙ lex generalis omnes pariter ligat, diuites & pauperes, paruos & magnos, militat etiam isto casu. Et quamuis dispositio contineat odium irrationabile, & exorbitans, tamen talis lex ualet, & tenet, ut late probat Dec. in c. cũ oẽs. in 5. not. de const. Et talis lex, licet sit dura, est tñ seruanda, c. in memoriam 19. distin. & uulga. l. prospexit, qui & ã quib. Sed quia ex usu & interpretatione prudentium iã receptum est, Cardinales sub tali dispositione odiosa non comprehendi, transeundum est cum ista opi. ne plus æquo sapere uideamur. Et sic per istam rationem dicimus, ꝙ dispositio extrauag. iniunctæ Bonifacii 8. posita in tit. de elect. inter extrauag. communes quæ disponit neminem admitti debere ad administrationem ecclesiarum sine literis expeditis, non procedit in cardinalib. ut Bar. Belenz. in d. trac. de char. subsi. q. 66. refert ita iudicasse tempore suo Rotam. Ratio esse potuit, quia illa constitutio est exorbitans à regulis iuris communis: quia ius commune ultra supplicationem signatam non requirit alias literas, nec per consequens literarum expeditionem, ut est tex. & glo. in cle. dudũ, §. nos enim, de sepul. Et latè dicemus super regula 25. ubi est proprius locus. Præsertim, quia ipsi cardinales sunt immunes à taxis officialium, ut quodã suo latissimo priuilegio, & capitulis antiquis in conclaui continentur. & dicetur super regula de ualore. Esset igitur irrationabile, ꝙ talis constitutio eos cõprehenderet. Et per eandem rõnem dñt regulam de ualore, neque etiã extrau. execrabilis, Cardinales cõprehendere: quia esset ualde odiosum illis, & quodammodo iniuriosum, si attentis rõnib. dictæ extrauag. sub ea comprehenderent, ut ibi probat. Et sic ẽt tpib. Abb. Pan. seruatũ fuerat, ꝙ episcopus promotus in cardinalẽ, non perdebat episcopatũ, quia plerique consuluerunt c. de multa. uõ pcedere ĩ cardinalib. nisi papa aliter dispone ret.

ret.Et ita tunc factum fuerat cum Card. S.Crucis,quo ad episcopatum Bon. & cũ Cardinali S. Marcelli, quo ad episcopatũ Senen.ut refert Abbas in c.bonæ.el i.in 3. notabili.de postul.prael.

Quartus casus & ultimus est, quando constitutio est fauorabilis & priuilegiata, & tali casu Cardinales comprehenduntur licet de illis mentio non fiat.Quia ex quo plus cæteris in uinea domini laborant, & quotidie inseruiunt, & assistunt ecclesiæ S.Dei,& Christi uicarios agendo & consulendo,dignum est etiam ut maioribus attollantur fauoribus,ut in ca. 1.de off. leg. lib.6.& in l.ius senatorum. C. de dig.lib. 12.Sic etiam sub regulis de annuali & triẽnali possessore , quæ fauent possessoribus licet in eis de cardinalibus mentio non fiat : Cardinales tamen comprehẽduntur,& sub aliis regulis fauorem cõcernentibus,super quibus in discursu materiæ particularius hoc discutiam, & clarius examinabo.

QVAESTIO QVINTA.

Circa quintum dubium,uidelicet,an in generali & uulgari derogatione constitutionum,& ordinationum apostolicarũ comprehendantur regulæ cancellariæ?

SOLVTIO. Si titulum seu rubricam regularum attendimus (quæ regulas istas constitutiones uocat) certè dicẽdum erit, eas sub tali derogationem includi, eadem ratione,qua dicimus sub dicta clausula ius commune comprehendi. Quod etiam cõstitutio appellatur , ut patet in c. constit. 2,dist.& in rub.de const.Nec in hoc potest ratio diuersitatis assignari,iuxta tex.in c.i. de const.li.6.Tamen contrariam opin. seruat stylus cancellariæ,& Ro. Cur. qui hoc casu pro lege habetur,& illi standum est, iuxta tex.in c.quàm graui.de cri.fal.cum vulg.De quibus latè Fel.in c.2.de rescr.in uerb.stylus,qui quidem stylus à Rota receptus,disponit sub clausula generali , non obstantibus constitutionib. & ordinationibus apostolicis huiusmodi regularum constitutiones non comprehendi , nec illis censeri derogatum , nisi de illis specialiter mentio fiat.Et ita in terminis conclusit Rota coram reuerendis patribus dominis,Nicolao Aragonia in una Zamorem, Thesaurariæ,de mense Nouemb. 1533.& in alia Ro.pecuniaria,coram D. Ioan.Paulo,decis.20.Nouemb.1536. In quibus domini concluserunt per illa uerba , non obstante regula de acceptandis,&quibuscunque aliis dispositionibus , non censeri derogatum regulæ de ualore exprimendo . Et in illa Romana uoluerunt,per clausulã, non obstantibus constitutionib.& ordinationib.apostolicis,in commissione apposita non censeri derogatum regulæ 35. de non appellando ante diffinitiuam.Et ſm istam decisionem iudicatum fuit in fauore Frãcisci Flores cõtra And.de Nouaria . Et istam opinionem,uidelicet,per generalem derogationem non censeri derogatũ regulis cancellariæ , nisi in indiuiduo illis derogetur,tenent expresse Mod.in trac.de benef.in 3.parte.q.46.in 4.col.fol.paruo. Et licet ista opinio in stylo consistat : nihilominus , ut ex prædictis & infra dicendis apparebit,aliquod fomentum iuris in se continet.Nam satis notum est , regulas cancellariæ continere clausulam derogatoriam uoluntatis sequentis actus , ut dicit Pet.de Anch.in cons.297.in princ.Quo casu non sufficit generalis , sed requiritur specialis derogatio,ut no.Bar.in l.si quis. in princ.ff.de leg. 3.& doct. in c. cum instan.de censi. & tradit Dom. in consi. 39. col.2.& And.Sic.in c.cum tibi.num.17.de testa.Ratio redditur ſm Bar.in d.l.si quis, in prin.in 3.col. Quia clausula derogatoria habet uim cuiusdã protestationis praeambulæ,& talis protestatio declarat in sequenti actu uoluntatem deesse,nisi expressa reuocatio fit,ut in l.at si quis.§. pleriq;. ff.de relig.& sump.fun.cum similib.

Et ista ratione dicimus , ꝗ licet per simplicem clausulam non obstan.tollatur cõstitutio apostolica : non tamen tolllitur constitutio conciliaris , quia habet clausulam derogatoriam.c.ex parte.de cape.monac.& tradunt communiter doc. in c.nonnulli.de rescri. Sic etiam in generali derogatione coustitutionum,&ordinationum apostolicarum, etiam priuilegiorum, nõ censetur derogatum priuilegiis iure communi insertis : nisi specialiter dicatur, ut not.gl.in auth.qua in prouincia, in uer. illi.in fi.& ibi Bar.& cæteri.C.ubi de cri. agi

 opor.

opor.cum aliis concord. ut scribit Felyn in c.de rescrip.& in capi. nonnulli.in 11. col.eo.ti.

Quod etiam alia ratione suadetur, quia tales actus continentes clausulam derogatoriam, sunt qualificati: Sed clarum est, ꝙ in hoc istæ regulæ uidentur habere similẽ qualitatem. Vnde sicut de dictis qualitatibus debet fieri expressa mentio, eadem ratione & de regulis. Et ideo dixit Io. And. in c.ei, cui de præb.lib.6.ꝙ per clausulas. Non obstan.nunquam censetur derogatũ statutis habentib.certam qualitatem, nisi specialiter fiat mentio. Qualitas enim in actu consistens, facit eũdem mutare in diuersam speciem, ut in l.quæsitum.§.illud. de leg.3.& l.si cui lana.de leg.2. Ex quo sequitur, ꝙ licet regulæ cancellariæ sint constitutiones uniuersaliter ligantes, sicut ius commune: nihilominus propter diuersas qualitates, per quas à iure communi differunt, diuersam uidentur habere naturam. Et ideo in derogatione generali cõstitutionum, istæ constitutiones non ueniunt, sicut appellatione beneficii non cõprehenditur dignitas, nec beneficium curatum, ut in c.fi.de præben. Et ibi declarat Abb.non quia dignitas, uel curatum non dicantur beneficia ecclesiastica, sed quia sunt qualificata, ideo non comprehendũtur, ut patet in c.statutum, de elect.lib.6. Et ita ẽt uidemus, ꝙ in legato lanæ non ueniet lana tincta: nec in donatione marmoris ueniet qualificatum, uidelicet, figuræ ex marmore factæ, ut d.l.si cui. & d. §. illud. Quòd autem istæ regulæ habeant diuersam naturã à constõnib. iuris communis, ultra quod de se est manifestum, hoc ulterius probatur. Quia constitutiones iuris cõmunis statim facta publicatione ligant, ut traditur in c.2.& fi.de const. Item sunt perpetuæ. Sed istæ constitutiones cãcellariæ fiunt temporales. Et licet etiam à tempore publicationis ligent: ut lex cõis, ut dicit Gem. consil.92. nihilominus non statim ligant, nisi seruata prius solennitate posita inferius in reg. 6. neque illa sola sufficit, nisi regulæ sic obtentæ, & cum illa solennitate datę, in actis postea producantur, uel nisi papa hoc velit, ut dixi superius in 2.q. Item quia istæ regulæ sunt speciales rõne derogationis. Quia licet per prædictã clausulam, Non obstan.&c. censeatur derogatũ iuri cõi: hoc est uerum, nisi ius cõe habeat clausulam derogatoriam, ut superius dixi. Et tradunt Mod.in c.1.de cõst. li.6. Quam quidam clausulam continẽt regulæ istæ Et licet alio respectu regulæ, cõstitutiones generales appellentur, isto tñ casu pñt dici speciales, ratione derogationis. Et ita saluatur, & iustificatur, quod dicit Bart.in §.& sic quodque. C. de nouo Cod.fa.dicens, ꝙ ius non clausum in corpore iuris, non est generale. Nam debet intelligi rõne reuocationis, uidelicet, q̃a ita requirit specialem mentionẽ, sicut ius particulare, iuxta c.1.de consti. li. 6. Secus autẽ respectu uinculi, quia ligat omnes quãdo innotescit. Rõ est, quia ex quo non est clausum, potest ignorari, & ideo requiritur derogatio, sicut de iure particulari. Hinc uidemus, ꝙ licet sententia principis faciat ius generale, ut est dictũ superius in 1.q̃one, in ualet sententia cõtra illud ius, quia põt probabiliter ignorari, & ideo cẽsetur quo ad hoc particulare, ut dicit Car. in c.pastoralis, de fi. instru. Et in summa, quot sunt qualitates in constitutiones seu actu differentia iure cõi, ut sunt istæ regulæ, tot inducuntur obstacula, & quot sunt obstacula, tot debent esse derogationes & expressiones.c.ex tuarũ. de autho. & usu pallii, & tradit Bar. ĩ l.si nõ lex Aelia Sẽtia ff.de hær.inst. Et hoc est qđ uoluit sentire Car.in cõs.j. ti.de rese.dũ uoluit, ꝙ p clausulã, Non obstantib.consuetudinib. & statutis, &c.non tollũtur obstacula tp̃alia cuiusmodi sunt istæ regulæ, quæ temporale impedimentũ afferunt, sed illa tm̃, quæ inducerẽt extinctionẽ gratiæ, hoc est impedimẽta quæ statim annullãt, ut sunt illa q̃ resultant ex aliis statutis, uel a iure cõi, q statim absq; aliqua ꝓductione impediũt & annullãt. Sed regulę Cãcel.nõ annullãt, nec statim impediũt actũ faciendũ, sed ita demũ, si instituta lite regulæ impetrentur & producãtur, ut sæpius dictũ est: interim tñ actus factus cõtra regulas valet, & tenet. Clausula igitur, Non obstantibus capit illa quæ obstant statim tempore factæ gratiæ absque facto hominis, non ea quæ ex post, & ex interuallo possunt impe

impedire: quia illa accidentaliter eueniūt & ex facto posteà faciendo retrotractiuo: arg.text.notabilis in l.1.ff.de in lit. iur. Et notat Iason in §.quadrupli. in 3. notabili. Institu.de actio. Et hoc uidemus in extra uag. quæ licet sint constitutiones genera les, & ubique ligent, tamen ad effectum, ut illis derogetur per clausulas generales, non obstantib. constitutionib. &c. sortiū tur naturam constitutionum specialiū, ut uidelicet, non intelligatur derogatum eis, nisi de illis fiat mentio, saltem per hęc uer ba, Non obstantibus constitutionib. & or dinationib. apostolicis etiam extrauagan tib. sient de constitutione speciali requirit tex.in cap.1.de constit.lib.6.uel secundum modum quem ponit antiquus ille abbre uiator Hispanus in libro styli cancellariæ, in capite de clausulis generalibus non ob stantibus.

Et hoc ulterius suadetur, quia per illā clausulam non obstan.constitutionib.&c. non censetur in dubio derogatum, nisi cō stitutionibus ordinariis, non autem extra ordinariis cuiusmodi sunt extrauagantes, & regulæ cancellariæ. Nam clausula gene ralis ad extraordinaria non refertur, ut est text.ad literam in l.Seio. §. medico. ff. de ann.lega. Quem in notabili casu, ad propo situm huius dicti, inducit Oldra. consil. 129. Andr.Sicu. in consi.18. in 1.col.& con sil.21.col.6.& consil.26.in 9.col.lib.2.cum concord.ut scribit Decius in cap.inter cæ tera.de appella. Et aliquid dicam in regu la de trienali.

Iustificatur ista opinio ex alio, quia pa pa difficilius præsumitur hebere notitiam talis iuris extrauagantis, quàm iuris ordi narii, ut notatur in cap.pastoralis.de fide instru. Hinc dicimus, ꝙ licet non admittatˉ positio iuris communis ex eo, quia ius, cō mune ordinarium pręsumitur certum, ut tradit Barto.in l.ornamentorum. ff. de au ro & arg.lega. Tamen quando tale est ius, in quo uerisimiliter potest cadere ignorā tia, ut est ius constitutionis extrauagan tis, tali casu bene admittitur positio ta lis iuris, ut dicit Bartol. in dicta l. orna mentorum. cum aliis concor. ut scribunt Franc.Curtius senior in tracta. positionū. in 13.breuiloquio. & Ioannes Sadoletus in l.2.colum.13.ff.de confes.

Et ꝓ ista opinione, uidelicet, ꝙ requiratˉ mentio extrauagantis, tenuit Nicolaus Mi lis in uerbo priuilegium. contra ius com mune. post Anto.de Butrio in c.i. de con stit.lib.6.

Et prædicta omnia quæ dicta sunt de extrauag.militant à fortiori in istis regulis attētis stylo & rationib.prædictis. Et licet extrauagātes aliquæ sint notoriæ, sicut & & pleræq; regulæ istius uoluminis, tñ re spectu derogationis illa notorietas nihil facit, cū ꝑ hoc nō desinant esse ius extra ordinariū, & a corpore iuris communis ex trauagās. Quo casu, ut dictū est, derogatio clausulæ no obstātib. cōstitutionib. capit tm̄ ius cōmune ordinariū, nō aūt extraor dinariū. Præsertim cum extrauag. & regu læ debeāt prius impetrari & dari iuxta for mā traditā in dicta regula 26. Quod indu ctū fuit, ut sciamus extrauag. & regulæ, quæ dantur, an sint in usu, uel non. Pro quibus faciunt ea, quæ longo discursu scri bit Fely.in cap.3.in 5. col. de re iudic.

Et ista de plano procedēt, qn̄ derogatio fit per uiā rescripti. Secus uerò si facta fit per uiam legis. Quia tali casu per illā genē ralē clausulā nō obstātib. cōstitutionib. & ordinarionib. apostolicis, censeretur dero gatū istis regulis Cācellariæ non facta mē tione de illis. Hoc probatur in simili per notabile dictum Domi.in c. cū nō deceat. de elect.lib.6.ubi dicit, qđ licet per clau sulam non obstantib. tollatur actus, & nō iuramentū in eo contentum, nisi fiat men tio specialis de illo, ut ibi est gl. Si tamen illa derogatio fieret per uiam legis, tali ca su per simplicē derogationē derogatur iu ramēto, nulla facta de illa mētione. Et ita limitat gl.ibi, & sequitur Fely. in c. consti tutus. in 4.col.uer. limita secūdo de rescr.

QVAESTIO SEXTA.

VLtima quæstio principalis est, utrum ꝑ istam clausulam non obstantibus regu lis Cancellariæ, positam in literis apostol. censeatur derogatū regulis iudic.notoriis ut est deannali, triennali, de subrogādis, & similibus.

SOLVTIO. Quidam uoluerunt per di ctā clausulam esse derogatum illis dunta xat regulis, ꝑ quas possint īpetrātes impe diri

diri ne literæ expediant. Ita tenebat Car. Anconit. in disputatione, istius puncti, facta corã Papa Clemente 7. sup quadã bulla in D. Berẽgerius Sagãta, ut procurator interuenerat, ut ipse mihi retulit. Tamen aduertendum, est quia illud dictum non uidetur ex omni parte uerũ ex eo, quia non video quare potius per illam clausulam, non obstantibus regulis tollantur regulæ concernentes expeditionem, quàm aliæ iudiciales obstare possunt literis expeditis. Nam cum sit derogatio generalis, omnes regulas debet comprehendere. Imò magis uidetur illa clausula comprehendere reg. iudiciales, q̃ concernentes expeditionem ex eo, quia regulæ concernentes expeditionem non obstant literis iam expeditis, quæ iam euaserunt manus officialium, sed impediunt tantum expediẽdas. Sed literis expeditis obstant regulę iudiciales, quia sunt de dandis: regulæ uerò expeditionem concernentes non dantur, quia neque faciunt fidem extra Cancellariam, cum non dent normam solis officialibus Cançellariæ literarum expeditorib. ut dicit expressè Io. Francisc. Pauinus Rotæ auditor in præludiis extrauag. Io. 22. & experientia quotidiana docemur. Et sic apparet, ꝙ illud dictum domini Anconitani non est solidum, tamen eius opinio posset procedere quando literæ reperiuntur in procinctu expeditionis, & essent adhuc in manibus officialium. Nam si hoc casu obstaret expeditioni faciendæ aliqua regula de concernentibus modum expediendi, tali casu posset dici prædictã clausulam non obstantib. regulis in supplicatione positam, tollere impedimentum illius regulæ impeditiuæ expeditionis. Et isto casu posset procedere dictũ Card. Sed literis iã expeditis nõ est uerũ illud dictũ.

Et ideò, ut ueritas habeatur istius articuli, põt dici, ꝙ de iure loquẽdo p illã clausulã nõ obstãtib. cõstitutionibus & ordinationib. apostolicis ac regulis Cancellarię, &c. cẽset derogatũ regulis omnib. perimẽtib. gratiã ipso iure à principio non interueniẽte facto psonæ, & sic de impediẽtib. natiuitatẽ, uel originẽ gratię siue illę regulę iudiciales, siue extra iudiciales sint: sed ubi gratia per regulas à principio tota lites non perimeretur, sed differretur propter aliquod factum requisitum, & sic per aliquem futurum actum suspenderetur, tales regulę per dictam clausulam non censeretur sublatæ. Ita est notabilis doctrina Gemi. in c. si propter. in 6. col. de rescrip. lib. 6. post gl. ibi, in uerbo, impediri. quam sequitur Fely. in c. nonnulli. in 12. col. uersicu. not. tertiò. & col. 30. uersi. 11. conclusio. eod. tit Et hoc etiam tenet Cald. in cõsil. 1. tit de rescript. & idem Dom. in c. 1. in 5. notabili, de rest. spolia. lib. 6. ut declarabo inferius per exempla, & dicam aliq̃d in regula, De non tollendo ius quæsitum. Et ista procedunt, nisi in literis expressè dicatur de reg. dilatiuis per illam clausul. non obstantib. regulis per quas nostra gratia impediri uel differri posset, q̃ in multis reseruationibus apponi solet, ut dicit ibi Fely. Ratio prædictorum est, quia per regulas dilatiuas, gratia, seu dispositio facta non tollitur, licet differatur: & dilatio modici temporis non affert pręiudicium, ut dicit tex. in l. si debitori. ff. de iudi. & in l. quoties. C. de preci. Imp. offe. Et hoc modicum præiudicium à iure considerari nõ solet. iuxta gl. pręiudicium. in c. cùm olim. de consue & l. scio. ff. de in integ. resti. Nõ sic in regulis peremptiuis. quę si non censerentur sublatę per dictam clausulam, inducerent magnũ pręiudicium ex peremptione gratię. Et ita hodie 9. Martii M.D.XXXVII. post plures informationes & positiones causę concluserunt Domini vna Hispalen. Canonicatus coram R.P.D. Marcello Crescentino episcopo Marsican. ubi plus uoluerunt Domini duobus exceptis istam decisionem procedere, etiam si in gratia, ubi erat derogatum quibuscunque regulis, esset apposita clausula suspensiua quarumcunque gratiarum: quia illa clausula concernit tantùm gratias, non literas: & ideo per eam non censetur derogatũ regulis suspensiuis, maximè requirentibus factum personæ. Et pro clariori intelligentia istius materię, est aduertendum, ꝙ regulę suspensatę considerantur dupliciter. Nam quędam sunt regulę, quę gratiam suspendunt per aliquod tempus, ut sunt regulę suspensiuę gratiarum expectatiuarũ vsq; ad fulminationem processuum, & aliæ similes

similes dilatiuæ. Quædam sunt dilatiua ꝓpter aliquod factum personæ requisitum, & in effectu perimunt posteà gratiam facto illo non sequuto, prout est in regula de nō acceptando nisi literis expeditis, de qua agebatur in dicta causa Hispalen. Et huiusmodi regulis secundum stylum curię per generales clausulas etiam non obstantibus regulis nō censetur derogatum, nisi de illis fiat expressa & indiuidua mētio ꝓ ea, quæ superius dicta fuerunt. In hoc tñ est discrimen, quia primę regulę dilatiuę suspendūt ex mente Papę gratiam in euētum temporis, uel conditionis: & interim gratia nil operatur, nisi adueniēte tempore uel conditione, ut dixi in tractatu expectatiuarum, sed in aliis regulis suspensiuis requirentib. factū personę gratia statim non suspenditur, sed statim operatur suū effectum, licet regulę requirant aliquod factum personę ad illius perfectionem, & tales regulę non ideo dicuntur suspensiuę, quia suspendant gratiā prout primę, sed quia suspendunt peremptionem & annullationem eius, in euentum alicuius facti pręstandi per gratiam, ꝙ si omittit in pœnam negligētię siue malitię, regula annullat gratiam, ex eo, quia in potestate gratiati fuit, tollere impedimentum regulæ, ut in regulis de annali publicandis resig. & similib. quæ requirunt factum personæ, & de regulis dilatiuis patet exemplum in regula Clementis reseruatiua octo mensium quæ licet non sit dilatiua, & peremptiua sicut regulæ de annali, & aliæ superius dictæ: tamen, quæ est dilatiua respectu tēporis, uoluit Rota de illa debere fieri specialē mentionem. Et ita cōclusit Rota hodie 17. Iunii, M. D. XXXVIII. in vna Toletana parochialis S. Io. de Ocanya coram R. D. Marco Antonio, ubi voluerunt Domini in indultum concessum archiepiscopo Toletano de cōferendis beneficiis, nō derogare regulæ Clementis reseruatiuæ octo mensium, licet in adulto essent apposita illa uerba, Nō obstātib. regulis editis & edendis. nisi dicamus decisionē istā procedere, qn̄ in regulis sunt clausulæ adeo pręgnantes, ꝙ per eas uideretur quodāmodo derogari prædictæ clausulæ, Non obstantib. regulis, &c. aliàs contrarium uidetur dicendum in regula moderna, quæ potius uidetur peremptiua, quàm dilatiua, licet regula antiqua non perimat. Tamen quicquid sit de iure, contrarium de stylo cancellariæ seruatur, uidelicet, ꝙ ꝓ prædictā clausulā nunquam censeantur sublatæ regulæ notabiles & notoriæ, maximè iudiciales, nō facta expressa mentione in indiuiduo de regulis: siue illę regulæ cōcernant factum personę, siue non: siue sint dilatiuę, siue peremptiuę, ut patet in regulis de idiomate, & de non tollendo iure alteri quæsito, & aliis quæ non pendent ex facto uel diligētia personæ: sicut in reg. de publicandis. Nam de similibus reg. etiam si in eis non caueatur, expressè requiritur mentio. Et iste stylus fundatur in illa ratione, de qua latè dixi in proxima præced. q. uidelicet, quia regulæ cancellariæ habent clausulam derogatoriam, quæ requirit specificā mētionem. Hinc uidemus stylo hodierno, ꝙ quando papa intendit derogare prædictis reg. semper in principio literarum, uidelicet post exordium eas inseri mandat, tenorem earum narrans per hæc uerba, uidelicet, Hinc est, ꝙ nos, qui dudum inter alia uolumus, &c. Et posteà in non obstan. ponit hęc uerba nō obstan. uoluntate priori & ordinationib. pręmissis ac constitutionibus &c. & ita practicatur, ut docuit egregius ille doc. practicus, ac literarum apostolicarum uicecorrector Hiero. Paul. in illo antiquo lib. nominato stylus cancellariæ, fol. 115. ubi exemplum ponit in reg. de idiomate. Et quamuis fortè de stricto iure sufficeret generalis clausula non obstan. regulis, per ea quæ dicta fuerunt, & per ea quæ dicit Bal. in l. humanum. C. de legibus. & Bar. in extrauagan. ad reprimen. in uerbo, non obstan. tamen, ut dictum est, ex stylo palatii & cancellariæ repertum ęst, nunquam censeri derogatum regulis cancellariæ per huiusmodi clausulas, nisi specialiter tenor regulæ de uerbo ad uerbum in principio literarum narretur. Et ita in vna Gerunden. canonicatus & præbendæ coram Reuerend. D. Raynaldo Petrutio dixerunt domini de mense Iulio. 1539. Nā uoluerūt, ꝙ potestas cōcessa nūtio de derogando regulis editis & edendis nō cōprehēderet reg. de infir. resig. ex qua

ille

illa est speciali nota digna, ut latius aduocari dixerunt, & ita specialē stylus signaturæ Alexan. papæ. VI. introduxit, ut patet in vulg. notulis quæ hincinde per pluriū manus iā circunferuntur: & ita seruatur qui quidē stylus posset ultra præmissa cōfirmari ex his q̃ scribit Bal. in l. 3. §. quæsitū. in 3 col. ff. si qs cau. ubi uoluit, ꝙ per huiusmodi clausulas non obstant. quibuscunque statutis, non derogetur statutis habentibus quandam specialem obseruationem, prout uidentur habere prædictæ regulæ cancel. facit tex. in l. ita pudor. C. de adulter. Et prædictis conferunt ea, quæ congerit Fely. in d. c. nonnulli. in 29. & 30. colum de rescrip. Et ista quæ dicta sunt, magis de stylo & usu sustineri possent, quam de iure.

Tamen eo supposito pro uero limitarem, stylum huiusmodi non procedere, ubi in supplicatione seu gratia poneretur clausula generalis quorum tenores habeātur, pro expressis. Nam tali casu regulę prędictæ comprehenderentur, & illis derogatum censeretur, ita pridie. 1. Iul. 1538. tenuit in similibus uerbis Rota in una Caurien. canonicatus & præben. coram R. D. Io. Paulo Ptolomeo, dum in ea domini uoluerunt per clausulam non obst. reg. ędi tis & edendis, non censeri derogatum regulis reuocatiuis regressuum sine speciali expressione. Quod tamen dixerunt habere locum, nisi in supplicatione regressus, post illam clausulam non obstan. regulis æditis & edendis, fuissent illa uerba apposita, uidelicet, latissimè extendendis, prout ibi in quadam supplicatione ultimo reformatiua apposita fuerunt. Nam tali casu censeretur derogatum regulis, licet de illis mētio non fieret. † Et ita etiā consulti retulerunt abbreuiatores, qui dixerunt, per illa uerba, latissimè extendendis, posse regulas de uerbo ad uerbum in bulla inseri, sicut fieri potest de clausula, quorum tenores, iuxta vulgatum consiliū 2. Anto. de But. Quem in multis causis semper tenuit & approbauit Rota, præsertim in una Caurie. de qua meminit D. Guliel. in collect. decisio. super reg. de triennali. Et in alia Tullen. Scolastriæ, coram me 17. Iunij. M. D. X X X V I. Et illud consil. Anto. sequitur, & latè defendit Fely. in c. accedentes. de præscript. & in dict. capit. nonnulli. in 7. col. & alibi sæpe docto. Et in specie, quòd sub dicta clausula, quorum tenores, &c. censeatur derogatum regulis cancellariæ, ac si de uerbo ad uerbum fuissent expressæ. tenuerunt nouissimè domini mei auditores in una causa Ferrarien. archipresbyteratus. 9. Iunii. M. D. X X X V. in qua ita iudicauit R. P. D Pau. Capisucus episcopus Neocast. Quā ego postea confirmaui. Nam in d. causa agebatur de dicto archipresbyteratu uacante ꝑ obitū cuiusdā Dionei de Marano scriptoris apostolici extra R. curiā defuncti, quem archipresbyteratum Io. Cardi. de Saluiatis episcopus Ferrariens. tam uigore suæ ordinariæ collationis, quàm indulti, contulit fratri suo germano, uidelicet, Bernardo de Saluiatis priori urbis. Papa uerò cōtulit Iulio de Grandis sub prætextu, quòd dictus Dioneus tanquam scriptor esset familiaris continuus commensalis, uigore regulæ nouiter editæ per ipsum papam Paulum 3. in qua reseruantur beneficia omnium auditorum, referendariorum, & aliorum officialium capientium panem ex palatio, uel facientium guardiam, & scriptorum apostolicorum, &c in qua regula papa uult prædictos officiales esse veros familiares, & continuos commensales, non per fictionem. Et ꝙ omnes regulæ tam editæ, quàm edendæ, loquentes de ueris familiaribus, habeant locum in istis, etiam quo ad istū effectum, ut papa liberè de beneficiis per obitum prædictorum, tam in curia quàm extra curiam uacantib. pertinentibus ad collationem, uel aliam quamlibet dispositionem collatorum quorumcunque possit disponere, irritum faciens, &c. non obstan. constitutionibus

ADNOT. IOAN. MILAEVS.

† Ex plenaria potestate de iure papa potest supra ius dispensare, ut c. proposuit, extra de concess. præbend.

nibus & regulis cancellariæ, priuilegiis, & indultis, tam ordinariis collatoribus, quàm quibuscunq; aliis personis cuiuscunque dignitatis, gradus, ordinis uel cõditionis existant: concessis & concedendis, cũ quibuscunque clausulis derogatoriis, &c. quorum tenores haberi uoluit pro expressis, &c. Nam sub ista generalitate uerborũ, quorum tenores, &c. posita in dicta regula Pauli, uoluit Rota censeri derogatum regulæ cancellariæ editæ in fauorem cardinalium, quę disponit cardinales non cõprehendi sub regulis cancellariæ post primã editionem in posterum edendis, nisi illæ ipsorum fauorem concernant, uel ipsę cõstitutiones edendæ de eorundem cardinalium, uel maioris partis eorum consilio conditæ fuerint. Nam fuit conclusum coram me non solùm per illas clausulas generales, censeri darogatum regulæ prædictæ, cum clausulis derogatoriis cõtentis in ea, ac si de uerbo ad uerbum fuissent in d. reg. Pauli expressæ, sed etiam uoluerunt domini censeri omnino derogatũ indultis cardinalium, nulla de eis speciali mentione facta. Et ita ego de isto mense Nouembr 1537. sententiam domini Pauli cõfirmaui. Et idem in simili clausula tenet And. Sicul. in clemen. 1. nume. 26. de re iudic. ut latius per eum.

Ista tamẽ limitatio recipit restrictionẽ, ut procedat, nisi regula quæ per dictam clausulam, quorum tenores, &c. censetur derogata, requirat specialem & indiuiduã mentionem. Nam tali casu nõ censeretur sublata per dictã clausulam, quorum tenores, nisi in specie de illa regula fierat mẽtio, ut uerba aliquid operenť. Ita in terminis dicit Fel. ĩ c. nõnulli in 9. col. uer. tertia declaratio, &c. de rescrip. ubi exemplum ponit in tribus regulis cancel. quæ habent prædicta uerba, ut ibi latius per eum.

DE IVRE QVAESITO non tollendo, REGVLA.

Item ne per varias, quæ pro commissionibus habendis in causis fiunt suggestiones iustitia post ponatur, idem dominus noster decreuit, & declarauit suæ intentionis, fore quod deincepts per quamcunque signaturam, seu concessionem, pro commissionibus huiusmodi, per sanctitatem suam, vel de eius mandato factam, nulli sibi ius quæsitum quomodolibet tollatur.

PRAEFATIO.

Ista regula uarias habuit temporum mutationes. Nam Bened. 13. eius primus author, eam primùm generaliter edidit, ut uidelicet locum haberet in quibuscunque gratis beneficiorum uacantium. Quam quidem Benedicti regul. nullos Rom. Põtificum usque ad Nico. 5. qui fuerunt nu. 8. approbarunt. Et quod est magis mirandum, nullam aliam regulam fecerant de iure quæsito non tollendo. Nico. uerò 5. nulla etiam facta mentione de regu. Bene dicti, istam restrinxit & immutauit, uolẽs eam tantum habere locum in cõcessionib. factis pro commissionib. habendis in causis. Et huius reg. Nico. tenorem imitati fuerunt successores pontifices usque ad tempora Alex. papæ 6. qui primus omnino addidit ad regulam istam uerba, uidelicet seu mandatis declarationis, & gratis, etiã motu proprio, &c. post illa uerba pro cõmissionib. habendis, quę erãt in reg. Nic. Et sic illa reg. Nic. q̃ fundabatur in suggestiõib. ampliata fuit ꝑ Alex. ad q̃cũq; gratiã, seu mandatum, ẽt motu proprio lite pendente obtentum. Quam quidem Alex. ampliationem, siue additionem posteriores pontifices usque ad Hadri. 6. sequuti sunt. Hadri. uerò 6. hoc immutauit. Nam dum prædecessores uoluerunt regulam in gratiis tantùm lite pendente impetratis, locum habere, propter illa uerba regulæ, pro commissionibus habendis in causis, Had. regulã extendit, & uoluit habere locum etiam in gratiis ante litem moram emanatis. Quam additionem ideo Hadri. fecisse quidam autumant, quia intellexerat Rotam usque ad illud tempus firma interpretatione tenuisse regulam tantùm in concessionibus emanatis lite pendente locum sibi uendicare, propter prædicta uerba regulæ pro commissionibus habendis in causis, &c. ut de ista Hadri. intentione author est Melchior Baldazinus, tũc in signis sacri consistorii aduocatus, qui fuit vnus ex assistetib. cõpositioni regularũ, & hoc scriptũ reliquit in quibusdã notulis regu

regularum Had.manu eius scriptis. Et sic per huiusmodi prouisionem Hadr. factũ est, ꝙ illud quod prius in interpretatione prudentum, & obseruatione Rotæ cõsistebat, hoc idem per regulam suam, quæ legis uicem obtinet, manifestum fieret: sed Clemens.7. Hadriani successor nihil magis abhorrens, quàm Hadriani uestigia sequi, hoc additamentũ. Hadriani nõ approbauit, sed regulas suorum prædecessorum Alex. Iulii, & Leonis est imitatus. Paulus uerò 3. nunc feliciter imperans, Hadri. in omnib. est sequutus. Itaq; ex istis omnib. apparent quanta fuerit istius regulæ uarietas, quanta uoluntatis dissensio.

Quamobrem ne sub incerto uagemus, reg. Inno. quæ media inter utrunque tempus fuit, & quæ reperitur in quinternis Rotæ scripta, & sm quam fuit pluries iudicatum, interpretandã assumã, addendo postea uerba modernarũ reg. ꝓut res ipsa postulabit. Rẽ ipsam igitur aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro pro intelligentia totius regulæ, & eorum quæ inferius in aliis quęstionibus dicentur, quid operetur, uel cõprehendat ista clausula communiter in literis apostolicis apponi solita, uidelicet, Dummodo tempore datæ pręsentium nõ sit alteri in beneficio ius quæsitum.

SOLVTIO. Quidam dixerunt istius clausulæ expressionem, quę secundùm stylum cancellariæ in beneficiis non reseruatis maximè litigiosis semper ponitur, nihil operari ex eo, quia in literis semper talis clausula subintelligitur de iure, licet non exprimatur, ut tradit Fely. in cap. capitulum. colum. 17. uersicu. de duobus. de rescrip. facit tex. in c. ex tuarũ. de author. & usu pallii. capit. ex parte. el tertio. Et ibi not. Abb. in 2. notabili. de decim. cum vulga. Et ideo expressio eorum quæ tacitè insunt, nihil operatur. l. conditiones. ff. de cond. & demonst. Et hoc procedit etiã si gratu motu proprio concessa fuisset, quia etiam in ea subintelligitur prædicta clausula quatenus nõ tollatur ius quæsitũ ut dicit dec. Rotæ in antiquis. 445 incip. nota licet proprius motus. Et ob eam causam si papa in suis literis tolleret collationem alteri factã, in dubio intelligitur de collatione inualida, non autem de ualida ne tollatur ius quæsitum, ut dicit Compostell. in cap. causam. de rescrip. cum sexcẽtis cõcor. ut scribit Iason. in l. fin. in 4 col. ff. de constit. princip. Et Decius in consil. 191. ubi multipliciter hoc dictũ declarat.

Et hoc, ꝙ princeps in dubio non præsumatur uelle tollere ius quęsitũ, procedit etiam si ille de cuius iure agitur, esset infidelis uel Iudęus, ut dicit Abb. in c. quæ in ecclesiarum, de cõst. post Inn. in cap. quod super his, de uoto. Hinc euenit, quod si aliquo casu contingeret papam ius tollere, præsumitur hęc per circumuentionem & importunitatem potius, quàm per uolũtatem fecisse, ut latè probat Felyn. in cap. cũ olim. in 3. & 4. col. de re iudic. adeò ꝙ tali casu verba rescripti improprianda sunt potius, quàm propriè intelligendo, alteri prę iudicent: ut tradit Roma. consil. 334. circa primum. Decius consil. 11. col. 5. Iaso. in l. ex facto in 4. notab. ff. de vulga. & pupil. Imò potius debent interpretari ꝙ nihil operentur, quàm ꝙ indebitè quis damnũ patiatur, ut not. Ias. post glos. Bartolum, & alios. l. fin. §. in computatione. colum. fin. C. de iur. deliber.

Et hoc procedit etiã si rescriptum emanaret in fauorem piæ causæ, ut probat Iason in l. fin. columna 6. ff. de constit. princ. post Alex. in l. pactum quod dotali. col. 2. C. de pact. Nam licet uiduis & pupillis, ac aliis piis causis multum debeamus, non tamen adeò, ut aliis præiudicium inferamus, ut dicit tex. in c. ex tenore de for. cõpe. & in cap. nuper. de dona. inter uirum & uxo. Cùm igitur ista clausula in literis papæ subintelligatur, ergo si exprimitur per eundem modũ, quo inest, nihil operabitur, iuxta communes cõclusiones, quas ponit Abb. in ca. significasti. in gl. 2. de electio. post legistas in l. hęc uerba. de lega. 1.

Alii uerò dixerunt totum oppositum, uidelicet istam clausulam tacitè subintellectam, non esse penitus, inutilem, sed minus operari, quàm si in literis exprimeretur. ut dixit Ro. consil. 176. colum. penul. ubi uoluit ꝙ papa in dubio nõ censeatur uelle tollere ius quæsitũ principaliter consequens, secus, autem si secundariò, uel in cõsequẽti ã competat. ubi uerò talem clausulam

sulam exprimeret, uideretur tollere omne ius quomodolibet competens, siue principaliter, siue in consequentiam. Vides ergo ꝙ expressio eorum quæ insunt, multum operatur. facit quod dicit Fely. in c. super literis. in 8. col. uersi. 5. reg. de rescrip. Ex prædictis igitur apparet quæstionem esse dubiam. Quicquid tamē sit, prima opinio contra Rom. uidetur uerior per ea quæ dicta fuerunt superius, imò fortius dico ꝙ talis clausula expressa non solum plus nō operatur, ut uoluit Rom. sed expressio eius facit, qđ minus operetur, q̄ si expressa nō fuisset. Qđ in specie ita demōstrari pōt. Nā ut dictū est, rescriptum papæ ēt motu proprio, & certa scientia concessum in dubio non censeretur alteri præiudicium inferre non solùm magnum, sed neque modicùm, neque in re, nec ad rem, ut dicit gl. in uerbo præiudicium. in c. cum olim. de consue. Quam post Domi. ibi multum commendat Fely. in d c. causam. in 9. col. & in ca. super eo. in 2. col. de offi. deleg. & Ias. in l. quotiens. C. de preci. impe. offe. & in auth. quas actiones, in 4. col. C. de sac. san. eccles. tradit Claudius Aque. in l. j. col. 15. ff. de constitu. princ. cum sexcentis cōcord. per Decium congestis in consi. 407. col fi. & consi. 66. col. fin. & adeo hoc est uerum ꝙ in omnib. prædictis casibus, quādo præscriptum uideretur præiudiciale, posset probari papam non fuisse bene informatū, ut ibi probat Decius. Quicquid dixerit Corneus in cons. 83. col. penul. lib. 4. Nam iura allegata per eum loquuntur, quando apparet de clara mente principis uolentis ius quæsitum tollere, non autem qn̄ sumus in dubio ut in specie declarat Decius in d. c. quæ in ecclesiarum. in 10. col. uersi. quartus casus, &c. Et omnia ista procedunt in dubio ex tacita & subintellecta clausula. Et tamen si talis clausula exprimatur in literis. illa solum præseruat ius quæsitum in re, non autem ad rem. ut dicit expresse Calde. in cons. 8. in fin. titu. de rescrip. & Rom. in consi. 256. Et tenet etiam Domi. & alii in cap. fi. in prin. & §. fi. de conces. præb. lib. 6. Ecce ergo ꝙ plus nocet expressa istius clausula, quàm si tacita & subintellecta fuisset.

Habemus igitur ex prædictis unum casum notabilem ad limitationem eorū quę dicit Abb. in d. cap. significasti. Et docto. in d. l. hæc uerba quòd non solum expressio eorum quæ tacitè insunt nihil operatur, ut ipsi dicunt: sed illa expressio facit quòd magis restringatur dispositio, & minus operetur, quàm si facta non fuisset, ut patet ex superius dictis.

Illud tamen quod dictum est clausulam prædictam, dummodo alteri non sit ius quæsitum, pręseruare ius in re, & ad rem, debet intelligi, quando papa expresse scribit cum intentione pręiudicandi. Tunc. n. quia non apparet de quantitate pręiudicii, interpretantur uerba de minori præiudicio, & sic de iure ad rem. Secus autem in dubio, quia tunc intelligeretur nolle præiudicare, nec in uno iure nec in alio, ut superius dictum est. Vbi tamen constaret papam uelle etiam in iure quæsito in re pręiudicare, hoc posset facere præsertim in beneficialib. in quib. habet absolutam potestatem, vulg. c. 2. de præb. lib. 6. ut notat expresse Cald. in cons. 12. tit. de rescript. Et Alex. in consi. 101. in 5. col. libr. 1. Nam in beneficialib. tanta est papæ potestas, ꝙ posset episcopum pro libito uoluntatis de suo episcopatu ad alium transferre. Quia omnia beneficia mundi sunt manualia, & obedientialia respectu papalis potestat. ut dicit Bal. in l. rescrip. col. 2. & sequen. C. de precib. imper. offe. Et ideo poterit gratiam reuocare post ius alteri quæsitum, si non recepit aliquid pro illa, ut dicit idem Bal. in l. qui se patris. col. pen. C. vñ lib. sequit̃ Soci. in cōs. 156. ꝓ fundamēto. in 2. col. & cōs. 64. visa bulla. in 7. col.

Illud tñ qđ dictū est de iure ad rē, uidelicet, ꝙ mēs papæ uolēti. ius tollere, debet in tali iure interpretari, ut minus præiudicet, limitat̃ secūdū dominos Rotæ intelligi debere non de omni iure ad rē, put. prędicta intelligūtur per iura cōia sed tm̄ de iure ad rē cōpetenti ex acceptione expectantis. secus uerò de iure ad rem competenti ex electione, & præsentatione. Quia tale ius bene præsumitur præseruatum. Ita dicit Dec. 16. in titulo de præbend. in nouis. ratione ponit illa decisio. Quia in primo casu, licet piudicet expectāti, nō ꝓ hoc ex toto gratia sua ꝑimit̃, cum possit

poste

postea aliud uacans bñficiū acceptare, cū hoc pendeat à uoluntate sua. Secus uerò est in iure cōpetenti ex electione, uel praesentatione: quod si amittatur, eius acquisitio erit difficilis, cùm pendeat à uoluntate alterius. Nam sperare aliam electionē uel praesentationem, non dependet à uoluntate electi, uel prǣsentari, sed eligentiū uel praesentantium, qui possunt de facili mutata uoluntate alios eligere uel praesentare. faciles enim sunt homines ad dissentiendum, ut in l. item si unus. §. principaliter. ff. de arbitris.

Et haec decisio procedit magis ex quodam stylo palatii, sciente papa, & taciti approbante, quàm de iure, ut dicit Egid. decisi. 167.

Quę omnia de plano procedunt loquēdo de ista clausula quatenus tollatur ius quaesitum, apposita in rescriptis, secus tamen quo ad istam regulam, in qua tale ius ex acceptatione expectantis quaesitū comprehenditur. & est considerabile: quia si illud lite pendente tollitur, erit locus isti regulae, quia sicut in alio iure quaesito non praesumitur papam uelle mutare statum rei litigiosae, nisi expresse hoc appareat, ita neque in isto iure ex acceptatione procedens, ut expresse dicit Egidius in consil. 24. in 7. dubio. Imò propter tale ius acquisitum uigore acceptationis impeditur subrogatio lite pendente, qui in gratia subrogationis apponi solet clausula, quatenus non tollatur ius quaesitū, quę clausula uerificabitur in iure acceptationis, quia tali casu hoc ius est considerabile, ut notanter concludit idem Egidius in consilio 35. col. fin. Nec obstat praedicta decisio. 16. cum aliis superius allegatis, quia non loquuntur quando tollitur ius lite pendente, prout loquitur ista regula, quod est menti tenendum. Regula igitur ista hoc casu manebit firma.

Et quod dictū est de acceptatione quae in rescriptis non praeseruatur uigore praedictae clausulę, idem dicēdum est de oppositione circa beneficia patrimonialia quae fit à filiis patrimonialibus. in Palentin. Collaguritan. & aliis locis Hispaniae. Nam per illam solam oppositionem non tribuitur ius in re, neque ius ad rem, nisi super hoc fuisset aliqua constitutio synodalis, uel consuetudo hoc disponens, uel si diceie uolumus, uigore illius oppositionis quouismodo competere ius ad rem, illud esset simile competens ex acceptatione. Et sic ratio considerata in dicta decisione 16. militat in d. iure opponendi, ut iudicauit Rota in una coram D. Hugone de Spina de anno 1519. ut meminit D. Guli. in recollectis decisionum. Et hoc ius opponendi habet locum etiam, quando non solum ex constitutionibus synodalibus competeret filiis patrimonialibus, sed etiam quando ex ordinatione testatoris tantum uolentis proximiorem de suo genere ad beneficium praesentari. Nā tali casu per oppositionem proximioris acquiritur illi ius considerabile, adeò quod uirtute dictae clausulę quatenus non tollatur ius quaesitum, uidetur praeseruari. Vt nouissimè conclusit Rota in una Oxomē. capellanię de Seton coram R. D. Raynaldo Petrutio de mense Iunio 1539. Quae de plano procedunt quando ius opponēdi competit uigore alicuius constitutionis uel ordinationis. Secus uerò ubi nulla esset constitutio, sed simplex usus se opponendi nam talis oppositio nō dat ius. Ratio assignari potest, quia si priuetur hoc casu opponens sua oppositione, non uidetur per hoc dānum sentire, cx quo non est acquisitum ius in aliqua constitutione. Quia propriè damnum est diminutio patrimonii, ut in l. damnum. cum seque. ff. de dam. infect. Quae diminutio consideratur etiam respectu lucri, quando illud acquisitum esset radicatum, & tali etiam casu ius amittere, est damnum sentire, ut est gloss. in l. non amplius §. fi. de leg. 1. cum concor. ut scribit Ias. in l. ex facto. in 3. col. ff. de uulg. & pupil. Sed quando lucrum adhuc radicatum nō fuisset, illud amittere, non esset damnum sentire. Vnde ius adeundi facilè tollitur, quia non est ius radicatum, ut probat Laurea. Calcaneus in consil. 7. col. penul. Quae omnia militant in acceptatione, & iure opponendi filiis patrimonialibus cōpetenti, de quibus etiam aliquid dicam in illa quaestione de iure conditionali. Et quia illud damnum, quod ex priuatione acceptatio

ptationis, uel oppositionis resultat, ex quo dependet ex lucro nondum radicato,& habet respectum ad illud : reputatur lucrum,& non damnum,iuxta gl. notabilem in l.si duo.ff.de acq.hær.& tradit Soc.in l.cum quæritur.ff.de re.dub. Ista tamen,ut dixi,non procedunt in præsentatione,quæ propter rationem iam dictam tribuit ius ad rem considerabile. Hoc tamen limitatur aliquibus modis.

Primò non habere locum,quando præsentatio adhuc per præsentatum accepta non fuisset.Quia tali casu nō diceretur præsentatus habere ius ad rem, nec in re ideo non præseruaretur uigore dictæ clausulæ, nec dicta clausula intelligeretur de tali iure,iuxta ea,quæ dicit Abb.in c.cum Bertoldus.de re iu.in 3.col.& ante ipsum Cald.cons.17.tit.de iure patr. cum conc. ut scribit Roch. Curt.in tractat.iur. pat. in uerbo ius.in 4. q. Et reassumunt quidā alii mode.in nouo tract.iur.pat.fol.302. ubi latius scribunt.Requiritur ergo in primis acceptatio præsentati, per quam acceptationem contrahuntur sponsalia de futuro,ut dicit Cald.in cons.9.tit. de iure patro.Quem ita declarat Moder.de S. Nazario (alias nuncupati de Ripa)in rub. de. iud.in 15.col.num.71.Quod uerum puta. rem ego quando præsentatio est facta superiori.Tunc.n.contrahuntur sponsalia, etiam si superior præsentationem non admittat,quia concurrit consensus patroni & præsentati. Alias si non facta,sit superiori,licet præsentatus consentiat,non dicitur præsentatio,sed quędam nominatio,ut dicit Cal.in c.capitulum, 34. q. de. resc.& inferius dicetur,& tenet Mod. ubi supra.Ergo in omnib.istis casibus requiritur pręsentationem factam fuisse ordinario,quo ad acquirendum ius ad rem, ut dicit etiā Bal.in Margarita sua in uerbo, patronus. Admissio ergo superioris solū requiritur,quo ad acquirēdum ius in re, quod resultat ex institutione, per quam institutionem sponsalia de futuro, quę per solam pręsentationem factam ordinario fuerunt contracta,resoluuntur seu transeunt in matrimonium de pręsenti. Nam proditum est in iure,ꝙ ex solo contractu nondum executo, non acquiritur ius in re,ut tradit Ias.in l.si quis maior.C. de transact.in 3.col.uers. limito istā l. &c. Requiritur ergo, ꝙ præsentatio sit facta superiori,quo ad acquirendum ius ad rē, etiam si superior non admittat, sed quo ad quærendum ius in re,requiritur admissio.Et ista sunt maximi momenti, quo ad unum effectum, quia licet patroni nominent.& eligant præsentandum,& tradant instrumentum nominato,ualet tamē prouisio papę antequam sit facta pręsentatio superiori,etiam si habent pędictam clausulam,quatenus non tollatur ius quæsitū. Quia non tollitur isto casu per illam aliqđ. ius,neque in re,neque ad rem.Quia,ut dixi,ius ad rem per acceptationem nominati, & præsentationem factam superiori. quæritur. Ius uerò in re,per institutionē. Et neutrum horum præcessit prouisionē papæ.Ideo ualet eius prouisio,ut notabiliter declarant in terminis Mod.de sylua in trac.benef.in 3.par.q.1.col.antep.Et idē de acceptatione uī hoc casu dicendum.

Secundò limitatur dicta conclusio procedere qñ præsentatio fuerit facta a patrono clerico,secus si a laico. Ita reperio istā conclusionē in terminis limitare Io.Crot. de monte Ferrato.in c.quod autē. de iure pat.in 2.notabili. Rōnem differentiæ ponens.quam dicit nouam, uidelicet, quia præsentatus à clerico,quando est idoneus, habet ius fixum, & irreuocabile, ex quo clericus patronus uariare non potest. Nā talis præsentatio habet uim electionis fm Io. And. Imol.& Abb.in c. cum autem.de iure pat.Sed electo ante confirmationem ius est acquisitū in beneficio,ut dicit Do. per illum tex.in c.quàm sit.§.i.de elect.li. 6. Ergo pari modo acquiritur ius præsentato.Hinc est ꝙ talis præsentatus quando est idoneus, potest cogere ordinariū ut illū instituat.Ista.n.fieri non pñt absq; iure fixo ī personā pśentati. Propterea tale ius cēsetur pśeruatū per dictā clausulā. Secus uerò est in eo,qui à laico est præsentatus; qa ex quo laicus uariare pōt,nihil acquiritur pręsentato.Et istā opi.Io.Crotti sequuti sunt quidā Mod.Auinion.in rub. de iu.

Sed aduerte,ꝙ licet istam differentiam Io.Crottus putet esse nouam, eam tamen prius posuit Goffr. in summa iur, patro,

Nec tamen est uera, quia contra eam tenet Abb.Fel.& alii in d.c.cum Bertoldus. qui pariter loquuntur de præsentatione laici & clerici, & in utraque concludunt non tribuere ius in re, sed ad rem, ut latius ipsi declarant. Nec propterea, quòd laicus uariare potest, immutat ius ad rem acquisitum præsentato, nisi cum effectu uariaret præsentando secundum episcopo qui illum instituisset. Tali casu præsentatio primi nihil tribuit. Sed laico patrono non uariante ius in re acquiritur pręsentatio. Nec potentia uariandi aliquid de iure diminuit, nec aliquo modo consideratur, per ea quæ dicit Innoc.in c.pastoralis, de cau.poss. Et ita simili casu respondet Fel. in c.causam in 16.col.uers. caue. de rescr. Nec obstat, quòd pręsentatio clerici habet uim electionis, quia dupliciter responde tur. Primò illud esse uerum solum circa illud, ne possit patronus uariare, sicut eligētes post factam electionem. Non autem talis præsentatio habet uim electionis circa alia. Et ita in terminis ad primum dictum Innoc.& Abb.in d.c.cum autem. respondent Moder.in nouo tract.iur.patron.fol. 303.in 2.col. Vel secundò respondetur, ꝙ licet uerum sit, præsentatū a clerico æquiparari electo, non tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus ante confirmationem non dicitur nisi habere ius ad rem ut late probat Felyn in c.cum Bertoldus, & tenet Host.in c.pastorali, de iurep. Et licet ista putem esse iuridica, tamē opinio Crotti multis uidetur colorata, de quo nullus mentionem facit. Et per prædicta fuit hoc mense Noue:1537. coram R. D. Raynaldo Petrutio post plures informationes decisa in Rota ista difficultas in causa sancti Andreæ, nunquid prouisio nuntii post præsentationem patroni laici non dum episcopo præsentatam ualeret. Et certe prima facie uidebatur dicendum ꝙ non. Quia nuntius non potest tollere alicui ius quæsitum, nec in re, neque ad rem, ut in terminis consuluit Steph. Bert.in cō sil.12.nu.10.in 3.uol. Tamen quia repertū fuit in prædicto casu nūtium habuisse facultatem derogandi iuripat. etiam laicorum fuit conclusum prouisionem nuntii ualere ante præsentationem, per ea quæ dicta sunt superius.

Et istá omnia procedunt de quodam stylo, secundum quem dicta clausula de non tollendo iure quæsito, præseruat non solum omne ius in re, sed etiam ad rem, excepto in re resultante ex acceptatione, ut dicit Rota in d.decisione 16. Sed respectu istius regulæ, ut aliquid operetur, uidetur tale ius ad rem per acceptationem esse considerabile, ut superius dictum est. Nā tale ius puto per istam regulam conseruari, nisi papa expresse illi derogauerit: unde si lite pendente super acceptatione mea emanatet prouisio aduersarii tollens meam acceptationem, possem me tueri ista regula, nisi illi expresse derogaretur. Et pariformiter crederem in casu in quo papa motu proprio, & ex certa scientia tolleret ius quæsitum alteri. Nam intelligeretur per hoc derogare dispositioni iuris communis, non autem isti regulæ, ut aliquid operetur eius editio, pro qua opinione optimè facit dictum Bar.in l.3. §. si rem. ff.de leg.3. ubi dicit, ꝙ si per statutū disponitur, ꝙ uictus uictori condemnetur in expensis, licet illud idem fuerit dispositum a iure communi: tamen ut statutum non sit frustratorium, & aliquid operetur, intelligetur etiam in casu in quo uictus haberet iustam causam litigandi, quæ iusta causa alias uictum excusaret de iure communi. ita concludit ibi Bart. quē communiter doct. sequuntur, ut latius dixi in c.1.num.218.de consti.li.6. Ita in proposito nostro dicendum uidetur. Nam licet illa clausula, quatenus non tollatur ius quęsitum, de iure communi non comprehendat acceptationem. Regula tamē ista, ut aliquid plus operetur, comprehendet tale ius ex acceptatione acquisitum. Nam plus operātur quæ speciali disponuntur, quàm quæ generali constitutione sunt dicta, ut dicit tex.in c.quamquam.23. dist. & in c. si aduersus, de hær. Et eodem modo si Papa motu proprio aliquam gratiam alicui concederet, per quam uideretur tolli ius quæsitum, nihilominus obstaret ista regula dictæ gratiæ, ut aliquid operetur, nisi nominatim, ut specialiter illi derogatum fuerit in gratia. Nam ista uel similes regulæ nunquam censentur per clausulas generales

rales sublatę. Ex eo, quia reg. uidentur habere clausulam derogatoriam uolnntatis, ut latius dixi superius in procemio regularum q.5.&6. Et ita stylus curię introduxit. Ex quibus sequitur, quod nō obstante certa scientia Papæ tollentis ius quæsitum possit excipi de ista regula, qđ est notādū.

Item posset etiam illud ius ad rem procedens ex acceptatione in alio esse proficuum. uidelicet, eo casu quo papa in gratia sua ex certa scientia tolleret mihi ius quæsitum, si quod competit ad tale beneficium. Nam tali casu, ut illa uerba sic indistinctè & generaliter prolata, minus pręiudicēt, debēt intelligi de iure minus efficaci, ꝙ est illud acquisitum per acceptationem tantum, & aliud quodcūque ius alio modo competens censeretur præseruatū, & maneret illæsum, per ea quæ dicit Car. in c.mandatum, in 7 no. de resc. Vbi dixit, ꝙ si papa concedit aliquam gratiam alicui, hoc expresso, quod uult illi præindicare, debet intelligi de minimo præiudicio, non tamen de magno & considerabili. Ita etiam tenet gl. fi. in l. sed cum ab hęrede. ff. ad Treb. Sequitur Ias. in l. quotiens. in 2. col. C. de preci. impe. offe. Et quo ad istum effectum ius illud ad rem est considerabile. Est bene uerum, quòd quando illa clausula & cum pręiudicio iuris quęsiti, &c. non possit uerificari nisi in magno pręiudicio tali casu, ne gratia esset frustratoria, censebitur pręiudicatum in magno. Ita notabiliter declarat Barthol. Veronen. in tract. de seruit. rust. prædio. tit. de aquædu ctu. fol. 74. secundum paruam impressionem, uersic. quarto dubitari etiam potest, & e allegat Io. de Imol. in c. quintaualis. de iureiur. & in c. cum cōtingat, co. ti. inducendo, ut ibi per eum, quod est notandum.

Putarem tamen isto casu requiri causam in concessione Papæ, quando agitur de magno & enormi præiudicio, ut dicit Abb. in c. fi. in 4. col. uersic. ego sustentando, de consti. Quia alias aliena largiri sine culpa possidentis esset quædam species tyrannidis per quam contaminaretur principis liberalitas & magnanimitas, ut dicit Bal. in tit. de pa. constan. col. a 1. argumento tex. in l. si pignore. ff. de furtis. Et ideo dicebat Inno. in c. nisi de renū. ꝙ quando papa confert uni beneficium, & deinde ei aufert, tenetur illi prouidere de bono con tracambio, & tradit Iaso. in l. quotiens. in 4. col. C. de rei uend. Nec obstat Papam habere plenitudinem potestatis in beneficialibus, uulg. c. 2. de præben. lib. 9. Quia illud est uerum secundum And. Sic. in trac. Car. in 4. q. secundæ partis in a. col. quo ad collationem beneficiorum, non autem quo ad priuationem faciendam sine causa, licet ad hoc aliter etiā respondeat Moder. in tract. beneficiorum, in prima q. 2. partis, col. 5. quos uideas.

Et per prędicta redditur dubitabile unū dictum Alex. in cons. 215. inci. nec arguen di col. 8. uersic. denuo considero. lib. 2. quē sequitur Dec. in e. cum dilecti. col. 2. de cō fir. uti. uel inut. qui uoluit, ꝙ quando princeps excepit unum casum in quo nō uult alteri tollere ius quæsitū, ex tali exceptione declaratur mentem principis esse uelle in aliis præiudicari, quod est ualde not.

Sed ego dubito, an illud dictum sit uerum, quia argumentum à contrario sensu non colligitur, qñ ex hoc alteri aufertur ius, uel sequitur aliud absurdum, ut dicunt Mod. in l. 1. ff. de offi. eius. Et ineonueniens seu absurdum hoc casu satis ad paret ex prędictis. Magna tamen est autoritas Alexandri, pro quo faciunt ea quæ dicam in fi. istius q. & quæ in simili scribit Fel. in cap. super literis, uers. similiter dicit, &c. in 6. & 7. col. de rescr. post Rotam decis. l. de rescr. in antiquis, dum loquitur de clausula cancellata in supplicationib. quæ infert alia uideri concessa, quæ multum faciunt ad propositum.

Sed quia sæpe dictum est per prædictā clausulam quatenus non tollatur ius quæsitum, tolli ius ad rem, nō in re: opere prætium erit quosdam nunc casus enarrare, in quibus facilè constare possit, quib. modis dicatur quis in beneficialibus acquirere ius ad rem, qui erunt ualde necessarii ad totalem discussionem istius regulæ, & aliarum quarumcunque de iure ad rem loquentium. Ex qua quidem casuum enumeratione facile quis intelliget, quod ius præseruabitur per dictam clausulam de non tollendo iure quæsito. Et incipiam ab

illis de quibus est dictum superius, ut sic habeantur omnes casus ad manus quasi per modum summę.

Primus igitur modus per quem acquiritur nobis ius ad rem est per electionem, ut est dictũ superius, per ea quæ notat Abb. in d.c.cum Bertoldus, & dicta decis.16. in no.tit.de præb.cum similib. Et istud ius ad rem acquisitum per electionem est considerabile quo ad istam regulam, & quo ad hoc, ut de illo in impetrationibus fiat mẽtio, ut tradit Fel.in c.in nostra. in 28. corr. de rescr. & per ea quę superius dicta fuerunt. Sed quo ad effectum aliarum regularum non uidetur considerabile. Nam quo ad regulam tertiam quę reseruat omnia beneficia familiarium Papę & Cardinalium, in quibus seu ad quę ius eis competit, &c. Et etiam ad regulam 30. de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium, quę loquuntur de iure acquisitio, ius istud non uidetur in consideratione. Nam sub illis uerbis positis in dictis regulis, uidelicet, seu ad quę ius eis competit, &c. non comprehenditur ius ad rem competens familiarib. per electionẽ. Quia per solam electionem etiam electus moriatur in curia, non dicitur reseruatum beneficium quoad effectum dictarum regularum, secundum Rotam in penult. decis.in no. & tenet Philip.Franc.in c.quamsit.§.1.in princ.de elect.in 6.rationem ibi uide. & per collectarium in c.ecclesia, col. 2.uers.sed nunquid sit celebrata, de sorti. & in c.cum in cunctis, uer.sed quid.de electio. Et hoc clatum est, ꝙ per mortem electi in curia non dicitur uacare ibi beneficium quia durat illa prima uacatio, propter quam ille fuerat electus, ut dicit Io. Fran.Pauinus Rotæ auditor in tract.de offi.& pot.c.sede uac.in ult.præludio, uersi. quartò per priuationem, circa fi. Et & alia ratio, quare ius ad rem acquisitum per electionem nõ cadat sub reseruatione dictarum regularum, quia dictæ regulæ inducentes reseruationem considerant dari uacationem per obitum familiarium, quę non potest uerificari in solo iure sine possessione. Ita ꝙ non solum requiritur, ꝙ familiares habeant ius in beneficio, sed etiã illius possessionem, ex qua resultat uacatio iuris & facti, alias non sufficeret, ut dicit expresse Egid.in consi.136. incip. uacauit prioratus, in 3. uol. Palatino non impresso, & referunt quidam Mod. in tract. reseruа. Nam Egid. ponderat uerbum obtinet, quod idem refert seu significat, qđ perfectè & totaliter tenere, ut ibi per eũ. Et etiam quia iura inducentia uacationẽ requirunt possessionem, c.commissa, & c. licet, de elect.lib.6. Super quo latius ibi se extendit. Tamen aduertendum est, quòd licet ista sint colorata nihilominus confunduntur per prędictas regulas, quæ seruant ius competens familiaribus, ut ibi expresse apparet. Nec est uerum in uacatione requiri possessionem: quia illud procedit quo ad priuationem, de qua loquitur d.c.commissa, & c.licet. secus quo ad prouisionem, ut patet per decis.Rotæ 877.in cip.Nota quòd ubi gratia in antiquis.

Secundus modus iuris ad rem, inducitur per præsentationem, ut superius est dictum, & tenet decis.318.in antiquis, & in nouis 207.cum similib. Et huiusmodi ius siue fuerit acquisitum per pręsentationem clerici, siue laici, est considerabile, quo ad effectum istius regulæ: quo ad effectum uerò aliarum regularum de iure loquentium, putarem faciendam esse differentiam inter ius ad rẽm ex præsentatione clerici uel laici. Nam ius competens ex præsentatione laici nõ est ita radicatum, nec firmũ in persona præsentati propter uariationem, quam laicus facere potest, sicut est illud ius proueniens per præsentationẽ clerici, per ea quæ tradit Fel.in trac. qñ literę apost.noc.pat.in 6.ampl. Et And. Sic.in c.dilectus.in pen.col.de off leg. Distinguendum tamen, ut ibi per eos. An uerò quo ad acquisitiõne huius iuris, requiratur acceptatio ipsius pſentati? Et ꝙ præsentatio facta fuerit cũ effectu, dixi supius in discursu istius qõnis: ideo non repeto.

Tertius modus iuris ad rẽ, acquiritur ꝑ acceptationẽ uigore gratiæ expectatiuæ: ut est iã dictũ, & tenet Cat in cle. auditor & in cle.seq. & utrobiq; in 2.no.de rescr. Et istud non est considerabile, quo ad dictam clausulam, quatenus non tollatur ius quæsitum. Comprehenditur tamẽ sub ista regula, & sub regulis reseruationum, propter

Propter rationem, quam ponit Rota in nor.245.licet de more.! t Egid.in d. decis. 167.Nam ex quo acceptāti sublata prima acceptatione remanet saluū ius acceptā di ad alia beneficia uacatura,non censetur illi praeiudicari, si tale ius sub reseruatio ne includitur,quae ratio cessat in iure ad rem acquisito per electionem uel praesen tationem,ut dicitur in dictis decisionibus quae licet loquantur in collatione papae, idem tamen dicendum est in reseruatio ne post acceptationem inducta,quae colla tioni aequiparatur,s'm Dom.in c.si à sede. in 2.col.uers.ego crederem,de praeb.in 6. Et licet expectans in hoc multum graue tur, quando perdit acceptationē, ex quo in secunda acceptatione de beneficio alio uacaturo,oportet eum probare plura,uide licet, impedimentum prouisionis aposto licae uel reseruationis contingentis in pri ma acceptatione, per q̄ sublata fuit eius acceptatio,& q͏̄ per eum non steterit,quo minus habuerit effectum sua prima acce ptatio,ut considerat notabiliter Dom. in cons.103.inci.pro responsione,&c.in pri mo dubio,& traditur per eundem,& alios in c.cum in multis,de rescr.li.6. Tamen il lud inconueniens,quod uenit ex post, nō est considerabile: sed solùm cōsideratur, an praeiudicium,quod infertur expectanti ex reuocatione suae acceptationis, sit irre parabile de praesenti,arg.l.1.ff.de in litem iuran.unde meritò nulla de illo habetur consideratio quo ad dictam clausulam so litam communiter in literis apponi. Sed quantum ad istam regulam,puto tale ius acceptationis esse considerabile, quia lite pendente non debet illud ius tolli, sicut nec ius per praesentationem,quia tali casu cessant rationes illarum decisionum, quae non loquuntur lite pendente, & quia ex tincta illa acceptatione, super qua iam est lis diutius fortè duratura, non poterit ex pectans aliam acceptationem facere: uel quia iam reuocatae fuerunt expectatiuae, uel indulta cardinalibus concessa. Et ideo propter istas graues impēsas, quae in hu iusmodi litibus in curia sustinendis emer gunt,est concludendum, ius per accepta tionem acquisitum, uideri praeseruatum, quantum ad exceptionem istius regulae.

Pro qua ratione faciūt ea quae scribit Car. in cle.1.in 9.q.de sequest. poss. & fruc. Et quòd huiusmodi ius quo ad effectū istius regulae debeat considerari,uidetur tenere Egid.in cons.34.col.pen.uer.secunda con sideratio,quod est bene notandum.

Quartò modo acquiritur ius ad rem per mandatum de prouidendo de prima prae benda factum recepto siue creatum in ca nonicum autoritate apostolica. Nam per talem receptionem acquiritur ius ad prae bendam primò uacaturam,c.si postquam, de praeb. lib. 6. Et tale ius bene est conside rabile quo ad regul.istam, & quo ad clau sulam. Quatenus non tollatur ius quaesi tum,ut dicit Fel.in dicto cap.in nostra. Et idem post Imo. in cap. fin. de constit. col.2.uers.sed Imol hic,&c.per dictum In noc.in c.statuimus,de maior. & obed. Et ea,quae dicit Egi.in d.c.consil.34. declaran do tamen,ut inferius dicam in q. 10. Nā collatio papae etiam motu proprio non ualet,non facta mentione de dicto iure, ut dicunt omnes in d.c.si postquam. Et huiusmodi erit etiam considerabile. quo ad alios effectus,de quibus per extrauag. Pauli II. incipiens. ad Romanum Pontif. tit.de praeben. Tamen quo ad effectum re gularum reuocatoriarum expectatiuarū, talis creatio & receptio non sunt in consi deratione, quia eadem facilitate tollun tur, qua expectatiuę reuocantur, licet in istis sit facta receptio: ut tenuit Rota in una Romana canonicatus sanctae Mariae maioris,coram me de mense Iunio,1537. ut dixi superius in prooemio regularum quaest.2. num. 14. & in tract. expectatiua rum in prima forma.num.38.Et ista proce dunt, quando uigore mandati de proui dendo processum fuit ad receptionem. Secus uerò, si uigore illius nihil fuisset actum. Nam tali casu uigore illius man dati nullum esse ius quaesitum, nec in re, neque ad rem, per ea quae Egid. dicit in decisio.667. incip. Auditor deputatus. Quia non solum mandatum de proui dendo, sed neque alius titulus habilis de futuro non causat ius in re, ut tra dit idem Egid. decisio. 564. de quo uidendum latius infra, quaestione quarta.

Quintò modo acquiritur ius ad rem, per collationem nondum acceptatam, ut habetur in c. si tibi absenti, de præb. lib. 6. Et istud ius est considerabile quo ad omnes regulas & interpretationes, ut Fel. tradit in c. in nostra. Et Dom. in d. c. si tibi absenti, col. fi. ubi notabilem casum ponit.

Sextò modo inducitur ius ad rem, per reseruationem factam pro familiari de certo beneficio. Et istud ius est considerabile, etiam quo ad regulam nostram: adeò φ si papa alteri conferat, non derogando expresse tali reseruationi, collatio esset nulla, neque tali casu sufficeret derogatio per generalem clausulam, Quacunque reseruatione generali non obstante, ut dicit Egi. in cons. 33. ver. 5. conclusio, & in cons. 34. incip. supposito statuto, uer. ad primũ dubium. Et hoc clarius tenet Gem. in consil. 12. inc. utrum ille. in fi. Quod procedit, quando papa confert alteri: sed si conferret illimet familiari, pro quo reseruatio nem concessit, non requireretur realis mẽtio reseruationis, ut dicit Fed. in trac. per mu. in 4. q. Et ius huiusmodi etiam erit cõsiderabile quo ad alias reg. de iure quæsito loquentes.

Septimus modus acquirendi ius ad rẽ, inducitur per cõsuetudinem optandi prebendam: iuxta c. fi. de consue. lib. 6. Et istud etiam est considerabile quo ad istam regulam. Sed quo ad effectum regulæ tricesimæ, & quo ad alios effectus, est magis dubitandum. Super quo tamen multum insistit D. Gaspar. de Peru. in tract. reseruatio. in 2. q. & doct. præsertim Mod. in d. c. fi.

Octauò modo potest acquiri ius ad rẽ, .i. ad beneficium ob non solutionem pensionis propter clausulas appositas in literis ex hodierno stylo de consensu pensionarii & papæ. Et istud ius licet non fuerit consideratum a iure, est tamen inductum ab homine. Et priuatio iuris & hominis isto casu æquiparantur, per ea quæ Fel. tradit in c. in nostra. in 2. corr. de rese. Tamen quo ad effectum istius regulæ non potest tale ius adaptari, cum competat contra uiuentem. Et regula nõ habet locum in prouisione beneficiorum uiuentium, de quo latius dixi, in tract. signaturæ. posito in regula de non iud. fm formam sup. q. fi.

Nonus modus erit priuationem iuris per quam acquiritur ius ad beneficium, adeò φ uoluit Dom. in cons. 105. inci. ad supplicationem, in 2. col. uers. quo ad fm; φ beneficiatus lite pendente super priuatione nõ possit permutare cum alio. Istud etiam ius non habetur in consideratione, quo ad istam regulam, quia beneficium non uacat antè, quàm ille priuetur. Et propterea posset dici, φ agenti non competit aliquod ius, per ea, quæ longo sermone scribit D. Gundisal de Villadiego quondã sacri palatii apostolici causarum auditor in tract. leg. 13. q. 1. partis, col. 14. uers. sed quæro, cum seq. & facit decisio antep. in nouis. inci. Titius, &c. de quibus omnibus dixi latius in regula de annali. q. 41. Et ideo hic non repetam.

Decimus & ultimus casus, per quem nobis acquiritur ius ad rẽ, est per regressum & accessum, de quo dixi in reg. 30. Et istud ius est considerabile quo ad omnes regulas & dispositiones de iure quæsito loquẽtes, nisi esset regressus uel accessus ob non solutionem pensionis, de quo dixi suprà in octauo casu, & etiam in regula de annali, & infra in tract. signaturæ.

Postremò, pro complemento omnium prædictorum, est aduertendum, φ magna est differentia inter prædictam clausulam quatenus non tollatur ius quæsitum, &c. positam in gratia, uel rescripto, & inter illam, Sine præiudicio, &c. Nam prima facit gratiam euentualẽ, secunda uero non, ut not. in c. examinata de confir. uti. uel inu. Nam si tollitur ius quæsitum, prima clausula reddit gratiã nullã, ut dictum est superius: secunda ueto clausula comprehendit omne extrinsecum præiudicium, non aũt contentum, sine expressum in gratia, in qua papa præiudicare uidetur & talis clausula, Sine præiudicio, reddit gratiam omnino puram de præsenti: Vt hodie 14. Ian. 1533. concluserunt Domini in una Parm. Vallium coram R. P. D. Nicolao episcopo Bosanten. in fauorem D. de Cotrigia, interpretando similia uerba priuilegii Federici Imper. concessi dictis Dominis, ubi erãt dicta uerba, Absque præiudicio aliorũ, &c. Nam fuerunt intellecta illa uerba de alio præiudicio, quàm expresso. pro quo alleg. cons.

conſ.Old.qui hoc dicit ad literam in conſ. 330.in finalibus uerbis,allegari tamen ſo let Bart.in l.cum propter. ff. de leg. præſt. & in l.de minore,col.3.uerſic.ſed iuxta,& col.5.uerſ ſed quid.ff.de mino.Imo.in l.ſi quando.ff.de leg i.Alex.in l. i. col.4. ff. ſi cer.pet.Dec.conſ.11.num.14.& conſ 783. col.3. Quibus conferunt,quæ refert Alex. poſt Abb.& gl.in l.non erit.§. dato. ff. de iureiur.ubi dñt,ꝙ ſi teſtis dicat aliquid eſ ſe factum in præſentia Titii & Caii: & po ſtea interrogatus dicat, ꝙ illud non fuit factum in præſentia alicuius, intelligitur præter expreſſos, uidelicet Titium & Ca ium.Et ad hoc facit tex.in c.fi.de rapto.cū ſi milib. & hoc procedit de plano in mate ria beneficiali uel profana,ſed in materia ſucceſſionis & legitimationis iſta, clauſu la, Sine præiudicio, quid operetur, uariæ ſunt opiniones,ſuper quo latè ſcribit Prę p o.in c.per uenerabilem, qui fil. ſint leg. Et Nic.de Vbal.in tract. ſucc. ab inte. col. 66.Et Soc.conſ.212.col. .dixi latius in cō ſilio meo in cauſa legitimationis cuiuſdā ſancti,incipiente, Viſis,& pro tenui, &c. Super qua quidem clauſula in legitima tionib.apponi ſolita, habeo manuſcripta quadraginta ferè conſilia doctiſſimorum uirorum Italiæ, quæ tanquam aliena ab hoc inſtituto, non referam.

QVAESTIO SECVNDA.

QVaero, an regula iſta procedat indiſtin ctè in quibuſcunque commiſſionib. uel conceſſionib.tam in iudicio quàm ex tra? Et nunquid diſpoſitio iuris commu nis procedat etiam indiſtinctè, tam in im petrationibus litè pendente, quàm antea factis?

SOLVTIO. Incipiendo ab ultimo du bio, dicendum eſt ꝙ iura communia indi ſtinctè uolunt gratias quaslibet intelligi debere ſine præiudicio tertii,ſiue impetra tæ fuerunt lite pendente,ſiue ante litem, ut patet in c.ex parte.& c.ſuper eo.de off. deleg.& c.quamuis,de reſc.lib.6.Et hoc ēt in priuilegiis procedit,quæ extraiudiciali. ter conceduntur,iuxta rationem tex.in c. cum noſtris.præb.& c.dudum. cum gl. de decimis.Sed quia inter actus iudiciales & extraiudiciales,quibus ius commune non plene occurrerat,eſt longa differentia,pro pterea edita fuit iſta regula caſus iudicia les ab extraiudicialib.diſtinguens:quę qua liter procedat,ſtatim dicemus.

Quantum uerò ad primum dubium, circa diſpoſitionem iſtius regulæ eſt diſtin guendum,ꝙ aut conſideramus antiquas regulas, & illæ omnes ſolum reſtringunt ſe ad gratias,quæ impetrantur pro cōmiſ ſionib.habendis in cauſis, &c. Et ſic impe trationibus factis lite penden. Et ita Rota uſque ad tempora Hadriani papæ 6.inter pretata eſt reg.iſtam. Nam hoc uerbum, Cauſis,hic poſitum, pro litib. exponitur. Quia cauſa dicitur, quando lis pendet, ut not.in l.cauſas.C.de tranſ. Vnde ſi extra cauſam gratia,priuilegium,ſeu breue con cederetur, & illud tolleret ius quæſitum contra illud,non militaret prouiſio iſtius regulæ,nec de ea excipi poſſet: quia regu la reſpicit tantum gratias lite pendente cō ceſſas. Talis tamen gratia ſubiiceretur di ſpoſitioni iuris communis,quæ qualis ſit, dicemus inferius in ſua quæſt.Et ita deter minauit Rota in una Vormacien. capella niæ coram R.P.D.Simoneta,ut retulit D. Melchior Baldazinus aduocatus,& hoc ad notauit bo. me. D. Dominicus de Iacoba tiis tunc primarius auditor in ſuis regulis. Et iterum bis,me pręſente,idem caſus con tigit coram eodem D.Simoneta in una Ca marinecn.ducatus cōtra Ioannem de Bor gia,& in alia Bononien. bonorum coram D.P.D.Paulo Capiſucco 4.Martii 1532. Quæ diu fuit uentilata inter Bentiuolios ex una,& Guizilerios,quia ad talem caſum extraiudicialem non adaptantur uerba re gulæ. Et per conſequens nec diſpoſitio. Et iſtam opinionem non ſolum modernis temporibus,ſed etiam antiquis tenuit Ro ta. Nam reperio tempore Sixti Papæ 4. hoc idem dubium ſæpe uentilarum fuiſſe uidelicet in una cauſa Cameracen. præb. & in alia Eduen.Abbatiæ. Nam tunc tem poris ita ſeruabat Palatium, ſicut modò ſeruat,uidelicet, ut regula locum tantum habeat in conceſſionibus lite pēdente im petratis,ut refert Aloiſius Tuſcanus, uir il la ætate apprimè eruditus, & aduocatus conſiſtorialis in uolumine primo ſuorum conſiliorum, fol. 167. & 98. qui pondera bant procemium iſtius regulę,quod loqui

conceſſam, aut per uiam noui mãdati, uel commiſſionis, vel remedio iuris cõmunis, ſicut fiebat ante regulam conditam. Voluerunt ergo antiqui pontifices, & non abſq; ratione, per regulam ſuam magis prouidere actibus iudicialibus, quàm extra iudicialibus, quos ſub diſpoſitione iuris communis reliquerunt. Nam præiudiciũ, quod lite pendente collitiganti inſertur, eſt magis damnoſum, & quodam modo ſpeciem iniuſtæ tyrannidis & proditionis continens. Ratio eſt, quia poſtquam corã iudice cauſa pendet, iuſtũ eſt, ꝙ lis æquo Marte procedat, & quilibet ſuo iure uelu ti propriis armis uincat, uel ſuccumbat: ubi enim partes æquum iudicem ueluti rerum ſuarum mediatorem delegerũt, nihil magis inæquale & alienũ à iuſtitia ui detur, quàm ab illo inſtituto recedere procurando quaſi quadam uiolentia per exorbitantes princip:s cõceſſiones ius tolli: quod ex eo iniquius videtur, quia litis im penſæ & labores ſunt ferè innumerabiles & graues, quod non militat extra iudiciũ. Merito igitur antiqui ſummi pontifices his iudicialibus caſibus, ubi maius præiudicium uertitur, ſubuenerũt, regulam conſtituendo & ſubueniendo illi, qui poſt exactos plures, & fortè diuturnæ litis per ſaxa labores, patrimonium litigando conſum pſit: iniquum enim uidetetur, quãdo quis poſt tot incommoda ſperat ius ſibi reddi, ſi illud ſine cauſę cognitione tollatur: imò eſt præſumptio contra illum, qui lite pendente gratiam impetrauit, ut aduerſario ius tollat, quòd non foueat bonum ius: quia ſi bonum ius haberet, iudicem officio ſuo fungi permitteret, & nõ per mẽdicata ſuffragia fauorem principis aucuparetur ad effectũ, ut aduerſarium collitigãtẽ forte optimum ius fouerem, & coram iudice proſequentem, derepentè obtruncet. Iſtæ quidem rationes, quæ hic quadrant, non militant ante litem: quia non ita ueri ſimiliter grauatur pars. Et ideo non abs re per iſtas & alias rationes olim Rota iſtam interpretationem tenuit, uidelicet, ut regula in gratiis lite pendẽte impetratis dũ taxat procederet, ut refert domi. Gulielmus Caſſiodorus tempore ſuo in vna Baionen. decimarum coram domino Ioãne Antonio de Triuultiis, & in alia Placenti. nullitatis locationis coram domino Paulo Capiſucco de anno 1520. ita fuiſſe per dominos auditores concluſum. ad quæ facit conſ. Rom. 369. in 5. dubio, ut ſupius dixi.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, quid ſi per gratiam impetratã lite pendente, non tollitur parti ius quęſitum principaliter, ſed ſecundariò, & in conſequentiam, & quaſi per occaſionẽ nunquid habeat locum iſta regula?

SOLVTIO. Colligitur ex dictis Abb. Panor. in conſil. 85. incip. illud in ſumma, col. fin. ubi vult, ꝙ iura prohibentia non auferri ius quæſitum, debẽt intelligi, quãdo principaliter & certitudinaliter tollitur. Secus uerò, ſi occaſionatiuè. & ita Abb. ſequitur, & eum latius declarat Franciſ. Curtius iunior conſil. 1. in 7. column. nume. 21. Et iſtam opinionem firmat Fely. in cap. quæ in Eccleſiarum. in 16. colum. uer. ſecunda declaratio. de conſti. Allegat hoc ibi tenere Domin. qui exemplum ponit in Papa cogente aliquos ad compromittendum: quod facere poteſt, ut in cap. cùm inter R. de elect. Nam ſi ex hoc ſequitur, quòd arbiter aliquam partẽ lædat, certè abſurdum eſſet dicere regulã habere locum: quia papa non mandauit principaliter fieri compromiſſum ut aliquem læderet. Et licet occaſionaliter euenetit, ꝙ arbiter electus alterum læſerit, illud nõ debet attendi, ex quo papa certitudinaliter non fecit. Quia potarat eſſe, ꝙ arbiter non læderet. Ita ibi Fel. & iedm repetit in rubrica de treug. & pace. in 2. col. uerſi. ſi diceres. Et pro iſta parte facit tex. in l. uerũ. la 2. ff. de furt. ad idem glo. fin. c. quanuis. de pact. lib. 6. quæ conſiderat præiudicium principale attendi debere, non ſecundarium & occaſionatum. Ad idem eſt bonus tex. in l. conditionum. la ſecũda. in fin. ff. de condi. & demon. ubi dicitur, ꝙ nõ uidetur quis diſpoſitioni teſtatoris ſatiſfeciſſe, qñ non adimplet ſuam uolũtatẽ ex propoſito, ſed facto, uel caſu: & ſic per occaſionẽ, quę text. in notabili quæſtione ponderat Rochus Curtius in tract. iur. patron. in uerſic. & dotauit. quæſtione. 5. Et ſolet ad hoc idẽ allegari text. notabilis in l. cum ex oratione. §. fi. ff. de excuſa. tut. vbi pro

probatur, quod non attenditur damnum seu præiudicium, quod quis sentit in cõsequẽtiam fauoris, quia illud reputatur secũdarium, ex quo principaliter fauor fuerat in consideratione, de quo tex. plura dixi in c. 1. nu. 28. de iudi. lib. 6. Et eodem modo dicit Io. de Imo. in rep. c. cùm contingat. in 43. col. de iureiur. De illo qui iurauit in præiudicium reipub. Nam dicit ibi, quod si principaliter hoc iurauit, non ualet iuramentum: si tamen iurauit principaliter in præiudicium alterius, sed occasionaliter & secundario iuramentum tendit in præiudicium reipub. dicit quod tale iuramẽtum ualet, per ea quæ ibi deducit. Et facit l. 1. ff. de auto. tut. Et secundum istam opi. uidetur introductus quidam stylus sacræ Pęnitentiariæ ab antiquo usq; in hodiernũ diem, uidelicet, quod quando petitur absolutio à mẽbri mutilatione, semper in literis apponit illa clausula: Si nondũ satisfecit parti læsæ satisfaciat competenter, uel cũ illa cõcordet. Rõ est quia sacra Pęnitentiaria nõ intẽdit per suã absolutionẽ inferre præiudicium illi mutilatio uiuenti, de cuius præiudicio principaliter agitur. Secus uerò quando non principaliter, sed secundario præiudicatur. Quia de tali præiudicio Pœnitentiaria non curat, ut patet in absolutione ab homicidio, ubi nõ ponitur prædicta clausula: quia ille, de cuius pręiudicio principaliter agitur, est mortuus: alii uerò, qui ex illius morte possent præiudicium sentire, ueniunt mediatè & secũdario, non autem principaliter: & ideo illorum præiudicium non cõsideratur, per superius dicta. Pro quibus faciunt ea quæ tradit Soci. in consil. 226. col. penult. uers. ad idem facit. in 2. uol. & in consil. 37. in 3. col. lib. 3. cum concord. de quibus per Mod. in l. si quis nec causam ff. si cer. pe. Et illam gl. fi. in d. c. quanuis. ad istud propositum allegat Fel. in c. cùm M. in 16. col. de constitu. & in c. humilis. in 2. col. de maio. & obe. & in c. exhibita. in princ. de iudic. & in c. cùm sit generale. in 6. col. & in c. si diligenti. in antepenult. col. de fo. compet. & in c. quanuis. col. penult. de re iudic. & in c. 1. in princ. & in c. illa in 2. col. de accusa. & alibi sæpe.

Ast tamẽ aduertendum, quia contrariũ uidetur tenere Lud. Roma. in consil. 176. incip. istæ sunt. in penul. col. Vbi tenet, quod ista regula procedit non solũ quãdo principaliter ius quæsitum tollitur, sed etiam quando occasionaliter. Et hoc idem tenet Decius in l. pecuniã in 2. col. uer. secundò limitatur. ff. si cer. pet. ubi dicit, quod quando agitur de præiudicio tertii, non solum cõsideratur quod principaliter sit, sed etiã quando in consequentiã & secũdariò quis præiudicatur, per ea quæ ibi adducit. Ratio esse potest, quia si aliter diceremus, nũquam regula haberet locum, & illius editio esset frustratoria: cum semper Papa in gratiis suis principaliter moueatur ad faciendum fauorem gratiato. Et illa est principalis intentio sua, vnde præiudicium inde resultans semper esset secundarium & non principale, iuxta tex. in l. cum ex oratione. §. fi. ff. de excus. tuto. & sic illud præiudicium non attenderetur, regula ista seruiret de uento. Pro qua opi. uidetur etiam decis. Egid. 74.

Quid dicendum? Certè mihi prima opinio uidetur magis firma, & uerior legitimè intellecta. Quia negari non potest, quod quando Papa per gratiam suam non intẽdit tertio tollere ius quæsitum, sed principaliter alicui fauere: si posteà occasionaliter tertio præiudicium eueniat, nõ debet illud considerari ad effectum istius regulę per iura superius allegata. Vltra quæ facit ad hoc text. notab. in l. fluminum. §. fi. cũ l. seq. ff. de dam. infe. Et idem probat text. in l. 1. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. Quę duo iura ad hoc propositum allegat Egid. in decis. 753. in 2. col. incip. suppositio. &c. Et de illis etiam meminit Ias. in repe. in l. quo minus. in 4. col. ff. de flumi. Accedant ea, quæ Ias. scribit in l. decem. col. 11. num. 40. & sequen. de uerb. obliga. Et quæ Bal. tradit. in l. 1. §. huius studii. in 3. col. ff. de iusti. & iure. qui dicit, quod statutum factum contra turbantes, intelligitur principaliter, non secundariò, uel occasionaliter. Sequitur Alexand. in consil. 113. in fine. in 2. uolu. & in consil. 1. in 3. uolu. & reassumit idem Iason in consil. 86. in 3. columna. uolum. 3.

Et tenendo istam partem, non obstat consi. Rom. quia si diligenter cõsideretur, potius

potius concludit contrarium. Et dictum Decii in d.l.pecuniam.ibi reprobatur per Ias.& Mod. Et contrarium tenet idem Decius in l. vnica. in 2. colu. num. 21. C. de manda.prin.post.Ang.in consi.183.incip. mandatum. Nec decisio Egidii 74. facit quia ibi interuenit præiudicium principaliter,quod meritò attendi debet. Sed hic loquimur de præiudicio occasionaliter contingenti:in quo longa est differentia per superius dicta. Et per ista uoluit Rota in vna Parmen.spolii & bonorum coram reueren. patre domino Petro Vortio episcopo Aquen. die 12. Iunii 1538. ꝙ Papa & sacra Pęnitentiaria poterant tollere ius quæsitum alicui propter incursum periurii,uigore.l.si quis maior. C. de transact. quia illud ius non est principalis negotii, sed est ius occasionatum,& secundariò obueniens,per superius dicta. Ad quod bene faciunt dicta Compostel. in c. cum in cunctis.col.4.de elect.dum respondet ad c.qui diuersitatem.de conces.præben. ut ibi per eum. Et hoc plurimum ius fomentum habet. Quia de iure clarum est,ꝙ in quibuscunque hominum actionibus causa immediata,non autem mediata, id est, secundaria,& per occasionem inducta,attēditur, ut ibi dicit Compostel.& tradit Fely. in c. solitæ.de maiorit. & obed. cum concord. ut scribit Decius in c. fin. in princ. de con sti.util.uel inutil.& in Rubr.C.qui admit. col.3. Et hinc dicitur,ꝙ causa naturalis nō accidentalis debet considerari:ut in l. qui habet.ff.de tutel.

Vt tamen omnis scrupulus tollatur, & opiniones fœdere distinctionis concordētur,ita ego distinguendum arbitror,uidelicet ꝙ aut tempore gratiæ per Papam lite pendente concessæ imminebat illud præiudicium secundarium & occasionarium: & tali casu putarem locum esse regulæ, nisi appareret expresse Papam etiam illo loco uoluisse præiudicare. Aut uerò tempore datæ gratię nullum imminet præiudicium,sed posteà contigit occasionaliter,& tunc regula ista non procedit. Quia nec mens,nec uerba principis emanarunt ad aliquem præiudicandum, sed principaliter ad beneficiādum. Et ita procedunt prædicta iura,& ita expresse sentit Egid.in d. decis.752. Et pro ista distin. est text. ualde not.in c.de occidendis.& in c.cum homo. 23.q.5.faciunt ea,quæ dicit Abb.in c.non magno.col.3.ne cle.uel mo. ꝙ licet monachi sunt prohibiti legib.studere, illud procedit principaliter: secus autem, si prius addiscunt ius canonicum,& ad illius iuris intelligētiam posteà legib.studeant, quia ex quo hoc prouenit secundariò,& per occasionem prohibitio non extenditur ad istum casum. Et pro ista parte plures decīsiones cumulat Io. Rogerius de la Mota in repe. c. 1. in primo notab. de caus. pos.& propriet.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro,an per hoc quod dicit Papa nō velle alicui per quamcunque signaturam tollere ius quęsitum, intelligatur etiam de iure quæsito sub conditione, uel ad tempus?

SOLVTIO. Istud dubium habet duas partes. Prima,de iure quæsito conditionali:secunda de iure quæsito ad tempus.

Circa primum,Roma.hanc quęst.in terminis decidit in consil. 256. approbo sententias.ubi concludit, ꝙ quando Papa facit mentionem de iure quæsito, debet intelligi de iure quęsito purè & simpliciter non autem de conditionali, quia illud ius per dictam clausulam præseruatum nō cēsetur.Pro qua opi.alleg. tex. in l. si ita scripsisset.de lega.2.cum aliis,ut ibi per eum. Et ita etiam Fely. hic in quibusdam suis Apostillis intelligit istam regulā sequutus Roma.in d.consilio. Et cum Roma. transit etiam idem Fel.in c.super literis.in 9.col. de rescript. Et ratio istius opi. fundari potest in vno dicto, quod in notab. casu ponit Rota decis.25.de rescript. in not. Et Egidius in decis.749.in fi.relata per Fel.in c.in nostra.in 7.corr.de rescri.ubi dicit, ꝙ quando aliqua dependent à futuro euentu,quæ possunt se habere ad esse, & non esse,non debent considerari, quia non habent spem in aliquo uero de præsenti,per plura iura quę ibi allegantur. Cùm igitur ius conditionale non habeat aliquam substentiam de præsenti sed dependeat à futuro euentu, qui potest se habere ad esse & non esse ut in l.cedere die.ff.uer.sig. meritò sub dispositione istius regulę cōprēhēdi

teræ Apostolicæ no. pa. in 7.col. uersic. limitatur quintò. cum aliis concor. ut scribit Ias.in l.fin.ff.de pact.

Addo postremò pro ista opinione dictū Pau.de Cast.quem ibi sequitur Ale. in l.si stipulatus fuerim.§.cum stipulamur.ff.de uerb.oblig.ubi post Ioan.And.dicit Paul. de Cast.quod si testator grauat hæredem soluere debita Titii,tenetur etiā soluere debita cōditionalia,& in diem: argu.l. si seruitus.ff.de ser.urba.pręd.Rationem ponit ibi Alex.quia illa uerba sunt probata in vltimis voluntatibus,quibus beneficia ecclesiastica ęquiparantur, prout de vno ad aliud arguit gl.in uerbo,In ultimis uoluntatibus.in c.1.de concess.pręb. lib.5. & est tex.qui ista duo æquiparat in c.autoritate.eod.tit.Sequitur Rom.consil. 348.in fi. præsertim,quia cùm tollere ius quæsitū, sit odiosum, debet intelligi de omni iure etiā conditionali.Pro quo faciunt ea,quę post Cuma.dicit Ias.in d.§.cū stipulamur. Ista sunt, quę pro ista parte affirmat.dici pn̄t.

Quid igitur dicendum? Certè licet materia uideatur satis subtilis,quæ disputando posset in immensum trahi, tamen prima opinio uidetur magis communis & approbata, ut apparet ex his, quæ post alios scripsi in §. item si quis in fraudē. nu.33.institut.de actiō.quæ hic causa breuitatis non refero,cùm ibi uideri possint. Pro quib.etiam faciunt ea quæ Bart. Alc. & communiter doctores tradunt in l. 1. ff.si cer.pet.uolentes,statuta loquentia de debitore,non habere locum in debitorib. conditionalibus.

Non obstant, quæ superius dicta sunt, uidelicet,quod beneficialia æquiparantur ultimis uoluntatib. Quia dico hoc non esse omnino expeditum & clarum ex eo,quia super hoc gl. fuerunt uariæ.Nam gloss. in uer.ignoranti.in c.gratia. de rescri.lib. 6. materiam beneficialem æquiparat contractibus.Et ita ibi de vno ad aliud arguit. Sicut etiam Rom.in consi.369.in 4.col. uer. cum igitur pēsiones super beneficiis æquiparat contractibus. Et ideo omnibus ambagibus omissis,nec curando de quadam distinctione posita per Nic.Euerardum in tracta. de locis legalibus. fol. 86. possunt sic istæ opi.contrariæ distinguendo duos casus concordari.

Primus est, quando ius conditionale, quod in spe consistit,dependent in totum à futuro euentu,neque habet dependētiā aliquam ab actu de præterito uel præsenti.Et tali casu procedat opinio Roma.in d.consil.256.cum aliis pro eius opi.allegatis. Neque tali casu regula ista habet locū,quæ loquitur de iure quæsito de pręsenti,siue illud sit ad rem,uel in re cōsiderabile,ut est illud,de quo posui exempla superius in 1. q. Et isto casu perdere ius quærendum, non est damnum sentire. c. pc.§.fi.de præb.li.6.Hinc uidemus, quod nec prælatus,nec seruus ī quæsitis possunt pręiudicare ecclesiæ seu domino.Secus est in quærendis,ut tradunt gl. & doc. in l. iubemus nullū.C.de sac. san. eccl. Et reassumit Ias.in l.seruus.C.de pac. Et ita etiam est in iure merè conditionali, quod nihil ponit de præsenti,sed solam & nudam spem de futuro continet,ut in §.ex conditionali.in sti.de uer.obl.Ideo tale ius perdere,nō est dānū sentire,neq; in re,neq; ad rē.& ita in beneficialib.est tex in c.si pro te. de rescr. lib.6.Nec obstat, quod de tali iure debet fieri mentio in literis.Quia est uerum, quando ex iure conditionali resultat aliquod ius in re uel ad rē,& nō est penitus caducum. Et ita procedit dictum domi.in cons.107. inci.super primo dubio. in fi. & ad hoc bene faciunt iura,quæ allegat.Roma. Cū igitur ista reg.loquat̄ de iure quæsito, & ius merè conditionale nō dicatur aliquo modo quæsitum,sed quærendum, Regula in illo nō procedet, cùm sint ista multùm diuersa,ut dicit Bal.in l.is potest.in 4.col.ff. de acquir.hær. & Moder.in l. mancipata. C.qui admit.quia hoc uerbum,quęsitum, denotat perfectionē,ut uidelicet ius sit incorporatū, & iā radicatū, ut dicit Egid. in consil 34.in 7.dubio.col. antepenul. Et secundum hoc possunt uerificari, quæ dicit idem Egid.in decis.729.col.fi.& Soc.in cōsil.87. colum.10.nu.27.lib.3.cum vulga.alleg.per quosdam Moder. consulentes, uidelicet Barth.Cassanen.in consi.57. col.fi.

Secundus casus est, quando ius cōditionale habet aliquam spem, uel respectum de præterito uel præsenti, ut est in d. l. in de Neratius.&in casib.in qb.cōsuluit Are. in di

in dictis consiliis. Et tali casu putarem reg. istam habere locum. Quia hoc ius conditionale propter firmam & probabilem spem de præsenti, inducit quoddam ius ad rem, quo priuari, uideretur præiudicia le, ut dicit Bar. in l. post emancipationem. §. 1. ff. de libe. leg. Et probat tex. in l. inde Neratius. cum aliis superiùs alleg. Et de tali iure quærendo potest intelligi gl & Bal. In l. ad resoluendum. C. de prçd. mi. Et istis simile est ius, quod alicui quæritur in spe ex testamēto alicuius ante mortem, iuxta gl. not. in l. omnium. C. de testa. quæ uoluit, ꝙ per testamentum datur plenum ius quo ad acquisitionem dominii, plenius per mortem testatoris, plenissimum per aditionem. Vnde meritò, quia tale ius est considerabile, solet de eo fieri mentio in impetrationibus & gratiis. Et in eo militabit reg. ista. Et ita procedunt quæ dicit Egid. in decis. 722. incip. supposito, &c. Quia per plura fundamenta defendit istā partem. Et secundum ista dicta procedit, quod dicit Old. in consil. 285. incip. alleg. in causa. col. pe. dum distinguendo duplicem speciem conditionis, limitat tex. in d. c. si pro te. ut ibi per eum. Et de illo latius mentionem feci in regula, De publicandis resignationibus. Et istam opin. firmat etiam Egid. consil. 34. super septimo dubio. col. antepe. ubi dicit, ꝙ nunquam papa per suas literas censetur tollere ius ad rem lite pendente, nisi expresrè hoc dicat. Vnde secundum est per stylum curiæ, ꝙ illa clausula, Quatenus non tollatur ius quæsitum, solùm excludat ius per acceptationem quæsitum. Ergo in omni alio iure non excepto habebit locum. Et secundum hoc iustificatur vna nouissima decisio Rotæ facta heri 27. Nouembr. 1538. in causa Hispalen. præstimonii coram R. D. Ioāne Paulo Ptolemæo, in qua Domini uoluerunt regulam de extendendis consensib. quæ simpliciter de resignationib. dicitur, habere locum in renuntiationib. conditionatis, uidelicet factis cum reseruatione omnium fructuum, & regressus, nec aliter nec alio modo. Nam licet dicta renūtiatio sub tali conditione facta fuerit, nihilominus fui iudicatum sub regula comprehendi. Et ita D. Ioan. Paulus ex omnium uotis pronuntiauit in fauorem Roderici Petri de Molina, contra Gundisaluum Xuares. Et ratio fuit quia tale ius conditionale nō erat absolutè ius respiciens omnino tēpus futurum, sed habebat subsistentiam & respectum ad ius præsens: quo casu in tali iure reg. ista locum habet, ut ꝑbatum est superius. Est bene uerum, ꝙ in illa reg. de extendendis consensibus, ponderabantur uerba prægnantia & vniuersalia, ibi in quascunq; cessiones & resignationes, &c. quæ de sui natura casum alias non comprehendibilem includunt, ut probat Dy. in rub. de re iur. lib. 6. & dixi in §. omnium. inst. de act. facit l. Iulianus. ff. de leg. 3. Tamen, iudicio meo, quando ius conditionale omnino dependeret a futuro euentu, & non respiceret actum præteritum uel præsentem, illa generalitas nihil faceret, obstātibus iuribus supra per Roma. in d. consil. allegatis. & tali casu uerba generalia restringuntur secundum subiectam materiam, ut est tex. in c. cùm in illis. in prin. de præb. lib. 6. qui loquitur de beneficiis qui buscunque. & tamen illa verba non comprehendunt curata, ut latius tradit Deci. in consil. 541. incip. uisa donatione. in 2. col. Ex quibus omnibus habes in hac materia notabilem, & non vulgarem resolutionem, quæ deseruiet ad multa in aliis locis dicenda. Et præsertim ad causam Imo. castri Duciç modò pendentem corā D. Marsicano, in qua Domini tenebant concessionem castri factam D. de Maluetiis per Clementem esse conditionalem: & propterea dubitabatur, nunquid per secundam concessionem per eund. Clementem factā R. cardinali Campegio censeretur prçiudicari Maluetiis. super quo multa aduocati scripserunt, & longè plura Domini considerarunt, quæ hic non scribam, ex quo causa adhuc pendet, super quo ponderanda sunt uerba Are. in d l. 1. potest. in 4. col.

Circa secundum dubium istius q. uidelicet nunquid ista regu. habeat locum in iure quæsito ad tēpus? Rom in d. cons. 256. cōcludit ꝙ non. pro qua opi. allegat tex. in l. si pro parte. §. uersum. ff. de in rem uer. & l. qui concubinam. §. cum ita. el 2. ff. de leg. 3. ubi probatur, illud non dici in bonis nostris, quod non durat, quia non dicitur

perue

peruenisse quod non stetit, ut ibi not. gl. Et istam opi. Rom. in specie sequitur Fel. in d.c. super literis. in 3. col. de rescri. nihil addens. Et ad illas leges per Rom. alleg. plures concord. adducit Alb. in d. §. uer sum. Et istam opinionem uidetur tenere Dom. in cap. si propter. in pen. not. de re scrip. lib. 6.

Tamen aduertendum est circa intellectum istius quæstionis, uidelicet quomodo intelligat Rom. ius non duraturum. Nam si intelligit pro iure competenti ex gratia expectatiua, quæ potest reuocari, & diu non durat, ut experientia docet, & innuunt eius uerba, tunc dictum eius non habeo pro cõstanti, quia ex quo gratia expectatiua non fuit concessa ad certum tẽpus, licet reuocari possit, cẽsetur perpetua: quia perpetuum dicitur illud, quod ad tẽpus non conceditur, licet reuocari possit, ut est casus in l. iuris peritos. ff. de exeu. tut. Hinc est, ꝙ officialis qui ad nutum creatur, ex quo ad tempus non datur, perpetuus reputatur, ut est gl. ordinaria in cle. 2. in uerbo, per electionẽ. de rescri. Sequitur Old. in consil. 4. & Ias. in §. sed istę. in 6. col. insti. de act. Abb. in c. quanto. col. pen. de iureiur. cum aliis concord. ut scribit Ias. in l. sufficit per illum text. ff. de cond. indeb. & ante ipsum Alex. in consil. 216. incip. magister. col. fi. lib. 7. Et ideo dicit Domi. in c. fi. per gloss. ibi, in uerb. perpetuas. quòd statuta disponentia circa actus perpetuos includunt etiam actus, qui possunt esse temporales & perpetui. Et ista omnia à fortiori procedunt, quando agitur de damno euitando. Nam ne aliquis damnum patiatur, illud quod est temporale, iudicatur ꝑpetuum, & econtrà, ut declarat Dec. in c. ex literis. in fi. de consti. Facit ad hoc quod dicit Bart. in l. etiam. in fin. ff. de minor. Quæ omnia si conferantur ad casum nostrum, non erit dubium reddi opin. Rom. dubitabilem. Nec etiam seruari potest, si dictum eius intelligatur in acceptatione, prout uidentur innuere uerba eius. Quia etiam acceptatio non est actus temporalis quã lo efficaciter fit, sed perpetuò durat, & per eam ius ad rem acquiritur, & licet sub clausula, Quatenus nõ tollatur ius quęsitum, tale ad rem de stricto iure non consideretur. Secus tamen est, quo ad istã reg. ut dictum fuit in 1. q. Quia intentio papæ non est ualle alicui præiudicare etiam in minimo præiudicio, ut est glo. in c. cùm olim. de consue. cum aliis concor. de quibus in d. 1. q. Et ita omnia iura dicunt: quibus in dubio papa adhærere præsumitur, ut latè probat Ias. in l. iustitia. ff. de iust. & iur. & in l. ex facto. ff. de vulg. & pup. & licet Rota in deci. 16. de præb. in no. tenuerit contrarium, quo ad acceptationem: tamen, ut inquit Egid. in dec. 167. illud fuit introductum potius ex quadam vsurpatione palatii, papa sciente, & tacitè approbãte, quàm de iure. Et idem facit Fely. in c. in nostra. in 28. cor. de rescrip. ut latè dixi in d. 1. q. Itaq; dictum Rom. de iure non uideretur bene adaptari ad ius quæsitum ex acceptatione, quod, ut dixi, non solùm nõ est temporale, sed perpetuum & considerabile quo ad istam regul.

Verùm quia tex. allegati per Rom. continent rationem generalem, proptereà cogitabam si dictum Rom. quod communiter tenetur, posset exemplificari in commenda data ad sexmenses duntaxat. Nam ex quo tale ius est temporale, uidetur non comprehendi sub ista regula. Nam si papa alteri prouidet infra illos sex menses de tali beneficio commendato alteri, non diceretur tollere ius quæsitum, neque esset locus huic regul. Commenda enim temporalis A. non dat ius in beneficio B. secus si perpetua esset, ut dicit expressè Domi. in c. nemo. in 2. col. de elec. lib. 6. allegat decisionem Rotæ, licet corruptè, quæ est in antiq. 141. incip. nota, ꝙ ubi beneficium. quæ hoc idẽ expresse dicit. Et sic dictũ Rom. in isto exemplo quadrat optimè, ex eo, quia Rot. & Do. in d. loco expressè faciunt differentiam, quo ad acquisitionẽ iuris ex cõmẽda ꝑpetua uel tẽporali. Obstat tñ ꝑdictis unũ, q̃a negari nõ põt habẽti bñficiũ ad 6. mẽses cõmẽdatũ ꝑiudiciũ inferri, si illud auferaẽ, q̃a ẽt priuari sola possessione, est multum ꝑiudiciabile. Et tale ꝑiudiciũ est cõsiderabile, ut ĩ c. licet eps. de ꝑb. li. 6. Et qua rõne dicimus inferri ꝑiudiciũ cõsiderabile cõmẽdatario ꝑpetuo, qñ priuaẽ cõmẽda ꝑpetua, eadẽ dicemus ꝑiudiciũ ĩferri tꝑali cõmenda

mēdatario, si sua tpalis commēda aufera tur, quia argumentum de parte ad totū, etiam respectu temporis ualet, ut in l. si cui. in prin. in ueib. proinde. & ibi no. Bal. de le. 1. Et hoc locum habet in materia fauorabili, ut uidetur esse ista, ne tollatur ius quæsitum, ut declarat Ias. in d. l. si cui. Præsertim, quia de iure canonico quod libet minimum præiudicium considera tur. c. de appellationibus: de app. & c. si proponente. de resc.

Tamen omnibus istis potest responderi, quod cōmendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem, nisi spoliaretur. Igitur regula ista quę de col. iur. loquitur, non potest uerificari in commenda temporali. Quia, ut dixit per eam non dicitur nobis ius quæsitum: quia illud dicitur nobis ius quæsitum, quod perpetuò & irreuocabiliter quęritur, ut tradit Odo fre. in l. 1. in 3. col. in 2. no. C. de uend. rer. fisca. libro 10. Nec obstat, quòd iure canonico de minimis curatur, quia illud est uerum, quando in illis competit nobis ius in re, uel ad rem, aliàs regulariter de minimis nō curat. uulg. l. scio. ff. de in inte. rest. Plura ꝓ ista parte adduci possent, q̄ ne incidamus in materiā broeardicā, omitto. Tenenda igitur erit opinio Rom. quæ cō tradictorem nō habet. Aliter potest exemplificari quæstio in eo, cui ius differtur. nam tale præiudicium non debet attendi quo ad istam regulam, ut dicit Card. Iacobatius in tract. concilii. lib. 10. fo. 621. ubi meminit de Ro. in d. consi.

QVAESTIO QVINTA.

QVæro, an regulæ isti sit locus, quando in conmissione, uel gratia pro cōmissione impetranda derogatur possessioni, tanto: uel quando apponitur in literis clausula, Dummodo non tollatur ius quæsitum, an talis clausula uerificari potest, quando tollitur sola possessio?

SOLVTIO. Fely. hic in quibusdam apostillis dicit regulæ non esse locū. Quia derogare possessioni, non est derogare iuri quęsito. Et refert Rotam ita tenuisse, nihil tamem allegat. Sed pro ista opinione facit tex. in c. bone. el 2. quem ibi no. Abb. in 7. notab. de postu. præl. ubi ponderat illum tex. in uerbis, ius habeo. quæ uerba secundum Abb. ibi propriè de iure pro prietatis, nō de iure possessionis intelligūtur. Faciunt etiam ad hoc quę dicit Nicol. milis Rotæ auditor in ucib. beneficialis causa dicitur. qui uidetur ista ut diuersa ponere. Et quædam exempla super hoc ponit Decius in c. 1. in 3. col. super gl. 1. de confir. uti. uel inut. Præterea, quia quando loquimur de possessione, præsupponimus possessorem ius nō habere. quo casu, sine causæ cognitione talis possessio tolli pōt, nec potest præiudiciū prætēdi, ut tradit Ro. in consi. 499. col. 2. Præterea, quia uidemus ꝙ subrogatur in litē uel in ius quo modolibet defuncto competens, si in subrogatione nulla fiat mentio possessionis, non censetur subrogatus quo ad possessionem, ut dicit Egid. deci. 351. ergo possessio non est ius, quia si propriè appella. iuris contineretur, in subrogatione iuris comprehenderetur. Cum igitur regula ista loquatur de iure quæsito, non habebit locū in possessione, quia nihil commune habet ius cum possessione. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. Et ideo expressio unius arguit exclusionē alterius. arg. c. nōne. de præsump. Et pro ista opinione multum facit, quia causa possessorii uidetur modici pręiudicii, & ideo de illa parum curatur, ut in l. unica. C. de momentanea. possess. Quæ omnia in ratione cōsistūt, quia licet aliquis possessione priuetur: tamen quando postcà constat illum habere bonum ius siue titulum, de facili eam cum fructibus perceptis recuperat, & ideo nihil amisisse uidetur. Non sic est in tit. quia illo ex defectu iuris deperdito non potest recuperari, & titulo amisso pos. nihil tribuit. igitur si ea quis priuetur, nihil iuris dicitur perdere. & propterea reg. iste de pos. mentionem non fecit. Et ob eam causam uoluit Rota in una Luc. decanatus coram me de mense Dec. 1537. quòd regulæ Innoc. VIII. & Hadriani VI. reuocantes ius patronatus laicorum, qui ecclesias de bonis suis, saltem pro dimidio ualoris earum non dotarunt, procederent, & haberent locum, etiā si laici in quasi possessione iuris præsentandi fuissent, quia illa quasi possessio sublato iure facilius tollitur, nec in consideratione. Et licet illa

illa materia, quia exemplatis, & multis nobilibus Hispaniæ & Franciæ, qui ex præmissis causis obtinuerant ius patro. ualde præiudicialis esset, Rota noluit ꝙ in ea pronuntiarem, sed ꝙ causa concordaretur, prout etiam postea mandauerat S.D. N. Papa Paulus 3. & ita factum fuit. Nihilominus domini auditores bis uel ter prędictam opin. firmarunt: causa prius plenius disputata. Pro quib. facere uidentur quæ dixi suprà in proœ. q. 5. dum dixi in causa Rom. canonicatus S. Mariæ maioris sub reuocatione expectatiuarum, & creationum in canonicos, comprehendit creationẽ, uigore cuius possessio capta fuerat.

Sed pdictis non obstantib. cõtraria opi. uidetur esse uerior, uidelicet, ꝙ regula ista de iure quæsito loquens, habeat locum, quando possessio tollitur. Pro qua opinione uidetur esse tex. notab. in c. dilecto. de uer. sig. ubi apertè probatur, ꝙ ex possessione ius acquiritur adeò, ꝙ sicut non est intentionis papæ, alicui ius tollere, ita neque eidem possessionem auferre, ut ibi dicitur, & hoc, ratione probatur, quia ista regula loquitur de iure tollendo: ergo uidetur possessio comprehendi, quia possessio acquisita nihil aliud est, quàm ius, ut in l. peregrè. ff. de acq. pos. & in l. si quis à se fundum. ibi, possessionis iura reparãtur C. ad l. Iuliam de ui. per quem text. uoluit ibi Bald. post Innoc. in c. episcopi. de reb. eccl. non alien. per illa uerba directa iudici, uidelicet studeas ad ius, & proprietatẽ ecclesiæ reuocare, &c. includi possessoriũ, & sic apparet manifestè in rescriptis, quæ sunt strictè interpretanda, appellatione iuris possessionem includi. Pro qua opinione plura iura adducit Spec. in tit. de prob. §. uidendum. uers. sed pone statutum. &c. Et ista ĩterpretatio quæ benigna uidetur, capienda est in ista regula, ut alicui minus præiudicetur, quàm sit possibile. Nã sicut ius tolli non debet, ita neque possessio alicui est auferenda sine causæ cognitione, ut notat Inno. in c. inter. de maior. & obe. Bal. in l. si deserta. C. si pp. pub. pe. Bar. in l. fi. col. 6. uers. item extra glo. quæro. C. de edic. diui Had. tol. & est tex. in c. licet episcopus, de præb. lib. 6. nam si prædo antequam possessione priuetur, etiam in notoriis citari debet, ut dicit Bald. in l. nam ita diuus. col. 2. uer. sed nunquid qui libet possessor. ff. de adopt. per l. meminerint. C. unde ui. quid in bonæfidei possessore dicendum erit? dubium enim non est, possessionem acquisitam perdentes, damnum sentire. nimirum igitur dicere debemus per amissionem possessionis ius nobis quæsitum tolli: quod fieri non põt sine causæ cognitione, etiã ut dixi, si possessio iniusta fuisset, ut latissimè And. Sic. in cons. 12. incip. à Ioue principium, &c. in 2. & 5. col. lib. 3. ubi in notabili casu consuluit, de quo ibi per eum. Et secundum quam alias in una Malacitana de Antequera iudicauit Rota die 4. Martii. 1532. coram R.P.D. Ioan. Clerici.

Præterea, pro ista parte facit, quia sicut in dubio papa non uidetur derogare iuri alteri quæsito, ita neque possessioni. vt dicit Abb. in c. 1. in 3. col. uersic. ita contra hoc dictum, &c. de rese. Et idem tenet Pet. de Anc. in rep. c. si pp. de resc. li. 6. quẽ sequitur Fely. in c. in nostra. in 36. corr. in 3. col. eod. tit. & ibi Abb. post Inn. & alios in c. dudum, de decimis. Et bonus tex. in c. 2. eo. ti. li. 6. Quæ iura ad hoc ponderat Cald. cons. 29. tit. de præb. & cons. ultimo. de reb. eccle. non alie. qui consuluit in casu, de quo per And. Sic. in d. cons. 13. licet ille de Cald. non faciat mentionem hoc idem tenuit Dom. per prædicta iura in c. cum de beneficio. in 2. col. uersi. quid si nõ potest. de præb. lib. 6. Et sentit Lud. Rom. in sing. 597. incip an priuilegium. Et ita de possessione quæsita ad ius quęsitum arguit Abb. post Inn. in c. dudum. in primo not. de priuil. uersic. sed pro declaratione tex. &c. Et ita etiã utrunq; parificat Imol. in consi. 121. in 1. & 2. colum. ubi generaliter concludit, ꝙ sicut princeps, non censetur in dubio tollere ius quæsitum alicui, ita neque possessionem. Quod etiam tenet Soc. in cons. 15. col. pen. in fi. lib. 3. Et latius in consil. 120. incip. memini me. in 5. & 6. col. eod. uol. cum plurib. conc. ut scribit Old. in cons. 268. incipien. quæstio est, &c. ubi notabiliter loquitur.

Ex quibus omnibus resultat ista conclusio, ꝙ sicut papa nõ pſumitur uelle alicui auferre ius quæsitũ, ita neq; possessionẽ.

Itaque regula ista loquens de uno, habebit locum in alio. Ad prædicta faciunt, quæ late scribunt Io. Rogerius de la Mota in rep. c. 1. in 2. notab. de cau. poss. & proprie. Et latius Ant. Cofsetus quondam Rotæ auditor in c. ad nostram, el j. de iureiu. ponderando illum tex. in uerbo, possessiones. Et faciunt ea quæ Fely. post Imol. scribit in c. causam. in fi. de resc. Et ꝙ in simili casu possessionis decimarum, temporib. suis fuisse decisum refert D. Gul. in tit. de priuil. decis. 1. respondens ad contraria, quæ tunc fiebant: quæ omnia in ratione consistunt, quia regula ista loquitur de iure quæsito, & tamen secundum communiter doct. in rub. & in l. i. ff. de acq. poss. nihil aliud est quàm ius. Hinc est, ꝙ idem iudicamus de bonæfidei possessore, quod de domino. l. magis puto. §. 1. ff. de reb. eccle. cum concor. ut scribunt Mod. in l. bona fides. ff. de reg. iur. Magna. n. sunt commoda possessionis in pluribus locis iuris diuulgata, ut tradit Fel. in c. olim. in col. pe. & fi. de rescr. Inde uidemus, ꝙ in pari causa tituli possessio dat ius, ut c. si à sede. de præb. lib. 6. Ex prædictis igitur apparet articulum esse disputabilem.

Quid dicendum? Concludo quòd istud dubium, ut dixi, fuit propositum de mense Iunio proximè præterito per R. D. Syluestrum in causa Toletana de la Stella pro parte D. Episcopi solis. Et tunc propter calores, & difficultatem materiæ nihil fuit conclusum. Sed hodie qui numeratur 28. Iunij 1538. in eadem causa Toletana, quam proposuit Reuerend. P. D. Ioan. Clerici episcopus Maceratens. omnes Domini concluserunt per priuationem possessionis tolli ius quæsitum. Et quòd uerba regulæ possunt in possessione uerificari, per ea quæ superius adducta fuere.

Non obstant modò adducta in contrarium. Primò dictum Fel. asserentis contrarium tenuisse Rotam, quia respondetur illud procedere in momentanea possessione & instrumentali. Et ita contraria resolui possunt. Secus uerò est in possessione plena, successiua, & effectuali. Quia talis possessio est maximi momenti, & illam perdere, est damnum sentire, per ea quæ dicta sunt.

Vel secundò potest dici, ꝙ contraria possunt habere locum in possessione incorporali. Sed ista 2. opinio Rotæ procedit in corporali, & uirtuali possessione, secundum ea quæ scribit Lapus allegatione 16.

Vel tertiò dicamus, ꝙ aut possessio est colorata, & tunc non censetur papa in dubio illi præiudicare, etiam si scribat motu proprio, c. cum nostris, de concess. præb. & ibi notant doct. & ita procedat pars affirmatiua. Aut est possessio meri facti, & procedat decisio Rotæ antiqua, cum aliis dictis. Pro qua distinctione est notabile consil. Decii 209. incipient. in casu proposito, columna secunda. Et ad hoc uidetur benefacere dictum Felyn. in cap. ad aures. in quinta columna, uersiculo tertius casus, & in cap. in nostra. in 36. corr, in 3. colum. de rescr. & ea quæ tradit Cardinalis. con sil. 92. incip. nobiles, alias incipien. fauendo pupillis, &c. in 1. & 2. col. ubi notabiliter loquitur.

Vel quarto modo possunt opiniones distingui, videlicet quod aut loquimur de priuilegio generali, uel etiam de reuocatione uniuersali. Et tali casu procedit pars negatiua, quòd non requiritur mentio possessionis. Secus, quando loquimur de speciali impetratione, quia tunc requiritur specialis mentio possessionis, alias non censetur sublata, & erit locus regulæ. Ista distinctio colligitur ex dictis Lapi, in alleg. 84. in 12. columna, uersiculo sed uerum est dicere, &c. secundum par uam impressionem. Et istam dicit communem opin. Imo. in dicto capitulo, cum nostris. Nec obst. decisio Dominorum facta in causa Lucana Decanatus, de qua supra proxime mentionem feci. Quia illa decisio si bene consideretur, facit pro hac parte, ex eo, quia illæ regulę Innoc. & Hadriani, de quibus ibi agebatur, reuocarũt ius patronatus laicorum. Ergo à fortiori, & in necessariam consequentiam censebatur possessio sublata. Quia sublato iure quod est plus, uidetur tolli quod est minus, imò quod est idem, quia ut superius dictum est, sub istis uerbis iuris quæsiti comprehenditur possessio. Difficultas igitur

igitur nostra est, quando sumus in dubio. Vel secundò respondetur, quòd decisio illa Dominorum non tam fuit in quasi possessione, quàm in uerbis prægnantibus illarum regularum fundata, quæ possessionē includere uidebantur propter rationes ibi positas. Ex hoc tamen inferri non potest, quando de possessione in specie, uel per uerba æquipollentia non fuisset facta mentio: quia tali casu non censetur in dubio possessioni derogatum, sicut nō derogatur iuri quæsito: arg. l. 1. C. de appella. ubi dicitur quis præiudicari, si omittatur ordo in possessorio, & ideo appellari potest.

Ex prędictis igitur apparet, inter possessionem uel ius amittendum, quo ad effectum istius regulæ, nullum esse discrimē. Tamen quantum ad effectum durationis est secus, ex eo, quia facilius perditur possessio, quam ius, quod apparet, quia possessio beneficii ex negligentia 10. annor. perditur, & habetur pro derelicta, ut tradit Abb in c. cū uenissent. de rest. spol. & in c. capitulum, de rescr. & ita Rota intellexit dicta eiusdem Abb. in c. contingit. in 3. col. uers. ij. ex dicta gloss. de dolo & contuma. Ius uerò competens super beneficio, uel alia re, nunquam negligentia perditur nisi in casibus à iure expressis, ut formaliter dicit Bart. in l. solent. §. fi. col. fin. ff. de off. proc. quem sequitur Ias. in l. 1. col. pen. C. de furt Et latius mod. in tract. præscr. in 1. parte. 3 partis princi. in q. 10. in fi. per quam Bart. doctrinam Rota die 3. Iulii 1531. in una Gebenen. pro R. Car. Anchonitano corā D. Camillo de Baglionibus tenuit ius cardinali competens super dicto beneficio temporis negligentia non periisse. Et idem tenuit hodie Rota 24. Nouemb. 1539. in una Vrbeuetana archipresbyteratus coram R. D. Io. Paulo, dum uoluit, quòd R. Car. de Farnesio, nūc papa, quia ad dictum archipresbyteratū habuerat regressum per cessum, uel dimissionem, uel decessum, uel quamuis aliam amissionem, si fuit negligens in petendo dictum archipresbyteratum per assecutionem alterius beneficii incompatibilis ipsius possessoris uacantem, & ille archipresbyteratus deuenit ad alios ratione noui tituli, non propterea R. Cardinalis uisus fuit perdere ius suum, quia illud per negligentiam non perditur, nisi in casib. expressis: quæ omnia sunt not. quia quotidie accidere possunt.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, quid si alicui sit ius quæsitum ex sola commissione, nunquid secundæ commissioni derogatoriæ illius obstet regula?

SOLVTIO. Fely. hic in suis apostillis dicit regulam non obstare. Quia Rota tenuit tempore suo regulam istam de iure quæsito loquentem, intelligi de iure quæsito uirtute iuris communis, nō specialis. nihil tamen ad hoc allegat. Tamen pro ista opinione facit text. in l. eius. §. si militia. ff. de milit. testament. qui solet sæpe ad hoc allegari, quòd facilius tollitur ius competens de iure speciali, quam de iure communi. Sicut etiam uidemus, quòd facilius tollitur rescissio contractus, quæ fit de iure speciali, quàm si ueniat de iure cōmuni, gl. in l. i. C. si aduer. uend. Et eodem modo facilius tollitur hypotheca competens ex priuilegio de iure speciali, quàm si competat de iure communi. l. assiduis, cum gl. magna. C. qui potio. in pig. hab. Et quòd quando aufertur ius quæsitum, intelligatur de iure acquisito iure communi, non autem de extraordinario, & speciali, tenet Lancelotus Decius frater alterius Decii, in l. si constante, columna 9. ff. sol. mat. & mod. Brixiens. in tract. Nobilitat. in 4. par. num. 41. & in 7. parte, nu. 2. Et Mod. in magno tract. præscri. in princip. fol. 18.

Tamen in contrarium facit illud, quod tempore meo in casu simili uoluit Rota 23. Maii 1532. in causa Palentin. Abbatiæ de Husillos, pēdente coràm R. P. D. Petro Vortio, nunc Aquē. epo. Nam fuit dubitatum utrū ex quo Papa Hadr. mādauit cassari in registro gratiam Anto. absque eo, quòd fecisset mentionem istius regulæ, censeretur ei derogatum? Et fuit conclusum, quòd non, quia requirebatur specialis mentio, & tali mandato obstabat regula. Et pro ista opinio. facit quod dicit Egi.

decif.74.ubi uoluit, quòd ius quæfitum nobis ex actu iudiciali, etiam fuerit factus a partibus, non debet nobis auferri ꝑ stylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæfitum. Cũ igitur commiffio fit actus iudicialis, ut probatur in c. quoniam. de probatio. ius nobis acquifitum per eam, tolli non debet per aliam commiffionẽ.

Sed pro cõcordia diftinguendum eft, ꝙ aut illud mandatum de caffando gratiam fuit factum lite pendente, & tunc rectè procedit decifio Dominorum Mod. prout tunc lis uere pendebat. Aut uerò fuit factum ante litem, & tunc uiuẽte Hadriano obftabat regula fua quæ habebat locum etiam in mandatis, & gratiis ante litem impetratis, ut ibi dicitur. Aut poft eius obitum fuit mota lis. Et tunc ex quo uigebat alia regula, eft contrarium dicendum. Nifi dicamus, & uerius ꝙ ex quo illud mandatum fuit factum uiuente regula, licet lis poft obitum Hadriani mota fuerit, ꝙ illa regula obftet illi mandato, & ita iudicarunt Domini. Quantum verò attinet ad dictũ Fel. ex quo nihil allegat, poteft fperni, imò contrarium teneri, ex eo, quia non eft abfolute uerum. ꝙ regula non obftet iuri acquifito iure fpeciali, qua fi illud non fit in confideratione. Quia imò ius acquifitum ex particulari iure, dicitur fortius & firmius, & per confequẽs magis confiderandum, quàm ius acquifitum de iure communi. Hoc probatur per l. fi. C. de inoff. tefta. ubi facilius fubiacet querelæ teftamentum factum a patrefa. doctore, qui de iure communi teftari poteft, quàm factum a filiofamil. de quafi caftrenfi peculio ex priuilegio contra reg. ꝙ filiusf. nõ poteft teftari, de qua in l. qui in poteftate. ff. de tefta.

Cõfirmatur ifta opinio, quia uidemus in generali derogatione iurium cenferi derogatum iuri communi, nõ autem priuilegio, & iuri fpeciali, gl. in uerbo, cõfuetudine: in c. 1. de capel. mo. lib. 6 l. 3. & ibi gl. C. de filen. li. 11. quam ad hoc pro fing. not Bal. in c. 1. in fi. quo tempore milit. & in c. ecclefia. in 3. col. de conft. & in c. cum ordinem. col. pe. de refcr. Alex. in l fi mihi & tibi §. fi. in fi. de leg. 1. & in confil. 123. fcripfit. col. 4. in 4. uol. Fel. in c. 1. col. 7. de refc. Facit tex. in c. 1. de conft. lib. 6. & ideo licet ftatutum dicat, ꝙ omnes teneantur foluere collectas, uel ꝙ nullus portet arma, non comprehenduntur exempti ex priuilegio: Pau. de Caft. in conf. 187. inci. notandum eft, col. pen. lib. 2.

Similiter, fi ftatutũ prohibet exceptionem non tollitur reftitutio in integrum, quæ uenit de iure fpeciali. Bal. in l. in caufæ, in princ. ff. de mino. & in conf. 236. ftatuto. lib. 1. Faciunt ea quæ uolunt doct. maximè Dec. frater Philippi, in l. 3. § fi is pro quo. in fi. ff. quod quifque iur. Ad contraria dicta fundata d. §. militia. refpondet Aret. fm quod refert Dec. in l. poft quam liti. in fi. C. de pac.

Iftis tamen non obftan. omnibus rectè confideratis, bene difcusfis, prima opinio uidetur firmior, quam tenet hic Felyn. ex mente Rotæ, per illam rationem, uidelicet ꝙ uerba iftius regulæ, de iure quæfito a iure cõi intelligantur, & fic iure ordinario, quod papa non præfumitur tollere, ex quo eft ius fortius, & magis firmum, fecus in extraordinario, arg. l. Scio. §. medico. ff. de an leg. Propterea de tali iure ordinario intelligitur ifta regula. Sed ius prouenìens ex cõmiffione. & fic iure fpeciali, eft fragilius, & non radicatum, & ideo facilius tolli poteft per aliã commiffionẽ ut dicit in d. §. militia miffus. Et ideo ifta regula illud ius non comprehendit. Et ita in fpecie eft doctrina Flor. quam ibi poft Card. refert Io. de Ana. in c. ad petitionẽ, in 3. col. de acc. ubi ponunt cafum de illo miniftro, qui uigore cõmiffionis fuit prouifus de ꝓuincialatu, qui fuit amotus ab eo per Papã uigore 2. cõmiffionis, nec dr ꝑ hoc tolli ius qfitũ. Et rõ iftius differentiæ affignat ꝑ Deciũ antiquũ Philippi fratrẽ in l. 2. §. 1. in fi. ff. de iud. Quia ille, qui tractat de conferuãdo fibi iure qfito, de iure cõi tractat de dãno euitando, ut dicit ibi gl. Sed qui nititur cõferuare ius acquifitũ de iure fpeciali, tractat de lucro captãdo quorũ non eft pars rõ, cũ alteri iftorũ magis faueat. l. i. §. licentia. C. de iure del. cũ fimil. facilius igit ius datũ per cõmisfionem, per alteram commisfionem, quàm ius acquifitũ de iure cõi. Pro quo uidetur dictum Cald. notab. in conf. 12. ti. de refc. ubi

vbi dicit, ꝙ impedimenta inducta per actum iuris positiui,& omnes effectus ex illo producti, possunt per Papam sola cõtraria eius uoluntate tolli. Et ad hoc facit gl.in c.fi.16.q.4.& in c. si super gratia. de off.dele. li. 6. Et hoc in ratione consistit, quia si papa tollit primum ius acquisitum per commissionem, per alteram commissionem, hoc facit ex sua prærogatiua, ut tradit Bal.in l.nuptias ff.de sena.& in l.i. ff.de consti.princ.Et plenius in l.qui fundos.C.de omni agro deser.li. 11. Nam naturale est, ꝙ res per easdem causas dissoluantur,per quas oriuntur,ut dicit text. in c.1.de reg iur.Nam quando ius nobis quęritur,non ex actu iurisgentium,sed positiuo, facile princeps per alium actum positiuum illud tollit,ut tradit Abb.cons. 84. col.2.lib.1.incip.illud,&c.Præsertim,quia commissio nõ conceditur per principem ad illum effectum, ut per eam ius quæratur,uel tollatur, sed ut iustitia administretur.Quia rescriptum per quod mandatur, ꝙ iustitia fiat, nõ est modus a iure probatus per quem ius quæratur, uel tollatur. Nam si per huiusmodi commissiones ius alicui quæreretur, amitterent nomen rescripti,& appellarentur priuilegium, ut dicit gl.in uer.noscatur,de cõsti.li.6.Hinc est,ꝙ in istis commissionibus iustitiæ pp prædictam rationem non derogatur statutis, secus in supplicationibus gratiosis: ar.l. 2. C.de di.res. & cap. causam. de res. Et eadem ratione per commissionem nõ datur, quòd simul de spolio, & proprietate cognoscatur & iudicetur, quia obstat dispositio iuris,de qua in cap. literis, de rest. spo. ibi,prius, &c. declarando ut per gloss.ij.in c.cum ecclesia. de eau. pos. licet aliquando hoc per commissionem concessum fuerit ex fauore,ut dic.t Egid. dec.406. Sic igitur in casu isto dicendum est,ꝙ Papa in dubio per d. primam commissionem non uidetur ita ius firmum dare,ꝙ sit considerabile per regulam. Nã si aliquando accidentaliter accidit,ꝙ per commissionẽ ius quæratur hoc ultra mentem concedentis, & usum patrisfamilias contingit,quod attendi nõ debet,& ideo reuocari potest:arg.l.1.ff.de in lit.iur. Et pro ista opin.faciunt quæ scribit Fel.in c. nonnulli.in 8.col. de rescr. uers. addatur primo. Et ita per tex.in d.§.militia missus in simili casu consuluit Ale.in cons.84. in causa,&c.in 3.col.lib.3.& consil. 101. opinio ulterius suadetur.Quia qñ ex uoluntate sola principis acquiritur ius,ipse idem princeps põt illud sola contraria uoluntate auferre,ut dicit Ang.in l.Antiochensiũ ff.de priu.cre.& in l.Lucius. ff.de euict. facit & qđ dicit Abb.in cons.84.inc.videtur primo.i uol. 1.col.fi.ubi tenet,ꝙ princeps põt tollere ius quęsitũ mediãte iure ciuili sicut signat supplicationem cõtra sñiam, q̃ transiuit in rẽ iudicatam, & fecerat ius partib. Nã cõtra eã restituit in integ. c. cũ ex literis,& c.auditis,de rest.in inte.ut ibi latè per eũ.Sic in proposito est dicendũ, ꝙ ex quo Papa litiganti concedit ius per uiam commissionis,põtest idem illud tollere,cũ sit fragile,& de iure speciali,& a non malo,cũ cõmissio nõ dicatur gratia, neq; proprie supplicatio. sed iustitia mera, ut tradit Fel.in c.postulasti.de resc.& dixi in rub.eo.tit.lib.6. Est bñ uerũ,ꝙ aliter distinguit Ro.in cons.364.uidelicet ꝙ in dubio Papa nõ cẽseatur per secundã cõmissionẽ iuri legitimè acquisito uigore primæ cõmissionis derogare,nisi illud ius fuisset iniustè acquisitum,quia de tali intelligitur, ut ibi.Tñ dictũ Ro.non procedit in simplici cõmissione,nisi cum ea aliud cõcurrat, ut ibi.secus,si simplex cõmissio pręcedat, q̃a illa per secundã cõmissionem tolli potest:nec erit locus isti regulæ, ut tenet expresse Old.in cons. 166. inci. Thema. ubi dicit ꝙ sicut primũ mandatũ põt per secũdum reuocari,nec qũis ex hoc grauari potest,ita & prima commissio per secundã, quia cõmissio nihil aliud est q̃ mandatũ iurisdictionale,vnde ualet argũ de vno ad aliud,ut i l.& q̃a,de iur.om.iu.ut ibi ꝑ eũ.

Non obst.decis.Rotæ nouissima, quia non aduersatur prædictis, ex quo cassatio Had.fuit secundũ ius cõe, merito erat locus regulæ.Et sic cõc.decis.nouiss. Dñorũ cũ antiqua. Ad alia contraria ĩnde,ut late per Mod.repetentes in rep.l. Cẽturio.col. 29.de uulg.& pup.Nec decis. Egid. 84. loquitur in commissionibus:sed in aliis actibus iudicialiter productis,per quos ius ordinarie nobis quæritur.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an ista regula obstet mandatis extinguentib. litem, quando sunt signata per placet motu proprio?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, q non: quia princeps, qui dedit iurisdictionem dando iudicem, cuius causa lis introducta fuit, potest iurisdictioné reuocare, ut dicit text. in l. iudicium. ff. de iud. Cùm igitur princeps utatur facultate sibi a lege concessa, nemini dicitur iniuriam inferre. l. inferre. ff. de iniur. præsertim, quia nihil tam naturale est, q̃ ut eadē res per easdem causas, quibus oritur, dissoluatur, ut dicit tex. in c. i. de reg. iur princeps igitur, qui fuit causa, ut lis introduceretur dando iudicem, potest eundem remouendo, iudicium soluere, ut dicit tex. in d. l. iudicium. Maximè quia per istud mandatum litis extinctiuum reuertimur ad primæuum statum qui fuit ante litē: ergo dicitur tale mandatum fauorabile, iuxta no. per gl. in c. 3. in uer. numerandum, de præb. lib. 6. facit ad hoc cons. Card. Zab. 52. in 2. col. ac etiam quia finem litib. imponere fauorabile iudicatur, ut latius dixi in reg. de annali. q. 1. & 2. Et ita in terminis reperio in mandato regis Franciæ extinctiuo litis pendentis, in parlamenro tenuisse Ias. in cons. 144. in 2. vol. Et hoc in indiuiduo casu emergenti in Rota tenuerunt Fel. & Gul. à Perreriis, quem ipse refert hic in quibusdam apostillis, & ita per dictam l. iudicium, similem casum decidit Paris de Put. in tract. de duello. lib. 2. q. 1. & 2. & aliam decis. ponit Io. Bap. de S. Seuerino. in l. diem functo. in 4. q. ff. de assess. Et q per talem extinctionem litis nō dicatur alicui inferri præiudicium, tenet expresse gl. in d. l. iudicium, & clarius in l. post litē. ff. de proc. Suadetur ista opinio quia idem iudicamus de actu extinctiuo quod de inductiuo. auth. contra si filii. C. de rep. in fi. & ibi Bar. cum conc. ut scribūt Mod. in l. nihil. tam naturale. ff. de reg. iur. & in repe. ti. C. de proba. in 77. col. per totum, & repetunt Mod. de Montefer. in c. 1. in 3. col. de const. lib. 6. sed sic est, q per cōmissionem iuductiuam litis, nemo potest præiudicium prætendere: ergo nec pariformiter per commissionem vel mandatum litis extinctiuum potest prætendi præiudicium, ut locus sit huic regulæ.

Tamen prædictis non obstantibus Rota conclusit contrarium in casu emergenti contra Fel. & Gul. ut ipse idem hic refert in dictis apostillis, & rōnem decisionis nō assignat. Rō tamen esse potest, quia princeps extinguendo litem, tollit facultatem agendi, & experiēdi de iure suo, & sic ius actoris redditur inefficax, & per extinctionem litis acta annullantur, quæ quidem annullatio est pœna, quæ infert præiudicium propter impensas, quæ in instituenda lite fiunt. ut dicit expresse Fely. in c. cæterum, in 11. col. uer. 1. restrictio, & ibi primò, quia licet simus certi, &c. Iunctis his quæ dixerat ibidem in 5. col. in 7. restrictione de resc. faciunt ea quæ dixi superius in 1. q. uer. tertius modus.

Sed pro prima opinione facit vna ratio efficax, quia ille cuius lis petitur extingui, non potest, ex hoc prætendere ius suum esse læsum, quia fortè si lis suo Marte curreret, ius aduersarii posset melius iudicari, propter ea quæ dicit Egid. decis. 662. Et ideo interim nihil certi iuris prætendi potest, cum dubius sit euentus litis, ut dicit in l. quod debetur, de pecu. præsertim q̃a ius deductum in iudicio per tale mandatū non tollitur, sed ipsa lis. Ergo ex hoc non potest dici sibi præiudicatum fuisse, sicut dictum fuit superius in 4. q. de illo cui tollitur ius conditionale, qui nō iuuatur ista regula, cū sit ius quærendum consistens in nuda spe. Ergo fortiori in casu nostro, ubi minus ius ex litigio litiganti quæritur: quinimò si tolleretur ei sententia, quæ est canonizatoria iuris magis certa, non dicitur tolli ius quęsitum, nec esset locus regulæ ex eo, quia, ut communiter dicitur in l. Iul. ff. de cond. indeb. sententia nōn tribuit ius.

Vt igitur tota ista materia clarior reddatur, & contraria resoluantur, distinguēdum est, q aut papa mādat extingui litē, ad se causam aduocando ad effectum, ut ipsemet, uel alius pro eo de illa cognoscat & tunc quia per hoc non impeditur pars ius suū prosequi coram papa uel eius delegato, nec per hoc instantia, neque acta causæ pereunt, sed suffragantur coram

prio

principe uel eius delegato, ſm Paul. de Caſt.in d. l. iudicium, & tunc non poteſt dici per huiuſmodi litis extinctionẽ præiudicium inferri, cum tantum mutetur iudex, & ita procedat tex. in d. l. iudicium, & quod ibi dicit gl. cum aliis ſuperius allegatis in 1. parte negatiua. Aut uerò papa extinguit litem cum inde ſecutis ſilentiũ imponendo. Et quia iſto caſu annullantur acta, & aufertur facultas parti experiẽdi de iure ſuo, ut patet in regula de triennali & ibi dixi. Ideo iſto caſu poteſt dici tolli ius quæſitum, & habere locum iſtam regulam, & ita procedat deciſio Rotæ, quam refert hic Fely. cum aliis ſuperius in ſecunda parte affirmatiua allegatis. Et iſto modo limitatur text. in d. l. iudicium. & ita quæſti iſta declaratur.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, an regula iſta procedat in commiſſionibus motu proprio cõceſſis?

SOLVTIO. Rota tempore Felyn. tenuit quòd nõ ponderãdo uerbum ſuggeſtiones, hic poſitum, & quędam alia uerba regulæ. Fel. tamen & Gul. tenebant contrarium propter eandem, uel parem rationem. Et ita etiam ſenſit Fely. in c. in noſtra in 17. col. de reſcr.

Tamen hodie ſuperflua eſt iſta diſputatio, cum per regulas moder. Pontificum hoc per ampliſſima uerba declaratum ſit, uidelicet regulam iſtum caſum comprehendere. Nam primus omnium hoc declarauit Alex. papa 6. ut refert hic Fel. ad effectum, ut decideret prædictam dubitationem Rotæ. Et ita Alexandrum alii ſucceſſores pontifices uſque ad iſta tẽpora imitati ſunt, ut apparet ex eorum regulis. Ex quo infertur uerum dictum Aeneæ de Falconib. doctoris Sabinen. hic in certa ſua apoſtilla aſſerentis hoc de motu proprio, prius ad regulam Iulium ſecundum addidiſſe. Vtcunque ſit, conſtat hodie ſublatam eſſe difficultatẽ, quæ iudicio meo, etiam ſine illa additione facta per Alex. 6. de iure ſublata uidebatur. Nam papa ex interpretatione iuris communis, etiam in gratia facta motu proprio nunquam cenſetur tollere ius quęſitũ: ut not. Hoſt. Ant. de Bu. & Abb. in c. cũ cauſam. el ij. de teſta. Et ita in ſpecie iſtã regulam ad hoc ponderat Soc. & æquiparat cum diſpoſitione iuris communis in conſ. 7. in 2. col. poſito inter conſilia Alber. Bruni. Quam obrem huiuſmodi gratiis motu proprio factis ſemper obſtaret regula. Faciunt ad hoc ex quæ tradit Iaſ. in l. ſi mihi & tibi. §. in leg. in 2. lect. ff. de leg. 1. Dec. in conſil. 292. col. 1. & alibi ſæpe. Et ita iſtam regulam intelligunt quidam moder. Dalmarg in allegationib. nouiſſimè impreſſis, alle. 10. in prin. plures cottas allegantes. Sed cum hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas ſit declarata, nõ curo amplius papyrum denigrare.

QVAESTIO NONA.

QVæro, quid ſi papa lite pendente reſeruat beneficia, quæ poſſidet Sempronius in fauorem tertii collitigantis, nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO. Iſtud dubium tempore Calixti quarti contigit in cauſa Toletanæ archidiaconatus, & non habeo quid fuerit deciſum. Tamen tẽtando dicam quod mihi uidetur, animo mutandi, ſi meliores rationes inuenero. Dico igitur regulam non comprehendere iſtum caſum, ex eo, quia iſta regula procedit quando per gratiam aliquid aufertur alicui, & confertur alteri. Sed per huiuſmodi reſeruationem nihil Sempronio aufertur, qui poſt obitum, & ſic eo tempore, quo reſeruatio debet ſortiri effectum, nihil de huiuſmodi beneficiis diſponere poteſt: neque etiam ordinario collatori aliquid diminuitur, cum conferre non poteſt dicta beneficia iam effecta litigioſa, iuxta cle. 1. ut lite pẽdẽte. Cũ igitur per huiuſmodi reſeruationẽ nihil poſſeſſori, nihil & ordinario tollitur, nihil rurſus illi in cuius fauorẽ fit, reſeruatio de pſenti cõfert; quod ius firmũ ſapiat. Igitur cõcludendũ erit locũ eſſe regulæ, q̃ loquit de iure q̃ſito nõ tollendo.

Eſt bene uerũ, ꝙ regulæ antiquæ Bene. Eug. & Nic. ſummorũ pontificũ iſtũ caſum comprehendebant. Sed ex quo in modernis fuerunt illa uerba reſeruationis ſublata, conſtat modernos Pontifices noluiſſe ſub regula caſum illum comprehendere, arg. eorum, quæ dicunt Domini in deciſ. 48. tit. de reſcr. in antiquis. refert Fel. in c. ſuper literis, in 7. col. de reſcriptis.

dicunt moder. papa quotidie moratorias concedit.

In contrarium uerò faciunt ea quæ superius dicta sunt ex dictis Bald. in dicta lege penul. ff. de excus. tuto. & text. in dicto c. si super gratia, ubi parificantur ista tollere ius alicui, uel illud differre. pro qua opinione alia iura allegat Fel. in c. in nostra. in 27. corrol. de rescript. ubi dicit, quòd in dubio papa non intendit per suas literas præiudicare iuri alteri quæsito, siue illud faciat ius extinguendo, siue differendo. Et idem sentit Felyn. in capi. ad petitionem, in secunda colum. de accusa. Et hoc expresse tenet Egid. decisio. 739. in fin. Et ꝙ papa ita censeatur præiudicium inferre differendo ius meum, sicut extinguendo, probat bene Geminia. in cap. ei cui. in 5. colum. de præbend. lib. 6. & in consil. 11. col. pen. & tenēt moder. in tract. beneficiorum. q. 11. tertię partis. uer. decimaquarta qualitas. & c. fol. 232. paruo uolumine.

Quid dicendum? Considerabam si istæ opiniones cōtrarię possent sub distinctione cōcordari, uidelicet ꝙ aut papa differt ius opponendi exceptionem meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali casu non esset regulæ, quia in dilatione modici temporis non infertur prçiudicium cōsiderabile, & ita loquitur text. in dicta lege, si debitori. cum dicto Bald. in dicta lege penul. & aliis pro ista parte allegatis. Aut uerò dilatio est longi temporis, & tali casu procedit cōtraria opinio: uidelicet ꝙ idem sit differre, quod auferre ius, ut patet ex exēplo dato per Fel. in c. cōstitutus. in 5. col. uersic. considerata. de rescript. uidelicet quando papa differet obligationē alicuius iuratam ad longius tempus. Nam talis dilatio dicetur inferre præiudiciū, licet nec obligationem, nec iuramentum tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Fely. in quodam suo consil. incipiente, faciem tuam illumina. in tertia col. quem habeo manu eius propria scriptum. Et pro utroque membro distinctionis uidetur tex. in l. quotiens. C. de pre. imp. offer. Sed obstat adhuc istis. vnum quia respectu prçiudicii idem iudicatur de magno sicut de paruo. Cum igitur regula ista simpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni prçiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, ut patet per gloss. in uerb. prçiudicium. in c. olim. de consuetu. Et ideo ista declaranda erunt, ut dicam statim in secundo cap.

Circa secundum caput uidetur dicendū idem esse alicui tollere exceptionem peremptoriam uel dilatoriam, per ea quæ dicit Bart. in l. fin. in prin. ff. de his quæ in frau. cre. sequitur Alex. in consil. 115. col. fi. uol. 5. ubi dicunt, ꝙ sicut perdens exceptionē peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio, & ita perdens dilatoriam per l. omnes. §. fi. eod. tit. Et idem tenet Domi. in rep. c. postulasti. in 26. colum. de rescript. Quid dicendum? Aduerte ꝙ pro ueritate prædictorum discutienda, distinguendæ sunt species dilatoriæ, ut declarat Bart. in d. l. fin. & Bald. in d. l. peremptorias. nam quædam sunt modici, quędam magni prçiudicii. Nec obstat quod dictū est, omnes dilatorias exceptiones cēseri modici præiudicii, & ideo à lege facilè tolluntur: quia illud procedit quando agitur de dilatoriis exceptionibus tollendis per uiam legis. Nam lex etiam posset tollere peremptorias, & tunc non esset locus isti regulæ quæ tantū procedit quando per uiam rescripti mandati uel priuilegii ius quęsitū tollitur, non autem quando per uiam legis: ut inferius dicetur, & declarāt moder. & nouissimi Mediolanen. in c. ex parte, el 2. in 7. notab. de offi. deleg. Nam in rescripto uel priuilegio non solum cōsideratur magnum, sed etiam minimū prçiudiciū. Et nisi papa expresse derogaret regulę, obstaret in utroque, ut dicunt moder. in c. quæ in ecclesiarum. col. 12. de constitu. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerem quando perpetuum esset præiudicium, quod consistit in priuatione iuris modici, puta exceptionis dilatoriæ, uel rei paruę. Nam si papa illam auferret, & me perpetuo priuaret, lite pendente esset locus regulæ. Secus quando papa illud ius ad modicum tempus differret: nam propter hoc non diceretur ius auferri, & ita procedit text. in d. l. quoties, & ea quæ in proximo mēbro dixi. Si uerò dilatio esset lōgi tēporis, pcederet tex. i d. c. si sup gratia. & i c. si pro

propter tua debita. de rescript. lib. 6. cum alijs alleg. in proximo puncto. Et secundū ista debent declarari ea quæ Rota dicit in decis. 27. in no. ꝙ si per lapsum termini ad articulandum admittantur articuli obiectiui, dicitur tolli ius quęsitum, cùm aduersarius sit tutus exceptione temporis. Et idem habetur Decisi. 648. in antiquis. & Decis. 607. Vide tamen circa hoc omnino infra quæstionem 17. & quæ dicam q. 20. Et per ista etiam declarantur ea quæ dicit Fely. in d. c. constitutus. in 10. col. uers. generaliter autem. dum refert Calixtū 111. distulisse iuramentum cuiusdam obligati soluere ad certum tempus, ubi postea distinguit duos casus, ut ibi per eum.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVaero, nunquid commissio auferens alicui releuamen probationis dicat auferre ius q̄sitū, ut locus sit isti regulæ?

SOLVTIO. Pro intelligentia quæstionis exemplum poni potest in causa Salernit. Abbatiæ, quæ fuit olim uentilata in Rota tēpore Pii. Nā papa motu proprio, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis cuidam Gaspari gratiam concessit, in qua plura narrauit. Aduersarius uidens illa narrata se aliter haberi, & ei magnum prœiudicium inferre, obtinuit à papa commissionem, per quam papa uoluit illa narrata in gratia Gasparis perinde haberi, ac si gratia illa fuisset ad instantiam & impetrationem Gasparis, & non motu proprio facta. Ita quòd illa commissio onerabat Gaspatem ad probandum illa narrata, quæ stante motu proprio, & certa scientia non tenebatur probare, & sic commissio auferebat Gaspari releuamen probationis ex motu proprio resultans, fuit dubitatū nunquid per hoc diceretur ei tolli ius quęsitum, ut esset locus regulę.

Multa fuerunt tunc inde dicta. Nā quidam dicebat nō tolli ius quæsitum, & per consequens non esse locum regulæ ex eo, quia regula loquitur quando tollitur ius, sed probatio nō est ius, iuxta tex. in l. duo sunt Titii. ff. de test. tut. ubi ꝓbatio & ius ponuntur ut diuersa, & sic ex vno ad aliud tanquam ex diuersis non fit bona illatio uulg. cap. in pręsentia. de probat. Præthereà præsumendum est papam reuocando suū motum proprium non fuisse bene informatum neque certam scientiam habuisse negotii narrati. Præsertim quia agitur de modico præiudicio, quia non tollitur Gaspari probatio, sed releuamen ab onere probandi quod est quid diuersum, ut in l. cum qui. ff. de iureiur. & in l. 1. in fin. ff. de inter actio. & tradunt moder. in rub. de ꝓbat. Et papa nihil aliud hic facit, nisi quia Gasparem reducit ad uiā iuris quæ dispo nit agentem probare debere, quod intendit, uulg. l. qui accusare. C. de eden. Ergo ex hoc nō dr̄ grauari, nec ius aliq̄d ꝑdere, arg. l. si unus. §. pactus. ff. de pact. & ita non uidebatur reg. hoc casu locū habere.

In contrarium allegabatur reuocatio gratiæ motu proprio concessæ, quæ reuocatio ius diminuit, & grauat onere probādi iam illo onere releuatum. Nam illud grauamen onus dicitur, ex quo dependet tota decisio causæ, iuxta tradita per Bar. in l. ictus fustium. circa fi. ff. de his quæ nota. infa. & ea quæ dicit Are. in cap. dilecti. in 3. col. circa fin. de iudic. Et ita per ista dicta conclusit Rota in una Romana taleę M. C C C. Duc. pendente de anno 1538. coram. R. P. D. Petro Vottio episcopo Aquen. inter Gundisaluum de Salazar, & Ioan. de Macerata physicum. Nam Gundisaluus uigore instrumenti in forma Camerę petebat dictam summam à dicto Ioan. quam pro redimendo se, & filios duos à manibus militum ei mutuauerat, & eā summam dictus Ioan. in dicto instrumento confitebatur se habuisse & recepisse, iurans omnia in eo contenta esse uera, & renuntians exceptioni non numeratæ pecunię, &c. Petente igitur Gundisaluo summam, dictus Ioannes iam absolutus à iuramento ad effectum agendi excipiēdi, &c. exceptionem non numeratæ pecunię posuit. Verùm quia iurauerat omnia & singula esse uera, illa uerba tantum operabātur ꝙ ipsum Gundisaluum releuabant ab onere probandi numeratam pecuniā, & transferebant onus probādi in ipsum Ioa. excipientem, iuxta tradita per Alexan. & alios in l. nemo potest. de leg. j. & in l. fin. C. de non nume. pecun. Et ita Rota imposuit dicto Ioan. onus probandi. Io. uerò uidens fortè non posse ita facilè negatiuā pro

probare, accessit ad reuerendissimum car dinalem Neapolitanum tunc uibis lega tum, & obtinuit commissionem, ꝗ præfi geretur terminis dicto Gundisaluo ad pro bandum se numerasse pecuniam: Gundi saluus excepit de ista reg. Domini tenue rũt tolli Gundisaluo ius quęsitum. uerùm quia Ioan. se iuuit alia commissione, fuit utrique terminus præfixus, & mandatum concordari, & ita causa mansit.

Itaque ex prędictis apparet præsentem quęstionem fuisse decisam per rationes su perius allegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos utriusque partis congesta, quę breuitatis causa omitto.

Breuiter hic concludo, ꝗ si in dicta gra tia motu proprio talis erant narrata, quæ alias probari debebant de iure communi, hoc casu si papa per suam commissionem prædictam gratiam ad ius commune redu xit, nulli facit iniuriam, quia fauorabilis est uia per quam reuertimur ad ius cõmu ne, ut in c. ab exordio. 35. distinct. ut notat gl. in cap. 3. de præbend. lib. 6. & dicam in ferius in alia quæstione. Aut uerò narrata in gratia motu proprio non erant contra ius commune, sed præter, in quib. ius com mune exactas probationes nõ requirebat & tali casu procedat contraria opinio.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVæro, nunquid commissio, quæ man dat dari fidem cedulis publicationũ factis in audientia contradictarum, & in cath. ecclesia, quæ non plenè probabant, quo ad effectum reg. de public. dicatur tol lere ius quæsitum?

SOLVTIO. In causa Cameracen. p̃æ ben. olim accidit iste casus in Rota, & nõ habeo quid fuerit resolutum. Tamen ten tando potest dici, ꝗ non tollat ius quæsi tum, ex eo, quia commissio solum adiuuat ſeu supplet probationem. Et hoc non est tollere ius quæsitum: quia stant simul, ꝗ iquis habeat ius, & deficiat probatio. l. duo sunt. ff. de testamẽ. tutel. & tradit Ian. in c. quia plerique. de immun. eccl. Cùm autem ista regula loquatur de iure quæsi to tollendo, in suppletione probationis locum non habebit, tanquam res diuersa: quia per illam potius adiuuatur ius amis sum per regulam de publicandis, quàm ꝗ alicui ius tollatur. Et ita pro ista parte cõ suluerunt plures excellentes uiri illius tẽ poris: quorum nomina, quia sunt incogni ta modernis non habentibus eorum scri pta, non refero.

Quanuis possit tentari, ꝗ adiuuare pro bationem non sufficientem, sit ius tolle re, cùm per probationum defectum reus ius iudiciorum acquirat, quod repræsen tat uictoriam, iuxta l. qui accusare. C. de edẽ. Nam si illa publicatio eo modo facta erat sufficiens, reus erat suffultus exceptio ne regulæ de non publicandis, quæ peri mit gratiam quod uidetur per dictam cõ missionem suppletiuam publicationis tol li quod fieri non conuenit, iuxta ea, quæ diximus superius quæst. 11. Et licet proba tio, & ius uideãtur differre, per ea quæ di cta sunt: tamen quo ad effectum iudicii ꝓ batio idem est, quod ius, ut patet in eius diffinitione tradita per Moder. in rubr. de probat. Et ita dictam l. duo sunt. in specie declarat notabiliter Bal. in l. hac consultis sima. in secunda columna. C. qui testamẽ. facere possunt. Et sequitur Pet. de Ancha. in c. penult. col. fin. de cleric. percusso.

Tenendo tamen primam opinionem, ad ista posset responderi, ꝗ per exceptio nem regulæ de publicandis, licet resigna tarius repellatur non tamen propterea opponenti adiudicatur beneficium uirtu te reg. sed titulus aliunde quæri debet: & ille titulus est, qui dat ius opponenti, nõ ipsa reg. opposito: sicut dictum fuit per Dominos in vna Vrgelen. archidiacona tus coram R. P. D. Marcello episcopo Mar sicano de hoc mense Nouembr. 1539. Nã uoluerunt, ꝗ licet una pars contra suum aduersarium excipiat de pœna, clemen. j. de sequest. poss. & fruct. non per hoc ius uiolantis sequestrum acquiritur excipien ti, nisi aliunde illud impetrauerit. Itaque si papa suppleat diligentias publicationis factas per resignatarium, ad effectum, ut censeatur regulæ satisfecisse, non propte rea tollit, nec lædit titulum opponentis, etsi occasionaliter vel secundariò ius illud per huiusmodi suppletionem debilitaret, illud præiudicium ad effectum istius regu læ non est considerabile, prout latius con clusum fuit superius in tertia quæstione.

QVAE

Et ideo resolutione prædictorum est distinguendum de modo declarationis. Quia aut Papa declarat illud quod in primo actu tacitè sub uerbis dubiis continebatur. Et talis casu declaratio non tollit ius quæsitum: quia qui declarat, nihil de nouo inducit, sed granum ex spicis, ut dictum est, excutit. Nam proprium est declarationis illud, quod esset inefficax & obscurũ, propter difficultatem probationis, aperire, ut in l. duo sunt. Titii. ff. de testamen. tute. & l. si cui. §. si quæratur. ff. de ser. fug. Et ita tenet Old. cõs. 167. ante omnia, &c. col. fin. Et idem Petr. de Ancha. consil. 64. uidendum est. col. i. Et in tali declaratione procedunt ea, quæ latè tradit And. Sicul. in c. super quæstionum. in princip. col. 1. de offi. deleg. Et Ias. in l. non dubium. in 6. nota. de leg. Et talis declaratio uocatur ex positiua, quia natura uerborum ho. patitur, & hæc semper fieri potest, & in ita regula locum non habet.

Aut papa non declarat, interpretando uerba, sed supplẽdo illud, quod nõ est, & quia non est propria, nec uera declaratio, sed potius quædam noua concessio. l. qui liberis. §. testamentum. ubi glo. & Bart. ff. de secund. tabul. & in l. 1. ubi gl. & Bald C. de codic. talis declaratio subiicitur isti regulæ, quia dicitur inferre præiudicium. Et ita expressè distinguit Pau. de Cast. in cõs. 338. quia exceptiones. in fi. lib. 1. & in d. l. hæredes. §. sicut. col. 2. de testam. quod dicit bene notandũ pro declarationib. quas sæpe summi Pontifices de beneficiis referuatis faciunt. Nã dicit eas nõ ualere in præiudiciũ tertii. Quib. quidem Pauli de Cast. uerbis dixit Fely. sæpius se in Rota usum fuisse, dñis non dissentiẽtib. ut ipse refert in c. cũ olim in 4. col. de re iudic. Et cũ Paulo concordat Pet. de Anch. in d. cons. 398. Et ita in specie istam distinctionem sequitur Dec. in l. 1. in 2. col. C. de imp. & aliis substit. Et ante ipsum Socin. in consi. 260. inci. in causa Nanceten. in 9. col. ubi notab. loquitur. Et hoc idem sequitur Decius in c. fina. in 6, col. de consti. Et latius Moder. Taurinen. uidelicet Io. Franciscus Purpuratus uir ꝓfundę doctrinæ, in l. 1. in 5. col. ff. si cer. pet. Et pro ista parte consuluit Gemin. in consil. 129. in secundo dubio, & sequitur Felyn. in c. si qñ. in 1. col. de rescr.

Hinc dicimus, ꝙ in tali declaratione inductiua de nouo requiritur partis citatio quia per eam infertur præiudicium, ut ꝓbat latè Decius in consil. 14. col. fin. in ultimo uolumine impressorum. Pro quib. cõferunt ea quæ Ro. tradit in consil. 298. Et ideo tempore Sixti Papæ in una causa parochialis de Tuschiis Nanceten. in qua tũc consuluit And. de Casarellis excellentissimus aduocatus consistorialis, fuit conclusum tali declarationi obstare istam regulam. Et credo, ꝙ fuit illa causa, super qua consuluit Soci. in dicto consil. 260. Et ille fuit pulcher casus, quem ob memoriam uetustatis referam. Fuerat enim concessa facultas Episcopo Nanceten. de conferẽdo beneficia in certis mensibus, cum hac conditione, ꝙ dictam facultatem in ecclesia cathedrali die Dominica uel festiua, populo congregato ad diuina audienda infra missarum solennia publicaret, cum decreto irritandi, si secus &c. Accidit, ꝙ Episcopus non seruauit istam formam, sed dictã gratiam in Synodo suo publicauit. Et deinde uigore dictæ facultatis concessit dictam parochialem uacantem cuidã Petro. Postea quidam Iacobus uigore gratiæ expectatiuæ acceptauit dictam parochialẽ, & dictum Petrum ad iudicium traxit, & lite pendentem gratiam, Si neutri, impetrauit. Petrus obiiciebat de facultate Episcopi, quæ irritabat quascunque acceptationes. Iacobus replicabat illud Episcopi indultum, seu facultatem nullum ius tribuere, ex quo Episcopus secundũ formam datam non publicauerat illam. Petrus uidẽs se percuti, obtinuit à papa motu proprio vnam declaratoriam, ꝑ quam papa declarabat, dictam publicationẽ facultatis factam in Synodo, & collationes in ui ndictę facultatis factas fuisse ualidas. Iacobus contra istam bullã declaratoria opposuit de ista regula. Petrus replicabat declarationem istam Põtificis nõ tollere ius quæsitũ: quia qui declarat, nihil de nouo dat. Triplicabat Iacob. imò illã declaratoriam multa de nouo inducere, ex quo Eps nullã habebat potestatẽ conferendi, non seruata forma data in facultate sibi cõcessa, iuxta cũ dilecta cũ siml. de rescrip. Et ideo ꝙ

suam

suam collationem nullum ius tribuerat Petro, & declaratio papæ non poterat re trottahi in præiudicium medio tempore impetrantis, ut in c. quãuis. de rescript. li. 6. cum materia uulgatæ l. bonorum tem ra. hab. Nec posset princeps facere, quod publicatio, quę non est facta, sit facta: arg. l. in bello. §. factę. ff. de capti. Sed bene po test extendere, quòd publicatio quę debe bat fieri in ecclesia cathedrali cum prædi cta forma, quód fiat in synodo, arg. corũ, quæ dici Bar. in l. sed sciendum. ff. de parri ci. Et hoc est aliquid de nouo inducere. Talis ergo declaratio extensiua, quia de nouo inducit, subiicitur regulę per ea quę superius dicta sunt quia intentionis papæ non fuit uelle tollere alteri ius quęsitum. Hæc sunt, quæ tunc in casus contingen tia dicebantur, quæ iustificantur ex supe rius dictis.

Nec obstat, ꝙ motu proprio sit facta de claratio, quia motus proprius tollit subre ptionem, non ius tertii, ut no. in clemen. si summus Pontifex. ut tradit Decius ubi su pra, post Alex. in consil. 11. ex his. colum. pen. lib. 6. cum aliis concor. ut scribit Ias. in l. si. col. pe. ff. de pac. & in l. i. col. 2. C. de rei uendicatio. Et ita illis temporib. in cõ tingentia istius casus fuerat dictum. quod est menti tenendum ad declarationem istius reg. Ex quibus plures aliæ similes quæstionem diffiniri possent.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, Nunquid regula ista obstet gra tię tertii non collitigantis lite pen dente inter alios impetratæ, sed per colli tigantem in iudicio productę?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit heri 22. Maii & secunda Iunii M. D. XXXVI. proposita, & uentilata in Rota coram R. P. D. Marcello electo Marsicano, in causa Placentina parochialis de Versocana. Et domini fuerunt uarii. Et ut difficultas, & quęstio ista facilius intelligatur, series ne gotii ita se habet: Franciscus de Mirãda, & quidam Christophorus Vrbina conten debant inuicem super prædicta parochia li. Deinde D. Franciscus Solis, Episcopus Balneoregen. fuit citatus, & tractus ad eã dem causam per D. Franciscum Miranda. Itaque dictus Mirãda, & episcopus ex vna parte erant collitigantes: ex alia uerò idẽ Miranda, & dictus Christophorus. Penden te huiusmodi lite, Christophorus impetra uit vnum Breue a papa Clemente: in quo papa annullabat quascunque alias proui siones super dicta parochiali, aliis ꝙ Chri stophoro factas, decernẽs irritum, &c. Po steà Christophorus obiit, & totum ius Christophori per subrogationem deuenit in ꝑsona dicti Francisci Miranda. Itaque lis remanebat solum inter dictum Miran da, & episcopum habentẽ titulũ anteriò ris datę, & in possessione dictę parochialis existentem. Et quia dictus Franciscus Mirã da spoliauerat episcopum suspenso peti torio, egit episcopus contra eum possesso rio recuperandæ. Franciscus produxit cõ tra episcopum prędictum Breue, quod im petrauerat dictus quondã Christophorus dum uiueret, ad effectum, ut ostenderet episcopum nullum habere titulum, neq; possessionem propter decretum irritans dicti Breuis, sine quo titulo saltem colora to episcopus possessorio restituendæ age re non poterat, iuxta vulgatas decisio. epi scopus uerò contra Breue excepit de ista regula, quia per illud tollebatur sibi ius quæsitum: dubitatum fuit nũquid isto ca su haberet locum regula?

Pro parte affirmatiua dicebatur, ꝙ sic. Nam regula ista innititur æquitati, quæ isto casu militare uidetur, maximè contra dictum Breue exorbitans, rigorosum, & insolitũ. Et licet regula loquatur in causis, uerum est dicere episcopum fuisse cũ præ fatis in eadem causa, & super eodem bene ficio. Nam licet inter episcopum & Chri stophorum non esset lis: erat tamen eadẽ causa, quæ sufficit, cũ aliud sit causa, aliud ius: vulg. c. forus. de uerb. sig.

Præterea, quia ius obueniens ex dicto Breui, tempore quo Franciscus Miranda excipit de eo, iam erat consolidatum in ꝑ sona dicti Francisci, & effectum fuit totali ter suum, iuxta l. hæreditas. de acqui. hæ red. Vnde qua ratione obstaret regula, si Franciscus impetraret Breue prædictum, eadem ratione, quando ius procedens ex Breui, est effectum ipsius opponentis, arg. c. abbate sanè. de re iud. lib. 6.

Præterea, quia si dicimus regulam epi scopo

scopo isto casu non suffragari, sequeretur hoc absurdũ, ꝙ multoties intrusi in sua se intrusione confouerent. Pone .n. litẽ esse super uno beneficio inter A. titulum habentem, & B. possessorem intrusum: C. tertius impetrat gratiam annullatiuam tituli A. facta mentione de lite. Certè si dicimus non posse A. dare de regula ista, B. intrusus contra A. poterit absolutoriam petere, cùm reperiatur titulus ipsius A. extinctus per gratiam C. Quæ quàm sint absurda, quilibet discernere potest. Et ideo dicẽdum uidetur, ꝙ ubi gratia tertii impetrata lite pendente duos tollit titulum, uel aliàs præiudicat alteri litigantium, si alter utitur illo iure contra suum aduersarium collitigantem, proculdubio locus erit regulæ, per ea quæ dicit Old. consil. 297. & sequitur Fely. in c. in nostra. in 15. corr. de rescrip.

Istis tamen rationibus non obstantib. maior pars Dominorum concluserunt cõtrarium, uidelicet, non esse hoc casu locũ regulæ per istas rationes. Primò, quia ista regula fuit semper interpretata tantùm habere locum inter collitigantes, ut sic in quantum fieri posset, interpretetur secũdum ius commune, quod noluit in medio litis sacras iussiones impetrari posse, ne ius collitigantis turbetur. Et hoc denotat illud verbum, Causis, positum hic in regula, quæ largo modo litem comprehendit, ut traditur in l. causas. C. de transac. Cũ igitur Christophorus prædictum Breue impetrasset, tempore quo non erat lis inter ipsum & episcopum, meritò regulæ non erit locus. Ista tamen non procederẽt tempore Hadriani VI. qui regulam generalem fecit, comprehendens omnia tempora. & idẽ fecit Sanctiss. D. N. Paulus Papa III. Itaque decisio prædicta locum habet tempora aliorum Pontificum, quorum regulæ tantùm ad concessiones lite pendente obtentas restringuntur, ut latiùs dixi in præfatione istius regulę. Et tenendo istum intellectum, prædicta facilè resoluuntur. Nec obstat, ꝙ illud Breue infert pręiudicium, quia hoc non facit ꝙ sit locus regulæ: quia casus pręiudiciales extra iudicium regulę nõ subiiciuntur, sed sub dispositio ne iuris communis relinquuntur: quæ qualis sit, inferiùs dicetur in alia quæstione. Poterit igitur hic episcopus sibi consulere aduersus illud Breue per aliquam cõmissionem reductoriam Breuis ad ius cõmune, quæ denegari non solet, pręsertim quando commissio petitur cum illa clausula, Constito de bono iure. quod si non fecit, sibi imputet.

QVAESTIO XV.

QVæro, an per derogationem istius regulæ, uigore cuius iam alicui competebat ante derogationem regulę exceptio, tollatur sibi ius quęsitum?

SOLVTIO. Quidã antiqui tenebant, ꝙ sic, ut adnotauit summus ille uir Laurentius Puccius quondam cardinalis sanctorũ quatuor, in quibusdam notabilibus expeditionum curiæ: rationem tamen aliquã non scripsit. Et pro ista opinione facit, quia postquàm uigore alicuius legis acquisitum est ius alicui, princeps in præiudicium iuris uigore illius legis quæsiti non potest talem legem reuocare, quominus ad tutionem dicti iuris quæsiti illa lex allegari possit. Ita tenent Imol. & D. Anto. in c. 1. de consti. per dictum Innoc. in c. nouit. de iud. Quem ibi latè sequitur Ab. in uer. quarta solutio, &c. Vbi infert, ꝙ leges prolatę ab Imperatoribus in fauorem ecclesiarum & clericorum, ex quo transierunt in priuilegium, non potuerũt per eosdem in præiudicium prædictorũ reuocari. Et sequitur Fely. utroque loco. Ita uidebatur in proposito dicendum, ꝙ papa derogando huic regulę, si per derogationem illius infertur pręiudicium illi, cui iam priùs competit ius excipiendi uigore regulæ, quòd nihilominus reuocatione non obstante, poterit excipere de regula. Et pro ista parte faciunt ea quæ Card. & Imo. tradunt in c. quia diligentia. de elect. sequitur Alex. in l. Gallus. §. & qd si tantùm. in 9. col. uersi. secundò limitatur. ff. de lib. & posthu.

Sed istis non obstantibus contrarium uidetur concludendum. Et in primis illud satis notissimum est in iure, quòd princeps potest pro libito uoluntatis tollere leges positiuas. capit. primo de const. lib. 6. cùm illis non subiiciatur, sed illæ subsunt ipsis uulg. c. proposuit. de cõ.

ces.

cess.præben.& tradit Alex.in consil.2.col. 5.lib.1.& alibi sæpe. Nam illius est destrue re, cuius est condere.uulg.l.fi. C. de legib. Et ideo dicimus, ꝙ in principe est pro ra tione uoluntas, ut dicit Bald.in l.relegati. & ibi gl.ff.de poe. Et hoc procedit etiam si per talem legem reuocatoriam tolleretur ius quæsitum alteri, non solùm uirtute le gis reuocatæ, sed ratione alicuius specia lis tituli: quod fortius est, ut tradit not. Bart.in l.quoties,ff.de pollicit. & in l.An tiochensiũ.ff.de priuil credi.& in procem. Digestorum. Vnde licet princeps per re scriptum suum auferēs rem, uel beneficiũ alterius, teneatur ad recompēsam, ut aliàs dixi, quia talia rescripta seu concessiones intelliguntur sine alterius præiudicio: tñ ubi princeps non per uiã rescripti, sed per uiam legis generalis tolleret ius quæsitũ, non tenetur ad aliquam recompensam, ut notabiliter concludit Alex.in consil. 109. uisis iis.col.antepen.uersic. ad tertium ar gumentum.lib.3. & in consil. 189. incip. maturè.col.5.libro 2. Sic igitur si papa per uiam legis derogat isti regulæ, non est dubium, per hoc non tollere ius quæsitũ. Quia papa potest tollere ius quæsitum ex lege sua, ut dicit Pau.de Ca.consil. 216 in ci.quomodo sequitur Fely.in c nouit. in 8.col. de iudic. Quinimò si per uiam re scripti scienter derogat regulæ, non pote rit ille cui ius tollitur, uti exceptione il lius. Quia satis constat papam in bene ficialibus liberam habere potestatem, nõ solùm derogandi regulæ, sed etiam sine causa præiudicandi alicui, & auferendis ius quæsitum, ut not.Abb. post Ant. in c. constitutus.col.2.de rel.dom. eum sexcen tis concor.ut Mod. Mediolanen. scribunt in ca. qui in ecclesiarum. in 11.col.uer.se cundus casus est.de constit.

Non obstant ea, quę in contrariũ sunt adducta superiùs. Quia procedunt illa, quando lex est pro aliquibus non subdi tis, particulariter condita per uiam priui legii, nõ autem generaliter pro omnibus, ut loquuntur prædicti doct. in d. cap. 1. & d.cap.nouit. Tali enim casu princeps reuocare legem non potest, & reuocando non tollit ius quęsitum ex illa lege. Secus tamen est, quando lex fuit generaliter edi ta pro omnibus, prout est regula ista, & non particulariter in priuilegium aliqua rum. Quia tali casu reuocari potest, neque curatur de pręiudicio, ut notanter distin guit Paul.de Cast.in consi.277.inci.primũ dubium.lib.1.& tradit Soci.cons.156.col. 2.& Dec.consi.229.circa fi.& Alex. consi. 101.col.5.lib.1.& Modet.prædicti, præser tim quia quãdo derogatur regulæ, in fa uorem certæ personę, regula non tollitur quominus alii eius exceptiõe uti possint. Nam sæpe in Rota illi in declaratoriis ui di per summos pontifices concessis dero gari.& plures casus ponit B. M. Laurẽtius Cardinalis sanctorum quatuor, in quodã suo libro adnotationum, fol. 168. In qui bus derogatum fuit huic regulæ in fauorẽ certarum personarum quas hic breuitatis causam non referam, & tradit Deci. in l. ed.ta.nu.48.seq.C.de eden. Nec prædictis obstat, si dicatur locum esse isti regulæ, etiam quando princeps scribit motu pro prio, & ex certa scientia, ut superius in alia quęstione diximus, quia illud est ue rum, nisi derogetur regulæ, ut hic. Nam per motum proprium uel certam scientiã non censetur derogatum isti regulæ, nisi specialiter fiat derogatio, ut late superiùs in proœ.regul.ĩ 5.& 6.q.diximus. Et ideo semper locus erit exceptioni contra om nem gratiam tollentem ius quęsitum, etiã si fuerit motu proprio facta, nisi speciali ter regulæ derogetur. Et tali casu sublata regula tollit ius excipiendi quæsitum ex ea. Et ita in simili in una Parmen. spolii bonorum coram R.P.D.Petro Vortio fuit in Rota conclusum die 12.Iunii.1538. Nã, in dicta causa dubitabatur, nunquid abso lutio à iuramẽto & à periurii reatu ad effe ctum agendi & excipiendi, parte tamen ci tata, à sacra Pœnitẽtiaria obtenta sub prę] textu, ꝙ ille, qui iurauit, fuit enormissime læsus, ius parti aduersæ sustulerit, uigore l.si quis maior.C.de transact.quæsitum ad, uersus contrauenientem? Et concluserunt Domini, quòd sic probata enormissima lę sione. Quia constat papam ex causa enor missimę læsionis uoluisse concedere ab, solutionem. Vnde si probatur quod illi asseritur, uidetur tollere, & derogare.l. si quis maior. Et hoc per quandam consę

quen

quentiam uidetur tollere ius quæsitum ex ea. Et per hoc causatum non fuit, tam ex absolutione, quæ tantum concessit facultatem agendi, quàm ex probationibus enormissimæ læsionis, & contractus simulati postea facti, quę fieri non possent, nisi concessa absolutione, ut dicit Pau. de Cast. notabiliter in cons. 459. incip. circa primum, in 2. uol. Et ita etiam in hoc pūcto conclusit concilium Neapolitanum in deci. 322. col. pe. & fin. Sed ista omnia nouissimè limitantur non habere locum, quando papa per specialem gratiam uni factam, tolleret statuta, priuilegia, & consuetudines ecclesiæ confirmatas, per quæ fuerat iam ius quæsitum, quia tali casu locus esset isti regulæ, ut potest poni exēplum in causa Burgen. pensionis nuper in Rota coram R. P. D. Aquen. decisa. In qua est sciendum, ꝙ ecclesia Burgen. habet statuta, consuetudines, & priuilegia, quibus disponitur, ꝙ omnes fructus cuiusdam abbatiæ, & illi annexorum, per unum annum cum dimidio post quamcunque uacationem ipsius abbatiæ, siue eo ipso mēsæ capitulari, siue Fabricæ dictæ ecclesiæ applicari, cum amplissimis clausulis. Accidit, ꝙ uacante dicta abbatia S. D. N. R. Cardinali de Grimaldis pensionem n. Ducat. super ea constituit, cum derogatione speciali statutorum, consuetudinum, & priuilegiorum dictæ ecclesiæ. Itaque uigore istarum literarum pensionis, Cardinalis contra capitulum dictæ ecclesiæ ad pensionem egit. Capitulum uerò prætendit ad pensionem non teneri ex eo, quia uacante abbatia, eo ipso ius in fructibus quæsitum fuit, itaque ecclesia grauari nō poterat: Cardinalis replicabat dictis statutis & priuilegiis, in bullis pensionis in specie derogatum fuisse. Capitulum triplicabat papam non intellexisse: propterea uelle tollere ius quæsitum ex dictis statutis & priuilegiis, & ita opposuerunt de ista regula, fuit dubitatum, nunquid esset hoc casu locus regulæ? Rota post uarias aduocatorum informationes, hodie 7. Nouembris, 1539. coram eodem D. Petro episcopo Aquen. conclusit esse locum regulæ: quia papa, licet derogauerit dictis statutis cum amplissimis clausulis, non per hoc uisus fuit derogasse huic regulæ, quæ indiuiduam mentionem requirit, ut dicam in alia quæstione, quę locum habet, quando tollitur ius quæsitum ex priuilegio uel statuto.

QVAESTIO XVII.

QVæro, quid si per commissionem tollatur gratia alicuius, itaq; per illam commissionem reducimur ad ius commune, nunquid sit locus isti regulæ.

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non: quia fauorabilis & non præiudicialis reputatur illa uia, per quam reuertimur ad ius commune, ut dicit gl. in uerbo ad A. in c. ab exordio. 35. dist. & gl. magna in c. 3. de præb. lib. 6. quam sequitur Alex. in l. si constante. in 2. col. ff. sol. ma. Rom. cons. 318. Mod. de Monteferrato in repet. l. nemo potest. col. 10. ff. de leg. 1. Et commissio ista nihil aliud facit, quàm tollere impedimentum ad ius commune inductum per illam gratiam. Non igitur commissio est illa, quæ tollit effectualiter gratiam, sed ius commune ministerio commissionis, quæ tollit obstaculum, ut dicit expresse Domi. in cons. 13. V: in simili Io. Mod. Arch. & Io. And. in c. cum aliquibus, de resc. li. 6. Exemplum de homine ligato manibus ponunt. Nam si talis ab aliquo solutus, & solutus scribat, non per hoc dicitur ministerio dissoluentis scribere, sed ille idem ex se hoc facit: licet si dissolutus non fuisset, minimè scriberet. Ita est hic dicendum, ꝙ commissio, quę tollit obstaculum, non est illa quæ tollit sed ius commune. Pro qua opin. facit dictū Abb. in c. ueniens. in 7. col. num. 22. uer. concludendo prædicta. de resc. Vbi dicit, ꝙ licet prælatus per suum pactum uel renuntiationem ecclesiæ præiudicare non posset; hoc tamen non procedit, quando per tale pactum ad ius commune reuerteretur. Quod dictum cum sexcentis aliis facientibus ad propositum refert, & sequitur Iaf. in l. si unus. §. pactus. in 3. col. ff. de pac. Facit quod dicit Ant. de But. in c. constitutus. in 1. colum. de transact. cum concord. traditis per Felyn. in c. cum accessissent. de constit. & Dec. consil. 3. in 3. colum. Et

ita reperio istam opinionem in terminis istius quaest. tenuisse Franciscum Curtiũ Iuniorem, in cons. 1. in 7. col. nu. 82. uer. 4. conclusio. quem sequitur quidam doctus moder. videlicet Bart. Chass. in conf. 66. col. pen. nouiter impresso, ut ibi lat us per eos. Et ita etiam tempore Sixti accidit casus bis in Rota in una Eduen. Abbatiae, & in aliis Cameracen. praeben. ut atte statut Io. Aloisius, Tusca. Mediolanen. tũc aduocatus consistorialis celebris in 1. uolum. consil. fol. 167. & 198. Licet ibi non dicat, quid tunc fuerit resolutum, & ideo libenter uiderem, quid super hoc Rota sentiret. Interim tamen tenenda esset illa decisio Curtii & Chassanei, quę est in terminis, & practica multum proderit, quia ut dicit Fel. in c. cum ordinem, col. 4. de resci. inuenire decisionẽ in terminis, multum prodest in practica, & est doctissimi Doctoris, sed per regulas generales respõdere, est doctoris positiui, & pauperis: prout ipse idem dicit in cap. . in 4. col. de rescrip.

QVAESTIO XVII.

QVaero, an commissio, per quam reiicitur confessio minoris aetatis, & inhabilitatis in literis apostolicis in iudicio productis facta, tollat ius quaesitum ad effectum istius regulae?

SOLVTIO. Iste casus accidit tp̃e Sixti in Rota in causa Osce: Abbatissatus de Cassinis inter quandam Catharinam electã & Beatricem, & prout tunc dicebatur, ita nunc dicendum uidetur, uidelicet illi commissioni obstare regulam, istis rationibus. Primò, quia confessio facta in bullis, est facta principi in precibus coram eo porrectis. Secundò, quia est etiam approbata in iudicio per productionẽ literarum. Tertiò, quia geminata: quo casu talis confessio non poterat ex praedictis causis sine praeiudicio illius, cui per eam ius quęritur, reuocari: iuxta not. in l. cum preciũ, C. de liber. cau. & in c. fin. ubi Io. And. de iureiur. lib. 6. tradit Ias. in l. cum transegisse, num, 10. C. de transact. & in l. conditioni. C. de instit. Et de geminata confessione habetur in l. scimus, C. de agric. & censib. cum concord. ut tradunt Modern. Papien in lege si certis. C. de pactis, & de omnibus praedictis in capitulo ex literis, de diuor. not. do. Anton. in capitulo atte stationes. de despon. impuber. Et per eundem in capitulo cum uenerabilis, de except. cum similibus. Ex quibus infertur, quòd electio Catharinae minoris & inhabilis, erat ipso iure nulla, & intrabat ius Beatricis, si modò per praedictam commissionem Catharinae tollitur praedicta confessio. Ex quo praedicta minoritas & inhabilitas probatur, tollitur ius Beatrici, & sic erit locus isti regulae. Et ita in terminis uidetur consil. Cald. 12. tit. de rescr.

Solum obstat hic unum, quia uidetur per remotionem praedictae confessionis nihil auferri à Beatrice, cum minoritas Catharinae, quae inhabilitatem inducit, occultari nõ poterat: ita ꝙ potest Beatrix per testes probare illud idem. quod per cõfessionem inducebatur. Quo casu non uidetur principaliter praeiudicari, cum nõ auferatur ab ea ꝓbatio. Et licet ei tollatur releuamen probationis, nõ per hoc tollitur probatio. Quia aliud est probatio, aliud releuamen ab onere probandi. l. cum qui. ff. de iureiur. ut dixi superius, quęst. 10. Et confessio secundum communem opinionem, non est probatio, sed releuamen probationis, ut latè probant Modern. post alios in rub. de prob. num. 4. Et hoc maxime procedit in casu isto, quia confessio praedicta fuerat per mulierem minorem annis facta, nec fuerat acceptata. Quo casu facilius ex triplici capite fragilitatis, & non acceptationis posset reuocari. Tamen tenendo primam opiniõnem, ad ista potest responderi, quòd magnum praeiudicium fit Beatrici in hoc, ꝙ grauatur onere probandi. Quia cum dubius sit litis euentus, cogitur rem iam clarissimam & expeditam per confessionem Catharinae in dubium reuocare, maximè, quia iuste timere potest Beatrix subornationem testium. Quia qua ratione Catharina ausa est contra confessionem suam ita qualificatam uenire: eadem ratione est praesumendum eam impedire posse, ne probari possit eius inhabilitas. Quia, ut dicit Bal. in c. quia uerisimile. de praesumpt. propter dulcedinem rerum temporalium, studium corrumpendi testes adhi

adhibetur. Et hoc dicendum uidetur in casu isto, quia hic Catharina non uenit per uiam restitutionis aduersus suam confessionem. Quo casu licet per beneficium restitutionis uideretur releuari a grauamine illato sibi per suam confessionem, seruatis his, quæ dicit Egid. decis. 693. cum seq. grauaretur tamē in alio. Quia ultra læsionem, sine qua non datur restitutio teneretur plura alia copulatiuè probare ad eam constitutionem obtinēdam: quæ enumerat Ias. post Alex. in l. si is qui temporaliter. §. si minor. ff. de iure iur. In quib. fortasse probandis posset deficere: sed per huiusmodi commissionem obtentam releuatur ab omnibus prędictis & solum grauatur Beatrix. Ergo uidetur in hoc præiudicari totaliter, & sic erit locus huic regulæ.

Est bene uerum, ꝙ si Catharina obtineret commissionem prædictam per uiam restitutionis, prout de iure, quòd tali casu non erit locus isti regulæ, cum restitutio fieret secundum ius commune: de quo non potest aliquis præiudicium prætendere. Nam utraque pars oneratur & onus cum onere compensatur: arg. l. uiro. ff. sol. mat. & dixi superius in alia q. de restitutione loquens. Sed in omnem euentum dici potest, hoc casu non esse locum regulæ, quia non tollitur ius principaliter, sed secundariò, & in consequentiam. Et tale ius non consideraretur ad effectū istius regulæ, ut diximus late superius, quæst. 3. sed adhuc dubito satis propter dictum consi. Cald.

QVAESTIO XVIII.

QVæro, Ponamus Papam per suam cōmissionem reiecisse exceptionem mihi competentem contra aduersarium meum, puta de pœna contenta in c. cum qui. de præbend. lib. 6. uel de iniectione manus in clericum. Ex quibus quis incurrit pœnam, & priuationem ipso iure. Nunquid per hoc dicatur mihi tolli ius quæsitum?

SOLVTIO. Patet ex his quæ dicta fuerunt superius in 11. q. Sed tamen pars affirmatiua, uidelicet, locum esse isti regulæ suaderi potest per dicta Mod. in c. si. de consti. Non tamen omitto ꝙ q. ista accidit tempore Sixti 4. in causa parochialis de Ruschiis Naneren. in qua quidam aduocati, tunc temporis, tenebant cōtrarium ista ratione. Quia per hoc, ꝙ papa aduersario ius amissum restituit, & una cum exceptione competenti mihi, reiicit etiam manuum iniectionem, per hoc uidetur secum dispensasse. Quia per narratiuam prædictorum Papa uilus fuerit habere scientiam eorum, quæ a iure super prædictis disponuntur. c. 1. de consti. li. 6. & l. omnium, C. de testa. Et per consequens sciuit aduersarium fuisse in ipso iure priuatum, ut in dicto capitulo cum qui. Et a iudicio repellendum iuxta c. pia. de except. lib. 6. Ex hoc igitur, quòd exceptiones huiusmodi reiecit, & uoluit aduersarium audiri in iure, uidetur tacitè cum eodem dispensasse. iuxta l. quidam consulebant. ff. de re iud. & quæ notantur in l. idem Vlp. ff. de excus. tut. cum similibus. Inde propterea dixit gloss. in c. si aliquando, de sent. excom. quòd per actum cum excommunicato celebratum papa uidetur eum absoluere.

Tamen istis non obstantibus prima opinio uidetur uerior, uidelicet, ꝙ locus sit isti regulæ. Pro qua est aduertendum in primis, quòd commissio pręfata ad petitionem aduersarii concessa principaliter fuit ad iurisdictionem tribuendam, cum concedantur per uiam iustitiæ. Non autem est actus per quem soleat tribui principaliter dispensatio, quæ innititur gratiæ. Per hoc igitur, quòd ad narrationem meam papa concedat rescriptū, siue commissionem, non censetur mecū dispensare, ut ex textus notabilis in l. libertus. la 2. quem ibi notat Ang. ff. de in ius uoc. Nam ad hoc, ut papa per actum quem facit, uideatur dispensationem inducere, sex necessaria requiruntur. Primò, quod princeps sciat factum, & ex illo iuris dispositionem. Secundò, quòd pariter sciat esse opus in illo facto dispensatione. Tertiò, quòd papa ex certa scientia affirmatiuum actum faciat, & ꝙ illum exprimat. Quartò, ꝙ de causa dispensationis motiua cognoscat. Quintò, ꝙ ex eius

actu tertius non lædatur. Ita concludunt Ionoc.& Ioan.And.in c.ueniens. de filiis presbyter.& plures alii relati per Mod. in d.l.quidam. Sextò,ꝙ ista in commissione facta lite pendente papa huic regulæ derogetur, alias prædicta non sufficerent, ut est dictum superius in 6. q. procemii, & hic,quæstione decimaquinta.quæ omnia dicta commissione defecerunt,& per consequens dicendum, illam non sustulisse ius quæsitum.Nam licet ille,qui in prædictas pœnas inciderat,in sua commissione de prædictis incidenter mentionem fecerit tamen non plene & principaliter narrat factum super eo dispensari petēs, nec in ea dispensatur: itaque apparet ius impetrantis saluum remansisse.Et presupposito,ꝙ papa sciuerit factum, illa scientia non inducit absolutionem excommunicationis incursæ propter iniectionem, quia requiritur,ꝙ expresse fiat,ut est tex. in clem.si summus,de sent.excommunic. Nec obstat gl.in d.c.si aliquando.quia illa gl.intelligitur quando apparebat papam ad effectum illius actus absoluere uelle. Alias in dubio absoluere non uidetur, ut dicit do.Ant.in d.c.ueniens,& in d.c.si aliquando,per tex.in d.clem.si summus. Et hoc idem tenet Paul.in clem. eos, de consanguinit.& affinit.Quinimò presupposito,ꝙ sola scientia sufficeret,requiritur ēt, ꝙ illa sit expresse scripta, ut dicit Imo. in d.l.quidam per gl.in c.statutum.in uer. literarum.de rescr.lib.6. Quam ad hoc pro singulari notant moder.Bonon.in repet. rub.C.de prob.in 7.col.cum multis conc. ut scri.Soc.in cōs.59.circa fi.Nam licet papa dispenset cum clerico digno priuatione,non per hoc intelligitur tollere ius alteri quæsitum,ut dicit Ioan.Andr.in c.dudum,primo. in fin. de electio.quem cum aliis concord. sequitur Felyn. in capitulo causam .in 9. colum.uersiculo interpretatie priuilegii.de rescript. Et sola expressio etiam cum clausula. Non obstantibus & clausula, Supplentes non sufficeret ad inducendam habilitatem personæ cum præiudicio tertii secundum magis communem opinionem,quā refert Alex. in d.l.quidam.in 3.col. Imò quando omnia prædicta concurrerent,quę in casu nostro interuenerunt, etiam cum expressa derogatione iuris quæsiti, esset dubitandum,nunquid papa dando immunitatem delinquenti,uideatur expresse tollere mihi ius quæsitum,auferendo exceptionem peremptoriam mihi competentem?quod non examino hic,cum sint præter propositam quæstionem. Sed hoc plenius attigit Abb. in disputatione sua prima post doct.in c.quæ in ecclesiarum.de consti.& tangit expresse Alex.in conf.136.in 2.col. lib.2.& est tex.& ibi notant omnes Mod. in c.ex parte, el 2. de off.deleg. & dixi in alia quæstione. Sufficit enim quo ad præsentem quæstionem in prædictam commissione expresse non fuisse derogatum isti regulæ, neque in ea exprimi ea, quæ superius dicta sunt necessaria ad talem effectum fuisse.Concludendum est igitur per eam ius quæsitum mihi, resultans ex exceptione dicti c.eum qui.& c.si quis suadente.17.q.4.non sublatum esse. Pro quibus faciunt ea, quæ distinguendo scribit Dec.in c.quoniam.de const.col.6. uersic. prima est,ꝙ si constitutio, &c.dixi latius in alia quæstione.

QVAESTIO XIX.

QVæro, ponamus Papam lite pendente, fauore reipublicæ concessisse scriptum, uel commissionem in præiudicium collitigantis, cum clausula generali, Non obstante,nunquid erit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Pro solutione istius quæstionis plura possunt dici: tamen resecando superflua, concludendum est locū nō esse regulę. Pro qua opinione est dictum Bar.in extrau.ad reprimen. in uer. nō obstan.in 1.col.Et ratio istius decisionis est, quia fauore reipublicę recedimus a regulis iuris,ut dicit Ro.in cōs.31. Adeò ꝙ potest auferri ius alicui, ut tradit Angel. in consil.351.incip.generosus,in 1.col. cum multis concord.Quos pręter ista, copiose more suo cumulat Fely.in c nonnulli. in 7. fallentia, columna 22. cum duabus sequent.de rescrip. Hinc est, quòd licet in pœnalibus non habeat locum extensio: illud tamen fallit, nisi ratione reipublicæ. Ita pulchrè consuluit And. Sicul. in consil.48.incip.præclarè,in 1.colum.2. uol.

uol. Et ad propositum faciunt ea quæ lon go discursu scribit Ias. in l. Barbarius in 6. col. ff. de offi. præto. Vbi tredecim dicta cu mulat super hoc. Per quæ Rota de anno 1532. die 7. Aprilis in una Bononien. bo norum de Guizileris, coram domino Pau lo Capisucco tenuit istam opinionem & li mitationem ad istam regulam. Tamē ego super hoc dubitabam, quia licet Papa pro pter bonum publicum posset ius quæsitū tollere, & censeatur per hoc derogasse iuri communi, cuius scientiam præsumitur ha bere: tamen secus est in istis regulis, quib. de stylo curiæ derogatum illis nō cēsetur, etiam per clausulas generales, nisi de illis specialiter fiat mētio, ut sæpius dictū fuit, ut latius scripsi in 6. q. proemii, ita ꝙ regu la ista semper obstabit, nisi dicamus isto ca su censeri in dubio derogatum, illi quod non audeo firmare, cum nullibi hoc ꝓbe tur, præsertim quia illa causa Bononi. erat profana, in qua ius quæsitum non funda tur sicut in beneficialib. nam in profanis acquiritur uerum ius, & dominium, quod est de iure naturali, ut tradit Ale. in l. cum hæredes. ff. de acqui. poss. Non sic est in be neficialibus, in quibus nemo est domi nus, neque etiam ipse Papa, ut in ca pit. secund. de pecul. clemen. & in capitul. secund. de dona. & in capit. non liceat Pa pæ. 12. quæst. 1. Et ob eam caulam in profanis Papa protestatur se non uelle ali cui præiudicare, ut paret in c. nouit. de iu dic. & in cap. per uenerabilem. qui fil. sint legi. Et tradit Anto. Alexand. in termi nis istius regulæ loquens, in consil. 147. in 3. column. & ante ipsum Socin. consil. 32. colum. penul. libro primo. Hinc est, quòd si laico Papa mandaret, quòd dimit teret ius suum, & alteri cederet, non tene retur obedire, ut dicit Innocent. in c. quia plerique de immu. eccles. sequitur Gemi. in repe. cap. postulasti. de rescript. Sed in beneficialibus aliud est dicendum, in qui bus procedit ista regula propter plenissi mam Papæ iurisdictionem, ut dicitur in c. secund. de præben. lib. 6. & in clemen. 1. ut lite penden. tradit Socin. consil. 166. in 2. col. & consi. 164. in antepenultima columna.

QVAESTIO XX.

QVæro, Nunquid commissio quę tollit narratiuam bullæ, dicatur tollere ius quæsitum?

SOLVTIO. Olim in Rota fuit datum hoc dubium in causa Redonen. capellę co ram Grassis, & fuit dictum quòd sic, ex eo, quia per bullam uerificatam in sua narra tiua acquiritur ius in re, iuxta not. in c. si ti bi absenti. de præbend. lib. 6. & in cap. fin. de conces. præben. eodem libro. Sed ius ac quisitum per bullam non debet tolli per commissionem, cum sit ius multis uigi liis & impensis procuratum. Commis sio autem non conceditur nisi ad effectū, ut ius & iustitia ministretur, non ut ius tollatur, & ideo si contrarium fit, erit lo cus regulæ.

Et secundum istam resolutionē possent plures similes quæstiones decidi, quæ fue sunt etiam olim tempore Sixti uentilatæ in Rota, quas propter penuriam temporis non examino, cùm vnico uerbo resolui possent, ut dicamus in istis omnibus casi bus tolli ius quęsitum, & locum esse regu læ. Primò, quando commissio mandat nō stari assertis per Papam in suis literis, nisi quatenus ostendatur supplicatio. Secūdò, quando commissio mandat, ꝙ ad proban dum ea, quæ post instrumentum probari deberent, detur fides solum testib. Tertiò quando per gratiam perinde ualidatur di spensatio, & suppletur expressio, & ea quę sunt tacita in prima. Quartò, per commis sionem, per quam Papa mādat nouas præ rogatiuas proficere ad beneficia accepta ta, etiam tollitur ius quæsitū. Quintò, qñ per commissionem reiectiuam alterius cō missionis, mandatur dari fidem probatio ni alias inualidæ. Sextò, quando commis sio absoluit à necessitate probandi illum, qui impetrauerat beneficium, ut reserua tum. Septimò, quando commissio supplet tempus elapsum, uel tollit impedimen tum. Octauo, quando commissio man dat dari fidem libris Secretariorum. No no, quando mandat ualidare collatio nem ordinarii non ritè factam. Decimo, quādo Papa declarat beneficiū nō esse cō

prehensum sub gratia. Huiusmodi similes sexcentæ sunt quęstiones ad regulam istā pertinentes. Quæ facile ex deductis in prę cedentibus & seq. quæst. decidi poterunt.

Non tamen omitto, ꝙ anno 1530. de mense Febr. coram Reuerend. P. D. Petro Vortio Episcopo Aquen. in una Palen. Abbatiæ, pro D. Patriarcha de Hierusalem; contigit similis quæstio superiorib. Fuit igitur dubitatum, nunquid si commissio mādat cassari supplicationem de registro antequam peruenerit ad manus impetrā tis, dicatur locum esse huic regulę, tanquā dicatur tolli ius quæsitum? Domini con suluerunt ꝙ non. Quia antequam supplicatio perueniat ad manus partis, potest cassari & reformari per Datarium, & alios officiales, ut experientia docemur tantò fortius per Papam. Nam non dicitur adhuc parti ius quæsitum, donec supplicatio sit relaxata, & producatur in mundum: arg. l. contractus. C. de fi. instru. Si tamen Papa antequam exeat manus officialium, mandet cassari, locus non erit regulæ, & ita iudicatum fuit.

QVAESTIO XXI.

QVæro, Quia sæpe Papa in literis suis utitur illa clausula, Non obstante collatione alteri facta, prout fecit in una Hispalen. inter Dominum Episcopum Solis, & Franciscum Miranda, nunquid dicta clausula tollat ius quæsitum ex collatione ualida?

SOLVTIO. Compostel. Io. And. Abb. & Mod. in c. causam, de rescr. dicunt illa uerba ius quæsitum non tollere, quia intelligi debent de collatione inualida. Et hoc idem Alex. pluribus locis sequitur, cumulatis per Mod. Pap. in l. fi. ff. de constit. prin. & reassumit Decis. in cons. 292. in 2. col. & ultra ipsos hoc idem Alex. tenet in consil. 34. col. pen. & cons. 108. col. 2. in 6. uol. nouiter impresso.

Sed in contrarium facit decis. Mod. Dominorum meorum facta in una causa Poloniæ coram D. Camillo de Balionibus de mense Octob. 1520. In qua uoluerunt gratiam reseruationis beneficiorum cum suspensione quarumcunque gratiarum, exceptis noīationibus regiis, intelligi debere de nominationib. ualidis, non de inualidis & reuocatis. Quam Dominorum decis. latissimè scribit D. Gul. Cassiodorus Episcopus Algar. in suis collectaneis decisionum. fol. 154. Et pro ea facit tex. in c. dudum. 2. de elec. & c. si gratiosè. de rescr. lib. 6. & in c. non potest. de præb. eod. lib. Quibus iuribus probatur dispensationem cum retentione beneficiorum obtentorū concessam, intelligi de retentione ualidā & canonica, non de inualida. Quia prodi tum est, uerba generaliter prolata, intelligi debere de actu ualido, non de inualido, uulg. l. 4. §. condemnatum, de re iud. l. 1. §. docere, ff. ne quis eum qui in ius uoc. ui exi. & in c. qualiter. de pac. & i c. uenies. de cler. non resi. per quæ iura simul cum aliis rationibus & dictis, Doct. in c. 1. in 5. & 6. col. impugnat Compostell. aç etiam Felyn. de eius dicto uidetur dubitaçe in d. c. causam. in 13. col. in uersic. non obstāte collatione, &c. in fi. illius uersic. Pro quibus faciunt quæ Aret. tradit in l. in substitutione columna penultima, uersic. præterea, uolumine primo, & quæ dicit Bart. in l. non putauit §. non quæuis. ff. de bo nor. possess. contra tab. Nam de actu inualido non est necessaria mentio, ut late tradunt Mod. in c. ex tenore. post gl. ibi de rescrip. Clausula igitur prædicta, Non obstā te collatiōe alteri facta, debet potius intelligi de collatione ualida, quæ obstat, non de inualida, quæ non obstat, nec per consequens derogatione eget.

Quid dicendum? Considerandum est diligenter, ꝙ magna est differentia inter clausulis præseruatiuas gratiarum, positas in gratia tertii, quæ non tendunt in præiudicium, neque in gratiam, uel utilitatē tertii & clausulam, Non obstante. Quia clausula præseruatiua ab usu patrisfamilias, præseruat gratiam quatenus sit ualida: prout in exemplo dictæ decisionis contigit. Nam in illo casu Leo papa 10. reuocauerat per suam regulam omnes nominandi facultates ad beneficia concessas Regi Poloniæ, qui forte iam ante reuocationem ad beneficium uacaturum quendam nominauerat. Postea idem Leo concessit Oratori dicti Regis nunc episco

po

po Plocen. gratiam reseruationis cum su spensione omnium gratiarum expectati uarum, exceptis nominationibus præfa to Regi concessis. Vacauit postea benefi cium, fuit dubitatum nunquid deberetur nominatio à Rege ante reuocationem, an uerò Oratori? Dicebat Orator, quòd si bi debebatur, ex eo, quòd nominationes erant per regulam reuocatæ. Replica bat alter, nominationes fuisse posteà per clausulam positam in reseruatione Ora toris præseruatas. Triplicabat Orator per dictam clausulam, uideri nominationes tantum ualidas, non inualidas præserua ri, per iura superius alleg. Tandem Rota omnibus discussis pro Oratore pronun tiauit, propter prædictam rationem clau sulæ præseruatiuæ, quæ uenit ad augen dum gratiam, & non ad diminuendum: vulg. l. legata inutiliter. de adim. legar. Non ita in clausula, Non obstante col latione alteri facta, quæ uenit ad dimi nutionem, & sic est odiosa: conuenit ergi tur eam mitius interpretari. quia, ut dicit gloss. Bar. & Moder. in lege fina. §. in com putatione. C. de iu. deliber. & Domin. in capitulo si Papa, in fin. princip. de priuil. lib. 6. potius debet tolerari, quòd uerba re scripti odiosi nihil operetur, quàm quòd aliquis damnum patiatur: non quia Pa pa hoc non possit, sed quia in dubia non præsumitur uelle alteri tollere ius quæ situm. Et sic apparet, quòd illa decisio Dominorum continet longe diuersum casum ab isto, præsertim etiam propter rationes, quas posui superius in t. q. quas latius Fel. & Mod. roborant in d. c. causam in y. & 10. col.

QVAESTIO XXII.

QVæro, Vtrum in casibus in quibus regula ista læsis non suffragatur, sit aliquod remedium proditum de iure communi ad annullandam gratiam, per quam alicui tollitur ius quæsitum?

SOLVTIO. Duplex est remedium de iure communi. Primum per uiam actionis, ex l. 2. §. si quid à principe. ff. ne quid in lo. publ. & ex aliis legibus supe rius alleg. in princip. ij. quæstio. Nam dabitur actio ex illis legibus ad retractan dam & annullandum gratiam præiudicia lem, petendo illam annullari ex defectu intentionis papæ, per plures coniecturas, quas Felyn. tradit in capitulo super lite ris, de rescript. & Decius consilio 541. Et licet isto casu non sit prodita aliqua specialis, & nominata actio ad retractan dum gratias præiudiciales, tamē illa actio ex lege sufficit. Nam, ut dicit Bart. in lege prima, ff. de cond. ex lege, quando lex non inducit aliquam actionem specia lem, semper competit actio ex lege tan quam subsidiaria. Secundum remedium ordinarium de iure communi datur per uiam exceptionis, quæ agenti obstat, & semper defectus intentionis principis de bet esse fundamentum agentis uel exci pientis: quia ubi alias intentio papæ es set clara ad præiudicandum in istis bene ficialibus, & derogaret huic regulæ cessa rent omnia remedia, & sequenda esset pa pæ uolūtas, ut superius dictum est in alia. q. uel competit off. iudicis.

QVAESTIO XXIII.

QVæro, an legatus de latere, uel alius inferior ordinarius possit tollere ex presse ius quæsitum, derogando huic re gulæ sicut papa?

SOLVTIO. Concludendum est quòd non, quia hoc solius principis est, ut tenet expresse Baldus in lege secunda, columna decima, uersiculo nota quòd plenitudo. C. de seruitu. & aqua. & hoc etiam tenet Federic. in consilio 200. & Roman. in consilio 37. uiso puncto. uersiculo quo ad secundum, cum pluri bus aliis concordantiis traditis per Ste phanum Bertrandum in consilio duode cimo, circa fin. libro 3. Et hoc quod di ctum est delegato, generaliter procedit in quocunque alio inferiore, ut Decius post mod. latius probat in capitulo ex par te. el secundo, in 4. colum. de offic. deleg. ubi hoc limitat non procedere, quando per uiam legis statuendo ius quæsitum tolleretur, ut ibi latius per eum.

REGVLA DE INFIRMIS resignantibus infra uiginti dies.

ITem uoluit, quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter siue ex causa permutationis, & postea infra uiginti dies, à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium conferatur per resignationem sic factam: Collatio huiusmodi nulla sit, ipsumque beneficium per obitum uacare censeatur.

PRAEFATIO.

REgula ista de infirmis resignantibus, quia in foro, & curia quotidiano usu recepta est, utilis iudicatur, iuxta tex. in l. certè, in fi. ff. de prec. Et ideo quia utilis est, iucunda etiam uideri debet. Nam, ut inquit Bald. in cap. ex tenore, de rescrip. tunc sapiunt leges, cum practicantur: quia sic fructus ex arbore colliguntur. Prout legumlatores ueteres ab utilitate exordientes, consueuerunt præmiis quibusdam studiosos ad legum studium inuitare: ut patet in procemio institutio num. § fin. & in authentic. de hæred. & falcid. §. fina. pro certo habentes id quod cer- t, neminem futurum sine præmio, aut præmiorum spe, qui uellet tam inexhaustos innumerabilium legum per saxa labores subire, nisi mallet, ut Sisyphus ille in fabulis, sudans saxum frustra uoluere, nec aliquid proficere. Præmium ergo fuit, uel utilitas spes, quę homines ad huius scientię studium inuitauit: sine quo uix unus inueniretur, qui legum studiū sibi expedire putaret, iuxta ea quæ Ouid. libro 2. de Ponto ad Maximum scribit. Hac igitur ratione regula ista iucunda, & uoluptatis plena iudicabitur. Quia ex eius usu curiales omnes maximum decerpent fructum ac in theorica non medio cre utilitatis incrementum. Distribuetur igitur totus istius regulæ tractatus in tres partes principales. Prima pas quæ duo decim quæstiones continet, personas respiciet, in quibus locum ista regula habere possit. Secunda pars, quæ totidem etiam quæstiones habet, circa beneficia uersabitur. Tertia pars, casus diuersos per 10. & 7. quæst. numerabit, in quibus regula habere locum possit: sequutus in hoc ordinem imperatoris in §. final. in fi. tit. de iur. nat. Qui de iure tractaturus, primus de personis, secundo de rebus, tertio de actioni. præmisit. Sed operæpretium erit, antequam ad propositam materiam ueniamus pauca quædam de origine istius reg. præmittere.

Regula igitur ista prius originē habuit à Bonifacio. 8. qui eam edidit Calendis Maii, pontificatus sui anno octauo, ut in eius regulis patet. Neque alii pontifices ante eum à Ioanne uigesimosecundo incipiendo (a quo regulæ cancellariæ initium habuerunt) ullam de ista regula in suis regulis mentionem fecerunt: ut apparet ex quinterno cancellariæ apostolicæ. Vnum tamen non omitto, quòd cum plures sint in hoc uolumine notabiles regulæ editæ: nulla tamen sæpius innouata a summis pontificibus reperietur quàm ista. Nam post Bonifacium, Martinus Quintus regulam istam confirmauit. Ex qua postea Nicolaus Quintus extrauagantem fecit, quam habeo inter non impressas. In qua unum plus uoluit, quòd literæ resignationis uiuente resignante expedirētur. Alias decreuit omnia esse irrita, ut ibi latius disponitur. Deinde post multa tempora Innoc. 8. per quandam extrauagantem suam, quæ incipit, sicut bonus pastor, regulam istam uisus fuit extendere ad resignationes infirmi uigore facultatis concessæ, in manibus cuiusuis personę in dignitate constitutæ factas. Tamen ibi regulam modificauit in duobus, uidelicet respectu temporis, & respectu uacationis. Respectu temporis, quia cum regula ista assignet terminum 20. dierum, ibi statuit unum mensem, infra quem si taliter resignantes morerentur, beneficiū per obitum uacare censeretur. Respectu etiam uacationis istam regulam immutauit, quia hic resignatio mortui infra uiginti dies ualet, sed collatio uigore illius facta annullatur. Sed in d. extraua. resignationes

tiones taliter factæ præsumuntur fictæ & simulatæ. Quod quantum inter se differat & importet, dicemus inferius in alia quæstione. Et declarat Roma. in consi. 342. Est bene uerum, quòd in regulis Martini 5. Eugenii 4. & Nic. 5. nulla in hoc est differentia, ex eo, quia ibi resignatio annullatur. Et in hoc etiam differt ista regula ab illis quæ concordabunt cum d. extrau. Regula igitur ista procedit quando resignatio non fuit facta uigore facultatis, sed iure ordinario.

Præterea, ulterius est not. quòd licet regula ista usque ad nostra tempora intacta manserit, Moderni tamen pontifices eam in aliquibus innouarunt seu ampliarunt. Nam Iulius 2. primus ad istam regulam addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, uidelicet quòd dies uiginti à tempore præstandi consensus computarentur, quod antea in regulis prædecessorum scriptum non erat. Postea Hadrianus 6. istam regulam in duobus ampliauit & reuocauit. Primò, dum addidit illa uerba, uidelicet, quamuis autoritate conferatur, &c. Quæ quidem uerba fuerunt addita ad istum effectum, ut regulam comprehenderet collationes factas ex causa resignationis per legatos & ordinarios extra curiam, de quo sæpe dubitat Rota, ut inferius apparebit. Tamen hoc dubium postea tempore Clementis 7. fuit in Rota decisum, ut dicam inferius in quadam quæstionem. Secundo Hadrianus regulam ampliauit, ut haberet locum in resignationibus officiorum Romanæ curiæ in infirmitate factis, de quo tamen Iulius 2. antea regulam ad partem composuerat. Clemens uero 7. ad istam regulam nihil addidit, sed per quandam extrauagantem eam, & ad resignationes in sanitate factas, dummodo in infirmitate præstaretur consensus, & infra 20. dies postea moreretur extendit. Quod odio Cardinalis de Vich, qui in cōclaui plurimum ei obstiterat, Clementem fecisse satis compertum est, nihilominus postremo Paulus Papa 3. in suis extraordinariis regulis, quo ad hoc Clementem est imitatus. Ex quibus omnibus apparet multipliciter regulam istam fuisse uariatam. Et ideo ego propter huiusmodi pontificum uarietatem regulam istam, prout communiter habetur in quinterno Rotę, & prout in ea practicatur, ita interpretandam assumam. Rem igitur ipsam aggrediamur.

PRIMA PARS
Quæ circa personas uertitur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro nunquid ista regula liget papam infirmum renuntiantem papatui secundum formam, c. i. de renunt. libro 6.

SOLVTIO. Quamuis quæstionem istam non speremus diebus nostris contingere, pro ornatu tamen materiæ, & ad bene esse discutiendam duxi. Licet non ignoremus antiquis temporibus plures fuisse pontifices, qui papatui renuntiarunt, ut inferius subiiciam. Venio ad quęstionem in qua uidetur dicendū pro parte negatiua papam non comprehendi sub ista regula, ex eo, quia in generali sermone non comprehenditur persona constituentis siue loquentis. l. i. in fin. ff. de sena. & l. inquisitio. C. de solu. & l. mercedem. §. fi. de act. emp. Neque etiam in generali sermone a quocunque prolato intelligitur persona papæ, ut est glo. in c. de forma. 22. q. 5. quā sequitur Ias. in rep. secunda. l. frater a fratre, num. 16. ff. de cō di. indeb. & latius mod. & Ripa in l. 1. in 8. col. nu. 56. ff. de uulg. & pup.

Præterea, quia nemo seipsum ex sua sententia constringit eum esse debeat discrimē inter ligantem & soluentem. c. de bitum. de bapt. Neque de iure soleat pari in parem iurisdictio tribui, ut in l. pen. ff. de arb. cum actio & passio non possint in eod. subiecto esse. l. Vranius. uersic. sed cum duo. ff. de fideiuss. Ergo neque ligabitur sua constitutione papa, quę est etiā iurisdictionis, ut arguit Bal. in auth. quæ res. C. de sacrosf. eccle.

Præterea, quia cum iste casus sit rarus, miraculi loco haberi debet, ut dicitur in §. quantumcunque, in auth. de consul. Et ideo ista regula nō adaptatur ad illā, tanq̄

quòd

ꝙ papa de illo non cogitauerit.l. nam ad e a.ff.de leg.

Et in specie, ꝙ regulæ cancellariæ non ligent Papam tenuit Petr.de Anch. consil. 290. Quē referūt mod. in tract. de benefi. in 1 parte.q.12.num 7.& ante ipsos Fely. in c.ad aures.in 7. col.uersi. octaua conclusio.de rescrip.Idem Fely.& mod.in c.1.de const.& in c.quod super his.in 4. col.de fide instr.Quo in loco certatim doctores tenent regulas cancellariæ, neq; dispositiones canonum ligare summum pontificem earum conditorem. Ratio redditur per Bal.in c.1.circa fi.in tit.de alie.feud. Quia ex quo Deus papæ leges subiecit, eius celsitudini nulla lex imponi potest. Quia legibus est solutus.Et ita etiam tenet Firm. in tract.de episcop.li.4.q.16.fol.18. Et hac ratione dicimus,ꝙ dispositio.c. auaritiæ. de elect.lib.6.papam non ligat, ut ibi dicit Io.And.& Io. Fran. Pauinus antiquus Rotę auditor,in tract.de offi.& potest. ca. sede uac.fol.16.col.4.

Postremò pro ista parte accedunt ea omnia motiua quæ post longam disputationem tradit Io.An.in regula cui licet.de reg.iur.in Mercu. in illa. q. an episcopus suo statuto ligetur.Et tandem post plura concludit ꝙ non.sequitur Alex. Ias. & cæteri mod in.l.i.ff.quod quisq; iuris.faciūt etiam pro ista opinione omnia fundamēta,quæ scribit collecta. in c. fi. de concess. præb.in illa quæstione, an per promotionem ad papatum uacent ipso iure omnia beneficia papæ. Quorum argumenta breuitatis causa non refero, cum ibi uideri possint.

Proparte uerò contraria affirmatiua, uidelicet,ꝙ papa regula ista ligetur, facit ratio,mens,& uerba istius regulę quæ fundatur in utilitate animæ,ut per huiusmodi renuntiationes fraudulentas magis sanguini & personis consulatur,quàm bono vniuersalis ecclesiæ. Hæc igitur præuaricādi occasio auferenda est. Nam mens istius regulę fuit ne infirmi grauiter ęgrotantes præsentientes finem uitę adesse,de beneficiis suis,ueluti de rebus profanis in cōsanguineos suos successionis uice disponant, & in modum ultimæ uoluntatis illa illis relinquant in præiudicium ordinariorū uel expectātium,ad quos de iure illorum collatio uel acceptatio pertineret.Hoc.n. est contra ius,ut c.j.cum ibi not.de pręb. & uergit in animę detrimentum,cui papa subiicitur tanquam Christianus, ut dicit Io.And.& alii.in c.significasti:de fo. compe. & notat Præpositus in c. non licet in prin.x.dist.qui dicit,ꝙ sub generali dispositione concernens ius diuinum imperator & Reges comprehenduntur. Ergo subiicietur etiam papa dispositioni istius regulæ idem animę detrimentum considerantis.Hinc est,ꝙ papa,imperatores,& reges subiiciuntur constitutioni: c.omnis utriusq;.ue sexus.de pœni. & remis. quæ licet sit dispositio iuris positiui,animam tamen respicit,ut Abb. dicit in c. omnes de mai.& obed.& in c. nouit. de iudic. in 3. col.& in c.sanè.el secundo.de offic.deleg. Et generaliter uerum est, q̄ omni dispositioni per quam euitatur peccatum, & salus animæ cōseruatur.papa stare tenetur, ut latè probat Pet.de Anch. in tepe.cap.i. in secunda oppo.de consti. & latius ibidē Fely.in 9.col.uersic.7.& ultima conclusio. Et eadem ratione dispositio.c. 1. de reg. iur.lib.6. simpliciter prohibentis, ne aliquis sine canonico titulo se in beneficiis intrudam,papam comprehendit, ut probant ibi Petr.de Ancha. & latius mod. in tract. de offi. de benefi. in 3. q. primæ partis.nu.8.Sicut etiam videmus papā subiici canonib. de irregularitate ratione homicidii uoluntarii loquentib. Nam quis n'egat papā irregularem fieri,si aliquem propriis manib.interficere? vt ꝓbat Fel. post Inn.in c.si qn̄.in 2.col.de rescrip. & latius mod.in tract.de elect.fol 56.& ultra ipsos Bal.in c.si quis.in fi.de maio.& obe. Nā licet papa habeat autoritatē dispēsandi,nō tn̄ habet peccādi licentiā,ut dicit tex. in c. 1.40.dist.Et ideò in omnib.illi obediendū est,nisi ubi subest peccatū,ut dicit Host.in c.signauit.de offi.ordi & in c.propòsuit.& ibi Abb.in fi.de cōcess. præb. Et q̄a ista regula rōnabilis est,& honesta, pāpā eā seruare tenet̄ q̄a licet solutus sit legib. nō tn̄ dictamine rōnis,cū sit animal rōnale,politicū & mortale,ut tradit Curt.in conf.63. col.2.post Bal.in l.2.col.8.C. de seruit. & aqua Et cū ista opi.cōsentiūt & verba regulæ ibi,

læ ibi. si quis, q̃ sunt uerba generalia oẽm personam comprehendentia, ut in l. 1. ff. de uerb. sig. sicut etiam uoluit Do. in c. si tibi absenti. in 3. col. de præb. lib. 6. ꝙ sub dispositione illius text. loquentis de ordinario, & quocunque alio, ligetur & comprehendatur papa, ex quo text. generaliter loquitur.

Præterea, quia papa & Imperator inter cæteros astringuntur lege honestatis & naturalis iustitiæ ea omnia seruare quę ipsi condiderũt, ut dicit Thom. 1. 2. q. 96. artic. 6. Nam lex diuina mandat eum seruare, quæ alios præcipit custodire, ut habetur Matthæi 23. c. & ad Rom. c. 2. ibi, Qui doces, teipsum non doces. Prędicas non mœchandum, & mœcharis. Sed clarum est, papam debere seruare legem diuinam. c. sunt quidam. & c. cõtra statuta. 25. quęst. j. Igitur & ea quę ipse statuit. Pręsertim, quia consistit hoc in ratione naturali, quod quisque iuris in alium statuit: eodem ipse utatur. cap. cum omnes. de constit. & l. 1. ff. quod quisque iure.

Præterea, sicut lex humana debet cum diuina se conformare. d. c. sunt quidam. & doc. in c. q̃ in ecclesiarũ. de cõst. Ita legis lator humanus debet se conformare latori legis diuinę, id est Christo: quia omnis Christi actio debet esse nostra instructio. Sed Christus leges quas dicebat, perfectissimè obseruabat, ut patet Actor. ca. 1. Ibi, Cœpit Christus facere & docere. & Matthęi 18. & Luc. eod. & Mar. 10. Ergo eodẽ modo & papa tenetur hoc facere. Et pro ista opinione ultra præmissa nouissimè Vincentini in rep. c. primi repente. de constitu. nu. 48. sex fundamenta componunt, & respondent ꝑ unam col. ad l. princeps. ff. de leg. Quę breuitatis causa non refero, postquam habentur in formis. Ex prædictis igitur satis apparet quæstionem esse dubiam.

Quid tenendum? Dico quod quamuis casus istius quæstionis coruo sit rarior albo: cùm pauci admodum hac ętate reperiantur, qui in infirmitate uel sanitate papatui cedant: tamen iste casus antiquis tẽporibus sæpius cõtigit. Nam scribit Ioan. Burgundus antiquus doctor in tract. siue disputatione de renuntiatione papę, plures pontifices papatui renuntiasse. Quorũ primus fuit diuus Petrus, cui successit Clemens. Deinde Clemens, cui successit Linus, de quib. loquitur tex. in c. si Petrus. 8. q. 1. Ciriacus tertio loco renuntiasse fertur, cui successit Antheros; ut frater Iacobus de Voragine attestatur in illa peruetusta historia sanctorum quę Longobardica appellatur, titulo de XI. millibus uirginum. Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius habetur, & ideo non ponitur in catalogo pontificum, quia ut ibi dicitur, clerus cũ de catalogo abrasit, propterea quia eis inuitis & reclamantibus cessit, & XI. millia uirginum sequutus fuerat. De quo ibi latissimè habetur. Sic & Cornelius papa cedere papatui uoluit, nisi persuasus à Cypriano destitisset. Marcellinus quoque loco cessit, & Liberius etiã papatum resignauit, cui Felix successit, & iterũ Liberio cedente, assumptus fuit Leo IX. Et omnes prædicti pontifices sancti fuerunt, excepto Liberio, ut patet ĩ Chronicis. Postremo Cęlestinus cedens, causam dedit, ut dispositio illa Bonifacii VIII. de qua habetur in cap. 1. de renunt. lib. 6. constitueretur. Quod igitur in antiquis contigisse legimus, posset hodie modernis pontificibus euenire: & sic regula ista posset habere locum.

Pro resolutione igitur omnium prædictorum, distinguendi sunt aliqui casus. Primus est: quãdo papa infirmus resignat in manibus cardinalium, & illi cõsentiũt resignationi, non obstante regula. Et tũc talis regula locum non haberet, quia omnes uiderentur ab ea recessisse. Nec cardinalibus hoc casu pęnitere liceret, nec contra factum proprium uenire, iuxta clemẽ. 1. de renun. Solum obstat unum: quia uideretur papa isto modo in uita sibi eligere successorem, quod prohibitum est secundum Abba. in cap. accepimus. de pact. & tradit Fely. in c. 1. in 6. col. uersi. fallit nonò. de constit. cum concor. ut scribit latissimè cardinalis sancti Sixti de Turre cremata. in cap. in nomine domini. 23. dist. Sed ad hoc facilis est responsio. Nã illud dictum Ab. & aliorũ procedit, quando papa post creationem successoris nõ exuit se dignitate papatus, sed remanet

papa

Papa
Papa
... Diu. Pe
Clemens
Ciria
Antheros
Marcel
Liber
Celes
Qui
liber
...
...
fuer

papa ponens alium certum pontificem post eius obitum, quod facere papæ non licet. Et ita procedit regula communis tradita per glo. in cap. apostolica. 8. q. 1. sed quando per uiam resignationis hoc facit & in uita ipsius se exonerat, & exuit papatu, & desinit esse qđ fuit adeò ꝙ re ipsa dignitas in resignatarium transfertur tunc procedit tex. in cap. 1. de renun. lib. 6. qui sic debet intelligi, licet in casu Abb. & do. uidelicet quando papa uellet sibi eligere successorem, Marianus Soci. in suo indice generali inuenerit cautelã sub dubio fortè, qua papa posset uti in eligendo successorem, uidelicet si constitutionem faciat prius generalem de successore eligendo, sicut Bonifacius fecit ad renuntiando papatui. in dicto ca. 1. sed hoc dictum, quod mihi uidetur dubitabile, per ea quæ dicit Card. in clemen. 2. de elect. in 5. q. non examinabo hic, cum extra propositam materiam uideatur. Licet illam constitutionẽ de qua Marianus loquitur, fortè papa posset facere de consensu cardinaliũ, per ea q̃ dicta sunt in sequen. q. Satis est, ꝙ iste primus casus iudicio meo uidet̃ sine dubio.

Secundus casus est, quando cardinales simpliciter admitterent resignationẽ non habita consideratione regulæ: & tunc intelligeretur iuxta eam, uidelicet quatenus papa infirmus post uiginti dies uiueret: si uerò infra uiginti dies, ex quo per dispositionem istius regulæ papatus censeretur per obitum uacare, non obstante resignatione huiusmodi admissa, possent eligere successorem, & uti facultate sibi concessa ut papa, quia intelligitur talis renunciatio admissa sub tacita conditione quatenus moreretur infra 20. dies.

Tertius casus est, quando papa infirmus resignaret non in manibus cardinalium, nec illis admittentibus quod facere potest, ut dicit Vincen. in c. qđ in dubiis. de renunt. & sequitur latè Ioan. Franciscus Paui. Rotæ auditor, in tract. c. sede uacant. fo. 16. in 2. col. uolum. paruo. Et hoc casu crederem etiam regulam istam habere locum attenta mente & honestate, per ea quæ superius dicta fuerunt.

Obstat tamen huic conclusioni unum, quia uidetur ꝙ eo tẽpore quo disceptandum esset de uirib. istius regulæ illá iam extincta esset per obitum papæ, cum regulæ illæ sint temporales ad uitam eius, ut patet superius in procemio. Cardinales igitur, uel alii non poterunt post obitũ papæ petere papatum uacare per eius obitũ, sed per renuntiationem: cum hoc ipsum, ꝙ uacet per obitum, sit dispositum, & inductum per istam regulam, quæ, ut dictum est, per mortem papæ expirauit, nisi dicamus illam regulam habuisse effectum uiuente papa. Quo casu effectus semel causatus, etiam in actu temporali durat post obitum, ut tradunt Decius & Moderni in c. 1. in princ. de iudicus. & in c. cũ cessante. de appellat. atq. eorũ quę dixit Bal. in l. in ipsius. per illum textum. C. famil. erc. s. facit ad hoc illud, quod de mandato, re non integra tradunt etiam Moder. post Alex. in l. eius. ff. si certum petatur.

Et ista omnia de plano procederent qñ ex manifestis coniecturis appareret papã resignasse magis amore carnali, quàm propter utilitatem uniuersalis Ecclesiæ. ubi tamen nulla esset suspicio propter eminẽtem qualitatem & sufficientiam, resignatarii res esset magis dubia: mihi tamen uidetur ꝙ ista regula habeat locum, non solum propter rationes de quibus superius dictũ est, quia in dubiis tutior & securior pars est eligenda, maximè in rem tam ardua & periculosa qualis est depositio papatus. Et pars securior hoc casu uidetur, si cardinales eligant nutu diuino aliquem ad papatum tanquam uacantem per obitũ, iuxta dispositionem istius regulæ. Quia præsumeretur longè melius, & utilius subuentũ uniuersali Ecclesię per iudicia plurimorum q̃ per uoluntatem unius resignantis infirmi, argumen. eorum quæ tradit Abb. in c. prudentiam. in prin. de offi. delegati.

Quartus casus est qñ papa in infirmitate resignãs superuiueret: Et iste casus satis aduersus resignanti, non facit ad propositum regulæ, sed relinquerẽ sub cõtẽtione resignãtis, & resignatarii: quia tũc essemus sub dispositione cap. 1. de renuntiat. lib. 6. Sed hæc loci causa sufficiant.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, quid in imperatore in infirmitate constituto, an si de cõsensu papę, & electo

& electorū renūtiet imperio, put legimus plures hoc fecisse, cōprehēdat ista regula?

SOLVTIO. Pro parte negatiua uidetur dicendum ꝙ non, quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quæ per collationem conceduntur. Sed imperium datur per electionem, ut in cap. uenerabilem. de elect. Igitur dispositio loquens in uno, non habet locum in alio, iuxta tradita in cap. cum illis. de præpend. lib. 6. Item quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quæ clericis conferuntur: sed imperator non est clericus, nec aliquē ecclesiasticum ordinem habet, sed est laicus & laicorum numero continetur, ut dicit Abb. in cap. tua. el 1. in primo notabili de decim. Ergo in illa regula non procedit: quia ex diuersis non fit illatio, iuxta tex. in c. in præsentia. de prob. præsertim, quia beneficia, de quib loquitur ista reg. sunt spiritualia. Imperium verò est temporale: quæ inter se multùm differunt, & sunt lōgè diuersa, ut in capit. inter corporalia de translat. præla. & c. per uenerabilem. qui fi lii sint legiti. Præterea, quia regula ista de Imperatore nullam facit mentionē, ergo non censetur sub ea comprehendi: quia constitutio generaliter loquens, non comprehendit Imperatorem, neque reges, nisi specialiter exprimantur, ut in cap. fin. de offi. deleg. lib. 6. tenet Specul. Io. Andr. & Bald. in tit. de rescript. præsenta. §. fi. uersi. nunquid expresso Episcopo, &c. ubi etiā dicunt hoc procedere, etiam si fiat expressio de Episcopo uel Archiepiscopo, tales non ueniunt, neque text. in c. sedes. de rescrip. hoc casu procedet, prout ibi etiam quidam adnotarunt, & etiam hoc tenet Card. Alex. in c. non liceat. 10. dist. & dixi suprà in procem. Regul. q. 4. & hoc etiam probari uidetur in c. totam. de pœn. distinctio. 3 ibi, Rex enim erat, alium non timebat, alium non habebat super se, &c. & hoc in Imperatore & Rege tenet Ias. in repet. 2 l. frater à fratre. num. 16. ff. de codic. indeb. cum concord. ut tradunt Moder. de Ripa ī l. 1. in 8. col. nu. 59. ff. de vulg. & pu.

Sed pro parte affirmatiua urget mens & ratio, ac si ipsius Imperii comprobatio quod a Papa stabilitatem & firmitatem recipit. cap. uenerabilem. cum ibi notatis de elect. Et ita couenicns uidetur, ꝙ causatū sapiat naturā suæ causæ. l. eius. ff. de opec. lib. & l. adeò. §. cùm quis. ff. de acquir. rer. domin. & l tabernæ. ff. de fun. instruct. Cū igitur Papa ligetur regula, à fortiori Imperator. Et quia negari non pōt, quin Imperator largo modo dicatur sacerdos, ut dicit Donri. in c. ei, cui. in 2. colu. de præb. lib. 6. quinimò quandoq; Pontifex uocatur, ut est text. & ibi gl. not. in c. de capitulis. x. dist. tenet Io. Francisc. de Pauinis Rotæ auditor in tract. de offi. & poi. cap. sed uac. fol. 14. in 3. col. in paruo uol. Hinc vulgò dicitur, ꝙ Imperator ordinem subdiaconatus habet, ut in cap. Valentinianus. 63. distinctio. Et alii dicunt Imperatorem esse presbyterum, ut refert Nicolaus episcopus Iadren. in thesauro Pontificali, folio 8. col. i. imò Bal. in l. 1. C. de iure aureo. anul. Imperatorem Dei uicariū appellat. Nec immeritò, quia, ut ipse idem Bal. dicit in autheu. habita. C. ne fil. pro patre. Deus in terris imperatorem omnium magistrum constituit. Et idcirco Curtius senior in consil. 65. col. 6. Imperatorem Dei legatum & pro consulem dicit. Et sic respondetur secundo argumento contrario. Nec obstat, ꝙ Imperium per electionem tribuitur: quia idem in papatu: & tamen per hoc non prohibetur renūtiatio. c. 1. de renuntiatione. lib. 6. Nam uidemus Imperatorem Carolum, cognomine Magnum, à Zacharia papa tonsum. Lothariū uerò, Diocletianum, & Maximianum Cæsares Imperio cessisse, quosdam etiā ex eis priuatam uitam elegisse, alios monachos factos. Vbi ergo consideratur renuntiatio regula locum habere potest, præsertim qñ illi ad quos electio pertinet, renuntiationi consentirent, quorum consensus collationi æquipollet, iuxta tradita per Moderno s in c. eam te de rescriptis.

Sed prædictis nō obstātib. teneo primā opinionē, uidelicet huic reg. nō esse locū, si Imperator renūtiaret cū cōsensu electorū: quia cessant hoc casu fraudes istius regulæ: arg. text. notabilis in l. fi. C. de pact. Et licet in Imperio prohibita sit successio sicut in beneficiis ecclesiasticis, iuxta c. uenerabilē, de electio. Tamē illud procedit, qñ solus Imperator disponendo. Secus, si

per

per uiam renuntiationis, de consensu ele cto um hoc faceret, quia tali casu succes sio licita uidetur, Ideo uoluit Imol. & Mo der. in l. Imperator. ff de leg. 1. per illum textum, ꝙ filius in uita potest destinari Imperator post patrem. Et ita olim Impe ratorum filii uiuentibus eis, Cæsares pro nuntiabantur, ut Ael. Spartianus memo riæ tradidit. Hinc fortassis consuetudo illa obrepsit, qua hodie Imperatores filios suos, uel fratres Romanorum reges, eis ad huc uiuentibus eligere procurant, sic apud Gallos primus regis filius & patri succes suros à Delphinatu, cui præest, Delphinus appellatur, ut de his meminit Aymarus Riualius in historia iuris libr. 4. dum Iusti nianum depingit Imperatorem. Pro qui bus facit glo. in c. Hadrianus. el primo 63. distinct. Nam ista dici non potest simplex successio, quia Imperator liberè de re non disponit, sed de consensu alterius: arg. l. fi. C. de iur. emph. & d. l. fi. C. de pac. Cessante igitur tali consensu, dicerem renuntiatio nem, quantum ad renuntiantem, ualere: non tamen quo ad illum, in cuius fauoré fieret, si Imperator renuntians moreretur post 20. dies, quia esset locus isti reg. habi to tamen ut dixi electorum uel papæ con sensu, omnis difficultas tollitur: sicut de papa diximus, qui eo adhuc uiuente, de consensu Cardinalium potest sibi successo rem eligere: arg. tex. in c. petisti 7. q. 1. quia hoc prohibitum non reperitur. Et ita sal uari posset, quod dicit Petr. de Monte, vul go Episcopus Brixien. in suo Indice, in uerb. papa. Sic etiam declarantur di cta Abbatis in capitulo accepimus. de pact. de quo in præcedenti quæstionem mentionem feci. Nec huc pertinent, quæ in contrarium dicta sunt, ꝙ Imperator ap pelletur sacerdos, quia illud impropriè di citur, sicut adparet in iuris professoribus, qui à lege sacerdotes appellantur, ut in l. 1. ff. de iusti. & iure. Nec releuat, ꝙ Impera tor habeat ordinem sacrum, quod nullibi bene probatur. Sicut & illud, ꝙ Vicarius Dei appelletur, quod intelligitur in tem poralibus tantùm ut declarat Abb. in c. no uit. in 7. notab. de iud. & Mod. de Ripa in c. 2. in 2. col. eo. tit. Et ita declarari debent dicta Bald. in l. cùm multa. C. de bonis, quę libe. dum uoluit Imperatorem esse sum mum superiorem: quia, ut dixi, debet in telligi in temporalibus, non in spirituali bus, ut ibi etiam sentit Bal. & finaliter om nes istas opiniones, quas plures de Impe ratore habuerunt dicentes eum, uel sacer dotem, uel subdiaconum, uel episcopum, Specula. in titulo de legato. §. nunc osten dendum. uersic. 39. confutat.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, An ista regula habeat locum in cardinalibus infirmis resignantibus?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ nõ. Primò, per illud uulgatum dictum, quòd ea, quæ speciali mentionem, seu præfa tione sunt digna, nisi specialiter exprimã tur, omnia omissa esse intelliguntur. cap. quàm periculosum. de senten. exc. libr. 6. allegatum per glo. in cap. 2. de præben. eo dem libro. Sed in regula ista non fit men tio de cardinalibus, qui sunt speciali men tionem digni. Igitur, &c.

Et pro ista parte facit quia uidemus re gulã de exprimẽdo ualore, Cardinales nõ comprehẽdere, ut probat Pet. de Anch. cõ sil. 288. pro clariori euidentia. Sicut etiam extrauagans, execrabilis §. qui uerò. cardi nales non comprehendit, ut patet in d. ex trauag. §. nos itaque. & tenet Ioan. And. in add. ad Specul. titul. de lega. §. sequitur. Eodem modo dispositio extrauagantis Bonifacii. 8. incipien. iniunctæ. cardinales non ligat, ut dicit se tunc præsente iudica tum fuisse in Rota Bar. Belenzi. aud. Rotę in tract. de chari. sub q. 66. Præthereà, uide mus, quòd propter excellentiam istius di gnitatis cardinalatus inductũ est, q̃d licet oẽs nuntii, à sede apostolica missi, legati à latere dici possint, propter reuerentiam summi Pontificis, cuius fimbriam uesti menti tetigerunt, ut Spe. in tit. de off. leg. §. ratio. & Host. in summa post princi. tra diderunt: nihilominus de stylo curiæ indu ctum est, ut soli cardinales legati à latere dicãtur, ut ꝓbatur in c. decætero. in uerbo, legatos de latere non missos. 2. q. 6. & in c. si episcopus. ibidẽ. Ita hic dicẽdũ uidet, ꝙ ꝓꝑ eorũ ꝓrogatiuã sub regula nõ includã tur, ut sic speciali hoc honore ultra alios

decorem

decorenf. Et pro ista parte faciunt plura alia, quæ Roma. tradit in consilio 498. in casu, quo quęritur. Et quę scripsi superiùs in proœmio istius uoluminis, q. quarta.

Sed istis non obstantibus, concludo cõtrarium per rationem istius regulæ, quæ emanauit ad obuiandum fraudibus, ut dictum est. Quę quidē ratio magis quadrat in personis cardinalium, quàm aliorum. Nam cum maiori dignitate sint præditi, oportet eos plus aliis à fraudibus esse alienos, iuxta notata c. cùm quidam. de iureiur. & in l. presbyteri. C. de episcop. & cler. facit text. in clem. 1. de renuntia. Et ista ratio, quæ in propulsandis fraudibus consistit, salutem etiam animarum cõcernit. Quo casu, licet dispositio generalis sit, cardinales comprehendit, ut tradunt Ioan. Andr. Gemin. & omnes, in c. nemo. de electio. libro 6. & in c. pro humani. de homicid. eodem libro. cum multis concordan. ut scribit præfatus auditor in dicto tractatu. Vbi plus subdit, per istã rationē aliàs fuisse in Rota iudicatum, regulam Cãcellariæ de oriundis, Cardinales comprehendere, sicut & aliæ habentes eandem rationem utilitatis animarum. Et istam opinionem sequitur etiam Ioannes Franciscus Pauinus, olim Rotæ auditor, in fine sui tracta. de offic. & potesta. capituli se. uacant. quem refert, & sequitur Felyn. in c. ad aures. in 7. col. uersi. octaua conclusio de rescript. Et hoc idem latè disputando tenuit Vincentius de Herculanis, uulgò Pisius nuncupatus, in quadam sua, ad Petrum de Vincentia Cameræ auditorem. responsione facta Romę in consistorio in causa priuationis Archiepiscopi Consentini; tempore Alexand. Papæ 6. ut adparet in eorum consiliis tunc temporis impressis.

Et breuiter ista uidetur communis resolutio, quòd in generali dispositione cõcernente bonum publicum, uel animæ utilitatem, aut periculum, Cardinales comprehendu ntur, siue de commodo, siue de præiudicio eorum agatur. Secus uerò in aliis in constitutionibus odiosis. Et ita cõtraria resoluuntur. Et quia in ista regula utilitas animæ consideratur, ut dictum fuit, ideo tenendum erit eos comprehendi, saluo iudicio saniori. Et ita hodie Pontifices obseruant. De qua tamen quæstione pleniùs dixi superiùs in proœmio, & dicetur super aliis regulis istius uoluminis. Vbi alia diuersa motiua ponam, ne sæpius idem repetatur.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro, An ista regula procedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate, non facta mentione familiaritatis?

SOLVTIO. Punctus iste plures continet difficultates propter concursum regulæ de impetratione beneficiorum uacãtiũ per obitum familiarium cardinalium, ordine 30. quæ annullat gratiam, si non facta fuerit in ea mentio nominis & titu. cardinalis. Quarum quidem qualitatum omissio pręsupponitur in ista q. Pro cuius quidem resolutione, consideranda sunt duo capita. Primum, quando familiaris, qui renuntiauit in infirmitate, mortuus fuisset infra 20. dies. Secundum caput, quando obiisset post 20. dies. Capiam igitur unumquodque caput de per se, ut clariùs intelligatur materia.

Circa primum, quãdo familiaris infra 20. dies obiit, disponit ista reg. beneficiũ uacare per obitum. Quam quidem uacationem fictam, siue inductam ab ista reg. non capit resignatarius per suam cessionem, sed relinquitur primo impetranti eam à papa. Sed nunc subintrat una difficultas, nũquid in tali uacatione obitus, ficta regu. prædicta cardinalium habeat locum? de quo ibi dicetur, quia iste casus ad propositum præsentis regulæ seu quęstionis non facit. Secundum caput est, quando familiaris cardinalis in infirmitate renũtians, moritur post 20. dies (quo casu beneficiũ uacat per renuntiationē) nunquid isto casu, si non facta fuerit mentio in literis prouisionis de nomine & titulo cardinalis, iuxta dictã reg. 30. annulletur gratia? Olim non erat aliqua difficultas, ex quo in regulis Gregorii. 2. erant illa uerb. Per cessum uel decessum. ut dicit Egi. decis. 632. supposita eorum. in prin. Sed ex quo hodie illa uerba. Per cessum, in regulis modernis sunt sublata, restat dubium, super quo uidetur concludendũ à fortiori regulam illam non obstare illi

regu

regu. quia cùm reg. illa loquatur de uacatione per obitum, non habet locum in renuntiatione, de qua ista regula loquitur, ut est casus clarus in d. c. susceptum. & dicam latius in d. reg. 30. Nam dato, ꝙ extēsio casus ueri ad fictum non sit contra ius, sed præter ius: ut notant doc. in ca. per uenerabilem. qui fil. sint legit. tamen nunquā fit extensio, nisi inueniatur de iure parificati casus ueri & ficti: ut dicit Domi. in c. fin. in prin. de cōsue. lib. 6. à fortiori ergo hic ubi parificatio esset contra ius, non debet illa extensio fieri. Et ꝙ in renuntiatione, seu prouisione eius nō habeat locum illa regula 30. familiarium cardinaliū, concluserunt Domini mei in Rota de anno M. D. XIIII. prout late retulit Domi. Guliel. Cassiodorus olim Rotæ auditor in recollectis suis decisionum. Et licet pro illa decisione plures rationes ibi adducat, quas omitto, quia uideri possunt tamen pro illa decisione potest adduci una cōcludens ratio iuris: quia habemus nullā qualitatis omissionem uitiare gratiam, nisi quatenus illa in iure sit expressa, ut in cle. 1. de offi. ordin. & in c. fi. de offi. leg. lib. 6. cum concor. ut per Fely. in cap. in nostra. in 3. corr. de rescrip. Et repetio etiam ultra dicta per dominum Guliel. istū casum accidisse in Rota de anno 1475. in mense Nouem. & fuisse tantum, regulam non habere locum pro Stephano Rompilno, qui non fecerat in sua prouisione mētionem, ꝙ Ioan. in infirmitate resignans, fuisset familiaris cardinalis, scilicet Angli. Et ita ꝓ do. Stephano conclusit Io. Aloi. Tuscanus tunc aduocatus consistorialis, ut patet in 1. uol. cons. suorum fol. 6. qui pro ista parte alia fundamenta adducit, quæ non refero: quia latius dicam super dicta regula. Nunc uerò sufficiet allegasse Doct. qui multa congerunt, ut docet Fely. in ca. Rodulphus. in 8. col. de rescrip. Stante igitur ista conclusione pro firma, ꝙ dicta regula cardinalium nō ꝓcedat isto casu, præsens quæstio habet modicam difficultatem.

QVAESTIO QVINTA.

QVæro, an regula ista comprehendat exemptos?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicendum, ꝙ non ex eo, quia sub generali dispositione beneficia exempta nōn comprehendūtur, ut dicit Arch. in c. si propter. de rescript. lib. 6. dum vult, ꝙ sub illo textu, qui simpliciter loquitur, non comprehenduntur beneficia exempta. Quem sequitur Rota in antiq. decis. 269. nota ꝙ si ex priuilegio, &c. in fi. Nam ea, quæ sunt speciali nota digna, censentur omissa, nisi specialiter de illis caueatur, iuxta glo & tex. in cap. 2. de præben. lib. 6. Cùm igitur exempti sint nota digni, & specialiter inter alios dilecti, ergo in generali sermone istius regulæ, uel alterius dispositionis nō comprehendentur. Et hoc in puncto tradit Bald. in l. 1. in 6. col. uersic. unde quæritur. C. de furt. Idem per plura dicta probat Paul. de Cast. in consilio. 313. incip. postremò res ista, &c. circa fin. lib. 1. Et per istam rationem dicit idem Paul. in consil. 463. in 1. uolu. ꝙ exemptus non tenebitur ad collectas uel decimas impositas uniuersitati, nisi expresse de illa dicatur. Hoc firmat etiam expresse Ang. in l. fi. C. sine cēs. uel reliq. Hinc etiam uidemus exemptos eadem ratione non teneri ad charitatiuū subsidium, ut tradit Decius in consil. 154. in causa exemptionis. in 2. col. Et hac ratione dicimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta nisi expresse dicatur, ut dicit Felyn. in cap. graue. in 1. colu. de offic. ordinar.

Sed prædictis non obstantibus, concludendum est contrarium. Et ante omnia præmittendum est, ꝙ solus papa est prælatus, & proximus superior exemptorum, ut in c. nulla. 93. distin. not. in c. autoritate. de priuil. lib. 6. Abb. in c. nihil. de elect. & not. in cle. 1. de reb. eccle. non alie. & in c. fi. iun. cto c. pe. de renūr. Tunc sic, si papa aliquid generaliter cōstituit, ligabit subditos suos, capitulo 1. de constitut. & capitulo primo de censi. Et licet omnes sint papæ subditi, ut dicit Inno. & alii ibidem: magis tamen illi subiiciuntur exempti, quàm alii, cum alium iudicem non habeant, quam papā. Alias si diceremus contrarium, esset acephali: & sicut locustæ sine rege, quod non est dicendum, ut in cap. quidam. circa fin. 23. q. 3. Et ista ratione utitur glos. & tex. in proposito nostro in cap. nulla. 93. dist.

Non obstant ea, quæ in contrarium adducta

ducta fuerunt: quia communis opinio est in oppositum, ut tenet Abb. in c. graue. de praeb. Dom. & Phil. in c. autoritate. §. inhibemus, de priuil. lib. 6. faciunt ea quae dixit Ioan. And. in regula, scienti. in Mercur.

Tamen in perfecta & clara possit haberi doctrina, pro resolutione praedictorum sic distinguendum est, quòd aut quęrimus, nunquid in dispositione iuris comprehēdantur exempti? & dicendum est quòd sic, per supra dicta, quia lex, uel dispositio uniuersaliter loquens, prout est ista, omnia includit, ut in cap. si Romanum, 19. dist. & sic talis dispositio personas priuilegiatas comprehendit, ut nota Bar. in l. in fraudem. ff. de testa. mil. cum concord. ut scribit Dec. in l. 1. in 2. lect. col. 4. uers. nota ultimò. C. de sent. quae pro eo quod interest. Aut uerò loquimur in priuilegio concesso in fauorem alicuius uniuersitatis, uel particularis personae. Et isto casu procedunt contraria, quòd exempti in generali sermone non comprehenduntur. Et ista est ueritas. Cum igitur regula ista generaliter sit constituto pro bono publico ad euitandas fraudes, igitur & exempti comprehendentur.

QVAESTIO VI.

QVaero, utrum ista regula comprehendat fęminas religiosas, habentes dignitates collatiuas?

SOLVTIO. Videtur ꝙ non: quia regula loquitur simpliciter de beneficiis: & appellatione beneficii non uenit dignitas, de quo loquimur, ut in cap. 2. & in c. quamuis, & in c. cum illis, de praeb. lib. 6. Et quia hic nulla fit mentio de fęminis, ergo nos illas includere non debemus. l. si seruum. §. non dixit, de acq. haer & l. pen. ff. si quis à pat. fu. ma. Nam iste est casus rarus, uidelicet ꝙ mulier renuntiet. Ergo lex ad illum casum non adaptatur, vulg. l. nam ad ea. ff. de leg. Per quam legem dixit Ang. in cons. 344. incip. Martinus, in 2. col. quòd statutum simpliciter loquens, intelligitur de masculis, non de fęminis. Et ideo si statutum dicit, quòd nullus contra instrumentum publicum audiatur, non habet locum in muliere, ut tradit Aut. de Cana. in tract. de exec. instr. q. 18. Et princ. Bal. in l. in multis. ff. de sta. ho. Vbi etiam dicit, quòd si statutum disponit, quòd nullus de magnatibus intret palatium, in tali statuto non comprehendentur foeminae. Et eodem modo si statutum requirit in contractu alicuius, autoritatem uel consensum consanguineorum uel coniunctorum, non comprehenduntur fęminae, ut not. Bal. in l. 1. col. fi. uers. sed ꝙ statutum. C. qui admit. cum concord. traditis per Ale. in consi. 24. animaduersis. col. 1. uol. 2. & Bald. in consi. 201. incip. in prouincia. col. fi. lib. 1. Et idem uoluit Ang. in l. fi. C. de uer. sig. Corn. in consi. 151. uidetur. lib. 4. Sic etiam statutū quod loquitur de bannito, non habet locum in foemina, ut dicit Ang. in consi. 67. primum est. col. 1. Sicut uidemus, quòd si filii bannitorum expellantur de ciuitate, non habet locum in foeminis filiabus, ut notat Bal. in l. quicunque. de seruis fug. Et statutum de capiendis malefactoribus, nō intelligitur de fęminis, ut tradit Io. de Platea in l. patrimoniorum. C. de nu. pat. lib. 10. facit ad hoc, quia iura simpliciter loquentia de personis intelliguntur de habilibus, uulgar. l. ut gradatim, §. de lege. ff. de muner. & honor. Cum igitur regula ista nullam mentionem faciat de fęminis, uidetur concludendum non comprehendi sub ea.

Sed istis non obstantibus, contrarium de iure tenendum pluribus rationibus. Prima, quia ista regula est inducta ad tollendas fraudes. Et isto respectu quia concernit animae utililitatem, dicitur fauorabilis, ut saepe dictum fuit in praecedentibus quaestionibus. Qua igitur ratione comprehenduntur masculi, eadem & fęminae comprehendi debent. Et ita per istam rationē dicit Dominus Ioan. Francisc. Pauinus quondam Rotae auditor, in commento extrauag. execrabilis. §. 1. in gloss. in uer. filiis, quòd dispositio illius textus loquens de masculis habentibus duo incompatibilia, habet locum in fęminis, per rationes, de quibus ibi per eum. Quia respectu animae, nulla est differentia sexus, ut tradit Anton. de Alexand. in lege alienam. C. de procurato. Deci. in capitulo cum dilecta. de confirmat. utili uel inutili. qui per istam rationem di

cunt, quòd licet mulier procuratrix esse non possit, hoc tamen non habet locum, ubi agitur de salute animæ: quia tali casu de apicibus iuris non est disputandum, ut not. Archi. in c. scriptum. 6. q. 3. Et ita etiam dicemus, ꝙ si mulier in testamēto testis esse non possit, non habet locum in testamento ad pias causas, ut tradit Bal. in l. pe. in fin. C. de sac. san. eccl. & Fel. in c. q̄m de test. Et in summa, ubi est eadem ratio, licet casus in fęminis sit minus frequentatus, comprehenditur tamen sub dispositione simpliciter loquente, ut est glo. sing. in l. 1. C. de rap. uir. quam ibi Hippolytus multis similibus ornat: quæ vult, ꝙ dispositio & pœna illius legis punientis uirum rapientem uirginem, habeat locum in uirgine rapiente uirum, licet rarò accidat. Ad quod est uidendum, quod singularius uoluit Bald. in cap. licet uniuersis. de testl. Hinc est, ꝙ statutum imponens pęnam in aliquo casu, habet locum in fœmina, ut no. Bar. in l. iura, in fi. ff. de legib. Et ista est firma & resoluta conclusio, ꝙ regulariter in omnibus casibus fœmina comprehenditur, ubi specialiter non inuenitur excepta, ut tradunt doct. in l. quicunque. C. de ser. fug. ut tradit Bar. in l. 1. ff. de uer. sig. Præsertim, quia tex. istius regulę loquitur per uerbum, si quis, quod de sui natura masculum & fœminam comprehendit, ut in l. si quis id quod. ubi Alex. & Mod. ff de iurisdict. omn. iud. Accedit, quia abbatissa in administratione æquiparatur abbati, ut not. Bal. in c. 1. in princ. col. 6. qui feud. da. poss. Abb. in c. 2. de his quæ fiunt à præla. Card cons. 17. circa primum. col. 2. Vnde eadem ratione qua Abbas sub ista regula comprehenditur, abbatissa comprehendi debet. Et sic concludo, ꝙ quælibet fœmina habens dignitatem, quæ renūtiari possit, comprehenditur sub ista regula: non obstante, ꝙ iura simpliciter loquentia, debent intelligi de habilibus, quia responderur mulierem esse habilem, per supradicta, cum nulla in hoc sit differentia inter marem & fœminam, neque lex faciat. Præterea, non habet locū illa theorica, ubi est dictio, si quis, iuxta tex. in l. 1. ff. de uer. sig. Tertiò, ubi agitur de utilitate publica, leges non recipiunt restrictionem de habilitate. l. si quis in graui. §. 1. ff. ad Sille. l. 1. C. de sac. sanc. eccl. Sed reg. ista concernit bonum publicum. Igitur, &c. Nec obstant decisiones superius allegatæ: quia illę procedunt, ubi est diuersa ratio. Nec minus obst. ꝙ appellatione beneficii, non uenit dignitas, &c. Quia hoc est falsum, ubi concurrit mens & ratio eadem dispositionis. maximè in materia fauorabili, ut ista, ut patet per gl. in cle. auditor. de rescr. & in c. 1. de reg. iur. lib. 6. Cuius dispositio etiā papam comprehendit appellatione beneficiorum, ut late tradunt Mod. in tract. de benef. in 3. q. 1. partis, & dixi superius 1. q.

QVAESTIO SEPTIMA.

Quæro, an ista regula habeat locum in sene decrepito?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt, ꝙ sic, ibi, in infirmitate constituens, &c. Nā senes infirmi dicuntur, ut est casus in l. ciuitatibus. ff. de leg. 1. & in cap. magnæ. de uot. Vbi per illum tex. Abb. infert, ꝙ statutum loquens de infirmo, uerificetur in sene. Et sequuntur Mod. Asten. in 3. uol. sta tutorum, in uerb. infirmus. Ergo eodem modo ista regula, quæ pariter de infirmo loquitur, habebit locum in sene; cum regula sit eiusdem naturæ: imò nihil aliud est, quàm statutum. Et hoc idem repetit Abb. in c. quoniam, in 6. col. ut litē non cōtest. Hinc Ter. in ult. comœdia, post Arist. lib. 5. de generatione animalium, dicit: Senectutem per seipsam morbum esse naturalem. cui, ut inquit Horatius, multa eir cunstanti incommoda, plurimæque imbecillitates. Querula enim est, difficilis, morosa, timida, ut quæ credat elementa sibi omnia defutura. Quam multis uerbis describit Pog. Flor. lib. 1. de miseria humanę conditionis. fol. 7. Vnde meritò medici dicunt senes debere regi regimine conualescentium, prout etiam Cic. de Orat. dicit, de Q. Mutio loquēs. Et ille senectutis morbus non equidem incidens est & transiēs, sed, ut inquit Seneca, permanens & insanibilis. Et ob eam causam Indi, teste Herodoto lib. 3. historiarum, consueuerunt senes interficere & edere: tanquam inter senes & mortuos nullum esse: discrimen. Nam senis uita, ut est in prouerbio, in labris primoribus habitat. Nam uiuit mortuus

tuus inter uiuos, &, ut inquit Beroaldus senior ex Græcorum sententia, senex est; & non est. Nam senile corpus est putridũ ædificium, in quo omnis iunctura diducitur & dum alia fulcitur, alia discinditur. Et ideo senex non descendit, sed cadit plusquam infirmus, cum non sit non solũ infirmus, sed, ut Græcorum musæ canunt, autore Apollodoro, pariter, & delirus. Hinc illud Plauti ꝓcessit, Senex cum extẽplo est, iam neque sentit, neque sapit. Nec immerito Arist. lib. 2. Politicorum, senectutem non solum corporis, sed etiam mentis esse uoluit. Et ut proxime accedamus ad propositum quæstionis, senex nõ solum infirmus est, sed infirmitatum omnium quasi fermẽtum quoddã, ad quod, ueluti agmine facto, concurrit morborũ omne genus, unde non abs re Poeta dicit. Subeunt morbi, tristisque senectus. Nam inter cætera morborum genera, ut inquit Hippo. & post eum Corn. Celsus, maxime infestant senes dispnoia & stranguria, hoc est spiritus & urinæ difficultas, coryça pituita, nephritis, & paralysis. i. renum dolores, & neruorum resolutiones. Adde etiam cacexiam. i. malum corporis habitum, lienteriam. i. intestinorum leuitatem, cæteraque fusi uentris mala, quibus senes uexantur. Adde incommoda senectutis pene innumera: quæ quasi per indicem Satyricus numerat Iuuenal. Saty. 10. Ex quibus facile deprehendemus, senes non solum infirmorum numero contineri, sed etiam morborum. Quid. n. in causa fuit, quòd Corn. Senecio, cum hilaris cœnasset, subitò extinctus fuit, autore Seneca, nisi senectus? Quid Rhodiorum legatum in calce orationis extinxit, nisi senectus? Quid A. Pompeium, L. Vallam, Ap. Senfeium, Iulium medicum, Fabium senatorẽ, Anacreontam poetam, nisi senectutis infirmitas interfecit? Longa texeretur historia, si senes omnes repentina morte interemptos connumerare uellem, cum satis fuerit, infirmitates ipsas lethales, quibus senectus ipsa implicita est, ostendisse. Quibus finem imponet Licinius Caluus, homo Romanus exactæ ætatis, & magno natu senex, qui tribunatum militum deprecatus, ita uerba fecit ad Quirites. Me iam non eundem, sed umbram, nomenque P. Licinii relictum uidetis. Vires corporis affectæ, sensus oculorum atque aurium hebetes, memoria labilis, uigor animi obtusus, ac denique infirmitas. Et ad propositum redeũdo, uidelicet ꝙ reg. ista loquẽs de infirmo, habeat locum in sene decrepito, tenet expresse, & in terminis excellens ille glossator concilii Basiliensis, siue pragmaticæ sanctionis, tit. de colla. fol. 97. Quã opin. plurib. fundamentis prob. inter quę adducit dictum Arch. in c. nihil. 7. q. 1. de certis: Facilius admittẽdam esse resignationem ægri, quàm senis: quia senex præsupponitur minus uiuere, quàm æger. Et ualde senex ęquiparatur grauiter infirmo c. 1. de cler. ægrot. lib. 6. Nam senex mortuus, præsumitur ex senectute decessisse. l. si ut certo. §. quid uero senectute. ff. com mod. ut latius ibi Arch. & dictus glo. in dictis locis diuagantur. Hinc Apost. ad Hebræos, c. 8. dicit, quòd qui antiquatur & senescit, prope interitum est: quia senectus, secundum Senecam, nihil aliud est, quàm uitæ occasus. Faciunt quæ in proposito scribunt quidam moder. in tract. de benef. in 3. parte, q. 18. ubi etiam in indiuiduo decidunt istam quæstionem. Pro quibus facit etiam illud, ꝙ senex semper est in morte. ut notatur in l. is qui. ff. de fideicommiss. lib. cum conc. ut scribit Catal dinus in tract. de transla. concilii Basi. col. 3. Et Mod. in l. senium. C. qui testa. facere poss. & ex etymologia nominis apparet. Nam, ut boni autores tradunt, senex dicitur, quasi seminex, hoc est semimortuus, quòd acta maiore ætatis suæ parte, iam morti propinquior sit: Nex enim mortẽ significat. Et ideo meritò Bion philosophus senectutem portum omnium malorum appellabat. De qua Plin. lib. 7. cap. 10. quædam incommoda scribit. Cum quibus concordat Io. Anto. Campanus in epist. consolatoriæ ad Card. Pap. de obitu fratris, fol. 6. & Arch. Flor. in 1. parte summæ tit. 5. c. 1. §. 5. & 6. Et sexcenta alia senectutis incommoda heroico carmine enumerat Erasmus ad Gul. Copum post diuũ Gregoriũ super homilia, Erunt signa, &c. quæ omnia huc tendunt, ut dicamus regulam istam de infirmo loquentem, locum

sibi uendicare in sene decrepito.

Sed prædictis non obstantibus contrariam opinionem ueriorem puto, nam regula de īfirmo simpliciter loquit. Ergo in dubio debet intelligi proprie de illo infirmo, q in lecto iacet, & febre corripit, arg. eorū, quæ dicit Bart. in l. unica. §. hoc interdictum, per illū tex. ff. de fonte. Nam infirmitas uera, & propria, est illa quæ ex humorum excessu causatur: ex quo succedit febris, ut tradunt Mod. Auin. in tract. segali de peste. in princip. & febris nihil aliud, quam motus corporis contra naturam, ut in l. quæsitum. §. i. ff. de re iud. & in l. i. §. sed sciendum, ff. de ædi. edic. Senectus uerò non est huiusmodi. Ideo proprie infirmitas non dicitur, sed debilitas, ut dicit Fel. in c. quoniam frequenter, in pen. col. ut lite non contest. facit tex. in c. i. & in c. nisi. §. propter debilitatem, de renunt. & notant Mod. in c. si pro debilitate, de off. deleg. & in c. si qui testium, de testibus. Et ideò concludendum est, sub dispositione istius regulæ de infirmo loquentis, senes non comprehendi: quia senex, ex eo, quia senex, infirmus proprie non dicitur, ut uidetur esset tex. in l. cui dens. ff. de ædil. edi. ubi dicit tex. q carens dentibus non est infirmus, alias nullus senex esset sanus. Innuit ergo tex. q senes licet dētibus careāt, non propterea infirmi diei debēt. Et licet senes dicantur proximi morti, non autē sunt ita proximi, quin nō spem uitæ quin quennalis ex iuris præsumptione sibi polliceantur, ut dicit Alex. in l. hæreditatū, per illum tex. ff. ad l. Falc. Vel saltem sperent per annum uiuere, ut dicit Ro. in consil. 363. petit a me, in col. 1. Et ante ipsum diuus Hier. in 2. part. Epist. tit. 3. epist. 40. Et hoc idem prius dixit M. Tulius lib. de Senectute, & dixi in §. item si quis in fraudem, num. 25. Instit. de actio. Est bene uerum, quòd in capulari sene, & penè iam decrepito renuntiante, magis iustificari debet renuntiatio, quàm in iuuene, & superior diligentius eā renuntiationem intueri debet, ne simulate uel fraudulenter fabricata sit. Quo casu putarem, proculdubio istam regulam in tali habere locum, aut saltem militare rationē, c. 2. de renun. lib. 6. Et ita etiam uidetur sentire Pet. de Anch. in consil. 279. quæstio proponitur. Vbi loquitur de permutatione cuiusdam senis iam confecti. Nec ob eam causam oportuit eum iustificare, cessisse in utilitatem ecclesiæ, ut ibi per eum. Et ultra ista plura alia priuilegia seniorum, ut ibi per mod. Hispanos in rub. insti. de iust. & iur. col. 9. nu. 75. cum seq. & per Card. Iacob. in tract. de concilio. pagina. 58. cum seq. li. 1.

QVAESTIO VIII.

QVæro, an ista regula habeat locum in eo, qui intrat mare tempore tempestatis, uel est constitutus in alio periculo mortis, & renuntiat in illo periculo, & moritur infra uiginti dies ex illo?

SOLVTIO. Videtur prima facie, q sic, per ea quæ de periculo maris cumulat Io. de Mut. Prior, in quibusdam memorabilibus suis, ubi mare æquiparat infirmitati & morti. De quo Fel. in c. olim. i. 2. col. de excep. Et negari non potest, quod nauigatio semper est periculosa & incerta, sicut infirmitas, ut not. Bal. in c. pastoralis, col. 2. de off. ord. Et eam æquiparat Aeneas Syluius, epist. 37. ægroto in carcere, uel lecto existenti. Hinc emanauit prouerbium: Qui nescit orare, ascendat mare. Et Ouid. in libr. 2. fine titulo dicit, q naui gans ad mortem accedit.

Nam propè tam lethum, quàm propè cernit aquam. Idem etiam Seneca testatur lib. 7. Trag. & Terent. comœdia 6. Nā plus dies 30. in naui fui semper mortem expectans. Nam fortunatus est qui nescit, quid mali præterierit, qui nunquam est ingressus mare. Et Proper. lib. 3. de morte Pæti.

Ite rates curuæ, & lethi quoque texire causas.
Ista p humanas mors uenit acta manus.
Terra parum fuerat, fatis adiecimus undas.
Fortunæ miseras auximus arte uias.

Et hoc est absolutum apud oēs, q intrans mare, dicitur constitutus in articulo mortis. Et ita de illo qui uadit ad bellum, ut de utroque dicit Abb. in dicto capitulo pastoralis. §. præterea. Et idem de intrante domum pestiferam, ut de istis omnibus

bus loquitur Bar.in tract.de testa.in uers. mortuum,& in l.si.ff.de infam.Cardin.in clem.i.in prin.& § fin.de pęnis. Et quod habetur toto titulo.ff.ad l.Rho. de iactu. Adeo ꝙ lex ęquiparauit mare homini cru deli & potenti,ut in l.tertia.ff.de do.cau. mor.Et plura ponit Luc.de Pen.in l. quo tiens, de nauf. lib. 11. Quibus omni bus consideratis, uidetur concluden dum regulam istam de renuntiatione, in tali locum habere,

Sed istis non obstantibus,teneo contra rium,per ea quæ notat Abb.in c.quod de his,in fi.de sent.exco.Ex cuius dictis quæ stio ita resoluitur. Nam ponit ibi pro cō stanti,ibi esse textum probantem inter in firmitatem & periculum mortis magnū esse discrimen. Quod si uerum est,prout inficiari nō potest, regula ista loquens de infirmo,non habebit locum in sano con stituto in aliquo periculo mortis,quia nō dicitur infirmus ea infirmitate, de qua re gula sentit.Si igitur talis credat,& moria tur infra uiginti dies, beneficium non ua cabit per obitum, sed per renuntiationē, quia cessat mens & intentio regulæ.

QVAESTIO IX.

QVæro,ponamus aliquem infectum pe ste,iussum continere domi,ubi renū tiat,deinde in certo die solus moritur,du bitatur utrum ante, uel post uigesimum diem fuisse mortuum præsumamus,&cui potissimum onus probandi incumbat,an uidelicet reo excipienti de regula, an ue rò actori resignatario?

SOLVTIO. Istud dubium habet duas partes.Prima est,an regula ista,quæ loqui tur de infirmo,procedat in infecto?Secun da pars, supposito ꝙ sic, nunquid in du bio debeat præsumi mortuus infra, uel post uiginti dies, qñ nescitur tp̄s obitus?

Circa primum uidetur dicendum,regu lam habere locū in infecto,quod sic osten ditur.Infectus dicitur constitutus non so lum in infirmitate, sed etiam in periculo mortis, ut late probat Corneus in consil. 130. in hac consultatione. in 4. uol. & in cons.53.eo. lib. Et in pulchra quæstione reassumunt nouissimi Bon.in tract.legali de peste,in 1.parte, q. 10. Et ista opinio suaderi potest ex eo,quia pestilentia mor bus acutissimus,& contagiosus, qui om nes alios magnitudine superat, ut dicit tex.in c.sicut,el 1.de simonia.Cum igitur tex.iste loquatur de infirmo, in dubio in telligendus est de omni infirmo, qui est in periculo mortis, ita ꝙ comprehendat infectum pestilentia.

Prædictis tamen non obstantibus, con trariam opinionem puto ueriorem, uide licet regulam non habere locum hoc ca su:ex eo, quia licet infectus pestilentia, dicatur constitutus in periculo mortis; non tamen potest dici infirmus, nisi per quandam fictionem, & habito respectu ad periculum imminens ex illo morbo tam contagioso, ex quo infectus, adeò est aeris participatione contaminatus, ut facile euitetur ab aliis.Et tali respectu po test homo se infirmum existimare,cū pos sit ex infectione statim generari pestilen tia,& eum necare.Et ideo prudentis erit, tali tempore,se,& sua ita componere, ac si infirmus esset, & se cerneret moriturū. Verè tamen & realiter considerando rem ipsam,infectus pestilentia sanus est,& nō infirmus.Nam infirmus dicitur, qui iacet in lecto,& febre corripitur.l.1.§.sed scien dum.ff.de ædil.edict.& notat glo. in sum ma 16.quæstione prima, & not. in capi tulo cum infirmitas,de pęnitent.& remis sio. Cum igitur regula ista sit stricti iuris & exorbitans a regulis iuris communis, debet de proprio & uero infirmo intelli gi,non de præsumpto:alias sequeretur il lud inconueniens,ꝙ senes, de quibus su pra proxime diximus, qui infirmorum numero continentur,furiosi,absentes, & alii omnes,qui infirmis æquiparantur,iu xta tex.in l.2.§.furiosus.ff.de iure cod.cō prehenderentur sub ista regula. quod nō est uerum. Intelligenda igitur erit in casu proprio infirmitatis, cum sit odio sa, & stricti iuris. Et hoc quo ad primum.

Circa secundum quis tenetur in dubio probare infectum, mortuum fuisse infra uiginti dies? Dicendum est,ꝙ opponens de regula,ex eo,quia resignatarius habet intentionem fundatam de iure, ꝙ taliter

 mortuus

mortuus, præsumatur mortuus post uigesimum diem. Ratio est, quia quælibet infirmitas in dubio præsumitur durare longo tempore, saltem per annum, ut probat Card. in c. cum inter. de elect. per tex. in c. communiter. 33. dist. Sequitur Alex. in l. furiosum. 2. col. C. qui testa. face. pos. Et ideo infirmitas longum impedimentum reputatur in dubio. l. si longius. in princ. de iudic. Sequitur Dec. in c. prudentiam. in 4. col. de offic. deleg. Et illud dictum sequuntur Mod. Taur. in l. 1. num. 539. ff. de offic. eius. Non obstat, ꝙ in morbis peracutis, ueluti pestilentia, uelocissimè homo moritur, ut dicit Bar. de Pisis, in tract. pestilentiæ, in princ. ex mente Hippocratis in tertio Prognosticorum, & in secundo Aphorismorum, c. 23. & Gale. in primo de morbo, c. 4. Quia respondetur hoc non esse simpliciter uerum, sed secundum complexionem, & alia accidentia infirmi, hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Bergomen. in tractatu pestilentiæ, in 2. parte, fol. 5. ꝙ licet peracutæ ægritudinis non transeant 14. diem, secundum Hippocratem: tamen dicit ꝙ iste latro pestiferus pabulat, & diuagati potest in corpore humano per quadraginta dies, & tandem infirmum interimere. Quæ quidem opinio, cum ex multis medicorum locis satis comprobetur, tum ex sæuissima illa, & multis seculis memoranda anni 1537. pestilentia, quam ipsi uidimus, fit manifestior. Iacuerat. n. per idem tempus in domo Reuerend. Cardinalis Laurentii Sanctorum quatuor, eius tunc etam auditor, peste languens, quidam nomine Turion, Nicolai sigillatoris sacræ Pœnitentiatiæ famulus. Is cum diu hoc morbo torqueretur, tandem quinquagesimum diem transgressus, obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit. Nã Secretarius principis Orangæ, tune exercitus Imperialis in illa sæuissima urbis direptione Ducis, pestilentia tactus, ultra quadragesimum diem languens, uitã protraxit, tandem ex eodem morbo decessit. Io. etiam Bono. eiusdem Cardinalis famulus pestilentia correptus, sexagesimum diem cum gemitu transgressus, ex eodem morbo expirauit. Deficeret mihi tempus pariter & papyrus, si infirmorum omniũ casus, & temporis longi excessum discurrere uellem. Plures enim reperiuntur, quàm Sibyllæ folia. Sic itaque dictum Hippocratis & aliorum intelligendum est, concurrẽte habitudine corporis cum mala dispositione, ut apparet quotidiano usu. In dubio tamen ægritudo præsumitur longa, nisi probetur contrarium, & hoc erit arbitrariũ, ut dicit Alex. in l. furiosum, in 2. colum. C. qui testa. face. pos. Et ista opinio communis est, ut patet ex his quæ dicit Abb. in d. c. cum inter. Et eam sequitur late quidam Mod. Hispanus Pet. de Biaxio in tract. de elect. in 1. parte. c. 6. in 2. col. Et ex istis habes unum priuilegium singulare infirmitatis, ꝙ licet secundum medicos infirmitates peracutæ extinguant hominem in decimoquarto die, per ea quæ dicta sunt superius: hoc tamen de iure nõ procedit, quia præsumitur omnis infirmitas longius durare. Et dicenti hominem fuisse mortuum ex tali morbo peracuto infra dictum terminum, incumbit onus probandi. Quia, ut dixi, semel infirmus semel præsumitur infirmari, nisi probetur contrarium.

Nec mirandum est, si in hac materia cõiecturali, Iurisconsulti ad auferendum lites illud tempus extra ordinem medicorum commenti sunt, quia uidemus in simili, ꝙ hodie communiter homines intra quinquagesimum & sexagesimum annũ moriantur, ut ex sepulchris defunctorum inspicere licet. Et utinam nobiscum cum Psalmista tam bene ageretur, dicente, Et erit uita hominis 70. anno. in potentatibus 80. Nam satis nobis consultum fuisset. Et tamen lex non curans præfixum illud Prophetæ tẽpus, neq; rursus cursum ipsum quotidianum breuioris uitæ ante oculos obseruantem, quasdam alias lõgioris æui coniecturas sanxit, diffiniens hominum uitam ad centum usque annos posse protendi, trãsferens onus probandi in asserentem oppositum, ut in l. fi. C. de sacrosanct. eccles. Rationem uerò illius præsumptionis uitæ cẽtum annorum scribit notabiliter Crinitus, ex mente Arabũ, lib. 7. de honesta disciplina, capit. 9. capta coniectura ex pondere drgmarum cordis humani, ut ibi latius per eum. Sic igitur

Igitur, licet medici infirmitatem peracu tam certis ueluti cancellis circumscripse rint, nos tamen alio respectu longius protrahimus.

1 Ergo hoc primum infirmitatis singulare priuilegium erit, quod etiam in peracutis morbis præsumitur quis eousque uiuere, donec probetur mortuus. Quæ quidem probatio incumbit asserenti, iuxta uulg. l. qui dicit. de probatio. Sed quando huc deuenimus, ut de specialibus priuilegiis infirmitatis mentio fiat, operepretium erit, quædam alia infirmitatis singularia priuilegia prædictis annectere, quando et materia istius regulæ affinis est, et ex postulare uideatur, quæ longa lectione rete xui. Erunt enim numero ferè nonaginta. Quæ quoniam experfa reperiuntur in iure, neque obuiam cuiquam uolenti occurrunt, et illa alias iunior multo labore colligi prætermittenda non duxi. De primo priuilegio diximus.

Secundum priuilegium speciale infirmitatis erit, quod licet propter infirmitatem quis non sit remouendus ab officio, ut in c. scripsit. cum duobus seq. 7. q. 1. Nec coniugati ob eam causam separari possunt, ut in c. 2. de coniug. lep. et in c. hi, qui 32. q. 7. Neque etiam tutor propter infirmitatē ab administratione remoueri debeat, ut in l. solent, de tut. sicut nec iudex, cui ex successione administratio defertur, ut in cap. grandi. de suppl. negli. prælia. lib. 6. Bar. in l. cæcus. ff. de iud. Tamen habes tex. singularem in l. 3. C. de off. præfec. prær. Ori. quod iudex propter infirmitatem remoueτur ab officio. Et ita ibi Salic. summarium scribit.

Tertium speciale priuilegium infirmitatis, ponit tex. in l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui, uel alie. iur. Vbi propter infirmitatem longinquam patris, tollitur præsumptio, quòd filius natus in domo, et uicinis scientibus, præsumatur filius illius infirmi.

Quartum, quia licet quis non excusetur ea ignorare, quæ publicè proclamantur, ut in l. si tutor. C. de peri. tuto. tamen infirmus excusatur, text. est notab. in cap. si. qui mat. accus. pos. tradit Bar. in l. is potest. ff. de acq. hær.

Quintum singulare priuilegium infirmitatis est, quia sicut impensa funeris præfertur cuicunque alii creditori, ut est tex. notab. in l. impensa funeris, ff. de relig. et sump. fu. Sic eodem modo et impensa facta in infirmum, præferetur cuicunque alteri creditori. Ita singulariter Bald. in l. in restituenda, per illum text. C. de pet. hær. Et hoc bene nota.

Sextum speciale priuilegiū ponit text. in l. i. ff. de off consul. ubi collega, inchoata per suum collegam potest complere, et exequi, quādo alter collega est infirmus.

Septimum, quia commodatarius tenetur ad impensas faciendas seruo commodato infirmo, secundum distinct. tex. noc. in l. in rebus. § possum. ff. commod.

Octauū, usufructuarius tenetur etiam ad impensas faciendas in seruum infirmum, in quo habet usumfructum, l. sicut impendia. ff. de usufru.

Nonum priuilegium. quia seruus infirmus censetur interim seruire, et tempus infirmitatis computatur in tempore conuento. text. est notab. in l. cum hæres. in §. Stichus, ff. de sta. ho.

11 Decimum, quia per seruum etiam infirmum usumfructum retinemus. l. arboribus. §. de illo. ff. de usuf.

Vndecimum, quia contractus factus ab infirmo medico, potest rescindi per officium iudicis. Casus est singularis in l. medicus. ff. de uar. et extraord. cog.

Duodecimum, quia contumacia non cadit in infirmum, l. contumacia. §. pœnam, ff. de re iud. Bar. in l. i. in 1. col. ff. de in integ. rest.

Decimumtertium, quia propter infirmitatem detentus, a facto promisso sub pena, excusatur. bonus tex. in l. fi. §. pe. ff. ad l. Rho. de iac. Et hoc non procedit solùm in infirmitate propria, sed etiam suorum, ut Alex. tradit in d. l. quæsitum.

Decimumquartum, quia cōtractus nominatus habetur pro impleto ex parte eius, qui propter infirmitatem fuit impeditus. l. si pecuniam. in prin. ff. de condi. ob causam.

Decimumquintum, quia iudex delegatus superueniente infirmitate mutatur. l. si longius. in princ. ff. de iudic.

Decimumsextum, quia impensæ factæ in infirmum etiam inuitum & contradicentem, repetuntur, glos. est singularis, in c. prouidendum 83. dist. quam glos. confirmo ex aliis duabus sing. gl. positis in l. Stichus, ff. de pecul. leg. quæ dicunt, quod beneficiatus in statu suæ personæ nunquam potest opponere, quod utiliter in eum non sit gestum. Quas gl. notandum ad limitationem l. utiles. ff. de pet. hær. Et illas gl. ibi Bar. approbat, & easdem sequitur Io. And. in c. cum C. laicus, de foro comp. li. 6. in nouc.

Decimumseptimum quia medicus tenetur gratis curare infirmum pauperem, gl. est not. in d. c. prouidendum. 83. distin. in uers. infirmus, in princ.

Decimumoctauum, quia licet testamentum factum ab eo, qui postmodum mortem sibi consciuit, si metu criminis hoc fecit, nihil ualet: tamen si fuisset infirmus, & propter impatientiam doloris suæ infirmitatis hoc fecisset, non irritatur testamentum. l. 2. C. qui testa. face. pos. cum suis concord.

Decimumnonum, quia sententia lata contra infirmum, iudice sciente, est ipso iure nulla. l quæsitum cum gl. not. ff. de re iu.

Vigesimum, quia licet in die Paschatis nulli ciui liceat ruri commorari: tamen si in infirmitate est detentus, excusatur, tex. est notab. in c. nulli. de consec dist. 5.

Vigesimumprimum, quia infirmus omni tempore & indifferenter debet baptizari, quamuis alias non posset nisi certo tempore baptizari. tex. est in c. quod cum, c. seq. de cons. dist. 3.

Vigesimumsecundum, quia procurator qui regulariter post litem contestatam non potest mutari: tamen propter infirmitatem mutari potest. l. uel in iudicio. ff. de proc.

Vigesimumtertium, quia arbiter post susceptum arbitrium, licet regulariter teneatur & cogatur causam dicere: tamen propter infirmitatem excusatur. l. licet. ff. de arb.

Vigesimum quartum, quia licet regulariter habenti tutorem curator non soleat dari: tamen si tutor est infirmus, datur eius periculo. §. fi. Inst. de cur. l. solent. ff. de tut.

Vigesimumquintum, quia infirmo aliquem inculpanti de maleficio non creditur. l. si quis in graui. in prin. ff. ad Sill. tollit enim præsumptionem calumniæ, tex. est notabilis in l. qui cum maior. §. fi. ff. de bo. liber.

Vigesimumsextum, quia manumissus à domino, in seruitutem reuocatur, quando domino suo infirmo suffragium non præstitit. l. alimenta. ff. de lib. agno.

Vigesimumseptimum, quia monachi qui alias prohibentur comedere carnes, tamen si sunt infirmi, bene possunt comedere. text. est notabilis in c. cum inter monasterium. de statu monach.

Vigesimumoctauum, quia socius qui occasione societatis incidit in infirmitatem, computare potest expensas factas in infirmitate suo socio, ac si in societatem expendisset. Casus est notabilis in l. socius qui in eo. cum l. seq. ff. pro socio. Quod limita singulariter non procedere in mandatario, qui exequendo mandatum factus est infirmus. Casus est singularis in l. inter causas. in §. non omnia. ff. mand. Quod bene not.

Vigesimumnonum, quia dominus non curando seruum suum infirmum, priuatur dominio eius. Casus est notabilis in l. 1. §. & seruus. C. de lati. liber. tollen.

Trigesimum, quia si filius, uel hæres non curauit testatorem infirmum, perdit hæreditatem. Casus est notabilis in l. si quis de prædictis, in auth. ut cum de app. cog.

Trigesimumprimum, quia maritus qui uxorem suam infirmam non curauit, perdit lucrum dotis. l. ab hostibus. § si uir. ff. sol. mat. & ibi gl.

Trigesimumsecundum, quia emptor qui seruum infirmum non curauit, non potest agere redhibitoria, contra debitorem, tex. est in l. quid si nolit. §. mancipium. ff. de ædil. edic.

Trigesimumtertium, quia licet regulariter testes ad iudicem debeant uenire: tamen si sunt infirmi, mittitur ad domum eorum. tex. est in l. ad egregias. ff. de iureiur.

Trigesimumquartum, quia infirmus, uel ualetudinarius excusatur à munerib. personalibus, tex. est in l. prætor, in prin. ff. de uaca. mune.

Trigesimumquintum, quia si unus ex compromittentibus seu litigantibus coram arbitro non adfuerit, aduersa ualetudine impeditus, pœna in effectu non committitur, tex. est in l. si cum dies. §. si quis ex litigantibus. ff. de arb.

Trige

Trigesimumsextum, quia delegatus impeditus propter infirmitatem, potest alteri committere uices suas. text. est in c. si ꝓ debilitate. de offic. deleg.

Trigesimumseptimum, qoia licet alias electores infra octo dies teneantur electo suam electionem præsentare, alias incurrunt certam pœnam: tamen si infirmitate sint detenti, excusantur, ut in cap. cupientes. §. certum. cum gloss. uersi. alia iusta. de elect. lib. 6.

Trigesimumoctauũ, quia licet beneficiatur ad ordines ꝓmoueri cogatur, alias priuatur beneficio: si tamen infirmitatis impedimentum prætendit, non cogitur, secundum dictum notabile gl. magnæ in c. licet canon. est gl. antepe. de elect. in 6.

Trigesimumnonum, quia confessio facta in infirmitate, se infirmus cõualescat, non inducit obligationem, ut plenè per Bart. in l. cum quis decedens. §. codicilis. ff. de leg. 3.

Quadragesimũ, quia se infirmus exculpat aliquem, tollunrur indicia cõtra eum orta. Ita singulariter tenet Bald. in l. 1. in ult. col. C. commu. de leg.

Quadragesimumprimum, quia si legati infirmentur legatione sua, debet eis solui quoad redire possint. Ita notabiliter Bar. in l. si cui, §. tandiu. ex qui. cau. ma. per illũ tex. quem dicit menti tenendum, quia sæpe occurrit.

Quadragesimumsecundum, quia si fiat substitutione legato, uel hæreditate contemplatione certæ infirmitatis, ꝙ eo liberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia legatum uel hæreditas non debetur substituto. Casus est not. in l. alumnæ. §. fi. ff. de adim. leg. quem ibi Bar. multũ cõmendat.

Quadragesimumtertiũ, quia licet alias contra debitores absentes latitantes fiat uenditio bonorum per creditores: tamen contra debitorem infirmum uenditio fit, ꝓcuratore dato bonis, causa cognita. tex. est in l. si quis instituat. in fi. ff. de hęr. inst.

Quadragesimumquartum, quia æger, seu infirmus non tenetur mittere procuratorem: ut uidetur uelle gl. no. in d. l. si quis instituatur. in fi. de quo tamen omnino uide Bar. in l. 1. ff. de di. & temp. ptæscri. & in l. 3. §. si quis. ff. si quis cau.

Quadragesimumquintũ, quia ille, qui in iudicio sistere promisit, & infirmitate sit impeditus, exceptione adiuuatur. tex. est in l. 2. §. si quis. ff. si quis caut.

Quadragesimumsextum, quia rectores qui tenentur ad alimenta officialib. suis, illa etiam debent, se infirmentur, & tenentur ad pullos, & similia, licet non ad medicinas. Ita notabiliter Bar. in l. legatis. ff. de alim. & cib. leg.

Quadragesimumseptimum, quia clericus infirmus non residens in ecclesia, nihilominus percipit quotidianas distributiones. tex. est no. in c. 2. de cler. nõ resid. li. 6.

Quadragesimumoctauũ, quia infirmus non præsumitur donare causa mortis, nisi de restituendo conueniat uel fiat mentio mortis. tex. est notabilis in l. Seia §. fi. ff. de don. cau. mor. Sequitur Alex. & communis opin. in l. quæ dotis. colu. 2. num. 6. ff. solu. mat.

Quadragesimumnonũ, quia benemeritus est qui curauit infirmũ, & est sufficiẽs causa ad manumittendum ipsum, etiam à filio minore uigintiquinque annis, ut in l. etiam. §. ex præterito. ff. de manumiss.

Quinquagesimum, quia si medicus ꝓmisit curare infirmũ certo morbo laborãtem, si ipsum sanarit, & postmodum reincidat in eundem morbum, tenetur pro eodem salario illum iterum curare. gl. est notabilis in l. maritus. ff. locati. de quo uide ibi Bart.

Quinquagesimumprimum, licet alias gratia extinguatur negligentia eius, qui uacantem præbendam petere poterat, & non petiit, tamen si infirmitate fuit detẽtus, non expirat ipsius gratia quin eius uigore aliam postmodum uacantem possit petere. glos. est notabilis in c. si clericus. in uer. negligentem. de præbend. lib. 6.

Quinquagesimumsecundum, quia episcopus infirmitate detentus, suffraganeos suos cõsecrare nõ ualens coepiscopo suo uel alii uices suas mandare potest. tex. est in c. quod sedem. de offic. ord.

Quinquagesimũtertiũ, quia notarius infirmus potest facere, ꝙ de eius protocollis alius sumat instrumentum. Ita notabiliter Bar. in l. quædam. §. nihil interest. ff. de edẽdo. cum limit. de qua ibi per eum.

Quinqua

Quinquagesimumquartum, quia famulus infirmus debet habere salarium suum tempore infirmitatis glo. est in l. arborib. §. de illo. de usufruc Sed in hoc ueritas est in contrarium, quam habes per glo. Bart. in l. si uno. §. item cum quidam in ult. col. ff. loca. De qua re post Alex. ibi in apostil. latius scribit quidam doctissimus Moder. Bononien. nomine Vlpianus de Zanuis, in §. iuris prudentia, in 10. & seq. col. insti. de iusti. & iure.

Quinquagesimumquintum, quia famulus qui non potuit seruire certo tempore propter infirmitatem, potest alio tantundem tempore seruire, & habere integrum mercedem, secundum quod notabiliter distinguit Bart. in d. l. si uno. §. item cũ quidam. in fin. Vbi Moder. & latiùs Io. Baptista Caccialup. in repe. diem functo. q. 47. ff. de offi. asses. & Ias. in l. si ita stipulatus essem abs te. col. pen. ff. de uerbor. oblig.

Quinquagesimumsextum, quia infirmitas probatur per sacramentum ipsius infirmi, ut in Specu. in tit. de appel. §. 7. uersic. quid ergo. Quem refert Bal. ubi pulchrè per eum in l. quæsitum. ff. de re iudic.

Quinquagesimumseptimum, quia propter infirmitatem procuratoris uel auditoris quis excusatur à prosecutione causæ appellationis. Et licet Old. opponat aliqua in consilio suo 297. quem uide: tamẽ prima opi. est uerior, & approbata in Rota, ut refert D. Guliel. Cassiod. in collecta. deci. tit. de appel. decisio. incip. firma est propositio.

Quinquagesimumoctauũ, quia presbyter, qui in infirmitate uoluit intrare monasterium, & refutauit beneficium, non impeditur, si conualuit, repetere beneficium, si non est factus monachus text. est in c. 1. 17. q. 2. facit c. 2. de uot.

Quinquagesimumnonum, quia infirmus sacerdos prohibetur, ac etiam excusatur celebrare. gl. est in c. illud. 27. q. 1.

Sexagesimũ, quia infirmitatis præsumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum. c. tenor. & ibi doct. extrà de re iudic.

Sexagesimumprimum, quia impensæ factæ in monachum infirmum qui est in studio, reddunt abbatem, uel patrem obligatũ. uide notata per Spec. in tit. de salario. §. 1. uersic. quid si monachum.

Sexagesimumsecundum, quia infirmus diuturnus adnumeratur inter personas miserabiles, ut in l. 1. quando Imperat. inter pupil. & uid.

Sexagesimumtertium, quia infirmus non tenetur ieiunare. c. 2. & ibi Abb. de obserua. ieiunii.

Sexagesimũquartum, quia infirmo consentiente, alius substituitur in dignitate in totum, sed superior decernet ægrotanti alimenta, quandiu uixerit, & hoc fieri potest sine peccato, cum non procedat ex pactione ægrotantis & substituti, sed ex iuris dispositione & superioris, ut per Abb. in c. tua nos. in fi. de cler. ęgrot.

Sexagesimumquintum, quia excusatores missi ab infirmo ad iudicem, ad allegãdum infirmitatem, possunt etiam testificari de infirmitate, & eis creditur. Ita notatur in cap. querelam. de procu. Vbi D. Alexand. de Neuo post alios hoc notabiliùs prosequitur.

Sexagesimumsextum, quia qui propter corporis inualiditatem officium implere non potuit, & ob hoc ad aliud officium aspirauit, nihilominus fungitur priuilegiis, quæ competunt illis, qui perfecerũt. text. est notabilis. & ibi Bar. in l. ex agentibus. C. de princ. agent. in reb. lib. 12.

Sexagesimũseptimũ, quia qui infirmos uisitare negligit, peccat uenialiter, ut in c. unum orarium. §. aliàs ea demum. 25. distin.

Sexagesimumoctauum, quia sicut non est obligatorium iuramentum quod non potest seruari sine interitu salutis æternæ, ita non est obligatorium iuramentum, qđ non potest seruari sine interitu salutis corporalis. Ita habes per glo. Ioan. And. & D. Abb. in c. si uerò. de iureiur.

Sexagesimumnonum, quia monachus, qui non potest eligere solitariam cellulã, & à cõgregatione discedere: tamen de cõsensu abbatis causa infirmitatis potest: dũ modo intra septa & clausuram monasterii habitet. Tex. est no. in c. monachũ. 20. q. 4. Quod qualiter procedat, dixi latissimè in trac. meo de offi. & pot. maio. Pœnit. & sacræ Pœnitentiariæ. & tract. breuium. nu. 31. & 32.

Septuage

Septuagesimũ, quia licet aliàs mandatarius in præiudicium mandãtis non possit renuntiare mandato: tamen si impeditus est aduersa ualetudine, potest. l. si mandauero §. si. cum l. seq. ff. mand.

Septuagesimumprimum, quia si rector ecclesiæ in sua infirmitate multa expẽdit, & plura contraxerit debita, successor tenetur. c. 1. ubi D. Abb. de solu.

Septuagesimumsecundũ, quia officiales digni, qui propter infirmitatem non possunt exercere officium, non tenentur seruire per substitutũ. pulchra glo. & Bar. in l. 1. §. diuus. in ult. col. ff. de uar. & extraord. cog.

Septuagesimumtertium, quia denuntiatio facta per medicũ, qui dicit aliquẽ infirmum, uel ꝙ sit remansura cicatrix, nunquàm aliquid operatur, nisi pręcedat iudicis inquisitio diligens. Circa hoc tex. est singularis, & ibi exclamat Bart. in l. semel. C. de re mil. lib. 12.

Septuagesimumquartum, quia medici uocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confessionẽ inducere, neque quicquam debent persuadere pro salute corporis, quod tendat in animæ periculũ, cap. cùm infirmitas. de pœnit. & remiss.

Septuagesimumquintum, quia prior conuentualis non potest alibi residere, quàm in loco monasterii: tamen propter infirmitatem potest. tex. not. cum glo. in clem. 1. in §. sanè. de statu monach.

Septuagesimumsextum, quia si abbatissa intra annum infirmitate detenta non facit se benedici, non priuatur, ubi aliàs priuaretur. tex. est cum glo. in clemen. attendentes. §. statuimus. de statu monach in uer. rationalis.

Septuagesimumseptimum, quia licet clericus non possit exire extra chorum ante finem officii: tamen ex causa infirmitatis superuenientis potest. clem. 1. de celebrat. miss. in glo. in uer. rationabili.

Septuagesimumoctauum, quia infirmitas est iusta causa dispensandi super pœna delicti cum aliquo. gl. cum tex. in clementina prima, in uer. necessitate. in § si qua uerò. de priuileg.

Septuagesimumnonum, quia licet tempore interdicti sit data potestas celebrandi conuentui, & tunc nõ possint alios admittere ad audiendum diuina: tamen si ille conuentus non haberet nisi tres ministros, quorum duo essent infirmi, ille tertius potest alios admittere, ne priuilegiũ esset inutile. glos. pen. in cap. licet. de priuileg. in 6.

Octuagesimum, quia tribunus militũ debet ualetudinarios militum uisitare & inspicere, an propter hoc sint licentiandi. l. officium. in fi. ff. de re milit.

Octuagesimumprimũ, quia infirmitas procuratoris tollit præsumptionem reuocationis resultantis ex iudicio suscepto per dominum. cap. si quẽ. in fine, de procurat. libro sexto.

Octuagesimumsecundum, quia miles propter infirmitatem impeditus uenire ad diem commeatus excusatur. tex. est notabilis in l. qui cõmeatus. ff. de re milit.

Octuagesimumtertiũ, quia perpetua infirmitate laborans, excusatur à tutela uel cura. l. 1. C. qui morbo.

Octuagesimumquartum, quia licet sint paria, quòd testamentum ordinetur ore tenus ab ipso testatore coram testibus, uel quòd coram ipso testamentum ordinatum legatur à notario testibus, ut in l. hac consultissima. §. ad eũ C. qui testa. fac. poss. tamen si coram testatore grauiter infirmo illa scriptura esset lecta coram testibus, per hoc non probaretur testamentum illud fuisse suum, nisi expresse probetur, quòd illa scriptura lecta de uoluntate testatoris ordinata fuit. Ita pulchrè & notabiliter dicit Ioan. And. in additione Spec. in tit. de testa. §. in primis. quem Doct. in d. §. & cum humana. referunt, quod bene nota.

Octuagesimumquintum, quia operæ infirmi, inutiles sunt l. pen. ff. de re uend.

Octuagesimumsextum, quia legatum infirmæ ætati factum, ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur. text. est de hoc in l. ciuitatibus. in princ. ff. de leg. j.

Octuagesimumseptimum, quia licet cõiunctus mortem coniuncti scire pręsumatur: fallit tamen nisi coniunctus sit infirmus. Ita Bar. in l. is potest. ff. de acqui. hęr. per tex. in c. cum in tua. qui matr. accus. poss. sequitur Alexan. in l. Titius. §. Lucius

tius.in 2.col.num.5.ff de liber.& posthu.

Octuagesimumoctauum, quia infirmi propter infirmitatem nubere debēt, quia ut dicitur Ecclesiast.36. Vbi nō est mulier ingemiscit æger. Et una ex causis quare matrimonia procurantur, est, ut in tribulatione consolentur: alias pauci contraherent, cum pauci reperiantur sani: secundū Barto.in tracta. de tyrannide, & Aeneam Syluiū, epistola 37. Debet tamē hoc prius infirmus spōsæ releuare, ne inde scandala nascātur, ut notatur in cap. quemadmodum.de iureiurand.& in ca.1. & 2.de conitug.leproso.

Octuagesimumnonū, ꝙ infirmus in extremis constitutus, præsumitur sanæ mentis, nisi cōtrarium probetur, ut dicit Abb. in cap.dilectus.numer.9.& 13.de success. ab intesta.

Nonagesimum & ultimum, ꝙ infirmitas non facit aliquem actum nullum, nisi sanam mentem excludat. Anton. in cap. ex transmissa.de renuntia.

Hæc de priuilegiis infirmitatum succincte, & quasi per transennā dicta sufficiant: quæ longè magis ampliari & discuti potuissent: tamen breuitati studens, ne in immensum cresceret opus tantum medullā ueritatis adnotare uolui. Si quis tamen alios casus ad infirmitatem pertinentes uidere uoluerit, ad indices recurrat, qui bus ista addere poterit. Nam facilis est inuentis addere.

QVAESTIO X.

QVero, an regula ista habeat locum in infirmitate animi, & non corporis?

SOLVTIO. Potest teneri ꝙ non, cùm ista regula propriè intelligenda sit, & infirmitas mentis resignationē prohibet, sicut & cæteros actus.l.in negotiis. ff. de regu. iur. Et hoc de plano procedit capiendo infirmitatē mentis pro furore. de qua in ca. si quis insaniens.& c.1.15.q.1. & in clem. si furiosus.de homic. Et isto casu debet cōstare resignationem in furore factā fuisse, ut prædicta procedant: secus autem, qñ resignatio reperitur facta à furioso, qui modo est sanę mentis. Quia ex quo clare non constat factam fuisse in furore, in dubio præsumeretur facta in sana mente, ut Bal. dicit in sua Marg. in uers. furiosus. & in l. si per illum text. C. de hær. instit. & tradit latè Alex.& Mod. in l. furiosum. C. qui testamen.fac.pos. Si uerò infirmitas animi capiatur pro ira, uel odio, uel alia passione, ut capit glo. in summa.15.q.1. idem dicendum est, quo ad effectum istius regulæ. Sed maius dubium est, nunquid renunciatio in talibus passionibus facta, ualeat? & de facta per iram non est dubium, ꝙ non ualeat per ea quæ late scribit Iason in l.si filiam.in 2.colu.C.de inoffic.test.& Fel.in cap.Matth.decimo. De facta in gaudio, habes glo. in uerbo balneum in §. serui uerò. Institu. de liber.& text. in ca.unusquisque.22.q.4.& de facta per metum habes in ca.abbas.quod metus caus.& decis. 202.de renunt.in antiq.cum concor.ut late scribit Deci.in consil.219. Et eodē modo de ebrio dicendum est, ut in cle. si furiosus.de homicid.& in dicta gl. summæ.

Tamen aduertendum est quia de resignatione facta colore iracundiæ, ex eo, quia per prius episcopus male illum tractauerat. Dom.& Præpo. aliique in cap. q̄ periculosum.7.q.1. tenent renuntiationē ualere, licet possit statim beneficium repeti. secus tamē ex interuallo. Ita dicūt ibi Doct.& sequitur Decius in c.2.in 2.col. de rescri. Itaque ad istas passiones nō adaptatur regula, quæ requirit talem infirmitatē, quę non impediat renuntiationem. Sed passiones animi præfate, quia occupant intellectum & libertatem iudicii, non adaptantur huic regulę, cum resignatio facta durantib. huiusmodi animi infirmitatib. sit nulla, neq; potest in ea militare distinctio istius regulæ, uidelicet, si renuntians moriatur infra uiginti dies, uel post: quia ista distinctio præsupponit resignationē ualidam ab infirmo sanę mentis factam.

QVAESTIO XI.

QVero, quid si infirmus ex uulnere nō lethali, ex quo nō putabat se moriturum, renuntiet, qui posteà ex superueniente infirmitate sua, aut medicorum culpa, non ratiōne vulneris decessit: utrum isto casu procedat regula?

SOLV

SOLVTIO. Casus iste alias accidit in Rota in Ptisico, ut refert hic Fel. in quibusdam remissionis: nihil tamē determinat, sed se remittit ad quasdam allegationes, quæ non reperiuntur in rerum natura. Et glossator etiam hic de ista quæstione meminit, licet eam dubitatiuè resoluat & uidetur magis inclinare in partem negatiuā uidelicet, non habere locum regulam, Motus, quia regula requirit infirmum de ipsa infirmitate mortuum, qui uero moritur ex casu superueniente, non dicitur ex eadem infirmitate mori. Et omissis cauillationibus, ista opinio mihi placet. Pro qua est decis. Bart. Veronen. in consil. 62. magnificè, &c. & Soci. consil. 168. primo aspectu. cum pluribus aliis concor. quas congerit quidam Modern. Neapolitanus in quibusdam uotis suis nuper impressis uoto. 24. col. penult. Et istā opinionem in terminis istius regulę tenent Moder. de Sylua in tracta. benef. in 3. parte. q. 46. per rationē quam ponit gloss. hic.

Et ista opinio ratione suaderi potest, quia illa uerba, De ipsa infirmitate, &c. hic posita, denotāt causam finalem & propinquam respectu dictionis, De, quæ secūdum communes doctrinas causam primā & immediatam, & sic finalem importat, ut notat Bart. & Moder. in l non dubium. per illum tex. C. de legibus. cum concord. ut congerunt Decius, & alii Moder. super tit. si cert. peta. in 2. & 3. lectu. & in l. certi conditio. in princ. ff. si cert. pet. Cessante igitur causa finali, uidelicet, ꝙ renuntians non de ipsa infirmitate, sed de alia noua superueniente moriatur, cessat ratio regulæ, & qer consequens dispositio. Vacabit igitur beneficiū per resignationem, & nō per obitum, ut uoluit ista regula. Et ita secundum istam opinionem iudicauit Rota in vna Compostella coram me de anno præterito pro Ioan. Gaiozo.

Est tamen aduertendum, ꝙ ad effectū, ut quis dicatur mori ex noua infirmitate & non ex eadem antiqua, debet hoc plene probari per iuramenta Medicorum, & probationes concludentes, ut fuit seruatū in illa Compostellana. Et quanuis glo. in l. 1. C. de de emenda. ser. teneat, ꝙ probetur noua infirmitas, si infirmus post triduum uisus fuerit ire cum baculo. Quam glos. sequitur Ange. in tractatu Maleficiorum. in uerbo, & dictus Titius in prin. & Ang. in l. ꝙ si nolit. §. qui mancipium. ff. de ædil. edict. & Petr. de Ancharan. in consil. 284. incip. iure stricto. & alibi sępe. Tamē Abb. & plerique alii in cap. 2. de cler. percuss. non tenent illam gl. Imò uolunt, ꝙ si vulneratus moritur post 8. menses, præsumitur mortuus ex eodem vulnere. per text. ibi. ad idem tex. in ca. continebatur. de homic. Et propter hanc opin. diuersitatem fortassis Bart. in l. si in rixa ff. de sicar. col. fi. tenuit, ꝙ hoc sit arbitrium iudicis, & sequitur Barth. Veronen. in consil. 41. incip. licet inuitus. in 5. col. & in multis locis hoc doct. dñt, quos breuitatis causa nō refero.

Sed quia ex prædictis non habetur clara resolutio huius dubii, ego pro decisione istius materiæ distinguerem tres casus. Primus est, quando constat apertè vulnera tum omnino ex uulnere cōualuisse, & agebat ea quæ sani facere consueuerunt, uel longo interuallo post decessit. Nam isto casu regula ista non habet locum: quia quæ ex interuallo fiunt, non dicuntur in esse. Sed præsumetur hoc casu infirmus mortuus ex noua causa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expressè tenet Bald. ut uul plures alios omittam, in consi. 328. an uulnus fuerit mortale, &c. in 2. uolum. Secundus est casus, quando adhuc infirmus ex vulnere non lethali non erat totaliter sanus, sed tamen erat iām extra periculum: quia uisus fuit fortè post triduum cum baculo incedere, iuxta gloss. in d. l. 1. nec sunt aliæ probationes. Et tali casu, quia potuit uulnerato superuenire spasmus, uel aliqđ aliud accidens, & tunc tales coniecturæ arbitrio iudicis reliquuntur, qui ex uariis argumentis motum animi sui formare pōt. Et ita procedat, quod dicit Bart. in d. l. si rixa. cū simil. Et isto casu onus probandi incūbit dicēti esse mortuum ex noua causa. Quia in dubio p̄sumit̄ mortuus ex eadē infirmitate. Et ita Rota sæpe interpretatus est regulā istā in causa Cōpostellana corā me, & in alia corā R. P. D. Nicol. Tertius casus est, qñ sumus in dubio, ꝙ nō sūt aliquę cōiecturæ p̄ter hoc, ꝙ vulnus nō erat lethale. Et tali casu p̄sumēdū est ifirmū mortuū

ex

ex vulnere,& erit locus isti regulæ. Et hoc, casu militāt,quæ dicunt Bal.in c.i.in prin. quib.mod.feud.amit.& Ange. & Salyc. in d.l.i.uolentes, vulneratum præsumi in dubio mortuum ex vulnere. Limitatur tamē iste ultimus casus non procedere, quando ageretur de puniendo vulnerantem pœna mortis:quia tūc in dubio mitior interpretatio facienda esset, ut notabiliter declarat Hippolytus de Marsiliis in cons. suo 7. incip.summi cœli Deus. super istis tamen uide Fely.in cap. presbyterum. de homic. qui notabiliter ista declarat. Et ex prędictis ad aliam quæstionem infertur, quam proposuit R.P.D. Marc. Episcopus die 5.Iulii. 1538.in vna Leodien.canonicatus, uidelicet, nunquid infirmus ex morbo Gallico, quem manifestè constat,nō esse morbum periculosam uitæ, præsumatur mortuus infra 20.dies ex eodem, an ucro ex super ueniente infirmitate? Et resolutio apparet ex prædictis, ꝙ præsumitur mortuus ex eadem infirmitate : & qui dicit contrarium,tenetur probare. Et ita Domini transierunt, licet materia alias disputata non fuerit,q̄ in ueritate disputatiōe nō īdiget.

QVAESTIO XII.

QVid si aliquis sanus renuntiet, sed in actu præstandi consensum, vulneratur,& ibi moritur, an dicatur beneficium uacare per obitum, aut per resignationē, quo ad affectum regulæ?

SOLVTIO. Considerato principio, dicitur vacare beneficium per renuntiationem,cum tunc infirmus non fuerit, quod requirit iste tex. Sed atttento fine.i.consensu,qui perficit renuntiationem,& consideratur hic in regula ad effectum numerationis 20.dierū,uidetur cōcludēdū cōtrariū.

Quid tenendum?Putarem ista duo tempora considerari quo ad hoc, ut iste text. procedat,uidelicet, in principio & in fine resignantem fuisse infirmum. Nam ista regula requirit infirmitatem, & sic istā qualitatem. Et ideo debet omni tempore concurrere,iuxta ea quæ dicit Bal.in c.constitutus.de rescri. Sicut dicimus in testamēto,ꝙ tribus temporibus capacitas requiritur.§.in extraneis.Insti.de hære.qualit.& dif Si igitur renuntiatio per papa fuit admissa tempore consensus reperiatur infirmus, puto beneficium uacare per renūtiationem,quæ tunc dicitur ucre facta, quando Papa admisit. Nam consensus, qui postea præstatur, trahitur ad tempus admissæ resignationis, cum sit potius ad executionem inuentus,quàm ad ualiditatē gratię,ut traditur in c.quædam de renunt. Ita refert Cassiodorus fuisse in Rota tentum. Et hinc est,ꝙ ille consensus post obitum resignantis præstari potest, uigore bullę Alexādrinæ,ut sæpe in Rota me præsente, practicatum fuit,præsertim in vna Placen tina Archidiaconatus coram R.P.D. Marcellō,& alibi dixi. Et ponit idem D. Guli. in alia decis. Et licet regula illa Moderna computet illos viginti dies,à tempore præstiti cōsensus:requiritur tn̄ ꝙ tempore cessionis resignans fuerit infirmus: & ꝙ ex illa infirmitate infra uiginti dies computādos à die cōsensus,decesserit. Hodie tamē per extrauag.bonæ memoriæ Clemētis 7. & per reg. S. D. N. Pauli 3.sublata est ista difficultas,qui tantum uoluerunt infirmitatem tempore præstandi cōsensus adesse licet resignans sanus fuerit.

SECVNDA PARS
Concernens beneficia.

QVAESTIO XIII.

QVæro, utrum ista regula locum habeat in eo qui cedit commendæ?

SOLVTIO. Iste casus cōtingit in Rota de anno 1519.in causa de Funes,coram D.Bartholomæo de Petra sancta: cuius facti seriem D.Guli.Cassio. olim Rotæ auditor, in quibusdam collectaneis decisionū Rotæ refert,quæ modò præ manibus plurium uersantur,vt ibi per eum. Et tunc causa sæpius posita, Rota uariauit. Nam quinque ex Dominis tenuerunt partem negatiuam,uidelicet, regulam locum nō habere. Alii aliam partem sunt sequuti. Sed ut clariùs ueritas istius quæst. per cōtraria demonstretur,quædam motiua, & argumenra pro utraque parte referā,ex quib.posteà resolutio huius q.colligetur.

Quòd igitur ista regula non habet locum in cessione commendæ, adducitur primò,quia regula ista non facit mentionem

nem de cessione commendæ, sed de resi gnatione beneficii, ideo casus omissus di spositioni iuris communis relinquitur: iuxta uulg. cap. susceptum. de rescrip. lib. 6. & l. commodissimè. ff. de libe. & posthu.

Præterea, quia uerba istius regulę non uidentur posse adaptari ad commendam, sed potiùs repugnant, cùm de benefi cio collatiuo loquantur, & quòd inti tulum datur, ut patet ibi, conferatur, &c. & de beneficio in quo inducitur uaca tio, ut patet ibi, uacare censeantur, &c. Sed beneficia commendata non conferũ tur, neque uacare dicuntur, vt tenet Fede. de Se. in tract. de perm. beneficiorũ. q. 15. & Roma. in consilio 350. & Rota in an tiq. decisio. prima, de concessio. præbend. Et hoc idem pro stylo Cancellaria Apo stolica introduxit, quæ ex eo quòd men tem Pontificis interpretari uidetur, Consi storium papæ appellatur, ut inquit decil. 362. in nouis. Igitur cessantibus uerbis re gulæ, eius ratio & dispositio cessat.

Accedit, quia intentio papæ non præ sumitur fuisse de eo, qđ uerba non impor tant. l. quod constitutum. ff. de test. mili. & tradunt Moderni Papiens. in l. i. in 3. co lum. uersicu. tertiò facit. ff. si quis in ius uoca. non ierit. Item quia ratio istius re gulæ sumpta ex uisceribus. c. fi. de renun tia. libro sexto, quę fuit, ut fraudes euiten tur, quibus expectanter & ordinarii delu di poterant, cessat in commendã, cùm in ea prædicti non fraudentur. Ex eo, quia cõmenda inducit quodammodo reserua tionem, uel saltem afficit beneficium, ut declarat Rom. in cons. prædicto, post Arc. in c. is cui. de elect. l. b. 6. & Compost. in c. cùm à nobis. eo. ti. & sequitur Ioan. Fræc. Pauinus in tract. de offic. & pot. cap. sede uac. in 3. q. secundæ partis. & Lapus in ad di. ad tract. Fede. de permut. be. q. 15. Et ta men ordinarii expectanter conferre, uel acceptare possunt beneficia reseruata, uel affecta: ut concludit idem Ro. in cõs. 342. & in cons. 160. in proposito casu. & consi. 442. post Calde. cõs. 9. titu. de prēb. Et hodie habemus regulam Cancellariæ, secundum quam ita iudicauit Rota in una Zamoren. Archidiaconatus coram R. P. D. Marcello de mense Ianuario. 1532.

Et quòd expectantes beneficia commen data (eò quia affecta acceptare non pos sint) tenuit Rota in una Valentina paro chialis de Pego, coram R. D. Io. Paul. de mẽse Nouemb. M.D.XXXIX. quicquid dixerit Soci. in consi. 32. sequutus Roma. in quodam consi. qui hoc non dicit, & il lud consilium fuit à Rota reprobatum, ut refert R. P. D. Iac. de Simoneta, in trac. res.

Suadetur ista opin. ex eo, quia ista regu la est correctoria, pœnalis, & exorbitans à iure communi, liberam facultatem à iure tributam, possessoribus auferens, resignan di sua beneficia, & pœnam annullationis prouisionis inducens, iuxta l. senatus. ff. de contrahen emp. & c. decet. cum simil. de immu. eccle. lib. 6. Sed in pœnalib. & exorbitantibus secundum communes do ctrinas, uerba propriè & strictè capi de bent. l. cum quidã. de lib & posthu. c. odia. de reg. iur. lib. 6. Et adeò hoc uerũ est, qđ in tali materia, etiam à maioritate uel idẽ titate extensio prohibetur, ut not. in au then. qnas actiones. C. de sacrosan. eccles. Cùm igitur uerba istius regulæ sonent de beneficiis, quæ in titulum dantur, ad com mendam trahi non debent, quæ à titulo differt, ut in c. dudum. de elec. & c. qui plures. 10. q. 1.

Confirmatur ista opinio ex his quæ scribit Old. consil. 179. quæritur. Vbi con cludit extrauagantem iniunctæ Bonifa cii VIII. positam sub tit. de elec. quæ lo quitur de literis expediendis super eccle siarum prouisionibus, non habere locum in ecclesia commendata. Et sequitur Frã. Paui. olim Rotæ auditor egregius in d. tract. de of. & pot. c. sede uac. fol. 41. Ces santibus igitur uerbis, & ratione regulæ, eius dispositio cessare debet. c. suggestũ. de deci. cum uulg.

Præterea, quia, ut dictum est, ista reg. lo quitur de beneficiis quæ dantur in titulũ, sed commenda non est tit. & ppà incom patibilitatem non inducit, ut in c. dudũ. el 2. de elect. Sicut etiam uidemus quòd habens beneficium regulare in commen dam, cogi non potest, ut profiteatur reli gionem, ad quam titularis compellere tur. Ista sunt in effectu quæ pro ista parte negatiua facere uidentur.

Quibus

Quibus nõ obstantibus contraria pars, suis etiam rationib. & argumẽtis defendi potest. In primis facit, quia commẽdæ nostri temporis ex usus patrisfamilias, hodie loco titulorum habẽtur: & beneficiati de fructibus illarum disponunt, ut de beneficiis titularibus, quemadmodum tradit Prępositus, vulgo Card. Alex. in c. cùm autẽ. 44. distinct. in 6. col. & in c. si quis. in pen. col. 58. distin. Quam interpretationem sæpe accepit Rota, & sequitur Troilus de Malutiis in consil. suo in materia commẽdæ post tract. suum de sortib. impresso.

Secundò, pro hac parte facit quia regula 30. de familiaribus Cardinalium, habet locum in commenda, attenta eius mente, licet de ea mentionem non faciat, ut sæpe in Rota iudicatum fuerat. Et hoc idem dicebatur de regula de uerisimili notitia, & de reg. de idiomate. In quibus licet de cõmenda nullum sit uerbũ, ex mente tamen ad commendas adaptantur. Quia uirtus legis non in cortice uerborum, sed in sensu & mẽte, quæ uerbis est pręferenda, cõsi stit. l. scire. ff. de leg. & l. scire oportet §. aliud de execu. tu. cum simil. ut traditur in c. intelligentia. de ueib. signific. & in c. Melchior. 1. q. 1. Sed ratio & mens huius regulæ, est fundata ad obuiandum fraudib. quæ possent ita fieri commendatarios cedentes, sicut per titulares resignantes. Igitur &c. Et ad colligendum mentem regulæ, illud afferre potest: quia si Papa fuisset de ea interrogatus, uerisimiliter ita statuisset. Igitur habendum est pro expresso. l. tale pactum. §. fi. cum ibi not. ff. de pact. Quæ quidem lex procedit, nõ solùm si per modum statuti, sed etiam rescripti, cõuentionis, & alterius dispositionis aliquid cautũ existat, secundum Bald. Paul. de Castr. & Mod. ibi, & Card. consil. 51. 2. col. Attenta igitur mente, & similitudine rationis fit extensio de casu expresso ad alium non expressum, iuxta gl. in c. si postquam. de elec. lib. 6. & clemen. 1. eod. tit. cum concor. ut scribit Deci. consil. 15. in 3. col.

Accedit prędictis, quia quandoq; uidemus causas à sede Apostolica commendatariis, sicut titularibus committi. Ergo nõ debet inter eos fieri aliqua differentia. Plura alia fundamenta, & rationes pro utraq; parte adduci & excogitari possent sed quia ab eo, quod decreui, breuitatis instituto longius quàm par sit, diuagaret, omitto: præsertim cùm hanc eandem quęstio. nouis aliis motiuis latissimè dispu tem in regula de triennali, q. 4. & in pluribus aliis regulis huius tractatus, ubi uidẽdum erit.

Pro resolutione tamen potest breuiter dici, quod aut loquimur in commendis temporalibus, & procedunt omnia argumenta quæ pro parte negatiua adducuntur: aut loquimur de commendis perpetuis. Et ex quo illæ eqparãtur titulis, ut dictũ fuit, tali casu pcedũt rationes in cõtrariũ alleg. Quib. accedãt, q Collectarius in c. si. de fil. presby. Gaspar de Perus. & Aeneas Sabi. in tract. refer. in 2. & 7. fo. tradũt. Vbi in simili q. quærunt, an per dationẽ in cõmendam desinat beneficium esse reseruatum: distinguunt, aut commenda est tẽporalis, & non desinit, iuxta consil. Soci. 32. Aut est perpetua: & quia tunc Papa de beneficio plenè disponit, sicut per collationem, expirat reseruatio. Ita dicunt præfati Doct. ibidem, plura ad hoc alleg. quæ breuitatis causa non refero.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, An ista regula comprehendat ecclesias, siue beneficia cõsistorialia?

SOLVTIO. Noua est difficultas, hactenus nõ decisa ex eo, quia talib. ecclesiis prælati, habita prius discussione in consistorio, præficiuntur: & sic absolutè actus resignationis non est liber. Et propterea Cancellaria consueuit transire expeditionẽ in similib. ecclesiis cum derogatione istius regulę ad maiorem cautelam, prout etiam attestatur Reuerẽd. dominus meus, multis seculis memorãdus, Dominus Laurent. Puccius Cardin. Sanctorum quatuor, in quibusdam suis memorialib. Cuius quidem stylus, quando iura non refragantur, sequendus esset. arg. c. olim. de consue.

In contrarium facit, quia ille stylus non habet in se fundamentum iuris, & regula ista generaliter loquitur, & eius ratio militat in istis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum, quia si lex non excipit, nec nos excipere debemus leg. 1. ff. de usu aleæ, &c. Et quia ista beneficia consistorialia re

lia regulariter sunt magni momenti, & facilius in eis fraudes committi possunt, cũ a pluribus appetantur & desiderentur. Et propterea magis militat dispositio istius regulæ, quæ ad excludendas fraudes emanauit.

Breuiter puto primam opin. de iure ueriorem: pro qua est decis. I.ap. in alleg. 84. col. pen. ubi quærit, an in generali concessione etiam ad reseruata, & deuoluta, ueniant Abb. de quibus consistorialiter prouidetur. Et dicit quòd non, per plures rationes quæ militant in casu nostro, quas non refero, cum ibi uideri possint. Et pro ista opin. ulterius facit, quia uidemus reg. de publicandis resignationibus in consistorialibus locum non habere, ut alias Rota tenuit, & retulit mihi olim Dom. Petr. And. Gamarus, Et ratio decisionis fuit, quia in huiusmodi beneficiis cessant fraudes, propter quas repellendas regula ista condita fuit, uidelicet, ne per huiusmodi resignationes infirmorum procuratas, ordinarii & expectantes ab eorum iuribus excluderentur, quæ ratio cessat in istis beneficiis consistorialibus, cum de illis etiam per obitum uacantibus, ordinarii prouidere non possint, neque illa expectantes acceptare ualeant, & sic per huiusmodi resignationes non fraudantur, præsertim q̃a ista beneficia non consueuerunt prius cõcedi, quàm persona resignatarii per Papã & Cardinales approbata fuerit, & ideo in conferendis huiusmodi beneficiis alius modus ab aliis diuersus obseruetur, ut patet in regulis. præsertim Clem. 7. & aliorũ Pontificum super hoc editis. Nam per cedulam, & non per supplicationem huiusmodi beneficia Papa in cõsistorio proponit, & de illis prouidet, & dato, ꝙ in renunciatione infirmi consideraretur aliqua sinistra suspicio, præsentia & certa scientia Papæ proponentis, purgãt omnem suspicionem, & ideo in eo non debet seruari subtilitas istius regulæ, quia ut dicit Bal. in l. rescripta, in 3. col. C. de preci. Impe. offe. in consistorio principis non curatur de solennitatib. iuris: quia ibi magis attenditur ueritas, q̃ iudiciorũ ritus seu solennitas: arg. l. j. §. si quis. ff. de quæst. Hinc dicimus ꝙ in causis, quæ in consistorio principis agitantur, nullum fatale currit, ut dicit antiquus ille doctor Vbertus de Bonacurso, de quo Spec. & Io. And. tam sæpe faciunt mentionem in pract. sua, ti. de impe. exec. Et rõnẽ adducit, quia nemo est tantæ autoritatis, qui possit nolentem principem ad conuocandum consiliarios coarctare, ut in auth. de app. & intra quæ temp. §. ad hoc sancimus, colla. 4. quæ habetur, C. de temp. app. auth. sed & lis. Aliam tamen rationem assignant doct. quę facit ad propositum: quia coram principe ordo iuris non seruatur ut est tex. in c. ad petitionem, de accus. quẽ not. dicit Bal in c. 1. §. fi. col. fi. in fi. de no. for. fid. Et hoc tenet idem Bal. in l. fi. C. de legib. post Inn. in capit. in causis, de re iud. Nam corã principe silet omnis lex, cum ipse idem sit lex animata in terris. Vnde patiendo coram se contra iuris ordinem procedi, uidetur dispensare, ſm Inn. in c. i. de li. conte. & tenet Io. And. & Abb. in d. c. in causis. & Angel. in l. princeps. ff. de leg. Hinc est, ꝙ quando causa examinatur in consistorio, dantur nouæ dilationes, nec attenditur subtilitas iuris, ut tradit Bar. in l. in offerendis. per illum text. C. de app. Multa. n. introducta sunt præter ordinem iuris in cõsistorio, in quo, ut dixi, silet omnis lex, & ille stylus procedendi multum differt ab aliis obseruationib. curiæ. Inde est, ꝙ licet de iure communi in generali dispõne periurus absolui uideatur, tamen in negotiis tractandis in consistorio nunquam cẽsetur sub generali dispensatione periurus includi, nisi specialiter absoluatur propter serenitatem & maiestatem loci, ut tradit Fel. in c. testimoniũ, in 6. col. de testib. Ista tñ quæ dicta sunt, limitantur non procedere, qñ propositio eorundẽ beneficiorũ fieret corã solis cardinalib. congregatis, Papa absente: q̃a tunc solennitas iuris, & regulæ requireretur, ut dicit Bald. in auth. sed & si qs, col. pe. uers. quicquid. C. de test. & idem dicendũ est, qñ hoc fieret corã solo Papa sine card. Nã licet Papa possit q̃dã sine Card. expedire, illa tñ sunt parui momẽti, ſm Ant. de Bu. post Io. And. & Host. in c. antiqua. de priu. Sed ubi sunt negotia consistorialia, illa solus expedire nõ põt, ut dicit Bal. in l. fi. per illũ tex. C. de di uer. resc. ubi refert Vib. Papam, Oratorib.

Florentinis supplicantibus, ut quædam negotia suæ patriæ priuatim expediret, respondisse. Illud negotium consistoriale, & ꝙ summi pontifices non consueuerunt talia negotia consistorialia in camera expedire, sed in publico consistorio: quod etiã Carolum Imperatorem aliis idem supplicantibus respondisse refert, & sequuntur Mod. Pap. in rub. de const. in 17. col. Tamẽ hoc dictum Bal. in d. l. fi. dubitabile uidet. Nam clarum est ꝙ condere legẽ, per quã omnes subditi ligantur, dicitur de rebus arduis, & est maximi imperii, ut dicit Bar. in l. imperium. ff. de iuris. om. iud. per tex. in l. 1. ff. de const. prin. & in l. non ambigitur. ff. de leg. & tamen Papa & Imperator possunt facere leges in camera sua sine alicuius consilio, ut dicit Cy in l. humanum. C. de legib. Sequitur Bonif. Rotæ auditor in proœm. clem. §. hæc sane. in 3. col. num. 36. & hoc sentit. Bar. & Bald. in l. fin. C. de leg. Dictum igitur Bald. in d. l. fi. procedit de honestate, non de potestate. Reliqua ad consistorium Papæ pertinentia uidenda sunt per Card. Pap. cui pulcherrimam epistolam scribit ordine 278. cuius initiũ est. Magna est autoritas consiliorum, &c. quo in loco designat ordinem & stylum, quem habere solent & debent pontifices & cardinales proponendis causis & negotiis in consistoria, longè differentem ab aliis curiæ consuetudinibus.

Ex prędictis igitur habes conclusionẽ, ꝙ ista regula non habet locum in beneficiis quæ conceduntur per renuntiationẽ in consistorio papæ. Quia, ut dixi, ibi cessat omnis solennitas regularum. Vbi etiã de regula de ualore exprimẽdo, uidemus quę in consistorialibus locum non habet, ut ibi latius scribam.

QVAESTIO XV.

QVæro, an ista regula habeat locum in beneficio unito?

SOLVTIO. Dicas quòd non: quia regula loquitur de beneficiis, & beneficiũ unitum non dicitur amplius beneficium, sicut ante unionem, sed perdit nomen beneficii, & concludit Rota decis. 370. nota ꝙ ubi beneficium in antiquis, & decis. 10. de rebus eccl. non alie. sequitur Mar. Soc. in c. sicut unire, de excess. prælati. 8. q. 12. & Dominicus in c. sunt personæ. §. fi. col. fi. de priuilegio. lib. 6. Cedens igitur tali beneficio, nihil dicitur cedere, cum sub titulo illius beneficii, cui unio facta fuit, sit confusum, & effectũ una massa, & corpus.

Hinc est ꝙ non ualet de tali permutatio, ut concludit Egid. in tract. permut. in 3. parte, & ultra ipsum probat hoc idem in alio trac. simili, quidam doctor innominatus qui habetur in formis, ut dicam in reg. de annali & triennali possessore; ad quæ conferunt, quæ scribit Pet. de Perusio, & Ioan. Bapt. Cac. in tract. de reuo. unionum, in 7. c. & Mod. in tract. benefic. q. 12. 3. partis.

QVAESTIO XVI.

QVæro, an ista regula procedat in trãslationibus pensionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quæ adducit And. Sicul. in c. ad audientiam, el 2. de rescrip. Dum multis rationibus contendit pensiones regulari debere secũdum naturam beneficiorum. facit etiam pro ista opin. quia tex. in cap. mandatum, de rescri. loquens de beneficiis, habet locum in pẽsionibus, prout tenet ibi Imol. in princ. & Andr. Sicul. ibi in 3. colum. num. 15. & etiam Anto. Corsetus ibidem. Quorum opinionem sæpe Rota, me præsente, sequuta fuit. Ergo pariformiter regula ista quæ emanauit ad tollendas fraudes resignantis infirmi in trãslatione pensionis procedet. Nam uidemus quòd sicut de beneficio in impetrationibus. ita hodie debet fieri mentio de pensione, ut tradit glo. in regula 61. in fi. & Mod. in c. in nostra. de rescrip.

Prædictis tamen non obstantibus ueritas se habet ĩ oppositũ. Et ita tenet Rota ꝙ ista regula in translationibus pensionis non procedat. Et iste casus contigit tempore Leonis 10. in personam Ioann. de Vrias Episcopi, & Ferdinandi Hispaniarum regis oratoris, qui in articulo mortis nutu magis, quàm uerbis in suum nepotem pensionem mille ducatorum transtulit, & tunc post plures disputationes

fuit

fuit tentum translationem ualuisse, non obstan.regula,&hoc in ratione fundatur, quia regula ista loquitur de renuntiatione,sed pensio renuntiari non potest,licet possit transferri de licentia papæ,quę quidem licentia,nec regulariter hodie, neq; tpe Clem. 7. concedebatur, ista ratione, quia pensio est quædam seruitus super beneficiis non seruientibus ecclesiæ concessa. Nam pensionarii † non laborant in ecclesia,neque seminant,& tamen metũt & fructus sine labore manducant, contra naturæ ordinem, nam conueniens est, ꝙ qui commodum percipit, etiam incõmodum sentiat dicente Apostolo, Qui non laborat non manducet,ut in c.clerici.1.q. 2.& l.secundum naturam. ff. de reg. iur. frangit enim pensionis impositio ęqualitatem iustitiæ,quæ dictat prǽmia unicuique dari secundum qualitatem laborum. c.ius militare 1. dist. nam qui altari non seruit, inde præmium habere non meretur.c.charitatem,& c.ecclesiasticis, 12. q. Cum igitur pensionis impositio odiosa sit,meritò eius translatio prohibita fuit, ne inconuenientia multiplicentur. Regula ergo ista quæ in renuntiatione loquitur, non habebit locum in translatione, quæ non solet,uel saltem de raro concedi & iura ad ea quæ raro fiunt,non adaptantur,vulg.l.nã ad ea.ff.de legib.Pręsertim, quia ista regula de beneficiis loqtur, quæ de ratione tituli spiritualia sunt. Pensio uerò in temporalitate consistit, ergo de uno ad aliud non bene infertur, quia ex diuersis non fit illatio cap. 2. de translat. epis.l.Papinianus,exuli.ff.de mino.& l.fi. ff.de calum.Et hoc latè probat Io.Bap.de S.Seuerino in suo tract. pensionum. post Mod.in c.cum.M.post gl.ibi de const.&in d.c.audientiam. Nam clarum est appellatione beneficii pensiones non contineri, ut dicit Dominus in c.quamuis,de præb. lib.6.in prin. Hinc est ꝙ licet beneficium uacet propter crimen, non tamen uacat pensio:quia non est beneficium,& teneri non potest à laico,ut tenet Card.in clem. 1.§.eadem. de supp.negligen.prӕl. sequũtur Mod.de Rippa in repet.c.2.nu.128.de iudic.Ex hoc enim infertur,ꝙ licet habẽs beneficium teneatur ad officium .i. recitare horas canonicas,ut in c.fin.de rescr.lib. 6.& referunt omnes in c.1. de celebratione Missarum. Tamen habens pensionem ad illud non obligatur, ut tenet ille antiquus doctor Hiero. Paulus Hispanus in illo libello,qui uulgo Practica Cancellariæ appellatur,fol.51.& sequitur Iaco.de Ferrariis in tract.de hor.can.& sentit Io.Bap. de S.Seuerino in tract.pens.q.fin.& reassũmit D.Pet.And.Gammarus Rotæ auditor in tract.de off.leg. ubi latius super hoc diuagatur.Et ratio prædictorum est,quia officium sequitur beneficium sicut uenator leporem. Qui habet igitur beneficium dicat officium: alias sequeretur, quòd si ex uno beneficio darentur tres pensiones,ꝙ unum beneficium obligaret quatuor personas ad dicendum officium, quod absurdũ. Ille igitur qui habet titulum spiritualitatis,ad officium tenetur:non autem habentes pensiones,quæ commodum merè temporale continent, quod in laicum cadere potest.Nam pensiones ęquiparantur contractibus profanis, ut tradit Ro. in cõsil.429.col.4. beneficia uerò ultimis uolũtatib.æquiparantur,quæ sunt piæ, ut per gl.fi.c.1.de conces.præb.lib.6. Hinc est,ꝙ sola uolũtate põt cassari & remitti pensio absq; licentia Papę,sicut quælibet res profana,ut tenet Præp.post gl.in c.Agathosa. 63.dist.quẽ sępe tpe meo Rota approbat. Secus tamen est in beneficiis quę sine uoluntate superioris dimitti non possunt.

G 2 Sic

ANNOT. IOAN. MIL.

† Vnde qui sub prætextu decanorum,seu collegiatorum,cũ id munus non impleãt, aliis se muneribus conantur subtrahere,eorum fraudibus esse obuiandum, certi iuris est: ne quis sub specie muneris,quod minus exequitur, alterius muneris oneribus releuetur,ideoque si quis eorum sub nudæ appellationis uelamine collegiatum, seu decanum se appellat,sciat pro se alium subrogandum, qui prædicto muneri sufficiens adprobetur,ut l.qui sub prætextu.C.de sacros.eccl.

Sic etiam uidemus, ꝙ pensiones sicut beneficia non permutantur: quia nō ueniūt appellatione beneficiorum, ut dicit Card. in cle.i.in 17.q.de reb.eccl.non alie. Et pari modo per promotionem pensionarii non uacat pensio, sicut beneficium secundum Card. in Cle.1.§.1.in 6.quæst. de sup. neg. præl.

Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & pensionem longum esse discrimen. Dispositio igitur istius regulę in uno loquēs, in alio locū nō habet. arg. c. susceptum, de rescr. lib. 6. Præsertim quia cessat commoda ratio istius regulæ, quæ fuit, ne per huiusmodi resignationes ordinarii uel expectantes defraudentur, ad quos dispositio beneficii uel acceptatio pertineret, si fraudulenta cessio non præcessisset. Sed ista ratio non habet locum in translationibus pensionum, per quas nullus prædictorum defraudatur. Igitur, &c. Et tenēdo istam opinionem ad rationes in contrarium factas per An. Sic. latè uidēt Mod. in tract. benef. in 3. q. 1. partis, col. 7. ubi uidendum erit. Tamen licet istæ rationes de rigore iuris sint ueræ, iustius tamen uideretur huiusmodi translationes sub regula comprehendi, quia ex hoc maior ecclesiarum fauor resultaret: & diuini cultus argumentum: nam admittere translationes super beneficiis ecclesiasticis, nihil aliud est quam seruitutem propagare.

QVAESTIO XVII.

QVæro, utrum ista regula procedat in beneficiis iurispatronatus, ad quæ per præsentationem quis assumitur?

SOLVTIO. Decius in cons. 224. inci. in casu proposito. contendit probaret negatiuam, ex eo, quia ista regula est exorbitans & odiosa, & in beneficiis collatiuis loquitur: ergo non debent extendi ad istū casum, ut ibi late per eum. Adde pro ista opinione, quia uidemus huiusmodi beneficia sub nominationibus regum non cadere, ut tradunt Mod. in tract. benef. 3. q. 2. partis, neque sub quacunque gratia ēt amplissima, ut late probant ijdem Mod. in d. tract. in 11. q. 3. partis, & communiter doct. in c. 2. de præb. lib. 6. Lap. alleg. 96. sicut etiam extrau. execrabilis beneficia huiusmodi iurispatronatus non comprehendit, ut iidem Mod. dicunt in d. q. 11.

In contrariū facit, quia considerata mēte regulæ idem dicendū uidetur in beneficiis iurispatronatus, prout olim fuit in Rota disputatum in causa Naneren. capellaniæ per Ludouicū de interamne aduocatum qui postea fuit auditor, per istam rationem. Quia ex quo dicta regula annullat collationem, per consequens uidetur prohibere omne necessarium antecedens ad illam l. oratio. ff. de spons. & c. solitæ. de maior. & obe. cum similibus. Sed præsentatio est antecedens ad institutionem quæ sub nomine collationis comprehenditur. Igitur &c. Ita dicebat ille aduocatus. Et tenendo istam opinionem ad dicta Decii potest facile responderi. Nā non obstat, quòd ista regula sit exorbitās quia hoc non est uerum simpliciter, cum potius considerata eius mente & ratione concordet cum iure communi. de quo in capitulo 2. de renun. lib. 6. Vnde spiritum rationis accepit, ut dicunt Moder. in tract. benef. in 3. parte, q. 18. & ante ipsos hoc dicit Io. de Anania in c. fi. de collu. deteg. & hoc idem in terminis tenet Card. Maurocenus in d. c. 2. in ult. q. quem refert, & sequitur Ioan. Aloisius Tuscanus olim aduocatus consistorialis doctissimus in quodam suo consilio, quo latè probat hanc regulam, & tex. in d. c. 2. eundem spiritum & mentem habuisse: licet in tempore hic addito differant. Sic itaque isto respectu, quia ista regula iuris communis concursum habet, fauorabilis dici potest. Et licet secundum quid regula posset dici exorbitans, ex quo collationem ordinarii tollit, ut dicit Roman. in consilio 342. incipiente, quo ad primum, secundum quod posset procedere dictum Decij. Per hoc tamen absolute concludi non potest, quòd sit odiosa. Quia quando actus se potest habere ad fauorem & odiū iudicauit fauorabilis, prout de statuto, quod stantibus masculis filiæ non succedant, dicunt Moderni in lege uenia. C. de in ius uocand. facit illud quod de Velleiano dicitur, in lege qui exceptionem. ff. de condictio. indebit. Et quia emanauit

emanauit ad repellendas fraudes, quæ utili tatē animæ respicit, fauorabilis dicitur, per ea quæ Bar. & Mod. tradunt in l. si constā te, in 9. col. in ptinc. ff. sol. matr. cum aliis, quæ scribit Ias. in l. fi. ff. de in ius uoc Et se cundum hoc lata fieri debet interpretatio. Et quamuis regula de collatione loquaf, quo casu uideretur excludi præsentatio, iuxta casnm, c. cum illis. §. i. de præbe. in 6. illud in ambitiosis procedit, ubi stricta fit interpretatio, ut dicunt Domin. & Phil. Se cus uero in materia fauorabili, uel indiffe rente, ut ista. Quia tali casu uerbum colla tio, lato sumpto uocabulo præsentationē comprehendit, ut concludit Rota in decis. 448. incip. fuit dubitatum, utrum habens, in tit. de præb. in nouis. Hinc uidemus, quod tex. in c. auaritiæ, & in c. q̄ sit, & in c. ut qs duas, & in c. fi. de elect. lib. 6. licet loquan tur in elect. & confirmationibus, tamen ha bent locum in præsentatione iurisp. ut cō cludit Lapus alleg. 8. & Cald. tit. de elect. consil. 8. concord. ut scribit Roch. Curt. in tract. iur. patr. in uer. honorificum. q. 39. & reassumunt Moder. in nouo tract. iur. patr. fol. 300. cum quatuor sequ. Et ita quo ad tex. in c. auaritiæ, conclusit Rota in vna Sa lamantina capellaniæ coram R. P. D. Mar cello. 13. Ian. 1533. Si, etiam & text. in c. 1. ut lite pend. lib. 6. licet de præsentatione, seu beneficiis iurisp. nullam faciat mentio nem, tamen propter pariformem rationē habet locum in dictis beneficiis, ut idem Curtius late probat in d. trac. in uerbo, ho norificum, q. 23. & repetunt Mod. in nouis simo tract. iur. pat. fol. 208. & seq. Et ita Rota tenuit in una Barch. beneficii S. Chri stophori coram eodem D. Marcello, die 26. Nouembr. 1535. Et ita uidetur etiam hic dicendum, quod regula ista, licet de bene ficiis iurispat. mentionem non faciat, nihi lominus propter eadem rationem habeat locum in eis.

Pro resolutione tamen huius quæstio nis distinguo plures casus. Primus est in præsentatione, & in ista, regula locum non habet. Ratio est, quia præsentatio per tinet ad patronum respectu uerò præsenta ti regula etiam adaptari potest. Quia si præsentatus in infirmitate constitutus re nuntiat præsentationi de se factæ, nō dici tur beneficium renuntiasse, de quo loqui tur ista regula. Ratio est, quia per præsen tationem solum acquiritur ius ad rem, ut dicunt Domini in decis. 328. in antiq. & tradit Abb. & alii communiter in c. quod autem. de iure patron. Imo plus uoluit Abb. in c. cum Berth. post gl. 3. ibi in 2. col. de re iud. quod præsentatus ante institutionē nullum ius habet in beneficio, sed bene habet ius ad petendum illud perseueran te patrono in eadem uoluntate. Et hoc di ctum Abb. sequitur ibi Fel. & plures alii, quos cumulat Curtius in tractatu iurispa. in uerbo, ius. in 4. q. & dixi latius superius in reg. proxima. q. 1. Et adeo hoc est uerū, quod si præsentatus tunc in curia moreretur, non diceretur per hoc in curia beneficiū uacare. Quia ut dicatur beneficium in cu ria uacare, requiritur quòd beneficium suum dicatur, & non debitum, ut not. Ar chi. in c. si electio. de elect. li. 6. & alii quos allegant Mod. in tract. de benef. in 1. q. 3. partis. Sic igitur isto casu concludendum est, regulam istam locum non habere.

Secundus casus est in præsentato & in stituto renuntiante tali beneficio in infir mitatem, & putarem adhuc regulam istā non comprehendere istum casum. Ratio est, quia regula ista loquitur in be neficiis, quæ liberè possunt renuntiari, & quæ per collationem superioris concedū tur. Sed beneficium iurispatronatus non est huiusmodi, quia præsentatus & institu tus non potest sine consensu patroni be neficium renuntiare, ut dicit Inn. in c. h. in fi. de ren. & hoc clarius firmat Abb. in c. si gnificatum. in 2. colu. de prebend. cum de concord. quæ congerunt quidam Moder. in tract. nono iurispatron. fol. 40 r. Et an te ipsum Rochus Curtius in eodem tracta tu, in uerbo honorificum, in 3. & 51. q. Adeo quòd si præsentatus sine consensu patroni renuntiasset, patronus posset ad tale beneficium sic per renuntiationem uacans iterum alium præsentare. Ita quod cum præsentatus & institutus in in firmitate renuntians non ualeat, nisi cum consensu patroni liberè renuntiare, ces sat in eo fraus quæ consideratur in ista re gula. Nam, ut sæpe dictum est, ratio istius regulæ fuit, ne infirmi ex illa infirmi

tate morituri sub colore renuntiationis, de beneficiis, sicut de rebus profanis, post mortem eorum dispo[redacted]uideantur: & per hoc fraudarentur expectantes, & fieret praeiudicium ordinario. Cum igitur talis consideratio non possit habere locum hoc casu deficiet per consequens dispositio istius regulae.

Tertius casus est quando infirmus renũtiat in fauorem certae personae beneficiũ iurispatronatus de consensu patroni. Et iste casus est magis dubius, si renuntians infra uiginti dies moriatur. Et certè adhuc putarem cessare regulam ex eo, quia ubi est consensus patroni, ad quem in omnẽ euentum pertineret praesentatio beneficii uacantis, siue per renuntiationem, siue ꝑ mortem cessare uidetur fraus. arg. eorum quae dicuntur in l. fin. C. de bonis quae lib. ubi minor alienans praesumitur circũuẽtus. Vbi uerò interuenit consensus eorũ, ad quos pertinet cessat fraus, facit etiam l. fin. C. de pact. Sic erit hic dicendum. Et isto casu militarent omnes rationes Decii in d. cons. Est bene uerum, quòd ubi apparet, patronum per sordes cõcessisse, aut inhabilem approbasse, ꝙ tali casu uidetur locus esse regulae. Praesertim si patronus esset clericus, in quo maior puritas requiritur. Hoc tamen non teneo pro constanti. Remota tamen fraude patroni, mihi placet opinio Decii propter dissimilitudinem collationis & institutionis. Inter quae est magnum discrimẽ, ut latè probat ibi Decius. Et quia quando papa mouetur sola uoluntate taxando numerum dierum, ut hic, non proceditur de similib. ad similia, sed prohibetur extensio, secundum Bal. in l. 3. col. 2. uers. ex quo. C. de iure dot. Solum obstat hic unum, quia licet isto casu non fiat praeiudicium ordinario, nec fraudentur expectantes, tamen militat alia ratio, uidelicet, ne de beneficiis ꝑ obitum uacaturis per modum ultimae uoluntatis disponatur. Et ista ratio procedit siue consentiat patronus, siue non, quia consensus patroni non potest facere licitum quod prohibetur, ut illicitum. arg. l. nemo potest, de leg. 1. Et ideo ex alio opinio Decii potest sustineri, ex eo, quasi si sub dispositione istius regulae beneficia iur. pat. comprehenderentur, patroni priuarentur sine culpa facultate praesentandi, & sic uideretur haec constit. in praeiudicium patronorum inducta, & hac de causa patroni abstraherentur a fundationib. & dotatione ecclesiarum, propter quam rationem dicunt communiter doct. in ca. 2. de praeb. li. 6. & Fel. in tract. quando literae apostolicae not. pat. in 1. & 2. col. ꝙ dispositio quantumcunque fauorabilis, nõ comprehendit beneficia iurispatron. nisi specialiter fiat mentio. Et ista considera tio militat omni casu quo patroni priuarentur iure praesentandi. Secus uerò ubi tale ius principaliter illis non tollitur, licet secundario, & ex post praesentati ab eis aliqua exceptione submouerentur, ut in regula de Annali, quae tali casu non cõprehendit beneficia iurispat. laicorũ non tollendo principaliter praesentationem, sed submouendo praesentatũ impetrantẽ prouisionem a papa de consensu patroni non facta mentione regulae, unde exceptio illius repellitur propter eius negligẽtiam. Et licet secũdario ex hoc uideantur patroni frustrari praesentatione facta, nihilominus hoc fit principaliter in odium patroni, sed impetrantis, & ideo considerari non debet. ar. l. si qs nec causam, & quae ibi latè notant moder. ff. si cer. pet. ut dixi in d. regula de Annali, q. 27. & in regula proxima. q. 3. Habes igitur ex praedictis intellectum ad dicta doct. uolentium sub generalibus dispositionib. non comprehẽdi beneficia iur. pat. qualiter intelligantur.

QVAESTIO XVIII.

QVaero, an regula procedat in eo infirmo qui renuntiauit iuri suo quaesito in beneficio uigore alicuius gratiae?

SOLVTIO. Iste casus contigit praeteritis tẽpib. in Rota in una Val. canonicatus, & praebendae coram D. Martino de Spinosa in qua fuit dubitatum, utrum ista regula habere locũ in eo qui resignauit ius, quod habebat solum per supplicationem signatam, nec habuerat possessionẽ, nec literas expeditas. Dubium faciebat, quia ex quo resignatio fuerat facta literis non expeditis, causa illa reducta erat ad non causam, sm Egi. decis. 644. inci. si papa prouidet mihi, & 609. impetrãs beneficium

cium. Nam supplicatio sine literis est gratia informis, ideo nihil tribuit, quia forma est q̃ dat esse rei: ideo uoluerũt doct. literas haberi loco tituli, ut Comp. in c. statuimus, ad fi. de rescr. & Ioan. And. in c. 1. de lit. cont. li. 6. Rota 457. in not. Milis in uerbo, gratia apostolica. Accedit quia rectè considerando cessat hoc casu ratio istius dispositionis: quæ fuit, ne per huiusmodi renuntiationes infirmorum defraudentur ordinarii in conferendis beneficiis uacantibus & expectantes etiam excludantur ab acceptando talia beneficia. Ideo inducta fuit prouisio istius regulæ, ut fraudes huiusmodi tollantur. Sed ista ratio non uidetur militare in resignatione iuris, quia in eo non fraudantur ordinarii, nec expectantes, quia ordinarius conferre non potest, nec expectantes acceptare, nisi beneficia uacantia de iure, & de facto ut in c. cum nostris, cum similib. de conce. præb. & in decis. 196. habens gratiam, in no. & decis. 52. tit. de cõcess. præb. in antiq. alias numero 608. inci. si aliquis expectãs.

Istis tamen non obstantib. contrariam opinionem tenuit Rota in prædicta causa Valentina, in qua die 13. Martii 1514. omnes Domini ita concluserunt, excepto D. Paulo Capisucco, à quo in scriptis istam decisionem habui, qui tenuerat partẽ negatiuam. Et ratio Dominorum fuit, quia statim q̃ supplicatio est signata, inconti nenti est ius quæsitum, & gratia est in se perfecta, per no. per Arch. Io. And. & alios in proœ. 6. in nouella, unde cum ius sit quęsitum, succedit illud, q̃ paria sunt, habere ius quæsitum ad rem, uel habere rem. l. q̃ habet. ff. de reg. iur. Vnde sicut ista regula procedit in resignante beneficium plenũ, ita locum habebit in resignante ius. Pro qua decisione optimè facit Rota 882. in ci. Nota q̃ ubi gratia est facta. in antiquis. Præterea, pro ista opinione facit mens istius regulæ: quia clarum est regulam habere locum, quãdo ille in fauorem, cuius resignatio admittitur, consequitur cõmodum resignationis, p̃p quod arguitur fraus, uel quia renũtians cogitans se moriturum, inducitur ad renuntiandum. Quo casu, ue detur successio in beneficiis & licentia libera, ut quis de illis ualeat disponere sicut de rebus temporalibus, fuit hæc regula introducta. Sed istæ rationes omnino militant in renuntiatione iuris: quia per illam acquiritur commodum resignatario, & resignans consequitur effectum, quem intendit. Igitur regula in illis procedet. Nec obstat si diceretur renuntiationem iuris posse fieri in manibus simplicis notarii, uel etiam laici. Et tamen resignatio beneficii fieri non potest, nisi in manibus habentis autoritatem instituendi & destituendi, prout dicit decisio Rotę 290. in antiq. incip. non quælibet. Quia illud procedit respectu iuris quærendi. Et ita loquitur prædicta decisio. Secus uerò ratione iuris quæsiti, quia tale ius debet in manibus superioris renuntiari, sicut beneficium, ut declarat decis. 573. quidam card. sub tit. de renun. & decis. 845. patronus. &c. in antiq.

Nec obstat q̃ ius per supplicationem literis non expeditis sit informe, quia illud est uerum, quo ad effectum canonizationis in iudicio fiendæ, in quo datum esset de regula de non iudicando literis nõ expeditis. Secus uerò de iure, quia solã supplicatio tribuit ius considerabile in extraiudicialibus, ut dicit prædicta decisio. 482. in antiquis. Imò etiam considerare tur tale ius in iudicio ad effectum canonizationis, nisi exciperetur de regula. Itaque de iure opinio Comp. non procedit, cum sola supplicatio in beneficialibus signata tribuat ius, & operetur plures effectus, quos enumerabo latius in regula de non iudi. literis non expeditis. Nec etiam obstat, si diceretur q̃ beneficium uacans de iure, licet non de facto conferri non possit, nec acceptari, quia illud non est uerũ, ut est gl. cõiter approbata in c. licet Episcopus. de præb. lib. 6. quia cum collatio & acceptatio sint actus extraiudiciales fieri possunt nulla facta citatione possessoris: quia quilibet potest conferre ius ad se pertinẽs licet nõ uacet de facto, ut dicit ibi gl. quã sequitur Abb. in cons. 34. col. fi. lib. 2. & ante ipsum cardinalis cons. 132. col. fi. & alii plures, quos omitto. Nam non est dubiũ beneficium dici uacare per obitum illius, qui solam supplicationem habebat, licet neque literas expeditas nec possessionem

 haberet

haberet, ut dicit prædicta decis. 882. Et ideo conferri potest. Et illa quæ in contrarium fuerunt adducta, respiciũt subreptionem, ut uidelicet non ualet collatio episcopi de beneficio uacante de iure, & nõ de facto, nõ facta mentione possessionis: illa, n. respiciunt impetrantem, qui debet de possessione alterius facere mẽtionem, ut ibi. Quod etiam procedit, quando possessio alterius esset colorata: si uerò esset notoriè iniusta, etiam nulla facta mentione, ualere collatio & acceptatio quo ad impetrantem: ut declarat Abb. in d. c. cum nostris & reassumit Fely. in c. in nostra. in 36. corr. de rescr. Et ita, ut dixi, secundum istam opinionem conclusit Rota, de qua quæstione dicam etiam in regula de publicandis resignat, quia etiam ibi contigit de facto.

QVAESTIO XIX.

QVæro, quid in renuntiante causa permutationis de imparibus beneficiis an ista reg. habeat locum?

SOLVTIO. D. Pet. And. Gamarus auditor Rotæ, uir certe de hac iuris disciplina bene meritus, in repe. c. 1. in 5. col. uers. sed quid dicimus, de rer. perm. lib. 6. tenet simpliciter istam regulam habere locum in resignatione facta ex causa permutationis & hoc non uidetur habere dubium, cũ in regulis antiquis & modernis expresse hoc dicatur, sed regulæ non declarant modum permutationis. Et ideo maius dubiũ est, an regula intelligatur in omni permutatione, tam de beneficiis paribus, quàm imparibus. Et ad hoc uidetur dicendum, regulam tantum restringi debere secundum terminos, c. 2. de renun. lib. 6. ut uidelicet debeat tantum intelligi de permutatione impari, quæ uidetur fraudulenta, non de alia. Nam ista regula sumpta fuit ex uisceribus d. c. 2. A quo quidem tex. ut superius dixi, ista constitutio spiritum uitæ accepit, iuxta tradita per Io. de Ana. in c. audiuimus, in 2. not. de col. deteg. qui de ista regula meminit, tex. ergo in d. c. 2. loquitur de ꝑmutatione beneficii pinguis, cum tenui ab infirmo facta, ad effectum, ut beneficium tenue uacare, & sic fraudarentur ordinarii, uel expectantes. Ergo ista regula debet intelligi s̃m terminos illius tex. Et ita de tali permutatione loquitur decisio Rotæ Thomæ Fastolli in causa 6. dubio 20. & decis. 361. nota præsumitur, &c. in antiq. Et in eadem loquitur doctus ille glossator Pragmaticæ, fol. 97. Et reassumunt Mod. in tract. de benef. in 47. q. 3. partis col. penul. & ratio istius decisionis est: quia eo ipso ꝙ permutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, præsumitur fraudulenta, ut dicit Imol. in l. filiæ meæ, & ibi Bal. ff. sol. mat. Sequitur Soc. cons. 83. miror, & c. lib. 3. Nam licet sola permutatio beneficii pinguis cũ tenui non arguat fraudem, ut in decis. 2. de rer. permu. in antiquiori, ubi tamen fit ab infirmo, præsertim cum amico uel consanguineo, nemini est dubium, talem permutationem fraudulentam præsumi, ut dicunt præfati Doctores. Facit ad hoc, quod in notabili casu infirmi consuluit Pet. de Anch. in cons. 450. inci. fuisset expediens. Et in casu prædictæ permutationis disparis ab infirmo facta, ꝙ fraudulenta præsumatur consuluit Old. in cons. 314. in 3. col. Et hoc in terminis tenuit Egi. decis. 344. facit decis. eiusdem 435. faciunt ea, quæ scribit Soc. in cons. 53. uers. præterea dicit. lib. 3. Et ita in similib. terminis tenuit Rota in una Tarac. parochialium cõram d. Paulo Capisucco. 28. Ian. 1530. quę uoluit extrauag. bonus pastor. nõ habere locum in beneficio ficte permutato cum uero, prout est beneficium de Pertica, qđ s̃m consuetudinem illius diœces. ad effectum permutationis faciendæ fingi solet, & appellatur de Pertica, ut latius scribo in decis. super hoc facta. Concludo igitur breuiter, ꝙ ista regula intelligatur tantũ de illa permutatione infirmi, de qua text. in d. c. 2. & præfati doct. præsumunt fraudem: quam in terminis istius regulæ considerat Felyn. in c. quia uerisimile. de præsump. post Abb. & alios ibi. & latius Petr. de Anchar. in consilio 388. cum aliis superius allegatis. Secus uero in permutatione, quam infirmus cum alio facit de beneficio æquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulam procedere. Et ad hoc ita dicendum suadet ratio naturalis & æquitas. In primis, quià negari non potest regulam istam exorbitare

tare à iure, & esse pœnalem. Debet igitur restringi tantum ad casum, ubi de fraude suspicatur: ubi uerò beneficia permutata cum infirmo essent æqualia, cessat fraus cessat denique præiudicium ordinariorũ & expectantium. Nam licet infirmus hoc casu dimittat per resignationem benefi cium, quod habet: nihilominus tñ aliud simile & æquale beneficiũ adquirit, quod subintrat in locum dimissi, & uacabit tan dem per infirmi obitum, quod ordinarii conferre & expectantes acceptare pote runt. Quæ ratio cessat, quando infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quia in tali casu manifesta est fraus, & prę iudicium prædictorũ per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc tantum casu regula locum habere debet, ut quantũ fie ri potest, concordet cum iure communi, iuxta not. in c. causam. de rescript. & c. cũ dilectus. de consuet.

Nec obstat, ꝙ regula ista generaliter & simpliciter loquitur de permutatione, & sic debet utranque permutationem inclu dere. licet minor ratio sit in una, quàm in alia. arg. text. in l. i. §. ꝙ autem. ff. de lusu aleæ, & aleat. Nam plus & minus non dif ferunt specie, ut in l. fin. ff. de fun. instruct. quia respõdetur, ꝙ generalitas dispositio nis ampliatur, & restringitur secundũ sub iectam materiam, ut dixit glo. fi. per illum text. in c. si Papa. de priu. lib. 6. Nec est refe renda ad ea, de quib. non est uerisimile di sponentem cogitasse, ut tradit Ias. in l. La cius. de lib. & posth. & latiùs in l. si de cer ta. C. de transact. Et hoc casu plus & minus differũt, qñ est diuersa ratio, ut dicit gl. & Bal. in l. pen. ff. de noua. Declarat Ias. in l. q bis idem in 5. col. ff. de uer. obl. dixit in tra cta. expecta. nu. 99. cũ seq. Et ultra prędicta cir ca huiusmodi pmutationes beneficiorũ te nuiũ cũ pinguib. ab infirmis factas, uidedũ est per Pet. de Anch. in cons. 383. & in cõs. 385. & Pet. de Perusio in tracta. de per. per mut. col. 7. & Andr. Sicul. in quodã suo cõ silio, cuius numerus nũc euanuit è memo ria, interruptione facta alterius negotii.

QVÆSTIO XX.

QVæro, an regula ista habeat locũ quã do fit resignatio, reseruatis fructib.?

SOLVTIO. Olim R. P. D. Dominic. de Iacobatiis, in signis auditor Rotæ, & pò steà Cardinalis, in quibusdam suis Apostil lis ab eo scriptis, adnotauit istum casum, & refert Rotam fortè tenuisse temporib. suis regulam nõ habere, locum per ea quæ dixit Card. in ca. cum olim. el 2. de priui. col. fi. uer. quęro quomodo scietur, &c. Et nihil aliud dicit. tamẽ ego satis dubito de ista decisione, ex eo, quia illa talis reserua tio in infirmo iamiam morituro, ex quo est parum duratura, uidetur quędam pal liata fraus ad effectum circumueniendi re gulam. Nam per huiusmodi reseruationẽ fructuum non cessat ratio regulę superius allegata. Nec tollitur præiudicium, quod infertur ordinariis & expectãtib. ad quod obuiandum processit ista regula. Et dictũ Card. loquentis in eo, qui uendit rem, retẽ to usufructu, non uidetur posse bene ad propositum adaptari. Et ideo cogitãdum est melius super hoc.

QVÆSTIO XXI.

QVæro, An ista regula habeat locum in beneficio patrimoniali?

SOLVTIO. Fely. hic in quibusdam suis additionibus dicit ꝙ non: ex eo, quia illius renuntiatio non nocet expectantib. nec ordinario, & proptereà cessat fraus, & dolus in ista regula. Sed aduerte, quia ista opi. non uidetur uera. In primis negari non potest beneficia patrimonialia, quæ hodie dantur in titulum perpetui bene ficii, esse uerè, & realiter beneficia ecclesia stica, & eorum appellatione comprehen di, ut tradit Fely. in c. postulasti. in 8. col. de rescrip. sicut etiam de præstimoniis, & de hospitalibus dicit Fel. ibidem. in 1. col. & in c. in nostra. eo. tit. & in ca. de quarta. de præscript. Cum igitur regula ista sim pliciter de beneficiis loquatur, non erit du bium talia comprehendere.

Non obstat ratio Felyni, uidelicet, ꝙ per renuntiationem beneficiorum patrimo nialium non præiudicetur ordinario, nec expectantib. quia hoc nõ sufficit. Nã qñ in lege cõsiderãtur plures rationes, licet una ratio cessat, aliæ militare uidentur. §. affini tatis. eũ vulg. instit. de nup. Nam pręter il lã rõnẽ, reg. ista hęc aliã, uidelicet ne bene ficia

ficia dentur per uiam successionis, postq̃ eis renuntians uti non potest. Nam infirmus uidens se iam moriturum ex illa infirmitate, fortè consilio medicorum, ne beneficium uacet per obitum, in fauorē alicuius consanguinei, uel amici renuntiat. Et sic isto modo disponit de beneficio suo non alias facturus, si infirmitatem euadere se putaret. Et hoc modo aperitur uia disponendi in articulo mortis de beneficiis ecclesiasticis, quasi per uiam testamenti, & ultimæ uoluntatis, & affectionis carnalis, quod fieri non debet. c. 1. & c. ratio. de præb. Quamobrem Romanus pontifex ad euitandas huiusmodi fraudes, disponit hic, ꝙ si infirmus renuntians moriatur infra uiginti dies, beneficium censeatur uacare per obitum. Et licet hoc casu ratio Fely. cesset, quia huiusmodi patrimoniale beneficium uacans per obitum non potest ordinarius cōferre, nec expectans accepta re: tamen non cessat prædicta ratio in qua sustinetur d'spositio, iuxta ca. si eo tempore. de rescript. lib. 6.

Nec obstat, ꝙ præsumi non debet ista fraus in infirmo maxime morituro, cū p̄sumatur potius memor salutis æternę, &c. quia hoc non sufficit, per ea quę dicit Bal. in auth. si dicatur C. de test. & in c. sicut. de testi. & in l. generaliter. C. de non nume. pecu. & Bar. in l. si quis in graui. § 1. ff. ad Sille. dicentes, ꝙ quamuis aliquis sit in extremis, non propterea, in factis suis p̄sumitur esse: Io. Euang. etiam si corpus Domini recepisset, ut dicit Bal. in §. consules. in fine. in ti. de pac. Const. opinio tamen Felyni posset vno casu sustineri, uidelicet quando renuntiatio per infirmū fieri nō posset liberè sine consensu filiorum patrimonialium, ad quos præsentatio, uel nominatio per obitum uigore statutorū, priuilegiorum, uel consuetudinis pertineret. Nam talis casu ex quo persona resignatarii censeretur adprobata per plures nō habentes interesse sanguinis, præsumeretur facta talis resignatio potius intuitu iustitiæ & utilitatis ecclesiæ, quam amore carnali, sicut diximus de beneficiis iurisp. Nā per talem consensum tollitur omnis suspicio fraudis: arg. l. fi. C. de pact. cum similib. tenēda tñ est opi. Rot. ę. pp eius autoritatē.

QVAESTIO XXII.

Quæro, An ista reg. habeat locum in officiis curiæ?

SOLVTIO. Ista quęstio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis secularibus ut sunt scriptoriæ apostolicæ, portiones, & similia officia, quæ uenduntur & retinentur ab uxoratis. Et iste casus secundū regulam Iulii, & Hadr. expeditus erat, qui expresse uoluerunt talia officia comprehēdi. Tamen secundum regulas antiquas & Moder. in quibus nihil de officiis dicitur, non comprehenduntur, non solùm, quia de illis non fit mentio, sed quia in eis cessat ratio finalis regulę quæ de beneficiis ecclesiasticis loquitur, quæ uendi nō possunt, ut officia, sed per collationem conceduntur clericis non uxoratis.

Nec obst. ꝙ in aliquibus officia æquipantur beneficiis ecclesiasticis, ut not. Soc. in consil. 53 sequitur Dec. in l. fi. in fi. nu. 2. C. de pac. quia in casu, in quo loquitur Socin. militat alia ratio multum diuersa à casu nostro: in qua nō solum uerba istius regulæ, sed etiam mens aduersatur. Nam in officiis secularibus curiæ non est prohibita successio, ex quo illa uendi possunt, & per consequens in articulo mortis trāsferri, tanquàm res profana. Nihil igitur est ꝙ ibi de successione illicita uel de fraude ordinariorum, uel expectantium suspicemur. Et ideo ista reg. in illis non procedit. Aut uerò loquimur de officiis spiritualib. de quib. loquitur tex. in c. cū accessissent. de const. & c. dudū. el 2. de elec. & c. quod Dei timorē. de sta. mo. & secundum rationem, quam in simili q. ponit Fed. & communiter alii, regula non haberet locū. sed Collectatiui contrarium tenet in c. pen. in 3. col. uersi. quid si mandetur. de uer. signi. Et pro ista opinione faciunt ea quæ tradunt Moder. in tract. benefic. q. 24. partis. Quia in istis officiis ecclesiasticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis mistis, ut officium Vicecancellarii, uel maioris Pœnitentiarii, & similibus, quæ non dantur, nisi habentibus aliquem ordinem sacrum. Et si talia officia possunt libere resignari, subiacent isti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet percipient de tēporalitate

tate, & aliquando talia officia uedantur: tamen quia sunt annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus, ludi cantur, ut spiritualia: arg. c. quanto. de iu dic. Et tenet Nicol. de Vbal. in tract. suc cess. ab intest. cleri. col. pen. Verùm hodier nis tamen temporibus prædicta officia nõ ita dantur, ut liberè cedi possint sine licen tia papæ. Ideo in eis cessat ista regula, sicut in consistorialibus.

QVAESTIO XXIII.

QVæro, an ista regu. procedat in altari bus, uel in patrimonio, ad quę quis in tit. beneficii ordinatur?

SOLVTIO. De patrimonio nõ est du bium, sed maior difficultas est in altari: tamen si illud datur in titulum, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tunc dicitur beneficium, ut nul. gl. i. circa fi. in cle. 2. de deci. Que uult, quod illa cle. quæ loquitur de beneficiis, habeat locum in altari, uel ca pella, quæ dantur in titulum. Et eandem opin. tenet Domi. in c. i. col. fi. de cõsuet. lib. 6. Et quod altare sit beneficium simplex, tenet Abb. in c. recolentes. in uer. altaria. de sta mona. Sequitur Dec. in consil. 210. uiso puncto. in 1. col. Et hoc idem in ora torio uidetur dicendum, quia ex quo da ri possunt in titulum beneficii, ueniunt eorum appellatione, ut not. Ab. in c. fi. in fi. de cens. Distinguendo tamen, ut per Mod. in c. ex parte. 2. nu. 4. de rescrip. Re gula ergo ista, quę de beneficiis loquitur, habebit locum in altaribus, capellis, uel oratoriis, quæ in titulum perpetui bene ficii concedi solent, de quibus scribunt quidam Mod. in nouo tracta. iur. patr. fol. 4. & 98. quæ non refero. Sed in titulo pa trimonii locum nõ habebit, ex quo illud datur, quousque episcopus de redditibus ecclesię prouideat, ut not. i c. tuis. de præb. & non est propriè beneficium ecclesiasti cum, licet loco tituli detur. de quibus ta men aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO XXIIII.

QVæro, an ista reg. procedat in hospi talibus? De ista q. dicam latiùs in re gulis de annali & triennali, & in quibus dam aliis regu. Ideo hic nihil scribam, quia ex rationibus ibi positis quæstio ista potest decidi.

TERTIA PARS

Varios continet casus.

QVAESTIO XXV.

QVæro, quare magis papa per istam re gulam terminum uiginti dierum, quàm quindecim uel triginta, præfixit in firmo resignanti?

SOLVTIO. Decius in consil. 20. in 2. parte, aliàs consil. 224. dicit hoc fuisse ar bitrarium, iuxta glo. ratus. in l. i. ff. de po stul. Cuius opinio ex eo suaderi potest, quia uidemus antiquos renuntiationem frau dulentã existimasse, si infirmus resignans moreretur infra octo dies, ut patet in de cis. 361. in antiq. repetita per Egid. in deci sio. 344. Aliquando enim requirebatur tẽ pus decem uel duodecim dierum, ut Fa stolus in quadam deci. refert Papa uerò hic constituit tempus uiginti dierum. Ex trauagans uerò Innoc. quæ incipit, sicut bonus pastor, eodem casu mẽsem statuit. Ex quibus apparet hoc arbitrariũ fuisse.

Quid igitur dicendum? Puto tempus uiginti dierum non fuisse arbitrariũ, sed certa & uerisimili ratione, & cum myste rio à tam multis pontificibus constitutũ. Quod ex eo argumentũ capimus: quia præsumere infirmos infra uiginti dies ex eadem infirmitate obiisse, præambula cõ iectura & cogitatione mortis, non aliun de prouenit, nisi quia insignes medicos ex longa rerum experientia hoc scripsisse legimus quos summos Põtifices in hac parte consuluisse credendum est. Illi. n. in morbis acutis terminũ 20. dierũ statuisse, quod deprehendi queat mortalis infirmitas certũ est. Nam, ut testis ea in re Hippocra tes in Aphorismis, particula secunda, Aphorismo 24. & Galen. ibidem in sua Paraphrasi, infirmitatis acutę tres haben tur cognitiones indicatiuæ crisis, quæ in fra 20. dies terminantur. Abinde aũt nul la est certior cognitio, ex eo, quia abinde declaratur infirmitatẽ nõ esse de acutis.

Prima igitur cognitio contingit quar tò die infirmitatis, quæ est indicatiua se ptimi, id est, in illa quarta die intelligi mus, nunquid in septimo die debeat esse crisis, uel non. Et undecima dies infirmi tatis est indicatiua decimiseptimi: & dies de

decimusseptimus est iudicatiuus uigesimi, Itaq; in istis tribus hebdomad. finitur cognitio, & infirmus moritur. Quod expressiùs declarat idem Hippocrat. libro 3. Prognost. in hæc uerba: Quibus febris permanet, nec labore grauatur, nec multum molestantur uuluæ dolore, his apostema futurum est in iuncturis inferiorum partium post dies uiginti. Quibus febris lõgæ, &c. Et subdit, Viginti diebus transactis, post febrem oportet ut expectetur exitura, cũ pertransit egritudo uigesimum diem. Hæc ibi. Ex quibus uerbis apertè colligitur, infirmitatem omnẽ, quæ infra uigesimum diem hominem interficit, esse de grauib. & acutis, quę prędictis signis cognoscitur. Vbi igitur medicus uidet talia signa infirmitatis acutę quæ uelocissimè infra dictũ tempus hominem necant, uerisimile est, medicum certiorem infirmum reddidisse prout illum, & eius consanguineos de periculosa infirmitate admonere tenetur, ut animæ suæ & rebus suis consulat, ut habetur in c. cum infirmitas mortis cogitatione tacti, facilè ab amicis uel consanguineis ad faciendas huiusmodi resignationes inducuntur, & isto modo infirmi de beneficiis suis, sicut de re temporali disponunt. Videntes igitur Romani Pontifices hęc cõtingere posse, ueluti à uiris peritis edocti, quorum copia apud ipsos esse solet, constituerunt in hac regula terminum huiusmodi uiginti dierum, infra quem si infirmi resignantes morerentur, uoluerunt beneficia resignata, non per resignationem, sed per obitum uacare cẽseri, hac, ut dixi, motiuo ratione, ne infirmi grauiter ęgrotantes certificati per medicos in primo uel secũdo crisi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, sicut de prædiis, bonis immobilibus in consanguineos suos, uel alios amicos, quasi testamentum condentes disponant. Qui quidem disponendi modus à sacris est Canonibus reprobatus, ut apparet in c. plerique. & in c. apostolica. 8. q. 1. Ideo bona fuit ista prouisio, quæ fraudes huiusmodi sustulit: nec fortuitò ut Dec. putabat, sed optima & certa consideratione sancita.

Ex quibus omnibus fit breuis conclusio ꝙ infra 20. diem potest cognosci infirmitas mortalis, infra quem si resignans infirmus moritur, non ualet resignatio: quia præsumitur consultò illam fecisse ob prædictam causam, præsertim, quia ut dicit Saly. in l. furiosum, C. qui test. fac. pos. infirmi graui infirmitate laborantes non præsumuntur esse in sana mente: sed ista cessant, quando infirmus obiit post uiginti dies. Quia signũ regulariter est, ꝙ infirmitas non erat grauis. Et ideo in tali casu fraus, & dolus, & defectus mentis cessant. Ista sunt, quę mihi super ista quæstione occurrunt, quæ licet ampliari possent: ne tamẽ in infinitum procedatur, acquiesco. Satis enim fuit occupato uiro, cuiusmodi ego sum, uiam nouitati præstitisse.

QVAESTIO XXVI.

QVæro, an regula ista procedat in renũtiatione facta extra curiam coram ordinario uel legato?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non, ut in terminis consuluit Deci. in consil. 224. in casu proposito in fi. Mouetur duabus rationibus.

Prima, quia regula ista de renuntiatione loquens, debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manibus papæ. Et licet ad hoc nihil alleget: tamen facit quod dicit Anton. de But. in c. sua. de offic. uic. & facit l. quæritur. ff. de sta. homi.

Secunda ratio Decii est, quia summus pontifex facilius decipi ac fraudari põt, quàm ordinarius: ut no. in cle. 1. de offic. ordin. Igitur necessaria magis fuit prouisio regulæ istius in resignationib. factis in curia corã papa, quàm coram ordinario. Ita concludit Deci. in d. consilio.

Addo, pro ista op. bene facere tex. istius regulæ, dum disponit illos uiginti dies cõputari debere à die pręstiti cõsensus, & nõ resignationis factæ, non alia de causa, nisi ut aperte ostenderet stylum curiæ, qui hanc formam præstandi consensum in cancellaria, uel in Camera introduxit, cùm tamen extra curiam unico contextu fiat resignatio coram ordinario, & præstetur consensus, imò actus ipse resignationis est unus, & idem cum consensu. Ergo dicẽdum est, regulam tantum renuntiationes factas in curia, non extra considerasse. Et quia etiã rectè intuenti renuntiatione factæ extra curiam

cutiam non conueniunt uerba regulę, igitur nec dispositio locum habebit. l. hos accusare. §. in omnibus. de accusat. cum similibus.

Hoc etiam suadetur, quia uidemus consensum in curia pręcedere aliquando, & interdum sequi signatam supplicationē, iuxta cap. cura. de iure patro. & decis. 5. de ret. permuta. in no. quod extra curiam nō seruatur. Vltimo, pro ista opin. facit, quia constat plures alias regulas in modo loquendi huic nostræ similes, non habere locum extra curiā, ut patet in regula de exprimendo ualore: & regula, ꝙ dispensationes non suffragentur, nisi literis expeditis, quæ non habet locum extra curiam, secundum interpretationem Rotæ, ut ibi dicetur: ergo neq; ista locū habere debet.

Sed prædictis non obstantibus uerior uidetur opinio contrariā: pro qua faciūt rationes sequentes. Prima, quia clarum est regulam factam fuisse, ut fraudibus infirmi renuntiantis, & illorum, in quorum fauorem renuntiatum fuit, occursatur: quia eo ipso, ꝙ renuntiatio facta reperitur in infirmitate, præsumitur fraudulenta, ut dicit Alex. in l. filiæ. ff. solu. mat. Et hoc ex eo suadetur, quia infirmus non præsumitur esse in sana mente, ut dicit Sal. in l. furiosum. C. qui testam. fac. pos. Sed ista ratio militat extra curiam. Igitur regula erit generalis. Et quia absurdū uidetur, quòd infirmi cogitatione mortis inducantur quasi ad disponendum per uiam ultimæ uoluntatis de beneficiis in fraudem ordinariorum & expectantium, ut in specie considerant quidā doctissimi repetentes, uidelicet quidē Guliel. Benedicti in repe. cap. Raynutius. fol. 161. nu. 26. de testa. quod prohibitum est, & reprobatum à iure, ut in ea. apostolica. 8. q. 1. Ista enim ratio generalis est tam in curia, quàm extra curiā. Ergo & regula erit generalis, ex qua non solum uerba, sed & mens inspicienda est, ut dicit text. in l. scire. §. aliud. ff. de excus. tuto. Per quem text. uoluerunt Domini in una Saguntina parochialis de Prados Redondos. coram me de anno 1535. ꝙ regula prerogatiuorum scriptorum non mi litaret cōtra familiares papę, attenta eius mente, licet uerba aliud suaderent. Ita dicendum est, uidelicet ꝙ mens istius regulę attendi debet, quæ licet non sit expressa, sed sit conjecturata, limitat & restringit uerba legis ad limites rationis, ut notat Abb. in cap. fi. col. 5. de iureiur. & in cap. secundò requiris. in prin. de appel. Et breuiter non eundo per mendicata suffragia secundum istam opinionem post longas disputationes in pluribus causis iudicauit Rota: ex quibus sufficiet exempli gratia, quatuor adnotare. Primò enim hanc quæstionem proposuit R. P. D. Simoneta in vna Barchinonen. capellaniæ, in qua fuit conclusum: & ita iudicatum in una alia Salamantina coram D. Hugone de Spina & in aliis duabus coram D. Paulo de Capisuceis, ut eas refert, & de his attestatur D. Guliel. Cassiodorus in recol. suis decis. Rotæ, quę nunc per manus plurium curialiū uersantur, ubi latius hoc scribit.

Nec obstant modò, quæ in contrarium dicta fuerunt, quia ratio Dec. in d. cōsilio, uidelicet ꝙ ista regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib. Papæ, non est uera, ex eo, quia reg. ista generaliter & indistinctè loquitur. Debet igitur generaliter intelligi de resignatione facta in manibus cuiuscunque ordinarii: sicut etiam generaliter & indistinctè intelliguntur tituli de renuntiatione, & de rerum permutatione. Et ista interpretatio uidetur necessaria isto casu, quia ratio fraudis cōsiderata in regula, militat in resignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, uel similitudo non concurrat, sufficit quòd ex aliqua parte ratio dispositionis militet: argu. text. in lege prima, §. quod autem. ff. de lusu, & alra. & quæ not. Abb. in capit. quem admodum, in primo notabili. de iureiurand. & per hoc patet responsio ad secundam rationem.

Nec obstat, quod est dictum de consensu ponderando uerba regulæ, quia respondetur, quòd uerba de consensu possunt etiam in renuntiationibus extra curiam uerificari, ubi & antè, & pòst potest quis consentire, sicut in curia, ut ego uidi in pluribus resignationibus de pari bus factum fuisse, cum nihil sit quod huic facto resragetur. Et licet illa uerba, de con

consensu fuerint addita per Iulium 2. ad euitandas curialium fraudes quorũ aliqui solebant interdum tenere supplicationes in Scarsella expectantes exitum infirmitatis defuncti, & post obitum consentiebant. Nam hæc prouisio facta in curia per Iulium, militare potest etiam extra curiã. Cum igitur ista regula contineat in se plures rõnes, de qb. sæpe in supiorib. facta est mẽtio, siue militẽt oẽs in resignationibus extra curiam, siue aliqua earũ., dispositio semper generaliter procedet, & habebit locum tam in curia, quam extra, iuxta ea, quæ dicit Iaſ. in l. cum filio. in 23. colu. ff. de leg. i & in l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de con. cau. da. Et ista sufficiant pro præsenti quæstione. Reliqua uero, quę hic desiderari possunt, repetenda sunt ab his, quæ latissimè scripsi superius in procemio regularum, quæst. 2.

QVAESTIO XXVII.

QVæro, an si infirmus leui infirmitate, non lethali, ut est podagra, uel similis, renuntiat beneficio, & papa admittit resignationem, cum derogatione istius regulę per ista uerba, Quatenus ex illa infirmitate moriatur, an si infirmus moriatur infra uiginti dies ex superueniẽti graui infirmitate, conseantur derogatum regulę per dicta uerba?

SOLVTIO. Videtur ꝙ non, ex eo, quia illa derogatio uidetur tantum referri ad infirmitatem leuem existentem tempore renuntiationis, & de illa uidetur cogitatum non autem de superuenienti. Pro quo uidetur text. notabilis in clem. fin. de rescrip. & in c. ad audientiam. de eccle. ædif. & in cap. quod uerò. 32. q. 2. Sic etiam uidemus, ꝙ emptio uel pactum nõ trahuntur ad ea quæ nõ apparent, seu quę nasciuntur tempore contractus. l. Rutilia ff. de contrahen. emp. & l. tres fratres. ff. de pact. cum aliis, de quibus per Gemin. in consil. 69. colum. penulti. Et quia si tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ, fortassis Papa eam non concederet, propter præsumptionem fraudis, quę nõ militat in leui infirmitate, de. qua non est periculum, aut proximus timor mortis, ut in quartana, & aliis similibus, quæ iudicio medicorum infirmitates longæ sunt, & non periculosæ, ut habetur in l. quæsitum. ff. de re iudic. & in l. qui tertiana. ff. de ædil. edic. & sum ego expertus in illa misera & calamitosa urbis direptione, quo tempore quartana febris per 12. menses me corripuit. Cum igitur Papa hoc casu leuis infirmitatis concessit derogationem quatenus ex illa infirmitate decederet, non debet derogatio trahi ad nouam infirmitatem superueniẽtem, atq. eorum quæ scribit Iaſ. in l. qui seruum. ff. de uer. obli. & Rom. in consi. 22. in 2. col. & cons. 168. & 503. col. fin. dum allegat tex. in ca. cum inter. de renuntia. Nam quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, ut dicit tex. in l. de ætate. §. causa. ff. de interrog. actio. cum concor. ut in notabili casu tradit. Decius in consil. 335. in 2. col. Imò si illa prima infirmitas, puta, quartana, quæ ut dixi, iudicio medicorum non est mortalis, alteraretur, & redigeretur in tertianam grauem & periculosam non extẽderetur derogatio ad istum casum: quia qualitas superueniens alterat ipsum subiectum, & reponit in diuersam speciem l. quæsitum. §. illud. de leg. 3. l. i. ff. de donat. & cap. statutum de elect. lib. 6. Et ista quæstio, ut audiui, fuit ita in terminis uentilata, & decisa tempore Innoc. ut retulit mihi bonæ memorię Cardinalis sanctorum quatuor senior: nescio tñ quibus tõnibus.

QVAESTIO XXVIII.

QVæro, an ista regula simpliciter loquẽs de infirmitate, debeat in dubio intelligi de infirmitate graui, an uerò de leui, ut de sciatica, quartana uel simili?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit proposita per me 29. Nouemb. 1532. in Rota in causa Aurien. canonicatus, uerten. inter Ioannem de Gaioso, & Alphonsum Gomes. Et ꝙ ista regula habeat locũ in omni infirmitate, siue sit magna, siue leuis, qualis prætẽdit esse paralysis. de qua in d. causa agebatur. facit illud vulgatum: quia regula generaliter loqtur, & sic generaliter debet intelligi. l. i. de le. pſt. Secũdò, qua rõ regulę, ut euitenẽ fraudes, militat isto casu

Pro contraria tamen parte allegatur dictum Philippi Franc. in ca. 2. de renuntia. lib. 6. Vbi dicit, ꝙ appellatione infirmitatis, debet intelligi de graui, per illum tex.

Imol.

Imol.se obtinuisse refert,& idē tenet Fel. in ca.fi.de exceptio.& latius per Pet. de Anchar.in consil.238.in 2.& fina. colum. & de hoc est text.notabilis in l.1.sed scien dum.ff.de ædil.edict.

Quid tenendum? Breuiter Rota in prę dicta causa tenuit, regulam de utraque infirmitate intelligi debere.Nam ex quo regula non distinguit,sed in genere loqui tur,omnes species infirmitatis cōprehen dit.l.si quis earum.§.interemptū. de leg. 3. Nā infirmus leui infirmitate,infirmus dicitur. Et sufficit,ꝙ in infirmitate resi gnatio facta fuerit,& ꝙ in illa moriatur. Et licet dispar ratio sit in leui infirmitate & in graui,quo ad iuris effectus,ut in iuri bus alleg. tamē text. generaliter loquens debet comprehendere utrunque casum, licet maior ratio sit in uno casu quàm in alio,ut est text.notabilis in l.1.quod autē. ff.de usu aleę.& aleat.Quia plus & minus differunt specie.l.fin.de fundo instru. Et sufficit,quòd ex leui infirmitate possit se qui effectus regulæ sicut ex magna. argu. text.singula. in cap. tres autem. circa fin. de pœnit.distinct.j.

Nec obstat, ꝙ quartana, nec similes sunt infirmitates periculosæ,quia uerum est.Regulariter tamen aliquando cōtra rium contingit secundū complexiones & ætates infirmorum, ut inquit Cornel. Nam licet in iuuene robusto febris quar tana sit purgamentum humoris,ut dicit Francis.de Pisis in suo antidotario: unde emanauit prouerb. Quòd pro quartana non pulsatur campana.Tamē iuuene ma lè cōplexionato & debili, uel in sene,ta lis febris, quia longa, est mortalis,ut oēs medici in suis practicis concluunt in ti tulo Quartana.

QVÆSTIO XXIX.

QVęro,quid si aliquis bis resignauit in infirmitate,& secunda resignatio fuit admissa,& non prima, & utriusque consensus reperitur apud notarium, sed cōsensus primę posterior.Quęritur à quo cōsensu debent cōputari isti uiginti dies?

SOLVTIO. Videtur dicendum à cō sensu primæ resignationis, licet sit secun do loco præstitus: quia renuntians fecit quod in ipso erat,& cessat fraus,& etiam concurrit uerus modus uacandi:sed in se cunda renuntiatione nō datur uerus mo dus uacandi,sed fictus,ratione istius regu læ.Igitur concurrente uera uacatione cū ficta,attendi debet uera:iuxta leg.final.C. de his qui uen.æta.impe.& quæ not.in ca pitul.susceptum.de rescrip.lib.6.

Pro contraria parte facit, quia regula ista loquitur de renuntiatione perfecta, quæ fuit admissa.Quod patet per illa uer ba regulę,resignauerit:quę sunt verba prę teriti temporis, quæ denotant actū perfe ctum. Et hoc idem innuūt illa alia uerba regulę,dum dicunt, quòd collatio sit nul la.Ergo text.præsupponit renuntiationē fuisse admissam,nō repudiatam, quia ad missam sequitur collatio,non repudiatā. Nam quando nō admittitur renuntiatio, beneficium non uacat.c.cùm in dubiis.& c.admonet.de renuntia. & c. si qui uerò. & c.si quis presbyter.7.q.1.Et beneficium non uacans nō confertur,ut in c. cùm no stris.de conceſſ. pręb. Cùm igitur prima renuntiatio in casu nostro non fuerit ad missa,certè non habet locum regula, quę in utrunque casum uacationem inducit, uidelicet ut si moriatur resignans infra uiginti dies,per mortē uacare censeatur: & si post uiginti dies, per resignationem.

Prætereà, quia regula ista loquitur pro priè,quando duo concurrunt, uidelicet quando est facta resignatio, & uigore il lius est alteri facta collatio: de cuius iuri bus disceptatur,donec constet resignantē mortuū fuisse ante,uel post uiginti dies. Sed in prima resignatione nō acceptata, ista non concurrunt.Igitur regula ad eam non adaptatur,sed ad secundā, iuxta uer borum congruentiam, secundum doctri nam Bar.in d.l.ita autem.§.1. ff. de admi nistra.tuto.& Ang.in l.4.§. totiens.ff. de damno infec.Et secundum istam partem consuluit Ioan. Aloisius Tuscanus in cau sa Cenonauen.præbend.Et illud consiliū incipit,Decisio istius casus.

Quid tenēdum?Mihi uidetur, primam opinionem esse ueriorem, uidelicet qđ tēpus uiginti dierū à tempore cōsensus primæ resignationis debeat cōputari,etiā nō admissę,ad quam consensus quando cunque præstitus refertur, ut tenuerunt Domini

Domini in una Fringen. canonicatus, & Præbendæ coram domino Staphileo, pro cardinali cibo, de mẽse Mense Maio.1521. ut do.Guliel. in collect. decis. refert. Nam eo ipso ꝙ quis in manibus superioris re nuntiat, amittit ius & possessionem omnẽ quam habebat: licet superior renuntiatio nem non admittat. Nam ad perdendum ius beneficii, admissio superioris nihil fa cit, ex quo per solam renuntiationem nõ admissam titulus beneficii uacet, ut cõclu dit Rota in decis. 352. si opponatur. alias est decis. 4. titulo de renuntia. in nouis se quitur Abb. in c. solicitè. col. 5. de rest. spo lia. Nec potest talis renuntians uariare, ut not. in c. ex transmissa. &, c. in præsentia, de renunt. & in cle. 1. eod. titu. Nam quan tum ad se pertinet, renuntiatio ualet, ut la tè concludit Ioan. And. in regula, non fir matur. de reg. iur. in Mercu. & ibi respon det ad contraria. Et ista de plano proce dunt, quando renuntiatio non admissa in manibus superioris facta fuit: secus uerò, si in manibus non habentibus potestatem quia tali casu ante admissionem reuocari potest, ut Rota in antiquio. tit. de renun tia. decis. 3. incipien. quidam primus in data dicit. Ex quo igitur per primam renũ tiationem amisit titulum & possessionem resignans quando secundo cessit, nihil ua cabat: & per consequens consensus præsti tus super tali renuntiatione, non ualuit: quia annullato principali corruit accesso rium. l. fin. de constit. pecu. Nec refert, ꝙ iste consensus ad renuntiationem secun dam fuerit prius præstitus, quam consen sus resignationis primæ. Nam non refert quando præstetur, ut suprà dictum est, dũ modo præstetur super resignatione uali da. Si igitur prima resignatio ualida fuit per solum actum resignandi coram supe riori factum, à fortiori procedent ista, qñ resignans non solum per porrectionem supplicationis, per quã dicitur renuntiãs consentire, ut traditur in ca. quidam. de re nuntiatio. Sed etiam per expressum con sensu & in manibus notarii præstitum fir mauit intentionem suam.

QVAESTIO XXX.

QVæro, an uacatio ista per mortẽ, quæ inducitur per istam regulam, quãdo resignans infra uiginti dies moritur dica tur uera uacatio per obitum quo ad effe ctum, ut sub regulis & aliis dispositionib. & concessionibus loquẽtib. de uacatione per obitũ, cõprehẽdãtur, an uero sit ficta?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicen dum, ꝙ si uera uacatio, ex eo, quia fictio quæ inducitur à iure, habetur pro ueritate quo ad iuris dispositionem ut tradit Bar. in l. si is qui pro empto. ff. de usucap. Sed ista uacatio inducitur per istam regu lã, & sic per dispositionẽ iuris igitur, &c.

Sed contrariam opin. prædictis non ob stantibus, arbitror ueriorem, quam ratio ne & autoritate ostẽdendo. Ratione, quia negari non potest per resignationem fa ctam infra uiginti dies beneficiũ uerè ua casse per resignationem: alias non tenuis set collatio de beneficio nõ uacanti, ut in c. 1. & 2. &, c. cum nostris. de conces. præb. Et hoc disponitur in regula, de impetran te benefic. uiuent. Neque si à principio nõ ualuisset, collatio ualidari posset ex super existentia uitæ resignãtis post uiginti dies iuxta not. in c. si eo tempore. de rescri. in 6. Cùm igitur per renuntiationem infirmi uere uacauit beneficium nõ potest dici ꝙ uerè uacet per obitũ eiusdem: cũ ista sint diuersa; & ad positionẽ unius excludatur aliud, ut in c. susceptũ. de rescr. lib. 6. Talis igitur uacatio obitus erit ficta & interpre tatiua, nõ uera. papa. n. nõ põt facere ꝙ re signatio quæ uerè & realiter facta fuit, nõ sit facta. l. in libello. §. fact. ff. de capti. & in c. si Paulus. 32. q. 5. Põt tñ facere ꝙ mo riẽte illo qui resignauit infra uiginti dies censeatur uacare ꝑ mortẽ, & ꝙ resignatio habeatur pro non facta, iuxta gl. in cle. 1. de immu. eccl. Dictũ igitur Bar. in d. l. si is qui procedit, ubi nõ cõcurrit ueritas. Stan te igitur ueritate, fictio pro ueritate habe ri nõ põt. Ex quibus inferũt ꝙ iste modus uacãdi inductus per istam reg. cum nõ sit uerus, non comprehenditur sub aliis reg. loquentib. simpliciter de uacatione per mortem. Et sic infero, ꝙ regula, de im petrantib. per obitũ famil. Card. nõ habe bit locum in uacatione per obitum isto modo inducto, ut ibi latius dicam. Et ita in terminis nostris fuit olim tentum in cu ria in causa Sagien. Archidiaconatus. Pro

qua opin.fuit Io.Aloisius Tuscanus aduocatus consistorialis,ut patet li.1.allegationum suarum,fol.6. & tenuit expresse Ro. in consil. 342. quem inferius inducam in alia quæstione, & credo de hoc domi. Guliel.aliquam decisionem scripsisse.

QVAESTIO XXXI.

QVæro,quidam in sanitate beneficium in manibus Papæ resignauit, supplicatione signata,consensum præstitit in infirmitate, ex qua infra uiginti dies decessit, quæritur an sit locus regulæ?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicẽdum,ꝙ non: quia tempore resignationis factæ,resignans erat sanus,& tamen regula loquitur de infirmo. Ergo uerba eius non adaptantur ad casum. In contrarium faciunt uerba regula modernæ, quæ computant illos uiginti dies a die præstiti cõsensus per ipsum resignantem. Et sic uidetur ꝙ tota resignatio referatur ad tempus consensus,tanquam ad causam formalẽ, quia finis dat esse rei.l.Iulianus. §. si quis rem. ff.ad exhiben. Quo quidem consensus tempore iam infirmus erat resignans & ideo subintrat regula.Quid dicendum. Certe pars negatiua mihi magis placet,ex eo, quia postquam renuntiatio admissa fuit per superiorem, beneficium uacat de iure & de facto,secundum Rotam, decis. 23. in not. Et resignans non poterat pœnitere,neq; repetere bñficiũ.cle.1.e.t.& c. ex transmissa. de renun. etiam si sanus superuixisset.Tempus igitur præstandi consensum non erit in consideratione ad ualiditatẽ renuntiationis, sed tantum ad effectum numerandi illos 20.dies. Concludo igitur regulam non habere locum isto casu, cùm resignatio facta sit in sanitate & regula loquatur de facta in infirmitate. Et præstatio consensus non est resignatio sed consummatio,siue declaratio resignationis,quæ nihil noui inducit,sed factum confirmat: sicut uidemus ꝙ concubitus non facit matrimonium, sed factum confirmat.l.nuptias.ff.de reg.iur.cap.licet.de transla.epis. Ita hic dicendum est,ꝙ per porrectionem supplicationis,& admissionem superioris resignatio inducatur: sicut matrimonium spirituale inducitur mutuo consensu, ut in dicto capitulo licet,& in d.c.quidam. de renu. Consensus uero,qui postea præstatur, respicit executionem,non perfectionem actus, ut sæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationibus simplicib.sed in correspectiuis & cõditionalibus ubi reseruatur resignanti aliquid, ut pensio uel regressus, tali casu pro forma consensus requiritur, & ante consensum præstitum partes poterunt pœnitere,cum talis consensus sit formalis, ut tradunt omnes, in c. cum uniuersorum. de rer.perm.Et tenuit Rota præteritis annis in una Plac.Arch.de Trugillo,corã R.P.D. Epo Marsicano.& in alia Toletana de xecase,corã R P.D.Petro Epo Aque.quæ adhuc pendet hoc an.1539.Imò si quis iuraret se non contrauenire etiam per instrumentum in forma Cameræ ante præstitũ consensum resignationi,&confirmationẽ superioris, huiusmodi propositum reuocari posset. Ita tenuit Rota in una Vrgel. & Val.benef.pro Io. Adrouco cõtra Ant. Vich. die 6. Octob. 1535.per ea quæ not. Abb.in c.super eo.de cond.app.& Matth. de Afflict.lib.3.Const.regni.fol.7. nu. 45. & ea quæ nota.scribit Hier. Pau.antiquus Cancellariæ corrector,in illo uulgato lib. practicæ Cancellariæ,fol.50. uers.duo tractauerunt, &c. Requiritur igitur ad effectum istius regulç,cedentem utroque tp̃e fuisse infirmum, tam tp̃e resignationis,ꝙ̃ tp̃e consensus,& 20.dies numerantur a tẽpore,consensus.Et ratio,quare requiritur infirmitas utroque tempore,est, quia posset sanus resignare, & consensus præstari per annum post obitum eius, iuxta bullã Alex.Papæ 6.quæ hodie est in usu,& in tali reg.non haberet locum. Sed quando infirmus resignat,extrauag.Alex.non procedit,quę loquitur in sano. Alias si contrarium diceremus,de facili ista regu. deludi posset.Quia infirmus resignans constituere procuratorem ad consentiendum, & ille non pręstaret cõsensum, nisi post obitum renuntiantis,ad effectum,ut 20.dies, qui à tempore pręstanti consensus numerari debent,excludantur,cũ iam antea resignans obierit.Et quia etiã ubi requirit in aliquo actu qualitas,debet illa utroq; tp̃e concurrere,ut dixi in c.statutũ. circa fi.de rescri.lib.6.Et propterea Clemens Papa 7.

ut has difficultates tolleret, declarauit per quandam extrauag. reg. istam habere locũ etiam si in sanitate aliquis resignaret. Quem in hoc imitatus est sanctissimus D. N. Paulus Papa 3.

QVAESTIO XXXII.

QVaero, quid si facta renuntiatione per infirmum in manibus Papae, ante praestitum consensum Papa moritur, & infirmus ex eadem infirmitate postea decedat infra uiginti dies, post consensum prę stitum, an habeat locum ista regula?

SOLVTIO. Videtur quòd sic, ex quo resignatio fuit facta uiuente regula. Nam tali casu etiã in odiosis initium spectamus, ut dicit Bal. in l. 1. per illum tex. ff. de orig. iur. Nam principium actus eodem modo iudicatur, sicut ipse actus. l. non ideo. C. de haered. insti. Dec. in l. 2. §. mutui datio. ff. si cer. pet. Et quae tradit gl. in c. dudum, el 1. de elect. Io. And. in regula, in obscuris, de reg. iu. in merc. Et hoc non uidetur habere dubium, postquam Papa renuntiationem admisit: arg. eorum, quae dicuntur in decis. tit. de ren. in antiquiorib. & decis. 3. eod. tit. Et pro ista parte facit decisio. Rotae 181. & 207. in no. & in antiq. decis. 409. 503. & 617. In quibus traditur ista doctrina, quòd beneficia semel reseruata, licet cesset causa reseruans, nihilominus durant reseruata: quia initium attenditur. Et hoc idem concludit Pet. de Anch. in cõsil. 58. circumscriptis regulis, cum concor. ut scribit Belenz. auditor, in tract. de char. subsidio. q. pen. facit quod dicit Rom. consil. 260. Et ista ratione tenet hodie Rota, reseruationem de qua in regula 1. supra eod. non expirasse morte Papae, rationib. de quibus per D. And. Gammarum auditorem Rotae, in tract. suo de off. lib. 3. fol. 66. Ita hic a simili uidetur dicendum, quia ex quo semel resignatio facta fuit in manibus Papae, actus habuit suum esse. Et licet consensus de stylo requiratur, & ille praestitus non fuerit, nisi Papa mortuo, nihil refert: quia ille consensus secundum opinionem Rotae non est de substantia resignationis, sed requiritur ad declarationem animi, & ad effectum, ut literae expediantur: gratia tamen de iure dicitur esse perfecta per solam supplicationem, ut dicit decis. 882. in antiquis. Declaratio igitur illa, quae postea per consensum fit, nihil noui inducit: iuxta l. haeredes. §. sed si notam. ff. de testa.

In contrariũ faciunt, quia tota uis istius reg. stat in dinumeratione 20. dierum, à tempore consensus praestandi connumerandorum, infra quos si moritur resignãs, beneficium uacat per obitum. Alias si postea decedat, uacat per resignationem, ut patet in reg. Tunc sic si consensus resignãtis non est praestitus uiuente Papa, xx. dies regulae non erũt in consideratione, neque arctabunt resignantem, ex eo, quia ante praestitum consensum morte Papę expirauit eius regula, ut patet in poœm. reg. & latè prosequitur Dominic. in consi 83. Remoto igitur obstaculo regulae, renuntiatio regulabitur secundum ius commune, & sic beneficium uacabit per resignationem, siue renuntians moriatur infra uiginti dies, siue post, prout in simili notabili casu alterius regulae consuluit Do. in d. cons. Faciunt quae dicit Fely. in c. in nostra. in 21. corr. de rescr. Nec obstat, quòd initium attẽdi debet: quia est uerum quo ad resignationem, quia illa ualet & tenet. Licet posset aliter responderi ad motum, uidelicet quòd quando initiũ non habet relationem ad finem, initium non attenditur, sed finis, ut in l. stipulatio. §. opus. ff. de oper. no. nunt. c. maiores. §. sed adhuc. de baptis. c. fraternitatis. de frig. & malef. cum concor. ut scribit Fel. in c. cũ dilectus de accus. Nam finis demonstrat principiũ. l. reprehendenda. C. de insti. & substi. Et mouet agentem, & dicitur causa causarũ, ut dicit Bald. in lege eam. C. de fideicom. Alexand. consil. 52. in 4. uolum. colum. 8. Concludendo igitur dico resignantem ita demum subiici isti regulae, si regula eo tẽpore uiuit, quo 20. dies numerari debent tempore pręstiti consensus: arg. l. Titius. ff. de testam. milit. & quae dicit Ias. in lege Gallus. in 2. colum. ff. de lib. & posthum. Cum igitur in casu nostro, quando fuit mortuus resignans, reperiatur mortua regula, per consequens est dicendum, beneficium per resignationem uacare, & nõ per mortẽ, quia qualitas adiuncta uerbo, debet adesse tempore uerbi. lege

ex facto. de uulgar. & pupillar. Nec oo ſtat, quod per reſignationem admiſſam ante præſtationem conſenſus, renuntians priuatur nõ ſolùm iure ſuo, ſed etiã poſſeſſione naturali & ciuili, ut dicit dec. 23. in no. Et quod tempus datæ, in quo uigebat regula, attendi debet, non conſenſus, qui uenit tantum ad executionem renuntiationis iam factæ, quia fateor ad miſſionem renuntiationis attendendam, ut ſit ualida. Sed dico, quod illa reſignatio non ſubiicitur regulæ, ad effectum, ut beneficium reſignatum cenſeatur uacare per obitum, quando reſignans moreretur infra uiginti dies. Quia ex quo uoluit hic Papa, quod attenderetur conſenſus, ad effectum numerandi illos 20. dies, apparet hoc caſu non ipſam renuntiationem, ſed conſenſum eſſe de forma, licet in aliis caſibus conſenſus nihil noui inducat: vnde conſenſus fuit præſtitus poſt mortem Papæ, & illi xx. dies regulæ non ſunt in conſideratione, quia regula iam tempore præſtandi conſenſus, à quo dinumerari debebant illi uiginti dies, mortua & extincta fuit. Nec obſtat, quòd regula ſemel habuit locum, licet moriatur papa: quo caſu uidetur durare effectus eius, per ea quæ dicit Petr. de Anch. in conſ. 60. incip. motiua. & Arct. conſ. 31. & quæ dicit Dec. in c. cum ceſſante. de appell. Et Ioan. And. in regula, decet, de reg. iur. lib. 6. Bar. in l. 1. §. non ſolum. de excuſ. tuto. Iaſ. in l. 2. §. ueteres, columna penulcima. ff. de acquir. poſſeſſ. cum concord. ut ſcribunt nouiſſimi Corcirenſes in repet. cap. quoniam cõtra. de prob. fol. 144. Qui ad hoc reſpõdetur, non eſſe uerum, regulam hoc caſu unquam habuiſſe effectum, ex quo conſenſus a quo 20. dies regulæ incipere debebãt, non fuit uiuente papa præſtitus, ſed poſt obitum, tempore quo iam regula erat extincta. Aſſumptum igitur procederet, quando uiuente papa præſtitus fuiſſet conſenſus. Quibus omnibus reſolutis, clara remanet ueritas iſtius concluſionis.

QVAESTIO XXXIII.

QVero, quid ſi reſignans extra curiam moriatur infra uiginti dies, quo caſu beneficium cenſetur uacare per obitũ, & non per reſignationem, utrum ſtante tali uacatione per obitum, ex prouiſione iſtius regulę inducta, poſſint ordinarii, uel expectantes libere conferre, uel acceptare dictũ beneficiũ, tanq̃ uacãs ꝑ obitum: an uerò collatio pertineat ad ſolum papã?

SOLVTIO. Iſtam quæſtionem uidetur reſoluere Rom. conſ. 342. ubi dicit tale beneficium eſſe reſeruatum papæ taliter quòd eius collatio pertineat ad ſolum papam. Pro quo facit una ratio, quia ſicut uidemus, ꝙ per commẽdam factam per papam de beneficio extra curiam uacante, dicitur beneficium affectum, adeò ꝙ alius, quàm papa de illo diſponere non poteſt, ut ibi ſuperius, quæſtione 13. eodẽ modo uidetur dicendum hoc caſu, ut per prouiſionem iſtius regulæ uideatur inducta ſpecialis affectio talis beneficii, adeo ꝙ inferiores non poſſint de eo prouidere nec expectantes acceptare, ut dicũt Mod. in tract. reſer. in 3. præl. & in 4. q. princ. & latius dixi in regula de triennali. in q. 5. Et hæc ſit ſumma, quòd affecta & reſeruata, ſunt a manibus inferiorum à papa exempta, ut notat Cald. in conſ. 9. tit. de præb. & Rom. in conſ. 160. in propoſito caſu, & conſil. 442. Et eſt regula Cancellariæ ſuper hoc edita. Et tenuit Rota in una Zamorẽ Archidiaconatus, cotam R. P. D. Marcello, de menſe Ianuario 1532.

Prædictis tamen non obſtantibus, contraria opinio uidetur probabilior. Et tenẽdo iſtam partem ad conſil. Rom. reſpondetur, quando reſignatio eſt facta in curia, licet ibi non moriatur reſignans. Et tali caſu non eſt dubium, beneficiũ eſſe reſeruatum, uel ſaltem dicitur affectum, ut dicit Archid. in c. 2. in 1. colum. de præben. lib. 6. Sed quando reſignatio facta fuit extra curiam, ut in iſto dubio proponitur, tunc contrarium dicendum eſt, uidelicet beneficium tale non cenſeri reſeruatum: quia nullibi cauetur, & regula iſta non inducit reſeruationem. Nam mens iſtius regulæ, ſolùm fuit, reſignationis, & inducẽs uacationem per obitum, ne ex tali fraude, ſeu dolo reſignatarii fructum uel commodum ex dicta reſignatione infirmi conſequantur in præiudicium ordinariorum, & expectantiũ, quibus pãpa fauere per prouiſionem iſtius regulæ intendi. Quæ qui

H 2 dem

tendum, istum fictum uacationis modum comprehendi sub ista clausula, Quouismodo. Quia ista clausula de sui natura cōprehendit omnes modos uacandi, etiam in beneficiis reseruatis, ut dicit decis. 711. in ti p. nor. ꝙ beneficia, &c. in antiq. & tradit Domi. & alii in c. susceptum, de resc. lib. 6. & est hoc uulgatum. Si igitur prouisio uigore resignationis factæ per infirmum, nō ualuit, & beneficium per dispositionem istius regulę uacat per obitum, dicendum est comprehendi sub prædicta clausula generali. Quouismodo: ita in dicta supplicatione resignationis posita: ꝙ si resignatarius non habet intentum suum per resignationem, per obitum consequetur.

Obstare tamen uidentur isti opinioni duo, quæ uidentur prima facie urgere. Primum est, quia annullato actu principali, annullantur omnes clausulæ contentæ in eo, iuxta gl. Fauianam in l. si patronus, §. patronum. ff. si quid in fraudem patroni & gl. in fi. in c. significantibus. de off. dele. tenet Rom. consi. 246. cum conc. ut scribit Iaf. in l. non dubium. in 4. col. de legib. & dixi in sing. l. fi. de const. pec. ubi est tex. notabilis de hoc. Cùm igitur in 1. præsenti annulletur prouisio per resignationem factam resignatario fortassis in pœnam ipsius inducentis infirmum ad resignandū, uel propter suspicionem, quæ haberi potest de eo, clarum est, ꝙ annullata prouisione eius, omnes clausulæ ibi positæ erūt nullæ. Et sic per illas clausulas generales non comprehendetur uacatio ista per obitum facta. Et quia non uideretur conueniens ex actu, quo quis priuatur, commodum consequi, iuxta c. eum, qui. de præb. lib. 6. & notatur in c. fi. de rescr. Sed tenendo contrariam opinionem, ad istud motiuum posset respōderi, ꝙ procedat in actu de sui natura connexo, & qui habet se tanquam principale & accessorium, prout in exemplis positis per gl. prædictas. Secus uerò, quando in aliquo actu ponuntur clausulæ non dependentes & connexæ, sed significantes de per se aliud diuersum & separatum ab expresso. Nam tali casu illæ clausulæ non censentur accessoriæ, sed principales, & ideo annullato ipso actu, non annullantur aliæ clausulæ. Casus est de hoc fere in terminis, in c. si eo tempore de rescr. lib. 6. Vbi si in uno, & eodem rescripto minori facultas de primo uacaturo beneficio cum cura, uel sine cura detur, certè si illud rescriptum, respectu illius clausulæ de curato loquentis, sit nullum, attenta minori ætate impetrantis: non tamen alia clausula de beneficio sine cura annullabitur. Ita est ibi tex. quē doct. omnes dicunt ad hoc singularem, in l. 1. §. sed si mihi. ff. de uer. oblig. Et hoc ulterius cōprobatur ex communi stylo Rotæ, quæ habet, ꝙ quando in una commissione committitur causa appellationis, cum clausula, Necnon quam & quas, &c. si commissio respectu causæ appellationis est nulla, forte quia de appellatione non constat, iuxta decis. Egid. c. commissio, & auditoris iurisdictio in prædicta clausula, Necnon, quam, & quas, &c. uigore cuius totum negotium principale commissum censetur, sustinetur. ita hic uidebatur dicendum in casu proposito.

Sed defendendo primū motiuū, ad istā solutionē replicari posset. Nā dato ꝙ annullata prouisione clausula illa, Quouismodo, illęsa remaneret: dico, ꝙ talis clausula nō posset capere uacationē contingētem tempore resignationis factæ. Nam in supplicatione ista clausula apponi solet uidelicet, Siue præmisso, siue alias quouismodo uacet, &c. Requiritur ergo, quòd tunc uacet. Vnde si beneficium uacat, postea clausula illa non capit, quia uacatio tempore datæ uerificari debet. c. cum te, cum uulg. de rescr. Et qualitas adiecta uerbo, tempore uerbi adesse debet, uulg. ib. ex facto. de uulg. Capiet igitur clausula, Quouismodo uacationem ex tunc, non autem ex nunc. Quia permissum ad tempus, censetur postea prohibitum. l. Imperator, ff. de postu. latè Iason. in l. sed & si quis, in princ. in 2. notabili. ff. de uulg. & pup. Cū igitur uacatio ista obitus, de qua hic agitur, inducta fuerit, non tpe resignationis, sed postea per obitū resignantis, de qua à principio cogitatum nō fuerat, neq; uacatio certa erat, cum ab obitu infra uiginti dies contingenti dependeret, merito talis clausula ad obitum istum adaptari non potest, cum papa illud tunc

concessisse non uideatur, quod in rerum natura non erat, neque cogitabat. Praeser tim, quia ex quo resignatarius prouisione priuatur, forte propter suspicionem fraudis non uidetur, quòd idem actus puniti uus & priuilegiatiuus esse debeat, cum contraria sint: arg. l. quod fauore. C. de le gi. Ne eadem res diuerso iure censeatur, contra tex. in l. eum qui. ff. de usuc.

Secundum principale contrarium mo tiuum est, quia illę clausulae generales in prouisione positae, in dubio uacationem ueram per mortem cōprehendunt. Quia uerba simpliciter prolata, casum uerum, non fictum comprehendunt, ut est tex. no tabilis in l. 1. §. hoc interdictum, & ibi not. Bar. ff. de fonte. facit l. fi. C. de his, qui ve. ecat. impetr. Sed uacatio mortis, quae per istam regulam inducitur, non uera, sed fi cta est: quia uera uacatio per resignationē est: quę quidem resignatio per regulam istam non annullatur, sed tantum proui sio, ut patet in ea, & tenet Rom. in consil. 341. Cum igitur in dubio clausulae illae ge nerales, propriè & in casu uero intelligi debeant, ut dictum est, ad casum istum fi ctum adaptari non debent.

Sed ad hoc etiam responderi potest, ꝙ si clausulae illae generales per illa uerba ex pressae sunt, uel alias quouismodo, ẽm sty lum hodiernum, rectè comprehendunt istum casum mortis contingentis ex eadē persona. Quia generalitas illius clausulae est apta omnem modum uacandi per eā dem personam comprehendere, ut est la ta decis. in no. tit. de resc. decis. 1. secundū ordinem titulorum, & secundum nume rum est decis. 28. inci. si mandetur alicui, & in antiq. est decisio. 273. & 433. & 613. & 743. Et Egid. decis. 610. cū multis alleg. per Mod. in tract. benef. 46. q. 3. partis. Et ponit latius Fel. in c. in nostra, in 37. corr. de rescr. si igitur omnem modum uacan di comprehendit modus iste inductus per istam regulam, includetur, quia qui totū dicit, &c. l. Iulianus, de leg. 3. Et ista opi nio satis mihi placeret, nisi obstaret illud, quod dictum est uidelicet, ne idē resigna tarius in poenam, & in odium, cuius dispē satio emanauit, ex eodem actu puniatur, & praemietur. Nam uerba illa generalia omnes alias comprehendere debent, qui ad incōmodum tendunt, iuxta ea, quae latè scribit And. Sic. in c. fi. col. 1. de pecu. cler. Et quia, ut dictum est supra in proxi ma q. ordinarii, nec expectantes beneficia uacatura, per hoc fictum obitum capere non poterunt, quia non est uerus modus uacandi. Ergo eodem modo hic dicendū est. Et ideo res propter praesumptam resi gnatarii fraudem, sine difficultate nō est: qua sublata, praecedens opinio mihi placeret.

Nec obstaret motiuum superius factū, uidelicet quòd dicta clausula, Quouismo do uacet, non comprehendat nisi modum uacandi tunc existentem: quia hoc est fal sum, quia secundum omnes in dictis deci sionibus omnem modum contingentem ex eadem persona capit. Et tamen non est possibile, ꝙ eodem tempore beneficium per resignationem eiusdem personae, & per obitum eiusdem uacet. Ergo neces sariò debemus dicere, ꝙ obitus posteà co tingere debeat.

QVAESTIO XXXV.

QVaero, quia dictum est superius, quòd quando infirmus infra uiginti dies moritur, beneficium per resignationem in manibus papae uacat, ut dicit Ro. cons. 342. licet eius prouisio in fauorem resi gnatarii non ualeat, & etiam per obitum uacat, ut disponit ista regula. Modò quae ritur, unus impetrat expresse beneficium istud per huiusmodi resignationem ua cans, & alius per uacationem fictam obi tus inducti, per istam regulam impetrat, & concurrunt in data, & in omnibus qua litatib. pares sunt, quis praeferri debeat?

SOLVTIO. Aliquid indecenter supe rius in alia quaestione tactū fuit, sed quia hic principaliter tractandū occurrit, ideo plenius difficultatem attingam.

Videtur igitur, ꝙ illius impetratio ua leat, qui impetrauit per resignationem: quod probo duplici ratione. Prima, quia ista uacatio per resignationem inducta fuit ex facto hominis: illa uerò per obitū, de qua loquitur ista regula, est inducta a lege. Quo casu prouisio hominis prouisio nem legis cessare facit. l. fi. C. de pact. con uen. Secunda ratio est, quia ista uacatio

per

per obitum, ab ista regula ad istum effectum inducta fuit, ut prouisio resignatario facta excludatur, quando resignans intra uiginti dies mortuus fuit. Quo casu inducta ad unum finem, ad alium trahi non debeat. l. cum, qui. ff. de usuc. c. si cui. de praeb. lib. 6. Sed in proposita quaestione resignatarius nihil petit, sed alius. Igitur contrarium dicendum est.

Istis tamen non obstantibus, contrariũ, iudicio meo, uerius est. Pro quo considerandum est, ꝙ quando resignans infra 20. dies moritur, beneficiũ alio modo, quàm per obitum, & sic per modum ab ista regula introductum, non autem per resignationem uacat: quia isti duo uacandi modi eodem tpe simul concurrere non possunt ut adparet in d. c. susceptum, & Ro. consi. 342. qui contrarium innuere uidetur. Intelligitur, quando per regulam specialis modus uacandi inductus non fuisset, prout regula istius temporis, quam ipse allegat, hoc non habebat. Sed posito, ꝙ isti duo modi uacandi uno tempore concurrere possent, tamen ista uacatio obitus, hic specialiter inducta attendi debet. Et tenendo istam opinionem non obstat illud, ꝙ dicebatur, prouisionem hominis cessare facere prouisionem legis, quia illa doctrina intelligitur, nisi prouisio legis sit etiam specialiter inducta, quia tali casu prouisio legis attenditur. Ita declarat gl. Bart. & alii in l. 2. C. de iure emphy. Sequũtur Mod. Pap. in l. item quia. in 2. col. ff. de pact. & in §. item Seruiana, num. 67. insti. de actio.

Sed ulterius aduertendum est, ꝙ impetrans per obitum, ita demum obtinebit, si modum, seu speciem uacationis inductae per istam regulam expresserit, & papę narrauerit. Alias sola impetratio generalis obitus, non sufficeret, ex eo, quia uacatio obitus, de qua ista regula loquitur, est uacatio ficta & qualificata, & in materia ambitiosa & stricta, quales impetrationes sunt, appellatione uacationis per obitum de uacatione uera non ficta & qualificata, qualis ista est, intelligimus, arg. tex. in l. quaesitum. §. illud fortasse. de leg. 3. & c. statutum. de elect. lib. 6. ubi est bonus tex. De hoc facit tex. in l. si cui. de leg. 2. Hinc uoluit decis. Thomae Fastoli in dubio Rotae 46. inc. die Mercurii, ꝙ impetratio per cessum, uel decessum Titii, mortem eiuisdem non comprehendit, uidelicet quando beneficium Titii per eius priuationem uacaret. Et istud dictum sequitur Io. Franc. Pauinus quondam Rotae auditor, in tract. de off. & po. e. sede uac. in ult. euidentiali, col. 3. ubi more sua plura notabilia ponit.

Istud tamen dictum limitatur procedere, quãdo alius coimpetrans est, prout in quaestione nostra. Secus uerò si unus solus impetrans esset, quia tali casu modum uacandi non expressum caperet, ut notat Lapus in alleg. 89. in 8. col. sequitur Fel. in c. in nostra. in 37. corr. col. 1. Hinc est, ꝙ impetrans beneficium per mortem Titii, uenit uiolentia, licet mors illa qualificata sit, prout Gemi. & alii in d. c. susceptum dicunt, & latè Io. de Anan. in c. fi. de homic. prosequitur.

QVAESTIO XXXVI.

Quaero, quomodo probetur aliquem in infirmitate resignasse, ad effectũ istius regulae, & per quem debeat huiusmodi infirmitas & mors infra 20. dies contingens probari?

SOLVTIO. Debet plene probari, quia agitur de priuando aduersario beneficio suo per resignationem obtento: & sic de magno praeiudicio. Quo casu plenę probationes requiruntur, maxime, quia sumus in materia quodammodo obiectiua, in qua opponitur de ista regula ad annullandam resignationem ueram, quae est odiosa, & strictè interpretanda. Et ideo in tali materia clarissimę probationes requiruntur, sicut in spolio: in quo tenet Rota & est notissimum, ꝙ ad probandum primum extremum, probationes de publica uoce & fama non sufficiunt, sed de uisu requiruntur. Et ita etiam in hac materia fuit coram me conclusum de anno 1535. in una Compostellana. Et hódie 19. Febr. 1537. in una Placẽtina canonicatus, & praebendę de Hussillos coram do. Marco Ant. Marescoto, fuit per omnes Dominos tentum, ꝙ ad probandam infirmitatem in terminis istius regulae non sufficeret, nec deberet admitti unus testis idoneus cum iuramento, in supplementum probationis.

Per quē autem debeat, infirmitas & mors infra uiginti dies contingens probari? Solutio est clara, quòd per illum, qui per exceptionem istius regulæ quærit resignationem infringere. Nam ex quo agit ad rescissionem, probare debet, quod intendit, uulg. l. qui a censare. C. de eden. & ita communiter tenetur.

QVAESTIO XXXVII.

QVæro, an dies quo fit resignatio, uel præstatur consensus infirmi, debeat computari in termino uiginti dierū, de quo hic, ut uidelicet, currant de momento ad momentum, an uerò eo non computato incipiat terminus uiginti dierum a sequenti die numerari?

SOLVTIO. Ista difficultas fuit per R. P. D. Marcellum episcopum Marsicanū proposita in Rota 5. Iulii. 1538. in una Leodien. canonicatus: & non fuit tunc resoluta. Et dubitationem facit in hac materia. unum quia uidemus quòd in dubio tempus currit de momento ad momentum: nisi in casibus expressis, ut dicit Io. And. & alii in c. super eo. de app. Et dixi in regula de annali, allegando, glo. communiter approbatam in rub. ff. de diue. & temp. præs. Sic enim uidemus, ꝙ dies termini statuti, uel compromissi in termino computatur ut dicit Bald. in l. 2. §. 2. in fi. C. commu. de leg. Ita uidetur hic dicendum, ꝙ isti uiginti dies hic de momento ad momentum computari debeant, & sic ꝙ dies primus consensus, a quo numerari debent illi uiginti dies, cōputetur in termino 20. dierū.

Tamen istis non obstantibus, contraria opinio est de iure uerior. Nam nō eundo per mendicata suffragia, ista est communis conclusio doctorum: de qua per Bar. Alex. & Ias. in l. i. ff. si quis cautio. Quòd regulariter dies termini non computatur in termino, per plura iura & rationes quę ibi adducunt, & reassumunt longo sermone Mod. Hispani in rub. inst. de iust. & iur. col. 9. nu. 68. cum seq. Et licet multipliciter ista conclusio soleat limitari, ut in prædictis locis scribunt moderni: tamen omnes in hoc communiter concordat, ꝙ quādo terminus est præfixus per dictionem, à, dies termini nō computatur in termino. Quia illa dictio, à, de sui natura denotat separationem diei, in quo datur terminus à termino præfixo, & sic excluditur ille dies termini a die quo fit actus, per plura iura, quæ adducit Ale. in d. l. i. Pro qua opinione est textus clarus, quem ibi notat gl. in uerbo numerandū, in fi. in c. 3. de præb. lib. 6. ibi, per mensem a die, quo beneficia ipsa uacauerint, &c. Quæ quidem uerba ponuntur etiam in ista regula per omnes modernos pontificesa tempore Iulii, qui Iulius fuit primus, qui ad istam reg. addidit ista uerba (infra xx. dies, à die per ipsū resignantem præstandi consensus computandos, &c.) Et sic adparet ex textu illius regulæ, ꝙ uirtute istius dictionis, à quæ exclusionem & separationem significat, dies pręstandi consensus non debet in termino computari, prout etiam est gl. concordans cum illa. dic. 3. in cle. sicut, de app. Quas gl. post Canibi in prima quæstione sequitur Alex. in consi. 114. in 1. col. lib. 5. cum plurib. concord. quæ ad hoc cumulat Fel. in c. 1. in 2. col. de præsc. Itaque ista uidetur irrefragabilis conclusio, ꝙ dies præstiti consensus resignationis non computetur in termino. Non obstant modò in contrarium adducta, ꝙ tempus in dubio intelligitur continuum & quòd dies termini statuti & compromissi computetur in termino: quia uidentur ista nō esse omnino absoluta, aut uera. Tamen præsupposito, ꝙ ita sint, prædicta omnia limitantur, nisi terminus statuti uel compromissi sit assignatus per dictionem, à, quia tali casu non computatur dies in termino. Ita in indiuiduo tenet Alex. in consi. 42. in casu & lite, col. 3. lib. 5. cum conc. ut ibi per eum. Præsertim quia hic sumus in statuto uel in constitutione Apostolica: quæ, ut abundè in procemio diximus, habet uim legis uniuersalis. Itaque manet conclusio firma ꝙ in regula ista dies præstiti consensus in termino 20. dierum cōputari non debet.

QVAESTIO XXXVIII.

QVæro, an dies de qua loquitur ista regula, intelligatur de die artificiali 12. horarum, an uerò de naturali 24. horarum?

SOLV

SOLVTIO. Vt adparet in quibusdã notulis signaturæ gratiæ, quæ per manus pluriũ circunferuntur, quæ, ut refertur ab Alexandrino originem desumpserunt: si gnatura tenet & obseruat diem istius regulæ pro die 24. horarum interpretari debere. Ita quòd computabitur dies, & nox quæ pro uno die reputantur, ut in l. more Romano. ff. de fer. Et pro ista opinione facit, quia in dubio naturalis causa debet attendi, non accidentalis, seu artificialis, ut est tex. in l. qui haber & ibi notat Bar. ff. de tutel. sequitur Bal. in auth. similiter. C. ad l. Faleid. & illum text. in notab. q. allegat Bart. in l. fi. ff. de offic. proconsu. & Abb. in c. licet. de offic. leg. text. in l. 1. §. hoc interdictum. & ibi notat Bar. ff. de fonte, & tex. in l. fi. C. de his qui uen. ætã. impe.

Sed aduertendum est, ꝙ in regula ista videtur ita dicendum: nam negari non põt, ꝙ regulæ istæ habent se ad instar statutorum, & ita sicut statuta, strictè & propriè uerba in illis intelliguntur: uulg. l. 3. ff. de nego. gest. Sed in statutis dies in dubio accipitur pro tempore 12. horarum, & sic ab ortu Solis usq; ad occasũ, q̃a tunc proprie dies dicitur, quando Sol est super terram, ut in c. consuluit. de offi. deleg. & tradit Fede. de Senis, consil. 44. statuto cauetur, &c. Igitur idem dicendum erit hic.

Breuiter, istis non obstan. prima opinio mihi uidetur uerior. Pro qua opinio. est deci. Mod. de syl. in tract. beneficiorum q. 46. tertiæ partis. in fi. ubi tenent expressè regulam istam loquentem de 20. diebus, debere intelligi de diebus naturalibus 24. horarum, ut ibi per eos. Et ista opi. fundari potest efficaci ratione: quia ut sæpe dictum est, in aliis q. regula ista, ex quo est odiosa, & contra ius commune, inquantũ fieri potest, respectu odii restringi debet: & ampliari, quatenus in fauorẽ resignantis tendit: iuxta ea. odia. de regu. iur. lib. 6. Sed interpretando diem pro die naturali 24. horarum, extenditur magis libertas resignantis, quæ de iure communi sine præfinitione alicuius temporis libera erat, ergo illa interpretatio attendi debet. Et per hoc ad cons. sed respondetur, ꝙ illa interpretatio procedit, ut pœna statuti euitetur, ut dicit Alex. in d. l. more. & Moder. in d. c. cõsuluit. Sicut etiam videmus, ꝙ ut pœna periurii euitetur, qui iurauit soluere die dominico, si media nocte sequenti soluit, periurus non erit: ut not. Archid. in c. quòd a patribus. 75. distin. Bal. in c. ego. n. col. 1. de iureiu. Et ista concordant in materia beneficiali, de qua hic tractat. nã nõ repugnat, ꝙ actus factus de nocte, de die fieri dicatur, cũ nox sit pars diei. Sic enim collatio beneficii de nocte fieri potest, ut tradit Abb. in c. 1. de clandest. desp. & Domi. post Archid. in c. si tibi absenti, col. 1. de preb. lib. 6. & eo modo resignatio, & ideo nihil repugnat, ut dies hic interpretetur 24. horarum, sicut computat ecclesia, ut in c. 1. & 2. de feriis, & ita hodie seruatur.

QVAESTIO XXXIX.

QVæro, nunquid de stylo curiæ soleat huic regulæ passim derogari?

SOLVTIO. Si loquimur extra Italiã, solet communiter pro absentib. derogari In Italia uerò aliquando solet concedi derogatio, quando locus resignationis distat à curia, beneficia quæ resignantur, nõ sunt reseruata: si uerò sit locus uicinus urbi, cum maiori difficultate conceditur. Hodie tamen rarò accidit iste casus, ex eo, quia pauci resignãt extra curiam propter expectatiuas & multitudinem mandatorum, quæ capiunt omnia beneficia uacatura per cessum uel decessum, & ideo procurant resignare in curia & tunc non solet derogari huic regulę, nisi cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis papę 10. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam tunc sæpius derogatum isti regulæ fuit pro pluribus personis, quas enumerat R. bon. me. Laurentius Puccius, Cardin. Sanct. quatuor, in quodam suo libro adnotationis derogationum regularum. fol. 58. 72. 73. 77. quæ trahi possent in exemplum occurrentis casus.

Et est considerandum, ꝙ quando infirmus mittebat procuratorem ad resignandum in curia, quia facilè contingebat infirmum interim mori, ideo fuit excogitata in supplicatione ista clausula, uidelicet, Itaq; si dictus N. resignans extra Romã. curiam fuerit uita functus, literæ, pro eius obi

obitum cum omnibus clausulis,& modis suprascriptis, omissa resignatione expe diri possint. Tamē Modernis temporibus ista clausula solet cassari, ut euitetur fraudes, excepto in materiis Alemaniæ & Hyberniæ, quæ sunt nationes de facili scandalosæ, in quibus solet etiā aliquādo clausula limitari secundū casus contingentiā.

QVAESTIO XL.

QVæro, quid si infirmus per procuratorem primò, deinde secundò renuntiat etiam per procuratorem, & in hac secunda resignatione derogat papa huic regulæ, nunquid si resignans moriatur infra uiginti dies, sanetur prima resignatio propter derogationem regulæ in secunda resignatione factam?

SOLVTIO. Iste casus contigit tempore Felyni in curia ut ipse hic refert in quadam apostilla, super quo fuerunt uariæ opin. Nam quidam dicebant secundam resignationem capere beneficium,& non primam, ex eo, quia prima renuntiatio ꝑ mortē resignātis infra uiginti dies, perdit uires suas, & sic ualuit secunda: & licet secunda renuntiatio non possit ualere stanre prima, quæ fuit resoluta per obitū tamen secūda capiet illū modū per obitum resultantem ex prima uigore clausulæ generalis, Vel alio quouis modo in secunda resignatione adponi solita, & sic illa clausula secundo resignatio dabit ius.

Contrarium tamen per solennes uiros conclusum fuit ista ratione, quia tempore quo secundus impetrauit, iam erat tūc à principio quæsitum ius primo resignatario in spe bona,& considerabili,& quanuis postea illa spes propter obitum resignantis, infra uiginti dies euanuerit: tamen ex quo secundus in sua secunda impetratione de illa spe mentionem non fecit, quæ tunc boni initii erat, subreptitiè impetrasse dicitur. Nec obstabat, ꝙ collatio à primo resignatario facta, quodam modo conditionalis uidebatur, & ab euētu uitæ resignantis pendere: ergo nullum ius tribuebat, quominus secūda prouisio non ualeret, arg. tex. in c. si pro te. de resc. lib.6. quia respondebatur primam resignationem conditionalem non fuisse, sed purā & simpliceem, quæ statim ante obitum resignantis integrum ius tribuerat, & dum in eo statu erat, de illo iure in secunda resignatione mētio fieri debebat, nec superuenientia mortis resignantis ad secundā impetrationem ualidandam excusat ex eo, quia tempore quo secunda impetratio facta fuit resignans uiuebat, & prima resignatio erat tunc ualidā, licet ex euētu mortis resolubilis esset. aliud enim est, ꝙ actus sit conditionalis, uel purus,& resolubilis, ut tradunt Mod. in c. cæterū. de resc.

QVAESTIO XLI.

QVæro, nunquid legatus cum facultate derogandi regulis editis & edendis, isti regulæ derogare possit?

SOLVTIO. Potest capi ex his, quæ in proœmio regularū. q.5.& 6. dicta sunt, uidelicet, ꝙ isti regulæ & similibus notabilem qualitatem habentibus quæ propter stylum Cancellariæ in se clausulam derogatoriam cōtinent, nunquam illis ꝑ clausulas generales derogatum censetur, nec derogatio concedi nisi specialiter & nominatim illis derogetur, ut etiam tenet glossator in reg.17. col.2. & ita ex stylo in literis derogatio regulæ in principio narrari solet,& hoc priuilegiū oēs regulæ Cācellariæ iudiciales hēt, q̄ oēs notabiles sūt, ut latius in dicto proœmio dixi. Et in casu, de quo hic quæritur. Ita inter loquendum dixerūt Domini hoc anno 1539. in una Gerunden. canonicatus, & præbendæ, coram D. Raynaldo Pettutio. In qua causa per Rotam ista duo dubia data fuerūt: Vtrum nuntius resignationem uigore mādati in fauorem certæ personæ facti admittere possit. Secuudum, utrum uigore prædictæ clausulæ isti regulæ derogandi facultatem haberet, Super quibus dubiis D. Hieronymus de Castello aduocatus, latius præter cæteros scripsit. Et super primo Domini satis dubitarūt. Secūdū vero dubiū ab usu patrisfamilias pro expedito habuerunt.

REGVLA DE Idiomate.

ITem voluit, quod si contingat ipsum alicui personæ de parochiali ecclesia prouidere, seu manda

re prouideri, vel gratiam expectatiuam concedere nisi dicta persona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci, ubi ecclesia huiusmodi consistit, prouisio seu mandatum, & gratia desuper, quo ad parochialem ecclesiam nullius sit roboris uel momēti.

PRAEFATIO.

Plura sunt quæ mihi scribere cogitanti dicenda occurrunt super ista regula quæ usu quotidiano sunt frequentata: & utilia uideri poterunt, ut utar uerbis text. in l. 1. ff. ad exhiben. Verū, quia quædam erunt omnia cum aliis regulis: alia uerò proximè ad regulam istam pertinebunt: ideo illa quæ cōmunia erunt, breuius tractabo. Reliqua uerò plenius attingam.

In primis igitur illud meminisse oportet, istius regulę primum conditorem Gregoriū undecimum fuisse, quòd ex eo adparet, quia inter regulas prædecessorum Pontificum ista regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illam Gregorii addit, nisi uerba de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulam Gregorii Eugenius Papa Quartus, ut patet in eius regula. In cuius quidem discussione solum eas quæstiones attingā, quas putabo necessaria, ad materiam regulæ.

QVAESTIO PRIMA.

Igitur quęro, ꝓ fundamento dicendorū, nunquid regula ista habeat symbolum, affinitatem, aut similitudinem aliquā cū diuino aut humano iure, an uerò discrepet à iure communi?

SOLVTIO. Videtur reg. ista cū utroque iure, tam etiam diuino, quàm naturali similitudinem maximam habere, quin potius ab illis originē trahere. Quod ita demonstrari potest: quia certum est de iure communi eum nos debere rectorē curatū eligere, qui probè intelligat parochianorū uoces, & mutua uoce intelligatur. Nam rector ecclesiæ, officium prædicandi in ecclesia sua habere dignoscitur. cap. ecce. 95. distinctio. not. in cap. inter cætera. de offic. ordin. quia prædicatio officium est curati, ut notat glo. in clem. 2. de sepul. & in c. cum ex iniuncto. de hęre. & glos. in cap addicimus. 16. q. 2. cum sexcentis concor. quæ tradunt Moder. In apostillis ad Abb. in d. ca. inter cętera. Debet etiam audire confessiones, & reliqua sacramenta ministrare, ut in c. omnis. de pœni. & re. Item debet uisitare, & uultum regis sui agnoscere: ut legitur Prouerb. 27. cap. & Eccle. 32. Et est de hoc text. notabilis in extrauag. sedes apostolica. Ioan. 22. posita in titulo, de pręb. endis. Nā omnes rectores & prælati ecclesiarum dicuntur pastores: c. quamuis. de re iudic. c. quicquid. 1. q. 1. Sed ista præstare non potest rector, aut curatus alienigena, qui non intelligit, nec loquitur idioma, ut de se patet, ut notatur in c. quoniam. de offi. ordi. Igitur meritò ius commune ad regimen animarum non admittit tales: quia, ut inquit diuus Paulus Primæ ad Corinthios 14. c. Data est nobis lingua ad impetrandum & distinguendum ea quæ loquimur. Nam si nesciero uirtutē uocis, ero ei cui loquor, barbarus: & qui loquitur mihi, barbarus, ut ibi latius. Cùm igitur ista regula idē requirere uideatur, dicendū est eam habere similitudinem cum iure communi.

Ex quibus infertur unum, ꝙ sicut ex iure communi lata interpretatio fieri debet, quia fauorabiles, ut notat gl. in ca. 1. de re. permut. li. 6. & ibi per Gemin. & in glo. 3. c. statutum. de præb. lib. 6. Ita pari ratione interpretanda erit ista regula. quod erit bene notandum ad ea, quæ inferiùs dicentur. Sic etiam uidemus, priuilegiū, quod continet idem, ꝙ ius commune, uel insertum in eo, latè, ut fauorabile interpretari, secundum glo. in c. cùm de diuersis. de priuileg. li. 6. Et adeò hoc uerū est, quòd propter hanc rationem in literis apostolicis expressio nationis requiritur, ut sic papa unicuique prouideat in patria ipsius: ubi meliùs originarius, & cum maiore animi charitate inter notos eius dem linguæ ministrabit sacramenta, quā exterius, ut patet in capitulo quoniam. de offic. ordi. & tradunt docto. in cap. si proponente. de rescript. Et est etiam de hoc edita regula Cancellariæ ordine 15. Cum quibus etiā concor. tex. in ca. nullus inuitis 61. distinct. & in l. in ecclesiis. C. de episc. & cleric. Et diuus Augustinus in sermone ad populum, hoc idem suadet ut patet in ca. hortamur 71. distin. cum aliis de quibus Moder. in c. bonæ. 2. de

po

postul.prçla. Hinc non † abs re leges Romanç grauissimè tulerunt originarios à ciuitate & patria propria decedere, cum ipsi melius negotia eius procurare scirent, quàm exteri, ut in l. 1. C. si curial. relict. ciui. lib. 10. Et hæc est ratio secundum diuũ Bernard. in lib. de consideratione ad Eugenium, quare cardinales debent eligi de omni natione, ut unusquisque genti suæ, cuius mores & aditus notiores habet, facilius & certius ualeat iustitiam ministrare. Quis enim negabit originarios melius cõditiones hominum suæ patriæ cognoscere, quàm quiuis alius? Iudicat enim quis facile de his, quæ nouit, ut dicitur primo Ethico. Et diuum Bernard. sequitur Antonius in tertia parte summæ tit. 21. cap. 2. §. 2. quo loco idem Anton. unũ aliud notandum scribit, uidelicet, quòd quamuis de omni natione debeant cardinales eligi, non tamen consueuit ecclesia de Alemania cardinales assumere, ne secreta ecclesiæ imperatoribus pandantur. quod dictum sequitur cardinalis Iacobatius in tract. concilii. lib. 1. pag. 40. in 2. colum. q͞d tamen hodie malè seruatur, quia attenta difficultate idiomatis, magis necessarii sunt ex illa natione, quàm alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, ut refert Card. in capitulo significasti. de iurepatr. ꝙ patronus necesse habet præsentare Episcopo clericum eiusdem diœcesis, qui intelligat, & intelligatur. Et ob eam causam dicit Abbas in c. ad decorem. de instit. ualde esse honestum & fructuosum, ut quisque in patria sua beneficietur: quia sic nõ depauperantur beneficia, & homines inducuntur facilius ad residendum in eis, q͞ extranei: qui cùm lingua differant disparitate quoque morum distare uidentur, ac propterea nõ gerunt affectionem. Adeo ꝙ facilius propter huiusmodi linguæ disparitatem, homines sibi animalia muta, quàm alterius linguæ hominem sortiantur. Nam, ut inquit Augustinus, melius quis cum cane suo, quàm cum homine diuersi idiomatis conuersatur. ita dicit August. lib. 19. de Ciuitate Dei, ca. 7. Nã hoc uno præstamus, uel maximè feris, ut inquit Cicer. lib. 1. de Oratore, ꝙ colloquimur inter nos, & exprimere dicendo sensa possumus. Cum quibus cõcordat Andreas Sicul. in consil. 57. in princip. in primo uolum. Nam inter homines eiusdem idiomatis est à natura insitus quidam charitatis ac amicitiæ intrinsecus amor, quo ubique se inuicem diligunt, & contra quoscunque alios tuentur & protegunt. Hinc est, quòd iudex eiusdẽ nationis quo est actor, à reo conuento recusari potest: ut in c. accedẽs. 2. ibi, de terra uxoris suæ oriundus, ut lit. non contest. Quia eadem natio inducit suspicionem, ut dicit Abbas in c. postremo. col. fin. de appel. Hinc uoluit Franç. Patritius, li. 3. de insti. reip. tit. 2. magistratus populis peregrinos, & non ciues dati debere, quia non solent peregrini in administranda iustitia esse clementes sicut ciues, qui si non facile indulgent conciuibus, odia & capitales inimicitiæ oriuntur, quæ plerunque maxima scandala in republica pariũt. Quamobrem præclarè actũ arbitror apud Hispanos regni Castellç, qui ad regendas prouincias lege antiqua mittunt alienigenas, siue alterius ciuitatis ciues, quod idẽ apud Francos fieri debere Philippus Pulcher ac Carolus 5. Francorum reges statuerunt ut latius prosequitur egregius Mod. Guliel. Benedicti in repet. c. Raynutius. in uerbo, uxorem nomine Adelasiam, num. 1050. cum sequent. de test. Quod institutũ pleriq; Italiæ populi etiam hodie seruant aliunde magistratus perquirẽtes. pro quibus facit l. fi. C. de cri. sacri. & l. tertia. C. de diuer. offi. & appari. iudi. lib. 12. Quas quidem sanctissimas obseruationes si regna Valentiæ Hispaniarum seruare curassent, nõ tantis intestinis ciuiũ discordiis, & grassandi licentia respublica abundaret. Nam cum inter conciues eiusdem linguæ sit à natura data quędã morũ similitudo, facile vnus alteri indulget, & in malefactis con

ANNOT. IOAN. MIL.

† Patriæ siquidem est dulcissimus amor: ut l. qui habebat. ibi: dulcissimæ patriæ meæ uolo ad partes suas dari &c. ff. de leg. 3.

conniuet, cum speret easdem sibi uices reddi, & ita Valentiæ iustitia ad complacentiam ministratur. Bona est igitur hoc casu exterorum iudicum promotio, qui nō dulci amore patriæ, non spe, ut sibi paria rédantur, sed ex debita iuris seueritate iustitiam prosequuntur. Sed in rectoribus & curatis parochialium bene conuenit ille patrius amor, & similitudo linguæ: nam facilius quis suadetur, & à malo auertitur ab eo quem diligit, q̃ ab extero. Nam satis compertum est ex disparitate linguę, & dissonātia uocum nasci quasdam inter homines differētias, ac animi simultates, quæ licet in iudicibus temporalibus necessarię uideantur, per ea quæ diximus: in rectoribus tamen animarum maximè sunt euitādæ: ubi enim de moribus corrigendis agitur, non libenter Italus Vltramontanum audit, nec Vltramōtanus Italū: & sic de singulis, rarò in ꝑsuasione morū alterius idioma delectat, quāuis nō desunt uiri egregii qui ēt cōstāter affirmēt, nō ita rectè populos per externos magistratus: sicut ꝑ proprios ciues gubernari, quorum rationes latè refert Barthol. Cassaneus in Catalogo glorię mūdi, in 21. par. ī 12. cōsideratione. Hæc tñ sit summa uarietatū rei, relictis cōtētionib. in pœnā homini hāc linguarū cōfusionē à Deo datā fuisse: qđ ex eo apparet, quia post diluuiū usq; ad ędificationē turris Babel, oēs hoīes vna lingua loquebātur, ut dī Gene. c. 11. quæ primos homines vno, & eodē loco stare cogebat. Disparitas igitur & differētia linguæ fecit, ꝙ homines se inuicē nō intelligerēt, tędio capti, uarias sibi orbis regiones perquirerēt. quo factum fuit, ut ueteri lege ꝓximos reputabāt eos, qui eiusdē trib. erāt, quorū eadem erat uiuēdi cōsuetudo: extraneos uerò, q̃ diuersæ linguæ. Vñ sicut disparitas habitus inter simul uiuentes quādā animorū differētiā inducit, ut in cle. 1. de elect. & in c. in noua. 16. q. 7. ita & fortius dissonātia linguę discrepantē uoluntatē signat. Inde meritò Albinū derisum à Catone legimus qui cū esset Latinus, historiā inter Latinos Græcè scribere maluit, ut Plutarch. & plures alii meminerunt. In quo genere Albutius prętor reprehēdi meruit, qui cū à Scęuola, ꝓprio idiomate salutatus esset Athenis, Grecè respōdit, ut elegāter refert Mar. Tul. lib. 1. de finib. bonorū & malorū. Eo. n. sermone uti debemus, ut inquit idē Cic. in offi. q̃ notus est nobis ne, quidā Græca uerba inculcātes iure optimo rideamur. Hæc .n. loquendi diuersitas facit, ut externus alieno nō sit hominis uice, ut inquit Pli. li. 6. c. 1. Ex quib. infertur, ꝙ sacramenta & prædicationes ministrata, & gesta ꝑ homines eiusdē idiomatis gratia magis fore, & accepta originariis eiusdē linguæ, q̃ si per aliū nō nariū habētē idioma, licet intelligibile, ministrarētur. Et hoc non solū iure positiuo, sed ēt à iure diuino introductū uidetur. Vt quid. n. spiritus sanctus in Apostolos ueniens, illis uariis linguis loquendi facultatē daret, nisi putaret necessariū fuisse ad officium prædicandi, & ministeriis sacramentorum idiomatis intelligentiam? Quilibet enim eos in lingua sua loquentes intelligebant, mirabantur, ut dicitur Actuum ca. 2. Et si Erasmo credimus in eo uolumine, quem de ratione Concionādi composuit, lib. 3. propter imperitiā idiomatis innumerabilia sacræ scripturæ loca perperam interpretata leguntur, quę studiosos facilè à sacrarum literarum studiis auerterunt, cuius quidem idioma si interpretes assequuti rectè fuissent, multos facilè in suam sententiam traherent, ut latius Hispanus noster Valentinus Ludouicus Viues lib. 3. de tradendis disciplinis ꝓsequi. Nemini. n. dubiū est, ob hanc causam dictū fuisse Ecclesiast. c. 8. corā extraneo cōsiliū nō inēdū, quia propior est colligatio, interiorq; societas, cū ciuib. cū quib. est eiusdē linguæ cōmerciū, q̃ cū exteris. Et ideo videmus, quia eiusdē idiomatis prædicatio sensum mētis aperit, & animū ipsum exprimit, qui & diuinus est, & maxima atq; optima pars hominis esse ꝓhibet, quib. adstipulat illud Socratis, q̃ cū tacēti adolescēti diceret, Loquere, ut te uideā. nō ex corporis facie, sed ex loquela ipsa tanq̃ ex animi habitu hoīem intuendū esse cēsuit. Et hæc in causa sunt, ut oriūdis magis, q̃ cęteris ēt his ꝑstātiorib. faueamus vt dicit Luc. de Pen. in l. q̄squis. C. de omni agro deser. li 11. alleg. tex. i l. fi. de cle ꝑeg. & alia de qb. ibi ꝑ eū, & h. d. Phil. 3. polit. Qđ Græcorū exēplo cōprobatū legimus.

Nam

Nam cum Alcmenes Atheniensis, & Agoraticus in sculpendo marmore clarissimi, Phidieq; discipuli inter se ambo de signo Veneris faciendo certarunt: ex eo Alcmeni suffragiis Atheniensium uictoriae palma data est, quia contra peregrinum ciui suo suffragati, urbanum esse putarunt, cōtinentes illud prouerbium: Tunicam pallio propiorem ac chariorem esse. Meminit de his Beroaldus senior, in quadam oratione prouerbiali. Et istum amoris naturalis stimulum, cum ex multis sacrae scripturę, & literarum humanarum locis, tum maximè ex aedificio turris Babel, Episcopus Abulen. colligit super Genes. cap. 11. Apparet igitur manifeste ex diuersitate linguę ex dissimilitudine corporum, diuersitatē quoque animorum induci, ut inquit Augustinus li. 2. de doct. Christia. cap. 4. facit text. in cap. quia diuersitatem. de concess. prębend. Sicut econtrà ex identitate idiomatis, affectionem gigni manifestum est. Et nō solum linguae identitatis, sed quod magis est, identitas quoque & similitudo solius nominis affectionem inducit, ut patet in l. cum filius. §. pater. ff. de legat. 2. Nam propter affectionem linguę seu idiomatis, affectio & charitas patriae animo retinetur, quòd Alexandri regis exemplo manifestum fit: illum enim ob id milites odisse patriam contendebant, authore Quinto Curtio, quia peregrino sermone Persarum loqueretur. Nec aliam ob causam putandum est, coniugia exterorum apud ueteres non probari: quia sciebant disparitate idiomatis facile simultates gigni. Et hoc est, quod dicitur in sacris literis, Esdram linguarum confusionem, quae ex matrimoniis aduenarū nascebatur, ad linguam Hebraicam reduxisse, ut patet secundo Esdrae cap. 13. Naturale igitur est, ut unicuique idioma suum sit praecipuū, & charum. Et ideo est, ꝙ afferenti se esse talis linguae, seu nationis, creditur: & dicēti cōtrarium, incumbit onus probandi: quia non praesumitur quem malle alieno, q̄ proprio idiomate loqui, ut dicit Angel. in consil. 294. Hinc est, ꝙ in sacris literis ad punitionem populi referunt, Deum ꝑ Hieremiam cap. 5. dixisse, Adducam super uos gentem, cuius ignorabitis linguā, nec intelligetis quid loquamur. Et Deuterono. cap. 28. Adducet Dominus super te gentem de longinquo, cuius linguam in ducit alienationem animorum. Vbi uerò datur communio, & eiusdem linguae commercium, ibi est quidam domesticus & familiaris amor. Vnde necesse est, ibi spiritualia maiori animotū cōsolatione ministrari ac recipi, ubi maior animorum conformitas & similitudo esse comprobatur. Propterea multis uerbis uoluit ille Modernus Hispanus li. 3. de tradendis disciplin. de quo proxime mentionem feci, pluri mum conducere ad dilatandum Christi nomen, ut nos & Agareni communem linguam haberemus: nam speraret futurum breui, ut multi se se illorum ad nos reciperent, quod non putat aliam ob causam Deum Maximum Apostolis suis donum linguarum cōtulisset. Nam, ut inquit Paulus, Fides enim per auditum, cui lingua inseruit: ac proinde cuperet ut in plerisque ciuitatib. gymnasia linguarum instituerētur, nō solum illarum trium, de quibus in elemen. de magist. sed earum etiam quę essent Mahometicis populis uernaculae, quas addiscerent non otiosi homines ad gloriam inde captandam, sed ardentissimi zelo pietatis, parati, uitam pro Christo impendere, ut eis linguis instructi, Christum illis gentibus annunriatent, quae paucissima, ac nihil penè de illo audierunt. Haec ille. Et hoc linguarum documentum prędicatoribus, qui multum populo Christiano prodesse possunt, necessarium esse. Nam praedicatio requirit hominem non solum in rebus diuinis expertum, ac uariis disciplinis refertum, sed etiam in lingua eorum quos auertere à malo, & meliores fieri praedicatione sua cupit nō mediocriter eruditum, ut patet exemplo Hieremiae, se excusantis à praedicatione, quia loqui nesciebat. ut in cap. in scripturis. §. quies igitur. 8. quaest. prima. Sciebat enim magnus ille Propheta oportere eos, qui animos rudes prędicando instruunt, se aptare debere pro ingenio discentium. & uerborū ordinem pro audientium capacitate dirigere, ut dicit rex. notabilis in cap. oportet. 8. q. 1. Haec enim fieri nō possunt, nisi ab his q intelligūt, & loquunt idioma populi:

populi: aliàs si ab auditorib. sacrorum mi nistri non intelliguntur, non audientium utilitatem, pro quibus missi sunt, sed suã ostentationem quærerent, ut inquit tex. in c dispensatio. 43. distin. Nam quãdo prædicatio boni rectoris sub natiuo sermone discentium aptè exprimitur, deuotio crescit, ac fides dictorum magis animo insidet, & continuatione roboratur. Qui quidem sermo dum per aures recipitur, deuotio ac fides in mente generantur, ut dicit tex. in can. si quis rector. uersic. in mente. 43. dist. Sicut uidemus in Physicis. Nã imperitus medicus, ut inquit Auic. 6. natur. pp fidem & deuotionem ęgri facilius sanabit ęgrum, quã peritus, & doctus. Hoc enim facilius fiet commercio linguæ. Ad quid etenim putamus, Mithridatem Ponti Regem tantum laboris in perdiscendis duabus & uiginti linguis desumpsisse, nisi ut tot populis, quibus imperitabat, in sua propria lingua responderet, ut sic acceptior uideretur? Quam loquendi rationẽ Themistocles Atheniensis est imitatus, ut de utroque Plinius, Valerius, & Quintilianus meminerunt, & recenset Ias. in §. ex maleficiis instit. de actio. Quæ omnia ad usum & intellectum huius regulæ pertinere uidentur. In qua de parochiali ecclesia fit mentio, quæ rectorem requirit uocalẽ confessiones audientem, prædicationi ac commodũ, uerbis intelligibilibus ecclesiastica sacramenta fidelibus ministrantem: qui si non intelligitur, quia diuersum habet idioma, frustrà rectoris partes adsumpsit. Nam qui ędificari uerbo Dei debent & cupiunt, talem eos magistrum habere oportet, cuius sermone, & monitis erudi tiores fiant: ne fortè cum his præponitur eis, qui non intelligitur, animus fastiditus ad deteriora prouocetur. argu. text. in capitulo in grauibus. 3. quæstio. 7.

Et ob eam causam ueteres uoluerunt, leges quę dabantur populis sub illo eiusdem populi idiomate publicare, ut magis placerent omnibus, & obseruarentur. ut est text. in §. alienationis. in authent. de non alienan. Quod ad hoc Roma. ponderat in l. 1. §. fi. col. 3. ff. de uerbo. obligat. cum pluribus aliis concord. congestis per Fely. in rubr. de constit. in 4. colũ. ulterius. & facit text. i §. illud quoque. in authen. ut prępo. no. imp. Per quẽ text. dicunt Moderni Valentini in l. prima. §. finali de uerbor. oblig. quòd ideo titulus Crucis fuit tribus illis linguis, tunc magis usitatis scriptus, ut ab omnibus intelligeretur. Propterea dicit glo. in lege decreta. ff. de re iudicata. quòd decreta inter Latinos debebant Latinè proferri, & inter Gręcos, Græcè. Et eadem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in lege prima. §. fin. ff. de uerbo. obligat. quòd licet stipulatio inter homines diuersi idiomatis per interpretem contrahi possit: ut in d. §. finali, hoc ideo statutũ fuit propter necessitatem. Sed ubi duo haberent idem idioma, & stipularentur unus Gręcè, alter Latinè, non ualeret stipulatio, cum ibi nulla subest necessitas, nec uoluntas, cum possunt eadem lingua stipulari. Nam quilibet debet facere actum lingua sua. Et ideo ubi ad aliquem scribimus, illi scribendum est lingua quę ille utitur, & non alia qua ille ad quem scribimus, non utitur. capit. in nomine patris. ad fin. 73. distinct. Nam, ut inquit Cic. de Orat. lib. 3. uerba neminẽ mouent, nisi eum qui eiusdem linguæ societate coniunctus est. Quoniam ut ipse idem Cicero Tuscul. 5. ait, in iis linguis quas non intelligimus, surdi profectò sumus, quod uidetur innuere diuus Paulus 1. ad Corinthios 14. ca. Et hac de causa uidemus, leges uoluisse, proclamationes, quæ inter uulgares fieri cõsueuerunt, uerbis uulgaribus fieri debere, ut ab illis intelligerentur. l. sed & si pupillus. §. præscribere. ff. de instit. Quo loco dicit Paul. de Castr. Parisiis curiam Regis consuetudinẽ ideo habuisse, quòd acta in uulgari scribantur: & idem in Burgundia consuetum fuisse Iacobus de Puteo in l. acta. ff. de re iudi. attestatur. Nam ut præclarè inquit Tullius offic. lib. 2. Popularibus enim uerbis est agendum, & usitatis, cũ loquimur de opinione populari. Et idem lib. 1. de legibus. Sed quoniam, inquit, in popularis ratione omnis nostra uersatur oratio, populariter intẽdũ loqui necesse erit. Hic dicit gl. in c. odi. 24. quęst. 1. quòd clericus quando agit contra laicum, uulgariter loqui debet, ut facta sua intelligat. Prop-

collegia actiuè sunt incapaces sacramentorum, neque in eis cadunt claues fori pœnitentialis, cum etiam de facto fœmina accipiens ordines, characterem non recipiat, ut tradit Archi. & alii in can. presbyt. 32. dist. Nec per hoc consequens possit fœmina, aut uniuersitas confessiones audire, uel alia sacramenta ministrare, ut est text. & ibi notat Abb. & omnes in c. noua, de pœni. & remiss. & tenet diuus Thomas in 4. sent. dist. 25. q. 2. Sequitur, quod hæc regula tales non comprehendit. Sunt enim huiusmodi personæ corpora inhabilia tum respectu sexus, tum etiam respectu corporis imaginari. Quia cum capitulum & collegium non sit persona animalis uera, sed repræsentata, & ista sacramentorum administratio ueram personam animatam, & uirilem requirant, meritò dispositio ista loquens de persona non habebit locum in istis: quia in eis cessat ratio istius regulæ, imò non solum in hac regula, in qua materia subiecta repugnat, sed neque in quacunque alia dispositione, in qua uerba debēt propriè capi appellatione personę, capitulum, uel aliud collegiū nō comprehenditur, ut est not. dictum Roman. sæpe practicatum in cons. 436. Vbi per istam rationem tenet, quod priuilegia derogātia quibuscunque personis, nō derogat collegio: præsertim dominorum Rotę: quia non uenit appellatione personæ. Et per istam rationem concluserunt domini mei in una causa pendente coram R. D. Io. Mohedano. 13. Ian. 1536. quod procurator constitutus contra omnem personam, non poterat agere contra uniuersitatem, uel capitulum, per dictum Bal. in rub. C. ad Treb. & in auth. item quicunque. C. de epis. & cle. Sequitur Fel. in c. eam te. in 2. col. de resc. & in c. dilectus, el 2. col. pen. de simo. Et Pau. de Cast. in d. auth. item quicunque & Rom. in l. si quis mihi bona. §. seruus. ff. de acq. hær. & Iacob. de S. Georgio in l. collegium. C. de hær. insti. cum quibus nouissimè concordat Bart. Cass. in cons. 1. 10 5. dubio, ubi limitat in procuratore rei. Et istā opinionem uidetur tenere Dec. in d. l. si familia. Et licet idem Bald. uideatur tenere cōtrarium in c. 1. de noua for. fidel. quem sequi uidetur Barb. in c. cum non ab homine. in 1. not. de iud. & in cons. 47. col. pen. in 4. uol. Tamen possent eorum dicta concordari, ut procedant in procuratore rei, ad defendendum, quod est fauorabile, ut dicebat Cassaneus in d. cons. & tenet Ale. in apost. ad Bar. in l. mortuo. ff. de fideius. Licet possit attentari, quod etiam mandatum actoris ad agendum sit fauorabile, ut dicit decis. dominorum 32. de procur. in no ext. ea si. Sed amoris ambagibus, ista est communis opin. quod in procuratore actoris, dictum Bal. in d. rub. C. ad Treb. est uerior. Et ita iudicauit Rota.

Redeundo ad propositum istius regulę concludo, quod ex quo ratio istius tex. ac proprietas huius uerbi, Persona, nō congruit fœminæ, neque collegio, uel capitulo, sub dispositione istius regulæ tales non comprehendentur: sed illæ tantum, quę sunt habiles, & capaces clauium fori pœnitentialis, quæ possint & ualeant curam animarum exercere, & omnia sacramenta ministrare.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, nunquid sub illo uerbo personæ, uel etiam ex mente istius regulę comprehendantur cardinales?

SOLVTIO. Licet ista quęstio latissimè in proœmio istarum regularum discussa fuerit tamen quia quę hic dicentur, specialiter istam regulam tangunt, quę ibi scripta non fuerunt, ideo inconueniens non erit, pluries eandem quæstionem repetere, quia ut dicit tex. in l. unica. §. supra dictis, C. de emenda. Cod. Iusti. sępius repetita placebunt. Et, ut inquit Plato, quē Plinius sapientiæ antistitem uocat, non nocet bis dicere, quod bene dicitur, quia, authore Seneca, nunquam nimis, quod nunquam satis. Vnde illud prouerbium emanauit, Bis terque pulchra. Quamobrē, cùm quęstio ista necessaria sit, frequens & utilis, eam sæpius in pluribus regulis, diuersis tamen motiuis repetere duxi. Et proprius ad rem ipsam ueniendo, istam quęstionem, de qua loquimur, in terminis decisam esse reperio per dominum Bartholomęum Belenz. uirum doctrinę singularis, & quondam Rotę auditorem, in suo tract. de char. subsi. quęst. 66. in 5. col. ubi resolute tenet hanc regulam in

cardinalibus locum habere, ex eo, quia tẽ pore suo, & eo præsente, ita Rota iudica uit. Quam opinionem ipse hac ratione fundat: quia clarum est, dispositionem istius regulæ fauorem animæ concerne re. Quæ ratio facit, ꝙ ista regula fauorabi lis indicetur, iuxta doctrinam gloss. Bar. & doct. in auth. sacramenta puberum. C. si ad uer. uend. Sed in constitutione sic fauora bili cardinales comprehenduntur, ut dicũt Moderni per illum tex. in c. omnis de pœ. & remis. Igitur regula ligabit eos. Hæc Be lenzinus. Pro ista opinione facit tex. in c. nemo, & quod ibi notat Domi. & Phil. in princ. de elect. lib. 6.

Sed prædictis non obstantibus, potest contrarium tentari. Nam in primis negari potest, ꝙ ista constitutio in fauorem ani mæ edita sit, ut dicebat Belenzinus. Iura enim hoc exprimere solent, quando id agere intendunt, ut patet in c. fin. de con sue. & in c. fi. de præsc. & in c. 2. de const. li. 6. & alibi sępe. Nam ꝙ sit rector eiusdem linguæ, potius quà m peregrinæ, hoc non concernit immediatè animam: quia si hoc modo utilitatem ãnimæ metiremur, nulla esset constitutio, nulla regula istius uolu minis, in qua eodem modo idem animæ fauor considerari non posset: præsertim in regulis mistis, quæ ad euitandum frau des conditæ uidentur. Et sic esset dicendũ omnes tales regulas esse fauorabiles, ac la tissime interpretandas, & comprehende re cardinales. Quod inconueniens & absur dum uidetur, ut inferius per exempla pa tebit. Nam sicut non omne, quod publicè interest, principaliter ad utilitatem publi cam pertinere dicitur, ut illud fauorabile dicamus, ut tradit Bar. & alii in l. 1. ff. solu. ma. Ita neque omne illud quod ad fauorẽ animæ referri potest, ilicò dispositionem principaliter fauorabilem facit, cum con stitutio forte alia ratione moueri possit, quæ dispositionem restringat, ut patet in c. auaritiæ. de elect. lib. 6. Cuius dispositio respicit utilitatem animæ, & tamen illa constitutio tanquam fauorabilis extensio nem non recipit, ut not. Old. cons. 246. & Gem. cons. 106. in 6. col. Et idem uidemus in extrauag. ambitiose posita in ti. de reb. eccle. non alien. Quæ etiam utilitatem ani mæ considerat, & ita fauorabilis non est, ut omnes casus non expressos comprehẽ dat, ut declarat do. Gund. Villad. quondã nostri ordinis insignis auditor, in tract. de leg. in 11. q. 1. partis, col. fi. & Rochus Cur. in rep. c. fi. in 82. col. de consuetud. Illud igitur, quod dicitur constitutiones obuiã tes fraudibus, utilitatem animę respicere, uerum est. quando illa constitutio princi paliter animam, seu piam causam imme diatè respicit. Secus autem quando consti tutio non principaliter, sed secundariò in cidenter, aut mediatè animam concernit. Quod ex subiecta materia, uel modo lo quendi facilè deprehendetur. Hoc proba tur in c. ut animarum, de constit. lib. 6. & in c. quanquam. de usur. cum similib. & ita declarant Mod. in c. cum cõtingat, post gl. in uerbo debent. de iureiu. & reassumũt Mod. Hispani in tract. de ultimo fi. iuris, 89. & 117. colum. & latius dixi in d. ca. ut animarum. Cum igitur regula ista neque ex uerbis, neque ex subiecta materia prin cipaliter animę utilitatem concernat, con cludendum erit, illam non esse principali ter fauorabilem, & extendendam, & per consequens Cardinales non compre hendere.

Sed posito ꝙ regula ista principaliter fauorem animarum concerneret: dico ta men, ꝙ ille fauor animæ qui propter im peritiam idiomatis hic considerari potest per uicarium idoneum, linguæ peritum, positum in ecclesia parochiali per Cardi nalem conseruari posset, iuxta not. in c. su per eo. de præb. lib. 6. & in c. dudum, el 2. de elect. Nam ipsi Cardinales habentes pa rochiales, licet intelligibiliter loqueren tur, & intelligerent idioma, non tamen honeste possent, nec eorum dignitati con ueniret, neque etiam coguntur ecclesiis parochialibus per se ipsos deseruire, cum sint regimini uniuersalis ecclesiæ præposi ti, quod præferri debet priuato commo do unius ecclesię parochialis, ut dicit tex. in proposito nostro notabilis in c. bonę. j. de postu. prælat. Et isto modo per uicariũ satisfactum erit regulæ. Licet iidem Card. non intelligant, nec loquantur idioma. Et quia papa dispensando cum eis, ut te nere ualeant parochialem in commendã,

per

per hoc uidetur cum illis tacitè dispensas se,ut non teneantur per seipsos deserui re,iuxta gl.in c.quia in tantum, de præb. cum aliis concord. ut scribunt Mod. rep. rub.de rescr.lib.6.in 2.col.& tenet Abb.in c.cum in cunctis de elec.& latius per Fel. in c.postulasti.in 12.col.de rescr.Præterea quia in ista regula nulla fit mentio de Car dinalibus,ideo non comprehenduntur. Nam Cardinales nunquam sub regulis Cancellariç censentur includi,nisi illi spe cificè nominentur, ut tradit Fel.post Pet. de Anch.in c.in eos,in fi.de hær.Ad hoc fa cit ratio gl.in uerbo,dignitatum,in c.2.de præb.lib.6.Et hoc generaliter uerum est, ꝙ cardinales in dispositione quacunque pœnali non comprehenduntur etiam, quod fortius est,si in illa dispositione sint uerba uniuersalia,ut est tex.in c.1.de schis ma.li.6.& ibi notant Io.And.& Domi. cũ multis aliis conc.quę scribit idem Belenz. in eo.tract.col.6. Vbi ex hoc infert unum aliud,uidelicet, idem esse in regula de ua lore exprimendo, ut nõ habeat locum in cardinalibus per eandem rationem: quia de illis ibi non facta est mentio specialis. Et idem Belenz. hoc generaliter dicit de quibuscunque regulis, in c. quod super his.de fide instrumẽtorum, quem ibi Fel. refert in 3.col.uers.2.q. Et quo ad regulã de ualore,hoc latè dixit Pet.de Anchar.in consil.288.pro clariori euidentia. Et Ro ma.in consil. 498. cum sexcentis concor dan.de quibus per And.Sicul.in tracta.car dinalium.in 7.q. & dicitur latius ibi.

Prętcrea ratio domini Bartholomęi e x alio impugnatur,quia si illa esset uera,idẽ deberemus dicere in regula de ualore ex primendo, quæ potest eodem modo con cernere fauorem ecclesiarum, & animę. Nam ratio illius regulæ fuit, ne tacendo ualorem unus caperet stipendia plurimo rum,quæ clericis pauperibus ministrare uolentib.possent subsidio esse,ut habetur in cap.quia in tantum.cum c.sequenti. & cap.cum secundum.de præben. & in can. 1.21.quæst.1.& bonus tex.in cap.quia nõ nulli.de cleri.non resi.Et quia papa per ex pressionem ualoris,consultius ecclesiis, & earũ indemnitatibus, ac cultui diuino, & personis bene merentibus iuxta cõdignũ prouidet. Et ita fit,ꝙ docti uiri qui eccle siam Dei, uelutí stellæ positæ in firmamẽ to illustrant,ut dicitur in cap.super.de ma gistr.& per quos magis cultus diuinus de coratur,defenditur,&augetur,c.super spe cula.ne cle.uel mon.& ea quæ dicuntur in c.cum M.& c. cum accessisset, iuncto c. ex parte,de constit. recipiunt mercedem & retributionem sanctorum laborum suo rum. Quæ omnia proculdubio per expres sionem ueri ualoris iustificantur: tollun tur etiam multæ fraudes quæ fierent si ua lor taceretur. Nam posset fraudari papa in perceptione iurium ad se pertinentiũ, ac Cameræ & Cancellariæ officiales, qui bona fide sub prætextu distributionum ta xæ & annatæ, quæ ex fructuum expressio ne proueniunt a papa sua officia emunt. Super quibus quidem taxis maior offi ciorum curiæ pars fundata existit.Vnde si uerus ualor taceretur, fieret magnum præ iudicium illis qui officia pro sua sustenta tione propriis pecuniis quæsierunt. Hoc enim fieri non posset sine conscientiæ pe riculo, & animæ offensione, & scandalo plurimorum,ut latè probat Hiero. Paulus Hispanus in pract.Cancella.apost.fol.48. ut dicam in regula de ualore. Igitur con cludẽdum est, dictam regulam animarum etiam utilitatem concernere. Et tamen il lis rationibus nõ obstantibus, Rota tenuit regulam illam non habere locum in Car dinalibus,ut ipse idem Belenzinus memi nit in d.tract. & dicit suo tempore ita Ro tam iudicasse. Ergo pari ratione tenendũ est,istam regulam eos etiam non ligare. Super his tamen bene cogitandum est, ex eo,quia multum me mouet attestatio D. Belenzini dicentis, Rotam contrarium eo præsente iudicasse. A qua opinione in du bio ego non recederem: quia iustum præ sumitur iudicium fuisse, quod plurimo rum oculis est comprobatum, ut dicitur in c.prudentiam,de off.deleg.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro ibi,prouidere, seu mandare pro uideri,&c.quid significent, & impor tent ista uerba?

SOLVTIO. Attenta proprietate uer

borum, ista uerba prouidere, seu prouideri mandare, denotant liberam dispositionē factam a superiore sine facto alterius. Itaque sub tali uerbo non cōprehenderetur electio, neque præsentatio quæ requirunt factum aliorum, ut dicit Domi. in c. cum illis. §. i. de præb. lib. 6.

Tamen ex quo dispositio istius regulæ est fauorabilis, fundata in salute animarū propter rationes assignatas in prima quæstione: ideo erit concludendum ista uerba prouidere & mādare prouideri, largo modo capi debere, ut quācunque dispositionem & ordinationem, per quas prouideretur alicui de parochiali, comprehendant: quia illa uerba largo modo sumpta ad omnes modos dispositionis & collationis adaptantur, ut refert Fel. in c. in nostra, in 32. corr. de rescrip. Et licet omnes modi disponendi de beneficiis, largo modo loquēdo comprehendantur sub uerbo prouisionis, tam ex parte conferētium, quàm prouisi. quia quocunque modo prouideant, personam quæ intelligat, & loquatur idioma loci, eligere debent. Tamen quo ad alium effectum, multum interest, per quē modum quis prouideatur an per electionem, præsentationem, uel collationem: quia per unum modum acquirit ius in re, & per alium ad rem. Et hoc est multum utile scire propter derogationes. De quo tamen uidenda sunt, quæ scripsi in regula, de non tollendo ius quæsitum, in 1. q. quæ hic non repetam.

Quid autem significent, & quid differant inter se ista uerba posita in textu, prouidere, seu mandare prouideri, &c. Et dicendum, ꝙ secundum stylum curiæ Rom. multum differunt. Pro quo est aduertendum, ꝙ quatuor sunt termini, quibus utitur papa in prouisionibus suis, uidelicet, prouidemus, mandamus prouideri, prouisum fuit, & concessimus prouideri. Et ista omnia secundum stylum Cancellariæ differunt. Nam prouisio dicitur, quando papa effectualiter & pure facit gratiam, de qua literæ sunt expeditæ. Illa enim dicitur prouisio: & per talem prouisionem expirat reseruatio papæ, ut dicit Fel. in rub. de consti. col. 4. ut late dixi in regula de triennali. Mandamus prouideri, dicitur, quando literæ sunt expeditæ, & alteri mandatur, ut prouideat, & de istis duobus terminis loquitur Egid. in quadam decis. relata per D. Gul. in decis. incip. & quia. in tit. ut lit. pend. Prouisum fuit, dicitur, quando authoritate papæ, uel alterius fuit facta prouisio literis expeditis & executis. Concessimus prouideri dicitur, quando est signata supplicatio, & literæ non sunt expeditæ. Et ita expresse tenuit bis Rota in una Valentina parochialis de mense Nouembr. & Decemb. 1536. coram D. Io. Clerici. Et hanc etiam uerborum differentiā, quam hodie in gratiis Apostolicis seruari uidemus, duo antiqui doctores practici approbant, uidelicet Hie. Pau. Barch. Cancellariæ Apostolicæ Viceco rrector, & Ant. de Cortesiis olim abbreuiator, in quibusdam suis memorialibus concernentibus gratias expectatiuas, & alias literas gratiæ fol. 85. Ex quibus exceptus est iste liber, quem vulgò Practicam seu stylum Cancellariæ appellant, sæpius per Fel. allegatum, & a sede Apostolica approbatum, ut in procemio dixi. Et quia ista consistunt magis in stylo, & usu curiæ, quàm in iure, ideo non insisto. De quibus tamen aliqua dicam in fine huiusce commentarii, post Spec. in tit. de act. & petitionib. §. 4.

QVAESTIO QVINTA.

QVæro, an ista regula habeat locum in parochiali ecclesia commendata?

SOLVTIO. D. Gul. Cassiod. nostri ordinis uir diligens & curiosus ac Episcopus Algaren. in discursu cuiusdam q. quā scribit in collectaneis suis decis. Rotæ, fol. 203. simpliciter tenuit reg. istam in commenda locum habere: quia ita in Rota iudicatum fuit, & nihil aliud dicit.

Reperio tamen quendam doct. Modernum (illi nomen est Aeneas de Falconib.) uirū certè, quantum colligi potest ex quibusdā apostillis, quas fecit ad Abb. Pau. & ex quodam tractatu suo reseruationum & commendatum, apprimè eruditum & practicum, in quadam breuissima additione, quam hic reliquit, ponere istam qōnem in terminis, & referre tpe suo, Rotam super hoc puncto uariasse, & diuersis temporibus

poribus pro utraque parte iudicasse, nullam tamen rationem alicuius decisionis scribit. Itaque satis apparet quæstionem esse dubiam, & in utranque partem disputabilem.

Quid dicendum? Certè negari non potest, punctum esse difficilem, ex eo, quia tempore meo uidi hanc eandem difficultatem in Rota sæpe a diuersis auditoribus propositam, & minimè diffinitam. Nam R.P.D. Petrus Vortius de mense Iulio, 1539. inter dominos de ea uerbum fecerat. Et tunc propter uarietatem uotorum nihil penitus conclusum fuit. Secundò loco coram R.P.D. Marcello de Crescentiis, de mense Aprilis, 1531. in una Grassen. fuerat etiam super hoc dubitatum, & uota diuersa fuerunt. Tertio loco idem D. Per. iterum quæstionem proposuit, & post lõgam disputationem, Domini eam terminarunt, in qua plura argumenta & rationes facta fuerant: quorum præcipua narrabo, ne fastidio sim curialibus occupatis: & quia istam quæstio. latissimè in regula de triennali possessore attingo, ex quo loco plura, dum casus iste occurret, mutari poterunt. In primis igitur pro parte negatiua, uidelicet q regula ista in commenda locum non habeat, quidam ex Dominis ponderabant tex. regulæ non facere mentionem de commenda. Ergo neque nos supplere debemus. l. si seruum. §. prætor ait. ff. de acq. hær. Addebant fortius, quia commendatarius per substitutum oriundum ex loco deseruire potest, ex quo habere potest aliam ecclesiam in titulum, cui personaliter tenetur deseruire, ut tradunt doct. in c. dudum. 2. per illum tex. de elect. Et talis substitutus põt, reg. satisfacere, & supplere defectũ commendatarii, qđ non est in titulari, qui tenetur deseruire per seipsum. Vnde si non intelligit, nec loquitur idioma, non poterit sacramenta ministrare, quæ uerborum intellectum & loquelam requirunt. Et ideo in titulari duntaxat regula locum habebit. Ista ratio quorundam Dominorum satis dubiam materiam reddidit.

Sed in cõtrarium allegata fuit per alios Dominos prędicta decisio D. Gul. attestãtis Rotam contrarium iudicasse: quæ dubios reddidit Dominos, & negotium distulit ad Cal. Octob. Tunc enim in primis audientiis causa iterum fuit posita. In qua pro opinione illorum Dominorum ponderabantur uerba istius regulæ, ibi, p uidere, & prouideri mandare, &c. Quę adaptari posse non uidentur ad commendam. Quia commenda non est prouisio, ut dicit expresse Collectarius in c. si consti terit. in 2. col. de aec. Facit quod dicit Car. in cle. causam. in 4. q. de elect.

Istis tamen non obstantib. maior pars Dominorum tenuit cõtrarium, uidelicet, regulam habere locum in commenda. Quorum opinio istis motiuis defenditur. Primò, considerando rationem finalem istius regulæ, quæ secundum communem opin. in fauore & utilitate animarum fundatur, ut tenet expresse Bapt. Belenz. auditor Rotę in d. trac. de char. subsi. q. 66. col. 5. & dixi superius in 1. & 3. q. Sed salus animarum in hoc consistit, ut pastor uultum pecorum suorum inspiciat, uisitet ecclesias, confessiones audiat, populo prędicet, & alia ad curam animarum pertinentia sacramenta ministret, ut superius in dictis quęst. 1. & 3. dictum est: quæ omnia in cõmendatario militant, postquam capit fructus ecclesię, qui sibi propter dictũ onus dantur. Ergo in illo dispositio istius regulę locum habebit. l. i. ff. ad municip. & l. a Titio. ff. de fur. Frustra enim in commendatario contemporanea ętas, & ordo sacerdotalis requireretur, ut dicit Domi. in c. nemo. in primo notab. de elect. libr. 6. per illum text. nisi ad ea teneretur, ad quæ rector ipse tenetur, uidelicet, administranda sacramenta fidelibus parochianis qui sine commercio linguę & intelligentia idiomatis ministrari non possunt.

Et ob eam causam in commenda necessitas & vtilitas ecclesię consideratur, ut ibi dicit Domin. in 3. not. Et tamen regul. istam ad alium effectum edita non fuit, quàm propter utilitatem ecclesiarum. Ergo uidetur in ea includi commenda: cum eadem ratio sit in commendatario quæ est in titulari. Ergo regula utrunque comprehendere debet: maximè, quia ista regula generaliter loquitur. Ergo omnes casus comprehen

dere debet: etiam si maior ratio sit in uno casu, quàm in alio iuxta tex. not. qui de pœna loquitur, in l. 1. §. quod autem. ff. de aleat. Et qui se exceptum dicit à regula, illud probare debet: quia lex indistinctè omnes quos non excipit, ligat. c. 1. de const. c. omnis anima, de sensib. c. solitæ, de maior. & obed. Cùm igitur commendatarius à regula non excipiatur, debet sub illa comprehendi. Confirmatur ulterius ista opinio, quia uidemus regulam istam habere locũ in gratia expectatiua, quæ est quædam cõcessio temporalis, iuxta c. si. de conces. præbend. Ergo eadem ratione habebit locũ et in commenda, quæ etiam concessio tẽporalis est. Præterea, quia ista regula initium considerat, & sic tempus prouisionis beneficii. Quo tempore nisi peritia idiomatis in regula requisita concurrat, collatio siue prouisio beneficii est nulla ipso iure, ut patet in textu: quia qualitas adiuncta uerbo, debet adesse tempore verbi, c. statutum, de rescr. lib. 6. l. miles, ff. de test. mil. Et ista ratio æquè militat in commendatario, sicut in titulari. Ergo, &c. Et per hoc illa ratio illius Domini resoluitur, uidelicet, quod commendatarius per substitutũ deseruire poterat: quia est uerum, postquam commenda ualidè præcessit, i. quando concessa est habenti peritiam idiomatis, uel quando a principio in ipsa prouisione isti regulæ derogatum est, tunc enim ualidè substitutũ ponet. Vbi uerò a principio tempore prouisionis ista non concurrunt, prouisio est nulla, & ideo de tali casu de constitutione substituti disputare nõ attinet, qui postea sequitur, & sic tempore quo iam prouisio commendæ tacta personæ ignoranti, idioma non ualuit.

Non obstat etiam, quod text. iste commendam comprehendere non uidetur, ex quo loquitur de prouisione. Et prouisio non est commenda: quia hoc est falsum. Quia imò sub tali uerbo comprehenditur, ut in specie tenet Domi. de S. Gemi. in c. nemo, in 2. col. uers. item facit, de elect. lib. 6. Vbi ex hoc infert, quod si papa reseruat prouisionẽ suæ beneficium, si illud dat in commendam, reseruatio expirat, secus si collationi suæ reseruat. Rationem ibi ponit: quia cõmendari, est prouidere. Et ita ibi Dom. sequitur Phil. Franc. in 3. col. & Nic. Milis summus practicus, & auditor Rotæ in suo Indice, in uerbo, beneficium uacans reseruatum, &c. Et latius cæteris Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus consistorialis, antiquus & summus practicus, in quodam cõsilio suo incipien. Nunquid regula prohibens. Vbi non solum tenet commendam sub ista regula comprehendi, sed etiã sub quibuscunq; regulis de prouisione loquẽtib. Cum quibus concordat egregius Pater D. Io. Franc. Pauinus Rotæ auditor, in eleganti suo tract. de sede uac. in 3. q. principali & Mod. in trac. reseruationum, fol. 7. & in effectu 38. & fol. 32. Quicquid de hoc dubitet Rom. in cons. 350. col. 4. cum quo unico uerbo Fely. transire, uidetur in c. in nostra. in 32. corr. in 2. col. uers. scias etiam, de resc. Reliqua quę circa istam quęstionem desiderari poterunt, repetenda erunt ab illa quæstione notatu digna, & multum per me discussa in regula de triẽnali. q. 5.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, nunquid ista regula obseruari debeat, & liget extra curiam?

SOLVTIO. Glossator hic tenet, quod nõ, rationib. de quib. hic per eum, quem uide. Sed ueritas est in oppositum. Nam ex quo ratio istius regulę, quæ utilitatem animarum respicit, ita generaliter militat extra curiam, sicut in curia generaliter interpretari debet, arg. eorum, quæ dicit Fel. in c. 2. col. pen. de rescr. Et ratio Glossatoris, quod ordinarius magis personas suæ diœcesis, quàm alias cognoscat, nõ facit ad propositum, quia illud concernit mores, & probitatem uitæ, non autem rationem idiomatis, quia cognitio ordinarii non tollit defectum personæ non intelligentis, uel loquentis idioma. Nam quando clarè illum esse incapacem, & expertem linguæ constat, illa ratio nihil ualet. Et ita regulam de infirmis resignantibus, quæ pariformiter generaliter loquitur, extra curiam locum habere uidemus, ut Rota sæpius conclusit & iudicauit, ut ibi latè diximus. Pariformiter igitur in ista regula idem dicendum est. Reliqua circa istam quæstionem dixi superius in proœmio, ubi plenius uidendum erit, q. 2.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVaero, ponamus Britonem Gallum impetrasse gratiam expectatiuam in dioecesi Britonum Britonizantiũ, quorum idioma est diuersum, & inter eosdẽ minimè intelligibile, de quo in expectatiua mentionem non fecit. Propter quod impetrat gratiam, ꝙ perinde ualeret dicta expectatiua, ac si in ea facta fuisset mentio de tali defectu: quam gratiam expectãs non expediuit ante uacationem. Posteà uacat beneficium, idem Brito Gallus acceptat: alius Brito de Britonizantibus etiã acceptat, & conatur excludere Britonem Gallum primum acceptantem, exceptione istius regulae, quae annullat expectatiuã non intelligentis idioma, &c. Brito Gallus replicat gratiam suam expectatiuam ualidari uirtute gratiae, perinde ualere. Triplicat alter Brito Britonizãs, gratiam perinde ualere, nec ei suffragari, quia literae non fuerunt expeditae. Et dat de regula, ꝙ commissiones non ualeant, literis non expeditis. Dubitatur, an sola supplicatio sufficiat, quo ad derogationem, istius regulae, & supplendum eius defectum.

SOLVTIO. In ista quaestione conclusum fuit, solam supplicationem gratiae, Perinde ualere, non sufficere ad supplendum defectum idiomatis, de quo loquitur ista regula, ut etiam dixi in regula 25. de non iudicando iuxta formam supplicationis, nisi literis expeditis. Tamen per Dominos in praesenti quaestione duo capita considerata fuerunt. Primum, quando expectatiua, &, Perinde ualere, sunt eiusdem datae. Et isto casu gratia. Perinde ualere, supplet defectum istius regulae & acceptatio illius uigore ualeret. Ita Rota tempore Leonis papę 11. in causa Giennẽ. canonicatus, & praebendae coram D. Vanulio pro quodam Valentino expectante, contra Castellanum etiam expectantem sententiauit. Nam Castellanus expectans excipiebat de ista regula contra Valentinum etiam expectantem, qui tamen sub eadem data expectatiuae suae gratiam. Perinde ualere, impetrauerat. Rota pro Valentino tenuit. Secundum caput est, quando gratia, Perinde ualere, sub diuersa data concessa fuit. Et isto casu Rota de annò 1519. tenuit illam non supplere defectum istius regulae, nisi literis expeditis ante uacationẽ. Et ita pronuntiauit D. Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalci de Vezeardo Britonis Galli, contra Martinũ Collant, Britonem Britonizantem in causa Cotosopiten. ad quã dioecesim utreq; gratiam suam expectatiuam habuerat, cuius sententia confirmata fuit per bonae memoriae D. Gull. Cassiodorum de anno 1520. de mense Ianuario, ut ipse idem refert in suis collect. decis. Rotę. fol. 204. & seq. Quibus autem rationibus moti fuerũt Domini, ponit ibi latiùs D. Guliel. referẽdo motiua Gemin. in consil. 128. & Bellame. decis. 746. quae breuitatis causa nõ refero, cùm ibi uideri possint. Nam illae decisiones iam ferè per manus omnium curialium circunferuntur, ideo omitto: quia de ista quęstione latiùs in regula 25. dicã?

QVAESTIO OCTAVA.

QVaero, quid si aliquis pro parte intelligit, & pro parte nõ, an uideatur satisfactum regulae?

SOLVTIO. Tenerem ꝙ non, per istam rationẽ: quia hic ponitur clausula annullatiua, quae formã inducit, ſm Bal. in l. i. ff. de lib. & posth. tradunt Mod. in l. pacta quae contra. C. de pact. Sed in formalibus nihil dicitur actum quando aliquid deficit, ut in c. 1. de bapt. facit. c. desicat. de reg. iur. Nam forma ita transgredi dicitur in minimo defectu, sicut in magno, ut tradit Fel. in c. cum dilecta, de rescr. Et est tex. not. in c. quaetitur. §. episcopus. 22. q. 1. Nã qui malè intelligit, non bene referre potest, ut dicit Spec. in tit. de aduoc. §. 61. post medium. Et hoc ulterius suadetur, quia in tex. duo copulatiuè requiruntur, uidelicet ꝙ intelligat, & intelligibiliter loquatur: quorum alterum non sufficit. l. si ita stipulatus, de uerb. obl. Et uerba simpliciter prolata, intelliguntur in perfecto significatu. l. fi. C. de his, qui ue. aera. imp. Ille igitur qui pro parte loquitur & intelligit, non perfecte dicitur habere idioma, ut uerba regulae adaptentur.

QVAESTIO NONA.

QVæro, ponamus ꝙ in aliquo regno sint duo idiomata siue linguæ: una naturalis, altera accidentalis, ut in Lusitania, quæ habet propriam linguam Portugalensium, quæ est eorum naturalis, & linguam Castellanam, quæ est eis accidentalis: prout etiam Cantabri duplicem linguam habent, & Sardi etiam qui habent duplicem idioma, uidelicet Sardum & Catallanum, quod est eis accidentale ex commercio, & uicinitate Catellanorum acquisitum. Quid ergo si Castellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorum, uel Portugaliæ, ubi Castellanus non intelligit, neque loquitur eorum idioma, sed bene illorum accidentale uidelicet: idioma Castellanum, per quod intelligibiliter loquitur, & intelligitur, an huic obstet regula?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ꝙ non, ex eo, quia in tali impetrante finis & mens regulæ seruatur, quæ attendi debent: arg. l. scire debes. ff. de legi. Nam habito fine constitutionis modus non curatur, ut notat Abb. & alii in c. quoniam contra, per illum tex. de proba.

Contrarium fuit decisum tempore D. Ioan. Vanulii quondam auditoris. De ratione decisionis non constat, sed putarē istam esse, quia in regula, quæ interpretanda strictè est, maximè in beneficialibus, uerba naturaliter non accidentaliter intelligi debēt. l. 1. §. hoc interdictum, ubi Bar. ff. de fonte. Nam in tali casu natura præualet accidenti, ut notat Bart. in l. qui habet per illum tex. ff. de tut. & tradit no. Ang. in cons. 397. ludus pilæ. in 1. col. unde ex quo mens istius regulæ fuit, ut commodius rector parochialis saluti animarum in confessionibus & sacramentis, & prædicationibus populo exhibēdis, consulere posset, per quæ simplicibus & ignaris hominib. quales sunt mulieres, & populares artifices, magis subuenitur: ideo isto casu regula obstabit, quia uerum est dicere, huiusmodi impetrantem Castellanum non callere idioma proprium & naturale Canrabrorum, sed accidentale. Nec obstat, quòd in illis partibus lingua Castellana, ut plurimum a nobilibus, & ab aliis negotiatoribus intelligitur, & eam sufficienter loquuntur. quia hoc non sufficit, nisi communiter mulieres, & aliæ simplices personæ illud idioma peregrinum, sicut naturale & proprium intelligant: alias regula generaliter omnibus non prouideret, maxime in casibus istis necessariis sacramentorum per rectorem parochianis exhibendorum, in quibus rudes personę magis instrui debent: quod sine commercio linguę fieri nequibit. Concludendum igitur est, regulam hoc casu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrante multum qualificato moribus & scientia, qui illi patriæ multum esset acceptus: quia tali casu putant sufficere, illum intelligere, etsi loqueretur peregrinū idioma, quod cōmuniter ibi intelligitur. Quia tunc ex sufficientia uiri, utilitas animarum compensari posset. In quo casu illa regula iuris, uidelicet, quòd naturale præualeat accidentali, de qua in dicta lege qui habet non procederet, ut notabiliter dicit And. Siculus in capitulo in præsentia. in 33. colum. de probationibus.

Sed ista limitatio tuta nō uidetur: quia ubi agitur de præiudicio animarum, qualitas personæ nihil operatur, ut dicit Bal. in capitulo iurauit. de probat. & in capitulo primo, in fine, ut lite pendente. Sequitur Felyn. in capitulo quod super his, in 4. columna, de fide instrument. Nam hic non tam quærimus rectorem moribus sufficientem, quam loquentem, & populo rudi necessaria sacramenta ministrare scientem.

QVAESTIO DECIMA.

QVæro, nunquid regula ista obstet Normandis habentibus parochiales in Gallia, Picardia, Burgundia, & Britannia?

SOLVTIO. Videtur quòd non, per ea quæ dicit Egid. in cap. dudum, in princ. de præben. lib. 6. qui dicit, quòd Normandus impetrare potest iudicem contra aliquem de aliqua parte Franciæ, & extra terram Normandiæ, puta in Picardia, Burgundia, & Britannia, & non poterit, ut suspectus recusari. Et ita per istud dictum, quidam Moderni tenuerūt istam partem in quibusdam apostillis.

Tamen

Tamen iudicio meo istud dictum Egidii ad propositum istius regulæ nõ facit, quæ in loquela fundatur. Itaque quo ad hoc, ut prædictus sub regula non comprehendatur, requiritur ꝙ Normandus idioma loci, ubi parochialis est sita, loquatur intelligibiliter, & intelligatur: alias non bene sacramenta ministraret. Quia cęcus nõ bene cæcum duceret, ut dicit tex. in proposito notabilis, in c. pen. de æta. & qualita.

QVAESTIO XI.

QVęro, an ista regula habeat locum in uicaria perpetua, & in omnibus aliis beneficiis curatis?

SOLVTIO. Omissis multis, dicẽdum est, regulam in uicaria perpetua locum habere istis rationib. Prima, quia clarum est regulam esse in iure communi fundatam, ut latè in prima quæst. diximus, Sed de iure communi inductum est, dispositionem parochiali loquentem, habere locum in uicaria perpetua, ut dicit text. in clemen. 1. de offic. uica. Ergo eodem modo ista regula in illa locum habebit. Fortificatur hoc, quia uicarius perpetuus ecclesia, ubi non est rector, in omnibus rectoris uice fungitur, ut tenet Rota in decis. 341. in antiq. Et hoc vult alia decis. 374. incip. fuit dubitatum, & in consiliis positum. Quod igitur de uno dictum est, de alio dicendum erit. Accedit, quia uidemus, quòd sicut episcopus cum rectore super ætate non dispensat: ut in capitul. 1. de æta. & qualita. ita neque cum uicario perpetuo, ut notatur in dicta clemen. prima. Faciunt, quæ dicit Lapus in add. ad Fed. in tract. permu. quæst. 14. Hinc est, quòd tales uicarii perpetui dispositionem cap. licet. de elect. lib. 6. seruare arctantur, licet in parochiali loquatur, ut est gl. & ibi omnes in d. clemen. 1. Et eodem modo dispositionem cap. ex eo. de elect. eo. libr. seruare tenetur. Et ista omnia magis in casu nostro quadrare uidentur: quia ista regula de parochiali indifferenter loquitur: neq; distinguit, an illa parochialis regatur per rectorem, uel per uicarium perpetuũ. Ergo generaliter est intelligenda. Nam cũ tex. non distinguat, neq; nos distinguere debemus. cap. ad audientiam. cum similib. de decimis. Præterea, quia est eadem ratio in uicario, quę in rectore, cum uterq; prædicandi officium habeat, & confitendi. Vnde propter eandem rationem dispositio etiam pœnalis in uno casu loquens, ad aliam extendi debet, ut dicit gl. in clem. 1. de electio. & est text. cap. si postquam. §. 1. in eod. tit. lib. 6. Eò maximè, quia ista regula non est exorbitans à iure communi, sed cõformis, Et ita pro ista parte reperio consuluisse Ioachimum de Narina, olim famosum aduocatum consistorialem in quadam causa Tercoren. uicaria, seu parochialis ecclesiæ de Launien. cuius initium est, Posito ꝙ prohibetur, &c. Et hęc quantum ad uicariam dicta sufficiant.

Sed maior est difficultas scire, nunquid ista regula indifferẽter in omni beneficio curato locum habeat? & prima facie uideretur dicendum, locum habere, cum sit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter administrationem sacramentorum. Tamen hoc non est uerum, quia ista regula non sine mysterio tantum de ecclesia parochiali loquitur.

Et ideo pro uero intellectu istius materiæ aduertendum est, ꝙ cura potest dupliciter considerari uidelicet, largè & strictè, ut ponit Innocen in cap. cum satis. de offi. archi. Largo mõ cura, dicitur potestas fori contentiosi, prout est suspendere, excommunicare, absoluere, uisitare, & alia huiusmodi quæ ad correctionem morum tendunt. c. dudum ecclesia. de electio. & ibi gl. bona. Hanc curam archidiaconi, & alii inferiores prælati habere possunt. cap. 1. de offic. archi. & notaut doct. in ca. cùm contingat. de foro compet. Et in talibus non putarem regulam locum habere. Cura uerò, strictè & propriè sumẽdo, dicitur potestas ligandi & soluendi in foro pœnitentiali: & hoc non cadit nisi in sacerdote. cap. in nouo 21. distin. & ca. omnis de pœnitent. & remis. Dicitur ergo beneficium curatum quo ad propositum istius regulę illud, quod habet potestatem fori pœnitẽtialis, ad quod exercẽdũ requiritur mutua & reciproca intelligentia sermonum, siue idiomatis illius loci. Qđ quidẽ in uicario perpetuo habere locũ nemo inficiari poterit: si ĩ aliis curatis eadẽ rõ cõcurrit, uidelicet, ꝙ tõne bñficii curati tenẽtur sacramẽ

ta mini

ta ministrate,& ea omnia exercere , quæ rectores solent,siue hoc illis de iure , siue de consuetudine,uel fundatione cõpetat, nulli dubium erit in illis locum habere regulã propter identiatem rationis. Et hoc quod de cura dictum est,procedit etiam si rector , uel curatus actu non exerceret curam propter recessum parochianorum,dũ modo habitu sit aptus exercere, ut tradit Card.consi.48.quidam nobis, &c. Et licet in hoc contrarium teneat Feder. consil. 135.Casus talis est. Tamen illud, alium finem seu effectum respicit,nec facit ad ꝓpositum,de quo loquimur,ut distinguunt Abb.& alii in c. de multa. de præbend. & dixi latius ibi in repet.mea subrepta Patauii.Hoc tamen intelligas, quando alias ipsum beneficium de sui natura est curatũ. Secus si per uiam adhærentiæ,ut quando beneficium de sui natura simplex,haberet annexam curam , uel ex constitutione ecclesiæ aliquis uices curati gereret . Quia ꝓ hoc talis beneficium curatum non dicitur propriè loquendo,ut dicit Old. in consil. 203.factum tale,& sequitur Fely. in c. nostra.in 10. corr. de rescri. Quod est notandum pro intellectu istius regulæ,& pluriũ iuriũ:tamen si talis ex constitutione ecclesiæ populo sacramenta administrare teneretur,in eis locum haberet ista regula. Ex quibus etiam unum aliud infertur, ꝙ sola potestas fori pœnitentialis beneficiũ curatum non facit,nisi cum hoc beneficiatus habuerit,seu certam parochiã teneat, ut sentit gl. in clem. dudum.in uerb.impediant.de sepul.dicẽs,ꝙ licet fratres Prædicatores,& Minores ex priuilegio dictæ cõstitutionis,& clem. exiui.exercere possint ea,quæ sunt fori pœnitentialis,non tamẽ per hoc censentur curati . Ratio est secundum gl.quia neq; ipsi curati ad exercendum astricti sunt.neq; parochiani in foro pœnitẽtiali ad eos recurrere tenentur. Ad idem bona gl.in cle.i.in uerbo,presbyteri. de priuile.quam singularem dicit Abb.Panor.in c.significasti. de foro comp.& in c. omnis.de pœnit.& remis. Sic itaque quo ad regulam istam talis cura in cõsideratione non esset.Requiritur etiam aliud,ultra parochiam & parochianos,ut quis dicatur curatus ad effectum istius regulæ,& aliorũ iurium de cura loquẽtium, uidelicet ꝙ curã nomine suo,& non alieno exerceat, ut ponit Pet.de Anch. & Imol. in cle. unica, de of.uica.& latius Doct.in c.extirpandæ. §.quia uerò. de præb. Item etiã requiritur ꝙ talis assumatur suo nomine , & singulariter suscipiat regimẽ parochialis ecclesiæ & populi,non pariter cum alio,ut notabiliter consuluit Oldra.in consil.67.quæstio talis &c.Ex quo infert,ꝙ si duo in ecclesia parochiali instituãtur,ita ꝙ quilibet eorũ confessiones audire consueuit,& alia facere quæ ad curam animarum spectant,neuter eorum curatu esset,neq; in eis dispositio locum habet:c.licet.de elect. neq; ca. de multa.de præb. neq; cõsequẽs dispositio istius regulæ, ut ibi ꝓ multas rationes probat.Pro quo facit text.in ca. sicut una. 21.q.2.ibi,sed unum tantummodo habeat sacerdotem,&c.Prędicta igitur copulatiuè quo ad curam animarum requiruntur, de qua hic loquimur.

Ex quo infertur,ꝙ actus solus sepeliendi non facit,ut ecclesia curata dici possit. Nam sine cura cœmeterium ex consuetudine,vel episcopi concessione haberi põt, ut dicit Feder.in consil.135.Allegat Arch. in c.1.de sepul.& Hosti.in c. quia nonnulli.de cleric.non resid. Nec etiã solus actus baptizandi sufficit , si aliquis certam parochiam non habet,ut tenet Pau.& Card.in cle.1.de baptis.in 4.q.Quia actus baptizã di licite qñq; per laicum exercetur : ut in §.uerum.32.dist. Et tamen laicus curæ capax non est. Et talia iura , licet non per laicum,tamen per alios præscribi possunt etiam si cura fori pœnitentialis sit , ut trãdit Card.in clemen.2.§.fi.de relig. do. & in c.cum satis.de Archi.Requirũtur igitur omnia ista simul concurrere , quo ad hoc, ut parochialis ecclesia dicatur : prout Rota in una Virdunen. parochialis sancti Victoris conclusit , de mense Octub. M D X X X I X.coram me. In qua causa unum aliud uoluerunt , quòd ad probandum ecclesiam Vvici parochialem esse, ad effectum consumendi gratiam expectatiuam aduersarii , testes de publica uoce & fama nõ sufficerẽt,ꝗ in d. ecclesia sacramẽta ministrarentur,nisi hoc de uisu deponerẽt,ẽt si inter illos unus esset , qui diceret se ui

disse

diſſe unum ibi ſepeliri. Ratio fuit, quia ex quo conſumptionis exceptio, obiecti ua materia eſt, ut deciſ. ſi. de excep. in nouis, debet talis materia clarè, concludenter, & indiſtinctè probari: iuxta 5. deciſ. eod. titu. in antiquis. Quæ omnia ad iſtius regulæ, & aliarum declarationem de curatis beneficiis loquentium, notāda ſunt. Nam in locis cōmunibus non traduntur.

QVAESTIO XII.

QVæro, An regula iſta in gratia, Motu proprio, & ex certa ſciētia, pcedat? SOLVTIO. Gloſ. hinc tenet quòd ſic, cùm uerba iſtius regulę non aduerſentur imò. potiùs cum tali gratia concurrant. Adde tamen, ꝙ imò tex. regulę in illis uerbis, uel gratiam expectatiuam concedere, &c. hoc innuere uidetur. Nam clarum eſt, expectatiuas, ſecundum curiæ ſtylum motu proprio concedi ſolere, ut notat Ioan. And. in c. ſi motu proprio. de præbend. li. 6. & Io. Cald. in c. mandatum. de reſcript. quos refert Abb. in c. 1. in 8. col. de iudi. ut dixi in tractatiu arum. Et tamē regula iſta in expectatiua locum habet, quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacunque alia gratia, motu proprio: quia una pars alternatiuę per aliam declaratur, ut dicit Bar. in l. 1. per illum text. ff. de reb. dub.

Præterea, quia dicere regulam iſtā nō procedere in gratia facta motu proprio, & ex certa ſcientia, ex alio eſſe nō poteſt niſi quia Papa notitiam iſtius regulę habere pręſumitur. Et ubi principis ſcientia datur, derogatio non requiritur, ut tradunt Doct. in l. quidam cōſulebant. ff. de re iud. Nam ſi Papa ex certa ſcientia infanti parochialem cōferret, ſecum diſpēſare uidetur, ut traditur in l. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tut. Et reaſſumit Fely. in c. nonnulli. in 24. col. de reſcri. & latiùs Mod. Bono. in repe. c. 1. de conſti. col. 4. Et tamen nec motus proprius, nec ſola certa ſciētia ſufficit ad derogandum iſti reg. niſi ei ſpecialiter derogetur, ut ſuperiùs in procœ. reg. q. 5. & 6. dictum fuit: præſertim quia nec motus proprius, nec certa ſciētia Papæ, defectū idiomatis purgare poteſt, & facere, ꝙ loqui neſciens loquatur.

Prętereà, quia cùm regula iſta eccleſiarum fauorabilis ſit, & iuris communis concurſum habeat, & expectatiuam comprehendat, quæ motu proprio conceditur, non uideo quare quamlibet aliam gratiā ſimilem non comprehendat. Nec obſt. ꝙ Papa in gratia motu proprio cenſeatur habere notitiam iſtius regulæ, per ea, quæ dicta ſunt: quia hoc non ſufficit: quia ſciētia Papæ derogationem non inducit. Et poſito ꝙ illa certa ſcientia in his, quę ſunt de iure communi, derogationem quo ad ius commune poſſet importare, per not. per Doct. in c. 1. in uerb. naſcantur. de cōſtit. lib. 6. ut ibi latè dixi: non tamen quo ad regulas, quæ licet habeant uim & ligent omnes, ſicut ius uniuerſale, per ea, quæ dicta ſunt in procœmio, tamē quo ad derogationem, ius particulare, ſicut alia ſtatuta terrarum cenſentur. Tenendū igitur eſt, regulam iſtam in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia procedere.

QVAESTIO XIII.

QVæro, an prouiſus de parochiali in eccleſia Valentina, natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cum matre & auia ſorore patris, præſumatur tempore prouiſionis intellexiſſe, & loqui idioma Valentinum loci, ubi erat parochialis, attento, quòd decem annis poſt prouiſionem, & ſic de præſenti loquitur illud idioma intelligibiliter?

SOLVTIO. Iſta quæſtio propoſita fuit in una Valent. parochialis, per R. D. Io. Mohedano, de menſe Ianuario 1537. pendente inter D. Ioan. Baptiſtam de Baldaſinis aduocatū, & Martinū Calaphorra. In qua poſt plures rationes & propoſitiones cauſæ, die 14. Martii. 1537. per omnes Dños, duobus exceptis, concluſum fuit regulam locum non habere, ex eo, qa qui de præſenti loquitur, in pręteritum loqui ſciuiſſe præſumitur: per ea quæ dicit Bal. in l ſi qui adulteri. C. de adult. & Fely. in c. ſcribam. de præſumpt.

Alii duo Domini contrarium tenebāt, ex eo, quia ſermo appellatur maternus, quia ut plurimum ex matre capitur, propter frequentiorem filii conuerſationē: ut de Corneliæ matri Gracchorū filiis. M. Tullius

Tullius libro de claris Orato. meminit, ibi, Non tam in gremio quàm iu fermo ne matris educatos, &c. Vnde non abs re Britanni mulieribus exteris linguam præciderunt, ne filios suos peregrinum idioma docerēt, qđ citiùs & faciliùs a matrib. q̄ à patrib. discere existimabāt, ut in corū historia legimus. Et quia uidemus, ꝙ qualitas de præsenti non præsumitur ꝙ anteà fuerit, nisi probetur, ut in l. 4. ff. de proba. ubi dicitur, ꝙ qui nunc fugitiuus est, de prçterito non præsumitur. Ad idem facit dictum Bal. in l. non ignorabit nu. 4. C. ad exhib. ubi dicit ꝙ qualitas accidētalis, quę de prçsenti adest, in præterito adfuisse nō præsumitur. Ita Bald. ibi, & alibi sæpe ut scribit Ang. & Ias. in §. sic itaque. col. 5. Insti. de act. Cùm igitur dictus Ioan. Bapt. de parochiali prouisus à matre Neapolitana nutritus fuerat, prçsumēdum erat potius illius linguam, qnam paternam Valentinam didicisse.

Breuiter primam opinionem tenēdo, ista non obstant, quia stant ista simul, ꝙ filii facilius in pueritia, durante tempore lactentis ætatis propter frequentiorē eius conuersationem idioma matris capiant: tamen hoc non impedit, quominus idioma patris etiam addiscere possint, cū quo pariter conuersantur. Imò filius ephœbus factus, magis cū patre, quàm cnm matre conuersationem habere censetur. Hoc ex eo apparet, quia de præsenti bene loqui idioma patris Valentini scit, ergo præsumitur per prius ab eo longa consuetudine didicisse, quia in instanti idioma non addiscitur, & per hoc tollitur illud, quod dicebatur de lingua materna. Nam iste est unus casus in quo de præsenti præsumimus in præteritum, iuxta glo. ordinariam in l. ex persona. C. de proba. & text. in l. ne cesse. & in l. circa. ff. eod. tit. quæ ponunt regulam, ꝙ quando agitur de inducenda aliqua qualitate de præsenti, regulariter ī præteritum præsumitur, prçsertim quando subest iusta causa præsumendi, ut in casu nostro: nam tunc theorica prçdicta sine dubio procedit, ut tradit Bald. in l. si qui adulteri. C. de adulte. & dicenti contrariū incumbit onus probandi, ut dicit Bart. in l. si prius. col. 11. ff. de oper. no. nunt. Et ꝑ illam doctrinam Bald. patet responsio ad allegata in cōtrarium, quia procedunt, ubi causa præsumendi non subest, uel quādo agitur de præsumendo delicto de præsenti in præteritum, ut in d. l. 4. de proba. uel quando qualitas de prçsenti repugnat primæuo statui personæ, ut dicebat Bar. in d. l. si prius. Sed hic omnia ista impedimenta cessant, propter rationem dictam, quia ista qualitas loquelæ de prçsenti non potest stare absque eo, ꝙ habeat tractum in præteritum, quia non potest in instanti addisci. Imò hoc non solum procedit in uno idiomate, de quo hic agitur, sed etiam in plurib. quia non inconueniens quem de præsenti plurib. linguis loqui posse. Nam Xerxem & Crœsum Persarum Reges, tot linguarum genera perdidisse legimus, quot populos sub ditione sua tenebant; ut M. Tul. & recentiores omnes historici attestātur. Et idem Mithridate Ponti Rege meminit Iason in §. ex maleficiis col. 10. Institu. de actio. Et plures hac ætate inueniuntur, qui idem præstant. Nam & ego omnium hominum postremus, non solum linguam maternorum auorū Castellanam, sed etiā paternorum; Valentinam æqua conditione percalleo, linguæ etiam Italæ & Latinę non ignarus: quę quidem linguarum disciplina de præsenti apparens, de necessitate præsumi debet tractum à præterito habuisse, ex eo, quia, ut addiscantur, temporis cursum requirunt: & ista præsumptio, est probatio probata, quę quodammodo quandam impossibilitatem probādi contrariū infert. Non ualet igit argumētū, q̄ facilius à matre linguā accipit, igit̄ linguam patris ignorat. Hęc consequentia fallax est, & non concludens. Tenenda igitur est Rotæ conclusio, quæ uerisimilis, rationabilis, & iuridica existit.

QVAESTIO XIIII.

QVęro, qua forma debeat & soleat huic regulæ derogari?

SOLVTIO. apparet ex his, quæ in procemio istarum regularum quæs. 5. & 6. dixi, ideo non repeto. Forma autem derogationis istius regulæ ita in literis narrari solet, uidelicet, ꝙ, ut asseris, idioma, quod gens illarum partium communiter loquitur,

tur, non bene intelligis, nec intelligibiliter loqui scis. Nos enim tecum, ut ecclesiam prædictam, &c. dispensamus, præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, necnon prædictis statutis, & consuetudinibus, & aliis contrariis nequaquam obstantibus autoritate apostolica, per præsentes concedimus, prouisa, &c.

Tamen circa hoc aduertendum est, quod plures regulæ Cancellariæ in hoc uolu. repetiuntur, quæ ad eundem finem tendunt, & cum ista concordant, ut regul. de oriundis, & regul. expectatiuarum, quæ specialiter disponit, nullum extra suam nationem gratiam expectatiuarum obtinere posse. quæ regulæ omnes in istius ratione fundantur, uidelicet, quia non intelliguntur, neque idioma loquuntur. Et propterea non impertinenter hic per glossatorem quæritur, nunquid si Papa in expectatiua alicuius derogaret specialiter huic reg. etiam derogare censeatur prędictis aliis ad eundem finem tendentibus? & Glossator hic in fi. tenet quod nō, ex eo, quia ubi duo uincula sunt, uno sublato, aliud non tollitur. c. ex tuarum. de autori. & usu pal. §. affinitatis. instit. de nuptiis.

Breuiter ergo contrarium tenerem, per ea, quæ not. gl. in uerb. facti. in ca. 1. de consti. lib. 6. cum ibi per me dictis: ubi habetur, quòd sicut mentio de iure communi non requiritur, ita neque de statuto in effectu continente idem, quod ius commune. Cùm igitur prædictæ regulæ ad istum effectum non oriundum, expectatiuam in aliena diœcesi habere prohibeant, quia idioma, & exterorum mores ignorat, ut latius hoc superius in 1. quæst. exposui. Regula igitur ista idem disponens, eadem cum illis censetur. Papa ergo derogans isti, in effectu, & in necessariam consequentiam illis aliis derogare censetur, & dispositio d. cap. ex tuarum, cum si mi. isto casu non procedit, ut latius dicā in regula de familiaribus cardinalium quā etiam pluribus modis Moder. in c. cum cessante. de appella limitant: & latissime Moder. Asten. in tracta. syluæ, fol. 25. Tamen super hoc cogitandum est, quia articulus sine dubio non est, & de facili utraque pars sustineri potest.

QVAESTIO XV.

QVæro, utrum rector parochialis ultra naturale populi idioma, cuius curam gerit, etiam Latinam linguam scire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb. & alii docto. in c. cùm in cunctis. in prin. de elect. scribunt, uidelicet, quòd ex quo animarum cura est ars artium, ut dicit tex. in c. cùm sit. de ęta. & quali. requiritur quo ad effectū, ut rector uim & naturam sacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam saltem pro necessitate officij sui sciat: rector enim sufficientem scientiam habere debet, ut ibi dicitur, quæ sine Latina lingua haberi nō potest. Hinc est, quod penitus illiterati non solum a parochiali habenda prohibentur ut in dicto capitulo cum in cunctis. §. inferiore, de electio. sed etiam a promotione ordinum, ut in capitulo secundo, 36. distinctio. & in capitulo fin. de tempor. ordin. libro sexto. Concludendum igitur est, in rectore duplicem linguam necessariam esse: unam uernaculam, seu popularem, quam ista regula requirit: aliam Latinam, ut quid populo loqui debeat, intelligat.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VIVENTIVM.

ITem, si quis supplicauerit sibi de beneficio quocunque, tanquam per obitum alicuius licet tunc uiuentis, uacante, prouideri, & postea per obitum eius uacet, prouisio, dicta supplicandi per obitum huiusmodi, de nouo facienda, nullius sit roboris uel momenti.

PRAEFATIO.

REgula ista magnum æquitatis, & iustitiæ fundamentum, & etiam concursum iuris communis habet, de quo in capit. 1. cum sequen. de concess. præben: Et

Et ideo ut fauorabilis erit ampliãda iuxta ea,quæ dicit gloss.magna in cap. statutum.de præbend.lib.6.Et tradit Fely. qui de ista regula in c.in nostra.in 37.corr. de rescrip.meminit.& Mod.in tracta.benefi. in 12.q.tertiæ partis . Primus eius autor fuit Benedictus 13.ut patet in Quinterno regular.antiquorum Pōtificum , quorum aliqua exemplaria penes me sunt.Verum est , quòd illa regula Benedicti copiosior ista est , & plures casus comprehendens. Sic etiam regula Calixti & Sixti ab ista Innocentii differunt, ut etiam Glossator hic aduertit . Nec est mirandum,quòd secundùm uarieratatem negotiorum , temporum,& personarum, etiam regulæ mutationem recipiant.ut dicit Felynus in ea. Rodulphns.colum.15. uersi.ubi autem di dici,&c.de rescript. quæ omnia iustificantur per rationem text.in c. non debet. cũ vulg.de consangui & affini. In cuius quidem interpretatione breuis ero: quia ista regula est de se clara & parum antiqui,& Moderni super ea. propter dependentiã, quam habet à iure communi , dubitarũt: & quia eius materia ordinariè per Doctores in locis communibus discutitur & tractatur,ideo parum de ea curarunt.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quęro,utrum ista regula in gratia facta motu proprio,procedat?

SOLVTIO. Textus hic innuere uidetur quòd non,ex quo loquitur per uerba, Impetrauerit , quæ uerba motui proprio non conueniunt , ut in capitulo, si motu proprio.& capitulo, si pluribns. de præb. lib.6.Et istam opinionem sequi uidetur Gloss. hic. Pro qua opinione facit regula Benedicti primi huius regulę conditoris, quæ expresse dicit , dispositionem istius text. non habere locum in gratia motus ꝓprii. Et ratio esse pōt ſm Fel.hic, ꝙ papa ex certa scientia potest dare ius ad uacatura,etiam certæ personæ , ut habetur in cap.ne captandæ.cum uulg. de cōcess. præbend.quam facultatem non est uerisimile sibi per istam regulam ademisse.

Pro contraria tamen parte plura adduci possunt,pro quibus ante omnia præsupponendum est, quòd contra impetrãtem beneficium uiuentis omnes leges diuinę & humanæ, & conciliares insurgũt, ut patet in cap.2.& in cap. ne captandæ. cum uulg.de conce.præbend. l. stipulatio hoc modo.ff.de uerb.oblig.l.fi.C. de pac. quia per talem impetrationem occasio captandæ mortis, & insidiandi beneficiatis datur,ut dicit Bald.in l.1. ff.ubi pupil. educ.debe. Vnde super eo quod continet peccatum , Papa dispensare non potest. c.& si Christus.in fin. de iureiuran.cap.super eo.de usur.c.sunt quidam. 2. Sed omnes istæ rationes in gratia motu proprio militant.In qua potest dari defectus intẽtionis,ut latissimè tradunt Moder. in ea. cæterum.in 6.colum. & in c.causam.el secundo.de testib.& in dubio talis pręsumitur intentio papæ,qualis de iure esse debet.ut in cap.causam & in c si quando.de rescrip. talis igitur collatio , maximè obstante regula,non ualebit,ut etiam notat Ioan.Andr.in cap.1.§.dicebat.in uerbo cō tulisset.de concess. præbend.lib.6.

Nec obstat,quòd papa motu proprio, & ex certa scientia concessit:quia per hoc non derogatur concilio generali , quod requirit specificam mentionem , propter clausulam derogatoriam quam habet: ut dicit Archi.in c.1.de constit.lib.6.& Bald. in l.humanum. C. de legib. & uidetur uoluisse Hostien. in summa , de rescrip. §. quas uires.& Oldr.cōsil.290.facit cap. ex parte,de capell.monac.cum uulg.& licet certa scientia papæ multum operetur,ut latè tradunt Moder.in tract.clausularum. in uerbo,clausula ex certa scientia.Tamẽ talis clausula derogationem illius regulæ non operatur,quæ expressam & specificã derogationem requirit, ut dixi in procemio regularum.quæst.fin.quia certa sciẽtia , neque motus proprius supplent exprimenda , ut dicit Fely.in cap. cum ecclesiasticæ.de except.

Nec obst.ꝙ ista reg.loquitur per uerbũ impetrauerit,&c. Quia etiam motus proprii impetrantur maximè secundum stylum hodiernũut dicit Card. in cons.142. in fi.& Fel.in cap. si quando . & Deci. in cap.2.in 2.colum.de rescript. Et secundũ istam opinionem reperio olim cōsuluisse quendam excellentem aduocatum consistorialem (cui nomen fuit Octauianus de Cessa.)

Cessa.) in quadã causa Placentina Archi presbyteratus. Et ista opinio uidetur ęqor. Prima tamen opinio de iure firmior uidetur, quando in gratia motu proprio, mẽtio regulæ facta non fuisset. Cui quidem opinioni uerba istius regulæ uidentur conuenire, quæ solum de impetratione loquuntur.

Nec obstat, quòd motus proprius impetretur: quia hoc contingere potest. Sed in dubio motus proprius per impetrationẽ concedi non pręsumitur, ut dicit Dec. consil. 341. nume. 4.

Nec obstat, ꝙ concilium generale, ex quo censetur habere clausulam derogatoriam, expressam mentionẽ requirat: quia hoc in gratia motu proprio, & ex certa scientia non procedit, quę plenitudini potestatis æquipollent. ut notatus in cap. ad hæc. de rescript. quæ sufficit. Nam papa memoriam iuris habere præsumitur: cap. 1. de constitu. in. 6. Et certa scientia, & motus proprius derogationem inducunt, ut tradit Decius in l. certum. colum. 2. si cert. pet. Et licet attenta ista ratione, uideretur etiam derogatum isti regulæ de stricto iure, tamen ex illo stylo receptum est, quòd regulis non censetur derogatum, nisi fiat mentio de eis. Et ita per istam rationem ponderando verbum, Impetrauerit, tenuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere: de quo ibi latius dicetur. Ex prædictis igitur patet utrãque opinionem posse in disputationis congressu sustineri.

QVAESTIO SECVNDA.

QVęro, an regula ista procedat in impetratione facta à legato, uel ordinario extra curiam?

SOLVTIO. Quia ista quæstio posset decidi plenins ex his quæ dixi in proœmio regularum, in secunda quæstione, & eam particularius examinaui in regula de infirmis resignantibus, & in regula de annali, & in pluribus aliis locis: ideo breuis hic procedam.

Concludendo igitur dico, istam regulã locum habere in impetrationib. legatorũ & ordinariorum: quia negari non potest eandem esse rationem, quo ad ipsos. Nam si in papa habet locum regula, multò fortius in legato & ordinario procedet: præsertim cum regula ista fauorabilis sit, & extendenda, ut in terminis cõcludit Decius in consi. 398. in fin. Reliqua uero uidenda sunt latius in dictis locis.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, an obtinens prouideri de beneficio uiuentis ignoranter, ultra hoc quod incidit in regulam, si postmodum sequuta morte, illud de nouo impetrauerit à papa, non facta mentione de pręterita impetratione vel occupatione, impetratio ualeat, ut sit stabilis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ impetratio ualeat, & inhabilis nõ reddatur: quia ex quo erat ignorans, quælibet causa etiam iniusta à dolo excusat, ut terminis uidetur tenere glo. 2. c. de conces. præb. & gl. in uerbo repellatur. in c. in primis 2. q. 3. facit pro hoc illa communis regula tradita in l. igitur. ff. de libe. cau. & in l. plagii. la. 1. C. de plagiar.

Tamen istis non obstantib. cõtrarium concludendum uidetur. Nam licet impetrans ignoranter excusetur ab aliis pęnis, quę imponuntur impetranti beneficium uiuentis, uidelicet priuationis communis ecclesiasticæ, ac incursus infamię, & c. quibus pœnis puniuntur scienter impetrantes, ut dicunt docto. in cap. 1. Quo ad ualiditatem tamen impetrationis & nouæ prouisionis non excusatur ignorans. Nã si non facit mẽtionem de tali defectu, ultra hoc, ꝙ possit ista regula repelli, efficitur inhabilis: & ita concludit Decius in l. si in 5. col. C. de pact. Quia allegat Abb. & docto. in cap. 1. de conces. prębend. Ponderando uerbum maximè, adpositum per eum, & Oldr. consil. 304. & dicit Decius ita fuisse iudicatum se pręsente, in concilio Delphinatus Francię. Et hoc idem in terminis istius regulę latius reassumit idem Decius in consil. 398. & text. istius regulæ hoc uidetur innuere, qui de impetratione facta uiuentis nihil disponit, sed relinquit dispositioni iuris cõmunis, quę annullat ius impetrationes tanquam illicitas

citas, ut de beneficiis non uacantibus. Sed tantum ista regula emanauit ad annullandum prouisionem de nouo faciendam post obitum illius, cuius beneficium, dum ille uiuebat, impetrauit, quo casu cōstat text. regulæ indistinctè talem nouam impetrationem annullare. Requiritur igitur, ꝙ per expressionem illius defectus restauretur: nam ubi exprimitur defectus, Papa concedendo uidetur dispensare, & uitium purgare. l. idem Vlpianus. ff. de excusa.tut.

Sed circa hoc adhuc aduertendum est, ꝙ ista difficultas habet duo capita. Primū respectu impetrationis uiuentis, & de ista non loquitur regula, sed illa subiicitur iuri communi. Secundum caput est de prouisione facta post obitum, per illum qui prius impetrauerat beneficium uiuentis, & istum casum capit ista regula. Sed circa primum caput tota concertatio Decii uertitur, quę ita simpliciter intellecta non est uera, ex eo, quia in d.ca.1. malitia & dolus impetrantis punitur: non ignorantia quæ dolo caret: nec Abb. in d.cap.1. apertè de ignorante, sed dubitatiuè loquitur. Et ideo declarandum est, hoc procedere in ignorātia supina, quæ dolo æquiparatur, ut dicitur in c.2. de constit. lib. 6. Nam taliter ignorans est inhabilis, quo ad illud beneficium uiuentis, quod impetrauit. Et ita expressè declarat seipsum Abb. in ca. post electionem, in quarto notabili de concess. præbend. Alias opinio contraria non procederet, propter regulam text. in d. cap. 2. qui disponit non ligari ignorantes aliqua dispositione, nisi fuerit culposi. Et pro hoc facit tex. in l. si quis mihi. §. planè. de acquiren. hæred. Vbi ualet mādatum factum de adeunda hæreditate uiuentis, qui communi opinione reputabatur mortuus: ut tradit etiam Socinus in consi. 32. in 7. colum. uersi. item tenet, &c. lib. 1. Hoc enim non est propter aliud, nisi propter ignorātiam istam. Est bene uerum, ꝙ in istis spiritualibus culpa in dubio timeri debet, etiā si fortè non sit. Et tali casu ista ignorantia non excusat, ex quo potest d. lui dispēsatione superioris, ut est text. notabilis in cap. 1. de ordinat. ab episcop. qui episcopatui renunt. Et secundum hoc posset saluari opinio Decii in d. lege finali.

Nec obstat, quòd quælibet causa excusat à pœna. dicta l. si plagii. cum concordantiis traditis per And. Sicul. in consi. 67. col. penul. in fi. lib. 2. Quia ad hoc respondetur, istud dictum non procedere, quando ea quæ quis facit, expressè sunt contra bonos mores, & utroque iure prohibita: quæ quis inuestigare tenetur, prout in casu nostro fieri debuit. Nam tali casu, causa iniusta aliquem non excusat, sed illum in dolo fuisse præsumitur, ut notabiliter Bar. Veron. in consil. 24. col. penul. declarat. Et Curtius senior in consil. 55. in 5. & 6. col. Et ita illa communis theorica. d. l. si plagii. limitatur. Et per ista hoc anno. 1539. per aduocatos in vna Oscen. canonicatus, & prębend. coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo dicebatur, ꝙ licet Antonius Calasans prouisionem suam de beneficio uiuentis iustificare niteretur, & sub prætextu excusare, ꝙ habuerat literas de partibus, de grauissima ægritudine mortali, ex qua uerisimiliter beneficii possessorem iam mortuū fuisse opinatus fuerat. Tamē quia hoc clarius inuestigare tenebatur, & saltem per publicam famā mortis probare ista regula obstāte, excusatus, nō fuerat, nisi melius obitus famam, quæ sufficeret, probaret: iuxta text. in d. §. planè. Circa secundum caput, uidelicet de prouisione post obitum, facta impetranti beneficium uiuentis, dubitandum non est, isti regulæ subiici, quia eius uerba clara sunt. Et quod de prouisione dictū est, idē de institutione dicēdū erit ut uidelicet huic reg. subiiciat, iuxta ea, q̄ dicit Abb. in d. c. post electionē. Et idē in acceptione. quia de beneficio uiuentis nōva let, ut Guido papa in cōs. 107. dicit. Et idē de prouisione executoris uigore gratię expectatiuæ, dicendum est, ut concludit Ro. in cons. 335. quia ad hoc ꝓ singulari pōderat tex. in c. captandæ. in fi. de cōcess. præb. lib. 6. Et ista procedunt, nisi cōsuetudo in contrarium esset, per ea, quæ dicit Egidius decisio. 587. & sequitur Antonius de Burgos, Hispanus, uir certè eminētis doctrinæ in c. detestāda. de concessio. præb. lib. 6. in quibusdam scholiis suis. De quo tñ ualde dubito, quia esset cōtra bonos mores, per dictum Imol. in c. 2. de concess. præbend.

QVAE

QVAESTIO QVARTA.

QVæro, nunquid expectatiuæ de certo beneficio viuentis obstet regula?

SOLVTIO. Dicendum est, quod non, quia regula tantum concernit prouisionem factam post obitum illi, qui prius beneficium viuentis impetrauit, & expectatiua non est prouisio, sed dispositio ad prouisionem. Hoc apparet, quia per prouisionem acquiritur ius in re, vt in cap. si tibi absenti, de præbend. lib. 6. sed per expectatiuam non conceditur neque ius in re, neque ad rem, vt tradit Egid. decis. DCLXVII. incip. auditor. Ratio est, quia est gratia conditionalis, per quam spes tantum conceditur, vt tradit idem Egid. decisio. 358. Et idẽ est in mandato de prouidendo, quod non tribuit ius in re, quia est titulus ad acquirendum de futuro, vt dicit idem Egid. decisi. 564. Secus tamen esset in reseruatione, quę habet vim nouæ prouisionis, propter clausulam, Exnunc, prout extunc prouidemus, &c. Expectatiua igitur non subijcitur isti regulæ, licet subiaceat dispositioni iuris communis, quæ annullat expectatiuam ad certum beneficium tanquam illicitam, propter votum captandæ mortis, vt in notabili casu in terminis probat Socinus in consil. 53. in 3. vol. Ex quo infertur, quòd prouisioni factæ per executorem vigore dictæ gratiæ expectatiuæ, quia illa tribuit ius de presenti, bene obstaret regula, vt dictum est in proxima quæstione, non obstante quod expectatiuæ cōcedi soleant motu proprio, vt dicit Ioan. Andr. in c. si motu proprio. de præben. lib. 6. & Ioan. Cald. in c. mandatum. de rescript. quos refert Abb. in cap. 1. in 8. col. de iudicijs. vt dixi in tractatu meo expectatiuarum.

QVAESTIO QVINTA.

QVæro, vtrum ad probandum aliquem impetrasse beneficium viuentis ad effectum istius regulæ sufficiat supplicatio, quàm fecit?

SOLVTIO. Glossator in regula 28. infra eodem, tenet quòd non, quia per supplicationem non iudicatur, sed per literas, vt dicitur in regula 25. Et quia impetrans negare posset se talem gratiam impetrasse. Ita concludit Gloss. in d. regula 28. quam sequitur Felynus hic.

Tamen aduertendum est, quòd in casu nostro super impetratione de beneficio viuentis facta non agitur, sed super prouisione eidem impetranti post obitum facta, quę regulæ subijcitur, & ista est, quæ canonizari vel infringi petitur: quo casu ea, que in reg. 20. dicuntur, non procedūt. Supplicatio igitur primę impetrationis beneficij viuentis, est illa, quæ solùm ad probandum illum esse inhabilem producitur & talis supplicatio de iure fidem facit: quia in iudicio non producitur ad effectum, vt canonizetur, vel vigore eius, beneficium adiudicetur: & ideo reg. 25. in ista supplicatione locum non habet, quia illa regula de principali gratia, quę canonizari debet, non de adminiculatiua loquitur, vt Domini in multis causis per D. Gul. Cassiodorum relatis, in collect. decis. tit. de rest. spol. decis. 8. & in tit. de sent. & re iud. decis. 2. iudicarunt. Ad probationem igitur dicta supplicatio valebit. Nec obstat, quod impetrans, se impetrasse negare potest, quia in hoc cura agēti incumbet, nam partes suæ erunt, verificare hoc, quod ille impetrauerit. Quamuis Oldr. in cons. 36. in 2. col. dicat, quod supplicatio in dubio impetrata, præsumitur ad instantiam illius, cuius fauorem concernit. Et hoc idem tenet Spec. in tit. de appellatione. §. nunc breuiter. vers. quid si appareat. & Domini mei me præsente, in multis causis secuti sunt. Quidquid dicerit Card. in cons. 25. in 2. col. & Fulg. cons. 24. in 2. col. & Egid. decis. 584. & Gem. cons. 23. & Aret. in c. 1. de iud. presertim, quando actus reperitur factus cum impensa considerabili, vt tradit Bar. & ibi Alex. in l. cum seruus. ff. de verb. oblig. vel ex aliquibus coniecturis oratorem supplicationem impetrasse apparet, vt quia illam scripsit, vel signari mandauit: tunc enim onus probandi contrarium, nominato in supplicatione incumbet. Ex prædictis igitur Glossatorem malè dixisse constat.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, nunquid regula ista cardinales impetrantes comprehendat?

SOLVTIO. Omissis verbosis disputationibus, concludendum est quod sic, ex eo quia ista regula iuris communis concursum habet, & sic fauorabilis est, & ideo extendenda, vt dicit gl. in c. 3. de præbend. in 6. Maximè, quia fauorem animę concernit. Et vbi de anima agitur, magis cardinales,

quàm alij comprehendi debeant, cum sanctiores esse debeant, vt notatur in cap. cum quidam. de iureiur. Et latè Moder. in c. ad aures. de rescrip. tradunt: & latissimè Belenzinus in tract. de chari. subsi. q. 66. & latè superius in procemio regularum, & in regula de infirmis resignantibus, & in regula de idiomate, & in multis alijs locis dictum fuit. Ideo iam dicta non repeto.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, quid si eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an præsumetur eo viuente, an mortuo impetrasse?

SOLVTIO. Vt breuiter hoc dubium restringam, iste casus videtur decidi ex his, quæ dicam in regula de verisimili notitia obitus. in 6. q. & per ea quæ scribit Fel. in c. pastoralis. in 4. col. de rescrip. videlicet q pro validitate actus, & vt delictum excludatur, ille actus præcedere præsumitur, qui ad validandum actum præcedere debuisset, ex qua eodem modo theorica hic inferri potest, q quis in dubio post obitum impetrasse præsumitur.

Tamen diligenter aduertendū est, q Bonifacius VIII. super hoc quandam extrauagantem ad perpetuam rei memoriam edidit, quæ in lib. bullarum Rotæ, cooperto serico viridi, c. 153. scripta est, quæ incipit, Romani pontificis prouidentia, &c. & illa istam quæstionem decidit. Nam ibi Bonifac. voluit, q omnes impetrationes factæ, & in posterum faciendæ, etiam motu proprio, de data eiusdem diei obitus, nullius momenti sint, omnes effectus inde sequutos annullans. Hoc tamen ibi Bonif. limitat in beneficijs extra curiam vacantibus locum habere. Secus verò in beneficijs, quæ in Romana curia, vel locis vltra duas legales dietas à dicta curia, non obstantibus vacare ... int. In quibus impetrationes valere voluit, vt ibi latius prosequitur. Itaque ex tex... prædictæ extrauagantis casus no... ster (quod est per... notandum) decidetur & limitatur.

REGVLA DE NON IVDICANDO IUXTA FORMAM SUPPLICATIONIS, SED LITERARUM EXPEDITARUM.

ITem, Cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis: voluit, statuit, & ordinauit idem dominus noster, quòd iudices in Rom. curia, & extra eam pro tempore etiam si sint Sanctæ Rom. Ecclesiæ cardinales, causarum Palatij Apostolici auditores, vel quicunque alij non iuxta supplicationum signaturam, super quibusuis impetrationibus vel concessionibus, nisi in dicta curia duntaxat sint, commissiones iustitiam continentes per placet vel per sanctæ Romanæ ecclesiæ Vicecancellarium, iuxta facultatem super hoc sibi concessam sibi signatæ, sed iuxta literarum super eisdem impetrationibus & concessionibus confectarum tenores & formas iudicare debeant: decernens irritum, &c. etsi literæ ipsæ per præoccupationem, vel aliàs minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum quorum interest, instantiam, ad Apostolicam Cancellariam remitti poterunt per eius officiales, quibus huiusmodi tenores & formas restringere conuenit, ad formas debitas reducendæ.

PRÆFATIO.

PRimus istius regulæ auctor Nicolaus Quintus fuit, qui primus omnium regulas iudiciarias, & eas omnes, paucis exceptis, quas hodie habemus, digessit: cùm ante ipsum nemo predecessorum pontificum id egerit: sed vt plurimùm quibusdam formulis literarum expeditionē, ac expectatiuas ɔcernentibus contenti fuerant, vt ex eisdem literis apparet: & hæc regula q̄ in supplicationibus gratiosis expediēdis loquitur, plures alias regulas suffraganeas habet. Nā primi omnium Vrbanus Quintus & Martinus Quintus expeditionem literarum, & in expectatiuis necessariam esse statuerūt, volentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas, nullius esse momenti, vt in eorū regulis patet, cūm antè acceptatio & prouisio cū sola supplicatione valebat literis nō expeditis. vt ex decis. B sign. 4. in tit. de concess. præben. apparet. Et hoc idem ad cōmissiones, q iurisdictionem non tribuerent, literis super gratijs non expeditis, Nicolaus

Quintus

Quintus extendit. Quę in hoc sequuti sunt omnes posteriores pontifices, vt in eorum regulis cauetur. Et quod hic gnaliter de literis beneficialibus expediendis statutum est, idem in dispensationibus inferius in reg. 53. determinatum reperitur. Et eodem modo sequestra & executoriales literarum expeditionem requirunt, vt in reg. 69. apparet. De quibus omnibus regulis simul hic tractabo, ex quo, eandem materiam cōtinent. Et licet ista regula per omnes ferè pontifices fuerit, prout iacet, innouata: Hadrianus tamen vt quædam in ea, prout etiam in alijs dubitationis tollendæ causa, addidit. In primis in proemio ista verba addidit (Cùm ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis, per hoc designans finalem rationem regulæ. Hoc enim in alijs regulis non erat tamen à decis. Rotæ 19. tit. de consess. præben. in nouis, accepit. Secundò addidit ista verba (Nisi in curia duntaxat sint cōmissiones iustitiam continentes.) Quasi velit ꝙ in curia Romana iudicetur secundùm commissiones, ēt sine literarum expeditione, dum contineant commissionem iustitiæ & signentur per Placet, vel per Vicecancellarium. Tertiò addidit, (decretum irritans) quod in alijs regulis non erat. Tamen Rota semper tenuit sententiam latam contra regulam productam, esse nullā, etiam si in ea non fuerit clausula annullatiua decreti: quia satis est legem prohibere, ne aliquid fiat, Nam omnis lex præceptiua decretum irritans habere dicitur, vt notant Mod. in l. non dubium. C. de legib. & in l. nemo potest. de leg. 1. Sed de his satis. Ad quæstionem veniamus.

QVAESTIO PRIMA.

QVæro, an regula ista concursum, similitudinem, vel consonantiam cum iure communi habeat, vel sit contra ius cōe?

SOLVTIO. Ista quæstio multum necessaria est, quia ex decisione ipsius, in decursu materię plures difficultates decidi poterūt. Nam si regula ista cum iure cōi concordat, fauorabilis, & extendenda erit. Si verò contra ius commune, strictam interpretationē recipiet. Et ideo vt veritas appareat, omissis ambagibus, concludendum videtur regulam istam in aliquibus iuris communis concursum habere. De quo etiam aliquid inferius dicam in illa quæstione, an habeat locum in motu proprio.

Tamen nunc pro ista opinione in primis faciunt ea, quæ tradit Bald. in l. humanum. circa fi. C. de leg. Quem sequitur Fel. in c. eā te. in 3. col. de rescr. Vbi voluit, gratiam papæ literarum expeditionem requirere, vt de illa constare possit. Nam de iure cōi gratia sub quadam tacita conditione, si literę expediantur conceditur, vt dicit Egid. in cons. 24. in 3. col. vers. & puto, &c. Nam per expeditionem forma & perfectio gratię datur, vt dicit decis. Rotæ. 27. tit. de rescr. in nouis. repetita per Egid. decis. 746. Et licet quo ad esse ipsius gratiæ scriptura non requiratur, tamen quo ad probationem necessaria est, vt dicunt communiter doct. in rubr. de constit. Et vltra ipsos ratio illius opinionis redditur per Egid. decis. 609. incip. impetrans, &c. Quia sola supplicatio ex eo concludenter non probat ius alicui competere: quia forte quando literæ expediri debent, Cancellariæ officiales clausulas supplicationis aliter extendent, vel restringent, & forte super tali supplicatione literas non dabunt: quia, vt experientia docet, plures supplicationes expediti non possunt: quia forte in eis aliquæ clausulæ, quæ contra stylum sunt, ponuntur: Et ideo antequam hoc expediamus, supplicatio non vr certitudinem continere: & propterea gratia per solam supplicationem informis per Rotam appellari solet, vt patet decis. 19. de cōcess. præben. in nouis. Sic etiam videmus, ꝙ instans ǫ ... [illegible] beneficij, literis non expeditis, licet habeat supplicationem, omne ius perdit, vt dicit Fel. in c. veniens. in 2. col. de accus. & est tex. in extrauag. iniūctæ. Aliàs frustra papa in cancellaria tot officiales poneret, dans illis formam per suas regulas expediendi, si sola supplicatio sine expeditione valeret, vt dicit Egid. in cons. 54. Requiritur igitur expeditio literaꝝ, quia per illas omne dubium tollitur, & gratia digesta, & hēt totaliter perfectionem suam dr, vt tradit Oldr. in cons. 324. incip. factum tale est. Dominus noster, &c. in 2. col. vers. quartò, circa renunciationem, &c. Nā sola supplicatio adhuc in vero existere dr, donec per expeditionem literarum in mundū producatur, vt dicebat Lal. per l. cō tractus. C. de fide instr. & reassumunt Mod Bonon. rep. tubr. C. de prob. in 13 col. fi. cit dictum Ang.

Ang.in l.bene à Zenone.C.de quadri.præscrip. de quo mentionem feci in tract. breuium.nu.4. Inde euenit, quod Rota sæpissime, temporibus meis, in pluribus causis voluit, excipientem, seu dantem de iure tertij per solam supplicationem ius clarum, neque liquidum producere, donec literæ expeditæ sint: quia in expeditione veritas concessorũ discutitur. Nam aliquando videmus, quod supplicatio expediri non potest. Meritò igitur Rota iudicauit, illud ius informe & confusum esse, adeo quod ante literarum expeditionem plerique Doctores voluerunt non dari canonicum titulum, saltem in suo esse perfecto, vt dicit Egid.decis.110.in 4.col. & decis.664.& tenet etiã Nicol.Milis quondam auditor Rotæ, in v.g.Apostolica. cum quibus concordat decis.459.incip.circa secundum.in nouis. Hinc est, quod sumptum de registro supplicatorum signatarum, in iudicio fidem nõ facit, vt dicit Egid.decis.252. Secus autem si sumptum literarum bullatarum extrahatur, vt dicitur decis.621.in antiq. repetita in decis.681. aliàs secundùm titulos est decis.28.tit.de prob. Quam decis. sequitur Barthol. Belenzinus Rotæ auditor in tract. de chari. subsid. q. 113.

Et ista omnia, quæ de iure cõi procedũt, cum dispositione istius regulę concordant, quæ literarum expeditionem etiam requirit. Quod vlterius suadetur: quia regula ista & reg.29.quæ disponit commissiones non valere, literis non expeditis, & reg.53. quæ vult dispensationes etiam nõ valere, literis non expeditis, omnes istæ tres regulæ concordant in vno fine, & eandem mentis intentionem habent, vt de se patet. Et tamen Old.probat in cons.326. incip. quod articuli. in 2.& 3.col.vers.præsertim.& vers. item qs dubitat, &c. dictas regulas expeditionem literarum in dispensationibus requirentes, cum iure communi concordare, imò idem quod ius commune continere idem dicit Egid.cons.34.in 5.col.in fi.vers.& puto qđ non, &c. Igitur & in ista regula idem dicendum erit. Pro quo optimè faciunt motiua eiusdem Old.in cons.324.incipien. factum tale est, &c.in 2.col. vers. quartò renunciationem, &c.cons.189. incip. thema quæstionis.& latius in cons.328.incip.ad idem.col. 2. Ex quibus manifestè colligitur dispositionem istius regulæ quandam conformitatem, & dependentiam à iure communi habere.

Et tamen vlterius circa præmissa aduertendum, quod literæ tunc expeditæ dicuntur, quñ in plumbo sunt, iuxta c.licet, de cri. falsi. facit quod dicit Domin. ex mente Lapi in c.sicut.de præben.l.b.6. Et ita in practica seruatur, vt refert Fel.in c.ex diligenti.in fi.de de simo. Et tenuit Rota in vna Salamantina parochialis, de mense Nou. 1539. coram R.P.D.Marcello Crescentio, pro magistro Hieronymo Arze. Et licet ista literarum expeditio, ad probationem propter prędictas causas requiratur, quæ in casu istius regulæ militant: tamen Mod.Vincentini in repet. rubr.de const.in 13.col.hanc regulam factã fuisse dicunt, propter alias causas, quæ secũdum ipsos duæ esse possunt, propter quas papa ad faciendam istam reg.motus fuerit. Prima, vt falsitates quæ in supplicationibus facilius committuntur, quàm in bullis, propter appositionem manuum plurimorum officialium, vt dicit tex.in l.fi.C.de codicil. Secunda ratio, ne si sola supplicatio absque literarũ expeditione sufficeret, officialibus Romanæ curiæ præiudicium inferatur, qui ob eam causam bona fide officia sua à sede apostolica emerunt, vt inde emolumentũ aliquod ex appositione manuum eorundẽ capiant. Et secundùm istas rationes aliæ regulæ cancellariæ, expeditionem literarum requirentes, regulãtur. Et iustificatur decis. Egid.644. incip.si papa, &c. qui voluit gratiam per solam supplicationem factam ante literarum expeditionem ius effectuale in personam prouisi non inducere, adeò quod si prouisus ante literas cõfectas cum sola supplicatione moreretur, aut matrimonium contraheret, vel religionem profiteretur, nihil per eius obitum, matrimonium, vel professionem vacaret, vt ibi per eum. Et hoc sentit Egid.decis.69.

Tamẽ considerandum est, quod licet prędictę rationes veræ sint, habito respectu ad istam reg.quæ probationem requirit, quod certitudinaliter per solam supplicationẽ fieri non põt, donec videatur si illa expediri possit, vt superius dixi: nõ tñ militant, quo ad essentiã gratiæ, quę in sola supplicatione consistit, quia eo ipso, quod papa dicit, Fiat gratia absq; alio adminiculo literarũ facta est, vt dicit Cald. in c. quisquis. de elect.cum multis concor.

quæ

quæ more suo congerit And.Sicul. in c. in nostra.in 5.col.nu.19.de rescrip.iuxta illud Lucæ c.1.Fiat mihi secundum verbum tuũ, & inferiùs dicam, dum declarabo signaturã gratiæ factam per verbum, Fiat. Et secundũ hoc illa decis.Egidij 644. vera non erit, nec hodie in practica tenetur, sed seruatur quædam decis.882.in antiq.incip. Nota, ꝙ vbi gratia est facta, &c. quæ disponit beneficiũ per obitum illius vacare, qui mortuus fuit, cum sola supplicatione ante confectas literas. De quo latè loquitur Io. And.post Archid.in proœmio lib.6.& Barb.in d.c.in nostra. Redeundo igitur ad propositum, dico, ꝙ reg.ista in hoc cum iure cõi concordat: quia de iure cõi sola supplicatio indubitatam probationem iuris non inducit, pp interpretationem clausularum, quæ in expeditione literaꝶ per abbreuiatores & alios officiales fieri solet. Et ppeà hic papa iudicibus mandat nõ debere iudicare iuxta formam supplicationum. Et secundùm hoc decis.Egidij, & aliorum rectè procedunt, & rationes militant superius factæ per Modernos Vincentinos.

Tamen quo ad essentiam gratiæ, ista regula secundùm interpretationem cõem à iure cõi discordat, vt etiam dicit Glos. hic, & superius in reg.8. Et reassumit notabiliter Soc.in cõs.41.in 2.& 3.col.lib.3. Et iuxta istam interpretationem saluatur prædicta decis.882. quę considerat ius tm̃ in supplicatione consistere: quia literæ non dant ius in re, nec ad rẽ, sed sola gratia. Et licet talis gratia secundùm aliquos informis dicatur, cùm per literas forma detur illi gratiæ: tñ illa forma formalis, seu essentialis non est, sed probatoria, vt dicit Gemin.in cons.106.2.col.vers.in contrarium. Requiruntur igitur literæ quo ad probationem, & quo ad executionem gratiæ & prouisionem, respectu executoꝶ, & fulminationum processuum, vt in expectatiuis, & similibus apparet, quæ cum sola supplicatione fieri non possent. Licet ẽt, ꝙ his casibus sola supplicatio sufficiat, teneat decis.Rot.4.tit. de concess.præb.in antiquiori quam dicit mirabilem Fel. in c. eam te.col.pen. de rescr. Et hoc modo procedit ẽt, quod dñs Mod. in tract.pensionum, q.11. videlicet, ꝙ pensio imposita de consensu per solam supplicationem debetur, & transit ad successorẽ, etiam literis non expeditis. Imò põt agi ad censuras positas in supplicatione cum ea sola, licet quando ageretur ad priuationẽ, ob non solutionem, literæ ad probationem requirantur, vt dicit ista regula. Et ita iudicauit Rota, & signatura in casu contingenti, vt refert D.Guliel.in collecta.decis. Quamuis ẽt circa illud dictum de exactione pensionis, literis non expeditis, ꝙ salua conscięntia fieri non possit, aliqui ex antiquis doctoribus Cancellariæ dubitauerint, vt refert Hieron. Paulus antiquus Cancellariæ apostolicę corrector, eo.lib.q. vulgò pract. Cancell.appellatur, vt referã in alia q. Sufficit igr̃ ex prædictis oñdisse reg.istam, depẽdentiam & similitudinẽ, siue quandã consonãtiã cũ iure cõi hr̃e. Pro quo plura scribunt Mod.Pap.repetẽtes tit.de pst.in ch.fi. Et vlterius, qd expeditio literaꝶ operetur, dicã in vna quæst.super regula de subrogandis.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, nunquid ista regula extra curiam locum habeat?

SOLVTIO. Videtur dicendũ, ꝙ non, quia tex. iste de iudicibus in Roma. curia deputatis loquitur. † Ergo contrariũ in

ADNOT. IOAN. MILÆVS.

† Quod enim in vno conceditur, in alijs negatur: vt etiam procurator id solùm exequi debeat, quod procuratio emissa præscripserit. l. maritus. C. de proc. Itidem si cui petitioni specialiter destinata est compensatio in cæteris non obijcitur. l. quod Labeo. ff. de compensa, & l. cùm ita. ff. de cond. & demonst. Quæ igitur propter necessitatem recepta sunt, non debent in argumenta trahi: vt l. quæ propter. ff. de reg. iur. vt in captiuis redimendis, ex necessitate rei sacræ alienatio permittitur: vt C. de sacros. eccl. l. pe. hoc non trahitur, vt indistinctè alienatio permittatur: vt gl. d. l. quæ propter. Nam quod contra rationem iuris receptum est non est producendum ad consequentias. l. quod contra. ff. de reg. iur. nisi eadem aut maior ratio esset. tunc cum in aliquo casu sententia manifesta est, is, qui iurisdictioni præest, ad similia procedere, atque ita ius dicere debet. l. non possunt. ff. de legib. & senatusc.

in alijs dicendum est:quia positio vnius, alterius exclusio est. l. cum prætor. cum similibus. ff. de iud. Et isto modo argumentandi vtitur Angelus in repet. l. si vacantia. col. 6. C. de bo. vac. & Dec. in l. 1. col. 14. de offic. eius. & alibi sæpe. Et pro ista opin. facit, qa reg. 53. que est isti similis, & dispensationes nō valere disponit, nisi literis expeditis, extra curiam non procedit, vt alias tenuit Rota. Secundum qd' refert D. Gul. Cassiodorus in quadam sua decis. super reg. de infirmis resignan. &c. quæ incipit, sæpius fuit disputatum. Et Soc. in cons. 41. vol. 3. Et idem tenuit Rota die prima Iulij M. D. XXXVIII. & iterum die 9. Ianuarij M. D. XXXIX. in vna Illerden. canonicatus coram R. D Ioanne Paulo, vbi bis tenuerunt, & cōcluserunt omnes Dñi dictam reg. 52. locum non hr̄e in dispensatione facta à legato extra curiam. Contrarium tñ tenet Gloss. hic in 2. col. & ad istum tex. respondet, videlicet, ꝙ ista verba, in Romana curia, exempli causa ponuntur, quod regulam nō restringit. arg. c. 1. ne cle. vel mona. Et pro ista opinione Glossatoris facit procemium regulæ antiquę per Nicolaum. v. conditæ, vbi Nicolaus hoc modo exorditur: Quia plerique litiū strepitus dispendium amplectentes, frequenter illas ꝑ signaturam, super quibus apostolicæ literæ conficiendæ forent, supplicationum exhibitiones protrahere non expauescunt, vt dispendijs obuietur, & litibus huiusmodi finis quāto citius imponatur. Statuit, &c. Ista sunt verba formalia proœmij illius regulę primò conditæ, quæ generalia sunt, & militant ita extra curiam, sicut in curia, & ita etiam in simili quæstione ponderatum fuit proœmiū reg. de ann. vt ibi dixi. Cū igitur ratio proœmij sit generalis, conueniens est, ꝙ regula generalis esse debeat.

Quid dicendum? Puto primam opinionem veriorem esse: quia ista regula non loquitur nisi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiā si cardinales vel auditores fuerint. Ergo intentionis papæ fuit, nolle regulam ligare extra curiā, aliàs si voluisset, hoc dixisset. arg. c. ad audientiam. Et quia si contrarium diceremus, magna seruitus & longum dispendium gētibus Vltramontanis in longinquis regionibus habitantibus imponeretur, gratias sola supplicatione ab eorū ordinarijs factas, ad curiam ꝑ expeditione bullarum mittere dr̄ent, cum tamen quotidie videamus in Rota dictas gratias sine cōfectione literarum, nisi cum solo instrumēto notarij & sigillo Episcopi approbari & canonizari. Et idem inconueniens resultat, si gratia facta per papam non probaret corā ordinarijs, facta recognitione per testes, nisi literis expeditis. Esset. n. valde absurdum, ꝙ iudicia & tribunalia ordinariorum, ſm̄ istam regulam regulentur, & ꝙ iudicia eorū suspendantur, vsquequo literę in curia expediantur, cum tamen ordinarij secundum ius cōe procedere debeant, quod literarum expeditionem non requirit, sed solam nudā & simplicē signaturam, vt notatur in cle. dudum. §. nos enim, de sepul. & in c. inst. 25. q. 2. cum alijs conc. vt superius in 1. q. dixi, & ita in practica seruari videmus. Et qđ dictū est de ista regula, idem dicēdum est de reg. 53. infra eo. vt dictum fuit superius. Sic ēt & de alia regula dici potest, quæ in executorialibus literarum expeditionem reqrit, vt videlicet in executorialibus legatorum & ordinariorum non procedat. Et nunc de mēse Nou. M. D. XXXVIII. coram eodem R. D. Ioan. Paulo in vna Lucana attentatorū parochialis filiorum Corui, hoc idem dubium propositum fuit. Nam papa cōmiserat causam in partibus supplicatione introclusa. & iudex in partibus protulit sentētiam literis non expeditis: fuit dubitatum, vtrum regula ista hr̄et locum. & Gloss. in reg. 29. tenet ꝙ non, quia regula ista loquitur de supplicatione. & breue non est simpliciter supplicatio, sed est quid mistum, & ideò sub simplicibus mistum non comprehēditur, vt in c. statutum. de elect. lib. 6. nescio tñ quid Rota tunc concluserit, quia decisioni ꝑp aduersam valetudinem non interfui, sed illa opinio mihi placet, in qua tunc fuerūt egregij plures doctores, & secundum eam Rota paulò antea vnam causam similem deciderat coram D. Paulo Capisucco, de qua in tract. breuium. in 8. & 9. num. mentionem facio.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, an regula ista procedat quando ordinarius prouidit in curia de beneficijs vacant. in sua diœcesi, videlicet, vt prouisus tunc teneatur literas expedire?

SOLVTIO. Dicendum est ꝙ non, quia prouisio ordinarij sufficit beneficiato quo ad hoc, vt dicatur habere titulum vigore cu

ius

ius possit cum bona ꝯscia beneficium possidere vt superius in qſtione ꝓxima dictũ est.

Sed maius dubium est,nunquid Episcopus in curia posset prouidere? Videtur ꝙ non,quia præsente papa,nullus potest iurisdictionem ordinariã exercere,vt dicit Archid.in c.experientiæ.11.q.1. & dicam inferius.q.vlt.pro quo facit tex.in l.2.ff. de off. proc. Sed tenendo contrarium rñdetur ad hoc,ꝙ dictum Archid. in iurisdictione contentiosa propter rationes positas in d.vlt.q. procedit, sed secus in voluntaria, prout est conferre beneficia,quia talis iurisdictio extra diœcesim exerceri potest, vt dicit Ioan. Andr.post Ioan.Mona.in c.si beneficia. de prębend.lib.6.& hoc tenet Inn.in c.quia diuersitatem.in fi.de concess.prębend.sequit. Præpos.in c.qui aliquo.col.fi.51.dist.& eodem modo legatus in curia beneficia suæ prouinciæ reseruare, vel conferre poterit, vt tenent Mod.in tract.reseruatio. in 10. q. 4. q. princ. & propterea non requiritur, ꝙ prouisus ab eo literas expediat.

Sed hoc de stylo solet modificari,secundum quod dicit Hieron. Paulus, antiquus Cancellarię vicecorrector,in illo libro,qui Practica Cancellarię appellatur.fol.82.vbi dicit,ꝙ communiter Episcopi vadunt extra vrbem ad conferendum,ad hoc, vt dicãtur esse in aliena diœcesi.Sed Moder.in d.tract. referunt D.Auinionem.hoc obseruasse,quãdo papa in curia præsens erat: vbi verò erat absens, tunc in curia conferebat, & adiunctis istis verbis,videlicet,absente S.D.N.ab vrbe. Itaque siue vno modo,siue alio,quæstioni satisfactum est.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro,an ista regula habeat locum in accessu,vel regressu,ex causa onerosa & per viam contractus?

SOLVTIO. Hodie,quę numeratur.14. Martij M. D. XXXVII.in vna Hispalen. canonicatus,coram R.P.D.Marcello Episcopo Matsicano,per omnes Dominos, exceptis duobus,conclusum fuit, regulam istã, & aliam,de qua tũc principaliter agebatur, videlicet,ꝙ acceptationes super gratijs,nisi literis expeditis,non valeant,habere locum etiam in regressu.

Tamen prædictis obstat, quia regressus ex causa onerosa propriè gratia non dr̃: ex quo potius in quandam compensationem exhibiti beneficij concedi videtur, quàm sponte & liberè,iuxta ea quæ scribit Ias. de donatione remuneratoria in l.ex hoc iure. ff.de iusti.& iur.& quæ latius scribam in regula de publicandis resig.in illa quæst.an regula habeat locum in permutatione.Ad idẽ facit,quia videmus regulam Cancellarię de non vtendo duabus gratijs,non habere locum,quando gratię concessę fuerunt ex causa onerosa,vt refert D.Gul.el.Algaren. Rotam ita iudicasse.

Et ideo,vt hæc omnia elucescant, pro resolutione istorum contrariorum considerãdum est, ꝙ aut in iudicio petitur canonizari gratia accessus, vel regressus, vel vigore dictæ gratiæ beneficium adiudicari petitur. Et isto casu sola supplicatio non sufficit,sed literæ expeditæ requiruntur,aliàs tam regula ista quàm regula 29.locum habebũt. Aut vero ad canonizatoriam, vel ad iudicatoriam sententiam non agitur, sed ad absolutoriam. Et isto casu sola supplicatio accessus, vel regressus sufficit. Ita in vna Redonen.parochialis sancti Hilarij,coram D.Triultio,& in duabus alijs causis tenuit,& iudicauit Rota,prout refert D.Gulicl.in collectaneis decis.tit.de re iud. Et sic etiam tempore meo,vidi in pluribus causis iudicari.Et hoc procedit etiam si actor haberet sententias pro se, quia possent reuocari, constito de iure possessoris per solam supplicationem, etiam si illa supplicatio ius tertij concernat: quia tali casu sola suppl.catio quo ad absolutoriam sufficeret,vt in dicta causa Redonen. contigit. Quia absolutoria pro quodam Iacobo possessore data fuit, qui de iure tertij per supplicationem sólam dederat. Et sic sententia Triuultij canonizatoria gratiæ,si neutri,ipsius actoris reuocata fuit. Et illam D.Ant.de Monte,qui postea cardinalis fuit, reuocauit. Et ita etiam tempore meo Rota iudicauit in vna Burgen. beneficiorum, coram D. Camillo de Balionibus de mense Maio. M. D. XXXII.in fauorem Francisci Pesquera,qui de supplicatione iuris tertij,quo ad absolutoriam dedit. Et ista omnia in ratione iuris consistunt:quia si actore non probante,reus,etiam si nihil producat,absolui debet.l.fi.C.de rei vend. & c. fi.de iur.iur.& decis.1.3.& 4.de re iud.in nouis.Tanto fortius reus absolui debet,quando aliquid producit. Nec obstat,ꝙ iurisdictio

ctio auditori non datur, nisi literis expeditus, vt in d. regula 29. Quia procedit hoc in canonizatoria, secus in absolutoria in odiũ molestantis, quod fieri potest. Nam quo ad hoc iurisdictio datur, sicut pro condemnatione expensarum, & damnorum iudici ex rescripto nulla iurisdictio tribuitur, vt tradit Abb. in c. dilectus. el 2. de præbend. & Mod. in cap. fin. de rescript. & in cap. dispendia. eod. tit. lib. 6.

QVAESTIO QVINTA.

QVero, an regula ista habeat locum quãdo agitur possessorio?

SOLVTIO. Generalitas verborũ eius innuit ꝙ sic, tamen contrarium sæpe in Rota fuit tentum: quia agenti spoliato colorem tituli per solam supplicationem probare sufficit. Imò sola prouisio subexecutoris pro colore sufficit. Imò sola prouisio subexecutoris pro colore sufficit, vt dicit Egid. decis. 573. incipien. spoliatus. Vel etiam sola prouisio, siue collatio vicarij Episcopi, vt dicit idem Egid. decis. 50. incipien. si petens. A fortiori igitur gratia signata per papam sufficiat, de cuius potestate nemo dubitat. Imò confessio tituli aduersarij expoliato ꝓ colore sufficit, vt tenet Fel. in cap. olim. col. 6. vers. limita secundo. de rescript. & Philip. Franc. in c. ad decimas. col. 9. de restit. spol. & in cap. 1. col. 4. de eo, qui mit. in pos. lib. 6. Prepos. in cap. 1. & col. 13. q. 1. & in cap. porrò. col. 4. de diuor. Et hanc opinionem tenet & seruat Rota, vt patet in decis. 19. de rest. spol. in no. Ratio est, quia possessio canonicè per solam supplicationem signatam & dotatam capi potest. Nec reperitur, nisi in cõsistorialibus requiri literas, per extrauag. iniunctæ. tit. de elect. cum aliàs de iure communi, etiam sine illis sola supplicatio sufficiebat. Et ita intelligi debent, quæ scribit Fel. in cap. veniens. col. 3. de accusat. Nam vt superius in 1. q. dictum fuit, gratia principis per solam signaturam recipit esse. Et literæ solum in ista regula ad probationem, prout de iure communi, requiruntur vt tradit Abb. col. 6. & alij in c. in nostra. de rescript. Hinc videmus, ꝙ dispensatio ad duo incompatibilia per solam supplicationem sortitur effectum, non obstante regula 53. quæ disponit dispensationem non suffragari, nisi literis expeditis, vt dicit Glossator in reg. 53. col. fin. Et tenuit Rota in vna Illerden. Archidiaconatus coram D. Staphileo, de mense Ianuario M. D. XXVI. in qua fuit conclusum in fauorem Ioan. Beltrandi, dispensationem ad duo incompatibilia sustineri posse per solam supplicationem, cuius vigore d. Ioannes obtinuit, & dicta beneficia possedit. Et hoc quando non agitur super dictis beneficijs incompatibilibus iam obtentis, sed super alio beneficio postea acquirendo. Nam in casu prædicto dictus Ioãnes postquam vigore dispensationis obtinuerat, & possederat plura incompatibilia, acquisiuit postea dictum Archidiaconatum Illerden. alius illum impetrauit sub prætextu, ꝙ dictus Ioannes possederat plura incõpatibilia cum sola supplicatione literis non expeditis. Et sic quòd erat effectus inhabilis, quo ad obtinendum, Rota conclusit, vt dixi, hoc casu regulam non obstare, quia sola supplicatio sufficiebat ad excusandam inhabilitatem beneficiorum acquirẽdorum, secus si ageretur super acquisitis & possessis, cum sola supplicatione. Et eo etiam casu sufficeret secundum Rotam, ante sententiam dispensationem expedire, non obstante, ꝙ tempore litis motæ literæ expeditæ non fuissent, quia sic illi regulæ 53. satisfactum esset. Ita latè refert tenuisse Rotã Domin. Guliel. in collectaneis decisio. Vbi longo verborum ambitu hoc discurrit, vt ibi videri potest. Si igitur quæ in proxima decisione dicta sunt, quando agitur petitorio procedunt, à fortiori hic, vbi possessorio agitur. Et ista dubitatio quo ad istam regulam satis resoluta videtur.

Sed magis huic difficultati obstat regula 29. quæ commissionem causæ non valere, nisi literis expeditis disponit. Vnde ex quo absolutè regula illa loquitur de commissione causæ intelligi potest, siue sit causa possessorij, siue petitorij. Quia verba indistinctè prolata omnem casum comprehendunt. nisi excipiatur. c. 2. de coniung. lepro. & c. 1. de const. Tamẽ quia in causa possessorij de canonizatoria, neque de adiudicatoria non non agitur, sed de tollenda molestia illata. Per quod quidem remedium, nihil expoliato de nouo tribuitur, sed tantum in eo statu, in quo prius erat, cõseruatur. Voluit Rota in odium spoliantium vtranque regulam locum non habere, quando ageretur spolio, & sic possessorio. Et ita D. Guliel. super illa

illa reg. 29. Rotam in pluribus causis ita tenuisse & iudicasse refert. Nam si rei sæpissime in Rota cum sola supplicatione pro cõseruanda eorum possessione absoluuntur, à fortiori expoliati ad prius habita, cum sola supplicatione restitui debent. Quia sufficit illa supplicatio sola pro colore tituli. Sicut etiam sufficit supplicatio nouæ prouisionis ad supplendum defectum publicationis per regulam requisitæ, vt iudicauit Rota coram Domino Cassiodoro in vna Caurien. canonicatus & præbendæ, vt ipse idem refert in quadam decisione. Et sic semper Rota omnes regulas requirentes literarum expeditionem in petitorio, non autem in possessorio procedere intellexit, vbi gratia canonizari non petitur, seu supplicatio quę tm̃ pro colore tituli producitur. Hinc est, ꝙ quando de titulo beneficij non agitur, sed de possessione, leuiores & summariæ sufficiunt, vt dicit Egid. decis. 50. & 99. Et defectus proprietatis non attenditur. Hinc voluit Rota, ꝙ agenti spolio non obstaret notorius defectus iuris, contra dictum Inn. in c. const. de fil. presbyte. Et ita de mense Ianuario M. D. X I X. refert se in prædictis pronunciasse in vna Lausanen. D. Guliel. Cassiodorus in quadam decisione. quam sententiam cõfirmauit. R. P. D. Paulus, vt ibi latius refert.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, quæ differentia sit inter istam regulam, & illam positam, num. 53. quæ disponit, dispensationes non suffragari, nisi literis expeditis?

SOLVTIO. Ista regula iudicem respicit, adeò, ꝙ si tempore commissionis literæ expeditę non sunt gratia non valet, nec sententia, quia respicit initium iurisdictionis, quæ per istam regulam tollitur, nisi forma in eo contenta seruetur. Sed in regula 53. respectus ad possessionem, & ad actum extraiudicialem habetur. Ideo sufficit, ꝙ ante sententiam literæ dispensationis expediantur, quia regula illa ad iudicem non dirigitur. Et ita iudicauit Rota in illa Illerden. Archidiaconatus, de qua supra in proxima quæstione mentionem feci.

Pro quorum intelligentia est vlterius aduertendum, ꝙ plures sunt regulæ cancellariæ requirentes literarum expeditionem. Prima est ista quæ iudicibus legem imponit, ne secundùm tenorem supplicationum iudicare debeãt, nisi literis expeditis. Et ista regula, vt dixi, concernit iudicem. Alia regula est inferius posita. nu. 29. quæ omnes commissiones factas super concessionibus beneficiorum, nisi super illis prius literæ sint confectæ annullat. Et illa regula etiam ad iudicem dirigitur, adeò, ꝙ in vtraq; iurisdictio sub modo datur. Et ad euitandum pœnam istarum regularum, aliquæ cautelæ per practicos curiales inuentæ sunt quas latissimè inferius in 16. q. referam, dum exceptionem istius regulæ examinabo, vbi sumpta occasione aliquid de signatura gratiæ & iustitiæ ponam. & istæ duæ regulæ iudiciales sunt & ideo sunt de dãdis. Tertia regula est, quæ est ordine 37. etiam literarum expeditionem requirens, videlicet, qñ religiosi aliquod beneficium ad nutum irreuocabile petunt, & ista regula potius literarum expeditores quàm iudicem concernit, ideo de dãdis non est, quia circa modum expediendi versatur. Quarta regula est, nu. 69. quę in sequestris & remissorijs literarum expeditionem requirit, & ista regula propter continuas derogationes non est alicuius momẽti, quia nunquam vidi remissorias mitti per literas plumbatas, quamuis longo tempore fuerim in Rota. Sola igitur commissione illi regulæ per Vicecancellarium derogatur, & certè deleri deberet, ne membranas occuparet, quia etiam pro iam modica re, prout est sequestrum, & similia, non est honestum requiri literarum expeditionẽ, cum iam superq. satis litigantes in litibus prosequẽdis exponunt. Quinta regula est, ꝙ nullę pensiones soluantur, nisi literis expeditis: de qua mentionem facit vulgatus liber Prouincia le ecclesiarũ. fol. 45. & Glossator hic col. fi. Sed istam regulam hodie non habemus, q a partes vt plurimum supplicationi consentiunt, & se obligant, etiam literis non expeditis, pensionem soluere. Sexta regula est q̃ fuit antiqua, & per Moder. pontifices renouata, ꝙ acceptationes super gratijs expectatiuis nõ valeant, nisi literis confectis. Et isti regulæ aliqñ derogatur, presertim in reseruationibus & mandatis cõcessis qualificatis personis: sed in expectatiuis rarissimè conceditur, & tunc ad partem. Et ista regula ex quo concernit gratiam, licet principaliter ad iudicem nõ dirigatur, tamen in quandã consequentiam impeditur eius iurisdictio, ne

ne possit canonizare talem gratiam, nisi expeditis literis. Quamuis posset dici, hoc iã videri prouisum per istã reg. & 29. Ex quarum verbis iste casus comprehẽdi videtur. Itaque regula illa frustratoria est.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an regula ista procedat in gratia reualidatoria, seu, perinde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, sicut in principali gratia?

SOLVTIO. Videtur ꝙ non, per ea quę in illa quæstione de accessu & regressu dicta fuerunt. Et quia regula loquens de expeditione literarũ, de literis primæ gratiæ: non reualidatoriæ & secundariæ intelligi debet. arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. Et ita in simili Rota tenuit, regulam de publicandis resignationibus hr̃e locum in prima tm̃ resignatione, non in secunda, vt ibi dixi. Præterea, quia ista gratia perinde valere, differt à prima gratia nomine & effectu: Nomine, quia ista dr̃ perinde valere. Prima verò prouisio dr̃: Et sic ex diuersitate nominum diuersitas quoque effectuum arguitur. vulg. l. si idem. C. de codicil. Et hoc etiam apparet, quia ista gratia accessoria est, prima verò princ. Et sic apparent in effectu diuersæ. Dispositio igitur loquens in vno casu, non debet hr̃e locum in diuerso. c. susceptum. de rescr. lib. 6. cum similibus.

Tamen istis non obstan. br̃ concludendum est contrarium, videlicet, regulam hr̃e locũ in similibus gratijs reualidatorijs, seu perinde valere, vt tenet expresse Fel. hic in apostillis, nullam rõnem assignans. Et rõ esse põt: Quia qñ quis vti vult gratia reualidatoria, seu perinde valere, signum est ꝙ sine illa principalis gratia sustineri nõ põt, nec virtute illius põt agi, nec beneficium acceptari. Tota igitur virtus infunditur in dictã gratiam reualidatoriam. Ergo debet iudicari ista gratia principalis, quia subintrat locum illius in virtute & effectu. Ideo subrogatus sortitur naturam illius, in cuius locũ subrogatur cum omnibus qualitatibus suis, vt in c. eccl. vt lit. pend. cum vulg. De quibus per Rom. in cons. 56. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionẽ requiri, ita & in istis secundis reualidatorijs. Et ita tenebant quidam doct. tempore Sixti, vt inuenio adnotatum in memorialibus Octauiani de Cessa, aduocati curiosissimi. Et ita et pro ista parte consuluit Io. Aloisius Tuscanus doct. Mediolanẽsis aduocatus, & postea auditor cameræ in causa Nanetẽn. parochialis S. Michaëlis, tunc pendente, vt apparet in 2. vol. suorũ cõsil. f. 142. Vbi tenuit, ꝙ qñ gratia expectatiua est nulla, non põt acceptare vigore gratiæ, perinde valere, nisi sit bulla dictæ gratiæ reualidatoriæ expedita. pro quo faciũt ea quæ in simili quæst. dicam in reg. de annali. q. 28. Præterea, quia istæ similes gratiæ reualidatoriæ, seu perinde valere vñr productæ ad similitudinem quarundam contignationũ, siue pessulorũ, quæ in ædificijs infirmis iã ruinam minarĩ tũ. apponuntur sustentationis gratia. Quo casu idem iudicamus de tali additamento, qd̃ de ipsa re cui additur. c. fi. §. si aũt. de cõcess. præb. lib. 6. & c. qa circa. de priuilegijs. Nã per tales gratias ius amissum restaurat̃, & per eas aliquid de nouo inducitur. Et ob eam causam reualidatio vim nouę prouisionis censetur hr̃e, vt dicit Egid. decis. 635. Ergo omnes qualitates quæ requiruntur in prima gratia, debent necessario obseruari in ista, vt tradit Rom. in cons. 383. incip. in proposito, &c. col. 1. & ideo voluit Bart. in l. iurisgentium. §. adeò. ff. de pact. ꝙ eadem solennitas requiritur in actu reformãdo, quæ in actu constituendo requiritur. Et br̃ pro ista opin. est decis. in terminis proprij Gemin. in cons. 128. incip. factum tale est. in 2. col. & decis. Egidij. 746. Secundum quas in secunda instãtia iudicauit Rota in vna Corosopiten. cogam D. Gul. Cassiodoro Episcopo Algaren. de mense Ian. M. D. XX. confirmando sñiam Dñi Camilli latam de mẽse Iulio. M. D. XIX. vt ipse idem in quadam decis. posita in reportatis regulæ de idiomate, latius refert. Et secundùm illud cons. Gemin. ita etiam fuit iudicatũ tp̃e meo in vna Lunen. Sarsanen. parochialium, coràm D. Nicolao Piccolomineo de mense Aprili M. D. XXXIII. Et ista omnia procedunt, qñ prima gratia quæ absque ista reualidatoria redderetur inefficax, vel nulla non petitur canonizari, sed gratia perinde valere. Secus verò qñ prima gratia validata peteretur tñ cononizari. Itaq; perinde valere productus fuit in causa solummodo ad adiuuandum aliquam qualitatem primæ gratiæ, quæ quàlitas non petitur canonizari: quia tali casu sufficit supplicatio, vt fuit tantũ in vna Legionen.

gionen.parochialis de Villapicinin.coram me in fauorē D.Io.de Angiano contra Ferdinandum. Et nouissimè die 27. Nouemb. M. D. XXXVIII.idem cōclusit Rota in vna Gienen.parochialis sancti Micha.coram R.P.D.Petro Vortio Epo Aquē.Dum ibi petitum fuerat canonizari gratiam Papæ cōtra statutum quo cauebatur nulli prouideri debere de beneficio curato,nisi sacerdoti qui per annum celebrasset. Nam fuit pro parte prouisi allegatum statutum, prædictum papam non ligare, & dum ex aduerso replicaretur,papam illud confirmasse, & producta fuit supplicatio confirmationis, fuit datum de ista reg.& quia non petitum fuerat illam supplicationem canonizari,dixit Rota regulæ non esse locum. Et ſm istam distinctionem reducendi sunt illi tres casus, quos in hac materia gratię reualidatorię distinguit Fel.in cap.in nostra.in 17.corr.de rescript.

Secundò limitatur prædictam conclusionem procedere, qñ gratia perinde valere facit corpus de per se:&post primam gratiā impetrata fuit.Secus si simul cū gratia principali nota fuit,quia tali casu regulæ expeditionem literarum requirentes, non hñt locum in tali gratia, sed sufficeret expedire principalem gratiam, vt conclusit Rota in vna Gienen.canonicatus,& præben. corā. D. Io.Vanulio,vt latissimè idem Do. Gul. refert in d. decis. vt ibi videri potest, postquam illæ decisiones iam per manus omniū versantur.Et hoc idem iudicatum fuisse refert idem D.Gulicl. in vna alia decisione posita sub reg.53.incip. verum prouisio. vbi dicit Do.Hugonem de Spina ita pronūciasse de anno M. D. XIIII. Nam omnes Domini,vno excepto,tenuerunt regulam nō procedere qñ simul cum prouisione esset dispēsatio: secus si separatè per rationes & motiua,de quibus ibi latè per eum.Et ita pro ista parte reperio tēpore Sixti. Ioan. Alios. Tuscanum Mediolanen.aduocatum consuluisse, qui postea propter eius doctrinam factus est auditor cameræ,in cons.incip.Constat,quod Dominicus, &c. reddito in causa Tullen.posito in 1.vol.suorum cōs.fol.17.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, an regula ista de iudicibus loquens in arbitris locum habeat?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt ꝙ non,quia de iudicibus in Rom.cur. à papa deputatis loquitur.Sed arbitri vel arbitratores non sunt huiusmodi,quia à partibus deputantur. Igitur, &c.

Pro parte contraria facit,quia arbitri ad instar iudicum sunt vt in l.1.ff.de arb. Hinc videmus,quod dispositio.c.statutum.de rescrip.lib.6.quæ loquitur de iudicibus,in arbitris procedit, vt not.Domi.in c.legitima. in 3.col.ver.in fi.gl.de appel.lib 6.Præterea, quia huiusmodi arbitri in potestate eorum procuratorib.assimilari vñr,vel executoribus meri facti. Sed constat tales nō posse actus,ad quos deputati sunt,exeq sine literis,dummodo in veritate sint tales, vt probant plures decisiones cumulatæ per Fel.in c.sciscitatus,in ver.oportet.de rescr. igitur nec isti poterunt.

Breuiter concludēdo, distinguo sic,ꝙ aut arbitri dantur à papa, vel ab eo qui potestatem habet,cum facultate cognoscendi,decidendi & beneficiū adiudicandi,& tali casu, quia isti de tit. beneficij cognoscere,& titulum canonizare & adiudicare possunt,ideo in eis dispositio istius regulæ ꝓcedet.Quia in effectu tales erunt sicut arbitri iuris,q iudices delegati appellātur,in l.iudices. C.de iud.& in c.ab arbitro.de off.deleg.Aut verò à partibus dantur,& quia priuati iurisdictionem tribuere non possunt, vulg.l.priuatorum.C.de iuris.omn. iud. tum ēt quia causa beneficialis in arbitros respectu adiudicationis tituli compromitti non pōt,vt tradit Collecta.in c.forus.in 4.col.vers.sed qđ antiquo.de verb.signis. Ideo in istis regula nō ꝓcedet. Nec obstat,ꝙ arbitri sunt ad instar iudicum,quia ad illud dictum.d.l.1.r̄ndet latissimè Lanfranc.in tract. arbitro. q. 35. & Soc. infinitas differentias cumulat in tract. fallētia.reg.27.& d.l.1.potius vr̄ procedere in arbitris iuris,iuxta ea q̄ dicit Soc. in reg. 17.eo.tract.dixi.& in §.oium. inst.de actio.

QVAESTIO NONA.

QVæro, an ista regula procedat quando agitur super Episcopatibus?

SOLVTIO. Rom. in cons. 340. incip. circa primum,&c.in secundo dubio,tenet, regulam istam,vel similes de expeditione literarū loquentes in episcopatibus locū nō hr̄e, quia sub verbis gñalibus non comprehenduntur ecclesiæ cathedrales, vt in c.dilectus.de ꝓceſ. ꝑben. quia ꝑ ꝑ excellentiā earū requiritur,ꝙ de illis in ꝯstitutione specialis mentio

mentio fiat, vt patet per gl. in cap. 2. de præbend. lib. 6. cum similibus, vt ibi per eum.

Sed prædictis non obstantibus contrariū firmius esse vr̄. Nam verba regulæ gñalia sunt, & omnes quos non excipit, comprehendit. c. 1. de const. & in c. 1. de censi. Præsertim qn̄ constitutio in cōmodo animæ fundatur, prout ista quæ ad tollendas fraudes processit, & concursum iuris cōis habet, vt superius in 1. q. dixi, quam in præiudicium animæ seruare non intendit, adeò, ꝙ antiqui illi Cancellariæ doct. in illo vulgato lib. qui inscribitur Practica Cancell. f. 48. voluerunt, ꝙ vtens effectu gratiæ, literis non expeditis, non tutus esset in foro cō scientiæ. arg. eorum, quæ not. Innoc. in ca. quia plerique. de immu. eccl. Ratio est, qa ex quo gratia à mente papæ dependet, & ille non vult, ꝙ gratiatus gratia vtatur, nisi in literis expeditis. Contrauenire voluntati superioris mortale peccatum est. c. si qs. de ma. & obe. Quia papa sub illa tacita cō ditione gratiam concedere vr̄, qtūs literæ expediantur. Cum igitur hoc animam concernat: cōcludendum est, Episcopus & Cardinales comprehendi, & sic per consequēs eccl. cathedrales: quia à constitutione concernent animam nulla persona excluditur, vt latissimè dixi in reg. de infir. resig. q. 1. Et ista opin. manifestè probatur per extrau. iniunctæ. positam in tit. de elect. quæ expresse de eccl. cathedr. disponit, quarum promotiones non valere voluit, nisi literæ expedirentur. De qua Abb. & cæteri Mod. latius in c. in nostra. de rescr. loquuntur, & idē Abb. in c. qualiter. in prin. de elect. & Fel. in c. eā te. col. 3. de rescr. vt latius dixi in rub. eo. ti. lib. 6. Ex qbus omnibus apparet opi. Rom. in d. cōs. 340. non esse veram. Et ista magis ex consuetudine & stylo hodierno corroborantur, quo videmus Episcopatus nō cō cedi per supplicationem, nisi per literas expeditas, præcedente promotione consistoriali, & hoc pp annatam quæ ex literis soluitur. Et illa opi. clarè probatur in d. extrauag. iniunctæ quæ prohibet Epis. vel superiores, aut alios quoscunq; Abbates, priores, &c. recipi ad possessionem ecclesiarū, vel monasteriorum, absq; literis expeditis, de qua extrauag. mentionem facit Abb. in c. qualiter. de elect. Et Clem. 7. etiam per regulam suam statuit, fidem supplicationibus in beneficijs consistorialibus non dari, nec per eas alicui prouisum censeri, nisi cedula consistorialis iuxta il ius datam fieret, de quo regula ego mentionem facio in tract. breuium. num. 9 Sic itaq; opi. Rom. non vr̄ vera. Nec obstat, ꝙ in generali dispositione non comprehenduntur Epis. quia illud est verum nisi prius in constitutione antiqua de illis mentio fieret, prout in d. extrauag. iniunctæ. Nam regula ista simpliciter loquens, ab illa impetrationem capere debet, iuxta l. nam & posteriores ff. de legib.

QVAESTIO DECIMA.

QVæro, nunquid satisfactum sit isti regulæ, si literæ expeditæ reperiatur, cum aliquibus defectibus subreptionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ expeditio literarum valida requiritur, ex eo, qa regula de expeditione loqtur. Ergo in dubio de valida intelligi debet, per ea quę tradit Abb. in c. Cuman. per illum tex. de elec. & Mod. in l. 4. §. cōdemnatum. ff. de re iud. quia verba cum affectu sunt intelligenda. cap. relatum. de cle. non resid.

Breuiter istis non obstantibus, Rota cōtrarium determinauit in vna Corospiten. parochialis, coram D. Guliel. Algar. de mē se Iulio M. D. X X X. vt ipse refert in quadam decisione, quam posuit super reg. de idiomate, vbi dicit, ꝙ etiam si literæ sint expeditæ cum mille defectibus, satisfactum erit regulæ, quia cum sit pœnalis & bursalis quōcunq; satisfactū fuerit, sufficit. Tamen ista rō mihi non placet, quia ex quo regula, vt dixi, simpliciter expeditionem requirit, de valida intelligi debet: quia expeditio nulla & inefficax perinde est, ac si non sit in rerū natura. cap. inter. de transl. episc. & tradunt Mod. in auth. sed nouo iure. C. de seru. fug. Nam vt dicit Alex. in cons. 215. incip. visis probationibus in 1. col. 2. lib. bulla imperfecta. & vitiosa non dicitur propriè bulla, al leg. inter cætera. l. Polla. C. de ijs quib. vt in dig. cum alijs, vt ibi per eum. Et quia videmus, ꝙ iudex non recipit iurisdictionem, nisi literis expeditis, vt est decis. 17. tit. de concess. præb. in no. Et est de hoc regula clara infrà. num. 29. Vnde sicut per rescrip. nullū rsr iurisdictio non datur, vt notat. in c. ex tenore. & in c. fi. de rescr. ita neq; p literas defectuosas & subreptitias regulæ satisfactū vr̄. Non obstat decisio facta in illa Corospi-

rospicen. quia decisio illa loquitur quando post bullam defectuose expeditam produce retur aliqua gratia, si neutri vel per.nde valere, sanans eam, secus si nihil horum inter uenisset. Et ita tentum fuit.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVæro, an ista regula procedat in gratijs motu proprio?

SOLVTIO. Verba regulæ ibi supplicationum signatarum. & ibi, quibusuis impetrationibus, innuunt regulam non hře locum in gratijs motu proprio, quæ propriè dici supplicationes, nec impetrationes non pñt. Quia supplicatio propriè dr̃ illa, quæ ad instantiam partis fit, vt not. Innoc. in ca. ex literis. in verbo supplicauit. de rest. in integr. & ex text. in l. 1. C. de pet. bon. sub. lib. 10. tradũt doct. in l. 1. ff. quod quisq; iuris. & in §. Gregoriana supplicauit. in auth. de nõ elig. secũ. nub. & in c. si. de rescr. cũ vulgarib.

Tamen concludendo bř veritatem, contrarium est de iure verius, quia in primis illud meminisse oportet regulam istam depẽ dentiam, concursum & similitudinem cum iure cõi hře, vt latius superius in 1. q. dixi. & per ɔ̃ns fauorabilis censenda est, & ideò latissimè extendit debet. Præterea cõmodum animæ concernit, vt superius in illa qõne, nunquid comprehendat Episcopatus & ecclesias cathedrales, dixi. & sic isto etiam respectu regula ista fauorabilis & extendenda est, iuxta tradita per Bar. & alios in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. & dixi in 1. q. regulæ de infirmis resignantibus.

Ex quibus infertur, ꝙ cum in gratijs motu proprio eadem rõ regulæ militet, dispositio ad illam extendi debet, quinimò si pon derentur verba regulæ, casum istum comprehendunt, vt ex illis verbis regulæ, concessionibus, &c. apparet, quod verbum ad motum proprium de necessitate referri debet, vt singula singulis referantur. Nam superius loquitur regula de supplicationibus & impetrationibus, & deinde de concessionibus, vt ex hoc manifestè deprehedamus, reguiam omnia comprehendere velle. Sed est, ꝙ illud verbum concessionibus in regula positum non esset, ex alijs ista opinio sustineri põt, quia certum est, ꝙ qñ mens & ratio regulæ, casui de quo quæritur conueniunt, & adaptantur dicendum est, constitutionem illum casum comprehendere. l. si ancilla. ff. de leg. 1. cum simil.bus. Et ratio quæ in regula considerattur, finalis censet. l. milites. ff. de re milit. l. ijs solis. C. de reuo. don. Sed vltra alias rõnes superius in alijs quæstionibus dictas, quæ optimè quadrant in isto casu, alia ratio quæ in regula consideratur omnino illum casum includit. Ratio igitur quæ hic in regula considerari potest, est, ne per varias disceptationes, quæ super extensionibus & coarctationibus verborum gratiæ in sola supplicatione consisten tibus, lites longius propagentur. Ista ratio quæ ex dictis Egidij. decis. 609. incip. impetrans, &c. colligitur, in gratijs motu ꝑprio militat. Igitur dicendum est regulam illam comprehendere.

Non obstat, ꝙ supplicationes non dñr gratiæ motu proprio: quia respondetur, verum esse, propriè loquendo. Sed secundùm cõem vsum loquendi, omnes gratiæ tam ad instantiam partium impetratæ, q̃ motu proprio concessæ, supplicationes appellantur. Et iste cõis vsus loquẽdi attendi debet, qui præfertur proprio significatui. leg. Lab. §. idem Tubero. ff. de suppel. leg. l. librorum. §. qđ tñ Cassius. ff. de leg. 3. l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fun. instr. cum concor. de quibus Alex. & cæteri scribunt in rub. ff. de ope. no. nun. Præsertim qñ cum cõi vsu rõ & mens regulæ concurrunt, quæ regulam vltra vim verborum extendere vñr. l. licet orationis. C. de excus. tut. l. credendum. §. 1. ff. qui pet. tut. l. scire. §. oportet. ff. de exc. tut. Maximè cũ, ꝙ antequam ista regula condita esset. hæc opin. de iure cõi approbata vř, videlicet, ꝙ supplicationibus de registro sumptis fides non detur, nisi literæ expediantur, vt tenet Eg. decis. 252. incip. sumptum de registro. Et est decis. in antiq. 621. incip. nota sumptũ. repetita decis. 681. quã sequitur Bart. de Belẽzi. quondam celebris Rotæ auditor, in tract. de chari. subsi. q. 113. quæ quidem decisiones dñam non faciunt inter gratias motu proprio, vel ad petitionem concessas. Nam ad probandum gratiã principis requiruntur literæ, & probatio cũ bulla. l. sacri afflatus. C. de diuer. rescr. l. probatorias. C. de diuer. off. lib. 12. tenet Archi. & Ioan. And. in proœ. lib. 6. idem Innoc. & Ioan. And. in c. 1. de lit. contest. eo. lib. Ang. in l. bene à Zenone. C. de quad. præscr. cum concord. vt dixi superius q. 1. Et ita in indiuiduo

niduo reperio consuluisse Paul. Pontanū, quondam egregium aduocatum, in causa Salamantina parochialis de Amatas, incip. primum dubium, &c. per alias rationes, quas non curo referre.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVæro, an regula ista locum habeat in nominato a patrono, qui nouam prouisionem obtinuit, & committit causam literis non expeditis?

SOLVTIO. Ille casus propositus fuit per R.P.D. Ioan. Clerici episcopum Maceraten. de mẽse Iunio, 1538. in vna Aurien. parochialis de Archos, in qua nihil decisum fuit, sed mihi vr̃ dicendum, regulam ita demum locum hr̃e, si talis nominatus est actor, & nouam prouisionem canonizari petit, quæ expeditionem requirit, & in hoc dubium non est. Sed qñ noua prouisio ad maiorem cautelam, & non ex necessitate impetrata fuit, & nominatus non petit eã canonizari, sed solam nominationem, tunc putarem regulę isti locum non esse: tum qa ratio regulæ cessat, tum ẽt quia verba eiusdem regulæ huic casui non conueniunt: quæ de impetrationibus & concessionibus in signatura Papæ factis loquuntur. Et hoc etiam clarius ostendit reg. 29. infrà eo. Plura hic pro & contra dici possent, sed quia causa pendet, subsisto.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVæro, nunquid in casu, in quo gratia Papæ deperdita est, & eius tenor probatur, iuxta cap. cùm olim. de priuileg. sit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Fel. & alij Mod. repetentes tit. de constit. dñt, hoc casu gratiam Papę ꝑ testes probari posse, licet vbi posset probari per literas, cõis opin. sit, non testium probationem admitti. Itaque vr̃, q in isto casu necessitas & difficultas ꝓbationis literarum licitum faciat, quod aliàs non esset, iuxta tex. in cap. quod non est licitum. de reg. iur. Et ideo non immerito dubitatur: nunqd ista probatio sufficeret iudici ad effectũ istius regulæ? Putarem, q non, nisi in cõmissione Papæ hoc narretur: quia auditor hoc casu non posset certam gratiã canonizare, ex quo illam in registro ꝓductam non vidit. Et ideo narratio casus, seu amissionis gratię facta Papæ sufficeret, cũ derogatione istius regulæ, cui per solam scientiam Papæ non derogatur sine speciali clausula derogatoris, vt tenet Rota, & latissimè in proœm. regularum quæst. 5. dixi. Et isto modo huic necessitati subuenietur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVæro, nunquid reg. 53. quæ de dispensationibus loquitur, locum habeat, qñ quis vult vti gratia absque literis expeditis in foro conscientiæ tantum?

SOLVTIO. Abb. in clem. dudum in fin. de sepul. dicit quòd sic: quia communis opinio, quæ habet gratiam Papæ non suffragari, literis non expeditis, nõ habet locum in foro conscientiæ. & ita Abb. sequuntur omnes Mod. in rub. de constit.

Sed aduertendum est, q contra hoc est decisio in terminis cuiusdam antiqui doctoris & practici, videlicet, Hieronymi Pauli, literarũ apostolicarum vicecorrectoris, in illo libro, qui Praxis Cancellariæ inscribitur. fol. 48. ver. vbi Papa concedit, &c. Vbi expresse tenet, q vtentes gratia Papæ, literis non expeditis, tuti non sunt secundũ Theologos in foro conscientiæ. Et rõnem satis concludentem assignat: quia Papa qñ concedit gratiam, illam, sub tacita conditione concedere vr̃, quatenus literæ inde expediantur, & mens sua & intentio talis præsumitur, ne gratia, nisi fuerit expedita, suffragetur. Ex qua conclusione infert, q salua conscientia quis soluere non posset, aut pẽsionem recipere, literis non expeditis, etiã si partes hoc vellent, ex quo regula hoc disponit, quia consensus partium vltra mentem Papæ operari non potest. Qui quidem Papa in hoc casu vult, q ad effectum pensionis, gratiæ literæ expediantur. Nam per signaturam Papa gratiam facere censetur, iuxta stylum per Cancellariam limitãdum seu declarandum, vt dicit quædã deci. Ægid. 618. qui stylus habet gratiam Papæ esse informem, & non claram, nisi literæ expediãtur: quia aliàs gratia suum esse non habet. Et idem dicit prædictus doctor in omni casu, in quo esset de voluntate Papę tacita, vel expressa, q literæ expedirentur: quia ante expeditionem gratia sine peccato vti non posset, vt est in omnibus commissionibus gratiosis hñtibus clausulam vocatis, &c. & in dispensationibus super irregularitate, & alijs similibus. In quibus vtentes dictis gratijs, sine literis in conscientia tuti non sunt, & ad

& ad fructuum restitutionem cameræ tenea-tur. Et ibi plures Theologos, & rationes pro & contra allegat, vt ibi allegat, vt ibi Bilatius per eum. Ex quibus omnibus colligitur con-clusio, quod ista regula etiam in foro conscien-tiæ locum habebit: quia factũ contra men-tem papæ, imò contra expressam prohibi-tionem, de qua hic, ædificat ad gehennam, vt dicit text. cap. si quis. de maior. & obed. cum vulg.

Breuiter prædictis non obstantibus, pri-ma opinio mihi verior videtur. Pro qua ad-uertendum est, quod forus conscientiæ nõ est alligatus apicibus iuris, nec strepitui iudi-ciorum, vt dicit Arch. in c. scriptum. 6. q. 3. commendat Decius in cap. cùm dilecta. ad fi. gl. in ver. procuratricem. de confir. vtil. ad idem facit tex. in l. 2. ibi, sed ex conscientia, quem ad hoc ibi not. Bal. C. de fideicomm. In quo foro nihil adiudicatur à iudice, nihil canonizati petitur, tantum anima rectifica-tur: & ad hoc literæ non requiruntur, quæ forum fori concernunt, & ad probationem producuntur, quæ in foro conscientiæ non requiritur, sed dicto asserentis statur, vt in c. significasti. de homic. & tradit Alex. in l. si sic legatum. in 2. col. ff. de leg. 1. Hinc est, quod in sacra pęnitentiaria, quando gratia in foro cõ-scientiæ petitur, absolutio confessori com-mittitur, literis laniatis, & nullis testibus ad hibitis, vt antiquus & inueteratus stylus a tẽ-pore Benedicti quod duodecim introdu-ctus habet. Et de talibus gratijs, quæ petun-tur in foro conscientiæ tantùm, quæ aliàs in foro aperto componerentur, datario cõ-positio nõ soluitur, & ita hodie practicatur. Secus est, quando quis vellet vti gratia in fo-ro fori: quia tunc gratia cum datario papæ componenda est. Iste enim conscientiæ fo-rus à contentioso, sicut cœlum à terra dif-fert. Nam videmus quod in foro contentioso pœna damnificanti ex negligentia, vel cui culpa non imponitur Secus tamen est in fo-ro conscientiæ, vt tradit Fel. in cap. sicut di-gnum. in 4. col. de homi. Nam conscientia nemini parcit: & ideo in eius foro locus mi-sericordiæ non est, cùm sit idem conscien-tia, quod iustitia, vt dicit Bal. & Præpo. in c. 1. col. 1. quæ sint reg. facit illud Satyr. Iuue-nalis: Prima est hæc vltio, quod se iudice ne-mo nocens absoluitur, vt tradunt latè Mo-derni Auenionen. in rubr. de iud. col. 18. & aliquid Iason. in §. sed iste. col. 19. instit. de actio. Quibus adde alia exempla, quæ po-ni: Fel. in c. audiuimus. de simo. Ex quibus omnibus infertur, quod cum regula ista loqui-tur in foro contentioso, non habebit lo-cum in foro conscientiæ, tanquam casus inter se diuersi sint.

Postremò istam opi. probo vno alio mo-do satis efficaci, quia clarum est, hanc regulam in sui ratione mentali fundatam esse in quadam præsumptione: quia præsumitur, illum qui solam gratiam per supplicationem habet, nolle expedire bullas, ratione cupiditatis & lu-cri, videlicet, vt fraudet cameram in annata-tam, & officiales, quibus acquiritur certum emolumentum ex literarum expeditione. Sed quando lex in præsumptione fundatur, in fo-ro conscientiæ locum non habet: quia in tali foro nec fictionis, nec præsumptiones attendũ-tur, vt dicit Bal. in l. cùm quis. C. de iur. & fa. ign. qui refert ita fuisse Bononiæ disputan-do conclusum, & reassumit Ias. in rubr. ff. de acq. hær. & in l. & si inutiliter. col. 2. C. de fi-deicom. & hoc tenent plures alij doctores, quos accuratè Felyn. cumulat in cap. sicut dignum. in fin. de homicid.

Nõ obest dictum illius practici vicecor-rectoris, de quo superius mentionem feci-mus, quia licet ille fuerit vir multæ doctri-næ & experientiæ, vt ex eius operibus editis licet inspicere, prout etiam eum laudat Io. Bapt. de S. Seuerino in tract. pensionũ. q. 30. col. pen. nihilominus dictum eius per præ-dicta verum non est. Quia licet dicat, quod vtens gratia, literis non expeditis, non sit tutus in foro conscientiæ, intelligitur, quando illa gratia quis in foro fori vtitur: quia ratio istius regulę sic militat, quia hoc facere præsumitur, vt officiales fraudet: & sic, vt ipse ex illa fraude commodum sentiat, secus, quando non vult vti in foro fori, sed conscientiæ vti. Quia tunc ista ratio propter dictum Inno. in ca. quia plerique. de immu. eccles. non procedit. Vbi voluit, quod vbicunque est tradita aliqua solennitas per ius positiuum: si tamen actus aliàs legitimè factus sit, faciens est tutus in foro conscientiæ.

Magis tamen obstaret mihi reg. 53. infra eo-dem, quæ dispensationes nõ suffragari, nisi literis expeditis, disponit: & tamen dispensatio-nes concernunt etiam forum conscientiæ. Sed respondetur, illam reg. de dispensatio-

nibus in foro fori intelligi debere, quæ in iudicio debent produci, puta super incompatibilitate, vel similibus. Secus autem si di spensationibus in foro conscientiæ tantùm vti vellet: quia tali casu posset hoc facere, ex quo à nullo inquinatur. Nam propterea pa pa in d. reg. 53. cum ministerio dixit, dispē sationes, literis non confectis, non suffragari, ad verbum contentiosum trahitur, & propriè aliquid repulsiuum & controuersa le significat, solennitatem scripturæ requirens: vt est text. & ibi not. gl. in c. perpetuo. de elect. lib. 6. & in l. illud. ff. quod cuiusque vniuer. no. Faciunt, quę notant. per Spec. de adult. in fin. & per doct. in rub. C. de suffrag. Cum quibus concordat gl. iuncto text. in l. de qbus. circa fi. ff. de leg. & in l. si quæ sunt. in verbo, suffrag. o. ff. fami. erc. Et etiam ista regula non dicit, ꝙ non valeat gratiæ. Quæ verba in ista reg. Soc. in cons. 41. lib. 2. pon derat. Et ita istam Mod. de Ripa. l. b. 2. respō sorum, sub tit. de rescr. c. 11. interpretantur: vbi indistinctè solam signaturam in gratijs dispensationum sufficere probant. Et ꝓ ista opin. vř esse consil. um elegans Domi. de S. Gem. in cons. 106. incip. super dicto dubio. in 3. col. vers. in contrarium. & vř sentire Glossator in fi. d. reg. 53. qui dicit se intellexisse, ita fuisse iudicatum in Rota. Res tamē non est sine difficultate propter motiua dicti doctoris in d. l. b. practicæ, qui latius super hoc diuagatur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

Qværo, quia reg. 29. infrà eodem, disponit, commissiones non valere, nisi lite ris expeditis, an literæ in dubio post commissionem productę, de quarum expeditio ne des non apparet, in tempore expeditæ præsumantur, & cui incumbat onus probandi?

SOLVTIO. Iste casus sæpe, tam tempo ribus antiquis quàm nostris contigit, vt in memorialibus tempore Sixti reperio adno tatum. Et istam eandem difficultatem scribit D. Gulicl. in collectaneis decisionum. Et nouissimè in causa Lucana parochialis filiorum Corui, de hoc anno 1539. coram R. D. Io. Paulo ventilatur. Et in summa ista conclusio videtur, & resolutio antiqua sæpius per Rotam innouata, ꝙ literę in dubio in tempore expeditæ præsumantur: & ꝙ dicenti eas expeditas post commissionem causæ, onus probandi incumbat. Quia opponens in exceptione sua est actor. & sicut actor petitionem suam probare debet, ita & exceptionem: vulgata l. 1. ff. de excep. Et hoc præsertim dicendum est, vt actus in du bio potius valeat quàm pereat, per ea quæ longo discursu cumulat Fel. in cap. pastoralis. de rescriptis. & Moder. in l. quotiens. ff. de verb. obl. Et quia sic interpretando nul litas tollitur, iuxta ea quæ Bart. not. in l. nō solum. §. sed & reprobari. ff. de oper. no. nunt. cum simil. Et quia ista iam in curia omnibus practicis tritissima sunt amplius non insisto.

COMPENDIVM PERquam breue vtriusque signaturæ.

POstremo, quia regula ista de signatura iustitiæ loquitur, operæpreciumerit (cum fuerim, non præcedentibus meritis à sanctissimo D. N. Papa Paulo III. statim post eius promotionem vtriusque signaturæ gratiæ & iustitiæ, creatus referendarius) quædam hic breuiter, quæ alias successiuo studio cumulaueram, ad dictam signaturam iustitiæ pertinentia, pro intellectu regulæ adnotare. Quæ licet pro certo habeam eas viris consummatissimis leuia videri posse, non tamen omnino inutilia erunt. Quia licitum videtur post multa seriò dicta, labore fessis, media itineris factio ne ridere, ac leuia loq. quod in pictoribus experimur, qui postquam operi arduo mētem & (vt ita dicam) cogitationem totam, & phantasiam affixerunt, si quando tædio af fecti, ab eo opere animi causa diuertant, non ad ardua ilico, sed ad depingendas po tius aues, vel alias res leues decurrunt, quibus animus tanta laboris intentione defatigatus paulum leuetur. Erunt igitur hæc (si viris consummatis nō placebunt) pro ty ronibus, Referendarij officium gerentibus qu bus aliquando prodesse volui scripta. Nam vt dicit Hostien. in cap. 1. versic. pro futura. per illum text. vt eccles. benefic. mul ta scribentes excusabiles sunt. Qui licet pro uectis non in omnibus satisfaciant, nouitijs tamen prodesse possunt. Melius enim est teste Galeno, doctos onerare scitis, quā iuniores

iuniores fraudare docendis. Quanquam et spero summis viris docta, ac longè meliori lectione grauatis, hæc leuia aliquando iucundiora fore. Nam stomachus lautioribus cibis fastiditus, sæpe olusculа & pisciculos appetit. Fateor tamen ingenue, vt ab istis temerarijs iudicijs me liberarem, sæpe calamum continuisse, ne aliquid in hac materia signaturæ scriberem, cùm propter materiæ difficultatem, tum etiam propter styli eiusdem signaturæ frequentem mutationem & varietatem, quæ adeò magna est, vt quotidie nouas formas depromere videatur. Adeò ꝙ propter noua iura quæ in dies signatura depluit, dici potest, ꝙ licet procurator vel aduocatus ex debito conscientiæ iniustas repudiare teneantur: hoc tamen fallit in materia beneficiali, in qua, licet prima facie causa iniusta appareat nihilominus propter varia iura, quæ quotidie ex signatura emanant, propter quæ causa iniusta iustificatur & vincitur, & quæ à principio iusta videbatur, iniusta redditur, excusantur, vt quotidie experimur: ideo aduocati tales causas acceptare non peccarent, quas certitudinaliter iniustas esse, nisi ab euentu iudicare nō possunt. Secus in profanis, in qbus ius semper certum est, nec ꝑ signaturam mutabile. Et ideo de signatura prouerbium illud dici potest, Semper noui aliquid affert Aphrica. Et quamuis in hoc proposito animus meus diu fixus extiterit: videlicet ne aliquid ederem, tamen mihi scribendi fiduciam dederunt scripta quædam nuda quæ in hac materia signaturæ (iam multis annis per manus plurium referendariorum, & curialium versantur) in multis non solùm mutila, sed etiam manca, & sine aliqua iuris ratione vel auctoritate roborata, quæ me iam per varias occupationes publicas fessum, nec talia cogitantem, veluti Entellum illum Virgilianum (si licet in paruis exemplis grandibus vti) ad animi robur impulerunt & reuocarunt. Quamobrem reprehendi non debeo, si quę ab alijs sic inuenta sunt, cultu reddam blandiora, auctoritate iuris firmiora, longa, ac noua accumulatione vberiora. Igitur ad rem ipsam accedamus.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

IGitur quæro, quid præ se ferunt ista verba regulæ, videlicet, nisi sint commissiones iustitiam continentes, per placet, vel per S. R. E. Vicecancellarium, &c.

SOLVTIO. Pro intellectu istorum verborum totus vtriusque signaturæ stylus reuoluendus est, videlicet, gratiæ, & iustitiæ, de qua Glossator aliqua hic scribit. Sed quia nimis onerosum & prolixum fortassis videretur hic omnia scribere, quæ dici aut excogitari possent, potiora tantum deligam, quę ab alijs tradita non fuerunt: reliqua in illo opusculo, quod alias super stylo sacræ pœnitentiariæ fabricaui scribam. Nūc verò ea duntaxat tractabo, quæ ad declarationem istius regulæ, & aliarum de signatura loquētium expedire arbitrabor. Quæ, vt magis distincta, & suo ordine clariora appareant, istud opusculum in tres particulas diuidā. Nam vt Bal. in proœ. Digestorum dicit, Scire quid facias, & nescire quo ordine facias, perfectæ cognitionis non est. Prima pars aliqua de antiquo & moderno signaturæ gratiæ & iustitiæ stylo enarrabit, differētias istarum ponens, ac distinguens personas, quibus hoc signaturæ negotium commissum est. Secunda pars circa referendariorum originem & officiū versabitur. Tertia pars casus & effectus plures ad huiusmodi signaturam iustitiæ, de qua ista regula loquitur, pertinentes, enarrabit, per quos etiam reg. 19. quæ ad istam, veluti quoddam necessarium antecedens & præambulum se habet, latissimè declarabitur.

Circa primum, illud ante omnia meminisse oportet, olim varias vtriusque signaturæ obseruationes fuisse, quæ ex regularum antiquarum & iurium diuersitate, super hac materia loquentium, colliguntur, de quibus antiqui & Moderni doct. pauca admodum scripserunt. Et hæc signandi varietas fecit, ꝙ signatura gratię & iustitiæ eisdem plerunque verbis olim conficerentur. Nam antiqs temporibus, supplicationes gratię, vt hodie, tunc etiam per fiat, signabantur. Et eodem modo commissiones iustitiæ papa per verbum fiat, signabat. Verùm, quia hæc omnia sine aliquo certo ordine procedebant, non modicam confusionem generabant. Quamobrem modernis tp bus signaturæ gradus distincti fuerunt: & incipiendo à signatura gratiæ, quæ vberior, & fortasse antiquior signatura iustitiæ videtur licet non dignior rōne iustitiæ, quæ fm Philosophū inter cæteras virtutes principatū obtinet.

Est in primis notandum, quod signatura gratiæ olim, & hodie, vt dixi, per Papam, per verbum fiat, conficiebatur, & non sine optima ratione, quia Papa solo verbo fiat, facit gratiam, vt dicit Bald. in l. humanum. in fi. C. de leg. Et certe nullum verbũ est aptius, per quod hæc principis liberalitas statim repræsentetur, sicut per hoc verbum fiat, quod de sui natura gratiam de præsenti, ac in promptu inducit mentem Papæ sine aliquo alio literarum adminiculo, aut inuolucro incõtinenti ad esse perfectum deducit, vt expresse Bald. in l. cum apud. C. de com. ser. ma. dicit, & ante ipsum Cald. in Indice suo, in verbo, fiat. & idem Cald. in repet. c. quisquis. per illum text. de elect. vbi subdit se ita in magna causa obtinuisse, sequitur Fel. in rubr. de constit. in 3. col. & latius in cap. Rodulphus. in 18. col. vers. fiat. de rescri. Et quod verbum fiat, actum in instanti factum esse denotet, videtur facere tex. in cap. qui bona agunt. § sicut. 17. quæst. 1. vbi dicitur, quod per illa verba, fiam monachus, statim professio facta est. facit gl. pen. in cap. porrectum. de regulari. & tex. in cap. 1. de filijs presbyte. & per hoc apparet gl. in cap. generali. 25. q. 1. quæ voluit, verbum fiat, actum de futuro respicere, in signaturis papæ non esse veram, qui statim, vt dixi, simplici verbo fiat, gratiã facit, vt dicit idem Bald. in l. falsus. in 8. col. vers. item scias. C. de fur. nec hoc sine mysterio factum videtur. Nam cum papa Dei opt. maximi vices gerat, conueniens fuit, vt quo ad fieri potest, eius vestigia imitetur. Et ideo sicut ille rerum omnium opifex, cũ dixit, Fiat lux, statim sine aliquo interuallo facta est lux, vt patet Gen. c. 1. Sic papa ad eius similitudinem, cuius vicarius est, hoc verbo in signatura vtitur, fiat gratia, & statim facta est: pro quo optime facit tex. in l. 1. §. deinde ait prætor. ibi, hæc verba fiat, stat. m facto suo rocent, &c. ne quid in loco pub. quib. accedunt ea quæ scribi Ant. de Butr. in cons. 2. quod errore repetitum est, cons. & Fely. eum referens in c. nonnulli. in prin. in 8. col. de rescr. & in c. super literis. in 6. col. eod. tit. & Gem. in cons. 65. col. fi. cum alijs de quibus per Mod. Pap. in rubr. de const. col. 27. Et per Franc. de Ripa. lib. 2. respon. sorum. super tit. de rescr. c. 11. Et ad hoc notabilem decis. ponit Rota tit. de rescript. in antiq. l. incip. Cancellaria, &c. quæ secundũ numerum est decis. 561. quam latè Fel. in c. nonne. in 1. col. de præsumpt. declarat.

Est tamen vnum circa hoc valde notandum, quia licet, vt dictum est, hoc verbum fiat, in signatura papæ positum, de sui propria natura gratiam in instanti inducat: hoc verum est, quando subiecta materia solum gratiam continet. Secus verò quãdo in supplicatione plura petantur, quorum aliqua gratiam continent, aliqua verò iustitiam, quæ secundum ius regulantur. Nam tali casu si papa talem supplicationem per fiat, vt petitur, signaret, solum papa concedere videtur ea quæ iustitiam concernunt, & secundum ius cõe sunt, & hoc casu propter rerum mixturam, illud verbum Fiat, a sui natura exorbitaret, & per hoc gratiam inducere non videretur. ita notabiliter concludit Pet. Philip. Corn. in cons. 119. circa primum. col. 5. lib. 2. & cons. 48. quæstione lib. 3. quem sequitur Frãc. de Ripa vir eruditus in rub. de resc. col. 6. quod propter plures effectus, qui ex hoc in pract. quotidie resultant, est menti tenendum, de quibus Moder. plures dñas faciunt in c. postulasti. de rescr. igitur ea quæ dicta sunt, locũ habebunt, quando expresse à papa petuntur ea, quæ contra, vel præter ius sunt, in quibus gratiam concedere videtur. Faciunt ad hoc ea quæ in tit. de rescr. lib. 6. num. 16. dixi.

Postremò circa istam signaturam aduertendum est, quod quando papa, nouam gratiã facit, eam hoc modo signat, Fiat vt petitur: sed quando est reformatio, signat per fiat A. & sic tantum primam literam sui proprij nominis ponit.

Sed hic pulchrum dubium occurrit: quare papa in signatura supplicationum primã literam nominis sui põtificatus non ponit, sed tamen primam literam proprij nominis?

SOLVTIO. Dici posset hoc ad denotãdum vtranq; personam, siue vtranq; nomẽ factum fuisse. nam in supplicatione nomen proprium generationis ponit: in bullis verò nomen sui pontificatus, id est, regenerationis, & sic duplicem personam, videlicet priuatam & publicam repræsentat. Vel dici potest, quod in supplicatione ideo proprium nomen ponit, quia illud verum, naturale, & originale nomen est nomen verò pontificis, inductitium & accidẽtale. Et quia in supplicatione verus scribendi actus attenditur, quia, vt talis, vt verus, & non repræsentatiuus homo scribit, ideo vero nomine vtitur.

In

In bullis verò, qa Papa non scribit, nec manum suam, vt ipse apponit, sed p officiales expediuntur, ideo in illis officij sui nomen, id est, Papatus ponitur. Et p ista distinctione facit notabile d. Bonifacij de Vitalinis Rotæ auditoris in cl. 1. 4. col. nu. 48. de pb. vbi dicit, q̃ qñ Papa organo vocis suæ loqtur, tanquam priuata persona loqui vr̃, quia per se scribere & loqui, sunt actus personalitatem denotãtes: sed qñ per literas seu bullas loquitur, ex quo non loquitur Papa per organum propriæ vocis, sed officialium, tunc vt priuatus homo loqui non dr̃, sed vt Christi uicarius. Sic igitur dicendum est, q̃ qñ ipse manu sua supplicationem signat, ideo nomen suum priuatum apponit, quia manu sua scribendo actũ priuati hominis, personalem industriã denotans, facit: ppea bene nomen impositum personæ suæ conuenit. Sed in bullis, quia ista de per se non facit, sed repræsentatiuè secundum præsum ptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen apponitur. Et hoc quantum ad supplicationes gratiosas.

Commissiones verò iustitiæ, licet hodie per alia verba signentur, olim tñ, vt dixi per verbum, Fiat, sicut supplicationes gratiosæ signabantur hoc modo, videlicet, Fiat iustitia, ita q̃ in hoc videbatur dr̃ia inter signaturam gratiæ & iustitiæ, vt expresse colligĩ ex his quæ latius tradit Ias. in l. iustitia. ff. de iust. & iu. Et de istis verbis Papæ, Fiat iustitia, quæ in commissionibus apponi solebãt notab. quest. decidit Bal. in c. studuisti. de of. deleg. de qua latius disputat Ias. in l. causas. in 2. col. C. de transac. Tñ considerandum est, q̃ licet verbum, Fiat, de suo proprio significatu ad supplicationes gratiosas, & nõ iustitiæ pertineat, interdum tñ Papa ad supplicationem gratiose petitam & signatam per, Fiat, reddit missam, prout in notab. casu consuluit Ioachimus de Narnia, aduocatus sui tpis doctissimus in quodam cons. in cip. pro responsione. posito in nouo volumine allegationum antiquarum, f. 277. vbi loquitur de quadã supplicatione pro creando Doctore gratiose, sine aliquo examine petita, & Papa signauit supplicationem per verb. Fiat, vt petitur, & addidit ista verba, & committatur. Ita q̃ illa gratia p parte gratiosa erat, pro parte sapiebat iustitiam, vt ibi latius scribit.

Ex quo infertur, q̃ licet hodie commissiones iustitiæ per verbum, Placet signenĩ, vbi verò commissio gratiam aliquam contineret, vel papa ad partes committendo rescribit, hodie etiam signatura per verbum, fiat, vt petitur, vtitur. Sed ista vsque ad tempora Sixti IIII. vario modo procedebant. Tempore verò Alexandri Sexti, qui quasdã ordinationes super hoc edidit, istæ signaturæ gratiæ, & iustitiæ diuisæ fuerunt, & quęlibet de per se certas differentias & stabilem ordinem receperunt. Itaque nunc supplicationes gratiosæ aliter signantur, quàm cõmissiones iustitiæ. Et etiam in signatura gratiæ facti sunt gradus differentes in qualitate, propter quos gradus vna regula cancellariæ facta est, vt statim dicam. Et isti gradus ex eo apparent, quia qñ supplicationes gratiosæ per papam conceduntur, signantur, aut p verbum fiat, vt petitur, vel fiat A. aut, fiat motu proprio, vt dixi in principio. Et iste est primus gradus signaturæ gratiæ. Secundus gradus est, qñ papa eas non signat, sed pp multiplices occupationes earum signaturam alicui cardinali, vel prælato committit: tũc illi hodie in gratiosis verbo fiat, non vtuntur, sicut papa facit, sed istis verbis videlicet, Concessum vt petitur, vel concessum in forma in præsentia D. N. Papæ. N. Cardinal. & iste est secundus gradus. Et ista signatura vtitur cardinalis in principalibus gratijs, sed in reformationibus non concernentibus nouam gratiam, sed duntaxat aliq̃ qualitatem, & circunstantiã, non signat cõcessum in præsentia D. N. Papæ, sed concessum L. Card. &c. Et isto etiam modo Vicecãcellarius prouisiones gratiosas in casibus, qui sibi per regulas cancellariæ conceduntur, signat, vt sunt gratiæ si neutri, vsque ad certam summam, & cum quadam limitatione, vt scr. Lud. Rom. in cons. 379. col. fin. signat etiam subrogationes, reformationes, & alias de quibus ibi.

Et bene verũ, q̃ licet Vicecancellarius in dictis casib. in dictis regulis enarratis signare possit supplicationes gratiosas per concessum, tñ raro facit, quia curiales supplicãtes magis volũt signaturã papæ, vel cardinalis signatura hñtes, q̃ Vicecancellarij, & hoc duplici rõne: tum pp digniorem signaturam, ad quem medio Referendariorum facilis accessus patet, tũ et quia papa supplicã

 tibus

tibus, facilè clausulas derogatorias obstantiarum concedit, quas Vicecancellarius, neque aliquis alius inferior à Papa concedere pōt, nisi sibi ex stylo daret, vt dicit in terminis Io. de Imo. & Domin. in c. statutum. in gl. literarum. de rescr. lib. 6. tradunt latè Mod. in l. nemo potest. de leg. 1. Et ideo miratur Glossat. in reg. 69. quare Vicecancellarius cōiter illi regulæ derogaet, videlicet ꝙ sequestra & remissoriæ literis nō expeditis dentur: cùm tñ de iure cõi, Nō obstantibus, vti non possit. Ex quibus apparet, ꝙ prãs, quæ hodie per tras Vicecancellario signantur di mãs gratiosas datur, penitus frustratoria & sine vsu sit. Bonum igitur esset in his, in quibus illi potestas signandi supplicationes gratiosas vel contentiosas, per regulas conceditur, ꝙ ēt facultas derogandi contrariis constitutionibus daretur, per quas impediri posset illa concessio, quia de iure qñ aliquid à Papa alicui cōmittitur, omnia illi cōcessa censentur, sine quibus iurisdictio exerceri non pōt, vt in c. præterea. cum vulg. de off. del. Sit ergo ista prima dña inter istas signaturas gratiæ & iustitiæ, vt dixi, in gratiosis solus Papa vtitur verbo, Fiat: sed Cardinalis vel prælatus, quibus signaturã cōmittit, verbo, Concessum, vt petitur, vtuntur.

Sed aduertendum est, ꝙ licet Cardinalis altero de duobus modis dictis signare possit: non tñ vtroq; modo simul eadē signatura signare posset, vt v.g. concessum, vt petitur, & in forma: quia si petita aduersaretur, formæ in quinterno Cancellariæ scriptæ, contraria concedere viderentur quod ignorantiam sapere. Et pp has dñas signaturarum, vna reg. Cancellariæ facta est, posita infra nu. 31. quæ voluit signaturam Papæ per, Fiat, illi per concessum factæ in concursu præferri. quod procedit etiam si illa per cōcessum motu proprio, etiam qualificato cōcessa esset, & illa Papæ non esset motu proprio, nec pro qualificato, vt Rota in plurib. causis conclusit, latè refert D. Gul. Cassiod. in quadam decisione super illa regula.

Et ꝙ dictum est, neminem præter Papã supplicationes gratiosas ꝑ verb. Fiat, signare posse, fallit in maiori Pœnitentiario, qui eas triplici diuerso modo signat per verb. Fiat. Tamen illa signatura maioris Pœnitētiari per Fiat, in duobus vel tribus à signatura Papæ etiam per, Fiat, differt.

Primò, quia maior Pœnitentiarius, nullo habito discrimine, supplicationes gratiosas & cōmissarias eodem modo signat per, Fiat, sed Papa in sua signatura supplicationes gratiæ à commissarijs distinguit: quia gratiosas vniformiter hoc modo signa, Fiat, vt petitur, vel, Fiat motu proprio: commissarias verò signat per, Placet. Differunt etiam in alio, quia maior Pœnitentiarius verbo, Fiat, diuersimodè vtit, videlicet, Fiat in forma, vel, Fiat de speciali, vel, Fiat de expresso. Quid autem illæ signaturæ importent, audeo hoc intrepide dicere, paucos intelligere, sed ego eas latissimè in tract. de offic. & stylò sacræ Pœnitentiariæ declaro, vbi est proprius locus.

Differt & tertiò signatura Papę per, Fiat, ab illa maioris Pœnitentiarij, quia Papa aliqñ sponte suam ad concedendam gratiam mouetur, & ideo supplicationem per, Fiat, motu proprio signat, sed maior Pœnitentiarius, licet sicut Papa signatura motu proprio vti posset, prout etiam vti potest ordinarius, tñ materia subiecta, que in dicto officio tractatur, signaturã istam nō patitur, ratio est, q a ex quo concessiones quæ ꝑ maiorem Pœnitentiariũ fiunt circa absolutiones peccatoꝝ vertuntur, inconueniẽs & absurdum videretur, ꝙ peccatori non petenti absolutio motu proprio daretur, cũ peccati venia nō detur, nisi petenti & correcto, vt dicit tex. in c. peccati venia. de reg. iur. lib. 6.

Et licet quo ad signaturam gratiæ sit differentia in modo signandi inter Papam & Cardinalem, seu prælatum, quibus Papa signaturam cōmittit. Tñ quo ad signaturam iustitiæ, nulla aut modica est dña inter signaturam Papæ & Cardinalis, nisi in hoc, quia Papa signat supplicationes commissarias per verbum, Placet A. Sed Cardinalis, signat sic, Placet S. D. N. Papæ, N. Cardinalis.

Item quia Papa istas cōmissiones iustitię aliqñ eas in consistorio publico signat, ea rõne vt dicit hic gloss. videlicet, vt cuncti Papam iustitiam facientem videanr. Secus est in Cardinali, qui non solùm in consistorio, sed neq; ēt in cōgregationibus Cardinaliũ priuatis, præsente vel absente Papa, potest illas commissiones nec consueuit signare.

Vicecancellarius verò bene potest signare supplicationes consistoriales de iustitia, sicut Papa in consistorio, auditis tamen partibus

tibus facere solet, vt in concilio Constan. sessione sexta conclusum fuit.

Sed quare Papa in consistorio pub'ico signat prædictas commissiones, rationem ponit Glossator hic, videlicet, ꝙ ideo hoc facit Papa, vt cuncti videant, ꝙ facit iustitiam. Sed ista ratio iudicio meo fragilis est, quia Papa non indiget demonstratione benefacti, cũ ex se ipso soleat, & palàm & occultè, semper, & vbique iustitiam ministrare, & cum sit notum omnibus, non oportuit illum illa demonstratione in cõsistorio publico vti, nam ex eo, quia ibi cõmissionibus petitis dicit altã voce Placet, non per hoc facta est iustitia, cùm adhuc requiratur, ꝙ illa cõmissio signetur & posteà iudici cui cõmissio signetur & posteà iudici cui cõmittit præsentetur, qui cuncta rimando iustitiam ministrabit. Nõ igitur per verbum, Placet, quo vtitur Papa in consistorio, statim facta est iustitia, cùm ibi sententiam non proferat, quod est propriè iustitiam facere, sed ille actus prolationis sententiæ, postea ex interuallo per iudicem qui fieri debet, quidẽ actus non vr ab omnibus, quia in consistorio sola commissio signati mandatur, quæ multa requirit, anteq̃ ad effectũ producat.

Alia est igitur rõ quare Papa signat ibi illas commissiones. Nã ex quo duo Cardinales diaconi vadunt ad recipiendum & introducendum notum Cardinalem, vel legatum, ne Pontifex cum reliquis Cardinalib. permanentibus in consistorio videatur medio illo tpe expectare, ac etiam ne ostẽdat Papa, ꝙ tñ ibi adest pp hoc negotium & nihil aliud agere tps illud vacuum in istis actibus occupatur, ac in propositionibus dictarum commissionum teritur, quas ex arte & ingenio aduocati consistoriales sæpe configunt casus atroces, & crudeles proponentes, & verbis duris & fictis exaggerãtes, vt tps illud vacuũ impleatur. Sunt tñ qui dicant, ꝙ illas propositiones cõmissionũ mãdat fieri Papa, vt ostendat principaliter pp administrationem iustitiæ consistoriũ, nõ aũt pp nouum Cardinalem, vel oratorem recipiẽdum indixisse, quasi ꝙ illo die Papa pro tribunali sedere videatur, volens ius publicè dicere, qua de causa omnia tribunalia vrbis cessant ipso tunc ius dicente.

Tñ hoc non quadrat, quia Papa semper ius dicit, siue publice, siue priuate actũ faciat l. fi. C. de legib. & in §. sed quod princ. Inst. de iure nat. Et ꝙ cessent eo die omnia tribunalia, non ex eo causatur, ꝙ Papa pro tribunali sedeat, quia hoc semper facit, sed quia per cessationem tribunalium maior hominum concursus ad consistorium Papæ accedat: quod non fieret, si iudices & alij curiales negotijs suis intenderent, & occuparentur, vt sic per illum concursum exteræ gentes, quæ illo die publici consistorij ad Papam accedunt, decus & maiestatem Pontificis, quæ per concursum plurium prælatoꝶ & personaꝶ magis repræsentaẽ, admirentur, & ob eam causam Virg. qñ actũ aliquem magnificum vel Didonis vel Æneæ repræsentat, semper vtitur illis verbis, Concursu accedere magno, vel, Magna comitãte caterua, &c. Decus.n. principis, vel cuiuscunque alterius personę magis splendescit pp multitudinem subditoꝶ aut familiaꝶ, vt latius dicã in rña, de imp. benefi. fa. Card. & est tex. expressus, de consistorio loquens in cl. 1. in vers. præfat's itaq; nuntijs, &c. de iureiur. ibi in publico consistorio, in quo erat prælatorum, & aliorum tam clericoꝶ quàm laicorum nõ modica multitudo, &c. Et ideo de hac causa antiquitus, qñ oẽs prouinciæ Papæ obediebant, & ad eum veluti vnicũ Christianæ religionis patrem pro expediendis negotijs necessarijs accedebant tantus fuerat ad sedem Apostolicam cõcursus, tantus exteraꝶ gentium conuentus, & exinde tam magno summo Pontifici reuerentia accessit, vt quidam eum admirabilẽ, alij mundi stuporem appellarent, vt dixi in c. j. de const. lib. 6. Et illa deuotio sedis Apostolicæ, & ad eam concursus vsq; ad tpa Nicolai v. frequentissimus fuit adeo ꝙ dñi Io. de Ana. & Io. Gozadin. olim celeberrimus cõsistorialis aduocatus in tract. de Iubileo. pp maximũ concursum hominũ; Nicolaũ v. coactum fuisse illos 15. dies, peregrinis, ꝓ Iubileo concessis, ad qnque, postea ad tres, deinde ad duos restringere. Et dicit Platina tpe Nicolai, in Põte S. Angeli tantam fuisse hominũ multitudinem coadunatam, ꝙ facta obuiã mula Cardinalis S. Marci Veneti, cum neq; venientes, neq; redeũtes, ob insequentẽ multitudinẽ cedere possent: cadẽte vno, atq; altero super mulã illam iã à multitudine oppressam ad 200. hominũ corpora, & equos tres, obtrita & suffocata fuisse:

multi etiam à lateribus pontis in flumen cadentes in vndis periere, vt ibi latius per eũ, ob quam causam variæ quæstiones pp successiones bonorũ cuiusdã matris & filiæ ibi suppressi, excitatæ fuerunt, super qbus plures Doct. egregij consuluerunt, vt refert Felyn. in c. ad capit. S. Crucis. col. pen. vers. de duobus. de rescriptis.

Redeundo igitur ad propositum, concludo ideo Papam in consistorio publico signaturam illarũ commissionum illorum casuum introduxisse, vt tps illud vacuum, quo vel noui cardinales, vel oratores introduci expectantur, agendo aliquid consumatur. Nam hoc faciendo non ẽt desit, qñ casus veri accidunt, & proponuntur, iustitiam ministrare. Nã hic mos & stylus hodiernus signãdi supplicationes in consistorio, & mãdare fieri processus criminales aduersus malefactores & rebelles, ad instantiam procuratoris fisci antiquus fuit, vt dicit Bonif. Vitel. in cl. 1. in prin. de iud. Et pro quo facit text. in cl. 1. vers. præfatis itaque. ibi eramus cũ nostra curia residentes in publico consistorio, &c. de iureiur. Igitur dum ista in cõsistorio aguntur, interim cardinales creãdi vel noui oratores, aut legati à legatione redeũtes introducuntur, pro quibus omnibus recipiendis solet consistorium publicũ cũ obseruatione quarundam ceremoniarũ indici, quæ latius in lib. Ceremoniali describũtur. Papa igr̃ non solum priuatè, sed ẽt publicè, & in consistorio, vt dictum est, cõmissiones hmõi signat. Sed cardinalis, aut prælatus habens signaturam, hoc non facit, nisi domi.

Legatus verò de latere non signat, sicut Cardinalis, hñs signaturam, sed sicut papa, & hoc honestũ vr̃: quia ex quo eius personam repræsentat, honorari debet sicut papa, vt dicit gl. in c. quæ de causa. 2. q. 5. & not. Abb. in c. mandata. in princ. de præsum. & ibi Mod. Et sic vidi plures supplicationes per Reuerendiss. bon. memo. Cardinalem de Monte legatum vrbis isto modo signatas, videlicet placet. A. nam vocabatur Antonius, & papa modernus vocatur Alexander, & ideo etiã signat per placet. A.

Sacrum verò collegiũ Re. Cardinalium, Papa in longinquis partibus absente post acceptatum papatum, prout cõtigit in Hadriano, signat sic, placet sacro collegio suo, & D.N. Papæ nomine. pro quo facit quod not. Spec. tit. de off. ord. §. q̃d de auditorib.

Vicecancellarius verò ẽt signare põt cõmissiones iustitiæ super causis tñ pendentibus in curia, sicut Cardinalis præfectus signaturæ hoc modo, placet S.D.N. Papæ. Et antiquis tpibus ipse Vicecancellarius ordinariè signabat, neq; erat alius Cardinalis q̃ hr̃et signaturam iustitiæ, nisi ipse. Sed eo absente, tunc cõmittebatur vni cardinali, vt dicit Egid. decis. 636. & sequitur Fel. in rub. de rescr. circa fi. Et in illis quæ ad officium Vicecancellarij pertinebant, illius assertioni stabat, aliàs non. vt Egid. dicit in decis. 628. cum duabus seq. & alibi sæpe.

Sed hodie nescio quo pacto. Vicecancellarius non signat, nec illa facultate vtit, fortassis ea rõne, vt dixi, de signatura gratiæ. Quia ex quo hodiernis tpibus omnes commissiones hñt clas, Non obstan. constitutionibus, &c. Vicecancellarius nõ põt illas clãs apponere, cum sint cõtra ius, cui derogare non põt, nisi sibi specialiter concedatur, vt in clem. ne Romani. de elect. Ideo supplicãtes malunt ire ad papam, vel ad cardinalẽ præfectum signaturæ iustitiæ, qui hanc facultatem habet, cuius facilis patet aditus, quàm ad Vicecancellarium.

Et illas potestas Vicecancellarij, vt dixi, vertitur circa causas quæ cõmittuntur simpliciter in curia: sed in causis quæ extra curiam cõmittuntur, non põt cõmissiones signare, iuxta ea quæ dicit Egid. decis. 46. incip. excep. Cardinalis verò sic, vt dicit vna regula posita inter illas de potestate Vicecancellarij. Et siue cõmissiones signentur p̃ papam, siue per Vicecacellarium, aut Cardinalem habentem signaturam iustitiæ, ipse idem, vt Vicecancellarius, vel eius Regens extendit signaturam, seu potius distribuit tales cõmissiones auditoribus, vel alijs prælatis, quibus committuntur per ista verba quæ apponuntur post signaturam, videlicet de mandato D.N. Papæ audiat magister L. & iustitiam faciat.

Super quo est vlterius notandum, q̃ si talis extensio Vicecancellarij, vel Regentis discordaret à signatura papæ, attenditur potius signatura papæ, q̃ extensio illa Vicecãcellarij, vel Regẽtis, vt in notabili casu exẽplum ponit D. Gul. in quadam sua decis. incip. cõtigit in vna causa, &c. & refert in pluries iudicatum, vt ibi latius per eum.

Et

Et si quæratur, quare potius per huiusmodi verbum placet, signantur commissiones, quàm per verbũ fiat, vt olim? posset responderi, quia verbum placet non est inductiuũ gratiæ, sicut verbum fiat, sed est verbum cõcernens ius & iustitiam: nam verbum placet, denotat arbitrium boni viri, vt in l. fideicommissa. §. quãquam. ff. de leg. 3. tenet Bart. in l. Lucius. ff. de fideicommiss. liber. & notat Abb. in cap. verum. de foro compet. & in c. cum venissent. de iustit. Hinc est quod placita, iurisdictiones causarum appellanr. vt in cap. ad audientiam. & ibi notat gl. de rescrip. & illud arbitrium intelligitur, prout de iure, vt Moder. latè scribunt in cap. 1. de constit. Et commissiones nihil aliud cõtinent, quàm ius, quia diriguntur, vt iustitia ministretur vt in l. falso. C. de diuersis rescript. Et ideo commissiones iustitiæ solent communiter per Papam ad differentiam supplicationis gratiosæ signari per placet A. vt hic dicit text. regulæ, licet hoc sit speciale in Papa, quia potest signare supplicationem gratiosam per fiat, vel per placet. Secus autem in alijs commissarijs.

Et adeò ista signatura iustitiæ continet merum ius, quod in ea non datur de stylo decretum irritans, neque in ea derogatur priuilegijs Romanorum, neq; nouis reformationibus vrbis, quia per hoc infertur præiudicium, quod est contra ius. Neque etiam ista signatura iustitiæ dat repræsalias, quia licet illæ sint de iure, tamen videntur continere in se quandam speciem gratiæ. Et hæc quantum ad signaturam iustitiæ sufficiant.

Quantum verò ad extensionem Vicecancellarij vel Regentis, quæ fit post signatas commissiones per papam vel cardinalem, quid operetur? aliqua scrib. Fel. in cap. sup literis. in 6. col. de rescrip. propter quam factæ fuerunt olim plures decis. Rotæ, quas latissimè discussit quidam Raymundus antiquus Rotæ auditor in quodam suo indice, in verbo, signatura. quæ tanquam prolixa & nimis vetusta non curo referre. Nam sufficiet ad hoc legere decisiones quæ sunt 19. & 361. in nouis & antiquis. decis. 388. cum sequenti, & decis. 513. & 733.

Superest modo, vt de secunda parte huius epilogi loquamur, quæ circa ministros signaturæ (qui referendarij appellantur) versabitur. de quibus pauca quædam commemorabo. Nam in primis illud scire oportet, Referendarios ob eam causam cõstitutos suisse: quia princeps cum præsidentibus cardinalibus. & prælatis signaturæ non poterat, cum impedientibus innumeris sedis Apostol. negotijs, tum etiam propter supplicationum multitudinem legendis, & examinandis supplicationibus superesse. Deputati igitur fuerunt isti, qui hunc laborem subirent, examinarentque prius & discuterent, num quæ in supplicationibus petuntur ab ipso principe, sine alicuius iniuria concedi possunt, in quorum signum visas supplicationes suprascriptione nominis sui propria manu signaret, vt sic princeps cautior reddatur. Quorum quidem Referendariorum duo sunt genera. Nam quidam sunt gratiæ, alij iustitiæ, sicut etiam ipsæ signaturæ duæ sunt, vt diximus, duobus etiam cardinalibus commissæ. Referendarij gratiæ fuerunt à principio numero octo creati, vt dicit text. in authent. de Referendarijs. & totidem papa facit, licet interdum propter importunitatem potẽtum plures facti sint. Sed Referendarij iustitiæ solebant esse sex, & vnus alius pro Cancellaria. Quorum omnium Referendariorum receptio vsque ad tempora Alexandri. 6. fiebat solo verbo, & illud sufficiebat. Sed Alexander 6. postea super hoc, has ordinationes quæ sequuntur fecit. Ex quibus vnam magnum bullam, siue constitutionem fecit circa reformationem curiæ. In qua voluit Referendarios gratiæ debere esse numero 10. & totidem iustitiæ qui debeant in sua receptione ordinationes sequentes iurare, quas Alexand. in d. constitutione, voluit singulo trimestri in vtraque signatura legi. Ordinationes signaturæ hæ sunt.

Voluit enim in primis Referendarios gratiæ ad officium receptos ante omnia iuramentum de proponendis, & fideliter exponendis, iustis, & rationalibus petitionibus præstare.

Quodque vota sua non ad complacentiam, sed iuxta suam conscientiam proferrent.

Rursus ne secreta signaturæ quantumcunque leuia, vel minima, quæ ibi geruntur, sub periurij, ac suspensionis ab officio per mensem, pœnis nulli panderent (prout aliquando compertum est) ex

huiusmodi consiliorum detectione inimicitiæ vel scandala nascantur. †

Euitarent insuper sub eadem pœna, ne in propositionibus suis, vel aliàs alios Referendarios sibi propitios facerent, vt vota ei & ad sui complacentiam suffragia præstent sub eadem pœna.

Præterea, vt scopulum cauendum, præcepit, ne aliquid à partibus, quarum supplicationes examinant, proponunt, recipere procurent, etiam si illud fuerit esculentum, vel poculentum, sed gratis officium suum præstent, sub dicta pœna, & alia pro ipsius arbitrio imponenda.

Sed illud de esculento & poculento malè obseruatur in omnibus officialibus, qui licet prædicta capere non deberent vltra cõstitutos sibi à papa prouentus, nihilominus omnes libenter sequuntur dispositionem c. statutum. §. insuper de rescr. lib. 6. qđ voluit iudices capere posse esculentum, & poculẽtum à partibus mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus. Quod quidem esculentum & poculentum, licet toto anno valorem centum Ducatorum excedere non deberet, iuxta gl. in cap. non licet. 11. q. 3. & nota. Mart. Laud. in tract. de offi. domino. notabili. 89. nihilominus praua cõsuetudo modum transgreditur, conniuentibus superioribus, & forte causam dantibus, qui deberent huiusmodi Referendarios, & alios curiæ ministros, de aliquo honesto salario prouidere: abhorret enim lex sine præmio homines laboriosis officijs præfici, vt dicit tex. in §. si quis autem. in auth. de iud. Quia alicui officium suum non debet esse damnosum, vt dicit text. in c. cum non deceat. de elect. lib. 6. Nam cum labor est in damno, mortalis crescit egestas, dicit Cato.

Et voluit eos promittere, ne alijs Referẽdarijs iniusta forte, vel minus honesta proponentibus assentiant, sed potius ex debito conscientiæ suæ illis contradicant & aduersentur, nulla proponentis, vel alterius personæ ratione habita.

Postremo sub eadem pœna, & alia arbitrio ipsius papæ imponenda, obligare eos voluit, ne alterius Referendarij corruptelas, si forte sciuerit illorum aliquem cõmisisse, aut munera recepisse, tegere aut occultare deberent. Hæc sunt quæ Referendarij gratiæ promittere & iurare debent, quæ ferè similia sunt illis, quæ Rotę auditoribus ꝑ ordinationes Ioan. 22. imponuntur. Quibus factis qñ ad signaturam sunt omnes cõgregati, vna cum Datario, qui semper signaturis papæ assistere debet & solet, antiquior Referendariorum, vel prout fit, inter auditores Rotæ, ille Referendarius qui ſm Turnũ proponere debet, ante omnia orationẽ seq. quam S. Isidorum composuisse constat, alta & intelligibili voce legere debet, videlicet.

ADsumus D. S. Spiritus, adsumus peccati quidem immanitate detenti, sed in nomine tuo cõgregati, veni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordibus nr̃is, doce nos quid agamus, quò gradiamur, & õnde quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnibus placere valeamus. Esto salus, suggestor, & effector iudiciorum nr̃orum, qui solus cum Deo patre, & eius filio nomen possides gloriosum: non nos patiaris pertubatores esse iustitiæ, qui summam diligis æquitatem, non in sinistrũ nos ignorantia trahat, non fauor inflectat, non acceptio muneris vel personæ corrumpat. Sed iunge nos efficaciter solito tuæ gratiæ dono, vt simus in te vnum, & in nullo deuiemus à vero, vt sicut in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cũ moderamine pietatis iustitiam, vt & hic à te in nullo dissentiat sententia nostra, & in futuro pro bene gestis consequamur præmia sempiterna. Respondent omnes, Amen.

Hæc orõ dr̃ in princ. signaturæ, & in Rota singulis diebus audientiæ, quæ originem habuit Concilijs gñalib. initio quoꝗ hæc orõ dicenda erat, vt docet Spec. in tract. de modo gñalis concilij celebrandi. in 2. parte rubr. 11. Et Petrus de Monte, eps̃ Brixian. in

ADNOT. IOAN. MILÆVS.

† Si quis præterea iniuriæ faciendæ causa, secreta iudiciorum publicauerit, in factum, & iniuriarum actione tenebitur. l. si quis testamentum. §. sed si quis. ff. ad legem Aquil. atque etiam crimina falsi. l. prima. §. is qui deposita instrumenta. ff. ad leg. Cornel. de fals. & humiliores hoc agentes, in metallum damnantur: honestiores verò, in insulsam deportantur. l. si quis aliquid. §. qui vim. & § instrumenta. ff. de pœn.

in sua Monarchia.q.4.&ibi hanc orationẽ, licet satis corruptè, scribunt,& ita etiam inter concilia Basilien.& Cōstan. impressa reperitur. Sed hæc oratio hodie in signaturã papæ non legitur, nescio qua de causa, forte, quia præsentia papæ omnem solennitatẽ supplet, vt dr in l.omnium. C. de testamen.

Et quæ dicta sunt de Referendarijs gratię, eadem in Referendarijs iustitię obseruãtur, qui solent esse sex,& vnus pro Cancellaria, licet aliqñ sint plures secundum volũtatem papę. Verum quia in hac signatura iustitiæ periculosius peccatur, quàm in alia: ideo grauius puniuntur si huiusmodi Referendarij reperti fuerint pro officio suo prę stando munera suscepisse. Nam vltra pęnas prædictas, pro prima vice suspenduntur per mensem ab ingressu signaturæ: pro secunda, per quatuor menses: pro tertia, suspenduntur perpetuò,& ad illud officiũ amplius exercendum inhabiles redduntur. Et ob eã causam summi pontifices sapienter in hac signatura iustitiæ introduxerunt, ꝙ solus cardinalis habens signaturam iustitiæ, salariũ centum Ducatorum singulo mense hrẽt: Cardinalis verò signaturæ gratiæ nihil reciperet. Quia prima signatura pp iustitiam ministrandam est altera periculosior, & vt occasio omnino in illa tolleretur capiendi munera ẽt esculenta, quæ solent sæpe sapiẽtũ oculos obcæcare, vt in can.pauper.11.q.3.illud inductum fuit: nam vbi maius periculum vertitur, cautius fuit agendum, vt in c.vbi periculum.de elect.lib.6. Quod quidem periculum in signatura gratiæ militare non videtur. Et ideo videmus, ꝙ Alex.vi. grauiorem pœnam Referendarijs iustitiæ munera capientibus, quàm Referendarijs gratiæ imposuit, vt ex prædictis capitulis apparet.

Item tenentur Referendarij iustitię, cum proponitur aliqua materia antiqua, super qua iam plures commissiones propositæ & signatæ fuerunt, partes, vel earum procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referẽdarijs, qui eas audiant,& referant in sequẽti signatura deputando, licet aliquando Referendarij omnes informentur.

Item est ordinatum, ꝙ qñ in signatura causa alicuius Referendarij, aut fratris germani, aut alterius vsque ad tertium gradum affinitatis, vel cōsanguinitatis inclusiuè proponitur, Referendarius illi propositioni nō intersit, sed ex loco signaturæ foras exeat, nec votum det, nec quod alij dederunt perscrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotę Ioan.22.statuisse constat. Et si idem Referẽdarius scienter proposuerit in signatura cōmissiones ad se, vel ad supradictos consanguineos, vel affines pertinentes, ipso facto est excommunicatus. Hæc Alex.vi.constituit, qui postea in constitutione quadam reformatoria curiæ, alia ad istam signaturam pertinentia addidit. Voluit enim, ꝙ commissiones beneficiales extra Rotam non signẽtur, nisi de consensu partium, & tunc non detur potestas decernendi executoriales, nisi contra succumbentem.

Item voluit, quod commissio semel reiecta, non ponatur iterum sub pœna excōmunicationis ipso facto incurrenda.

Item ꝙ extra signaturam non porrigantur papæ commissiones signandæ.

Item ꝙ cōmissiones aduersis literas, seu gratias tollentes ius quasitum, semper signari possint, nulla habita ratione, qualis sit materia proposita. Et plura alia in dicta Bulla reformationes statuit Alex.quę longũ esset recensere: quæ ideo non refero, quia Bulla forte non fuit publicata. Sed capitula superiora publicata, & seruata fuerunt aliquo tẽpore,& ideo ista exempli causa sufficiant.

Hæc de Referendarijs statuit Alex. cum ante omnia cōfusa viderentur & hodie male ẽt hæc statuta seruantur, quia Referẽdarij simpliciter absque iuro recipiuntur, quod est mirandum, quia cum isti sint ministri sedis Apostolicæ, & omnium secretorũ signaturæ participes,& iustitiæ consolatores nō drẽnt ilico,& nudo verbo recipi, sed maior circa tales personas promouendas dret dili gentia adhiberi.arg.l.1.§.sed & si quis. ff. de carb.edicto. Præsertim cum inter officiales curiæ Referendarij digniores reputentur. Nam in regulis prærogatiuarum expectantium, primi omnium Referendarij scribuntur, deinde Protonotarij participantes, tertio loco Correctores, postea Subdiaconi numerarij, quarto loco auditores Rotæ, postea clerici Cameræ, deinde auditor Cameræ,& Abbreuiatores actu officia sua exercẽtes,&c. Itaq; Referendarij ab ordine literæ reputantur digniores ceteris alijs, quia primo nominant, iuxta l.1.&2.ff.de albo scrib.

Et

Et ideo dato expectatiuarum concursu inter præfatos officiales papa voluit Referendarios præcedere.

Rationem nō inuenio, quia si ad antiquitatem officij respicimus, Protonotarij cæteris sunt antiquiores: nam Referendarios à Iustiniano imperatore cōstitutos fuisse, qui fuit anno ab ortu Christi D. xxv. satis cōpertum est, vt in auct. de referēdarijs patet. Protonotarij verò multo ante creati sunt (vt Pontificum historiæ testantur.) Nam vt Damasus auctor est, Protonotarij. vij. numerarij à Clemente primo constituti fuere, qui fuit iiij. à Petro, anno salutis Christianæ xcij. vt latius dixi suprà in procem. regular. q. 1. qui vsque ad tpa Clementis vj. in magno honore fuerunt. Adeo q̄ Bonifacius de Vitalinis, quondam Rotæ auditor, & Protonotarius in clem. 1. de regulari. nu. 51. conqueritur, & inuehitur contra Cardinalem Zabarellam, qui procurauerat protonotariorum numerum rumpere, creati faciēdo nepotem suum vltra numerum, cum emolumentorum participatione.

Ex quibus apparet, Protonotarios Referēdarijs antiquiores fuisse. Et nihilominus summi pontifices voluerūt Referēdarios cęteris curię officialib. pferendos esse, vt patet in dicta regula. Quid igit causæ fuit tanti fauoris? hactenus non legi. Sed arbitror ob eā causam tributam illis tāti honoris prærogatiuam esse, quia Referendarij quotidie apud principem, & in eius præsentia, imò simul cū eo officia eorum exercent cum opere & cōsil. o iuuando, qđ alij curię officiales seorsum faciunt, nec ita immediatè papam iuuāt & ideo illi cæteris pferuntur. ita dicit Ang. Are. in terminis in §. fi. in prin inst. de excu. sequitur Io. de terra rubea in tract. primogenitur. fo. 108. col. 1. Qua sola ratione cardinales præsentes cæteris præferuntur: Imò simplex cardinalis in curia residens præferē in honoribus cardinali legato, vt probat Nicolaus Boërius in tract. de præeminētia magni consilij. in prima ratione. Non. n. æqualiter splendet, qui abest, ac qui præsens est: nam licet omnis dignitatum ordo splendorem à principe recipiat, magis tñ coruscat qui proximior est q̄ qui distat, vt dicit Bal. de cardinalibus loquēs in rubr. de off. procōsul. Cardinales. n. præsentes quotidie vnà cū papa in eodem dolio versantur, vt latè dicam in regula de impetrantibus per obitū familiarium cardinalium. q. 17. & tradunt Mod. in tract. de dign. & potesta. leg. in 6. cōclusio. Sicut in ecclesia triūphante, qui proximiores sunt Deo immortali, magis cæteris de gloria participant, vt Theologi vbiq; asserunt. Nimirum igitur si ob eam causam Referendarij digniores censentur. Nam, vt dicit Imperator, illi magis digni haberi debent, quos labor assiduus, & nostri lateris comitatus illustrat, vt dicitur in l. 1. C. de præpos. laborum. lib. 12.

Quamobrem magis olim fuerat Referēdariorum æstimatio: nam immunes & exēpti à muneribus extraordinarijs erant, vt dicit Bar. in l. eos. C. de exc. mune. lib. 10. & dicit Ioā. And. in c. duobus. in 5. col. super gl. antepen. de rescr. lib. 6. q̄ Referendarij sicut papa, tūc poterant ex duobus imperātibus alteri gratificari in data, videlicet præponēdo alium, vel postponendo. Et dicit Bald. in cle. 1. de rescr. q̄ quidquid facit Referendarius, censetur papa facere. Et dicit vna decisio Rotæ ordine 306. in nouis anc. si actor, q̄ Referendarius poterat, sicut Vicecācellarius recipere resignationem beneficiorum, quod auditor Rotæ facere non pōt. Et ista omnia intelligerem procedere in Referendarijs vtriusq; signaturæ, in quibus militant prædictæ rationes: sed in Referendarijs iustitiæ tm̄, qui papæ immediatè non assistūt, nec illius præsentia illustrantur, forte prædicta non procederent. Et est ēt aduertendū, q̄ licet illi Referendarij actu officia sua non exerceant, nihilominus prȩrogatiua Referendariorum gaudent, & sunt verè Referendarij. Ita dicit Glossator regularum cancellariæ in regula prærogatiuarum expectantiū, in secunda parte. vbi ponit exemplū in quodam Guidone Antonio filio Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendariarum nōn exercebat, & nihilominus prerogatiua vtebatur, vt ibi per eū. Ratio istius dicti est, quia regula solum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus, vt ibi apparet.

Tñ ego multum dubitarem de d. Gloss. per ea quæ And. Sicul. dicit in cons. 58. in 1. & 2. col. lib. 1. & Fel. in c. per tuas. in 4. col. de maio. & obe. qui pcise loquit. Et illud, qđ dicit Glossator de illo Guidone, nō satis apparet, vel si pstaret, illud fuit ex indulgentia speciali. Tñ dictū Glossatoris hodie practicatur.

catur. Et licet Referendariorum officiũ olim in magno ptio fuerit, hodie tñ nescio quo pacto eorum auctoritas vilescit, vt dicit Abb. Panor. in c. 1. circa fi. de priuil. de quibus et Rota mentioné facit in decis. 565. in 2. col. in antiq. & Spec. in tit. de supplicatione. post prin. Inn. & Host. in c. ex literis. de in integ. rest. & Io. de Platea in l. fi. col. pen. C. de decurio. lib. 10. & latius de istis loquit Cassaneus in tract. gloriæ Mundi. in 6 par. in 11. consideratione. & plura priuilegia concessit Leo. X. quæ non curo referre. Quæ omnia de Referendarijs dicta notanda sunt, quia est materia peregrina nullibi coadunata.

Postq. igitur per referendarios corã papa vel cardinali præsidente, signaturæ ppositæ, & examinatæ sunt cõmissiones iustitiæ, ac per papã, vel cardinalé signatæ, mittunt ad Vicecancellariũ, vel cancellariç regenté, qui eas extendat seu verius distribuat p turnũ inter Auditores, p illa verba apposita in calce cõmissionis post signaturã, videlicet de mandato D. N. Papæ audiat magister N. & iustitiã faciat. Et pp illam diuisionem, cõmissionum quas Regens facit, dictæ cõmissiones, distributiones appellãtur, vt dicit decis. Rotæ. 362. in no. Et decis. 429. in antiq. Facta igitur distributione cõmissionum per Regenté mittit eas ad banchum Cursorum, qui eas ét inter se per turnũ distribuunt, & præsentant Auditoribus vel alijs plãtis quibus diriguntur, quibus à die præsentationis earundé datur iurisdictio, vt in c. vt nostrũ. & ibi notant Mod. de appel. Et licet auditores iurisdõnem ordinariam in cognoscẽdo censeantur hre, iux. nota. in cle. auditor. de rescr. itaque videretur illos posse procedere in causa: tñ non possunt, vt opinor, ante præsentationé cognoscere duplici ratione.

Prima, quia pp præsentiam papæ illa iurisdictio ordinaria est quasi impedita, pp quam causam omnes existentes in curia cẽsentur delegati iux. not. per Arch. in c. experientię: 11. q. 1. vbi dicit, ꝙ nullus in curia habet iurisdictioné ordinariã, nisi papa, sed iudicãt, aut ex gñali delegatione papæ, aut ex speciali cõmissione, vt ibi dicit Arch. referendo Spec. Ratio est, quia iurisdictio ordinaria rñr prouenit ratione territorij, vt not. in c. cum contingat. de for. compet. qđ Auditores non habent. Et licet quædam decis. Egid. 659. incip. dicta cõpulsio, &c. dicit ꝙ Auditores habent totam Romanã curiã pro territorio: illud est verum, ad effectũ, vt statuere possint suas decisiones in curia, quæ habent vim styli & legis, quamuis Glossator regularum in regula de subrogandis, neget, auditores & quoscunq; alios in præsentia papæ statuere posse, cum non habeat plenam iurisdictionem ordinariã, sed dicat hoc fieri sciente & vidente papa. Et ideo cẽsentur quo ad hoc hre territorium per quãdam fictionem, non verè. Patet, quia si verè tota cur a esset nobis data pro territorio, non hremus strictiorem potestatem quàm habent alij delegati in curia, vt dicit decis. Rotæ. 306. incipiens, si actor. in nouis. quæ probat hoc exemplo, quia videmus alios delegatos absoluere posse ad cautelã. sed nos auditores non possumus sine speciali mãdato, vt ibi dr. Et ppea non sine causa Bonif. 8 interloquutus fuit, neminem in curia Romana ordinariam iurisdictionem hre, nisi papa, vt refert Archidia. in d. c. experientiæ.

Secunda causa, quare auditores psentata cõmissione hodie procedere nõ possint, est pp impedimentum regularum Cancellariç, inter quas est vna posita infrà ordine 29. q dispon it commissiones causarum non valere literis non expeditis. Itaq; per illam regulã impedit iurisdictio, quod est verum qñ producitur per partem aduersam in actis, aliàs procedere possent auditores illa non obstãte, per ea q latius dixi superius in procemio regularum, ét papa mortuo, vt latius probat Glossator istarũ regularum in rub. de potestate Vicecancellarij in 2. & 3. col. Et ét aliqñ non obstante productione dictę reg. 29 Auditores ad vlteriora processerunt, qñ illi regulę fuit derogatum, prout aliqñ fieri contigit pro qualificatis personis, vt reperi adnotatum in quodã libro adnotationũ Reueréndiss. bo. me. cardinalis Sanct. Quatuor. fo. 66. & 82. quod est mirandum, quia hodie nõ solet pro aliquo illi reg. derogari, nisi modo infra scripto: pro cardin. tamea passim derogari solet, cum in illis cessent rationes fraudis, propter quas literarum expeditio reqritur, videlicet solutio annatę, & officialium satisfactio, à qb. cardinales eximunt. Et qa præter hoc Cardinales, pro luce dignitatis eorum ita, vt modesti esse debent, sic psumunt abesse à fraudibus, & esse cetteris iustiores.

Hinc est, ꝙ de hodierno stylo, quando causa

causa committitur cardinali in signatura papæ, non ponitur illa clausula (quæ in extēsione commissionum Vicecancellarij, vel regentis communiter apponi solet (videlicet, iustitiam faciat, &c. sicut apponitur in commissionibus alijs prælatis directis. Sed solū ponuntur hæc verba de mādato D. N. Papæ, audiat talis cardinalis, & decidat, &c. ratio redditur per tex. in l. vnica. ff. de offic. præto. Quia princeps eos, quos ob singularem industriā explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem euexit, non præsumit aliter iudicaturos esse pro sapientia ac luce dignitatis eorum, quàm ipse foret iudicaturos. Non igitur illis mandat, ꝙ iustitiam faciant, cum quilibet cardinalium hoc proprium & peculiare hēre debeat, vt absque aliquo signo, vel monitione iustitiam faciant, quæ eorum pectoribus ita inesse debet ac propria vita. Aliàs papa iniuriam illis videretur inferre, si per suam signaturam illis imponeret & quodammodo ad eorum memoriam reduceret, ꝙ iustitiam facerent: nam hoc perinde haberetur, ac si eius essent immemores, quod videtur paululum subausterum. Nam sicut commemoratio impensi beneficij (vt inquit Comicus) immemorem, ac penè ingratum aium recipientis arguit: sic commemoratio iustitiæ facta illis qui ex officio suo illam facere tenentur, nescio quid dormientis ac obliuiosi animi indicat. Videtur enim papa de illorum probitate & fide dubitare, si, vt iustitiam faciant, admoneat, & scripto mandet. Bonus enim equus (vt est in prouerbio) calcaribus non indiget, sed sola virgæ vmbra regitur. Quæ quidem rationes, licet in quibusuis alij. bonis prelatis militare possent, non tñ papa ita de illis confidit sicut de cardinalibus, qui quotidie secum pro reipublicæ Christianæ commodis innumerabiles labores perferunt, de quibus ideo facilius confidit, quia eorum mores diuturna, & penè quotidiana experientia magis notos habet. arg. eorum quæ dicit Fel. in c. ad aures. in 14. conclusione de rescrip. In cardinalibus ergo cessant istæ solennitates iudiciorum, quæ in alijs obseruantur.

Et ideo non sine optima & efficaci ratione in ista materia plura priuilegia in fauorem cardinalium contra iuris dispositionē specialiter inducta sunt, quę alijs prelatis concessa non fuerunt. De quibus non ab re erit, pro dignitate eorum pauca quædam commemorare. quæ in locis vulgaribus non traduntur, scribam.

Primum priuilegium est istud de quo supra proxime dictum est.

Secundum est, quia commissiones quæ fiunt cardinalibus non solent signari, nisi ꝑ solum papā: sicut neque supplicationes quatuor votoꝝ papę reseruatorum, quorum cōmutationes cū Datario componuntur, & ideo eas non signat nisi solus papa ꝑꝑ notabilem præeminentiam illorum votorū, in quibus antiquitus non solebat papa, nisi ex magna causa, & cum compositione dispensare. Sed cardinalis qui habet signaturā in alijs votis inferioribus dispensat. Ita cōmissiones quæ fiunt cardinalibus ꝑꝑ illorum excellentiam solus papa signat, sed aliæ commissiones inferioribus directæ per alios ꝑlatos habentes signaturam iustitiæ aut per cardinalem, vel per Vicecācellarium signari possunt, vt dicit Bonifacius Vitalinus in clem. auditor. in 2. col. in 5. oppos. de rescr. Et causæ quæ cardinalibus committuntur, non debent excedere 60. ducatos, aliàs cōmissio est nulla, vt dicit Paulinus in quadā extrauag. ad onus, alleg. per Fel. in rubr. de rescr. circa fi. & per cardinalem Iacobatium in tract. Consilij fol. 27. in 1. col. Et qñ causa committitur contra Titium & alios in citationis decreto nominādos, etiam si cardinalis nominetur, &c. Et quod dictum est cōmissiones contra cardinales non signari, nisi per manum papæ, idem seruatur in regibus in quibus etiam stylus Cancellariæ tenet, ꝙ literæ contra reges & principes, & magnos duces non dantur sine signatura papæ, iuxta not. per Specul. tit. de legato. §. nunc ostendendum. versic. item non obstat. Et hoc expresse notatur in illo vulgato libro practicæ Cancellariæ. fol. 76. secus est in alijs.

Tertium priuilegium est, ꝙ in causis cardinalibus commissis assertioni illorum creditur: ita dicit Egid. decis. 183.

Quartum speciale priuilegium est, ꝙ licet quando committitur causa auditoribus, vel alijs prælatis, illi non possunt alteri committere obseruationes terminorum sine speciali licentia papæ. Secus tamen est quando committitur causa cardinali, quia

sine

sine speciali mandato papæ committere posset auditoribus suis terminorum obseruationes. ita dicit Egi. esse de stylo in decis. 43. incip. articulus.

Quintum singulare priuilegium est, ꝙ si committatur causa cardinali, quæ prius fuerat commissa alij auditori, & ille faciat intimare commissionem dicto auditori licet illi non inhibeatur, auditor non potest amplius procedere in causa propter reuerentiam cardinalis. Secus si vnus auditor alteri auditori commissioné sine inhibitione intimaret, quia talis auditor nihilominus poterit procedere. ita tenet Rota in decis. 24. incipiente, & est sciendum. de dolo & contuma. in antiq.

Sextum priuilegium speciale est, propter eandem reuerentiam inductum, ꝙ auditor quando intimare facit cardinali commissionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima decisione.

Septimum priuilegium est in fauoré cardinalium introductum, ꝙ causa semel commissa cardinali, licet ille desinat quouis modo esse iudex, non tamen committitur vlterius inferiori à cardinale sine speciali mandato papæ, propter illorum honorem, vt dicit Egi. decis. 37. incipien. vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo, appellatio.

Octauum priuilegium propter eundem honorem cardinalibus seruandum, inductú est, vt cardinalis, cui causa committitur, alteri cardinali non inhibet: secus est in alijs, vt dicit decis. vltima. de dolo & contuma. in antiq.

Nonum priuilegium, ꝙ licet illa clausula, appellatione remota. in commissionibus prælatorum, & quorumcunque intelligatur de appellatione friuola, posita tamen in cõmissione facta cardinali, intelligitur de quacunq; appellatione. Itaque neque iusté neque iniusté à sententia illius poterit appellari: ita dicit Pauinus in tract. de off. & pot. capi. se. vac. in pen. fol. in 3. col. & ante ipsum hoc tenet Milis in verbo, appellari nõ potest à sententia lata per cardinalem. Et tenet Bald. in l. 1. in 2. col. ff. de offic. præfect. & Rom. in sing. incip. appellatione remota. quæ omnia sunt noua in hac materia. pro quibus vide quæ dico supra in proœmio regularum q. 4. num. 2.

Decimum priuilegium speciale est, quia in pari causa qñ cardinalis habet pares rationes cum alio, Rota solet in dubijs gratificari pro cardinali, prout vidi tempore meo seruari in causa Mediolanen. pro R. cardinali Triuultio. Et in alia etiam Mediolan. pro R. Cardinali Cæsarino, & ita semper fuisse antiquis temporibus obseruatum, dixit D. Simoneta.

Ad propositum redeundo, istis igitur regulis non solet communiter in totum derogari, sed ex vsu signaturæ inductum fuit, ꝙ in fauorem cardinalium possit fieri derogatio propter rationé quam dixi. Reperta est tñ pro commoditate curialium honesta & moderata derogatio ad dictam reg. 29. quę voluit commissiones non valere, nisi prius literis expeditis super gratia facta. Nam ad effectum, vt ante terminum ad articulandũ iurisdictio iudici detur, vt actor causam instruat cum sua cõmoditate, & præparet necessaria ad iudicium conceditur ei in commissione ista moderata derogatio, seu potius suspensio regulæ, videlicet, Dummodo ante terminum ad articulandum literas expedierit, &c. Et hoc fit, vt dixi, vt interim auditor habeat iurisdictionem, qui aliás nullam haberet obstante prædicta regula. Per quam quidem derogationem, per solam cõmissionem cõcessam, non infertur molestia possessori, iuxta tex. in l. libertus. 2. ff. de in ius voc. cum concor. vt per Fel. in c. ex tenoré. in col. 1. de rescr. & dixi latius in §. penales. inst. de actio. Et quamuis ante prædictũ terminum ad articulandum precedant tres termini, videlicet ad dicendum contra commissionem, ad libellandum, libellarique videndum, & ad iurãdum de calumnia, ex quibus posset molestia pretendi ratione citationum, quæ in prædictis terminis requirũtur: nihilominus illa molestia nõ est considerabilis, nisi reus propter hoc aliquas impẽsas fecisset, quia tali casu haberet locum dispositio. d. c. ex tenore. Nam quo ad molestiã, iura tñ hoc considerant, vtrum reus fuerit fatigatus laboribus & expensis, vt patet in c. cæterum. & in c. fi. de rescr. & in c. dispẽdia. vbi post alios dixi eo. tit. lib. 6. & in clem. 1. eo. tit. cessante tamen tali molestia, non potest alias dici reus vexari, cum nihil laboret, nihil expendat.

Verũ, quia prædicta clausula apposita in commis

eo mmissione, videlicet, Dummodo ante ter mi num, &c. successu tpis, vt experientia do cuit, capit esse damnosa, ex eo, quia eius oc casione excogitabantur fraudes pp quas de facili beneficia efficiebantur litigiosa, inuēta fuit alia moderatio, & salutare remediū per quod huiusmodi fraudes coërcerentur, vt statim dicam. Fraudes verò quæ pp dictā clausulā, Dummodo ante terminum ad arti culandum, &c. committebantur, istæ erant. Nam contingebat sæpe, ꝙ ego de facili im petrabam commissionem literis non expe ditis cum prædicta clausula, dūmodo eas an te terminum ad articulandum expedirem, vigore cuius citari faciebam aduersarium meum, ad istum tm̄ effectum, vt ille morere tur, vel cederet, ego peterem subrogari. Nā ex quo beneficium, iam per commissionē & citationem effectum fuerat litigiosum, fa cilè subrogatio cōcedebatur. Itaque ex hac iniusta vexatione resultabant hæc mala. Pri mum, ꝙ ordinarij sine eorū culpa priuaban tur de huiusmodi beneficijs litigiosis proui dere, patroni prohibebantur præsentare, ex pectantes ēt penitus excludebantur, vt in c. 2. vt lite penden. lib. 6. Et sequebatur aliud malum, quod deterius erat, quia multoties istis sic litem mouentibus, nullum ius tpe commissionis ad beneficia sic impetrata cō petebat: sed per istam viam se in ius defuncti subrogando, ius de nouo acquirebant; Sicq. dabatur occasio certo modo piscandi beneficia viuentium, forte in senili & decre pita ætate constitutorum, in graue præiudi cium prædictorum, ac ipsorum possessorū non valētium de beneficijs suis iam effectis litigiosis liberè disponere. Quam ob rem, vt huic fraudi & malitiæ occurreretur, Cardinalis Alexandrinus primus omniū, vt di cit Fel. hic in quibusdam apostillis imperfe ctis, salutare remedium inuenit, & quandā moderationem ad prædictam clausulā, qua hodie signatura vtitur, videlicet ꝙ post præ dictam clausulam, Dummodo ante terminū ad particulandum literæ expediantur, &c. adderentur hæc verba, & ꝙ interim benefi cium non censeatur litigiosum ēt ad effectū regulæ de subrogandis: per quam quidē ad ditionem subuentum fuit ordinarijs, patro nis expectantibus, & possessoribus conuenientis. An verò dicta clausula inuenta per Alexandrinum præseruet exceptionem regulæ de triennali competentem possessori, vt vi delicet beneficium non obstante huiusmo di lite maneat pacificum, dicam inferius, & in regula de triennali. quæst. 11. & etiam in regula de subrogandis.

Et est aduertēdum, ꝙ sicut signatura in fa uorem reorum possessorū, ne beneficia eorum per istam viam fierent litigiosa, inuenit prædictam clausulam: ita & Rota tpe Leonis papę x. introduxit aliā vtilitatē in fauorem actoris. Nam cum actor iuxta dictam clausulā teneatur expedire literas ante terminum ad articulandum, & literæ tunc dñr expeditæ qñ sunt plumbatæ, vt tenet Gloss. hic: quia bulla dr̄ plumbum pendens, siue si gillum de auro vel argento, iux. gl. in verb. aurea bulla. in clem. 1. de iureiur. & tenet ex presse Gloss. in reg. 14. in 4. col. & in reg. 69. in fi. & facit tex. in c. licet. de crimine fal. Et ante appositum plumbum, bulla dici nō potest, vt dicit Alex. in cons. 215. visis proba tionibus. in 2. vol. Tamen Rota in fauorē actoris voluit, ꝙ licet actor produxerit bul lam suam post terminum ad articulandum, & non appareat de die expeditionis, ꝙ in dubio præsumatur expedita ante terminū, vt euitetur nullitas, vt latius de ista decisione superius memini. Imò in alia ēt causa vo luit Rota, ꝙ sufficit in bullis mēsem esse ap positum per Rescribendarium, vt in vna Gebenen. beneficiorū de mense Martio, 1520. conclusit Rota coram D. Gul. vt ipse idem adnotauit. Nam in dicta causa terminus ad articulandum fuerat seruatus de mense De cembri, & actor produxit bullas suas post terminum ad articulandum: sed in bullę ter go erat apposita per Rescribendarium ista dictio, De. quæ significat mense Decembri, non tñ apparebat de die, voluerunt Domini per hoc actorem excusari. Nam licet illa appositio mensis de necessitate non cōcludat expeditionem fuisse factam ante termi num ad articulandum, nihilominus ad effu giendū contumaciam debet præsumi actus in dubio expeditus legitimo tpe, iuxta notata per Bart. in l. non solum. §. sed & reprobari. de oper. no. nunt. Nam qñ duo actus reperiuntur facti eodem tempore, in dubio ille actus præsumitur factus prius q. fieri debuit, vt actus valeat, & per quem excludatur delictū, vt notabiliter dicit Bal. in l. cūm in testamento. §. hæc verba. ad fi. ff. de hær.

hær.inst. Quod dicit memoria dignum Alex.in l.diuortio.in 4.col.ff.sol.matr. & idē Alex.pro singulari illud dictum citat in l.3. C.de codi.& in cons.81.lecto & discusso.in 4.col.lib.3.& Ias.in l. hac consultissima. in 2.& seq.col.C.qui test.fac.poss.& in l. fi.col. pen.C.de ed.c.d.Hadria.tollen. Dec. in cons. 11.in 11.col.quæ addenda sunt ad Fel. in c. pastoralis. col.4.de rescr.Cūm igitur in dicta causa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat seruatus mēse Decembri,in eodem mense reperitur etiam bulla expedita, licet non appareat de prioritate expeditionis,in dubio præsumi debet bulla ante seruationem termini expedita, & non post, vt actus valeat & excludatur delictum. Ita Rota dicto tpe conclusit, & tempore meo hoc idem tenuit in pluribus alijs causis prædicta motiua,quæ non posuit D.Gul.Et ista quę dicta sunt procedunt etiam, si officialis appo suerit in plica bullæ,expedita tali tpe, dummodo ex plumbo appareat de alio tempore. Vt concludit Rota hoc mēse Oct. 1539. in vna Salamantina præstimonij del Orbada,coram R.P.D.Marcello episcopo Marsicano. Nam in literis apostolicis Hieronymi de Arze actoris appositum fuerat plumbum Clementis, & tñ officialis in plica bullæ apposuit tpe Pauli III.hæc verba, hodie. expedita,&c. quo tpe considerato, expeditio videbatur facta post terminum ad articulandum. Tamen Domini non considera tis verbis officialis,iudicarunt bullam fuisse expeditam,quando fuit plumbata,& sic tem pore Clementis, & per consequens ante terminum ad articulandum.

Et quan uis signatura papę & Rota semp iuuerint possessores beneficiorum per appositionem prædictarum clausularum,ac ēt ipsos impetrantes per interpretationem proximē dictā sublevarunt:nihilominus excogitata postea fuit noua malitia per ipsos actores impetrantes, per quā prædictæ clausulæ eludebantur. Nam ex orquēt commissiones cum derogationibus sub hac forma videlicet, constitutionibus & ordinationibus apostolicis, regulisq. Cancellariæ apostolicæ S. V. illa præsertim qua inter cetera voluit,q̄ causarum commissiones,& inde sequuta literis apostolicis non confectis;nullius sint roboris vel momēti,cui specialiter & expresse placeat derogare,dummodo p̄fatus orator liter.s apostolicas super huiusmodi cōcessionis gratia expediri fecerit ante terminum ad articulandū in huiusmodi causa per ipsum oratorem obseruandum. Stante huiusmodi commissione, & ea signata prædicti solicitatores cauti hanc regulā confingunt. Nam citare faciūt reum ad dicendum contra commissionem, seruatoq. illo termino nihil aliud curant facere, ad effectum, vt ipse actor non cogatur expedire literas in termino ad articulandum,sed expectant q̄ reus citatus, qui forte propter dilationes huiusmodi suspensiuas timet in lōgum protrahi, prosequatur litem, & terminos obseruet,quod facere potest in vim cōmissionis obtentæ per actorem, cum sit iā effecta communis per productionem eius factam, & citationem ad dicendum contra, vt nor.Inn.in c.ex conquestione. de restit. spol.& Rota in decis.17.de dolo & contum. in nouis. Itaque isto modo non arctatur actor,quin post terminum ad articulandum tantūm, & seruatum per reum possit ipse literas expedire. Et processus interim factus valet, quia commissio prędicto modo impetrata non arctat illum ad expediendas literas, nisi ante terminum ad articulandum seruandum per ipsummet actorem, non autem asseruatum per reum, & sic contra intētionem prædictæ regulæ acta interim facta valebunt.Et quia verba commissionis ita sonant,á quibus non esset recedendum .l.nō aliter.ff.de legat.3.cum vulg.Ista tamē cautela malitiosa,iudicio meo, nō videretur tuta in Rota,quæ considerat potius mentem, quàm verba regularum,iuxta tex. in l. scire oportet.§.aliud. ff. de exc.tut. per quē tex. voluit Rota in vna Sagun.parochiali de Prados Redundos,pendente de anno 1535.coram me,q̄ regula Cancellariæ dans prærogatiuā plationis scriptoribus Apostolicis, nō intelligat̄ ꝯ̄tra familiares papæ,attenta eius mente,licet verba aliud pre se ferrēt.Et hoc ppea, quia scriptores Apostolici non sunt verè familiares,continui cōmensales,nec verè descripti,sed per priuilegiū: & ideo nō præferunt veris familiaribus papæ,cōtinuis cōmēsalibus,qui sunt veri familiares,& descripti. Prout antea bis fuerit conclusum in vna Barchinonen.canonicatus & præbend. inter Ioan.Cordellas,& Michaēlē Puig ver tēte corā R.D. Iacobo Simoneta de mense Nou.

Nou.1534. Sed in casu isto dici posset, quod ista cautela est contra mentem prædictæ regulę, quę facta est ad obuiandum fraudibus impetrantium, qui habentes solam signaturā, molestant possessores, vt laboribus & sumptibus fatigati, sic componere compellātur vel cedere iuri suo, ita à sensibus accessus & regressus expiscētur, vt in simili dicit tex. in c.fi.de rescr. Et ita manifestè fit per hoc fraus legi & præfatæ regulę. Nam amplexantes illius verba contra illius mentem & voluntatem statuentis faciunt, vt dicit tex. in c.fi. de reg.iur.lib.6.& in l.nō dubium. C.de legib. Malitijs igitur hominum indulgendum nō est, vt dicit tex.in c.sedes.de rescr.quia alias regula verbis, & non rebus imposita videretur: cōtra tex.in c.commissa. de elect. lib.6. Et ideo sunt aduertentes Referendarij, & præfecti signaturæ, vt illa verba deleant, videlicet per ipsum oratorē obseruandū, &c. posita post verba prædicta, Dummodo ante terminum ad articulandum, &c.

Et quod dictum fuit, actorem literas expedire dēre ante terminum ad articulandum, illud intelligitur de termino ad articulandū bene seruato, aliàs si ille terminus ad articulandum fuisset malè seruatus, & per consequens illa obseruatio termini esset ex nulla aliqua causa, aut ex defectu iurisdictionis, vel aliàs: tunc talis obseruatio termini nulliter facta nō obesset actori. Et ideo Rota isto casu inuenit remediū, videlicet, quod actor expediat bullas, & postea reiteret terminos ēt ad articulandum in vim bullæ Innocentianæ, vel virtute nouæ commissionis, & talis reiteratio termini ad articulandū facta post bullas expeditas sufficiet ad effectum prædictæ clausulæ, & ita sustinebuntur & valebūt acta, sententia & omnia alia ante literarum expeditionem facta, quæ nulla esse vigore dictæ regulæ videbantur: & licet de stricto iure verba cōmissionis simpliciter de obseruatione termini ad articulandum loquentis, dēnt intelligi de prima obseruatione, siue bona, siue mala: arg. l.boues.§.hoc sermone.de ver.sign.iūcto.§.semel.insti.quib. ma. non lic. Et per consequens expeditio bullę & acta facta post terminum ad articulandū etiam male seruatum non dēnt valere. Tamen Rota tēpore meo in vna Macloujen. prioratus de Frerremebo, coram R.P.D.Io. Clerici, D.Petro Vorto, & D.Paulo. Et in vna alia Nolana parochiali, coram me die Lunæ 7.Oct. 1532. inter Bartho'omæū de sancta Cruce, & quendam Falconē, episcopum Spicaten. Et ēt in alia Dolen. pro Marco Marmillon contra Palemzuela coram mē 12. Iulij, 1534 tenuit & conclusit cōtrarium, quia licet verba illa, Dummodo ante terminum ad articulandum, &c. posita in dicta commissione, intelligi possent de prima obseruatione termini ad articulādum quomodocunque facta: nihilominus, vt actus valeat, contrarium fuit conclusum. Multa .n. contra strictam interpretatronē iuris recepta sunt, vt actus valeat, quę aliàs non admitterētur, vt tradit Ias.in l.1.in 4.col.ff.de ver. obl. Fuit igitur conclusum, quod illa verba de obseruatione termini ad articulādum, dēnt intelligi de obseruatione valida, non de inualida, iuxta tex. in l.4.§.cōdemnatum.ff.de re iud.& l.quoties.ff.de ver. obl. & vtrobiq; latè Mod. Sic itaq; hoc casu Rota tenuit sufficere actori, quod ante illam secundam reiterationem termini ad articulandum, licet post primam nulliter seruatam, bullas expediuerit. Et ita iam hodie seruatur. Procedent igitē ea quæ dicta sunt, qñ prima obseruatio termini ad articulandum esset bona: nam tunc si literæ non fuissent antea expeditæ, omnia acta sunt nulla, nec sanantur per reiterationem dicti termini, nisi per specialem commissionem, & tunc refectis expensis, vt dicam inferius suo loco.

Et est vlterius notandum, quod licet regula requirat actualem expeditionem literarū ante dictum terminum, tñ sufficiet producere apud acta ante reseruationē dicti termini sumptum de registro literarum Apostolicarum bullarum, licet non producat dictā bullam: quia tale sumptum facit fidem in iudicio. Et ita tenet & seruat curia Romana, prout dicit Rota decis.621.incip. nota sum ptum.in antiquis. Quam sequitur D. Barth. Belenz. Rotæ auditor in tract.de char.subsi. q.113. Quo in loco ponit practicā hodiernam extrahendi dictum sumptum à registro in causa pendente in curia, & extra.

Considerandum est vlterius in dicta materia, quod in dicta commissione solet apponi, vt dixi, alia clausula per Alexandrinū inuenta, videlicet, quod interim beneficium ipsum ēt quo ad effectum regulæ de subrogandis, minimè censeat litigiosum, & sine tali clausula

hodie

hodie non datur commissio, posui rationem superius.

Sed vltra illa, quæ dixi, est vnũ aliud nõ tandum, q̃ cum mysterio apponitur in dicta clausula dictio implicatiua, Etiam, ante verbum quo ad, &c. Nam hoc factum fuisse arbitror pp multiplices alios effectus rei litigiosæ. De quibus per gl. in c. 1. de alien. iud. mut. cau. fac. & per doct. in c. 2. vt lite pend. Nam appositio illius dictionis implicat beneficium nõ remanere litigiosum in alijs casibus, ẽt quo ad regulam de subrogãdis, vt in rubr. C. ẽt per procuratorem. & ibi Bart. in l. 1. eod. tit. cum concord. vt tradit Dec. in l. cognitio. in 3. notab. ff. de off. eius. Implicat igitur dicta oppositio clausulæ ẽt plures alios casus, & operatur plures effectus notabiles in fauorem possessorũ, quorum beneficia modo prædicto effecta fuere litigiosa. Primus effectus est, quem implicat dicta clausula, ẽt quo ad effectum, &c. Quia possessor conuentus, non obstante prædicta lite sibi mota vigore dictæ cõmissionis, interim possessionem beneficij liberè in aliũ transferre poterit, nec reuocabitur per viã attentati: quia cessat tunc vitium litigiosi, ratione dictæ clausulæ, q̃ aliàs si non apponeretur clausula prædicta, inductum esset vitium litigiosi, quod prohiberet resignationem, iuxta ea quæ dicit decis. 3. sub tit. vt lit. penden. in nouis. & in antiq. decis. 3. eo. tit. cum alijs, quæ Fel. tradit in c. cũ I. & A. col. 5. de re iud. meminit ẽt Alex. in c. 1. nu. 74. cum seq. 3. q. 1. Prædicta ergo clausula inducit istum primum effectum in fauorem possessoris, & ex alia parte coërcet, & tollit fraudes impetrantium beneficia viuentium possessorum forte infirmorum, vel aliàs verisimiliter pp senium de proximo morientiũ, qui quidem impetrantes, videntes se nullũ ius fouere, sæpæ inducunt litem super illorum beneficijs, non ad effectum, vt illã prosequantur cum nullum ius habeant, sed quo ad hoc, vt ex tristi possessorum, euentu, qui, vt dixi, vel pp longum senium, vel periculosam infirmitatem sperãtur de proximo mori, beneficio regulæ de subrogandis gaudere, & vti possint: vt sic de non iure faciãt sibi ius, & priuent ordinarios patronos, & expectantes facultatibus illis à iure cõcessis, aut sal ẽ ipsi possessores sic citati ad curiam pp longitudinẽ itineris, & grauiũ impensarũ timorem, tædio litis affecti cogant̃ vel cedere, aut pensiones super dictis beneficijs dictis molestatoribus consentire, vel quod facilius factũ vidimus regressus illis & accessus ꝑcedant, prout tpibus Iulij & Leonis plures curiales hoc modo ditati sunt. Quib. fraudibus Martinus papa v. per suam ꝯstõnem extrauagantem, & nouissimè Hadr. papa vj. & deinde Paulus iij. per suas regulas obuiarunt, quas de non subrogãdis talibus ediderunt. Similem ẽt malitiam Bonif. viij. sustulit in c. fi. de renunc. lib. 6. de qua Alex. & Mod. meminerunt in l. filiæ. per illũ tex. ff. sol. mat. & reassumit Dec. in cõs. 130. col. fi. Et ideo ante prouisionem factam per prætatos summos põtifices opportuna fuit ista clausula quæ sustulit hunc morbum, & prouidit ne per huiusmodi cõmissiones induceretur litis pendentia, nec beneficia efficerẽtur litigiosa, quæ alias de iure per commissiones prædictas, & citationem executam inducebatur, vt not. in clem. fin. vt lite pend. quam ad hoc pro notabili allegat Abb. Panor. in c. gratũ. de offic. deleg. & alibi sæpe. Et licet, vt dixi, propter dictam clausulam factum sit, quòd lis non dicatur introducta quo ad reum, qui vigore dictæ clausulæ præseruatur ab hoc incommodo nę beneficia sua effecta sint litigiosa, erit tñ inducta lis quo ad actorem impetrantem, respectu cuius dicentur beneficia prædicta in sui præiudicium litigiosa, quod quidem preiudicium potest considerari quo ad tres effectus.

Primus, quia si ipse actor ante terminum ad articulandũ, dummodo post decretã citationem moreretur, tali casu censerentur dicta beneficia litigiosa in fauorẽ possessoris rei conuenti, & in odium actoris, adeò, q̃ ipse reus pessessor posset peti se subrogari, & esset locus regulæ de subrogandis in fauorẽ possessoris, & diceretur veralis. arg. eorum, q̃ dicit Egid. conclusione 380. quæ incipit, si faciens cõmitti. facit quod dicit idem Egid. cõclusione 545. quæ incipit, si pendente inquisitione, &c. Et ita ẽt in vna Toletana portionis tenuit Rota corã R. P. D. Petro Vortio 10. Nou. 1533. & hoc ꝑbat latè Fel. in c. sup literis. col. 6. vers. limita. 2. de rescr.

Secũdus effectus, dicta litis pẽdentia erit, q̃ de priuilegio impetrando pendente ista lite per ipsum actorẽ, ac quælibet aliæ gratiæ per eundẽ obtentæ in præiudiciũ posses-

foris aduersarij super eo, super quo lis pendet, non valebunt, non facta mētione de dicta lite: adeò, q̃ eadem lite durante nullum dicto actori commodū, nec reo incōmodū inducent. per ea quæ Old. dicit in cōs. 299. col. 2. & idē reus nihilominus excipere poterit de regula de non tollendo iure q̃sito, & vti alijs remedijs iuris, vt probatur in c. causam quę. de testib. Et ibi bo. gl. & in c. 1. & c. dilectus. vt lite penden. c. dudum. de priuil. cum sim.

Tertius effectus, quare dictus actor impetrans non pōt cedere ius suum alteri ēt ante dictum terminum ad articulandum. Et cessio quo ad ipsum diceretur facta litē pēdente, pñter posset talis cessio reuocari per reum possessorem tanq̃ attenta. cle. 1. §. si verò. vt lite pend. facit quod dicit decis. 10. tit. vt lite pend. in nouis, & quod dicit Egid. decis. 102. & ita declarat decis. 3. eo. tit. in nouis. q̃ voluit reum possessorem attentare si lite pendente in alium cedat, quod intelligitur qñ est lis quo ad eum, sed in casu isto non est lis introducta quo ad eum, nisi quatenus sit sibi proficuum, sed quo ad actorem est vera lis in eius odium, & hæc lis quo ad ipsum actorem impetrantem inducta fuit per solam commissionem ab eo obtentā, & citationem decretam ꝯtra aduersariū, licet illa in citati notitiam non peruenerint, vt dicit formaliter Ro. cons. 330. inc. circa primū. i. col. vbi dicit, q̃ cle. 2. vt lite pēdēte. volēs ad introducendum litis pendentiā, requiri, citationē in citati notitiam peruenisse procedit, nisi quo ad litis pendentiam introducendam ex parte agentis, quia sufficit quo ad ipsum actorem solius citationis decretum absque eo, q̃ facta fuerit citationis executio. Ratio istius dicti est, quia ex quo ipse actor certus est de cōmissione & citationis decreto, amplius certiorari non debet. vt in c. eū qui certus. de reg. iur. lib. 6. & c. ab excōicato. de rescr. cum simil. Et ita in vna Valentina parochialis de Pego p̃teritis annis corā R. D. Raynaldo Petrutio & in eadē postea coram R. D. Io. Mohedano, & in alia Cōchen. coram. tenuit Rota, vt dicā in reg. triennali. q. 51. & in reg. de annali. q. 47. Vlterius sciendum est, q̃ cōmissio literis non confectis non datur super duobus beneficijs, nisi contra vnum, & tunc ita demum si ambo beneficia sint eadem supplicatione impetrata ex psona eiusdem, quia tali casu vnica censet gratia, ex quo signatura dicit, fiat vt petitur, iuxta regulam cācellariæ 60. facit l. scire debemus cum mā. ff. de verb. oblig. nec sufficit tm̄, q̃ commissio super pluribus beneficijs sit contra vnum, nisi apponatur ista clausula, vnica supplicatione impētratis, & q̃ causa super vno iam est instructa corā auditore, qui est super mā bene informatus. Nam tali casu ne cōtinentia causæ diuidatur, cōmittitur causa eidem, aliàs non datur cōmissio. Ratio prędictoꝵ est, q̃a ex quo notarij Rotæ hodie cōmissiones singulorum beneficioꝵ sibi per turnum diuidunt, & emolumenta suorum officioꝵ ex regestris conficiendis super quolibet beneficio capiunt, si vna cōmissio plura beneficia contineret, & illa distribueret vni notario redundaret disparitas distributionis in præiudicium aliorum, pp maius lucrum, quod ille perciperet ex cōmissione continēte plura beneficia. Et posset hæc fraus procurari de facili nisi notarius talem commissionē continentē plura beneficia loco plurium cōmissionum sibi distribuendaꝵ computaret. Oportet igitur, q̃ isto casu verificētur coram auditore narrata in commissione, videlicet, q̃ illa beneficia sint vnica supplicatione impetrata, & q̃ causa alias sit coram eodem auditore instructa super altero ex illis beneficijs, nā huc modo commissio procedet. Et ista omnia procedunt qñ commissio continens plura beneficia est impetrata contra vnum. Secus si peteretur talis cōmissio super duobus, vel pluribus beneficijs, nō vnica supplicatione impetratis contra diuersos, quia talis commissio concedi non solet. Nam ex quo sunt plures diuersæ gratiæ in diuersis supplicationibus, debet pro vnaquaque obtineri specialis commissio, & de per se separata: argumento eorū, quæ dnī de pluribus capitulis cōnexis, vel separatis per doct. Mod. in c. translato de ꝯst. & per gl. in l. ēt. §. 1. ff. de min. per Bart. in l. Aurelio. §. idem q̃siuit. ff. de lib. leg. per Bal. in l. 2. C. de re iud. & in l. ampliorem. de appel. Nā clarum est, quod aliqua conceduntur rōne cōnexitatis, q̃ alias non ꝯcederent, vt not. Spec. in tit. de sent. excom. §. 2. vers. sed pone. Et facit tex. in l. eum actum. & quod ibi no. Bart. ff. de neg. gest. & in c. quanto. de iud. dixi in singul. meis super. l. quædam.

ff. de

ff. de acquir. re. domi. subreptis Patauij.

Postremò, quo ad hanc signaturā super dicta mā addo vnum videlicet, quod qñ processus est nullus, ex eo, quia literæ non sunt expeditæ ante terminū ad articulādum, vel ex alio defectu non datur cōmissio super validatione processus, nisi cū ista clausula, scilicet, parte legitimè citata. Nam licet sanētur defectus processus, tamen defectus citationis est insanabilis, etiam refectis expensis, & qñ in totum fuit omissa citatio. Secus qñ non fuit debito modo executa, quia nō fuit seruata forma. Nam talis nullitas cum clausula, dummodo ad notitiā citati peruenerit, solet sanari. Et tunc sufficit, ꝙ probeē de tali citatione notitiā habuisse, vt probat tex. in clem. causam. ad fi. de elect. Et tradit Rom. consl. 410. & Rota dec. 271. in nouis. Et inter modos probantes ꝙ sic citatus habuit notitiā, est vnus, videlicet, si postea misit procuratorē ad illam causam, vt ponit Egid. decis. 59. & alia 539. prout in mea Cōpostellana archidiaconatus contigit corā D. Paulo Capisucco per R. D. Io. Paulum ꝯfirmata anno præto. 1538. pro quibus vidēda sunt, quæ late scribit Fel. in c. cum ꝯtingat. de rescr. Istis ergo casib. sanaē defectus minus legitimæ citationis. Secus qñ in totū fuit omissa, quia tunc talis defectus, vt dixi, insanabilis est, vt probat tex. in cle. pastor. vers. ceterum. de re iud. Etiā si papa in commissione apponeret clausulā, supplentes defectus si qui forsan interuenerūt. nam intelligiē illa clausula quo ad defectus iuris positiui, puta contra solēnitates requisitas à iure, secus quo ad defectus iuris nālis, prout est citatio, vt dicit Car. in d. cle. in 3. notabili. & Abb. in c. 1. de trāslatio. referēdo Spec. in tit. de legato. §. nunc ostendendū. vers. 18. Et hoc quod dictum est, defectus iuris positiui tolli per dictam clausulā, procedit de iure cōi: tñ secundum regulas Cancellariȩ nō sufficit simplex clausula, supplentes in genere, nisi defectus explicentur, vel supplicatio signata fuerit per fiat, vt petitur, vt expresse dicit vna regula Cācellariæ posita infra nu. 39 & hoc dicit Alex. post alios per eū adductos in cōs. 195. incip. assumo. in 3. col. vers. dicit tñ. & in 4. col. vers. comprobatur. in 2. vol. Ex cuius dictis arbitror conflatā fuisse illam regulā. Et talis expressio defectuū adeò est necessaria, ꝙ ēt si dispēsatio ꝯcessa fuerit motu proprio, expressio defectuū requiritur, vt probat Andr. Sicul. in c. ab excōicato. in 2. col. de rescr. Tñ hoc dictum An. Sicul. iudicio meo vr̄ dubitabile, nisi illud intelligamus procedere in defectib. personatum, quia in defectu solemnitatis actuū nō videretur verū, ex eo quia talis defectus ēt in gñe per clausulam motu proprio, & ex certa scientia purgatur, vt probat Alex. in consl. 79. col. 5. vers. circa sextum, &c. lib. 1. & in consl. 3. in 2. col. vol. 6.

Et ista omnia de plano procedunt, quo ad defectus descendentes de iure positiuo, vt dixi, excepto vno casu relato per Card. in d. vers. ceterum. qui noluit, ꝙ per huiusmodi clausulam supplentes, non inducatur absolutio ab excōicatione, per cle. si summus de sen. excom. quod dictum est notabile, ex eo, quia talis defectus vr̄ esse iuris positiui, iuxta not. in c. veritatis. de do. & cōtu. & per Mod. in c. post cessionem. de prob. Tñ hoc ideo est, qa per illam clām non induciē aliquid extrinsecum, neq; dispensatio, neque habilitatio personaꝝ. arg. eorum, q̄ dicit Alex. in l. quidā consulebant. in 2. col ff. de re iud. Nec minus, vt dixi, Papa per dictā clausulā supplet defectum nālem, qualis est citatio: quæ dr̄ esse de iure nāli & diuino, vt ꝓbat Abb. in c. 1. de cau. pos. & prop. per bonas rōnes, quas latius cōprobat ibi Io. Rogerius de la Mota Mod. repetēs in 4. notab. hinc est, ꝙ per Papam nec alium Principē citatio tolli vel suppleri pōt, vt tradunt ibi prefati Mod. post Maria. in tract. cita. & Fel. post Inn. & omnes in c. quæ in ecclesiarum. de const. Imò ēt in casu in quo dispensare posset, non intelligitur vellere supplere defectum, nisi exprimatur, vt tradit Fel in c. postulasti. in 17. col. vers. tertius casus. de rescr.

Et quod dictum est de citatione, idē est in consensu quem Papa non pōt supplere: vt vult notab. Io. And. & Pan. in c. per venerabilem. qui fil. sint legi. vbi dicunt ꝙ Papa non pōt inducere matrimoniū supplendo consensum, cùm ille sit de iure naturali. Et eodem modo neq; signatura Papȩ solet supplere defectum mandati. Nā vbi processus est nullus, vel sentētia nulla, ex defectu mādati non potest talis infirmitas secundum stylum Rotæ sanari, etiam refectis expensis, iuxta tex. in c. in nostra. de procu. & in l. licet. C. eo. tit. nec iste defectus iustificatur,

ex eo, quia reus maliciosè tacuit, non opponendo in tpe exceptiones mandati,& sic dedit causam,vt actor laboribus & expensis fatigarentur, pp quod videretur eidem teneri ad expensas,iux.c.exceptionem. de except. Et quod notab.scribit Egid.conclusione 226.inc.in causa,&c.quia debet imputare sibi pars, quæ ante omnia non perquisiuit mandatū, nec excusatur si processit sine mandato pp culpam iudicis non requirentis in principio litis de legitimatione personarum,prout facere tenebatur,iuxta tex. in c.1.de accus.& in l.si quæramus.ff.de testa.& l. quidam referunt.vers.esse enim debet.ff.de iu.codic.& in l.si in diem. in prin.ff.de cód. & demonst. Nam,vt dicit gl.in l. vt liberis. C.de colla.in primis quærendum est de psonis, quæ ante omnia sunt legitimandæ p iudicem, qui potest & debet ex officio compellere procuratorem exhibere mandatū, ne ipse iudex laboret in vanum, vt dicit gl. not.in c.1. vers.absentia.de elect.lib.6.&ponit Roma.in cons.60. in fi. Nam ista culpa iudicis non excusat partem, quæ hoc ēt inquirere debuit.nam quilibet tenetur esse diligens in perscrutando & bene videndo q̄ sibi expediunt,prout faciunt Florentini,qui secundum Pet. de Anch. in cons.305.præsu muntur diligentes. Nam,vt dicit Ioan. Boccacius, Non ha dessere losco, chi ha da fa cō tosco. Et ideo talis negligentia sibi imputari debet: dicta ergo nullitas est insanabilis propter defectum cōsensus qui exigitur in mandato procuratoris. Hinc est,q mandatum per mille annos non præsumitur,vt dicit Bal.in l.1.C.de re.ali.non alie. & in l. 2. C.si ex fal.instr. & hoc pp defectū cōsensus.

Sed ista omnia limitantur non procedere, quando in actu antiquo mandatum enūciatur,nam tali casu mandatum præsumitur interuenisse,vt tenuit idem Bald.sibi contrarius in quodam suo consil. quod refert, & sequitur Curtius in cons. 67. Et ita secundum ista consilia iudicauit Rota per tres instantias in causa Tridentina confinium coram R. P. D. Iacobo Simoneta, de anno 1516. vt latissimè refert dominus Gul. Cassiod. in quadam decisione sua incip. lata erat sententia. quo in loco innumerabiles rationes ponit, propter quas motus fuit tunc Rota ad tenendum istam limitationē ad dictum Bald.in d. l. 2. quod etiam limitat Fel.in c.sicut. in 17. col. de re iudica. Et isto casu defectus mandati est sanabilis.

Et quod dictum est de defectibus citationis & mandati,quę regulariter in hac signatura iustitiæ non sanantur, idem est in defectu iurisdictionis & competentiæ, quæ nec ēt sanantur:quia vbi non est iurisdictio processus,& inde sequuta sunt nulla,non solum ex defectu consensus, sed etiam propter defectum solennitatis,quę non potuit coram alieno iudice interuenire,vt dicit Abb.& alij in c.significasti.in pen.col.de fo. compe. Et iste defectus iurisdictionis est tam infectus & scabiosus,q rescriptum sanans omnes, & quascunque nullitates.non comprehendit sub illa generalitate verborum defectu iurisdictionis, vt tradunt Doct. post gl. fi.in clem.1.de sequestr. pos. & fruct. Nam iurisdictio est lapis angularis iudicij, de qua in primis & ante omnia constare debet,vt in c.cùm in iure.de off. delegā. Hinc euenit, q licet contra tres sententias conformes non possit opponi aliqua exceptio, donec sententiæ fuerint executæ.clem.1.de re iud.non tamen excluditur exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis, secundum Doct.ibi.& hoc videtur sēt qui Cald.in cons. 8. tit. de re iud. & tenet expressè Pet. de Anch. in consil.68. excellens domini. in 3. col.& illam gl.d.cle.vnicę sequitur Soc.con sil. 274. col. pen. cum pluribus concord. vt scribit Decius in consil. 38. circa primum. col.5. facit quod in simili dicit Bart.in l. 1. §. hoc interdictum. ff. quod vi aut clam.

Isti igitur tres effectus enumerati, videlicet, iurisdictionis, citationis vel mandati, sunt veluti tres illæ infirmitates insanabiles,veluti podagra,rabies, & lepra, iuxta illud Ouidij 2. de Ponto.

Soluere nodosam nescit medicina podagram,

Nec formidatis auxiliatur aquis.

Aliæ tamen nullitates per signaturam facilè sanantur,adiuncta illa clausula, Refectis expensis, vt exemplum ponit dominus Gulielmus in collectaneis decisionum,decisio. incipien. firma est propositio.

Et eodem modo reparantur, per istam signaturam iura partium, quæ fuerunt à principio litis inualida, si lite pendente superueniat bonū ius. Nā tali casu facilè obtinetur cōmissio, q auditor attento bono iure ora toris

toris ꝓcedat sup hoc nouo iure exẽplificat. Ge in cõs. 79. & Ro. cõs. 299. & Egi. cõs. 35. q talis cõmissio erit iusta & honesta, ex eo, quia ſm iuris dispõnẽ possum lite pendẽte acquirere mihi ius bonũ, ẽt post cõclusionẽ causæ, ut dñi prædicti Doct. & notabiliter firmat idem Egid. in dec. 662. dec. 102. declarando, ut ibi per eũ, qui ponit practicam citãdi ad dicendũ cõtra ista iura nouiter producta. & idem dicit Abb. in c. fi. ut li. pend. cum cõcor. ut scribit Dec. in c. 1. in 2. col. de confir. util.

Sed aduertẽdũ est, ꝙ ista quæ dicit Egi. & prædicti Doct. de plano procedunt in beneficialib. secus tamen in profanis, quia in illis ius de nouo emergẽs post conclus. in causa censetur obuenire post sententiã: & ideo requiret nouũ iudicium, & nouam telam. ut dicit Bar. in l. si mater. §. eandem. in fi. ff. de excep. rei iud. cum conc. ut tradit Alc. in cõs. 56. inc. uertitur lis. in 2. col. & cons. 150. col. fi. lib. 5. & ideo prima terminorum obseruatio hoc casu nõ sufficeret, ut dicebat Egi. quia in profanis requirit, ꝙ ius illud obuenerit ante conclus. in causa, ut tradit idẽ Alex. in cons. 177. uiso themate. col. fi. lib. 5. Declarando tñ, ut notab. scribit Paul. de Cast. in l. si necessatias. §. fi. ff. de pig act. & aliquid ꝓ eudẽ in l. cũ. uir. ff. de usuc. Et isto casu putarem in euẽtũ in quẽ Papa per commiss. suam mandaret, auditori, ꝙ ex eisdẽ actis procederet, attento bono iure post cõclusionẽ acquisito, ꝙ læderet aduersarium, & uti posset exceptione reg. de nõ tollẽdo ius quæsitũ, ut Ro. dicit in cons. 176. col. pe sicut iudex q̃ admitteret articulos post terminũ, diceret me grauare, ut in dec. 27. in nonis. de quo in dicta reg. mẽtionẽ feci, saltem hoc negari nõ posset, qui nouũ ius acquisiuit, deberetur alteri cõdẽnari in expẽsis, qui frustra toriè usq; ad cõclus. fecit illũ litigare sup malo iure. nam si à principio bonum ius produceret, forte pars nõ cõtenderet, sed liti cederet, nec laborib. & impensis frustra grauaretur. Ex quo igitur temere fecit illum litigare, iustã litigãdi causam habuit, & ideo uidetur eidẽ cõdẽnãdũ in expẽsis: argu. l. eum quem temere. ff. de iudic.

Hoc tñ limitat not. ſm dist. Bar. in l. nõ põt, ff. de iud. ut ibi ꝓ eum. Secũdò limita hoc ꝓcedere, qñ ille idẽ qui incepit, & mouit litẽ sine aliquo iure, & acquisiuit nouũ ius post cõclu. causæ, esset qui ſnĩam in fauorẽ canonizatoriã noui iuris reportaret, secus uerò si alius in locum eius ꝑ eius obitũ subrogatus illã obtineret, qa tali casu cessat rõ d. l. eũ quẽ temerè. qa hoc casu cõdẽnatus nõ põt de isto subrogato cõqueri ꝙ eũ temerè & frustratoriè fecerit litigare usq; ad causę cõcl. & ideo pœnã quã merebat primus litigans, nõ debet iste subrogatus ĩcurrere, quia non uidet subrogatur quo ad pœnã, q̃ accidentaliter ꝓuenit, ad ius de ꝓbat in l. itẽ ueniunt. §. cũ prædiximus. ff. de pet. hær. facit l. 1. ff. de in lit. iur. præsertim, quia in bñficialib. creator nouũ ius per subrogationẽ Papæ, & nõ transfundi tur illud idẽ qđ habebat defunctus, ut tradit Io. An. in c. si tibi absenti. de præb. li. 6. & in c. 1. & 2. ut lit. pend. eod. lib.

Et secũdũ hoc esset dicendum, ꝙ subrogatus per commissionẽ ad prosequutionẽ executorialiũ teneret de nouo petere sibi decerni executoriales, licet iã fuisset decretę ꝓ defuncto, & ẽt deberet eas de nouo intimare cõdẽnato, licet defunctus eas iã intimasset, quia si illud est accidentale, in subrogatũ non transfunditur, præsertim quia si in eo creatur ius de nouo, debet intelligi cũ qualitatibus suis ut nihil habeat ex antiquo. Tñ in istis duob. casib. contrariũ tenuit Rota in vna Autien. monasterii de Ossera corã R. D. Io. Paulo Ptolomæo, ꝓ reuerẽdiss. Card. Farnesio Vicecancellario. Nam in dicta causa uoluit Rota post plures informationes aduocatorũ & pro positiones causę, ꝙ executoriales iã decretæ in personã defuncti, nõ deberẽt de nouo decerni ꝓꝓ subrogatũ, ẽt si illæ fuissent decretæ uigore ſnĩæ latæ ꝓ cõtradictas, à qua fuisset appellatũ à die notitię, quæ appellatio fuerat deserta, adeò ꝙ Dñi uoluerũt, ꝙ iudex primus exeq posset executoriales priùs decretas: Pro qua decisione ultra alia, fuerunt alleg. ea quæ Bar. & Ias. tradũt in l. tale pactũ. §. qui prouocauit. ff. de pact. & Fel. in c. ex parte. el 2. in an tep. col. de resc. Et ita Rota conclusit, quo ad istud primũ caput, die 17. Martii 1538.

Tñ circa hoc est aduertẽdũ, ꝙ ista procedunt, nisi post appellationẽ & restitutionẽ

 latæ

latæ fuisset una uel duę sniç cõfirmatoriç primæ fuiæ, q trãstulissent in rẽ iudicatã, quia isto casu decernẽdæ essent nouæ executoriales, nec signatura cõcederet cõmissionem, ꝙ fit locus primis executorialib. decretis uigore primæ sententiæ. Ita dicit D. Guliel. Cass cõclusum fuisse in signatura iustitiæ ipso præsente. Ratio fuit, quia per restitutionem euacuatæ fuerunt primæ executoriales, & impedita executio capitulo suscitata. cum gloss. de restitu. in integ. cum vulg. ergo requiritur, quòd de nouo decernantur uigore ultimarum sententiarũ, quia actio nõ nascitur ex prima sententia, sed ex secundis, ut not. Bar. post glo. in l. eos, in uer. iniustam. C. de app. cũ aliis concor. ut scribit domi. Gul. in quadã decisione incip. habueram sententiã &c.

In secundo uero capite, uidelicet, qñ iã prius fuerat, per defunctũ facta intimatio executorialiũ cõdẽnato, nũquid subrogatus ad ꝓsequutionẽ executorialiũ debeat iterum de nouo eas principali cõdẽnato intimare, fuerunt uariæ inter dominos opin. Nã quidam dicebant requiri intimationẽ de nouo, ex eo, quia plura poterant per cõdẽnatũ contra subrogatũ opponi, q fortè nõ militabãt cõtra defunctum, iuxta ea quæ dicit Car. in cle. 1. de seq. pos. & fruct. adducebaẽ ad hoc ẽt dec. Rotæ. 320. licet in causis. in nouis. quæ uoluit nouã gratiã intimãdã reo ẽt contumaci ꝑ ꝓ prædictã rõnem, quia fortè poterit eã de subreptione impugnare, præsertim, quia hic agitur de priuãdo à beneficio, & de incurrẽdis censuris, quo casu qñ de priuatione agitur gratia noua intimari debet de nouo, ut dicit decisio Rotæ 750. in antiq. Et ideo domini in una Crem. pensionis Prioratus dixerunt necessariam fuisse intimationem, non obstante notitia rei uaga qñ agebatur de incurrendis censuris, & priuatione bñficii uigore bullæ expeditæ, quo casu certa & indubitata notitia & citatio personalis requiritur, iuxta no. per Fel. in c. qm. §. porrò. col. antep. ut lit. non contec. & in c. cũ contingat, col. pen. de resc. & tenet Ro. in cons. 481. inci. in casu præmisso, in 2. dubio, & ita iudicauit Rota in d. causa Crem. corã dño Christophoro Panig. die 19. Dec. 1529. sic uidebatur hic dicendũ.

Tamen istis non obst. Rota in d. casu determinauit, non requiri intentionem executorialium iterum fieri reo condemnato, ex quo iã fuerãt prius intimatæ, sed sufficere eas intimari eius procuratori apprehenso in curia. Ita conclusit & iudicauit Rota in eadem causa Aurien. coram eodẽ d. Io. Paul. 23. Ian. eo. anno 1538. Voluerũtttñ dñi ꝙ ꝓcurator, cui scdo loco intimari debebãt executoriales, posset petere dilationes ad partes ad consulendũ dñm.

Non obst. modo decisiones superius in contrarium alleg. uidelicet, decis. 750. in antiq. quia illa decisio procedit in princi pali gratia priuationis, secus in accessoria: vñ si reus fuisset citatus ĩ negotio principali, & pendẽte lite obtenta esset gratia si neutri continens priuationem, sufficeret illam intimare procuratori domino litis in curia apprehenso ita tenuit Rota in una Conuersana Archipresbyteratus coiã me mense Feb. 1534. & ita limitarunt dictam decis. 750. Nec obstat dictum Card. in d. cle. 1. & decis. 320. quia illa procedũt in gratiis obtentis lite pendente ante sententiam, secus in negotio executiuo, quia ne per friuolas exceptiones forte requirẽtes altiorem indaginẽ executio impediatur, facta prima intimatione, non requiritur alia, & ratio est, quia illa exceptio subreptionis uel inhabilitatis quę opponi poterat in causa illius decis. 320. extinguitur per transitum in rem iudicatam, ut dicit Abb. post Innoc. in c. constitutus, uers. extra gl. de resc. facit l. fi. in fi. C. de ord. cog. Nec minus obst. decis. nouissima facta in d. causa Crem. quia ibi prius non fuerat facta aliqua intimatio, prout hic quo casu intimatio principalis requiritur sed hic sufficit, ꝙ secunda fiat procuratori.

Est tñ ulterius aduertendum circa prędictam regulam 29. q requirit expeditionẽ bullarum præambulã iurisdictioni, quia illa regula procedit in literis super quib. ius actoris principaliter fundatur: secus uerò esset in iure opitulatiuo ad ius principale, ut sunt gratiæ, perinde ualere, nouæ prouisiones, & alia hmõi, quia si tales gratiæ non petuntur canonizari, nec illarum uigore aliquid adiudicari, non requirunt literarum expeditionem, & in talibus regula

gula non procederet. Imò si bullæ super il lo iure, quod petitur canonizari, essent ex peditæ cum mille defectibus, satisfactum uidetur regulæ, prout superius in quæst. dixi. Nec obstat, ꝙ in commissione inest ta cita conditio, quæ aliquando etiam in si gnatura moderna exprimitur, uidelicet, ꝙ ita demum iurisdictio detur, quatenus lite rę prius fuerint expeditæ, quæ cõditio in forma specifica impleri deberet, iux. l. Mæ uius. & l. qui hæredi. ff. de cond. & dem. qa rñdetur, leges illas procedere in conditio nib. dandi, secus in conditionib. faciendi, ut hic quia possunt tunc cõditiones in for ma æquipollenti impleri, ut patet in l. in conditionib. §. si patronus, eo. ti. & limitat latius illas. ll. Mod. Galiaula in l. i. §. si stipu lanti. ff. de uer. obl. notabiliter Dec. in rub. de prob. in antep col.

Cõfirmatur ista opinio ex his quæ quo tidie in signatura iustitię in simili casu pra cticantur, uidelicet, qñ causa pensionis cõ mittitur cum clausula absque retardatio ne solutionis pensionis. Nam illa clausula concedit ēt auditori iurisdictionem sub cõ ditione, quia illa uerba, sine retardatione, sunt ablatiui absoluti, quæ resoluuntur in conditionem, vulg. l. a testatore, ff. de cõd. & dem. Adeo ꝙ iudex nõ posset procede re, nisi prius soluta pensione. Et tamen il la conditio recipit limitationem & decla rationem ex interpretatione signaturæ, & Rotæ similem casui præcedenti, uidelicet, nisi ex productione bullæ reseruationis ip sius pensionis resultaret exceptio, per quã iuste denegari posset solutio, quia tali ca su non diceretur retardari, & iudex siue au ditor procedere poterit, etiam non facta solutione, per ea, quæ dicit Bart. in l. i. §. & parui. ff. quod ui aut clam. Et est aduer tendũ, ꝙ isto casu signatura dat commis sionem constito de bono iure, ut iudica uit Rota annis præteritis in una Toletana præstimoniorum coram me pro do. Petro Pacheco coram Io. de la Ray. quæ senten tia postea confirmata fuit per R. P. D. Mar cellum. Et ille casus fuit magis difficilis, quàm iste de quo agitur, ex eo, quia ibi D. Petrus fuerat iam prius condemnatus per auditorem cameræ ad soluendam pensio nẽ, & nihilominus data fuit illi commis sio, ꝙ constito ex eisdem actis de bono iu re, & non iure aduersarii, ego procederem sine illa clausula absque retardatione.

Et per prædictam doctrinam Bar. in d. §. & parui. fuit etiam in signatura decisus alius notabilis casus in proposito, ut refert D. Ant. de Burgos Hispanus in quibusdã notis signaturæ, uidelicet, quidam Titius habebat facultatem transferendi pensio nem, quã faciebat sibi Gaius beneficiatus ex forma bullæ, cum hac tamen conditio ne, ꝙ qñ Titius pensionem in alium trans ferre uellet, deberet prius infra tres men ses intimare sibi translationem fiendam, alias trãslatio esset nulla. Accidit, ꝙ Titius non facta aliter intimatione Gaio transtu lit pensionem in Martinum, Martinus ad ueniente termino solutionis petit pensio nem sibi translatam à Gaio debitore, con tra quem recusantem soluere commisit causam cum dicta clausula sine retardatio ne. Gaius negat se teneri ad pensionem, ex eo, quia sibi infra tres menses nõ fuerunt intimatæ bullę translationis, ut cauebatur in bulla. Martinus replicabat Gaium nõ es se audiendum ante solutionem propter il lã clausulã cõmissionis, sine retardatione solutionis pensionis, fuit conclusum in si gnatura Gaium audiendũ, & esse dandam illi commissionẽ directam eidem audito ri, ꝙ constito de exceptione illa Gaii resul tante ex inspectione literarum, non tene retur interim soluere: uerum, quia super hoc multum contendebatur, fuit de con sẽsu partiũ sic modificata cõmissio, cũ hac clausula, uidelicet, data tñ cautione in for ma depositi depẽsione soluẽda ĩ euẽtũ suc cũbẽtiæ, & sine ista clausula cõmissio fuisset cõcessa, si pars vltro cautionẽ nõ obtulisset.

Et est aduertendũ, ꝙ licet Inferiores a papa possint super beneficiis pensiones imponere in casibus notatis per Paulũ Ro manum in tract. Pensionis, q. i. nu. 10. 11. & q. 4. nu. 10. & habetur in c. pastoralis. de his quæ fi. à prel. & in c. nisi ubi Abb. in fi. de præb. Tñ in illis pensionibus de stylo si gnaturæ non solet in cõmissionib. apponi d. clausula, sine retardatione secus est in pẽsionib. impositis per papam. Rõ diuersi tatis est, quia inferiores a papa non pñt, ni si certis casib. & causa expressa imponere

pensiones, quę non transeunt ad successores, ut no. Io. Bapt. de S. Seuerino in tract. præb. q. 4. & doct. in c. extirpandæ, § fi. de bend. Et quia dubitari potest, an pēsio imposita fuerit ex iusta causa, & in casib. permissis, ppea in talibus pēsionib. impositis per inferiores à papa, nō ponit̄ dicta clausula, quia non est honestū, ꝙ ilico sine aliqua discussione habeaut executionē paratā. Sed in papa non attinet dubitare de potestate, cum omnia possit. ideò pensiones ab eo impositæ non possunt recipere dubium quin ualeāt, ideo debent statim exequi, & propterea in eis apponitur dicta clausula, & ita fit differentia inter superiorem & inferiores. Et quia ēt est honestū, ꝙ pēsio assignata ex mādato papæ debeat magis efficaciter solui & impleri, q̄ imposita per inferiores. arg. c. si qñ. de rescr. Præterea est aduertendum circa dictā clausulā sine retardatione, ꝙ qñ prædecessor meus diu non soluit pensionē, datur commissio super inualiditate pēsionis sine dicta clausula sine retardatione. Ratio est, quia est præsumptio, ꝙ pensio fuerit extincta, cū non sit uerisimile, ꝙ tanto tempore neglexerit eam petere, arg. c. super hoc. de renu. Et ideo præsumitur eam habere pro derelicto, iuxt. not. per Abb. in c. contigit, de dolo & cōt. Et ista p̄sumptio est fauorabilis ecclesiæ, quæ sic liberatur a seruitute, & benignior reputatur in dubio illa interpretatio quæ pro libertate facit. c. pen. de re iud. Hinc est, ꝙ licet impositio pensionis requirat autoritatem papę, & partium obligationem, quia grauatur beneficium seruitute, ut in c. prohibemus, de censib. cassatio tñ, siue liberatio pēsionis fieri pōt sine autoritate papæ, sola simplici cedula, ut dicit Alex. in c. Agatosa. 63. dist. cuius dictum approbatur à Rota.

Est & alius casus in quo nō apponit̄ d. clausula, uidelicet, qñ successor committit causam nullitatis pēsionis. impositæ suo prædecessori per arbitros a colliti gantibus electos, pro quo facit dictum Roman. cons. 369. in 4. dubio. in 2. col.

Est & alius casus in quo d. clausula sine retardatione poni non debet, uidelicet, qñ unus imposuit pēsionē, puta centū ducatorū super plurib. beneficiis suis. Nā si postea ille moriat̄, & beneficia diuidātur in plures, & pensionarius uelit quēlibet possessorē beneficii insolidum ad soluendum pensionem conuenire, sub prætextu, quia pēsio habet executionē paratā, & obligatos oēs, sicut obligatio in forma cameræ, nihilominus nō dabitur ei cōmissio sine retardatione. Rō est, quia possessores beneficiorū non tenentur ad totā pensionē insolidum, sed pro rata. Vt conclusit Rota die 16. Martii 1534. corā D. Io. Clerici in una decis. per dictū Abb. in c. constitutus, per illum tex. de rel. dom. Et quousque iudex cognoscat, q̄ sit rata pensionis, & discutiat ualorem omnium beneficiorum, pensio nō pōt dici liq̄da, ideo nō debet dari clausula sine retardatione. Et eodē modo qñ Eps imponeret pensionē super beneficio iurisp. laicorū sine patronorum consensu, quod uidetur posse facere dummodo nō trāseat ad successores, ut no. gl. in c. ad hęc: de off ui. & licet Præp. in c. qñ. uers. qd si rector. sentiat cōtrariū, tamen iudicio meo non debet concedi dicta clausula, quia potest dubitari de potestate imponentis pensionem, per dicta Rochi in tract. iurisp. in uerbo honorificū. in 3. q. & interim pensio non debet habere executionem paratam.

Et eodem modo est dicendū in casu in quo peteretur pensio a beneficiato, qui fecit plures impensas in recuperando beneficio, & eius possessionē & vult ꝙ pēsionarius cōtribuat. Nā licet contribuere nō teneatur, nihilominus quia hoc recipit pbabile dubiū pp diuersitatē argumentorū, q̄ possent fieri de. l. 2. §. si conseruatis, circa fi. & l. amissę, in fi. & l. nauis. ff. ad l. Rho. de iac. Et quia semper debet solui pensio donec declaretur nulla. c. querelam. de elec. pp istas probabiles dubitationes non debet dari clausula sine retardatione. Et idē esset, qñ ille i quē trāslata ē pēsio, ī aliū eā de facto trāstulisset de cōsēsu bñfic. qa hoc casu clau. sine retardatione nō debet dari.

Est tñ unū aliud notandū, ꝙ de stylo signaturæ in casib. in qb. dat̄ d. clauf. sine retardatione, debitori ob nō solutionē pensionis, non cōceditur bñficiū, c. Odoardus.

Tamen ad hoc est aduertendum, ꝙ putarē ergo stylum istum procedere. qñ debitor pensionis concessisset eius impositioni

ni personaliter. Nam tali casu ex quo in eius consensu inest iuram. & obligatur in forma cameræ, nõ esset honestum postq̃ habet beneficium, ad cuius regressum se obligauit, ob nõ solutionẽ, ꝙ iuuetur exceptione dicti ca. Odoardus. uel alia simili, ꝑ ea quę dicta sunt, quia potius debet dimittere & restituere beneficiũ quod accepit. Nã nõ est honestũ, ꝙ retineat beneficiũ, & ꝙ nõ soluat: aliàs facile illi dareẽ ocacsio & ansa peierãdi. Nec isto casu si denegaẽ il li auxiliũ dicto cap. Odoardus. fit illi iniuria, quia scienti & uolẽti nõ fit fraus neq; iniuria. vulg. c. scienti. de reg. iur. lib. 6. Et quia iuramẽtũ est personale, debet per ipsum iurãtẽ impleri in forma specifica. c. de bitores. & c. ad nostrã de iureiur. Sicut etiã uidemus, ꝙ beneficiũ illius cap. nõ datur, ẽr cõdẽnato per tres sententias, ut cõclusit Rota in vna Senen. corã D. Christophoro Panigarola. 10. Decembris 1529. per not. per Bal. in l. 1. C. qui bon. ced. poss. Aretin. & Ias. in §. fi. instit. de action. sed prædicta non militant quando cõsensus per alium est præstitus. Hinc est, quòd de stylo Rotæ & curiæ quando quis cõsensit personaliter reseruationi pensionis sub solitis censuris & pœnis, illas censuras & pœnas incurrit, si in tempore non soluit etiam si ne aliqua alia literarum intimatione. Secus est quando consensit per alium, quia tunc requiritur intimatio, prout in una Ladisladien. canonicatus, & præbendæ iudicauit Domi. Guliel. Cassiod. de mense April. 1521. super quo latissimam decisionem ipse scripsit, quę incipit, dubitaui in vna, &c. quam non curro referre.

Est bene uerum, quòd aduersus debitorem pensionis per prædecessorem imposítæ, posset procedi per uiam commissionis in uim monitorii per auditorem cameræ ad solutionem pensionis absque alia intimatione literarũ, tamen non posset contra illum procedi ad pœnas, uel censuras, nisi, ut præfertur, personaliter consentiret, de quo quidem stylo etiam meminit idem D. Guliel. in quadam alia decisione signaturæ posita inter decisiones Rotæ, quæ incipit, proposui etiam commissionem, &c. ubi quasdam super hoc rationes assignat, quæ possunt ibi uideri.

REGVLA DE SVBROGANDIS colligantibus.

Item, idem dominus noster litium succindere cupiens anfractus, & ne nous colliigantibus adversarii dentur, prouidere, voluit, statuit, & ordinauit, quòd quotiens deinceps aliquem super quouis ecclesiastico beneficio colliigantem in iure uel ad ius (si quod forsitan eius aduersario in dicto beneficio competierit) subrogari concesserit, dummodo præfatus colliigans in dicto beneficio intrusus non sit, nec super eo contra dictum aduersarium postquam illud per triennium pacificè possederit, lis. tunc mota fuerit aliorum quorumlibet de præmisso. iure, siue tunc vacet, vel tunc vacauerit, impetrationes. (Hæc verba addidit Leo. 10. vel concessionis etiam motu proprio) infra mensem ante concessionẽ huiusmodi factæ, nullius sint roboris vel momenti. Hadrianus 6. & S. D. N. Paulus 3. hæc verba quæ sequuntur, addiderunt, videlicet: Et nihilominus fe rè Pauli 2. & Innocentii 8. ac Hadriani 6. Romanorum pontificum, prædecessorum suorum vestigiis inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia illorum præsertim, quibus aut propter senium, aut infirmitatem imminet vitæ periculum, impetrant, ut illis decedentibus, tãquam colluigantes in illorum iuribus facilius subrogentur: voluit ut deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in casibus præmissis, vel similib. impetrauit, aliquo modo subrogetur, ac subrogatio, & gratia si neutri, si nulli, seu nouæ prouisionis, aut perinde valere, taliter impetranti nullatenus suffragetur, quod etiam strictißimè obseruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionẽ ex quibusuis criminibus, & excessibus forsan perpetratis, etiam si vsque ad diffinitiuam sententiam, quæ tamen in rem non transiuerit iudicatam, processum foret.

PRAEFATIO.

Origo istius regulæ antiqua est, à Io. 23. initium habens, qui duas in ista materia regulas condidit salutares, non tamen omnino concordantes cum nostra moderna. Nam prima eius regula disponit, ꝙ nullus collitigans ualeat subrogari in beneficio, uel ad ius collitigantis uacans per eius obitum, contractum matrimonii, ingressum religionis, uel alium casum nisi, prius auditori causæ de collatione sibi facta, uel alio colorato titulo docuerit, aut saltem iurauerit causam ipsam non malitiose,

tiose,nec fraudulenter,sed purè, & bona conscientia inchoasse:ipsiq; etiam audito ri hoc ipsum ex uerisimilibus coniecturis ita uisum fuerit, quo casu ad prædictam subrogationem procedat. Alioquin prædicta subrogatio, commissio, & quæcunque inde sequuta, nullius uoluit esse momenti, q̄ habere locū uoluit & in causis per appellationē indecisis pēdentib. Hæc in summa prima regula cōtinebat, ad quam adaptat decisio Egidii.116.incipiēs, si petens.

Secunda eius regula habet aliquā similitudinem cum nostra moderna: nā uoluit idem Io. Papa.23.ꝗ subrogatus in ius collitigantis præferatur alteri non collitiganti habenti prouisionem sub eadem data. Et idem uoluit seruari in gratia si neutri.

Primā regulam Ioannis, Martinus V. innouauit. de secunda uerò nullam mentionem fecit, sed aliam ipse diuersam regulā ab illis duabus regulis fabricauit, quæ fuit publicata nono Cal. Nouēbris, anno eius tertio. In qua uoluit, subrogationes, uel gratiam si neutri ad beneficia, uel ius collitigantis non ualere, si apparuerit ipsos impetrantes cum sola & nuda supplicatione possessorem ipsum in causam traxisse, quas tanq̄ fraudulenter & dolose obtētas, irritas & inanes decernit, ac nullius esse uoluit roboris uel momenti. Ex qua q̄dē reg. postea idē Martinus extrauagātem quādā perpetuam fecit, quam habeo inter antiquas non impressas, quæ incipit, cum non nulli. quę plenior est quàm illa, de qua miror doctores nullam fecisse mentionem quod fortè accidit, quia extrauagantes ex quo extra certum corpus singulariter uagantur, solent de facili permutationes pōtificum obliuioni tradi (ut experiētia quotidiana experimur) etiam in multis extrauagantibus impressis accidit, quæ facilè ignorantur. Itaq; ista extrauagans ex quo nō reperitur correcta, hodie in causarum decisionibus allegari posset. Et quia eius decisio rationabilis & utilis uidetur & pauci eam habent, hic ad uerbum inserere libuit. Tenor talis est: Cum nonnulli super beneficiis ecclesiasticis eis, ut uacantibus, conferendis, gratias obtinuerint, quarum uigore literis apostolicis de sup̄ non confectis possessoribus illorum litem mouisse. & eos in causam traxisse dicūtur, & cō sequenter possessoribus ipsis defunctis in ius eorum, & ad possessionem huiusmodi beneficiorum, lite pendēte subrogari, aut aliàs in forma si neutri, ꝓuideri obtinuisse, non discusso seu uiso, an gratiæ ualidę, seu inutiles fuerint, seu an super eis literæ apostolicę potuerunt aut debuerunt expediri. Nos talib. fraudib. obuiare cupientes, & omnes, & singulas literas subrogationū, seu in forma si neutri, seu alias lite pendēte, super talibus beneficiis per nos decætero concedendas, in quibus non appaiet impetrantem alias quàm nuda supplicatione possessorē in causā traxisse, tanq̄ dolosas & fraudulentas, uolumus & decernimus irritas & inanes. Hæc sunt quæ super ista materia edidit Martinus.

Eugenius quartus nullā regulam super hoc fecit, nec prædictarum aliquam innouauit, sed sub silentio transiuit. Sed Nicolaus V. regulam istam eo uerborum tenore, quo nunc in modernis regulis describitur, primus omnium introduxit.

Moderni uero pōtifices, ut Leo, & cęteri ad illā regulam Nicolai, unam clausulā addiderunt, nam post uerbum impetrationes, posuerunt hæc uerba, uel etiam concessiones motu proprio, &c. & hoc fecerunt, ut tollerent dubitationem, de qua hic disputat Glossator propter uerbū impetrationes, quod uidebat excludere gratias motu proprio concessas, iuxta l.1. & quæ ibi not. C. de peti. bon. sub. lib. 10. cū inter illas sit magna diuersitas, ut in cap. si pluribus. de præbend. lib. 6. Hadrianus papa 6. solus hanc regulam, sicut & plures alias mutauit, sed potius limitauit. Nam uoluit hanc regulam locum non habere in impetrantibus beneficia uiuentium seniorum aut infirmorum, uel per priuationem aliquorum, in quib. casib. noluit subrogationes, aut gratias nouæ prouisionis, uel si neutri, ualere. Et quidam dicūt hoc ideo factum fuisse, quia ante istam prouisionem Hadriani expeditū erat, subrogationes factas de infirmo, uel sene ualere, ex eo, quia per citationē factam contra tales infirmos, uera litis pendentia inducebatur, in qua erat de iure subrogationi locus, ut dicit hic Felyn. Hadrianus tamen subro

subrogationem ualere noluit. Tamen hęc inuentio aut limitatio ad istam regulam, licet tempore Hadriani nouiter prodierit non fuit Hadriani, sed Marti. v. qui quandam aliam super hoc extrauagātē fecerat. Cuius tenor talis est: Quorundam, &c. Sed nonnulli ambitionis ardore feruentes, in diuersis regionibus, uiros ecclesiastica beneficia obtinentes fortè senio, uel infirmitate confractos explorant, ipsosque super criminibus: & delictis falso deferūt, & obtinent rescripta iudicib. directa de priuando prętextu taliū criminū beneficiis huiusmodi, & eisdē delatorib. prouidēdo, & cō sequēter eos senes & infirmos, uigore cōmissionis huiusmodi, super delatis criminib. citari faciant, nihil, aut parū amplius prosequentes, & deinde post eorum obitū beneficia huiusmodi prætextu citationis factæ, litigiosa prætendentes, & nullū præter Romanum pontificem posse conferre uacantia tanquam litigiose impetrata, & procurant se in ius defuncti subrogari, aut eadem eis beneficia conferri, uolentes talibus insidiis & fraudibus obuiare, ex quib. etiam aperitur uia machinationis in mortem. Perinde declaramus per citationem huiusmodi, aut alium inde sequutum processum citra priuationem citati beneficia minimè litigiosa, neque litem super his pendente censeri, si per annum steterint, quod litem per citationem continue prosecuti. Quinimò de beneficio huiusmodi ꝑ obitū possessoris per illos, ad quos alias dispositio ꝑtinet, liberè posse disponi &c.

Ex ista quidē extrauagāti apparet limitationē Hadriani fuisse antiq̄, quinimo ipse idem Martinus per duas alias extrauagantes constitutiones constituit, ꝙ si quis moueret litē, antequā prius sibi ius cōpeteret siue haberet titulum ad beneficiū super quo ad litem mouit, esset inhabilis ad illud beneficium, ac possessori in ius uocato condemnaretur in expensis, dānis, & interesse. Statuit ēt, ꝙ per quācūque litis pēdentiā in Romana curia, in qua nō fuerint seruati oēs termini, & doctū de iure actoris ꝑ suorū iuriū ꝓductionē post annum à dte præsentataꝫ cōmissionis, & omnis eius lis, huiusmodi fuerit introducta, nō cēseatur beneficiū sic liti affectū, quin ꝑ illū, ad quem alias collatio & dispositio ꝑtinet, possit libere ꝓuideri. Et licet hoc Hadriani additam tū prius Martini 5. fuerit, ut superius dictū est, & alias salutare videat, nihilominus Clemens 6. de hoc Hadriani additamēto nō curauit, sed secutus est Leonē fratrē eius patruelē, nihil aliud regulā addēs. Sed Paulus papa 3. nūc feliciter uiuēs, Hadr. in omnib. est imitatus. Et licet isti pōtificis inter se uarii uideātur, oēs tñ in effectu ad eūdē finem tendūt, & in regulis suis cōcordāt, exceptis limitat. Had. & Pauli. 3. Et ideo ego eūdem finē secutus, regulā ipsam iuxta cōem literam in libris Rotæ scriptā cōmentabo. In reliqs uero faciā, prout oportunum uidebitur.

Illud tñ ante oīa nō est omittēdū, quia deseruite poterit ad multa inferius dicenda, ꝙ regula ista (ut ex eius ꝓœmio innuit) est fauorabiliter amplianda, ex quo emanauit ad tollēdū & amputādū litiū anfractus, iuxta vulg. l. ꝓpetandū. C. de iudi. de quo latius in reg. de annali, dicā. Postremo ꝓ intelligētia dicēdorū ꝑmittendū est, ꝙ duo sunt genera subrogationū. Primū est ꝑ obitū collitigātiū. Et si sunt plures collitigātes, superstites oēs possunt se infra mensem hic in regula designatū subrogari facere, & hoc genus subrogationis nō deberet cōcedi, eū derogatione istius regulę, alteri q̄ collitigātib. nisi ꝓ cardinalib. ut dicā super hoc latius infrà 15. qō. quod procedit qñ bñficiū uacat in curia, quia tunc eū difficultate hodie cōcedit derogatio, nisi ttansactū fuerit interim notabile tps, puta duorū uel triū mensiū, intra qd̄ uerisimile est collitigātē fuisse in negligentia: sed si collitigās moreret extra curiā, daē subrogatio, ēt ꝓ nō collitigāte sine derogatione regulæ. & ita se habet usus & stylus signaturæ. Secūdū genus subrogationis, est qñ collitigās lite pēdēte, cedit ī aliū tertiū nō collitigātā, & isto casu hodie subrogatio cōcedi solet, eū derogationē istius regulæ, & addit in supplicatione dūmodo nō cedat ī potētiorē & quatenus sit vera lis, ut de hac dicā infrà in 1. q. & in 11. 12. & 14. q. Si uerò cessio facta est ꝓ collitigātē lite pendente, nō in tertiū, sed ī collitigāte, & isto casu nō rēqrit derogatio istius reg. neq; apponunt in ista subrogat. pd. claus. qa ī effectu nō dicitur

Et ista quæ dicta sunt de cessione non facienda in potentiorem, limitantur non procedere, qñ vna snia fuisset lata procedente collitigante, quia tali casu posset collitigãs pro suo libito in quemcunq; renuntiare, & derogatur regulæ. Ita fertur dixisse Bo. me. Triuultium tenuisse Rotam. Et ita reperio fuisse decisum, quod est valde notandum: tpibus tñ meis non accidit iste casus, sed nõ vr sine rõne illud dictum, quia qñ collitigãs sniam pro se habet, omnis præsumptio malitiæ, cessat, ꝙ ppea in potẽtiorem cesserit, quia diffidebat de iure suo, quod melius facere sperabat, constituendo collitiganti duriorem aduersarium. arg. l. qui stipendia. C. de proc. Et sentit Abb. post Spe. in c. 2. in 2. col. vers. aduerte tñ ad vnum dictum notabile, &c. de alie. iud. mu. cau. fac. Et ad hoc facit bene tex. in l. fi. insti uta. §. fi. ff. de inoffi. test. vbi pp primam sniam debet quis ali. ab hærede, et pendente appellatione, vbi alias non deberet ali, vt in l. qui de inoff. eod. tit.

Sed est aduertendum, ꝙ ista snia debet esse lata contra oẽs collitigantes: non aũt sufficeret si contra vnum tm̃ proferretur, alio in lite remanente: vt in notabili casu proponebatur diebus præteritis in Rota, in vna Ilerd. parochiali de Alcaras coram R. P. D. Marcello, quæ fuit postea concordata, quẽ pp eius singularitatem referam casum. Quidam Antonius Carreres prætẽdens hre ius super dicta parochiali, cõmisit causam ɔtra quendam Ludouicum Castellar, & Dionysium Molner, & contra ambos seruauit terminos. Tñ quia Dionysius non comparuit, nec misit procuratorẽ, Antonius obtinuit sniam per audientiam contradict. ɔtra Dionysium, præstita cautione, Ludouico in lite remanẽte, de restituendo beneficio, cum fructibus in euentum succũbentiæ, prout quotidie de stylo fieri solet. Accidit, ꝙ d. Antonius obijt, & d. Ludouicus obtinuit se subrogari tertia Nouembris anno 1. Pauli. Quidam Carolus de Marchionibus ẽ: sub eadẽ data sibi prouideri per obitum Antonij de dicta parochiali obtinuit, in cuius supplicatione erant hæc verba: Et cum derogatione regulæ de subrogandis, quo ad dictam parochialem tm̃, attento ꝙ d. Antonius defunctus super illam rẽ iudicatã reportauit, Fuit diutius disputatũ, & dubitatũ in Rota, vtrũ dicta derogatio regulæ p̃iudicaret d. Ludouico, contra quem Anto. non obtineat rem iudicatam, super quo casu cõsulti fuere Abbreuiatores de parco maiori, qui dixerunt Papam consulendum Tñ ꝙ ipsi non expedirent super tali derogatione bullam cum prædicta derogatione. Sed eã postea longo interuallo d. Dionysius per cameram expediuit, cum derogatione regulæ, & sine illis verbis, ꝙ Antonius rem iudicatam reportasset, &c. Et ideo Rota remisit bullam ad corrigẽdum. & ita postea concordarunt. Ita se habuit facti series, sup qua plura dicta fuere.

Mihi tñ pro nunc vr, ꝙ bulla legitimẽ expẽdita, cum omnibus clausulis contentis in supplicatione, non officit Ludouico, qa papa non voluit cõcedere Carolo, nisi tm̃ ius Antonij qui cõtra Dionysii sniam obtinuerat: ius verò Ludouici papa non tetigit, qa saluum manet, vt prius: nisi dicamus, ꝙ in hoc grauatur Lud. quia sibi debetur subrogatio per obitum collitigãtis ex priuilegio istius regulæ, quæ prohibet nouos collitigãtibus aduersarios dari, vt litium sit finis. Ita ꝙ Ludouico debebatur ius Antonij, nõ Carolo. Tñ hoc non sufficit qñ papa expresse derogat huic regulæ, q põt hoc facere. Nã nulli iniuriam facit si suo iure vtitur, præsertim, quia non tollit ius ipsius Ludouici per dictam derogationem, Nec obstat, ꝙ ius Antonij debebatur Ludouico collitigãti, per prouisionem istius regulę, quia respõdetur esse verum non nata derogatione, qa constat papam ius Antonij posse dare cui velit, dũmodo nõ præiudicetur iuri dicti Ludouici. Experietur igitur Ludouicus de iure suo, & si apparuerit esse melius, iure Antonij obtinebit: sin autem non erit melius, prout si Antonius viueret, & litem prosequeretur, vtique succumberet. Ita & cum Carolo periculum faciet.

Inuenta est tamen modernis temporibus vna cautela ad euitandam istam regulã casu quo non daretur illius derogatio. Nã procurabam clàm, ꝙ vnus tertius non collitigans in quem cedere intendebam, hoc beneficium litigiosum impetraret, & causam contra me possessorem committeret: nam tali casu cessio facta in illum nouum collitigantem valebat, & sic satisfactum erat regulæ. Et idem est, qñ ille in quem cedere volebam, impetrat gratiã si neutri, & postea faciat sibi cedi p possessorẽ, nam cessio valet.

Et

Et tñ isto modo deluditur verus collitigãs. Quibus fraudibus & cautelis regulę Hadriani,& S.D.N.Pauli III. hodie subueniunt & occurrunt,quæ fortè pp hmōi technas ema narunt,quamuis d.reg. Hadriani dicat hoc prius Paulum II. & Inno.8. præuidisse. tñ ego in regulis illorum nũ inuenio,nisi forte regulæ ad partem fecerint, quæ vt audio solent imprimi in modernis decis.Rotæ.vt cunq; sit,hodie illis fraudibus satisfactũ est.

QVÆSTIO II.

QVæro, vtrum ista regula habeat locũ extra curiam coram ordinarijs & legatis?

SOLVTIO. Gloss.hic col.fi.tenet rñam in illis hře locum,cum sit vniformis rõ quo ad omnes,iuxta cl.1. de.elect.cũ vulg. Nec obstat,q̃ verba regulæ innuunt eam in papa tm̃ loqui, vt patet in illis verbis subrogari concesserit,&c. Quia rñdet Glo.q̃ exẽpla non restringunt rñm. Nam si papa per istã rñam imponit sibi legẽ, à fortiori imponere intẽdit alijs inferiorib.vt in cl.1. de reliq.& vener.sanc.cũ sĩlibus de qb. hic p eũ.

Adde pro ista opinione, quia qñ regula est fauorabilis,recipit latissimam interpretationem,etiam ad casus non expressos.c.1. vbi glo.in verb.Italiæ. de temp.ordin.lib.6. gl.in c.statutum de præb.lib.6. cum vulg. vt scr. Ias.in l.fi.ff.de in ius voc.Sed regula ista est hmōi: igitur erit latissime extendenda. Quòd sit hm ōi, apparet ex eius proœmio, ibi,litium cupiens succindere anfractus,&c. Nam omnis constitutio abbreuians & auferens lites,iudicatur fauorabilis,& bonũ publicum continens,vt dicam in regula.de annali.q.2. Et clarum est,q̃ odia restringi debent,& fauor ampliari,vt dicitur in vulgata regula iuris,odia.Concludo igitur,q̃ quicunq; inferior à papa, qui potest subrogationem collitigantis concedere, sub regula ista comprehenditur tanquam fauorabilis.

Est tñ aduertẽdum, q̃ licet ista rña debeat seruari extra curiã: in Britannia tñ non hẽt locum,pp constitutionem Callixti, vt dicit hic Fely. Quid aũt illa ꝯstĩ cõtineat videre non potui. Reliqua,quæ in gñe super hac qõne dici pñt,dixi in proœmio regularum, quæst.2. & in reg.de infirmis resign.& alibi sæpe,vbi hanc similem questionem repeto.

QVÆSTIO III.

QVæro,nunquid regula ista procedat, qñ ille,qui cõmisit causam literis non expeditis, petit se subrogari per obitũ illius, contra quem causam cõmisit,& in iudicium vocauit?

SOLVTIO. Iste casus decisus olim videbatur per regulam Martini 5. de qua in euidentialibus feci mentionem. Sed licet regula expirauerit per eius mortem: rõ tñ remanet:ex qua idem dicendum vř,videlicet,q̃ regulæ nõ sit locus, quia vbi nulla est lis,dici non põt aliquis collitigans,sed committens causam literis non expeditis, cum non tribuit aliquam iurisdictionẽ per eius cõmissionem, vt dicit reg.29. infra eo.non potest dici ibi esse litem, vbi nõ est iudiciũ. Nam priuatio præsupponit habitum,& vbi non est habitus, neque priuatio.c.ad dissoluendum.cum vulg.de despon.impub.& vulgo dicitur,nõ entis nullas esse partes,l.eius. cum similibus.ff.si cert.petat. Regula igitur ista de collitigantibus loquens, istum casum non comprehendet.

Tamen contrarium potest de facili sustineri ex eo,quia negari non potest per commissionem & citationem decretam & executam,litem induci, & beneficium effici litigiosum quo ad partes, licet quo ad perpetuandam iurisdictionem iudicis sufficeret solum decretum citationis, iuxta gl. in cle. 2.vt lite pẽnd. tradit Abb.in c.fi. col.fin.de offic.leg. cum concor. traditis per Glossatorem in regula de annali.vbi dicam,& latius dixi supra in reg.proxima.q.fin.Executio igitur & notitia citationis est illa, quæ constituit duos collitigantes. Vbicunq; igitur ista concurrunt,regula locum habebit. Nec obstat,q̃ iurisdictio est nulla literis nõ expeditis, qa illud procedit ex post ex parte iudicis, quando de d.reg.29. opponeretur ad effectum, vt in causa ad vlteriora nõ procederet, sed à principio iurisdictio valida est,& citationis decretum,& executio: qua quidem executione facta reus comparans potest excipere de d.reg.29. & iurisdictionem annullare,sed iam manet prius beneficium litigiosum:& hoc procedit,quando est datum de d.reg.29. Cæterum,si de illa non exciperetur, res de plano procederet. Et ideo non abs re signatura apponit in commissionibus,quibus petitur causa cõmitti literis nõ expeditis, illam clausulam, Dummodo ante terminum ad articulandũ literæ expediantur, & q̃ interim beneficiũ non

non censeatur litigiosum quo ad effectum regulæ de subrogandis, vt dixi in præcedenti regula. Clarum igitur est, quod si subrogatio tali casu non valeret, frustra illa clausula apponeretur, quod non est dicendum.

Præterea, quia videmus per commissionem, literis non expeditis, & per citationẽ vigore illius decretã & executam, adeo beneficium effici litigiosum, quod citatus non potest postea regula de triennali iuuari, vt tenuit Rota in pluribus causis, quas in dicta regula enarrabo. Ergo si beneficium est litigiosum, debet habere locum subrogatio.

Prædictis tamen non obstantibus prima opin. est verior, quam tenuit Rota, vt attestatur quidam Moder. Sabin. in quibusdam apostillis d. reg. 29. asserens se habuisse ab Alexandro de Cesena, tunc antiquo & practico procuratore.

Et ista opin. ratione efficaci comprobatur, quia quando opponitur de reg. illa 29. clarum est omnia acta retro facta per iudicem cum tota sua iurisdictione esse nullius momenti, vt alias sæpe iudicauit Rota, & dicam in reg. de annali & de triennali. Et per consequens cum citatio decretã nulla fuerit, non potuit inducere litis pendentiam, vt in vna Syracusana Rota conclusit in d. regula de annali. vbi ponam: non enim præstant impedimentum, quæ de iure non sortiuntur effectum, vt dicit regula iuris, & tradit latè Fel. in c. ex tenore. de rescr. vbi igitur lis non est, subrogatio locum non habet, sed simplex prouisio. Et regula ista, quę in lite fundatur, hoc casu non procederet. Faciunt ea, quæ dicam inferius in 8. q. Nec obstat, quod frustratoria fuisset clausula illa, quæ quotidie in commissionibus ponitur, etiam quod beneficium non censeatur litigiosum, quo ad effectum istius regulæ, quia respondetur non esse per hoc superfluam, quia apponitur ad maiorem declarationem: & ea, quę ad magis dilucidãdam mentem impetrantium fiunt, licet tacitè insint, superflua non dicuntur, vt in l. qui n utuam. ff. man. & in l. quæ dubitationis. ff. de reg. iur. cum alijs de quibus per Mod. in l. testamentum. C. de test. & quia magis teneri & obseruari solent, quæ specialiter repetuntur, quàm quę in generali probatione sunt dicta, vt dicit tex. in cap. si aduersus. de hæretic.

Et ista interpretatio vtilis est reipublicæ, quia sic per eam lites rescinduntur, & finem capiunt, quæ per nouos subrogatus suscitãtur. Nec obstat quod lis mota per illum qui tẽpore commissionis literas expeditas nõ habuit, sufficit quo ad impediendum cursum regulæ de triennali: quia respondetur, hoc non esse omnino sine dubio. Sed posito, quod ita sit, prout D. Saganta antiquus procurator retulit, suo tempore iudicatum fuisse in Rota, vt dicam in d. reg. de triennali tamen illud procedit, non ex eo, quia per talem cõmissionem dicatur introducta lis, cum clarum sit, litem non fuisse introductam obstante d. reg. 29. sed ex eo, quia per talẽ molestiam definit ille qui conuenitur, esse pacificus, quę quidem qualitas pacificæ possessionis rẽquiritur in d. reg. de triennali. quã quælibet molestia facti interrumpit, vt dicunt doct. in cl. gratiæ. de rescr. Et secundũ hoc, aliud est esse beneficium litigiosum, aliud nõ esse pacificum: quia stãt ista simul, quod non sit pacificum, nec litigiosum. Verum quia ista, quæ mihi satis solida non videntur, in regula de annali, in illa q. An citatio nulla interrumpat pacificam possessionem, latius attingã, ideo ad ibi dicta me remitto.

Primo pro prædicta opin. facit, quod in fortioribus terminis, præteritis annis deciderat Rota in vna Hipporigien. parochialis coram D. Nicolao de Aretio de mense Iunio 1521. in qua causa Rota voluit litem motam per non habentem mandatum, tñ ratificatam p dominum, post mortem collitigantis nõ proficere ad effectum istius regulę quę requirit veram litem, imò fortius non proficere, etiam si ratificata esset post sententiam ante obitum collitigantis: per ea quæ dicit decis. 1. ti de proc. in antiq. Et per dictum Cald. in c. cum o im. de off. del. relatum per Fely. in c. causam el j. in pen. & vlt. col. de iud. Et reassumit D. Gul. in Coll. decis. 213. Si igitur hoc casu, vbi alias communis opin. tenuit valere ratificationem quo ad introducendam veram litem, Rota tenuit non sufficere ad concedendum subrogationem iuxta formam istius regulæ, quantò fortius subrogatio locum habere non debet in casu nostro, quando nulla fuit iurisdictio, citatio, nec processus inde secutus, obstãte dispositione d. reg. 29. Cum igitur non dicantur tales collitigantes, in ea regula locum non habebit.

Et

Et est aduertendum, q licet vbi nulla est lis, non sit dare verum collitigantem, pñt tñ sic nulliter in iudicio contendentes appellari aduersarij: & statuta loquentia de aduersarijs, habebũt locum in istis: vt tradit Dec. in c.1. in 2. notabili. de iud. & est text. & ibi not. Dec. in 2. not. in c. cæterum. de rescr.

Postremò quantum attinet ad illam clausulam, Dummodo literæ ante terminum ad articulandum expediantur, de qua superius aliquid dixi, videnda sunt, quæ latiùs scripsi in regula proximè præcedenti.

QVAESTIO IIII.

QVæro, vtrum illa verba hic posita, videlicet, Dummodo in dicto beneficio collitigans intrusus non sit, &c. comprehendent illum subrogatum collitigantem, qui obtinuit possessionem, vigore executorianũ sine intimatione, vel citatione facta parti condemnatæ?

SOLVTIO. Plura possent hic disputari ĩc pro vtraq; parte dici, ex quo mñ est secũ dat tñ vt studeam breuitati quãtum possum, sine aliqua disputatione concludendũ, est illum nõ comprehendi sub dictis verbis regulæ. Et ita Rota in vna Brix. parochialis coram R. P. D. Iacobo Simonetta de mense Martio 1521. conclusit. Quia ille, qui executorialium possessionem capit, non dr verè intrusus. Rõ est, quia qñ à snĩa appellari nõ põt, quia trãsiuit in rem iudicatam, snĩa põt executioni mãdari sine al qua citatione partis, vt not. Bar. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & in l. meminerint. C. vñ vi. qui alleg. Innoc. in c. cùm super. de re iud. & ista opinio est cõis, vt dicit Alex. in d. §. in venditione. & sequuntur Mod. post Abb. in c. cùm causa. eo. tit. præsertim, quia hodie in executorialibus fm stylum Rotę apponitur cla, q ppria auctoritate capi possit possessio. qui stylus adiuuatur d. Bart. in l. iustè. ff. de acq. pos. ita q qui facit lege concedente, non dr peccare, nec per cñs intrusus dici potest: quia qui habet titulũ coloratum ad aliquid faciendum, intrusus non dr, vt tradit Fel. in c. in nostra. de rescr. ergo non cõprehenditur sub dispositione istius regulæ. Et pro ista parte plura argumenta & motiua scr. D. Gul. in Coll. decis. f. 206. decis. incip. graria subrogationis. quæ non curo referre, cùm ibi videri possint, ex quo eius Recollectæ iam in manibus omnium curialiũ versantur, & mortis mei non est transplantare dicta aliorum de charta in papyrum.

Et licet ista de iure ita procedant: tñ Rota nescio quo pacto introduxit illum ita possessionem, sine præambula intimatione executorialium capientem, quodammodo attentare. Nam possessio reuocatur in pristinum statum. Ratiõnem ponit Fel. in c. ad probandũ. col. 4. de re iud. Tñ iudicio meo ille non attentat, vt est decis. 317. incip. item si pro spoliato. col. 2. in not. tenet Philip. Perus. in c. eum qui. §. j. de præb. lib. 6. Fel. in c. cum causa. de off. dele. & in c. de cætero. de re iud. & ita refert Ang. de Cessis se obtinuisse in vna Toletana spolij, vt eũ refert Iac. de Nigris in quibusdam apostillis ad illam decis. Tñ p stylo Rotæ optimè facit decis. Rotæ 101. incip. nota q vbi aliquis. in antiq. & decis. 23. in not. Et si hodie delerentur illa verba, Propria auctoritate posita in executorialibus, stylus Rotæ magis iustificaretur: sed ẽt si non deleantur, põt sustineri, per tex. in c. si beneficia. de præb. lib. 6. Iunctis dictis præ dictæ decis. 101. Sed ẽt stante in stylo Rotæ pro vero, licet capiens possessionẽ per executoriales dicatur quasi attentare: tamen intrusus non dicetur, ex quo habet titulum coloratum, & sufficit, secundum Abb. in c. cùm nostris. de conces. præbend.

QVAESTIO V.

QVæro, quid si aliquis litigat cum familiari alicuius Cardinalis, qui lite pendente, moritur, vtrum subrogatus in iure, vel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis & tituli Cardinalis, vel ab eo cõsensum petere, iuxta formam reg. 30. infrà eodem editæ in fauorem cardinaliũ?

SOLVTIO. Glossat. in d. reg. 30. in 4. col. & h. c col. pen. ponit quæst. in terminis, & post plura concludit, q talis subrogatus non astringitur seruare contenta in d. reg. de impetrantibus beneficia per obitum familiarium cardinalium. Ratio est, quia de beneficijs litigiosis nullus inferior se intromittere põt, nisi solus papa, vt dr in c. 1. & 2. vt lite pend. lib. 6. Et tale priuilegium non reperitur concessum cardinalibus in d. reg. neque hic excipitur iste casus: ergo dicemus sub regula comprehendi. Et pro ista parte faciunt alia motiua, quæ scr. Glossat. in d. regul. 30. quæ non curo referre: satis est, q ita hodie seruat Rota. & Gl. in d. reg. dicit etiã

Rotam

Rotam ita iudicasse, ut in dicta regula 30. latiùs dicam.

QVAESTIO VI.

QVæro, nunquid uerba istius regulæ, ibi, iuris, uel ad ius, possint uerifica ri, seu habeant locum in iure ad rem, quod competebat defuncto?

SOLVTIO. Istam q. reperio disputa tam per Collectarium in c. accedens. de concess. præb. Et tandē concludit cum opi. Pe. & Bo. uidelicet locum non habere sub rogationem: & per consequens non erit locus isti regulæ. Ratio prædictorum est, quia per obitum habentis ius ad rem, tale ius euanescit, ex quo non fuit solidatum in persona sua. Et propterea tale ius de uoluitur ad alios expectantes, quia est ius in spe tantùm consistens. Et secundū hoc de illo beneficio, ad quod defunctus ha bebat ius ad rem, non erit prohibitus or dinarius disponere, nec patronus præsen tare, quia per obitum illius nihil dicitur uacare. secus autē de iure. Et ideo ex istis infertur, quòd non habet locum subroga tio in tali iure ad rem: & per consequens regula non procederet. Nam illa uerba po sito hic in regula iuris, Vel ad ius, debent in dubio intelligi in potiori significatu, sicut intelliguntur in l. i. §. in perpetuum. ff. si ager uectig. Ista est opi. Collectarii per me ita declarata.

Tamen contrariam opi. puto ueriorē, ex eo, quia tex. in c. 1. ut lit. pend. lib. 6. pro hibet aliquem disponere super iure colli tigantis, & tamen illud ius, de quo ibi tex. loquitur, uerificatur in iure, quod præsen tationem solam tribuit, ut dicit Cald. in consil. 1. ut lit. pen. cum conc. ut scribit Ro chus Curtius in tract. iur. pat. in uerbo, ho norificum. q. 13. Et tamen negari non po test per præsentationem tribui tātum ius ad rem, & non in re, ut tradit Abb. in c. quod autem. de iur. pa. Et idem Abb. & ibi latius Mod. in c. cum Bertoldus. de re iud. Ergo eodem modo habebit locum in tali iure ista regula.

Breuiter pro declaratione istius q. de iu re ad rem distinguendum est, prout late dixi in regula de non tollendo iure quæsi to, q. 1. ubi plures species distinxi, & secun dum illos modos facile colligi poterit, utrū habeat locum regula. Nam in iure quæsito per præsentationem collitiganti defuncto, puto procedere istā regulam ex quo factum est beneficiosum litigiosum, de quo patronus non potest præsentare, per super. us dicta. ut in d. c. 1. Et ideo pa pa liberè de illo disponere poterit: & sic est dicendum ne aliis iuribus ad rem con siderabilibus, de quibus in dicta regula di xi. Primam tamen opi. sequitur Bonif. Ro tæ auditor in clem. 1. in 4. col. uers. 3. con clusio. ut li. pend. ubi latius diuagatur, cu ius rationes mihi satis applaudunt. Sed quia casus pendet, non me extendam ulterius.

QVAESTIO VII.

QVæro, nunquid regula ista habeat locū quā agitur ad priuandū aliquē benefi cio suo in forma iuris, ut uidelicet quia commisit homicidium, uel ob non solu tionē pensionis, uel aliis similibus causis?

SOLVTIO. Iste casus accidit tpe Six ti in una Lugd. præceptoriæ, in qua plu res egregii uiri pro utraq; parte cōsuluerūt, inter quos fuit Ioachimus de Narnia, tūc primarius aduocatus. Et iterū ēt casus acci dit in alia Hispal. pręb. ut refert hic Gloss. col. 5. ubi dicit Rotam tenere regulā isto casu locum non habere. Rōnem adducit: quia talis causa nō est beneficialis, s'm gl. in uers. finita. in c. 2. ut lit. pend. li. 6. quia priuādus pōt qñcunq; uult renuntiare an tequam priuetur, & hoc procedit s'm eū, qñ pp illud crimen beneficiatus, contra quem causa committitur, esset priuandus beneficio. Secus, si esset priuatus ipso iure quia tali casu putat Glossator locum esse subrogationi. Subdit tamen Glossator col. fi. intellexisse à quodam clientulo suo ob tinuisse in primo casu subrogationē. Nā li cet ille, qui priuari petit, antequā priuet, renūtiare uel permutare possit, tamen a papa subrogario peti pōt, antequā benefi ciū uacet isto modo: ut si contigerit prædi ctū priuandum, lite hmōi pendente, mori uel cedere, quod tali casu dignetur impetrātē ad illud subrogari. Hæc sunt quæ Gloss. dicit.

Tamē aduertendū est, quod distinctio Glos satoris de priuato ipso iure, uel per sentē tia, hodie in practica uera non est: quia li cet magna sit differentia inter unū casum & alium, ut ego latius prosequar in regu

la de annali q.42.tamen quo ad effectum istius regulæ nulla est differentia,ut patet ex regulis Had.6.&S. D.N.Pauli 3.qui hoc in indiuiduo declararunt innitentes stylo curiæ.Et ratio est in promptu, quia regula ista loquitur quãdo causa est beneficialis,quia agitur super titulo beneficii, ut patet text. unde non potest aptari ad casum priuationis, in qua de titulo beneficii non agitur, sed de punienda persona beneficiati propter delictum commissum meritò gl.in d.c.vt lit.penden. & communiter Doct. ibi uoluerunt talem causam non esse beneficialem,sed prophanam.

Et ista ratio militat,siue aliquis debeat beneficio priuari,siue sit ipso iure priuatus: quia licet à lege priuatio ipso iure inducta sit, non propterea beneficium uacat de facto,quia requiritur declaratoria sententia,& amotio à possessione, ut in c. cũ secundum,de hær.lib.6.& in c.licet episcopus,de præb.eod.lib.& talis priuatus ipso iure posset ante sñiam declaratoriã possidere pacificè per trienniũ,& defendi regula de triennali, ubi latius dicam, & tamen mortuus collitigans, de cuius subrogatione loquitur ista regula, hoc facere non posset. Hinc est, ꝙ in husmodi lite priuationis de stylo gratiæ non dantur, si neutri,uel si nulli. Regula igitur ista simpliciter loquens de uacatione, debet intelligi & interpretari secundum mentem iuris communis, uidelicet de uera uacatione iuris & facti,ut in c.eum nostris, & c.literas. de concess. præb. & ibi notant omnes:non autem de uacatione iuris tantũ, alias absurdum esset dare subrogationẽ ad beneficium uiuentis,ut in c.i.de conce. præb. non enim solet dari subrogatio ex stylo curiæ ad beneficium uacaturum, sed postquam uacat de iure,& de facto,c.2.de concess.præb. Cum igitur in casu nostro tempore impetrationis in forma iuris nõ uacet omnino ius collitigantis, nec constet papæ certitudinaliter de uacatione propter delicta, sed speratur uacatio ex euentu litis, præcedentibus legitimis probationibus, nec uerificentur uerba regulæ,quæ de collitigante defuncto loquũtur.meritò regula ista ad istum casum adaptari non potest, quæ loquitur quando subrogatio sub isto prætextu petitur,quia impetrans est collitigans super beneficio & sic cessant mens & verba regulæ: præsertim,quia ab usu patrisfamilias, & ut appa ret ex text.regulæ,subrogatio non datur, nisi in casu successionis uel obitus. Et tamen sub istis casib. casus priuationis non comprehenditur,ut tradit Fel. post alios, quos ibi alleg.in cap.in nostra.in 37. corol.de rescrip. Et dicam latius in regula de impetr.benefi.per obitum famil.Cardinalium.Et ita pro ista parte, tẽpore meo, ego ex consilio dominorum iudicaui in vna Auinionen.canonicatus die ultima Ianuarii 1532.in qua agebatur ad priuationem ob non solutionem pensionis,& conclusum fuit,illum qui ob prædictam causam non solutionis pensionis priuari petitur, priuilegio regulæ istius non iuuari, nec etiam quo ad sequestrum,quia tali casu non procedit cle.1.de seq poss.& fruc. ut singulariter declarant domini in decis. 4.de seq.poss.in nouis,quæ est repetita in antiquis,num.394.Limitantur tamen ista, quæ dicta sunt,non procedere, quando iã esset lata una sententia priuationis, quia tali casu locus esset subrogationi. Ratio est,quia per sententiam prouidetur de beneficio,ut in cle.auditor de rescr. Et ideo practici in supplicatione priuationis apponunt, uel apponi faciunt istam clausulam,& cum decreto,ꝙ si priuandus metu priuationis post accusationẽ,& inscriptionem beneficium huiusmodi in alterius q̃ oratoris fauorem resignauerit, iudices nihilominus ad executionem literarum priuationis procedere possunt, perinde ac si resignatio huiusmodi minime facta fuisset.Et Referendarii solent addere postea hæc uerba, post primam priuationis sententiam.Et istæ clausulæ habent iuris fundamentum, ut patet ex decisionib. quas allegabo in dicta regula de annali. q. 42. Quibus pro pleniori cognitione istius materiæ priuationis, addenda sunt aliqua, quæ hodie practicantur in signatura iustitiæ,de quibus Hispanus noster in practica cancellariæ, & antiqui Referendarii tractant in quibusdam notis signaturæ iustitiæ,quæ iam per manus pluriũ uersantur.

In primis igitur sciẽdũ est, priuationes

pra

prædictas non solere signaturam committere in curia, nisi delictum fuerunt ibi perpetratum, uel censuræ, ob quarum incursum petitur quis priuari, sint in curia fulminatæ, uel priuandus sit præsens, seu residens in curia, quia in istis casibus priuandus sortitur ibi forum, ut in l. 1. C. ubi de crimine agi opor. no. in c. postulasti. & in c. fi. de foro comp.

Item sciendum est, quod quando impetrans narrat multa delicta per priuandum perpetrata, & postea in conclusione petit cõmitti probis uiris, ut si eis de præmissis, vel altero præmissorum constiterit, dictũ N. priuent, &c. semper consueuerunt illa uerba cassari, uel altero præmissorum. Quia dictus impetrans, diffamãs aliquem de pluribus criminibus, debet arctari ad probandum omnia, de quibus illum diffamat. Et pp istam rationem euitatur text. qui uidetur cõtrarium probare in c. inter cæteras, de rescr. Et quod per illud dicit decis. Rotæ 68. inci. licet, in nouis. & decis. 515. in antiq. declarando, ut per Fel. in c. 2. in 11. col. cum tribus seq. de rescr. Et tangunt Mod. in c. significante, de app. Si. n. non probat omnia tenetur ad pœnam talionis, uel saltem ad pœnam diffamationis, iuxta c. super his, de accus. & in c. licet Heli, de simo. ut latius dixi in lectura mihi subrepta Patauii. Hinc est, quod in priuationibus, & aliis causis criminalibus puta iniuriarum, quando agitur criminaliter, non datur, & quod summariè, &c. qa, ut dixi, interest partis propter pœnam talionis. Sed in causis ciuilib. datur summarius processus, sed solent cassari hæc uerba, sola facti ueritate inspecta, nisi ex fauore. Qui uerò sint casus, in quibus quis sit priuandus, uel sit ipso iure priuatus, late tradunt Mod. in c. 2. de rescr. & in c. querelam, de iureiur. & latius nouissimus repetens And. Tiraq. in rep. l. si unquam. C. de reuo. dona. Sed ultra ipsos exempli gratia enumerabo aliquos casus.

Primus est, quando quis existens excommunicatus celebrauit, quo casu propter irregularitatem incursam, est priuandus beneficiis, c. latores, & c. postulasti, de cle. excom. minist. Sed hoc ita demum est uerum, quando excommunicatio esset imposita ab homine, & ille clericus celebrans saltem habuisset notitiam excommunicationis per solam famam: nam tunc priuari debet beneficiis, ut declarat Abb. in c. illud. in tertio notabili, de cler. excom. minis. Sed quando esset excommunicatus à iure non requiritur aliqua notitia uel monitio, quia præsumitur scire, ex quo iure sint notoria. Et ideo in tali impetratione priuationis excommunicati ab homine, solet apponi ista clausula, Dummodo excommunicatus declaratus, & publicè denunciatus celebrauerit, & hoc propter extrauag. Martini factam in concilio Basil. quam declarat Fel. in c. ad probandum, de re iud. & in c. 2. in 3. col. de spons. & tunc istis concurrentibus conceditur supplicatio priuationis, sed in excommunicato a iure, illa clausula non requiritur.

Et est aduertendum, quod in prædictam pœnam priuationis non incurreret clericus excommunicatus celebrans post pœnitentiam inceptam, licet non finitam, ut tradit Fel. in c. at si clerici, §. de adulteriis, de iudic.

Secundus casus, in quo conceditur supplicatio priuationis est ob nõ solutionem pensionis, propter quod inciderat in censuras, sed ista priuatio non conceditur alteri, quàm ipsi pẽsionario, cuius interest: arg. c. cum inter. de elect. & in c. non solet. 2. q. 6. Rota tamen ex quadam æquitate excusat debitorem pensionis a priuatione, quando offert pensonario omnes solutiones temporis præteriti, & reficit expensas, prout accidit in una coram domino Camillo de Ballionibus, pro Ioanne Melendes, Priori Burgen. contra quem dominus Martinus Romam agebat ad priuationem ob non solutionem pensionis. Quod est uerum, nisi magna fuerit debitoris proteruia, & dolosa contumacia: nam tunc Rota procedit ad priuationem, ut fecit Rota in una Crem. prioratus coram do. Christophoro Panigarola.

Postremò, quo ad istam materiam datur una regula generalis, quod nunquam signatur impetratio per priuationem, nisi in forma iuris. i. nisi de iure ille ueniat priuãdus. Nec debet apponi clausula conditionaliter, si priuandus est, pp honorẽ signa

turæ, quæ ptopter assistentiam principis uidetur habere iura in scrinio pectoris, & tamen si conditionaliter rescriberet, uideretur argui de ignorãtia iuris, ut in simili signatura dicit Glos. in regula 25. in 4. col. supra eo. Nam ut dicit tex. in l. 2. §. Setuius ff. de orig. iur. turpe est patritio, & causas agenti, ignorare ius in quo uersatur. & idẽ Cic. dicit in oratione pro Cluentio. Hinc illud ortum habuit, quod dicitur in Euangelio Ioan. 3. c. Tu es magister in Israel, & hæc ignoras? Vnde meritò Alex. Papa 3. Oxomens. episcopum reprehenderat, qui cùm esset præditus scientia, sanctorum patrum constitutiones ignorare non debuerat, ut patet in c. cum sis, de conuer. coniu. Sic etiam à Cicerone Publius Consa reprehendi meruit, qui cum tanquam testis interrogaretur, & ille nihil se scire diceret, Cicero diceret in eius imperitiã iocatus, Disce quæso, an forsan de iure te interrogatum credis? Dolo enim ascribitur iurisperito, si iura ignoret, ut dicit Bald. in c. 1. §. iudices, de pace iura. fir. sequitur Mod. Aquen. in l. 1. col. 3. ff. de leg. Cùm igitur Referendarii, & omnes assistentes Papę in signatura sunt iurisperiti, uerecundum uideretur si interrogati de iure, ipsi aliis respondendum committerent: ista. n. procedunt, nisi casus priuationis ptopositus esset ualde dubius, quia tali casu non esset inconueniens signare commissionem in forma, & prout de iure, quia tales casus exorbitantes possunt aliquando à peritis ignorari, ut dicit Io. Fab. & Ang. in §. suspectus. el 2. circa fi. Inst. de susp. tut. & Sal. in l. leges sacratissimæ, C. de legi. refert Ias. in l. quod te, col. fi. ff. si cert. pet. cum conc. nt scribit Fel. in c. de quarta. in 8. col. de præs. unde non ab re uoluit Bal. in c. fi de const. ꝙ sententia lata contra ius ambiguum, ualet & excusat. plura refert Fel. in proœ. decret. in 2. col. plures alios casus, in quibus clerici sint beneficiis ptiuandi, cumulaui in tract. de offi. pot. & stylo sacræ pœnitentiariæ, quæ hic nõ curo repetere. Et an tales priuãdi, antequam priuentur faciant fructus suos, latè scribit Fel. in d. cap. de quarta, nu 32. & seq.

QVAESTIO VIII.

QVæro, ponamus duobus litigantibus super beneficio suo superuenisse ad litẽ, quendam alium tertium pro suo interesse producentem forte acceptationem uirtute gratiæ expectatiuæ, & unus ex primis litigantibus moriatur. Alter uerò se subrogari petit, cum clausula, Quatenus alicui non tollatur ius quæsitum. Dubitatur nũquid subrogatio naleat, attento ꝙ de iure tertii acceptantis constat in actis?

SOLVTIO. Quæstio ista non uidetur habere dubitationem stante inre acceptãtis in actis, de quo nisi expresse Papa mentionem faciat, subrogatio non ualebit, quia illud ius per acceptationem acquisitum, quo ad istum effectum præseruatur per dictam clausul. Quatenus nõ tollatur ius qsitũ, ut est decisio in terminis Egidii de Bella. in conf. suo 35. col. fi. ubi bonas & legitimas rões ponit, quæ ibi uideri pñt, & mihi satisfaciunt. Cæterũ quod ius competat acceptanti, & quãti sit põderis, dixi latius in reg. de nõ toll. iure quæs. q. j.

QVAESTIO IX.

QVæro, an subrogatus quo ad litem, & ius defuncti, censeatur etiam subrogatus quo ad possessionem?

SOLVTIO. Ista quæstio reperitur terminata per Egid. decis. 351. quæ quidem decisio ita distinguit, ꝙ ant in aliqua parte subrogationis facta est mentio possessionis, & tunc impetrans censetur subrogatus ad illam, quia uidetur Papa de illa cogitasse: Aut uerò in nulla parte sit possessionis mentio, & possessio non comprehẽditur sub illis uerbis subrogationis, ita cõcludit ibi Egid. cum quo concordat decis. in antiquis. 385. inci. nota, ꝙ subrogatio. Et Bonif. de Vital. in cle. 1. 6. col. uers. nona conclusio. ut li. pend.

Sed aduertẽdũ est, ꝙ in pdictis inest qdã scrupulus, qui pdicta oĩa turbare uidet. Nã decis. pdictæ possessionẽ iã acquisitã esse iuris fatentur, dũ allegãt. l. peregrè. ff. de acq. pos. & l. licet. C. eo. ti. & no. in c. cũ nostris, de conc. præb. Et tñ nolũt eã subrogatione litis & iuris cõprehẽdere cuius cõtrariũ dici debet. Quia uidemus reg. 15. de iu. qsito nõ toll. poss. acq. cõprehẽdere, licet de ea mẽtionẽ nõ faciat, ut tenuit Rota ĩ qnadã causa, de qua ibi mẽtionẽ feci ĩ j. & 5. q. ergo eo. mõ dicẽdũ uidebat isto casu.

Et

Et ideo ut scrupulus iste tollatur, posſent iudicio meo in hac materia distingui plures casus. Primus quando aliquis eſt ſimpliciter ſubrogatus in litem & ius defuncti, & tali caſu ſi in nulla parte gratiæ eſt facta mentio poſſeſſionis, ad illam nõ cenſetur ſubrogatus, & ita procedunt dictæ deciſiones. Secundus caſus, quando ſubrogatio facta fuit non ſimpliciter ad ius, ſed ad omne ius, quod defuncto quomodolibet competebat, & tunc uenit poſſeſſio ratione illius dictionis uniuerſalis omnis, quæ de ſui natura alias non comprehenſa comprehendit, ut probat Dy. in rub. de reg. iu. lib. 6. & ad hoc eſt expreſſa deciſio dominorum ſub tit. ut li. pend. in no. decif. 5. quæ hoc tenet, & ſequitur eam Fel. in rub. de reſc. in 3. col. uerſ. & ideo dicit Rota.

Tamen adhuc iſta non omnino ſatisfaciunt, ex eo, quia Egid. in deciſ. loquitur etiam per uerba vniuerſalia ad omne ius, & tamen uult poſſeſſionem comprehendi, niſi de illa ſit facta mentio.

Quamobrem putarem, ut hæc omnia contraria ceſſent, faciendam differentiam inter ſubrogationem gratioſam & commiſſariam ſiue mandatum de ſubrogãdo, ut primo caſu talis ſubrogatio, qa fauorabilis, comprehẽdat poſſeſſionem, arg. c. ſi pluribus, de præb. lib. 6. Et ita procedant, quæ dicta ſunt de reg. 15. de non tolle. ius quæſitum, quia ex quo regula eſt fauorabilis, concordans cum iure communi, latè interpretando, poſſeſſionem capit, ne aliquis etiam in minimo indebite damnũ patiatur. Sed in ſecundo caſu quando ſubrogatio in forma iuris eſt, ex quo commiſſiones ſunt ſtricti iuris, & in eis tantum comprehenditur, quantum exprimitur, ut no. in c. 1. & in c. diſpendia. de reſcr. lib. 6. Ideo in tali mandato de ſubrogando, poſſeſſio non comprehenditur, niſi exprimatur, & ad iſta conferunt, quę dicam in reg. de annal. q. 68. Vel dicas, ꝙ deciſ. Egid. in interdicto unde ui, procedit, concernens poſſeſſionem, quia illud nunquam transfertur per quęcunque uerba generalia ſubrogationis, niſi ſpecialiter cõcedatur, ut dicitur in d. deciſ. Egi. quæ in hoc communiter per Rotam approbatur, ut uidi in plurib. cauſis, & ita ſe habet ſtylus ſignaturæ. Deciſio uerò 5. ut li. pen. in no. cum aliis procedunt poſſeſſione ſimplici, & nõ quando defuncto, uel cedenti interdictũ cõpetebat, quod no. & faciunt ad iſta, quę dicam in reg. de triennali, q. 11. Et per iſta uidetur poſſe decidi difficultas, quæ modò per aduocatos diſputatur in cauſa Zamoren. beneficiorũ corã R. D. Maiſicono.

QVAESTIO DECIMA.

QVæro, à quo tempore incipit computari menſis de quo hic fit mentio, an a tempore datæ ceſſionis per collitigãtem in alium tertium factæ, an uerò a tempore conſenſus apud notarium Cancellarię præſtiti?

SOLVTIO. Mihi uidetur illum menſem computari debere à tempore pręſtiti conſenſus, prout dicitur in reg. de infirmis reſignantib. de computatione illorũ uiginti dierum. Et hoc ratione fundatur, quia antequam conſenſus præſtetur, non poſſumus eſſe certi per ſolam ſupplicationem ſignatã, an collitigans uerè ceſſerit, cũ poſſet alius coinſcio ſupplicationem ceſſionis finxiſſe. Itaque reſignatio non poteſt dici perfecta nondum conſenſu præſtito, & hinc eſt, ꝙ quis ante præſtitum cõſenſum etiam ſupplicatione ſignata pœnitere poteſt. Et tenuit Rota annis præteritis in una Plac. Archidiaconatus de Trugillo, & in aliis pluribus cauſis, quia nihil dicitur actum, cum aliquid ſupereſt ad agendum, c. cum ſuper. de off. deleg. l. fi. C. ad Silla. Et hoc manifeſtè probatur per regulam Cancellariæ nu. 43. inferius poſitam, quę prohibet reſignationes expediri, niſi prius quis per ſe, ſi præſens eſt, uel per procuratorem ſuum ſpecialem in cancellaria expreſſe conſenſerit & iurauerit, ut moris eſt. Apparet igitur ante præſtitum conſenſum reſignationes nihil proficere: a die igitur pręſtiti conſenſus, quo tpe reſignatio dicitur perfecta & conſequi effectum, ille menſis numerari debet, Et ita uidetur ſentire Fel. hic in quadam apoſtilla, licet propter uitium ſcriptoris conſtructio uerborum eius intelligi uix poſſit. Sed maior eſt difficultas ſcire qñ incipit menſis ſubrogationis fiendæ a collitigante ꝑ obitũ collitigantis, an a tpe mor

tis collitigantis, an uerò à tempore no titiæ subrogantis? Solutio putarem tempus computandum a die obitus collitigantis, ut tollatur omnis occasio fraudis, prout etiam computatur in c. statutum. de præb. lib. 6. quia in dubio tempus debet esse continuum, ut per gl. in rub. ff. de per pe. & temp. præsc. Est bene uerum, q̃ si collitigans est absens, uel habeat aliquam iustam causam ignorantiæ, tali casu mensis inciperet a die notitiæ, ut declarat Abb. in c. quia diuersitatem. in ult. not. per illum tex. de conces. præb. & quia principium notitiæ posset esse incertum, incipiet mensis a data subrogationis, dato legitimo impedimento, de quo dixi in regula de infirmis resignantibus.

QVAESTIO XI.

QVæro, an regula ista habeat locum, si lis moueatur propter rescriptum, siue commissionem subreptitiam.

SOLVTIO. Dicendum est q̃ non: quia regula ista loquitur de lite, & de collitigãtibus: ergo debet intelligi in dubio de lite ualida, quia lis inualida litis pendẽtiam non inducit, nec de illa opus est mẽtionem facere, nec text. in c. 1. & 2. ut lit. pend. li. 6. in tali lite locum habent, ut dicit decis. 75. incip. nota, q̃ attentata, in tit. de appell. in antiq. sequitur Fel. in c. ex tenore. in 3. col. de rescrip. Imò uoluit Martinus in quadam sua constitutione, de qua mentionem feci suprà in procemio istius regulæ, & de qua meminit hic Fel. q̃ beneficium non dicitur litigiosum quo ad ualiditatem subrogationis, nisi processum fuerit ad omnes terminos substantiales, & dicit idem Fel. illam constitutionem factã fuisse, propter unum, qui citauerat quendam Odoardum Portugal. dum moriebatur. Pro quibus faciat decis. 310. in no. Sed omissa illa constitutione Martini quantũ ad propositum quęstio. nostræ quando lis est introducta per rescriptum subreptitiũ, res non habet difficultatem; quia ubi nullum est subiectum, huis correlatiuum corruit, ut dicit Bal. in c. 1. de feu. guar. Et sic non possunt dici collitigantes, sine quib. regula ista uerificari non potest, faciunt pro ista parte quæ dixi superius, q. 2, quæ dicentur infra q. proxima.

QVAESTIO XII.

QVæro, qui dicantur collitigantes ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Illi collitigantes dicuntur, qui principaliter agunt causam, & uentilant. unde si ego commisi causam cõtra Titium, & ille comparet, uel cõtumaciter se subtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi collitigans, l. simul litigantes. sed si Titius cui ego sum collitigans, committit causam contra Ioannem super molestationibus, & ille comparet, non dicitur ille Ioannes mihi collitigans, secundum Rotam: ut dicit hic Fel. qui refert se proposuisse in signatura supplicationem subrogationis ꝓ tali, & papa noluit talem subrogare, quia nõ diceretur collitigans. Requiritur ergo quod mutuò litigent super titu. eiusdem beneficii, ad effectum, ut dicantur collitigantes, ut priuilegio istius regulę fruatur.

Et eodem modo si unus ex duobus correis à me conuentus cedit iuri & alter correus, qui licet fuerit à me in commissionę nominatus, non tamen fuit citatus, petat se subrogari illi cedenti, narrans se collitigantem, & litem motã, q̃ tali casu subrogatio non ualebit, sed ego actor qui illũ cedentem citaui, potero me subrogari petere illi cedenti cui uerè sum collitigãs, & subrogatio alterius correorum erit nulla. Et ita hic refert Fel. fuisse mentem papæ, dũ irritat hic ꝓuisiones añ mẽsem factas.

Sic etiam si Titius super uno beneficio citat me coram uno auditore, & Gaius super eodem beneficio trahit me coram alio auditore, & Titius cedat lite pendente, in tertium, Gaius se subrogari petere non poterit, quia non est collitigans Titii, licet litiget mecum super eodem beneficio, sed utrique sunt bene mei collitigãtes, & ego illis potero subrogari, & illi mihi, secundum istam regulã. Et quamuis uideatur hoc casu cessare ratio posita hic in regula, uidelicet: Ne noui collitigantibus aduersarii dentur, & ꝑ consequens cessare debet hoc casu regulæ dispositio, cum Gaius non sit mihi no

uus

nus collitigans, cum iam ante cessionem Titii mecum supet eodem beneficio liti gasset. Tñ licet ratio non militet, militat tñ alia, quia Gaius non dicitur collitigans Titii, & ista regula subrogationem nõ cõcedit nisi collitigantib. pto qua opin. est optima decis. Rotæ in nouis. 12. titu. de rescrip. quæ probat, quòd si ego com mitto causam contra A. & B. succumbam, non poterit auditor cognoscere inter A. & B. quia illi collitigantes non sunt, nec habet inter eos iurisdictionẽ uigore meæ cõmissionis: quia debet inter eos noua in stantia, siue iudicium incipere uigore alte rius nouæ commissionis. Et idem decis. 2. eodem titu. in antiquis. cum quibus con cordat Egid. decisio. 448. incip. commissa causa, &c. pro prima tamen opin. uiget de cis. eiusdem Egid. 96. incip. licet actor, &c. quę innuit, quòd ubicũque aliquis potest prætendere interesse in beneficio, de quo litigat. licet ille non sit collitigans cum su perstite, nihilominus subrogatio locũ ha bere potest. Et auditor, mortuo actore, reum superstitem ab instantia iudicii ab soluere non debet, propter subrogandos, & illos quorum interest, ita ibi Egid. Ta men tenendo primam opinionem, quæ mihi uidetur uerior, ad illam decisionẽ Egidii patet multiplex solutio. Prima, q̃a illo tempore ista regula prohibens alius collitigantibus subrogari, adhuc edi ta non erat, ut patet in procemio istius re gulæ. Secunda, quia Egid. intelligi debet, quando remanent illi, quorum interest, qui ẽt fuerũt collitigãtes, alias male dicẽ quia in alios auditor nullam haberet iuris ret Egidius: dictionẽ per pdictas decis. Itẽ quo ad effectum istius regulæ non dici tur collitigãs qui appellat extraiudiciali ter ad curiam. Nam licet illa appellatio deuoluat causam, non tamen inducit ue ram litem, quo ad istum effectum ut col ligitur ex decis. 310. incip. si reus, & posses sor, in nouis, de qua plura dicam in regu la de triennali, ubi accidit casus.

Postremo non dicuntur illi collitigan tes qui uigore rescripti nulli, instruunt li tem, quia per rescriptum nullum non da tur iurisdictio, c. 1. de resc. lib. 6. & ideo illi non dicuntur collitigantes, quia non en tis nullæ sunt partes. Nam collitigans à li te nomen capit: & ubi non est lis, non col litigantis nomen non competit quia si re priueris, nec nomen habere mereris, ut di cit tex. in l. à nullo. C. de feriis, & i c. dicat. 32. q. 4. cum conc. ut per gl. fi. in c. quę ipsis 38. distinct. & in cap. cor episcopi. 69. dist. Et licet isti collitigãtes non dicantur, tamẽ aduersarii denominari possunt, ut tradũt Mod. in c. i. de iudic. quia aduersarius non tam ex lite quàm ex uoluntate & animo contendendi denominationem capit. Fa ciunt ea quæ suprà, q. proxima dixi.

QVAESTIO XIII.

QVęro, quid si unus ex duobus præsen tatis collitigantibus moriatur, an patroni possint præsentare alium ad dictũ beneficium, & sic dare nouũ collitigantẽ?

SOLVTIO. Lapus allegat. 22. tenet q̃ non, quia tex. in c. i. ut lit. penden. lib. 6. ha bet locum in præsentatione, & ista est cõ munis opi. ut apparet ex his quæ Rochus Curtius congerit in tract. iurisp. in uerbo honorificum, q. 23. Et istam opinionem se quuti sunt R. P. Dñi mei auditores in una Barchionen. beneficii S. Christophori, co ram R. P. D. Marcello pẽdente. 26. Noueb. 1535. quicquid dixerit quidam Moder. in nouo tractat. iurispat. fol. 208. cuius dicta non refero, quia uidentur satis uerbosa. & impleret sex bonas papyri paginas.

Solum huic cõclusioni obstat unum, de quo solus aduertit Fel. hic in quibusdam mendosis & breuibus apostillis, uix tamen legibilibus, uidelicet, quia si dicimus patro num nõ posse presentare, sequeretur hoc inconueniens, quod altero ex præsentatis collitigantibus decedente, ille superstes, qui non haberet concurrentem compræ sentatum, posset obtinere in illa lite iniu ste, prout fuit dictum in quadam causa Pi sana, quod tamen cauendum est.

Tamen tenendo primam opin. ad istã rationem facilis est responsio, quòd non debet præsumi illum iniuste obtinere pos se, quia iste collitigans superstes propter subrogationem innititur iuri suo, & mor tui collitigantis: & uerum est dicere penes aliquem illorum remanere ius saltem re

sultas ex clausulis generalibus, alias supra dicta ratione attenta, idem dicendum esset quando alter ex electis collitigantibus moreretur, ut uidelicet, eligentes deberēt alium eligere propter illam suspicionem, quod tamen fieri prohibet tex. in d.c.1. Et ideo lex suspicari uetat tristem euentum, uulg.l.inter.§.sacram.ff.de uerb.obli. Praesertim in casu nostro, in quo per prohibitionem alterius praesentationis lites sopiū tur, ut hic dicitur in principio istius regulae. Quae quidem ratio dum priuatam utilitatem concernit, ꝑp quam posset papa ius beneficii uni auferre, & adiudicare alteri: vulg.l.Lucius.ff.de euict. Et isto casu ratio & timor Fel. euitatur, quia superstes obtineret uirtute illius tex. in d.c.1. & qd' fit lege permittente, legitimè & iustè fieri dicitur, ut in vulg.l.Gracchus. C.de adult. quāuis praedictus Modernus, nomine Caesar Lambertinus, in d.nouo trac.jurisp.conatur nouum intellectum dare, ad dictum c.1. per quem contendit probare illum tex. non habere locum in praesentatione, quibusdam satis argutis rationibus, quae magis disputationis congressu, quàm ubi agitur de bono, & aequo, prout in iudicando procedere possent. Tenenda est igitur ista opinio, quam Rota non solum, ut dixi meis temporibus, sed etiam antiquis, Sixti & Alexandri est imitata.

QVAESTIO XIIII.

QVaero, quid si quidam tertius non collitigans obtinuit se subrogari in locum, & ad beneficium illius qui iam obtinuit executoriales contra aduersarium, qui illis nondum executis decesserat, nunquid sit locus regulae?

SOLVTIO. Decisio istius casus pendet ab illa difficultate, utrum per sententiam quae transiuit in rem iudicatam, nondum tamen executam dicatur finita lis? quam q. latè attingam, in regula de annali. q.42. & in regula, de triennali. Nam si lis est finita, prout innuitur in capitulo 1. de lit.contest.lib.6. & in l.causas. C.de trāsact. non erit locus isti regulae, quia ubi nō est lis, non est aliquis collitigans, qui subrogari possit. Sin uerò adhuc post rem iudicatam reliquiae litis manent, prout innititur in l. inter. ff.de arbit. regula locum habebit.

Quid igitur dicendum isto casu omissa ista controuersia, de qua latius scribam in dictis regulis? Crederem in q. proposita, non esse locum huic regulae, quia lata sententia quae transiuit in rem iudicatam, licet reus condemnatus, possit adhuc dici & appellari aduersarius, per ea quae Moder. scribunt in c.i. de iudic. tamen collitigans dici non potest, cum lis sit finita quo ad istum effectum, & hoc uiua ratione probatur, quia si lite pendente unus collitigātium cedit tertio, alter collitigans peti poterit se subrogari: ratio est, quia lite pendente dicitur innouare in praeiudicium collitigantis, qui forte ex litis euentu possset uictoriam & sententiam canonizatoriam sui iuris, & adiudicatoriam beneficii reportare: sed ista ratio cessat quando unus ex collitigantibus obtinuit sententiam, quae iam transiuit in rem iudicatam, super qua executoriales decretae fuerunt: quia si talis cedit, collitigans nihil praetendere poterit, nec ex illa cessione in aliquo sibi praeiudicatur: ergo non potest uti priuilegio istius regulae, quod datur uerò collitiganti, ut se a iactura, & litium anfractibus propter nouos aduersarios liberent, quae omnia hic cessant. Nec obstant eo dicta regula, de annali & triennali dicam, litem non extingui post rem iudicatam non executam: quia illud procedit quo ad quaestionem de qua ibi tractatur. Sed quantum ad istam. q. illa non conueniant, & ideo diuersa ratio diuersum parit iuris effectum.

Limitatem tamen praedicta, nisi reus condemnatus per sententiam, quae transiuit in rem iudicatam aduersus sententiā, restitutus fuisset, quia tali casu efficeretur uerus collitigans, ut prius erat, quia restitutio reponit rem in primum statum. l.i. C.de sen. pass. & l. ꝗ si minor. §. restitutio. ff.de mino. Et ideo credo in eo habere locū regulā, qa uirtute restitutionis dicitē adhuc lis pēdere: & cōsequēter sua subrogatio infra mēsē post īpetratione alterius erit portior, & ꝑualebit impetrationi alterius tertii, nisi regulae derogatum esset in impetratione illius tertii, cui saepe solet

let derogari, ut dicetur inferius.†

QVAESTIO XV.

QVæro, quando isti regulæ soleat, & quomodo derogari?

SOLVTIO. Isti regulæ sæpe uidi derogari in beneficiis litigiosis uacantibus per cessum, uel decessum, & adnotauit R. b. m. Lau. Card. sanct. Quar. in li. derog. regularum. Et certè est malè factum iudicio meo, quia text. in c. 2. ut lit. pen. lib. 6. prohibet subrogationes, ne propter nouos aduersarios malitiose interdum litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat: aliquando tamen propter istam rationem fuit talis derogatio denegata, nisi pro magnis uiris, & Cardinalibus. sed ratio. dicti c. 2. magis militaret ui detur, quando subrogatio datur cardinali, uel aliis potentioribus, quibus facilius denegari deberet, quia atrocem, terribilē, & minacem uultum ostendere possunt aduersariis suis. argu. l. 1. C. si qua præd. pot. & in l. 1. C. si rect. prouin. Et ideo nō immeritò iactura causę afficiuntur, qui potentiorum patrocinium inuocant, ut disponitur in l. 1. & 2. C. ne lic. pot. Quā obrem laudari meruit tempore Innoc. Octaui, Cardina. Alarien. tunc signaturam obtinens, qui duobus Reuerendissimis cardinalibus, uidelicet cardinali sancti Petri ad Vincula, qui fuit postea papa Iulius 2. & Reuer. Card. de Fuxo, quęrentibus tunc respectiuè sibi commendari omnia beneficia per obitum quorundam suorū familiarium tunc uacantia, etiam litigiosa cum derogatione istius regulę: denegauit expresse derogationem regulæ, licet plurimum super hoc solicitatus & importunatus fuisset. Et ideo bona fuit illa prouisio, quæ in cessionibus collitigantium in personam tertii apponitur, uidelicet dummodo orator non sit cedente potentior, de quo dixi superius in proœmio istius regulæ, uersi. fin. & in 1. quæst. Et licet, ut dixi tempore Innocentii, etiam cardinalibus non concederetur derogatio istius regulæ: tamen hodie indifferenter cardinalibus non conceditur, prout alia singularia in eorum fauorē introducta sunt cōtra regulas iuris, ut dixi latius suprà in regula proxima, tractādo materiam signaturæ iustitiæ, propterea non sine causa prælati procurant per saxa, per ignes fieri cardinales. Est tamen aduertendum, quod quādo cardinales datur subrogatio, & derogatio regulę per obitum suorum familiariū, tunc ponit quod dispositiuè familiaritas & cōtinua cōmensalitas dicti cardinalis exprimat. In quorū fauorē et introductū est de stylo signaturæ, quod in prouision:b. beneficiorū uacātiū per obitū familiariū, eorundem cardinaliū nō det derogatio istius regulæ, ut dicā in regula de bñficiis uacāt. per obitū familiariū &c. Nō dat et derogatio istius regulæ, in bñficiis cōsistorialib. hoc est in monasteriis uirorū ualorē ducētorū Florenorū auri secūdū com. ęsti. exceden. quia talia bñficia sūt per quā dā regulā reseruata, & solet de illis cōsistorialiter prouideri per uiā cedulę, de qua unā regulā fecit ad partē Clemēs 7. Et hoc procedit nisi per uiam consistori esset data prius subrogatio, uel facta prouisio. Et ita seruat stylus, qui habetur pro lege, ut in c. quàm graui. de crim. fal.

QVAESTIO XVI.

QVæro, quæ est ratio quare mouenti litem contra triennalem possessorem hic non datur subrogatio.

SOLV

ANNOT. IOAN. MIL.

†Iure ciuili post sententiā diffinitiuam si impetrata fuerint rescripta restitutionis in integrum, placet ea non admitti: nec citra appellationem remedio est locus, si decisæ semel causæ fuerit iudiciali sententia, quas prouocatio nulla suspendat, sed eos, qui talia rescripta meruerunt, etiam à limine iudiciorum expelli. l. fi. C. sen. resc. non posse. neque sententiis finita negotia rescriptis reuocare oportet, sed appellationibus tantū. l. sententiis. C. de erro. àduoca. nec ex restitutione in integrum suspēditur executio sententiæ. Nam diuus Seuerus, & Imperator Antoninus nō audierunt in colorate restitui desiderantem aduersus fratrem post causam, in eorum auditorio finitam. l. minor magistratus. §. si autem princeps. ff. de minor.

SOLVTIO est clara, quia ex quo lis quæ mouetur contra triennalem possessorem, est improbata per regulam de triennali, & censetur quo ad istum effectum calumniosa. Nam non uidetur bonum ius competere litiganti quod elidi excep tione regulæ potest, ut in l. si vnus. ff. de pact. tradit Decius consil. 104. & dixi in §. 1. insti. de actio. vnde qua ratione impetrantes contra senes & infirmos prohibentur hic subrogari, quia præsumuntur improbi litigantes, & non fouere bonum ius, eadem ratione & illi qui mouent litem triennalibus possessoribus pacificis. noluit enim papa approbare hic talem litem ad effectum subrogationis. Tamen, licet quo ad beneficium mensis, de quo loquitur ista regula, huiusmodi litigantes contra triennalem possessorem non iuuentur, iuuantur tamen beneficio iuris communis, de quo in c. a. ut lit. pen den. lib. 6. Nam collitigans aduersario in tra triennale mortuo, poterit prosequi ius suum, & sententiam obtinere, ut tenet etiam Fely. hic.

QVAESTIO XVII.

QVæro, de notabili q. Duo litigant: mortuo uno ex illis, quidam tertius non collitigans obtinuit primo subrogari sine derogatione istius regulæ. Secundo loco quidam alius etiam non collitigans obtinet subrogationem cum derogatione regulæ. Tertio loco collitigans superstes infra mensem hic designatum suam subrogationem impetrat. Quæritur modo quis istorum præferatur?

SOLVTIO. Videbatur dicendum, secundo loco subrogatum debere præferri, ex quo habebat derogationem istius regulæ. Nam licet esset secundus in data, primus illi non præferebatur, quia nõ habuerat regulæ derogationem, neq; etiam collitigans uidebatur illi præferendus, ex quo erat posterior in data.

Breuiter prædictis non obstan. contrarium fuit decisum, uidelicet collitigantẽ, qui tertio loco subrogationem infra mẽsem impetrauerat, & erat ultimus in data, debere omnib. præferri per istam rationẽ: quia clarum erat, q̃ quando secundus impetrans obtinuit subrogationem cum derogatione regulæ iam beneficium erat plenum in personam primi, & iam fuerat ꝑ prouisionem sibi factam acquisitum sibi ius in re, absque eo q̃ consecutus fuerit possessionem, ut not. Ioan. And. in c. præsenti. de offic. ordi. lib. 6. de cuius prouisione secundus impetrans mentionem non fecit. igitur secunda subrogatio erat nulla prima non cassata, iuxta not. in cap. auditis. de elect. & tradita per Imo. in c. cum nostris. de concess. præb. & Fely. in c. in nostra. de rescrip.

Nec obstat, q̃ primus impetrans non habuerat derogationem regulæ, quia hoc nõ reddidit gratiam conditionalem, licet redderet resolubilem, data postea oppositione regulæ. Interim tamen gratia primi erat pura, simplex & ualida, cuius ualiditate extante, secunda subrogatio non ualuit, ut est dictum. Modo iste primus impetrans sine derogatione regulæ, licet uincat secundũ impetrantẽ, ut est dictũ, non tamen uincit collitigantem tertio loco subrogationem impetrantem, sed uincitur ab ipso collitigante, per dispositionem istius regulæ, quæ vult collitigantẽ infra mẽsem subrogatum uincere omnes alias impetrationes non habẽtes derogationem regulæ. Et licet iste collitigans à secũdo impetrãte uincatur propter regulæ derogationem: tamen quia secundus impetrans uincitur à primo, & primus à collitigante, locus fuit dispositioni cap. autoritate Martini. de concess. præbend. ubi ponitur regula iuris, q̃ si uinco uincẽtem te, à fortiori uinco te. Et ita per istam rationem determinauit istam quæstio. Rota ante direptionem urbis in una Tirasonen. canonicatus, & præla. de Tutela coram D. Gul. Cassiodoro, ut D. Martin. Rom. egregius & antiquus procurator, tunc adnotauerat, ut ipse mihi retulit.

QVAESTIO XVIII.

QVæro, quia hic dicitur, quòd intrusus priùs in beneficio nõ datur subrogatio: Quid si à principio litis fuit intrusus, sed lite pẽdẽte desiit esse, utrũ poterit se subrogari in beneficio per obitum collitigantis?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd nõ, quia sufficit, quòd semel fuerit intrusus,

sus. Nam qualitas semel posita implet dispositionem, licet postea cesset, ut est gl. notabilis in uerbo, canonicis. in c. statutū. de rescript. lib. 6. & ibi. dixi. facit ad hoc notabile dictum Bald. & Saly. in l. generaliter. C. de episcop. & cler. ubi uolunt, qđ si detur dos mulieri sub prętextu paupertatis, sufficit ꝙ a principio fuerit pauper, ut dotem habeat, unde si postea fiat ditissima, nihilominus habebit ipsam dotem. & hoc dictum sequitur Ioan. Rogerius de la Mota, in rubr. de cau. poss. & propriet. fo. 7. faciunt ea quæ in simili scribit. Dec. in consi. 24. incip. & pro uirili, &c. Accedit quòd dicit etiam Io. And. in cap. decet. de reg. iur. lib. 6. quòd si cōcessa fuerit immunitas propter numerum 12. filiorum non debet illa cessare, si cō tingat aliquos ex illis mori. quod dictum sequitur Imol. in consil. 78. uisis, &c. circa finem. faciunt ea quæ dicit Bal. in cōsi. 101. uerba Domini, in 3. uol. & Alex. post Bart. in l. 2. §. non solum. ff. de excus. tut. eum concord. ut scribunt moder. in l. etiam. ff. de quæst.

Tamen istis nō obstan. contrarium uidetur uerius, quia negari non potest, qđ qualitas adiecta uerbo debet adesse tempore uerbi. uulg. l. ex facto. ff. de uulg. & pupi. Sed ista regula disponit intruso nō dandam subrogationem: ergo debet intelligi, quòd sit intrusus tempore subrogationis, & hoc ueri simile uidetur qa papa noluit intruso subrogationem dare, ne quis in ea perpetuò se confoueret, nā intrusus non meret prœmiari, sed castigari, ut in cap. eum qui. de præbend. lib. 6. Sed ista ratio nō militat in eo, qui tempore subrogationis iam nō est intrusus, ergo cessare debet dispositio. Nec obstat, quòd qualitas semel posita, &c. quia illud procedit quando agitur de inducendo fauore & commodo, ut prædicta iura loquuntur: secus uerò ubi agitur de damno & odio, quia tali casu qualitas nocens requiritur tempore actus, ut in l. in delictis, ff. de noxali. argument. eorum quę dicit Bar. in l. item si in potestate. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur.

QVAESTIO XIX.

Quæro, utrum beneficium uacans per obitum unius ex colligitantibus possit ante mēsem istius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO. Si attendamus literam antiquam regulæ usque ad tempus Alex. gratia expectatiua procul dubio excludebatur, qa illa solet cōcedi motu proprio ut dixi in tract. expect. post Abb. in c. 1. de iudic. Et tamē ista regula loquitur de impetrationibus, quæ sunt diuersæ à gratia motu proprio, ut in uulg. c. si pluribus. & c. si motu proprio. de prębend. li. 6. Et traduntur omnes in l. 1. ff. quod quisque iuris. Si uerò attendamus literam modernam regularū, in quib. expresse de gratiis motu proprio fit mentio, & tunc aliter dicendum erit.

Sed aduertendum est, ꝙ ista procedūt, qn̄ expectatiua cōcedit̄ lite iā pēdente super aliquo beneficio: sed si cōcessa fuisset ante litem, Egid. tenet in consi. suo 25. acceptationem ualere de beneficio litigioso uacante per obitum alterius collitigātis. idem reperit Egid. in c. 2. in 6. q. ut lit. pen den. lib. 6. communis tamē opinio est ista, ꝙ expectans nō possit tale beneficium acceptare in præiudicium superstitis, & ita uidit iudicare Bonifac. Vitalinius Rotę auditor per Card. Nemansen. in cle. auditor. in fin. uerbis de rescrip. poterit tamen admitti talis expectans, ut interesse putans ex suo iure, nō ex iure mortui, ut est decis. 588. incip. utrum ea. si hic contra quos. in antiquis. Et declarat idem Bonifac. Vitalinius in cle. 1. in 6. col. ut lite penden. Et Oldr. in consil. 299. quidam Vgo. col. fi. & illa decis. 588. reperitur sub titu. ut lit. penden. decis. 12. in no. & est repetita in antiquo. Bisegneti, eod. tit. decis. 2. Et ideo subrogatio ualebit extra casum prœiudicii lit. penden. de iure cōmuni, per ea quæ Card. in plurib. consiliis dicit, quos refert Dec. in c. 1. de cōfir. util. uel inut. sed attenta dispōne istius reg. putarē subrogationē nullam quo ad omnes effectus, ne ualeat collitigans molestari, alias frustratorium esset procemium istius regulæ: quod tamen limitatur tripliciter. Primo, nisi expectans habeat gratiā suā, ēt ad litigiosa. Secundo nisi expectatiua sua esset ad certum beneficium, super quo postea moueatur lis, ut colligitur ex dictis Bonifacii in d. cle. j. in col. 5.

col.5.Tertio limitatur nisi lis mota fuerit in forma iuris, uidelicet quando ageretur ad priuationem prætextu homicidii, uel alterius criminis. Nã si lite pendẽte moriatur, possessor beneficii poterit tale beneficium non obstante illa, ite acceptare. Ita dicit dec.491.in nouis.inc.Titius erat.

Sed hic suboritur notabilis difficultas, quę pridie decisa fuit per dominos. Ponamus ꝙ expectans acceptet beneficium per obitum alicuius collitigantis, qñ non põt acceptare, & obtineat se subrogari, & ita continuat uigore gratię expectatiuæ litẽ contra alium collitigãtem superstitem super dicto beneficio, & tandem obtinere canonizari subrogationem suam postea, uigore dictæ gratiæ expectatiuæ acceptat aliud beneficium; alter dat & excipit de consumptione gratiæ, ex quo prius acceptauerat beneficium prædictum, & obtinuerat uigore subrogationis dubitabatur nunquid illa subrogatio, uigore cuius obtinuit beneficium, expectans dicatur gratiam consumpsisse? Hoc dubiũ fuit propositum per dominum Io. Paulũ in vna Tollen.cano.& præbend.de Remaricamonte. Et fuerunt uaria motiua hinc inde allegata, & deducta per aduocatos & procuratores utriusque partis. Nam quidam dicebant gratiam consumptam, ex eo, quia subrogatio fuit concessa ratione litis motæ uigore gratiæ expectatiuæ, & sic expectatiua fuit causa, ꝙ subrogatio canonizaretur. Alii totum oppositum dicebant. Tandem Rota, re discussa, conclusit 10.Octob.1539. gratiam non esse consumptam. Ratio fuit, quia licet lis, quæ dedit causam subrogationi postea canonizatæ, fuerit mota uigore gratiæ expectatiuę, non tamen expectatiua fuit causa immediata subrogationis, sed immediata & remota, quo casu causa remota ad nocendũ non debet attendi sed causa proxima & immediata, ut not.omnes Moder.in l. certi condictio.post gl.ibi.ff.si cert.pet. & Felyn.in cap.solitæ.de ma. & obe. cum concor.ut scribit Decius in rubrica C. qui ad mir.colu.4.num. 40. in ultima lectione, & tradit Imol.in l.1.§. fi. ff. de dona. & Corneus consil. 153. columna fin. libro 2.& consilio 263 colum.2.uol.4. Nam clarum est, ꝙ subrogatio est noua, & simplex gratia de per se, non dependens ab expectatiua: ergo si uigore illius fuit acquisitum beneficium, non potest dici acquisitum uigore gratiæ expectatiuę, cum subrogatio sine gratia expectatiua, imò non existente aliqua lite concedi potest, ut superius est in aliis qq.dictum. Et per hoc apparet, ꝙ decis.428.in nouis non obstat, quia ibi uigore acceptationis & prouisionis nullę perceperat utilitatem spectans, puta fructus: quod hic cessat. Nec obstat, ꝙ noua prouisio quæ habet effectum, etiam ex gratia nulla, cõsumit gratiam: quia hoc ideo est, quia noua prouisio pręsupponit primam gratiam in necessarium antecedens. ut tenet Glossator infrà, regula 62. alias non ualet, ut decis.14. de concess. præben. in antiqui.& Bellamera decisio. 116. & illa prima gratia est causa immediata nouę prouisionis, quia noua prouisio fit ad istũ effectum, quia orator dubitat gratiã suã expectatiuam, & acceptationem inde secutam uiribus non subsistere, &c. ideo noua prouisio conceditur ratione primę gratiæ, & ideo non est simplex prouisio; meritò si illa habet effectum, consumit. Sed subrogatio non præsupponit aliquẽ titulum præambulum, sed est simplex gratia de per se subsistens: ideo si uigore illius acquiro beneficium, non dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ. quod est bene notandum.

REGVLA DE VERISIMILI NOTITIA OBITVS.

ITem voluit & ordinauit, quod omnes gratiæ quas de quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura, uel sine cura, secularibus & regularibus per obitum quarumcunque personarum uacantibus in antea fecerit, nullius roboris uel momenti sint, nisi post obitum, & ante datam gratiam huiusmodi tantum tempus effluxerit, quòd interim uacationes ipsæ de locis, in quibus personæ prædictæ decesserint, ad notitiam eiusdem domini nostri uerisimiliter potuerint peruenisse.

PRAEFATIO.

REgula ista sancta & salutaris uidetur, quia per eam fraudes coercentur, & cupidæ

cupidæ ambitionis audacia refrenatur. Eius primus autor fuit Ioan.23. qui eam edidit.13.Cal.Maii,Pontificatus sui anno 4.ut in eius regulis apparet. deinde Martinus 5.per eadem uerba approbauit, nihil ad eam addens. Posteriores uerò pontifices usq; ad Nicolaum 5.de ista nullam mẽtionem fecerunt Nicolaus tamen sustulit procœmium regulæ quo usi fuerant Io. 23.& Martinus, quod breuitatis causa factum opinor,cum alias indignum uideretur tã salutare proœmium, ex quo mens & intentio colligitur conditoris sustulisse.Nicolaum tamen in hoc omnes Rom. Pontif.eius successores hucusq; sunt imitari,quia nullus eorũ proœmio illo usus fuit. Imò,quod est magis mirandum, ꝙ cum regula ista uarias habuerit in causis decidendis difficultates, ut ex discursu operis apparebit, nullus eorum uerbum aliquod addidit,uel mutauit ad regulam Nicolai,sed integra mãsit usque in hodiernum diem,cum tamen aliæ regulæ aliqua receperint mutationem. Et illa regula Nicolai,dempto proœmio in omnib. aliis cõcordat cum illa Ioan. 23. Proœmio uerò Ioan.23.tale fuit: Item,ut in habendis beneficiis ecclesiasticis fraudes euitẽtur, seruetur cõsciẽtiæ puritas,& ambitionis uia præcludatur ambitiosis, &c. hactenus habetur proœmium Ioan.Ex quo colligitur manifeste ratio finalis istius regulæ, quę concor.ur cum æquitate iuris cõis,& ideo fauorabiliter erit & latissimè interpretanda,per ea quę gl.3.dicit in c 3.de preb. li. 6.quod facit ad multa inferius dicenda.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur primo, utrum ista regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorum & legatorum?

SOLVTIO. Prima facie dicendum ui detur ꝙ nõ,quia regula loquitur in papa, ut ex eius uerbis apparet,ergo non procedit ex ordinario,quia ex diuersis nõ fit illatio. Et quia ordinarius potest conferre beneficium sub cõditione si uacat etiam ignoranti uacationem secundum glo. & oẽs in c.2.de elect.li.6.& Lap.allega.6.& Rota dec.161.in antiquis.sufficit.n. ꝙ beneficiũ uacauerit,& ueritas attendatur, p ea quę nota.Gemĩn.in ca. ne captandę in. 4.col.de concess.pręben.lib.6.facit:c.ueritate.8.dist.Nec debet motari, nec frustrati prouisio propter talem conditionem si uacat,quę est de pręsenti, licet ignoretur existentia conditionis eiusdem.l.multum ff.de conditio.& demonstra.Nec.n.nocet angustia temporis.l. si mihi & tibi. ff. de legat.1 nota.in cap.in præsentia. de sponsa.ubi si mulier non certificatã de morte uiri contrahit matrimonium, tenet si in ueritate maritus erat mortuus, unde in collatione beneficii non est necessarium modum uacationis exprimere,licet bonũ sit illum exprimere,ut no.gl.quamuis, in cle.1.de pręb.Dom.in c.susceptũ.de rescr. lib.6. & glo. uacationib.in c.cupientes de elect.lib.6.Item iura dicũt,ꝙ beneficia nõ cõferrãtur anteꝗ̃ uacẽt,ut in c. nulla de cõcess.præb.ergo si uacẽt,licet uacatio ignoret,ualet collatio,iuxta dicta Bald.in rub. qui sint reb. vbi dicit ualere collationem Episcopi de beneficio uacante,licet nõ uacaret,ut credebat Eps: qđ dictũ dicit esse mirabile Fel.in c.sciscitatus.in pen.col.de rescr.facit decis.36.de præb.in antiq. præsertim quia collationes ordinariorũ sunt fauorabiles & naturales,propterea ampliandæ.c.peruenit.11.q.& not. in cle. si. de offic.ord. Et pro ista parte dicit Glossator hic,ꝙ iudicauit Rota, & idem dicit in regula de subrogandis collitigantib.in fi.ut dicebat etiã tũc D. coronatus aduocatus. nam satis erat,ꝙ principiũ & finis sint habilia,licet medium nulle sit, ut ibi p eũ. Istis tñ nõ obstãtib.cõtraria opinio est uerior & cõis.quã in primis tenet Glossator hic,dicẽs,ꝙ ista regula hẽt locum extra curiã,qa cõcernit utilitatem animę, ex quo emanauit ad tollẽdas fraudes & ambitiones,vñ dato ꝙ aliàs esset exorbitãs & pœnalis, propter fauorem animę recipit extẽsionem,ut dicit Io.And. in c. ex tenore. qui filii sint legi,nam,ut ipse inquit,negari nõ potest,ꝙ ista regula concordet cum iure cõmuni,ut non detur occasio captandæ mortis alterius,iuxta cap.2.& 3. de cõcess.præb. Hæc dicit Gloss.

1 Addo,ꝙ istam etiam opinionem tenet Dec.in cons.398. incip. in causa domini. col.fi.ubi expresse concludit,ꝙ reg.ista habet locũ in ordinario, quia licet loquatur in

in summo Pontifice, tamen ex quo ema nauit ad obuiandum fraudibus, latè de bet interpretari & extendi à paritate ra tionis, quia etiam si materia odiosa sit, fit talis extensio, ut fraudes remoueantur: ut probatur in ca. si ciuitas. de sentent. ex commu. lib. 6. & gloss. fin. in cap. quàquã. de usur. lib. 6. Præsertim, quia per istam re gulam ambitio coercetur, propter quod uitiũ quis repellitur à beneficio, ut nor. Abb. per illum text. in capitu. cum iam du dum. in princip. de præb. Nam sicut ius commune reprobat ambitionem, ut in cap. quia in tantum. de præb. ita & ista re gula idem facit. ex quo satis infertur, q̃d dixerat Glossator hic, quòd habeat con formitatem cum iure communi, & sic ha bebit locum in ordinario. & ita dicit De cius iudicatum fuisse in parlamento Delphinatus.

Et secundum istam opinionem repetio nouissimè consuluisse Ioannem Franci scum de S. Nazario de Ripa in consil. 16. posito in libr. 1. de legi. & longa consue. in operibus sui impressis, ubi post multa concludit, ꝙ ista regula habeat locum ex tra curiam coram ordinario ex eo, quia non exorbitat à iure communi, alias non esset regula, ut in lege prima, ff. de regul. iur. Nam secundum eum ista regula fuit condita secundum ius commune, & secũ dum rationem & naturalem sensum. Nã asseuerans mortem ante uerisimilem no titiam, præsumitur conscius alicuius con spirationis factæ in mortem alterius, & accelerasse impetrationem ne præuenire tur: & ista fuit ratio dictæ regulæ, quæ lo cum habet in ordinario. & hoc latius con firmat idem Ripa in cap. 2. col. penul. de re script. ubi concludit, ꝙ ista regula habet locum in legato & ordinario, quia extra cta fuit de corpore iuris communis, uide licet, ex ratione. c. detestanda. de conces. præben. lib. 6. ut tollatur occasio captan dæ mortis, ut ibi latius per eum.

Et istam eandem opinionem post lon gam disputationem tenent Moderni in tract. beneficiorum. in 46. q. 3. partis. Et ante ipsos doct. Glossator antiquus prag maticæ Franciæ, in titul. de collationibus, in uerbo, faciendas. à quo quicquid dicũt Moder. in dicto tract. beneficii acceperũt. Et tamen concludunt prædicti doctores quod ista regula procedit in ordinariis, quia fuit facta ad obuiandum fraudibus, quæ fiebant in curia ad præueniẽdum or dinarios, & non est dicendum ꝙ papa qui aliorum iura uult seruare, sua negligat, ut in c. licet. de supp. negli. præla. cum aliis concordat ibi per eos. Nam nisi ista regula haberet locũ in ordinariis, quotidie frau daretur papa, & ad obuiandum similibus fraudibus factũ fuit cap. statutum. de præ bend. lib. 6. ibi, in diœcesi existentis. & q̃d ibi nota, per doct. Et collationi uidetur in esse tempus tacitum, quo collator potue rit uerisimiliter scire uacationem, ut in si mili nota. in §. loca. institu. de uerb. oblig. & not. in lege 2. ff. de eo quod cer. lo. & in l. interdum. ff. de uerbo. obliga. Et dicunt super hos uidisse quandam constitutionẽ Othonis legati de qua. ibi per eos.

Non obstant in contrariũ adducta, quia ultra quod ex prædictis apparet ad ea solu tio, ad ea etiam respondet Iaso. in consil. 104. col. pen. lib. 1. qui hanc opinionem te net, ut ibi per eum.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, nunquid ista regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Distinguendum est de mo tu proprio. Nam si loquimur de motu ꝓ prio impetrato ab eo in fauorem cuius fit prouisio, qui dolose impetrat, & sciens se non uerisimilem notitiam habere, quæ stio non haberet difficultatem, quia præsu mitur ille motus proprius procuratus, & nõ iuuat: licet hodie per abusionem talis dicatur etiam motus proprius, ut alias la tè dixi in aliis regulis: sed ubi quidam ter tius hoc ignorans porrigit supplicationẽ pro alio, & papa eã signat motu proprio, tunc tres domini uoluerunt in Rota locũ non esse regulæ, quia iste est uerus motus proprius, & tali casu uerum est dicere pa pam, qui ex seipso mouetur ad conceden dum gratiã, non uelle se huic regulæ subii cere: Tamen istis non obstant. alii domini una cum Fely. in utroque casu iudicarunt regulam obstare impetranti, ut refert hic Fel. in quibusdam apostillis. Ratio decisio nis

nis fuit, quia papa prouidendo motu proprio credit nūtium uenisse debito tempore: nam ex quo non fuit certificatus de tēpore, præsumitur ignorare qualitatē eius, cum sit facti, & consistat in facto: cap. primo. de consti.lib.6. Et per consequens nō uisus fuit cogitare de generalitate istius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præsumitur mens papæ concedentis qualis est iuris, sed de iure: ꝙ quilibet non præsumitur ita esse ambitiosus, ut præproperè, & in tempore non uerisimili impetret. arg. l. interdum. ff. de uer. obli. & in l. 2. ff. quod cer. loco: ergo talis præsumetur mens papæ, quia quilibet præsumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus ueniendi ad urbem, & non tempore extraordinario. l. Seio. §. Medico. ff. de an. leg. Et pro ista opin. uidetur text. hic ubi annullātur omnes gratiæ, sic & comprehendit gratiā motu proprio, quia qui totum dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de leg. 3. c. si Romana. 19. distinct. & in cap. solitę. de maioritate. & obed. Et cum ista conclusione uidetur cōcordare Ias. in cōs. 104. inc. circa quatuor col. pen. lib. 1.

QVAESTIO TERTIA.

QVero, an regula ista comprehendat illam speciem uacationis obitus, q̄ includi posset sub clausula, seu alio quouis modo adposita in resignatione?

SOLVTIO. Exemplum potest poni in casu, qui contingit tempore Sixti in Rota super abbatia Auicien. sancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno 1457. die decima Iulii dedit mandatum ad resignandum suam Abbatiam in fauorem Ioan. de Claramonte, misso mādato ad curiam dictus Petrus resignans ante factam resignationem per suum procuratorem obiit extra curiam 14. prędicti mensis Iulii, & sic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorans resignauit Abbatiam in manibus papæ, qui prouidit dicto Ioan. cum clausula, siue prœmisso, siue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habens notitiam de obitu dicti Petri impetrauit per obitum a papa, & commisit causam contra dictum Ioānem de Claramonte iam intrusum, qui comparens allegabat sibi ius competere in dicta Abbatia, licet non uigore resignationis sibi factæ, quę non ualebat propter defectū mandati. competebat tamen uirtute clausulæ, siue alio quouis modo, quę capit uacationem per obitum. Replicabat Io. Perini, ꝙ obitus Petri resignantis fuit in tam breui tempore, ꝙ uerisimiliter tempore prouisionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia. & sic obstabat ista regula, dicens eam comprehendere quemcunque obitum, siue expressum in gratia, siue comprehensum sub dicta clausula, alter uerò dicebat contrarium. Ex qua quidem disceptatione fuerat datum prętatum dubium per auditorem, & quæsitum, quid iuris?

SOLVTIO. Iste casus etiam temporibus Modernis sæpius contigit in Rota, ut inferius apparebit, super quo uariè senserunt domini tempore uero Sixti in quo cōtigit casus superius enarratus, nihil fuit decisum quod uiderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuisse motum per quendam egregium doctorem antiquum, in commento consilii Basilien. inserto in pragmatica Franciæ. titu. de collationibus beneficiorum. in uerbo, faciendas. in fi. ubi concludit, ꝙ prouisio per obitum resultans uigore illius clausulæ siue alias quouis modo, ualeat: & quòd non obstet regula, rationem adducit, quia procurator qui uenit ad curiam, non uenit ad impetrandum per obitum, sed ad resignandum, & sic uenit propter alium modum uacationis, si postea papa concessit clausulas, propter quas resultat alius uerus modus uacandi, ille debet sibi prodesse, cum non fuerit in dolo quia origo prouisionis inspicienda est. l. tutor. ff. de fideiuss. & l. 3. C. ad Maced. ita concludit dictus doctor cui nomen, Cosmas Gumier in dicto loco.

Et istam opinionem Cosmæ sequuntur ad literam Modern. in tracta. beneficii. in tertia parte. quęst. 46. nihil penitus addentes. Et cum istis uidetur concordare Glossator hic in tertia col. uersic. item quia ista regula loquitur, &c. qui licet ponat quęstionem per contrarium, & se inuoluat, tamen ratio, quam ponit, concludit ad istā

quæstio

quæstionem. Dicit enim, ꝙ cum regula ista sit exorbitans, & cessat in casu captandæ mortis, non debet extendi nisi ad casum exceptessum, non ad alium.

Sed prædictis non obstantibus contraris opinio est uerior pro qua tempore Sixti consuluit quidam aduocatus, hac sola ratione, quia ista regula solum habet respectum ad uacationem per obitum, non autem respicit formã impetrationis: unde ex quo de obitu indiffinitè loquitur, comprehendit omnem modum per quẽ deuenitur ad illam uacationem siue directè, siue per clausulam alio quouis modo. Hæc ille. Et secundum istam opinionem reperio casum propositum in Rota tempore Iulii papæ secundi, ut refert Felyn. hic in quibusdam apostillis, dicens, quòd Guliel. & maior pars Rotæ fuit in ista opinione ipso contradicente, uidelicet, qđ talis resignatarius uirtute illius clausulæ, siue alio quouis modo in supplicatione resignationis posita, non poterit habere per obitum, sed illa clausula tantum comprehendebat alium casum similem renuntiationi, puta uacationem, per capitulũ, de multa, uel contractum matrimonii, uel per non promotionem, iuxta cap. licet canon. uel ingressum religionis, & similes. Felinus tamen dicebat contrarium, ex eo, quia uerba debent in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem, illa clausula, quouis modo, nihil operaretur contra ea, quę dicunt Doct. in cap. susceptum. de rescript. lib. 6. Et quia in tali interpretatione comprehensiua mortis cessat mens & ratio regulæ, quæ considerat ambitionem ex illa præpostera præuétione cursus, & uotum captandæ mortis. Subdit tamen, quòd licet essent plura uota pro alia parte, nihil tunc fuit decisum, quia regula loquitur in uacante per obitum. Hæc ibi Felynus. Adde, quòd ego reperio modernis temporibus, pro opinione illa maioris partis dominorum cõtra opinionem Felyn. fuisse in Rota iudicatum.

Nam reperio q. R.P. Dñicum de Iacobatiis, tunc temporis primarium auditorẽ, qui meritis exigentibus, creatus fuit postea cardinalis in quibusdam istius regulę apostillis, super ista quæstione scripsisse manu propria hęc uerba formalia, uidelicet, fuit obtentum in causa Libicen. uicariæ, in qua ego pronuntiaui, licet contra uotum meum, quòd reg. ista haberet locũ in eo, qui de partibus constitutus procuratori resignasset in fauorem certæ personę, cui fuit prouisum, cum clausula, siue alio quouis modo. Quod mihi fuit uisum contra uoluntatem ædentis regulam, & in meo uoto fuit Accoltis, & primo Fely. in secunda instantia eoram me uariante, sed superueniente Antonio de Zocchis in Rota sensit idem quod ego. Et dominus Christophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima instantia, in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuisse, & ideo fui coactus confirmare primam sententiam: mihi tamen ex pluribus uidebatur contrariũ, quia cessabat ratio regulæ, quę est propter fraudes. Item, quia cessabat uotum mortis. Item, quia regula loquitur quando impetratio fit principaliter per obitum, hic non principaliter impetratur per obitum. Item, quia ex quo ꝓcurator bona fide uenerat de partibus cum mandato, & illi fuerat prouisum si dixisset, & narrasset papæ, dubito, ꝙ interim resignans sit mortuus: omnino papa dedisset: maximè, q̃ in prouisione etiam apparebat, quòd derogauit regulæ. Item, quia uidetur casus omissus, quando per resignationem, & in cõsequentia capit ex clausula generali per obitum. Etiam unus adduxit regulam. l. 2. ff. de uerb. oblig. quòd sub simplicibus, &c. licet modicum uideretur facere, quia communiter habetur illa clausula in supplicationibus, & alio quouis modo, & regula d. l. 2. procederet, ubi apposita non fuisset. Aliqui ponderabat uerba regulæ ibi, gratiæ. Alii uerò dicebant, quòd satis per obitum habet: & si dedisset, satis est, quod non apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui dedit cursum stateræ ratione (ut tunc domino Iacobatio uidebatur) puerili, & non uera, uidelicet, quòd clausula, siue aliàs quouis modo non habet locum hoc casu, quia circunduxit papam, cui dixit, ꝙ resignabat in manibus suis. Et pro opinione sua Iacobatius dicebat bene facere, q̃a uidetur regula considerasse q̃n

ad im

ad impetrationem partis gratia obtinetur sed clausulam, siue alias quouis modo pa pa ponit ex seipso ex quodam stylo. Illud tamen tollitur, quia regula dicit omnes gratię. Item, quia stylus non apponit dictã clausulã, nisi sit in supplicatione. Ista sunt quæ de uerbo ad uerbum R. D. Dominicus de Iacobatiis reliquit scripta sup ista regula. Ex cuius uerbis manifestè colligitur Rotam iudicasse propter generalitatẽ uerborum regulæ illi esse locum.

Postremò secundum istam opinionem ꝙ regula procedat isto casu, iudicauit Rota in una Gebenen. parochiali coram D. Gulielmo de mense Maio, ut ipse idem refert in quadam decisione, rationem decisionis ponens, quia ex quo per illam clausulã generalem non datur alia uacatio, q̃ per obitum, obstabit regula, nec attendi debet, ꝙ impetratio in modo expresso ꝑ resignationem, ex quo re uera uacat per obitum, & in tali uacatione tantum uerificatur prouisio, in qua regula loquitur, siue per modum expressum, siue per generalia uerba colligatur modus uerus uacandi, & ita dicit se audiuisse maiores tenuisse olim.

Et prædicta omnia procedunt in casu suo, non autem in casu contrario, uidelicet quando quis impetrat per obitum, & uere uacat per resignationem, prout in casu tunc contingenti, quia tunc regula nõ procedit, quia solum loquitur qñ per obitum, & extendi non debet in aliũ casum. l. 3. §. hæc uerba. ff. de negot. gest. Ita concludit idem do. Gul. in d. decis. pro qua faciunt, quæ adducit hic Glossator pro ista opin. in 3. col. uers. item, quia ista regula loquitur de obitu, &c.

Hactenus recitauimus opin. antiquorũ & modernorum patrum super isto dubio. quid dicendum?

Certe licet ista opin. uideatur suffulta iuribus & rationibus. Tamen adhuc pro prima opinione, uidelicet, ꝙ ista regula non habeat locum, isto casu posset adduci una concludens ratio, quia certum est leges nouam interpretationem & declarationem recipere a lege ueteri. l. non est nouum cum l. sequenti. ff. de leg. sed in regula ista ueteri ponitur, & assignatur in ipso prooemio ista ratio, uidelicet, ut fraudes euitentur, & ambitionis uia præcludatur, & cæt. clarum est, ꝙ ista ratio prooemii inducit causam finalem: ut in l. fi. ff. de hære. instit. & tradit Bal. in l. ut liberis. C. de colla. cessante igitur ratione prooemiali & finali, cessat ipsa dispositio l. generaliter C. de episc. & cleri. cum similibus. Sed in casu nostro cessat dicta causa finalis, quia hic non est ambitio, non est aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ, pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Ias. in consil. 104. col. penult. lib. 1.

Tamen pro contraria parte, & sic pro decisione dominorum facit, quia ex quo illa clausula siue alio quouis modo, in casu nostro non potest uerificari, nisi morte perinde est, acsi in specie fuisset facta impetratio per obitum: quia genus, quod nõ potest uerificari, nisi in uno indiuiduo, habetur pro specie. cap. ex parte. de offic. de leg. l. 1. & 2. ff. de lib. & posthu. sed si in specie fuisset facta impetratio per obitum, regula ista obstaret: ergo eodem modo obstabit uacationi comprehensę sub clausula generali, quia si uerba regulæ adaptantur, militat dispositio. l. ille, aut ille, §. cum in uerbis. de leg. 1.

Præterea, quia talis præsumitur mens istius impetrantis, qualis uerba indicant, cum in ambiguis illius sententia & declaratio capienda est, quę ex uerbis comprehenditur. l. in ambiguis. ff. de reg. iur. & l. si quis intentione. ff. de iudic. Sed uerba illa alio quouis mõ implicãt casum mortis ergo impetrans uisus fuit de tali cogitasse & sic attenta mente sua ambitiosa obstabit regula. Sed pro concordia opi. posset sic distingui, ꝙ aut impetrans per resignationem cũ dicta clausula alio quouis modo, ita esset impetraturus per obitum, si sciret uacationem, etiam non uerisimilẽ, sicut impetrauit per resignationem, & tes est expedita per superius dicta. Si uero esset impetraturus per obitũ, & tunc per dictã clausulã nõ ueniet casus mortis, sed alius casus uacationis similis expressæ, qa non præsumitur quis uelle in genere impetrare, quod in specie non esset impetraturus, quia intentio impetrãtis nõ extẽdit ad illud. l. oblõne generali. ff. de pig. & quę

not.Ioan.Andr.in reg.in generali.

Sed qualiter hoc probabitur, putarē relinquendum eius iuramento, iuxta cap. fina.qui.mat.acc.poss.& cap. significasti. de homi.& hoc considerata qualitate personæ iurantis. Nam in casu proposito nulla uidetur suspicio si iuramentum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio cōmodo, secus esset in impetrante nomine proprio: quia si beneficium esset pingue, sub dubitarem de iuramento præstando, propter rationem tex. in cap. clericos. de cohab. cleric. & mul. quia, ut dicit Bald. in cap. quia ueri simile. de præsump. propter dulcedinē beneficiorum studiū adhibetur corrūpendi testes. Iudex igitur arbitrabitur hoc casu.

QVAESTIO IIII.

QVæro, nunquid ista regula procedat in commenda?

SOLVTIO. Moderni Sabinen. hic in quadam apostilla dicunt prima facie uideri quòd nō, tamē cōtrariū asserunt esse uerum, & nihil aliud dicunt.

Dominus Guliel. hic in decisione quadam dicit, quòd uidetur prima facie dicēdum, quòd non habeat locum, ex quo cōmenda non dicitur uacare per obitū, sed cessante commenda uacat eo modo quo prius, ut dicit Fede. de Senis in tract. per mutat. benefi. quæst. 16. & Lud. Rom. consil. 360. Et Rota in antiquis prima. de concess. præbend. Et ista opi. est in curia uulgaris apud omnes præsertim Abbreuiatores.

Accedit ad hoc, quia regula est aliquatenus exorbitans, & in exorbitantibus fit restrictio ad casum expressum, quia odia restringi, fauores conuenit ampliari, uulg. c. odia.

Istis tamen nō obstantibus maior pars dominorum in una causa cuiusdam beneficii per obitum Regini cessante commenda, cum daretur de ista regula, contrarium conclusit, ut etiam R.D. Iacob. Simonetta Auditor retulit. Ratio fuit, quia licet uerba regulę non uideantur amplecti istum casum, tamen mens & ratio regulę includit commendam, quæ fuit, ut fraudes euitentur, & tollatur ambitio. Sed clarum est, quòd ista ratio militat in commēda: igitur ubi est eadem ratio, debet eadē esse in utroque dispositio. glo. in cap. si postquam de elect. cum uulg. Nō obstat, quòd per obitum non detur uacatio, quia est uerum, propriè tamen in commendis nostri temporis negari non potest, quin detur aliqualis uacatio.

Adde pro ista opi. uideri tex. hic in uerbo, omnes gratiæ, &c. sub quo de natura uerbi commenda uidetur comprehendi, cum sit gratia. Et quia dictio, omnes, est uniuersalis omnia complectens. lege Iulianus. de legat. tertio. Et quia uidemus, quòd quasi omnes regulę iudiciales, licet generaliter loquantur, tamen commēdas comprehendunt, ut latè dixi in regula de infir. & de idio. & dicetur latius in reg. de impet. benefi. famil. Card. in reg. de annali & triennali. Et alibi sæpe, quæ ideo non repetam, ne fastidium generent.

QVAESTIO V.

QVæro, an ista uerisimilis notitia obitus, de qua loquitur ista regula, debeat attendi computando dietas per terram, an uerò per mare?

SOLVTIO. Ratio dubitationis est, quia iter terrestre est certum, & potest facile per milliaria computari à communiter accidentibus, ut in l. continuus. ff. de uerb. obliga. sed iter maritimum est penitus incertum, quia aliquando ex Hispania per mare decurrit ad Vrbē in 10. diebus, aliquādo in 6. ut experientia docet.

Breuiter iste casus sæpe accidit. Nam tempore Calixti fuit propositum in Rota per D. Ioan. Pintor Auditorem in causa Dertusen. beneficii, in qua consuluerūt aliqui periti, & tandem fuit conclusum, quòd à communiter accidentibus eligendum est iter per mare & per terram, secūdum quod magis communiter accidit, non secundum quod rarò, quia iura non adaptantur ad ea quę rarò & cum difficultate fiunt, & hoc indicat tex. regulæ nostræ, quæ non uult præcise, quòd notitia obitus deueniat ad notitiam papæ, sed quòd uerisimiliter potuerit deuenire, ut in simili dicit etiam text. in clement. causam. in uersiculo uerum. de electio. Et in isto uerisimili iudex arbitrabitur secundū communem cursum itinerantiū, ut dicit hic Glossator accidisse tempore

Sixti.

Sixti,in una causa Valentina. Nam uerbum potuit, positum hic, non denotat necessitatem,sed potentiam, cum sit pro latum affirmatiuè, ad hoc cle. auditor in uers.potest,de resc.& in c.consuluit. de offic.deleg.& c.gratia,eo.tit.in 6. Potuit.n. peruenire uacatio ad papam, licet forte non peruenerit,& sic attenditur, ꝙ possit peruenire,,unde ex Barchinona potest in 8. uel 7. diebus peruenire notitia ad papã de obitu,licet nõ peruenerit actu: & illud quod potuit considerat regula, non quòd existat,sed ꝙ existere possit: propterea dicit tex.uerisimiliter, non ꝙ ita sit uerum, sed ꝙ sit simile uero,ut dicit Bald. in l. ea quidem.in 3.col.C.qui accus. non pos. facit l.miles.§.mulier. ff.de adul. † Et hoc, ut dixi,arbitrarium est,ut dicit Car.& alii in d.clem.causam,in uer.u erum. sic igitur sufficit,ꝙ illud uerisimile sit possibile, ut not.Bal.in l.scripturæ.C.de fi.instr. Et ista uerisimilitudo aliter debet arbitrari per mare,& aliter per terram,quia, ut dixi, licet mare sit incertum, tamen a communiter accidentibus citius fit iter per mare, q̃ per terram,ut not.in c.ubi periculum, de elect.lib.6. habetur tamen in hoc ratio tẽporis,quia tempore hyemis aliter considераretur iter maritimum, aliter æstatis tempore,ut tradunt Doct. post Io. And. in c. olim,de resc.Nam quinquaginta milliaria per mare sunt minus,quàm una dieta per terram,ut dicit Bart. in tract.de insula,in 3. col. Et de istis computationibus dietarum,& quæ sunt meliora itinera,an maris uel terræ,latè tradunt Mod. Bon. in §.his igitur,inst de iust.& iur.& Fel. in c.olim, in 2.col.de excep.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro,ponamus,ꝙ aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione istius regulæ,an ei impetranti incumbat onus probandi obitum præcessisse,an uerò aduersario.

SOLVTIO. Prima facie uidet̃ dicẽdũ, ꝙ impetrãti incumbat onus probandi:q̃a ex quo agit ad canonizationẽ sui tituli, tenet̃ ꝓbare uacationẽ tp̃is impetrationis, l.2 ff.de prob. Nã qlibet tenet̃ ꝓbare cõtẽta in sua gratia,ut no Mod.in d.c.ad aures de resc.nec sufficere uidet̃, ꝙ ꝓbet diem obitus, nisi & ꝙ obitus uerisimiliter præcesserit suã impetrationẽ,q̃a illa ꝓbatiõ non concluderet,uulg.l.matrẽ. C.de ꝓb.

Istis tñ non obstãtib.dñi cõcl. contrariũ in una decanatus eccl.Capuanę,quã impetrauerat Card.Ferr.cũ derog.istius reg.Nã uoluerũt isto casu ꝓsumere obitũ ꝓcessisse ꝓuisionẽ,ut refert do Gul.in quadã decis. sub tit.de ꝓb.in colle.suis. Rõ fuit, q̃a qñ sumus in dubio quis actus ꝓcessit,capitur interpretatio,ꝙ ille actus in dubio præsumat̃ ꝓcedere,q̃ est necessarius ad ualiditatẽ actus, ut actus ualeat potius q̃ pereat ut per plura exempla probat Fel. in c. pastoralis,in 3.col.uers. ad identitatem, de rescr.Et in notabili casu tradit Ias.in l.4.§. condẽnatum.in 2.col. ff. de re iud. præsertim,quia aliter interpretando, esset præsumere delictum in dubio, quod esse nõ debet,uulgatis iuribus. Nam capienda est semper interpretatio, per quam excludatur delictum.in c.fi.de præsump & no per Bar.in l.nõ solum.§.sed & reprobari,ff.de ope.no.nun. Et esset delictũ alias impetrare beneficiũ uiuentis,ut patet in reg. 20. ubi dixi.igitur, &c. Et per hoc respõdetur ad l.hæres institutus.cũ seq.ff.de acq.hær. Et ista omnia de plano procedunt in casu nostro,data derogatione regulæ, alias uero si exciperetur de regula impetranti, incumbit onus probandi uerisimilem notitiam obitus, & sic satisfecisse regulæ, ut fuit alias conclusum tempore Calixti in

ANNOT. IOAN. MIL.

† Quod autem longe a uerisimili abest,est quædam falsitatis imago,ut Bal.in l.i.col la.3.C.de ser.fu.nec id uerisimile est,ubi præsumptio legis est in contratium, ideo huiusmodi præsumptioni debet apertissimas probationes opponere.l.non est uerisimile. ff.de eo,quod met.cau.& iure canonico in non uerisimilib. non admittitur probatio, nisi communis loci fama id habeat,uel tales personæ adpareant,de quibus uerisimile non sit,ꝙ debeant deierare:ut c.quia uerisimile.extra de præsump.

una Dertusen.beneficii coram Io. Pintor, tunc Rotæ auditore, de quo tamen uidendum est, quod dixi in dicta reg.20. de impet.benef.uiuent.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, ponamus q papa absit ab urbe per plures menses, prout contigit tempore Clementis,&nunc S.D.N. Pauli 3.Niciam proficiscentis, & moriatur aliqs Romæ, & beneficium impetretur à papa longissimè distante ab urbe, utrum sit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Iste casus modo pendet, & uidetur dicendum regulæ locum non esse,ex eo,quia curia uidetur esse Romæ, & reputatur eadem cum illa pontificis, quando remanet ibi audientia causarum, ut not.omnes in clem. ne Romani pet illum tex.de elect.

Ex diuerso suadet ratio regulæ, ut dicamus isto casu habere locum, si tanta sit distantia temporis, q uerisimiliter in tam breui tempore non possit adiri papa: pro qua parte plura in informationibus deducuntur,sed quia causa pendet,sub sisto donec Rota in alteram partem inclinet.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, nunquid isti regulæ solet derogari?

SOLVTIO. Stylus signaturæ habet, quod derogatio istius regulæ non detur, nisi solum in Francia. sed extra Franciam semper cassari solet derogatio, sed pro qualificatis personis aliquando solita est derogatio dari. Et ita reperio in lib.derog. b. m. Laur.Card.S.Quat.pluries derogatū fuisse,ut patet ibi fol.58.& 72.& 75.& fo. 99.Sed Alc.6.in bulla reformationis curię qñ tractat reformationē signaturæ,posuit unā regulā,quā uoluit appellari infallibilē,uidelicet,Quòd regulis de uerisimili notitia,neq; de subrogandis collitigātib. nūquā derogetur, sed q stēt immobiles,& certè honestū uideretur: tñ,ut dixi,signatura ex gratia ꝓ benemeritis personis aliqñ derogat,& nō seruat illā cōstit. Alex.Modus autem seu forma qualiter derogari debeat, & quibus uerbis, ponit Hispanus noster antiquus in illo vulgato libro Prouinciali ecclesiarum, siue practicæ cancellariæ(qui est liber approbatus à sede Apostolica) vt dicit Card.in cle.2.§. irritum,in 3.q. de elect.

REGVLA DE IMPETRANTIBUS beneficia uacantia per obitum familiaris Cardinalium.

ITem uoluit,quòd impetrans beneficium uacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, teneatur imprimere nomen, & titulum ipsius Cardinalis.Et si ille in curia fuerit, eius ad id accedat assensus, alias desuper gratia sit nulla. Et idem seruari etiam uoluit,si dicti familiares ipsorum Cardin.familiares esse desierint,seu ad aliorum Cardinalium familiaritatē similē transierint, quo ad beneficia,quæ durante familiaritate priori obtinuerunt; & in quibus ipsa familiaritate durante, ius eis competieris.Ita,quòd ad illa Card.quorum familiares prius fuerunt,suum habebunt adhibere consensum.

PRAEFATIO.

ISta regula uariè reperitur ab antiquis & mod.summis pontificibus ædita. Eius primus conditor fuit Greg. 11. ut colligitur ex decis.Egidii 632.Quod ex eo apparet,quia prædecessores summi pontifices in suis regulis nullam de ista fecerant mētionem.Imò, q magis mirandum est; neque & inter reg.Greg.11.reperitur. Quarū apud me tria reperiuntur exēplaria, & ea quidē diuersis t pib.scripta, nec in aliquo discrepantia in quibus,ut dixi,non reperitur hæc regula, de qua Egidius mentionem fecit,forte fuit aliqua extrauagans, uel aliquod priuilegium, ut innuit idem Egid.in cons.19.col.1.Et est considerandū q præter istam reg.de qua Egid.meminit, quæ in corpore regularum Gregorii non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignum in fauorem Card.in suis reg.ædidit. Sed ante Gregorium,primus omnium Benedictus 12.fuit,qui dignitatem tantorum patrum iusto fauore prosecutus fuit, plures alias diuersas reg.in eorum fauorem constituens. Nam q gratiæ beneficiales D. Cardinalium motu proprio concessæ censeantur etiam si in supplicationibus nihil

hil de motu proprio diceretur,& quod in gratiis illorum dispensatio opportuna etiam non petita apponeretur,ac ꝙ quali tates beneficiorum certo modo uacantiũ, uel uacaturorum,ac etiam beneficia quæ obtinerent in eisdem literis pro expressis haberẽtur,primus omnium statuerat, plu res alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo pontificum est imitatus. Gregorius tamen, licet nihil aliud præsti terit,quod fauorem Cardinalium concer neret, nihilominus istam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moder ni pontifices. Nam uoluit in beneficiis ua cantibus per cessum ipsorum familiarium Cardinalium,uel alias quouis modo,locũ habere suam ipsius statuti rationem, qua motus fuerat,in eiusdem regulæ proœmio exprimens,uidelicet, ut honori Domino rum Cardinalium deferatur,ut refert Egi. in d. decis. quod quidem fauorabile Gre gorii proœmium nescio qua de causa pō tifices moderni sustulerunt, ad regulam istam ad beneficia per obitum tantum ua cantia restrinxerunt. Quorum ordinem in hisce nostris commentariis imitabimur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur primo, ibi, impetrans,&c. an ista regula habeat locum quando Papa con cedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd sic.quia gratia motu proprio potest dici impetratio,ut tradit Bald.in c. nisi specia lis,in uers.pone ꝙ in literis.de offic.lega. Facit quod dicit Card. cons. 90. inc. uide tur unio. sequitur Dec.in c.2.in 2.colum. de rescrip.

Præterea uidemus dispositionem.§.fin. clem.1. de conces. præb. quæ loquitur de impetrante,uerificari in gratia motu pro prio,ut ibi dicunt Card.& Imo.Sic etiam extrauagans,sedes Apostolica. Io.22.posi ta in tit.de conces.præb. quæ loquitur de impetrantibus habet locum in gratia mo tu proprio, prout ibi dicit Gloss.in uerbo, concessæ. Ergo pariformiter dicendum est de ista regula.

In contrarium facit,quia regula ista est odiosa & exorbitans, ut dicit Egid. decis. 632.Et loquitur de impetratione. Ergo non habet locum in gratia motu proprio quia ista uidentur contraria impetrare,& motu proprio obtinere,ut in cap.si motu proprio,& c.si plurib.de præb.li.6. & hoc probat tex.in l.1.C.de pet.bon.sub. li.10. ubi notant omnes.& in l.3.ff.quod quisq; iur. Quæ cum sint diuersa, ad positionem unius sequitur exclusio alterius, c.qualis, 25.dist. In quam opinionem uidetur incli nare Gloss.hic in penult. colu. Qui etiam tradit cautelam ad istam regulam exclu dendam, ut uidelicet procuretur haberi gratia motu proprio. Et est de mente Lap pi in d.clem.1. Nam sufficiet, secundum aliquos,papam dicere, talem esse familia rem Cardinalis licet alia requisita hic non exprimat. Quia papa ex certa scientia, hoc exprimendo uidetur habere certam notitiam regulæ,per quam uidetur indu ci dispensatio,& derogatio regulæ, iuxta tradita in l.idem Vlp.ff.de excus.tut. Quæ ratio cessat in gratia impetrata.

Accedit quia isto casu cessat fraus & do lus illius, qui gratiam habuit motu pro prio,ut dicit Ioan.An.in c.si.super gl.fi.de offi.lega.lib.6. in nouis. Ergo cessat dispo sitio,non enim poterit illi subreptio, aut defectus intentionis papæ opponi, cum ista omnia per certam scientiam, & motũ proprium censeantur esse sublata.

Non obstat decisio communis Docto rum ad d.clem.1.§. fi. de conces. præb. ui delicet,ꝙ ille text. procedat in gratia mo tu proprio,licet loquatur de impetrante, quia illud procedit ex eo, quia tota cle. loquit̃ indistinctè, & rō eius ęquè militat in utroque casu. Secus uerò in materia odiosa,in qua uerba propriè debent capi, ut hic. Quia talis interpretatio locum nō habet, quia gratia motu proprio non est propriè impetratio,ut dicit Card.in dicta clement. 1. & dicam in regula de annali latius.

Quid dicendum? Teneo primam opi nionem quæ est uerior,& ęquior,pro qua ter iudicauit Rota modernis temporibus primo tempore,bonæ memoriæ D. Petri Andr.Gammari,tunc Auditoris,ut ipse in terminis refert & adnotauit,in tract.de of fic. leg. lib. 3. fol. 58. Et iterum tem

pore meo hoc idem iudicauit Rota in causa Auinion.canonicatus,coram D.Io. Maria,octaua Martii. 1532. Et nouissime in una Maclouien.prioratus coram R.D.Raynaldo Petrutio de mense Iulio 1539. hoc idem qnod prius firmauit Rota. Ratio decisionis fuit.quia hoc priuilegium regulæ datur Cardinalibus propter magnas impẽsas & onera, quæ in alendis familiaribus subeunt,ut dicit decisio Rotæ, licet corrupte,in tit.de præb.decis.16.incip. Nota.ꝙ ubi Dominus,in antiquis &c.Et ista ratio militat æque in gratia motu proprio,sicut in gratia impetrata.Igitur,&c. Et considerata prædicta ratione,ista regula est latè interpretanda in eorum fauorum & præiudicium concedentis. iuxta c. quia circa de priui.& notata per Dom.in c.2.de fi.presi lib.6.& quæ latè tradit Pet.de Anc.consil. 295.& 297.Et si contrarium diceremus,facile priuilegia Car.deluderẽtur,cũ unicuique facillimum esset habere gratiam motu proprio.Et intentionis papæ non est ꝑ talẽ,gratiã motu proprio alicui pręiudicare,ut dicit decisio Rotæ 112.in no & decisio 445.in antiq.præsertim Cardinalibus, ut et tradit Fel.in c.ad aures,in 5.col.uers. tertius casus,de rescr. Et ideo hac ratione Domini uoluerunt,ꝙ regula 10. de non tollendo ius quæsitum, haberet locum in gratia motu proprio,ut dixi in 6.q. Et q̃a gratia motus proprii non includit ea quę exprimẽda sunt,ut dicit Fel.in c. cum apostolicæ de excep. Ergo qua rõne dicimus in gratia impetrata requiri expressionem nominis & tituli Cardinalis, ut hic dicitur,eodem modo in gratia motus proprii est dicẽdum. Et pósito ꝙ motus proprius & certa scientia principis inducant dispensationem,de quo tñ dixi latius in d.reg.q. 8.non tamen inducunt derogatione istius regulæ,nisi de ea indiuiduo fiat mẽtio,ut late dixi in 5.& 6.q.procemii. & cum hoc iam pluries fuerit per Rotam decisum, non curabo amplius insistere.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, ibi (beneficium,&c.) quid si familiaribus cardinalis habuit aliquod officium durante familiaritate, nunquid habet locum regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum,quòd non,quia appellatione beneficii non uenit officium,ut dixi late in regula de infirmis resignantibus, & dicam in regula de annali & triennali,& in plurib.aliis locis, vbi me remitto. Et de istis officiis tradit Paulus Romanus antiquus in tract. pensionis,in 7iq.fol.21.& 24.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro,ibi (uacans,&c.) nunquid regula ista procedat in mandato,de prouidendo,reseruatione uel expectatiua de beneficio uacaturo?

SOLVTIO. Tempore Sixti accidit iste casus in causa Sagie. Archidiaconatus ut in quibusdam memorialibus cuiusdã Io. Alo. Tuscani, tunc Auditoris cameræ reperio adnotatum. Et iterum tempore meo iste casus fuit propositus in Rota, & decisus in causa Auinionen. canonicatus coram Dom. Io. Maria de mense Martio 1532. Et conclusum fuit per maiorem partem Dominorum,ꝙ non. Cum qua opinione reperio antiquos Abbreuiatores de Parco concordasse.Nam hoc tenuerunt Ant.de S.Seuerino,& Io.de Ferrera, illorum temporum primarii,prout eos refert Paulus de Castello in quodam suo indice notabilium.fol.35. Nihil tamen allegant præter obseruantiam styli. Sed pro opinione Rotæ allegantur ista. Primò q̃a regula loquitur de beneficio uacanti: ergo non habet locum in uacaturo, ut legitur & notatur in c.constitutus, & in c. ex tenore,& c.fi de concef.præb.Faciunt quę dicit Fel.in c.in nostra,in 37.correl. in 2. col.in fi.de rescr.Ista.n.sunt inter se diuersa.Ergo de uno ad aliud non debet inferri:q̃a ex diuersis non fit illatio, c.in pñtia de ꝓb.Sed potius ad positionem unius, sequitur alterius exclusio. c. nonne. cum uulg.de præsump. Cum igitur regula ista irritet gratiam concessam post obitum familiaris,non debet extendi ad gratiam cõcessam ante obitum : quia limitata causa limitatum effectum producere debet, c. susceptum,de rescrip. lib.6.& uulgar.l. in agris,de acq.rer.dom. Et ista omnia in ra

tione

tione fundantur. quia non est eadem ratio quo ad istam regulam, in gratia de uacaturo, & gratia de uacante. Quia in gratia de uacaturo, ideo non debet seruari ista regula, quia non possumus esse certi de persona, per cuius obitum beneficium uacauit, an erit familiaris uel non. Et ideò nomen, nec titulus certi cardinalis exprimi potest. Et propterea iudicari nō debet gratia subreptitia. Quia de his quæ possunt se habere ad esse, & non esse, si de illis non fiat mentio, gratia non annullatur, ut latè probat decisio Rotæ 25. in nouis, titulo de resc. col. 3. Neq; si uellem ad cautelam derogare huic regulæ, hoc concederetur. Quia secundum stylum solet denegari talis derogatio. Imò cum sæpe aliis regulis præteritis temporibus derogatum sit, ut particulariter adnotatum reliquit laboriosissimus, & proinde excellentissimus uir Laur. Puccius card. Sanctorum Quatuor in quibusdam memorialib. derogationum regularum, non tamen in d. libro reperirur huic regulæ derogatum nisi semel, ut patet ibi fol. 91. Itaque in dictis gratiis de uacaturo, non potest ista regula obseruari. Quę omnia cessant in gratia de beneficio uacanti. Cum igitur regula ista sit exorbitans, iuxta gl. pen. in cle. 2. de off. ord. & secundum Egidium ubi supra, Item etiam sit pœnalis, cum annullet actum, iuxta notata per doct. in c. 2. de cō stitutionibus, & quæ tradit Bal. in l. non dubium. C. de legib. per tex. in l. Senatus. ff. de contrah. emp. Est concludendum regulā procedere in casu de quo loquitur, uidelicet in beneficio uacanti, arg. tex. in c. statutum, de elect. lib. 6.

Et hoc quod dictum fuit de gratia beneficii uacaturi procedit etiam si gratia fuisset facta respectu certæ personæ, quæ fuisset familiaris alicuius cardinalis, prout in regressu concesso per obitum Titii qui fuerat familiaris cardinalis: quia in eo regula ista non procedit per superius dicta. Ex quo prouisio fit de beneficio uacaturo, prout refert tenuisse Rotam do. Iacob. Simoneta, tunc card. dignissimus in suis memorialibus ut ipse mihi retulit.

Quæ decisio non alibi certe fundatur, ut dixi, nisi quia ista regula est odiosa, loquitur in certo casu, uidelicet de beneficiis uacanti. Ergo debet in eo restringi, ut in c. susceptum de rescriptis, lib. 6. Et faciunt ea quæ dicam in alia q. de gratia si neutri. & in q. sequent.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro, ibi (per obitum, &c.) quid si beneficium uacat per renuntiationem familiaris cardinalis in manibus Papæ, an habeat locum regula?

SOLVTIO. Glossator hic tenet quod non, quia isti sunt diuersi modi uacandi: & regula ista exprimit modum uacandi per obitum. Ergo per expressionem unius modi excluditur alius diuersus, uidelicet, per resignationem, ut dicitur in c. susceptum, de rescr. lib. 6. Et hoc idem reperio tenuisse curiam tempore Sixti. Et ita pro expedito fuisse dictum in causa Sagien. Archidiaconatus, meminit Ioan. Alo. Tuscanus Mediolanensis, tunc aduocatus, & Auditor cameræ, in quodam suo consilio incip. utrum bulla perinde ualere, &c. posito inter sua consilia, lib. 1. fol. 6. Et certè in ratione consistit ista opinio, quia negari non potest istum casum fuisse omissum in regula. Ergo relinquitur sub dispositione iuris. Et ad hoc sufficit, d. c. susceptū ubi est casus expressus pro ista opinione, ipso quia faciunt ea quæ dicta fuerunt in præcedenti quæstio.

Sed aduerte, ꝙ regula Gregorii XI. quę fuit antiquior ista, comprehendebat istū casum, quia loquitur de beneficiis uacantibus per cessum uel decessum, ut refert Egid. decis. 632. Vnde ex quo regula ista est posterior, debet in dubio interpretari secundum antiquam, arg. l. nō est nouum, ff. de legibus.

Sed ad hoc replicari potest, ꝙ motiuum procedit quando regula ista dubitatiue loqueretur: tunc enim in dubio reciperet interpretationem à regulam antiquis etiam correctis, ut tradit Bar. in l. fi. ff. de falsis. Sed hic non egemus declaratione, cum ista regula loquitur clare de beneficio uacante per obitum, & de uacante per renūtiationem omittit, prout etiam omittebant antiquæ regulæ, quæ in hoc noluerunt Cardinales priuilegiare. Relinquendus igitur erit iste casus sub dispositione

iuris dicto capitulo susceptum. Et ita in specie, in discursu cuiusdam.q.regulæ, de infir.resignantibus dicit fuisse iudicatum de anno 1514. in Rota D. Gul. in Collectaneis decis. pro qua opinio. faciunt optime motiua Andreæ Siculi, de quo mentionem faciam inferius in quæstione 7.

Et ex istis potest etiam inferri, ꝙ facultas concessa per papam familiari cardinalis de permutandis beneficiis suis, prout fuit concessa tempore Pauli 2. cuidam Gulielmo familiari cardinalis Rothomagen. non subiiciatur huic regulæ. Quamuis cõtrarium fuerit tunc per aliquos doct. consulium. Et ista de plano procedunt de iure loquendo. Tamen hodie cardinales, tã ex priuilegio, quam ex capitulis factis in conclaui, obtinuerunt istos modos uacandi per cessum uel decessum, ut referunt Mod. in tract. reseruatio. 17. effectu. Et ita ego reperio latissimè cõcessum fuisse cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand. 6. & Iulii 2. cap. 3. quorum exemplaria sunt penes me.

QVAESTIO V.

QVæro, an regula ista habeat locum in uacatione mortis fictæ, prout est illa inualida per regulam, de infirmis resignantibus? Nam regula, ibi, in casu illo, fingit beneficium uacare per obitum, cũ uere uacet per renuntiationem.

SOLVTIO. Casus iste bis fuit uentilatus in Rota, & tandem decisus pro parte negatiua. Nam tempore Sixti accidit in causa Sagien. Archid. anno 1475. mense Nouembri. Et iterum, de anno 1514. Quo tempore fuit decisa difficultas, ut meminit D. Guliel. in Collectaneis decis. fol. 75. decis. incip. unus familiaris, & licet decisio illa ponat mixturam casus, resolutio tamen eius hoc solo motiuo concluditur. Quia in quæstione proposita secundum terminos regulæ de infirmis resig. principalis actus, qui fuit ibi factus coram papa fuit resignatio. Et iste fuit uerus & naturalis actus. Vacatio uero mortis quæ infra uiginti dies resultat, est uacatio accidentalis, & contingens de futuro: & ideo illa considerari non debet, iuxta l. qui habet. ff. de tutel. ubi traditur regula, ꝙ actus naturalis, non accidentalis attendi debet & idem dicit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. ubi per hoc infert, ꝙ statutũ loquens de gemmis, debet intelligi de ueris, non de fictis. Et ista in casu isto magis militant, quia regulæ sunt iuris stricti, & non egrediuntur terminos suos. l. 3. §. hæc uerba. ff. de nego. gest. l. si seruum. §. non dixit. ff. de acquiren. hæred. præsertim, qa ista interpretatio est fauorabilis, quæ reducit nos ad libertatem iuris communis, iuxta l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. cum aliis similibus allegatis hic per Do. Guliel. Præterea, quia actus, de quo in præmissa quæst. & uacatio inde resultans, erant de præsenti illa uerò quę ex post cõtingit per obitum, erat actus futurus, qui tempore resignationis poterat se habere ad esse & non esse. Ideo subreptio propter non expressionem nominis & tituli in talibus actibus, qui contingunt de futuro, non uitiatur, ut tradit Fely. notabiliter in cap. in nostra. in 7. correl. de rescript. Et ad re ipsum decis. 25. in nouis. tit. de rescript. colum. pen. repetita per Egid. decis. 749. column. fin.

Addo pro ista opinione, ultra Domin. Guliel. quia tempore quo fuit facta resignatio, beneficium adhuc nõ uacabat per obitum uerum uel fictum, unde impetrãs tale beneficium, impetrauit uacaturum, uidelicet, in euentum, ꝙ contingeret resignantem mori infra uiginti dies. Et tamẽ clarum est, regulam istam locum non habere in uacaturo ut patet ex tex. & dixi superius in 3. q. & est decis. Rotæ in no. ꝙ impetrans per non promotionem, non põt consequi per ius postea contingens. Et ideo tanquam casus omissus relinquitur sub dispositione iuris, uulg. c. susceptum. de rescript. lib. 6.

Suadet hoc, qa uera uacatio de pñti erat ꝑ resignationem, quia alia non tenuisset collatio de beneficio uiuentis non uacãte ut superius dicitur in regula 20. & tex. in c. 1. & 2. & c. cũ nostris. de concess. preb. Neque potuisset ualidari ex superexistentia uiuẽ resignantis post lapsum uiginti dierũ tanq̃ à principio nulla, cap. si eo tempore de rescri. lib. 6. Et licet papa possit ꝑ regulam

lam facere, quòd moriente illo, q̃ resignauit, infra uiginti dies, censeatur beneficiũ uacare per eius obitum: tamen hæc uacatio sic inducta erit & ficta & interpretatiua, non autem uera, quia hoc facere non posset. Nam potest papa facere, quòd factum habeatur pro non facto, iuxta tex. in cle. 1. de immunit. eccle. Tamen non potest facere, quòd fictum sit uerum, & factum non sit factum. l. in bello. §. factæ. ff. de capt. Remanet igitur uera uacatio per resignationem, & ficta per obitum. Vnde infertur, quòd ex quo regula ista loquitur de uacatione per obitum, debet in dubio intelligi de uera, propria & naturali uacatione obitus, & non de ficta, prout quælibet dispositio iuris communis & statutaria intelligitur, ut est gl. in c. placuit. el 2. 16. q. 1. Nam ista est communis opinio Canonistarum, q appellatione mortis, intelligimus de naturali, nisi in casibus à iure expressis, ut dicit gl. in c. susceptum. de rescrip. lib. 6. sequuntur Modern. in l. ex ea parte. §. Insulam. ff. de uerbo. oblig. Et hoc idem est dicendum in quolibet actu, qui in dubio debet intelligi de uero & naturali, non de ficto, ut superiùs est dictum. & tradit in notabili casu Alexand. in consil. 65. uisa quadam constitutione. in 3. colu. uol. 4. Et Franciscus Cremensis in singularibus suis, notabili 82. cum pluribus aliis concordantiis. quæ præter ista cumulat Fely. in rub. de sponsa. in 4. col. Cũ igitur regula ista nihil aliud sit, quàm statutum, quod loquitur de uacatione per mortem, debet ergo intelligi de uera, non autẽ de ficta, nisi aliud exprimatur: faciunt, quæ not. Bar. in l. 3. §. hæc uerba. ff. de neg. gest. & tex. in c. nuper, de big. Præsertim, quia dato, q extensio casus ueri ad fictum non sit contra ius, sed tantùm præter ius: tamẽ nunquam fit extensio, nisi reperiantur de iure parificari casus uerus & fictus, vt not. Domi. in cap. fin. in prin. de consuetu. in 6. & glo. in dicto cap. placuit. Si igitur hoc disponitur in casibus, qui sunt præter ius, multò magis in casu istius regulæ militat, quæ est contra ius. Nam de iure nulla qualitatis taciturnitas uitiat gratiam, nisi illarum qualitatũ, quæ sunt in iure expressæ, ut in cle. 2. de offic. ord. & in ca p. fi. de offic. leg. lib. 6. & in cle. 1. de præb. cum multis concord. de quib. per mod. in tracta. benefic. in 11. q. tertię partis. uers. quarta qualitas. Pro quib. omnib. faciunt ea, quę dicẽtur inferius, quæst. 7.

QVAESTIO VI.

QVero, nunquid regula ista procedat in beneficio commendato familiari cardinalis, per cuius obitum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio super isto dubio scribentium opiniones. Nam Ioan. Bapt. Caccialupus & Ricius de Senis, aduocati illorum tẽporum celebertimi, tenuerunt expressè regulam non habere locum in commenda: & ita referunt se uidisse iudicari in facto, super quo longissimi consilia contexuerunt, quę habeo in 12. uol. allegationum. fol. 144. cum seq. ubi post plura uerba superflua, tandem ad hoc tenendum mouentur isto motiuo magis efficaci, uidelicet, quia regula ista loquitur de uacatione, quæ licet ex uerbis ultimis regulæ maximè in uerbo obtinuerint, uideretur intelligi posse de uacatione resultante ex cessatione commendæ. Tamen ille terminus, Vacatione, positus in tex. in dubio intelligi debet de uacatione iuris & facti, ut in c. cum nostris. de conces. præben. cap. præsenti. de præbend. lib. 6. cum multis aliis concordan. per eos allegatis. Cum igitur commendatarius non dicatur possessor iuris, cum non habeat titulum, ut in c. dudum. de elect. sed sit merus detẽtor, & depositarius. l. licet. §. rei. & l. Iulianus. ff. deposi. est concludendum, per obitum eius nihil uacasse, & per consequens regulam in tali cessatione commendæ nõ uerificari. Nam per commendam non extinguitur prima uacatio, ut tradit Fed. in tract. de permut. benefi. q. 15. hoc in summa dicunt prædicti doctor. qui post ea maxima magno uerborum ambitu, super isto puncto referunt omnia fundamenta. Lu do. Roma. in consil. 350. & Oldrad. consil. 179. quæritur, &c. quæ non curo referre. Quibus etiã conferunt ea, quę dixi in regula 18. & 32. & latissimè in regula de triẽnali, ubi copiosius tractaui istam quæstio.

Sed ulterius pro ista parte adde, quòd illam

istam eandem opinionem tenuerũt tempore Sixti A. de Capharellis, tunc aduocatus excellens, & quidam alii, qui allegabant pro ista opi. stylum inueteratum Cãcellariæ, quæ hoc tenuit, cuius stylus processit à iure, ut dicit Spec. in tit. de legat. §. superest. uer. ultimò consulo. imò facit ius, ut dicit decis. 710. in antiquis. & tollit dubietatem facti, ut dicit Oldrad. cons. 290. Nam ipsius obseruantia præsumitur suscepta cum plena examinatione iustitię arg. c. apostolicæ. 25. q. ij. Et quædam alia fundamenta generalia super hoc allegãt, quæ breuitatis causa, ac etiam, quia mihi non uidentur stringere, non refero. Et ita etiã reperio illis temporibus pro ista parte fuisse iudicatum per quendam Io. Eug. tunc auditorem, in fauorem Lactantii, cõtra quendam Ioã. Gruelli, ut ibi reperi adnotatum. Et nouissime eandem opinionẽ tenuit Rota in casu occurrenti, ut refert bonæ me. D. Dominicus Iacobatius, tunc Rotæ auditor primarius, & posteà cardinalis, in quibusdam suis apostillis ad istã regulam, qui dicit tunc super hoc dubitatum fuisse, & Rotam respõdisse, regulam in commenda locum non habere, licet ipse super hoc dubitaret. Hæc ille.

Postremò, pro ista opinione faciũt uerba istius regulæ, quæ loquuntur de beneficio uacante. sed per obitum familiaris beneficium non uacat, sed cessat depositum ut dicunt doct. in cap. nemo de elect. & in ca. si constiterit. de accus. Igitur tali cessatione regula non habet locum. Hinc est, ꝙ expectatiua, quæ conceditur ad beneficiũ uacans, uel cum primum uacauerit, non capit beneficium uacans per cessationem commendæ, quia ultra, ꝙ tale beneficium est affectum per appositionem manus papæ, per obitum familiaris, non dicitur uacare. Ita cõclusit Rota die 29. Octob. 1539. in una Valentina parochialis de Pego coram R. D. Ioan. Paulo, non obstante cõsil. Socini. 32. & aliis pluribus tunc deductis in informationibus iuris. Pro qua decisione faciũt, ea quę in casu scribunt Moderni. Sabinen. in tracta. reserua. fol. 13. uersicul. beneficia commendata.

Contrariam tamen opinionẽ inuenio obseruatam tempore nostro. Nam in primis D. Guliel. in discursu illius quæstionis, utrum regula de infirmis resignantib. procedat in commenda, refert, Rotam tenuisse regulam istam habere locum in cõmenda, ista ratione, quia priuilegiũ istius regulæ concessum fuit Cardinalibus propter innumeras expensas, & onera quæ subeunt in gubernanda corũ familia, iuxta decisionem 16. de præben. in antiquis. quæ ratio militat æquè in commendatariis, sicut in titularibus. Ergo idem debet esse ius, & nihil aliud dicit, & idem tenuit D. Gullel. hic.

Felynus tamen in quadam apostilla super regula decimanona, & super ista refert Rotam uariare. Nam dicit, ꝙ cum istud dubium in vna causa proponeretur, Domini quasi concorditer concluserunt, istam regulam non habere locum in commenda: & posteà dixerunt, & iudicarunt contrarium: quia reperiebant ita alias fuisse conclusum, per ista rationem, quia licet stante commenda, beneficium non dicatur uacare: mortuo tamen commendatario negari non potest, ꝙ uacat largo modo, quæcunq; sit illa uacatio, siue continuatiua, siue inductiua per usum. Quæ uacatio uenit largo modo appellatione dicti uerbi, ut tradit Pauinus in trac. de offi. & pote. capi. sede uacã. in ultimo prælud. Satis enim est, ꝙ de præsenti quando impetratur, uerè uacet per obitum, id est, ꝙ ratione illius obitus commendatarii reuiuiscit, & quodammodo induitur ista uacatio nunc. Ergo regula in ea debet habere locum, præsertim cùm per omnia sit eadem ratio. Et pro ista opin. facit quod dicit Socin. in consil. 32. in 6. colu. uersi. & pro prædicta. ubi tenet ꝙ expectatiua ad beneficia uacatura comprehendit beneficium per obitum commendatarii uacans. sequitur Aeneas de Falco. in tract. reserua. in 4. q. prin. in 38. effectu. & licet contrarium deciderit Rota, ut superius dixi: illud fuit, quia considerauit affectionem, quæ maximè ibi considerari debebat propter personã cardinalis, cui illa parochialis fuerat commendata. Sed præsupposita decisione indistinctè uera, in casu nostro attendi debet ratio dicti, quia per obitũ commẽdatarii perpetui beneficium quo

uis

uis modo uacat. Nec ista regula in hoc est multum exorbitans, sed potius continet æquitatem, quia tenendo istam opin. sic fauemus cardinalibus, & ex hoc etiam cō seruatur spes seruientium eis. Faciunt ad hoc ea quæ tradit Rom. consil. 498.

Addo etiam pro ista opi. quæ mihi uidetur uerior, ꝙ in dubio talis interpretatio in quacunq; constitutione capi debet per quam magis inuitentur homines ad benefaciendū, ut probatur in §. fi. in pœ. inst. & in ext rauag. execrabilis. §. nos itaq; Sed isto modo interpretando istam regulam, inuitantur magis, ac animantur cardinales ad capiendos plures seruitores doctos & uenerabiles. quod tendit ad decus ecclesiæ Rom. ut in c. super specula de magistris. Et etiam ad honorem eorundem cardinalium pertinet, ꝙ à plurib. associētur, ut dicit Iuuenalis Satyra 7. quod nót. And. Sicu. in c. ex parte. in 2. col. de consti. Nam tanto maior quis reputatur, quanto pluribus famulis & dignioribus præest, ut probat Dom. Gundisaluus Hispanus, auditor Rotæ, in tract. de dignit. Vicecancel. q. 2. allegat tex. in authen. de defen. ciuit. §. nos igitur. Facit illud Prouer. 14. ca. In multitudine populi dignitas regis. Facit etiam textus in c. ecce. 95. distin. Vnde meritò Virgil. in 1. Aeneid. laudans Didonem in isto apparatu famulorum, ait. Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo. Centum aliæ, totidemque pares ætate ministri, &c. Nam huiusmodi impensæ, quæ fiunt seruitoribus & ministris, censentur factæ intuitu ecclesiæ propter honorem inde resultantem, ut tradit Philip. Franc. in c. præsenti. §. porrò. in 2. not. de offi. ordin. lib. 6. Et ideo iuuandi sunt cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorum huiusmodi, ut procliuiores exinde reddantur ad subeundas maiores impensas: propter quas multi paupéres clerici, nobiles, & literati, in eorum domibus consolantur, & uiuunt. Et ita multorum necessitatibus subuenitur. Et hoc modo decentius decus sedis Apostolicę sustinetur. Et per huiusmodi uiam familiaribus datur firmior spes seruiendi, quādo patronorum maior est & uberior disponendi de beneficiis potestas. Et sic ista opinio tanquam ęquior, & ultimò, & pluries per Rotam approbata, tenenda est: secūdum quam refert Aeneas de Falconib. doctor certè curiosus & eruditus, in quadam sua apostilla ad istam regulam, Rotā in quadam causa sua, secundum istam opinionem per tres sententias iudicasse. Et respondet ad illa uerba posita hic in regula, uidelicet beneficium uacans per obitū, quia illa non obstant, cum in regula 28. supra eodem, sint posita eadem uerba. Et tñ Rota longæua obseruatione tenuit illam reg. habere locū in cōmēda. prout ēt ibi, & in reg. de infirmis resignantibus, meminit dom. Guliel. Nec obstat, ꝙ uerbum, Vacans, hic positum, debet intelligi uacatione iuris, quia hoc est falsum: quia etiā uerificaretur in uacatione de facto, quam talis reseruatio comprehendit, secundum Rotam decis. 274. in antiquis. Quam sequitur Præpos. in cap. Clementis. 16. distinct. Ad altra motiua patet respōsio ex his, quæ dicam in regula de publicandis, & latissimè in regula de triennali.

QVAESTIO VII.

QVæro iuxta prædicta, an impetrans beneficium uacans ipso iure per priuationem familiaris cardinalis teneatur seruare contenta in ista regula?

SOLVTIO. Glossator concludit, ꝙ nō: quia regula loquitur de vacatione per obitum, & nihil aliud dicit. Et cū ista opinio ne simpliciter transit Fel hic, nihil allegās. Reperio tamen, ꝙ istam quęstionem in terminis latissime discutit Andr. Sicul. in cōsil. 82. lib. 4. per totum. Vbi relatis argumētis partis affirmatiuæ, pro ratione dubitādi factis, quæ non curo referre, posteà concludit contrarium, uidelicet, regulam istā non habere locum in impetrante per priuationem. Et inter plura fundamenta, quę pro hac parte scribit, tria principaliter uidentur consideratione digna, clarius tamē per me declarata, & rationibus corroborata, quàm ipse fecerit. Primū igitur fundamentum quod facit, est de tex. in clementina, ne Romani. §. irritum. de electione. de quo multum gloriatur. ubi est tex. ꝙ cōstitutio loquens de morte papę, ita demum comprehendit priuationem, quando lex ulterius procedit, extendendo dispositionem

nem ad casum priuationis ut patet ibi in illis uerbis, per mortem, uel alias deficere quouis modo. Ista enim uerba (uel aliàs) indifferenter prolata, comprehēdunt omnem modum uacandi. Cùm igitur in ista regula solum sit prouisum in casu mortis, debet intelligi de naturali, non ciuili. l. ex ea parte. §. in insulam. ff. de uerb. obl. cum cōcor. ibi in gl. Et si uoluisset papa casum mortis ciuilis comprehēdere, expressisset, ut fecit in dicta clementina, præsertim in materia odiosa & exorbitanti, qualis est ista.

Comprobatur ulterius ista opinio, & hoc erit secundum motiuum. Nam in cōcilio Constantien. in quo Benedictus 11. & Ioan. 23. priuati fuerant, fuit dubitatū, an electio Roma. pontificis per priuationem alterius spectaret ad cardinales, an uerò ad concilium generale. Et fuit conclusum, quòd quando pōtificatus uacabat ꝑ obitum, tunc spectaret electio ad cardinales. Quia iura tribuentia electionem cardinalibus, loquebantur de uacatione ꝑ obitum, non quādo uacabat per priuationē. Vnde ex quo iste erat casus omissus à iure communi, pertinebat electio ad conciliū. Refert Abb. in cap. licet. in ultimo notabili. de elect. & sequitur Fely. in cap. ad petitionem. in princip. de accusa. Sic uidetur hic dicendum, quòd dispositio istius regulæ, quæ loquitur de uacatione per obitū, procedat in casu suo, nō autem in uacatione per priuationem.

Tertium motiuum fit à deficiente intētione cōdētis regulam: quia nō putauit papa, quòd in domibus cardinaliū essent uiri flagitiosi, ac priuatione digni: quia de iure, pro illustri eorum dignitate, præsumunt habere familiares honestos, ut dicit Innocen. & alij in c. literis. de rest. & in c. insinuante. de offi. deleg. Ex qua præsumptione resultat illa limitatio communis ad d. c. in literis. quod disponit, familiares nō esse idoneos testes, ut istud dictum non procedat in familiaribus cardinaliū & episcoporum: quia non præsumūtur habere personas suspectas domi, sed probatæ uitæ, & exempli, ut dicit Bald. in l. etiā. C. de testi. & sequuntur Moderni in tract. testium. fol. 8. in 2. col. Et latiùs reassumit Firmanus in tract. de Episcopo. in 5. parte. libr. 4 fo. 51. in 4. col. & Aret. & alii in d. c. in literis. & in l. 2. C. de test. Cùm igitur defecerit mens cōdentis, iste casus omissus relinquitur sub dispositione iuris: quia mens & intentio concedentis debet semper in rescriptis attendi, secundū Innoc. in c. cùm ecclesiasticæ. circa medium. de except. sequitur Bald. in l. rescrip. col. pen. C. de prec. imp. offe. Et reassumit Fely. in c. causam, quæ in 8. col. uersi. prædicta declara. & c. de rescri. Et hac ratione dicunt Val. M. T. in lib. Offi. & alii plures bonarum literarum professores, Solonē non tulisse legem de parricidis, quia nō putauit filiū ad illud facinus potuisse quacunque iniuria moueri, ut patrem occideret. Ang. in l. propter insidias. C. qui accusa. Vbi igitur deficit mens condentis, dispositio cessat.

Vel etiam quartò dici potest. Nam posito, q͏̃ papa istum casum cogitauerit, noluit tamen in hoc cardinales priuilegiare regulam extendendo, ut per hoc eos cautiores redderet in suscipiendis bonis ministris & famulis, & receptis castigandis. Nam uidentes regulam non habere locū, quando ob delictum petitur priuari aliquis familiaris, fortè uigilabunt magis super familiam suam, ut sic in bono erudiātur, q͏̃ similia de ea sperari non debeant: unde si contrarium eueniat, in pœnā priuantur Card. commodo, seu priuilegio istius regulæ: sicut uidemus in episcopis obseruari. Nam in pœnam episcoporum inductū est, q͏̃ licet criminosi non admittantur ad accusandum regulariter, cap. 1. de accu. & c. sunt qui. 2. q. 6. tamen ubi familiaris episcopi reperitur criminosus, in pœnam tolerantis talem in domo, ipsum episcopum accusare potest. Ita ex tex. in c. nulli de accus. quia talis p̄sumitur q̄s esse, quales famulos habere dignoscitur. Sic econtrà apud Platonem loco prouerbil usurpatur: Quales principes, tales solere esse ciues. Et ideo Lud. Rom. in l. cū mulier. ff. sol. ma. in 13. col. dixit, ad episcopos pertinere, bonis & honestis uti famulis: ne, si contrarium appareat, præsumatur episcopum famulos discolos nutrire, ad effectum, ut dolos instruant, & suppleant defectum probationū, ut ibi latius ꝑ eū.

Vltimò,

Vltimò, ne aliquid remaneat intactũ, pro ista opinione Andreæ Siculi & aliorũ uidetur in fortioribus terminis dictum Thom. Fastoli in dubio Rotæ 46. ubi dicit, quòd in materia stricta rescriptum cum clausula, Cedente uel decedente, non extenditur ad priuationem. Secus si materia non esset odiosa, ut in d. cle. ne Romani. Quia tali casu licet exprimatur uacatio per obitum, includitur tamen omnis uacatio, ut tradit Abb. in dispu. episcopus. Ex cuius dicti potest etiam capi resolutio ad d. cle. alleg. in cõtrarium per Barba. & sequitur Fely. in cap. licet. colu. fi. de offi. deleg. Et ante ipsum Ioan. Francisc. Paui. in tract. de offi. & pot. cap. sede uac. in secundo euidentiali. & illud dictum Fastoli sequuntur Mod. in tract. beneficiorum, in 3. parte. Et ante ipsos Fely. in cap. in nostra. in 37. cott. colu. 2. de rescrip. Faciunt etiam pro ista opinione ea, quæ dixi superius in 4. & 5. q. & quæ dicentur inferius. q. 24. & in regula de annali super ista eadem quæstione.

Et prædicta omnia procedunt, quando priuatio fieret in curia: quia si extra curiã, nulla esset difficultas: ex quo ibi cẽseretur uacare beneficium, ubi quis priuatur, ut dicit deci. 86. in antiquis. Sequit Paninus in tract. de offic. & pot. ca. sede uac. in 2. præludio. Quod est uerum, quãdo est ibi persona. ubi priuatur: quia si esset alibi, cẽseret uacare ibi ubi est persona. Vnde diximus, ꝙ priuatus ob non solutionem pensionis, in partibus, si est Romæ, eius beneficium censetur uacare in curia, & esse reseruatum, ut dicit quædam decisio allegata per Paui. in d. loco: & ibi uideri possunt plures modi uacandi, in quibus exemplificari potest ista regu.

QVAESTIO VIII.

QVæro, an regula ista debeat obseruari in subrogatione facta per obitũ collitigantis familiaris cardinalis, uel in gratia, Si neutri, Perinde ualere, uel similibus impetrationibus?

SOLVTIO. Glossator hic in 3. fol. tenet ꝙ non. Rationem assignat, quia ista regula non tollit beneficium regulę de subrogandis collitigan. Nam licet ista regula sit ultima secundum ordinem, & ultima tollant priora, iuxta c. 1. de constit. lib. 6. nihilominus quando constitutio prima non est contraria ultimæ, sed possunt se cõpati, tunc ultima constitutio non tollit priorem, et si ultima habeat clausulã derogatoriam, cum clausula, Nõ obstan. ut no. Bart. in extrauag. ad reprimendam. in uer si. non obstantibus. Et ita dicit fuisse tentũ in Rota, ut hic latius per eum. & idem dicit gl. in reg. de subrogandis. fol. 4.

Adde pro ista opinione Fel. hic, qui asserit, ita concorditer hanc opinionem tenuisse Rotam. Et hoc idem adnotauit Bar. de Perra sancta auditor Rotæ, in calce cuiusdam informationis factæ tempore Iulii, super uno beneficio Hispalen. Et idem adnotauit D. Pet. Andr. in quodam repertorio decisionum. Et ita hodie tenetur. & quamuis omnes prædicti Doct. asserãt ita iudicatum fuisse: nullus tamen prædictorum assignat rationem decisionis prædictę, nisi Glossator, quem superius retuli. Et tamen illa ratio Glossatoris, iudicio meo non uidetur multum efficax. Ideò forte quidam antiqui aduocati, Paulus Ponta. And. de sancta Cruce, & Io. de Barazellis, & nonnulli alii excell. Doct. illa ratione non obstante, in quadam causa Magunt. præb. cõtrariũ cõsuluerũt: ista ratione, ꝗa regula ista priuilegiatiua Cardinaliũ non cõtinet in se nisi unicã rõnẽ, uidelicet, ut Cardinales per istũ modũ præstãdi consensum habeant priuilegiũ disponendi, & sic ualeãt aliũ familiarẽ loco deperditi vel defuncti ꝓ suis seruitiis subrogare. Et in hoc principaliter est fauorabilis regula, quæ præstat hoc humanitatis solatium Cardinali, qui perdidit familiarem suum, ut in simili dicit tex. in l. iure succursum. in pri. ff. de iu. dot. Vbi defuncta filia iustum esse putat Iuriscõsultus cõsolari patrẽ, ut sola tii loco reddatẽ ei dos. Et quodãmõ in l. si filius. de bo. dam. cõsolatẽ pater ex morte filii militis, si illi succedat in Castrensi peculio. Ad idem text. in l. 4. §. cũ autem. ff. ad leg. Rho. de iact. Et idem dicendũ est in casu contrario, ut dicitur in l. 3. §. sed utrum uersi. quid ergo. ff. de mino. quem ad hoc allegat Bal. in l. fi. C. de usu rei iudica. Nã honestum est, & iuxta dictũ Apostoli, hu

manitate

manitate plenū, ꝙ Cardinalis qui socius fuit tribulationum & onerum gubernando familiarem suum, sit etiam particeps, & socius consolationis. Quia de iure naturali est, ut qui habet onus, debeat etiā habere commodum, ut dicit text. in l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Et ista ratio pariter militat in subrogatione, sicut in impetratione. Ergo eadem esse debet dispositio.

Et pro ista opin. facit, quia licet beneficium, super quo impetratur subrogatio, sit litigiosum illa qualitas non facit differre beneficium à beneficio: quia quæ differunt qualitate, non differunt specie. l. fi. ff. de fun. instr. notant Mod. in rub. de prob. Cum igitur ista regula indistinctè, & generaliter loquatur de impetrante beneficiū, uerificari debet in impetrāte beneficium per uiam subrogationis. Quia generalis dispositio, capit omnes suas species, etiā qualitate differentes, ut notat Bal. in l. in fraudem, ff. de testa. milit. per text. not. in l. 1. §. quod aūt. ff. de aleato. no. Dec. in c. 2. de præben. & alibi sæpe.

Nec obstat ꝙ regula ista sit exorbitans: quia licet negari possit, cum uideatur potius principaliter fauorabilis, licet secundariò odiosa, ut dicitur de Velleiano, in l. qui exceptionem, ff. de cond. inde. nihilominus, tenendo ꝙ sit exorbitans, in exorbitantibus fit extensio a paritate rationis etiam ad casum non proprium, sed qui sublata significatione uocabuli potest cōprehendi, ut patet in gl. eligatur. in cle. 1. de elect. cum simil. Ad idem est gl. quæ iū cto tex. loquitur de beneficio litigioso: in cle. auditor, in uers. beneficium, de rescr. Facit optime tex. iuncta gl. in l. 1. C. de his qui ante aper. tab. Et ista amplificatio & extensio ad istum casum fieri debet, contemplata ratione personarum, de quibus loquitur regula. Quia dispositio solet restringi, uel ampliari secundum qualitates personarum, l. plenum. §. equitii. ff. de usu & hab. cum conc. ut scribit Felyn. in c. causam, quæ. in 12. col. de rescri.

Istis tamen non obst. teneo primā opi. Rotæ quæ iustior, ac magis iuridica uidetur, istis rationibus, in primis, quia certum est, ꝙ beneficia litigiosa in curia sūt adeò affecta soli Papę, ꝙ si unus ex collitigantibus moriatur in curia, nullus de illis prouidere potest, nisi Papa. Et si secus actum fuerit, est irritum & inane. c. 2. ut lit. pend. lib. 6. & cle. 1. eod. titu. Et talis dispositio pertinens Papę, intelligitur libera, ut dicitur in d. clem. 1. in fi. Et sic non requirens consensum alicuius, ergo neq; Cardinalis. Quia illud dicitur liberum, quod potest fieri sine alterius cōsensu, ut not. Abb. in cap. de multa. in 4. notab. per illum tex. de præbend. & est tex. in l. 1. C. de sacrosan. eccle. & ibi Mod. cum concord. ut scribit Alexand. in consil. 96. in princ. in 5. uolum. Sed subrogatio fit de beneficio litigioso. Igitur &c.

Accedat, quia ab usu patrisfamilias, qui debet attendi iuxta l. uel uniuersorum. ff. de pig. act. & l. si seruus plurium. de leg. 1. aliud est impetratio, & aliud subrogatio. Et licet subrogatio ueniat appellatione impetrationis, sicut arrogatio appellatione, adoptionis, nihilominus simpliciter sumptæ inter se differunt re, sicut differūt nomine, alias ad quid diuersis nominibus nūcuparentur? iuxta l. si diem. C. de codic. Impetratio igitur ab stylo curiæ est illa, quæ purè & principaliter fit de beneficio, sed subrogatio, Gratia si neutri, Perinde ualere, & similes, quæ fiunt in aliquos euentus, & propter aliquam causam præcedentem, appellantur gratiæ accessoriæ & secūdariæ. Regula igitur ista, quæ loquitur de impetratione, intelligetur de illa prima, & principali, non autem de subrogatione, quæ secundariò fit, quæ non solet appellari simpliciter impetratio: sed gratia adminiculatiua: & sic impetratio qualificata, & secundum quid. Verba igitur in dubio de impetratione loquentia, debent intelligi simpliciter, non secundum quid. l. 1. ff. de don. l. hoc legatum. ff. de leg. 3. Et ista opi. ulterius suadetur, quia subrogationes à iure sunt inuentæ, propter utilitatē publicam ecclesiarum, ne propter nouos aduersarios, qui interdum malitiosè petitorib. subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat: ut dicitur in d. c. ut li. pend. lib. 6. Et ideo subrogatio debetur collitiganti ex beneficio iuris, propter prædictam rationem, ut liti

gia

gia iam incœpta citius terminentur. Sed si in ista subrogatione obtenta per obitũ familiaris collitigantis fortè ab aliqua persona ignota ipsi Cardinali, ut sæpe contingit, requireretur consensus Cardinalis, clarum est, ꝙ communiter accidentibus Cardinalis, non facilè consensum præstabit, sed potius in lõgum differet, uel certè negabit. Quia talis consensus Cardinalis quodammodo æquipollet concessioni, ut in c. pastoralis. de dona. quæ facilè non fit ignotis: & sic ecclesiæ diutius uacabunt contra utilitatem publicam, ut dicitur in d. cap. 2. Esset igitur alienum à mente iuris & æquitatis, ꝙ in talibus subrogationibus requireretur consensus, per quem posset uel retardari, uel impediri actus: & ꝙ regula, de subrogandis: quæ est iuri consona & æquitati, per hoc reddatur frustratoria, quod non est dicendum.

Postremò facit, quia, ut dixi, subrogatio fit de beneficio litigioso, de quo nullus habet dispositionem, nisi Papa: & ideo nõ requiritur consensus: d. c. 2. ut li. pend. libr. 6. Nam sicut beneficium iurispatronatus laicorum potest per Papam liberè conferri sine derogatione, quãdo est litigiosum, ut est cõmunis stylus signaturæ, ut est tex. in d. clem. 1. & tradit Fel. in tract. quando lit. apostolicę, &c. codẽ modo & beneficia familiarium Cardinalium quãdo sunt litigiosa, poterunt etiam per Papam sine aliquo consensu alicui subrogari. Hoc tñ putatem procedere, quãdo subrogatio fieret collitiganti, quia uidetur illi quodam modo debita: secus si alteri non collitiganti, quo ad hoc, vt Cardinalibus in iuribus suis minus præiudicetur, q̃ sit possibile.

Ex quibus etiam infertur, ꝙ ista regula non habet locum in gratia, Si neutri, quæ fit de beneficio litigioso, ut tenuerunt Domini in causa inferius alleganda. Imò fortius uoluit Rota in una Nanetẽ. alias Meten. canonicatus, & præbendę pro Petro Caireti, contra Gerardum hominis, coram domino Marcello, de mense Decembri 1531. ꝙ hoc procederet, etiam si gratia, Si neutri, esset impetrata pro futura lite, ex eadem ratione: quia ex quo dicta gratia non habet effectum, nisi quando constiterit per euentum litis, neutri litigantium ius competere, ille euentus debet considerari: & tunc quando de tali euentu tractatur, discuti debet de uirtute regulæ, quod fit in ipsa lite. Et licet gratia, Si neutri, eo tempore, fuerit impetrata, quo non erat lis: nihilominus gratia erat ualida ipso iure: quia reg. ista non annullat, nisi quando producitur: & produci non potest, nisi durante lite, quo tempore gratia, Si neutri, recipit robur, & esse suum nec attenditur initium impetrationis eius. Quia quando principium habet relationem ad finem, attenditur finis, & nõ principium. l. si pater. & l. cum apud. C. de hæred. insti. & l. eam, quam. C. de fideicom. & reassumit exemplificando notab. Bal. in l. 1. ff. de orig. iu. Sic dicimus econtrà, ꝙ quando finis habet necessariam consequentiam ad principiũ, attenditur principium, & non finis, ut dicit text. in l. damni infecti. la prima. §. Sabini. ff. de dam. infec. quod est notandum.

QVAESTIO NONA.

QVæro, nunquid in declaratoria facta incontinenti ad primam gratiam, in qua fit mentio de familiaritate Cardinalis debeat seruari ista regula?

SOLVTIO. Ioan. Alois. Tuscanus aduocatus quõdam celebris in quodam suo consilio reddito in causa Sagien. Archidiaconatus, incip. utrum bulla. posito in primo uolumine consiliorum suorum. fo. 6. tenuit ꝙ non, etiam si in dicta declaratoria augmentaretur ius primum. Quia licet talis declaratoria possit dici donatio, quia qui confirmat, donat. l. obuenit. ff. de uer. sig. & per consequens in ea requiratur eadem expressio, quæ in gratia principali, ꝑ not. in c. si apostolicæ. de præb. lib. 6. tamẽ illud procedit, quando talis declaratoria fuisset facta ex interuallo, ut loquitur tex. in d. c. si apostolicæ. & Archi. in ca. si motu proprio. eo. ti. & Doct. in d. c. de rescr. li. 6. & in cle. si. de offi. ord. Secus autẽ, si declaratoria fuisset facta incontinẽti, uidelicet successiuẽ vnum post aliud, eo. die quia tali casu pro eodem reputantur, nec requiritur expressio istorum requisitorum in regula, Ex eo, quia quæ incontinenti fiunt, inesse dicũtur: vulg. l. lecta. uersi. dicebã. ff. si cer. pet. cũ uulg. Et ꝓpterea uidemus, ꝙ protestatio declaratoria uoluntatis, intel

ligitur

litigitur repetita in actu, qui geritur incontinenti, non autem in eo, qui geritur ex interuallo, ut declarat D. Ant. in c. cùm M. de consti. Bar. & alii in l. non solùm. §. morte. ff. de ope. no. nunt. per text. in l. ꝑ retentionem. C. de usur. cum concord. ut ibi per eos. & Saly. in l. pacta nouissima. C. de pact. Facit etiam pro ista opinione notabile dictum Bal. in l. iurisiurando. C. de testib. & quę dicit Are. in c. de testibus. cum concord. ut scribit Fel. in c. qualiter, el 1. & 16. col. de excusa. & quod notabiliter dicit Alexand. in cõsil. 30. col. penult. lib. 4. Sicut uidemus, quòd, Perinde ualere, quæ fit in ipsa gratia, nõ requirit expeditionem literarum, licet de robur gratię: secus si fiat ex interuallo: & sic limitatur regula de non iudicando, nisi per literas expeditas, ut ibi dixi: præsertim, quia in his, quæ fiunt incontinenti, dicitur abesse præsumptio fraudis, ut tradit Ias. in l. 4. §. condemnatũ. in 3. col. ff. de re iudic. post Abb. in c. suscitata. de restitu. in integr.

Sed aduertendum est diligenter, quia si prędicta essent uera, multum restringerentur & limitarentur dicta Archi. in d. c. si motu proprio. & not. in d. c. si apostolicæ. Ideo dubito certè, an fit uera illa restrictio, seu limitatio, ex eo, quia declaratoria augmentatiua iuris primæui, dicitur noua concessio, & principalis de per se, ut dicunt præfati Doctores. Vnde qua ratione in prima gratia debet seruari ista regula, eadem ratione & in tali declaratoria, vt tenet Ro. in consi. 385. in proposito casu. in princip. & sequitur Felyn. in capitulo in nostra. in 16. cotr. de rescrip. Et ista ratio pariter militat in declaratoria facta incontinenti sub eadem data sicut facta ex interuallo, ut dicit Domi. in cõsil. 128. in 2. dubio. Vbi loquitur de gratia, Perinde ualere, eiusdem datæ cum prima. Et tamen exquo erat augmentatiua noui iuris, tenet per plures rationes in ea requiri expressionem eorum omnium, quę requirebantur in prima gratia. Et hoc idem tenet etiã Fel. in c. ad aures. in 2. co. de tes.

Nec obstat, quod ea quæ incontinenti fiunt, censentur inesse: quia illud est uerũ, quando illud quod fit incontinenti, non inducit aliquid de nouo, quod alteret. & ita procedit decis. in no. 274. cũ superius alleg. Secus quando inducitur aliquid de nouo, quia reputatur corpus de per se, & non inest, quia est diuisa ratio, ut patet in exemplo tradito per Mod. de Monte ferrato in tract. testium. nu. 231. & Salic. post Cy. in l. iurisiurandi. in 2. q. C. de test. & Ias. in l. iurisgentium. § quinimo. in 2. & 3. notabilibus. ff. de pact. Cogita tamẽ ꝙ quia res non est sine dubio, & potest de facili utraque pars sustineri, maxime cùm regula ista sit exorbitans à iure communi. Et circa istam declaratoriã uidenda sunt, quæ dixi in regula, De non tollendo iure quæsito. in 13. quæstio.

QVAESTIO X.

QVero, quid si tempore impetrationis beneficium non erat litigiosum, quo tempore Cardinalis debebat, præstare consensum: sed ante quàm illum præstaret mouet lis super beneficio, an post talem litem possit consensus præstari?

SOLVTIO. Pro resolutione istius quæstionis distinguendi sunt quatuor casus. Primus, quando lis mouetur huic impetranti per secundum impetrantem, qui habet consensum cardinalis. Et tali casu tenet Glossator, ꝙ secundus præferatur, ꝑ tex. in c. si pro te. de rescript. lib. 6.

Tamen aduertendum est, quòd iste casus est satis dubius, ex eo, quia tex. in d. c. si pro te. procedit in gratia prima conditionali. Et in quæstione nostra nulla fuit gratia conditionalis, sed pura, quo casu d. cap. si pro te. non procedit. Quinimò d. cap. si pro te. nõ procedit absolutè in omni conditione, sed tantùm in suspensiua conditione, quæ nihil præter spem ponit in esse, ut in lege cedere diem. ff. uerbor. signif. Et in tali conditione non impeditur ante eius euentum actus fieri & consummari, ut in exemplo. d. cap. si pro te. Sed ubi conditio esset resolutiua, quæ præsupponit ius purum præexistere, licet resolubile, prout in casu nostro dicto capitulo si pro te. non procedit, ut in terminis declarat Oldrad. in consilio 285. in 2. col. qui allegat ad hoc tex. in l. proponebatur. ff. de cast. pecu. & in l. seruum filii. in princ. ff. de leg. 1. Et colligitur hęc distinctio ex l. 2. ff. de in diem adiectio. & l.

2. ff.

3.ff.pro empto. cum aliis concord. ut ibi per eum. Faciunt etiam pro hac parte ea, quæ de conditione resolutiua scribũt Moder.in c.cæterum de rescrip. Accedũt etiã. quæ dicuntur in l. fi. iuncta gl. C. q admit.& in l.i.§.quibus.ff.de succes.edic. & l.si filio.§.contra.ff. de inoffi. testa. In quibus iuribus cauetur, quòd durante deliberatione primi gradus, nõ admittitur secundus uel ulterior gradus. Quę omnia in casu nostro militãt. Nam siue teneamus, quòd prima impetratio fuerit pura siue sub conditione resolutiua, tacita uel expressa, secundus nunquam admittitur, donec primus potest habere consensum. Sed in casu nostro præsupponitur primũ impetrantem ante litem sibi motam per secundum non petiisse consensum cardinalis, sed post litem sibi motam, & sic lite pendente. Ergo secunda impetratio nõ faciens expressam mentionem de prima, non debet ualere, ut in puncto tradit Domi.in consil.107. in ult. col.

Nec obstat, quòd consensus cardinalis fuit præstitus primo impetranti post litẽ motam, & impetrationem alterius: quia nihil refert. Nam ex quo impetratio prima fuit pura, sub tacita conditione resolubili, talis consensus potest quandocunque præstari, dummodo præstetur anteq̃ opponatur de ista regula. Nec habet locũ dispositio d. cap.si pro te. ut superius est dictum. Et quòd talis consensus possit quãcunque præstari tenet Innoc.in cap. cum consuetudinis. de consuetu. quam refert Soci.in consil.23.in 5.col.lib.4.cum pluribus concord.quæ congerit Roch. Curt.in tract.iur.patr. in uerbo, pro eo ꝙ.in 4.q. Et secũdum istam opinionem uidebatur inter loquendum inclinare Rotam, dum ista difficultas proponeretur de mense Ianuario.1535.in causa Meten.canonicatus coram D.Marcello, licet nihil tunc firmaret pro certo.

Secundus casus est, quãdo secundus impetrans opponit de regula in iudicio, antequam præstaretur primo impetranti consensus. Et iste casus est magis dubius, ex quo quando cardinalis præstat consensum prima impetranti, iam gratia erat nulla ipso iure per oppositionem regulę. Et tali casu consensus debet a principio præstari, non post actum nullum, ut dicit Inno.in d. c.cum consuetudinis, & sequitur Soc.ubi supra.

Tertius casus est, quando secundus impetrans non habet derogationem regulæ & primus opponit de ea, & etiam ipse secundus opponit contra primum de regula. Et isto casu si secundus impetrans non habet gratiam. Si neutri, & non est possessor, est dubium si possit excipere, cum sua non intersit, ex quo nullum habet ius, de quo uidendum est in decis.419.in anti. in ci. Nota an reus, & decis.160.in nouis.

Quartus casus est, quando secundus impetrans non opponit de ista regula. Et iste casus est expeditus per no.per Fel. in c. 1. de re iud. quia tali casu regula non annullat, nisi opponatur, & sic ualebit prima impetratio.

Finaliter concludendum est, ꝙ consensus põt ad primam gratiam præstari per cardinalem etiam lite pend. alias per oppositionem reg. gratia redditur nulla.

QVAESTIO XI.

QVęro, quid si ipsemet cardinalis impetrat pro alio beneficium uacans ꝑ obitum sui familiaris, aut intercessit pro impetrante, ut gratiam consequeretur, uel consensit uerbo, ꝙ aliquis prædictum beneficium impetraret, nunquid satisfactum sit isti regulæ, non facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine, & titulo, uel consensu cardinalis?

SOLVTIO. ista quæstio continet tres casus. Primus est, quando ipse cardinalis pro alio impetrat. Secundus, qñ ipse nõ impetrat, sed intercedit pro impetrante. Tertius, quando uerbo contentus fuit, quòd alius impetratet beneficium sui familiaris.

Circa primum, uidetur dicendum hic esse duo consideranda. Primum circa expressionem familiaritatis, nominis, & tituli. Secundum circa expressione cõsensus de primo non uidetur mihi satisfactũ esse regulæ. Quia si talis expressio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerentiam, & honorem cardinalis, talis rõ

ceffat ipfomet cardinale impetrante, ut dicit fummarium decif. Egid. 632 & hoc tenet fub dubio Moder. in tracta. refer. in q. r. in 17. effectu. uerfi. tertium eft. Et pro ifta opin. facit ratio tex. in c. dilecti. de appella. ubi dicitur, quòd cōfenfus requifitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu, quàm uerbis. Et per hoc dicebatur diebus præteritis in una Hifpalen. beneficiorum coram R. D. Siluestro Dario, ꝙ ex quo cardinalis in impetratione cuiufdam Laurentii de Ortega referuauerat penfionem quinquaginta ducatorum, & addiderat ad fupplicationem duas lineas manu fua propria, quòd ex hoc uidebatur fatisfactum regulæ requirentis expreffionem familiaritatis, & aliis, de quibus ibi, pro quibus faciunt quæ Moderni Perufini tradunt in c. commiffa. in 2. not. de elect. lib. 6. & Archi. in cap. fi feruus. poft medium. 54. diftinct.

Circa fecundum, nunquid ꝑ huiufmodi actus uideatur cardinalis præftitiffe confenfum, ut requirit regula? putarē ꝙ non, quia regula ifta, quæ de confenfu præftando loquitur, debet intelligi de expreffo, nō autem de tacito confenfu elicito per interpretationem, iuxta ea, quæ not. Cardi. in cle. fæpe, §. fi tamen. in fecūda oppo. de uerbo. fig. quod ratione fua datur. Nā ex quo confenfus nihil aliud eft, quam duorum fimul fenfus, ut dicit Bald. in l. fin. col. 1. C. ad Maced. ille fenfus percipi non poteft, nifi uerbis uel fcriptura exprimatur: ut in l. fed & fi q̄s. §. penult. colum. uerfi. uenio ad quæft. ff. fi quis caut. cum conc. ut fcribit Dec. in l. ficut certi. in 3. col. C. de teftā milit. facit l. Labeo. ff. de fupel. leg. & l. 1. §. fi. ff. de uerbor. oblig. & not. Bald. in l. pacta nouiffima. colum. fi. uerfic. & ultimò facit. C. de pact.

Et ideo ex quo ifta regula pro forma requirit cardinalis affenfum, debet intelligi de expreffo: nec tacitus confenfus fufficit, ut Rota tenet in decif. 15. de of. deleg. in no. Nec ex eo, quia cardinalis impetrans uidetur expreffe confenfum præftare: q̄a aliud eft impetrare, aliud confentire: ficut aliud eft cōtrahere, aliud cōtrahēti cōfentire, ut dicit Bal. in l. 1. in fi. C. de pact. & facit tex. in l. aliud eft uendere. ff. de re. iur. ficut etiam aliud eft eligere, aliud electioni confenfum præftare. ut notat Innoc. in cap. cùm in iure. de elect. fequitur Bal. in margarita. in uerbo, cōfenfus. qui allegat text. in l. fi pater. §. fin. de ma. uin. Et ꝑ ifta præteritis annis Rota in una Tullen. parochialis me præfente, ꝙ priuilegia militum S. Petri aliter fuffragantur militi agenti pro feipfo, quàm nominato ab ipfo, quia in primo eft uerus actus, in fecundo eft folus confenfus. Ifta enim funt diuerfa, actū facere & cōfentire, ut tradit Bal. in l. 2. col. antepen. C. de refcin. uend.

Concludo ergo quo ad iftud primum caput, quòd fola impetratio cardinalis nō habetur pro confenfu, fed requiritur, q̄d cardinalis per fuam fchedulam confenfus fidem faciat in Cancellaria, & ita fe habet ftylus, ut refert Hierony. Paulus antiquus Cancellariæ uicecorrector, in illo libr. practicæ Cancellariæ. fol. 83. uerficu. Item quādo confertur beneficium uacans, &c. fecūdum Modern. Sabinen. in tractatu referuat. in 4. quæft. principali. in 17. effectu in fi.

Nec obftat tex. in l. eum quis. ff. de regu. iur. quòd paria fint, actum facere, uel facienti confentire, quia illud procedit in actibus, quibus quis tenetur cōfentire de neceffitate: nam in tali cafu faciens actūm confentit, ut dicit tex. in ædibus. §. pen. ff. de dona. tradit Iafon in l. quę dotis. nu. 60. ff. folu. matri. Et ita limitatur per Federic. de Senis tex. in l. aliud eft uendere. ff. eod. tit. qui procedit in confenfu uoluntario. ita declarat Feder. confi. primo. in 7. col. uolu. paruo ubi alias limitationes ponit, & ita declarantur dicta Bald. in l. filius fa mil. ff. de procurat. & Aretin. in l. Gallus. §. forfitan. in 4. col. ff. de lib. & pofthu. & circa hoc alias limitationes fcribit Moder. Purpuratus in l. fi. nu. 97. cū feq. C. de pact. poft Decium ibi. 6. col. & aliter Bal. in l. fi ut proponis. C. de fer. pig. dato manu. & Decius in cap. fuper eo. in 3. colum. de offic. deleg. & in cap. 2. in 6. colum. de iudic. poft Iafon. in l. 1. in 19. col. nume. 121. ff. de leg. 1. & Corneum confi. 144. in princip. lib. 3. & ante ipfos Bart. in l. poft dotē. in 4. col. nu. 13. ff. folu. matrimo. quę omnia

omnia ultra doctor.in d. l. aliud. sunt no tanda ad declarationem, & concordant. dicta l. cum quis & dicta l.aliud.quæ duæ leges in proposito istius materię multum faciunt.

Secundus casus quæstionis est, quando ipse cardinalis non impetrat, sed intercessit pro impetrante, an per hoc uideatur consensum præstare?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicēdum satisfactum fuisse isti regulæ, prout de hoc uidetur esse in terminis decisio Egidii 560. incip. conclusio, ꝙ si P.&C. ubi circa medium tenet, ꝙ quando Card. gratiam pro alio procurauit, non est necessaria mentio familiaritatis ipsius cardinalis quia tunc non potest dici cardinalis deceptus: arg. l. quisquis. C. de resc. uend.

Tamen circa hoc aduertendum est ad duo, quæ sunt hic consideranda. Primum, rōne expressionis familiaritatis, nominis, & tituli: & de hoc loquitur Egid. Secundū est rōne consensus. Circa primum dicetur in sequenti membro, ubi iste casus qui est illi similis, decidetur. Circa secundum de consensu dicendum, ut superius dixi in primo casu. Nam attento stylo concludendum est, non esse isti regulæ satisfactum: quia, ut dictum fuit in proximo capite, consensus expressus hic pro forma requiritur. & ꝙ per schedulam cardinalis præstetur: sed licet per intercessionem cardinalis consensus uideatur induci: ille tamen consensus est tacitus, in quo de facili fraus committi potest. & ideo concludēdum est, illum non sufficere, sed requiri consensum expressum, quia in formalib. tacitus non sufficit, ut in c. statutum. §. in nullo quoque, de resc. lib. 6. Et ad prędicta faciunt, quę in notabili casu scribit Soc. in cons. 116. uol. 3.

Tertius casus est, quando cardinalis uerbo consensit, ꝙ aliquis impetraret beneficium sui familiaris defuncti, non facta aliqua mentione in supplicatione familiaritatis, uel consensus. Et licet iste casus sit dubius, secundum Egi. decis. 631. inci. supposita, &c. in fi. uerbis, in qua decis. istum casum latè disputat, & ponit rationes pro utraque parte, in quo Domini fuerunt uarii, &, ut utar uerbis deci. 16. de res. spo. & no. quasi diuisi per mediū. Nā quatuor fuerūt pro parte affirmatiua, & quatuor pro negatiua, quorū auditorū nōia Egid. ibi exprimit, nihilominus Egid. ibi tenet regulæ non esse satisfactum. Quod probat quinque rationibus quas non curo referre, cum ibi uideri possint, & ista opi. mihi placet, cum qua transeunt Moder. Sab. in d. tract. reseruat. in 17. effectu, uers. secundum est. Pro qua opi. a fortiori militant omnes rationes superius positę in primo casu, & text. in d. l. aliud est uendere, cum remissio. ibi positis, quæ non repetā breuitatis causa. Et pro ista q. faciunt ea quæ dicam inferius q. 19.

QVAESTIO XII.

QVero, quid si unus cardinalis impetrat beneficium familiaris alterius cardinalis, nunquid teneatur seruare contenta in ista regula?

SOLVTIO. Ista quæstio incidit in illud dubiū, an in generali dispositione cōprehendantur cardinales? Quod sæpius in pluribus regulis huius commentarii tractaui. Ideo hic ero breuis, solum considerando aliqua motiua, quæ in dictis locis non posui.

Dico igitur, ꝙ in ista q. sunt consideranda duo capita. Primum est illud, de quo diximus. Secundum est, an cardinalis priuilegiatus contra pariter priuilegiatum debeat uti priuilegio istius reg.

Circa primum, ultra ea, quæ dicta fuerunt in aliis regulis, adde ꝙ istam quęstionem disputat D. Gundisaluus de Villadiego, quondam auditor Rotæ in suo tract. Card. q. 12. Et distinguit tres casus, ex quibus in summa non refero, nisi unum, faciens ad propositum istius quæstionis, uidelicet quando constitutio est generalis & rationabilis, qualis est ista, licet sit pœnalis, & tunc cardinales comprehenduntur, ut patet in c. si quis suadente. 17. q. 4. Vbi hoc notat Arch. cum concor. alleg. ibi per eum. Et eodem modo per eandem rationem dicimus, ꝙ capitulum, de multa, de præb. comprehendit cardinales, secundum Abb. in c. ecclesia, el secundo, de elec. & alibi sæpe, ut dixi late in repe. mea d. c. de multa. Et idem est dicendum in plurib. aliis similibus dispositionibus generalib.

quæ curiosus facile inuenire potest. Et istius dicti ratio in hoc concluditur, quia lex generalis omnes subditos comprehendit, excepto solo principe cap. omnis anima, de censi. cap. 1. de const. ubi hoc notat Fely. in 8. col. & Mod. in l. cunctos, C. de sum. Trin.

Nec obstat, ꝙ cardinales, sunt in illustri dignitate: quia uidemus idem in Augusta, quę licet una caro sit cum Imperatore, & illustretur radiis dignitatis ipsius: nihilominus legib. imperialib. astringitur, ut dicit tex. in l. princeps. ff de legib. Et senatores, & alii maiores plebis, qui concurrunt cum principe in condendis legib. ut in c. lex. ij. dist. & in l. humanum, C. de legib. nihilominus legib. adstringuntur. Quin imò ipse idem princeps ligatur ipsius legis, ut tradit S. Tho. 1. 2. q. 96. art. 5. Plura alia ponit d. Gundisaluus, quæ, breuitati studens, non curo referre. Concludo ergo ex præmissis, ꝙ in generali dispositione, etiam pœnali cardinales comprehenduntur. Et ita domini mei concluserunt die 8. Nouemb. 1531. in una Valentina Archidiaconatus in Xatina, pro Cōstantino de Castillo coram me, in qua uoluerunt, ꝙ cardinalis de Vich, tanquam diœcesanus, comprehenderetur in indulto conferendi beneficia uacatura in sua diœcesi, concesso Card. Leod. archiepiscopo Valentino, licet nulla esset facta mentio Card.

Sed omnia ista limitantur non habere locum, quando dispositio illa generalis non haberet locum in gratia facta motu proprio: quia tali casu, ex quo cardinales omnes hodie impetrant motu proprio, & in dubio eius gratiæ ita impetrantur per antiquas regulas, ut dixi in princ. huius reg. non procederent ea, quæ superius sunt dicta. Sed quo ad istā regulam bene militāt, propter ea, quæ diximus superius in 2. q. procemii istarum regularum.

Secundum caput istius quæstionis est, nunquid cardinalis patronus familiaris mortui, uel alius impetrās possit opponere contra cardinalem impetrantem, qui est pariter priuilegiatus, de ista regula? Certè prima facie uidetur dicēdum quòd non, quia priuilegiatus non utitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, ut est tex. quem ibi no. Abb. in c. cum causam, de præb. Et ideo dicit Bal. in l. ij. C. de priuil. fisc. per illum text. ꝙ priuilegia quæ scholaribus tribuuntur, per auth. habita, C. ne fil. pro pat. non habent locum, quando scholaris agit contra alium scholarem. Pari modo nec fiscus utitur priuilegio suo contra aliū fiscum, ut dicit idem Bal. in c. 1, col. 2. de prob. alleg. text. in l. sed si milites, ibi, páritas enim honoris, &c. ff. de excus. tut. Per quem tex. uoluit idem Bald. in c. causam, el 1. de iud. ꝙ dispositio. l. non eo minus. C. de procu. non procedit, quando minor agit contra minorem. Facit qđ scribit Old. cons. 119. Titius in fi. & Io. An. in regula in iudiciis, Et eodem modo si duo habent priuilegium immunitatis ab eorum creditoribus, ut per aliquod tempus non possint conueniri, non habebit locum inter seipsos, ut dicit Pet. de Anch. in cons. 36. in 2. col. Et plura exempla tradūt Mod. in c. 1. & in c. in præsentia. de prob. quæ omnia applicata ad casum nostrum, uideretur idem concludendum.

Tamen considerandum est diligenter, quia in casu nostro prædicta motiua applicari non possunt, non solum illo respectu, quia cardinalis impetrans nullum habet priuilegium istius regulæ: quod solū competit cardinalibus dominis familiarium defunctorum, de cuius familiaris mortui beneficio agitur. Ille igitur cardinalis utetur priuilegio istius regulæ, non cardinalis impetrans. Et sic illud motiuū, ꝙ priuilegiatus non utitur priuilegio cōtra pariter priuilegiatum, non procedit, quando alter tantum sit priuilegiatus in casu, de quo quæritur, ut est hic. ita in specie limitat illud dictum Abb. in c. auditis, in pen. notabili, per illum tex. de in integ. rest. & in c. ad aures. de præsc. Bar. & Mod. in authentic. quas actiones. C. de sacros. sanct. eccles. Et hoc militat, ut dixi in casu nostro, quia solum cardinalis, cuius familiaris defunctus est, priuilegiatus reperitur per istam regulam non autem cardinalis impetrans, cui non competit hoc priuilegium regulæ, nisi propter obitum suorum familiarium, & post impetrationem beneficiorum eorundem.

Conclu-

Concludendum est igitur, regulam istã habere locum isto casu, ut uidelicet cardinalis impetrans teneatur facere mētionē nominis, & tituli illius cardinalis, de cuius familiaris mortui beneficio agitur. Alio tamen respectu cardinalis impetrās tenetur seruare istam regulam, quia in ea tria requiruntur. Primum, ꝙ exprimat impetrans in impetratione sua familiaritatem. Secundum, nomen & titulum cardinalis. Tertium debet habere cõsensum. Et licet duo ultima concernant prærogatiuam cardinalis propter defunctum familiarem: primum tamen requisitum respicit pontificem, cui beneficia familiariũ cardinalium sunt reseruata per regulas, ut patet in regula tertia, suprà eodem. Et ideo requiritur mentio familiaritatis, alias gratia esset subreptitia, ut dicit Rota in decis. 15. de præb. in antiquis. Et in terminis hoc considerat Egid. in decis. 632. & reassumunt Mod. in tract. benef. in 3. parte q. 11. in 3. fol. & de hoc dicetur in alia quæstione.

QVÆSTIO XIII.

QVæro, ibi familiaris, &c. Quos intelligemus familiares, quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Illos familiares appellabimus, qui actu deseruiunt, & continuam in domo commensalitatem habent, ut dicit tex. in c. fi. de uer. sig. lib. 6. & ibi notãt omnes. Nam illa dicitur uera familiaritas secundum Dom. ibi in pen. notab. quæ corpore & dentibus fit. Et tales appellat ibi tex. domesticos. Et licet tex. hic de domesticis non loquatur, illud tamen comprehenditur sub uerbo familiaritatis: qa omnis familiaris est domesticus, ut late declarat Fel. in c. in literis, in princ. & per totum, de testib. Et quamuis ista regula, ut dixi, non faciat mentionem de continua commensalitate, sicut facit text. in d. c. fi. nihilominus uerba simpliciter prolata, in materia stricta & exorbitanti, sicut ista, debent intelligi uere & proprie, iuxta tex. in c. pen de sent. excom. & in l. fi. C. de iis, qui uen. æta. impet. & l. i. §. hoc interdictum. el ultimo. ff. de fonte. Regula igitur ista de familiari continuo commensali intelligetur. Et ita Rota intellexit, & interpretata est uerba cuiusdam facultatis concessæ per Leonem 10. Legato Auenionensi: in qua excipiebantur familiares papæ & cardinalium. Nam intellexit illam exceptionem de ueris familiaribus commensalibus, non de illis qui per priuilegium habentur pro talibus. Et ita conclusum fuit coram me in una Senesen. Prioratus de mense Februario. 1538. Nec, ut dictum est, sola commensalitas sufficit, nisi etiam actus seruitutis concurrat. Itaque copulatiue uidentur ista requiri a iure, ut habetur in d. c. fi. & notat in specie Abb. de istis familiaribus cardinalium loquens, in c. cum dilectus, in fin. de cler. non resi. cum concord. de quib. per Fely. in c. nostra. in 21. cor. de rescr. qui inter cætera allegat, licet corruptè, Pet. de Anch. in cons. 233. in primo inquirendum. Sed licet ibi Pet. de Ancha. loquatur in capellanis papæ, de qbus etiam loquitur Card. idem tenens in consil. 126. col. fin. uers. 4. confirmantur, & Felyn. in capitulo si quando. in 2. columna de offi. dele. & And. Sicul. in cons. 57. in 2. col. in 1. uol. Nihilominus hoc expressius, & in terminis familiaribus cardinalium tenet Pet. de Anc. in cons. 398. De quo Fely. non meminit ibi, sed in c. insinuante, col. 2. de off. deleg. cum aliis conc. ut scribit idem Fel. in c. per tuas, col. fi. de maio. & obed.

Prædicta tamen declarentur, nisi de stylo sola familiaritas sine obsequio sufficeret: sicut dicitur in collectore & subcollectore, in decis. 14. de præb. in antiq. uel in Referendariis, qui sine exercitio priuilegiis gaudent, ut dicit Gloss. per illum textum infra in regula prærogatiuarum expectantium. Pro quibus faciunt ea, quæ dicit Fel. in c. clerici. in 2. col. de iud. quia talis stylus attenderetur, ut tradit idem Fel. in c. nostra, & sequuntur Mod. in trac. beneficiorum, parte 3. q. 11. Et in hoc attenditur etiam consuetudo Dom. l. 3. §. si fundus. ff. de lege commiss. Spec. tit. de loca. §. postquam, uersic. ponamus. Sed præsupposito stylo moderno in casu, de quo hic agitur, qui de utraque qualitate debet intelligi, ista quæ dicta sunt procedunt à principio, quãdo familiaritas cõtrahitur,

in qua requiruntur illa, quæ dicta fuerūt, uidelicet commensalitas & obsequium. Tamen postquam familiaritas deducta fuit in esse, licet postea cesset morte uel absentia, uel alia iusta causa: nihilominus regula procedit, ut in ea dicitur expresse, ut in d.cap. fin. & tenet Bernard. de Bisi gneto.decisio.20.de præbend.in antiquioribus. Et hoc idem statutum legimus in regula tertia.suprà eod. Quod factū est propter extrauag.Pauli 2. positam inter communes, in nouis impressionibus in tit. de præb. quæ incipit, ad Romani Pontificis, quæ hoc determinat ad perpetuam rei memoriam. Et uidetur istam regulam, quę simpliciter de familiarib. loquitur, declarare & extendere ad continuos commensales. Et ita declarari debent, quæ dicit Felyn.in c.de regularibus, in fi.de simo.& in Rub.de magist.in 2.& in fin.col. Et Cal. in consil.8.in tit.de off. leg. qui latius loquitur, & de quo Fel.non meminit.

Stat igitur conclusio, ꝙ ista regula debeat intelligi de familiaribus actu seruientibus, & continuis commensalibus. quam commensalitatem uoluerūt Mod. Pontifices durare debuisse saltem per quatuor menses, ad euitandas fraudes procurantiū se recipi ad effectū priuilegiorum, ut Leo 10. Hadria.6.& S.D.Paulus 3. in suis regu. statuerunt.

Est tamen aduertendum ulterius, ꝙ si Cardinalis pateretur, ꝙ aliquis familiaris continuus commensalis nō actu seruiret: nihilominus regula ista haberet locum, & diceretur uerus familiaris, & gauderet prę rogatiuis, de quibus Fel.in c.clerici, in 2.colum.de iudic. Non tamen hoc econtra procederet. Nam licet seruiret, si tamen non comederet expensis Cardinalis, non comprehenderetur sub ista regula per dictam extrauag.Pauli, quæ requirit commensalitatē, & ea quæ superius dicta fuerunt. Et ista procedunt in familiarib. perseuerantibus. Si uerò recederent, & postea pœnitentia ducti, redirent, non dicuntur amplius familiares, nec numerantur inter permissos, nec inter prohibitos secundum Ioan. And.in c.sicut.de uerb.sig.in nouell.sequitur Bal.in l.1.col.2.C.de episc.& cler. Hoc tamen ego intelligerem, quando Cardinalis eum iterum non recipit inter familiares: quia ex quo familiaritas est quædam societas, ut dicit Pet. de Anch. in d. cons. quæ sola uoluntate dissoluta fuit: ideo ut illa denuo restauretur, requiritur noua uoluntas, per ea quę Bal.dicit in l. mandatum, C.mand.& Barb.in consi.31.col.pen. lib. 1. Et ita intelliguntur, ea quæ dicit Domi.in d.c.fi.pro quo uidetur esse tex. in l.si pœnituit.ff.de diuor. Et hoc procedit in claris. In dubio tamen ille qui seruit, & habitat in domo, præsumetur ui uere expensis Cardinalis, nisi contrarium probaret, quia non præsumitur ꝙ de uento uixerit, ut in l.fi.C.de ali.pub. præst. & quod ibi not. Bar. in l.cum seruus. ff. de uerb.obli. Neque minus seruiendo Cardinali, & habitando in eiusdomo præsumeretur uiuere expensis propriis, quia præsumptio est, ꝙ uiuat expensis cardinalis cui seruit, iuxta dictum Apostoli: Iustū est, ut de fructu quem quis seminat, & metat, & contrarium præsumere, non uideretur uerisimile, neque secundum iustitiam quia inhonestum est, ꝙ quis, alteri seruiendo, de suo se ipsum pascat, ut tradit Old. cons.249.quæritur, & Mar.Soc.in tract. ui sita.col.34. Et ideo dicimus, ꝙ qui altari seruit, debet de altari uiuere, ut in c. cum secundùm de præb. cum conc. de quibus per Rom.in cons.340.non est dubium. in principio. Talis ergo capietur præsumptio, qualis de iure communi ratio dictat: quod ius commune præsumit, ex eo loco quem capere expensas debere, ubi laborat. Pro quibus faciunt ea quę scribit Oldra.cons.211.ad propositum. post princ. & Alex.in cons.116.uiso, &c.col.pen. lib. 6.Rom.cons.85.circa fi. Et ita in specie reperio consuluisse Ludouicum de Interanne quōdam aduocatum insignem, in quadam causa Hispalen.beneficii de Mero.in quondam suo consilio incip. An reuerendus pater.in tertio dubio. qui licet prædicta non adducat, allegat tamen not. in d. c.fin & quasdam rationes quas non scribo, ex quo satis urgere non uidentur.

Tamen est aduertendum, quia licet prędicta colorata non uideātur: nihilominus contrarium hodie seruat Rota, quæ nullū in dubio præsumit cōmensalem, nisi probet

bet, quia ex quo ista consistunt in facto, facta non præsumuntur, nisi probētur. l. qui cunque. ff. de publiciana. Est tamen uerum, ꝙ commensalitate semel probata, semper præsumitur durare, nisi probetur contrarium. Et ita declarantur dicta Do. in d. c. si. per Rotam, & talis probatio familiaritatis, & continuæ commensalitatis ad effectum excludendi alium, requiritur ꝙ plenè probetur, nec sufficit ꝙ probetur per assertionem cardinalis, quia illi non creditur in præiudicium tertii, c. cum a nobis, de testib. Secus uerò in papa asserente aliquem esse familiarem suum continuū commensalem, quia illi creditur etiam in præiudicium tertii, clem. 1. de prob. Et ita in specie conclusit Rota in una Senescen. prioratus, coram me de mense Feb. 1538. Dum ibi Leo 10. quendam Petrum proto notarium creauerat, & familiarem suum continuum commensalem fuisse asserit. Nam Domini uoluerunt, illud sufficere ad excludendum prouisionem legati Auinionen. qui licet poterat de reseruatis, nō tamen de beneficiis familiarium Papæ prouidere. Et ista de plano procedunt, qñ agitur de familiaritate ad effectum præcedentiæ, & prærogatiuæ clausulæ alterius. ubi uerò solum de familiaritate ageretur, ad effectum expediendi gratias duntaxat, tunc non ita exacta probatio requiritur, sed fides Cardinalis sufficeret, ut in una Hisp. tenuit Rota. Quod procedit quando non opponitur.

Est tamen ulterius considerandum, ꝙ licet quo ad ueram familiaritatem requiratur commensalitas: non tamen requiritur ꝙ illa capiatur in domo Card. Nam potest capi certum quid pro uictu quotidiano, & illud præparari extra domum Cardinalis, ut se habet stylus hodiernus. Nam plures Cardinales hodierni dant portiones familiaribus suis in pecunia numerata, ex qua emi faciunt necessaria, quæ præparari faciunt extra domum Card. in domiciliis eorum. Alii autem seruitores Cardinalium sunt, qui recipiunt partem suam ex domib. Cardinalium, nō in pecunia, sed in pane, uino, & carnibus, & ea comedunt etiam extra domum Cardinalis, seruiunt tamen illi in necessariis, licet comendat & dormiant extra domum, & nihilominus reputātur, habentur, & sunt ueri familiares, continui commensales. Nā quando familiaris habitat in aliquo loco de uoluntate domini, dicitur dominus ibidem familiariter habitare: quia unius pōtest in duob. locis esse familiaris. ca p. cum quis. §. cum ab eo. de sepul. lib. 6. facit qđ not. Ioan. And. in c. super eod. tit. facit l. assumptio. & l. Labeo. ff. ad municip. & bonus text. & ibi notat Bartol. in lege prædia maritima. ff. de fun. instruc. & ele. ne Romani. §. sanè. de elect. obseruāda enim est in hoc cōsuetudo patrisfa. & domini, & attendenda est uoluntas eius, ubi uoluerit familiarem suum habitare. l. urbana. ff. uerb. sig. Habitatio igitur & commensalitas capta extra domum, non faciunt familiares obsequiis insistentes desinere esse tales. Est bene uerum, quòd si tales habitātes, & comedentes extra domum, licet ex portione data in domo Cardinalis, nō seruirent Cardinali, non dicerentur familiares, continui commēsales ad effectū istius reseruationis, quæ est odiosa, ut dicit glo. in regu. 3. supra eo. dum alleg. Bald. in ca. sciendum. de feu. cog. ut ibi per eum. Et ꝓ isto facit quod dicit Abb. post Io. And. in cap. cum dilectus. in fin. de cler. non resid. ubi uoluit ꝙ familiares Cardinalium, licet habeant literas familiaritatis: habitantes etiam extra domum, si tamen non seruiūt nō gaudent priuilegiis familiarium, quia non sunt uerè familiares. Tamen totum hoc dependet, ut dixi, à uoluntate Cardinalis, quia si Cardinalis habet talē pro familiari, & recipit ut talem, & dat ei portionem uictus ex domo sua, licet non seruiat ei, non desinit esse talis, quia sufficit ꝙ per familiaritatem non stet, quominus seruiat. Nam postq̄ Cardinalis ita patitur illa patientia habetur loco seruitij sibi impensi, quia uoluntas Cardinalis tali casu consideratur, ut dicit tex in l. ex facto. §. rerū ff. de hær. insti. quem ad hoc in terminis q alleg. excell. doctor Modernus referendarius, & quondā discipulus meus D. Franc. Nicomitiui, in 1. parte alleg. suarū, nunc impressa. alleg. 20. in fi. Talis. n. uolūtas domini pro facto reputatur. l. fin. ff. de usu & habi. not. Aret. & Ias. in l. a Titio.

col.2.de uer.obl.ſicut dicit Ant.de Bu.'de ſcholari.in procе.Decre.Quòd licet uagetur,gaudet tamē priuilegiis ſcholarū: qa ſcholaris eſt.Nā,ut inquit Do.in pœ.6.in ult. col. eo ipſo,ꝙ ſcholaris eſt matriculatus,& intrat,& defert habitū ſcholaſticū, licet nihil ſtudet tñ priuilegiis ſcholariū. Et ita dicit fuiſſe in facto obtentum. Sic erit dicendum,ꝙ eo ipſo,ꝙ Cardinalis recipit aliquem in familiarem,& deſcribi facit in tinelli rotulo,& comedit, licet non ſeruiat, ex quo tamen hoc patitur cardinalis,nec propterea eum de domo expellit,erit familiaris,continuus commenſalis quia durat illa uoluntas receptionis, per quam uidetur contracta quædā ſocietas: quæ non diſſoluitur, niſi per contrarium diſſenſum,ſm Petr.de Anch.conſ. 399.in cip.præmitto.Secus uerò,ſi Cardinalis nō recepit talem,ut familiarem, ſed ut bene uolum & amicum,iubens illi dari portionē panis & uini ex domo ſua, prout ſunt aliqui honeſti uiri curiales domos habentes proprias,qui ſub prætextu alicuius fauoris conſequendi,aſſociant, & comitantur Cardinalem, & dictam portionem in ſignum amoris & amicitiæ ex domo Cardinalis capiunt,non animō ſeruiendi Cardinali,ſicut faciunt familiares:& hanc portionem multi in curia diuites & miſeri capiunt.Nam tales non ſunt ueri familiares ſed ficti: & ideò non debent comprehendi ſub iſta regula. Et ita procedunt dicta per Pau.de Caſt.in conſ.340.in fi.lib.1. & Nicolai Milis in uerbo, familiaris.Ex habitu igitur & qualitate perſonæ,receptione & intentione ſeruiendi dicitur quis familiaris,uel nō.Nec obſtat,ꝙ prędicti capiūt portionem ex domo Cardinalis, & illum aſſociant,quia per hoc non dicuntur familiares, continui commenſales, quia talis uoluntas ex utraq; parte non adeſt, quæ requiritur,ut dixi, ad cōtrahēdā hmōi familiaritatē. Quinimo multi ex dictis officialib.diuitib.tales portiones in ſignū auaritiæ,potius quàm amoris capientes,dedignarenẽ, & ad honoris diminutionē referrent, nominari, & pro familiaribus Cardinales teneri ſeu reputari: ſunt enim plerunque dicti officiales miſeri ipſis Cardinalibus ditiores. Et propterea tales portiones appellari poſſūt, portiones honoris,ſicut appellaẽ panis, quē Cardinales quotidie à Papa ex Palatio apoſtolico capiūt.Nā licet Cardinales illū capiant,ac ẽt quotidie aſſiſtāt,& obſequātur Papę nihilominus familiares Papę nō ſunt,nec reputātur.Vt poſt plures informationes & propoſitiones cōcluſit Rota octaua 1531. in cauſa Valentina Arch.de Xatiua pēdente corā me ꝓ Cōſtātino del Caſtillo cōtra nepotē cardinalis de Vich,& ita ego ꝓnūtiaui:quæ ſnīa fuit poſtea ꝑ duas alias cōfirmata. Nā tenuerūt in d.cauſa do. Cardi non eſſe familiares,nec continuos cōmenſales Papæ, quia ab eo recepti nō ſunt,neque ipſi ſe,ut tales hẽt, neque ab aliis ex cōi uſu loquendi reputantur, nō habitant de per ſe,ut domini, & à Papa potius collaterales, & fratres, non autem ſeruitores appellanẽ. Et iſtā opinionē tenuit Gloſſator regulaꝝ, quē in multis locis ſæpe approbat Rota in regula tertia, circa finem. Nec obſtāt cōſilia Old.in conſ.48. inc. ius cōe.Nec Roma.in conſil. 498.inc. in caſu quo quærit.Quia illa procedūt in his quæ pertinēt ad eorū fauorē,nō ad eorū dānū, incōmodū & odiū, uidelicet ut beneficia eorū ſint reſeruāta,iuxta ea, quæ in ſimili dicit Bart.in l.item qui in pſāte. in fi.ff.de his,qui ſunt ſui uel ali.iur.cū cōcor. ut ibi latè Mod.ſcribūt.Et licet ille titulus honoris ſufficere deberet ad effectum reſeruationis inducendæ,iuxta ea quę dicit Rota deciſ.11.tit.de præb. in not.alias nu. 207. & ea quæ dicit Gloſſator ſupra in regula ſexta. Nihilominus hoc non facit ad propoſitum: quia quamuis uerū ſit,ꝙ Cardinalium beneficia ſint reſeruata, quia attẽta ſuprema ſummi Pont. dignitate Cardinales poſſint appellari ſeruitores honoris per prędicta, non tamen ſunt familiares, continui commenſales.Nec obſt.ꝙ Cardinales capiant panem ex Palatio: quia ille panis, qui eis datur, non recipitur, niſi cauſa honoris, non familiaritatis; quia ad commenſalitatem aliud requiritur, quam ſolus panis. Ideò lex noluit quòd appel. panis & uini, non ueniant fercula, quæ etiam requiruntur ad commenſalitatem. c. ubi periculū. §.in conclaui.de elect.lib.6.quia non ex ſo

lo pa

lo pane uiuit homo. Et tales panes uocantur hodie panes honoris, & possunt dici panes ciuiles, ut in §. simili quippe. in autē. de non alie. sed quia illi panes aliter intelligūtur in l. fi. §. præterea. C. de iure dot. & in l. bene à Zenone. §. qui omnia. C. de quad. præscrip. ut latè dixi in l. fi. in quibusdam not. meis. ideò alia causa panis honoris dicitur, non ut illi panes Martii, qui ēt honoris appellantur, cùm solùm honoris causa in conuiuiis apponi soleant. Quos optimè depinxit Hermo. in quadam enarra. cœnæ, de qua habetur in quadā epist. sua inter illas Ang. Polit. nu. 43. li. 12. & in alia eiusdem lib. 28. Nam illi panes ab istis usu quotidiano, & substantia distinguunt. Isti igitur panes, qui dātur hodie Cardinalibus, ideò dicuntur honoris, quia cum cādore cæteris præstent, ac etiam substantia & qualitate farinæ differant ab illis panibus, qui dantur familiaribus commensalibus, ideo honoris appellantur. Et ob eam causam panis iste, olim panis procerū appellabatur, ut dicit Pli. lib. 19. c. 4. panis. n. siligineus, quia candore alios excedebat, primarius dicebatur, præcipue ex tritico Campano confectus, autore Varrone. Nā sicut inter uina falernū, ita inter panes siligineus habebatur, qui solis Imperatorib. & illustrib. uiris porrigebatur: quamuis inter Imperatores solus Augustus pane primario, siue siligineo abstinuit, & secundario pane seu uulgari, qui hodie dicitur panis familiæ, usus fuit, ut Trāquillus in Octauio meminit, qui quidem panis uulgaris ut quidam Physici uoluerunt, magis ad robur & sanitatem corporis confert, qui humores phlegmaticos desiccare & consumere uidetur. Ille igitur panis siligineus datur à papa cardinalibus causa honoris & amoris, referens siue repræsentans panem illum cœlestem, quem in primitiua ecclesia Apostoli in domibus suis comedebant. Propter quem assequendū quotidie dicimus, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. In signum igitur charitatis & amoris porrigitur & capitur ut sic quotidie capientes, dantis memoriam habeant, iuxta tex. in c. liquido. & in c. hoc sacramentum. de cōsecr. dist. 2. quē panem sicut Apostoli à Christo, ita Cardinales ab eius uicario capiunt: sed hoc interest, quia illi panem terrestrem, pariter & cœlestem capiebant, hi uerò terrestrem tm̄. Non oēs igitur qui capiūt panem de palatio, dicuntur familiares continui cōmensales. Unde exceptio familiaritatis facta in priuilegiis uel regulis, de talibus nō intelligeretur. Et licet prædicta de iure uera sint, nihilominus uidi in Rota aliquādo hanc curialium cum cardinalibus amicitiam propter susceptam portionem post obitum dictorum curialium optima beneficia possidētium ad familiaritatem detorqueri, ad effectum consequendi sub isto prætextu beneficia uacātia tanq̄ per obitum familiariū: & ita uidi in una causa Corduben. seruari, ubi fuerat probata per quendam cardinalem familiaritas, & continua commensalitas cuiusdam, qui uere nunquam fuerat familiaris, sed accedebat ad cardinalem causa docendi eum in literis Græcis, Hebraicis, & Latinis: ob quam causam cardinalis portionem panis & uini non tanquam familiari, sed magistro ministrari iubebat, ut erat notum. Et ideo aduertendum: quia sub hac specie, sub bono & æquo plerunq; erratur, iuxta l. si seruum. §. sequitur. ff. de uer. obli. & in cidimus in dictum Bal. in ca. quia uerisimile. de præsump. Circa alios uero officiales capientes panem ex palatio sępe fuit dubitatum, nunquid per hoc censerentur familiares papæ, continui commensales ad effectū reseruationis beneficiorū: & illa difficultas nō fuit vnq̄ decisa ꝑ uarias rōnes ꝓ utraq; parte militantes: quas, ut tolleret S. D. N. Paulus papa 3. q̄ quādā regulā, siue extrauag. suā ad ꝑpetuā rei memoriā nouissime cōstituit & declarauit, Oēs officiales capiētes panē in palatio, uel cu stodiam facientes, dici & censeri ueros familiares, cōtinuos cōmēsales, & nō per priuilegiū, adeò ꝙ eorū beneficia cēsent excepta ab omnib. regulis & īdultis, & tm̄ papæ reseruata. Et quāuis de dicta extrau. Cardinales sæpe conquesti fuerint papæ, supplicantes ut eam reuocare dignaretur, tā quā illis multū præiudicialē, rōne suorū seruitorū officialiū, tn̄ papa nunquā fecit imò secūdū istā extrauag. iudicatum fuit in Rota ꝑ duas sentētias in una causa Ferrarien.

ratien. Primò, coram D. Paulo Capisucco, secundò coram me de anno 1537. Est bene uerum de mense Octobri, 1539. dubitatū fuit in una Sagonien. parochialis de Chane coram R. D. Io. Paulo Ptolemęo, utrum dicta extrauagans traheretur ad præterita attento ꝙ in ea sunt aliqua uerba, quæ innuunt papam uelle declarare dubia anni qua: & Rota conformiter tenuit ꝙ non, tum propter maximum præiudicium, & scandalum inde resultās, tum etiam, quia uerba & mens constitutionis potius inclinare uidentur ad futura, & in dubio talis interpretatio capi debet, quæ est conformis iuri communi, ut in c. 2. & c. 6. de consti. Apparet igitur ex prædictis, ꝙ ista oīa de constituendo aliquem familiarem, uel non principaliter consistunt, ut dixi, in uoluntate & consuetudine Card. recipientis, & tolerantis, & papæ constituentis, adeò ꝙ si cardinalis reciperet unum in familiarem, ut ille sciente, & tolerante cardinali, licet non mandante, seruiret magistro domus, nihilominus esset familiaris conrinuus commensalis cardinalis, ut est tex. in l. si uerò diuiso. ff. de iis qui deiec. uel essu. & in l. 1. §. magistrum. de exerc.

QVAESTIO XIIII.

Quæro, an dispositio istius regulæ, quę loquitur de familiarib. cardinaliū habeat locum in familiaribus familiariū eorundem?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, ex eo, quia famulus filii mei, non dicitur famulus meus, ut dicit gl. in uer. præteritæ. in l. 2. C. qui æta. lib. 10. Sic etiā homo hominis mei, non est homo meus, ut dicit Spec. in tit. de feud. §. 1. col. 15. uersi. 14. quæritur. & gl. in cle. 1. in uer. existere. de iureiur. Nec socius socij mei dicitur socius meus. l. nam socii. ff. pro soc. Et idem dicimus, ꝙ colonus coloni mei, nec uasallus uasalli mei, dicuntur mei coloni uel uasalli, ut tradit Bal. in l. 1. col. 2. uersi. quæro testator. C. com. deleg. & in ca. 1. §. si. si contr. fue. de inuest. & est glo. magna in l. de accessionibus. ff. de diuer. & temp. præscri. facit tex. cum gl. in c. legitur. 81. dist. Eodem modo libertus liberti mei non est meus libertus. l. Mod. ff. de uerbo. sign. l. si quis à liberis. §. sicut liberti. ff. de lib. agno. & in l. alimenta. §. 1. ff. de alim. & cib. leg. cum concord. ut scribit Alex. in consil. 99. habito super narratis. in 2. col. uersic. & si aliter. in 2. uol. Similiter neque exemptus exempti, à me dicetur exemptus meus. c. 1. de præben. lib. 6. Neque donatarius donatarii mei, dicitur donatarius meus, ut in c. abbate. §. allegabatur. de re iudic. lib. 6. Neque adhærentes adhærentis mei, dicūtur mei adhærentes. Hinc est ꝙ pax facta cum inimico, non extenditur ad eius adhærentes, nisi expressè dicatur ut in ca. ad apostolicæ. & ibi doct. post Innoc. de re. iud. lib. 6. & Bal. in l. 1. C. de episco. & cleri. Pariter etiam nec fautor fautoris mei, dicitur fautor meus, ut colligitur ex c. 1. in uer. principalis. de offi. deleg. Sicut etiā subditus episcopi, non dicitur subditus archiepiscopi: quamuis episcopus sit archiepiscopi subditus, ut in ca. pastoralis. in prin. de offic. ordi. Ex quibus infertur etiam, ꝙ familiares familiarium cardinalis, non dīr eius familiares. Et hāc opinionem tenet Guido Papa consil. 30. num. 5.

Pro parte contraria uidelicet, ꝙ tales famuli familiarium, dicantur etiam familiares ipsius cardinalis uel papę est in terminis doctrina Salyc. in lege 2. in fi. C. de episc. & cler. Vbi expresse tenet tales esse familiares papæ uel cardinalis. Rationem ponit, quia seruiendo familiari papę uel card. dicuntur illis seruire: argu. text. in d. l. 2. & l. debet. §. si seruus. ff. nau. cau. stab. Et ita seruus uicarii, appellat̄ seruus ordinarii, & seruus domini. l. dominus. §. 1. ff. de pecul. leg. Et pro hac parte dicit esse tex. concludentem in l. quæsitum. §. sed an instrumenti. ff. de fun. instru.

Istam etiam opinionem tenet Glossator hic. & Moder. Sabinen. in tract. refert uat. in 30. Et secundum eam consuluit Ludouicus de Interamne, quondam doctissimus aduocatus, & Rotæ auditor in consil. incip. An reuerendus pater, in tertio dubio. ubi subdit, quòd sufficit papæ uel cardinali, quòd sciat famisiarem suum habere famulum. Maximè quando est persona, quæ honestè non pōt, nec solet sine famulo seruire, ut sunt secretarii, magistri domus, & similes personæ. Tali enim casu illa scientia cardinalis etiam

etiam tacita, sufficit, & per eam uidetur contrahi quædam societas cum famulis talium familiarium, quæ familiaritati æquiparatur: alleg. tex. in l. si uerò diuiso. ff. de iis qui deie. & effu. & in l. 1. §. magistrum. ff. de exerc. Allegat etiam rationē: quia quando nobiles in domo cardinalis habent famulum, per hoc dicuntur magis seruire cardinali, & releuantur in pluribus per seruitium famulorum, & illud leuamen facit dominos magis expeditos & uacuos, quo ad seruitium cardinalium. Igitur seruiendo eis, uidentur tales famuli cardinali seruire. Adde ad hoc bene facere consiliū Old. cons. 11. Vbi per plures rationes, quæ conferunt prædictis, concludit legatum factum pauperibus comprehendere seruitores eorum, per quos releuantur. Et ita Oldra. sequuntur Ias. & Mod. Taurinen. in l. cui iurisdictio. in 1. col. ff. de iurisd. om. iudi. facit etiam q̄d dicit Abb. in c. quanto. in 3. not. de censib. ubi etiam de Old. meminit. Et Deci. in l. lecta. in 5. col. ff. si cer. pet. & in l. scriniarios. in 1. col. C. de test. mil. Accedunt quæ Alex. dicit in l. si finita. §. si de uectigalibus. in 4. col. nu. 8. ff. de da. infe. & Moder. repetunt in authenti. habita. C. ne fil. pro pa. Vnde eadem ratione qua dicimus quòd sub delegatus delegantis, dicitur subdelegatus primi delegantis. c. super quæstionum. in fi. de of. deleg. & uasallus uasalli, ut in cap. ad apostolicæ. § præter hoc. de iud. lib. 6. Eodem modo & familiaris familiaris mei, dicitur meus familiaris. Habes igitur ex prędictis quęstionē ꝓ utraque parte dubitabilem.

Quid dicendum? Pro clara istius materiæ resolutione est considerandum, ꝙ familiaritas in iure diuersimodè capitur, notat Io. And. & Gem. in c. licet. de pri. li. 6. & in c. fi. de uer. si. & declarat Bal. in l. 1. C. de epis. & cler. Vbi dicit, ꝙ quędam familiaritas est potestatiua, quædam est socialis: potestatiua est multiplex, ut ibi per eum, & per eundem in l. qui testamento. §. quicunque. ff. de testa. Quantum ad familiaritatem potestatiuā familiaris familiaris mei, potest dici meus familiaris. Et ita procedunt allegata in secunda parte, & militant ea, quæ dicunt Glossator, Iacob. de Belui. & Nicol. de Neapo. & And. de Iser. in c. 1. §. illud. de prohib. feudi alien. per Federic. Et sic familiares familiarium papæ, dicentur eius familiares, familiaritate potestatiua. Quia ex quo habitant in domo cardinalium, habent potestatem super eos, cùm possint eos de domo expellere. Quod fieri potest etiam, si famulus familiaris mei nullas haberet impensas à me, sed solùm habitet in domo mea. Et in ista potestatiua non requiritur, ꝙ famulus sit receptus de uoluntate mea, uel non. Sed hoc cōcernit dominū suum familiarem meum, qui ei ministrat impēsas. Sed quo ad istam familiaritatem, quę dicitur socialis, quæ in plus se habet, & cōtinet in se potestatiuam, illa non contrahitur sine uoluntate & acceptatione domini. Et illa uoluntas à communiter accidentibus non habet effectum, nisi quādo talis familiaris admittitur in domo, & in Tinello. Itaque sit commensalis: & de tali loquitur text. in d. c. fi. Et ita familiaritas dicitur uera familiaritas, in qua concurrunt mens & dens: & sic uoluntas & impensa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prærogatiuis iuris communis & regularum. Et in ea militant omnia motiua superiùs facta pro parte affirmatiua. Et ista familiaritas socialis, quę cum commēsalitate coniungitur, quo ad effectū priuilegiorum debet continuari per quatuor menses, secundum dispositionem istius regulæ ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliatæ. Alia uerò familiaritas non habet tempus. Sic itaque famuli familiarum meorum recepti de uoluntate mea, & descripti in rotulo aliorum familiarium Tinelli, cōprehendentur sub ista regula.

Sed aduertendum ulteriùs, quia Glossator super illa regula Iulii 2. de prærogatiuis expectantiū, in septima parte illius regu. q. ult. tenet in quæstione pręsenti, familiares familiarum, quo ad hoc ut gaudeāt prærogatiuis reg. debere habere tria. Primum, quòd cardinalis ministret impēsas famulo, sicut domino suo. Secundum, ꝙ dominus propter seruitium illius famuli reddatur diligentior, ac magis expeditus, & uacuus ad seruiēdum cardinali.

Tertium,

Tertium, ꝙ ille famulus sit certus, & nõ incertus. Quibus concurrentibus, talis famulus familiaris dicetur familiaris cardinalis. alleg. tex. quem Ioan. 22. dicit ꝑ casu istius quæst. allegasse, de quo Salic. loco superiùs alleg. meminit, & dicit concludentem in d. l. quæsitum. §. sed an instrumenti.

Sed considerandum est, quia text. in d. l. quæsitum. non probat ista requisita. Nec me mouet, ꝙ Ioan. 22. eum allegauerit. quia licet ille fuerit in iure nostro doctissimus & multùm curiosus, ut latiùs in procę. regulæ dixi. Nihilominus nullibi constat, Ioan. ad hoc illum tex allegasse: nec si cõstaret, fidẽdum est ei, quãdo malè dicit. Non enim maiorem sibi in iure allegando potestatem vendicauit, quàm Innocentius 4. qui cùm posset ex eius dictis leges condere, uoluit tamẽ à quocunque meliùs sentiente reprehendi, ut dicebat Host. se multoties ab eo audiuisse, quem refert Io. And. & Domi. in c. solet. de sent. excõ. lib 6. Concludo igitur, ꝙ ultra quod tex. ille non probat assumptum Gloss. dictum, etiam in se nõ est uerum: quia iure cauetur, ꝙ cardinalis famulos familiarum suorum cognoscere debeat. Quibus licet ipse cardinalis impensas ministret, non tamen ab ipso eliguntur, sed à patrono suo. Mandant enim cardinales suis magistris domus, ut cuilibet ex familiaribus suis præcipuis habere titulum in Tinello, ac eos in rotulo describi permittant. Clarum est enim, ꝙ tales famuli per familiares electi cardinali non præsententur, neque ad uoluntatem eius capiantur: sed quisque familiarium famulum pro suo arbitrio penitus ignotum cardinali sibi eligit, & sufficit cardinali, ꝙ det unicuique impẽsas. Nec etiam inspicitur, an propter famulum dominus reddatur promptior, aut diligentior ad seruiendum cardinali. Quia ultrà quod hoc à cardinalibus nõ indagantur nec considerantur, qui multari iubent contumaciter seruientes, nihil ad propositum commensalitatis facit, an quis diligentior uel segnior reddatur, sed solùm inspicimus, an cardinalis in domo sua famulis descriptis in rotulo impensas ministret. inde pendent leges & Prophetæ.

Putarem tamen unum aliud requiri, quo ad effectum prædictæ familiaritati, sociali, uidelicet, quòd famuli familiariũ seruiant in domo cardinalis domino suo, & ꝙ ad istum finẽ recipiantur. Quia tali casu intelliguntur seruire cardinali: Secus uerò ubi famulus seruiret domino suo non in domo cardinalis, sed extra domum, putà in uinea eius, uel apotheca, uel alio loco remoto. Quia tali casu non comprehenderetur familiarium appellatione, ut declarat Guido papa in decisionibus Parlamenti, decisio. 551. in 4. colum. dum respondet ad l. Modestinus. Et ante ipsum hoc dixit Bartol. in lege de accessionibus. in princip ff. de accessionibus. in princ. ff. de diuer. & tẽp. præscrip & in l. Claudius. col. fi. ff. q pot. in pig. ha. Et ita procedit text. in d. l. nã socii. cum aliis argumentis partis negatiuæ. Quæ omnia in ratione consistunt, quia quando famuli seruiunt dominis in domo cardinalis, ex hoc domus cardinalis ex multitudine seruientium illustrior ac honorabilior redditur: quia tanto magis honor cardinalis augetur, quãto pluribus præest. arg. c. ex parte. de cõst. & dixi superius in alia quæstione. Nõ sic quando extra domum seruiunt in negotiis non concernentib. domum, nec ꝑsonam cardinalis. & per hoc habemus unam limitationem ad conclusionem superiùs factam. Secundò limitatur ista cõclusio, ut habeat locum in famulo familiaris certo, non autem incerto. Exempli gratia, Cardinalis dat expensas pro me, & duobus familiaribus meis, ego habeo quatuor in domo cardinalis, & nesci mus qui sint illi duo qui uiuunt expensis cardinalis. Tali casu ratione incertitudinis, nemo diceretur familiaris, ar. l. duo sunt Titii. ff. de testam. tutela. Ita limitat Glossator in dicta regula Iulii 2. & in regula 3. suprà eodem. Et opinio eius uidetur, iudicio meo, rationabilis. Vt igitur huiusmodi incertitudo tollatur, faciat eos describi in rotulo.

Tertiò, limitatur prædicta conclusio non procedere in famulis familiarium ad

ad tempus.& ad placitum: secus in perpe tuis. Ita limitat Iason post plures alios. quos ibi allegat in l.scriniarios. in prin.C. de testan.milit.Tamen aduertēdum est, ꝙ ista limitatio procedit in causa illius l.nec trahitur ad casum nostrum. Nam hic non quæritur principaliter, an omnia priuile gia quæ dantur personis dominorum, cō petant eorum famulis.Quia licet regulari ter sit tenendum ꝙ sic.per ea quæ latè su perius sunt deducta,tñ multi sunt casus,in quibus illa priuilegia non cōmunicantur famulis,ut ibi est casus de priuilegio mul tis ꝑ rōnē quā ibi ponit Dec.& alii, qui non militat in famulo. Sic ēt procedit di ctum Archid.in c.clericum el r.11.q.1.qui facit differentiam inter familiares haben tes salariū,& seruientes sine salario. Quia illa ēt differentia non ualet in proposito, quia salarii perceptio non facit quē famu lū ad effectum istius regulæ. ut in l. Heren nius.ff.de decur.sed cō mensalitas & serui tium.Et clarū est, ꝙ ita nobis seruiunt fa mulis tēpotales,sicut perpetui: & ita mer cenarii,sicut nō mercenarii. Nā famulorū cōmēsaliū seruientiū in domo cardinaliū duę sunt species.Quidam sunt mercenarii & isti sunt uiliores cæteris, prout sunt sta bularii,coci,& alii similes infirma seruitia exercentes,inter quos possunt adnumera ri famuli famulorum.Et prędicti mercena rii,licet sint cæteris uiliores, sunt tamē in domo Card.magis necessarii, & propter utilitatem eorum,quia non ita cum cardi nali uersantur, minus fauoris sperant: & ideo capiunt illud quod certius est,uideli cet salarium.Et quia etiam tales commu niter sunt pauperes nō habentes aliunde vnde sibi necessaria comparent, nisi ex sa lario,quę quidem paupertas fortè plures ex istis ad hæc infima & sordida ministe ria deduxit, cum alias fuerint in bona do mo nati:sicut de Dionys. Syracusano legi mus, qui ex rege factus est pædagogus. Alii sunt famuli non mercenarii, ut sunt scutiferi, camerarii, capellani, & his simi les, de quibus intelligitur dictum Nicol. de Neap.in l.habitatio.ff.de uent. in pos. mit.qui uoluit meliores impensas tribui debere familiarib.Card.quàm aliis: nā in telligitur de istis,qui ut plurimum in mē sa, aut saltem in Tinello secreto ex resi duo mensæ Card.comedūt. Et ex istis om nibus non potest fieri illa distinctio inter perpetuos & temporales, ut facit Iason in dicta.l.scriniarios. Esset enim ridiculū putare homines liberos, cuiusmodi sunt familiares prædicti,se perpetuæ seruituti dedisse, sicut serui.Sed omnes isti sunt tē porales famuli qui in curia militant, & seruiunt in loco suo cardinalib. uel aliis prælatis sub spe melioris fortunę:quæ cū primum obuenit, receptui canunt,ut si ibi ipsis uiuant: interim tamen non desi nunt esse familiares, & frui omnibus pri uilegiis familiaritatis,etiam si non mane rent,nisi per mēsem in domo cardinalis. Ista enim est curię Ro.consuetudo, ꝙ fa miliares secundum arbitrium eorum & dominorum suorum, ac temporū & per sonarum occasionē mutantur,& alii eorū loco recipiuntur,& nihilominus dicūtur & sunt ueri familiares,continui cōmensa les.Et ita ēt reiecta illa distinctione Arch. & Ias.tenet And.Sicul.in ca.2. de foro cō pet.Cum quo quotidiana experientia cō currit.Est tñ uerum,ꝙ hodie pontifices, ut tollantur omnes difficultates, faciunt unam regulam,ꝙ quo ad hoc, ut quis fa miliaris & continuus commensalis dica tur,& reputetur,requiritur ad minus, ꝙ in Tinello per quatuor menses comedat alias non gaudet priuilegiis familiarū ut Hadr.hic,& Paulus uoluerunt:quod qua liter procedat,alibi dicetur.

QVAESTIO XV.

QVæro,an si cum familiaritate concur rat alia reseruatio, habeat locū ista regula? Exemplum ponamus, ꝙ per obi tum familiaris uacat prima dignitas in Cathedrali uel collegiata, quæ sunt reser uatæ superius per regulam tertiam,an at tendatur ista regula?

SOLVTIO. Concludendum est quòd sic.Nam uidemus ꝙ si familiaris moritur in curia,beneficia ex tali uacatione in cu ria sunt reseruata,alia reseruatione, quā familiaritatis,ut patet in c.2. de præb. li. 6.Et tamē habet locum ista regula, ut hic uoluit Gloss. Ergo à fortiori quando est minor reseruatio,prout est illa inducta ꝑ reg.3. sup. eod. Quia inter reseruationes

apud

apud sedem, nulla est maior illa. d. cap. 2. ut dicit Rota decis. 4. de præb. in antiq. Quia non solum est inducta de iure communi, sed etiã est confirmata per regulas. Et tamen uoluerunt Domini, secundum opinionem Glossatoris hic, ꝙ ista regula haberet locum in tali reseruatione, ꝓpter illam rationem, quia ex quo cardinales resident in curia, & ut plurimum familia res sui ibidem in eorum seruitio motiun tur, si non caperetur huiusmodi interpre tatio, regula deseruiret eis de uento, & ra ro haberet locum. Fuit igitur capta inter pretatio, ut impetrantes talia beneficia sic reseruata, tenerentur illam regulam serua re. Et ista ratio à fortiori habet locum, quando beneficium seruatum minori re seruatione, ut est illa reseruatio dictæ re gulę 3. Igitur à fortiori idem in ea est cõ cludendum. Et ita secundum istam opinio nem concluserunt Domini in una Palen tina Abbat. de Trusillos, die 18. Februarii 1530. coram R. D. Petro Vortio pro pa triarcha de Hierusalem, contra Anto. de Astudilo. Et pro ista decisione facit, quia papa faciendo postea istam regulam po steriorem in fauorem cardinalium, uide tur illam regulam tertiam anteriorem mo dificare. argu. l. non est nouum. & l. nam & posteriores. ff. de leg. uidelicet, ut dispositio talium beneficiorũ per obitum famil. cardinalium uacãtium pertineat ad papã, tamen cum consensu cardinalis. Et ita per secundam constitutionem eiusdem condi toris, receditur à prima, quo ad effectum istius priuilegii, ut notãt Bar. in constitu tionibus particularibus, loquens in extra uag. ad reprimendam. in uersic. non obstã te. circa finem. Quod pro notabili sequit Curt. in repet. c. fi. in 91. col. de consuet. & dixi latius in repe. mea. c. 1. de consti. lib. 6. qui tex. ita declaratur. Et talis interpreta tio capienda est in præiudicium concedẽ tis, ut dicitur in capit. quia circa. de priui. cum concor. ut scribit Ias. in l. beneficium ff. de con. ptinc.

Sed aduertendum est, ꝙ contra istam opinionem quidam antiqui doctores con suluerunt, dum iste casus accideret coram Grassis in causa Redonen. Capellæ. Dice bant enim, ꝙ regula ista solum loquitur in una reseruatione inducta ratione fami liaritatis. Ergo nõ debet habere locum in duplici, quia sub simplicibus non contine tur mistum in materia restringibili, & ex orbitanti à iure communi, sicut ista l. si ita scriptum. ff. de libe. & posthu. Quinimo li cet in materia fauorabili sub expressione duorum simplicium ueniat mistum, ut in l. Titiæ textores. de leg. 1. & l. legatis §. si unus. de leg. 3. Tamen quando unum tan tum simplex exprimitur, tunc nunquam comprehenditur mistum, neq; de iure, ne que de benigna interpretatione. l. hoc le gatum. de leg. 3. & est text. etiam in ratio ne sui. in ea. cum illis. §. si uerò. de præben. lib. 6. Ita in casu nostro est dicendum, ꝙ re gula ista habeat locum in beneficio reser uato ratione familiaritatis tantum. Nõ. n. est uerisimile, ꝙ papa uoluerit in sui pręiu dicium concedere tale priuilegium cardi nalibus, uidelicet, quando beneficium ex alia causa reseruatum fuisset, quod Ha dria. & Paulus 3. hic constituerunt.

Sed istis non obstantibus teneo primã opinionem, quę uidetur uerior & ęquior. Pro qua sunt præmittenda duo ad euiden tiam istius regulæ. Primum, ꝙ ista consti tutio respectu cardinalium, cui cõceditur hoc priuilegium, est fauorabilis: sed respe ctu impetrantium est exorbitans. Quate nus igitur cardinales concernit, lata inter pretatione est adiuuanda, contra ipsum concedentem, iuxta tradita per Moder. in l. beneficium. ff. de const. princip. & c. quia circa. de priuileg. & talis extensio est, ideo benigna est interpretatione prosequẽda. Quia conseruat spem bene seruientium. ut dicit hic Fely. in alia proposito de com menda loquens. Sed quantum ad ipsos im petrantes, hæc constitutio, ut dixi, exorbi tans iudicatur, & ideo contra eos stricto & proprio modo interpretari debet, ne uide licet in pœnam in ea contẽtam incidant.

Secundò, circa intellectum præsentis quæst. & istius regulæ est præmittendum, ꝙ reseruatio inducta per regulas potest cõ siderari dupliciter, aut ratione personæ, aut respectu rei. Declaro reseruatio quæ ex familiaritate resultat, ista est persona lis, quia procedit intuitu personę, sicut est & illa Protonotariorum, collectorũ, & reli

quorum

quorum officialiũ. Alia est reseruatio, quę concernit principaliter ipsam rem licet secundariò personam, ut est illa reseruatio primarum dignitatum in cathedralib. & collegiatis, de qua regula 3. supra eod. cũ aliis similibus. Nam licet illæ dignitates adhæreant personis, in reseruatione tamẽ cõsideratur principaliter locus & ipsa res, licet secundariò persona. Et inter istas duas reseruationes, personalis reseruatio est dignior, licet aliquæ ex realib. reseruationib. sint fortiores, ut est illa. c. 2. de præbend. libr. 6. & quædam aliæ. Et ista stant simul, ꝙ una res dicatur fortior, altera etiã maioris comprehensionis, & ꝙ non sit dignior: ut patet in actionibus personalibus & realibus & in iudice ordinario & delegato. De quo per Ias. & Modern. in rubri. ff. de iurisd. omnium iudi. & in rub. ff. de offic. eius. tradit latè Decius in rubr. de offic. deleg. In proposito igitur personalis reseruatio dicitur reali dignior ratione dignitatis personæ quæ attrahit ad se aliã, iuxta. l. iustissimè. ff. de ędil. edict.

Modo ad propositum q. dico sic, quãdo familiaris cardinalis durante familiaritate sua obtinet dignitatem primã post põtificalem in cathedrali, uel in collegiata, ptout in illa Abbatia de Truf. de qua superius est dictũ, tũc concurrunt duæ reseruationes in persona unius, uidelicet, personalis & realis. Tũc. n. ꝑsonalis tanq̃ principalis debet esse in consideratione, ut illa attrahat aliã tãquã accessoriã. Itaq; dispositio loquens de personali reseruatione, si una cum illa cõcurrit, realis sub illa dispositione cõprehẽdetur, maximè, quia hęc interpretatio tendit in fauorem Card. cõtra cõcedentem, ꝙ admittitur, ut in decis. 97. in no. Hinc dicit Egid. in decis. 425. ꝙ si Papa concedit indultum Cardinali, ꝙ possit conferre beneficia reseruata, poterit cõferre ea q̃ sunt duplici reseruatione reseruata ẽm dños, & seqtur Fel. in c. in nostra. in 6. corr. de rescr. & Mod. in tracta. reseru. in 3. q. ex q̃b. dictis ꝓdicti Doct. uoluerũt regulã 6. Cãcellarię. q̃ officia cursorũ & cubiculariorũ reseruat, habere locũ qñ unus & idẽ est cursor & cubicularius. Et ita procedũt ea q̃ dixerunt Domini in illa causa. Sed quando concurrerent in una persona duæ reseruationes personales, uel duæ reales: tũc utraq; est principalis de ꝑ se, & nõ ueniunt sub dispositione loquẽte de una reseruatione. & procedit secunda opin. Et tali casu præponderat potentior, quæ debet attendi in fauorem Pontificis conferẽtis. Exemplum, si familiaris Cardinalis fieret familiaris Papę, uel protonotarius, collector, auditor, vel haber aliquod officiũ de contentis in regulis 4. & 6. quod datur principaliter propter personam. Tali casu reg. ista, quę loquitur de una reseruatione personali, non comprehenderet aliam, ut tenuerunt sæpe Domini, & tenet expresse Fel. hic. facit decis. 16. de pręb. in antiquis. Et ita in unã Senescen. Prioratus, coram me, de mense Febr. 1538. dictum fuit per Dominos. Et de hoc meminit hic Glossator. licet dicat, ꝙ de anno 1485. fuit practicatum cõtrarium in uno Protonotario & scriptore, qui fuerat familiaris unius Cardinalis, & beneficia fuerunt reseruata Cardinali ratione consensus, iuxta dispositionem istius regulæ. Sed dicit hoc fuisse causatum propter quandam constitutionem siue capitulum factum in conclaui. tempore electionis domini Innoc. qua cessante tenendum esset contrarium. Sed hodie hanc dubitationem, quo ad beneficiũ reseruatum, collatum familiari ante familiaritatem, & quo ad reseruationem officiorum regulæ Had. & Pauli, sustulerunt, quę uoluerunt papam de talibus disponere posse. Sed quo ad capitulum conclauis, nescio an illud istis temporibus sicut tempore Alex. renouatum fuerit. Sed satis constat illud summos Pontifices non obseruare. Nam licet illa capitula facta in conclaui, per nouum Pontificem iurata fuerint, nihilominus sunt plures Docto. qui tenuerunt, ea summum pontificem non ligare, ut Ant. de Butr. in c. 1. de consti. qui exemplum ponit in Greg. 12. qui iurauerat quędam capitula in conclaui, & postea contrarium fecit. Et idẽ de Paulo 2. refert And. Sic. in c. in ꝓsentia, in 24. col. de prob. Et in c. 1. in 2. col. nu. 7. de iura. calum. Vbi dicit se consuluisse in fauorem eiusdem papæ Pauli, quòd non teneretur talia capitula obseruare. Et illud consilium fuit scriptum & obseruatum, & postea missum regi Frã

tię, ut idē ibi refert. Licet de illis capitu lis nō obseruatis per Paulum conqueraт, & doleat Cardi. Pap. epist. 177. inci. Quid est hoc Paule? & contra illum inuehitur, & excandescit idem Card. epistola 419. in cip. Egid. Et quamuis super hoc possint plura dici, quæ tradunt Mod. in tract. iu ramenti. & Deci. in consilio 150. nihilo minus, qa nō faciunt ad ꝓpositū, omitto.

3 Circunscripta igitur tali constitutione conclauis, concludo reg. istam isto secun do casu nō hēre locum, quia concurrētib. in persona unius duabus reseruationibus ꝑsonalib. uel realib. potentior attēdit. Et in casu isto certum, est ꝙ ex istis duabus reseruationib. potentior est illa reserua tio, ratione officiorum, uel familiaritatis Papæ, quam familiaritatis Card. Quod ex eo patet, ꝙ omnes sum. Pontifices incipiē do à Ioan. 22. primo regularum condito re, semper de huiusmodi officialium re seruationibus in suis reg. mentionem fe cerunt, de familiarium uerò reseruatio ne, non omnes. Et adeò summis Pontific. officialium reseruatio chara & peculia ris fuit, ꝙ non contenti fuerunt solis reg. eorum beneficia & officia reseruare, nisi et super hoc plures extrauag. publicarēt, ut patet in extrauag. Pauli 2. Ad Roma ni &c. & nouissimè hoc prouisum est per regul. Hadriani & Pauli. Super quibus multæ decisiones in contentione factæ reperiuntur. Et longè plures quæstiones illarum occasiones subrogatæ, quarū ali quas scribit Bartholomæus Belenzinus, quondam Rotæ auditor, in tract. de cha ri. subsid. in ultima parte. Et Gaspar de Pe rusio, & latiùs Mod. in trac. reseruationū. Itaque ex prædictis concluditur, ꝙ dicta officialium reseruatio tanquàm principa lis & importans debet attendi quo ad hoc, ut Papa liberè absque consensu Car dinalis conferre possit. Regula igitur lo quens de una reseruatione isto casu locū non habebit in alia. Sicut dicimus in dua bus seruitutibus, ꝙ una remissa, alia in sta tu suo remanet, ut in c. ex tuarū. de auth. & usu pal. & l. si domus. ff. de ser. urb. ꝑd. Et ita in specie, licet non per prędicta mo tiua, censuit Rota in familiaritate Papæ, & Cardinalis concurrentibus in personam unius. Nam uoluit illam Papæ debere at tendi, adeò ꝙ non requiratur aliqua mē tio familiaritatis Cardinalis, neque illius consensus, tanquam ꝙ magis lumen ob fuscet minus, iuxta c. uolentes. de of. leg. & c. si omnia. 6. q. 1. ut in terminis adnō tauit D. Gul. Cassio. in suis Collec. decisio. Rotæ, deci. incip. Stante familiaritate, &c. ubi pro ista opin. aliquas rationes scri bit, respondendo ad quædam contraria, quæ ibi uideri poterunt postquam sunt impressæ. Est bene uerum ꝙ ad huc illud motiuum, uidelicet, ꝙ in materia exorbi tanti sub simplicib. mistum non compre hendatur, ualidè obstat. Adeò ꝙ die 20. Nouemb. 1539. in una Romana pecunia ria, coram R. D. Io. Paulo pendente, Domi ni mei concluserunt, illud dictum habere locum in regula, de non appellando ante diffinitiuam sententiam. Nam illa regula ex quo loquitur in commissionibus, per quas causa appellationis committitur, uo luerunt non habere locum in casu misto, uidelicet in commissionibus, per quas nō solùm casu appellationis, sed etiam nego tii principalis committeretur. Ratio fuit illa quia ex quo regula est exorbitans à iu re, & loquitur in uno casu simplici, nō de bet habere locum in misto, iuxta ca. statu tum. de elect. li. 6. iuncto c. licet canon. eo. tit. & aliis motiuis, quæ breuitatis causa non refero. Quæ quidem decis. potest in ratione sui adaptari ad pręcedentia: tamē ex distinctionibus superiùs factis, facilè hoc obiectum tolli potest, sicut & aliæ plures quæstiones, quas signat hinc Glos sator ex prædictis resolui poterunt, quas ne sim prolixior, omittam.

Illud tamen nō est omittendum, ꝙ mo dernis temporibus ista difficultas pro maiori parte per modernos Pontifices, maximè per Iulium & Hadrianum, & S. D. N. Paulum 3. in regulis suis sublata ui detur, qui ultra alios plura ad regulas piæ decessorum suorum addiderunt.

QVAESTIO XVI.

QVero, dicitur hic, ꝙ in impetratione beneficii uacantis per obitum fami liaris, nomen & titulus Cardin. eiusdem exprimendus est aliàs gratia, &c. Quid si Cardinalis fuit absens tempore impetra tionis

tionis de licentia Papę, uel aliàs, an talia ea su requiratur expressio nominis & tituli?

SOLVTIO. Glossator hic tenet in duobus locis ꝙ sic, ex eo, quia dantur duo priuilegia Cardinali. s. ꝙ exprimatur eius nomen & titulus. Item ꝙ habeatur eius consensus, unde licet absentis Cardinalis consensus requirendus non uideatur, debet tamen in literis de nomine & titulo eius mentio fieri, quia regula est iuris, ꝙ ex duobus, uno sublato, nō censetur aliud remoueri, arg. l. si domus, de serui. urb. pd. c. ex tuarum, de auth. & usu pal. Et ita dicit Glossator se in Palatio meminisse sententiatum. Et ista opinio mihi placet, quia eam sequitur Fel. in quibusdam apostillis ad regulam 7. supra eo. qui dicit in Rota seruari. Et sic secundum istam opinionem hodie, quæ numeratur 4. Iulii 1539. iudicauit Rota in una Macloui Prioratus coram R. D. Raynaldo Petrutio.

QVAESTIO XVII.

QVæro, quid si Cardinalis fuerit absens a curia per duas dietas, uenationis causa, uel alias: an sicut nominis expressio, ita requiratur tali casu eius consensus?

SOLVTIO. Glossator hic in 2. fol. tenet ꝙ non: quod seruatur etiam in mediis annatis, de quib. non participāt absentes, nisi eisdem cōcedat Papa. ꝙ non libenter facit. Et ratio istius opin. est, quia iustum est, ut absentes non gaudeant isto priuilegio, ne sic Papa solus & sine consiliariis maneat. & adeo ista opi. uidetur uera, ꝙ etiam si Cardinalis absens à Papa breue restitutorium obtineret, ꝙ collationes per obitum suorum familiarium factæ absq; eius consensu non ualeant, illud breue intelligeretur in casib. in quibus requirebatur consensus Cardinalis, si præsens esset. Ita in una calagurit. coram D. Iacobatio Ioan. Baptista de Senis quōdam egregius aduocatus se obtinuisse retulit.

Idem tamen Glossator hic in fi. sui commenti se inuoluit, & propter literam mendosam uidetur eius opi. turbari. Sed ut puto, uidetur inclinare in contrarium sententiam, uidelicet, ꝙ habeat locum regula. Adde, ꝙ eandem opi. tenet Fel. licet etiā corrupte in apostillis 7. regulæ, supra eo. & assignat rationem: quia talis existens in fra duas dietas censetur esse in curia, & habetur pro præsente, iuxta tex. in c. præsenti. de præb. lib. 6. quem etiam allegat Glossator hic.

Sed aduertendum est, ꝙ iste casus accidit tempore Pii 2. in persona Cardinalis Papiensis, cuius extant epistolæ illæ celebres, illorum temporum historiam contexentes. Et post longas disputationes fuit tunc dictum, regulam non habere locum. Cuius conclusionis neque ratio, neque allegatio apud me extat, nisi quædam simplex memoria facti, quam reliquit mihi uir ille summus Laur. Car. Sanct. quatuor. Sed quia hęc simplex & nuda facti memoria fortassis non omnium animos mouebit, altius igitur hæc materia repetenda erit, & in primis pro parte negatiua uidelicet, ꝙ nō requiratur absentis Cardinalis consensus, facit, quia regula ista loquitur in consensu præstando, quando Cardinalis in curia pręsens fuerit: ergo debet intelligi de uera præsentia, non autem de illa quæ per interpretationem in certo casu speciali extensiue fingitur, ꝑut in d. c. pñti qui quidem text. non procedit declaratiuè, sed extensiuè, cum id non esset de iure antiquo, secundum Dom. abi, in prin. in 1. q. Nam in dicto casu ficto non possunt uerificari uerba regulæ, quæ de eo qui est in curia loquitur. l. quicqnid astringendæ, ff. de uerb. obl. l. 1. §. hæc uerba, de neg. gest. quia uerba in dubio debent intelligi de actu uero, non de ficto, ut no. dicit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum, per illum tex. ff. de fonte. Casus igitur dictæ absentiæ qui ab ista regula excipitur, relinqui debet, tanq̃ omissus sub dispōne iuris communis, iuxta uulg. l. commodissimè, de libe. & posth. Secundum quam iuris dispositionem beneficia uacantia in curia per papam libere conferuntur. c. 1. de præb. li. 6. Et hoc rationi & iuri consonat, ut ita restringatur regula ista, cum sit contra regulas iuris, & sit odiosa. cum per eam posset induci diuturnior uacatio, dum consensus Card. procuratur, quia non ita de facili per quemcunque potest haberi.

Præterea uidetur ex alio dispositio d. c. præsenti, non possit ad istam materiam adaptari: quia est multum illa ab

ista diuersa. Nam ibi non fit reseruatio beneficiorum uacantium per obitum personarum ibi expressarum propter meritum uel fauorem earum, quia sint præsentes in curia, sed solum fit reseruatio propter fauorem principis reseruantis. Ita dicit Io. Aud. in c. 2. eo. tit. Vnde quantum ad pontificem nihil interest, an personæ de quibus agitur in d. c. pręsenti, sint uere pręsentes, uel per fictionem, quia utroque modo pontifex consequitur intentum suum. Sed bene interest pontificis, quo ad regulam istam, de qua præsentia debeat intelligi. Quia papa dat cardinalib. istud priuilegium regulę, ex eo, quia secundum eorum officium assistunt papæ consulendo, & in arduis sedis Apostolicæ negotiis operiose agendo, cap. fundamenta. §. decet, de elect. lib. 6. Hinc est, ꝙ sine licentia recedere non possunt, cum habeant alas ligatas, secundũ Host. in c. ecclesia uestra. el 2. de elect. Cum ex eorum officio assumere debeant pondus diei & æstus, sicut illi qui sunt uocati in partem solicitudinis, iuxta tex. in c. decreto. 2. q. 6. Et ob eã causam meritò priuilegiis honorantur, secundum Old. conf. 48. inci. ius commune. Apparet igitur esse contra naturam sui officii, si cardinalis, de latere principis se uel paululum subtrahat. Cessat enim tunc causa priuilegii & fauoris, cum nec tunc illustrantur comitatu lateris principis, cuius meritò cardinales assistentes eidem sunt cæteris chariores, l. 1. C. de præp. lab. lib. 12. secundum Bal. in rub. ff. de off. consu. & in c. olim. de rescr. Nam nõ ita ęquàliter splendet, qui abest, sicut qui præsens est. secũdum Bal. in l. cum multa. C. de bonis quæ liber. quia inter absentes cardinales, etiam de licentia papæ, & præsentes longum est discrimen. Nam, ut dicit idem Bal. in c. bonæ. el 1. de postul. præla. Cardinales residentes in curia ęquiparantur stellis fixis, quæ non mouentur nisi motu orbis, sicut & cardinales non mouentur nisi motu papæ. Sed cardinales legati, qui de licentia papæ absentes sunt, ęquiparantur constellationibus, siue planetis, qui mouẽtur motu proprio, nutu Dei, sicut & legati nutu papæ. Et ideo cardinalis pręsens reputatur dignior absente, ut dicit And. Sic. in cons. 57. in 5. col. nu. 11. li. 1. Et latius hoc probat idem An. Sic. in cons. 1. in 21. col. lib. 1. Hinc processit, ꝙ cardinales residentes in Romana curia excusantur a residentia suorum beneficiorum propter assistentiam papę. Intelliguntur enim ex hoc singulis ecclesiis deseruire, ut dicitur in d. c. bonæ, & in c. cum dilectus, de clericis nõ residen. Et ideo in c. ex gestis, de cler. non resid. ille cardinalis, de quo ibi tex. loquitur, priuatus fuit, quia non residebat in curia in titulo suo nec assistebat papæ, ut dicit Io. And. in addit. ad Spec. eo. tit. circa fin. & tenet Old. cons. 48. inc. ius commune. Itaque cum dictum ministerium non possunt impendere, uagantes amœnitatis gratia, cessat tũc fauoris prærogatiua: nec possunt dici esse in curia, ut regula exigit. Tenentur enim assistere, ut dicitur in d. §. decet, quod fieri nequit ab eo, qui a conspectu est remotus. Et licet per licentiam, quam fortassis cardinalis tunc discedens consequi potest, quo ad ordinarios fructus capellæ pro pręsente haberi deberet, nihilominus ex quo dicta absentia est fauore proprio concessa, non autem uniuersalis ecclesiæ, cui famulari tenet iuxta c. bonæ, de postu. prælat. non potest reputari præsens, quo ad ea quæ speciali priuilegio dantur pręsentibus, nisi specialiter cõcedatur, ut uoluit Io. And. in c. fi. de consuet. li. 6. Ita limitans dictum Arch. ibi, & sequitur Abb. in c. ex parte, de cler. non residentibus, in fi. Itaque fructum dictæ affectionis, siue beneuolentiæ, aut certe charitatis, absens nullo pacto prætendere poterit. Ista sunt quę trutinanti calamo pro parte negatiua adduci possunt. Si quis tamen primam partem affirmatiuam tueri uellet: multa de facili dicere posset: q͂a materia est anceps, & patitur multas rimulas. In primis posset adducere illud, quod tradit Alb. in tract. statu. parte 4. q. 8. ubi dicit, quod ille qui corpore est in uno loco, animo tamen & mente est in alio, censetur ibi esse, ubi mentaliter, non ubi corporaliter existit, allegat inter alia. l. nihil, ff. de capti. Sed cardinalis absens, causa uenationis, habuit animũ redeũdi. Ergo existimandus est semꝑ Romę fuisse.

Accedit, ꝙ dicitur in §. pauonum, inst.

de rer.diuis.ubi dicitur, ꝙ animal quod nostrum est,etiam si natura ferum fuerit, nunquam tamen nostrum esse desinit,do nec animum redeundi habuerit. Reuertẽdi autem animum nunquam quis amittere censetur,nisi postquàm reuertendi cõsuetudinem deseruerit.Ita dicitur,ibi.Sed cardinalis, qui absuit causa recreationis, nõ deseruit curiã,quia rediit. Igitur,&c. Et ꝓ ista parte faciunt ea quę tradit Abb. in c.in nostra.in pen.& fi.col.de sepult.

Et in summa ultra prædicta, ꝓ ista parte faciunt duodecim fundamenta, quæ quidem Moderni curiosi in simili quęstione cumularũt in quibusdam allegationibus nouiter impressis,allega. 20. quæ ibi uideri possunt. Vbi dictus doctor consuluit pro quodam parafrenario cardinalis, qui absuerat animo redeundi.

Postremò ultra prædicta pro ista parte facit,quia priuilegia istius regulæ concessa fuerunt cardinalibus propter tres rationes.Prima,ut honori eorum deferatur,ut refert Egidius decis.632.in princip.Secunda,propter onera,quæ subeunt in alendis familiaribus,iuxta decis.16.de præben.in antiquis. Ac ut spes bene seruientium tali priuilegio sustineatur,ut Rom.dicit in cõsil.498.Tertia,ut assistant lateri papæ, ut superius dictum est,Vñ licet ista ratio assistentiæ ad tempus cesset aliæ tñ rationes militant,in quibus potest istius regulæ dispositio sustineri,iuxta vulg.§.affinitatis. instit.de nupt.& tradit Ias.in l.cum filio. colum.23.ff.de leg.1.in l.dedi.la prima.in primo notabili.ff. de condict. cau. dat.

Tenendo tñ aliam partem, ad ista posset respõderi.Primò ad adducta superius, ꝙ procedãt secũdũ fictionẽ,quę nõ habet locum in casu nostro,ꝓ ea quæ dicta fuerũt.Ad istud ultimũ de.§.affinitatis.respõderi põt ex traditis ꝑ Dec.in c. cũ cessãte. de appellat.ꝙ nõ procedãt,qñ causæ sunt cõnexæ: quia tali casu requiritur omniũ cõcursus,ut tradunt Mod. in amplo trac. præscript.fol.17.in fin.& Ias. in l.in testamento.col.11.C.qui testam.fac.pos.& sic limitatur.d.§.affinitatis. Vel procedũt qñ oẽs rationes sunt à iure expressæ, ut dicit Lanzello.Decius.in l.singularia. in 2. col. ff.si cert.pet. Sed hic nullæ prædictarum rationum sunt expressæ in regula. Igitur requiritur concursus omnium, cum omnes sint finales tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, ꝙ quęlibet pars in disputationis congressu sustineri potest.Tamen ista opin.est communior, ꝙ quando cardinalis est longo tempore absens, uel pro negotiis multum distat a curia, consensus eius requiri non debet. Ratio est, quia talis absens reputatur pro mortuo, ut not.doct.in c.pręsentata, de testib. & Io.And.in c.si contra.de offic.deleg. li. 6. Imò etiam absentia modici tẽporis multum de priuilegiis demit,per ea quæ dicit Io.de Platea in l. 2. C. ut dig. ordo serue. ubi uoluit, ꝙ maioris est honoris electio facta,pręsente cãcellario principis, quàm si mittatur sibi ad domum. Ex qua lege unum aliud inferunt ibi doct. ꝙ dignitas collata præsenti est honorabilior, & præfertur illi quæ confertur absenti. Et propterea uoluit gl.in rub. ff.de off. cons. & gl.in rub.de off. procõs.ꝙ consul, qui est illustris, quando abest, non dicitur illustris,sed spectabilis. Et ex istis posset etiã inferri ad curiales residentes in curia,qui ob eam causam plura consequuntur priuilegia,ut latè scribit Barth.Cas.in catalogo gloriæ mundi.in 6.parte.in 22.consideratione,cum sequentib.Secus,quando parum distat a curia, illico reuersurus, ut quando abest uenationis causa. pro qua opin.faciunt ea quæ in pręcedenti.q.dixi.

QVAESTIO XVIII.

QVęro,si familiaris, mortuo suo cardinali se transfert ad alium cardinalẽ & moritur, nunquid iste secundus cardinalis debeat pręstare consensum, ex quo primus cardinalis est mortuus?

SOLVTIO. Glossator hic in penult. colum.ponit quęstionem,sed inuolute. Et ideo super hoc distinguendi sunt duo casus.

Primus est,circa beneficia acquisita durante secunda familiaritate, & in istis nõ est dubium,ꝙ secundus Card. debeat pręstare consensum,per tex.hic. Et in hoc puto Glossatorem non dubitasse,licet obscure loquatur.

Secũdus casus est, circa beneficia acquisita, per familiarem, durante prima familiaritate cardinalis primi domini. Et in hoc subdistinguendum, ꝙ aut cardinalis primus dominus uiuit, & illius est requirẽdus consensus, ut hic dicit tex. Aut uerò est mortuus, & ista regula super hoc nihil disponit. Sed prima facie uidetur dicendũ dispositionem talium beneficiorum liberam ad papam pertinere, ex eo, quia per cessationẽ familiaritatis cardinalis papa in regula tertia, supra eod. beneficia dispositioni suæ reseruat: ergo nihil debet in hoc facere secũdus cardinalis, quia quod lex nõ dixit, nec nos dicere debemus, uulg. l. ait pretor. & ista interpretatio tenenda est, in dubio tanquam fauorabilis, quia per eam reuertimur ad ius commune, de quo in c. ij. de præb. lib. 6. quod uoluit beneficia uacantia in curia ad liberam papę dispositionem pertinere. Et iste recursus ad ius commune reputatur fauorabilibus ut dicit gl. magna. in c. 3. de præb. lib. 6. cũ uulg. de quibus per Mod. in l. si unus. §. pactus, ff. de pact. & in c. cum accessissent. de constit.

Et licet Gem. in consil. 93. & Egid. relatus per Tho. Fastoli in decis. Rotæ in causa 28. dubio 2. alias dubio 53. Et Nicol. Milis in uerbo, reseruatio, §. ult. uoluerint huiusmodi reseruationem cessante familiaritate extingui. itaque dicta regula 3. non uideretur habere locum. Nihilominus cõtrarium est uerum, uidelicet ꝙ reseruatio semel causata propter familiaritatem, nõ extinguitur cessante familiaritate, ut dicit decis. 2. in tit. de pręb. in antiquiorib. Et est clara extrauag. Pauli 2. tit. de præb. inci. ad Rom. &c. de qua superius feci mẽtionem, quam miror præfatos doctores non uidisse, cum iam edita fuisset. Illa igitur extrauagans, de qua etiam in regulis Cancellariæ sæpe fit innouatio, imponit finem huic quæstioni, ꝙ talis reseruatio non expiret, cessante familiaritate. Et ita in puncto conclusit tempore nostro Rota, ut refert D. Per. And. Gammarus in tractat. legati. lib. 3. fol. 66. per plures rationes & dicta Doctorum, quas breuitatis causa & quia huc non pertinent, non refero.

Sed redeundo ad quæstionem, nunquid quando familiaritas primi cardinalis cessat propter mortem primi cardinalis, si familiaris transit ad seruitium alterius cardinalis, est dubium nunquid mortuo familiari iste secundus cardinalis debeat consensũ præstare, ut dixi. Videtur ꝙ non, per reg. 3. supra eod. Sed si bene considerετur, illa regula non aperit quando primus cardinalis fuisset mortuus, sed loquitur indistincte, & ideo debet declarari per istam regulam posteriorem, quæ clare loquitur, quando familiaritas primi cardinalis non fuerat dissoluta per obitum cardinalis: argumen. l. sed & posteriores, ff. de legi. Et ideo non abs re Glossator hic se inuoluit, & allegat pro parte, affirmatiua tex. in c. 2. §. fin. ne se. uaca. lib. 6, & text. regulæ hic in uerbo, habebunt. Postea in contrarium alleg. d. §. fin. Et subdit se credere in curia primam opinionem practicari propter Cardin. uiuentes, qui per fas uel nefas uolunt habere prærogatiuas. Hæc Glossator.

Sed aduertendum est diligẽter, ꝙ Glossator hic grauiter decipitur circa decisionem istius quæstionis. Nam omisso tex. allegato per eum in d. c. 1. ne se. uac. li. 6. qui non facit ad propositum, ex quo loquitur in requirendo consilio de quo hic non loquimur, sed de requirendo cõsensu. Inter quæ est magna differentia, prout dicit gl. ordinaria in uerbo, consensus, in capitulo si pro te. de rescr. lib. 6. est considerandum quòd etiam si prosupponimus illum tex. in consensu habere locum, nihilominus illud procedit in materia in qua est expeditum, consensum requiri. Sed in casu illius quæstio. illud est de quo dubitamus, si debeat secundi cardinalis consensus requiri. Et proculdubio si inspiciantur uerba istius regulæ, debemus concludere quòd non: quia regula requirit consensum cardinalis, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate acquisiuit. Sed istę familiaris tempore familiaritatis secundi cardinalis nihil acquisiuit, sed tempore primi. Ergo regula non procedit hoc casu, quia cum limitate loquatur circa beneficia acquisita tempore familiaritatis, limitata causa limitatum effectum producere debet, uulg. l. in agris de

de acq.re.do. Et illa qualitas acquisitio nis durante familiaritate, debet adesse tẽ pore quo præstatur consensus. Cum igi tur in casu isto non concurrant prædicta, concludendum est, collationem liberam prædictorum beneficiorum pertinere ad papam sine aliquo consensu istius secun di cardinalis. Imò quando uerba regulæ non essent clara, ratio iuris hoc suadet, qa cũ regula ista, ut sæpe dictum est, sit exor bitans a iure communi, impediens colla tionem liberam beneficiorum papæ sibi datam a iure, ut in c.2. de præb. li.6. debet strictè interpretari. Cum etiam grauet im petrantes hoc onere, & seruitute exigen di consensum, qui sæpe, cum magna diffi cultate, uel nũquam haberi potest: quod etiam tendit in graue præiudicium eccle siarum, quarum diuturna uacatio est peri culosa, iuxta c. ne pro defectu. de elect.

Confirmatur ista opinio, quia clarum est huic regulæ locum non esse, quando beneficia per familiarem pòst familiari tatem acquisita fuerunt, ut patet in tex. & clarius probatur in d. extrag. Pauli, de qua in superioribus quæstionibus mẽtio facta fuit. Ergo eodem modo neque habe bit locum regula in beneficiis acquisitis ante familiaritatem istius secundi cardi nalis, cum sit eadem ratio: & tenet expres se Gaspar de Perusio antiquus doctor, & Episcopus Frequentinus in tract. reserua tionum, fol. 8. nuper a me typis dato.

Sed qui uellet primam opinionem de fendere, de facili posset, quia pro illa opi. uidetur facere in indiuiduo cõsilium Pet. de Anch. 398. Vbi adparet, ꝙ Bened. 13. ac ceptauerat unum absentem in familiarẽ, qui ante familiaritatem beneficia acquisi uerat, accidit, ꝙ eo mortuo, fuit dubitatũ nunquid eius beneficia fuerint reseruata, & Petrus de Anchar. uidetur ibi sentire ꝙ sic, ex eo, quia papa Bened. ea tanquam reseruata libere contulit, & tamen illa be neficia non fuerat acquisita durante fami liaritate, sed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Anch. ibi teneat prouisionem non ualuisse, illo respectu quia receptio fami liaritatis non ualuit: tñ à contrario sensu uidetur sentire, ꝙ si receptio tenuisset, ꝓ uisio ualeret. Pro qua opinione uidetur esse text. in d. regu. 3. suprà eod. si rectè in spiciatur. Vbi reseruantur beneficia, quæ familiares continui commensales obti nent & in posterum obtinebunt, &c. Pon dera uerb. Obtinent, quod denotat benefi cia iam esse obtenta tempore quo reser uã tur. Nam est uerbum præsentis & præte riti. Itaq; illa regula nõ dicit, quæ obtinue rint durãte familiaritate, sed quæ iã obti nẽt. Et ita reperio istam opinionẽ tenere per uerba illius regulæ 3. quendam doctũ & practicum modernũ Sabinen. in tract. reserua. in 22. effectu. in uersi. ex eodem facto. cuius opusculum sub pulueribus & umbris delitescens præteritis diebus im primendum tradidi. Tamẽ qui uellet aliã opinionem tueri, ad consilium Pet. de Anch. & ad dictum reg. posset responde re, uidelicet negando Petrum de Anc. ex eo ibi tenuisse, collationem illam non ualere, quia receptio non tenuit, quia hoc non aperit. Sed potuit ex alio capite mo ueri, ex eo, quia illa beneficia fuerunt an te familiaritatem obtenta. unde cum cla re non adpareat de eius mente, non põt in eo fieri fundamentum, arg. l. duo sunt Titii. ff. de testa. tut. Et ad regulam tertiã potest dici, ꝙ illa uerba dubia Obtinent, intelligenda sunt, ut minus præiudicent iuri communi, uidelicet, de obtentis durã te familiaritate, præsertim cum ista reg. ut dictum est, à iure communi exorbitet. Et quia per huiusmodi reseruationes, & regulas totum ferè ius cano. destrui uide tur, ut dicit Decius in capitulo 1. in 2. co lum. de elect. Et ideo in casu isto idem de benefeiis acquisitis ante familiaritatem, sicut de acquisitis post iudicare debemus quia, ut dicit Bar. in l. singularia. in 4. col. uersic. 3. accidit. ff si cert. pet. de his quæ fiunt ante uel post actum, idẽ est iudiciũ, ut in mirabili & notabili casu tradit Clau dius Aquensis in rubr. ff. sol. matrimo. in 3. col. uersi. addo, ꝙ etiam. cum concor. de quibus per Ias. in l. non solum. §. morte. in 4. col. numi. 13. ff. de oper. no. nun. & in l. si mihi bona. §. iussu. in 4. col. uersic. in 4. parte. ff. de acq. hære.

Sed clarum est, beneficia acquisita post familiaritatem finitam, sub ista regulã non includi, pari modo nec ea quæ fuerunt

fuerunt acquisita ante familiaritatem in cludi debere, cum in utrisque eadem sit ratio. Et ista omnia de plano procedunt, nisi in reseruatione de talibus beneficiis caueretur expresse, uel cardinales, prout solent, hæc per sua indulta a papa impetrarent. Quibus cessantibus, de iure uidetur ista opinio ęquior, quamuis utraque se iustis rationibus tueatur, super quibus libenter uiderem, quid Rota teneret.

QVAESTIO XIX.

QVæro, ponamus beneficia familiaris unius cardinalis pertinere ad collationem alterius cardinalis, ratione ordinariæ iurisdictionis, an requiri debeat consensus?

SOLVTIO. Fel. hic in quibusdam breuissimis & mendosis apostillis tenet ꝙ non, quia iste casus est exceptus ab ista regula, nullam tamen rationem allegat. Potest tamen casus terminari per dispositionem Hadriani 6. qui ex mente nonnullorum prędecessorum suorum istam regulam sic declarauit, ꝙ qñ cardinalis ordinarius prouidet de beneficio uacante per obitum familiaris alicuius cardinalis, nõ habet locum ista regula. Si tamen beneficium uacaret in curia, & papa de illo prouideret, tunc bene in expeditione literarũ requiritur consensus cardinalis ordinarii, si præsens sit in Rom. cu. alias non. Ita uoluit Hadria. & sequuti sunt alii pontifices Mod. Et ita per istã regulam decisus fuit casus nota. in Rota de mense Iulio 1539. coram R.P.D. Marcello episcopo Marsicano in una Cremonen. parochiali sancti Apollinaris, in qua Reuerendissimus Cardinalis Simonetta habuerat consensum a Reuerendissimo Cardina. Rauennaten. ordinario, ꝙ posset idem cardinalis Simonetta capere primum beneficium uacans in dicta diœcesi. Accidit, ꝙ uacauit dicta parochialis per obitum cuiusdam familiaris dicti cardinalis Rauennaten. Collatoris ordinarii Cardinalis Simonetta acceptauit, & obtinuit sibi prouideri. Fuit illi oppositum, ꝙ prouisio non ualebat, ex eo, quia in ea non erat consensus Cardinalis Rauennatensis. Replicabatur, quòd sufficiebat ille primus consensus præstitus de capiendo beneficia uacantia. Triplicabatur, illum consensum non extendere, nec sufficere quo ad istã regulã, sed ille consensus solum respicere indultum ipsius Card. collatori. Nam ex quo nulla expectatiua uel reseruatio poterat concedi in d. diœcesi Cremon. stante indulto cardinalis ordinarii, si quantum ad indultum præstitit consensum, illi consensus non sufficit ad satisfaciẽdum isti regulæ: arg. c. ex tuarum. de auto. & usu pal. quia sunt diuersa impedimenta. pro qua opin. faciunt quę dici suprà. q. 11. Breuiter fuit conclusum, per illam reg. non impedire cardinalem Simonettam beneficium acceptare posse, neque dari concursus cum indulto: quia clarũ, ꝙ si ipse idem Card. Rauennaten. ordinarius cõferret beneficium sui familiaris, sibi non obstaret regula ista: ergo nec pari modo, si ipse alteri consensit, obstabit, cum regula indulto deseruiat, & famuletur. Sed quando collatio pertinet ad alium, ne inferatur præiudicium, debet ista reg. strictè intelligi: & tali casu possent intelligi uerba adposita in gratia Card. Simonettæ, uidelicet dummodo non uacet beneficium per obitum familiaris alicuius cardinalis uiuentis: cuius consensus requirendus foret: nam talia uerba intelliguntur de alio Cardi. quã Rauenn. ordinarii collatoriis, cuius cõsensum habebat. arg. eorum, quæ dixi in reg. de non tollen. iu. quæsi. in fi. primæ quęst. & hoc modo nõ infertur aliis præiudiciũ, iuxta text. in l. fi. §. licentiam. & quæ ibi notant Moder. C. de iure delib. In proposito igitur istius quæstionis dicendum est quòd ne alius ordinarius præiudicetur, tãtum fiet interpretatio hic de beneficiis pertinentibus ad dispositionem papæ cõtra quem facienda est latior interpretatio: ut sæpe est dictum per rationem quã ponit text. in c. quia circa. de priuileg. Nõ sic quando agitur de persona tertii.

In cõtrariũ tñ facit, quia rõnes finales istius regulæ, q̃ fuerũt, ut honori cardinaliũ deferat, & ut spes familiariũ bene seruitiũ cõseruet, & cardinaliũ onera libentius sustineãtur, ac, ut ĩ locũ amici familiaris consolationis nice aliũ subrogare possit, militant omnes isto casu. Ergo eadem debet esse iuris dispositio.

Tamen

Tamen tenenda est prima opinio. quã ita in curia seruari Moderni Sabinen. dicunt in trac. reseruationum, in 17. effectu. uers. sextum est. Pro qua opin. mouentur ista ratione, quia magis attendi debet facultas ordinaria illius cardinalis debentis conferre, quàm extraordinaria reseruatio respectu familiaritatis: arg. l. eius militis, ff. de testa. mil. Quia causa naturalis accidentalis præfertur. l. 3. ff de tut. Faciunt pro ista opin. quæ dicit Egid. decis. 13. circa fi. Et ista pro hac opi. sufficiant.

Est tamen aduertendum, ꝙ Iulius, Hadrianus, & Moderni pontifices, ut hoc dubium tollerẽt, in regulis suis istum casum expresserunt, ut hodie uidemus. Tenendum igitur est, ꝙ quando collatio pertinet ad cardinalem collatorem, non debet requiri consensus.

QVAESTIO XX.

QVæro, quid si sede uacante, aliquis recipitur in familiarem alicuius Cardin. & antequam eligatur papa moritur familiaris, nunquid habeat locum regula?

SOLVTIO. Moder. Sabinen. in tract. reserua. in 17. effectu, uer. quartum est, istã quæstionem in terminis ponunt, & dicunt, regulam istam non habere locum: ratio est, quia sede uacante omnes reg. Cancellariæ etiam reseruantes beneficia familiarium, expirant, & reuocatæ censentur. Remanent igitur illa beneficia sub dispositione iuris communis, ut uidelicet nouus pontifex libere de illis disponere possit, tanquam de uacantibus in curia, sine cardinalis consensu. Nec extrauag. Pauli hoc casu obstat, quia illa beneficia familiarium non reseruat, sed illa iam reseruata ante obitum fuisse præsupponit. Itaq; solæ regulæ cancellariæ reseruationem induxerunt, quæ ut dixi, per obitum condẽtis ipso facto extinctæ fuerunt. Et istam opi. tenet etiam Glossator (licet in alio casu) supra in regula secunda. Pro qua parte plures aduocati urbis, t pe Leonis, in causa monasterii Seducen. quę tractabatur in consistorio, consuluerunt, ut Melchior de Baldassinis, aduocatus tunc celebris refert in quodam suo latissimo consilio: & meminit R. D. Laur. Card. Sanctorum Quatuor in libro quodam adnotationũ suarum, fol. 4.

QVAESTIO XXI.

QVæro, ponamus ꝙ unus familiaris cardinalis est canonicus in ecclesia nõ nnmerata, & moritur, nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Mod. Sabinen. in tract. reseruationum, in ultima chatta, mouent quæstionem, & non resoluunt. Tamen ex uerbis istius regulæ potest capi resolutio. Quia regula ista loquitur de beneficio uacante per obitum, & tamen talis canonicatus in ecclesia non numerata, non dicitur uacare sed desinere, secundum Pet. de Anchar. in c. si gratiosæ, in 2. col. uers. & per hoc, de rescrip. lib. 6. Nam in ecclesia non numerata canonicatus, & præbenda moritur cum canonico, ut dicit Egid. in deci. 13. Et ideo dispositio loqnens de uacanti, non habet locum in tali, ut tradit Lapus alleg. 14. in 7. conclus. & est gl. magna, in c. fi. de concess. præb. lib. 6. Quam sequitur Abb. in c. ex parte, in penu. col. uers. sed est quæstio, de concess. præb. & in c. constitutus, 2. col. uers. sed quero, de resc. Bal. in c. Cumana, col. pen. uers. clausula, de elect. & alii plures, quos breuitatis causa non refero. Hinc infertur, ꝙ ex quo talis canonicatus per obitum possessoris non uacat, ꝙ capitulum non erit in mora eligendi. Itaque non deuoluetur propter hoc electio canonicorum ad Episcopum, ut dicit Im. in c. cum ecclesia Vulterana, in princi. de elect. Et ita reperio, ꝙ est adnotatum in practica Cancel. fol. 84. in 2. col. & ibi alle. Fed. in tract. permu. q. 33. & hoc idem expresse tenet Pau. in. in tract. de offi. & pot. capituli, sede uacante, in 2. euidentiali. in antep. col. uers. & ꝙ ecclesia. Tamen licet ista ita de iure uideantur, nihilominus in istis solet cardinalis consensus requiri.

QVAESTIO XXII.

QVęro, dictum est superius in alia quæstione, ꝙ absentis cardinalis consensus non est requirendus, quid si habet indultum, ꝙ absens omnibus priuilegiis pręsentium, etiam istius regulæ gaudeat: nunquid tali casu poterit eius uicarius, quando cardinalis ab est, in locis remotis præstare consensum?

SOLVTIO. Ista quæstio potest resolui ex dictis per Archi. in c. Reatina, 63. distinc. ubi dicit, ꝙ si de consuetudine sit, ꝙ debeat requiri consensus Regis, Comitis, uel Archiepiscopi ante electionem, & illi sint absentes, sufficit, ꝙ eorũdem uicarius consensum præstet. Allegat Compostellanus, in c. cum terra. de elect. ubi refert sic obtinuisse in causa Cantuarien. Archiepiscopi, & canonicorum Roffensium. Et licet Roma. in singulari 693. incip. ex longęua, & c. teneat contrarium, cum quo simpliciter uidetur transire Fel. in c. cum omnes, in 4 col. de constit. Nihilominus opinio Arch. est communis, & eam sequitur Fel. sibi contrarius, in c. ex parte, in 4. col. de consti. Vbi latè respondet ad argumenta Rom. & idem Fely. transit etiam cum Arc. reprobato Ro. & in c. auditis, in 9. col. de præsc. & Ias. in l. in prouinciali. §. si ego in 4. col. ff. de ope. no. nun. & Dec. in d. c. cum omnes, in 2. lectura, col. 3. nu. 11. cum aliis concord. ut nouissimi apostillatores scribunt ad Rom. Et secundum istam opinionem iterum iudicauit Rota in causa Valentina Archid. de Xatiua, coram me, 4. Iulii 1533. quę omnia reducta ad casum nostrum, auferunt difficultatem, ut de se patet.

QVAESTIO XXIII.

QVæro, quid si familiaris cardinalis defunctus non habeat aliqua beneficia, sed ius in re, uel ad beneficium quod de facto alius possidebat, nunquid impetrans huiusmodi ius, debeat obseruare cõtenta in ista regu.

SOLVTIO. Ista quęstio resoluitur ex uerbis ultimis istius regulæ, ibi, Et in quibus, ipsa familiaritate durante, ius eis cõpetierit. Et hoc non solum habet locum in ista regula, sed in quibuscunque aliis reseruationibus, ut patet supra in regula . quæ eundem modum loquendi seruat. Et ratio est, quia beneficium dicitur illius qui ius habet, licet alius de facto possideat ut in c. si tibi absenti. de præb. lib. 6. Et ob eam causam uoluit quædam ultima decisio in antiquis, de rescri. ꝙ beneficium dicatur uacare per obitum illius, qui solam supplicationem habet, ut dixi in regula de non tollendo ius quæsitum, & faciunt ad prædicta, quæ notabiliter tradit Collecta, in c. constitutus, uers. sed quid de q. de concess. præb. & Nic. Milis in uerbo, obtinere, qui notabiliter loquitur.

QVAESTIO XXIIII.

QVæro, ponamus familiarem cardinalis eligi in episcopum, & antequã confirmetur, mori in curia, dubitatur an consensus pertineat ad cardinalem, iuxta formam istius regulæ?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ sic per ista uerba posita in tex. ibi (ius eis cõpetierit) & per ea, quæ dicta sunt in proxima præcedenti q.

Tamen prædictis non obstantibus, contrarium uidetur concludendum, ex eo, quia si electus moriatur, beneficium non dicitur uacare in curia, & per consequens Epatus nõ erit reseruatus, & papa, ut de tali nõ poterit cõferre, ut tenet decis. pen. in nouis, quæ est num. 492. & hoc idem tenet Phil. Franc. in c. quàm sit, §. 1. in princ. de elect. lib. 6. Et ratio prædictorum est, quia per mortem electi, uacatio de nouo non inducitur, sed illa uacatio durat, propter quam ille fuerat electus, ut tradit Collect. in c. ecclesia, in 2. col. uers. sed nũquid sit celebrata. de sortileg. & in c. cum in cũctis, uers. sed quid de elect. Cum igitur reg. ista loquitur de uacanti, uerba regulæ uerificari non possunt in tali uacatione, & per consequens nec eius dispositio habebit locum.

Teneado tamen primam opinionem, potest ad hoc responderi illud idem, qđ dictum fuit de commenda superius in 6. q. Et pro ista opi. ulterius facit, quia reg. tertia supra eodem utitur pinguioribus uerbis, ex quibus iste casus posset comprehendi. Nã dicitur ibi, ꝙ reseruantur inter cætera quęcunque beneficia quę familiares cardinalium obtinent, & in posterum obtinebunt, & in quibus seu ad quæ ius eis cõpetit, &c. Ista uerba in quib. seu ad quæ, comprehendunt istum casum, quia negari non potest, ꝙ electus habeat ius ad rem, uel in re, & data ista reseruatione, subintrat prouisio papæ, & per consequẽs requiritur cõsensus cardinalis. Et pro ista expos. uerborũ reg. faciũt ea, q̃ scribit Bar. Belenz. q. aud. Rotę, in trac. de char. sub. q. 120. cum

120.cum seq Nisi defendendo secundam opin. dicamus, ꝙ reg. ista quæ est posterior, noluit dare illam prærogatiuam cardinalibus de præstando consensum, nisi in beneficiis, in quibus ius competierit familiari, & sic in quibus habent ius in re, non ad rem. Itaq; per istam reg. uidetur restrictum istud priuilegium. Stant igitur ista simul, ꝙ papa conferat beneficium uacans per obitum familiaris cardinalis, & ꝙ cardinalis non præstet consensum, ut est illis, in quibus familiaribus competit ius ad rem, quę sunt reseruata ꝑ dictã regulã tertiã, tñ non per istã. quod nota.

Qui autem sunt modi per quos acquiri possit ius ad rẽ, uel in re, dixi latius sup. in reg. de nõ tollendo ius quæsitum q.1.

Quaestio XXV.

Quæro, nunquid regula habeat locum in coadiutorio cum futura successione, quam habet ad beneficium quod possidet familiaris: nunquid in ea debet fieri mentio nominis & tituli cardin. &c.

Solutio. Reuerendissimus bonæ memoriæ d. Dominic. card. Iacobatius olim auditor Rotę primarius, in quibusdam apostillis per eum scriptis super reg. ista dicit hoc dubium tempore suo fuisse propositum in Rota, & tũc dictum fuisse per dominos, ꝙ reg. non haberet locum, licet super hoc dubitasset, & nihil aliud super hoc dicit. Tamen si uerba regul. ibi, uel ad quæ ius competit, &c. considerentur, iste casus includetur sub reg. quia tali casu obtinens coadiutorium, uel regressum, non tenetur mortuo familiari in suis literis seruare istam reg. ex eo, quia uiuente familiari fuit facta prouisio de utriusque uoluntate, & papę prouisione. Vnde in tali casu reg. non habet locum. Et ita ꝓcedit decisio Rotæ.

Quaestio XXVI.

Quęro, nunquid consensus, de quo hic fit mentio, debeat in dubio de expresso intelligi, an uerò sufficiat tacitus?

Solutio. Iste casus potest decidi per decis. Rotæ 15. tit. de offi. deleg. in no. & ex his quæ dixi superius. q.11. ubi uidẽdum est. Ex quib. concludendum est, ꝙ debeat de consensu expresso intelligi. Ratio est, quia de illo debet per scripturam cardinalis fieri fides in Cancellaria, quando literæ expediuntur, ut dicam in q.28. infrà eo. De tacito uerò illa fides fieri nõ põt. Pro qua opinione faciũt quæ scribit Abb. in c. cura. de iure patr. & Card. in ca. nobis. in 5. not. post Io. And. de iur. pat.

Quaestio XXVII.

Quæro, an cardinalis possit huic honori quòd nomen eius in literis non exprimatur, nec eius consensus requiratur, renuntiare?

Solutio. Egidius decis. 632. col. fi. uidetur tenere ꝙ non, cum hæc sit introducta in fauorem omnium cardinalium: arg. c. si diligente. de foro cõpe. & hoc manifestè probatur ex proœmio regulę antiquæ Gregorii. quam ibi in principio decisionis refert Egidius: cuius initiũ erat, Vt honori cardinalium deferatur, &c. quæ uerba concernunt collegium omniũ cardinalium: ergo illi honori per particulares renuntiari non potest, ut in dicto c. si diligenti. Facit, quod dicit notabiliter Inno. in c. accedentib. de priuileg. quòd priuilegio honorabili ecclesiæ nõ possẽt oẽs de ecclesia renuntiare, sequitur Abb. in ca. pro illorum. de præb. in c. cùm accessissent. de constit. & ibi Moder. ita neque cardinales possent hoc inducere.

Quaestio XXVIII.

Quæro, an consensus card. possit interuenire post?

Solutio. Colligitur ex his, quæ Ias. ponit post alios in l. si quis mihi bona. §. iussum. de acquir. hæred. & latius Brunus in trac. formæ, in tit. de implemento & obseruantia formę, col. 22. ubi distinguitur, an actus sit nullus, & tunc consensus ex interuallo non ualidat: an uero sit in suspenso, & tunc ualidat. Ex quorum dictis super isto puncto magna posset disputatio componi. Nam plura etiam pro & contra in simili quæstione scribit Rochus Curtius in tract. iur. pat. in uers. pio eo, ꝙ de diœcesani consensu, &c. in 4.q.

Sed omnibus dimissis quo ad præsentem q. concludo sic, quòd consensus cardinalis non requiritur de stylo curiæ tempore datæ, & sic a principio: sed sufficit, quòd tempore expeditionis literarum interueniat. Nã de consensu cardinalis

dinalis non debet in literis, ficut in nomine & tit. ex quorum expreffione familiaritas colligitur, fieri mentio: fed fufficit, ꝙ de dicto confenfu cardinalis per eius fcripturam fiat in cancellaria fides, & ita hodie practicatur. Et ifta practica ordinaria ponitur in illo ad probatio libro Prouinciali ecclefiarum (quem Moderni practicā Cancellariç uocant) in rubrica de uacantibus referuatis. uerfi. item quando confertur beneficium fol 83.

QVAESTIO XXIX.

QVæro, quid fi antequā cardinalis præftet confenfum, fecundus impetrat cum confenfu cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poft fecundam impetrationem confenfum, nunquid prima, an fecunda impetratio ualeat?

SOLVTIO. Gloffator hic col. fi. per fi. fed uidi dubitari. ponit q. in terminis, fed in effectu nefcit quid dicat. Et ideo dico fic, quia ex quo confenfus cardinalis nō requiritur tempore impetrationis, fed fufficit, quòd de eo tempore expeditionis literarum fiat in cancellaria fides, ut dictum eft in proxima fuperiori q. primus impetrans nunquam eft in mora, nifi qñ bullas fuas uoluerit expedire, tūc. n. fufficit, ꝙ fiat de confenfu fides. Nec tex. in c. fi pro te. hic allegatus per Gloffatorem facit ad propofitum: quia ille tex. loquitur in gratia conditionali, & cafus nofter loquitur in gratia pura. Nam licet impetrans debeat habere confenfum cardinalis, propter hoc à principio gratia non eft nulla, neque eft conditionalis, fed eft pura, licet refolubilis in euentum, ꝙ impetrans non habeat confenfum, & tunc non in iudicio contendatur, & opponatur de ifta regula. Magna igitur eft differentia, an impetratio à principio fit conditionalis, uel pura: licet ex euentu refolubilis, ut notabiliter declarando text. in d. c. fi pro te. diftinguat Oldr. in confil. 185. incip. allegationes. col. fin. de quo text. latè difputat Iaf. in repe. l. fi is, qui pro emptore. nu. 338. cum feq. ff. de ufuca.

QVAESTIO XXX.

QVęro, quid fi cardinalis prouifioni factæ per papam nunquam uoluit confentire, quid agendum impetranti?

SOLVTIO. Colligitur ex his, quæ dicit Abb. in confi. 65. inci. quidam Raynuolumine 2. in 3. dubio. & in capit. nullus. de iure pat. ubi concludit, ꝙ tali cafu recurrendum fit ad fuperiorem, qui confenfum præftabit, uel actum fine confenfu expedire mandet. Pro quo plura ibi Moder. in apoftillis, quæ tanquam nota omittam.

REGVLA DE ANNALI poffeffore.

ITem, idem dominus nofter, ut improbi lites ex quirentium motus reprimantur, uoluit, ftatuit & ordinauit, quòd quicúque beneficium ecclefiafticum, tunc per annum immediatè præcedentē, pacificè poffeffum, & quod certo modo uacare prætendis, deinceps impetrauerit, Nomen, gradum & nobilitatem poffefforis eiufdem, & quot annis illud ipfe poffedit, & fpecificam & determinatam, ex qua clarè conftare poterit, quod nullum ipfi poffeffori in dicto beneficio ius competat, caufam in huiufmodi impetratione exprimere, & infra fex mēfes ipfum poffefforē ad iudiciū euocari facere, caufamque extunc defuper infra annum, ufque ad fententiam diffinitiuam inclufiue profequi debeat & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde fecuta nullius exiftat firmitatis. Et idem impetrans de damnis & intereffe, poffefforem prædictum, propterea contingentibus, ei fatisfacere. Et fi poffeffore ipfum friuolè ac indebitè moleftaffe repertus extiterit, 50. florenos auri perfoluere Cameræ Apoftolicæ fit aftrictus. Nec alius quàm præmiffæ uacationis modus, etiam per literas, fi neutri, aut fubrogationis, uel aliàs fibi quo adhæc, ut huiufmodi beneficium ea uice confequi uel obtinere ualeat, quomodolibet fuffragetur illud quæ nullatenus in antea litigiofum propterea cenfeatur.

DIVISIO REGVLAE.

REgula ifta de annali poffeffore communi diuifione in duas partes principales diuidi folet. Nam prima pars regulę reprimit motus non feruantis formam regulę, quos tribus pœnis caftigat: & fic ifta prima pars requirit, ꝙ cuncta ritè procedant. Secunda uero pars, quæ incipit ibi, Et fi poffefforē ipfū, &c. obferuationē formæ non concernit, fed rectitudinem impe

impetrationis, & sic iustitiam : quam si possessor repertus fuerit non habere, tribus aliis & diuersis pœnis castigatur, quę qualiter procedant & intelligantur, dicā inferius in ultimis quęstionibus. Sed propter ordinem procedendi secundū uerba regulæ, causa clarioris intellectus, ego regulam istā in quatuor partes principales distribuendam duxi. Prima pars, modum & formam impetrationis cōcernit. Secunda, tempus præfinit infra quod possessor ad iudicium trahi debet. Tertia, causam prosequi usque ad sententiam præcipit. Quarta, pœnas non seruantibus regulam apponit. Secunda ibi, & infra sex menses, &c. Tertia ibi, causamque, &c. Quarta ibi, alioquin, &c. Rursus prima pars in quatuor alias particulas subdiuidi posset, prout quatuor diuersa requirit. In prima enim ibi, ut improbi causa finalis istius constitutionis ponitur. In secūda ibi, uoluit, statuit, &c. qualitas possessionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quotannis, &c. circa expressionem annorum ipsius possessoris uersatur. Quarta formā impetrationibus docet ibi, Et specificam, &c. Rursus quarta principalis pars in tot particulas, quot pœnas uarias continet, ut ex se patet, subdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab aliis tribus superius positis, diuersas.

Sequar igitur modum diuisionis secū dum ordinem literæ in discutiendis dubiis, ut cuilibet facile sit, perspecto textu, quæstionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit, antequàm rem ipsam aggrediamur, pauca quędam prius de origine annalis præscriptionis istius regulæ præmittere.

PRAEFATIO ORIGINIS

REGVLAE DE ANNALI.

Annalis igitur possessio, quę uirtute istius regulæ in beneficialibus maximum iuris effectum inducit, ortum habuit à pluribus iuribus de annali possessione loquentibus, allegatis per glossam in capitul. plerunque. de rescript. & text. in §. si quis. uersicu. fin. si de inuestir. int. do. & uasal. &c. quæ disponunt uasallum per annum possidentem, sciente & non contradicente domino, inuestitum præsumi debere, adeò quòd ex tali possessione, sine titulo contra dominum se defendere poterit, quem text. ad hoc alleg. Gemi. in consil. 14. in fin. colum. concord. text. in cap. 1. Titius si de feud. defuncti conten. sit inter do. & agnat. in cap. 1. quo tempore miles. cum aliis iuribus ibi in gloss. allegatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur, quod beneficium quoddam dicitur, gaudium capienti tribuens, ut dicit text. in cap. 1. §. in primis. in quib. caus. feu. ami. certè potuerunt dare causam, ut ad similitudinem illorum iurium de annali possessione, in materia feudali loquentium, ista regula constitueretur. Nam dispositio loquens de feudis bene ficiis ecclesiasticis, trahitur & procedit, ut latè probat Decius in consilio 76. Et latius dicam in regula de triennali quæstio. 4. & ex diffinitione beneficii ecclesiastici manifeste apparet: quæ quidem diffinitio, eadem est cum illa feudali, ut scribit Abb. in c. 1. in pen. not. de comm. & in cap. ad audientiam. in ultimo notabili. de præscript. & sequuntur omnes post eundem Abb. in rub. de rescript. Et nō solum in materia feudali, sed etiam in pluribus locis iuris, annale tempus, plurimum iuris fomentum habet, ut patet in cap. plerunque de rescript. & in §. si quis autem nō implens. in authenti. de hæred. & falc. & in cap. si seruus. el 2. 54. distin. & in cap. rursus. cum seq. 11. q. 3. cum aliis concor. quæ pro annali præscriptione Dy. & Moder. in suis tract. præscriptionum tradiderunt. Hinc est quòd mancipia dicuntur uetera, quæ post annum seruiunt: noua uerò, quæ infra annum. l. fin. §. quotiens. ff. de public. Imol. in cap. fin. col. penul. de feud. Sicut etiam nuptiæ nouæ appellantur, quæ infra annū celebrantur, ut dicit Archid. in c. 1. 35. q. 8. Et licet de iure cōi passim, prout etiam in ista regula, annalis possessio fauorabilis possessoribus sit, Imperator tamen in l. 1. C. de annal. except. ut odiosam, & difficultatibus plenam sustulit, eam tantum quo ad res Italicas intactam dimittens. Sed ille casus ad propositum nostræ possessionis nō pertinet, cum ista non sit proprie præscriptio, sed

potius

potius quædam exceptio: magis igitur cõ ueniunt hic iura illa, quæ in materia feu dotum fuperius allegata funt. Ex quorũ ratione, ut creditur. Eugenius quartus, primus iftius regulæ author, hanc regulã condidit. Illa tamen in multis difcordat ab ifta moderna, & eft magis copiofa in uerbis: & propterea maiorem lucem, & æquitatis argumentum præftat ifti modernæ regulæ, ut in progreffu operis apparebit. Cuius quidem Eugenianæ regulæ, uerba hic defcribere uolui, ne quid antiquitatis penitus ignoretur, quæ adnotabuntur, cum res ipfa poftulabit. Vnum uero fciendum eft, quod licet prædeceffores Eugenii in fpecie regulam annalẽ non ediderint, Benedictus tamen decimustertius uifus fuit in quadam regula fua, aliquid ad iftam regulam pertinens, tetigiffe. Nam in una regula uoluit, quòd fi qs beneficium fpecialiter referuatum impetrat, & illud per annum detentum fuerit † impetratio huiufmodi, nifi in eadẽ detẽtione & tempore huiufmodi mentio fiat, uiribus non fubfifteret. Hoc autem cum uerbis iftius regulæ in principio concordat. Et licet Eugenius indiftinctè regulã ediderit ea forma, qua inferius defcribitur, quæ parum à noftra moderna, qua utimur, differt. Tamen Nicolaus 5. primus omnium iftam regulam, cum illis eifdem uerbis, quibus noftrą moderna fcripta eft, edidit. A qua fucceffores omnes de uerbo ad uerbum tranfcripferũt, excepto, quòd loco illorum uerborum (caufamque defuper infra annum profequi debet, &c. hic pofita) ponuntur ibi hæc uerba, caufamque defuper infra cõuenientia (prout illius iudex habeat arbitrari) tempora, profequi debeat & teneatur. Illa tamen Eugenii longè plura cõtinet uerba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed ut res ipfa oculis contempletur, uerba regulæ Eugenii fubmitto: Item uoluit, ftatuit, & ordinauit, quòd quicunque impetrauerit beneficiũ ab aliquo, per unum annum pacificè poffeffum, in fua impetratione, poffefforem, & illius gradum, nobilitatem, & quot annis poffederit, caufamque fpecificam & determinatam, ex qua clarè conftiterit, poffeffori nullum ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios fic poffeffa à fede apoftolica impetrauerũt, etfi fuper hoc lit. apoft. nondũ emanarũt à die datæ prĩtium, & qui deinceps fimiliter impetrabũt, a die impetrationis eiufdẽ cõputando, infra fex mẽfes, cũ poffeffore de iure experiri poffefforem coram iudice cõpetenti citari faciendo teneantur, caufam extunc continuè profequendo. Alioquin impetratio, & inde fecuta, fint nulla. Ac impetrans de damnis & interesse fatisfaciat poffeffori. Quanquam fi per euentum litis compertum fuerit, impetrantem friuolè, iniuftè, & indebitè poffefforem moleftaffe, idem impetrans cameræ Apoftolicæ in 50. florenos auri, nullatenus remittendos, nihilominus condemnatus & obligatus, & ad beneficia huiufmodi obtinenda inhabilis exiftat. Nec beneficium aliquod cenfeatur litigiofum, uel ex lite affectũ, fi actor infra annum à die datæ commiffionis de fuper fignatę computandum, omnia iura fua non produxerit. Nec omnes termini in caufa feruari fuerint, ipfoque beneficio per ceffum uel deceffum extra Romanam curiam uacante, ille, ad quã aliàs difpofitio fpectabit, de illo liberè difponere. feu apoftolicus expectans illud acceptare poffit, lite pendente huiufmodi nõ obftante. Hæc Eugenius. Reliquum eft (quod ad regulam iftam pertinere uidebatur)

ANNOT. IOAN. MIL.

†Hæc eft annalis exceptio, quæ etiam proponitur in interdicto uti poffidetis, quod eft prohibitorium ad retinẽdam poffeffionem, nec pluris quam quanti ea res fuerit intra annum, quo primum experiundi poteftas fuerit, agere permittit prætor. Caufa autem huius interdicti proponendi hęc eft, ꝙ feparata debet effe poffeffio à proprietate & hoc interdictum de foli poffeffore fcriptum eft, ut quem potiorẽ prætor in foli poffeffione, habet tueatur, fi nec ui, nec clam, nec precariò poffideat, l. ff. uti poffid.

batur) prærogatiuam describere, & effectum primi numeri, quem ueteres monadem, alii unitatem appellauere. Verū cum de illius dignitate & effectu diffuse satis differant Iod. Clitou. in eo lib. quem de myst. numerorum ratione scripsit, & Gregorius Venetus in Harmonia mundi. c. 8. quinti toni. & magister Bernardus de Bustis in secūda parte Rosarii, sermo. 34. in re friuola tēpus cōterere nō curaui.

QVAESTIO PRIMA.

QVæro, circa primam partem istius regulę, an uerba ista regulæ, ut improbi, &c. inducant causam finalem istius dispositionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ sic, quia quæ dicuntur, in procemio causam finalem inducunt, iuxta uulg. text. l. fin. ff. de hæred. instit. ut tradit Rom. in consil. 180. in ant. col. & Alex. cons. 42. col. 5. li. 1. & cons. 55. in princ. cod. lib. cum concord. ut scribit Ias. in l. si pacto, quo pœnam circa fi. C. de pact. Et ante ipsum Alex. cons. 7. in 2. col. lib. 2. Et reassumit And. Sicul. in cons. 10. col. pe. in 1. uol. Nam adeò potens est ratio procemii, ꝙ sicut corpus ab anima, ita dispositio ab ipsa rōne, pœmiali regulatur, ut dicit Ias. in l. q quadringēta. col. 2 ff. ad Treb. Iustificatur ista opin. ex natura, & ui dictę dictionis, ut, hic in principio procemii positæ. Nā illa dictio, ut, proprie causam finalem inducit, ut dicit gl. 1. per illum textum in cle. 2. de æta. & quali. Facit text. in ca. ut animarum, & ibi dixi de constit. lib. 6. Et ideo dixit Bal. in l. cum aliis. C. de secund. nup. ꝙ ista dictio, ut, denotat ueritatem. Et ita istam regulam, in istis uerbis procemii, uidelicet, ꝙ causam finalem denotarent, quidam antiqui aduocati, tempore Calixti, in causa magni momenti tunc pendente pōderarunt. Et idem etiā domini mei moderni Auditores in causa Teruisina feudi, pēdente coram R. D. Raynaldo Petrutio, de mense Nouembri. 1535. considerarūt eandem dictionem positam in procemio priuilegii, de quo tūc disputabatur, & tenuerunt, ꝙ ex quo in principio dicti priuilegii Alexādri papæ sexti, in dicta causa producti, scripta erant ista uerba, uidelicet ut nuptui filias tradere possis, &c. uoluerunt domini illa priuilegii uerba causam finalem inducere, pōderando dictionem, ut, quæ hoc importat, ut notat Card. Alex. in c. cum cessante. in primo notab. per illū textum de appell. Et propterea cessante causa illius priuilegii, priuilegium extingui iudicatum fuit. Quorum opinio suaderi potest, ex eo, quia in regula ista alia ratio reddi non potest, quā illa procemii, uidelicet, ut improbi exquirētium lites motus reprimantur, &c. Ergo habetur pro finali, iuxta tradita per Moder. Papin. in l. quamuis. C. de fideicom. post Bal. in l. quod uero. ff. de leg cum sexcentis conc. cumulatis per Moder. in tracta. de statu. exclud. fœm. art. 3. Itaq; per istam rationē dicemus, ꝙ licet in regula Eugenii, dicta uerba procemii non essent, nihilominus illa ratio pro expressa habet̄, ex quo alio reddi non potest. Et per hoc respondetur ad dicta Bal. in consil. 449. incip. ius naturale. in 2. col. lib. 3. & in l. 1. in princip. C. de Iustin. cod. confir. quia dicta sua non procedunt, ubi a principio in constitutione considerati non potuit, nisi unica tantum ratio, ut hic.

Ex quib. uerbis procemii, unum alium effectum singularem infero, deseruientē ad quæstiones inferius discutiēdas. Quòd ubicunq; aliqua cōstitutio, siue lex, istis, uel similib. uerbis procemii utitur, uidelicet, ut improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. Et super hoc princeps terminum, infra quem illæ lites finiri debeant constituat, prout in ista regula præfigitur, ex hoc apertè colligetur, legem illam utilitatem publicam cōcernere, quā eius uerba priuatum commodum præ se ferant. Ita colligitur ex dictis Bal. in l. 1. in 5. notab. C. de nouo cod. compo. & in l. 1. de fur. & tenet Alex. in consi. 190. mature. ff. in penult. colum. lib. 2. & consi. 171. uisis. colu. 3. uersicu. fortificantur prædicta. lib 7. Nam clari iuris est, extinctionem litium ad conseruationem congregationis humanæ pertinere: sicut econtrario, litiū introductio, criminum occasionem, & rei publicæ detrimenta præbere: notum est, ut exorditur notab. text. in clemen. dudum de sepul. & habetur in l. si quis ingenuū. §. in ciuilib. ff. de capti. & sequitur.

Pet. de

Pet.de Anc.in rep.reg. possessor.col.3.de reg.iur. lib.6. & pulchram super hoc con stitutionem Martinus 5.in conci.Basilien. tic.de causis,edidit.Nihil enim magis rei publicæ conuenit quàm lites dirimere,cõ tentiones sopire ac diminuere, ut tradit Bart.in l.hæc igitur. C. de nouo cod. fac. quod ex pœna,quæ in ista regula cameræ apost.applicãda imponitur, manifestum redditur.

Sed considerandum uidetur super hoc quia licet uerum sit, litium extinctionem ad reip.commodum pertinere: ista tamẽ regula principaliter in omnibus publicã utilitatem non continet, sed aliquando priuatum interesse cõcernit. Nam pręter pęnas 50.florenorum,extinctionis litis,& priuationis gratiæ,quæ reipublicæ utilita tem respiciunt,aliæ pœnæ, quæ hic dispo nuntur,priuatum commodũ concernunt, ut ex text.appatet.Itaq; ex hoc notari po test, ꝙ una, & cadem constitutio princi paliter priuatum continere potest, quod etiam in ult.quæst.istius regu.declarabo.

Et ex eisdem uerbis prooemii, unum aliud à contrario sensu notandum erit, ꝙ argumenti genus de iure ualidum est, ut in uulg.l. 1.ff.de offic. eius. ꝙ ubi mo tus primus impetrantis in effectu impro bus non est,sed bono iure suffultus,regu la ista non ligetur, quæ ut apparet facta uidetur ut temerarii & iniusti litigantiũ motus castigentur, qua cessante ratione, dispositio locum habere non uidetur. l. adigere.§.quamuis.ff.de iure pat. & l. ge neraliter.C.de episcopis & cleri.Quod si uerum esset, dispositio istius regulæ mul tum restringeretur. Tamẽ dubito,an hoc subsistat,ex eo,quia licet impetrans bene ficium possessoris annalis, non improbo motu, sed iusta intentione & probabili credulitate hoc faciat: regula tamen ista cõtrarium arguit,& malitiæ præsumptio nem inducit,quæ ante dilui non potest, quàm per euentum litis constiterit impe trante,ipsum,bonam causam,& legitimũ ius fouere.Interim tamen, ꝙ ius illius ex ceptione elidi potest, in dubio litigator improbus æstimabitur. Nam ius bonum dici non potest,cui exceptio obstat,ut ꝓ bat Decius in consi.102.in 1.col. & consi. 104.col.2.& ante ipsum Andr.Sicul.in ca. 10.in 13.col.de testa. Et hoc in beneficialĩ bus sine dubio procedit, propter signatu ram papæ,quę,pendente lite, semper ali quid noui adfert,propter quod dicimus, dubium esse euentum litis, ut in l. quod debetur.ff.de pecul. Ex effectu igitur me tietur impetrantem bonam,uel iniquam causam,uel ius bonum fouisse,iuxta l.sed an ultro.§.fin.ff.de nego. gest. Interim ue rò, dum hæc discutiuntur, impetrans quantumcunq; iustus,istius regulę formã seruare debet,ut singulariter notat Bald. in cap.1.in ult. no. ut lite pendente. alias ex eius omissione male de illo præsumet, quod inductum est propter odium,quod ex huiusmodi impetrationibus de benefi ciis possessorem uiuentium factis, resul tat: contra quas impetrationes una alia regula specialis facta fuit, suprà ordine 20.contra impetrantes beneficia uiuentiũ possessorum.

Et causa odii & sinistræ pręsumptionis contra tales impetrantes in hoc consistit: quia impetrans beneficiũ annalis posses soris uiuẽtis,ad hoc tendit, ut ipsum pos sessorem annalem iniustum reddat, & ut intrusum & improbum occupatorem ar guat,& loco deiiciat,ac beneficio priuet: quod impetrans, uacare, & de facto sine tit. occupari, a possessore annali in sua imprecatione prætendit. Hoc enim à iu re odiosum reputatur,tanquam in se cõ tinens quandam speciem illaudabilis & inhumanę accusationis à sacris canonib. reprobatur. Et ideo non immeritò huius modi genus impetrationis, ac motæ litis inuidiæ causa fieri pręsumitur, ut dicit text.in cap.si omnia.6. q.1. Vnde non ab re tales impetrantes à lege damnantur, quia materiam ac fomentum criminibus dare uidentur,ut dicitur in l.properandũ in princip.C.de iudiciis.quod multum re prehenditur in cap. si quis episcopus. 2. q.7.Non mirum igitur, si talis impetrans in dubio iniustus pręsumi debeat,licet cõ tingere possit, illum sanam habere men tem,& bonum ius prosequi, ac iustam li tigãdi causam fouere. Et ob eam causam non sine matura consideratione inualuit stylus hodiernus in Rota, ꝙ qñ huiusmo di impe

di impetrantes condemnārur, ponuntur communiter in sententia hęc uerba, iniustè, temerè, & de facto molestantes, &c. Et dicta uerba ad istum etiam effectū ponuntur, ne taliter impetrantes ab expensis excusentur cum aliàs prędictis uerbis deficiētibus possent iustam causam litigandi prętendere, & sic ab expensis excusari, iuxta ea, quę dicuntur in l. properandū. §. sinautem alteruira. C. de indi. quam instam causam prętendere non possunt data illorum uerborum expressione. quod quidem sanctissimum Rotæ institutum nō solùm ob prædictam rationem odii, sed etiam ne lites ex litibus oriantur introductum uidetur: facile enim si uerba illa in sententia expressa non essent, contingere posset, quòd iusta causa litigandi discuteretur in iudicio ad effectum excusationis expensarum, quæ posset omisso negotio principali, disputando trahi per tres sententias, & sic lis fieri immortalis, in graue partium præiudicium & dispendium. Vt igitur occasio litis procreandæ tollatur, Rota apponit prædicta uerba, temerè. & de facto, &c. in suis sententiis, super quibus fundetur condemnatio expensarum, ad quas semper solet Rota succumbentes condemnare, nisi condemnatus fortè primam sententiam pro se obtineret, qa tali casu non fit condemnatio in expēsis, sed compensantur: quia per illam sententiam uidetur quodammodo tolli suspicio calumniæ, quæ ex impetratione resultabat, ut dicit quædā decisio. 251. in not. & Perus. in cap. quoniam contra. in uerb. expensis. colum. 3. de probat. quod est uerum, nisi illa prima sententia ex eisdem actis reuocaretur: tunc enim cōpensatio non fit: secus si ex nouiter productis reuocetur: quia talis præsumptio calumnię cessat, & tunc apponi non debent in sententia illa uerba, temerè, & de facto, quia constat per primam sententiam non temerè litigasse quando ex eisdem actis non reuocatur.

Et ista omnia magis de stylo, quàm de iure, ne occasio ne modicarum expensarū ingentes suscirentur lites, ut aliàs factum fuisse tempore suo, super contentione gallinacei pulli refert Siguorell. de Homod. in consi. 167. incip. In curia Barani, &c. Quod etiam tempore meo in una Calaguritana usus feretri, nullius momenti, magnis tamen impensis sæpius disputata accidit. Et in alia Cæsar August. processionis coram D. Io. Clerici, seruari uidemus.

Redeundo igitur unde digressi sumus, dum quæritur, nunquid regula propter uerba procœmii comprehendat illum, qui in ueritate fouet iustam causam litigādi, si non seruat regulam, dicendum est, qđ sic. Nam si non desistit, uel præsumptio contra eum militans, non tollatur per sententiam in eius fauorem latam, præsumptio semper contra eum capietur, qđ calumniosè egerit, & hoc propter stylū, qui ita interpretatur regulam: de iure tamen strictè, attentis uerbis procœmii, quę, ut dixi, causam finalem inducunt, posse teneri contrarium. Sed tenendo stylum Rotæ ad motiuum superius factum de ratione procœmiali responderi potest, uidelicet, quòd illud dictum procedit, quando ratio procœmii cuilibet casui posito in regula conueniret: tunc enim bene denotat causam finalem, secus si ratio procœmialis non est generalis omni casui: ita dicit Bald. in l. unica. in princ. ff. de orig. iur. quod dicit esse notandum Andr. Sicul. in proœ. elem. in princ. & sequitur Ias. qui etiam ita limitat d. l. fin. in consil. 1. col. antepen. lib. 1. Vel tenendo utrāque opin. potest distingui, ſm quod distinguit Soc. in l. demonstratio falsa. §. quod autē. 3. colum. ff. de cōd. & demon ut ibi per eum.

Non obstat dictio, vt, posita in isto procœmio, superius ponderata: quia illa uario modo exponitur, ut tradit Albericus in Dictionario suo: & quod uario modo exponitur, eius ueritas ignoratur, ut dicit Bartol. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. Sufficit enim, quòd aliquādo dictio, ut, non denotat causam finalem, sed impulsiuam, ut colligitur ex allegatis per Fely. in ca. cum Ioan. in 2. colum. de fi. instru. Et expresse tenet hoc Egid. deci. 632. Vbi dicit, ꝙ uerba procœmii posita in reg. Greg. 11. uidelicet, ut honori cardinalium deferatur, non inducunt causam finalem, sed impulsiuam. Et ista omnia de plano, procedunt, loquendo in terminis iuris cō-

munis

munis. Sed si loquimur habito respectu ad istam regulam, res non transit sine dubio propter contrarietatem, quæ resultat ex uerbis regulę. Nam si re ipsa in impetrante cessat improbitas, dispositio reg. ꝑ iā dicta cessare debet. Et tñ licet hoc iuuatur ex reg. ex eadem tamen apparet contrarium, cum appellet impetrantem beneficium annalis possessoris, improbum lites exquirentem. Vt igitur omnia ista ex integro resoluantur, subiicio sequentem quæstionem.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, nunquid eo ipso, quòd quis impetrat beneficium annalis possessoris, & eum ad iudiciū trahit, dicatur improbus, uel iniustus litigator?

SOLVTIO. Tex. hic uidetur innuere, quòd sic, dum lites exquirentem appellat improbum. Et tamen lis dicitur per impetrationem & citationem inde factam. §. final. institut. de pœn. teme. litig. Et in hoc ista regula uidetur habere concursum iuris diuini, ut patet Prouerb. 16. & 17. cap. ubi huiusmodi homines lites exquirentes, peruersi etiam appellantur. Nam, ut inquit diuus Paulus ad Timoth. c. 2. seruos Dei non oportet litigare. pro quo est tex. in c. sicut. 2. q. 7. Et lex ciuilis etiam hoc improbat, dū dicit: Interest nostra litibus non uexari, ut in l. minorib. 25. annis. ff. de minorib. refert Cor. conf. 283. inc. pars dicti in pe. & fi. col. lib. 4. & ante ipsum Specul. titu. de homic. §. illud autem. Et propter istam causam, prohibitum est, ab interlocutoria sententia appellari, ut uidelicet litibus finis imponatur, secundum Bald. in l. ap ertissimi. in 5. notabili per illum tex. C. de iudi. & de hoc est expressa regula cancellariæ edita inferius nume. 35. quæ hoc disponit. quæ propter prædictam causam, ut finis litibus imponatur, illud statuit ut apparet in eius procemio: quę ratio adeo est potens, ꝙ per eam Rota soluit in una Roma. pecuniaria coram R. D. Ioan. Paulo die 15. Nouemb. 1536. pro Francisco Flores contra And. de Nouaria, ꝙ illi regulæ de non appellando à mera interlocutoria non posset per partes renuntiari ponderando dictā rationem procemii, quæ concernit utilitatem publicam principaliter, iuxta dictum Bart. in l. properādum. in princ. C. de iudi. Faciunt ea quæ ex hoc infert Bal. in l. qui se patris. col. fi. C. unde libe. quem ibi commēdant Alex. & Moder. & in notabili. q. consuluit Socin. consil. 4. uisis actis ad fin. lib. 1. Et adeo litium execratio honestam causam continet, quod dicit Ang. in quodam suo sermone, nil ita simile esse actibus dæmonū, quàm litigare, in qua re multa cumulat Bernard. de Bustis in 1. parte Rosarii, sermone 9. Inde euenit, ꝙ ligantes mali appellantur, ex quo boni uiri lites execrant, ut dicit Ias. in l. filio pater. in 1. notabili. ff. de leg. 1. & tradit Corn. in consil. 283. col. penul. lib. 4. Vnde meritò in l. item si res. in fin. ff. de alie. iudi. mu. cau. fa. laudatur uerecunda cogitatio eius qui lites execratur. Nec non ab re dictū fuit, Matthæi 5. c. Siquis uoluerit tuam tunicam tollere iudicio tecum contendere, dimitte ei & pallium. Et transsumptiuè habetur in c. 1. 14. q. 1. & in c. suscepimus. de homic. & tradit Flores. in l. fina. in fi. ff. famil. erc. satis enim quis lucratur, si discedat à lite ut dicit Abb. in ca. quintauallis. de iure iur. Nam melius est pati modicum, quā intrare litiū certamina, ut dicit idē Abb. in ca. 1. de appel. Nam huiusmodi litigiosos fugiendos esse tanquam pestem, admonet text. in cap. negotiatorem. 87. dist. Et adeò sacri canones huiusmodi homines execrantur, ꝙ eorum ordinatio ad sacros prohibetur, ut in §. ecce. 46. distinct. Nec litigiosi in testes, uel accusatores admittuntur, ut dicit Andr. Sic. in consi. 32. lib. 4. Quinimò timore litis, & in eius execrationem, ut ita loquar, inductum est, ꝙ Imperator hæres esse in testamento prohibetur, ut dicit text. in l. penult. ff. de hære. insti. Hinc est, quòd propter euitandas lites sæpe non concedenda conceduntur, ut tradit Fel. in c. in nostra. in 36. corro. in 4. col. de rescrip. Interest enim reipublicę, ut lites expediantur, & de medio auferantur, ut not. Bald. in l. fratris. C. de transact. Nam ob eam causam inductum est, quòd transactio, per quam à lite receditur, non rescindetur prætextu enormis læsionis, ut tradit Alexan. in consi. 42. col. 4. lib. 1.

quia

quia magnum commodum consequitur, qui a lite recedit, ut in l. Lucius. §. fi. ff. ad Treb. cum concor. ut scribit Dec. in consil. 216. in 2. col. Et ideo indebitum solutum per transactionem non repetitur, l. in summa. ff. de condict. indeb. & l. 2. C. de transf. Et praetextu instrumentorum noui ter repertorum transactio non rescinditur quantacũque fuerit laesio. l. sub praetextu. C. de transac. Et quamuis in beneficialibus pacta fieri non debeant, & tanquam illi cita reprobentur, ut c. fi. de pact. & traditur toto titulo de simo, ubi tamẽ facta sunt ut a lite recedatur, pacta illa tollerantur, & Rota mãdat seruari. Prout hoc anno ĩ una Toletana de Iunquera coram me praecepit domino Hieronymo de Biuero, qui cõ trauenerat cõcordiae factae inter ipsum & Io. de Tauera. Et sic uidemus ꝙ si aliquid detur ratione impensarum, ut fiat concor dia, & recedatur, a lite, non dicitur simonia cum, ut innuit Collect. in c. forus, de uerb. sig. sequitur Hiero. Paulus antiquus litera rum apostolicarum uicecorrector, in libro practicae cancellariae, fol. 71. in 2. col. & eo dem modo uidemus, ꝙ licet pensiones im politae per inferiores a papa, non sint per petuae nec transeant ad successores, ut dixi in regula de nõ iudicando secundum for. supplic. quaest. fi. in notabilibus signaturae, ubi tamen ordinarius pensionem impone ret causa cõcordiae, ut a lite recedatur, trã siret pẽsio ad successores, ut tradit Host. in c. nisi. de praeb. Et ad istam materiam ex tinguendarum litium, faciunt ea quae dicã in quadam q. in regula de triennali, & quae tradit Pet. de Anch. in regula, possessor, de reg. iur. lib. 6. col. 3. facit l. singulis, ff. de ex cep. rei iud. quam ad hoc notat And. Sicu. in cap. cum dilecta, numero 143. de rescrip. cum concor. ut per Alex. in l. Seius, colum. 4. ff. ad leg. Falci. Et pro ista parte etiam ac cedunt, quae scribunt Abb. post Hosti. in c. sicut. el 3. de iureiur. Vbi per plura iura ea dem ratione probãt, bellum in dubio sem per praesumi iniustum, proat idem de lite concludit And. Sic. & Barb. in conf. 7. lib. 2. Nam utrobique eadem ratio uidetur.

In contrarium tamen, & contra praedi cta facit tex. in l. illud. in prin. ff. de pet. hae red. ubi dicitur, ꝙ nemo debet ius suum indiscussum relinquere. Et sic tẽx. uidetur litigantibus fauere, imò eos sub poena ad litem prosequendam impellere, cum ius suum, propter timorem litis deserentes, ut segnes, desidiosi, & negligentes homi nes accusentur: contra quos, ut uidemus, usucapio introducta est. ut in l. 1. ff. de usu cap. & in §. 1. inst. eod. ti. Itaque leges casti gant, & puniunt ius suum in iudicio non prosequentes. Et ideo dicitur in l. iniuria rum. ff. de iniuriis. suo iure utentes, nemi ni iniuriam facere. Nec immerito in c. prę latis. de homicid. lib. 6. clericis facultas cõ ceditur repetendi res suas à latronib. Nã legimus Sanctũ Thom. Cantuariẽsem Ar chiepiscopum pro defensione causae ec clesiae suę occubuisse, ut traditur in cap. si cut dignum. de hom. Non. n. prohibitum est, bono & iusto uiro, ex causa litigare ut not. Bal. in cap. 1. in fin. per illum tex. ut lite penden. Et non pręsumitur impro bus litigator, qui ex causa etiam post sen tẽtiam in lite perdurat, ut not. Old. in cõ sil. 183. quia spes uictoriae iusta uidetur, ut Bal. tradit in l. fi. in 3. col. C. de edic. dr. Hadr. tol. Improbus ergo litigator in re gul. ista intelligetur, uel is, qui per totam aetatem lites agit, ut dictum est. uel qui aliquam iniustitiae suspicionem ex lite cõ trahit: uel qui ex euentu litis, ut iniustus & improbus fuerit declaratus, ut dicit hic text. regulę circa fi. Et secundum hoc uer ba istius procemii causam finalem induce rent, iuxta vulga. l. fin. superius allegatã cum concord. quae tradit Rom. consil. 18. in antep. col. & Alexand. consil. 42. colu. 5. uol 2. Sed intelligendum est, iuxta ea, quę diximus in praecedentibus.

Vt tamen ista tota materia, & eius con traria resoluantur, distinguo duos casus principales. Primus casus est de iure com muni. Secundus est quo ad effectum istius regulae. Primo casu litigans non ili co pręsumitur calumniosus, nisi fuerit continuus & inueteratus litigator. Ita distingui debent, quae dicta sunt superius & quae tradit Andr. Sicul. in consil. 7. co lumn. 11. lib. 2. & consil. 31. incip. omnia quaecunq; in 2. col. lib. 4. & in cle. 1. de re iud. Vbi nũ qa semel, aut bis causa repetẽ di, aut defendendi res suas ius suũ in iudi

cio prosequitur, iudicio meo, non dicetur litigiosus. Sicut neque mercator dicitur, qui semel uel bis mercatur, nisi continue h c faciat, ut tradit Dom. in c.1. de cle. non resi. li.6. Secundò principali casu, uidelicet loquendo in terminis illius regulæ, nõ omnis, qui impetrat in terminis regulę, potest dici improbus aut calumniosus litigator, sed ita demum, si per euentum litis per iudicem repertus fuerit iniustam impetrationem, uel causam fecisse, uel fouisse, ut dicitur hic in tex. regulæ, ibi, Et si possessorem ipsum, &c. Sed antequam hoc per sententiam sit repertum, impetrans nõ dicetur improbus, dicitur tamen iniustus si regulã nõ obseruat. Quod patet, quia punitur: & tamen si iustus fuisset non puniretur. Quia iustus & bonus nõ incidit in legem, neque ius pœna debet teneri, ut dicitur in c. licet, de reg. & gl. in l. ex his. ff. de legib. Qua autem pœna punietur unus & alter. i. tam primus, quàm secundus litigator, dicemus inferius in ultima parte regulæ. In dubio tamen impetrans beneficium possessum per annum, præsumetur iniustus, licet illa præsumptio non sufficiat, quo ad hoc, ut puniri possit pœna contenta in secunda parte regulæ, nisi, ut dixi, per euentum litis iudici constiterit esse talem. Et hoc est, quod dicunt illa uerba posita hic in secunda parte regulæ, uidelicet. Et si possessorẽ ipsum, &c. Vbi ponuntur tres pęnæ improbi & calumniosi litigatoris, diuersæ ab illis aliis tribus positis prima parte regulæ, quibus puniuntur non seruantes formam regulæ, antequam constiterit eos improbos litigantes esse. De quibus adhuc aliquid inferius in fi. reg. scribam.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, ibi, quicunque, &c. An quilibet inhabilis, etiam hæreticus, seruans cõtenta in ista regula, possit impetrare beneficium annalis possessoris?

SOLVTIO. Videtur prima facie, ꝙ sic, quia tex. regulæ dicit, quicũque quod uerbum est uniuersale, comprehendẽs omnes. Et sic nõ recipit restrictionem habilitatis personarum, ut dicit gl. in extrauag. execrabilis, & in cle. si summus, de præb. & tenet Rota in decis. 2. tit. de fil. presb. Inn. & Mod. in tract. benef. q. 3. 1. partis, col. 5. cũ concl. ut scribunt Mod. Pap. in l. quidam. §. nihil. ff. de edendo.

Præterea lex generaliter loquẽs nõ recipit restrictionem de habilitate, sed quemlibet admittit ad impetrandum, quia non refert per quem preces porrigantur, ut dicit tex. in l. uniuersis. C. de prec. imp. off.

In contrarium faciunt ista, quæ sequuntur. Primo, quia inhabiles ipso iure nõ sunt capaces beneficiorum, l. quicunque, & c. filii, cum multis, de hær. li. 6. tradit gl. & Doct. in capit. quo iure, 8. dist. & alibi sæpe. Igitur impetrare non possunt, ut patet in c. 1. & ibi dixi, de resc. lib. 6. Intelligetur ergo regula ista de habilibus.

Nõ obstat dictio quicũque, quia licet illa de sui natura sit uniuersalis, & sic uideatur posse comprehẽdere omnes, tam habiles, quam inhabiles, per ea quæ dicta sunt superius: tamen illa generalitas dictionis recipit restrictionem de habilitate, & regularur secundum dispositionem iuris, ut in terminis probat Iaſ. per decem decisio. notabiles, in l. 2 §. prætor, ff. qui satisd. cog. Et reassumit Curtius iunior in cons. 1. in 1. & 2. col. & dicam latius in reg. de triennali, in 1. uel 2. q. Vbi enim lex prius inhabilitat personas, dispositio postea simpliciter, & generaliter loquens de personis, recipit restrictionem de habilibus, etiam si loquatur per dictionem quicunque uel per alia uerba uniuersalia, ut dicit Gemin. in cons. 31. col. fi. Cum igitur in casu isto reperiantur hæretici, & simplices personæ, alibi a iure damnatæ & prohibitæ, ut notatur, in c. quo iure 8. dist. & tradunt Moderni in c. 2. de rescr. regula ista permittens impetrationem, debet intelligi, hoc permittere personis habilibus ne sequatur absurdum. Nec obstat tex. in l. uniuersis. C. de precib. imper. offer. quia licet ad illum respondeat And. Sic. in rub. de rescr. in cle. & Fely. in c. nonnulli, §. 1. col. 13. eo. ti. & ego dixi latius, in c. 1. eo. ti. lib. 6. Tamen respondetur quòd ille text. procedit data scientia principis quæ facit, ut inhabiles habilitentur, ut dicitur in l. idem Vlpianus. §. i. ff. de excu. tutor. Vel intelligitur de illis inhabilibus, qui non sunt a lege effecti incapaces

paces,& dānati ipso iure sicut hæretici,si moniaci,& rei maiestatis,& similes.Secus uerò de aliis incapacibus à lege,non ipso iure reprobatis,ut sunt homicidę,periuri, excommunicati,& similes,de quib. loquitur Inno.in c.cum nostris.de concess.præbend. Nam tales impetrare possunt donec inhabilitentur,ut dicit ibi Innoc. Stat igitur conclusio, ꝙ omnes inhabiles admittuntur ad impetrandum,qui non reperiūtur expressè prohibiti. Et ista omnia procedunt de iure loquendo, quia de facto possent etiam inhabiles ipso iure impetrare:& nisi exciperetur,possent conuiuentibus oculis ius impetratum prosequi. Et hoc,quo ad impetrantes agere uolentes contra annalē possessorem. An uerò reus possessor annalis hęreticus,uel illi similes defendantur regula, dicemus inferius in aliis quæstionibus.

QVAESTIO IIII.

QVæro,utrum regula ista per solā eius allegationem annullet ipso iure gratiam impetrantis,sicut lex communis absque aliqua productione inactis faciēda?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicēdum,ꝙ sola allegatio istius regulæ, facta per aduersarium in iudicio, annullet impetrationem,& inde secuta quæcunque, quod ita persuaderi potest. Primo, quia ista regula habet decretum irritans, quod de sui natura annullat ipso iure gratiam, & inde secuta, etiam si non producatur. hoc patet,quia ligat ignorantes, ut in ca. si eo tempore. cum ibi notatis. de elect. lib. 6. Nam sufficit legislatorem aliquid prohibuisse,ad hoc,ut actus in contrariū factus, sit nullus, ut latè tradunt Moderni in l.non dubium. C. de legib. Imò ꝙ fortius est,ipse iudex parte non opponente, potest reppellere sic nulliter agentem, ut tradit Bart.in l.ubi pactum.C.de transac. & in l.si unus.§ pactus ne peteret post gl. ibi.ff.de pact.& Paulus de Cast.in l.etiam §.item à debitore.ff.de pet.hære.Quia decretum istius regulæ prius ortum fuit, q̄ impetratio partis:unde quando postea impetrās agit,exceptio istius regulę, quæ iam est in rerum natura producta, unà cum ipsa actione concurrit, in quo casu potest iudex ipsam exceptionem supplere:ut dixit Alex.per prædicta iura in apostil.ad Bar.in l.Iulianus.§.offerri.in addit. 1.ff.de actio.emp. Quia ista exceptio dicitur euidentis calumniæ, quæ æquipollet exceptioni ineptitudinis,quę à iudice suppleri potest,ut latè trādit Aret.in l. ita stipulatus.in 31.col.de uer.obli. Nam iudex non solum tenetur supplere circa ea,quæ sunt iuris,quando omittuntur à partibus sed etiam circa consuetudinem, ut tradit Ias.post Bal.& Salyc.in auth.iubemus.per illū tex.in 2.not.C.de iudic. & Ang.Aret. in §.1.in 2.col.insti.de excep.Et hoc adeo uerum est,ꝙ iudex posset ad iudicandum moueri etiam ex aliqua confessione, uiua uoce coram eo facta, licet non esset scripta in actis,ut singulariter dicit Bal.in l.i. circa fi.C.de ma.uin. quod dicit singulariter notandum Fely.in cap. cum uenerabilis.col.15.de excep & Alexan. in l. si is,ad quem.col.pen.ff.de acquir.hæred. Si igitur iudex absq; allegatione partis,uel productione regulæ,posset partem repellere, cui obstat exceptio: à fortiori poterit ipsa pars, cuius interest simpliciter regulam allegando, per uiam exceptionis ipsum aduersarium impetrantem & actorē repellere.Et isto casu iudex poterit ex his quæ uidit,licet in actis sibi non constet, iudicare:ut tradit Ang.in consl.343.in causa.col. fi.& seq. incip. primus punctus.& tenet Firmia.in tract.de episcop.li.4.par. q.2.ut referunt quidā Mod. in trac. nup. fol.142.Nam decretum irritans positum in aliqua lege,est tantæ potentiæ, ꝙ sufficit illud à parte, uel iudice allegari, ut actus sit ipso iure nullus, ut dicunt Anto. Imol.& Abb.in c.cęterum.de rescript.Per quorum dicta Rota in vna Mediolan. castrorum contra Sabinen.de anno 1516. iudicauit pro cardinali Senogalien. contra contra Hieronymum de Cusano,ꝙ decretum irritans cuiusdam bullæ Sixti allegatum in causa appellationis,adeò afficeret aduersarium, ꝙ gratiam suam redderet ipso iure nullam.

Prædictis tamen non obst. contraria opinio est de iure & stylo uerior. Pro qua opinionē primò facit, quia regula & eius decretum fauorem possessorum concernunt:ergo non ligant contrauenientes,ni

 si pos

si possessor dicto decreto irritanti utatur, ut late probat Dec. in l. pacta, quæ contra in 3. columna. C. de pac. & in ea. cum accessissent, in 3. col. de cōst. & ante ipsum Arc. & Claud. Aquen. in l. nemo potest, in 4. col. ff. de leg. 1. Et hoc prius dixit Philip. Franc. in cap. ut nostrum, in 3. col. de appel. & in c. dispendia in prin. de rescr. lib. 6. & solet ad hoc allegari gl. in uerbo, referri, in c. 1. de concess. præb. lib. 6. Et iste usus certitudinaliter non habetur, nisi possessor regulam in actis producat, quia tunc manifeste apparet possessorem decreto regulę uti uelle, contra actorem eius aduersarium.

Nec isto casu autoritas iudicis uolentis supplere exceptionem istius regulæ omissam, aliquid facit: quia ubicunque aliqua sunt inducta principaliter in fauorem alicuius, si pars omittit iudex non debet supplere, neque potest ad priuatam utilitatē officium suum impartiri, iuxta uulgatam, l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. Si ergo huiusmodi exceptiones regularum pro omissis habentur, licet iudex sciat ea parti competere. Quinimo etiam si ea, quæ cō petunt parti, producuntur ipsi iudici particulariter adhuc non sufficit, nec iudex secundum eam iudicare debet, nisi in actis producta & registrata sint. Et tunc dicuntur esse in actis, quando pars est citata ad dicendum contra producta, oblata copia, ut dicit Bar. (cuius opinionem pro stylo seruat hodie Rota) in extrauag. ad reprimendum, in gl. in uers. de plano. Et sequitur late Roma. in cons. 519. incip. In casu propositæ consultationis. Nam aliter non potest iudici de partis constare. Et cui nihil constas, nihil agit. Quia ut dicit Bald. in c. fi. de iureiur. iudex est quoddam prædicamentum, quod prædicatur de probationibus & actis: & ideo debet iudicare secundum acta, & probata, vulg. l. illicitas. §. ueritas. de offi. pręs. & Ang. inst. quib. mod. tut. in fi. in prin. & in § si minus, col. 5. insti. de act. ut latissime & eleganter pro sequitur Luc. de Pen. in l. quicunque. C. de tab. & scrip. lib. 10. & Felyn. in capitu. pastoralis. §. quoniam, columna fin. de offic. deleg.

Ex quibus omnibus infertur, quòd si annalis possessor conuentus, non det & excipiat de regula in actis, licet iudex ex se ipso, uel per allegationem partis sciat talem exceptionem sibi competere, non cō dēnabit actorem impetrantem, sed poterit canonizare gratiam suam contra regulam: nec propterea sententia erit nulla, ut in terminis concludit Fely. in c. 1. in 7. col. de re iud. in c. pastoralis. de fide instru. Cuius opinionem hodie de stylo tenet, & sequitur Rota. Et ita me præsente, in pluribus causis fuit conclusum & iudicatum, præsertim in una Tuden. parochialis corā R. P. D. Marcello Crescentio episcopo Marsicano de mense Maio, 1538. cui constabat absentem, contra quem procedebatur, per contradictas fuisse triennalem possessorē, & in partibus coram quibusdam iudicib. allegasse regulam: & tamen, quia illa non erat producta in actis, præfatus episcopus tulit sententiam contra illum.

Et ista in ratione consistunt. Quia, quo ad effectum, ꝙ regulæ Cancellariæ ligent, & in iudicio faciant ius, debent prius impetrari a papa, uel Vicecancellario, & deinde produci in actis, seruata solennitate de qua in regula 26. incip. item attendens, supra eo. Quam quidem impetrandi solennitatem declarat Pauin. Rotæ auditor, in procemio extrauag. Ioan. 22. & dicam in alia quæstione. Non obseruata igitur illa solennitate regulæ non faciunt fidem, etiam si habeant decretum irritans, & millies iudici allegentur: & ita se habet stylus Rotæ, ut dicit etiam in d. cap. 1. Fely. alias rationes ponens, de quibus ibi per eum.

Non obstant modo, quæ in contrarium adducta fuerunt, quia ad illa dupliciter potest responderi. Primò, illa procedere, quando ea, quæ allegari poterant, sunt notoria, actis non repugnantia, ut dicit Bald. in d. § illicitas. & Firmian. in d. tracta. de episcopo. in 4. parte. 4. lib. quæst. 2. Vbi plures casus exceptos contra regulam ponit, in quibus iudex secundum conscientiam suam potest iudicare. & septem alios ponit Felyn. in d. capit. pastoralis.

Vel secundò responde, & ista est uerior & firma solutio, ꝙ in casibus prædictis iudex potest exceptionē omissam per partē opponere, quādo illa resultat ex actis: q̄a

tali ca

tali casu actor dicitur calumniose agere. ita concludit Rom. in conf. 42. uisis, quæ egregie, col. fin. Nam quæ resultant ex actis, dicuntur notoria, ut dicit Imol. & latissime Modern. in capitulo ex insinuatione, de appel. Et in notoriis iudex supplet, ut dictum est superius, quando constat de nullo iure partis; ut tradunt Mod. in d §. condemnatum, cum concor. ut per Rom. in conf. 127. Et etiam quando constat de iure partis, sed inefficaci: quia potest iudex sine parte repellere, ut dicit Fel. in c. ad aures, in 1. col. de resc. Et istud notorium ex actis resultans, non solum per partem nõ debet probari, sed nec allegari, ut tradit Ang. in l. si. ff. de pet. hę. cum conc. ut scribunt Ale. in l. 1. C. ut quæ desunt aduoc. & Fely. in c. cum ordinem, col. 9. de rescr. & Dec. in l. eum quid. ff. si cer. pe. Et tali casu limitatur, & declaratur dictum commune gl. in cle. appellanti, de app. & Bar. in l. si adulterium cum incestu §. idem Pollioni. ff. de adult. uidelicet, ꝙ licet notorium non debeat probari, debet tamen allegari. Nam non procedit, qñ notorium resultat ex actis, ut prædicti doctores dicunt. Et ita etiam in puncto limitat Dec. in l. lecta, in 9. col. ff. si cer. pet. Licet in hoc contrarium teneat Rota, in nouis, tit. de appell. decis. 2. in addit. Sed ex dictis ibidem potest solui eius decisio. Ad propositum ergo redeundo, si ex actis apparet, possessorem annalem conuentũ allegasse pro defensione sua, priuilegium istius regulæ, eam producendo, licet formaliter contra partem non opponat, iudex tamen repellere poterit agentem, obstante regula in actis producta. Et ita tota ista materia intelligi debet.

QVAESTIO V.

QVæro, quid si in prima instantia non fuit oppositum de ista reg. sed opponitur in secunda, utrum annullabitur impetratio, & acta facta in prima instantia, in qua tunc non fuit oppositum?

SOLVTIO. Iste casus pũctualiter cõtigit, & fuit decisus in Rota de ann. 1516. coram D. Gul. Cassiod. in una causa Vilnẽ. canonicatus, & præb. ut ipse idem in memorialibus suis decisionum meminit. Et tunc Rota conclusit posse in secunda, & tertia instantia de ista regula opponi, qa per huiusmodi exceptionem regulæ non solum impetratio facta, sed omnia acta primæ uel secundæ instantiæ, uirtute decreti regulæ, nulla ipso iure esse decernuntur. Talis enim regulæ exceptio operatur effectum retro annullatiuum, & in futurũ impeditiuum. Ratio istius decisionis fuit, quia exceptio istius regulæ est peremptoria, quæ potest quandocunque opponi. l. peremptoria. C. sen. resci. non pos. Et ideo opposita in secunda instantia operatur eũdem effectum, quo ad acta præcedentia, quæ operaretur, si in eadem instantia opponeretur. Et hoc ideo, quia per appellationem, quæ rescindit iudicatum, causa reponitur, & reducitur in eo statu, in quo erat ante sententiam, ut uidelicet, omnia in ea fieri possint, quę poterãt post litem contestatã in prima instantia, ut declarat Bar. in l. ita demum. C. de proc. & Abb. in c. 1. de excep. in 2. col. & in c. pastoralis, eo. tit. Poterunt igitur exceptio istius regulæ peremptoria, & omnia alia incumbentia ad causam, deduci in causa appellationis, quę non fuerunt deducta in principali, ut in l. per hanc. C. de temp. app. & l. scio. ff. de app. & c. cũ Io. de fid. instr. & c. fraternitatis, de test. cum aliis conco. adductis per gl. in c. constitutis, & in c. cum causam, de appell. Nam exceptio, quæ actionem propositam respicit, si deducatur in secunda instãtia, nõ dicitur noua, sed dependẽs ex ueteribus causis. Tamen huic decisioni semper contradixit Dominus Mercurius de Vipera, tunc decanus Rotæ, motus dicto Alex. in auth. iubemus, C. de iudi. quẽ sequitur Fel. in c. 1. in 7. col. de re iud. Ubi dicunt, ꝙ quis post terminum ad probandũ possint allegari iura, ut per Bar. & Bal. in d. auth. iubemus, nõ tamen potest allegari extrauagans, sed est allegãda, producenda, & probãda in termino quemadmodum consuetudo non notoria, quam non potest iudex supplere, nec allegare, cum eam probabiliter ignoret, ut in capitulo pastoralis, de fid. instru. Ex quibus inferebant Dominus Mercurius, quòd non poterat in secunda instantia excipi de ista

regula: uel si exciperetur de ea, ꝙ non reuocarentur acta primæ instantiæ. nisi ex nouiter deductis. Pro quo facit decis Egidii 490. maximè, quia regulæ istæ Cancellariæ, quo ad istum effectum, ut non ligent ante productionem, dicuntur constitutiones speciales, ut dicit Pet. de Anc. consil. 292. Et ideo non ligat manum iudicis, nisi producantur: & per consequens acta, & sententia primæ instantiæ contra regulam non productā debuissent ualere.

Tamen istis non obstantibus, Rota tenuit, quod superius dictum est. Quæ decisio non solum procedit, quando opponitur de regula in secunda instantia causæ principalis, sed etiam si opponatur de regula in causa restitutionis in integrum, aduersus sententiam latam contra possessorem annalem, ut iudicauit Rota in una Tuden. coram me de mense Februario 1534. Et hoc idem dixerunt Domini in eadem causa de regula 29. de commissionib. causarum factis, literis non expeditis, ut uidelicet possit opponi de illa regula, & excipi in causa restitutionis, per prædictas rationes. Et idem dixerūt Domini in una Massiliensis canonicatus & præbend. corā me de mense Decembri, 1535. in qua oppositum fuit de ista regula annali per cōdemnatum in termino sententiæ declaratoriæ ferendæ contra ipsum, cui fuerant intimatæ executoriales, & uoluerunt sententiam retro esse nullam.

Et ad dictum Alc. allegatum per Merc. in d. auth. iubemus, responderunt Domini, ꝙ loquitur in termino ꝓbatorio unius instantiæ, nōn autem loquitur in diuersa instantia, ut est causa appellationis: quia dictum illius non esset uerum propter doctrinas prædictas. Vel dictum Alc. procedit, ubi cōstaret de malitia possessoris, nolentis in prima instantia opponere, ad effectum magis grauandi partem in expensis, & annullatione actorum. Quo casu doctrina Bar. in d. l. ita demū. & Abb. in d. c. 1. de excep. cum aliis allegatis, non procederent, ut notabiliter probat And. Sicul. in consil. 35. incip. in minimis. in ij. colum. lib. 3. & Fel. in c. ad audientiam, el ij. de rescr.

Et ista omnia procedunt, etsi annalis possessor, qui de regula excipit, fuisset cōdemnatus per primam sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, & decretum contra illum fuisset brachium seculare, & uiolasset sequestrum. Nam non obstante tali uiolatione, posset exceptione istius reg. iuuari, etsi per uiolationem prædicti sequestri perdiderit ius in beneficio. Ita concludit hodie Rota, quæ est prima Iulii, 1538. in una Nullius Abbatiæ coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo. Ratio decisionis fuit, quia ista regula annullat impetrationem factam: & inde secuta quæcunq; & sic annullat ipsam sententiam, & secuta ex ipsa sententia. i. sequestrum, quod est sequela sententiæ, ita quòd uiolatio sequestri non impedit exceptionem regulæ. Est bene uerum, quòd licet nullum esset sequestrum propter decretum istius regulæ: tamen uiolans illud punitur, quia iure suo est priuatur, ut dicit decis. 2. de seq. pos. & fru. in antiquiori, & ideo pars uictrix, contra quam datur de regula, poterit nouiter impetrare dictum beneficium uacans prætextu huius uiolationis. Et ita in eadem causa tenuit Rota die 16. Nouemb. 1539. coram eodē D. Io. Paulo.

QVAESTIO VI.

QVæro, nūquid ista regula super dispositis in ea inducat, seu contineat formam?

SOLVTIO. Ista quæstio deseruit ad multa, quæ in sequentibus quæstionibus dicenda occurrunt. Et ideo sine disputatione dicas, quòd sic, quod multis modis probatur.

Primò, quia ista regula inducit nullitatem actus. Vbicunque igitur aliqua constitutio procedit, irritando actum, illa constitutio dicitur continere formam, ut est bonus text. in cap. si capitulo, de concess. præben. lib. 6. iuncto. c. dilectus. 2. de præb. & tradit Bal. & Moderni omnes in l. 1. ff. de libe. & posthu. & est gl. in l. fi. C. de uen. re. ciui. lib. 11. Facit tex. in c. quia propter, de elect. & in c. Pisanis, de rest. spol. cum concord. ut scribit Alc. in d. l. 1. & in l. hac consultissima. C. qui testa. fac. pos. & Ias. in l. non dubium, in 5. col. C. de legib. & ante ipsos Rom. cons. 66.

Secun.

Secundò, quia ista reg. imponit pœnā pecuniariam. Et ubi talis pœna apponitur, dato, quòd de annullatione actus nihil dicatur, forma inducitur: ut dicit Bal. in auth. qui semel. in antepen. colum. C. quomo. & quando iud. & tradit Bart. & omnes Moder. in l. prætor. §. i. ff. de ope. no. nunt. & est gl. in uerbo, tertiam. & ibi notat Bald. in ca. i. de mili. uasal. qui cōtu. est. & glos. in uerb. tertio. in clemen. i. de ui. & honest. cler. notat Ioan. And. in cap. ex tuæ. de cleri. non resi. & Anto. de But. in cap. præterea. de dilatio.

Tertiò, quia ista regula tradit tres solēnitates, quæ non sunt inductæ à iure communi. Ergo ex hoc datur intelligi, quòd contineat formam, iuxta tradita per Pet. de Anch. in consil. 35. Visa quadam. & idem cōsil. 6. incipien. Viso themate. in secūda colū. & cōcord. Signorel. in cōs. 156. in processu. in secunda columna.

Quartò quia ista regula dat impetrāti modū procedendi. Ergo inducit formā, ut in cap. qualiter. el 2. & ibi Felyn. de accusa. & Ias. in l. 2. §. prius. ff. de uulg. & pupil. & solet allegari text. in cap. quia ꝓpter. de electione.

Quintò, quia regula ista apponit tēpus faciendi actum, quo casu per hoc induci tur forma: ut dicunt Bal. & Saly. in auth. quæ supplicatio. per illum textum. C. de preci. Imper. offer. Licet huic dicto uideatur aduersari Alexand. in princ. C. de iudi. tamen concordari possunt dicta eorū ex iis, quæ tradit Abb. in consil. 92. sta tuto. in fi. lib. 1.

Vltimò hic uidetur inducta forma, ex eo, quia dispositio istius regulæ non solū concernit interesse priuatum, sed commodum & bonum publicū, ut patet ex procemio. & ex pœna applicanda fisco. quo casu forma dicitur induci, adeò quòd consensus partium nihil operatur, ut in l. priuatorum. C. de pact. & probatur assumptum in l. tertia. ff. de re militari. Ex quib. omnibus apparet resolutio istius quæstionis, quę potest esse utilis ad multa.

QVAESTIO VII.

QVæro, præsupposito quòd ista regula induceat formam, utrum possessores annales, in quorum fauorem inducta est regula, possint eius fauori renuntiare?

SOLVTIO Quidam antiqui tenuerūt quòd sic, ut refert Ioann. Aloisius Tuscanus Mediolanēsis, olim aduocatus eximius, in primo uolumine cōsiliorū. fo. 17.

Tamē pro uera intelligentia istius quęsiti, ego considero duos casus. Primus est, in tacita renuntiatione, quæ resultat ex omissione exceptionis istius regulę, possessori competentis contra impetrantem: & ista renuntiatio tacita potest fieri dupliciter. Aut non producendo regulā, uel eam producendo, & probationes annalis possessionis omittendo. Nam non sufficit, quòd possessor excipiat de regula in actis, nisi probet se fuisse possessorem annalem, ut ei competat exceptio. Neq; etiam sufficit per testes probare, se esse annalem possessorem, nisi etiam regula in actis producatur & allegetur. Itaque paria sunt, uel non producere regulam, & non probare possessionem annalem. Istis igitur casibus tacitè potest possessor fauori suo renuntiare, sicut de iuramento calumniæ dicitur in cap. 1. de iura. cal. libi. 6. Et ideo sententia lata contra possessorem annalem non opponentem de regula, uel non probantem se esse annalem possessorem, ualeret, iuxta ea quæ dicit Fely. in capit. 1. de re iudic. & dixi superiùs in alia quæst.

Secundus casus est in expressa renuntiatione: & ista expressa renuntiatio potest etiam fieri dupliciter, uidelicet ante productionem istius regulæ, uel post: & utroque casu esset dubium, si ualeret renuntiatio expressa. Et posito quòd sic, nunquid possit posteà iudex possessorem probare uolentem repellere à probatione faciēda super annali possessione, sub prętextu, quia renuntiauit? & quid si post factam renuntiatione de non utendo regula producta, possessor renuntians probet se annalem, qua probatione uti non potest stante renunciatione: an tali casu iudex ex officio possit repellere ipsum impetrantem? uideamus igitur de omnib. istis.

Circa primum est aduertendum, quòd duæ sunt partes regulæ principales. Prima, quæ durat usque ibi, Et si possessorē ipsum, &c. Et ista pars concernit interesse

priuatum partis. Et ita in illa prima parte ponuntur tres pœnę introductæ in fauorem ipsorum possessorũ. Et puto, ꝙ quo ad illas pœnas, antequam impetrans inciderit in secundam partem, ꝙ possessores possint renuntiare, argument. cap. statutũ §. in nullo. de resc. lib. 6. & l. filio, ff. de iniusto rup. & l. pen. C. de pact. Et hoc casu puto, ꝙ si de tali renuntiatione regulæ constaret i actis, ꝙ iudex posset repellere possessorem a probando annalem possessionem, obstante renuntiatione, quia iudex potest repellere actum frustratorium, ut l. ubi pactũ, C. de transf. & dixi sup. in 4. q.

Sed quo ad secũdam partẽ regulæ, uidelicet quando impetrãs per euẽtum litis inuẽtus fuit calumniosus molestator, qui ob eam causam in alias tres diuersas pœnas hic impositas incidit: tali casu, quia dictæ pœnæ concernunt commodum, & interesse publicum, possessor non posset isti regulæ renuntiare, ut in d. §. in nullo. De quo tamen latè dixerunt Moder. in tract. de forma. c. quis possit dare & tollere formam. fol. 18. colum. 3. & in c. de potẽtia formæ, fol. 61. in 3. colum. Et isto secundo casu, si iudici ex probationibus & actis constaret, nullum ipsi imp tranti ius competere, sed iniustè & friuolè possessorem ipsum annalem molestasse, licet possessor renunciauerit uti exceptione regulę iam in actis productæ, ex quo tamen publicè intereest calumniosos & iniustos litigãtes repellere, ut in clem. 1. de re iud. posset iudex impetrãtem ipsum punire, iuxta notata per Innoc. in c. i. de offic. uic. & Bal. in l. 1. C. quo. & quando iud. in fin. & in l. 2. §. sed quia. C. de iu. cal. & no. Bar. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his, qui no. infa. & dixi aliquid supra q. 4. Et quòd possit iudex officio suo, eo casu, quo sibi constat de annali possessiones improbos impetrãtes repellere, uidetur sentire Bar. in simili in l. properãdum. in princ. uersic. sed uidi, C. de iud. Sequuntur Mod. Assẽs. in rep. cle. sæpe. in 17. col. de uer. sig. facit bene tex in c. nonnulli. in princ. & c. si de resc. Stat ergo cõclusio, ꝙ post probatam annalem possessionem & regulam productam, nõ possunt partes tacitè uel expressè huic regulæ renuntiare. Ratio generalis est, quia ex quo ista reg. est edita ad tollendas & puniẽdas calumniosas lites, per hoc dicitur cõcernere principaliter utilitatem publicam, & ideo renũtiari nõ potest, ut in terminis dicit Bart. in d. l. properãdum, & Barba. cõsil. 56. in 8. & 9. col. lib. 2. considerato textu illius l. & sequitur Decius in c. de causis, col. 2. de offi. deleg. Et ita hodie 20. Nouemb. 1536. in simili casu cõcluserũt Domini in una Rom. pecuniaria, coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo, pro Francisco Flores, contra Andream de Nouaria: uolẽtes Frãciscum Flores nõ potuisse renũtiare regulæ, de nõ appellando ante diffinitiuam sentẽtiam. Ex quo in proœmio illius regulæ papa exorditur se illam cõstitutionem fecisse, ut litibus finem imponeret: quæ uerba secũdum Rotam uidẽtur iuridica, & principaliter interesse publicum cõcernere, cui per dictum Frãciscum, contra quem erat producta, renuntiari non potuit.

QVAESTIO VIII.

QVæro, quę est ratio, quare regula ista annalis defendit possessorem, etiã absque titulo, & triennalis regula non defendit, nisi habentem saltem coloratum titulum? Cuius tamen contrarium uidebatur dicendum. Nam ex quo est annalis possessio, & modici temporis, magis in ea uidebatur requiri titulus bonus, saltem coloratus, quàm in triennali, ut sic modicitas temporis per adiumẽtum tituli suppleretur. Non ita in triennali possessione, quæ ratione lõgioris tẽporis, sine aliquo titulo magis sustineri posset quę igitur est ratio tantæ diuersitatis?

SOLVTIO. Regula ista annalis fauet possessorib. & est inducta in odiũ impetrãtiũ, ut ex eius principio apparet. Et ita Rota interpretatione lõgæua tenuit. Triẽnalis uerò reg. nõ fauet principaliter possessorib. ꝑ pcea requirit titulũ. Sed adhuc recidimus in idẽ, quare magis annalis reg. faueat possessorib. q̃ triẽnalis, cũ deberet esse cõtrariũ, ut plus possidẽs, plus hẽret fauoris: ꝑsertim cũ an. exce. sit odiosa respectu capiẽtis pos. ut patet ĩ l. i. C. de an. exce.

Respondeo, data paritate possessionis sine titulo, magis fauendum fuit annali, quàm triennali; quia ille minus delinquit.

linquit percipiendo fructus sine titulo. At triennalis ex hoc grauiorem causam si bi constituit ex perseuerantia longioris temporis. Quia tanto grauiora sunt pec cata, quantò diutius infelicem animã de tinent alligatam. cap. fi. de consue. & ideo necessarius fuit titulus. Sed hoc non rele uat, quia etiam annalis possessor sine titu lo non deberet per annũ, nec per mensem in peccato tolerari. Et ideo qua ratione titulum in triennali exigimus, in annali saltem coloratum exigere debemus. Et odiũ impetrantium non debet esse tanti, ut detentorem annalem cum peccato de fenderet.

Quid igitur causæ fuit tam diuersi instituti & contrariæ dispositionis? Respon deo, ꝙ diuersitas est in hoc, quia annali possessori nõ fauet regula propter se prin cipaliter, sed propter negligentiam impe trantis. Nam alias non data negligẽtia im petrantis, annalis possessio nullum fauo rem tribuit possessori, cùm in potestate cuiuslibet sit, impetrare quando vult, & seruare contenta in ista regula: & seruan do ea, tunc annalis possessio non iuuat possidentem sine titulo, quominus condẽ netur impetranti in fructibus & expensis cum adiudicatione beneficii. Vbi uerò impetrans negligit ea seruare, quę hic cõ tinentur, ipse sibi nocet, & causam damni dat, ut dicitur in l. Imperatores. ff. de iure fis. & tali casu punitur, ut molestator. Nõ igitur ex hoc acquiritur annali possessori aliquod ius seu priuilegium, nisi ꝙ regu la punit impetrantem negligentem. Per hoc tamen non excluditur alius, & alius impetrans, quin seruata regula possit an nalem possessorẽ cõuenire, & rõnem suæ iniustæ possessionis quærere. Nam unius non seruantis regulam ignauia, & negli gentia non nocet alteri impetranti seruã ti regulam. Itaq; ad ultimum annalis pos sessor, si non habet titulum, luet pœnas, succũbet, & excludetur. Sed in reg. de triẽ nali alia ratio concurrit: quia illa regula suspendit gratiam factam, & etiam noui ter impetrantes post triennium includit, & triennalem possessorem tanto tempo re uitæ suæ defendit, ac tuetur, adeò ꝙ uno excluso alius impetrãs nõ admittitur sed oẽs pariter triennali possessore exclu duntur. Itaq; triennalis possessor, hoc me dio securus uiuit, & sine molestia fruitur. Sed in ista regula de annali, omnia ista ces sant, quia tantum annullat gratiam non seruãtis regulã, nõ alterius: triẽnalis uerò omniũ ẽt nõ negligẽtiũ gratias suspẽdit.

Posset tñ & alia facilior ratio differen tiæ inter utrasque regulas assignari. Nam in ista regula de annali ideo non requiri tur titulus, sed sola possessio, ex eo, quia regula annullat ipso iure gratiam impe trantis, non seruantis regulam, & reducit titulum ad non titulum, propter odium quod habet cõtra impetrãtẽ certo modo beneficiũ uiuẽtis annalis possessoris. Itaq; cũ impetrans reperiatur medio exceptio nis istius regulæ exclusus, & nudus, pro pter annullationẽ tituli, quæ inducitur ꝓ pter decretũ irritans regulæ, æquum erat possessorẽ, ẽt nullũ titulũ habentẽ & nihil adhuc probantẽ in pari causa absolui de bere, iuxta c. fi. de iureiuran. & l. fin. C. de rei uend. quia in pari causa deficientis ti tuli possessori debemus magis q̃ actori fa uere, ut dicit tex. in c. in pari. de reg. iur. lib. 6. Sed in regula de triẽnali, Papa nõ an nullat ipso iure, sed tantum impetratio nem suspẽdit: licet possessori triẽnali ex ceptionem regulæ cõtra oẽs impetrantes perpetuò tribuat: nõ tamẽ, ut dixi, annul lat titulũ impetrãtiũ. Et quia iniquũ uide batur, ꝙ triẽnalis possessor sine titulo sal tẽ colorato acquireret exceptionẽ tantæ uirtutis cõtra habẽtẽ bonũ, ideo Papa uo luit, ꝙ in dicta regula de triẽnali, require rẽ titulus saltẽ coloratus, uel ꝓsumptus. Qui quidem titulus coloratus, una cũ triẽ nali possessione in pœnã negligẽtiæ, ipsius impetrãtis titulũ, licet bonũ, obumbraret ac suspẽderet. In regula igitur de triẽnali post exceptionẽ titulus impetrãtis bonus remanet, quãuis ope exceptionis ad uitã tãtum triẽnalis possessoris suspendatur.

Sed ulterius q̃rit, quare magis Papa in ista regula de annali impetrãtis gratiã an nullare uoluit, quã ĩ regula de triẽnali? Rñ ẽst, q̃a in regula de annali est imposita for ma impetrãti, quã si nõ seruat, ꝓsumit im probus molestator, & ob eã causã grã an nulat. Sed in reg. de triẽnali nõ dat aliqua

forma

forma,sed apponitur tempus actioni. Vnde si aliquis est negligens in non agendo infra triēnium,sibi debet imputari,si eius gratia obfuscatur,& suspenditur in pœnā suæ negligentiæ. Damnum igitur quod quis sua culpa sentit,sibi debet imputare: iuxta c.damnum de re iudi.lib.6. Nec lex imposuit sibi hanc pœnam, sed ipsemet sibi ex negligentia sua eam incurrit. Et quia illa negligentia non est dolosa,sicut illa,quam hic incurrit,impetrans reg. istā de annali non seruando:ideo istius gratia tanquam de doloso ipso iure annullatur. Illa uerò eliditur tātum, non quia lex uoluit ibi punire actorem,sed quia actor ita uoluit,cum esset in facultate sua nolle excludi. Et ista sint dicta disputationis gratia: si quis tamen meliorem rōnē differentiæ inueniat, eam in medium proferat.

QVAESTIO IX.

QVæritur, nunquid regula ista debeat seruari extra Curiam coram legato uel ordinario?

SOLVTIO. Considerando rationem istius regulę prohibentis molestari possessores annales,certè uidetur tenendum,regulam ligare omnes etiam extra Curiam, quia licet dictum sit speciale: ubi tamen ratio est generalis,attenditur ratio,& nō dictum:uulg.l.regula.ff.de iur. & fac. ign. Et hac ratione Rota sępe tenuit,regulam de infirmis resignantibus, habere locū extra Curiam ut ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiā ex uerbis procemii huius regulę, ibi,ut improbi motus perquirentiū lites reprimantur,&c. Nam ista ratio procemij quæ finalis est,militat tam in curia,quàm extra quia utrobique improbi litigantiū motus deprehenduntur. Et istud odium improbitatis quod non aliunde prouenit quàm ex huiusmodi impetrationibus factis contra uiuentem possessorem annalē militat tam in impetrationibus, quæ fiūt à papa,quam à legato, uel ordinario extra curiam.Ergo debet fieri pariformis & æqualis interpretatio. Nam ut fraudes euitentur,& lites iniustè tollantur, regulæ uel leges,quæ alias essent restringēdę, latè interpretari debent,ut utique locum habeant,ut dicit Dec.de alia regula Cancellariæ loquens,in cons.398. in fi. Et ibi refert sic fuisse iudicatum in Parlamento Franciæ. Postremo facit quia in prouisione ordinaria, & legatis etiam motu proprio motu factis requiritur mentio colorata possessionis alterius,ut tenet Abb.& communiter Doct.in cap. cum nostris.de concess.præb.Sequitur Fel. in c. in nostra. in 29.corrol.de rescrip.Lapus alleg.10.Et non solum in talibus impetrationibus requiritur mentio coloratę, sed etiam possessionis de facto,ut tenet Io.And.&Ant. in c.pen.per illum tex.de præb.& in c.literas.de concēs.preb. Sed possessio annalis, aut est in dubio colorata,ut uoluit Fel. in d.c.in nostra.in 36.corro. & habemus intentum:aut est nuda possessio facti,& idē est dicendum,uidelicet q̄ debet de ea fieri mentio:& quia ex detentione possessio arguitur:ut in c.2.ut lit. pend. tradit. Ias. in § sic itaque.nu.30.Inst.dę actio.Et quo ad istū casum ista regula habere uidetur concursum iuris communis.

Prædictis tamen non obstantibus, contraria opinio uidetur uerior & communior.pro qua adducitur argumentum efficax:quia ratio quare prætendi potest istā regulam magis curiales, quàm exteros ligare,uidetur esse,quia impetranti à Papa est imputandum,& ad malitiam, & dolū referendum, si non obseruat regulas ibi uigentes. Nam ex quo ibi publicantur à curialibus,& sciri, & perquiri debēt, arg. c.1. de postu. præl. Sicut de extrauaganti ibi nota cuius ignorantia neminem excusat.tradunt Fel.& Abb.in c.i.de re iu.& in c.pastoralis.de fi.instru. Sed ista ratio cessat extra curiam. Nam cum in curiis ordinariorum & legatorum tarò huiusmodi regulæ uentilentur,neq; publicentur possunt probabiliter ignorari iuxta tex. in c. 1.de const.lib.6. Et ideo impetrantes ab ordinario,non seruatā ista regula,debent excusari. Alias uideretur nimis durum,& iniuria plenum, q̄ iuste ignorantes, & in partibus remotissimis habitantes,quia nō didicerunt regulas Cancellariæ,punirētur tā grauib.& acerbis pœnis hic designatis, contra tex.in cap. 2.de consti. lib. 6. Quæ quam sint à sensu aliena, nemo non facilè intelligit.

Adiuuatur hoc etiam alia ratione, secū

dum Mo

dum Modern. Quia impetratio ab ordinario contra annalem possessorem non uidetur ita damnanda, ut calumniosa, sicut illa quæ obtinetur a Papa, ideo minus punienda. Ratio est, quia ordinarius quando confert impetranti beneficium annalis possessoris, iam habet, uel habere præsumitur certam notitiam illius possessoris, cum uisitare soleat singulis annis oues suas, & teneatur titulos possessorum perscrutari, ut dicit te x. in c. ordinarii. de off. ord. lib. 6. Et tradit Fel. in c. ad aures. in 14. conclusione. de rescript. Et ideo conferendo simpliciter alteri beneficiũ, præsumitur annalem possessorem tanquam titulum non habentem negligere, ex quo melius cognoscit personas suæ diœcesis, quàm Papa, ut dicit gl. in clem. 2. de offi. ord. Et propter hanc causam nulla præscriptio etiam triennalis currit contra ordinarium, quominus possit remouere possessionem carentem titulo, ut tradunt oẽs, & ibi latius Fely. in c. licet Heli. de simo. & in cap. sicut. in 16. col. de re iudica. Et est expressum in concilio Basiliensi, titu. de pacif. pos. Et ideo impetrans ab ordinario, propter istã rationem non præsumetur molestator, nec improbus litigator. Secus tamen erit dicendum in impetrante à Papa, qui præsumetur iniustus impetrãs & molestator, si non seruat istam regulã, ex eo, quia Papa in dubio non intendit cõcedere gratiam contra annalem possessorem, non facta mentione istius regulæ: quia non habet, nec præsumitur habere, sicut ordinarii notitiam possessorum orbis terrarum, ob uarias occupationes rerum, propter quas multoties non concedenda concedit, ut dicitur in c. si aliquando. de sen. exc. & in l. 1. C. de pe. bo. subla. lib. 10. & no. in e. 1. de consti. lib. 6. Non. n. uisitat diœceses, sicut episcopi, nec perscrutatur titulos possidentiũ, sicut ordinarius, ut dicit gl. in c. statutum. de rescrip. lib. 6. Et ideo in dubio intendit possessoribus fauere, etiam si in effectu essent detẽtores intrusi, quia Papa in dubio iudicat potiorem esse causam possessoris. Cum igitur iustior & certior sit iustitia impetrantis ab ordinario, quàm à Papa, & diuersa ratio inter eos militet: merito in hac regula pœnali dicendum est, diuersum debere esse ius. Et forte ista ratione uoluit glo. in regula 19. de idiomate, illam regulam nõ habere locum in ordinario.

Sed aduertendum est, quia ratio ista morderi potest. Nam licet ordinarius titulos possessoris beneficiorum in diœcesi sua existentium quando uacant, scire possit: non tamen scire præsumitur uacationes aliorum beneficiorum sui subditi possessoris annalis alibi contingentes, licet illę resultent ex facto possessoris annalis uiuentis, de quib. loquitur ista reg. Nam hic agitur de impetrante beneficium uiuentis possessoris. Vnde si aliquis impetrat beneficium, ex eo, quia possessor annalis est execrabilis, hoc genus uacationis potest ignorari ita ab ordinario, sicut à Papa, quia cum sint facti, censentur ignota etiã à prudentissimis. l. 2. ff. de iu. & fac. igno. c. 1. de consti. li. 6. Nec uisitatio ordinarii hoc detegere potest, cum possit possessor habere beneficia in uariis diœcesibus, & ostendẽdo titulũ beneficii diœcesis ipsius uisitantis, satisfacit ordinario. Alia uerò beneficia alibi existentia potest dissimulare, & sic ea ordinarius ignorare potest, sicut Papa. Ex quorum possessione ignota ordinario potest resultare incompatabilitas, quæ præstaret iustam impetrationis causam. Sic etiam impetrãtur beneficium annalis possessoris per contractum matrimonii fortè occulti & incogniti ordinario, uel per simoniam. Nam in istis modis uacandi uerificantur uerba istius regulæ, ibi, certo modo. & tamen in istis ita potest decipi ordinarius, sicut Papa. Nisi dicamus, ꝙ ordinarius uisitator põt subditum suum compellere etiam ad ostendendum omnes titulos beneficiorũ suorum, etiam alibi consistentium. Ex quibus resultare possem impedimentum aliquod ad retinendum beneficium existentis in diœcesi uisitãtis. Et hoc facere posset sub pœna excõmunicationis, quã in dubio non præsumitur quis incurrere uelle: arg. l. fi. C. ad l. Iul. repe. Et ita per diligentem inuestigationem haberi potnotitia omniũ beneficiorum ipsius subditi quæ omnia cessant in Papa nõ uisitãte. Nec obst. quod dictum est de impetratione

ne per contractum matrimonii occulti, uel per simoniam:quia fortè in illis uacationib. per quas agitur ad priuationem ista reg.non procedit,ut latius dicetur in ferius in alia quæstione.

1 Prætereà,ꝙ ista reg.non habeat locum extra Curiam,tenuit in specie quidam celebris doct. antiquus Viuianus de Viuianis,aduocatus consistorialis, in quodam suo consilio reddito in causa Missinensis parochialis.

1 Postremò, pro ista opi. adduci potest alia ratio satis concludens: quia reg.antiqua Eugenii 4.primi cõ ditoris huius reg. expresse loquitur de impetrante à sede Apostolica.Et omnia uerba illius reg.nullo pacto possunt adaptari ad impetrationem ab ordinario extra curiam faciendã. Vnde ex quo ista reg. moder. nihil addit ad illam Eugenii,sed simpliciter loquitur debet intelligi & declarari secundum illã antiquam,ut uidelicet restringatur ad terminos tantùm, in quibus antiqua regula loquitur: quia uulgatum est, leges posteriores secundum antiquas restringi & declarari debere, ut habetur in l.non est nouum. cum l. seq. ff.de legib. & tradit latè Rom.in consi.345.incip.circa primum cõsultationis articulum. in pe. col. ubi multa iura ad hoc adducit, cum aliis cõcord. ut latissimè scripsi in c.1. in gl. reuocare. de constitu.lib.6.Et licet aliquando lex antiqua recipiat declarationem à moderna, hoc procedit, quando lex antiqua obscurè uel inuolutè loquitur,ut tradit And. Sicul.in c.super quæstionum.in 3.not.de offi.deleg.Et ante ipsum Alex.in cõsil. 108. col.fi.uel 3.Sic econtrà,quando lex moderna generaliter loquitur, potest declarari secundum antiquam, ne illam in dubio uideatur corrigere.Quod fieri non debet, nisi expresse dicatur,iuxta l.iubemus. C. de testa.& quæ latissimè dixi in c.1.de cõstitut.lib.6.Nec obstat, quòd papa in ista moderna regula omiserit illa uerba (à sede Apostolica impetrauerunt) posita in regula antiqua. Ex quo uidetur innui uoluisse reg. illam modernam indistinctè & generaliter in quacunque impetratione procedere,siue illa fiat ab ordinario, siue à papa:arg.eorum,quæ dicit Rota in decis.50.tit.de rescrip.in antiq.& decis.5. e.ti.in antiquiorib.& reassumit Fely.in c. super literas.in 8. col. de rescrip. dum ibi uolunt,ꝙ quando papa in supplicatione porrecta delet aliqua, uidetur in omnibus aliis gratiam uelle concedere. Sed ad hoc respondetur, ꝙ papa in moderna regula deleuit illa uerba,quia non erant necessaria:ex quo per sequẽtia uerba regulæ satis colligebatur, eam loqui in impetrationibus Apostolicis. quod manifestè colligitur ex genere pœnæ hic appositæ. Nam papa iubet mulctari improbum impetrantem in quinquaginta florenis auri Cameræ apostolicæ applicandi. Nam ista uerba inferũt,loqui regulam de impetrãte in curia R. ab ipso papa,nõ aũt ordinario extra curiam.Et sic apparet, ꝙ illa uerba (à sede Apostolica) posita in regula antiqua,non erant necessaria, sed potiùs superflua:cùm hoc idem poterat ex aliis uerbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus commendatur, ut tradit Gem. in c. fi. in 5. no. de uer. sig. lib. 6. Et hoc etiam in ratione consistit, quia si papa uoluisset reg. in ordinariis extra curiam habere locum,dixisset,iuxta uulg.c.ad audientiam.de deci. Et isto modo arguendi utitur gl. in c. ut circa. in uerbo, adhærentes,& in c.cupientes. §. si uerò. in uerbo, priuetur.& in §. nel si personas. in uerbo, priuetur.& in c.si fortè.in uerbo, restituere.de elec.lib. 6. Præterea, quia uidemus regulam non habere locum in gratia motu proprio, ut dicam in seq. q. Et tamen gratiæ omnes ordinariorum censentur in dubio factæ motu ꝓ oprio, ut tradit Fel. post alios, quos ibi allegat in c.in nostra. in 29.correlario.de rescr.& in c.ad aures. in 14.concl.eo.tit. allegat Card. in cle. 2. de offi uic. qui hoc tenet.Ex quibus apparet istam opin. satis esse æquam & probabilẽ. Secundum quam ita iudicauit Rota coram R.D.Raynaldo Perrutio,in una Romana sancti Pauli & Cæsarei, in qua bis proposita,ita cõclusit die 14.& 18. Ianuarii,1538.

QVÆSTIO X.

QVæro,an ista regula habeat locũ in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter uidetur prima facie

a

facie dicendum, ꝙ sic. Pro qua opinione inducitur tex. in cle. 1. §. fi. quam ibi notat Card. in fi. de concess. præben. ubi text. ille qui loquitur in impetrante, habet locũ in gratia, motu proprio, ea ratione. ut litibus occurratur. Ad idem est tex. in extrauag. sedes apostolica. Ioan. 22. posita in tit. de præbend. qui uidetur loqui de impetrantibus, & tamen habet locum in gratiis motu proprio, cum In eisdem militet eadem ratio, ut latè dicit ibi gl. in uerb. concessæ. Postremò, pro ista opinione uidetur tex. in cap. cum nostris. de conces. præben. secundum quod ibi declarat Anto. Imol. & Abb. & communiter Moder. ubi est tex. ꝙ impetratio non ualet, non facta mẽtione de colorata possessione alterius, & tenet decis. 78. de rescript. in antiq. & tamẽ ille tex. procedit etiam si impetratio fuerit obtenta motu proprio, ut ibi dicunt prædicti docto. Sic est dicendum in ista regula: nam dato, ꝙ in illa nulla fiat mentio de gratia, Motu proprio, tamẽ debet suppleri, & subintelligi per alia iura de materia loquentia.

Sed prædictis non obstantibus, contraria opi. uidetũ uerior, pro qua in primis põderanda sunt illa uerba posita hic in regula (Quicunque impetrauerit) quod quidem uerbum, Impetrauerit uere loquẽdo ad gratiam motu proprio adaptari non potest, cum sint inter se lõgè diuersa, impetrare, aut motu proprio obtinere: ut est tex. quem ibi no. Bar. & alii in l. 1. circa fi. C. de pet. bo. sublat. lib. 10. Hinc est, ꝙ prohibitus impetrare, non prohibetur consequi gratiam motu proprio, ut ibi dicitur. & tradunt Moder. in ca. si motu proprio. de præb. lib. 6. Quod alia ratione suaderi potest: quia ille, qui impetrat in materia odiosa, præsumitur ambitiosus & importunus, ut dicit Io. And. in ca. duobus. de rescri. lib. 6. in nouel. per text. in c. quamuis. de præb. lib. 6 Adeò ꝙ papa uidetur potius p̃ suggestionem ad impetrãtis importunas preces, q̃ spõte sua gratiã cõcedere: quamobrem de tali impetrante male præsumitur, ut colligitur hic in uerbis prooemii. Sed hę omnes præsumptiones malitię cessant in obtinẽte gratiam motu proprio, cui papa præsumitur potius ob eius meritũ, quàm ad eius impotunã petitionem prouidere, ut dicit Bal. in l. quod fauore. C. de legi. & sequitur Io. de Plat. & Moder. in d. l. 1. Ideo talis impetrans non cõprehẽditur sub dispositione istius reg. quia talis nõ dicitur improbus, nec exquirit lites, ut dicit hęc regu. Habebit ergo locum in casu suo, & non in obtinente gratiã motu proprio. Suadetur ulterius ista opi. quia ratio regulæ non uidetur posse adaptari ad gratiam motu proprio, ex eo, quia non est præsumendum papam sponte sua, seu motu proprio uelle concedere illud, quod per istam reg. grauisimè, ut illicitum castigauit. Regula. n. ista improbat factum & animũ illius, qui impetrat sciẽter, & ex proposito beneficium uiuentis annalis possessoris, & tales pluribus pęnis hic contentis punit. Sed clarum est, ꝙ ista improbitas considerari non potest in eo, cui fortè præter eius mentem & scientiã papa motu proprio beneficium contulit: ergo in eo regula locum non habebit. Pro qua opi. cõferunt ea, quæ Io. de Ana. dicit in c. cum sit, de Iudę. in 3. not. Vbi concludit text. illũ de impetrãtem loquẽtem nõ habere locũ in gratia Motu proprio, quia nõ est similis eadẽq; ratio utriusq; casus:, pariter ẽt tex. in l. 3. cũ ibi no. ff. quod quisque iuris. quæ loquitur de impetrantibus secundũ cõmunem opinionẽ nõ procedit in gratia, Motu proprio, ut ibi notant omnes. Et tenendo istam partem, non obstant quæ in contrarium adducta fuerũt. Primo text. in d. cle. i. §. fin. cum aliis. quia ad illa iura unica patet responsio, uidelicet ꝙ promiscuè & indefinitè loquuntur: neque aperiunt de qua impetratione papa intelligere uelit. Itaq; ratio ibi posita potest ad utrũque casum adaptari: quod cessat in casu nostro, ubi uerba istius regulæ sunt clara de impetrante loquentia.

Et ꝙ ista regula in gratia, Motu proprio locum sibi non uẽdicet, probatur euidenti ratione: quia, ut in proxima quæst. conclusum fuit, ista reg. non habet locum in ordinariis extra curiã: & in oẽs ordinarii concedunt gratias motu proprio, ut ibi dixi ex dictis Card. in cle. fi. de offi. ord. & Fel. in c. in nostra. in 29. correl. de rescript.

Et ista quę dicta sunt, de plano procedunt

dunt in uera gratia motu proprio ex me ra & spontanea liberalitate principis ema nante. Secus tamen uideretur dicendum in gratia motus proprius procurata, & ꝑ fauores obtenta prout sæpe fit. Nam in ta li casu posset teneri, regulam talem motū proprium comprehendere, cum in eo mi litet eadē ratio, quæ militat in gratia im petrata. pro qua distinctione est notabile dictū Card. in consi. 142. in fi. quem Mod. Mediolanen. sequuntur in c. 2. in 2. col. de rescript. facit gl. in uersi. liberalitates. in l. fi. C. de fruc. & lit. expen. quæ vult iuncto illo text. quòd gratia motu proprio, si fiat ad impetrationem, non dicatur pro prie gratia motu proprio ideo lege 3. ff. quod quisque iur. quæ alias locum nō habet in gratia motu proprio: procedet tamen in ista gratia motu proprio procu rata. Nam talis procurans huiusmodi gra tiam, debet reputari magis improbus & ambitiosus, quàm simpliciter & ordina rio iure impetrans, per ea, quæ tradit Ias. in §. sed & iste. insti. de act. cum concor ut latè ibi scribo in 8. col. Quibus accedunt ea, quæ And. Sicul. dixit in consi. 57. incip. præclarè. in 3. col. in 1. uol. & consil. 56. in cip. & quidem. in 1. col. eod. lib. Faciūt ad hoc dicta Iason in l. si quis id, quod in 6. col. ff. de iurisd. om. iud. & Petri And. Gam ma. in tracta. lega. q. 18. lib. 10. Et quod in notabili quęstione tradit Bar. in l. si seruus communis. §. quod uerò. ff. de fur. & Abb. post Inno. in alio casu in cap. sicut. el 3. in 6. col. de iureiu. Ex quibus omnibus resul tat ista conclusio, ꝙ procurans habere ti tulum, seu gratiam motu proprio, ut ex cludat alium prout in casu nostro, in gra uiori causa se constituit, quàm impetrans debito & regulari modo.

Sed aduertendum est, ꝙ ista distinctio non uidetur tuta, ex eo, quia Rota non te net illud consilium Cardin. prout uidi iu dicatum bis tempore meo: quia sufficit, ꝙ gratia sit motu proprio, licet fuerit procu rata: quia non attenditur quomodo quis gratiam obtinuit, sed qualiter uerba gra tiæ sonant. Nam, ut inquit Satyr.

Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere. Alias rarissimè gratiæ inuenirentur, quæ possent dici motu proprio cōcessæ, cum Pontifices hodierni iam sponte sua non moueantur ad concedendas gra tias motu proprio, nisi re quisiti & rogati ut experientia docet. pulsantibus enim & petentibus conceditur ille fauor, iuxta il lud Euangelii Marci 7. c. Petite, & accipie tis, &c. Alias sequeretur absurdum, ꝙ om nia iura loquētia de motu proprio essent hodie frustratoria. Quod non est dicen dum, ut notat Fely. in c. si quando. col. fin. de rescrip. Et pro isto Rotæ stylo est no tabilis decis. Bald. in ca. nisi specialis. in 3. colu. uersic. pone in literis, &c. de of. leg. quem ibi multum commendat And. Sicu. in 2. col. nu. 38. & Fely. in d. c. si quādo. ubi Bal. in fortioribus terminis dicit, ꝙ etiam si in supplicatione cōcessa motu proprio dicatur: Supplicauit nobis talis, &c. Si ta men papa motu proprio concessit, nihilo minus gratia erit motu proprio concessa, & non ad impetrationem, & operabitur uirtutem suam, ac si nihil de supplicatio ne dixisset. Ratio assignatur per And. Sicu. ibi, quia concessiones apostolicæ sub du plici genere conceduntur, uidelicet uel ad instantiam, seu postulationem impetrā tis, aut motu proprio. ca. si motu proprio. de præbdis. lib. 6. Quando igitur usus, sup plicat, & instat, ꝙ papa ei concedat gra tiam eo modo, quo petit, & papa in signa tura sua non respondet, Fiat, ut petitur, sed fiat motu proprio, & sic uult conce dere gratiam magis priuilegiatam & pin guiorem, quā ab eo petitur, uidelicet mo tu proprio, est signum, ꝙ noluit concede re ad supplicationem impetrantis, sed ex suo motu proprio: quia concessio unius est exclusio alterius, ut dicit Rota in anti quis, titu. de rescrip. decis. 50. & in anti quioribus decisione 5. Nam ex quo plures sunt motus in principe, dignosci non po test quis sit ille motus, nisi per eius uerba in signatura expressa. Nam si intendit ad preces supplicantis gratiam concedere, & non sponte sua, ille motus detegitur per illa uerba signaturæ, fiat, ut petitur. Sin autem intendit facere gratiam, pro pter meritum impetrantis ex motu me re liberalitatis, & non propter petitio nem impetrantis, tali casu respondit, fiat motu proprio. Nam per huiusmo

di signaturam datur nobis signum, quòd papa propter preces motus non fuit, sed propter meritum petentis. Secundū quæ merita præsumitur, ut dixi, papam gratiā motu proprio concedere uelle, & non ad petitionem suam, ut dicit Bal. in d. l. quod fauore. quod est notandum. Et ideo si im petrans in supplicatione petat à papa sibi gratiam motu proprio concedi, & papa in signatura non responderet, fiat motu proprio: sed, fiat, ut petitur, gratia non censeretur facta motu proprio: licet in supplicatione hoc petatur, sed erit gratia facta ad postulationem: Nunquam igitur gratia dicetur motu pro prio concessa, nisi papa hoc in sua signatura exprimat & concedat. Et ita debent intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et sic hodie practicatur in curia. Iste tamen stylus, & dictum Bald. in d. c. nisi limitatur notabiliter procedere, quando princeps absque petitione partis esset gratiam motu proprio concessurus, Secus, si aliàs non concessisset: quia tali casu gratia censeretur facta ad postulationem, licet papa in signatura dicat motu ꝓprio. Ita nota. declarat illud dictū Baldi Decius in c. cum M. in 13. col. uersi. sed ad de. & in 14. col. uersi. non obstat dictum Salyc. & c. de consti. Pro quo facit gl. in d. l. fi. C. de fruct. & lit. expens. Quod dictum est nouum, & nōn tactum ab aliquo, quē legerim, secundum quod possunt plura dicta in ista materia concordari: sed uereor, ne subsistat: quia illa mens papæ an esset, uel non concessurus, uideri non potest, quia de his quæ in mente hominis cō sistunt, solus Deus est perscrutator. c. 1. ut eccle. bene. Et ideo illa mens principis deprehendi non potest, nisi ex uerbis: quia talis præsumitur mens illius, qualem uerba indicant. ut dicit ter. in l. Labeo. ff. de supellect. leg. quia non præsumitur papa uerbis exprimere, quod mēte nō cōcepe rit, ut dicitur in d. l. Labeo. in fi. & tradit Iaf. in l... §. fi. in 2 col. ff. de uerb. obli.

Et ideo concludo, quòd quando papa in signatura subdicit, Fiat motu proprio, dato quòd nullus nunquam animum habuerit cōcedendi gratiam motu proprio: nihilominus erit uera gratia motu proprio, & in ea habebit locum text. in cap. si motu proprio, & in c. si plurib. de præ ben. lib. 6. cum omnibus aliis de motu proprio loquentibus.

Et prædicta omnia procedunt, quando sumus in claro, quòd gratia motu proprio conceditur. In dubio tamen, quando nescimus, nec apparet, an gratia motu proprio, uel ad postulationem sit concessa, tenendum est, gratiā motu proprio censeri concessam, & sic ex spontanea & libera principis uoluntate, ut tradit Decius in consil. 341. uiso puncto. in 2. colum. Tamen ego etiam multùm dubitarē de isto dicto Decii, ex eo, quia in dubio rescriptum debet interpretari potius iustitiæ quàm gratiosum, & sic magis ad postulationem, quàm motu proprio concessum, ut dicit Gemi. post Ioan. And. & alios in c. si cui nulla. colū. 1. de prēb. lib. 6. ut dixi in titu. de rescrip. eod. lib. numero 16. & in trac. signaturē nu. 8. ubi latiùs scripsi.

QVAESTIO XI.

QVæro, an ista regula de annali, obstet impetranti habenti fortè mandatū de prouidendo ad monasterium monialiū, ad quod solent per electionem & confirmationem assumi?

SOLVTIO. Pro resolutione distinguendi sunt duo casus. Primus, in monasteriis consistorialibus, & in illis ex quo non fit prouisio per uiam impetrationis regula non procedit, ut dicetur in alia, quæst. & dixi in regula de infir. resignant. Aut uerò loquimur in monasteriis non consistorialibus. & puto idem dicendum, ex eo, quia regula loquitur de beneficiis, quæ de sui natura certo modo impetrari solentut innuūt uerba istius reg. ibi (si q̃s impetrauerit.) Secus uerò de beneficiis, quæ sunt electiua, ut monasteria monialium, iuxta c. indemnitatib. de elect. lib. 6. quæ communiter impetrantib. nō conceduntur. Et licet aliquando impetrentur, illud accidentaliter euenit: regulariter tamen per electionem dantur: & iste naturalis modus prouidendi attendi debet, non accidentalis: arg. l. qui habet. ff. de tutel. c. requisisti. de testa. cum concor. ut scribit Iaf. in l. 3. in fina. ff. de offic. assess.

Præ

Prætereà, quia quælibet dispositio in dubio interpretari debet iure ordinario, non extraordinario: uulg.l. Seio. § medico.ff.de annu.leg.cum concord.ut tradũt Moderni Mediolanen.in c.inter cætera.in 3.col. de appel. Cùm igitur ista regula loquatur de beneficiis certo modo impetrãdis, debet intelligi de beneficiis quæ regulariter, & uia ordinaria impetrantur, non autem de illis, quæ extraordinariè conceduntur. Nam propterea, quòd beneficium electiuum semel impetretur, non desinit esse electiuum, nec perdit naturã suam. Sicut non mendicans, propterea ꝙ semel mendicet, non dicitur mendicans, quia non perdit naturam suam: ut dicit Feder.de Senis in consi. 140. Nec doct. dicetur mercator, licet aliquando mercetur, ut probat Alexan.in l.cætera.§. si quis. ff. de leg.1.Bar.in l.1.§.r.ff.de exerci.cũ aliis, de quibus per Fely.in procemio Decretali in uersic. Gregorius colum.fi. Regula igitur ista loquens de beneficio impetrabili, intelligetur de illo, quod regulariter, & de natura sui est tale: sed monasteria non sunt huiusmodi, sed ad ea personæ per electionem assumuntur. Ergo regula loquens in uno, non habebit locum in alio: iuxta capitulo cum in illis.§. illis. de præbend.lib.6.& in capitulo final.eodem titulo, in antiq. Et quamuis uerbum, Beneficii, aptum sit comprehendere maiora beneficia, hoc tamen non habet locum in materia odiosa, nisi exprimatur: ut tradit Abb.in capitulo penult.de uerbo.sign. Et ideo Ioan. Mon. in cap. inquisitores. de hæret.li.6.attestatur se uidisse papã declarasse dispositionem loquentem de dignitatibus, non comprehendere monasteria. Et hoc idem dicit Archi.in cap.2. de præbend.lib. Præsertim, quia regula respectu impetrantium (dato ꝙ indefinitè loquatur) est pœnalis, ut apparet in ea. Quo casu in materia pœnali indefinita loquutio non æquipollet uniuersali: iuxta doctr. Dy.in rubr.de regu.iur.lib.6.l.si seruitus, ff.de seruit. urb. prædio. Nam si papa uoluisset istum text.ad ista monasteria extẽdere, hoc dixisset, saltem ꝑ uerba uniuersalia, prout fecit in regula de triennali, ꝑpter uerbum, Quęcunque. & in regula, de uerisimili, notitia obitus.& in regula, de subrogan dis, & multis aliis. Sequẽda est igitur consuetudo principis, iuxta l. cum uniuersorum. ff. de rer. permut. Et quia ista beneficia electiua habent suam determinationem, ut in d.§.illis. Et sunt speciali mentione digna, & si non exprimantur, non comprehenduntur, ut habetur in cle. i.de præb.tradit notabiliter, & latissimè Fely.in cap.in nostra.in 31.& 32.col.de rescrip. Maximè quando beneficiũ electiuũ, est monasterium, & sic dignitas Abbatialis, quæ requirit maiorem expressionem: adeò quòd non solùm appellatione beneficiorum, sed etiam inferiorum dignitatũ non comprehenduntur, iuxta not.per Archi.in ca.2.de prębend.lib.6.& tenet Old. consi.14.maximè colum. fin. Et facit, qđ dicit Dom.in consil. 131. & pro ista opi. cõferunt omnes rationes, quas ponit Lap. alleg.84.col penul. Ex quib. omnibus concludo, regulam in talibus dignitatibus nõ habere locum, & per consequens non obstare habenti prouisionem, nec etiam impetrationem. Et ita reperio in terminis istam opinionẽ adnotasse Reuerendissimũ cardinalem Sanctorũ Quatuor, seniorẽ, in suis memorialibus.

Ego tamen de ista opinione multum dubito, ex eo, quia ista regula fuit edita in fauorem possessorum, & in odium impetrantium, propterea, quia uexant possessores uiuentes. Et ideo regula in sui procemio tales impetrantes improbos appellat, qui uiuentes possessores insequuntur. Vnde ob eam causam huiusmodi ambitium, & illaudatæ cupiditati modus est hic positus, quem impetrantes, si uoti cõpotes fieri cupiunt, seruare tenentur: alias malè de tali impetrante suspicatur. Quod si pœna istius regulæ regulariter in quocũque beneficio locum habet, & talis impetrans improbus iudicatur: multò magis improbior & ambitiosior iudicabitur is, qui monasterium monialium, natura sui electiuum, impetrare conatur. Quia tunc peccat in duobus, uidelicet, non seruãdo regulam, & quia impetruit monasteriũ, natura sui non impetrable, nec solitum ꝑ impetrationem concedi.

Et ista omnia de plano procedunt, nisi

monasterium iam esset solitum impetrari: quia per hoc uideretur amitti natura sua primæua: argu. c. cum de beneficio. de preben. lib. 6. Sicut uidemus, ꝙ regula procedit in Archidiaconatib. quæ sunt maiora & pstantiora monasteriis, ut dicit Abb. in c. per tuas in uersic. excellentiores. de simo. Et ista opi. facit, ut dicamus regula contra taliter impetrantes locum habere, ne religiosi, & monachi in monasterio residentes, & diuinis inseruientes, per lites certo modo procuratas distrahantur, quod toto tit. ne cler. uel mon. prohibet.

Finaliter, ut tota hæc materia concludatur, distinguendi sunt duo casus. Primus, qñ aliquis de monasterio prouidetur, & tali casu regula non habebit locum, per ea, quæ dicta sunt. Secundus casus est, qñ monasteriū impetratur, tunc obstat regula rationib. supradictis. Et ita per prædictas rationes iste casus modernis temporis in Rota decisus fuit coram D. Nicolao de Aretio in quadam Consentina monasterii, ut tunc D. Io. Bap. de Senis, & Iacobus de Nigris Sacri consistorii aduocati adnotarūt.

QVAESTIO XII.

QVæro, an impetranti beneficium contra capitulum alicuius ecclesię possessorem annalem obstet ista reg.

SOLVTIO. Fuit dubium hoc positū tempore Pauli 2. in Rota. Et tunc quidam A. de Benzis ex ptimariis illorum temporū aduocatus, tenuit regulam isto casu non habere locum. Quod ex eo persuadebat, quia uerba regulæ non poterant in c. possidente uerificari, quæ requirit expressionē nominis, gradus, & nobilitatis possessoris in impetratione faciēda: hęc. n. potius singulares possessores, q̃ capitulū uel collegiū respiciunt. Ergo tali casu regula nō habebit locum: nam quib. uerba legis non conueniūt, neq; ipsa dispositio conuenire uidetur. l. si seruū. §. nō dixit ptor. ff. de aqua quot. & ęsti. Quòd uero nomē, gradus, & nobilitas capituli exprimi nō possint, manifeste apparet: quia capitulū est persona repręsentata l. mortuo. ff. de fideiuss. c. Rom. §. in uniuersitate. cū ibi notatis. de sent. exc. li. 6. In quo nec gradus, aut nobilitas subsistere pōt, nisi forte uelimus singulos de capit. cōsiderari qđ fieri minimè potest, iuxta c. a liberti. 12. q. 2. & §. qui manumittitur. & l. sed si hac l. §. qui manumittitur. cum uulg. ff. de in ius uoc. Esset enim absurdum, quòd in impetratione beneficii tot canonicorū nomina, tot gradus, & singulorū nobilitatē impetrās exprimere teneretur. Quòd etiā si cōmodè talis expressio fieri posset: alia tamen ratio repugnat, cùm alia sit capituli, alia singulorū possessio. Et dato, quòd aliqua particularis persona nomine capituli possideret: illius tamē nomē gradū, aut nobilitatē exprimere nō licet: quia ille non dicitur possidere, q alieno nomine possidet, c. cū uenissent. de re. spo. Procedit ergo regula in terminis suis, quādo cōtra singularē possessorē fit interpretatio. Nec etiam secunda pars regulæ hoc casu potest habere locum, cùm depēdeat a prima, quasi eā in necessariū antecedens præsupponens.

Addo unum aliud, quia satis notū est, ꝙ dispositio simpliciter loquens de personis, nunquā cōprehendit collegium, uel capitulū, nisi expressè dicatur, ut latè per plura iura & rationes probat Rom. de collegio auditorum Rotæ loquens, in consil. 436. incip. quòd indultum, &c. Sed in eo reg. nulla fit mētio de cap. igitur in eo regula non habebit locum.

Sed istis rationibus non obstantibus cōtraria opi. defendi potest istis fundamentis. Primò, quia reg. ista, quæ indistinctè loquitur, nō astringit impetrantem præcisè contra graduatū possessorem impetrare, sed impetrandi licentiam generaliter contra graduatū & non graduatum cōcedit. Si igitur possessor graduatus est, exprimet impetrans gradū, & ea quæ hic dicuntur. Si uerò graduatus nō est, aut in eo possessore cadere gradus, nec nobilitas potest, tali casu regula impetrantem ad ea exprimenda non astringit, sed seruabit alia cōtēta in reg. quæ seruari possunt, in quibus regula procedet, & locū habere poterit. Concludo igitur, ꝙ si in re inanimata & in corporea, seu in corpore repræsentato, qualis est capitulum, fieri prædictarum qualitatum expressio non possit, in eo regula non procedet, quo ad illam particulā: seruabit tamē impetrans regulā in aliis eius partibus substantialibus, propter

quas principaliter fuit edita. Nam & quot annis capitulum possedit, & causam, quare illi ius non competat, exprimere debebit, & omnia quæ in secunda & tertia parte regulæ continentur, ꝙ si non fecerit obstabit ei regula, quę magis in istis aliis requisitis seruari debet, quam in parte illa expressionis gradus & nobilitatis, quæ nihil importat, & quibus communiter derogari solet. Nam ratio regulæ in sui proœmio (ut lites reprimantur) magis respicit res alias, quàm expressionem gradus & nobilitatis, ut de se patet. Et ideo istius secundæ partis, quæ iustificationem & prosecutionem causæ respicit, nunquam aut rarò fit derogatio.

QVAESTIO XIII.

QVæro, nunquid reg. ista procedat contra impetrantem, qui ad effectum, ut contra eum de ista regula recipi non posset ante suam impetrationē, possessorem ipsum ante completum annum a possessione deiici curauit?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ nō, q̃a exceptio istius regulæ datur possessori dũtaxat, & nō oī possessori, sed possessori immediato. Ista omnia probantur in tex. ibi (per annum immediatè precedentē pacificè possessum &c.) & ibi infra (sex mēses possessorem ipsum, &c.) Itaque tota ista regula est fundata in possessione illius, contra quem impetratur. Sed in casu proposito expoliatus ab alio, amittit possessionem. Ergo illi non competit exceptio istius regulæ: quia cui non adaptantur uerba dispositionis, neque competit ipsa dispositio. l. si seruum. ff. de acq. hær.

In contrarium facit, quia fraus & dolus nemini patrocinari debet, ut in c. sedes, & c. ex tenore, de rescri. Sed si iste possessor dolo & fraude impetrantis spoliatus de regula excipere non posset, impetrans ex dolo & malitia sua commodum reportaret, contra tex. in c. cum, qui. de præb. li. 6. ergo, ut in eo puniatur, in quo deliquit, est dicendum hoc casu, possessorem expoliarum in odium impetrantis, reputari ꝓ possessore annali, ad effectum excipiendi de ista regula, cum per eum non steterit quominus integrum annum compleret, nec per impetrantis malitiam factum sit, quominus possideat, iuxta tex. in l. i. §. sed & Aristo. cum conc. ibi positis in gl. ff. q̃ ui aut clam. Et ista omnia a fortiori procedent, quando idem impetrans post impetrationem factam contra possessorem cũ dem spoliaret sua possessione prout contigit in causa Hispa. Scholastriæ, in qua Sebastianus Ponze post impetrationem spoliauit d. Francis. Solis, episcopum Balneoregien. ad effectum, ꝙ episcopus exciperet de regula, prout excepit: Sebastianus spoliator replicaret, episcopo exceptioni regulæ non esse locum, quia episcopus non erat possessor tempore exceptionis regulæ, & ideo isto casu per Rotam conclusum fuit locum esse regulæ: quia per episcopum factum non fuerat, quominus possideret, & ideo pro possessore habitus fuit ad effectum exceptionis regulæ. Et ita post plures informationes in dicta causa Hispalen. decisum fuit hoc dubium die 17. Octobris 1533. coram D. Nicolao Aragona. Et ille punctus decisus fuerat per Rotam præsupposito uero spolio d. Sebastiani, de quo fuit postea latissimè disputatũ, ut dicetur inferius in proxima, & aliis q. Et sic patet responsio ad contraria. Nam sicut pro possessore habetur, qui dolo desiit possidere. l. qui dolo. ff. de reg. iur. Ita & ille qui dolo aduersarii desinit possidere, reputabitur possessor, in damnum & præiudiciũ dolosi, ut est text. & ibi gl. in c. contingit, de dolo & cont. & in l. quamuis ff. de bo. au. iu. po. Itaq; poterũt & verba & mēs istius reg. in tali possessore uerificare.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, an impetrãs impeditus per possessorem annalem, quominus causam impediret infra annum excusetur à pœnis regulæ?

SOLVTIO. Iste ēt casus uētilatus fuit in Rota in præd. causa Hispal. Scholastriæ.

Pro cuius intelligētia in facto p̄mittendũ est, ꝙ d. Franc. de Solis ep̄s Balneoreg. cōmisit causam super d. Scholastria in possessorio, & petitorio contra Sebastianũ Pōze aduersarium, a quo se spoliatum prætendebat uigore cuiusdam Breuis apostolici de d. Scholastria Sebastianus uero contrariũ asserebat, ex eo quia in d. Breui erat illa clausula apposita, uidelicet ꝙ capere posset

possessionem posset sine uitio spolii, &c. uigore dictæ commissionis, eps Sebastianũ infra sex menses ad iudicium euocauit, & sic impleuit unã partẽ istius reg. Deinde Sebastianus cum procederet contra episcopum & seruaret aliquos terminos in petitorio, episcopus petitorium suspẽdit, & contra d. Sebastianum commissionẽ reductoriam Breuis ad ius commune impetrauit, uigore cuius obtinuit primam sententiam contra Sebastianum in spolio, cui purgato spolio Sebastianus paruit, & causam petitori contra episcopum continuauit. Verum, quia propter suspensionem petitorii per episcopum obtentam factum, fuit, quominus Sebastianus super petitorio causam usq; ad sententiam inclusiuè, iuxta formam istius reg. prosequeretur, episcopus contra illum de regula ista excepit. Sebastianus respondebat per ipsum factum non fuisse, quominus impleret requisita istius regulæ, sed suspensio petitorii per episcopum facta in causa fuit, ne ipse causam usque ad sñiam prosequeret.

Dubitatum fuit, quid iuris? Solutio. Super isto puncto Rota conclusit Sebastianũ excusari, & illi regulam non obstare. Non quo ad primam partem, quia ex quo episcopus traxit Sebastianum infra sex menses in iudicium, & sic seruauit primã partem istius regulæ diligentia episcopi Sebastiano prodesse debuit: arg. l. petendæ. C. de temp. in integ. rest. & in notabili casu tradit Bart. in l. in sacris. la 3. in fin. C. de prox. sacr. scrin. lib. 12. Nam talis diligẽtia est communis, & prodest utriq; parti, prout de appellatione dicitur in l. ampliorẽ. C. de appella. & de dilatione in d. l. petendæ. sicut etiam dicitur de commissione uel rescripto per unam partem impetrato, quia efficitur commune inter ipsos litigantes, ut in dec. 2. de dolo & cont. in antiquiorib. tradunt Fel. & Mod. in Rub. de rescri. facit tex. in l. fi. C. de fruct. & lit. expen. & est decis. 7. & 47. & 61. in no. quæ bene in proposito faciunt. Per quæ modò de hoc mense Decemb. 1539. uentilatur in Rota pulchra difficultas corã R. D. Petro Vortio in causa Bonon. fideicõmissi nũquid appellatio cum illa clausula, Quatenus sententia ueniat contra se, iuuet ad uersarium non appellantem? Pro quo uidendũ est per Deciũ, & alios in c. si duob. & in c. oblatæ. de appel. per Philip. Fran. in c. sæpe. col. 7. eo. tit. Et quia causa pendet, nihil amplius dicam. De quo tamẽ adhuc aliquid dicã inferius in alia q. Et ita procedunt quantum ad primam partem reg. Sed ut dicam in alia q. quo ad secundam partem regulæ, idem concluserunt Domini, ista ratione, quia si Sebastianus usque ad sentẽtiam causam super petitorio prosequutus non fuit, hoc impedimentũ causatum fuerat per dominum Episcopum eius aduersarium, qui petitorium suspenderat, & stante suspensione nihil poterat Sebastianus agere. Et quamuis posset dici Sebastiani culpa impedimentum obuenisse, qui episcopum expoliare non debuerat nihilominus spolium processit principis autoritate, qui uoluit in suo Breui Sebastianũ possessionem capere posse, sine uitio spolii, &c. Nec obst. ꝙ Sebastianus cogitare poterat Breue apostolicum ad terminos iuris communis potuisse reduci, prout reductum fuerat, quo casu facta reductione cedere debebat: quia ad hoc responsum fuit, ꝙ Sebastianus ẽt sperare poterat de liberalitate eiusdem principis, qui Breue suum cõfirmare & manutenere posset. Nam litigans non debet diffidere de iure suo, nec de uictoria, usque ad finem litis. ut dicit Bal. in l. fi. in 4. col. C. de edic. di. Adria. tol. Quia in re dubia non tenetur quis cedere, sed potest expectare sententiã, per quam res fiat clara, ut in notabili casu tradit Gemi. in c. 2. in gl. fi. de resc. lib. 6. & ante ipsum Rom. in cons. 329. col. 3. uers. cæterum. Quorum dicta approbauit Rota in causa Leonen. parochialis de Iared, coram d. Nicolao Piccolomineo die 17. Feb. 1533. Vnde sicut eps sperauit reductionẽ Breuis, & obtinuit: ita Sebastianus poterat sperare reualidationem Breuis, attento bono titulo suo. Nam in istis beneficialibus futuri euentus sunt considerandi propter uaria iura, quæ quotidie ex liberalitate Papæ in signatura nascuntur. Et ob eãm causam dicitur in l. quod debetur. ff. de pec. ꝙ dubii sunt euẽtus litis. Potuit igitur Sebastianus sperare ius suũ reddi melius, prout postea apparuit ex detectione nõ iuris, epi

in petitorio, qui non poterat possidere Scholastriam, quæ prius ipso iure per promotionem ad episcopatum, ob non expeditionem literarum retentionis, infra sex menses uacabat, ut cautum erat in Breui promotionis episcopi. Itaque cum in istis beneficialibus nõ possimus nobis crastinũ polliceri, cum quotidie, ut dixi, nascantur iura ex ubertate sedis apostolicæ, non tenebatur Sebastianus ilicò cedere, sed euentũ sententiæ expectare, prout fecit: nam quã primum in possessorio condemnatus fuit Sebastianus, statim possessione cessit. Suspẽsio igitur petitorii in causa fuit, quominus Sebastianus ius suum usque ad sentẽtiã prosequeretur: illud igitur impedimentum debuit eũ excusare quo ad requisita istius regulæ. Nam satis est Sebastianum hoc casu fraude & dolo caruisse, a quibus quælibet causa etiam iniusta & supina excusat, uulg. l. si plagii. ff. de plag. Per quę iura uoluerunt Doct. maximè Io. And. & Anto. in c. dudum, de elect. & in c. non potest. 1. de præb. lib. 6. Vbi notat Dom. & in c. fi. de elect. eo. lib. & Io. And. & Ant. in c. cõstitutus, de app. & in c. de multa. de præb. ꝙ dispensatio q̃uis subreptitia excusat a sequentem secundum curatum, à pœna extrauag. execrabilis. Quod dictum sæpe approbauit Rota, t.pe meo, & de t.porib. suis idẽ attestat do. Gul. aud. in collect. decis. ti. de reg. iur. præsertim, cum prochuiores simus ad absoluendum, q̃ ad condẽnandũ, iuxta l. Artianus, cum uulg. de act. & oblig.

Præterea, pro ista opin. Rotæ facit, quia dum in medio causæ aliqua incidentia discutiuntur, tempus istius reg. currere non debet, ut uoluit Gloss. hic, & Bal. in simili in l. contra maiores, C. de inof. test. qui notabiliter per illum tex. dicit, ꝙ q̃n duo sũt in iudicio, quæ non possunt simul intentari, tunc diligentia, circa unum, prodest alteri remedio, & facit ꝙ non currat tps in eo. Et idem dicit Bal. in l. 1. C. de iur. cal. col. a. versi. ulterius nota. & quod not. Do. in c. cupientes. §. ꝙ si per uiginti, in uer. ui debitur, de elect. li. 6. cum conc. ut notab. scribit Dec. in capitulo pastoralis, in 6. columna, numero 10. de exceptio. Sed in casu nostro ista duo uidelicet, petitoriũ & possessorium simul intentari non poterant, p.p suspensionẽ petitorii, sed diligẽtia tantum facta reperitur ab utraque parte in possessorio. Ergo diligẽtia illa faciet & operabitur, ꝙ tempus istius reg. interim ad decidendum petitorium non currat, & per consequens nõ debet hoc Sebastiano hoc Sebastiano præiudicare, quia per eũ non stetit, ut dicit Dom. in c. 1. §. solet. in 5. notabili. de resti. spol. lib. 6.

Accedat prædictis, quia per istam reg. quædam præscriptio annalis induci uidetur, quo casu ubi præscriptio ex lapsu t.pis consideratur, quodlibet impedimentum etiam iniustum excusat a lapsu termini, ex eo, quia in tali præscriptione solum attenditur agendi potentia, uel impotentia & sic negligentia, non autem delictum. Ita no. dicit Host. in c. 1. uer. item si. de pręscri. Vbi per hoc cõclusit, ꝙ ep̃o hæretico, ex quo est impeditus agere p.p hæresim, non currat præscriptio, per iura quæ allegat in principio illius capituli. & tñ cõstat hæreticũ fuisse impeditũ culpa sui, in cuius facultate erat remouere impedimẽtũ. Ita hic est dicẽdũ, & a fortiori in Sebastiano, qui de facili remouere impedimentũ non poterat propter fauorem, & priuilegium possessorii.

Postremò, prædicta omnia iustificata fuerunt, ex eo, quia possessio ep̃i fuerat infecta p.p decretũ irritans in Breui, promotionis suæ positum. Nam eo ipso, ꝙ non expediuit bullas retentionis infra sex mẽses, inducta fuit uacatio Scholastriæ ipso iure, & intrabat regressus Card. Sanct. quatuor. Ex cuius cessione babuit Sebastianus talis igitur infecta possessio nõ erat consideratione digna, prout in similibus terminis quo ad istã reg. cõsuluit Ioach. de Narnia, olim aduocatus excellẽs ĩ quodã suo cõs. in c. do. Herneus, posito ĩ li. 1. allegatio nũ. fo. 392. in causa Nanetẽ. ecc. S. Nazarii.

Pro contraria uero parte, & sic pro ep̃o fuerunt per Dominos adducta motiua sequentia. Primò, quia ista reg. inducta est in odium impetrãtis, quo casu impetrantis negligentia non attenditur, ex quo p.p non factũ imponit pœnas. Vnde resultat illud, ꝙ ubi impeditus potuit tollere impedimẽtũ, & nõ fecit, sibi imputatur, ut in c. unico, de cust. euch. & tradit Rom. consilio

lio 9. cum conc. ut scribit Fel. in c. cum in ter, col. 10. uersic. utrum excommunicatus, de excep. & in c. ex transmissa, col. 1. de præscrip. Sed Sebastianus potuit tollere, cedendo spolio. Igitur, &c. Nam paria sunt, quę nō fuisse impeditum, uel potuisse impedimentum tollere, c. fi. cum ibi notatis, de elect. qui. n. pōt facere, ut possit, iam uidetur posse. l. qui potest. ff. de reg. iur. cum cōcord. de quibus ibi per Modernos.

Secundò, quia præsupposito ꝙ Sebastiano tempus non curreret, debuit tamen Sebastianus protestari auditor coram ordinario, per ipsum non stetisse, quominus causam super petitorio expediret, iuxta gl. in uerbo, proposita. in c. cupiētes. §. quod si per uiginti. de elect. lib. 6. & sequitur Glossator hic in 4. col. & Ias. in l. properandum §. si autem uterque. C. de iud. & alibi sæpe Fel. Et ita in terminis istius reg. fuit olim dictum in Rota, in causa Salzeburgen. beneficii S. Nicolai, ut patet in consil. Ioachini, tunc aduocati, incip. Vacante, &c. posito inter suas allegationes, uol. 14. fo. 264. alias 60. col. fi. Et ꝓ ista opinione optime facit, quod dicit Rota in no. deci. 102. quę uult ꝙ si appellans, qui habet annum ad prosequēdum appellationem, infra annū committat causam super attentatis, sit appellans, habet uictoriam in attentatis, nec currit sibi tempus, sed excusatur. secus aūt, si succubuit. Et illam decisionem sequitur Philippus Francus in c. ex rōne. in 8. col. de app. Pro qua est expressa autoritas Bald. in auth. ei, qui. circa princ. C. de temp. appel. cum igitur in casu isto Sebastianus in possessorio succubuerit, meritò dicendum est illi cucurrisse tempus regulæ.

Ex istis igitur apparet articulum esse disputabilem, quibus omnibus bene ac diligenter discussis Rota die 17. Oct. 1533. coram eodem domino Nicolao tenuit, conclusit, & firmauit primam opinionem, uidelicet Sebastianum excusandum fore, & in pœnas regulæ non incidisse, Pro qua opinione ultra prædicta faciunt ista quæ sequuntur.

Primò, quia clarum est in iure, impedimentum superueniens non attendi, ut inquit Bal. in l. sicut. C. de præscr. 30. anno. in 1. col. Sed isto casu impedimentum Sebastiano superuenit, igitur non debet attendi.

Secundò, quia quando impedimentum non euenit facto impetrantis, sed extrinsecus contigit, non debet sibi imputari, ut tradunt Doct. in c. quia diuersitatem, de conceß. præben. & ibi Abb. col. fin. Sed in casu isto Sebastianus à principio non præstitit impedimentum, quominus posset super petitorio procedere. Nec breue Sebastiani a principio dedit causam immediatā huic impedimēto. Ergo nō obstat Sebastiano. Suadetur hoc, ratione, quia causa immediata impedimenti, quominus Sebastianus posset petitorio agere, fuit cōmissio episcopi reductoria ad ius commune, & suspensio petitorii facta per eundem episcopum. Quibus licet breue Sebastiani de capiendo possessionem, causam dederit, non tamen immediatam, sed mediatā, quia breue non fuit ordinatum ad hoc, ut prohiberetur prosecutio in petitorio. Quo casu quando culpa non est ordinata ad casum, casus non debet imputari, ut tradunt communiter Doct. in l. 2. ff. si quis caut. & Rom. consi. 6. inci. ꝙ pars. Nam sola negligentia in istis punitur. Vbi igitur non fuit aliquis negligens, non impeditur agere, sublato impedimento, ut tradit Bal. in authe. nisi triennale, circa princip. C. de bon. mat. cum uulg. traditis per Fel. in c. ex trāsmissa. de præscrip.

Tertiò, quia licet de iure ciuili impedito culpa sua currat tempus: tamen hoc non ita procedit de iure canonico, ut dicit Alex. in consi. 58. uiso & perlecto. circa fi. lib. 5. sequitur Ias. in §. rursus. instit. de actioni. allegant tex. in cap. quia diuersitatem, de conceß. præbend. quem ad hoc dicunt singularem. Et hoc sequitur ibi Imol. & Præpos. in cap. 1. in 4. col. quo tempore mil. in usib. feud.

Non obstant, quæ in contrarium adducta fuere. Primò, ꝙ regula ista inducta fuit in odium impetrantis. Nam respondetur hoc esse uerum, quando deprehenderetur in negligentia notabili, nec aliquam haberet excusationis causam, ut hic. Nam tunc pœna regulæ procedit, secus uerò ubi est causa excusationis, ut superius deductum est.

Nec obstat, Sebastianum potuisse tollere impedimentum, quia respondetur non esse uerum, quia pendebat ex uoluntate episcopi aduersarii, qui suspenderat petitorium. Et sic non pendebat ex uoluntate uel potestate Sebastiani. Nec obstat, ꝙ Sebastianus dedit causam, quia respondetur, ꝙ illa causa impetrationis breuis non fuit ordinata ad hoc, quia per illud breue non fuit prosecutio causæ impedita. Nec obstat etiam, ꝙ Sebastianus debebat cedere, quia ut dictum fuit, non reperitur hoc iure expressum. Nam nemo tenetur ius suũ indiscussum relinquere, ut dicit tex. in l. illud in princ. ff. de pet. hær. Vltimò non obstat illud de protestatione, quia respondetur illud procedere, quando impedimentũ prouenit a iudice, secus, si prouenit a parte. Quia tali casu licet protestatio ad cautelam sit utilis, tamen quando impedimentum non obuenit culpa iudicis, protestatio, non est necessaria, ut dicitur in l. cum ipse. de excus. tu. & traditur in c. ex insinuatione, de app. & per Bar. in l. Senatus. ff. de offi. pręsid. Inno. in c. ex ratione, de app. Et ibi hoc late probat Philip. Francus in 4. colum. Et ita debet intelligi, quod dicit Ant. de Butrio in conf. 28. Abb. in c. plerunque, de resc. Et cum prædictis concurrit Pet. de Anch. in d. c. cupientes. & Imol. & Mod. in c. fi. de appel. Et ita in terminis istius regulæ & impedimẽti declarat ille doctus Glossator Prag. sanctio. titulo de pacific. poss. in uer. protestari, col. fi. De qua tamen protestatione in specie dicetur inferius in sua propria quæstione.

Non obstat etiam decisio Rotæ 102. superius allegata: quia loquitur quando idẽ appellans causam commisit super attentatis. Sed in casu nostro Sebastianus impetrans non commisit causam super spolio, sed episcopus. Igitur sumus extra casum. Nam primo casu ipse idem pręstat sibi impedimentum, secus in secundo casu. Vel dicas ꝙ illa decisio non est ita simpliciter uera: sed debet intelligi, secundum ea quæ notat Ias. in l. contra maiores, in fi. C. de inoff. testa. Et ad eam respondet etiam Dec. in c. ex ratione. de app. Stat igitur conclusio firmata per Rotam, quòd prædictum impedimentum excusat a pœnis istius regulæ. Et ita in una Conuersana Archipresbyteratus coram me concludit Rota 27. Februarii, 1534.

QVAESTIO XV.

QVæro, an derogatio regulæ facta in cõmissione directa primo auditori iuuet ipsum impetrantem, quo ad gratiam subrogationis, Vel si neutri, impetratam coram secundo auditore in secunda instantia?

SOLVTIO. Alias tẽpore felicis recordationis Sixti papæ 4. in Rota iste casus discussus fuit, uidelicet Io. Carlin. & Adam impetrarunt beneficium possessum per Io. Erphreum conuentum. Sed Adam, qui erat posterior in data, commisit causam contra dictum Ioannem possessorem annalem cũ derogatione istius regulæ, in totum. Ioan. Erph. possessor dat de iure dicti Io. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Io. Carlini oppugnabatur ab Adam, ex illo capite, quia non fecerat mentionem de ista regula, nec unus, nec alter obtinuit tanquã se inuicem confundentes. Sed Io. Erph. obtinuit in ista prima instantia absolutoriã tantum a qua appellauit Adam. Et lite pẽdente coram secundo auditore moritur Ioan. Carlin. Adam obtinet mandatum de subrogando, directum isti secundo auditori, continens, Si neutri, absque derogatione istius regulæ, ꝙ illi auditori secundæ instantiæ citato Io. Erph. ad dicendum cõtra, præsentauit Ioan. Erph. reus excipit de ista regula contra dictam gratiam, Si neutri. In qua huic regulæ, ut dixi, non fuerat derogatum. Adam replicat sufficere ei in prima commissione primo auditori directa fuisse derogatum. Quæ derogatio sufficere siue uidebatur Io. Erph. replicabat nihil habere commune illud iudicium cum isto; quia derogatio illa non iuuat, quo ad gratiam subrogationis, Et si neutri, impetratam in ista secunda instantia, coram secundo auditore. Dubitatur modò, quis istorum melius, ac uerius dicat. Licet iste casus contigerit, ut dixi, tempore Sixti 4. tamen ignoro quid tũc concluserit Rota. Et ideo ego ex facti serie colligam aliqua motiua, quæ uidebuntur

debuntur magis iuridica, decisionem postea eius sapientioribus relinques.

Quòd autem isti subrogationi & gratiæ, Si neutri, obstet regula, ex eo probatur: quia tempore primæ commissionis impetratæ per Adam, non cogitauit Adã, neque papa concedens de gratia, Si neutri, postea concedenda. Quod apparet, q̃a tempore primæ commissionis Adam impugnabat ius dicti Ioannis Carlini, ex eo capite, quia non fecerat mentione istius regulæ. Ergo tunc non cogitabat, q̃ deberet se subrogari in eo maximè, quia tunc uiuebat Ioan. Carlin. & non poterat de futuris diuinare, ut dixit textu in c. ut nostrum. ut eccle. benefi. Nam solius, & proprii est scire futura Dei. l. quòd quidam. §. quod dicitur. ff. de acquirend. hæred. l. cùm ad præsens. ff. si cer. pet. gl. in l. relegatorum. ff. de pœnis. Ergo ad incogitata animus concedentis non extenditur. l. tres fratres, ff. de pact. l. qui cum tutorib. in fi. ff. de transact. Et consequenter, nec extéditur concessio, quia actus agentis non operatur ultra intentionem eius, uulgata l. non omnis. ff. si cer. peta. & c. si sacerdos. ubi notat Abb. de offic. ordi. Præsertim, cũ signatura cõcessionis poterat habere effectum in eo, quod tunc erat, uidelicet ut admitteretur ad prosecutionem causæ, ac si annus duraret, absque eo, quòd extenderetur ad istam nouam gratiam, iuxta notata per Gul. de Cu. in l. litẽ. § ad litẽ. ff. de procurat. Pro quo optimè facit decis. 19. in cip. fuit dubitatum. in nouis

Infertur igitur ex hoc conclusio firma quòd commissio illa prima non suffragatur, quo ad istam nouam gratiam & multò minus, quo ad diuersam materiã, qualis erat ista. Nam diuersum est, quòd in fauorem Adæ sit derogatum isti regulæ in commissione primæ instantiæ, ut regula non obstante admittatur ad prosecutionem causæ, ac si annus duraret. Et quòd sit derogatum regulæ in fauorem iuris Ioã. Carlini, qui uiuens regulæ non derogauerat. Cùm igitur ista sint diuersis non fit illatio. uulg. l. fi. ff. de calumnia. & l. Papinianus exuli. ff. de minoribus.

Et hoc à fortiori locum habet, q̃a Adã in dicta commissione primę instantię hoc non solùm cogitauit, sed nec petiit, cùm ius Io. Carlini potiùs impugnasset ex isto capite, uidelicet, q̃a reg. non derogauerat. Ergo nec papa uidetur ultra, quàm petierat cõcessisse: argum. capit. inter dilectos. §. cęterùm. de fide instrumentorum. Maximè contra regulam, quæ est ius scriptum, norat Fede. in tracta. permut. quęst. prima. iunct. cap. si Papa. de priuileg.

Præterea, quia impetratio Ioan. Carlini qui non seruauit requisita, non solũ fuit nulla propter dicentem hic positum. sed adeò Ioan. Carlin. inhabilitatus fuerat, q̃ non poterat, si uiueret uenire ad istud ius commissum, etiam per uiam subrogationis, uel gratiæ, Si neutri, ut patet hinc in tex. Et ista inhabilitas non repetitur in gratia subrogationis, Vel si neutri purgata. Cùm igitur hæc de nouo emergant, & nouo auxilio indigeant, concludendum est, gratiam istam non suffragari: quia commissio non extenditur ad nouam gratiam posteà superuenientem, & longo interuallo in alia instantia concessam, quia signatura nihil plus dat, quàm uerba importent: argument. cap. ex tenore. & cap. porrò. de priuilegiis. Et commissio solùm continebat, quòd Adam tantùm admitteretur ad præsentionem causæ, non obstãte regula, cui non derogabat in sua prima impetratione: quę quidem derogatio illi non sufficiebat ad uincendum propter obstaculum iuris dicti Ioannis Carlini. Quod quidem ius licet esset inefficax ad obtinẽdum cõtrà d. Io. Erph. possessorem annalem, propter exceptionem regulæ, quam dictus Ioan. Carlini non obseruauerat: erat tamen efficax ad repellendũ d. Adam posteriorem in data. Itaque dictus Ioan. Carlini erat sicut canis hortorum, q̃ brassicas comedere non potest, nec alios pmittit eas comedere, ad instar l. Fusię Caniniæ. Adã ig. tur in ista secunda instantia non poterat obtinere contra possessorem ex suo iure antiquo nisi ex nouiter impetrato, cui obstat regula, cuius derogatio facta in dicta commissione primæ instãtię, non uidetur extendenda, ut prosit isti nouæ gratiæ subiectæ exceptioni regulæ. c. statutum. de elec. li. 6. Cum unius inclusio sit alterius exclusio: uulg. c. nonne. de præ

 sumpr.

sump. Nā cōmissiones sunt stricti & limitati iuris, ut notatur in cap. 1. & in c. dispendia, & in c. statutum. de resc. lib. 6. Ergo limitatum effectum debent producere. c. si quem. de procur. lib. 6. Nam quantum petitum, tantum concessum, ut notat Fely. in cap. postulasti.

Ex quibus omnibus concludo, derogationem factam in illa commissione primę instantiæ, non suffragari, quo ad istam gratiam, Si neutri.

Vnum tantum prædictis obstat, quia qua ratione dicimus, ꝙ Adam uigore primæ commissionis semel admissum ad prosecutionem causæ, uigore iuris sui posset admitti etiam in secunda & tertia instātia donec esset finita, eadem ratione & quādo fuit subrogatus: quia illud ius acquisitum est effectum unum & idem cum suo: argumento l. hæreditas. ff. de acq. hær. Quia quando iura duorum perueniunt ad unū, iudicantur pro uno, ut habetur in l. singularia. ff. si certum petatur. pro quo facit notabile dictum Bal. in l. 3. §. sed utrum. in prima quęstione. ff. de minoribus. ubi dicit, ꝙ consensus patris præstitus filio agenti in causa principali, uidetur durare etiam in causa executionis: quia sufficit, ꝙ autorizauit in prima causa, siue sit actor, siue reus. quod dictum refert, & sequitur Fel. in cap. edocetti. in 4. colum. uersic. & adde. de rescrip. Sed ego in meo libro non inuenio: magna tamen est autoritas Fely. Et licet sit diuersa instantia, est tamen eadem causa. Et quicquid iuuare poterat eundē Adam in prima instantia, potest iuuare in secunda & tertia, per ea, quę dicta fuerunt superius in quinta quæst. quia sufficit, ꝙ semel quis sit admissus ad prosecutionem causæ, non obstante ista regula. Quia illa admissio debet intelligi usque ad finem causæ, quæ per tres instantias terminatur. Cogitandū tamen est super istis, quia materia est ualde dubia.

QVAESTIO XVI.

QVæro, nunquid impetrans impugnās possessionē annalem, possit postea eam approbare, opponendo de regula cōtra ius tertii?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ nō: quia ex eo, ꝙ quis impugnat, non debet cōmodum reportare, uulg. regula, ex eo. de reg. ius. lib. 6. Tamen, ut perfecta resolutio habeatur, distinguo duos casus. Primus est quando impugno possessionem annalem aduersarii mei, excipientis de regula ista. Et tali casu contra eundem non possum me ex possessione sic impugnata tueri ad effectum, ut sub prætextu dictæ possessionis annalis à me impugnatæ debeam uti exceptione istius regu. & ita procedit tex. cum materia sua in d. c. ex eo. Aut uero impugnaui possessionem aduersarii mei annalem in uno casu. & ille postea possessionem suam ex alio iure tertii defendit, & tunc contra ius tertii ad illius exclusionem potero me ex possessione aduersarii, quam alias impugnaueram, iuuare, quia directè non iuuo me ex possessione aduersarii contra ipsum, sed contra ius tertii ab eo productū. Ita limitat illum tex. in d. c. ex eo dominus Anton. in c. cum olim. in 8. col. uersic. quandoque reprob. de censi.

Sed aduertendum est, quia ista limitatio non ad plenum mihi satisfacit: quia ius tertii hoc casu reputatur istius aduersarii possessoris opponentis de eo. Et exceptio contra illud ius effectualiter tendit cōtra possessorem, non contra tertium, quia nō est in lite. Itaq; illa iuris regula, de qua in d. c. ex eo. adhuc militare uidetur. Et ideo consideranda est alia limitatio, quam tradit Abb. in cap. capitulum in fi. de rescript. quam ibi Fel. latius & clarius exponit, & sequitur, uidelicet, ꝙ ex eo, ꝙ quis impugnat, potest se fundare, pendēte impugnatione, pro qua adhuc pronuntiatum non fuerat, quia cum euentus litis sit dubius, si si non posset se ex materia impugnata iuuare contra aliud ius. posset sequi: ꝙ si in impugnatione succumberet, etiam in isto. secundo iudicio, in quo quis se ex actu impugnato tuetur, grauaretur, quod esset inconueniens, ut latius hoc declarat Rom. in consil. 347. incip. quo ad articulum, &c. in c. dubio. Et ad propositum d. ca. ex eo. plures alias limitationes prosequitur Fely. loco superius allegato, quæ ibi uideri possunt. Sed quicquid sit, prima resolutio D. Anto. mihi magis placet. Pro qua faciunt

ea, quæ dixi in regula de non coll.iu.quæſ. q.14.& optimè declarat Ro.in d.conſ.& il lud conſil.& dictum Abb. tentum fuit in Rota in una Vrbeuetan. archipresbytera tus de menſe Decemb. 1539. coram R. D. Joan.Paulo, dum contra fundantem ſe in alleg. Lap.89. allegabatur illa regula iuris, ꝙ non poterat ſe in ea fundare, ex qua prius impugnauerat titulum prædeceſſo ris: fuit pro reſponſione allegatum dictũ Abb.& Rom.in locis ſuperius allegatis, cũ quibus tranſiuit Rota.

QVAESTIO XVII.

QVæro, dicitur hic (quicunque benefi cium,&c.) quid ſi aliquis impetraret officium alicuius annalis poſſeſſoris, pura ſcriptoris apoſtolici uel aliud ſimile, nun quid obſtet regula?

SOLVTIO. Videtur ꝙ non: quia regu la loquitur de beneficio eccleſiaſtico, qđ ſolet per collationem, ut aliam prouiſio nem dari. Sed officia huiuſmodi dantur ꝑ uenditionem. Ergo in illis nec mens, nec uerba regulæ uerificantur. Nam diſpoſi tio ſimpliciter loquens de beneficiis, non comprehendit officia ſecularia, cuiuſmo di ſunt iſta, ut tradit Decius in l. fi. not.3. C.de pact. Super hoc tamen uidenda ſunt, quæ latius ſuperius dixi in regula de infir. reſignan tib.& in regula de impetran.ben. per obitum famil. Card. & dicam in regu la, de triennali.& alibi ſæpe.

QVAESTIO XVIII.

QVæro, an regula iſta procedat in om nibus beneficiis etiam curatis, an ue rò ſimplicibus?

SOLVTIO. Si proprietatem uerbi be neficii conſideremus, intelligenda erit de ſimplicibus tantum: ut in ca.fin.de præb. Si uero capiamus beneficiũ largo modo & tunc uenient curata ut dicit glo. 1.in c. 1.de reg.iur.li.6. Difficultas igitur eſt, quo modo hic capietur. Dicet fortaſſis aliquis ꝙ ex quo ſumus hic in pœnalibus, uerba ſtricto modo capi debent & ſimpliciter, non autem largo modo.d.c.fi.

Breuiter omiſſis diſputationibus, mihi uidetur, regulam intelligi debere generali ter de quibuſcunque beneficiis, tam ſim plicibus, quàm curatis. Nam ex quo ratio regulę uniformis, eſt utroque caſu, nec poteſt aſſignari rationis diuerſitas, milita bit diſpoſitio iſta pariformiter in omni bus. Et hoc procedit etiam in odioſis, in quib. fit extenſio, ut dicit gl.in c.1.de tēp. ord.li.6.in uer. Italiæ.& glo.in uer. eligat. in clem. 1.de elect.& tradit Iaſ.in l. fi.ff.de in ius uocan. Præſertim, quia iſta diſpoſi tio, quæ lites execratur, concernit utilita tem publicam, ut eſt probatum ſuperius in 1.& 2.quæſt.& fauet poſſeſſoribus. Igi tur capienda eſt interpretatio ampla in fa uorem eorum, quorum commodum regu la iſta reſpicit.ca.odia.de reg. iur. lib.6.& uulg.l.quod fauore. Eſt bene uerum, ꝙ quidam antiqui fuerunt in iſta opinione ꝙ regula iſta tantum haberet locum in ſimplicibus beneficiis: moti præcipuè iſto fundamento, quia quando uerbo benefi cii additur aliqua qualitas, nunquam com prehenditur ſub diſpoſitione de benefi ciis ſimpliciter loquente: ut eſt text. in c. licet canon.& c.ſtatutũ.de elect.lib.6. Sed beneficium curatum habet qualitatem. Ergo non comprehenditur appellatione beneficii. facit cap.cum in illis.de præben. lib. 6. Sed tenendo primam opinionem ad iſtud argum. reſponſum fuit ſuperius in prima, tertia, & quarta q. proœmiali tum regularum, & etiam reſpondebo in quæſtione ſequenti.

QVAESTIO XIX.

QVæro, an habeat locum iſta regula in epiſcopatibus?

SOLVTIO. Iſta difficultas uidetur de cidi ex his, quæ Lud. Rom. ſcribit in conſ. 340. circa primum, in ſecundo dubio. ubi tenet, regulā diſponentē literas quaslibet gratiarum de beneficiis cōceſſas, infra ſex menſes expediri debere, alias eſſe nullas, locũ non habere in gratiis factis de epiſco patu ꝑ excellentiā dignitatis, ut in c. di lectus. de conceſ. præb.& aliis rationibus, ut ibi per eum. Et hoc, quod de epiſcopa tibus dictum eſt, Io. Aloiſius Tuſcanus Me diolanen. quōdam aduocatus inſignis, & poſtea à Sixto 4. eius exigentibus meritis cameræ apoſtolicę factus Auditor, in quo dam ſuo conſ. inc. cōſtat ex actis, redditio in cauſ. Nūburgen. præpoſituræ in 1. uol. extēdit habere locũ in aliis dignitatib. in quibus

quibus expressè uoluit istam regulam nō habere locum. Rationem assignat quia regula est odiosa, exorbitans, & pœnalis. & in tali materia restringibili, & non fauorabili, appellatione beneficiorum non ueniunt dignitates, nisi expressè dicatur, ut patet in cle. t. de sequest. poss. & fruct. ubi papa non fuit contentus loqui de beneficio: sed subiunxit etiam si dignitas, &c. Ad idem cle. t. de caus. poss. & prop. Addo ꝑ ista parte duas rationes. Prima est, quia ex uerbis colligitur mens disponentis: vulg. l. Labeo. de supel. lega. Sed uerba istius regulę, iuncta regula de triennali, arguunt, Papam nolle regulam istam habere locū, nisi in simplicib. ex eo, quia hic dicit (quicunq; beneficium ecclesiasticum, &c. impetrauerit) in reg. uero de triennali dicit (quicunque ecclesiastica beneficia qualiacunque sint, &c.) Et sic ex isto modo loquēdi apparet, ꝙ in reg. de triennali uoluit comprehendere dignitates. In regula uero ista, sola simplicia beneficia: nam alias papa apposuisset hic, sicut ibi uniuersalia uerba, ꝑ quæ comprehendi possent. Apparet ergo, ꝙ istum casum tāquam omissum relinquere uoluit sub dispositione iuris cōmunis: arg. l. commodissimè. ff. de lib. & posth.

Secunda ratio est, quia dignitates ut plurimum per regulas & extraua. sunt reseruatæ, ut patet superius in regulis suis. Et tamen constat, regulam istam in reseruatis locū non habere, ut alia quæstione dicetur. Quia in reseruatis, non est dare possessionem neque detentionem, obstante decreto, iuxta text. in ca. si hi, contra quos. ut lit. pend. lib. 6. Et tenet decis. 5. ut lit. pend. in antiq. & decis. 1. de rest. spol. & decis. 1. ut lit. pend. in antiquio. ubi dicitur ita seruasse Rotam. & Collector ibi dicit se ita pronuntiasse & absq; possessione uel detentione exceptio istius regulæ non procedit: argu. c. fine possessione. de reg. iur. lib. 6.

Posset tamen prædictis non obstant. cōtraria opin. aliquibus rationibus suaderi. Primò. quia ista regula est edita in fauorē possessorum: ergo debet intelligi, prout loquitur generaliter de possessoribus quorūcunq; beneficiorum, nemine excepto: ita ꝙ uerbum, beneficium, hic appositum, fauore possessorum, & odio molestantiū intelligetur largo modo, ut comprehendantur dignitates. Et ista opi. posset hoc medio suaderi: quia clarum est, argumentum ualere de personis ad res, ut patet in l. qui furere. ubi Alb & Bal notant. ff. de sta. ho. & in l. si quis inquilinos. § si ita ff. de leg. i. Sed ista reg. non capit restrictionem personarum possidentium, ut in alia q. est dictū, & patet ex uerbis regulę ibi. quicunq;, &c. Ergo nec capere debet restrictionem respectu rerum, id est beneficiorum: cum fauor, qui datur personis, est respectu beneficiorum. Præterea, quia licet alias in materia stricta & odiosa appellatione beneficii nō ueniāt curata, nec dignitates. fallit tn̄ hoc nisi uerbū beneficii sit prolatū à lege: quia tunc etiam in materia odiosa comprehenduntur curata & dignitates. Ita dicit Fel. in c. postulasti. in 16. col. uer. facit etiam de cisio. &c. de resc. ubi plura ad hoc allegat. Sed in casu nostro uerbum beneficii, profertur a lege. igitur, &c. Et per ista potest etiam responderi ad arg. quorundam antiquorum, positum in præcedenti quęst. qui uolebant istam regulam non procedere in curatis, ex eo, quia qualitas curæ adiecta uerbo, uidebatur mutasse dispositionē simpliciter de beneficio loquentem. d. c. statutum. Quia ad hoc respondet Aret. & Moder. repe. in l. 2. in princ. de uerbor. obli. & Pet. de Aneh. in d. c. statutum. qui uideantur. Et licet episcopatus propter excellētiā dignitatis sub dispositionibus simpliciter loquentibus non comprehendatur, iuxta not. per gl. in c. 2. de præb. lib. 6. Et ibi Io. And. refert, ita Nicolaum 4. declarasse. Et tenet expresse Dom. in c. si ꝑꝑ. in 3. col. de rescr. lib. 6. & Mod. in tract. benefi. in 3. q. 1. partis. Illud procedit quando dispositio est odiosa ecclesiis, quæ aufert electionem Capitulo, quæ illi competit de iure communi, & est ecclesiis multum fauorabilis, ꝑ iudicium plurimorum de meritis, & sufficientia electi perquirentium: quod cessat in Papa, de quo loquitur tex. in d. c. 2. & in c. quia periculosum, de sen exc. li. 6. Secus est in cōstitutione fauorabili: nā quatenus eorum fauorem concernit, dispositio sub illa comprehenditur: arg. eoū quę dicit Bar. in l. item si prẽte, ff. de his, qui sūt sui, ut dicit Pet. de Aneh. in c. i. de re iu. li. 6.

QVAE

QVAESTIO XX.

QVæro, an habeat locum ista regula in administratione perpetua data per testatorem, aut in altaribus, seu oratoriis?

SOLVTIO. Crederem q non, quia ista non sunt beneficia ecclesiastica, de quibus loquitur ista regula: quia illa dicuntur ecclesiastica beneficia, quæ habent signa beneficii ecclesiastici: ista non sunt huiusmodi, quia pro illis dantur certa stipendia annua, ut officientur, & plura teneri possunt nec incompatibilitatem inducũt, nec sub dispositionibus de beneficiis ecclesiasticis loquentibus, comprehenduntur, ut pbat And. Sicul. post alios in clem. gratiæ. colu. pen. & fi. de rescrip. ergo non possunt beneficia propriè appellari. pro quib. faciũt ea, quæ tradit Fely. in c. in nostra. in primo correl. & in c. ex parte. el 2. de rescrip. Si uero altaria de consensu episcopi erigerentur, uel darentur in titulum, tunc, quia in illis concurrit eadem ratio, quæ in beneficiis, per ea quæ scribit Rochus Curtius in tract. iur. pat. in uersic. construxit. in 79. q. in talibus administrationibus, altarib. uel capellis haberet locum regula. Et ita concludit Decius in consil. 210. col. 1.

QVAESTIO XXI.

QVæro, an regula ista habeat locum in impositione pensionis impositæ super beneficio per annum possesso? Exempli gratia. Duo litigant super beneficio à tertio nullum ius habentem per annum detento, & unus ex istis duobus litigãtib. ad ius dicti beneficii pertinebat, resignauit in alterum: imposita pensione certi ualoris, Papa pensionem cõcessit: dubitabatur, nunquid dictæ concessioni pensionis obstet ista regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum, q nõ cum regula loquatur de beneficiis impetratis, & pensio propriè loquendo, non est beneficium ecclesiasticum, ut patet in cap. quis. de præb. lib. 6. & latè Fel. post Abb. in c. ad audientiam. de rescrip. Et dixi in regul. de infir. resig. Vbi igitur beneficium non impetratur, cessat dispositio regulæ. Nam ut dicit Bal. in tit. de pace Const. ubi non est subiectum, corruit correlatiuum. Et hoc adeo uerum est, q licet per contractum matrimonii, uel consecrationem in episcopum, uacet primum beneficium ipso iure, non tamen uacat pensio, quia non est beneficium, ut dicit Card. in cle. 1. in 6. q de sup. neg. præla. Hine est, q habens pẽsionem, non obligatur ad residẽtiam, nec assumere aliquem ordinem sactum, nec ad alia onera, ad quę beneficia obligantur. uidelicet, ad hospitalitatem, onera episcopalia, & procurationem debitam uisitantibus, ut in c. extirpandę. de præben. c. prohibemus. de censi. unde iura prædicta, quæ de beneficiis loquuntur, meritò in pensionibus locum non habent. Sicut etiam titulus de permutatione beneficiorum, non habet locum in permutatione pensionis cum beneficio, inter quæ non habet locũ permutatio, sicut inter beneficia, ut not. Card. de Imol. in d. cle. 1. & tradit latè Pau. Rom. in tract. pensio. q. 7. pariformiter dicendum erit hic, q regula ista de impetratione beneficiorum loquens, non habebit locum in pensionibus.

In contrarium tamen facit tex. in ca. ad audientiam. de rescrip. ubi pensio & beneficium æqui parantur. Et illi etiam competit beneficii diffinitio: nam dicitur beneficium, quasi benefaciens: sed illa etymologia militat in pensione: ergo dicitur beneficium. Suadetur hoc, quia pensio est pars quædam beneficii substantialis: ergo reputatur beneficium, quia idem iuris est de parte, quod de toto, capitul. maioribus. de præbend.

Sed ut omnia ista resoluantur, pensiones dupliciter considerari possunt, uidelicet, quando dantur in titulum, uel in stipẽdium. Primo casu posset habere locum regula, prout dicit Fely. in c. de quarta. in 3. col. de rescr. fuisse iudicatum in Rota super reg. Cancellariæ 24. quæ simpliciter sicut ista de beneficiis loquitur. Et tamen illa reg. procedit in pensione, quæ datur in titulum, quæ impetrari posset. Et ita etiã nouissimis temporibus tenuit Rota 12. Maii. 1536. in vna Placentina pensionis, coram R. P. Domin Marcello episcopo Marsican. Quę uoluit sententiam priuatiuam quorũcunque beneficiorũ, comprehendere tantùm pensiones, quæ dantur in titulum, per superiùs dicta, & per ea quæ tradit Ioan. Baptist. Caccialup. in tract. pensio.

sio.quęst.30.Si uerò non dantur in titulū, sed simpliciter constituuntur super bene fi. iis ecclesiasticis, tali casu iudicantur ut res temporales, adcò, ꝙ illegitimi, & bastardi illas sine dispensatione obtinere poterunt: Vt 20. die huius mensis Maii 1538. tenuit Rota in una alia Cęsaraugustan. portionis, aliàs pensionis coram R. P. D. Petro Vortio episcopo Aquen. pro qua decis. conferunt ea, quæ Curt. tradit in tract. iurispatron. in uerb. competens. in secunda quæstione principali. & quia non reperitur hoc à iure prohibitum. Et pro ista distinct. faciunt ea quæ scribit Old. consil. 81. & Geminia. in c. fi. de pręb. li. 6. & Doct. omnes. d. cle. 1. de suppl. negli. prælar. Cum aliis de quibus per Fely. in c. postulasti in 11. col. de rescrip. quæ addi possunt ad ea, quę dixi in regul. de infirmis resignantibus.

QVAESTIO XXII.

QVæro, an ista regula habeat locum in hospitali?

SOLVTIO. De ista quæstione dixi in regula de infirmis resignantibus, & in aliis regulis. Et dicetur etiam infrà in regula de triennali possessore. Et quia ex ibi dicti. poterit haberi resolutio, quo ad pręsentem regulam, non repetam.

QVAESTIO XXII.

QVæro, nunquid exceptione istius regulæ possit uti detinens beneficium reseruatum?

SOLVTIO. Hæc quæstio pendet modo in Rota, coram me in una Lucen. capellaniæ Sancti Michaelis, & nihil adhuc est decisum. Quamobrē quæstionē istā breuiter pro utraque parte disputabo.

Pro parte negatiua, quòd locum non habeat regula, facit unū. Quia uerba istius regulæ loquuntur simpliciter de beneficiis. Ergo debet ītelligi de beneficiis nō habētibus qualitatem reseruationis: arg. l. quæsitum. §. illud. de leg. 3. & c. statutum. de elect. lib. 6. quia uerba simpliciter prolata, debent intelligi simpliciter non secūdum quid. l. 1. ff. de don. l. fi. C. de his, qui ue. ęta. impet. l. hoc legatum. ff. leg. 3. Accedat prædictis: quia uidemus, ꝙ possidens ex prouisione ordinarii beneficium reseruatum, non facit fructus suos, ut uidetur tenere Specul. & Ioan. And. in ti. de disp. § uidendum restat. in ultimo fol. uersi. sed pone quòd aliquis. & facit decisio Rotæ 4. de rest. spoliat. Inno. & Abb. in ca. cum dilectus. penult. notabili. de iur. patro. in c. dilecto. col. 2. de præbend. Adcò, ꝙ possit condemnari in fructibus, qui percipi potuerunt, ut sentit Rota in antiquis decision. 130. nota, quòd ubi agitur. &c. Ergo non debet iuuari regula, quia aliàs iniiceret laqueum animæ eius, quod esse nō debet. c. de uiduis. 27. q. 1. præsertim quia ista constitutio est iuris canonici, cuius principalis intentio est respicere animarū utilitatem, ut dixi latè in c. 2. de consti. lib. 6. Sed præsupposito, ꝙ talis detentor faceret fructus suos, ut plerique Moder. uoluerunt, ut est Hispanus noster Anto. Burgos in c. ad nostram. in 10. col. de empt. & uend. & Fely. in c. de quarta. de præscrip. Ex alio iste detentor iuuari regula non debet. quia detentio reseruati beneficii non est considerabilis, nec approbata à iure, sed est dannata & punibilis. Hoc probatur, quia ubi aliàs detinens de facto beneficium, si spolietur, uenit restituendus, ut tenet decisio 1. tit. de renunt. in nouis. Iste tamen detentor beneficii reseruati, si spolietur, non agit spolio, prout tenet Rota in decisio. 16. in no. incipi., si contra agentem. Et hodie hoc etiam seruat Rota, ut sæpe uidi per decis. 7. in antiq. incip. nota, ꝙ ubi agitur. & 473. & Egid. decis. 536. in possessorio. & tenet Ant. Corset. in tract. de potestate regia. in 41. limitat. Ergo neque debet adiuuari exceptione istius regulæ. Ratio istarum decisionum esse potest, quia possessio beneficii reseruatio non solum est nulla: sed etiā detentio caret omni adminiculo iuris, ut decisio. 17. in not. & decisi. 5. in antiquis. tit. ut lit. pendent. & eodem titul. in antiq. decisio. 1. sequitur Romab. in consi. 499. in præmissa consultatione. columna final. Et ratio rationis est, quia reseruatio generalis habet uim cōstitutionis & legis, ut dicit Gemni. & Moder. in cap. si à sede. colum. pen. de præbend. lib. 6. & idem Gemin. consi. 30. & omnis constitutio continet decretum irritans. ut notant Modern. in l. non dubium. C. de legibus. Et decretum irritans

(ut

(ut dicere solebat Guliel. de monte Laud. in cle. si Romanus. super uerbo, cum cura. de præb.) est penetrabilius omni gladio ancipiti omnia interiora, & occultissima afficiens, & astringens. Nam est tam malignantis naturæ, ꝙ quicquid inuenit destruit, & in oppositum ducit.

Postremo, pro ista parte faciunt omnes rationes generales, quæ communiter in materia ista pœnali considerati solent, uidelicet, ꝙ cum regula ista sit odiosa, est restringenda. l. qui exceptionem. ff. de cōdi. indeb. Secundò, quia exorbitans à iure cōmuni, cum beneficio ab alio male possessa, passim de iure possint impetrari & conferri. c. in nostris. de concess. præb. & c. licet episcopus, de præben. lib. 6. Tertiò, quia est pœnalis multipliciter, & ideo omni respectu restringenda, iuxta regulas uulgares. c. odia, & c. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. Cum igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reseruato, non habebit locum in eo. Ista sunt in effectu, quæ pro ista opinione adduci possunt, quibus adde consilia duo Io. Aloisii Tuscani olim aduocati doctrinæ singularis, & postea Cameræ apostolicæ auditoris, reddita in causa Colonien. incip. utrum constet. in 7. dubio, in fi. fol. 27. & in alio consil. in causa Nuremburgen. Præpositutæ, fol. 52. in 1. parte consiliorum. Qui per ista ultima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando uerbū beneficium, positum hic in tex. ut ibi late per eum, & dixi superius q. 19.

Contrariam partem, uidelicet, ꝙ regul. ista habeat locum in beneficiis reseruatis, uidentur tenere Moder. in tract. de beneficio. in tertia parte. q. 11. Quorum opin. suadetur, ex eo, quia licet possidens beneficium reseruatum per annum, dicatur detinere: tamen de tali detentione annali in impetratione facienda est mentio: alias gratia est nulla, ut tenet expresse Rota in decis. 783. incip. dic. ꝙ ordinatio papalis. Quid tenendum? Quia casus pendet, non curabo modò hic decisionem ponere, donec uidero quid Rota iudicauerit: quamuis ex his quæ dicit Fely. in c. in nostra, in 36. corr. in 2. col. de rescr. qui in specie ponit istam quæst. posset resolutio sumi. Nā tenet ibi huiusmodi detentorem beneficii generaliter reseruari, ut non posse exceptione istius regulæ propter notorietatem decreti, quod scit, uel scire tenetur detentor. & istam opin. tenet dominus Guli. Cassiodorus in suis decisionibus, tit. de reg. Cancel. decisio. 14. dum examinat illum articulum, an regula ista hæreticū defendat? Nam ibidem in discursu d. quæstio. num. 9. tenet istam opin. sequutus Fely. in dicto cap. in nostra.

QVAESTIO XXIIII.

QVæro, an procedat regula in beneficiis consistorialibus?

SOLVTIO. Audiui Angelum de Cessis quondam famosum aduocatum dicere sic, & etiam in regula de triennali sic obtinuisset. Tamen pro uetitate huius pūcti, uidenda sunt, quæ superius late. dixi in regula de infirmis resignant. Et ut breuiter me expediam, certe non uideo rationem, quare regula ista in illis habeat locū, cum loquatur de impetratione: & beneficia cōsistorialia non impetrantur, sed per promotione papæ, & prouisionem conceduntur: & talis promotio fit per schedulam Itaq; forma illius prouisionis est longè diuersa ab impetrationib. de quib. ista regula loquit. Reliqua dicas, ut in d. reg.

QVAESTIO XXV.

QVæro, utrum Titius possidens per annum pacificè unum beneficium, ut unitum, possit, uti exceptione istius regulæ contra impetrantem dictum beneficiū unitum in titulum, & tāquàm de per se?

SOLVTIO. Dominus Gulielmus hic in quadam decisione incip. utrū obtinēs, dicit, ꝙ sic, quia Rota ita tenuit in vna causa Bono. de sola, corā D. Iacobo Sim. Nā fratres sancti Saluatoris possidētes beneficiū, ut unitū, excluserūt, per istā regulā impetrātes beneficium tanꝙ perpetuū. Et ratio istius decisionis fuit quia impetrans in sua impetratione asserebat, beneficiū esse de per se, nō autem tanquā alteri annexū. Quo casu, ex persona agentis ius metimur. l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. pet. l. edita cum ibi notatis. C. de eden. Ergo obstabat. ei regula. pro qua decis. facit, quod not. Card. in clemen. unica. in 8. q. de seq. poss. & fruct. Et ita transit domin. Gulielm.

Sed

Sed aduertendum est, quia uidetur dominum Guliel. hanc quæstionem non pertinenter adaptare ad istam regulam, ex eo, quia si præsupponitur, actorem impetrasse beneficium tanquàm membrũ de per se alteri non unitũ, tali casu impetrãs non tam uidetur repelli uigore regulæ, quàm exceptione unionis. Quia impetrãs petit beneficium, quod non est, & ita excluditur. Nec, iudicio meo, exceptio istius regulæ adaptari potest, quia regula loquitur de possessore. Et beneficium alteri unitum, quia iam per unionem omnino est extinctum, nõ possidetur: sed illud principale beneficium, cui est facta unio, possidetur, & primum unitum confusum fuit & effectum unum corpus cum illo, cui unitur, adeò, quòd nomen beneficii perdit, ut dicit Rota decis. 10. de reb. eccle. non alic. in antiq. Et ideo uidetur frustratoria ista quæstio. Nisi distinguendo species unionis, ut facit Fely. in ca. in nostra. in 33. correl. de rescript. uelimus pertinentiam. q. sustinere: aliter autem non uideo quid faciat an propositum. Vel ista decisio locum habere potest, quando aliter non cõstaret de unione: & hoc puto magis consentaneum, quia sufficit possessori annali, quo ad exceptionem producendam, & absolutoriam obtinendam probare, quòd possedit per annum pacificè illud beneficium, ut unitum, licet aliter de unione non doceat.

QVAESTIO XXVI.

QVæro, an regula procedat in beneficio commendato?

SOLVTIO. Istam quæstionẽ examinaui in regula de infir. resignantibus. & in regula de idiomate, & in aliis regulis, & plenissimè examinabo in regula de triẽnali. ubi accidit tempore meo de hac q. in specie dubitari in Rota, quę plenissimè discussa fuit: ideo ad ibi dicta ꝓ cõplemẽto dicendorũ recurrendũ erit, ne totiens idẽ repetatur. Interim tamen ne hic illotis, ut dicitur, manibus transeamus, uidetur prima facie dicendum regulam in cõmenda non habere locum ex eo, quia, ut dicũt Docto. in ca. nemo deinceps. de elect. lib. 6. commenda non est titulus, sed quoddã depositum, donec papa aliter disponat. Inde est, quòd commendatarius interim tenetur procurare, ne bona beneficii commendati dissipentur, sed eo modo, ut procurator res domini distribuere solet, dispensentur. Quamobrem commendatarius procurator dicitur, ut in cap. qui plures 21. quæstio 1. Et tradit Alexand. in consi. 96. in 2. col. lib. 4. cum concord. ut ꝑ Pauinum in tracta. de offi. & pot. c. sede uac. fol. 21. Sed ista regula loquitur de beneficio, quod datur in titulum, & certo modo uacare prætenditur, in quo prædicta nõ cõcurrunt. Igitur regula in commẽda locum non habebit.

Breuiter istis non obstan. posset concludi contrarium, ex eo, quia regulariter uidemus, cõmendas nostri temporis ad uitã concedi: & sic iuxta l. 1. ff. pro socio. perpetuæ reputãtur: & ob id titulis ęquiparantur, ut sæpe in Rota tentum est, prout dixi in dictis regulis, pręsertim, quia negati nõ potest, per mortem commendatarii, dari aliquam uacationem, adeò, quòd gratia ad beneficium uacaturum capit beneficiũ uacans per mortem commendatarii, ut cõcludit Mar. Soc. in consil. 32. in 6. col. li. 1. post Ro. in quodam suo cõsilio, qđ ibi allegat. Et ita in terminis Rota in quadam causa iudicasse refert bo. me. Car. Iacobatius, ex ordine nostro, tunc primarius auditor, in quibusdam suis apostillis ad istã regulam manu propria eius scriptis: ubi asserit omnes dominos ita tenuisse. Reliqua, quæ hic desiderantur, in dicta regula de triennali uideas.

QVAESTIO XXVII.

QVæro, an in beneficiis iurispatronatus laicorũ uendicet sibi locũ hæc reg.

SOLVTIO. Recordor hoc dubium motum fuisse in Rota tempore meo in causa Agrigentina prioratus, seu decanatus, coram Reuerend. P. D. Marcello, & nihil tunc fuit decisum. Tamen in illa causa erat unum plus, quàm præsupponatur in q. ista, uidelicet, quia iurispatronatus illius prioratus erat Imperatoris. Itaque fuit positum dubium, nunquid ista regula procederet in iurepatr. Imperatoris? Sed ut dixi, nihil fuit tunc decisum, uel quia causa ex alio capite exitum habuit, uel qa partes concordarunt.

Pro

Pro resolutione igitur istius dubii, considerandi sunt tres casus. Primus est in præsentatione, uidelicet, quando ad beneficiū post annū ab alio possessum quis præsentatur. Et in isto casu ex parte præsentati non requiritur obseruatio istius regulæ. Quia iste textus requirit expressionem hic requisitam in impetratione, quæ in præsentatione patroni non debent, nec solēt seruari. Item quia ista regula loquitur de impetratione, quæ tribuit ius impetranti statim, & ideo in tali debet fieri diligentia, & seruari forma hic requisita, sed præsentatio ante institutionem non tribuit ius de præsenti efficax, ut tradunt omnes in cap. cum Bertoldus. de re iud. & dixi in reg. de non tollen. iu. quæsi. quæst. 1. ideo in præsentatione regula ista nō procedet. Adiuuatur ista opinio ex uulg. dictis, uidelicet, ꝙ ista regula est pœnalis & odiosa, ideo restringenda. c. odia. de reg. iur. li. 6. Quibus accedunt ea omnia fundamenta, quæ latè quidam Moderniores congerunt, in tract. nouo iur. pat. in 22. articu. 6. q. prin. primę partis, est fol. 213. Vbi tenēt regulas Cancellarię loquentes generaliter de beneficiis non habere locum in beneficiis iurispatronatus, considerato respectu istius quæstio.

Secundus est casus, in quo exemplificari potest ista regula uidelicet, in institutione beneficii iur. patr. Exempli gratia: Hodie uacat beneficium iur. patr. & Titius se intrudit, & possidet per annum pacificè. Postea peruenit ad notitiam patroni, ꝙ beneficium uacat, & infra quadrimestre, qđ currit patrono à die notitiæ, ut dicunt Io. And. & Abb. in cap. fi. de iur. patr. & Rochus in tract. iur. patro. in uerss. honorificum. in 27. q. patronus præsentat Ioannē. Ioan. petit institui ab ordinario. Nunquid institutioni obstet regula? Et certe isto casu etiam uidetur, ꝙ non habeat locum regula in institutione, quia ista regula loquitur de impetratione & collatione, quę est libera, respectu conferentis, ut Abb. dicit in cap. autoritate. col. 1. de Institu. Sed institutio non est huiusmodi: quia non potest instituens instituere, quem uelit, sed cogitur præsentatum, si idoneus est, instituere ut dicit Abb. in d. c. autoritate. & in cap. ex frequentibus. de insti. Cùm igitur ista sint diuersa, dispositio loquens in uno, non habebit locum in alio, iuxtà tradita in ca. cū in illis. de præben. lib. 6. Et ita per ista, & alia motiua tenet Decius in consil. 224. regulam de infir. resig. non habere locum in beneficiis iur. patr. Quæ opinio satis mihi placet loquendo in institutione facta cū ordinariis, cum qua concordant omnia motiua adducta per Mode. loco superius allegato.

Tertius casus est in noua prouisione, uel in prouisione simpliciter impetrata à papa. Et hic est maior difficultas propter diuersitatem rationum. Et iste casus modò decisus fuit in Rota in causa Hispalen. capellaniæ S. Catharinæ, coram R. D. Ioan. Mohedano: in quo duo aduocati pro utraque parte latius scripserunt. Et ut res ipsa facilius percipi & intelligi possit, facti series ita se habuit. Quidam impetrauerat simpliciter à papa dictam capellaniam, dicens esse forsan de iure pat. laicorum: Papa gratiam concessit cū clausula, Dummodo accedat consensus patroni. Cuius quidem consensus posteà accessit. cūque impetrans intrusum ad iudicium euocari faceret, intrusus de ista regula opposuit. Fuit igitur dubitatum, nunquid isto casu esset locus regulæ? Pro parte negatiua dicebatur, regulæ non esse locum, quia noua prouisio præsupponit alium titulum præcessisse, nec facit ius purum & simplex de per se subsistens, ut tradit Glossator in regula Cancellariæ 62. in 3. col. infra eod. tenet Rota decis. 24. de conces. præbend. in antiq. & Egid. decis. 116. Regula igitur ista quę loquitur de impetratione, debet intelligi in dubio de simplici, pura, & libera collatione. arg. l. 1. ff. de dona. Nam uerba in dubio, præsertim in materia odiosa & pœnali, cuiusmodi est ista, debent intelligi simpliciter, & purè, non secundum quid: cap. statutum. de elect. lib. 6. Bar. in l. 1. §. hoc interdictū. ff. de fonte. & c. pen. de senten. excom. & l. hoc legatum. ff. de leg. 3. Præsertim, quia regula ista simpliciter loquitur, de beneficiis, & non facit mentionem de iurepatr. igitur non habebit locum in illis, quia dispositio quantumcumque fauorabilis, de

bene

beneficiis loquens non comprehendit beneficia iur. patr. laicorum, nisi expressè di catur: ut tradit Ioan. And. Gemin. & communiter Doct. in cap. 2. per illum text. de præben. lib. 6. Et hoc ideo statutum fuit, ne laici retrahantur à fundationib. ecclesiarum, idem tenet Lap. alleg. 84. & 96 Igitur iste lex. simpliciter loquens de impetrationibus, debet intelligi de puris & simplicibus, non autem de qualificatis, prout sunt beneficia iurispatronatus.

Secundò principaliter pro ista opi. facit quia noua prouisio, est quid accessorium, & dependens à præsentatione: siue igitur præsentatio, uel consensus patroni præcedat, uel sequatur, ut tradunt Mod. de Curte in tracta. iur. patr. in uerb. pro eo, ꝙ de diœcesani consensu. in 4. quæst. & accessorium sequitur naturam sui principalis. Vnde, qua ratione dicimus, præsentationem non comprehendi sub dispositione istius regulæ, per superius dicta: pariter nec noua prouisio ei accessoria, ut in similibus terminis intellexit Rota regulam disponentem commissiones causarum non ualere literis non expeditis, procedere tātū in principali, non accessoria, & opitulatiua, qualis est noua prouisio, quia illa expeditionem non requirit, ut ibi diximus. Præterea, quia regula ista loquitur de prouisionibus & impetrationibus quæ innitūtur gratię: sed impetratio & prouisio, quę fit cum consensu patroni, prout est ista, de qua agitur, innititur iustitiæ, iuxta not. in cap. ex frequentibus. de institu. & regula non habet locum in illa: quia qua ratione si patronatus præsentasset, & papa instituisset, regula locum non haberet, eadem ratione locum habere non debet, quando papa confert cum dicta clausula, Dummodo accedat consensus patroni. quia ex hoc apparet papam nolle libere conferre cum posset, sed uoluit consensum patroni requiri. Itaque talis prouisio æquipollet institutioni, & sapit iustitiam, & non gratiam. Nec obstat, quòd prius papa prouiderit, & posteà consensus accesserit patroni: quia idem est, quòd anteà, uel post consensus patroni accedat, ut dictum est: nam utroque casu prouisio facta censetur institutio.

Istis tamen non obstan. hodie, quæ numeratur 10. Ianuarii. 1439. Rota in dicta causa corā eod. Reuerend. D. Mohedano tenuit contrarium, uidelicet, regulam habere locum in impetratione facta à papa de beneficiis iurispatronatus. Et ratio istius decisionis fuit, qa in dictis beneficiis, ratio proœmii, & uerba istius regulæ militant. Nam regula ista punit desidem impetrantem. quæ uerba in impetrante beneficium iur. patr. uerificantur: & imputetur sibi, qui elegit uiam impetrationis a papa, & regulam non seruauit. Nam licet postea accedat consensus patroni ad confirmādam impetrationem, illud, quod principaliter pars egit, debet considerari, uidelicet, ipsa impetratio, de qua regula loquitur. Nam ea ratione, qua hospitalia, & beneficia patrimonialia, si impetrantur, subiiciūtur regulæ, eodem modo & beneficia iu. patro. Nec obstat, ꝙ laici patroni per hoc distrahantur à fundationibus ecclesiarum. Quod non est uerū, quia per hoc patroni non impediuntur præsentare, licet præsentatus in sua prouisione impetrata a papa teneatur obseruare contenta in ista regula: ita ꝙ patroni non excludantur perpetuò, cum prohibitio istius regulæ sit temporalis, & annalis possessor carens titulo poterit ab alio excludi, contra quem præsentatus obtinere poterit. Et licet interim præsentatus, propter suam negligentiam excludatur, illud non est inductum in odium patroni: nam licet præsentatio uideatur per exclusionē præsentati non habere effectum, hoc tamē non est principale præiudicium patroni, propterea non debet esse in consideratione, iuxta gl. in c. 2. de pact. li. 6. & quæ no. Fel. in c. super eo. de offic. deleg. Et ꝑ hoc respondetur ad doctrina Doct. in d. c. 2. de præb lib. 6. cum aliis, ꝙ ideo ibi non comprehenduntur beneficia iur. patr. laicorū, quia principaliter prohiberentur præsentare: & sic inferretur illis præiudiciū principaliter, & non secundariò: quo casu illud fieri non debet, propter prædictam rationem, ne abstrahantur a fundationib. Sed in casu nostro patroni principaliter non prohibentur præsentare, & si in aliquo prędicatur illis, præiudiciū illud,

ut dixi, est secundarium, quod attendi nō debet, iuxta latè tradita superius in regula de non tol. iur. quæsi. q. 3. per Mod. & in l. si quis nec causam. ff. si cer. pet. Et hac ratione uidemus, ꝙ extrauagās, Execrabilis, locum habet in beneficiis iurispat. laicorū ut ibi tenet Io. Fra. Pauinus quondam Rotæ Auditor. Et ratio est, quia per hoc patroni non prohibentur præsentare, quia pœna illius extrau. sicut istius regulæ habet locum, postquam patronus præsentauit. & sic functus est officio suo. Vnde si ex post præsentatus, propter suam negligentiā uel dolum excludatur, illud non debet considerari, quia non est inductum in odiū patronorum: arg. l. 1. ff. de in lit. iur. Nec obstat, ꝙ regula non uidetur habere locum in impetrationibus, quæ conceduntur per uiam iustitiæ, quia illud est uerū, qñ impetratiōes sunt meræ iustitiæ, secus si sunt mistæ. Nam tali casu regula illas cōprehendit, ut lites exquirentes per huiusmodi impetrationes reprimātur. hinc est, ꝙ si fiat renuntiatio in fauorem Titii, clarum est, ꝙ prouisio quæ Titio à papa fieri debet, est per uiam iustitię, ex eo, quia renuntians aliter non esset renuntiaturus, nisi in fauorem Titii: & est iustum ꝙ papa Titio conferat beneficium. Et tñ in tali prouisione habet locum ista regula, ut inferius dicetur in alia q. Adeò, ꝙ si resignatarius in sua prouisione non faceret mentionem regulæ, excluderetur eius exceptione. Et per hoc respondetur ad consilium Decii 214. ꝙ non faciat ad propositum, ex eo, quia termini sunt diuersi. Nā si illa regula de infirm. resignantibus, haberet locum in beneficio iurispatron. generaliter excluderentur à præsentatione, cū uacatio per renuntiationem propter quam patroni præsentare possent uel consentire, in illa regula annulletur, & inducitur noua, & ficta uacatio per obitum, propter quam patroni pręsentare non possunt, sed prouisio pertinet ad papā, ut ibi dixi. q. 5. & in summa longa est differentia inter casum nostrum, & illam regulam, prout ex motiuis Decii in d. cons. satis colligi pōt Et in hoc stylus Cancellariæ plurimum ualet, qui declarat mentē principis. Nam solet cancellaria etiam in prouisionib. beneficiorum iurispat. in literis narrare istam regulam: quod nō faceret, si teneret regulam talia beneficia non comprehendere. Et ista opin. certè ex hoc iustior uidetur, quia per eam lites calumniosæ, quæ per huiusmodi impetrationes beneficiorū uiuentium fomentantur, tolluntur. & hoc respectu regula ista fauorabilis dici pōt, per ea quę dixi in princ. istius regulę. Et finaliter ad hoc uidetur notabile cons. Ro. in consil. 465. incip. in re pręsenti, &c. ubi uoluit, collationem factam de beneficiis iurispatr. esse subreptitiam, si non fecerit mentionem de colorata alterius possessione. Et pariter uoluit præsentationem patronorum esse nullam, non facta mentione de detentione tertii, qui ueniebat priuandus, ut ibi per Rom. quem sequitur Felyn. in c. nostra in 36. correla. de rescript.

QVAESTIO XXVIII.

QVæro, an regula habeat locum in impetratione gratiæ, Si neutri?

SOLVTIO. Ista quæstio in Rota uentilata fuit tempore Nicolai 5. per episcopūm Spoletanum locumtenentem, & tēpore Sixti papæ 4. ut inuenio in memoriabus illorum temporum. Non tamen ibi dicitur quid fuerit decisum. Et ideo, ut ueritas clarius elucescat, motiua pro utraq; parte ponam. Pro quorum comprobatione conferre poterunt omnia argumenta, quæ in similib. quæst. scripsi in regula, De nō iudicādo literis non expeditis. & ea, quæ dixi in quæst. prox. præcedenti, in ultimo membro. & dicam in regula de ualore exprimēdo. Et ꝙ regula locum habeat, adducit pñt rōnes sequētes. Prima, quia regula generaliter loquit̃ de qualibet impetratione beneficii, nec distinguit siue per uiā, Si neutri, siue alias fiat impetratio. Ergo nec nos distinguere debemus c. solitæ. de maio. & obe. pſertim, qa uerba regulæ, ibi, (quod uacare ptēdit) adaptant̃ gratiæ, Si neutri. vulgata. l. 4. §. quoties. de da. inf. Præterea, quia gratia, Si neutri, cū sit noua gratia, debet continere oēs illas expressiones, q̄ debēt de iure fieri in aliis gratiis bñficialib. ac si de nouo impetraretur, alias uitiat̃, ut tenet Rota in dec. 239. idem ꝙ

impetrans gratiam,Si neutri.in nouis. Et Rom.in cons.322.Sequitur Fel.in c. in no stra,in 1 §.corre.de rescr. Sed certum est, in aliis impetrationibus requiri obseruationem istius reg. Ergo idem dicendum erit in gratia,Si neutri. Præterea, ratio in procemio istius regulæ expressa,cum sit finalis,iuxta l.finalem.ff.de hære. insti. uendicat sibi locum in gratia.Si neutri. Ista sunt,quæ sine fuco,sed succinctè, & breuiter adduci possunt pro ista parte.

In contrarium,ꝙ regula non habeat locum in gratia,Si neutri,faciunt uerba posita in fine istius regulæ, dum dicit. Nec ullus alius uocationis modus etiam per literas, Si neutri, &c. suffragetur impetranti,&c. Nam ista uerba innuunt, ꝙ regula in principio loquitur de primæuis impetrationib.simplicib.non de istis accessoriis & conditionatis. Quia uerba simpliciter prolata debent intelligi de actu puro, & simplici,non conditionali, ut dicit tex. in l.1.ff.de dona.cum similibus. Ergo ubi aliquis,qui non impetrasset primæuam gratiam,haberet gratiam,Si neutri,non cogeretur seruare regulam.

Prætereà,quia gratia,Si neutri, non impetratur,nisi lite pendente,ut patet in decisione 320.in nouis,& meliùs 270. Ergo si est lis, beneficium non est pacificè possessum,& per consequens regula ista non suffragabitur.

Sed tenendo primam partem,ad istas rationes posset responderi. Primò ad illa uerba hic in regula posita(neque ullus uacationis modus, &c.) ꝙ illa uerba sint apposita in odium impetrantium, & ad maiorem eorum exclusionem. Ergo non debemus illa detorquere, & interpretari ad sensum contrarium,uidelicet,ut fauorem inducant,& restrictionem regulæ, argu.l. quod fauore.C.de legib. & l. legata inutiliter,de leg. 1. Nam aliter interpretando regulam, implicaret contradictionem, & seruiret nobis de uento. Mens igitur illorum uerborum finalium istius regulæ est, secundum quod a multis intelligitur, ut præsupponat,principium regulæ loqui in quacunque impetratione, siue illa sit gratia simplex,siue gratia,Si neutri:uel perinde ualere,dummodo illa sit prima gratia. Itaque facta una impetratione ex supradictis impetrans certo modo tenetur in illa satisfacere regulę:aliàs illa prima impetratione nulla existente ob non obseruationem regulæ,non posset se ex alia iuuare. Et hoc sonant illa uerba (nec alius quàm præmissæ uacationis modus) illa enim dictio,Præmissæ,non est demonstratiuæ impetrationis ad oculum, cum in regula nullus uacationis modus sit expressus, sed demonstratiuus ad sensum gratiarum, quas contingeret de huiusmodi beneficiis impetrari.Et ista uidetur mens regulæ,quam se qui debemus.cap.intelligentia,de uerb. signific.& vulg.l.scire.ff.de leg.Præsertim,cũ etiam seruiamus uerbis:arg.l. ille aut ille. §.cum in uerbis,de leg.3. ut fugiamus absurda,iuxta notata in cap.dudum,de præbend.lib.6.

Sed ulterius circa expositionem istorũ uerborum uidenda sunt ea, quæ scribam inferius in 79.q.cum duab.seq. Et ꝙ ista regula in dicta gratia, Si neutri,locum habeat,suadet generalitas procemii istius regul.(ut improbi lites, &c.) Quæ ita habet locum in gratia,Si neutri,sicut in principa lib. prouisionib. & illa ratio procemii est hic expressa iuxta notata per Bal.in §. quibus in prima constitutione C. & in secunda cõstitutione,in principio. Et ideo quicquid sub ea comprehenderetur, dicitur etiã sub regula comprehensum, uirtute cõprehensiua,non extensiua, iuxta notata in c. postquam,de elect.lib.6. & in l. prætoris, in princ.ff.de oper.no.nun. & in l.non possunt,de legib.cum similib. Et quia illa indefinita locutio illorum uerborum(siquis impetrauerit,&c.)posita ĩ principio istius regulæ,perinde stat,ac si omnem modum impetrandi inclusisset,iuxta notata in c.ut circa,de elect.lib.6. & in l.si plures,de leg. 3.& in l.uxori meæ,de usufr.leg.cum similibus.Nec obstat,ꝙ gratia, Si neutri, impetratur eo tempore, quo annalis possessor non est pacificus,& sic lite pendente:quia respondetur hic præsupponi possessorem iam fuisse annalem, quando lis illi mouetur,ut patet hic in tex.ibi tunc per annum immediate præcedentem,&c. alias regula non procederet. Et alia annalis possessio præcedens obstat etiam gratiæ, Si neutri impe

impetratæ,lite pendente. Itaque contrarium in nihilum resoluitur.

Teneri igitur potest ista conclusio pro firma, uidelicet, regulam procedere in gratia, Si neutri. Quam opinionem tenuit, & approbauit Rota tempore Sixti in una Brixien. præbendæ, coram D. Ioan. Cæsarino, tunc auditore, pendente. Nam tunc fuerat dubitatum, nunquid gratiæ, Si neutri, de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio, obstaret regula. Et fuit dictum, ꝙ sic, propter identitatem rationis, & ea, quæ dicta sunt. Pro quo uide quę dixi q.15.& dicam q.42.53.& 79.

Vt tamen ista conclusio resoluatur, est aduertendum, ꝙ nouissime q. ista fuit in Rota proposita, in qua ita distinguebatur: ꝙ aut prima gratia est nulla, propter non obseruatam regulam. Et isto casu, ne delinquens sit melioris conditionis, quàm prudens, in eius pœnā erit dicendum, gratiā, Si neutri, sibi non suffragari, nisi in ea requisita regulæ seruentur, & ita procedunt omnia quinque fundamenta, quæ ad regulam de non acceptando literis non expeditis, facit Gem. in cons. 128. quæ hic applicari poterunt. Et ita in simili conclusit Rota in una S. Andriæ uicariæ, de mense Iunio 1539. corā R.P.D. Marcello episcopo Marsicano: dum uoluit, ꝙ reg. Clementis, disponens, ꝙ in supplicationibus, seu concessionibus gratiarum de beneficiis tunc uacantibus, de mense, in quo uacarent dispositiue mentio fiat, alioquin gratię sint nullius momenti, &c. Nam uoluit habere d. regula locum in nouis prouisionibus, quæ sunt concessiones: & hoc, quia uerba regulæ adaptantur nouis prouisionibus. ergo mēs papę talis esse ꝓsumitur, qualē uerba denotant, uulg. l. Labeo. de supellect. leg. plura tamen pro & contra, super hoc aduocati scripserunt, quæ non refero, ut uidendum est in informationibus eorum. Aut uerò gratia fuit nulla ex alio capite, quàm propter regulam nō seruatam, forte quia errauit in expressione uacationis, & tunc erit concludendum, gratiam, Si neutri, ualere, regula non obseruata. Ratio fuit, quia hoc casu reg. ista, quæ de impetratione loquitur, debet de prima & principali intelligi, non de secundaria & accessoria: arg. l. si quis nec causam, ff. si cer. pet. Et quia uerba simpliciter prolata, intelliguntur de primo actu, non de secundo, uulg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de uer. sig. prout Domini regulam de publicandis resig. intellexerūt ut ibi dixi. Et ita in terminis istius quæstionis conclusit, & iudicauit Rota die 18. Ian. 1538. in una Rom. parochialis S. Pauli & Cæsarei, coram d. Raynaldo Petrutio, pro d. Eurialo de Syluestris contra Felicem de Caualleriis.

QVAESTIO XXIX.

QVæro, an ista regula obstet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla, ex eo, quia non fecerat mentionem de ista regula?

SOLVTIO. Super isto puncto, qui ante direptionē urbis uentilabatur in Rota, ego consului pro episcopo Iustinopolitano in causa beneficiorum Bergomen. & Brixie. Et tunc fiebant aliqua motiua pro inualiditate reformationis, ex eo capite: quia si principale non ualuit, nec reformatio tanquam accessorium, quod sequitur naturam sui principalis, iuxta notata in lege, non dubiū. C. de leg. cum uulg. de quibus per Rom. in cons. 246. & Ias. in l. sub prætextu, la 1. in fi. C. de transa.

Quibus, & istis similibus motiuis non obstantibus, ego consului contrarium. In qua opinione nunc eo libentius persisto, quia tunc fuit illa opinio a Rota recepta & approbata. Et inter plura, quæ in dicto consilio scripsi, quæ breuitatis causa omittentur, fuit hoc principale motiuum: quia licet principalis gratia fuerit nulla, reformatio tamen tendit ad hoc, ut det illi spiritum uitæ, & quod in illa omissum fuerat per istam suppleatur. iuxta decisio. in antiquis. 180. Nam relatum est in referente cū suis qualitatibus, ut tradunt Mod. in l. certū. ff. si cer. pet. maximè cùm constet de mēte concedentis. Nam ex noua causa potest quis redire ad ius amissum, ut dicit tex. in c. cum inter, de renunt. cum conc. ut per Ro. in cons. 163. & Ang. in cons. 52. do. Gilius. col. 2. & Cor. cons. 305. lib. 4. & Capra cons. 12. Et in summa pro decis. est glo. per quam moti fuerunt Domini in c. si Apostolicę,

stolicæ,in gl.pen.de præb.lib.6. Quã post Roma.in consilio 283.in princ.cani sequitur,& tenet Fel.in c.in nostra.in 16.corre. de rescrip. Faciunt ea,quæ scribit Bald. in cons.369.in primis sciendum.lib.1. Quæ omnia cum uerificentur in dicta reformatione,non est dubium eam ualere,non obstante regula,cui in ea fuerat derogatum. Et ad illud, quod dicebatur, ꝙ accessoriũ debet sequi naturam sui principalis,est uerum,quãdo est eadem ratio: secus,si diuersa,ut hic,& tradit Perus. in d. regula accessorium,de reg.iur.lib.6.&reassumit Alex. in cons.4.col.3.uol.1. Plura alia fuerunt deducta,quæ breuitati studens omitto.

QVAESTIO XXX.

QVæro ibi,nomen ,gradum ac nobilitatem,&c. an expressio nominis possessoris in impetratione sit de forma substantiali:an uerò sufficiat,nominis expressionem fieri per æquipollens?

SOLVTIO. Tenendo , ꝙ regula ista inducat formam in casibus hic expressis, uidetur dicendum hic,ut conclusum fuit superius in 6.quæstione, formalem nominis expressionem requiri,non æquipollẽs, ut est tex.in l.hac consultissima.ibi , nomina hæredum,& dignitates singulorũ, &c. C.qui test.fac.pos. Tenet Alb.in rub. de testam. Ex quo quidem textu d.l. hac consultissima.putabat R.P.D.Iac.Simonet. olim auditor Rotæ,& postea cardinalis summę scientiæ & eruditionis, sumpta fuisse uerba regulæ nostræ. Est igitur ibi text. ꝙ quãdo expressio nominis requiritur pro forma,non potest per æquipollens impleri. Et hoc tenet Alex.in cons.96.col.fi. lib. 4. Pro qua opinione adducit Ias.decem decisiones,seu rationes notabiles in l.1.in 3.colum.uer.tene regulam affirmatiuam.ff.de lib.& posthu. quas breuitatis causa non tefero. Facit etiam,quia iste tex.adeò uoluit esse certam & indubitatam personam possessoris, ꝙ non fuit contentus sola nominis expressione, nisi gradum & nobilitatẽ eiusdem exprimeret impetrans. Quod putat esse multum necessarium Bart. in l. de monstratio falsa.in 7. q. ff.de condi. & de monst.& in l.libellorum,in prin.col.fi. ff. de acc. Præsertim,quia uerba istius regulę sunt præcisa,& geminata . Dicit enim ꝙ impetrans nomen ipsius possessoris exprimere debeat,& teneatur,&c. Sed ubi ponuntur uerba geminata præcepti , non dicitur satisfactum præcepto,quando fit expressio per æquipollens , ut statim dicetur .Igitur,&c.

Contrariam opinionem tenuit Gloss.in regula, de impetrãtibus beneficia per obitum familiarium cardinalium.ubi uoluit, ꝙ licet tex.ibi , sicut hic , requirat pro forma impetratione expressionem nominis & tituli cardinalis : tamen si hoc fiat per æquipollens eo modo, ut certa reddatur persona de qua loquitur, satisfactum erit formæ datæ in illa regula.Quia nihil interest,quid ex æquipollentibus fiat. Pro qua opinione faciunt plura motiua,quæ cumulant Alex.& Ias.in d.l.hac consultissima.& in l.1.ff.de lib.& posth. Vbi Aretinus more suo notabiliter loquitur. Quorum rationes ibidem uideantur.quia moris mei nõ est transcribere dicta aliorum de charta in papyrum.Sed sufficiet eos tantum allegare,qui plura scripserunt,ut docet Fel.in c. Rodulphus,in 14.col.uers.hortus autem , de resc.

Quid dicendum ? Certè inter tot disputationes doctorum , mihi proculdubio prima opinio quo ad propositum tex.nostri uidetur uerior , Nã licet uerũ sit, ꝙ expressio nominis requisita a lege,uel statuto,in rescriptis, possit fieri per æquipollens eo modo,ut intelligatur,ut tradit Dom.&cæteri in c.2.super.gl.quorum de refer.lib.6. cum pluribus aliis concor.ut scribit Alc.& posteriores in d. l. i. & in l. hac consultissima . Tamen istam conclusionem limitant ibi Doct.omnes,nisi in lege,uel statuto sit decretum irritans . Nam tali casu expressio requiritur in forma specifica , præsertim quando præceptum est geminatũ. Sed in ista reg.ponitur decretum irritãs, & pceptũ geminatũ: in qua nõ solũ papa annullat rescriptũ, siue gratiã, si talis exp̃ssio nõ fiat,sed & addit alias pœnas hic expressas.Igitur cõcludendũ est , requiri specificã & indiuiduã noĩs exp̃ssionẽ.De quo tñ in seq.q.aliqd ulterius dicemus. Et pro ista opin.stringit nouũ, quod est bene considerau

fiderandum. Quia si dicimus nomini expressionem per æquipollens exprimendi hic sufficere, sequeretur magnum absurdum, q reg ista saltem in ea parte, quæ talem nominis expressionem requirit, frustratoria, & uacua penitus esset. Quod ita probatur: quia quando illud, quod de iure cõmuni statutum fuit, quod forte posset per æquipollens adimpleri, postea per constitutionem particularem uel generalem specialiter est repetitum, tunc nũquã talis solennitas uel expressio, uel æquipollens fieri, uel impleri potest, ut cõstitutio, quæ postea additur, non sit frustratoria, sed aliquid ultra ius commune operetur. Ista fuit not. doct. Bar. qui in hoc communiter approbatur in l.3.§.si rem, ff. de leg. 3. Ubi uoluit, q licet de iure communi caueatur, q uictus uictori condemnetur in expensis, nisi habuerit iustam causam litigandi. Si tamen illud idem postea per aliquod statutum disponatur, uidelicet, q uictus uictori condemnetur in expensis, ut statutum aliquid ultra ius commune operetur, intelligetur includi casus, in quo qs habuerat iustam litigandi causam, ut uidelicet non excusetur talis iustam litigandi causam habens, sed condemnetur in expẽsis ut illud statutum nõ sit penitus frustratorium, sed aliquid operetur. Ita tenet ibi Bar. quem plures ubique sequuntur, quos latissime enarraui in Commentariis meis c.1. de consti. lib. 6. super gl. in uerbo, facti. Per quæ dicta alias Rota in una Gebennen. de benigno pulcherrimam decisionem fecit, quam refero in d.c.1.num.145.circa fi. multa enim contra ius strictum (ut actus aliquid operetur) inducta sunt, quæ alias non concederentur, ut tradunt Moder. in c.1. de rescr. Cum igitur in casu nostro regula ista disponat nomen possessoris in rescripto exprimi debere, quod prius de iure communi statutum fuerat, in c.fi. de rescrip. & in iuribus superius allegatis, posito q de iure communi talis expressio per æquipollens fieri possit. Nihilominus ne ista regula, quæ hoc idem quod ius commune disponit, frustratoria censeatur, est dicendum, expressionem nominis in casu nostro, in forma specifica fieri debere, nõ per æquipollens.

Est bene uerum, q circa regulam de impetrantibus beneficia per obitum familiaris Cardinalium, quæ requirit similem expressionem nominis, Domini mei auditores (ut audio) tenuerunt expressionem illã nominis & tituli per æquipollens fieri posse, ut dicit ibi Glossator: sed hoc nõ refert cum ille casus ab isto sit longe diuersus? Rationem diuersitatis forte ibi ponam, licet pro nunc istæ contrariæ decisiones cõcordari possent ex dictis Abb. in c.qnanto in ultimo notabili, de his quæ fi. a prælat. Posset etiam dici in dicta regula familiarium cardinalis illud de expressione nominis, statutum fuisse in cõsequentiam fauoris, & non principaliter, prout in l. cum ex oratione. ff. de excus. tut. Quo casu in formalibus inductis in consequentiam, alterius finis expressio, & complementum per æquipollens fieri potest, ut est tex. notabilis in l.1.§.fi. ff. de uerb. oblig. quem ibi ad hoc notat doctissimus Moder. Lancellotus Galiaula in secundo notabili, & Moder. sequuntur. Nam in istis sufficit seruare finẽ, ad quem ipsa dispositio tẽdit licet forma non seruetur, ut est tex. in c.quoniam contra, ubi Abb. & Modern. notant, de proba. Sed in casu istius regulæ alia, & diuersa ratio concurrit, ut dicere debeamus nominis expressionem formaliter requiri, uidelicet, in odium ipsius impetrantis, in cuius detestationem, & possessoris fauorem inducta fuit hæc solennitas expressionis nominis. cui impetrans renũtiare non potest, cum sit (ut dixi) hęc forma in fauorem possessoris inducta, & ideo iuri alterius ex causa mea acquisito renuntiare nõ possum, ut in l.cũ à socero. & ibi no. Bal. C. de iur. do. Et hoc est, quod in proposito dixit Io. An. à quo sumi põt decisio istius q. in c.2. de resc. in nouella. sup gl. in uers. eo gnomina. Ubi post alios per eũ ibi alleg. dicit hanc formã, uidelicet, q in rescripto reorum noĩa exprimerentur, nec sufficere per circumlocutionem & æquipollentiã expressionem fieri, inductũ fuisse in odiũ impetrantiũ. Pro quo faciunt ea, q tradit Ias. in l.1. in 14. col. ff. de uulg. & pup. post do. Ant. & Imo. in c.le. const. per illum tex. de elect. Et qđ dictũ est, nomẽ possessoris in rescripto exprimi debere, itelligẽdũ est,

de nomine proprio. Et licet nominis appellatione non solum nomen proprium, sed etiam appellatiuum & singulare comprehendatur, ut tradit And. Sic. in ca. quoniam Abb. in 4. notabili. de offic. delegat. nihilominus in dubio in dispositionibus pœnalibus, qualis est ista, nominis appellatio, de proprio, non de appellatiuo nomine intelligi debet, ut est tex. in l. seruus hæreditarius, iuncta gl. ff. de stipulatione seruorum, & gl. in cle. 1. in uerbo, nominatim. de uita & hone. cle. Ratio prædictorũ esse potest, quia nomen proprium significat unum corpus, uel ens, seu aliquod indiuiduum, ut Petrus, & similes: sed nomẽ appellatiuum significat plura, ut species, uel genus: ut homo, uel animal. Quod declarat And. Sic. in dicto cap. quoniam. Et quia in rescriptis, quod certius est, debet exprimi, ut in c. ad hæc, & in c. fi. de rescri. Meritò expressio nominis in ista regula tãtum de proprio fieri debet, tanquam de certiori, non de appellatiuo, & ita hodie de stylo practicatur, ut dicit Ioan. And. ubi supra. Quid autem sit nomen singulare, & qn eius expressio sufficiat late scribit And. Sic. in d. c. quoniam, in 4. & 5. notabilibus. Vbi sumpta occasione nominis singularis plura de nomine & proprietate Phœnicis extra propositum congerit, ut ibi per eum.

Et ista omnia de plano procedunt in rescriptis, & gratiis beneficialibus, de quibus loquitur ista regula. Sed in aliis materiis & contractibus, an debeant exprimi nomina propria contrahentium, uidendũ est per Spec. in tit. de emp. & uend. §. sciendum, uers. primo autem eodem modo. & circa nomina actionũ in libello exprimenda, not. in l. edita. C. de edend. tradit Alber. in l. qua quisque. ff. cod. tit. Et idem dicit in proœmio digestorum. Et quòd sicut nomina dignitatum in literis uel instrumentis, sic etiam nomina iudicum in syndicatu exprimi debeant, tradit idem Albe ric. in l. nulli. ff. quod cuiusque uniuer. no. plurimum enim confert in negotiis agendis, proprii nominis expressio. Hinc est, ꝙ in sacra scriptura ad signum magnæ familiaritatis refertur, aliquem proprio nomine appellari, ut de Anan. refert gl. ord. in Actib. Apostolorum. c. 9. Et propterea dicitur de Moyse Exod. 23. c. Inuenisti gratiam coram me, & teipsum noui ex nomine. Magna enim est beneuolentia magni principis, quando subditum agnoscit, & nominat proprio nomine, ut dicunt sacri Doctores, eod. lib. c. 33. Adeò ꝙ apud ueteres eius omissio, seu immutatio ad derisum & contemptum referebatur, ut probat per exẽpla diuus Hieronymus in quæstione super Paralipomenon. Sic etiam Ozias ædificando non meruit, ut suo nomine Porta uocaretur, sed uallis nomine. Et Ephron, eo quòd uẽdiderat sepulturã, diminutionem nominis meruit, ut idem Hiero. paulò inferius loco superiori testatur. Eodem modo Iechoniæ nominis immutatio in Choniam, amata uocatur, ut idem Hier. tradit super Hieremiam, ca. 22. Et propter indignitatem, uel peccatum alicuius, priuatur quis nomine proprio, ut dicit Arch. & Præpos. in c. qui nec. per illum tex. 2. q. 7. Licet aliquando in sacra Scriptura crebræ nominũ immutationes uel repetitiones ad magnum mysterium, & singulare personæ meritum, & gratiam specialẽ pertineant, ut sacri Doct. referuut super illud Lucæ, Et uocabis nomen eius Ioannẽ. Et alibi sæpe. Quanti igitur momenti sit nomen exprimere, quid etiam nomine prę se ferant, deq; eorum origine, ut alios omittam, plura scribunt Cælius lib. 13. Antiquarum lectionum, c. 5. & 6. & Patritius Senensis, lib. 6. de institut. reip. tit. 7. & longe plura accumulant Mod. in magna rep. c. Raynutius, fol. 8. cum duobus sequenti. de testament.

QVAESTIO XXXI.

QVæro, dicitur hic, ꝙ impetrans exprimat nomen. Quid si possessor habet plura nomina, prout sunt Vascones, qui quadrinomi sunt, ut inquit Io. Fab. in §. item si quis in fraudẽ, in 5. col. de act. & Romani ueteres, qui communiter tribus nominib. nũcupabãtur, ut dicit Cy. in l. fi. quã una cũ l. 1. & 2. legit. C. si quid in frau. pat col. 3 & meminit latius Franc. Sylvius in Grypho Auzonii. fol. 46. & Apinianus Alex. in proœ. libri, qui Libycus inscribit. & Crini

Crinitus li.3.de honesta disci.c.4. & idem fuisse apud ueteres, sacri Docto. testantur in lib.Paralip.c.1.& Hie.contra Heluidiū. Dubium igitur est, an omnia eiusmodi nomina exprimere teneatur impetrans.

Solvtio. Licet nominum pluralitas non præsumatur in dubio, & eam allegans teneatur probare, ut tradit Alex. in cons.172.nu.7.in 6.uol.& Soc.in consi.28. in 3.col lib. 3. Tamen ubi apparet aliquē habere plura nomina, si per expressionem unius nominis, non habetur certitudo personæ, exprimenda sunt omnia, alias secus, & ita debet intelligi, quod dicit Innoc.in c.cum accessissent.de const.& Bald. in sua Margarita, dum uoluerunt in rescriptis nomen proprium & appellatiuum exprimi debere. Sufficit.n.ꝙ habeatur certitudo possessoris, ne laboretur in ambiguo, ut tradit Old.cons.100.inci.in executione,& Alc.cons.7.&110.lib.1.& cons 68.col.3.& 108.col.5.lib.2.& cons.112.in 3.col.lib.5. & cons.114.in 4.col.lib.4. cum similibus.

Qvaestio XXXII.

Quæro, quia dictum est superius, ꝙ expressio nominis non potest fieri per æquipollens, quid si nomen possessoris, cōtra quem impetratur, scribatur abbreuiatè, & non extensè, an sufficiat?

Solvtio. Arch. in c.1.25.q. 2. tenet sufficere nomen possessoris, ꝙ abbreuiate scribatur. Secus tamen dicit in nomine impetrantis, quod scribi debet extense, ut ibi latius per eum, qui postea sumpta occasione, ponit formam eorum omnium, quæ in literis apostolicis abbreuiatè, uel extensè scribi debent. Et hoc idem ante ipsum latius tradidit, & in terminis quæstionis nostræ Spec.in tit.de rese. præsent.§.1. igitur, uers.circa dictiones, & in ti.de citatione §.1.uer. quid si impetro literas contra P.& alibi sæpe. Ratio prædictorum est secundum ipsos, quia ad impetrantem pertinet rescriptum suum, & personam de qua sensit declarare. Itaque rescriptum ualebit a principio, quod posteà poterit declarari.l.si quis intentione.ff.de iud. Ita ibi Specul. Pro cuius opinione facit text. in capit. P. & G. de offic.deleg & capit.cum M.de constit. Sed in contrarium facit ista regula, dum papa uult nomen possessoris exprimi debere per impetrantem. Et illud dicitur expressum, quod legi potest, & nominatim scribitur.§.si uero. in authen.de hæred.& fal.& not.in l.nominatum. ff.de lib.& posth.facit tex.in l. 2.C. de uet. iur. enucl.ante fin. Vbi præcipitur, ꝙ nomina prudentum, qui leges composuerunt, debeant scribi per consequentiam literarū, & non abbreuiate.

Quid dicendum? Certe de iure & de consuetudine uidetur uerior secunda opinio. Nam nemini dubium est, ꝙ si nomen illius, contra quem impetratur, scribitur abbreuiatè, potest de facili breuiatio uariè interpretari: ut si pro Bernardo, pono B. illud B. potest.& pro Benedicto, uel Bartholomæo capi. Quo casu orietur incertitudo aduersarii, ex qua facile error nasci potest. quod à iure reprobatur, ut est text. in cap.ad hæc.& in c. fi. de rescript. Nam euitanda est periculosa abbreuiatio, ut dicit Fel.in c.1.col.5.de fide instru. & Alex. consi.152.lib.1. Et pro ista opinione uidetur decisio Egid.185.incip. licet eum agitur, &c. Ista tamen non ita militant in abbreuiatione nominis ipsius impetrantis, quæ magis tolerabilis uidetur, & minus periculosa: ut probare uidetur text.in ca. fin.de præbend.lib.6. Ratio est, quia licet in rescripto nomen actoris impetrantis abbreuiatè scribatur: nihilominus postea ex prosecutione causæ, & libelli oblatione, nomen eius de necessitate declarabitur ut in l.1.ff.si pars hære. peta. Non sic rei, qui fortè negabunt se illos esse, qui sub abbreuiatura includuntur. Et ideo non abre dicunt Imol.& Felyn.in c.cum accessissent.in princ.de consti. ꝙ de stylo hodierno nomen illius, contra quem rescriptū impetratur, ita debet esse certum extensè scriptum, sicut nomen impetrantis, per d. l.2. Et ad text.in d.cap.fi.respondet ibi Geminia.in primo notabili, ut ibi per eū. Et hoc idem seruari de stylo dicit And. Sicu. in capit.dilectus.in 2.column.de rescript. nume.11. Et latius reassumit, & probat idem And.Sicul.in d.ca. cum accessissent. nume. 7. column. 3. Et habemus hodie text. hic.

Opin.igitur Archid. & Specul. quæ nullo iure probatur, posset saluari, quàdo fortassis ex cognomine, uel agnomine haberetur certitudo illius, contra quem impetratur, prout plures reperiuntur, qui frequẽtius à cognomine, quàm à nomine denominati patiuntur. Nam tali casu fortè nomen posset abbreuiatè, scribi quando agnomen uel prænomen extensè describitur, ut si dicatur, Petrus cõmittit causam contra B.Sagãta. Nam ex illo prænomine Saganta, denotatur persona certa, licet nomen abbreuiatè scribatur, ut in l. Aemilius.ff. de administ. tuto. Vbi prænomen Aemilij, tantum reperitur, omisso nomine, quia per illud intelligebatur persona certa. Et ibi hoc notat Nicolaus de Neapoli. Alias si non ita intellexit Specu. non puto opinionem eius, nec iure, nec stylo esse ueram. Non obstat tex. in dicto c. cum M. & in d.c.P.& G. Quia illæ abbreuiaturę nõ fuerunt factæ, prout ibi scribunt in rescripto impetrato, neq; ibi prædictæ literæ ad istud propositum pinguntur, ut formã rescriptis impetrandis imponant: sed illa abbreuiatio fuit ibi facta per compilatorem Decretalium, qui propter euitandam prolixitatem plures dictiones & nomina breuiatè scripserunt, pleraque etiam (ut breuitati studerent) resecearunt: adeò ꝙ de pluribus locis. Io. And. conqueritur, partẽ Decretalium mutilatam, siue decisam, allegando. Et nisi ita fecissent compilatores, in immensum uolumen illud cresceret, & magis fortassis, quàm illud decisionum Rotę uolumen, de quo dicit Alex. in l. si cũ dotẽ. § eo. aũt tpe. ff. sol. mat. quod erat adeò magnũ & numerosũ, ꝙ nõueheretur vno curru. Et egu cum essem Panormi, uidi antiquarum Decretalium uolumen adeò immensum, ꝙ ab homine ferri nõ poterat. Cõpilatores itaq; Decretalium ex plurib. dictionib. & nominib. alias in Pandectis originalibus extensè scriptis, plerunq; primam apposuerunt literam, ut ad breuitatis compendium antiquarum Decretaliũ uolumen reducerent: quod ex illa dictione, & infra, sæpe in Decretalibus apposita manifestum redditur, de quo loquitur Io. And. in proœmio Decretalium. & in c. nobis. de iure pat. & Bar. in l. Gallus. §. idem credendum, in fi. ff. de lib. & posth. Et ista de plano procedunt in abbreuiatione nominis rei propter prædictam rationem. Secus tamen in abbreuiatura nominis ipsius impetrantis: quia, ut dicit Spec. loco superius allegato, in eo non licita abbreuiatio. Tamen hoc etiam dictum in persona impetrantis & actoris uidetur dubitabile, ut dixi. Præsertim, quia est cõtra tex. in c. fi. de resc. Vbi æquiuocatio nominis impetrantis non uitiat rescriptum. Ratio redditur, quia ille qui reperitur rescriptũ habere penes se, & eo uti, ꝑsumitur illud impetrasse: arg. eorum, quæ notat Alex. in l. 1. C. de proc. & Fel in c. coram, col. 3. de off. deleg. & in c. 2. col. 8. de testib. Licet circa istam rationem uideantur uarrare Doctores. Et uidi secundum uarietatẽ casuũ, istam rationem uaria obseruatam in Rota. Nã Old. cõs. 136. in 2. col. tenuit ꝙ supplicatio pręsumatur impetrata ab eo, in cuius fauorem loquitur etiam si ille sit absens. Et idem de cõmissione dicit Spec. tit. de app. §. nunc breuiter, uers. ꝙ si apparet. Contrarium tamen tenuit Car. in consil. 25. col. 2. & Ful. consil. 23. in 2. col. & facit Egid. decis. 584 & Gem. consil. 33. Rota tamen sæpius istam contrarietatem cũ distinctione resoluit, uidelicet, ꝙ quando in supplicatione, uel aliquo alio actu facta est aliqua considerabilis impẽsa, tunc procedit opinio Old. & sequacium, uel quando postea absens ratãm habuit, ut loquitur Spec. & Are. conf. 68. Contraria uerò opinio procedit, quando est modica impensa, per ea, quæ Moderni tradunt in c. i. de iud. & in l. cum seruus. ff. de uer. obl. Ratio igitur superius assignata, licet non implcat intellectum: dictum tamen in se est uerum, sicut uidemus in procuratore sub nomine B. & in reo sub nomine A. ut tradit Egid. decis. 184. Licet illa decisio mendosè habeatur. hoc tamen de procuratore rectè procedit, quando non reperitur alius, qui sit eiusdẽ nominis, & constituẽs in iudicio, ambiguitatem declarauit, & requirit Egi. in dicta decis. ubi tamen essent duo eiusdẽ nõis, licet esset ꝓcessum cõtra unũ: nihilominus, nisi per alias cõiecturas de certo corpore cõstaret, mãdatũ esse nullum. Ita declarauit Rota in una Toletana

the

thesaurariæ, præterito anno coram me, quod quidem Rotæ decretum nouissimè fuit confirmatum hoc mense Nouembri 1537. corā R. P. D. Marcello episcopo Marsicano. & quod dictum est de errore procuratoris, idem dicendum uidetur in errore diœcesis, in rescripto expressa. Nam nisi de corpore constet per testes, uel aliter, illa impedit, ne prouisio canonizari possit: ut Rota conclusit in una Dolen. parochiali de Pleguen. 28. Martii 1530. coram me. In nomine uerò iudicis, Vincen. & Cõpostel. uoluerunt in d. cap. fi. ꝙ idem esset, quod in nomine impetrantis, illa ratione, quia impetrans in prosecutione rescripti declarabit, de quibus iudicib. loquatur. & sequitur And. Sicul. in c. eum M. de const. Pro quib. facit gl. in c. quoniam. de off. de. Tamen contra illos facit text. in cap. ad hæc. de rescrip. ubi dicitur, ꝙ non ualet rescriptum, per quod incerti iudices dantur, uel futura negotia committuntur. Nec obstat, ꝙ de incertitudine impetrantis dictũ fuit: quia talis incertitudo ex abbreuiatiõne resultans præsumptione iuris certificatur, & eodem modo in incertitudine rei, quia consistit in facto impetrantis, merito ad ipsum spectat declaratio. d. l. si quis intentione ambigua. Sed incertitudo delegatorum procedit ex facto papæ, merito ad ipsum spectat declaratio: ut tenet Abb. in d. c. quoniam de offi. deleg. Card. in cle. 2. in 4. q. de rescrip. Itaque rescriptum tali modo incertum, nullum effectum habebit c. inter. de sent. exc. l. ex facto. ff. de uulg. & pupil. & quia sub tali inuocatione posset in iudicio fraus machinari, non ita per incertitudinem actoris, uel rei.

QVAESTIO XXXIII.

QVæro, nunquid ista regula defendat minorem possessorem beneficii cum rati sine dispensatione?

SOLVTIO. Dicendum est ꝙ sic, quia si triennalis regula, in qua titulus coloratus & alia requirũtur, minorem defendit, ut ibi dicetur, à fortiori regula ista, quæ nõ requirit titulum, neq; ueram possessionem sed sola detentione nuda facti est contenta.

QVAESTIO XXXIIII.

QVæro, nunquid ista regula habeat locum, si impetretur beneficium uacans ex persona alterius, quàm possessoris annalis?

SOLVTIO. Dictum fuit olim, ꝙ sic, & sic reperio adnotatum in quibusdam notis antiquis reuerendissimi Domini mei Laurentii Cardinalis Sãctorum Quatuor, nihil tamen ibi allegatur. Sed hoc plenius examinabo in illa quæst. de resignatorio. Tamen interim tenendum est: regulam obstare, quia etiam ꝙ tertius possideat, & alter litigantium, qui nunquam possedit, põt dare possessione tertii annali: ut tentum fuit in una Hispalen. Capellaniæ, coram R. D. Io. Paulo, anno præterito. Et ista est conclusio generalis, ꝙ ista regula procedit in quibuscunq; impetrationibus & cessionibus, ut tenet Rota. Nam sicut cedens si manet in possessione per annum pacificè, potest de regula excipere: ita & cessionarius in gratia successionis tenetur regulam obseruare, ut tenet Rota, & refert do. Guliel. hic in decisio. impressit, rationib. de quibus per eum.

QVAESTIO XXXV.

QVæro, an illa uerba regulæ (quod certo modo uacare prætendit, &c.) intelligãtur de illis modis uacationis inductis per cancellariam, uidelicet ingressum religionis, contractum matrimonii, uel assecutionem, &c.

SOLVTIO. Ista disceptatio accidit coram Do. Nicolao Aragona in causa Zamoren. thesaurariæ, de mense Octobri 1537. super regula de ualore. In qua eadẽ sunt uerba. Et tunc aduocati unius partis dicebant illa uerba (Certo modo) interpretari debere de modis superius expressis: quia illi sunt certi modi uacandi à cancellaria diffiniti, ut exemplum põnit Glo. in prin. Commenti sui super regula 15.

Breuiter Rota post plures procuratorũ aduocatorum disceptationes tenuit dicta uerba in dicta regula de ualore posita, intelligi debere generaliter de quocunq; modo uacandi. Pro qua interpretatione allegata fuit ista regula in eisdem uerbis, & regula 69. ꝙ omnes utuntur eodẽ mo do

do loquendi, & generaliter dictam inter pretatione circa modos uacandi recepe runt, ut exemplum ponam in alia quæst. & facit decis. 407. in nouis. & dicam in regula 61.

QVAESTIO XXXVI.

QVæro, quia regula ista loquitur de expressione gradus, quid intelligemus per gradum? Et quid si possessor plures gradus habet, an teneatur imperrans oẽs exprimere? Et qualiter probetur gradus? & quid si esset graduatus clandestine?

SOLVTIO. Ista quæst. quatuor continet capita quorum quodlibet de per se discutietur. Circa primum aduertendum, ꝙ gradus hic non capitur eo modo, quo describitur in arbore affinitatis & consanguinitatis, sed pro quadam dignitatis uel doctrinæ prærogatiua.

Primo modo capiẽdo, erit sensus istius regulæ, uidelicet ꝙ impetrans tenetur in sua impetratione exprimere non solum nomen impetrantis, sed & gradum ipsius id est, dignitatem. Nam hoc uerbum, gradus, de iure adaptatur ad dignitatis honorem, ut patet in l. edicimus, C. de murilegulis. lib. 11. & in l. 1. & l. fin. C. de off. præfec. urb. & l. potioris. C. de offic. recto. prouin. Et tali modo capitur ab iis, qui bonas literas profitentur. sic enim apud Ciceronem in Catilinam, & in oratione pro Plancio hoc uocabulum capitur ibi (per omnes honorum gradus.) & idem pro Milone, (qui non honoris gradum spectat.) Et in Verrem (Quęstura primus gradus honoris.) Et ita sæpe hoc uocabulum in isto significatu ab aliis autoribus ubique expẽditur. Itaq; ex his facilè intelligi potest, quis esse possit sensus huius textus.

Secundo modo hoc uerbum, gradus, in isto text. interpretari potest pro quodam doctrinæ loco, siue qualitate meritis differente, quo unus ab altero distinguitur, & hoc modo capitur superius in regula 15. & inferius in regula prerogatiuarum Iulii in 4. parte, cum duabus sequentibus. & in ista significatione accepit M. Tullius Cicero libro sexto epistolarum epistola incip. Magnam. Et isto modo potest capi hic. in quo etiam sensu Hispani, & fere omnes Vltramontani capiunt. Nam gradus apud ipsos etiam nihil aliud est, quàm honos quidam dignioris laureæ, siue eminentioris doctrinæ, doctoratus, magisterium, Bacchalaureatus, uel licentiatura: quæ quidẽ honoris species in prædictis regulis, gradus nuncupantur, iuxta quas regulas non erit absonum istam etiam intelligere, ut uidelicet si annalis possessor sit doctor, magister, licentiatus, uel Bachalarius, teneatur impetrans de tali gradu mentionẽ facere, sicut & de nomine. Et iste gradus ponitur ad differentiam nobilitatis hic expressæ, quæ ad generis & domus splendorem refertur, & horum uerborum interpretationi respondere uidetur tex. not. in c. de multa de præben. ubi pari modo gradus scientiæ, nobilitati coniũgitur, & ęquiparatur. Et sicut illi papa rationem habet nobilitatis & doctrinæ, ita hic intendit illis fauere. Nam ob eam causam requirit expressionem gradus: quia forte propter insignem & eminentem annalis possessoris scientiam, non concedet papa gratiam huiusmodi impetranti, iam multis de causis odioso, ut in primo q. huius apparatus diximus. Et licet hic intellectus (communi usu loquendi considerato) huic regulæ applaudat, & conuenire uideatur: nihilominus de stricto iure aliter dici posset. Nã de iure communi, excepto doctoratu, alius gradus non reperitur. Licet consuetudo aliquarum prouinciarum quosdam alios, præter istum, doctrinæ gradus, sicut uirtutum inuenerit, uidelicet Bacchalaureatum & licentiatum, inter quos gradus uoluit prælationem dari, ut patet in dictis regulis. Et quamuis de iure doctoratus gradum non faciat, sicut neq; papa uel Imperator inter gradus dignitatum, uel magistratus non dicuntur facere gradum, quia non habent alios supra se, sed sunt fontes dignitatum, ut per plura probat Ias. & omnes Moder. in l. 1. col. 1. de offic. eius. sic nec doctoratus, inter gradus doctrinæ, facit gradum, cum sit supra omnes gradus: argu. l. ubi autem. ff. de uer. obl. Nam gradus dicitur, ubi est ascensus de minori ad maius, ut d. l. 1. & fi. qui quidem ascensus doctorati non potest adaptari. & ideo tex. in cle. 2. de magist. doctoratum non appellat gradum, sed honorem.

Circa secundum caput, uidelicet, quando possessor haberet plures gradus, dicendum est, quia ista reg. non requirit expressionem omnium graduum, ex quo loquitur in singulari, & ideo iudicio meo sufficit gradum digniorem exprimere: arg. l. 1. §. qui in perpetuum. ff. si ager uectig. & c. 1. de except. lib. 6. Nam papa si uoluisset omnes exprimi debere, dixisset gradus. & nō gradū: præsertim, quia quo ad hoc, facilè derogatur regulę.

Quo ad tertium caput, uidelicet, quo modo iste gradus probetur? dico sufficere, per communem reputationem probari, & quando incidenter de gradu quæritur, non data oppositione aduersarii, fortè ad probandum gradum unus testis cū iuramento sufficeret, iuxta ea, quæ dicit Iaf. in l. huiusmodi. §. legatum. col. fi. ff. de leg. j. Vbi in probanda prima tonsura, idē tenet, & reassumunt Moderni in l. 1. §. idē Cornelio. in fi. ff. de quæst. Fely. post Bald. in ca. licet uniuersis. & in c. nuper de test. Et hoc putarem uerum, quo ad effectum istius regulæ, sed quo ad prærogatiuas regularum de expectatiuis loquentium, quibus cauetur graduatum alteri nō graduato cæteris paribus præferri, fortè prędicta probatio non sufficeret, ex quo agitur de magno pręiudicio alterius. Tunc enim deberet quis probare doctoratum, seu aliū doctrinæ gradum per literas: uel si casu eas amisisset, per testes: quod est uerum, nisi per decennium quis pro doctore se gereret: quia tali casu non teneretur ostēdere priuilegium suum, sed sufficeret probare, ꝙ se gessit ꝓ doctore per decenniū. Ita notab. dicit Paul. de Cast. Bal. & alii in l. si solennib. C. de fid. instru. & in l. etiā. C. de appel.

Circa quartum caput, quando aliquis accepisset gradum occultè, & non per publicum examen, putarem huic regulæ locum non esse, ut tenet glo. hic. ratio est, quia non erat imputandum impetranti, si non expressit quod iustè ignorauit, cap. 2. de constitu. libr. 6. Nam non tenebatur diuinare, ut in cap. 1. ut eccl. bene. Nam de non entibus, & non apparentibus idē est indicium. l. cum lege. ff. de peri. & cō. rei uen. & ob eam causam dicit Bald. in d. l. solennibus. quòd ad probandū se doctorem, non sufficit priuatum examē probare, nisi probet publicum examen. & idem tenent Moder. in tract. de Doct. in prima parte.

QVAESTIO XXXVII.

QVero, quare uoluit hinc papa exprimi debere in impetratione nobilitatē possessoris, & quomodo probetur ista nobilitas?

SOLVTIO. Quia in collationib. faciendis habeť cōsideratio magna nobilitatis, ut dicit gl. & Doct. in c. cū adeò. de rescrip. & in cap. de multa. de præb. ideo papa uoluit, ꝙ exprimatur nobilitas. Nam cognita nobilitate annalis possessoris, cōtra quem impetratur, fortassis papa derogationem regulæ uel gratiam impetrāti non concederet. Nam per expressionem noīs, & nobilitatis possessoris papa certior redditur de qualitate nobilis. Nam fortè posset esse adeò grauis persona, & potens ad defendendum ecclesiam, tēporibus persecutionum, quòd papa eum potiùs fauorib. & gratiis afficeret, quàm ꝙ permitteret per huiusmodi impetrationes ab aliquo molestari, iuxta tradita per Philip. Perusi. & alios in c. constitutus. de appel. Vel fortè talis nobilis esset boni exempli, & laudabilis opinionis, & famæ, ꝗ posset plures exemplo sui ad frugem melioris uitæ traducere. Quo casu non temerè contra tales nobiles concedenda esset impetratio. Quorum intuitu solet à regulis iuris recedi, ut per decem principales decisiones probat latè Iaf. in l. iubemus. in penult. & fin. col. C. de iudic. Videmus etenim à communiter accidentibus, per manus nobilium ecclesias sæpe sustentari & augeri, ut in c. constitutus. de appel. per manus uerò clericorum pauperum expoliari, ut dicit Lud. Ro. in sing. 38. incip. utrum nobilis. Et sequuntur Moder. in tractat. beneficiorum in 12. q. 3. partis. Requiritur igitur ob eam causam expressio taliū qualitatum, ut sciat papa, quæ iure concedi, uel qua honestè denegari debeant: quorum taciturnitas magnum detrimentum, & scandalum eccle. producere posset. Bona igitur fuit hæc constitutio talium qualitatū expressionē requirens, ut sic perso

nis

nis ex merito defeatur.

Et ista quæ de expressione nobilitatis dicta sunt, procedunt quo ad dispositionem istius regulæ:secus de iure, de quo nõ requiritur expressio nobilitatis possessoris, sicut non requiritur mentio nobilitatis impetrantis, ut tradit Abb. & communiter Docto. in c. ad aures. de rescrip. Licet ibi Hostien. & Barb. tenuerint contrariũ. Et sic patet, ꝙ in hoc ista reg. est cõtra ius, aut saltẽ præter ius cõmune. Quomodo autem probetur ista nobilitas, quia non attinet ad præsentem quęstionem, ideo omitto. Sed uidendũ est latè per Moder. Brixien. in trac. nobilitatis in 6. parte. per totum. post Bart. in l. 1. C. de dignitatib. lib. 12.

QVAESTIO XXXVIII.

QVæro, quid est hoc, quod dicitur hic exprimi debere impetratione, quot annis possedit beneficium possessor?

SOLVTIO. Hæc expressio uerborum si ad dispositionem iuris, & stylum curiæ respiciamus, uidetur inutilis, & non necessaria, imò ipso impetranti plurimum dãnosa, ut colligitur ex dictis Bald. in consi. 209. incip. Casus est, Titius impetrauit. li. 1. ubi Bal. concludit ꝙ si impetro archipresbyteratum, & in mea impetratione non facio mentionem, quòd Caius diu, & de facto illum per plures annos detinuit, quòd talis impetratio non est subreptitia, sed sufficit in ea exprimere, ꝙ Caius archipresbyt. de præsenti de facto detinet, absque eo, quòd annos exprimat, ut ibi per eum. Ratio esse potest, quia si impetrans in sua impetratione annos possessionis aduersarii sui exprimere debet, proculdubio intentionem rei aduersarii cõtra seipsum probaret, ex eo, quia secundum stylum curiæ reus possessor ad effectum, ut exceptione istius regulæ contra impetrantem uti possit, requiritur, ꝙ ipse probet se annalem possessorem. Cuius contrariũ de huiusmodi expressione annorum, in impetratione requisita, resultat: quia ubi reus in hoc de iure & stylo grauari debet, releuaretur ab onere probandi, & grauaretur impetrans. quod esset absurdum & contra ius, & practicam Curiæ: quia uidemus quòd si reus opponeus de reg. non probat se fuisse annalem possessorem, repellitur.

Quid igitur dicendum? Respondeo, ꝙ prædicta uerba regulæ, & quot annis ille possunt pluribus modis intelligi. Primo, quando interpretatio fit de beneficio specialiter reseruato, & tali casu dicta uerba intelligi possunt. Nam isto casu, ante istam regulam facienda etiam erat mentio in impetratione de annis possessionis rei conuenti, ut dicit Rota decis. 78. incipien. dic, quòd si ordinario p apalis. in ti. de rescript. in antiq. sed quia de isto casu in ista regula nulla fit mentio, puto sub ea non includi.

Secundo modo ista uerba intelligi possunt, quando impetratur beneficiũ, quod scimus aliquem colorato titulo possedisse post annum. Et iste casus uidetur bene adaptari ad istam regulam, secundum Fely. in c. in uostra. in 39. corrol. de rescrip. & isto modo intelligendo regula in hoc cõcordat cum iure communi, de quo in c. cum nostris. de concess. pręb end. Vbi Abb. in 3. col. uers. Et quia ꝑ talem, &c. assignat rationem istius articuli, uidelicet, qa quãdo possessio est colorata, id est, prætensa ex ligitimo titulo, posito, quòd titulus non fuerit uerus: tamen papa non de facili isto casu daret literas sine expressione temporis, ne uideatur conferre beneficiũ uiuentis, quod est odiosum. Ita formaliter dicit ibi Abb. Requiritur igitur isto casu, quòd impetrans exprimat quot annis possidetur, ut hic dicitur. Tamen neq; etiã hic intellectus satisfacit, ex eo, quia uerba regulæ indistinctè loquuntur, & ita solet hodie intelligi per Rotã, ut uidelicet, regula defendat non solum coloratum, sed merum & illicitum detentorem sine aliquo titulo colorato. Quod est contra ius cõmune, & aduersatur prædictis: & in hoc regula aliquid inducit de nouo, & nõ est frustratoria, prout uideretur, si totaliter in terminis iuris intelligeretur. Nam de iure communi de possessione non colorata mẽtio fieri nõ debet, ut tenet Cal. Comp. Imo. & Abb. in d. c. cum nostris. uersi. sed debemus distinguere. Et ideo procedit dictum Bald. in d. consi. Cum quibus concordat Fel. ubi supra.

Et

Et ideo ego aliter intelligerem ista uerba regulæ, ut dicamus, quòd si impetrans petit in sua impetratione derogari huic reg. tali casu procedit quod hic dicitur, uidelicet, ut impetrans narrare debeat, quot annis possessor tenuit beneficium. Si uerò non petat derogari, tunc nulla requiritur mentio annorum possessionis, sed tantum in impetratione diceret, quòd Titius illud beneficium detinet occupatum, ut dicit Bald. in dicto consilio 209. & ita practicatur propter absurdum superius dictum. Et sic uidemus quòd hodie practicatur. Vel posset & ultimo dici, quòd indistincte requiratur mentio annorum: tamen propter clausulas quæ hodie in supplicationibus apponuntur, impetrantes excusantur, ut dicit Io. And. in d. ca. cum nostris. Cessantibus tamen clausulis mentio temporis saltem indefinite necessaria est in impetrationib. certo modo factis, & ita se habet forma cōis dictæ impetrationis. Nam in ea dicitur, ꝙ tale beneficiū per Titium possessum ad præsens uacat, & tanto tempore uacauit, ꝙ eius collatio Lateranen. statuta concilii ad sedem apostolicam deuoluta censetur. Ecce qualiter de tempore possessionis intrusi fit mētio, saltem per uerba indefinita temporis, quæ omne tempus comprehendunt. Quod factum est, ut euitaremus absurdum, de quo superius dixi, si impetrans certum numerum annorum exprimeret, ex cuius confessione posset reus aduersarius annalem possessionem probare.

QVAESTIO XXXIX.

QVæro quare requiritur expressio causę in impetratione?

SOLVTIO. Potest dici, hoc fieri ad iustificandum concessionem. Nam dicitur hic, ꝙ debet esse talis expressio causę, ex qua clare cōstare possit, possessori nullum ius cōpetere. Hæc. n. expressio requirit ad effectū, ut papa ad cōcedēdū, uel denegandū impetrationem moueatur, licet uerba tex. aliud innuant: ex quo requirit expressionem causę ad effectum, ut iudici cōstet, an impetranti ius cōpetat, uel nō. Quod non est uerisimile, quia per solā causæ expressionē in impetratione facta iudici cōstare non potest, an ius impetranti competat, cū potius hoc dependeat ex meritis & euentu litis, quæ discussionē, & actorū apparatū requirit iuxta c. qm̄. de prob. nā ex allegatis & probatis iudex hoc perpendere debet, modo simplici ratione, ut in c. j. de re iud. lib. 6. Et tamē text. hic expressionem talē causæ requirit, ex qua manifestè apparet nullū possessori in bñficio ius cōpetere: uides ergo q̄tū ista iter se pugnēt. Et ideo ut iste casus clarior reddatur, est aduertendū, ꝙ causa hic ponitur pro mō uacādi. itaq; sit sensus, ꝙ impetrās in sua impetratione modū uacādi exprimat, ex quo clare cōstare possit possessorem nullū in beneficio ius habere. Et ita hodie ī practica seruatur, quia fit impetratio isto mō Supplicat S. V. deuotus illius orator Titius, ut sibi specialē gratiā faciatis de tali beneficio, qd uacat ad præsens: & tanto tēpore uacauit, ꝙ eius collatio, secundum Lateranēsis cōcilii statuta est ad sedē apostolicam legitimè deuoluta: licet quidam Caius illud idebitè detineat occupatū, &c. Ex huiusmodi, uel simili narratiua colligitur expressio causæ, ex qua papa mouetur ad cōcedēdū gratiā. ex ea prima facie constat si est uera, ꝙ nullū possessori ius cōpetit, quā causam in impetratione expressā postea in iudicio iustificabit impetrans seruando alias partes regulæ, uidelicet, citari faciendo possessorē infra sex menses, & litē ꝓsequendo usq; ad sniam, ut hic dicit. ꝙ si causam expressam uacationis impetrans in prosecutione litis non probauerit, tunc tanquam indebite molestans condemnabitur ad pœnas hic contentas. Hic est uerus sensus istorum uerborum.

QVAESTIO XL.

QVæro, dicitur hic, ꝙ si impetrans non seruat hic contenta in prima parte regulæ, ꝙ tenetur possessori ad interesse de quo interesse intelligemus?

SOLVTIO. Videt prima facie dicendū, ꝙ ad nullū interesse teneatur, quia ex quo agit de bñficio ecclesiastico, nō uidet cōsideradū interesse, quia in spiritualib. interesse peti nō pōt, sicut in profanis, ut dicit Inn. in c. qrelā. de elec. Et latius Rota decis.

104.inc.nota q ubi aliqs.in antiqs.posita sub tit.de procur. num.8. quæ notabiliter disponit, quòd licet iurans non reuocare procuratorem, non obstante iurō illū reuocare possit, iuxta gloss. ordinariam in uer.reuocans. quam ibi notat Dom. in c. fin.de procur.lib.6. Tamen ubi quis procuratorem constituisset ad renuntiandum cum iuramento, tali casu non posset reuocare, ex eo, quia ille in cuius fauorem debuit fieri renuntiatio, nō posset alias agere contra reuocantem ad interesse, sicut in materia profana: quia in beneficialib. nō agitur ad interesse. Ista est notabilis decisio, quam sequitur Fel.in c. si diligenti. in 8.colu.uers.amplia etiam. de foro comp. quod etiam latè prosequitur idem Fel.in c.ex parte decani. col. 6.de rescrip. Eò maxime, quia iam impetrans ultra interesse condemnatur in expensis possessori: an nullatur eius impetratio, & inde secuta quæcunque, &c. Sic igitur satis, & ultra cōdignum fortassis puniretur absque eo, q tenetur ad interesse. Hoc enim uidebatur absurdum repugnāte subiecta materia, & etiam alia regula iuris, quæ habet, neminem ex uno delicto debere multiplici pęna puniri: vulg.c.at si clerici.de iud. Et hic non solum duplici, sed quadruplici puniretur.

Sed istis nō obstan.tex. hic determinat contrarium, uidelicet, q temerarius impetrans debeat ad interesse condēnari. Quid dicendum? Pro uera resolutione aduertēdum est, q interesse, de quo loquitur ista regula, non consideratur respectu beneficii: in quo casu procedunt ea, quæ supe rius in contrarium allegata sunt, sed consideratur interesse respectu incommoditatis & impensarum quas reus & possessor conuentus indebite occasione istius litis motæ passus fuit, ut est text. notabilis in clem.1.§.fi. de rescript. & quod ibi, & hic interesse appellatur, tex. in c.fi.de rescr. & in l.sancimus.C.de iudiciis. illud interesse in eo.casu dānū nominat. itaq; interesse, se, & damnum isto casu conuertuntur, & illud damnum cōsideratur respectu uiatici, solutionis aduocatorū, & incōmoditatis, ut sigillatim enumerantur in d. l. sancimus. & tradit Bar.per illum text.in l.eum quem temere.ff. de iudi. Ex quibus iurib. ista reg.quo ad hoc conflata uidetur. Nec obstat, quòd hic impetrans pluribus pœnis punitur, contra text. in cap. at si clerici.de iudic.quia illud ꝓcedit ratione uindictæ publicę: sed respectu commodi priuati quis potest pluribus, pœnis puniri, ut declarat Abb. in ca.de causis.de offi.de leg. Pręsertim quia annullatio impetrationis, de qua hic text.loquitur, non uidetur propria pœna, ut tradunt omnes Mod. in c.3.de constit.

Et istud interesse, de quo ista regula loquitur, hodie non est in usu, illa (ut opinor) ratione: quia in illo exigendo reus longè maiore incommoda pateretur, quā in beneficio defendendo, propter difficultatem probationis. super qua re posset fortassis protendi lis usq; sententias: ideo rei possessores hodie sola condemnatione expensarum, & nullitate impetrationis aduersarii contentantur, cum absolutoria ab imperitis.

QVAESTIO XLI.

QVæro, quare non dicit iste text. de expensis?

SOLVTIO. Quia illa condemnatio fit in Rota, quando quis succumbit, & sic eo tempore, quo possessorem cōstat damnum, uel interesse fuisse passum, ideo nō fit hic mentio, Vel dicas, rationem esse illam, quam pono hic in fine istius q. Et ad uertēdum est, quod ista expensas semper Rota impetrantem succumbentem condemnat, siue ille iustam causam litigandi habuerit, siue non: quia nunquam in Rota causa litigādi condemnatum ab expensis excusat. Nam eo i pso, quòd quis condemnatur, præsumitur habere iniustam causam litigandi, licet in ueritate iustam habuerit, ut notat Abb. in cap. calumniam. de pœn. Et propterea in sententiis Rotæ semper dicimus, quòd iniustè perperam, & de facto molestauit, ut condemnatio expensarum quadret. Et uerba istius regulæ inferius posita, ibi, q si possessorem ipsum iniustè, friuolè, ac indebitè molestasse repertus fuerit, &c. sonant hoc. Quæ uerba in omni sententia poni possunt ꝓp ꝑsumptā temeritatē impetrātis & succūbētis,

tis, quæ in dubio præsumitur, ut dixi supra in 1. & 2. q. Præsertim ubi essent aliquæ coniecturæ doli, ut in casu ultimæ partis regulę: tunc impetrans temerarius, & calumniator posset appellari, ut declarat Abb. in d. ca. calumniam. in 1. notabili. Patet igitur ex prędictis, quis sit stylus Rotæ circa condemnationem expensarum. Et hoc facit Rota ad euitandas lites super expensis, quę possent super re parua fortè maiores fieri, quàm super sorte principali. Et ita negotii principalis cognitio in longum differretur, & sic lites ex litibus orirentur, contra l. quidam. ff. si cert. pet. & ca. finem litibus. de do. & contu. Et licet de iure communi quęlibet iusta causa excuset ab expensis, ut tradit Abb. in d. cap. calumniam. in fin. tamen ut dixi, Rota nunquam istam iustæ causæ allegationem admittit, ne aduersarius appellet, & dicat non esse iustam causam, & fiant lites immortales. Et licet quædam decisio in not. 182. incip. probabilis causa dicat, quòd causa probabilis excuset ab expensis, quam exemplificat Egid. decision. 190. nihilominus illæ decisiones debent intelligi de iusta causa, ratione sententiæ latæ. Nam habens sententiam pro se, licet ex nouiter deductis reuocetur in secunda instãtia, nihilominus tali casu excusatur ab expensis iure compensationis. Nam habuit iustã causam litigandi, ut tradit Egid. decis. 319. Hoc tamen, ut dixi, procedit, quando reuocatur ex nouiter deductis: quia si ex eisdem annullatur sententia, non excusat ab expensis, propter rationem quam ponunt Domin. in decis. 251. licet sententia. in no. aliàs est decis. 10. posita in titu. de dolo & contu. quam sequitur Milis in uerb. impensarum. & Abb. in cap. fi. col. 12. de dol. & con. & latiùs Guido papa decis. 436. q. 48. & dec. 137. eiusdem. Et omnia ista dicta approbat parlamentũ Tholosanum in decis. capellæ. 222. Philip. Frãcus in cap. 1. §. fin. in fi. de appel. libr. 6. Corneus consi. 181. col. fi. in 3. uolu. Francus in cap. quoniam. in 3. col. de prob. Et hoc quod dictum est, procedit in causis, quæ originaliter committuntur in Rota. Si uerò committeretur auditori una causa, non ut auditori, sed ut prælato, & ꝙ solus in domo de illa cognoscat, prout sæpe committi solent causæ Romanorũ Capitolinæ, tali casu si auditor pro sua satisfactione faceret de illa causa uerbum in Rota, prout est de more, & iuxta resolutionem datam pronuntiaret, tunc si cõdemnatus iustam haberet causam litigandi, non condemnaretur in expensis, prout fit in Rota, cuius stylus isto casu non seruatur. Ita fuit conclusum apud Dominos isto mense Octobri 1536. coram domino Paulo Capisucco, in una causa Romana dotis, seu domus. Attenditur enim tali casu persona iudicis repræsentati, nõ quòd sit auditor, quia illi causa commissa, ut auditori non fuit: sed ut prælato, & ut soli, ꝗ debet sequi stylũ aliorũ iudicũ curiæ, qui habentem iustam causam litigandi in expensis condemnare non olẽt nisi in casu quem tradit Bart. in l. 3. §. si rem. ff. de leg. 3. De quo dicto latiùs scripsi in ca. 1. in glos. facti. de constit. lib. 6. Nam putant satis uictorem lucrari, si obtinet rẽ: & uictũ satis puniri, si expensas & labores plures simul cũ ipsa re amittat.

Et aduertendum, quòd non sine mysterio in ista regula non dicitur de expensis, quia fortè sub illo uerbo, Dãni, comprehenduntur. Nam licet appellatione damni in conuentionalibus impensę nõ includantur, ut in cap. in nostra. de iniur. secus tamen est in iudicialibus, ut notabiliter declarat Archi. in ca. in primis. in 2. col. in uerb. Damnum. 2. q. 1. Vel secundo potest dici hac de causa non de impensis, sed de damnis mentionem fieri: quia dãna, siue interesse uenit iure actionis, quæ nascitur ex prædictis legibus, & ex ista regula, sed impensæ ueniunt accessoriè, & officio iudicis, ut dicit Bar. in l. 1. ff. de ali. iud. mu. causa facta. & ideo de illis non requiritur mentio.

QVAESTIO XLII.

QVæro, an impetranti in forma iuris, qui petit aliquem priuari propter crimen, obstet regula?

SOLVTIO. Glossator hic tenet quòd non, duplici ratione. Prima, quia ista regula loquitur de impetratione beneficiis uacantis

cantis de iure & de facto. Sed ille, qui impetrat in forma iuris, non petit sibi conferri beneficium iam uacans, sed illud intendit, ut beneficium, quod per priuationem uacabit, sibi conferatur. Secunda ratio est, quia talis causa priuationis nõ est beneficialis, sed profana, iuxta gl. in cap. 2. in uerbo, finita. ut lit. pend. lib. 6. Et priuandus ante priuationem poterit renunciare, uel cum altero permutare: & sic priuatio non habebit exitum. Quę omnia cũ sint diuersa à mente regulæ, est concludẽdum, regulã isto casu locũ non habere. Ita dicit Glossator.

Adde pro ista opin. Moder. quondam Sabinensem practicum & eruditum, qui in quadam apostilla super ista regula asserit Rotam tempore suo ita iudicasse, & se ita in facto obtinuisse, illi enim est nomẽ Aeneas de Falconibus, qui quandam ad Panor. paraphrasim edidit, & notabilem illum Tractatum reseruationum & commendarum nobis reliquit. Et ita secundũ quod ipse dicit Rotam sic iudicasse, reperio adnotatum per bon. me. Dominicum de Iacobatiis tunc Rotæ auditorem primarium, & posteà Cardinalem, in quibusdam suis causarum notis, manu sua propria scriptis. Et reperio hoc idem tempore Sixti, in causa præceptoriæ Lugdunensis pro Matthæo, contra Claudium, Ioachinum de Narnia, tunc aduocatum celebrem in quodam suo cõsi. reddito in causa Naneten. S. Nazarii pro quodam Henrico adnotasse. Et ne longiùs exempla petamus, sic etiam tempore meo iudicauit Rota de mense Febr. 1534. in causa Conuersana Archipresbyt. pendente coram me. In qua Domini ad hoc tenendũ moti fuerunt, hac ratione: quia ubi non uerificantur uerba dispositionis, neque ipsa dispositio habet locum. Sed uerba istius regulę, ibi (quod uacare prætendit) non uerificantur in casu pręmisso: quia beneficium per priuationem non uacat, sed uacare speratur. Igitur regula tali casu locũ non habebit. Nam aliud est, quòd beneficium certo modo uacet, uel quòd speretur uacare, ut not. omnes in ca. cùm nostris. de concess. præbendarum. & reassumunt Moderni or. in ca. 2. de rescript. Cũ igitur regula ista loquatur de beneficio certo modo uacanti, non habebit locum in beneficio, quod per priuationem uacare speratur. Hinc est, quòd Imol. in c. dilectus. el 2. post gl. ibi de præben. & Rom. in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirend. hæred. uoluerunt: quòd mandatum de beneficio uacanti, non comprehendit uacaturũ, quia se habent ut diuersa, ut ibi per eos, & latiùs scribit Fely. in c. constitutus. in pe. col. de rescript. Item, quia ista regula loquitur, quando impetratur beneficium possessum per annum ex antiqua uacatione ante collationem factam possessori: secus, si dicatur uacare ex persona, uel facto ipsius possessoris: ut in quæst. ista: & dicemus inferiùs in alia simili. Et quia uidemus, quòd huiusmodi priuationes sæpe committuntur in partibus, ut est factum in causa Plebaniæ Verchiani, & quotidie usu experimus.

Præterea pro ista decisione efficax est ratio Glossatoris: quia quando agitur ad priuationem, potest possessor antequam priuetur, renuntiare, ut concludunt Moder. in c. 2. de rescrip. & latiùs repetit idẽ Fely. in c. inquisitionis. in 3. col. de accusa. Et hoc prius dixit Rota in titulo, de re iudic. decis. 5. in antiquiori. Et reassumunt Moderni Ferratini, uidelicet Thomas. Ferratius, in tractat. cautel. caute. 44. Hoc autem uerificari non posset in beneficio iam uacanti. ut notat Felyn. in capitulo in nostra. in 37. correl. in 2. columna de rescript. Nam priuatio præsupponit habitum præcessisse: & sic renuntiatio præsupponit possessionẽ. Et pro ista opi. faciũt ea quæ dixi in simili quæst. in regula de subrogandis.

Et tamen circa hoc aduertendum, ut casus distinguantur, quòd non omnis priuandus indifferenter & indistinctè põt beneficio renuntiare: sed ita demum, si ignorat impetratione ab alio factã fuisse: secus, si sciat, ut notab. concludit Ant. de But. in consil. 44. incip. casus, quidã presbyter. &c. cum quo concordat dicta decisio Rotæ 5. in antiquioribus. titulo de re iudic. Sed illa Rotæ decisio in alio est magis mirabilis, quia ibi fuit facta renuntiatio beneficii per priuandum post inquisitionem

ctionem, ac post sententiam perpetui carceris, latam contra homicidam, ac etiã post acceptationem expectantis. & nihilo minus concludit ibi, ꝙ ualet renuntiatio, eo solo motiuo: quia licet fuerit lata sententia perpetui carceris: non tamen per hoc fuit lata sententia priuationis beneficii, & istam opin. decisionis prædictæ sequtur Fel. in c. inquisitionis, in 3. col. de acc. Differt ergo illa decisio a dicto Ant. de Bu. in duobus. Primò, quia ibi renũtiatio fuit facta post sententiam: in conf. d. Ant. ante sententiam priuationis. Item in dicta decisione nulli fuerat prouisum ante renunciationem, licet quidam expectans acceptauit: sed in consil. d. Ant. fuerat facta prouisio a papa ante renuntiationem cum decreto irritanti, & tamen d. Ant. tenet, ꝙ ualet renuntiatio, si ignorauit prouisionem papę.

Sed modò circa ista aduertendum est, quia contra istud consilium d. Ant. est unũ consilium Gem. 105. incip. ad supplicationem. Vbi loquitur in periuro, qui etiam est priuandus. contra quem papa cuidam commisit, ꝙ si constaret illum fuisse periurum, conferret beneficium supplicanti: concludit ibi Gemin. ꝙ ualet interim renuntiatio, etiam si sciuerit prouisionem factam alteri. Tamen potest nihilominus iudex, cui fuit hoc commissum procedere ad ueritatem delicti post renuntiationem & etiam post mortem, & constito de delicto, conferre beneficium supplicanti, & renunriatio retro non ualebit. Ita ibi concludit. Et ad istam contrarietatem non aduertunt Mod. in c. in nostra, infetius allegãdi. Sed cum ista allegarẽtur R. D. Card. Simonetta, uiro undecũque doctissimo, ac multæ obseruationis, & tunc Rotæ auditori, dixit, ꝙ consilium Gemi. non erat uerum, & ꝙ uiderat sæpe in Rota obseruari prædictam decisionem quintam, & consilium Anto. & sic ipse adnotauerat. Pro qua opi. adduco rõnem, quæ ponit gladium ad radicem: quia negari non potest, per prouisionem papæ in euentum priuationis, nõ esse illi impetranti ius quæsitum irresolubiliter, sed conditionaliter in incertũ euẽtum, quem lis producet, iuxta l. quod debetur. de peculio. Et ideo prouisio per resignationem intetim facta, et clausula, Dũ modo alteri non sit ius quæsitum, ualet: quia illa clausula intelligitur de iure puro & irresolubili, non de conditionali, & in certo, ut tradit notabiliter Rom in consil. 256. quem refert. & sequitur Fel. in cap. super literis, in 9. col. de resc. & dixi in reg. de non tollendo ius quęsitum, q. 3. Cum itaq; ius quæsitũ ex illa prouisione papæ in euẽtum priuationis sit conditionale, meritò prouisio pura medio tpe facta, ualet, per tradita in c. si pro te. de rescr. lib. 6. Quia beneficia non debent esse in pendenti: uulg. capitulo, si tibi absenti. & c. 2. de elect. lib. 6. Et pro ista opinione contra dictum consilium Gem. est notabilis decis. Egid. 739. incip. si quis obtinens præbẽdam, &c. col. fi. qui notabiliter loquitur, & istis adde Socin. & quosdam alios consulentes, de quibus in regula de non tollen ius quæs. q. 3. mentionem feci. Et quantum ad illud, q̃ dicit Gem. in d. consil. iudicem uigore illius impetrationis posse post obitum priuate periurum, & de ueritate delicti ad effectũ adiudicandi illud impetranti cognoscere, hoc non est uerum, & contra illum est decisio in terminis Rotæ, in nouis, tit. ut lite pend. decis. ultima alias, nu. 491. incip. itẽ ꝙ Titius, quàm sequitur D. Gund. Hisp. q. Rotæ auditor insignis, in tract. leg. in 14. q. 1. partis, col. 15. Limitarem tamen ista, quę dicta sunt de renuntiatione priuandi, nisi papa in literis narrasset uacare beneficium propter tale crimen, licet in ueritate illud crimen non inducat priuationem ipso iure. Nam talis assertio papæ, adeò beneficium, afficit, ꝙ renuntiari non posset, ut dicit Pet. de Anch. in consil. 293. inci. ultra alia sequitur Fel. in c. 2. in 3. col. & in c. nõ nulli. in 17. col. de rescr. & in d. c. inquisitionis, in 3. col. Et licet Pet. de Anc. & Fel. nõ dicant, ꝙ renuntiari non possit, tamen re uera opi. Petri, est hoc a fortioti dicendũ, Quia si ubi papa solum committit priuationem faciendam renũtiatio impeditur a fortiori ubi disponit asserendo uacare, fundans in hoc intentionem suam, quod est multum notandum. Tamen illud dictũ Pet. de Anc. ita simpliciter intellectum, nõ puto uerum. Nam ultra hoc, ꝙ contra illũ latissimè consuluit Iaso. in cons. 86. incip.

Redemptoris Crucifixi,&c.in 5.col. lib. 3. illa opi.dura uidetur, per quam alicui per assertionem papæ contrariam ueritati ius quæsitum tollitur. Et alias legendo cle. 1. de prob. multis modis reprobaui. Nam clarum est, ꝙ ubi agitur de tertii præiudicio, Papæ non creditur, ut not. Fel. in c. cũ a nobis, de testi. post Paulum de Castro in conf. 46. lib. 2. quem sequitur Dec. in consil. 151. col. 4. & Gem. conf. 53. maximè ubi assertio papæ est contra ius: per l. nec dã nosa. C. de prec. Imp. offe. & ita Fel. fortassis de illa opin. dubitans impugnat, & declarat dicta Pet. de Anch. in d. c. cum a nobis, in 2. col. & latius in c. causam, quæ. in uerbo, impetratio. in 1. & 2. col. alias est secundum seriem foliorum, col. 6. de rescr. Vbi uidendum erit, ne sim prolixior. Redeundo igitur ad propositam q. habes cõclusionem hic, ꝙ ista regula non procedit in impetrante per priuationem. Circa quam conclusionem considerandum est adhuc diligenter, ꝙ Rota in quadam causa Capellaniæ Placen. coram D. Staphileo. 29. Octob. 1529. tenuit contrarium. Nam uoluit Istam regulam procedere, siue quis possederit per annum ante priuationem, siue post. Et ita etiam adnotauit Do. Petr. And. Gamma. in quibusdam recollectis decisionum, a quo ego etiam uiua uoce audiui. Et sic uides, ꝙ Rota moderna bis uariauit. Nam in causa Conuersana prioratus, quæ coram me diu fuit discussa, conclusit regulam non habere locum, & corã Staphileo tenuit contrarium.

Quid igitur tenendum? Dicas pro concordia opinionum, distinguendos esse duos casus. Primus est, in priuato ipso iure, ut in execrabili, uel similibus, & procedat decisio coram Staphileo. Vel illa decisio procedit in priuato ob non solutionẽ pẽsionis, quia ex quo ab initio ipse se huic pœnæ subiecit per proprium eius consensum, non debet iuuari regula, ut dicetur in alia q. Aut uerò est priuandus, & procedat opinio tenta in causa Conuersana. Ratio est, quia prima innititur gratiæ, ista secunda iustitiæ. Et quod dictum fuit in homicida, idem dicendum est in rebelli, ut uidelicet antequã priuetur beneficio, possit illi renuntiare, ut est tex. in c. cum inter de re iud. quem ad hoc ponderauit Præp. in c. ius Quiritum. 1. dist. pro qua opi. facit optimè conf. Ias. 86. lib. 3. Et ita in una Perusina plebis conclusit Rota die ij. Iunii. 1529. coram R. P. D. Pet. Vortio epis. Aqui.

QVAESTIO XLIII.

QVæro, ex quo regula ista loquitur de pacifico possessore, quis dicatur possessor pacificus, quo ad effectum istius reg.

SOLVTIO. Resolutionem istius quæstionis scribam latissimè in regula de triennali, & aliquid dicam in q. sequentib. Vnũ tamen interim omittendum non est, quòd licet impetrans agens super solo possessorio non satisfaciat regulæ, quæ de petitorio loquitur, ut inferius in alia q. dicetur: nihilominus talis lis super possessorio tantum, bene est sufficiens ad interrumpendã pacificam possessionem, ut hodie Rota conclusit in una Gienen. prioratus de Villanoua corã R. D. Ioan. Mohedano 19. Decemb. 1539. per quæ do. Guliel. Cassiodorus scribit in decisio. 9. de caus. pos. & prop.

QVAESTIO XLIIII.

QVæro, an ille, qui post sententiam contra ipsum latam, quę transiuit in rem iudicatam, possederit per annum, dicatur possessor pacificus, ad effectum, ut uictorem aduersarium, uel aliũ, exceptione istius regulę repellere possit?

ISTA QVAESTIO depẽdet ab hoc utrum per sententiam, quę transiuit in rẽ iudicatam, sit totaliter finita, uel extincta lis? Nam si finita est lis possident postea per annum sine perturbatione, erit pacificus, & exceptione regulæ uti poterit. Sin autem lis totaliter extincta per sententiã non fuit, sequitur contrarius effectus.

Quid igitur dicendum? Solutio. Ista difficultas antiquis temporibus, pluries in Rota uentilata, rarò tamen decisa fuit, modò etiam in una Conchen. præstimoniorũ de Yuesca, & Priego coram R. D. Io. Clerici iterum uentilatur, & postea in alia causa de qua statim dicam, similiter ista cadẽ q. proposita fuit, & multum disputata. Operæpretium igitur erit pręscrutari, quę nam istarum opinionem sit uerior.

Vt

Vt dixi iste articulus nō solum antiquis temporibus, sed etiam tempore meo sæpe propositus fuit in Rota, non tamen fuit ita passim propter eius difficultatem decisus. Et idem temporibus suis accidisse referebant do. Seniores. Tandem post uarios disputantium conflictus meis temporibus casus iste certam recepit decisionem. Nam cum dicta causa Conchen. propter insanā partium contentionem sine aliqua cōcordiæ spe, per annum cōtinuum, & amplius, aduocatorum & procuratorum informationibus tunderetur, & adhuc partes iniquis odiis certarent, oportuit nos per huiusmodi quæst. decisionem, in qua uictoria tota causa consistere uidebatur, finem aliquem iratis partibus ponere. Et ita factum est, ꝙ post infinitas propemodum causæ positiones, Rota in hanc sententiā concessit, ut uidelicet possidens per annū post rem iudicatam, nondum executioni mandatam, tueri se non possit ista regula. Quam opinionem Rota pluribus rationibus comprobauit. Prima fuit, quia certum erat post rem iudicatam, nōdum executioni mandatam quasdam adhuc litis primæ reliquias durare. Quod ex eo adparet, quia iudex sententiam, quæ transiuerat in rem iudicatam, potest infra annum executioni mandare. c. quærenti, de off. deleg. Sed nemo inficiari poterit in illa executione facienda, aliquam iudicii telam requiri, uidelicet obseruationem quatuor terminorū, & sententiam declaratoriam, brachium seculare, & similia. Ex quibus apparet in illa tela, aliquas adhuc inesse litis reliquias. Nā licet sit lata sententia, illa non dat ius, sed est medium ad illum acquirendum, ut traditur in l. Iulianus. ff. de cond. indeb. & c. cum inter. de re iud. & ob eam causam oritur ex illa sententia duplex actio ad illius executionem prosequendam, uidelicet iudicati actio, & in factum. Quæ quidem actiones dum ad dictum effectum in iudicio prosequuntur, litem profectò faciunt, sola ergo sententia litem omnino non sustulit, ergo illa durante certum est possessorem dici non posse pacificum. Nam donec superest sententiæ executio, nihil potest dici actum, iuxta l. fin. C. ad Silla. sicut uidemus in appellatione extraiudiciali, quæ licet deserta fuerit: dimittit tamen aliquas priori litis reliquias, donec per executionem sententiæ omnino sopita sit: uigore cuius appellationis, etiam deserta, potest appellatus, seruatis terminis, appellantem condemnare, adeo ꝙ interim donec hæc agitantur possessor pacificus dici non potest, ut patet in decis. 36. de re iud. in antiq. & dicam in reg. de triennali possesso re. quæstione 25. quo in loco illā q. latius disputo, quia ibi in facto contigit.

Secundò, pro ista opi. facit quia non uidetur conueniens, nec iuridicum, ꝙ condemnatus, & conuictus post sententiam per annum possidēs, pacificus dici debeat, ad effectum, ut exceptione istius regulæ uictorem repellat, quia ex hoc sequeretur illud maximum absurdum, ꝙ sententia multis laboribus & impensis quæsita, & eius executio frustrarentur, & condemnatus possessor ex malitia sua commodum reportaret, & per consequens delinquens, & uictus plus iuris haberet, & melioris conditionis esset, quàm uictor bonum ius fouens, contra æquitatem, & rationem, l. ꝙ Seruius, ff. quod ui aut clàm, & c. eum qui de præb. lib. 6.

Tertiò, ista opinio comprobatur d. Io. Fabri. qui secundum Ias. in tit. de actio. in princ. in 7. col. in fin. est uir in hac nostra iuris discipli. magnæ autoritatis. Nam eū insignem, & fundamentalem doctorem appellat idem Ias. in l. naturaliter, §. nihil cōmune, in 2. col. de acq. poss. Nec mirum: fuerat. n. per 13. annos aduocatus, ut idem Io. Fab. dicit in §. fin. inst. quib. ma. licet, & ob. eam forte causam Alex. de Imol. illum doctoremq; subtilem uocat in rubrica, ff. de ope. no. nunt. col. 2. Sic igitur Io. Faber hāc opi. Rotæ uidetur tenere in l. 2. C. de litig. dum uult, post sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, ante eius executionem durare effectus litis pendentiæ. Nam, ut dixi superius, ad executionem consequendam, ex eadem sententiam nascitur duplex actio, & sic eadem causa in uno instāti est finitiua & ꝓductiua litis. Quinimo præter actiones prædictas iudicati, uel in factū, in qb. inest noua iudicii tela, in qua, solet produci nouus libellus, ut tradit in l. intra, & in l. a diuo Pio. ff. de re iud. & in

l.1.maxime per Bal.C. de iur.& fac. ig.ad executionē sententiæ iudicis,et offm mercenariū cōpetit in quo licet libellus nō producat,neq; lis quouis mō cōtestet: tn in illo iudicis officio exercēdo,inest adhuc quidā modus litigādi,ut expressè dicit Bal.in l.2.in 2.col.uersi.modo qro.C.de exec.rei iudi.qui quidē litigādi modus certè aliunde fomētari nō pōt, quàm ex primæ litis remanētib. reliquiis. Nā ex quo, ut dictū est,in tali officio exequēdo libellus nō datur,nec lis cōtestatur, iste modus litigādi de nouo ex facto partiū oriri nō pōt, cum nō habeat materiā præexistētē. Et esset minus incōueniēs, dicere ꝑ snīam oīno litē nō esse finitā,quousq; iudex illā exequat, ut illud iudicis offm ex lite priori fomētū recipiat,q̄ ꝙ dicamus,per sententiā litē esse finitā,& ex ea litē nouā oriri, ut dicit idē Bal.in d.l.2.in princ.uers.quæro nunquid Nam una & eadem res non debet esse pro ductiua contrariorū.l.1.cū vulg.C.de furt.

Concludendū igit est, per sententiam litē totaliter nō extinctā fuisse, sed adhuc reliquias quasdā eiusdē litis remanere: in quib. executionis iudiciū fundari uideat, qua executione peracta, dicemus litē finiri,cū antea nihil potuerit dici actū, cū aliquid supererat ad agendū. vulg.l.Titia. ff. de uer.obl.Cū qua opinione uidetur concordare idem Bal.in l.1.C.de iur.calum.& Bar.in l.litibus.C.de agri.& cens.lib.10.& istam etiā opin.tempore Sixti reperio Ioachinum de Narnia,& L.de Interamne,tūc famosissimos aduocatos,in terminis regulę de triennali,defendendo causam Monasterien.decanatus tenuisse. Et ita etiam secū dum istā opinionem tempore meo Rota pluries iudicauit uidelicet,in una Oueten. Corā R.D.Io.Clerici de mēse Decēb.1533. Et in alia Mediolanensis prioratus,pro Reuerendissimo Cardinali Cæsarino: Et in alia Leodien.præpositurae,coram R.D.Io. Mohedano.De qua mentionem faciam in regula de triennali. Et postremò in dicta causa Conchen. præstimoniorum die 16. Ian. 1534 Pro qua decisione ultra prædicta facit una alia ratio iuridica.Quia certū est post latā sententiā, quæ trāsiuit in rē iudicatā executionē usq; ad triginta annos fieri posse:quia,ut dictum est,ex sententia oritur actio in factum & officium iudicis. l.actori.C.de iurei ur.& tradit Bald.in l.talc pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact.cū similib.Et istæ actiones quæ dant ius prosequendi, durant per triginta annos, nec minori spatio præscribūtur: uulg.l.sicut. & l.cum notissimi.C.de præscr. 30. ann.si igitur dictę actiones per triginta annos durant,non poterit eas cōdemnatus sub prætextu annalis possessionis post sentētiam inchoatam, & pacifice cōpletā beneficio istius regu.excludere.Patet igitur,durante illo iure prosequendi,possessorem dici nō posse pacificū. Et per istā rationē illa causa Monasteriē.excludebat reg.de triēnali.

Accedit ad hoc text.qui uidetur facere ad propositum in cap.1.de except.lib.6.in prin.iuncto.§. fi. Nam dicitur in pri.illius tex.ꝙ exceptio exōicationis pōt ꝓponi i quacūq; parte litis.Quærit postea in §. fi: nūquid posset dicta exceptio ꝓponi i executione snīæ:uidebat dicendū ꝙ non,cū lis uideat extincta ꝑ snīam.Tn̄ hoc nō obstante,textus dicit contrariū, uidelicet,ꝙ potest, cum exequitur sententia opponi. Per quod manifeste datur intelligi adhuc durare litis reliquias, quod etiā ex stylo hodierno, quo utitur Rota, clarius ostenditur,dum capiens possessionem rei iudicatę,etiam cum executorialibus uidetur attentare,nisi prius post dictarum executorialium intimationē, quatuor termi nos cōtra intrusum non seruauerit, & deinde ad aggrauationem, & reaggrauationem usque ad brachium seculare procedatur,ut refert Fely.in ca.ad probandum. in 4.col.de re iud.Facit decis.101.in antiq.& meminit d.Guliel.in dec.6.tit.de cau. pos. & prop. Si igitur post sententiam aliquæ litis reliquiæ durant, dici non poterit possessor aliquo modo pacificus, ut requirit ista regula. Quæ quidem opinio adhuc suaderi potest ex l.inter. ff. de arbitris.ubi probatur post sententiam quendam adhuc calorem iudicii durare, donec executioni fuerit demandata. Nam illud notissimum est in rebus tractum successiuum habentibus, finitum negotium non dici, donec totaliter perficiatur,ut dicit Arc.in l.substōne.in 4.col.ff.de uul.& pu.

Et q̄uis p̄dicto stylo Rotę relato ꝑ Fel.& domin.

Domin. Guliel. obstare uideatur decisio finalis, in tit. de cauſ. poſſ. in no. quam ſequitur Milis Auditor, in uerbo, attentatum dici non poteſt. Cum quibus uidetur concordare, licet in casu diſſimili, Egid. deciſ. 466. & Rotæ deciſ. 102. & 344 in no. inci. licet in cauſa. quæ diſponunt tunc non dici attentatū, qn̄ poſſeſſio cum legitimo titulo, etiam propria autoritate capitur, ut etiam Ange. de Ceſis, antiquus & excellēs aduocatus ſic in una Toletana ſpolii tentum fuiſſe dicebat. Nihilominus cōtrariū ut dixi, practicatur: quæ quidem practica & ſtylus, nec autoritate aut ratione caret. Nam fundari uidetur in deciſionib. 23. & 101. & 411. in no. & in dictis Nicolai Milis, in uerbo, poſſeſſorio recuperandæ. & in uerbo, executio ſententiæ. quas breuitatis cauſa non refero. Satis eſt, ꝙ iſta diuerſitas concordari poteſt, ex his quæ ſcribit Fel. in ca. de cætero. col. fi. de re iud. & Moder. Auinionen. in rep. ca. ſæpe col. 12. de reſt. ſpo. & Philip. Fran. in c. cum, qui §. 1. de præben. lib. 6. Quæ omnia non examino, cum hic incidenter occurrant. Nam ſufficit, ꝙ ex prædicto ſtylo Rotæ manifeſtè colligitur poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, etiam executorialibus intimatis, non finiri litem, donec ſententia executioni demandata fuerit. Et hoc idem dicendum uidetur in cauſa Salamātina canonicatus, quæ modo de hoc menſe Iunio coram R. P. D. Petro Vortio pendet, in qua dubitatum fuit nunquid poſſidens per annum pacifice poſt ſententiam latam contra intereſſe petentes poſſit tanquam pacificus exceptione iſtius regulę tueri contra tertium in locum defuncti collitigantis poſſeſſoris ſubrogatū de iſta regula mentionem non faciente? & certè hoc dubium poteſt ex prædictis facile reſolui, licet tunc ſuper hoc in dicta cauſa Salamantina nihil fuerit diffinitum.

Et tenendo iſtam opinionem, ad motiua & argumenta pro contraria parte adducta facile reſpondetur. Nam primo non obſtat dictū Bal. in d. addi. ad Spec. in tit. de ceſſio. actio. in princi. ubi dicit, ꝙ actio iudicati cedi poteſt, quia non dicitur litigioſa res, lata ſententia. Quia ad iſtud dictum reſpōdetur, ꝙ ſtant illa ſimul, quòd res non ſit litigioſa, & ꝙ duret lis ad effectum impediendi pacificum poſſeſſorem, ut tradit Ant. de But. in c. 1. de confir. util. uel inuti. Et ſic uidemus in alio ſimili caſu beneficium non deſinere litigioſum, licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicii, ut dicunt Innoc. in cap. cauſam, quæ de teſti. & Bar. in l. litigator. C. de fruct. & lit. expen. Nam licet per illam ſententiam circunducatur citatio, ſecundum Innoc. in c. conſuluit. de offi. del. effectus tamen litis cauſatus remanet, ut probat Bar. in l. fi. C. de litig. ibi, hodie uero, &c. & ſequitur Nico. Milis in uerſ. litigioſum beneficium. & contra Bald. in d. addit. ſi eius eſt illa apoſtilla, facit dictum Batt. in l. 1. C. de præſct. longi tempor. Præterea, poteſt dictum Bald. aliter reſolui, uidelicet, ꝙ res non dicatur litigioſa, lata ſententia, ut intelligatur, qn̄ ſententia eſt executioni demandata, ut concordet cum practicis. Et ita etiā eodem modo poſſet reſponderi ad deciſ. 10. in titulo, ut lit. pen. in nouis. alias ſub nu. 411. quę communiter ſolet ad hoc quotidie in curia allegari, ꝙ lis finitur per ſententiam: nam intelligitur de ſententia executioni mandata. Quamuis etiam ex eo reiici illa deciſio poſſet, quia nihil pro aſſertione ſua allegat, prout etiam illam impugnat Nicol. Milis in uerbo, litis pendentia. & in uerbo, lite pen. & Hiſpanus noſter Gloſſator in reg. Cancellariæ. 27. Tamen tenendo eam poteſt dici procedere in ſuo caſu, declarando ut per Nicol. Milis, loco ſupra allegato.

Sed ut prædictorum omnium clarior habeatur reſolutio, eſt ulterius aduertēdū ꝙ litem finiri per ſententiam, poteſt cōſiderari dupliciter. Vno mō circa ea, quæ recipiunt inſtantiam, & tunc lis non finitur ſecundum Rotam, niſi per ſententiam. Et ita procedit illa deciſio. Aut uero conſideramus cauſam & effectū litis, ut ꝙ quis efficiatur malæ fidei, & ſic teneatur de fructibus, & ꝙ ſit res litigioſa. & ꝙ interrumpatur præſcriptio: tunc iſti effectus cauſati ex prima lite, data ſnīa, nō extinguuntur ſed durant per triginta annos, donec ſententia ſit executioni mādata. Et iſti effectus militāt in caſu noſtro, & interrūpūt annalem poſſeſſionem. Pro quo uidetur nota

bilis doctrina Bar.in l.2.uers.quæro igitur C.de fruct.& lit.expensis, & istam doctri nam Bar.sequuntur Mod.in l.2.C.de ede. & reassumunt alii Mod.Taur.in tract.præ scri.in 4.parte 6.q.principalis.q.2.Ex quo rū dictis porest ēt declarari, & limitari di ctum Bald.in d. addit. ad Specul. superius allegatum.

Et ista omnia procedunt de plano in re gula de annali, de qua loquimur. Sed quo ad regulam de triennali, forte non proce derent propter uerba posita in dicta regu la, uidelicet, Antiquas lites penitus extin guentes, &c. De qua dicemus fortasse ibi in ultimis quæstionibus.

Postremò, ista omnia quæ dicta fuerūt, procedunt, quando sententia fuit lata con tra possessorem beneficii, quia tunc durāt adhuc litis reliquiæ, quousque sententia sit executioni mandata. Secus uerò, quan do sententia fuisset lata pro possessore, qa tali casu lis omnino finitur per sententiā, & poterit uictor post eam possidendo per annum dici pacificus, ad effectum istius re gulæ, & illius de triennali, ac aliarum de pacifica possessione loquentium, & sic po test intelligi prædicta decis. 10 ut lite pen dente, in not. quæ uoluit litem finiri per sententiam. Et ita in terminis omnia præ dicta declarauit Rota in una Tatuisina de canatus coram R.P.D. Marcello episcopo Marsicano de anno 1536. ut ipse idem adnotauit.

QVAESTIO XLV.

QVæro, nunquid possessio pacifica an nalis, de qua loquitur ista regula, in terrumpatur per citationem nulliter fa ctam, quæ peruenit ad noritiam citati?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit proposi ta per D.Camillum de Balionibus, anno 1531.mense Octobr.in Rota, in causa Cęsa raugustan.Cantoriæ, inter Io.Munyos reū, & Petrum Villauerde actorem aduersariū. Et etiam eadem quæstio accidit super reg. de triennali, in una Segouien. parochiali de Paladinas coram R. D. Raynaldo Petru tio. Et in alia Virdune.canonicatus, & pręben.coram R. P. D. Petro Vortio, ut ibi di cam. Super qua multa hinc inde dici pos sent. Tamen, omissis superfluis, quædam motiua pro utraque parte scribam, quæ totam materiam istius quæstionis clarissi mam reddent, & ad rem ipsam proximè accedent: deinde subnectam opinionem Rotæ.

Quòd igitur talis citatio in proposito non interrumpat possessionem pacificam adducitur. Primò, quia actus iudicialis nul lus cōcernēs ius ipsius beneficii, non inter rūpit pacificā possessionem, si facti mole stia non interueniat, ut probatur in decis. 3.de caus.poss.& prop.in antiq. Sed in ca su isto illa citatio concernebat titulum & ius beneficii. Igitur nō inducit interruptio nem pacificæ possessionis annalis.

Sed ad hoc responderi potest, ꝙ istud argumentum non concludit ad citationē nullam, cum etiam si ualida fuisset, milita rent argumentum. Nisi dicamus, ꝙ citatio nulla, non potest dici actus iudicialis. Quia ea, quæ seruato ordine iuris non ex pediuntur, de facto fieri dicuntur. c. fi.de desp.duo.notat Bar.in l.creditores, in 5.q. C.de pign. Et quæ de facto fiunt, molestiā extraiudicialem inducunt, ut in l.uerum, de minor.tradunt Doc.in l.stipulatio ista. de uerb.obl.cum conc.ut scribit Moder.in tract.clausularum compromiss. fol. 49.

Punctus igitur est, nunquid ista possit dici molestia facti: & posito, ꝙ sic, utrum sufficiat ad interrumpendam pacificam possessionem annalem? Quidam dicebāt, ꝙ non. quia molestia facti est illa, quę fit extraiudicialiter, & de facto: non autem in forma iudicii, ut colligitur ex notatis per Imol.& Card.in clem.gratiæ, de rescript. Vbi ponunt, molestiam iudicialem dif ferre ab ea, quæ de facto, & extraiudi cialiter fit, ut sunt tex.in l.Lucius.§.tres.ff. ad Treb.& in l.prohibere.§.fi.ff. quod ui, aut clam, & in l.clam possidere. ff. de acq. poss.Bal.in l.causas.C.de trans. Et pro isto rum dicto facit, quod dicit Mar. Soc. in re pet.§.quod super.c.quoniam. ut lite non contest.col.pen. Vbi notab.uoluit, ꝙ licet per expulsionem coloni propria autorita te dn̄s perdat ciuilem possessionem, ut ita ditur in l.peregrè.§.quib.& in l.iustè.ff.de acquiren.possess. tn̄ hoc nō ꝓcedit in iudi ce ꝗ licet de facto & ꝓpria autoritate ex pellat

pellat: nihilominus quia illa expulsio fit in forma iudicii,& non egit,neq; intendebat possessorem extraiudicialiter expellere,tali casu non perdit ciuilem. Quod dictum sequuti sunt Domini mei in quadam causa Bononien.Cruciferorum,pendente coram R. D. Raynaldo, mense Nouemb. 1536.Sed ista citatio, de qua hic, licet nulla,tamen fuit in forma iudicii decreta. Igitur non inducit molestiam facti, de qua in proposito loquimur. Cõfirmabant hoc quia talis citatio in casu nostro fuit nulla ex defectu iurisdictionis, per regulam Cãcellariæ annullantem commissionem,quę emanauit,literis non expeditis. Clausula igitur annullatiua posita in dicta regula, adeo annullauit citationem emanatam uigore dictę commissionis ut nullus ex ea effectus iuris uel facti sequi potuerit: iuxta l.si quis Semproniumff.de hær.inst. & in authen.sacramenta puberum. Vbi Bar.& Ang.C.si aduersus uend iunctis notatis p gl.in cle.1.de immunit.eccl.per quam gl. ica in simili tenuerũt Domini in una Salamãtina beneficiorum de anno 1539.mẽse Martio coram me. ubi uoluerunt, ꝙ ex quo regula Clementis 7. reuocatoria facultatum conclauistarum, dicebat, ꝙ resignationes factæ uigore illarum facultatũ essent nullius roboris uel momenti, illa uerba importabant tantum,acsi nunquam fuisset de iure,nec de facto facta aliqua resignatio.Sed si dicamus,talem citationem interrumpere possessionem annalem, producere effectum iuris. Hoc autem esse non potest per prædicta. Igitur, &c.

Adde,pro ista opinione,uidelicet, ꝙ talis citatio non interrumpat,Bart.in l.accusaturus.ff.de adulte.Card.in clem. 1. in 1. & 3.not.& in cle.fi.in 4.q.ut lite pend.qui dicit,ꝙ rescriptum nullum non inducit litis pendentiam:propterea, quia actus agẽtiũ nõ operantur ultra intentionem agentis.l. non omnis.ff.si cer.peta.Sed qui obtinuit citationem,non intendebat molestiã iuris inferre. Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla.Igitur non debet inducere molestiam facti,cum hoc non intellexerit facere.Et actus agentium non debent operari ultra eorum intentionẽ, ut dicit Abb. in notabili casu,in cap.si sacerdos.de offi. ordin.facit l.obligationem substantia. ff. de act.& oblig.Et ita in similibus terminis tradit Rom.in consil. 368.circa princip.in 1.dubio.facit ea.cum super. de off. deleg.

Sed etiam ad ista motiua potest respõderi.Quia sine ista citatione resultat molestia facti extraiudicialis, siue in forma iudicii,siue mista molestia facti,erit,quæ sola sufficit.per notata in d.cle.gratiæ.Nam molestia iuris dici non potest,cum citatio sit nulla. Ergo sequitur ꝙ sit molestia facti uel mista: & extra hos casus molestiæ nõ põt alius cõsiderari.Nec obstat, ꝙ clausula annullatiua,annullat citationem, & eius effectum.Quia illud est uerum, ad effectum iuris, ad quem ordinatur ista citatio,uidelicet,ut iudicium super ea fundetur. Quia omnia acta, quæ ex tali citatione fient.erunt nulla: non tamen annullatur effectus extraneus & accidentalis facti,resultans ex ea,quia ille non cõprehenditur sub decreto: argu. l. si quis nec causam,& ibi no.ff. si cer.pet.& optimus text. in l.1.ff.de in litem. iur. Et hoc probatur in l.fi.de reb.eo.& in l. cum, qui duas. C. de adul.& in cap.1.de spons.lib.6.cum eõ cor.ut latè scripsi in cap.1. de constit.li.6. & in fallentia mea 17. quæ hodie impressa est ad Socin.in tract.fallen.ubi hoc multis modis limito. Nec est mirum, ꝙ actus iste facti producat effectum ultra intẽtionem agentis:quia hoc prouenit accidentaliter ex dispositione iuris,prout limitãdo illam theoricam d.l.non omnis.ponit exẽplum Ias.in l.si unus.§. pactus ne peteret. in 3.col.ff.de pact.& aliud exemplum ponit Bald.in l.quod sine. C. de test. Iunctis his; quæ dicit in l. cum allegas columna tertia,C.de usur.cum concord.quæ scribo ad fallen.Socini, numero 20. nouiter impressas.Et ideo ex alio capite mihi uidetur, dictam citationem nihil obstare. Quia præsupposito, quòd induceret aliquam molestiam facti, non tamen illa est sufficiens ad interrumpendam annalem possessionem pacificam. Quia talis interruptio requirit, quòd perceptionem fructuum,uel perturbationem possessionis concernat, iuxta ea quæ not. Bald. in lege ordinarii, in 4. columna, uersic.deinde quæro, ego ago contra te.

 C.de

C.de rei uend. Faciunt ea, quæ Innocen. tradit in c.2.de in integ.restit.& Aret.in l. prætor ait.col.pen.ff. de acquir. hæred.& Pau.de Castr.in consil.221.uol.2. Pro qua opinione, uidelicet, ꝙ citatio nulla non interrumpat, plura allegat Felyn.in ca. illud col.3.de præscript.& in c. ex tenore. de rescript.col.4.Ias.in l.fi.col.2. uers. 6. limit. ff de eo per quem factum erit, Et Modder. Bononien.in repet.rubric. C.de probatio. num.211.

Sed ad ista etiam respõdetur. Primo, ꝙ dictum Bal.in d.l.ordinarii.cum similibus ꝓcedit in interdicto uti possidetis. In quo requiritur uis turbatiua respectu possessionis, quam quis prætendit se habere. l. 1.& l.si duo.§. hoc interdictum. ff. uti possid. adeò, ꝙ si interueniat lis, uel molestia iudicialis, si tamen non inducit controuersiam, respectu possessionis, non sufficit: ut notat Bald.in l.incerti.& Bart.in l. 1. § huius autem.ff.uti possid. Sed in casu nostro sufficit quælibet molestia, quamuis quis nõ contendat se possidere, ut dicit Lapus alleg.66.post Bart.in l.si prius.in §. oppositæ.ff.de operis no.nunt.Imol Alex.& Ias. ibi plus uoluerunt ꝙ, in confessoria, in qua sufficit molestia uel inquietatio, satis est quem pati controuersiam uerbalem, non autem illa sufficit in interdicto uti possidetis. Et ꝙ talis molestia sufficiat in proposito, tenet Domi.in consi. 140. alias 78.& quæ notant Bart. Roma. & Ias.in l. iustè in fi.de acquiren.pos. Et ita bonę memoriæ Martinum Spinosa iudicasse in una Beneuentana Archipresbyteratus, adnotauit Dominus Berengarius Saganta, antiquus procurator, ut ipse mihi retulit. Et ꝓ ista opinione potest etiam adduci unum, quod bis, me præsente, tenuit Rota, ut scribam in reg.de publicandis, uidelicet, ꝙ noua prouisio, etiam nulla, supplet diligentias regulæ, ista ratione; quia licet noua prouisio nulla non producat effectum iuris, uidelicet prouisionem: inducit tamen publicationem propter illam propositionem supplicationis coram Principe factã, quæ in facto consistit: arg l.omnium.C.de testam. Vnde illud factum, licet nullum, publicationem inducit, quæ etiam consistit in facto, ut latius dicam in dicta regula. Ita uidetur dicendum in proposito de citatione nulla. Et pro ista parte faciunt, quæ scribit Fely.in c.cum inter.in 9.col.de excep.ubi tenet, ꝙ processus factus per excommunicatum licet sit nullus, tamen interrumpit præscriptionem, per ea, quæ ibi allegat.

Ista sunt motiua, quę in hac materia fieri possunt pro utraque parte. Quæ etiam ampliari possent ex his, quæ congerunt Moderni in locis superius allegatis, & ex his, quæ dicentur inferius in sequenti quæstione.

Breuiter in hac materia, omissis ambagibus, tenenda est ista opin. quæ est uerior & æquior, uidelicet, per huiusmodi molestiã ex citatione nulla resultantem, non interrumpi pacificam possessionem, de qua loquitur ista regula, sed requiri molestiam turbatiuam fructuum, aut possessionis. Et ita heri 13.Octob.1531.iudicauit Rota in prædicta causa Cæsaraugustana. Pro qua decisione ego adducebam doctrinam Bal. in auth.offeratur, in 4.col.C.de lit.conte. Vbi tenet in uno ex tribus casib. ibi per eũ positis, ꝙ quando citatio est nulla ex defectu iurisdictionis, nihil omnino operatur: sed in casu nostro citatio fuit nulla ex defectu iurisdictionis, igitur nullam molestiam inducet. Et pro ista parte faciunt plura alia similia, quæ tradit Ias.in rub. ff. de in ius uocan.& ea, quæ congerunt Mod. Bonon.in §.emancipati.inst.de exhęr. lib. Cum igitur reg.de literis non expeditis annullauerit iurisdictionem cum inde secutis, illud decretum est tantæ potentiæ, ꝙ tollit omnem effectum iuris uel facti illius citationis, & iudicii: iuxta gl.in uers pro infectis, de immun.eccle.ut dixi superius. Hinc uidemus, citationem nullam non ꝑpetuare iurisdictionem, ut concludit Arc. in c.non ita 2.q.6.dicens, ꝙ citatio nulla nihil operatur, facit gl.in c.placita 15.q.4. quæ dixit citationem nullam non astringere citatum, & idem dicit glo.fin.in c.ueniens.de accus. Quia non entis nullæ sunt partes, nec præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, ut dicit reg. iuris, & tenet gl.in c.cum plures.de offi.de legati, li.6.& reassumunt Moderni Tauri. post Ias.& alios Mod.in l.more, in 17. col.

numero 14. ff. de iur. omn. iudic. Et hoc in ratione consistit. Nam si citatio nulla non interrumpit præscriptionem, quę sola notitia malę fidei interrūpitur, ut tradit Bal. in l. cùm notissimi, §. imò, in secunda col. C. de præscr. 30. an. & in l. & postea edictum. §. 1. ff. de iud. quantò fortius non interrumpet possessionem pacificam, cuius interruptio requirit plus facti? Concludo igitur cum opinione Rotę, ꝙ citatio nulla non interrumpat possessionē ex illa molestia, quæ considerari potest ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis repetio tenuisse gl. in Concilio Basiliensi. ti. de pacifi. pos. in prag. in uerbo, iudicio. Et istam opin. tenuerunt antiqui aduocati, uidelicet, Ioachinus de Narnia, in quodam suo consilio pro Angelo de Scapampis, in causa Alben. Præpositurae coram A. Crassis Auditore, ut in uol. 1. alleg. fol. 31. in fin. Et Ioan. Aloisius Tuscanus Aduocatus, & postea Auditor Camerę, in quodam suo consil. incip. posito fine præiudicio, &c. reddito in causa Maioricēsi. parochialis ecclesię de Ginen. Nam ad hoc, ut interrumpatur pacifica possessio, requiritur perturbatio in ipsa possessione, uel fructibus, iuxta d. Bald. in dicta l. ordinarii, & est text. in l. cum nemo, C. de acquirenda possessio, cum concordan. ut scribit Guido Papę, qui hoc etiam tenet in consil. 171. columna fin. Et pro hoc est gl. magistra. in l. extat, ff. quod met. cauf. & no. in c. quoniam, ut lit. non contest. & l. si finita, § si forte, ubi Bart. ff. de dam. infec. & per Dom. in c. cū, qui. de pręb. lib. 6. Et quo ad hoc solus conatus non sufficit: quia requiritur factū, à quo differt conatus, ut in l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & cler. & ita loquuntur Doct. in c. commissa. & in c. licet episcopus, de elect. & de præb. lib. 6. Et secundū istam opinionem iudicauit Rota etiam tēpore Sixti, coram d. io. de Cæsarinis, tunc auditore in causa Brixien. pręb. de mense Feb. 1475. ut attestatur Io. Aloisius Tuscanus in quodam suo consilio incip. an gratia, Si neutri, posito in 1. uol. suorum consiliorum, fol. 47. De qua decisione facit mētionem latius ad aliud propositum superius, q. 18. Et tunc Rota iudicauit in fortioribus terminis, ꝙ citatio male executa, ui gore cuius processus factus fuerat, non interrumperet pacificam possessionem. Et quamuis ibi citatio esset bona, respectu iurisdictionis, tamen executio fuit male facta, ex eo, quia in aliis locis, quàm ubi habitabat canonicus. Et ideo facta fuit alia citatio, & executa in loco habitationis, & ab illo tempore incepit fieri non pacificus.

Non obstant, quę in contrarium adducuntur, quia ad illa responderi potest, secundum distinctionem Bal. in d. auth. offeratur. Vel dicas, ꝙ ubi agitur de pœna incurrenda, actus nullus potest operari aliquem effectum, cū nemini intersit, & ita procedit, l. eum, qui. C. de adult. cum similibus. Sed in casu nostro agitur duntaxat de interrumpenda pacifica possessione, quę interruptio debet fieri ex actu valido. Nam cum regula ista loquitur simpliciter de citatione facienda, debet intelligi in dubio de ualida & efficaci, iuxta text. in capitulo. Cumana. de electio. & l. 4. § condemnatum. ff. de re iud. cum similibus. Et ita ex prædictis firma manet decisio Rotę.

Limitantur tamen prędicta decisio, nisi citatio nulla fuisset geminata, quia tunc bene interrumperet pacificam possessionem. ita notabiliter dicit Alex. in apost. ad Bal. in d. l. cum notissimi. allegat gl. quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgosius in l. qui bis idem, ff. de uerb. obl. super quo cogitabis. Tamen si consideretur hæc limitatio cōfunditur ex superius dictis, maxime quando citatio est nulla ex defectu iurisdictionis, quam geminatio non restaurat. Nam etiam si fierent mille citationes nullæ, si citatus eas sperneret, & nollet comparere, certe in nihilum resoluerentur. Non igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titulo beneficii, neque in possessione. Licet secus sit ex noui operis nuntiatione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouum opus, ut in lege prima, ff. de operis noui nuntiatiō. Rationem uide ibi per Bartol. & alios. Vbi tamen citatus compareret per citationem nullam, tunc non tam uigore citationis, quàm comparitionis sibi noceret, ut tradit

Rom.

ctum Card. in clementi. prima. in 18. q. de sequest. possess. & fruct. Vbi uult, quòd sequestrum adpositum absque consensu partium, non priuat possessorem sua possessione, quin ea utatur ad usucapionem & pręscriptionem, cótra se, & cótra aliú, pet. l. interesse. ff. de acqui. pos. & qđ ibi tradunt Doct. hoc idem dicit Henricus Boich. in cap. examinata. de iudi. Vbi dicit, quòd manus regia adposita rei contentiosæ, non priuat aliquem possessione. Et sequuntur Moder. in tract. benefi. in secunda parte quæst. 10. & alii Moderni Taurinen. in copioso tract. præscript. in 6. & ultima parte. uersicu. uenio nunc ad secundam speciem. Et ante ipsos hoc idem tenet Fely. in cap. illud. colum. 12. de pręscriptio. quorũ dicta intelligenda sunt modo prædicto. Et in summa, ista est communis opinio, quòd sequestrum absque uoluntate utriusque partis positum, non priuat quem possessione: & maxime, si per iudicem in competentem adpositum fuit, ut hic: & hoc idem expressè tenet, & probat quidam doctus Modernus Bait. Cassaneus in consi. 48. per totũ. Ex quibus potest de facili teneri consilium illud Geminiani nõ esse uerum, nisi aliquid ad illud supplcatur, prout plura alia illius consilia solent per Rotam non teneri.

QVAESTIO XLVII.

QVæro, an regula ista habeat locum in possessore, qui nõ percipit fructus, forte ex eo, quia non soluit iura ecclesiæ, uel quia iuxta consuetudinem, uel statutum ecclesię nõ residet priùs per aliquod tempus, uel quia fortassis debentur pro primo anno capitulo, uel episcopo, iuxta cap. si propter tua debita. de rescrip. lib. 6. uel qa beneficiũ nullos habet fructus?

SOLVTIO. Videtur prima fronte, regulam non tueri huiusmodi possessorem. quod multipliciter probo, Primò, quia uerba istius regulæ, quæ de possessore simpliciter loquuntur, debent intelligi de possessorib. effectualib. qui fructus percipiunt, & alia faciunt, quæ ueri possessores facere solent. arg. c. si tibi concesso. de præbend. lib. 6. Hoc enim est proprium & uerũ signum possessionis uerę. uidelicet, fructus percipere, ut in l. Titia. ff. de solu. & in ca. inter dilectos §. præterea. de fide instrum. & l. qui uniuersas. §. quod per colonum. cum similibus. ff. de acq. poss. Nã uerba in dubio, in ꝓprio & pleniori significatu intelligi debent. c. penul. de sentent. excommuni. l. 1. ff. si ager uecti. Et licet duplex sit possessio, una, quæ animo, & alia, quæ corpore tenetur, iuxta notata in l. clàm possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. possess. & l. naturaliter. eod. titu. Et sic qui semel possessionem accepit, posset eam animo retinere. d. l. qui uniuersas. §. quod per colonũ. Illa tamen est uerior, plenior, & potetior possessio, in qua utrunque, scilicet, corpus & animus concurrunt, ut in l. 3. in princ. & §. Neratius. & ibi notant Doct. ff. de acquirend. poss. & tenet Bal. in l. mater. C. ad Tertullia. l. raptores. § fin autẽ. C. de episcop. & cler. Sequitur Ias. in l. huiusmodi. §. ędes. in 2. col. num. 7. ff. de leg. 1. Hinc est, ꝙ quando duo possessores cõcurrunt, & quilibet dicit alterum spoliasse, & producunt instrumenta suæ possessionis facta eadem die, illa possessio in Rota iudicatur prior, quæ fuit effectualis cũ perceptione fructuũ, & ita semper Rota temporibus meis iudicauit.

Cùm igitur ista de iure uera sint, reg. in tali possessione intelligenda est. argu. l. quæritur. ff. de sta. ho. Eò maximè, quia ista regula considerat solùm factum possidentis, magis, quàm titulum. Adeo, ꝙ etiam si consideremus communem usum loquendi peritorum, & imperitorum, & uulgarium, regula de possessione effectualis erit intelligenda, ut in l. stipulatio ista. §. hæc quoque. ff. de uerbo. oblig. & dicta l. 3. in princip. & §. in amittenda. Hinc est, quòd dispositio cap. de multa. de præbẽ. & cap. licet canon. cum similibus, quę de possessione loquuntur, non habent locũ, nisi illa possessio effectualis fuerit cum fructuum perceptione, ut patet in dicto cap. si tibi concesso. de præbend. lib. 6.

Prætereà, quia beneficium sine reditib. nõ dicitur beneficium, ut not. Collecta. in c. 2. in 2. col. de concess. præb. & in d. c. de multa. & ibi no. Abb. & tenet Rota in decis. 25. aliàs sub num. 443. tit. de pręb. colum. fi. in no. Sed regula ista loquitur

de

de possidente beneficium. Igitur,&c.

Et pro isto opinione facit, quod in simili concluserunt Domini tempore meo in una Tarracouen. parochialium coram domino Paulo Capisucco 28. Ianuarii 1530. dum uoluerunt, permutationem factam cum beneficio, quod ibi uulgariter appellatur de Pertica, non ualere, ex eo, quia illud beneficium de Pertica nullos habet fructus: & sic est uentosum & fictum: de quo aliquid dixi in regul. de infirmis resign. q. 19. Nam sicut corpus sine anima non dicitur homo, sed cadauer: ita beneficium sine reditibus, beneficium dici non potest, ut in c. si quis obiecerit. prima quæst. secūda. Nā in tali beneficio etymologia nominis nō quadrat: qa beneficiū dicitur, qa bona faciat, ut inquit antiquus ille doctor Paulus Rom. in tract. de pēsione ecclesiast. fol. 27. colum. 2. nume. 3.

Præterea, quia cùm beneficium caret fructibus, inutile, & nullius esse momenti iudicatur: hinc est, ꝙ inutile à iure æquiparantur, ut in c. 2. de transla. præla. cum cōcor. de quibus ibi in glo. & tradit Abb. in ca. de multa. in 5. col. de præben. ubi post alios Doctores tenet dispositionem illius text. non comprehendere possidentem parochialem habitu tantùm, & non actu. Et dicit glo. in cap. licet canon. de electio. lib. 6. quòd dispositio illius text. non comprehendit parochialem non habentē fructus, quia caret effectu. Et hoc idem dicit Card. in cle. in plerisque. in 1. quæst. de elect. & in clem. quia contingit. §. cæterū. q. 2. de relig. domib. & in clem. 1. in 6. notabili. de senten. excom.

Et ista omnia in ratione consistunt. Quia dispositio loquens de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in perceptione redituum consistit. Quia uerba cū effectu sunt capienda. c. relatum. de cle. non resi. Hinc uoluit Bald. post Cy. & sequuntur ibi Moderni in authen. sed nouo iure. C. de ser. fug. ꝙ stante statuto. ꝙ pro tali delicto debeat amputari manus: illud debet intelligi de manu utili: cùm aliàs amputando manum inutilem & aridam non satis fieret statuto, cùm membrum inefficax, dicatur mortuum: & dicitur desse, quod inutile est, ut dicit glo. in c. fraternitatis. de fri. & male. Et ad ista faciūt plura, quæ de actu inutili dicit Felyn. in c. ex tenore. in 3. col. de rescript. & Ias. in l. ubi pactū. col. penul. & fi. C. de transa. & in l. 1. de offic. eius.

Accedit etiam ad hoc, quod dicimus de episcopis nullatenen. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè tales, sed abusiuè, ut latè tradit Ias. in l. id qđ. nume. 25. de leg. 1. Adeo, quòd uoluerūt And. Sicul. in tract. de præstan. cardi. in 3. q. primę partis. colum. 3. post Bal. in auth. licentiam. C. de episcop. & cler. dispositionem illius authen. non habere locū in episcopis qui habent episcopatus apud Sarracenos, quorū nullos capiunt fructus. quod reassumūt latè Moder. Mediolanē. in memorialibus iuris in uers. comes. Nā ex quo non habent reditus, dicuntur habere nomina uentosa, ut dicit Ias. in l. 1. in 2. colum. ff. de offi. eius. Nam si te priueris, nec nomen habere mereris, ut dicit gl. in cap. cor episcopi. 68. dist. Et tradit Præpos. Alexan. in ca. multis. 17. distinct. Et Paulus de Cast. in consil. 307. lib. 2. Patet etiā de cardinalibus Rauennaten. qui nō merentur dici cardinales, cùm effectu careant: ut dicit glo. in cap. pudor. 32. quæst. 2. & Abb. in cap. bonæ. el 1. in 2. col. de postul. præl. Et idem de canonicis Mediolanen. dicendum, qui cardinales appellantur, ut dicit Rochus in tract. consue. fol. 22. in 2. colum. Nam sicut rex Scacorum, non dicitur propriè rex, sed abusiuè, ut dicitur in d. cap. pudor. ita & isti beneficiati sine reditibus non dicuntur ueri, sed abusiui: quia ut dictum est, uerba cū effectu debent intelligi, ut latissimè tradunt Moder. Bononien. in l. 1. in 6. & 7. col. C. de sicariis. Cùm igitur dicta beneficia in reditibus effectum non habeant, non debent sub istius regulæ dispositione de beneficio loquenti comprehendi, quia uerba regulæ debent in potentiori significatu intelligi, iuxta ea, quæ tradit Iacobus Butt. in tract. term. in princip. & Abb. in c. ex publico. de conuer. coniug. & Alexandrinus in c. rursus. in primo notabili. qui cle. uel uouen. Plura alia ꝑ ista parte adduci possent, quę in calce illius q. remissiuè complectar.

Pro

Pro parte affirmatiua, ꝙ ista regula intelligatur de beneficiis possessis absque perceptione fructuum, facit primò, quia ea, quæ in potentia sunt, reputantur esse in actu. l. penul. de testamen. mili. tradit Ias. in l. 2. C. de inoffic. testam. & in l. quædam puella. in 1. col. ff. de iu. om. iud. & dixi in §. pœnales. in fi. inst. de act. Sed beneficiũ quodlibet ecclesiasticum est in potentia habendi reditus, ut tradunt omnes in c. de multa. de præb. ut ibi notat Petrus de Ancha. in secundo notabili, & Salycet. in l. cùm in te. in fina. C. de don. ante nuptias, igitur tale beneficiũ reputabitur effectuale, quo ad effectũ. ut dispositio istius regulæ in eo uerificetur.

Prætereà, pro ista opin. facit optimè cõsilio Decii 210. uiso puncto. ubi probat beneficium, quod nullos habet reditus, posse cum altero permutari: quia dispositio loquens de permutatione beneficiorum, locum habet in dictis beneficiis, ut ibi per eum. Breuiter, omissis multis, quæ hic dici possent, pro resolutione istius q. arbitror duos casus esse distinguẽdos. Primus est in beneficiis, quæ nunquam habuerunt aliquos reditus, nec sperantur habere. Secundus casus est in beneficiis, quę tempore suæ fundationis habuerũt reditus, sed calamitate tẽpum periérũt, uel ad tẽps auferuntur, rõne alicuius priuilegii.

Primo casu pro firmo teneo, in talib. beneficiis regulam non procedere, ne sit imposita uerbis: nam non existimo aliquẽ ita insanum reperiri, qui super beneficio nullius ualoris litem mouere, & se pro nullo commodo obseruationi istius regulæ subiicere uelit, ut nihil aliud inde, quã improbi impetrantis cognomen consequatur: nam proculdubio hoc factum nõ prudentis, sed parum rebus suis prospiciẽtis uidetur. quid enim aliud est de beneficio nullius ualoris litem & tragœdiam mouere, quàm de umbra Asini, ut est in prouerb. disputare? Sic igitur ex quo talia beneficia sunt uentosa & abusiua, teneo in talibus regul. non uerificari, ꝑ ea, quæ in parte negatiua dicta fuerunt. Ex quo infertur, bene iudicasse Rotam in illo Tarrac. qcq̃d dixerit Dec. in d. cõs. 210.

Secundo casu puto reg. in tali beneficio procedere, quia licet de præsenti beneficiũ reditus non habeat: tñ ab initio habuit: & sufficit, ꝙ à principio tp̃e erectionis beneficiũ omnia requisita beneficii ecclesiastici habuerit, arg. glo. ff. notabilis, in verb. canonicis, in capit. statutum. de rescri. lib. 6. ubi dicitur, ꝙ sufficit tempore commissionis fuisse canonicum, licet postea desinat esse. Ita dicit ibi gl. quam cõmendat Dec. in c. post cessionem. in 10. col. de probat. cum concord. ut scribit Soci. consi. 81. in 3. col. lib. 3. Et ista opin. ex hoc solo tenenda est, ut possessoribus fauеamus, pro quibus ista reg. principaliter edita fuit in odium molestantium. Et q̃a ista beneficia, ut dixi, sunt in potentia recuperandi reditus, & isto casu inspicimus, quod euenire potest. l. sed an ultrò, ff. de neg. gest. Nam sæpe de facultatibus suis ampliùs, quàm in iis sint, sperant homines ut dicit tex. in §. in fraudẽ. inst. q̃b. ex caus. man. non licet.

Hinc uidemus, quòd habens ecclesiam parochialem, cuius alius maiorem partẽ fructuum possidet, tenetur promoueri infra annum ad sacerdotium, aliàs priuabitur, iuxta c. licet canon. de elect. lib. 6. Et tenet Rota decis. 61. in quadam addi. in no. licet secus, quo ad c. de multa. quia illud respicit nudam assecutionẽ fructuũ: sed c. licet. administrationem curæ, & sic exercitium: sicut regula ista respicit etiã possessionem, non autem perceptionem fructuum, & hoc priuilegium annalibus possessoribus ratione possessionis, non ratione fructuum conceditur, quia hoc nõ uidetur necessarium, etiam in re in qua fructus percipiuntur, per l. Titia. cum ibi not. ff. de solu. l. litibus. C. de agricol. & censi. lib. 11. Sufficit ergo quòd quis faciat actus pertinentes ad possess. licet fructus non percipiat, ut puta agrum colere, & similia, quæ notat Pau. de Cast. in l. 3. C. fi. reg. & Bal. in l. iudicia. C. de rei ux. Sic igit̃ cõcl. ꝙ possidens beneficiũ, licet fructus nõ percipia, utitur priuilegio istius regulæ; quia licet fructus corroborent, & magis possessionem firment: nõ tamẽ sequitur, ꝙ sine ipsis possessio capi, & retineri non possit, ut etiam latiùs probat Claudius Aquen. in repet. l. Cellus. 9. col.

col.uersi.qualiter autem.ff. de usucap.

Et ex istis ad plures alias consimiles, & affines quæstiones inferri posset, uidelicet an statuta, uel pacta de soluendis gabellis de animalibus, intelligatur de mortuis, an de uiuis? & nunquid statutum imponens pœnam manus, comprehendat manū aridā & inutilem? De quibus quæstionibus uidendum est per Fel. in c. inter cæteras. 4. col. de rescrip. per Philippum Franc. in ca. fi. in 2. notabili. de homicid. lib. 6. per Paulum de Cast. in l. institor. §. de eo. in fi. de instit. per Moder. post Bar. in l. ꝙ te in fin. ff. si cer. pet. cum sexcentis concor. congestis per nouissimos Asten. in tract. formæ, fol. 7. in prima & 3. col. quia omnia addi possunt ad text. in c. 2. de transla. episcopi, & ad l. 3. §. ꝙ si quis. ff. arbor. fur. cæs. quæ solent ad hoc propositum allegari, ꝙ nullum & inutile æquiparantur. Quibus conuenit illud quod dici solet, uanos, & insulsos homines non nisi nomine tantum homines esse, ut inquit Cicero in Offic. & est tex. in c. multi. 40. dist. Tales enim non ueniunt appellatione hominum, sed tumen torum, quorum similitudinem gerunt, iuxta ea, quæ dicit Abb. in ca. prudentiam. de offic. deleg.

QVAESTIO XLVIII.

QVarto, an possessori annali excipienti de regula, obstet confessio procuratoris sui resultans ex commissione causæ super molestationibus infra annum dictæ possessionis facta, quam commissionem ipse possessor post annum ratam habuit?

SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur 20. Octob. 1533. ista difficultas per R. P. D. Marcellum de Crescentiis in Rota: proposita fuit in una causa Agrigentina decanatus, in qua quidam Ioan. Guerterius decanatum possessum per Antonium impetrauerat: & cum in partibus coram iudicibus secularibus regiis contenderetur, procurator possessoris in curia super iactationib. & molestationibus commissionem contra dictum Io. impetrantem post 16. dies impetrationis ipsius obtinuit. quo quidem tempore satis dubitari poterat, an procurator prædictus uerisimiliter in curia Ro. & in tam breui tempore notitiam de molestatione suo principali facta Agrigenti habere poterat? Euenit, ꝙ post aliquos dies idem possessor constituens alios procuratores, ratificauit gesta per primos. cum que in curia litem suam impetrans prosequeretur, possessor excipit de ista regula: impetrās replicat regulam pacificum possessorem requiri. ipse uero non erat pacificus, igitur, & ꝙ non esset pacificus ostēdebat ex commissione prædicta per dictū procuratorem impetrata, in qua fatebatur principalem suum molestari: quæ quidē commissio per ipsum possessorem ratificata fuerat. Dubitatum fuit nunquid illa cōfessio ad probandum illum pacificum possessorem non fuisse, sufficiat? Conclusum fuit per omnes Dominos, excepto uno, ꝙ non. Ratio istius decisionis fuit, quia ista regula principaliter in odium impetrātiū & in fauorem possessorum condita fuit. Ergo ut fauor possessoris conseruetur, probatio non pacificæ possessionis, ex qua est obiectus, dari debet, & per concludentes probationes probari, ad effectum, ut præsupposito pro possessore, & contra impetrantem inducta, tollatur. l. scire. §. scire. ff. de excus. tuto. cum concord. ut per Fel. in c. pastoralis. in 4. col. uers. signa. de excep. Cum igitur illa probatio ex confessione procuratoris resultans, non erat clara, nec concludens, quia poterat intelligi de molestia post uel ante impetrationem facta, quarum altera pacificam possessionem interrumpere poterat, altera uero non, talis probatio ambigua & dubia non debet admitti, per ea, q̄ dicunt in c. in præsentia. de probat. eo maxime, quia illa commissio fuerat impetrata post impetrationem aduersarii: & sic eo tempore, quo uerisimiliter procurator non poterat habere notitiam molestiæ. Fuit igitur illa molestia potius imaginaria & præsumptiua, & ad cautelam inducta, quàm uera, potuit procurator confitendo molestiam, quam ignorabat, ad excludendum beneficium istius regulæ domino præiudicare, iuxta not. in l. 1. C. de pact. Debuit ergo in istis dubiis probationibus contra impetrantem, & pro possessione impetratio fieri, quia clāra est regula iuris, in dubiis reo magis, quàm

quàm actori fauendum esse Hinc euenit, ꝙ ius tertii per solam supplicationem pro ductū nō releuat, quia nō reputatur clarū quousque super supplicatione literę expe ditæ sint: & ob eam causam res efficitur dubia, quæ probantem non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud, quod Rota in una Cremonen. pensionis coram Domino Christophoro panigarola. 10. Decembr. 1529. conclusit, uidelicet, ꝙ ad effectum incurrendi priuationem ob non solutionem pensionis, non sufficeret noti tia uaga & incerta, uel etiam, ꝙ procura tor sciuerit, & dominus ratum habuerit: sed requirebatur clara & indubitata noti tia principalis, quo ad incurrendum cēsu ras & pœnam, per ea. quæ scripsit Fely. in capitul. quoniam. §. porrò, colum, antepē. ut li: non cont. & in c. cum contingat. col. pen. de rescrip.

QVAESTIO XLIX.

QVæro, nunquid possessor pacificus di ci poterit ad effectum istius regulæ, si causa contra eum infra annum nomine meo committatur per assertum procura torem meum, quam commissionem ego post annum ratam habui?

SOLVTIO. Hodie, quæ est 4. Februa rii 1534. ista dubitatio per Dominos in causa Tuden. decanatus coram R. D. Ioan. Clerici pro parte negatiua decisa fuit. Et inter alia pro ista decisione adductū fuit dictum Bald. quod communiter approba tur in l. fin. C. ad Macedonianum. ubi ratifi catio, quę fit tempore quo actus nihil ope ratur, propter lapsum temporis, non ualet quia inuenit obstaculum in medio, quod impedit, ne tempora, siue extrema coniun gantur. Sed in quæstione præsenti, licet cō missio facta fuerit infra annum possessio nis, ex quo tamen illa non ualebat ex de fectu mandati, & ratificatio uenit post an num, est dicendum, possessori nullum de trimentum adferre, quia res deuenit ad ca sum, à quo incipere non poterat: arg. ca. si eo tempore. de rescript. lib. 6. Et quia rati ficatio per dominum de actu nullo potest fieri in prę iudicium sui, non autem in dā num alterius, ut dicit decis. 1. de procu. in anti. ratificatio enim debet fieri infra tē pus, infra quod actus geri potest: vulg. l. bonorum. ff. rem rat. hab. & gl. iuncto tex. & ibi not. Gemin. & Alex. in c. non solent. 2. q. 6. & hoc uidetur in terminis expone re gl. in c. rati habitionem. de reg. iur. li. 6. cum concor. ut scribit Alex. in cons. 101. uiso processu. col. 1. lib. 2. & in consil. 135. ponderatis his. eod. libr. præsertim, quia hoc casu per possessionem annalem ante ratificationem fuit ius quæsitum possesso ri, & sic ratihabitio impeditur ut dicit gl. in d. c. ratihabitationem. cum concor. de quibus per Dec. in consi. 147. in causa. col. pe. & consil. 216. in 2. col. & alibi sæpe, ut dixi in d. c. ratihabitionem. Et in summa ista est apud omnes uera & recepta cōclu sio, ꝙ ubi de præiudicio alicuius agitur, ra tificatio locum non habet, ut habetur in dictis locis. Et tradit Alex. in consil. 78. ui so & diligenter. in 4. col. lib. 5. sed in casu isto est idem. igitur, &c.

Vltimo, pro ista opin. uidetur esse gl. in in c. nonnulli. de rescrip. quę uult, ꝙ com missio impetrata nomine meo non potest per me ratificari, ex quo ad illam impetrā dam requirebatur speciale mandatum. Et ista est una de fallentiis, quæ dantur ad re gu. ratum. de reg. iuris. lib. 6. quam ad hoc ponderat Fely. in cap. causam. el 1. in pen. & fin. colum. uersi. fallit tamen. de iudic. quod est multum notandum in proposito quæstionis nostræ.

Accedūt prędictis, quæ in una Hipori gen. parochialis coram D. Nicolao de Are tio de mense Iunio 1521. Rota tenuit, ui delicet, ꝙ lis mota per assertum procura torem post obitum collitigantis ad effe ctum regu. de subrogandis, ratificari non possit. Pro qua decisione faciunt ea, quæ scribit d. Anto. in capit. cum uenis sent. in fin. de restitut. spoliatio. ubi di cit, quòd si aliquis tanquam procura tor meus possessionem huius beneficii pro me capit: & deinde ille assertus procurator ab alio spolietur, non pe tero ego ad effectum, ut mihi actio spo lii competat, possessionem illam ratam habere. Ita dicit ibi dominus Antonius, & asserit Rotam ita tenere. Cuius dictū latè sequitur, & comprobat Alex. in l. qd meo

medio 2. col. ff. de acquirenda possessio. hel. Heli qua circa praesentem quaestionem uidēda eius in regula de triennali. ubi eā dem quaestionem, quę ibi in facto contin git, scribam.

QVAESTIO L.

QVaero, an possessio annalis ad produ cendam exceptionem istius regu lae, sufficiat, quòd ad sit tempore impe trationis, citationis aut sententiae, licet posteà desinat esse.

SOLVTIO. Ista quaestio per Domi nos meos in Rota, in causa Hisp. Schola striae coram D. Nicolao Aragona de men se Octob. 1533. discussa fuit. Et quia causa ex alio cap. tunc fuerat resoluta, inter lo quēdum dictum fuit, possessionem anna lem, pacificam saltem tempore impetra tionis requiri debere, quo tempore alia rum qualitatum hic requisitarum expres sio fieri debet, prout regula hic in prima sui parte disponit. Vnde sicut sufficit di ctas qualitates impetrationis tempore adesse, licet posteà cessent, per not. p glo. in uersi. canonicis. in cap. statutum. de re scrip. libro sexto eodem modo, & quali tas possessionis annalis ad producendum istam exceptionem sufficere debet tem pore impetrationis interuenire, licet po steà possessio perdatur. Quia exceptio ex annali possessione praecedente impetra tionem nascitur, non ex sequenti, unde sufficit impetrationis tempore iam esse annalem, ad effectum, ut impetrans serua re hic contenta teneatur, & possessori ex ceptio regulae competat. & hoc clarè in nuūt uerba istius regulae ibi, per annum immediatè pręcedentem, &c. Nec obstat, si dicatur, quòd si possessor post impetra tionem actoris desinat possidere, impe trans non poterit usque ad sententiam causam prosequi, ut hic dicitur. Quia il lud esset uerū, quando ageretur possesso rio, sed regula ista secundum Dominos, ut etiam inferiùs in alia q. dicetur, petito rium cōcernit, super quo possessor ad iu dicium trahitur, & super quo debet dari sententia, ut innuunt uerba tex. ibi, & cau sam quare sibi ius non competat, &c. nō igitur refert, nec requiritur reum cōtien tum tempore prosecutionis causae, uel sententiae, sed tempore impetrationis an nalem fuisse, quo ad hoc, ut impetrans implere debeat, quod ei incumbit: quia forma illi per istam regulā imposita est, quae cū ipsum impetrantem cōcernat, & in sui odiū introducta sit, debet ad unguē obseruari, & ideo causam contra reum cō uentum usque ad sententiam prosequi tenetur, ut hic dicitur. facit clemen. 1. ut lit. penden. & cap. 1. & 2. eod. titu. lib. 6. Nec ista regula requirit sententiam con tra possessorem ferri, quia non respicit fa ctum possessoris, sed impetrantis: & ideo regula impersonaliter loquitur, quòd eā prosequi teneatur: & sic, licet reus conuē tus desinat esse possessor, hoc facere tene tur, iuxta l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudic. quia defectus rei acto rem non prosequentem excusare non debet. Quod est ex eo etiam suadetur, quia licet regula faueat possessoribus: tamen principaliter in fauorem publi cum introducta, ut lites terminentur, ut dixi superiùs in quadam quaestio ne, ponderando uerba regulae, ibi: ut im probi exquirentium lites motus reprimā tur, &c. & genus poenae Camerae apostoli cę applicando. Et ideo impetrans causam terminari facere, intra annum adstringi tur, ad effectum, ut litis euentu uideatur, an impetrans improbus litigator fuerit, & puniatur ut sic molestatores iniusti ex grauitate poenae deterreantur, aliique im petrantes cautiores in posterum reddan tur, cùm se per regulam ita interpretatā ad causam usque ad sentētiā prosequen dam adstrictos esse cognouerint. Discant que pariter, non nisi ex claro & bono iu re, impetrationes suas obtinere, & posses sores ex eodem ad iudicium euocare: & hoc est, quod uerba istius regulae prae se ferunt, ibi, specificam, & determinatam causam, ex qua clarè constare poterit, qd' nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competit, &c. Non igitur curandum est, an reus dimiserit possessionem, uel ne. Quia sufficit eum per annum imme diatè pręcedentem impetrationē possede re, ut dicitur hic: unde si post citationē de finit

finit esse possessor, nihilominus exceptioni regulæ locus erit.

Ex quibus omnibus adparet in prosecutione causæ priuati factum non tam considerari, quàm publicum: arg. eorum, quæ not. Bar. in l. agraria. ff. de ter. amot cum similibus. Ex quo infertur, priuatam personam facto suo a lite, se abdicando interesse publico præiudicare non posse, ut no. in l. 1. ff. ad Tertul. Imò si possessor post motam litem possessionis cessisset: nihilominus à dicto imperrante damna & interesse, quæ possessionē suam contigissent, repetere posset, per istum text. arg. glo. in c. præsenti. de offic. ordin. lib. 6. & c. cæterū de dona. Possessio igitur ad effectum prosecutionis causę, de qua loquitur ista regula, nihil facit: nam sufficit qualitatem possessionis adesse tempore uerbi, id est, tempore impetrationis iuxta uulgat. l. in delictis. §. si extraneos. de noxal. Et hoc dicendum suadet dictio, Exnunc, quæ extremitatem principii refert, secundum glos. in cle. 2. de hæred. & in clem. 1. de iure patronat. cum similibus.

Nec obstat, si dicatur regulam ita demū impetranti obstare, quando per possessorem annalem opponitur, & sic uidetur requiri qualitas possessionis tempore exceptionis, cum hæc exceptio fauore possessoris inducta sit: & isto mō bene quadrat, quod dicitur in d. l. in delictis. §. si extraneos. uidelicet, ꝙ qualitas adiecta uerbo, debet adesse tempore uerbi, id est, exceptionis proponendę, cum exceptio non detur non possessori. Sed ad hoc respondetur, ꝙ possessio sequens impetrationē non est illa, quæ impetrantem afficit, sed præcedens: unde impetrans tempore suæ impetrationis ad faciendam mentionem possessionis præcedentis, non sequentis, adstringitur, & tunc requisita regulę circa expressionem nominis & gradus tunc possessoris adstringitur. Vnde ex quo impetratio semel adfecta fuit, dato, quod possessor post impetrationem desinat possidere: impetratio, quæ à principio fuit nulla, non ualidatur, quominus reus conuentus tunc possessor excipere de regula possit, dato, quòd tempore exceptionis non possideat. Et ad illud dictum, ꝙ qualitas adiecta uerbo, & cap. respondetur, ꝙ illud dictum procedit, quando qualitas non habet tractum successiuum, sicut possessio, quia tali casu potest qualitas uerificari secundum aliud tempus. Ita notabiliter illud dictum limitat & declarat Cardina. Zabarel. in repe. c. perpendimus. in 8. col. de senten. excommuni. Vbi etiam aliam limitationem ponit, quam uideas, pro quibus allegat bona iura. Et ita reperio tēpore Sixti, secūdum istam opinionē excellentissimos Doctores in quadam causa Burgen. Abbatiæ de Villalbuca, consuluisse, ut patet in primo uolumine consiliorū Io. Aloisii Tuscani Mediolanensis aduocati tunc consistorialis, fol. 43. Quibus accedent ea, quæ in illa quæstione, De possessore cedente dicam.

QVAESTIO LI.

QVæro, nunquid regula ista inhabiles ipso iure etiam per extrauag. Bonifacii, Pii, Alexand. & Iulii, contra non soluentes annatas editas, uel quemcunque alium inhabilem defendat?

SOLVTIO. Respondetur, ꝙ sic, quia ista regula non recipit restrictionem de habilitate. Nam licet iura loquētia de personis, intelligi debeant regulariter de habilibus: leg. 1. C. de sacrosan. eccle. & & uulg. l. ut gradatim. ff. de mu. & ho. hoc tamen fallit nisi constitutio respiciat animæ uel reipublicæ commodum: quia tali casu lex generaliter loquens, intelligitur etiam de inhabili, ut est tex. singularis in l. si quis in graui. §. utrum. uersic. is quoque. ff. ad Sillan. quem ad hoc pro singulari notat Ias. in l. qui seruum in 3. col. ff. de uerb. oblig. Et prius Alex. in l. cum mulier. in penu. col. ff. sol. mat. & And. Sicul. in c. 1. col. 24. de const. & in c. nouit. num. 233. de iud. & in rub. de rescr. in clem. col. 11. & in rub. de reb. eccl. non alien. in 4. columna. nu. 19. & col. 73. nu. 225. & alibi sępe, ut latius scripsi. in §. in personā. inst. de ac. Sed ista regula respicit fauorem reipublicæ, cuius interest lites reprimi, ut dicitur in l. properandum, de iudic. ut dixi superius in primis quæstionib. istius regulæ. Ergo debet gñaliter de quocūq; possessore

intelligi. Et ita semper ista regula inter pretata fuit. Inhabiles igitur quomodocũ que inhabilitati, ista regula defenduntur, quæ sola detentione satisfieri uidetur, secundum interpretationem longæuam Rotę.

Limitatur tamen ista non procedere in duobus casibus. Primus casus est in inhabili, ea inhabilitate, ut nec etiam rem detinere possit, prout est hæreticus, cuius non solum possessio, sed etiam nuda detentio rei prohibita & damnata est a lege, ut probat Card. Alex. post gl. ibi in c. quo iure. 8. distinct. de quo statim dicam in sequenti quæst.

Secundò fallit in eo, de cuius non titulo notoriè constat, quia talem non defendit regula, ne malitiis & fraudibus detur locus, contra c. sedes, de rescrip. facit, quod tradit Ias. in l. 1. in 1. col. ff. de oper. no. nũtiatione. ubi dicit, ꝙ licet in dubio nuntiatio noui operis, de qua in ueritate nuntiãti nullum ius competit, debeat attendi, & liget, ut ibi est text. ubi tamen notoriè cõstat de non iure nuntiantis, talis nuntiatio debet sperni. Nam regula ista loquitur in eo possessore, de cuius titulo ignoramus, uel sumus in dubio, an habeat titulum, uel non: quia licet in rei ueritate titulum non habeat, dummodo illud notorium non sit defenditur a regula: secus, ut dixi, in notorio: arg. eorum, quæ dicit Abb. post Innoc. in c. ecclesia. de causa pos. & ꝓprie. & in c. ex parte, circa fi. de resti. spol. cum conc. & scribit Alex. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. poss. qui uolunt, ꝙ licet regulariter expoliatus restitui debeat fallit tamen, nisi notoriè de non iure expoliati constaret. Regula igitur ista debet intelligi de detinente, quem credimus habere aliquem titulum. Nam possidens per annum beneficium sciente & patiente impetrante, qui prætendit ius habere, præsumitur ex possessione illa annali titulum habere, ut dicunt Doct. in c. 2. in fi. si de inue. feu. inter domi. & uasal. & in c. Titius. in fi. si de feu. contr. fue. cum conc. ut per Mod. consulentes, uidelicet, Stephanum Bertrandum in consil. 1. in 10. col. nu. 56. in 1. uol. & ante ipsum hoc sequitur Domi. in cons. 14. cit sa fi. sed quicquid sit de iure in spoliato. In hac regula tamen contrarium seruatur, quia siue notorie de non titulo annalis possessoris constet, siue non constet, impetrans seruare tenetur hic contenta, & sic si possessor nullum ius habet in prosecutione litis, condemnabitur, & a sua intrusione cum fructuum restitutione amouebitur.

QVAESTIO LII.

QVæro, an regula ista defendat hæreticum?

SOLVTIO. D. Gul. Cassiodorus auditor egregius & diligens in quibusdã suis collect. decis. nouissimarum Rotæ, discutit istum articulum pro utraque parte, & certè, iudicio meo, impertinenter. Nam ex quo sup isto puncto, ut ipse refert in una causa Illerden. præpositutæ, de an. 1519. & 1520. coram D. Paulo Capisucco iudicauit Rota, quæ mota fuit una tãtum ratione iuridica superuacuum uidetur argumẽta contraria contexere, & illa quidem minus efficacia, quę occupantis uiris legendis melioribus impediti, negotium dare possunt. Visum igitur est mihi solum circa illam rationem decisionis, qua tunc Rota mota fuit, insistere: quæ si uera est, non attinet amplius scholasticorum more rem per disputationes in dubium refricare: sin autem ratio non subsistit, alia fortior quę renda erit.

Ratio igitur decisionis in illa causa Illerden. fuit, quia in hæretico reprobatur a iure non solum possessio, sed etiam detentio ipso iure, ut tradunt gl. Dom. & Alex. in c. quo iure 8. dist. ubi igitur non datur possessio, nec detentio, regula non procedit. Ista est summa decisionis Domini ꝯtestis comprobata multis rationib. sed ista cæteris est efficacior & magis proxima, aliæ uerò ab extra tendunt.

Videndum est igitur, num ratio isto subsistat: & certe non uideo ubi probetur in iure, ꝙ hæreticus priuetur ipso iure detentione, & ꝙ talis detentio adeò in eo sit dãnata, ꝙ illi defensio istius regulę prohibeatur: cum igitur non reperiantur hoc iure cautũ, erubescimus sine lege loqui. c. ego solis, 9. dist. facit tex. in c. illa. ne sede uac. Nam ut inquit Bal. in c. nihil. de ele. quod lege non cauetur, in practica non habetur, quia

quia paria sunt, aliqua sine lege facere, uel contra legem, ut ipse idem Bal. dicit in c. in Genes. in fi. col. de elect. sequitur Ias. in l. singularia, in 7. col. ff. si cert. pet. Hinc illud emanauit, quod Ant. de But. dixit, ꝙ possumus iudicare contra commu nem opi. non habentem casum legis pro se. ut refert Ias. in l. illam. C. de coll.

Pro qua opin. adduco duas rationes iu dicio meo efficaces. Prima est, quia, ut di ctum fuit supra q. proxima, regula ista re strictionem de habilitate personarum non recipit: sed quicunque inhabilis, & nu dus detentor tueri se regula ista potest, q̃a non tam possessoribus ipsis fauet, quàm impetrantes insequitur, & sic principali ter regula inducta est in odium exquiren tium lites, sed istud odium calumniosè im petrantium non purgatur, nec cessat pro pter hoc, ꝙ possidens sit hæreticus, ergo debet habere locum regula, quia propter hoc hęreticus non manet impunitus, cum possit ab alio impetrante seruante requisi ta in regula priuari beneficio, & amoueri a possessione. Nec obstat, ꝙ hæreticus ex poliatus non restituitur: quia hoc non fa cit quominus uti non debeat regula: quia uidemus execrabilem expoliatum non re stitui. Vt cõclusit Rota in una Ginen. prio ratus coram R. P. D. Petro Vortio, de anno 1530. per rationes, & autoritates, de quib. inferius in q. de execrabili, & etiam in reg. de triennali, in 10. q. dicam, & tamen ille utitur beneficio istius regulæ, & etiam de triennali, ut meminit Cassiod. hic. Et dicã latius utroque loco. Igitur argumentum non est concludens.

Secunda ratio est, quia uidemus, quòd licet hæreticus sit priuatus ipso iure bene ficiis: tamen nõ potest amoueri, nisi prius citetur, & sententia declaratoria contra eũ promulgetur, ut dicit text. in c. eum secun dum de hær. lib. 6. Et hoc idem est in exe crabili, ut patet, in c. licet episcopus, de prę bend. lib. 6. Sed antequam declarentur, cer tum est eos beneficia detinere, quia hære sis uel execrabilitas facultatem facti non auferunt, quia talis facultas non potest ni si a iudice tolli. Nam fieri nullo pacto po test, ut dicit lex, quominus quis aliquid de tineat, uel de facto faciat, uel etiam in seip sum sæuiat, nisi prohibeatur a iudice, ut :o to tit. ff. de his, qui sibi mor. consci. Nam li cet lex prohibere possit detentionem iuris non tamen potest prouidere, quin aliquis si uult beneficium de facto non occuper, & illa detentio facti sufficit, quo ad istam regulam secundum interpretationem Do minorum.

Non obstant notata in d. cap. quo iure, quia licet illa negari possent, cum non sit lex aliqua hoc prohibens: nihilominus di ci põr, ꝙ illa d erenta, quæ prohibetur hę retico, debet intelligi in dubio de deten tione iuris, non autem de detẽtione nudi facti, qua sola contẽta est regula ista: quia secundum communes regulas, appellatio ne detentionis intelligitur de detentione iuris, non facti, ut late tradit Alex. in l. 1. in prin. in 16. col. uers. quærit Bart. ff. de acq. poss. Et licet dicta decisio istis rationib. ex pugnari potest, tamen in iudicando ma gno est autoritas illius Gloss. Gemi. & Præ positi, licet nihil allegent. De hoc tamen in regula de triennali adhuc aliquid dicã. Et ista omnia, quæ dicta sunt, procedant in possessore hæretico: in impetrante ue rò hæretico, dixi superius in 3. q.

QVAESTIO LIII.

QVæro, an ista regula defendat posses sorem priuatum beneficio, ob non solutionem pensionis?

SOLVTIO. Rota istum casum de an. 1529. mense Octob. coram Staphileo, deci derat, ut adnotauit D. Pet. And. Gam. audi tor insignis in memorialib. suis. Et conclu. Dñi, ꝙ talis possessor reg. non defendatur. Rõ fuit, q̃a licet ista reg. sit inducta in odiũ impetrantis, tñ ex quo consentiens pensio ni, uidetur a principio cõcessisse priuatio ni ob non solutionem, non debet adiuua ri regula, nec põt in hoc conqueri, quia cõ sentienti, & uolenti non fit iniuria: uulg. l. scienti. de reg. iur. lib. 6. Et sic isto casu ini tium attenditur: arg. eorum, quæ dicit Lap. alleg. lib. 24. Hinc est, ꝙ licet pau per tate oppressis soleat concedi beneficium c. Odoardus, de sol. secus tñ est in debito re pensionis, ut dixi late in trac. signaturę.

QVAESTIO LIIII.

QVæro, an regula ista defendat execra bilem possessorem annalem?

Solvtio. Potest dici quod sic, quia defendit quemlibet detentorem, dummodò detentio non sit improbata a iure, ut in hęretico, de quo proximè q. 51. dixi & in execrabili expeditū uidetur: quia pluries fuit dictum in Rota execrabilem saltem detinere: quia a detentione non reperitur prohibitus, quinimo neque possessionē amittit, sed ut ea priuetur, debet prius citari, ut patet in c. licet episcopus, de præb. lib. 6. & faciunt ea, quæ dicit Pet. de Anc. cons. 117.

Sed pro uera resolutione istius q. distinguendi sunt duo casus. Primus est, qñ beneficia incompatibilia non detinentur ultra tempus contentum in d. extrauag. execrabilis. Et tali casu, quia datur possessio, aut saltem detentio, iuuatur ista regula, & ita procedit tex. in d. c. licet episcopus. Secundus casus est, quando execrabilis detinet beneficia ultra tempus præfixum in d. extrauag. & tunc, quia extrauag. prædicta seruationem inducit, cum decreto posset teneri, execrabilem non defendi ista reg. Ratio est, quia per decretum reseruationis annihilata & improbata fuit qualibet possessio, & facti detentio, ut dicit notabilis decisio. prima, in titulo de restitutio. spolia. decisio. 1. in antiquiori. Et ubi non datur possessio uel detentio, ista regu. non habet locum. Hinc uoluit Rota in una Gienen. de qua in proxima q. faciam mentionem, quod talis expoliatus non restituatur. Quod etiam tenuerunt Mod. in tract. reseruatio. in 41. effectu. Sed quicquid sit, Rota tempore meo tenuit utroque casu contrarium, quia ex quo ista regula nullum requirit titulum, neque bonam fidem, quæ libet occupatio sufficit in odium impetrātium beneficia possessorum uiuentium certo modo.

Qvaestio LV.

Quæro, an regula ista obstet impetranti beneficium per alterius assecutionem, uel per non promotionem?

Solvtio. Quidam antiqui Doct. ut Ioachi. de Narnia. Io. Aloisius Tuscanus Med. & alii plerique tenuerunt, reg. hoc casu non habere locum, ut adparet lib. 1. & 14. allegat illorum temporum: moti hac tātum ratione, quia regula loquitur de beneficio uacāti ex persona alterius, quàm possessoris. & sic ex antiqua uacatione ante possessionem annalem, uel post, & tali casu impetranti post possessionem annalem obstat regula. sed hæc non uerificantur in uacatione contingente ex persona possessoris, eo maximè, quia ista est quædam priuatio iuris.

Tamē quicquid ipsi dicant, Rota contrarium tenuit, ut refert hic Glossator in fin. & sequitur do Gul. in collect. decisionum Rotæ. Et ita etiam in una causa capellanię Plac. coram d. Staphileo 29. Oct. 1529. conclusum fuit, ut attestatur d. Pe. And. Gam. in quibusdam suis memorialibus decisionum Rotæ. Ratio decisionis fuit, quia ista regula indistincte loquitur, ergo non est facienda differentia, an aliquis ex persona possessoris, uel alterius impetrauerit: quia dummodo aliquis sit intrusus per annum antea, & pacifice per dictum tempus possideat, erit locus regulæ, & hoc idem in execrabili. & non promoto locum habebit: quia illi antequam possessione priuentur, possunt per annum beneficia detinere: & talis possessio, siue detentio ante sententiam consideratur a iure, ut patet in c. licet eps, de pręb. lib. 6. ubi tex. disponit execrabilem antequā citetur, a possessione amoueri non debere, ex quo adparet possessionem illam ante amotionis tempus coloratam dici posse. Hinc est, quod est locus restitutioni, si illa expolietur, ut dicit Compilator decis. Rotæ in tit. de rest. spolia. deci. 3. in ult. addit.

Sed ulterius cogitāti uidetur adhuc primam opin. sustineri posse, in qua Glossator hic, & antiqui aduocati fuerunt. Ratio istius opi. est. quia illa impetratio, de qua hic quæritur, est quædam priuatio iuris: Et quemadmodum superius diximus in alia q. regula ista locum non habet in impetrante per priuationem, rationibus & argumentis, de quibus ibi latius dixi. Tum etiam, quia si constat possessorem esse execrabilem, adparet de notorio non iure eius, & per consequens eius possessio & detentio improbatur a iure, adeò quòd si spolietur, restitui non debet, sicut de hęretico superius diximus, & licet Compil. in d. decis. 3. tenuerit execrabilem expoliatum, esse restituendum, eius opinio. ultra

hoc

hoc quod est unius tantùm doct. nihil tamen pro sua opi. allegat. Imo cōtra eius opin. conclusit tempore meo Rota in una Gienen. beneficiorum coram R. P. D. Petro Vortio, nunc episcopo Aquen. 1533. die 8. Octob. contra Rodericum Lopez pro quodam capellano, & familiari Reuerend. Card. Gienen. aliàs Baren. ut egò tunc ad notaui, quę uoluit execrabilem expoliatū non esse restituendum. Pro qua decis. inter plura, quę breuitatis causa omittuntur, allegatum fuit consil. Old. 127. ubi expresse tenet execrabilem non esse restituēdum. & idem probat Rom. in cons. 499. & est decis. Dominorum in antiquis, num. 371. cum qua transit Abb. in dispu. Tirius, in 3. dubio, & in c. in literis, col. pen. de resti. spo. Corset. in tract. de rest. spol. fallen. 17. & 33. Non enim uidetur iure nec rationi consonum, unde quis pœnam meretur præmium & fauorem reportare. l. cōgruit de off. præt. & quia reseruatio d. extrauag. inficit etiam detentionem, ut probo superius in alia q. sublata igitur detentione, regula ista locum non habebit, nisi dicamus, prout in illa q. de hæretico dixi, execrabili prohiberi detentionem iuris, prout in dubio præsumitur non autem detentionem nudi facti. quæ quo ad istam regulam sufficit: & quia regula de triennali execrabilem defendit, ut tenuit Rota, & ibi latissimè dixi: ergo idem dicendum esset in ista regula, aut eodem modo tenendum esset in utraque, nec titulus coloratus in regula de triennali deberet illum iuuarem; quia si execrabilis prohibitus est possidere & detinere, sine possessi. præscriptio non procedet, ut dicit reg. iuris: nec titulus quo ad possessionem aliquid facit, quando illa prohibetur, præsertim, quia Gem. in d. c. licet. negat execrabilem habere possessionem, neque titulum coloratum. Pro resolutione igitur istorum uidenda sunt, quæ in dicta regula scribam.

QVAESTIO LVI.

QVæro, an primus resignans possessor annalis defendi possit ista regula cōtra tertium resignatarium habentem causam a secundo resignante?

SOLVTIO. Ista quæst. fuit proposita per d. Iacobum Simonettam mense Iulio 1531. in causa Hispal. beneficiorum, & tūc prima facie fuit dictum per Dominos animo melius deliberandi, quod non, quia tal. resignans uidetur habere improbam detētionem, adeò quod spoliatus non restituere tur, sed nihil super hoc fuerat informatū: sed ea omnia per Dominos fuerunt ex tēpore dicta. Nam certè cōtraria opin. uidetur firmior, quia clarū est, quod licet primus resignans ex resignatione, quam fecit, trāsferat titulum, & possessionem, ut dicit decis. in not. 13. tamen potest manere in detentione, quam non transfert, ut ibi dicitur, quæ sola sufficit ad se tuendum beneficio istius regulę: quia, ut sæpe dictum est, omnes intrusi, excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio, iuuātur ista regula, ut concluserunt sæpe Domini, & maximè in casu isto, in quo detentio primi resignātis est tanti momenti, quod si in ea perseuerasset per triennium, præsumeretur retrocessio, ut tenuerunt Domini propter æquitatem, alleg. Lap. 89. In casu proposito si primus resignas non fuerat triennalis detentor, sufficit ergo sola asinina occupatio, ut iuuet eum, quo ad exceptionē regulæ, sicut iuuat excommunicatum, homicidam, & alios criminosos, & intrusos, imò expoliatorem non uiolentum, ut dicam in alia q. nec reperio quod in isto primo resignante detentio fuerit improbata a iure, prout tunc de improuiso dicebatur, quia hoc iure non cauetur, imò in hæretico, qui est cæteris peccatoribus deterior, quem Domini uoluerunt iuuari regula, non reperitur reprobata detentio, nisi per dictū Gemini. & Alexandrini tenentis hoc absque aliqua autoritate iuris. sed in hæretico potest decisio tolerari, ex quo habet saltem aliquos doct. egregios pro se: licet sup hoc fuerit multū disceptatū. Sed in casu nostro nullus unq̄ hic dixit, quod sit reprobata detētio, sed pro opi. Dñorū uide q̄ dicā in q. seq. Et interim tenēda est op. j.

QVAESTIO XVII.

QVæro, nūquid annalis possessor renuncians alteri beneficium suū, qui post renūtiationē in eius possess. per annum pacifice remāsit, de ista reg. cōtra impetrantē dictū beneficiū per obitū resig. excipere possit?

SOLVTIO. Iste casus in indiuiduo in Rota propositum fuit per R. D. Siluestrū Datium 18. Decemb. 1536. in causa Burg. canonicatus de Veruiesca, & tunc inter so quēdam in partem affirmatiuam inclinabant Domini: quia renuntians continuauit suam possessionem priorem, quam habuerat ante resignationem post renuntiationem, ita ꝙ tempore impetrationis reperitur annalis. Præterea, facit, quia licet istius renuntiantis possessio per renuntiationem amissa fuerit, ut superius in proxima q. dixi est uerum respectu possessionis ciuilis, quæ animo retinetur: secus uerò respectu naturalis, quam per resignationem nō dimisit, sed illam detinendo continnauit, ut dicit Cald. cons. 4. de renun. & deci. 1. de renun. in no. & propterea illa detentio, ex qūo est annalis, debet esse in consideratione. Suadetur hoc, quia qui detinet utiq; possidere uidetur, saltem largo modo, ut dicit Alex. in l. 1. in prin. in 5. col. nu. 8. & §. adipiscimur. nu. 9. ff. de acq. posses. & uidetur gl. in ca. causam. de pręscript. Et ideo detētori interdicta recuperādæ detētionis cōcedit, ut dicit prædicta decisio, & tradūt Inn. & alii in c. literis. de res. spolia. & Alex. in d. l. 1. in pri. nu. 66. & Inn. in c. super hoc. de renūt. Et secūdū dictas decisio. ita Rota de anno 1516. coram d. Io. Staphileo in vna Segobien. Archid. pro N. de Roias. Et iterū corā R. P. D. Petro Vortio in alia Calagurtana abbatiæ de Logrogno ꝓ Franci. de Sylua cōtra Aluatū de Gabredo 3. Nouemb. 1531. iudicauit. Si igitur Rota restituit ad talē detentionē, utique erit talis detētio cōsiderabilis, quo ad istā regulā quæ nullū titulum requirit. Et ꝙ in tali detentione habeat locum ista reg. tenuit nuper Rota 20. Maii. 1538. corā R. D. Io. Paulo Ptolomæo in vna Hispalen. capellanię sanctæ Catharinæ, in qua Domini in hāc partem inclinabant, uidelicet, regulæ esse locum: uerum, quia postea constitit per testes, Antoniū del Cotro, de cuius possessione annali dubitatur, non percepisse fructus post renuntiationem quam fecerat, & per consequens non detinuisse: & possessio eius ante renuntiationem non sufficiebat ad annum, nisi iungeretur cum detentione facta per renuntiationem, ideo ex isto capite non iuuit illum regula.

Et licet prædicta ita se habeant: nihilo minus cōtrarium de iure sustineri posset, uidelicet, ꝙ prædictus detentor, qui renūtiauit beneficio suo, non possit ratione prædictæ anterioris possessionis annalis se tueri ex ista regula, sub prætextu quòd ante renuntiationem fuerat annalis possessor.

Pro quo est diligenter considerandum, ꝙ triplex est detentio. Quædam est iuris, quam tenent possidentes, & usufructuarii. Alia est facti, ut colonorum, & seruorum, de quibus per Bar. & Alex. in l. 1. ff. de acq. poss. Tertia est meri facti, & bestialis, quæ dicitur asinina, de qua loquuntur Doct. in l. 3. de acq. poss. & est illa, quæ tenetur ex nullo iure, sed de facto, & propria autoritate, qualis est ista de qua loquimur, retēta per illum, qui renuntiauit iuri sive beneficio suo: quia, ut dictum fuit, per renūtiationem huiusmodi, renuntians perdidit ius. & possessionem ciuilem & naturalem, ut latè probant decis. Rotæ in antiq. 67. tit. de renun. quæ incipit, nota ꝙ resignans, &c. Et Ioan. And. Innoc. & Abb. in c. solicite, de restit. spol. & est text. in l. 3. §. in amittenda. & in l. si quis ui. §. differentia. ff. de acq. poss. & ibi not. expressè Alex. Solo enim animo utraq; perditur. ut ibi dicitur. Ergo si adhuc ille, qui renuntiauit, insistit beneficio, dicitur de facto tenere, & ideò fructus non acquirit, sed probata renuntiatione condemnabitur in eis a tempore resignationis, ut tenet Rota decisione 158. incip. licet reus. tit. de renun. in no. Et ratio esse potest, quia iste talis, ex quo non habet titulum, neq; possessionē, non habet colorem possidendi, & ideo fit talis condemnatio: secus uerò, ubi haberet possidendi colorem: quia tunc a tempore motæ litis fieret condemnatio, ut declarat Rota decis. 24. tit. de resti. spol. in no. Igitur ista detentio, quę incepit a die resignationis, tali detentori, regulæ auxilium non præstat. Nec dicatur, ꝙ illa detentio fomentari uideatur ex possessione præambula, quia hoc esse non potest, pluribus rationibus. Prima, quia iste renuntians ante renuntiationem non detinebat, sed uerè iustè possidebat, & illa possessio per renuntiationem

tiationem fuit extincta, & mortua, & se quens detentio de facto de qua loquimur post renuntiationem incoepit, & ideo nõ potest dici possessio conglutinata, nec cũ detentione cõtinuata, sed magis de nouo acquisitã, ex eo, quia animus continuandi operatur nouam acquisitionem, secundum Bart. Angel. Imo. & Alexand. in l. 3. in prin. ff. de acq pos. quæ cum non sit annalis, nec habeat aliquod alimentum ex possessione anteriori, sed sit multum diuersa ab ea, cum aliud sit possessio, aliud detentio, ut dicitur in l. stipulatio ista §. hęc quoque. ff. de uer. obl. & l. quod seruus. ff. de acquir. poss. cum simi. ut ibi tradunt Mod. ex diuersis non fiet coniunctio. l. Papinianus, ff. de minor. c. in præsentia, de prob.

Est igitur concludendum, istum detentorem regulã non iuuari. Nec obstat ꝙ detentor habet remedium recuperandæ detentionis, si ab ea eiiciatur, ut decis. 1. de renun. in no. quia illud est uerum in detentore iuris & facti, qui habet colorem possidendi, ut declarat Alex. & Mod. in d. l. 1. in 16. col. num. 66. de acq. poss. Secus uerò est in detentore asinino, & de facto, qui nullum colorem possidendi retinet, ut colligitur ex l. 1. §. deiicitur. ff de ui & vi arm. Nam talis etiam de stylo hodierno Rotæ non restituitur, quia restitutio non datur sine colore, iuxta doctrinam Innoc. in c. in literis. de resti. spo. Nam ex quo hic deficit primum extremum, non potest agere spolio, iuxta no. in c. consultationibus, de off. de leg. Nec obstat dictum Innoc. in d. c. super hoc. quia loquitur in prophanis, ut patet ex iuribus allegatis per eum: licet Abb. in d. c. solite, aliter respondeat, distinguendo, ꝙ aut ille qui renuntiat, stetit longo tempore post cessionem in beneficio, & tunc præsumitur iuste possedisse, quia potuit ius de nouo acquirere, & ita procedit d. 1. decisio. quod uerisimile est, ad c. illud, cũ materia, de præsumptio, quia alias cum ordinarius cum sine titulo tanto tempore non tolerasset, ut dicit Lap. alleg. 89. & Milis in uer. beneficium impetrans, & Anch. consil. 117. Et tunc si talis detentor expoliaretur, esset restituendus, & eodem modo iuuaretur ista regula: ad quam suffi ceret stetisse per annum, quo ad iustificandam detentionem, licet Lapus requirat lõgius tempus, saltem triennium secundum interpretationem Rotæ, cuius opin. etiam quo ad regulam de triennali, est canonizata in curia. Sed ubi detentor non esset annalis, nec triennalis, sed quadrimestris, ut in casu nostro, ex quo nullum habet colorem iustæ detentionis, non debet iuuari beneficio istius regulæ, nec restitutionis, licet quo ad hoc de restitutione uideatur magis dubium, propter alleg. Lapi 52. lætatus sum in fin. & dictum Abb. in d. c. in literis, decisio. 1. de renunt. in not. quæ contrarium tenent. Tamen contraria opin. hodie practicatur, uidelicet, ꝙ in beneficialibus requiratur colorata possessio, quo ad restitutionem petendam. Et ita hodie seruat Rota, & olim per decisionem septimam, in titulo de probatio. in not. alias secundum numerum 257. & Egid. decisio. 49. cum sequent. & 99. & hoc fuit introductum, ne daretur uitiosus ingressus: capitulo unico, de eo, qui mit. in possess. caus. rei seruan. in 6. & ne ex uitio suo commodum sentiat: iuxta l. quod seruus, ff. quod ui aut clam, & ideo restitutio adminiculum iuris desiderat, ut tradit Bald. in l. unica. C. si de mo. poss. in 2. col. & ideo dictum Innoc. & decisio Rotæ superius in contrarium allegata, isto casu non procędent, cum loquar in prophanis, uel in detentore cum aliquo alio titulo, pręsertim, quia dicta decis. 1. de renun. non se firmat, sed incidenter illud tenet. Nec minus obstat decisio nouissima facta de anno 1516. coram Staphileo, quia illa non loquitur in casu nostro, sed cum spoliatus quis a tertio iniustè, & de facto: & ideo ex colore longæ detentionis potest restitui, & sic facit illa decisio pro ista parte, & pro ista ẽt resoluitur consilio Calderini non esse uerum, cum per renunciationem utraquę possessio amittatur, ut superius dictum est, & posito quòd retineret naturalem, ut ipse dicit illa sine colorato titulo non sufficit, per ea, quæ dicta sunt. & tradit Socin. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquirend. possess. & sunt casus in dicto capitulo tolitæ, & cap. accepta, de restitut. spol. qui indistinctè loquuntur quo ad effectum restitutionis. Nam possessio à iure damnata

non iuuat possessorem, nisi sit tăti tempo ris, de quo non est memoria, ut dicit Bal. in l. ius eius. C. de probat. & in l. 2. uersi. quæro nunquid. C. de sentent.

Nec obstat, ꝙ detentor largo modo di citur possessor quia est uerum detentore iusto, ut in colono, usufructuario, & simi libus. secus uero in iniusto, temerario, & de facto, ut in isto de quo loquimur, quia talis non dicitur possessor largo mo do, nec stricto. Et præsupposito, ꝙ huius modi detentio sub possessione compreh&etilde; deretur, non posset tamen isto casu iuua re detinentem, ex eo, quia licet ante renũ tiationem possidens diceretur detinere, il la detentio iũcta cũ possessione, fuit iusta: ista uero quę post renũtiation&etilde; tenet, siue fuit possessio, siue detentio, est iniusta, di uersa à prima, & alterius speciei, quo ca su nõ põt cõtinuari, nec coniungi cũ pos sessione, uel detentione anteriori, quæ iu sta fuit, iuxta gl. in l. 2. §. si sub cõditione. ff. pro empto. & ideo non data cõiunctio ne præcedentis possessionis, ista sola dete tio non est sufficiens ad istã regulã. Et pro ista parte faciunt ea quæ dicta fuerunt in præced. q. & quæ dicentur infra q. 58. inc. quid si quis possidet, &c. Tamen licet ista quæ dicta sunt, de rigore iuris sustineri possunt, nihilominus quo ad istam regu. non militant, in qua ex longæua interpre tati one Rotę sufficit sola detentio, etiam asinina & iniusta. Ratio est, quia lex impe trantes certo modo beneficia uiuentium multũ abhorret: ut in c. 2. de concess. prębe. & dixi latius in reg. de impetr. benefi. ui uent. & regula ista non tam iniustam pos sessionem, q̃ improbum impetrantis ani mum improbat: & ideo dictis impetranti bus imponit formam hic contentam ob seruandam. qua obseruata, si bonum ius prosequentur, iniustus detentor condem nabitur, alias in dubio papa possessori fa uere intendit: & ita sæpe Rota tales ad ex ceptionem regulæ admittit, ut refert D. Gulicl. hic, & ꝙ ista regula locum etiã ha beat, quando quis subrogatur in ius alte rius tertii, quàm possessoris, tenuit tota Rota in una Hisp. cantoriæ coram R. D. Raynaldo, die 7. Februarii 1539. & dicetur infra alia q. Nec obst. ꝙ nudus detentor expoliatus nõ restituitur: quia est uerum, quando se sine aliquo titulo intrudit: se cus uero ubi titulum habet ab eo qui dare potuit, etiam si fuerit reuocatus, quia tali casu detentio est restituibilis. & ita proce dit decis. 1. de renuntiar. in no. & possunt prædicta omnia concordari.

QVAESTIO LVIII.

QVæro, nunquid ista regula defendat illegitimum possessorem annalem, de cuius clericatu, ordinatione, uel dispen satione non constat?

SOLVTIO. Ista q. in Rota coram R. P. D. Marcello de mense Martio 1534. in vna Placentina decanatus discusa fuit in ter Ioan. Vergazactorem, & Lazarum Al phonsum reum possessorem & opponen rem de ista regula pro parte negatiua, ui delicet, ꝙ illegitimus non defendatur re gula. Adducebatur primò, quia regula de possessore loquens, debet intelligi de habi li, uul gl. l. ut gradatim. ff. de mu. & hon. sed illegitimus non est huiusmodi. igitur, &c. Secundò, pro ista parte facit, ꝙ dispositio generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo. Hoc probatur: quia canones uolunt, ꝙ quilibet possit clerica tum suum sola reputatione probare, ut de cis. 4. & 14. in tit. de probat. in antiquis. Et tamen illæ decisiones non procedunt in il legitimo, ut tenet Rota: & est ratio, quia in illegitimo est præsumptio contra eum, iuxta ea, quæ not. Rota decis. 13. de prob. in antiq. Et secunda eo. tit. in antiquior. Et sic ad paret, ꝙ dispositio generalis de cleri cis, non habet locum in illegitimis. ergo idem dicendum uidetur in ista regula, ex quo est odiosa & pœnalis. Pro quibus fa cit gl. in clem. 1. in uerbo, liberi. de baptis. quæ uult illegitimos nõ includi in dispo sitione legali, quantum ad commodum.

Præterea, quia illegitimus expoliatus nõ restituitur, ut tradit Abb. in c. constitu tus. de fil. presb. hoc autẽ non procedit, ni si quia in eo improbatur possessio & de tentio, sicut de hęretico, dicit cardin. Alex. in c. quo iure. in 3. col. 8. distin. igitur, &c. Ista sunt, quæ pro ista opi. facere uidetur.

Quib. non obstãu. contrarium uidetur uerius

uerius. In primis non est uerũ, istam reg. restringi se ad habiles, ut in propriis ter minis, & in eodem casu Rota iudicauit in regula de triennali, ut ibi latius dicam & hoc manifestius in discursu pluriũ qq. istius regulæ adparebit. Nec obstat, quem in dubio laicum reputari, ut tradit Dec. consil. 125. col. 1. & Ripa in c. 2. in 2. col. de iud. quia hoc est uerum in dubio, sed hic uidemur esse in claro: quia iste Lazarus per plures annos celebrauit in ecclesia præsentibus & patientibus superioribus. qui si talis non esset, nõ eum permisissent ut not. in capitu. ordinar. de offi. ord. lib. 6. & tradit Pet. de Anch. consi. 117. & Lap. alleg. 89. Moder. in capitulo illud. de præsumpt. facit decis. Rotę. 84. incip. nota, ꝙ ubi contra aliquem, &c. in antiquis. & decis. 404. & Bellam. decis. 645. Igitur talis præsumitur clericus. & Doctores loquuntur, quando nullæ præsumptiones militant in contrarium, sicut hic: tali casu recedimus à pręsumptione iuris. Prout in simili casu uoluerunt Domini in præterita audientia huius mensis Iunii 1538. in una causa Placentina legati coram me, uidelicet ꝙ præsumptio §. defuncto. l. miles. ff. de adult. ꝙ quis præsumatur filius mariti in dubio, quando uxor eodem tempore moratur cum marito & amasio, tollitur, quando in contrarium sunt plures præsumptiones, ut ibi. de quo tamen latius in meis notulis scripsi.

Nec obstat bastardũ spoliatũ nõ resti tui: quia hoc est falsum. Nã Abb. in d. c. cõ stiturus. non dicit hoc, & casus positus ibi per Abb. secundũ regulã procedit, qui nõ adaptat casui nostro: quia ibi agebatur de beneficio possesso per illegitimum, quod patet eius immediate possederat: & iste defectus tituli erat notorius, ut ibi dicit. quo casu regulariter procedit. ꝙ spoliatus etiam si sit legitimus, debeat repelli, exceptione notoria de non titulo. ut tradit late Cosset. in tracta. de rest. spol. in 1. colu. post Abb. in c. cum ecclesia. de caus. poss.

QVAESTIO LIX.

QVæro, quid si quis tempore unius papæ per sex menses, & illo mortuo tpe successoris per alios sex mẽses pacifice beneficium possideat, an poterit iuuari te gula ista contra impetrantem?

SOLVTIO. Videtur concludendũ, ꝙ non quia tempore primi pontificis non possederat, nisi per sex menses, & sic non poterat uti regula: quia mortuo illo primo Pontifice, expirauit regula. Successit alius Pontifex: & tempore istius Põtificis militabat regula pro suo tempore, sed illa non potest trahi retro: quia sicut lex in dubio respicit futura, non autem præterita, nisi de præteritis caueatur, ut in ca. 2. & fin. de constit. Præsertim, quia regula tẽ pore eius conditoris tantum uiuit, & non trahitur retro. Et uerum est dicere tempore istius secundi Pontificis, nisi per sex mẽ ses possedisse: & regula non afficit, nec ligat impetrantem, nisi tempore quo uiuit regula & quo ad hoc, ut illa locum habeat requiritur, & possessio annalis impetrationem non præcedat, quæ in q. proposita non concurrunt igitur hoc casu regula locum non habebit. Nam & ita in facti cõ tingentia Io. Baptista de sancto Seuerino, uulgo Caeialupus, quibusdam respondit.

Tamen saluo meliori iudicio, ego putatem contrariam opinionem esse ueriorẽ, uidelicet regulam obstare impetranti non seruanti requisita in ea. Ratio est, quia tẽ pore secundi pontificis iste possessor reperitur annalis, & regula istius Pontificis capit ipsum annalem: ergo illum defendere debet, quia regula non requirit aliud, nisi ꝙ tempore impetrationis possessor per annum immediatè pręcedentem possideat, ut hic: & illa cõsideratio Caeialupi est quędam fallacia æquiuocationis, ut de se patet. Videnda sunt tamen quæ ad istam q. latissime scribam in regula, De publican. resig. quęstio. 6.

QVAESTIO LX.

QVæro, nunquid ista regula procedat in eo, qui resignauit, & reseruauit sibi omnes fructus, in quorum percipiẽdi possessione existit?

SOLVTIO. Ista q. modo de mense Martio 1534. fuit proposita per R. D. D. Marcellũ in vna Placentina Decanatus, in qua conclusum fuit per Dominos, ꝙ si resignans

resignans, fructus cum denominatione, ac stallum in choro, & uocem in capitulo sibi reseruauerat, tali casu regula iuuaret, quia talis æquiparatur titulari: Aut uero resignans non nisi solum fructus reseruauerat, & quia habentur loco pensionis, & regula ista loquitur de titulo, quod impetratur: ideo nō habet locū istę text. Et istā quæst. etiam latius attingam in regula de public. resig.

QVAESTIO LXI.

QVæro, an liceat mihi impetranti allegare annalem possessionem mei aduersarii ad excludendum ius tertii, de quo excipit contra me dictus aduersarius meus. possessor annalis, attento ꝙ prius impugnaueram eius possessionem annalem sub prætextu simoniæ?

SOLVTIO. Quia q. ista uarios habet sinus, ac propterea ancipitem materiam continet, propterea eam ad utranque partem disputabo, ut si postea casus cōtingat habeat quisque argumenta, quib. partem suam tueatur, quousque Rota ultimū calculum sua sententia ponat. In primis igitur dicendum uidetur, impetrantem hoc casu minime se regula ista tueri posse, ex eo, quia ista regula in fauorem possessoris & non impetrantis edita fuit: ergo possessori annali competit exceptio eius, non impetrāti, non possessori: alias sequeretur ꝙ odium impetrantis hic consideratum, in eius fauorem conuerteretur, contra l. quod fauore. C. de legi.

Sed ad hoc potest responderi, regulam esse realem, & sic quilibet etiam non possessor de ea excipere potest, nec satis constat regulam in odium cuiuslibet impetrātis editam fuisse: sed calumniosi & improbi duntaxat, ut in tex. adparet.

Secundò, ꝙ impetrans regula se tueri nō possit, facit: quia in casu proposito impetrans prius contra possessorem, tanquā intrusum & simoniacum, & ꝓpterea tanquam contra nulliter possidentem ratione simoniæ commissæ litem mouerat, & sic eius possessionem impugnauerat: & ideo ex illa possessione contra eundē possessorem, & cōtra ius tertii ab eodem possessore contra ipsum impetrantem productum iuuare se non poterit, ut in c. ex eo. de regu. iur. lib. 6. & tradit in notabili ea su Abb. in c. diuersis. col. pen. num. 4. uersi. sed tunc remanet. de cler. coniug. Nam in iudicio in præiudicium tertii uariare non licet, ut dicit regula iuris in ea. mutare. de reg. iur. lib. 6. & in l. nemo mutare. ff. eo. titu. & declarat Bart. in l. Papinianus. §. sed nec impuberi. ff. de inoff. testamen. & præsertim hoc in personis ecclesiasticis detestatur, ut in c. 1. de renuntia. cum similibus. Et sic licet quilibet de possessione annali alterius contra impetrationem tertii excipere possit, cum regula sit realis, non tamen ille qui possessionē illam reprobauit & impugnauit. Nam uiam quam elegit, & adprobauit, illa sibi patere debet, argu. l. si mulier. ad Velleianū. Sed ad hoc etiam responderi potest, neminem prohiberi uariis exceptionib. uti. cap. nemo. de reg. iur. lib. 6. & quod quis impugnat una uia, potest ex alia adprobare, ut not. Abb. Moderni in c. cum uenerabilis. de excep. & in c. cum inter. de renuntiat.

Quartò, pro d. opi. facit, quia impetrans nec quiuis alius non possessor, non potest de iure tertii excipere ad instingendum gratiam tertii. iuxta not. per Barto. in l. 2. ff. de except. rei iud. & hoc sequitur Rota. Sed ad hoc etiam respondetur, ꝙ impetrans excipiendo de regula non dat de iure tertii: quia regula est ius publicum unicuique competens. Ex prædictis igitur adparet quęstionem istam esse dubitabilem, & ita eam sub dubio relinquo, quia eadē q. pendet modo in Rota super regula de triēnali, & ideo illius decisionē ibi scribā.

QVAESTIO LXII.

QVæro, nunquid exceptio istius regulæ competens cedenti beneficium, competat cessionario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicēdū, ꝙ non, prout in quadam causa Iscla na coram D. Iacobo Simonetta tentum fuit tpe Leonis, ut ipse idē adnotauit, & meminit D. Gul. Algarē. in memorialib. decisionū Rotæ, sub ti. de reg. Cāc. dec. 16. ubi cō cludit. impetratē non teneri causam prosequi iuxta annum hic designatum cum

cessionario, quando possessori infra illum annum renuntiat. Quod ista ratione probat, quoniam sicut contra mortuum possessorem annalem nō teneretur impetrās causam infra annum terminare, etiam si alius in locum defuncti subrogaretur: ita neque quando possessor annalis renunciat, quia renuntiatio est mors ciuilis, ut in cap. susceptum. de rescript. lib. 6. & habet eundem effectum, quem naturalis. & ideo utrobique militare debet eadem ratio, iuxta tradita in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthu. & istā opin. pluribus aliis rationibus comprobat, quas ibi sub num. 7. eiusdem deci. usque ad fi. prosequitur, quæ ibi uideri possunt. Hinc uidemus, ꝙ text. in clem. fi. de procur. qui loquitur in morte naturali, locum habere etiam in morte ciuili, uidelicet renuntiatione, secundùm Rotam, decisio. 388. fuit dubitatum. in no. Sequitur Rom. in consi. 374. præsens &c. Et licet contrariū tenuerit Guido in decisionib. Parlamenti. quæstio. 547. cum quo cōcord. Stephanus Bertrandi in consil. 250. in 2. uolumi. tamen prædicta decis. Rotæ est uerior, secū dùm quam nouissime indicauit Rota in una Oxonen. Archidiaconatus coram me 13. Decemb. 1538. pro Rodetico Lopez, contra Alphonsum Enriques. & in pluribus aliis causis, quas breuitatis causa non refero. Et ad prædicta facit, quod dicit Felyn. in cap. licet. col. 2. de offic. deleg. & text. cum glo. in clem. 2. in uersic. mori. ut lit. peuden.

Suadetur hoc, quia quantum ad commodum, seu ius beneficii, nihil plus commodi remanet cedenti, quàm morienti. Ergo qua ratione impetrans non tenetur prosequi causam cōtra mortuum uel subrogatum, nec illi contra impetrantem de regula excipere possent, pariter ac eadem ratione, neque ipse cessionario de regula excipere poterit, neque impetrans ad illam seruandam teneri debet.

Præterea, quia regula uidetur habere respectum ad possessorem annalem, non ad beneficium, ut uidelicet impetrans cōtra eum teneatur causam prosequi infra annum, quod adparet ex genere pœnę in fautorem possessoris inducta. Cessante igitur possessione, morte, uel renuntiatione, cessat dispositio & fauor regulæ. l. adigere. ff. de iure par. cū concord. ut in uulg. cap. cùm cessante.

Postremò, quia secundum stylum Cancellariæ ista regula est personalis, ergo extinguitur cum persona: & ita olim Paulus de Castello, & N. de Herrera, & N. de Parma abbreuiatores illorum excellentes, in quibusdam suis formulariis adnotarunt, fol. 78. Et pro ista opin. facit, quia quādo exceptio oritur propter actionem intentatam, si actio excluditur anno, ita & exceptio: quia tali casu non habet locū illud, quod dicitur in l. licet. C. de except. uidelicet quòd annalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum, ut declarat notabiliter Abb. & ibi omnes Moder. in cap. si autē. de rescript. & Socin. in l. qui agnitis. col. fi. ff. de except.

Prædictis tamen non obstantibus contraria opin. de facili defendi potest, quam in primis sequuti fuerunt plures excell. uiri temporib. Sixti & Alexand. ut Ioannes Aloisius Tuscanus tunc aduocatus cō sistorialis, & posteà auditor Cameræ, in ptimo libro consiliorum suorum, folio 43. ubi plura dicit quæ ibi uideri possunt. Et ista etiam opin. quibusdam Dominis seniotibus Rotæ placuit ista ratione motis: quia uerba istius regulę in rem prolata uidentur, & sic magis beneficiū, quàm personam concernunt. Ergo ad pa ret ex hoc, quia exceptio regulę erit realis, & quilibet de ea excipere poterit.

Præterea, quia ut sępe dictum est, ista regula odium impetrantis respicit, & istud odium ita militat post cessionem, sicut post mortem possessoris, dummodo detur certus contradictor, quo deficiente cundum stylum citari debent interesse putantes, iuxta capitulo fin. de electio. li. 6. cum ibi not. & tradit Bal. in authen. si omnes; C. si mi. ab hæ. se ab. Nam hoc iure utimur, quòd mortuo altero ex collitigantibus, processus contra interesse putantes per contradictas decernitur, quibus citatis, tunc ualidè pronuntiatur, ut tradit Egid. decisio. 156. Nam per cessionem, uel mortem lis non extingui tur in Rota, ut dicit decisio. 10. ut lite pen

pendente in nouis. Et sic actor impetrans potest sine aliquo impedimento eam ꝑ sequi iuxta clementinam primam, ut lite pendente. Tenetur igitur & cogitur prędictus impetrans in omnem euentum senię tiam infra annum pręfixum à regula obtinere: quia cùm regula ista sit realis, quilibet etiam centesimus possessor excipere contra impetrantem, & illum sub prætextu non seruatæ regulæ excludere poterit, & absolutoriã ab ipetratiõe ipsius petere, iuxta decisio. 1. de re iud. in nouis & tradita in l. qui accusare. C. de edendo. & c. fin. de iureiur. Sic ergo prouisus per obitum uel cessionem poterit opponere, sicut poterat eorum antecessor, quamuis iste successor possessionẽ nõ habeat, sed tertius: quia satis illi erit, prædecessorem suum ꝑ annum præcedentem pacificè possedisse, quo ad hoc, ut reus conuentus in eodem iure & lite fortè succedens, ab impetrante conuentus, excipere de non iure agentis possit, ut actori saltem perpetuum silẽtium imponatur, iuxta prædictam decis. 1. de re iu. in nouis. & tradita per Alex. in consi. 100. in fi. & Philip. Fran. in c. 1. de eo, qui mit. in pos. cau. rei ser. lib 6. Rursus accedit, quia uerba illa, ut improbi exquirentium lites reprimantur, &c. posita in procemio istius regulæ, denotant causam finalem, ut superius in 1. quæstio. dictum fuit: quæ quidem causa finalis, & improbitatis præsumptio, quæ contra impetrantem militat, non tollitur per cessionem, uel mortem possessoris. Ergo non est per illam satisfactum regulæ, nisi impetrans effectualiter infra annum causam usque ad sententiam prosequatur, per quã præsumptio regulę contra ipsum militans discutiatur: quæ quidem sententia haberi non potest sine contradictore uero, uel ficto, ut dictum fui. Vbi autem uerus contradictor datur, ut potest esse cessionarius, de quo loquimur, non uideo quare ille de regula excipere non possit, quia tertius se opponens consequitur idem, quod prædecessor, cùm per cessionem subrogatus ad litem & locum sedentis uideatur, & subrogatus sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur: argu. eorum, quæ dicit Abb. in capitul. ne pro defectu. in pen. notab. de elect. & quod dicit Ias. in l. possideri. col. 1. nu. 11. de acquir. pos. cum concord. ut scripsi in §. fuerat. in 4. colũ. insti. de actio. Hinc dicimus, ꝙ exceptio quæ repellit accusatorem, repellit ẽt iudicẽ inquirẽtem, qui in eius locũ subrogat, ut tradunt Mod. Medio. in c. 1. in 2. lect. de iudic. Accedit ad hoc, quia huiusmodi exceptio regulæ non solùm continet interesse cessionarii, sed etiam cedentis beneficium propter pensionem, uel regressum, quam sibi forrasse cedendo retinuit: uel quia cedentis interest, ꝙ cessionarius habeat beneficium fortè propter seruitia sibi impensa, iuxta c. relatum. de testa. uel quia anticipauit sibi solutiones pensionum pro subuentione cõsanguineorum pauperum uel in expeditionibus bullarum, uel alia necessaria impensa præcedente exposuit, aut etiam, quia sperat illum propter hoc magis sibi ad antidora obligare, uel quia alteri tertio concedi fecit accessum, aut etiam fortè, quia cessio ex causa permutationis facta fuit, quę omnia non sustinerentur, si per renunciatione possessoris reg. exceptio extinguetur, & nõ trãsiret ad cessionariũ: & quia pensionis uel regressus reseruatio nõ subsisterent, nisi ualida fuisset cessio. Interest igitur possessoris cedentis ac etiã cessionarii, qui agit de damno euitando, si fortè beneficium ex causa permutationis habuit, uel si ex simplici cessione, qui tractat de lucro iam acquisito perdendo. qđ in effectu damnum reputatur, iuxta l. liberto octuaginta. ff. de bon. liber. uti beneficio, & exceptione reg. qua si uti non posset, de facili beneficium amittere seu perdere poset, quod sæpe magnis laboribus & impensis acquisiuit. Quæ quidem considerationes, quãdo coram papa renũtiatio fit, licitæ sunt, ut tradit Fel. in c. ad audientiam, uersic. 3. conclusio, de resc. & tenet clare Ang. in summa in uer. simonia el 3. in uer. fin.

Et per hoc respondetur ad motiuum contrariæ partim, dum dicebatur, ꝙ nihil plus commodi manet cedenti, quàm morienti, quia est falsum, per supra dicta, imò ista ratio retorquetur, quia per mortem possessoris non expirat beneficium regulæ,

iæ,quod est reale,& transit ad quoscũque ut,diximus in q.proxima. Ergo eodẽ modo,neque per renuntiationem possess. cessabit,cum reg. sit inducta in odium impetrantis. Nec etiam obstat, ꝙ reg. ista uidetur habere respectũ ad possessorem, quo ad hoc,ut contra illum impetrans habere sententiam teneatur:quia non est uerum cum ista reg. non obliget impetrãtem sententiam contra possessorem obtinere, sed iste textus tantum dicit, ꝙ impetrans causam usque ad sententiam diffinitiuam ꝓsequi teneatur, & sic respicit solum beneficium, quod fuit possessum per annum, ut patet ibi: Quicunque beneficium per annum possessum impetrauerit,&c. Et sic regul. impersonaliter loquitur: unde licet reus deficiat morte,uel renuntiatione:iuxta l. properandum.§.sin autem reus. C. de iudic. certe defectus rei non debet actorẽ non prosequentem excusare præsertim cũ reg. utilitatem publicam concernat, & secundario commodum priuatum,id est,ipsius possessoris,uide licet ratione pœnæ sibi acquirendæ. Nam si possessor mortuus naturaliter non fuisset,beneficio renuntiaret:nihilominus impetrans ad pœnam cõtentam in reg.illi teneretur, hoc est ad dãna,interesse,& impensas, quæ possessionẽ suam contigissent.arg.glo.in ca.præsenti. de offi.ord. lib.6 & ca.cæterum. de dona. Et ad istum effectum persona possessoris bene hic consideratur. Concludo igitur ꝙ mortuo possessore, impetrans alias partes reg.quę rem ipsa possessam concernunt,id est,ipsum beneficium, seruare tenetur,hoc est causam contra superstitem usque ad sententiam prosequi: quæ si impetrans nõ seruauerit punietur. Defectus igitur rei non prosequentis litem actorẽ non excusat, ut in l. properandum. §. sin autem. C. de iudic. ut patet de pœna 40. florenor.cameræ apostolicę applicãdorũ, & de aliis hic contentis,uidelicet de nullitate gratię,&c. quæ pœnæ cum sint publicæ,à quolibet peti poterunt,iuxta l. 1. & 2.ff.de pop.act. Nã dictæ pœnæ,quæ commodum publicum respiciũt, per mortem possessoris nõ cessant: quæ ne decætero quis beneficia uiuentium possessor certo modo impetret, inductæ uideantur, quæ quidem impetrantis improbitas,uel iusta impetratio per sententiam discutietur,& ideo necessaria uidetur: & hoc innuunt illa uerba hic posita, uidelicet, Specificã & determinatam causam, ex qua clare cõstare poterit, &c. Alias si non cogeretur prosequi causam, de facili posset dispositio istius reg.deludi, & impetrans cõmmodũ ex improbitate sua consequi, subrogãdo se per mortem possessoris collitigantis, uel eum spoliari procurando. quod dicendum non est.

Vltimo,pro ista parte facit,quia in ista reg.inducitur geminata forma,quæ impetranti implenda proponitur cui minime satisfactum uidetur, ex eo, quia possessor cedat,uel decedat.l.2.& l.multum. & l.in cuius & l.quibus.§.Terminus. ff. de cõdi. & dem. Præsertim,quia hæc obseruare,cõmodum publicum respiciat: ideo factum priuati cedẽtis causæ publicæ (quæ debet magis attendi)officere non debet, ut not. in l.1.ff.ad Tertul.iuxta tradita per Bar.in l.Agraria.de term.amot.&l.3.de sep.uiol. l.iubemus.§.his iudicib.C. de sacros. eccl. & l.mulctarum.C.de modo mulct. alias sequeretur, ꝙ possessor posset huic reg. renuntiare,quod est falsum, propter formã introductam:iuxta gl. in c. 1.& in c.dispẽdia.& in c.statutum.de rescrip.lib.6.&est etiam,gl.in uer.clausula.in cap.dilecto.de præbend. Non obstant ea, quæ ibi dicebãtur ex dictis Abb.in d.c. si autẽ. Concludẽdum est igitur per cessionem reg.exceptionẽ,quæ cedenti cõpetebat, non extingui: & in ista opinione multi antiqui Doct. fuerunt in quadam causa.Burgen.Abb.de Villalbura,& in alia Leodien.parochialis, licet Moderni uariauerint,ut supius dixi.

Et ista omnia procedere uidentur etiã in casu contrario,uidelicet, quando impetrans ante lapsum sex mẽsium, infra quos possessorẽ ad iudiciũ euocare debebat, cedat:quia tali casu cessionarius tenetur seruare regulam,ex quo ius primi impetrantis transit cũ lepra sua. Tamen, ut dixi,in utroq; casu cõtrariũ tenuit Rota,ut refert d.Guliel.in d.decis. Sed ut istæ opi. cõcordentur,est considerãdum, ꝙ aut possessor annalis infra annum datum impetrãti ad prosequendũ causam usq; ad sententiã cedat;

dat:& isto casu quia adhuc impetrans de tectus non fuit, improbus tali casu liberat à tali prosecutione facienda contra cessio narium, & procedat decisio Rotæ. Et eodem modo dicendum erit in cessionario ipsius impetrantis: quia si impetrans intra sex menses sibi ad citandum possessorem annalem concessos cedat, cessionarius non tenetur reg. obseruare: quia tunc non potest aliquid impetranti imputari, cum infra tempora experiendi adhuc fuerit, arg. c. commissa. de elect. lib. 6. Secus uerò, quando iam impetrans incidit in regulã Nam tali casu, ne ex sua malitia reportet commodũ, & uia fraudibus præcludatur erit dicendum exceptionem regulæ hoc casu cessionario possessoris competere cõtra impetrantem, uel cessionarium eius, qui quidem cessionarius hoc casu subiicietur regulæ per prædicta motiua contraria. & ita opi. concordari poterunt. Reliqua, quæ circa istam q. desiderari poterũt ex his quæ in simili q. in regula de triennali dicam, mutuari possunt.

QVAESTIO LXIII.

QVæro, an exceptio regulæ de annali, competens prædecessori meo mortuo contra impetrantem transeat ad me successorem in dicto beneficio?

SOLVTIO. Rota semper tenuit, ꝙ huiusmodi exceptio ad successorem possidẽtis transeat. Vnde si aliquis impetrauerit beneficium à me per annum pacifice possessum, & post meum obitum beneficium alteri cõferiur, tenetur impetrans causam contra istum successorem infra annum terminare, & ea omnia, quæ in ista reg. seruare continentur: ꝙ si non seruauerit, successor beneficio exceptionis regulæ aduersus impetrantem uti possit.

Aduertendum tamen est, ꝙ circa hoc: Cancellaria olim tenuit contrarium, cum qua aliqui antiqui Doctores tenuerunt & cum hac opin. uidetur transire Rota, ut refert d. Guliel. in hoc titu. decis. 16. Pro quibus hoc fundamentum satis concludens adduci potest, quia ex quo in beneficialibus non datur successio, ille cui per mortem meam prouidetur, dici non potest beneficium ex titulo prędecessoris consequi cum titulus per obitum extinctus fuit, sed uenit ex nouo titulo à papa nunc creator ut dicit glos. in uersi. uacantium. in extrauag. suscepti. ne sede uacan. tenet Io. And. in c. ex parte. de arbi. & in c. 2. ut lit. pend. lib. 6. & alibi sæpe, ut tradit Milis in repertorio suo in uerb. successor. Iste igitur successor ratione iuris sui, nec possessionis suæ, quæ annalis non est, non poterit impetrantem repellere, nec etiam uirtute dictæ possessionis annalis prædecessoris sui impetrantem repellere: quia illa morte extincta fuit, & est alia ab ista, & possessio non transit, nisi ad eam subrogetur: ut dicit Rota dec. 68. in no. Cum alia sit possessio unius, alia alterius: & duo eadem possessione uti non possunt, ut tradunt omnes in l. 1. & l. 3. §. genera. ff. de acquir. pos. Patet igitur, ꝙ iste successor nullo iure regula de annali adiuuari poterit.

Tamen istis non obstan. Rotæ opi. præualuit, quę semper tenuit, successorẽ iuuari exceptione regulæ de annali orta ex possessione annali prædecessoris. Et hoc ideo, quia regula ista est realis, concernens beneficium ipsum, & non personam, ut patet in illis uerbis ibi, Quicũq; beneficiũ ecclesiasticum tunc per annum immediatè pacificum possessum impetrauerit, &c. Ad illum igitur, ad quem beneficium trãsit, cum qualitate & exceptione sua transfertur, iuxta ea quæ Petr. de Anch. dicit in consil. 40. 4. col. fin. quia tali casu successor & antecessor eadem persona reputantur ut in c. dilecti. de foro competen. eum cõcor. ut scribit Paulnus in tract. de offic. & pote. cap. sede uacan. in 5. & 6. q. 1. partis. Exceptio igitur, quæ competebat prædecessori, transit in successorem. l. exceptio. de except. rei iud. cum conco. ut per Ant. de But. in c. quia gu. in 4. col. uersic. uenio. ad secundum. de iud. & tenet Bar. in l. si tertius. §. si prius. ff. de aqua plu. arcen. quia successor reassumit causam prædecessoris in eodem statu, in quo erat ut dicit Rota decisio. 1. ut lite penden. in antiq. & Fel. in d. cap. quia gu. in fine.

Præterea, quia prædicta impetratio facta cõtra prædecessorem annalẽ ab initio odio impetrãtis infecta fuit decreto istius regulæ, iuxta l. non dubium. C. de legib. Et ista ĩfectio, seu odiũ nõ tollit, ꝓpterea ꝙ mortuus

tuus fuerit prædecessor: quia odiũ semel causatum adhuc durat, iuxta ea, quæ dicit Bal. in l. in ipsius. C. famil. ercisfcund. & In no. in capitulo cùm oportet. de accusa. & quæ tradit Ancharan. consilio 247. in causa agitata. & Bart. in l. non solùm. § si mandato. uersic. quid si mandaui. ff. de iniuriis. & Bal. in authen. si dicatur. C. de testi. Nam semel affectum, semper manet affectum: ut dicit alibi Rota, quia lex semper loquitur, uulg. l. Arriani. C. de hæret.

Et tenendo istam opinionem, non obstant quę in contrarium allegata fuerunt: quia illa non procedunt, quãdo exceptio cõcernit rem, siue beneficium ipsum: quia tali casu non consideratur exceptio regulæ, ratione personæ prædecessoris, sed ex re, ex qua exceptio orta fuit. Et ita sæpe Rota tenuit, ut in regula de triennali di cam. & faciunt ea quæ dicta sunt quæstione proxima. Tamen omnes istæ cõtrariæ opin. concordari possunt, secundũ ea, quę in fin. præceden. quæst. dixi.

QVAESTIO LXIIII.

QVæro, an ista regula defendat expoliatorem, posteà possessorem annalem effectum?

SOLVTIO. Distinguendum est de spoliatore. Nam aut fuit uiolentus, & de isto latiùs in regula de triennali dicetur, ubi proprius casus cõtingit. Aut uerò spoliator uiolentus non est, & puto eum regula tueri: imò putarem etiam uiolentũ regula ista defendi, cùm posset ab alio, & alio impetrantibus regulam seruantibus molestari, & in iudicium trahi, adeò ꝙ nõ reportaret ex malitia sua commodum.

In contrarium tamen facit, quia uiolẽtus possessor à lege improbus iudicatur, cuius possessio à iure dãnatur. l. improba. C. de acquir. possess. Et illa nõ debet huiusmodi possessorem tueri, ut dicit And. de Isernia in titulo, quæ sint regalia. uer. extraordinaria. cum concor. ut tradunt quidam Moder. Neapolitani in quibusdam uotis, siue consiliis nouiter editis, cons. 12. col. fina. Nec est uerisimile papam de tali possessore hic intellexisse, & quòd uelit homines pœna dignos, fauoribus prosequi, contra l. congruit. ff. de offic. præsi. & c. irrefragabili §. excessus. de offic. ordin. Intelligenda est igitur regula de possessio ne non damnata, qualis est illa, de qua in d. c. eum, qui. Et ita concludendum uidetur.

Sed circa spoliatorem non uiolentum alia ratio concurrit: quia ex quo regula defendit merum detẽtorem, & intrusum defendet & istum, in quo uidetur eadem ferè ratio. Et ita secundùm istam opin. hodie quæ numeratus 11. Maii 1535. Rota in una Pamphilonẽ. Prioratus Sancti Crucifixi, coram reuerend. d. Io. Mohedano in fauorem cuiusdam Petri de Bexan. contra Io. de Balanza iudicauit. Ratio fuit, quia non uiolentus spoliator potest possidere, & eius possessio, aut detentio non improbatur à iure, sicut est in uiolẽto, cõtra quẽ omnia iura clamant.

QVAESTIO XLV.

QVæro, nunquid isti regulę quo ad primam partem per impetrantem satisfactũ sit, propterea ꝙ impetrans citatus fuit à possessore infra sex menses?

SOLVTIO. Ista q. modò uentilatur in Rota coram d. Nicolão Aragona inter Sebastianum Ponze, & Franc. Solis episcopum Balneoregien. super Scholastria Hispalen. & adhuc nihil est decisum, & ideo pro utraque parte motiua scribã, & interim expectabimus decisionis euentum.

Pro parte igitur negatiua, quòd non sit satisfactum regulæ, facit, quia ista regula in odium impetrantium molestantium possessores edita fuit. Ergo illis implemẽtum reglæ incumbit. l. 2. cum uulg. ff. de condit. & demonstra. Et quia, ut superiùs dictum est in alia q. quando in constitutione tempus ad aliquid faciendum apponitur, tunc inducta uidetur forma & in formalib. non põt qs factũ per aliũ adimplere, sed ipsemet, cui posita est lex, & data forma, hoc facere tenetur, ut tradunt Moderni in c. a. quorundam. 23. distinct. & pater in l. 2. C. de senten. ex peric. recitã. ubi sententia, quę debet legi per iudicẽ, non potest legi per notarium. Simile uidemus in decreto super alienatione rei minoris, quod non potest per procuratorẽ impetrari. quia est data forma in l. in minorum. ubi not. glo. & Bal. C. de prẹd. min.

cum

tum concor. de quibus per Iaf. in l. 1. §. itē acquirimus. in 3. col. uersic. 3. ff. de acquir. possessio. Sic igitur in proposito est dicendum, quod ex quo iste modus satisfaciendi regulæ, est impositus impetranti propter odium impetrationis, quòd ipse tenetur satisfacere regulæ, neq; sufficit, ꝙ possessor priùs illum traxerit in iudiciũ.

Secundò pro ista parte facit ratio, quia per istam regul. plura imponuntur impetranti, quæ nõ possunt impleri per possessorem. Nam reg. ista uult, quòd impetrās in sua impetratione exprimat nomen, gradum, & qualitatem possessoris, & quot annis ille possederit, &c. Ista enim concernunt impetrationem; & gratiam molestātis, quæ nõ implẽtur, nec seruantur, ex eo ꝙ possessor impetrantem ad iudicium uocaret: quia in tali uocatione ista non exprimuntur, tanquam ibi impertinentia. Dato igitur ꝙ forma hic inducta, per aliũ impleri posset, respectu citationis infra semestrem faciendæ, non tamen alia requisita impleri possent, cùm ad reũ possessorem non pertineant, sed concernant gratiam impetrantis: unde nisi seruetur contextus uerborum istius regulæ ad unguẽ, non dicit satisfactum formę, ut dicit Bal. in l. 1. ff. de libe. & posthu. per l. cùm hi. § si prætor. ff. de transact. facit bonus text. in c. 1. de baptis.

Sed pro parte contraria facit, quia nihil interest quid ex æquipollentibus fiat. l. si mater. C. de instit. & subst. Et ista reg. habet locum etiam in formalib. ut patet in l. in conditionib. §. si patronus. ff. de cõdi. & demon. & in cle. causam. de elec. tradit Soci. in l. 4. in prin. ff. de cond. & demon.

Cùm igitur per citationem possessoris habeatur effectus, ad quem inducta fuit ista regula, non curatur de modo. d. cle. causam. & tradunt Doct. in c. fin. de elect. lib. 6. & in l. de unoquoque. ff. de re iudica. & in l. 1. §. si stipulãti. ff. de uerb. oblig. ubi Lancellotus Galiaula notabiliter loquitur.

Prætereà, quia in correlatiuis etiam si alteri eorum sit data forma, alter tamen illud idem faciendo satisfacit formæ, decisio est Dominorum 6. & 7. de appell. in nouis. ubi licet pro forma sit datum appellãti, quòd causam appellationis infra 10. dies committat: tamen si appellatus illã committit, est satisfactum dispositioni. Nam, ut ibi dicitur, diligentia appellati prodest appellanti. Et ita hodie, quæ numeratur 12. Octob. 1533. fuit pro ista parte affirmatiua conclusum in Rota per omnes Dominos unanimiter in prædicta causa Hispalen. quod nota. & ad motiua superiùs facta patet responsio ex his, quæ Doct. tradunt in locis superiùs allegatis, quæ breuitatis causa non refero.

Adde, quòd istam partem tenuit iterũ Rota, die 20. Iunii 1539. in una Conchen. beneficii sancti Michaelis coram D. Io. Paulo. In qua quidem Franciscus de Mẽdoza impetrauit beneficium possessum ꝑ annum, per quendam Io. de Morillas non facta mentione istius regulæ. Tamen ipse Ioan. Morillas commisit causam cõtra d. Franciscum, qua pendente, fuit lata sententia canonizatoria in fauorem dictĩ Francisci, quę fuit in secunda instantia cõfirmata, in tertia uerò instantia Io. de Morillas excepit de ista regula, & nitebatur annullare illas duas sententias retro latas, propter uerba regulæ, ibi: Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde secuta, nullius existant firmitatis, &c. quæ uerba uidentur annullare sententias ex defectu iurisdictionis, ex quo Franciscus non commiserat causam infra sex menses, ut dicta regula.

Breuiter, Rota conclusit sententias nõ esse nullas ex defectu iurisdictionis, quia licet Franciscus non fecerit diligentiam committendi causam infra sex menses, tamen Io. Morillas aduersarius illud fecit, & sic diligentia aduersarii prodest colliti ganti. Itaque bona fuit iurisdictio, licet sententia sit iniqua ex defectu iuris. quod ius annullatur per reg. argu. l. 1. §. item cũ contra. ff quando appell. sit. Nam nota est doctrina Abb. & Doct. in cap. quoniã contra. de probat. quòd sententia ex defectu iuris partium, non dicitur nulla, sed iniqua, & ideo transire potest in rem iudicatam. Bona igitur hic fuit iurisdictio: quia una pars potest supplere, quo ad iurisdictionalia, quod alia facere tenebatur

ut

ut not.in l.fi.ff.de offic.præfect.urbis.& in l.si mandauero.§.si hi.ff.mandati. cum cõ cor.quæ tradit gl.magna ante fi. in l. 2.ff. de admi.rer.ad ciui.pert.faciunt quæ not. Barto.in l.Aristo.in fi.ff.quæ res pign.obliga.poss. Nec inconuenit, ꝙ una persona inhabilitata cõsequatur per alium, quod per se non potest:ut patet in cap. per tuas de arbit.cum cone.ut scribit Fel.in c.i.in 4. colum.de præscript.

QVAESTIO. LXVI.

QVæro, nunquid sit satisfactum isti regulæ in 2.& 3.parte eius si impetrãs infra sex menses causam cõmiserit super possessorio, & possessorem citari fecit, & infra annum sententiam obtinuit, an uero requiratur sententia super petitorio?

SOLVTIO. Ista q. fuit posita in Rota de mense Octobris 1533.& decisa anno sequenti per dominum Nicolaum Aragona in eadem causa Hispalen. Scholastriæ, & fuit conclusum, quòd regula ista concernat petitorium & sic quod non sufficiat sententia infra annum habere super possessorio. Pro qua parte ultra plura alia adducta per me, & alios Dominos, ponderabantur uerba istius regulæ. Primò ibi, dum dicit: Beneficium impetrauerit,&c. Nam clarũ est, ꝙ ista uerba, quæ impetrationem concernunt, petitoriũ & proprietatem denotãt: quia possessio certo modo non impetratur. Secundò ibi, dum dicit, ꝙ impetrans in impetratione sua debet exprimere specificam & determinatam causam, ex qua clare constare poterit nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius cõpetere, &c. Ista etiam uerba (quæ fundamentum intentionis agentis concernunt, & super quibus lis exordiri debet) petitorium denotant. Nam quãdo tractatur de sola possessione, non quęritur an ius competat, uel non, ut not. in c.in literis.cum seq.de restit.spol. Tertiò ponderantur illa uerba, ibi, Causamq. extunc desuper. quę uerba connectuntur prioribus. ratione dictionis extunc, quæ extremum coniungit, & respicit tempus impetrationis, ut in cap.si eo tempore.de rescrip.lib. 6.& petitorium respicit. quod clarius indicat illa dictio, Desuper, quæ de sui natura petitorium magis, quam possessoriũ cõcernit, ut patet in l.codicillis.§.institutio. cum uulg.ff.de leg.2.

Cum igitur ista tria sunt in text. connexa,& ab impetratione dependentia quæ circa ipsum beneficium uertitur, est dicendum, regulam non habere locum, quãdo possessorio agitur: & ideo diligẽtia impetrantis circa possessorium, uidelicet in trahendo possessorem infra sex menses ad iudicium,& causam usque ad sententiam prosequendo, non eum ab exceptione regulæ liberat, quę prædictas omnes diligẽtias & solemnitates in petitorio obseruare requirit. Et ad istum effectum fuit alias in Rota põderata ista regula in illa dictione, Desuper, in una Cæsaraugustan. Archipresbyteratus coram Domino Camillo contra N. Villauerde. Et ita secundùm dictam decisionem in dicta causa Hispalen. facta nouissimè in una Giennen. Prioratus de Villanoua tenuit Rota de hoc mense Decembris 1539.coram R. D. Ioa. Mohedano.

Et ista omnia putarem esse uera in mero & simplici possessorio, in quo prædictæ decisiones loquuntur. Secus tamen in possessorio, quod petitorii causam habet annexam, ut est possessorium adipiscendæ: quia in tali casu putarem satis factum esse reg. si impetrans in tali iudicio requisita reg. seruaret, non intentando aliter merũ petitorium. Ratio est, quia de tali possessorio iudicamus ferè idem quod de petitorio, ut in exemplo, de quo per do. Ant.in c.fi.de iudi.& in c.literas.de iur. cal. Hinc est, ꝙ libellus super tali possessorio trahit ad se proprietatem, ut tradit Ias.in l.uinũ in 8.col.ff.si cer.pet.& pro tali possessorio aliqñ rei uendicatio competit. l.officium. ff.de rei uen.& no.glo.in c.examinata.de iud.quia talis possessio reputatur res ipsa, iuxta glo.fi.in l.fin.ff.ususfru. quemad.caue. Et in tali possessione possunt uerificari ea, quæ dicit Decius in c.causam.in 2.& 3.col.de iud.uidelicet, ꝙ causa possessionis est ardua,& ea quę tradit Rota decis. 9 tit.de cau.possess.in no.

QVAESTIO LXVII.

QVæro, an sex menses ad citandum, de quibus loquitur ista regulà, computentur à die datę impetrationis, an

uerò a die expeditionis bullarum,uel cõ missionis causæ, uel citationis decretæ, uel executæ?

SOLVTIO. Glossator hic dicit, quòd isti menses currant a data impetratio nis, non expeditionis bullarum, uel commissionis ponderando dictionem, tunc, quæ denotat extremitatem, iux ta gl.in clem.2.de hæret.cum conc. ut hic per eum.

Aduerte,quia dictio, Extunc,non adpo nitur termino sex mensium, sed termino anni,infra quem causa debet terminari,ut patet ex litera.Et dictio Alia,tunc ap poni tur possessioni immediate præcedenti, & non termino sex mensium.

Sed pro opinio.Glossatoris,uidelicet ꝙ sex menses incipiant a tempore impetra tionis,ultra gl.in clem.fi.de rescr.quæ uide tur facere ad propositum, pondero istam regulam, quæ requirit plures qualitates copulatiue concurrere tempore impetrã tionis faciendæ. Primò,quòd nomen,gra dum,&c.exprimat. Secundò,quot annos possedit.Tertiò,specificam causam,ex qua constare possit nullum ius possessori com petere.Quartò,ꝙ infra sex menses ad iu dicium uocent. Istæ qualitates ponuntur copulatiuè,& immediatè post impetratio nem. Ergo per hoc datur intelligi, ꝙ ab il lo tempore incipiant.Nam qualitas adiũ cta uerbo,debet adesse tempore uerbi.c.li cet canon.de elect.lib.6.cum uulg. Si adesse debet tempore impetrationis, ergo ab illo initium capient illi sex menses.

Tamen istis non obstan.contrarium po test attentari,ꝓsupponendo prius,ꝙ in q. præsenti considerantur quatuor extrema, licet Glossator tantum duo considerauc rit,a quibus sex menses præfati possent ini tium capere,uidelicet extremum impetra tionis,expeditionis bullarum, & ista duo tempora,siue extrema tantum considera uit glossator.Tertium est tempus commis sionis. Quartum est tempus citationis de cretæ uel executę.Item aduertendum unũ aliud,ꝙ ista regula est odiosa,&contra ius commune multis rationib. ut dicam in q. seq.Et inter alias rationes est una, quia ꝑ istam regulam quis compellitur inuitus agere contra rub.& nigrum.C.ut nemo in uitus.Et quia gratia, quæ de sui natura de bet esse perpetua, fit temporalis, tunc sic quando aliqua constitutio est, contra ius commune interpretanda est,ut quoad fie ri possit,minus aduersetur iuri communi c.causam,quæ.de rescr.c.super eo.de offic. deleg. Sed certum est,ꝙ si isti menses nu merantur a tempore commissionis, uel ci tationis, minus aduersatur iuri cõmuni ex eo,quia minus arctatur impetrans age re,cum interim habeat tempus lõgius ad deliberandum,an uelit experiri in iudicio uel non:& sic illo tempore non cogetur, & distantia temporis induceret fortassis sanius litigandi consilium. Nam opinio nes hominum ex tempore facilius mutan tur,uulg.c.non debet,de consang.& affin. & multa impetrantur,quæ non prosequũ tur,arg.l.Titia,de uer.obl.Quod non esset si sex menses currerent a die impetratio nis. Nam metu pœnæ cogeretur agere cõ tra ius commune,& non agendo perderet gratiam, quæ secundum ius deberet esse mansura & perpetua,iuxta c.decet conces sum,de reg.iur.lib.6.& c.1. de capel. mo. eo.lib.

Præterea capienda est illa interpretatio per quam minus quis lædatur,quia in pœ nis,quod minimum est,sequimur,ut dicit regula iuris, maximè quando actus nemi ni nocet,&mihi prodest,iuxta l.2.cum ibi not.ff.sol.ma.Sed in casu isto ista impetra tio nemini nocet: quia per eam non effici tur beneficium litigiosum. Item,quando magis impetrans differt causam commit tere, est ibi magis damnosum, quia pos sessor interim gaudet fructibus,&de anna li possessore posset fieri triennalis, quæ ex cludit totaliter impetrantem.Itaque cum magis ex dilatione citandi possessorem re cipiat damnum impetrans,quam commo dum,non debet arctari, ut infra sex men ses a data impetrationis citet possessorẽ: nam isto modo interpretando minus lædi tur ius commune,& magis adhęremus ei, ut fieri debet,iuxta c.cum dilectum,de cõ suet.& d.c.causam, quæ. Sed incipiendo numerare illos sex menses a die commis sionis,uel citationis, non sequuntur tot absurditates,ex eo,quia tunc constat de de liberata mente impetrantis uolentis expe

riri potius ex uoluntate & arbitrio suo,cũ non cogebatur,quàm coactus, ergo uiam quam elegit, ipsa pateat sibi,iuxta l.si mulier,ad Velleia.Et ꝙ tali casu incipiant illi sex menses a die commissionis, est fauor possessoris, ne diu habeat beneficium litigiosum,quod multa incommoda affert, ut toto titulo de litigiosis. Item,quia per talem præscriptionem temporis lites incęptæ abbreuiantur,& habent exitum. Sic igitur, omnibus consideratis, dicendum est,illos sex menses numerãdos esse a tempore commissionis.

Præterea,pro ista opin.faciunt ea, quæ tradit Bart.&communiter Doct.in l.si cui legetur,de leg.1.ubi quærunt, põnamus, ꝙ uendo tibi rem cum termino unius anni ad soluendum pretium, dubitant ibi Bart.& alii, a quo tempore curret ille annus, an a tempore contractus, an uerò traditionis? & concludunt, ꝙ a tempore traditionis,per tex.singularem,in l.tali,ff.de iure dot.licet ibi Ias.in 3.col.alleg.concordantem in l.si ita quis permiserit,in princ. ff.de uerb.oblig. Et inter plures rationes, pro illa decis.adducitur ibi una per Iason. quæ quadrat in proposito,uidelicet,quòd quando terminus assignatus est respectiuus certæ causæ, requiritur ꝙ illa causa prius existat,a qua debeat currere.d.l.tali. Sed in casu nostro iste terminus sex mensiũ,infra quẽ tenetur impetrans possessorem ad iudiciũ euocari facere, est relatiuus ad commissionẽ iudicis, tanquã ad causam agentẽ, sine qua citatio emanare non posset:igitur ab illa debet ille terminus initiũ capere.Non obstant allegata in contrariũ: quia si recte considerentur,nihil faciunt: q̃a,ut dixi,dictio Tunc,nõ percurrit ad sex mẽses,ut uoluit gl.nec gl.cle.fi.põt ad hoc adaptari.Nec minus illud facit,ꝙ qualitas adiecta uerbo,&c. quia qualitas sex mensium non est adiecta impetrationi, sed potius commissionis,a qua dependet. Sed quicquid sit, prima opinio Glossatoris, seruatur hodie in Rota,& in curia,& ideo tenenda est,per rationes superius factas.

Omissis tamen ambagibus tota ista difficultas per regulam Eugenii decidi uidetur,cuius tenorem superius in procœ.istius regulæ posui, per quam ista moderna regula intelligi & declarari debet,arg.l. nonę est nouum.ff.de legi.

QVAESTIO LXVIII.

QVæro,an annus ad terminandam causam per impetrantem contra possessorem annalem,de quo loquitur iste tex. currat impetranti a die impetrationis, an commissionis,uel citationis executæ?

SOLVTIO. Glossator hic tangit quæstionem,& concludit, ꝙ currat a die citationis executæ.Mouetur ista ratione,quia ubicunque a lege datur duplex terminus simul actori & reo ad aliquid agendum, debet intelligi lapso primo termino, iuxta not.per Bald.in l.contra maiores.C.de inoffic.test. Sed in q.proposita datur duplex terminus, per istam regulam. Primus, sex mensium ad citandum possessorem.Secundus,est annus ad prosequendũ ergo iste annus non curret,nisi a lapso primo,iuxta doctrinam præallegatam.

Addo ultra Glossatorem pro isto dicto suo tex.in l.1.§.sed sciendum,& §.largius. ff.de succes.edict.& in l.fi. §. sinautem dubius.C.de iure delib.& c.cupientes.§.cæterum,de elect.lib.6. Et subdit Glossator se credere Rotam sic intelligere istam reg.

Quid dicendum? Mihi uidetur, omissis ambagibus, ꝙ ista opin. Glossatoris sit sanior,& uera, quam ultra ipsum pluribus rationibus comprobo.

Primo,quia clarum est, ꝙ non prius de iure currit alicui præscriptio super aliquo iure,quàm prius constet illud ius fuisse in esse productum.l.eum notissimi.C.de præscrip.30.uel 40.ann.Sed istud ius impetrãtis, a quo excluditur per lapsum anni in esse produci non potest ante iudicium, quod incipit a citatione,ut in §.fi.inst. de pœna te.litig.& not.Host.& Io.And.in c. quoniam,in uer.citationem,de prob.&gl. 2.in cle.1.de iud. Ergo quo ad hoc,ut excludatur per lapsum anni,requiritur citatio præambula, ut ab illo tempore currat annus.

Præterea instantia, seu facultas prosequendi ius meum,non est præfinita de iure canonico aliqua temporis meta, ut est tex.in c.fi.de iud. Regula uerò ista præfinit

nit facultatem agendi per annum. Ergo ille annus non prius cœpisse uidetur, quàm sit cœptum iudicium, de cuius prosequendi facultate tollenda agitur. l. si seruus hæreditarius. ff. de stip. ser. & l. tali stipulatio sic facta. ff. de iure dot. & l. si in diem, in principio. ff. de cond. & dem.

Præterea, quia clarum est, ꝙ iste annus ad finiendam causam hic præfixus, per istã dispositionem nouam uidetur loco instãtiæ subrogari. Et licet hic de tempore quãdo incipere debeat, nihil dicatur: tamen hoc facilè intelligere possumus ex theorica omnium Doctorum, ubique tradita, q uolunt, ꝙ quando in lege noua de aliquo dubitatur, illud declarationem recipit a lege antiqua, ut not. Bar. in l. sciendum. ff. q̃ sat. cog. & in l. sed & posterioris. ff. de leg. Sed in lege antiqua communi non reperitur, ꝙ instantia incipiat ante citationem, sed incipit post citationem, ut in l. properandum, in princ. C. de iudic. c. cum sit Ro. de app. & in c. ei qui appellat. 2. q. 6. & in auth. ei qui. C. de temp. app. Ergo ista reg. in dubio debet interpretationem a iure communi recipere, quia inquantum fieri potest, statuta debent interpretari & declarari etiam per impropriationem, ut conformentur ſm ius cõe. ut in cap. cùm dilectus, de cõsue. & in l. si serui. C. de noxal.

Præterea, quia tempus sex mensiũ hic præfixum, non datur ad aliud, nisi ad euocandum aduersarium possessorem ad iudicium. Si ergo ultima die sex mensium uocaretur, satisfactum esset regulæ. l. quicquid, §. final. & lege hoc iure. & lege si stipulatus essem. ff. de uerbor. obligat. & l. si necessarias. §. si annuas. ff. de pigno. act. & c. commissa. de elect. lib. 6. Secundus uerò terminus hic assignatus, qui est annus, datur impetranti ad prosequendum & terminandũ causam. Si igitur ſm tps dilationis non inceperimus a fine primæ dilationis sex mẽsiũ, oportebit alterũ de duob. fateri, aut, ꝙ sex mẽses dentur ꝑmi scuè ad citandũ & prosequendũ, cuius cõtrariũ adparet. Cũ nõ põt qs uideri adstrictus dilationi, nisi in eo qđ est in ipsa expressum uel qđ est absurdius, sex mense ad finiendum tantum causam uiderentur concedi, cùm primæ dilationi aliorum lex mensium in ultimo ipsius momento satisfieri potuerit. Cuius cõtrariũ cauetur hic in regula. igitur, &c.

Præterea, quando à iure communi disceditur, debet quantum fieri possit, ne lõgius fiat processus. c. causam, de resc. Quod præsertim locum habet in hac regula, quæ maximè deuiat a iure communi, ut patet: quia de iure communi nemo compellitur inuitus agere: ut in rubrica, ut nemo inuitus. per totum. Item, quia ex leui omissione gratiam, quæ de iure debet esse mensurata. ut in c. decet de regu. iur. li. 6. deducit ad non esse. Item, quia instantia, quæ de iure communi est perpetua, c. fi. de iudic. reducit ad annum. Item, quia imponit necessitatem exprimendi ea, quæ de iure cõmuni exprimere non oportet, iuxta no. in clem. si dignitatem, per gl. de præb. & in c. si motu proprio. eo. ti. li. 6. Item, quia a iure canonico secundum quod instantia est perpetua, tantò magis discedimus, quantò instantiam breuiorem & angustiorem reddimus. Nam breuitas est opposita longitudini, & perpetuitas tẽporalitati. In hac igitur dubietate interpretabimur istam regulam de anno potius, q̃ de sex mẽsib. ubi angustior esset meta, & ꝑ cõsequẽs maior a iure recessus, & sic, ut hoc absurdũ euitemus, annus incipere debet a fine sex mẽs.

Præterea, ius canonicũ primæ instantiæ nullũ ꝑfigit terminũ, lex uerò ciuilis ꝑfixit triẽniũ in 1. instãtia, intra quẽ existimat cõmodè causam diffiniri posse: in 2. uerò instãtia utrunq; ius cõcordat, quia dãt annũ, nec infra minus tps cõmode posset diffiniri. c. ex orõne. de app. Tũc arguo sic, & a maiori. Vbi lex canonica de instantia certa meta ꝑscribenda cogitauit in causa s. appellationis, ubi causa uenit iã instructa, cognita, & vẽtilata, & partiũ assertione planè discussa, nõ existimauit infra minus tps, q̃ anni cãm posse cognosci & terminari, ut tradit in d. c. fi. & in d. l. ꝓperãdũ. Nõ est igr̃ credẽdũ principẽ, q cũ tãta discussione & maturitate istã reg. edidit, uoluisse minorem metam adponere primæ instãtiæ, ubi res nouiter rudi, & ut ita dixerim, indigesta materia, & nõ cognita, nec discussa, ad iudiciũ deducitur, adstringendo impetrãtem quodammodo ad impossibile, quod

quod est legi contrarium, in c. erit autem, 4. distin. l. i. §. his autem ubi Bal. ff. de orig. iur. Lap. alleg. 101. Præsertim cum princi pem non latebat, ius ciuile existimasse opus esse triennio. Comprobatur hoc, q a non dicitur intra dilationem fieri posse, quod commode fieri nequit. Et ideo præ sumendum est, principem eius intentio nis fuisse, nolle dilationem taliter dare, ut commode causa explicari nequeat: q a talis. præsumitur intentio & mens prin cipis in dubio, qualis legis, ut not. in l. uni uersa. C. de preci. imp. offer. & in c. 1. de cō stit. lib. 6. & in c. si quando. & c. ad hæc. de rescr. facit pro hoc tex. in d. c. cupientes, in principio, & §. cæterum, in uer. postquam commode, & ibi not. Domi. nam dilatio commensurari debet secundum onus agē dorum ad iudicium finiendum, secundū commodum impetrantis, l. si ita relictum §. pen. ff. de leg. 2. l. in fideicommissi. §. sed cum Polidius. ff. de usur.

Postremo, quia ista regula loquitur de causa finienda, sed causa non dicitur ante citationem. l. causas. C. de trans. & in clem. causam, de elect. & in c. ex parte, de uerb. sig. Ergo instantia anni post citationem in cipit. Suadetur hoc per tex. in l. fi. §. si autē. C. de iure delib. Vbi cum lex præscripsisset terminum hæredi a morte testatoris sup pleuit, & aditæ hæreditatis, & sic longius, cum non posset antea præscribi hæredi. Et hoc expresse etiam notat Do. in d. c. cu pientes, in prin. in uers. petituri, & in uers. prosecuturi. Quæ oīa cū in casu nostro cō currant, concludendum est, annum præfa tum, non a tempore impetrationis, sed ci tationis numerari debere. Quod uidetur tenere Bal. in l. 1. in 2. col. ff. si quis cautio. Et ut tollatur omnis dubitatio, pro ista opi. uidetur hic tex. clarus, si ponderetur, nam dicitur hic, & infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere, causamq. ex tunc desuper infra annū, &c. pondera dictionem. Extunc, quæ ponit ex tremum, a quo incipere debet annus, iux ta l. 4. ff de cond. & demonst. Putarem ta men, q si possessor ante sex menses cite tur, non debet impetrans expectare totū tempus sex mensium, sed statim facta cita tione incipiet annus ad finiendam causam iuxta no. per glo. in uer. commodè. in c. cu pientes, de elect. l. 6. quam ibi no. Doct.

QVAESTIO LXIX.

QVæro, nunquid impetrans mortuo possessore iam prius citato tenea tur finire causam usque ad sententiam in fra eundem annum contra successorem in beneficio: an uerò debeat habere alium annum ad prosequendum causam cum successore?

SOLVTIO. Dicendum uidetur impe trantem ad prosecutionem causæ contra successorem usque ad sententiam teneri, aliàs cessionarius poterit de regula excipe re, quia ista regula est realis, & ad quem transit beneficium, transit exceptio regu læ. Nam isto casu persona prædecessoris, & successoris reputatur eadem. Sicut ergo cum prædecessore teneretur impetrans terminari facere causam infra annum: ita cum isto successore, ad quem transit bene ficium affectum & litigiosum.

Suadetur ista opinio, quia ista regula non dicit, q impetrans habeat sententiā cōtra illum, qui possidet, sed dicit indisti ncte, & absolutè, q causam usque ad sentē tiam diffinitiuam inclusiue prosequi te neatur, & sic regula loquitur, impersonali ter. Itaque mors rei, uel renuntiatio nihil impedit, quominus impetrās hoc facere possit, iuxta l. properandum, §. sin autem reus, C. de iudic. Maximè, quia regula ista concernit publicam utilitatem, ut patet ibi: ut improbi lites exquirentium motus reprimantur. Et ideo adstringit impetran tem, ut causam terminari faciat infra an num, & hoc factum est ad effectum, ne im petrantes faciles sint ad impetrandum, ni si causam iustam, & claram, & expedibilē uiderint, quæ sine magna discussione ter minari ualeat, iuxta l. continuus. §. cum ita de uerb. oblig. Et, quia regula dat formā, ut dictū est in alia quęstione, debet adim pleri in forma specifica, c. cum dilecta, de rescrip. & c. cui de non sacerdotali, de præ bend. lib. 6.

Breuiter istis non obst. Rota conclusit contrarium in una Isclana corā domino Iac. Sim. ut refert d. Gul. hic. Rō decisionis

fuit, quia regula ista non loquitur, nisi de possessore conuento, & contra illum, quē citauit, regula vult, ꝙ impetrans prosequi causam teneatur usque ad sententiam. de subrogato uerò, seu cessionario nihil regula dicit: ergo in eo regula non habebit locum. l. si seruum, §. non dicit prętor, ff. de aeq. hær. Sed licet ista opin. sit Rotæ, mihi tamen magis placet præcedens opin. non solum ex motiuis d. Gul. sed ex una alia rōne, quia ex quo beneficium cessum transit litigiosum, interest subrogati, ꝙ impetrās causam inceptam contra prædecessorem cum eo prosequatur, ne ex sua malitia cōmodum consequatur, contra c. cum, qui. de præb. lib. 6. Sed quando impetrans ante finem anni cessit in alium, ꝙ ille cessionarius non teneatur regulam seruare, tenuit Rota, ut hic refert d. Gul. qui uideatur quia isto casu cessat fraus.

QVAESTIO LXX.

QVæro, an reg. ista obstet subrogationi gratiosè impetratę per tertium propter mortem unius ex duobus litigantib. post cuius obitum alter collitigās, qui subrogationem tertii ignorabat decreto processu super audientiam contradictarum cōtra omne interesse putantes obtinuit sententiam, uigore cuius postea possedit per annum; & nunc dat de regula contra subrogatum uenientem ad causam?

SOLVTIO. Hodie, quæ est 26. Nouemb. 1535. corā d. Syluestro in una Abulen. parochialis contigit iste casus, & diuisa fuerunt uota. Nam una pars dicebat, ꝙ licet collitigans superstes ignoraret subrogationem, tamen illa erat in causa, ꝙ lis durabat, quia subrogatus subintrabat in locum collitigantis mortui, & uigore dictæ subrogationis eadem lis uidebatur continuari, & in ea sustineri: ergo quo ad hoc nihil intererat, quod collitigans superstes subrogationem ignorauerit. Et ideo durāte dicta lite non poterat alter collitigās pacifice possidere, quia lis uiuebat adhuc in personam subrogati, iuxta deci. Egid. 545. & Guliel. in decis. 1. ut lit. pend. nec sententia contra interesse putantes poterat pacificam possessionem producere: quia illa non præiudicabat subrogato, nec etiam illa citatio contra interesse putantes arctabat ipsum subrogatum, iuxta decisio 18. de dolo & cont. in no. sic dicebatur aliqui ex dominis. Præterea, quia ista reg. requirit annum possessionis præcedere impetrationem, ut patet in tex. ergo possessio posterior annalis non nocebit impetrationi anteriori.

Alia pars Dominorum tenebat contrarium, ista ratione, quia quo ad ipsum litigantem superstitem lis per sententiam latam contra interesse putantes executioni mandatam finita fuerat: nam mortuo collitigante alter collitigans superstes secutus fuit uiam iuris, uidelicet decerni faciendo processum contra interesse putā. docto. prius de morte collitigantis, ut est communis stylus: & illa uia iuris sibi non nocere, sed prodesse debet, & licet in locū præmortui fuerit alius subrogatus illa subrogatio ignorata non nocet, donec ipsi litiganti præcedente citatione ad dicendū contra, intimata fuerit. Si uerò interim habet sententiam, quæ executioni mandata fuit, cuius uigore per annum postea pacificè possedit, non potest dici non esse pacificus, propter illam subrogationem, cùm lis (ut dictum est) finita fuerit per sententiam, iuxta decis. nostram uulgarem. 10. in tit. ut lit. pen. in no. Et ita sub dubio remansit Rota. Mihi tamen magis placet prima opi. qua stante non obstant secunda motiua. Primum non est uerum stantē subrogato in iure, & lite: quia non potest dici lis finita. Et licet possessori annali nō noceat subrogatio sibi non intimata, minus debet nocere ipsi subrogato, cui non est pręfixū a lege, uel ab homine aliquod tempus ad intimandum, & ius suum semper durat, & potest deduci hodie, quia lis non est finita, quo ad ipsum. Et certe casus iste est disputabilis. Et hodie, quæ est 5. Iulii. 1539. iterum in una Salamantina canonicatus, & præben. fuit in Rota propositus per Reuerend. P. Dom. Pet. Vortium, casus omnino similis illi, de causa Abulen. & tandem Domini concluserunt dicta die 5. & 20. eiusdem mensis Iunii, post plures informationes & propositiones, ꝙ subrogato in forma gratiosa non obstaret ista

regula

regula, ex eo, quia statim talis subrogatio subintrabat in locum mortui litigantis, per quam uidebatur lis in eo statu manutenere. & sic possessio annalis non poterat esse pacifica stante subrogatione gratiosa. Secus uerò, si subrogatio gratiosa non fuisset, sed mandatum de subrogãdo, nã tali casu si illud mandatum Auditori non presentetur, & in effectu subroget, non dicetur impedire istam reg. & idem est in eo, cui concessum fuit, quod literas expedire posset in uim gratiosæ subrogationis. Nam si antequam expediat, cedat in aliũ ius suũ post annum, ille resignatarius potest literas expedire sub eadem data, & sufficit, & stabit illi resignatario ista reg. Quod est uerum, quãdo resignatarius expedierit literas ante sententiam executioni mandatam. Secus, si post, quia tunc obstabit regula, prout in dicto casu contigit, ubi Ludouicus de Torres, se in locum cuiusdam Io. Lopez se subrogauit cum clausula. Et quod literæ in forma gratiosa expediri possent & antequam Garzias Roderici superstes collitigans sententiam contra interesse putantes obtineret d. Ludouicus solam supplicationem subroganti in actis produxit per asseitum procuratorem, deinde Garzias obtinuit sententiam contra interesse putan. & possessionem continuauit per annum pacifice d Ludouicus, postea ius suũ literis non expeditis, in fauorem Francisci cessit, & ille etiam literis non confectis, ẽt in fauorem And. Lopez, & Andreas in fauorem Alphonsi Diaz, qui postea literas nomine dicti Ludouici primi cedentis sub eadem data expediuit in forma gratiosæ subrogationis & uenit ad causam contra dictum Garziam, qui habuerat sententiam contra interesse putan. & eius executionẽ. Tandem Rota in isto discursu q. uoluit dicto tempore, & iterum de hoc mense Decembri 1539. quod dicto subrogato obstaret regula non obstan. bulla subrogationis, in forma gratiosa subrogationis sub data primæ supplicationis Ludoui. expedita, & nouiter producta: ex quo Ludouicus primus subrogatus, qui sciebat, uel scire præsumebatur litem inter do. Garzian, & d. Io. Lopez defunctum, debuit mentem suã declarare, nunquid subrogatione gratiosa uti uellet, ex quo supplicatio illi facultatem dabat expediendi literas, si uellet: unde ex quo hoc non declarauit, sed literis non confectis renuntiauit in fauorem dicti Francisci de Gumiel, & ille in alium & alius in alium, ille ultimus tarde uenerat post sententiam executioni mandatã, & ideo declarare per expeditionem bullæ mentem d. Ludouici non poterat, qui iã per cessationem reputabatur mortuus. Et eodẽ modo de hoc mense Decemb. 1539. Tenuit Rota in una Gerunden. beneficii de Pineda, ubi uoluit, quod Archangelus in quem antiquus Piquer cesserat, lite pendente, inter dictum Antiquum, & ipsum Archangelum, & quendam alium Baldiriũ Auigno excipere de ista regula posset, si post cessionem per annum pacifice possedit, non obstante, quod lis nõ fuerit extincta in cessione, quam fecit d. Antiquus actor, quo ad Baldirium: quia sufficit, quod inter Archangelum, & Baldirium non esset iurisdictio, neque lis licet inter Antiquum actorem, Archangelum, & Baldirium lis esset, ex quo Antiquus ambos citari fecerat, iuxta uulg. decis. de rescr. in no. Et hoc procedit etiam si Archangelus fuisset gratiosè subrogatus, dummodo literas non expediret: quia tunc secus propter decis. do. Gul. primam, ut lite penden. Nam per expeditionem literarum uidetur mentem suam declarare, & uti uelle subrogatione gratiosa, quæ statim habet effectum: sed ante expeditionem non potest constare de eius mente, cum posset non uti subrogatione, sed fortè gratia, Si neutri: quia omnes istæ uiæ in supplicatione conceduntur.

QVAESTIO LI.

Quæro, an impetranti impedito currãt tẽpa istius regulæ?

SOLVTIO. Si impedimẽtũ iustũ est, tẽpa nõ currere nemo dubitat l. 1. in fi C. de anna. quia illud tẽps impedimẽti de medio subducit, & reliquũ tẽps cõputabit, ut in c. audistis. c. cũ nobis, & c. de 4. de psc. & ista est cõis opi. ut attestat Ias. in §. rursus, col. 15. & 16. inst. de act. Et hoc putarẽ uerum, nisi hoc impedimẽtũ actor per prorogationẽ tẽpis tollere poterat: quia (ut quotidie experimur) papa nunquam solet prorogationẽ istius reg. denegare, ubi uerò impetrãs prorogationem habere

habere non potuit prædicta procedent.su per quo uidendum est late per Moder. in tract.præscri in prima parte.6.partis prin ci.uers.uigesimussecundus casus. ubi lon go ueiborum apparatu omnia impedimẽ torum genera prosequuntur. quæ non at tinet hic recensere,breuitati studens. Sed nunquid saltem impetrans protestari de buit, ꝙ per ipsum non stetit causam suã prosequi infra annum hic designatum, di cetur inferius in alia quæstione, & dicam etiam latius de hoc in regula de trienuali in 57.quæst.nam utrobique casus accidit.

QVAESTIO LXXII.

QVæro,an quando subducuntur tempo ra impetranti, computentur dies fe riati, quibus impetrans agere nõ potuit?

SOLVTIO. Rota in causa Hispalen. Scholastriæ coram d. Aragona de mense Octob.1533.conclusit,tempora feriatum non subduci,sed in tempore dato compu tari debere. Pro cuius decisio inter cætera est text.in l.sed & si per prætorem. §. si fe riæ.ff.ex quibus caus. maior. ubi text.assi gnat rationem huius decis.quia prospicẽ re debuit actor,ne in huiusmodi ferias in cideret. Et hoc de plano procedit in feriis solennibus & ordinariis. Secus uero esset in feriis repentinis,quia illas actor præui dere non potuit. Et propterea in illis ces sat ratio.d.§.si feriæ. Hinc est, ꝙ terminus datus per legem ad accusandum,uel agen dum,dicitur in dubio peremptorius, etiã si non dicatur. Ratio post colligi ex præ dictis,quia est quid imputandum actori, quare priusquam ageret, non prospexit omnia,argum.l.qui cum alio. ff. de regu. iur.Sed si terminus ad prosequendam cau sam, uel audiendam sententiam, uel simi lia, præfigeretur à iudice, quia hoc pars prospicere non poterat,cum non depẽde ret ex facto proprio,sed præter spem acci dit,ut dicitur in l.si quando.de dilat.& tũc terminus non præsumitur peremptorius Ita dicit Sal.in l.si ea.col.pen.C.qui accus. sequit Fel.in c.causam q.in 2.col.de rescr.

QVAESTIO LXXIII.

QVæro,nun quid in anno istius regulæ ad prosequendum causam computẽ tur dies feriati, an uero tantum utiles?

SOLVTIO. In isto articulo pugnãt æquitas nõ scripta cum iure scripto. Quia licet uideatur æquum & rationabile,ꝙ tẽ pus istius anni utiliter computari deberet: id est,ex illis diebus,quib. qui utiles sunt ad agendum & prosequẽdum causam, ea ratione, quia dies feriati inutiles & prohi biti sunt ad iudicia pertractãda: nihilomi nus iura contrarium uoluerunt. Nam lex uoluit,ꝙ quando aliqua dispositio simpli citer de tempore mentionem facit, debet intelligi de continuo. Ista gl. ordi. quæ ad hoc solet communiter allegari in rubrica. ff.de diuer.& temp.præscript.quam sequi tur Abb.in c.fi.de elec.& in c. ad apostoli cam.in pen.col.de reg.ubi per hoc dicit, ꝙ annus professionis,de quo ille tex.loqui tur,de continuo,& non interpollato intel ligi debet. Pro quo alleg. Bartolũ in l.inte dum.§. quoties. de publican. cum multis concor.ut in proposito scribit Lap. alleg. 47.qui plura iura adducit, & idem quod Abb. in d. cap. ad apostolicam. concludit etiam Ias.in l.contra maiores.in 2. col. C. inoffic.testam.

Et hoc maxime procedit,ubi odium cõ sideratur,prout hic:quia tali casu,ut dicit Bal.in l.non solum.in prin.ff.de execu.tu. in odiosi præiudicium tempus debet esse continuum.& hoc conueniens uidetur in casu istius regulę,ut impetrantes ab huius modi litibus citius se expediant. Pro qua opinione quamplura Doctorum dicta cõ gerit And.Sicul.in consil.incip. clementis simi Dei, positum inter consilia Alex. in 4.uol.eius consil.ultimo.col.1.

Sed ut multa,quę hincinde dici possent sub breuitatis compendio concordentur in ista materia possunt notab.casus omnes distingui,ex his,quæ dicit Bal.in cons.71. incip.quando tempus.in 3.uol. uidelicet, ꝙ tempus dicatur continuum, quo ad ea, quæ sine iudice pro tribunali sedente fie ri possunt: sed quo ad ea, quæ sine iudice fieri nõ possunt,tẽpus dicitur utile. Quã quidam distinctionem Bal.ibidem per bo na iura probat. Pro quib. uidenda sunt ea quæ scribit idem Bal.in l. Aemilius.col.1. ff.de minor. & in l. ueteranis. C. quando prouoc.non est necess. Sic itaque circa pri mam & secundam partem istius regulæ tẽ pus

pus erit continuum: quia ad iudicem pro tribunali sedentem tempora illa non pertinent, & ideo in dictis temporib. sex mensium ad citandum possessorem, & in anno hic ad prosequendũ causam præfixo, dies feriati & non feriati computabuntur. Sed circa terriam partem regulæ tempus dicitur utile, quia per partem constat. Pro quibus faciunt ea, quæ dixi in §. rursus. nu. 32. de action.

QVAESTIO LXXIIII.

QVæro, nunquid impetrans excusetur à pœna, de qua iñ ultima parte istius regulæ, si terminos omnes in petitorio non seruauit, usque ad commissionem possessorii per partem aduersam factam, sed sufficiat post dictam commissionem, ante tamẽ suspensionem petitorii reliquos terminos seruare?

SOLVTIO. Hæc quæstio in Rota per plures dies procuratorum & aduocatorũ informationibus coram do. Nicolao Aragona in causa Hispalen. Scholastriæ uentilata fuit, tandem hodie 20. Octob. 1533. decisa fuit, in qua omnes Domini, duob. exceptis, in dicta causa concluserunt, ꝙ sufficit tempore suspensionis petitorii impetrantis omnes terminos super petitorio (cuius prosecutionem requirit ista reg. ut dictum fuit superius in alia q.) seruare: quia tunc clare adparebit per eum non stetisse, quominus causam vsque ad sententiã infra annum prosequutus fuerit. Ratio istius decis. fuit: quia licet ante commissionem causæ possessori termini omnes seruati non fuerint, sed aliqui, ille defectus post dictam commissionem, dummodo ante petitorii suspensionem suppleri potest: quia illa possessorii commissio ante petitorii suspensionẽ auditori iurisdictionem super petitorio non auferebat, & ideo impedire non poterat impetrantẽ, quominus reliquos terminos postea seruare posset, cum auditores in prosequendo ordinari dicantur, iuxta no. in cle. auditor. de rescript. ut dixi late in c. 1. eod. titu. li. 6. Donec igitur aut per commissionem expresse, aut per partem petitorium suspẽdatur, acta facta super petitorio, ualent: quia tunc uidetur pars uti commissionẽ possessorii, quando petitorium suspendit: argument. not. in capitu. ut debitus. de appellatio.

QVAESTIO LXXV.

QVæro, nunquid si per iudicem stat quo minus impetrans causam terminare possit per sententiam infra annum, teneatur impetrans de necessitate protestari iudici per ipsum non stare, quominus causam prosequatur, quo ad hoc ut excusetur.

SOLVTIO. Ista quæstio sępe per aduocatos disputata fuit in præallegata causa Hispalen. Scholastriæ. Et certe si ostentationem doctrinæ quærimus, hic articulus uarias habet utraque partes considerationes, totidem fortassis, quot opin. reperiuntur: sed quia moris mei non est, ut Scholastici obseruant, argumentorum philateriis tempus terere, maxime in tanta temporis penuria, qua ꝑ ista publica officia premor ideo breuiter medullam & decisionis ueritatem complectar, multa labore meo addens. Rota igitur coram domino Nicolao Aragona, post uarios conflictus unanimiter conclusit de mense Octobris 1533. protestationem hoc casu necessariam ad effectum, ut impetrãs à prosecut. onæ causæ infra annum facienda excusetur. Quæ quidem Dominorũ decisio principaliter in gl. c. plerunque. de rescriptis gl. c. fi. de appellatio. Fundatur, quæ glossa de impedimento prouenięte ex parte iudicis loquũtur, & necessariam esse protestationem cõcludunt: & ista ex communis opin. ut attestatur Philip. Franc. in ea. ex ratione. maxime in 8. col. & in c. fi. de appellatio. & Ang. in l. 2. §. dies. in fi. col. 3. ff. eo. ti. Et cum ista opin. transeunt communiter Doctores in c. cupientes. §. ꝙ si per uiginti post glos. ibi uers. proposita. de elect. lib. 6. quam Fel. in c. ex transmissa. in 2. col. de præsc. & in sexcentis aliis locis sequitur, & cum ea transeunt Alex. & Mod. in l. properandum. §. fi. autem utraque. C. de iudi. & idem tenet Alex. in consil. 114. lib. 5.

Et licet aliqui Doct. tenuerint contrarium, prout Abb. in d. c. plerunque, & in c. ex trãsmissa. de præsc. Et Areti. in cõs. 162. incip.

incip.uerum est.& alii plures, quos Iason & Moder.in d.l.properandum cumulant: uolentes, protestationem potius requiri de consilio quàm de necessitate:nihilomi nus illa opin.non est uera, sed communis est in contrarium, pro qua Moderni Aui nionen. in tracta.pestis.fol.28.q.6.Et Moderni Bononien. in eodem legali tracta. pestis.fol.15.c.3.& latius quidam Iacobus Florius de Vtino in repet.l. si quos. C. de offic.præfect præt.orien.plura cumulant quæ ibi uideri possunt.Et,ut ibi unico uerbo omissis contrariis dictis respõdeatur dico, ꝙ motiua opinionis contrariæ procedunt,quando per iudicẽ non stetit quo minus impetrãs cãm ꝓsequeretur. Secus, si per illũ stetit,ut hic. Vel secundo argumenta contraria procedunt in protestationibus extraiudicialibus,uel quando cũ protestatione aderat probatio impedimẽti,ut declarat Decius in d.cap.fi.de appel. Secus uero,ubi de impedimento aliter nõ constabat:nam tũc protestatio requiritur, ut est tex:quem ibi ad hoc in 2.col.ponderat Io.de Platea in l.iudices.C.de anno.& tribu.lib. 10.& ista opin.tenenda est.

QVAESTIO. LXXVI.

Quæro , nunquid si impetrans impeditus fuit causam prosequi infra annum,loco protestationis, sufficiat illi impedimentum probare ?

SOLVTIO. Quibusdam aduocatis in causa Hispalen.Scholastriæ pro parte Frãcisci episcopi Balneoregien. uidebatur ꝙ non,ex eo,quia iura requirentia protestationem, censetur formam tradere. ubi uero est forma,debet illa ad unguem obseruari , nec illi per æquipollens satisfit, ut dicit Baldus.in l.si institor.ff.si cert.petat. cum uulga.& super hoc multum aduocati exaltabant uocem suam.

In contrarium allegabant alii aduocati quia ubi habetur finis ad quẽ inducta est protestatio fine seruato non curatur de ea arg.clem.causam,de elec.ubi licet pro forma in casu illius tex.intimatio requiratur ubi tamen pars habet notitiam, quia ad illum finem intimatio introducta fuit, sufficit,ut ibi dicitur. Faciat l.si mater. de institut.& substit.ubi in formalibus non refert quid ex æquipollentibus fiat.Adde text.& quod ibi not.Fel.& Dec. in c. quoniam.de probat.ubi per illum tex.uolunt post S.Thom.ꝙ licet ieiunium sit de præcepto,ubi tamen finis ieiunii seruatur,nõ peccaret non ieiunans. Et in casu isto prædicta à fortiori procedunt : quia protestatio in casu præmisso non est inducta pro forma,ut aduersarii dicebant,quia hoc iure non cauetur.

Tandem discusso negotio, Rota quæ (omissis argumentis,&apicibus iuris)solet semper ueritatem & effectum rei attendere,de mense Octob.1533.secuta est ultimã opinionem,tanquam æquitati magis proximam:nam Rota non uult habere nisi ueritatem rei. Nam sufficit Rotæ de impedimento legitimo constare absque alia protestatione,quæ ad illum tantum effectum inducta fuit,ut constaret per iudicem extitisset,quominus impetrans causam prosequeretur:qui quidem effectus æquè, a c per protestationem haberi potest : ideo ꝓtestatio nõ est necessaria, sed debet esse ꝑ probationes.pro qua opi.faciũt ea,quæ late tradit Decius in l.in omnib.causis. la 2.nu.10.ff.de reg. iur. ubi hoc notabiliter probat.

QVAESTIO LXXVII.

Quæro,nunquid annus possessionis, de quo loquitur ista regula,debeat esse continuus,an sufficiat esse interpollatũ. Exẽpli gratia:,possedi per sex mẽses pacifice,deinde spoliatus fui,uel alio mõ possessionem per quatuor,uel quinque , uel plures menses perdidi,quam mox,uel per mẽsem postea recuperaui , & cõtinuaui ꝑ alios sex menses: An ista possessio annalis isto mõ ꝑ interpollationẽ tẽporis cõtinua, sufficiat ad ꝓducendã exceptionẽ regulę?

SOLVTIO.Io. Aloisius Tuscanus Medio. quondam insignis Doctor, consuluit huiusmodi possessionem interpollatam non sufficere,ut patet lib.1. consiliorum suorũ fol.27.cuius opin.potest suaderi ex dictis gl.in rub. ff.de perpet.& temp.præscr.quę uoluit tempus in dubio de continuo non interpollato intelligi debere,ut superius in alia qstione dixi,& probat latè And.Sic.in consil.

consil. ultimo posita in fin. cōsil. Alexand. in 4. uolum. & dixi in §. rursus. nume. 32. institu. de act. Sed tempus istius possessionis non est cōtinuum. igitur, &c. Facit etiã pro hoc, quia ista possessio annalis uidet interrupta per possessionem mediam: ergo non debet prodesse. l. naturaliter. & l. si quis ꝑ emptore. §. si quis. & l. cū qui. §. si autem. ff. de usucap.

Pro contraria parte adduci potest, ꝙ ista regula est ducta in fauorem possessoris, quo casu quando constitutio est fauorabilis alicui, tempus non interpretatur continuum, sed sufficit interpollatū. ita dicit Bald. in l. non solum. in princ. ꝑ illum text. ff. de excus. tut. facit glos. in l. 3. §. minorem. ff. de minor. pro quo allego tex. in l. Paulus. §. Gaius. ff de libe. caus. quem ad hoc pro singulari Angel. inducit in repet. l. si insulam. ff. de uerb. oblig. & ad hoc est notabilis decis. Arch. in c. si frater. 16. quæst. 1. col. 3. & istam decis. sequitur Ias. in l. si ita stipulatus essem. col. fin. ff. de uerbo. oblig. cum aliis concord. quæ scribit Decius in l. si idem. in 2. & 3. col. ff. de iur. omn. iudic. Et ita limitatur glo. in dicta rubri a. ff. de tēp. & perpet. præscrip.

Præterea quia tempus primum possessionis accedit alteri possessioni. & istæ possessiones interpollatæ coniungunt, ut faciant unum corpus, ut dicit Bald. in consi. 159. incip. super eo quod quæritur col. fin. lib. 3.

Breuiter pro prima opi. pro qua uidetur militare æquitas, faciunt ea, quæ dicit Domin. post Archi. & Ioan. Andr. in cap. 1. de uit. & honest. cleric. in 1. colum. ubi dicunt per illum text. quòd integer annus non interpollatus requiritur quo ad hoc ut aliquis in pœnam incidat. Sed in casu nostro si possessor excipiens de ista regula nō est possessor continuus, sed interpollatus, impetrans non incideret in pœnas istius regulæ: ergo requiritur, quòd sit talis possessio per annum continuata. Et ꝑ ista parte pondero istam regulam, quæ requirit annum immeditatè præcedentem. Ergo interpollatus annus nō sufficiet: qa annus interpollatus non est immediatus, sed mediatus. Et dicā in regula de triennali, & uide quę dixi suprà quæst. 59.

QVAESTIO LXXVIII.

QVęro, quomodo intelligantur ista uerba regulæ, uidelicet, & quęcunque inde secuta, nullius existāt firmitatis, &c.?

SOLVTIO. Ista uerba diuersis temporibus, ac etiam sub diuersis regulis bis in Rota discussa fuerunt, uidelicet, super regula de publicandis resignationibus, infra eod. & super regula Clementis reuocatoria facultatum cōclauistarum. in quibus eadem uerba, prout hic scripta repetiuntur. Et dum hoc dubium propositum fuerat, uariæ dominorum sententię exortæ fuerunt. Nam quidam dicebant sub illis uerbis, & inde secuta, &c. nouas prouisiones, gratias si neutri, accessus, & regressus, possessionem etiam uigore dictæ impetrationis captam, comprehendi: quod hac ratione probabant. In primis, quia, ut ex text. apparet, impetratio principalis hic annullatur: ergo in necessariam consequentiam accessoria omnia ad impetrationem etiam debent esse nulla, quia uulgata est iuris regula, quòd principali annullato, omnia, quæ sequuntur ex illo, corruunt, ut in l. cum principalis. ff. de regu. iur. & l. fin. ff. de cōsti. pec. Et ideo nō sine mysterio papa hic uniuersalibus uerbis usus fuit, uidelicet, quæcunque inde secuta, quæ de sui natura prædicta omnia includunt, quæ specialiter non reperiuntur excepta. cap. solitæ. de ma. & obe. l. Iulianus. ff. de leg. 3. cum similibus.

Alii domini totum oppositum, tenebant uidelicet, sub prædictis uerbis nouas prouisiones, nec regressus, aut huiusmodi similia comprehendi, quod ita suadebāt: Quia regula ista secundum communem curialium intellectum diuiditur in duas principales partes, & quælibet pars secundum qualitatem delicti continet etiam suas & diuersas pœnas. Prima enim pars regulæ imponit impetranti tria requisita per illum obseruanda. Primum, ꝙ nomen, gradum, & nobilitatem possessoris, & causam quare possessori beneficio sic possesso nullum ius non competat, in impetratione exprimat. Secundum requisitum, ꝙ impetrans possessorem ipsum infra sex menses ad iudicium euocari faciat. Tertium requisitum, ꝙ causam desuper

per infra annũ usque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi debeat & teneatur. Ista sunt tria requisita, quę si in sua impetratione impetrans non seruauerit, sed negligenter omiserit, tres pœnæ illi infliguntur. Prima pœna, quòd impetratio erit nulla, & ista pœna imponitur etiam de iure communi non obseruanti formã, ut patet in c.cum dilecta.de rescript. Secũda pœna, quòd quęcunque inde secuta, sunt etiam nulla. Tertia pœna, ꝙ ipse impetrans in damnis, & interesse possessori tenebitur. Ista est prima pars regulę, quæ nullam mentionem facit de noua prouisione, neque de gratia si neutri, nec de regressus, aut aliis superius enarratis, sed de illis tãquàm de rebus diuersis in secunda parte regulæ fit mentio, quæ quidem secunda pars regulę tres alias pœnas grauiores continet, quæ imponuntur impetranti non ex eo, quia non seruauit requisita regulæ, sed quia per litis euentum constitit illum nullum ius habuisse, sed perperam, iniustè, & de facto possessorem molestasse, & sic improbum litigatorem esse, & propterea tanquam hominem lites iniustas exquirentẽ dictis tribus pœnis punitur, quæ commodum reipublicæ concernunt. Nam illæ tres primæ pœnæ in prima parte regulæ positæ priuatum ipsius possessoris commodũ respiciunt. Et ideo impetrans in secunda parte regulæ grauius punitur, qa magis offendit possessorem, & rempub. quàm in prima parte regulæ. Nam magis possessorem molestasse dicitur, qui iudicium indebitè usque ad finem prosequitur, malitiosè seruando regulam, ad effectum, ut illum maioribus molestiis & impensis afficiat, quàm ille, qui non seruata forma regulę, statim desistit, prout in prima parte regulæ, quod suaderi uidetur ex l.si quis legatum. & l. qui falsum.ff.de fals.& l.damus. C. eo. titu.ex quibus Bar.in d.l.si quis. post Dy. notabiliter dicit, quòd si notarius falsans scripturam deduxit eam in ueram existẽtiam testamenti, cum debitis solennitatibus, tunc notarius tenetur pœna falsi: qđ non esset si non ad ultimum prosequeretur, ut ibi per eos. In prima igitur parte regulæ impetrans peccans in forma regulæ in minori discrimine constituit possessorem, quam quando eam seruat, & iudicium prosequitur usque ad sententiam, ꝑ quam impetrans, ut iniustus & improbus litigator conuincitur. Meritò regula ista in secunda parte, quæ incipit ibi. Et si possessorem ipsum, &c. disponit, quòd si impetrãs per iudicem repertus fuerit annalẽ possessorem iniustè ac indebitè molestasse tribus aliis pęnis castigetur. Prima pęna est, ꝙ 50. flor. auri cameræ apost. persoluere tenetur. Secunda pœna est, quòd impetranti nullus alius quam pręmissę uacationis modus, etiam ꝑ literas si neutri aut subrogationis, uel alias, sibi quo ad hoc, ut huiusmodi beneficium ea uice consequi, uel obtinere ualeat, quomodolibet suffragetur. Tertia pœna est, quòd beneficium in antea nullatenus litigiosum censeatur. Dicebant igitur Domini, ecce, quòd in hac secunda parte regulę fit mentio de literis si neutri, & subrogationis, quę nouę prouisiones sunt, ut dicit quædam decis. 11. ut lit. penden. in no. & disponit, quòd nullatenus suffragentur. certè si istæ gratiæ accessoriæ, superius sub uerbis illis, & quæcunque inde secuta, & comprehensa cum principali impetratione, annullatæ fuissent, frustra in hac secunda parte regulæ diuersa à prima annullarentur. Nam si essent iam nullę, uerba in secunda parte regulæ posita, quo ad hoc uana & penitus frustratoria essent: quia illud quod iam nullum est, non potest amplius annullari, neque mortuus iterum occidi, quia priuatio pręsupponit habitum. cap. ad dissoluendum. de despon. impub. & l. decem. ff. de uerb. oblig. ut igitur ista concordentur est necessarium dicere, quòd sub prædictis uerbis, quæcunque inde secuta, & capit. nouæ prouisiones, neque alia superius enarrata comprehendantur. Et ista opin. post uarias iuris informationes, & dominorum propositiones, & disputationes præualuit. Nam in una Salamantina parochiali de Teiada de anno. 1537. coram R.D.Ioan. Mohedano cũ disceuterentur hæc eadem uerba, & inde secu. & c. posita in regula de publicandis resignationib. Rota conclusit sub uerbis dictæ regulæ nouam prouisionem nõ com

pre

prehendi. Et idem Rota tenuit in vna Abulen. beneficiorum coram me. 9. Decemb. 1538. pro Antonio Palenzuela contra Alphonsum Garillo. Nam uoluerunt domini regulam Clementis 7. reuocatoriam facultatis conclauistarum, quæ cõtinet etiã prædicta uerba inde secuta, &c. non comprehendere nouam prouision em. Moti inter alia per consil. Rom. 433. qui uoluit, ꝙ noua prouisio suppleat diligentias ad regulam de publicandis: quę quidem noua prouisio si per dicta uerba, & inde secuta, &c. posita in dicta regula de publicãdis annullata fuisset, non induceret illum effectum. Hæc etiam opinio alia ratione, ad iuuabatur, quia noua prouisio nihil aliud est, quam quædam antiqui iuris confirmatio. & clarum est, ꝙ in generali reuocatione non uenit actus confirmatus, ut no. gl. in uerbo, pacta. in cle. dudũ. §. nos etenim. de sepult. cum concor. de quibus per Fel. in c. constitutus. in 3. col. de rescri. Et quia etiam noua prouisio est quædam mixta prouisio & tamen in odiosis sub simplicibus, casus mixtus non comprehenditur, ut traditur communiter per Doct. in l. 1. ff. de uerb. obl. Et ita etiam prædicta uerba, & inde secuta, & cætera accessus, nec regressus comprehendere, tenuit Rota in vna Bergomen. canonicatus, & presb. coram Domi. Petra sancta, ut annotauit D. Io. Baptista de Senis, quondam consistorianus aduocatus in quibusdam suis notis causarum, asserens se ita obtinuisse. De quibus meminit D. Iacob. de Nigris, uir certè illa ætate curiosissimus. Et etiam consistorii aduocatus in quadam apostillla sua ad istam regulam, & ita inuenio hęc Reuer. bon. me. Laurentium Cardinalem Sanctorum quatuor in memorialib. suis adnotasse, de quibus etiam idem Iacob. meminit. Et ratio prædictæ decisionis fuit quia accessus & regressus nullo pacto sub dictis uerbis, & inde sequuta, &c. poterant cõprehendi: quia non sunt principaliter gratiæ accessoriæ. nec, in consequentiam necessariam ab alia dependẽtes, sed faciunt caput de ꝑ se, ut principales: & ideo sub inde. secutis comprehendi non debent.

Nõ obstãt modo ea, quæ superius pro contraria parte dicebatur, uidelicet, quod nouæ prouisiones gratiæ si neutri, subrogationes, & similia, sint gratiæ dependentes ab impetratione principali, quam præsupponunt, ut necessarium antecedens, ut dicit Glossator super regula 62. colu. 3. & ideo annullata impetratione principali accessoriæ gratiæ corruere debent: quia respondebatur, ꝙ licet uerum sit, ꝙ noua ꝓuisio, & prædictæ gratiæ præsupponant aliquem titulum, tanꝙ principale antecedens ꝓcedere: non ꝓpterea sequitur, ꝙ annullato principali corruat accessoriũ. & in primis, hoc ostenditur in noua prouisione, q̃ cõitet ẽm stilũ impetratur, qñ gratia principalis est nulla. Nam uerba nouę prouisionis hęc sunt: Beatiss. Pater, quia Orator dubitat gratiã sibi factam uiribus non subsistere, supplicat igitur, &c. Ecce ergo, quod non est uerum isto casu, ꝙ annullata principali gratia, noua prouisio tanquam accessoria corruat, imo illa subsistit, & in illa principalis gratia, quæ nulla erat, sustentatur, præsertim, quia illa iuris regula, ꝙ annullato principali corruit accessorium, ultra plures limitationes quæ à doctoribus in capitulo accessorium, de regul. iuris, libro 6. & in locis uulg. traduntur habes unam limitationem, quam ponit Bart. in l. ita stipulatus. in 12. oppo. de uerbo. obl. quæ facit multum ad propositum, uidelicet, ꝙ illud procedit quando est eadem ratio, secus uero ubi diuersa ratio cõcurrit: quia tunc annullato principali accessorium non rescinditur. quod dictum Bat. late comprobat, & sequitur Decium d. l. cum principalis, ff. de reg. iur. sed in casu nostro est longè diuersa ratio inter nouam prouisionem, gratiam si neutri, subrogationis accessum, & regressus, respectu ipsius gratiæ, siue impetrationis principalis, ut superius ostensum fuit: igitur annullata impetratione, gratiæ accessoriæ prædictæ non rescindentur. maximè, quia illa iuris consideratio, uidelicet, ꝙ actu principali annullato corruit accessoriũ, &c. procedit qñ principale tollit à iure cõi secus si ab alia constitutione populi, ut est text. in l. fin. §. Lucius. ff. de cond. inde. Et isto modo licet causa expiret respectu impetrationis principalis poterit in accessorio sustineri, ut in l. uti 33. ff. de rei uend. & secundum

dū hoc uerba hic posita, uidelicet, & inde secura, quæcunque, &c. intelligentur de aliis accessoriis, exceptis præmissis, ut de citatione, processu causæ, de possessione uigore dictæ impetrationis capta. itē de sententia & sequestro inde emanato, uel de aliis similibus actis iudicialibus, quę nu merantur in c. quoniam contra. de prob. Et specialiter, ꝙ sequestrū uirtute senten tię emanatum, etiam annullatū censeatur tenuit Rota in quadam causa, de qua mē tionem facio superius in 5. q. istius regulę circa fin. Et ulterius prædicta uerba, & in de sequuta, quid comprehendant, uel si gnificēt, notabilē q. ponit Card. in c. quia diligentia. in 3. q. & seq. de elect. & aliā in c. ad petitionem. de accusatio. quæ omnia sunt notanda ad intellectū istius regulæ.

QVAESTIO LXXIX.

QVæro, ex quo papa in finalibus uerbis istius regulæ disponit beneficium in antea litigiosum nō fuisse, quid oportuit superius dicere gratiam si neutri, uel subro gationis impetranti non prodesse, cum eo ipso, ꝙ beneficium in antea litigiosum non fuit & cessat lis dictæ gratiæ si neutri uel subrogationis exitum non habeant, cū ad eorum essentiam litem requirant, sicut piscis aquam ex postulat. iuxta decis. 8. de rescript. & 17. de præbend. in no.

SOLVTIO. Si recte omnia uerba con siderentur, non sunt superflua. Nam stant ista simul, ꝙ hodie beneficium in antea li tigiosum non fuisse decernatur, & ꝙ gra tiæ si neutri & similes legitimo tempore & durante lite, impetranti etiam lite po stea cessante subsistant. Et ideo pro uera solutione est aduertendum quia ut in pro xima superiori quæst. diximus, regulā istā duas partes continere, quas impetrans in sua impetratione seruare tenetur, & quæ libet pars regulæ suas pœnas, & inter se di uersas habet. Nam in prima parte regulæ impetrans illam non seruans non ita acer bè punitur, sicut in secunda. Ratio est, nō obseruando primam partem regulæ, licet puniatur: non tamen adhuc detecta est in iudicio eius improbitas, quā quia lex mul tum abhorret, iuxta ea quæ scribit Andr. Sic. in cons. 31. in 3. col. uol. 4. propterea in secūda parte acerbius punit. Et ideo ita in secunda parte impetrans punitur, quia iam iudici per litis euentum constat impe trantem improbum, ac molestatorem fuis se, & tali casu gratia si neutri, uel subroga tionis in pœnam eius impediuntur, & tūc cum beneficium decernitur litigiosum nō fuisse, & tali casu necessarium fuit decer nere gratias si neutri, uel subrogationis impetranti non prodesse, quia illa uerba, uidelicet, beneficium litigiosum non cen seri de necessitate, non inferebant nullita tem dictarum gratiarum, quia illæ impe trari potuerunt ante improbitatem impe trantis detectam, & sic legitimo tempore. Ponamus enim impetrantem re ipsa, & in ueritate optimum ius fouere, sed quadā negligentia (ut sæpe fit) non obseruasse primam partem regulę. & facta citatione moritur possessor, quis dubitat hoc casu subrogationi locum esse, quæ isto casu ꝑ regulam istam non impeditur, nisi ita de mum quando impetrans in secundam par tem regulæ incideret, uidelicet, quādo eius improbitas per euentum litis per ꝓ bationes, uel aliter à iudice detecta est: tūc enim iustum, & necessarium est gratias si neutri, uel subrogationis calumnioso, ac improbo impetranti non suffragantur, qđ procedit etiam si dictæ gratię, & tempore improbitatis detectæ, impetratæ non fuis sent, sed eo tempore quo adhuc eius mali tia in propatulo non fuit. Dico igitur ꝙ uerba prædicta regulæ, ita demum super quæ essent, si summus pontifex hic gratias tantum annullaret, quæ impetratæ fuis sent tempore detectę improbitatis. Nā ex quo illo tempore beneficiū decernitur liti giosum non fuisse, dictæ gratię eo ipso nullius momēti forēt, nō solū eo respectu quia nō uideretur honestū improbos liti gātes ꝑ indirectū ad beneficiū à quo ceci derūt admitti, nec ex eorū malitia ꝑ uiam istarū gratiarū cōmodū cōsequātur, & qđ in lite improba amiserunt, hoc mō recupe rēt: sed q̄a hic tp̄e improbitatis lis annullať quo casu dictæ gratiæ impetrari non pn̄t q̄ ut dixi, ita litē ꝑ sui esse requirunt, sicut piscis aquam. Et ideo dictas gratias tēpo re impetratas annullare superfluum uide

retur,

retur, quod non esset quando gratiæ ante improbitatē probatā impetratæ, effectu priuantur, ut hic, quia tali casu uerba illa sunt necessaria, nec ultima uerba ad cōmprehendendum istū casum sufficiebant, nisi hoc papa ꝑ prædicta uerba exprimeret. Intelligētur igitur ꝑdicta uerba de gratia si neutri, uel subrogationis ante tempus improbitatis ipsius impetrantis, nam de impetratis post, ut dixi, non fuit necessarium hoc statuere.

Et est ulterius aduertendum, quòd hoc dictum est, beneficium in casu prædicto non censeri litigiosum, inductum fuit in odium impetrantis. Nam si hoc illi proficuum foret, litigiosum non censeretur, nec ex eo, quod quis pœnam meretur, præmium, seu commodum consequatur, contra not. in l. quod fauore. C. de legi. & ea quæ latè scribit And. Sicul. in c. fin. colum. 1. de pecul. cle. Et talis interpretatio semper in odium & damnum puniti fieri debet, ut idē And. Sicul. probat in c. eam. te. colum. 5. de rescrip.

QVAESTIO LXXX.

QVæro, quia dictum est suprà, quòd regula in sua prima parte annullat impetrationem, & omnia inde sequuta, quæcunque sub quibus citatio processus, sententia. & reliqua omnia, quæ continentur in c. quoniam. de probat. quibus annullatis, beneficium litigiosum dici non poterit, cum lis cū sua causa hic annulletur & extinguatur. si ita est, quare regula hic in secūda sui parte decernit beneficiū non esse litigiosum, si iste idem effectus resultat ex pœna, & uerbis in prima parte positis.

SOLVTIO. Verum est, quòd impetrans in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis, uidelicet, quia omnia acta iudicii extinguūtur, iuxta ea quæ scribit Oldra. consi. 1. inter quæ adnumeratur citatio, quæ initium iudicio præstat, ut in cap. quoniam contra. de proba. & in §. fi. instit. de pœna tem. lit. & sic deficiente citatione nulla erit lis, & per consequens beneficium litigiosum non erit. Sed in secunda parte hoc idem fuit necessarium declarare, uidelicet, quòd beneficium nō esset litigiosum, ex eo, quia ibi omnia acta iudicii ualebant, ex eo, quia impetrās seruauerat regulam, & illæ pœnæ in secūda parte regulæ impetranti non imponūtur, propter regulam non seruatam, sed quia constitit iudici per euentum litis impetrantem, nullum ius habuisse, sed temerarium & improbum litigatorem fuisse: unde licet obseruaret regulam, nihilominus illas pœnas propter suam improbitatem ex defectu sui iuris incurrit: unde si Summus Pontifex hic in secundo casu regulæ non decerneret beneficium non fuisse litigiosum, uera lis maneret ex quo acta in secunda parte regulę non annullantur, sed tantum in prima, & in hac secunda parte præsupponuntur esse ualida propter obseruatam regulam. Necessariū igitur fuit in pœnam temerarii, & calumniosi litigatoris hoc decernere, quod in prima parte regulæ necessarium non fuit, ex quo ꝑ annullationem impetrationis, & inde secutorū hoc tacitè colligebatur: & sic habes rationes diuersitatis primæ & secundæ partis regulæ, quo ad istum articulum, quod est notandum.

QVAESTIO LXXXI.

QVæro, ponamus impetrantem non seruasse primam partem regulę, ꝑ ꝑter quam negligentiam, etiam si millies fouerer bonū ius, eius impetratio, & omnia acta iudicii annullantur, nunquid interim possessor annalis conuentus post citationem à tali impetrante factam poterit dici pacificus, ad effectum ut fieri possit triennalis?

SOLVTIO. Si hoc tenetur pro constanti, prout superius dictum est, omnia iudicii acta cum impetratione ob nō seruatam formam corruere, quod in notabili casu tradit Card. in c. ad petitionem. de accus. & Bald. in l. fi. C. de lat. lib. tol. nemini dubium erit per citationem impetrantis emanatam, & modo prædicto annullatam, nec pacificā possess nec ꝑpa interrum pi ut latissimè, dixi superius q. 45. Nam quo ad hoc, ut litis pendentia inducatur, oportet citationem esse legitimam, ut not. per gloss. & Card. in cle. 2. ut lit. pend. & per consequens per citationem nullā, nulla potest introduci præscriptionis in

terru

terruptio, ut probatur in l. si pater. C. ne de sta. defunct. & per Archid. in c. non ita. 2. quæst. 1. quibus concludendum erit posses sorem fieri posse interim triennalem: & hoc, quod dictum est, non solùm ex uerbis regulæ, sed etiam ex mente præsumpta disponentis, ex qua regula interpretationem capere debet, colligitur, ut in ca. uenerabilis. de præbend. l. pater Seuerinã. §. conditionum. ff. de cond. & dem. Nam licet reg. facta fuerit in odiũ litigantiũ, & secundario in fauorem possessoris, argũ. not. in l. finali. C. de edic. di. Hadri. tol. fauet tamen intentioni condentis, quæ fuit, ne per dictas temerarias impetrationes, possessores detrimento interruptionis possessionis plectantur, & dicti impetrantes sua damnata temeritate ea iactura illos afficiant: ergo quòd nulla censeatur facta interruptio, prouenit ex præsumpta mente condentis, quæ, interpretatione adiuuanda est. d. capitulo, uenerabilis. Nam si de hoc expresse interrogatus fuisset, utique idẽ respondisset, & illud debet haberi pro expresso, iuxta notata in l. tale pactum. ff. de pactis. & in Clementina finali. de rescriptis.

QVAESTIO LXXXII.

QVæro, nunquid illæ pœnæ 50. florenorum, & ꝙ beneficium non censeatur litigiosum, &c. positę in fine istius regulæ referantur ad omnes casus præcedẽtes etiam contentos in prima parte regulæ, an uerò referri debẽt ad ea quæ in secũda parte regula continentur?

SOLVTIO. Videtur, quòd dicta pœna in fine apposita respiciat omnia præcedẽtia, iuxta doctrinam Bald. in l. quisquis. in primo notabili. C. si cer. pet. quia pœna apposita in una parte eiusdem constitutionis, refertur ad aliam, ut not. Ludouic. Roma. in l. fina. ff. de. in ius uoc. & est de hoc glos. in uersic. omnino. in capitulo, si postquam. de electio. lib. 6. & glo. in cle. fina. §. fi. de pœnis. & not. Cardin. in cle. statutum in 3. colum. 3. oppo. de elect. Gemin. in cap. ubi periculum. §. nulli. de elect. & in c. 1. in fin. de postul. prælat. lib. 6. & est gloss. notab. in uersic. ecclesia. quam ibi notat Abb. in cap. de multa. de præbend. cum simi. Itaque ex istis infertur quòd impetrans, qui non citauit infra sex menses possessorem annalem, uel si citauit, & nõ prosecutus fuerit infra annum causam, quòd puniatur pœnis contentis in ista ultima parte regulæ.

Suadetur hoc, quia impetrans non seruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis. & inde secutorũ, & sic citatio facta uigore illius processus, sententia, & inde sequuta erunt nulla, si nulla est citatio: ergo beneficium non remanebit litigiosum, quia citatio nulla nõ inducit litem, ut latius probabo in regula de triennali, ubi accidit casus. Itaque ex ista annullatione sequitur in consequentiam ista alia pœna, quòd beneficium litigiosum non censetur, quia sublato dispositio omnis sequela, umbra, & effectus causatus tollitur ad hoc glo. singu. in clemẽ. 1. de immun. ecclesi.

Tamen istis nõ obstãt. contraria opin. uidetur uerior uidelicet, quòd pœnæ positæ in ista ultima parte regulæ non referantur ad omnes partes superiores. Ratio est, quia quãdo clausulę superiores habẽt suam propriam & specialem determinationẽ, clausulę, seu qualitas in fine apposita ad superiora nõ referũtur, ut est text. in capi. cum dilectus, de dona. & tenet Abb. in ea. causam. colum. 3. de rescript. & sequuntur ibidem communiter Doctores, sed in casu nostro partes pręcedentes istius regulæ habent suam specialem determinationẽ, quia si impetrans non citauerit infra sex menses, & prosecutus fuerit causam infra annum, & alia, quæ in principio regulæ enumerantur, non seruauerit, triplici pœna punitur, uidelicet, qa impetratio, & inde secuta, quæcunque annullantur, ac parti læse in damnis & interesse condemnatur: & sic secundum qualitatem delicti impetrans habet suas pœnas. Non igitur iustum uidetur aliis tribus pœnis in fine regulę positis puniri, ex quo illæ tres pœnæ respiciunt casum diuersum, & habent suam determinationem de per se. Pręsertim, quia absurdum uideretur, quòd quis ultra condignum puniatur: ut in capitulo, non afferamus 24. q. 1. & no. Docto. in cap. at si clerici. de iudi. & in l. sancimus. C. de pœnis. quo casu

casu ubi ex aliquo facto absurdum sequitur, uel considerari potest clausula in fine apposita, ad præcedentia non refertur, ut dicit Abb. in c. ecclesia. l'ultimo per illum tex. de elect. Præsertim, quia quãdo in una dispositione diuersi sunt § siue partes. pœna apposita, in ultima parte non extenditur nec refertur ad alias partes habentes diuersam rationem, ut nota Imol. & Card in. in cle. si. § fi. in fi. per gl. ibi. Et ita ex istis poterunt ea quæ superius pro parte contraria dicta fuerunt, limitari & resolui, ultra quæ uidenda sunt ea quæ dixi latius in §. pœnales. institut. de action.

Non obstat etiam ꝙ per annullationẽ actorum, & sic citationis factam contra non obseruantem primam partem in necessariam consequentiam desinat beneficium litigiosum, quia respondetur, acta hic annullantur, prout ex nunc, id est tempore quo datur de regula: & tunc uerum est dicere cessare litis pendentiam. secus ueto in præteritum, id est ab initio, quia à principio antequam exciperetur de regula, per citationẽ inducta fuit semel lis, & licet postea alimentum eius tollatur ꝑ annullationem actorum, effectus tamen per prius consumatus uigore illius nõ tollitur: quia effectus consumati semper durant, licet tollatur causa quæ illos causauit, ut in l. fina. ff. unde lib. l. si cognatis. ff. de reb. dub. l. quicũque. §. fi. ff. de publicia. & l. antepen. C. de inst. & subst. & l. 1. §. 1. C. de usucap. transfor. tradit Dec. in c. 1. de iudi. & in c. cũ cessante. de appellatio. Nam mortuo pictore remanet pictura, & mortuo genitore remanet genitus, ut dicit Bald. in l. generaliter. C. episco. & cleri. Remanebit ergo beneficiũ litigiosum, dato ꝙ annulletur prouisio & processus. nec poterit talis possessor semel conuentus iuuari possessione triennali, tanq̃ ꝙ eius possessio maneat pacifica, & nõ fuerit interrupta, secus tñ est in ultima parte regulæ, in qua iam per sententiam iudicis, impetrantem iniustum & improbũ fuisse constat: quia tali casu ultra alias duas pœnas illa etiam imponitur, ꝙ beneficium in antea non censeatur litigiosum & sic pondera uerbum antea, ꝙ concernit initium litis, ad differentiam, ꝙ in primo casu regulæ non desinit esse litigiosum: & ratio est, quia in primo casu reg. non constat adhuc impetrantẽ calumniosum fuisse. Nam propterea ꝙ non seruauit formã hic traditam, improbus nõ iudicatur, quia improbitas & molestia concernit uexationem de facto: & possunt ista esse simul ꝙ aliquis non seruauit primam partem regulæ, & tamen ꝙ uere competat illi ius, quia donec non fuerit declaratum per iudicem dici non potest illi ius non competere, iuxta ea quæ dicit Egid. decisio. 103. inc. non dicitur constare. tenet Arch. & Io. And. in c. si beneficia. de præb. lib. 6. Sed in ultima parte regulæ peccatur non solum in transgressione formæ traditæ, sed etiã in defectu iuris, ex quo improbitas arguitur, ut dicit Abb. in c. calumniam. in 2. col. de pœnis. Nam quando de meliori iure possessoris constat. tunc impetrans in mala fide constituitur, ex qua temeritas litigandi causatur, ut dicitur Bar. in l. si quis inficiatus. ff. depositi. & in l. eum quem temere. ff. de iud. nimirum igitur, si tot pœnis punitur, postquam perperam, de facto & iniuste possessorem uexauit.

QVAESTIO LXXXIII.

QVæro, quare exceptio istius regulę annullat titulum impetrantis, & exceptio regulæ de triennali non?

SOLVTIO. Quia in regula ista ponũtur plura requisita, & qualitates, quas tenetur impetrans exprimere in sua impetratione, uidelicet, nomen, gradus, nobilitatem possessoris, & quot annis ille possedit, & huiusmodi reliqua, quorum taciturnitas in aliquib. eorum reddit gratiã nullã, et de iure cõmuni si opponatur. Nã de iure cõmuni in impetratione requiritur, ꝙ mẽtio de possessione uiuentis fiat, alias impetratio est nulla, ut tradũt Doct. in c. cũ nostris. de conc. præb. & Fel. late in c. in nostra. in 36. correl. de resc. Sed ista nõ militat in reg. de triẽnali, quia impetrãs ad nullũ requisitũ obligat, sed pęna illa suspẽsionis gratiæ ibi ꝑꝑ negligẽtiã impetrãtis inducit, q̃ quidẽ negligentiæ pęna nõ erit ꝑpetua, sed durabit uiuẽte possess. sed in reg. ista pęna est ꝑpetua: qa annullat ipso iure impetratio, & titulus reducit ad nõ titulũ, nõ aũt suspẽdit, ut in reg. de triẽnali.

QVAESTIO LXXXIIII.

QVaero, an annus de quo ista regula loquitur, curràt impetranti qui ignorabat aliquem esse annalem.

SOLVTIO. Dicendum uidetur quòd non. quia licet regulariter aliæ præscriptiones contra ignorantem currant, ut est tex. in l.fi.C.de long.temp.præsc. Tamen præscriptio annalis non currit probabiliter ignoranti, ut patet in l.eum sex. ff. de æd. edict. quia ubi lex non notat culpam, annus non incurrit nisi a die scientiæ, c.eum seruorum, de ser.ord.tradit Bal.in c.fin.de prohib.feud.alien.

Tamen istis non obstantibus crederem cōtrarium esse uerius, ut aliquid plus operetur reg. ista quam dispositio iuris communis.arg eorum quæ dicit Bar.in l.3.§. si rem.ff.de leg.3. Præsertim, quia si contrarium diceremus, possent infinitæ fraudes contra possessores committi. Inuestigare igitur debet impetrans possessorem, uel procurare prorogationem regulæ, aut saltem eius prorogationem, quæ denegari non solet, quousque inueniat possessorē. Et ad contraria responderi potest, ex his quæ Bart.scribit in l.1.§.si quis autem propter. ff. de itin.actuq. priuat. & ea quæ latius tradunt Mod.in tract.præser.fol.37.in 4.col. alias non faciens diligentias prædictas excludetur exceptione regulæ, quia ut dicit Lud.Rom.in cons.431. non terminans causam infra annum sibi datum, censetur gratiæ suæ renuntiare, ut ibi per eū. Sed pro prima opinione faciunt ea, quæ dicit Glossator in fin.commenti reg.de publie.resig.& ibi dicetur.

REGVLA DE TRIENnali possessore.

ITem statuit, & ordinauit Dominus noster, quòd si quis quæcunque ecclesiastica beneficia qualiacunque sint absq; simoniaco ingressu ex Apostolica uel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiusmodi confirmatione seu præsentatione, & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio & præsentatio, seu quæuis alia dispositio per triennium pacifice possiderint. Dummodo in beneficiis, si dispositioni Apostolicæ ex aliqua reseruatione generali incorpore iuris clausa reseruata fuerint, se non intruserint† super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeāt. Necnō impetrationes de beneficiis ipsis sic possessis factas, irritās, & inanes censeri debere decreuit, antiquas lites super illis motas penitus extinguentes.

PRAEFATIO.

NOtabilis & quotidiana est materia istius regulæ, & per plures altercationes in curia & foro sæpe discussa. Ideo eā pro tenui facultate mea plenius attingā. Habuit originē ista regula à decreto quodam Basil. consi.ordi 8. ut dicunt Mod.quidam in tractat.elect.fol.87.& Glos.hic,& ante ipsos Fel.in c.sicut.in 16.col.de re iudi.à quo quidem concilii Basil. decreto fuit ferè ad uerbū transcripta, pacis omissis, additis, uel immutatis. Et licet prædictum decretum consilii sit antiquum, ædítio tamen istius regulæ moderna est, & fortè magis recens, quam regula de annali: quia illa incipit ab Eugenio, ista uerò à tēpore Calixti, qui primus eam in usum tradidit, addita una clausula post illa uerba, se

ANNOT. IOAN. MIL.

† Intrusus dicitur, qui habet beneficium a superiore interdicto, uel priuato, c.tanta, extra de exces.prælat. Dicitur etiam intrusus, qui obtinuit beneficium a non habente potestatem illud conferendi, c.eum uenissent, extra, de in integ.resti. uel qui beneficiū sine autoritate illius, ad quem spectat collatio, tenet adeò ut si quis, etiam si collator suspensus fuerit tempore uacationis beneficii, & præter autoritatem illius, ad quem spectat collatio, adeptus fuerit beneficium ab alio poterit compelli, appellatione remota, a papa, uel legato monitione præmissa, ad illud beneficium resignandum per excommunicationis sententiam, & substractionem aliorum beneficiorum non obstante confirmatione a sede apostolica obtenta sub forma communi, quæ confirmat beneficia, & præbendas sicut iuste & pacificè possidentur, c.quia diuersitatem, extra de concessio.præbend.

se non intruserint, &c. quæ in Modernis reg. omissa fuit, quæ est ista, uidelicet & causæ super istis beneficiis, ab anuo proxime transacto prosecutæ non fuerint, &c. Hadrianus uerò 6. plura ad istam regulam addidit. Primũ ibi dum dicebat ex Apostolica uel ordinaria collatione, &c. addidit ista uerba, ex quouis tit. apostolico, &c. & hoc fecit ad effectum, ut ista regula comprehenderet commendas, super quo antea in Rota dubitabatur. Secundo in fi. regulę ibi, antiquas lites, &c. fuit additum, super illis contra quoscũque huiusmodi possessores in eisdem beneficiis prædecessoris penitus extinguendo. Et hoc fecit ad tollendum dubium, quod fiebat ex decis. 10. ut lit. pen. in no. uidelicet ꝙ lis semel per prædecessores introducta afficiebat beneficium, donec per sententiam esset finita, ita ꝙ interim possessor pacificus dici non poterat, quod est per d. clausulam sublatũ: quia licet prædecessori fuerit mota lis, si successor postea per triennium possideat, defenditur ista regula, quæ hodie est ĩ usu & non prædictum concilium Basil. & licet decretum illud concilii prædicti, cum sit perpetuum, uidebatur magis efficax, & maioris autoritatis in decisionib. causarum, ad caulandum effectum istius regulæ, propter rationem quam ponit Abb. in c. prudentiam, in princ. ff. de offi. dele. Tamen quia illud consilium receptum non fuit, nisi in certis casibus expressis ibi per Eugenium: summi pontifices autoritate illius uti noluerunt, nec sic tacite illud approbare uiderentur, quod ex eo apparet: quia in ista regula nullam de eo mentionem fecerunt. Et illud consilii decretum, & regula ista cum illo concordans, fortè fundamentum acceperunt ab æquitate. l. prope randum, C. de iud. quæ lites triennio terminare uoluit, uel a ratione. l. 1. ff. de usuc. quæ in usucapione rerum mobilium triẽnium induxit, in pœnam negligentium eas: uel fortasse reg. ista fomẽtum habuit a Chalcedonensi concilio, quod ecclesiarũ parochias, uel possessiones per triennium quiete, & absque ui possessas, inconcussas manere uoluit, de quo quidem concilio Chalcedonensi factum fuit postea decretũ antiquum, quod scribitur in libro mem biano uetustissimo decretorum, & conciliorum sedis Apostolicæ, lib. 5. c. 26. utcunque sit, negligentia non petentis ius suum in causa fuit, ut prædictæ constitutiones ederentur. Quam quidem negligentiam cum mysterio papa hic considerauit, beneficia in hoc rebus mobilibus comparans, quæ etiam fragilia sunt, & sicut res mobiles ad tempus durant, ut inferius dicetur. Nec mirandum, si triennalis possessio tantum roboris tribuat iuri inualido, cum ẽt homo ipse, cuius gratia beneficia inuenta fuere, si ab initio malus sit, triennio de malo bonus fieri præsumatur, ut dicit tex. notabilis in §. sancimus, in auth. de monac. & not. And. Sic. in rep. c. testimonium, de testib. & Fel. in c. cum deputati. in prin. de iudic. & ante ipsos Rom. in cons. 236. in 3. col. multa enim singularia priuilegia præter communes regulas, etiam apud Philosophos hic numerus ternarius usurpauit si bi, quæ recensere, extra propositam quidẽ materiam uideretur, cum de hoc satis superq. Clichthoueus in libello quodam, quem de mystica numerorum ratione edidit, scribat: & Syluius in Grypho Ausonii omnia ternarii numeri loca commemoret, quæ fortè curiosum inter legendum detinere aliquando possent. Et Ludouicus Viualdus in opere regali, de laudibus triũ liliorum, 74. laudes istius numeri ternarii scribit quæ: ibi uideri poterunt. Sed iam rem ipsam aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

PRimo igitur quæro, quare magis in tuendis possessorib. triennium quàm decennium, uel aliud tempus præfixit papa?

SOLVTIO. Posset capi ex dictis And. Sic. in cle. 1. in 3. col. nu. 17. de elect. qui dicebat triennium præfixum a lege usucapioni, fuisse arbitrarium, cum sit iuris positiui, prout alias in simili dicebat glos. in uerbo, ratus. in l 1. §. pueritiam. ff. de postul. ita ꝙ idem uidetur dicendum in casu istius regulæ.

Tamen aduertendum est, quia licet ista ratio arbitraria aliqñ ad aliquas leges tp̃is præfinituas dari posset: non tamen in omni casu, & ad quamlibet legem quadrabit, præsertim qñ in lege aliqua ratio saltẽ in

genere reddi potest, ut dicit Arch. in c. Nabuchodonosor, col. 2. 23. q. 4. declarat Fel. in c. si qñ, in 8. & seq. col. de resc. & Bal. in l. non dubium. in 2. col. C. de leg. Nam conari prius debemus, quoad fieri possit, ne legem ratione mancam, uelut euentualē, pro arbitrio, & fortuitò conditam dimittamus: quin potius in ea oportet nos aliquam rõnem, fortè ēt non oīno concludētem inuenire, ut dicit, d. Ant. in c. non debet. de consf. & aff. Melius. n. est legē aliqua rõne, ēt fatua defendere, q̃ nudā, & sine aliqua rõne dimittere, ut Mod. dñt in l. cū filio, de le. 1. qđ obseruauit gl. in l. Eunuchis C. qui testa. facere pos. quæ fatuam rationem ad illam legem, cum aliam non haberet scripsit. Quod iure factum fuisse Doc. existimarunt, ne legem sine ratione dimitter t. quia, ut uulgò dici solet, lex sine ratione, corpus est sine anima. Nam rationē animam legis esse omnes affirmant, in c. secundo requiris. de app. & in c. fi. de reg. iur. li. 6. Et ideo quando lex non continet rationem expressam, debemus in ea, quando aliam non inuenimus, rationem etiā remotam fingere, & illa sufficit, ut dicit Abb. in procem. Greg. in 8. col. uers. primò not. & Dom. in c quamuis, el 2. §. fi. circa fin. de præb. li. 6. Et ob eam causam gl. 3. in l. filium. C. famil. ercis. reprehendit illos, qui non aliter inuestigata ratione legis, ad quamlibet oppositionem legis respondent ibi esse speciale, quod etiam deride Ias. in addi. quas actiones, in 2. col. C. de episc. & cler. & in l. ex toto, col. 2. de leg. i. debemus enim speculari rationem, etiam contra uerba legis, ne lex sine ratione uideatur, ut dicit Cynus in l. non dubium. C. de leg. Quod imperatorem fecisse constat in §. igitur in proœ. Institutionum, nā ad partiēdum Institutionum opus in quatuor libros, ratione magis colorata, quàm concludenti est usus: ne fortè librorum diuisionē pro arbitrio factam fuisse diceremus. Quod etiam papa nos facere docuit in c. non debet. de consang. & affinita. quo loco ad reducendos consanguinitatis gradus ad quatuor nō rōnib. arbitrariis & fortuitis, sed ꝑsuasiuis mouet, ut ibi patet.

Adparet ergo ꝙ non ilico, ꝙ lex statuit aliquid fieri sub certo temporis spatio, seu terminum dierum præfinit, dicere debemus hoc sine ratione: sed ex libito uolūtatis. & pro arbitrio principis factum fuisse. Inuestiganda est igitur ratio, qua legē fuisse ratione conflatam facile dignoscamus, ne alias sine ratione respondentes, meritò rideamur, iuxta tex. in c. si ex bono de pœni. dist. 4. & probant quidam Mod. in tract. extensio. col. 4. facit Old. cōs. 93. col. 4. quæ omnia in casu præsentis q. militant. Nam cum regula ista rationem non assignet, quare papa potius triennium, quàm aliud tempus in beneficiis præscribendis induxit: debemus nos eam ex mente, uel coniecturis potius elicere, quàm arbitrari papā triennium huiusmodi, arbitraria & casuali quadam ratione introduxisse. Rō igitur, quæ mouere potuit ipsum papam ad triē niū magis statuendum, quàm aliud tēpus iudicio meo potuit esse multiplex. Prima fuit frequētia & celebritas istius numeri ternarii, quo tam sæpe legislatores, & philosophi usi fuerunt, quos papa in lege ista cōdenda imitari uoluit. Nā modestiæ plenū iudicatur, si principes in legib. cōdendis cōsuetudines, & mores maiorū sequantur, ꝑ rōnes, quas adducit Rom. in cons. 327. col. 3. Constat igitur ueteres legumlatores in actibus iudicialib. & extra iudicialib. multum huic numero ternario tribuisse, quod ex multiplici legum numero de ternario numero loquētiū, facilè deprehēdi pōt. Nā i primis papa ad hoc triē niū constituendū potuit moueri, ex forma iudicii tradita in c. forus. de uer. sign. quæ ex ternario numero, tanquam ex re perfectissima, iudiciū diffiniuit, ex principio, medio, & fine. i. iudice, actore. & reo. Est. n. hic numerus, ut inquit Dion. Halyc. li. 3. histotiarū, omni disceptationi conuenientissimus. Reg. igitur ista, quæ iudicialis est, debuit tali numero conformari. In quo genere aliud exemplum ad imitandū habuit summus Pontifex, positum in l. properādū. C. de iud. ubi tota cōcertationis species, & iudicialis cōtrouersia, trib. in statiis terminatur. Et ita ēr in l. 1. C. de fideic. ꝑ triēnii ꝓstationē Imperator fideic. induxit, & in l qsitū. C. de apoch. pub. li. x. tm̄ operari uoluit triēnii continui solutionem, quod per eam uoluit liberationem

præcedentium annorum arguere. Ex quorum iurium exemplo, & rationes, putabat Decius, uir alioquin omnium temporum & horarum curiosissimus, in l. si certis annis, col. 2. C. de pact. triennium illius regulæ inductum fuisse, non autem pro arbitrio & libito uoluntatis papæ. Aliud etiã magis proximum imitationis exemplum habuit papa ad triennium statuendum ex l. 1. ff. de usucap. quæ propter negligentiã ac non petentis ius suum desidiam, usucapionem triennalem in rebus mobilibus induxit. Quarum similitudine papa ductus, uoluit etiam negligentem petere beneficium suum lapso triennio, eadem pœna multare, silentium illi imponens, in hoc beneficia (ut opinor) rebus mobilib. comparans. Nec immeritò: nam & annui reditus, qui cum persona extinguuntur, & cũ ecclesiasticis beneficiis symbolũ habẽt, appellatione mobilium continentur, ut no. dicit Abb. in cons. 13. in 4. col. li. 2. limitãs per hoc iura contrarium disponentia, ut procedant, quando conceduntur loco ad longissimum tempus. Et hoc etiam ultra Abb. uidetur sentire Io. de Ana. in c. in ciuitate. in 15. col. de usur. Sicut ergo in usucapionib. pro reb. mobilibus datur triennium, ita papa pro possessione tuenda idẽ tempus iniunxit. Et sicut ẽt in c. 1. de pr̨ẽs. per triennium possidens rem ecclesiæ, etiã cum mala fide pr̨ẽscribit eam, ita & possidens beneficium triẽnio tutus esse debet. Plura enim ad trienniũ magis, quàm ad aliud tempus statuendum summum Pontificem induxerunt, ut superius diximus, & etiam adparet in c. sua nobis, cũ seq. de app. ubi papa omnem grauaminis querelam sub tribus tantum appellatione gradibus conclusit: & in c. contigit el 2. de sent. exc. iudicialem monitionem tribus quoque terminis uoluit esse contẽtam: quod etiam in denũtiatione Canonica, seu Euãgelica seruatum legimus. illa .n. trina ẽt monitione perficitur, qua seruata reus homo iudicatur, ut in c. nouit. de iud. Sic etiã ueteres hominem tribus denuntiationib. conuictũ, trib. literis indicabãt, autore Suida. Nã cum uolebãt hominem malum significare, scribebant unum Cappa: cũ ueto peiorã, duo: cũ pessimũ tria hẽre Cappa dixerũt. Ex quo prouerbio puetusto, ut id id obiter dicamus, compositum puto hoc nomen fur, cum ministerio trium literarũ Vnde merito ille titulus trium etiam dictionum. ff. nautæ, caupo. stabularii, originem accepit: quando & hoc personarum genus multis in locis taxatur, & furibus omnino æquiparatur, ut patet in l. 1. in princ. eo. ti. ibi, ne materia detur cum furibus coeundi, &c. & in l. ita, §. sed si totam, eo. ti. ibi, prætor curam agere reprimẽdæ improbitatis horum hominũ, &c. & alibi sæpe. Inde euenit, ꝙ pro pessimo homine, trib. Cappis digno, antiqui intelligebant Cretensem, Cilica, Cappadoca, qui singularis fuisse improbitatis memorantur. Qđ quidem genus hominum prout de malo teste dicimus, tribus personis est obnoxiũ, Deo, iudici, & parti, ut in c. 1. de crimine falsi. Sic etiam aduocato malo ad se corrigendum de errore suo, tres illi dies pr̨ẽfiniuntur, in l. fi. C. de errore aduoc. sicut recusanti iudicẽ, tres ẽt dies assignantur, in l. fi. C. de iud. Et in summa, t otũ ius ciuile, qđ in tres distributum est partes, ut dicit tex. in §. fi. inst. de iure nat. totũ etiam Pontificiũ ius, numeris ternariis est refertum. Iuxta quẽ numerũ, non absq; summa rõne tpa in præteritũ, præsens, & futurũ distinxit Deus. Neq; aliquis ex numeris tam frequenter in diuinis & humanis actibus cõmendatus fuit, aut speciali prærogatiua munitus, sicut ternarius. Cùm igitur reg. ista iudicialis sit, Papa frequẽtiã secutus, uoluit eã triẽnii possessione magis quàm alterius tpis esse cõtentã. Plura alia exempla numeri ternarii, quib. papa ad hũc potius ternarium, quam alium numerum deligendum potuit moueri, contexere possem: quæ, ne in re tam leui tempus conterã, recẽssere desinã, ut obitet omittã, q̃ in sacris literis de isto numero Aug. Hieron. & Ambr uariis in locis tradiderunt, quos late Pau. Foro Sẽpronien. eps, & Io. Faber in illis tract. quos de triduo Christi scripserunt, & Iod. Clichthoueus in libello, qui de mystica numerorũ rõne inscribitur, referũt, cũ sexcẽtis aliis locis, quos accurate in hac materia Gul. Bened. in copiosa rep. c. Raynutius, de test. fol. 15. congessit, quæ omnia huc pertinent, ut dicamus papam

non tam arbitrio suo & casu fortuito (ut quidam uoluerunt) ad triennium consti tuendum: sed potius ratione certa & exẽ plo clarissimo sacrarumq. legum imitatio ne digna motum fuisse, quæ in similibus casib. hoc numero, magis quàm alio tan quam omnium perfectissimo usq; fuerũt. Et secundum istius rationes emanarunt ista iura in c. si seruus. el 2.54. dist. & in c. si quis. 16. q. fin. quæ hunc numerum terna rium in diuersis aliis casibus amplexa fue runt. Et certe si triennium hic constitutum usucapioni comparemus, proculdubio iu dicabimus summum Pontificem, non for tuitò, sed rationabiliter ad hoc trienniũ statuendum motum fuisse. Nam in usuca pione rerum mobilium, quarum usum quotidianum habemus, ideo triennium magis quàm decennium constitutum fuit ut homines ad repetendum tales res ad usum uitæ necessarias, celerius arctarentur quæ ex usu quotidiano occupatoris dissi pari, atque omnino possent deteriores fie ri, usuque consumi. Nam mobilia pro ma iore parte per triennium consumi præsu muntur, iuxta gl. notab. in l. 1. C. si aduer. usuc. & gl. pen. in l. fi. C. in quib. caus. in in teg. rest. non est necess. Quæ ad hoc Alex. adducit in l. interdum. ff. de condi. ind. in secunda addi. ad Bar. neque iuris conditor breuius tempus triennio hoc casu statue re potuit, propter totidem gradus appel lationuum, quæ reis condemnatis ad se defendendum à lege cõceduntur, ob quã causam tres instantiæ iudicii in d. l. prope randum. C. de iudic. statutæ fuerunt. Et in fra idem tempus summus Pontifex conue niens putauit, etiam beneficiatos benefi cia eorum occupata repetere debere: quo rum etiam beneficiorum, sicut & rerum mobilium, usum tantũ habemus, qui quo tidie consumitur. Adparet igitur ex omni bus prædictis, summum Pontificem opti ma ratione, & digna tot legum imitatio ne motum fuisse. Nam, ut inquit Cicero, quod exemplo fit, ratione fieri putatur. Sed de iis satis.

QVAESTIO II.

QVæro, iuxta illud uerbum ibi, Quòd si quicunque, &c. nunquid ista re gula bastardum, siue illegitimum possesso rem cum colorato titulo defendat?

SOLVTIO. Ista quæstio heri tertia mẽ sis Iunii 1550. in Rota proposita fuit, in cau sa Legionen. coram R. P. D. Petro Vortio, in qua quidam ex Dominis dicebant, regu lã illegitimum non tueri, ex eo, quia uer ba generalia istius regulæ, de habilibus in telligi debebant, iuxta uulg. l. ut gradatim, ff. de mune. & ho. & gl. in uerbo, quibuscũ que. §. sed hæc solemnia. instit. de uer. obl. Quod procedit etiam si cõstitutionis uer ba uniuersalia sint, prout hic: quia etiam dicta uerba ad habilia restringuntur, ut tra dit Dom. in c. cum in illis, §. 1. col. fi. de præ bend. lib. 6. cum concord. ut scribit Dec. in cons. 171. col. fi. Et ita uidemus, quod uerbum, quodcũque uniuersale in l. in traditionib. ff. de pactis. & in l. emancipati. ff. de adop. etiam ad habilia restringitur. Et regulari ter in materia maxime exorbitanti, talis re strictio uerborum generalium fieri debet, ut tradit Anto. de Butr. consil. 19. in 3. col. Nam dictio Quæcunque, simpliciter de p sona loquens, de legitima & habili intel ligi debet, nisi communi utrunque com prehendenti addatur, ut dicit Alex. consi. 80. col. fi. lib. 1. Et hoc idem in regulis can cellariæ etiam generaliter loquentib. ha bere locum uoluit quidam doctus Mod. repetens cap. Raynutius. fol. 7. num. 32. de testam.

Et quod reg. ista bastardos comprehendere non debeat, rationi consonum uidetur: quia illegitimi omnium iurium spiritua lium sunt incapaces, ut in c. si gens Anglo rum. 56. dist. Et huiusmodi personæ, quo ad commodum, & honores, a iure indigni censentur, ut not. gl. in cle. 1. de baptis. & Abb. in c. cum Vintoniensis, in 4. col. & in c. innotuit, de elect. & in terminis reassu munt latius dict. Mod. in d. rep. c. Raynu tius, fol. 6. & Cur. Iun. in rep. l. admonendi. ff. de iureiur. qui æmulatione, ut creditur, Ias. concurrentis materiam bastardorum ampliauit. Inde non abs re ueteres Summi Pontifices diligenter curarunt, ne sacrum Card. collegium hac labe pollueretur. Nã, ut refert Nicolaus de Vbaldis, nostri ordi nis olim insignis auditor, in tract. suc. ab in te. col. 39. a Paulo 2. proprio eius ore audi uisse

uisse,quendam spurium per Eug.4.ad Cardinalatum assumptum,ante receptionem pilei,quasi miraculosè rebus humanis exéptum. Quod idem sanctissimum institutū in nostro sacro auditorio Rotę inuiolabiliter seruatum fuisse satis compertum est. Nā cum idem Nicolaus apud eūdem Paulum Rotæ nomine supplicaret, liceret ei inquiri contra quendam, qui ab eodem Paulo mandatum ad auditoratum habuerat,nūquid bastardus esset, Paulus libēter annuit, subiungens,honestum esse per huiusmodi labem locum nostrum non cōtaminari,referens exemplum dicti Card.per Eugenium assum pti.Ita dicit Dom. Nicolaus,ubi supra. Et ob eā causam Philippū Decium,alias ad auditoratum mādatum habentem exclusum loco,legimus. Cum igitur regula ista sit priuilegiatiua,& fauorabilis possessorib. non uidetur uerisimile uelle bastardos tanto fauore munire,ut dicit Gloss. hic.

Tn̄ istis non obst. maior pars dominorum conclusit contrarium, uidelicet illegitimos regula ista defendi. Pro qua opin. in primis uerbum. Quicunque,hic positum ponderabant,quod est generale,ut in c.solitæ,circa fi.de maio.& obed.& in c.sciant cuncti,de elect.lib.6.& in l.quicunque. C. de ser.fug.quod uerbum de sui natura includit ea,quæ alias sub simplici dispositione non comprehenderentur, ut not. gl.in cle.2.de uita,& honest.cler.& glo. in uer. ubicunque,in cle.1.de iud.no.Abb.in c.super q.in gl.de offi.deleg. & reassumit Curtius Iunior cons.1.& Fel.in c.postulasti,in 11.col.de resc.& ante ipsos Rom.cons.31. nisis us,&c. Et idem Fel. in c. nonnulli.in princ.in 9.col.de rescr.& in materia dispēsationis quæ solet esse stricti iuris,ut in c.p uenerabilem,qui filii sint legitimi.uerbū, Quicunque,omnia comprehendit, ut est gl.in extrauag.execrabilis,quæ allegat cle. si Rom.de præb.facit tex.& gl.in cle. 1. in fi.de re iud.quam ad hoc notat Oldr.cons. 322.attento,&c.cum similibus.

Hinc est,ꝙ licet dispensatus ad beneficia non possit habere dignitatem, ubi tamen fuisset dispensatus ad quęcunque beneficia, talis dispensatio dignitates comprehenderet,ratione illius dictionis, Quæcunque,ut dicit Rota de fil.presb.2.in no. & 4.de offi. ord. in antiquis, sequutus Mod.in tract.de benefi.in 3.q.1.partis, colum.5.Et ista decisio procedit, etiam si cū dictione Quæcunque coniungeretur dictio Alia,quę solet esse restrictiua similiū. Prout in simili casu in una Præceptoria Barchinonen. coram d. Paulo Capisuceo fuit in Rota iudicatum per Dominos 9. Ian.1531.Nam in dicta causa dubitabatur nunquid in facultate concessa nuntio Vasione.ad beneficia,& præstimonia,& alia quæcunque,&c.includerentur dignitates, ut una pars Dominorum dicebat ꝙ sic,pōderando dictionem quæcunque, esse uniuersalem per iura superius allegata, & ea quæ dicit Fel.in c.de quarta,de præscr. in 4 col.ubi dicit,ꝙ licet appellatione beneficii non ueniant hospitalia:cle.per literas, de præb.fallit tamen, nisi sit dictio Quæcunque,& idem de præstimoniis dicitur in gl.quodcunq; in cle. 2. de uita & hon. cler. Alia uero pars Dominorum tenebat contrarium, ex quo potestas nuntii erat odiosa in præiudicium ordinariæ potestatis,ut dicit Abb.in c.si quis contra clericū, de foro comp.Et ideo illa uerba, Quæcunque debebāt restringi ad habilia & expressa,nō ad ea quæ sunt speciali nota digna ut dicit Dom.post Pet.de Anc. in c. 2. de pręb.li.6.Phil.Perus.in c.ad hoc.circa fi.de app.cum conc. ut late scribit Soc. in cons. 140.in causa Naneten.in 9.col.Item,quia dictio Alia,in dicta facultate nuntii posita,restringebat terminum generis ad expressa,iuxta ea q̄ dicit Old cons.8.& 287. &Rom.cons.13.& 42.circa fi.& 92.& Cal. cons.2.circa fi.ti.de arb cum conc. ut per Ias.in l.quæcunque,in primo notabili,C. qui admit.

Tandem istis non obstantib. Rota post longam disputationem, uno excepto, tenuit contrarium, uidelicet, in dicta facultate nuntii comprehendi dignitates propter generalitatem dictionis, Quæcunq; pondera,ut superius. Nec obstabat dictio Alia,adiuncta termino uniuersali: quia illa non restringebat generalitatem uerbi quæcunque,ut est de hoc gl. no. in uerb. quāuis,in cle.8.de re iu.quę probat, iūcto tex.uerba ista,Vel alia quauis causa,inclu

 dere

dere maiora expressis: pro qua plura adducit And. Sicu. in l. 1. §. fi. in 3. col. ff. de uer. oblig. & in repet. l. cum acutissimi. in 13. col: C. de fideic. cum aliis adductis per Moder. Lusitanos in l. fundum. colu. 20. ff. de reb. dub. qui respondent ad cōtraria, cum quibus concordat Alex. in consil. 11. uiso. in 3. col. & in consil. 155. uisis, & accuratè. in 2. col. uol. 1. Et ita in dicta causa Barchinonen. conclusum fuit per omnes dominos, & iudicatum dicta die 9. Ianuarii in fauorem Iacobi Partage, magistri domus Cardi. de Cæsarinis, contra Anto. Carreas. Quæ omnia conferendo ad casum nostrū reddunt decisionem claram & expeditā, uidelicet, ꝙ generalitas istius uerbi, Quicunque, positi in text. comprehendit illegitimum, præsertim cum regula ista tantū excipiat duo genera personarum inhabilium, uidelicet simoniacum, & intrusum in beneficio reseruato, ergo in aliis maneat regula firma.

Non obstat, ꝙ uerba generalia debent intelligi de personis habilibus: quia ultra responsiones quæ possunt colligi ex limitationibus traditis per Ias. in l. fideiussor. §. prætor. ff. qui sat. cog. de quibus latè scripsi in §. in personam. instit. de actio. limitatur illa regula non habere locū, quādo lex loquitur taxatiuè, excipiens duo genera personarum, ut hic: quia tunc casus non excepti comprehenduntur sub regula: ut in c. 2. ubi Abb. de coniug. lepro. Vel secundo negari potest illegitimum triennio possidentem inhabilem esse, ut exceptione istius reg. priuari debeat, cum sit quædam defensio, sicut uidemus in excōmunicato, qui licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiendi facultas denegatur, ut in ca. cum inter. de exceptione. Cum igitur ista regula non det nisi meram exceptionem possessori, poterit ea illegitimus uti: qui non uidetur tā odiosus, quantum excommunicatus, qui contrahere & possidere potest: c. ueritatis de dolo & cont. præsertim, quia hoc casu, ex quo per triennium à superiore est toleratus, præsumitur dispensatus, iuxta ea quę tradit Pet. de Anch. in consil. 117. cum materia ordinarii. de offi. ord. lib. 6. Vel tertio respondetur, ꝙ dispositio istius regulæ, quia emanauit ad extinguendas lites, ut patet in fin. concernit bonum publicum, ut in l. 1. ff. de usucap. & in l. properandum, C. de iudic. sed ubi agitur de utilitate publica, lex non recipit restrictionē de habilitate personarum, ut dicit Bar. in l. si quis in graui. §. utrum. per illum text. ff. ad Sillan. Et ita in indiuiduo super hoc puncto iudicauit Rota in una Regien. parochialium coram me, ponderando casus exceptos in regula. Et hanc eadem opin. hodie, quę numeratur 23. Ianuar. 1538. in una Romana parochialis S. Pauli & Cæsarei coram d. Raynaldo Petrutio omnes Domini tenuerunt.

QVAESTIO III.

QVæro, an regula defendat fœminam possidentem dignitatem, uel administrationem?

SOLVTIO. Videtur ꝙ sic, quia uerbū Quicunque, positum in text. comprehendit fœminam, l. 1. ff. de uerb. sig. Contrariū uidetur tenere Gloss. hic in 2. col. dū uult, ꝙ ista uerba intelligantur de habilibus: & ideo laicus & mulier possidentes non iuuantur ista regula. faciunt ea quæ idem Glossator dicit in reg. 2. in fin. supra eod.

Quid dicendum? Pro resolutione istius articuli distingui potest hoc modo, uidelicet, ꝙ aut dignitas conceditur per papā fœminæ in titulum uel administrationē, ut in abbatissa, uel priorissa perpetua, quod potest facere papa: & tunc putarem regulam habere locum, cum in istis eadem ratio defensionis militet, alias secus. & hoc in specie tenet Glossator concilii Basilieñ. tit. de pacific. possessorib. faciunt ea, quæ in simili dixi in reg. de infirmis resi. in 6. q.

QVAESTIO IIII.

QVæro ibi, Beneficia qualiacūque sint, &c. an sub istis uerbis regulæ cōprehendatur feudum ecclesiasticum?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ sic, quia feudum dicitur beneficium. c. 1. §. in primis. qui ex causs. feud. amit. & no. Pet. de Anch. in regula, beneficium. in 1. q. de reg. iur. lib. 6. & Ias. in repe. l. re coniuncti. nu. 227. ff. de legatis 3. ubi etiam probat, ꝙ feudum est mera gratia. Et in materia fauorabili possessorib. de qua ista regula loquitur,

loquitur, appellatione beneficii feudum comprehenditur, ut dicunt Moder. in praeludiis feudorum. Hinc est, quod in generali facultate dispensandi ad beneficia curata & non curatá feudum includitur, ut per plures rationes probat Decius in consilio 76. licet in casu proposito, &c.

Breuiter praedictis non obstantibus cõtrarium est concludendum, ex eo, quia licet in materia proportionabili defendi posset, appellatione beneficii feudum cõprehendi: ubi uerò uerba, uel subiecta materia repugnant, contrarium est dicendũ, ut Praep. dixit in c. per uenerabilẽ. col. 90. qui filii sint legi. Sed clarum est, quod uerba istius regulae quae de collatione, institutione, uel praesentatione loquuntur, non adaptantur ad inuestituram feudi, quae per istos modos non confertur. Igitur dispositio ista in eo non habet locũ, praesertim quia casus hic excepti in regula, uidelicet de reseruatione in corpore iuris clausula & de beneficio simoniace possesso, nulla tenus feudo conueniunt, sed solum beneficiis ecclesiasticis, quae à feudo differunt, adaptantur.

Cõcludendũ est igitur regulam in feudis locum non habere, praesertim, quia in ueris beneficiis ecclesiasticis est aliqd specialitas annexum, quod non est in feudo & in beneficiis quatuor requiruntur, quo ad hoc, ut beneficia ecclesiastica dicantur, quae à feudis sunt multum aliena, ut tradit Petr. de Anch. in c. 1. q. 1. de regu. iur. lib. 6. Sequitur Decius in rubrica de rescr. Quae omnia à natura feudi extranea uidẽtur, prout etiam Moderni declarant in tractat. beneficii in prima parte. Dictio igitur Qualiacunque, hic posita, recipiet distinctionem secũdũ subiectam materiam, prout in l. quaesitũ. §. 1. ff. de leg. 3. cum uulg.

QVAESTIO V.

QVaero, an regula ista de triennali, habeat locum in beneficiis commendatis perpetuo secundum stylum nostri temporis?

SOLVTIO. Licet in pluribus regulis istius tractatus disputatus sit iste articulus adeo quod uidebantur sufficere iam dicta: nihilominus quia misera iuris conditio semper in infinitum decurrit, & nouas quotidie deproperat edere formas, ut dicit Imperator in l. 2. C. de uet. iur. enuc. oportet nouis & emergẽtib. casib. nouas etiã accõmodare decisiones. praesertim in hac q. in qua maior in Rota suborta est difficultas, quàm fuerit super quauis alia q. illius Tractatus: & ideo eam latius attingã, non repetitis hic motiuis super ista eadẽ q. in aliis regulis iam dictis, ne fastidio sim studiosis, praesertim occupatis. Dico igitur circa istũ articulũ uarias fuisse antiquorũ & modernorum dominorum sententias. Nã quidã ex antiquis tenuerunt regulam istã habere locum in commendis perpetuis. Et hoc tenuit in specie Glossator concilii Basilien. quod habetur in pragmatica Fräciae, sub titulo de pacific. possess. in uerbo, titulum motus ex eo, quia in perpetuis cõmẽdis militat eadem ratio, quae in aliis titulis. Et quia commenda secundum Doctor. in cap. nemo. de elect. lib. 6. dicitur titulus canonicus qui sufficit ad istã regulam, ut tradit Hẽric. in c. pe. col. pen. de uerb. sig. Haec ille. Et eum istam opi. tenẽt quidam Mod. Sabinien. in tract. cõmendarũ. & in quibusdam apostillis hic, qui dicunt ita se uidisse obseruari in perpetuis commendis, cum ibi detur uera possessio, quam considerat regula. Et secũdum istam opi. retulit ita fuisse iudicatũ tẽporib. suis in Rota Reuerend. Card. Sim. tunc Rotae auditor, & si propria eius manu ad istã reg. & in quodam suo repertorio adnotatum uidi, quo in loco reprehẽdit Dominum Melchiorem de Baldasinis quondam aduocatum in apostillis regularum Hadriani asserentem oppositum.

Contrariam uero opinionem, uidelicet, quòd ista regula non habeat locum in commendis perpetuis, tenuerũt etiam plures excellentes uiri tam extra Rotam, quàm etiam in Rota.

In primis in istam opinionem inclinat Glossator hic, qui dicit audiuisse ita Rotã iudicasse. Et hoc idem Bartholomaeus de Dossis quodã aduocatus cõsistorialis in quibusdã Apostillis manu sua scriptis, refert se audiuisse à D. Vanullio auditore Rotae, pro ista parte pluries pronũciasse, & ita Vanullius scriptũ reliquit. Et R. Card. bo. memo. Dñicus de Iacobatiis, olim auditor Rotae

in qui

in quibusdam suis adnotationibus, propria eius manu scriptis expressè affirmat suo tempore omnes Dominos tenuisse, & contrarium in regula de annali. Rationē ponit, qua tūc mouebatur Rota: quia reg. ista hēt uerba demōstratiua tituli ut patet ibi, ex Apostolica, uel ordinaria collatione, seu præsentatione & institutione, &c. quę uerba nō adaptantur commendæ. Reg. uero de annali titulum non requirit. Et ideo in commendis habet locum. Hæc Card. Idem etiam attestatur D. Melchior de Baldasinis illorum temporum celebris aduocatus, in quibusdam suis adnotationibus ad regulas Hadriani, etiā propria eius manu scriptis dicens, Hadrianum papā ideo i. ista reg. illa uerba, Ex quouis titulo Apostolico, &c. addidisse, ut commendas comprehenderet, & per hoc dubitationem Rotæ tolleret quam sciebat tenuisse, regulam istam in commendis locum non habere. Et istam etiam opi. sequuti sunt in Cācellaria quidam Abbreuiatores de Parco, inter quos fuit D. Paulus de Castello, ut refert Moder. ille Sabinen. Aeneas de Falconibus, in quadam apostilla. Et hoc etiā ad notatum reliquit summus ille uir Laurentius de Puciis Card. Sanctorum quatuor, affirmans se audiuisse uiua uoce ab Alexandrino istam opin. tenuisse Rotam.

Itaq; ex supradictis adparet uarias fuisse super hoc puncto patiū Rotæ opi. Nec mirandū, cum quælibet opi. adeo se iusto iudice tueatur, ut perspicuū sit, Rotam diuersis temporibus contraria sentientē recte iudicasse. Sed in hoc est discrimē, quia licet Rotam olim partem negatiua tenēs, iustum iudicium protulerit, iustius tamē modernis temporibus iudicium pronuntiauit, dum tenuit, regulam istam in commendis locum habere: non enim inconuenit unum iudicium esse uno tempore iustum, & postea eius contrarium iustius, ut in l. exigendi. C. de procu. cum concor. ibi in gl. positis. Et hoc malum datum uidetur mortalibus in pœnam, ut eorum opiniones secundum uarietatem temporum senescant & intermoriantur, aliæque diuersę, uel prioribus contrariæ earum loco renascantur, & deinde pubescant: talis. n. est humani iuris disciplina, ꝙ nulla in ea opinio eodem statu diu stare potest, ut dicit Imperator in l. 2. §. sed quia diuinæ. C. de uet. iur. enuc. unde merito Psal. dixit, Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat scientiam. quod adparet in l. diui. ff. de iurepatron. & in sexcentis aliis iuris locis, quæ breuitatis causa omitto. Opiniones enim hominū eorum corpora sequūtur, quæ cum tempore ueterascunt & pereunt: & sicut rerum omnium, ita quoq; & opinionum est quædam uicissitudo, cuius rationem ponit Bal. in pluribus locis, quos enumerabo infra q. 53. quo in loco ostendam aliquando modernam Rotam ab antiqua deuiasse, quæ omnia iustificātur per ea, quæ dicit tex. in ca. non debet. de consang. & affin.

Nunc autem ad propositū reuertamur uidimus igitur expressè Rotam aliquādo iudicasse regulam istam non habere locū in commendis, ut attestati fuerunt prædicti patres superius in parte negatiua nominati. Et hoc quidem, ut diximus, iuste factum fuisse arbitror, cum non desint rationes & autoritates summorum uirorū, qui illam opinio. defendant. Nam inter cætera ad tenendum istam opinionem illi Domini mouebantur, quia regula ista requirit titulum, ut patet ibi ex Apostolica uel ordinaria collatione, &c. & tamen commenda non est titulus: aut si quouismodo aliqnam haberet similitudinem tituli, non satis illa species prouidendi in antiqua ecclesia laudabatur, ut mereretur priuilegiis istius uel alterius regulę, de uero titulo loquentis muniri. Nam uidemus Innocent. 6. per extrauagan. suam incipi. pastoris. hoc prouidendi genus per uiam commendæ reprobasse. Nam, ut uerbis eius utar, experientia docuit occasione cōmendarum plurimum diuinum cultū minui, animarum curam eis, quibus imminet negligi, hospitalitatem consuetam & debitam non seruari, ruinis ædificia supponi ipsorumque iura in spiritualib. & temporalibus labefactari, &c. Et eadē ēt, & deterior cōmēdarū incōmoda refert Clemēs. 5. in extrauag. inc. ex superne. posita in tit. de pb. Ex quorū uerbis adparet cōmēdarū ulum improbatū fuisset, ut merito illi antiqui patres Rotæ noluerint cōmēdā sub

hac

hac reg.cōprehēdi. Nō igit est putādū Roma. Pontific. rem à tam pluribus damnatā sub regula ista includi uelle, presertim, qa ut dictum est, regula ista requirit titulū: & commenda, de iure non est propriè titulus, ut probatur in ca. qui plures. 21. q. 1. ubi est tex. ꝙ nemo duas ecclesias in titulum tenere potest, tamen bene potest unam habere in titulum, & alteram in cōmendam. Ergo adparet manifestè commēdam non esse titulum: & ita not. ibi gl. Vgo & Laurentius, & idem tenuerunt Tācred. Goffred. & Bernar. in cap. si constiterit. de accusat. ut refert Ioan. de Fantueiis, & Archid. in d.c. qui plures. ubi plus subdit Io. & Vincen. tenuisse in c. dudum. el 2. de elec. commendatarium nō solùm nullum habere titulum, sed neque eius ius in beneficio commendato, & dicit Domi. in c. presbyteri. in 3. col. 23. distinc. ꝙ commendatarius non est prelatus, sed quidam custos iurium ecclesiæ: unde licet capitulum non possit conferre, & per consequens titulum dare, tamen œconomum in ecclesia, & commendatarium ponere potest: quia hoc non est conferre. Et idem tenet Oldr. in cons. 179. hinc est ꝙ episcopus potest illud beneficium cummendarum conferre, inuito & non uocato commendatario, ut dicit Lapus in cap. nemo. de elect. lib. 6. refert Fely. in c. cum olim. in 5. col. de maior. & obed. Et ultra prædictam, aliam rationem assignat glo. 2. in c. si constiterit. de accusat. quia commendatarius non dicitur possidere, nec habere ius in re, sicut depositarius, ꝑ iura allegata in ea: quæ laiè reassumit Roma. consi. 350. ubi latissimè probat commēdatariū non habere titulum, nec ius in re sicut depositarius. & de uno ad aliud arguit idem Roman. declarans istos terminos in cons. 500. incip. summarius. colum. 1. & seq. Et ꝙ commendatarius non dicatur habere titulum, nec ius aliquod in re, tenet And. Sicul. post Inn. quem ibi allegat in rubrica de commodato. in fi. uerbis. Ratio enim assignatur per Gemin. in cons. 8. incip. quidam card. in 3. col. quia inter commendatarium. & ecclesiam cōmēdatam nō cōtrahitur aliquod matrimonium, sicut cōtrahitur inter illum, qui habet ex collatione, qua ratione dicitur habere titulū: & ideo commendatarius potest ad libitum per Papam remoueri, quia non est maritus ecclesiæ. Et istam eandem opinionem firmat Ang. in consi. 35. incip. quidam nobilis. ubi post Inn. in c. dudum dicit, ꝙ commendatarius nullum ius, nec titulum habet in ecclesia. Sed est nudus minister, custos, & nudus detentor, per ea quæ ibi adducit. & istam opin. etiam tenet Aret. in c. si constiterit. col. fin. de accusat. ubi tenet, ꝙ commendatarius non solùm nō habet titulum canonicum, sed neque facit fructus suos, nisi expresse illi à papa conceдantur, per rationes allegatas ibi per eū, & dicit Florianus in c. quæsitum. de rer. ꝑmut. ꝙ commenda non potest cum titulo permutari, quia commendatarius non dicitur habere canonicum titulum. Et qđ commenda non det titulum, tenet etiam expresse Bal. in l. ex uerbo per illum tex. C. de fideic. li. sequitur Soc. in cōsi. 32. inc. ex iis. in 6. col. cū aliis conc. ut ibi per eū. idē tenet Alex. cons. 96. uisis narratis. in 1. col. li. 4. & Dec. cōs. 149. col. 4. Et ꝑ ista parte facit, quod dicit Abb. in c. illa. ne sede uac. uidelicet ꝙ capitulum sede uacante, non potest conferre beneficia, potest tn̄ commendare. Adparet igitur ꝙ nō habet titulum. quod etiā tenet Alex. post glos. in cap. sanctorum. col. 3. 70. dist. Et quòd commendatarius non dicatur habere titulum, neque possessionem, nec ius in re, ꝑ ut aliàs dicebat glos. in d. c. si constiterit, firmat doctus quidā Mode. nomine Bart. Cassaneus in consil. 20. in 3. col. Et hoc ꝓcedit non solùm in commenda spiritua li, sed etiam temporali, ut not. Imol. in l. hæreditas. per illum tex. ff. de hær. instit. & idem tenet Bald. in consil. 246. secundum antiq. impressio. Et ita not. Anto. de Gratianis, antiquus aduocatus consistorialis in quodam suo Indice.

Et ista opi. in ratione consistit, quia cōmendatarius nihil aliud est, q̄ quidā administrator bonorum ecclesię, ut patet in c. cum nobis. de elect. & notat Abb. in c. querelam. eo. tit. in primo notabili: & tamen constat administrationem non habere titulum, ut dicit D. Ant. in cle. 2. de re scri. in uerbo; electio. sequitur Nicolaus

Milis

Milis in uer. adminiſtrator, Gloſſ in reg. 9. in fin. ex quib. omnib. potuit olim Rota iuſtè moueri ad tenendum regulam iſtam non habere locum in commendis. Poſtre mò pro iſta opinione adducebatur una ratio: quia ſi conſiderantur uerba iſtius regulæ, tam illa quæ referuntur ad papam, quàm ad alios inferiores, inueniemus, quòd nulla poſſunt commẽdæ perpetuæ adaptari. Nam uerba indicatiua tituli quę referuntur ad papam, ſunt illa, Ex Apoſtolica collatione, uel electionis confirmatione, &c. & nulla ſunt hic alia uerba indicatiua tituli, quæ papam concernant, niſi prædicta: ſub quibus non eſt dubium, qđ commenda non comprehenditur ſiue propriè, ſiue impropriè interpretemur, quia commenda non eſt collatio, neque confirmatio. Nec minus poteſt commenda perpetua comprehendi ſub uerbis directis ordinariis duplici reſpectu, tum, quia nullus ordinarius inferior à papa poteſt perpetuo commendare, ut in d. ca. nemo. tum etiam, quia ſi poſſent, uerba hic poſita nõ conueniunt commendæ perpetuæ.

Sed prædictis non obſtan. pars affirmatiua, uidelicet quod regula iſta habeat locum in commendis perpetuis, prçualuit; quam tenuit modernis temporibus Rota ut atteſtatur Reuerendiſſimus Do. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curioſiſſimus, in quadam additione ad iſtam regulam, & in quibuſdam ſuis recollectis deciſionum, quas uidi propria eius manu ſcriptas, quo in loco reprehendit dominum Melchiorem de Baldaſſinis, aduocatum, contrariũ aſſerentem. Et iſta opinio, uidelicet quòd regula habeat locum in commendis perpetuis, uidetur iuſtior & æquior, q̃ Gloſſatoris concilii Baſil. ſub ti. de paci. poſ. in uerbo, titulum. qui expreſsè hoc tenet, & Moder. Sabin. in tract. commendarum. & hic in quadam Apoſtilla, qui dicunt ſe uidiſſe ita obſeruari. Nouiſſimè hoc anno 1537. de mẽſe Nouembri poſt plures informationes, & cauſæ propoſitiones idem dubium ꝓ iſta parte determinauit Rota, licet de mẽſe Octobri 1532. in una Romana, coram D. Paulo Capiſucco ſuper hoc Rota dubitauerit. Nam tunc cauſa propoſita quibuſdam, uidebatur, partem negatiuã poſſe defendi. Nihil tamen illo tempore reſolutiuè concluſum fuerat. Nunc autem iterum de menſe Nouembri 1537. idem Do. Paulus in una alia Vrgellen. monaſteri propoſuit iſtud idem dubium in plena Rota, in qua poſt plures diſputationes & relationes, tãdẽ 16. & 26. die eiuſdem mẽſis Nouembris, duplicatis, omnes Domini uoluerunt regulam iſtam in commendis perpetuis habere locum, quã opin. pluribus rationib. & autoritatibus comprobarunt.

In primis adducebatur ratio, quia uidemus, quòd commendæ perpetuæ noſtri temporis propter exuberantiam uerborum, quibus hodie conceduntur, ac licentiam & facultatem percipiendi & cõuertendi fructus in uſus proprios, ſicut ueri prælati faciunt, magis participant de collatione & uero titulo, quàm de ſimplici depoſito. Iura uerò antiqua loquentia de commendis, ideo locum in iſtis perpetuis non habebant, quia tẽpore illorũ iurium commendæ ſub iſta moderna forma, qua hodie conceduntur, ad huc inuẽtæ, nec cognitæ fuerant, ut latè probat quidam Moder. Bartholomæus Caſſaneus in quodam ſuo conſilio, incip. ante quam, &c. poſito in commentariis ſuis cõſuetudinum Burgundiæ. fol. 327. ubi latè formam perpetuæ commendæ hodiernę diſcutit, quæ reuera non poſſunt dici propriè commendæ, ſed tituli: quia commẽda propria & uera eſt temporalis, quæ idem eſt, quod depoſitum, quod etiam eſt temporale, ut dicit tex. in l. commendare. ff. de uerb. ſignifi. cum concord. ibi poſitis. Et probatur clarè in ca. nemo. de elect. lib. 6. Et hoc manifeſtè apparet, q̃a commẽdatarius temporalis nõ facit fructus ſuos, ut tradit Aret. & alii in c. ſi conſtiterit. de accuſat. Sic neque depoſitarius uerus facit fructus ſuos: unde ſicut depoſitarius ſi rei depoſitę ex pacto ſuos proprios fructus faceret, proprium nec uerum depoſitum dici poſſet, quia hoc naturæ depoſiti aduerſaretur, & participaret magis de mutuo, ut probant latè moderni Mediola. in l. certi condictio. §. depoſiti. in 4. notab. per illum tex. ff. ſi

cer.

ter.pet.& est tex.in l.1.§ si pecunia. & ibi notat gl.ff.depos.Sic eodem modo si commendatarius habet licentiam conuertendi fructus in suos proprios usus, prout faciunt hodie perpetui commendatarii, talis commenda non est propria, nec uera commenda, sed adhæret magis ad naturã collationis & ueri tituli,ut in ca.si tibi absenti.ibi, ut tuum diei ualeas. de præben. lib.6.Hinc est,ꝙ hodie commendæ perpetuæ inducunt incompatibilitatem, ut notabiliter probant Mod. repetentes in cle. gratiæ. de rescript. allegantes concilium Lateranen.modernum. Et hodie includũtur sub expectatiuis concessis ad beneficia uacatura,ut tenet Socin.in consil.32.in 6. col.uers.& per prædicta,&c.Ratio assignatur,quia licet per mortem commendatarii temporalis non dicatur beneficium uacare de nouo,sed uacet eo mõ quo prius: hoc tamen non omnino procedit in perpetua commenda,quia hodie per eam papa plene disponit de beneficio, sicut qñ dat in titulum. Et ideo sicut per collationem expirat reseruatio,ita & per dationẽ in commendam perpetuam, quæ in omnibus effectum habet tituli, ut concludũt Moderni in tracta.reseruationis.in 3.quæstio.principali. Et est decisio Rotæ 7.de elect.in antiq.& decis.1.de præbend.in antiquioribus.Et licet domi.Gaspar de Perusio episcopus Frequentinus, & doctor in antiquus in tract.reseruationum. fol. 5.tenuerit,expectatiuas, seu reseruationes nõ capere beneficia commendata,per ea quæ not.Io.And.in c.pen.de uerb.sig.illud procedit in beneficiis commendatis ad tempus,iuxta dispositionem c.nemo.de elect. lib.6.quia in talibus beneficiis non datur propria neq; impropria uacatio.&militãt in eis omnes rõnes superius scriptę.Secus est in cõmendis perpetuis nostri tpis, q̃ illis temporibus adhuc non fuerunt sub illa forma inuentæ,in quibus propter amplissimam dispositionem,quæ datur commẽdatario, & uerborum ubertatem in eius forma positam,in nihilo differunt, à titulo,nisi respectu nominis. Nil mirum igitur,si in illis habent locum expectatiuæ, & reg.ista,& iura oĩa de titulis loquentia.

Dicta igitur omnia Doct.dicentium cõmendam non esse titulum, neq; tribuere possessionem, neq; ius etiam disponendi de fructibus, ut dicebat glossa, & alii sequentes eam in d.c.si constiterit.& aliis superius allegatis,procedunt in commenda temporali,in qua non datur plena dispositio,nec conuersio fructuum in proprios usus: secus in perpetua, ut dicebat ille Mod.de Cassaneis in d.cons.quia,ut dixi, talis commẽda exorbitat a ueris terminis depositi & licet cõmmẽda perpetua retineat nomẽ cõmendę, ut dixi, effectus tñ perpetuitatis alterat naturam eius, & reponit in diuersam speciẽ:arg.c.statutũ.de elect.lib.6.& l.quæsitum.§.illud.de leg. 3. Vnde sicut in contractu emptionis si uenderem tibi domum hoc pacto,ne transferretur dominium, licet iste contractus habeat nomen emptionis,effectu tamen erit locatio,ut patet in l.cum manu sata.§.nemo.ff.de contrahen.emptio.Hoc enim nõ aliunde procedit, nisi, quia propter qualitatem illam dominii non transferendi, uenditioni adiunctam,propria natura cõtractus emptionis alteratur, & in alteram speciem reponitur: uerborum enim adiectio rei naturam immutat:ut in l. pediculis.§.Labeo.ff de auro & argen. leg. Et eodem modo si donarem tibi uestem causa mortis,clarum est,quòd talis donatio est de sui natura reuocabilis: quia verè ista donatio est causa mortis. Vbi uero huic donationi hæc uerba adponerentur, uidelicet, ꝙ mihi non liceret eam reuocare,tali casu, licet nomine uideatur donatio causa mortis, effectu tamen erit donatio inter uiuos,ut est text.in l. si alienam. in fi.& in l.ubi ita donatur.ff.de don.cau. mortis.cum concor.ut cumulat Ferra.cautel.30.Hoc enim regulare est in hac iuris disciplina,ꝙ qualitas contractus non ex similitudine nominis, sed ab ipso effectu metienda est, ut tradunt Docto. in l. Lucius.la prima.per illum textũ.ff. depos.facit in l.unica.§. simili modo. C. de latina lib. tollen. ubi dominus nominans seruũ suum filiũ non propterea facit eum filiũ: quia non attenditur denominatio, sed effectus:sic in commendis perpetuis nostri temporis est dicendum. ꝙ ratione perpetuitatis, & plenæ dispositionis fructuum

partu

participēt magis de ueris titulis, quàm cō mendę temporales:& hoc papa facere po test,qui potest naturam rei immutare, ut not.in ca.cum pridem.de pact.in gloss. in uers. illicite. circa fin. Et ideo potest pro babiliter teneri,ꝙ commēda perpetua sit proprius & uerius titulus. Si igitur uerus titulus est,non erit dubium, ꝙ sub ista re gula comprehendatur. Et pro ista opinio. uidelicet ꝙ commenda sit uerus & legiti mus titulus, adduci potest ratio uigens. Nam ille dicitur uerus,legitimus, & cano nicus titulus,qui à lege.uel ab homine po testatem habēti est inuentus, & habet spe ciale nomen perpetui tituli:ca. 1.cum ibi not.de capel.mo.lib.6.facit text. in l. legi tima.& in l.iuris gentiū.in prin.ff.de pact. Sed commendæ nostri temporis sunt in uentæ à canone, & a papa potestatem ha benti,ut patet in c.dudum.el 2.de elect.& in cap.qui plures.21.q.3. cum uulg. Ergo dicitur uerus titulus canonis:& hoc tenet Abbas in d.c.si constiterit.col.fi.de accusa tionibus.& Moder.in cle. 1. in colu. de le questr.possess.& fruct. Et tenet Milis in uerbo,Commenda.& Ioan.Baptista de Sā cto Seuerino in tract.pensio.q.26. Et idē tenet Collectarius in ca.fi.de filiis presby. & probant Moder. in quadam paraphrasi ad eundem Collectarium in d. c. dudū.& Archid. post Hostien.& Guliel.in d. ca.ne mo.& idem tenet Abb.in cap. cum olim in pen.col.de rerum permuta.& latius Pe trus de Vbaldis de Perusio. post Imol. in 5.col.in c.fi.eo.ti.& Arch.in c. si propter. in fine.de rescrip.lib. 6. Pro quibus uidēt tex.in c.cum nobis olim.in fin.de electio. ut declarat Abbas in cap.querelam. in pri mo notabili.eod.tit. & hoc in ratione cō sistit,quia inter signa ueri & legitimi titu li est perpetuitas,& fructum dispositio,ut habetur in cap.1.de capel.mona.libr.6.Et nor.Cald.in consil.30.titu.de præb.& no. in c.fi.de pec.cle.& in c. præsenti. de offi. ordi.lib.6.& tradit latius Petr.de Anch.in c.1.eo.lib.Et tamen illa duo interueniunt in commenda perpetua. De perpetuitate clarum est.de dispositione fructuum etiā non est difficultas, cum hoc uerbis latissi me in forma hodierna commendæ perpe tuæ contineatur,ut tradit And. Sicul. in consi.2.uolum.2.Et latius Troilus de Mal uitiis in quodam suo notabili consil. posi to post repe.l.quominus.de flumi. Iason. alias post tract.de sortibus eiusdem Troi li,quem late refert Moder. Lambertinus in tract.iur.patron.fol.211.cum concord. traditis per Moder.Bar.Cassaneum in prę dicto consi. Et ista dispositio plenā fru ctuum,adeo competit commendatario ꝑ petuo,ꝙ dicit notabiliter Præpos.in ca.in 6.col.44.distin. ꝙ sicut ueri prælati habē tes uerum & proprium titulum faciunt fructus suos,adeo ꝙ si eos consumant in malos usus,non teneantur ad restitutionē per eā quæ notat Hostien.Car. & Imol.in c.fi.de pecul. cleri. ita & commendatarii perpetui faciunt fructus suos,neq;ad resti tutionem tenentur, quia commendæ no stri temporis pro titulis habentur.

Hinc est,quod sicut uerus Prælatus po test fructus beneficii sui locare ad plures annos,ita etiam & commendatarii perpe tui,ut dicit Calder.in consil.8. ti. de loca to.Et sicut impetrans tenetur facere men tionem de titulo suo, ita etiam de com menda,qui est uerus titulus, ut tradit idē Calder.consil.6.titul.de prębend. cum cō cord.quæ congerit quidam Mod. Stepha nus Beltrandus in 3.uol.consil.nouiter im pressorum,consil.235.incip.etiam si com menda.& est regula Cancellariæ 41. quæ hoc statuit.

Ex quib.omnib. infertur, ꝙ dispositio loquens de titulo,habet locum in cōmen da perpetua,ut tenet Do.in cons.17.col.fi. Abbas in c.cum olim.col.pe.de rerum per mut.& uidet sentire Philippus Perusinus in d.c.nemo.col.fin. Et hoc latius probat And.Sicul.in consil.2.lib. 2. ubi late cōsu luit,ꝙ dispositio c.qm̄ Abbas.de offi.dele. quæ loquitur simpliciter de prælato titu lari,& uero,habeat locū in cōmendatario & idem tenet Decius in d.c.qm̄.in 4. col. uers.& ista tertia conclusio.Et sequuntur Mod.Taurinen.in rubr.ff. de offi. eius. Si igitur hoc in dispositio d.c. quoniam.rece ptū est,à fortiori procedit talis interpre tatio in ista regula, quæ habet aliqua uer ba prægnantia apta comprehendere com mēdā,et si nō esset proprius titulus,ut pa tet in illis uerbis regulę,ꝓuisio,&c. Et ibi

seu

seu quæuis alia dispositio, quæ uerba cõprehendunt omnem speciem titulorum, ut tradunt in ca. cùm in illis. de præben. lib.6.& per gl.in clemen.fin. in uersi. pro uisioni.de elect cum uulg. Nam si in d. c. quoniam.quod loquitur in commissionibus quæ sunt stricti iuris, secundum gl.in cap.1.& in c.dispendia.& in cap.statutũ. cum aliis uulg.de rescrip.lib.6.comprehẽditur commẽdatarius,à fortiori sub regula nostra,quæ est possessorib.fauorabilis, & per consequens extendenda comprehẽdi debet . Et tota ista disputatio, quæ facta est circa istud dubium, fuit , propter regulam Innoc.quæ loquitur indistinctè. Sed quo ad regulam Hadriani, & Pauli 3. nunc feliciter regnantis, quæ simul cõcordant,nulla esset difficultas, quòd sub talibus regulis commenda comprehendatur,ex eo,quia habẽt quędam uerba,quæ non sunt in aliis regulis prædecessorum, quæ priùs fuerunt posita per Hadrianum ad tollendum istud dubium , ut in parte negatiua dixi. Verba enim sunt ista, uidelicet, ex quouis titu. Apostolico,&c. quæ uerba comprehendunt commendã , siue illa sit ꝓpriè titulus,siue impropriè. Sed quia in aliis regulis illa uerba scripta non erant: ideo super hoc sæpius fuit laborarum, ut ex superiùs dictis adparet.

Non tamen iudicio meo erat laborandum , si diligenter natura & uis commendæ perpetuæ considerata fuisset,quæ multiplici ratione sub illa regula comprehendi debuit,non solùm quia est propriè titulus canonicus,ut Moder. tradunt in repe. cap.1.fol.11.col. 1. de rerum permu. lib. 6.cum aliis superiùs allegatis, sed etiam quia,ut dixi,uerba regulæ hoc includunt. Hinc est,quòd raræ admodum dispositiones iuris inueniuntur, quæ loquantur indifferenter de titulis beneficiorum,in quibus commenda perpetua non includatur, siue ex mente, siue ex uerbis. Nam ultra prædicta uidemus tex.in clem.fin. de procur.qui simpliciter loquitur de prælato, per cuius obitum mandatum expirat, habere locum in commẽdatario perpetuo, secundũ Zenzeli. & Imolam,cum quibus Io.Franc. Pauinus quondã Rotæ auditor transire uidetur in tract.de offic. & pot, cap.sede uac.in 3.quæst.colum.4 & tamẽ uerba dictæ clem. hoc non præseferunt , ex mẽte tamẽ hęc interpretatio sumitur.

Pari modo text.in c.1.de fil.presbyter. lib. 6. qui dicit episcopum non posse cũ illegitimo in curato beneficio dispensare, procedit etiam in commenda,licet uerba text.hoc non dicant, ut firmat Collectarius in cap.fi.colum.1.in fi.eod.titu.in antiq.Sic etiam text.in cap.quæsitum. cum similibus.de rerum permu.disponens per murationem tituli fieri posse cum alio titulo,habet locum de commenda ad commendam,& de commenda perpetua ad titulum , licet text. nihil de commenda dicat, secundum Petr. de Perrusio ibi, & in c.fin.eod.titu.post.Imo.ibi in 5.colum.& firmat latiùs d.Pe. Andreas quondam Rotæ auditor in repe.c.1.fol.11.colũ.1.de rerum permut.lib.6.

Et eodem modo text.in capit.edoceri. de rescrip. de prçlato loquens, procedit etiam in commendatario , ut ibi Decius dicit in finalib.uerbis.

Similiter est dicendum in dispositione tex.c. statutum. de rescript. lib.6. quæ disponit causa à sede Apostolica committẽdas existẽtibus in dignitate, procedit etiã in commẽdatariis perpetuis , ut modernus stylus habet , & ibi latiùs dixi post Pet. Vercellen. & alios antiquos, pro quibus conferunt motiua Barbatiæ in d.consil.2.Et hoc tenent Moderni Purpurati.in l.1.in 33.col.ff.de offic.eius.ubi unũ aliud inferunt,ꝙ sicut Abbates titulares. terras & iurisdictionem habentes , dicuntur clarissimi, secũdum Bal. in l. 1.§. his cunalibus.circa med.ff.de offic.præfect.præt.Ita & commendatarii perpetui, propter omnimodam dispositionem,quæ hodie illis in literis tribuitur,clarissimi dici possunt. Hinc est,quòd talis commendatarius potest locare bona monasterii sicut titularis,ut dicit Calder.in consil.8.titulo de locato.non obstan. quod in illo uulgato libro styli,siue practicæ cancellariæ dicatur cõtrarium: quia illud procedit in commẽdatario temporali,ut latiùs ibi dixi.

Simili modo tex.in cap.2.de prębend. & alia iura , quæ uolunt episcopum non debere aliquem ordinare nisi habeat titulum

tationibus clericorum, licet sint inter se differentes, ut dicit Felynus in c. inter cæte ra. in 3. col. de appel. & in cap. cum Bertol dus etiam in 3. col. de re iudic. Et text. in c. auaritię. licet si pœnalis, extenditur ad pręsentatum ministrantem, ut tenet Lapus in allega. 8. & latè Curtius in tract. iur. patro. in uersi. honorificum. in 39. quæst io. Et ita dicauit Rota in una Salamantin. capellaniæ corã R. D. Marcello. 13. Janua. 1533. ut ibi latius dixi. Plura sunt iura, quæ breuitatis gratia omitto, in quibus fit extensio de casu proprio ad improprium, sublata significatione uocabuli: iuxta uulg. l. filiũ habeo. ff. ad Maced. quæ si considerentur in casu nostræ regulæ, non erit dubium quin idem dicendum sit in commenda de qua loquimur.

Sed nolo tantum inniti extensioni, quę etiam in pœnalibus & odiosis solet habere locum, ut exemplificat Iason in l. fin. §. colu. fi. ff. de in ius uocan. ne quærere mendicata suffragia uideamur. Sed dico hoc ratione, & ex mente istius regulę apertissimè colligi, duplici alia ratione ultra prędictas superius adductas.

Prima est, quia negari non potest, ꝙ regula ista secundum communem interpretationem Rotæ & curię, non solum habet locum in titulo totaliter uero, sed etiam in titulo colorato, quæ extensio fuit in causa, ꝙ priuilegium istius regulæ ad innumerabiles pœnæ casus sit dilatatum & extensum, ut ex discursu quæstionũ istius Commenti potest intelligi. Et tamen nemo negabit titulum commendæ esse titulum saltem coloratum, quando commenda est perpetua, & conceditur ab eo, qui alias habet potestatem commendandi, iuxta communes regulas, de quibus in capit. cum nostris. de concessio. præbend. Si ita est, nulla erit difficultas, ꝙ talis commenda comprehendatur sub regula. Nam etiam illi doct. qui tenuerunt commendatarium non esse uerum prælatum, nec facere fructus suos, non negarũt eundem habere titulum canonicum: quia hoc negare non poterant, cum sit unus de modis prouidendi ecclesiis inuentus à canone. Ergo erit titulus coloratus & legitimus, ut alias est dictum. Et ꝙ ista opinio sit uerissima, ulterius suadetur: quia secundum interpretationem Rotæ ista regula procedit in titulo præsumpto, qui est titulus non uisibilis, nec palpabilis, nec proueniens ex prouisione alicuius ordinarii uiuentis, sed ex solo cursu temporis. 10. annorum, ut in c. illud. cũ uulg. de præsump. Et de quo titulo regula ista nullam facit mentionem directè, nec indirectè. Et tamen uoluerunt Domini, ꝙ ille titulus sufficiat ad producendum exceptionẽ istius regulæ, ut dicam latius in alia q. Quantò igitur à fortiori habebit locum in isto titulo uisibili & adparenti, de quo regula videtur mentaliter & uerbaliter cogitasse, per ea quæ superius dicta fuerunt? Concludendum est igitur regulam habere locum in isto casu. Et ita Domini istam opi. tenuerunt & firmarunt in prædicta causa Vrgelen. Monasterii post geminatas propositiones die 16. & 26. Nouem. 1537. coram eodem domino Paulo.

Et ex istis sequitur unum aliud ualde notabile de quo fuit etiam factum dubiũ in Rota in dicta causa Vrgelen. per eundẽ d. Paulum, uidelicet, ꝙ attento, quòd commenda perpetua est titulus canonicus, morte commendatarii inducetur noua uacatio, adeo, quòd si commenda fuit facta in curia de beneficio alibi uacanti: ibi moriatur commendatarius, dicetur ibi beneficium uacare quo ad effectum reseruationis. c. 2. de præb. lib. 6. in quam opi. quatuor ex Dominis inclinabant, tres uero alii tenebant contrarium, & ponderabat dictum Lapi hoc tenentis in d. c. nemo. & in quibusdam additio. ad Federicũ in tra. permut. q. 15. & etiam illud dicit Rota in antiquis decis. 7. de elect. quæ præsupponit per commendam perpetuam desinere uacare beneficium, ut prius, quia uidebatiam plenum sicut per collationem, nõ sic per commendam temporalem ut iidem Domini latius hoc notat in antiquio. decis. 1. de præben. Et quòd tali casu commenda perpetua operetur eundem effectum quem collatio, patet, quia sicut per collationem extinguitur reseruatio, ut dixi superius: ita etiam per commendam ꝑpetuam, ut Modern. tradunt in tract. reser. in 3. parte, effectu. 31. post Soc. consil. 32.

in 6.col.& quia, ut dixi, gratia ad beneficia uacatura comprehendit beneficium uacās per obitum commendatarii perpetui, ut Soc.tradit in d.cons.32.post Rom.consilio 150.& tenet Collect.in c.pen.in 1. col. de uer.sig. Et tamen tex.in d.c.2.loquitur de beneficiis uacantibus.

Et ista omnia de plano procedunt, quo ad superius dicta: quo ad alia uerò quæ cō cernunt statum ecclesiæ commendatarius non æquiparatur titulari, cum debeat subire onera, & conseruare ecclesiam in eodē statu, neque illum mutare potest, ut dicit Abb.in c.querelam, in 1.notab.de elect. & in c.de monachis, de præb. ubi reprehendit cardinales habentes ecclesias commendatas, qui hoc negligunt.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, quia dicitur hic, Quæcunque beneficia an regulā ꝓcedat in officiis?

SOLVTIO. Si sunt officia ecclesiastica, de qb. loquitur tex.in c.cū accessissent. de const.& in c.consulere.de simo.non est dubium regulam habere locum, quia hoc uerbum beneficium, in materia fauorabili possessorib. latissimè debet impetrari, ꝓut in c.1.de reg.iur.lib.6. Et ita expresse cautum de officiis huiusmodi reperitur in decreto concilii Basil. unde originem traxit ista regula, ut sæpe dictum est. Si tamen officia essent temporalia, licet solita dari clericis, sub regula non comprehenderentur, ue dixi in regula de annali, & in regula de infirmis resignantibus, licet posset dici, ꝙ ratione illius dictionis Quæcunq; hic posita, possent includi, arg. eorum, quæ dicit Fel.in tract.quando lit.apostol.col.4.uers. ampliatur quarto, & quę dixi supra in 4.q.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an ista regula comprehendat hospitalia?

SOLVTIO. Ista quæst. sæpe tempore Sixti, Alexandri, & etiam tempore Iulii coram Alexandrino uentilata fuit, in causa hospitalis S.Laurentii Castri noui: & fuit datum dubium nunquid ista regula in hospitali locum haberet. Super quo dubio scripsit quondam b.m. Laur. Puccius Pisis dum cathedram regeret, ac postea Romæ, ad quam causa dicti hospitalis uenit, quē per obitum cuiusdam Simonis impetrauerat. Et hic agendo, ac postea per plures annos practicæ operam dando post plures labores perpessos Card. Sanctorum quatuor creatus fuit. Sic itaque contra eum opponebatur de reg.ista, & inter plura motiua, quæ breuitatis causa non refero, tunc fuit dictum reg. non habere locum in hospitali, ista ratione: quia omnis dispositio in dubio debet interpretari ut potius concordet cum iure communi, quàm ꝙ sit contra ius commune, c.cum dilectus, de consue.c.causam, de rescr.l.1.C.de noxal. Sed de iure communi appellatione beneficii non uenit hospitale, ut in cle. per literas, de præb. ergo nec ista regula loquens simpliciter de beneficio, debet interpretari de hospitali.

Præterea istam opin. tenent domini abbreuiatores de Pareo, qui indifferenter literas super impetrationibus hospitalium per triennium, & ultra pacifice possessorū expediunt. Quod non facerent, si regula in illis locum non haberet. Nam Cancellaria expediendo literas decerint, nec solet literas litigiosas expedire. Ex quo mentem papæ interpretari dicitur, & certum decernere, non sub dubio. Et ideo dicimus, ꝙ ea, quæ in Cancellaria fiunt, in consistorio papæ fieri dicuntur, ut dicit decisio. 362. in nouis. Ex quo igitur ibi literæ de hospitalibus etiam triennio possessis conceduntur, adparet manifeste, regulam locum non habere, & huiusmodi Cancellariæ interpretatio facit stylum pro iure habendum, iuxta uulg. c. quam graui. de crim.fal. Et ita residet præfatus R.D. Car. in dictis suis allegationibus.

Quid dicendum? Puto in hac materia distinguendos esse duos casus. Primus qñ hospitalia dantur in titulum beneficii, & tunc non erit dubium regulam istam comprehēdere hospitalia, per ea quæ no. in cle.quia contingit.§.ut autem, de relig. domi & tenet Fed.in trac.permut.q.14.sequitur Dec in rub.de resc.col.fi. Secundus casus, quando non dantur in titulum beneficii, sed dantur ad hoc, ut eius reditus distribuantur in usus pauperum, de quib. rector tenetur reddere rationem, tūc procedunt allegata superius, etiam si regula loquat

loquatur per uerba generalia. Quibuscunque, ut dicit gl. fin. in cle. per literas. de prębend. Et ita pro ista declaratione istius regulæ in specie distinguit Gloss. concilii Basil. tit. de pacif. poss. in uerbo, beneficium & ante ipsum Nicolaus Milis in suo Indice, in uerb. Hospitalia, uers. antep. & in uerbo, Beneficium. Sed Fel. in c. de quarta, in 5. col. de præscr. circa hoc uidetur sentire contrarium, dum uult, q quando dispositio iuris communis, siue regularum contiret materiam fauorabilem & extendibilẽ & loquitur per uerba generalia, uidelicet, de quibuscuis beneficiis, cõprehendit etiã hospitalia subiecta episcopo, licet solita gubernari per laicos, quia largo modo sũt beneficia. ut dicit Car. in cle. 1. in 6. q. de sequestr. poss. Et ita dicit se pridie obtinuisse in Rota, in causa propria. Nam Rota uoluit regul. Cancellariæ, nu. 24. habere locum in hospitalibus simili modo concessis. Ita concludit ibi Fely. licet latius super hoc diuagetur, quæ omnia quadrare uidẽtur ad istam regulam, cum sit fauorabilis possessoribus, & loquatur per uerba uniuersalia.

Tamen ego de isto dicto multum dubito. in primis, quia ista regul. licet loquatur uniuersaliter de quibuscunque beneficiis tamen illa uniuersalitas restringi debet ad beneficia, quæ est apostolica uel ordinaria collatione, electione, & confirmatione, aut præsentatione, & institutione obtinentur, & sic ex titulo præambulo. Sed quando hospitalia conceduntur laicis gubernanda, non dantur in titulum beneficii, sed cuiusdam administrationis temporalis, ideo regula in illis non procedit. Et licet regula 24. in huiusmodi hospitalibus locum habeat, secundum quod refert Fel. pronunciatum fuisse, hoc ideo factum fuit, quia illa regula non restringit se ad certam speciem titulorum, sicut ista, & ideo in ea diuersa ratio concurrit, per hoc tamen generaliter inferri non debet ad alias regulas. Et per ista declarãtur ea, quæ dicunt Mod. in tract. Benef. in 3. parte. q. 57. & in 6. q. 1. part. & seq. Et redditur dubia consultatio And. Sic cons 64. lib. 3. qui uoluit clem. literas. nõ hẽre locũ in gratiis fauorabiliter cõcessis, nõ distinguẽdo titulũ a non titulo.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, an reg. ista habeat locum in beneficio unito?

SOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in una Burgen. Scholastriæ, ut me monuit Io. Aloisius Tuscanus aduocatus primarius illorum temporum, in primo nol. cons. suorum, cons. incip. An constito q domi nus, &c. in secundo dubio, fol. 29. Et breuiter concludit q regula ista locum non habeat. Nam tunc fuerant unita quædam beneficia scholastrię ad perpetuam rei memoriam pro pueris erudiendis post obitũ cuiusdam Ioannis de Velasco, qui illa possidebat. Itaque mortuo Ioãne statim unio sortiebatur effectum. Accidit, q post mortem Ioannis quidam Alphonsus dicta beneficia tanquam uacantia impetrauit, & eam per triennium possedit, qui cõuentus per Scholasticũ excepit de ista regula fuit dubitatum, nunquid esset exceptioni locus?

Tota difficultas huius dubii consistit in hoc, an per obitum Ioannis dicantur beneficia uacare? Nam tenendo, prout uerum est. q non uacant, cum iam ipso iure reperiantur unita dignitati, impetratio non ualebit, nec possideri poterunt beneficia, quæ non uacant, nec sunt: quia per unionem extinguitur, & supprimitur nomen, & effectus beneficii, ut tradunt Doct. in c. cum accessissent, de const. & glo. in clem. per literas, de preb. cum conc. traditis per Io. Bap. de S. Seuerino, in tract. unio. art. 8. q. 11. & seq. & quia non agitur amplius, ut de beneficiis, sed ut de prædio, seu proprietate, iuxta not. in clem. dispendiosam, de iud. & in cle. i. de seq. poss. & fruc. ut declarat notabiliter Old. cons. 257. in 5. & 6. col. Et uerba istius regulæ quæ loquũtur in beneficiis possessis non possent in talibus unionibus uerificari: quia nec sunt beneficia, nec possideri possunt. Cum ergo in illis non concurrat qualitas requisita in regula, cessat eius dispositio, arg. c. 1. de homic. lib. 6.

Quòd autem talia beneficia non dicantur uacare, ultra prædicta, tenet etiam Io. And. in clem. 1. de resc. & in cle. 1. de sup. neg.

neg.prael.& in ele.frequens.de excef.prgl. Federicus in tract.perm.q.33.& deci.iu nouis 237. Si igitur praedicta beneficia non uacant.nec sunt in rerum natura,cum sint extincta & totaliter suppressa, possideri non possunt: quia non entis nullae sunt partes,uulg.l.eius.ff.si cert.pet.Regula igitur ista, quae loquitur de beneficiis possessis,non habebit locum in talibus,& ita seruat Cancellaria.Et ista opi. pro indubitata tenuit hic D.Melchior a duocatus suorum temporum,cui non secundus, in quibusdam aduotationib.ad reg. Hadriani, licet ibi uideatur,in unione ad uitam dubitare quae non ita extinguit titulum, sed supprimit ad tempus:sed ego idem dicerem, qa respectu illius temporis inducitur idem effectus,& argumentum de toto ad partē ualet etiam respectu tpis,ut in l. sicui in princ.uetf.perinde & ibi notat Bald. ff de leg.1.& sequitur las.in l.diuortio. §. quod in anno.in 2.not.ff.sol.mat.cum conc. ut scribit Dec.in l.cuius effectus.ff.de reg. iu. & dixi in simili in §.poenales, num. 15. in stit.de act. Quicquid tamen sit, in unione perpetua hoc receptum est, ꝙ regula ista locum nō hēt,& ita in specie tenuit & iudicauit Rota,prout manu propria adnotauit D.Dominicus de Iacobatiis auditor Rotae primarius, & postea Card. in quibusdam suis apostillis,quae adhuc hodie seruantur apud reuerendissimum dominum Christophorum Iacobatium Cardinalem, eius nepotem.

QVAESTIO NONA.

QVaero, an habeat locum ista regula in beneficio iurispatronatus?

SOLVTIO. Patet ex uerbis istius regulae,ibi, praesentatione, aut praesentationis institutione.Tamen maius dubium est si ille qui possidet triennio beneficium ex collatione ordinarii,quod praetenditur esse de iurepa.conueniatur a praesentato per patronum,a die notitiae,quod fieri potest & possessor excipiat de ista regula: tunc est dubium, nunquid defendat possessorem cum collatione ordinarii in beneficio, quod uere est de iurepatronatus? Et ad hoc resolutio capi potest ex iis, quae dixi in regula de annali quaestione 27. ibi uidendum est, ne bis idem repetatur.

QVAESTIO DECIMA.

QVaero, an possidens duo beneficia curata per trienniū, & sic incompatibilis,seu execrabilis,aut non promotus infra annum ad sacros ordines,iuxta c.licet. & c.commissa, de elect. lib. 6. defendatur ista regula?

SOLVTIO. Ista duo dubia proposita saepe per me in Rota fuerunt,in causa Regien.Plebaniae,uertente inter Ludouicum de Milanesiis ex una,& Andream de Canossa ex alia. Et quia sunt dubia magni momenti super quibus utriusque partis aduocati longo tempore informarunt, & illa de mandato Rotae in punctis data fuerunt nouiter auditorandis, uidelicet, dominis Hieronymo Nouato,& Petro Andreae de Ripantis priori Esino,qui super praedictis dubiis,iuxta stylum & morem antiquum Rotae,omnes dominos informarunt,ad effectum,ut doctrinae periculum faciendo, habiles se ostenderent. Et ob eam causam quilibet eorum dubii dati partem cōtrariam accepit: quorum disputatio illis inutilis fuit,ex eo, quia propter nouam concessionem,& concursum aliorum plurium mandatorum,alii loco eorum,de mādato papae,ad auditoratus locum excepti fuerunt, uidelicet, Dominus Raynaldus Petrutius,& Dominus Hieronymus Auersoldus. Itaque super isto dubio facto calculo, ultra procuratores plures, sex aduocati pro utraque parte ista dubia disputarunt, praedictis computatis, inter quos fuit Reuerend.Dominus Ioannes Paulus tunc aduocatus,& nunc dignissimus auditor,& D.Antonius Gabrielis.

Opponebat igitur in primis Ludouicus actor, Andream duo curata beneficia possedisse: item quòd promotus infra annum ad sacros ordines non fuerat. Andreas uerò de ista regula excipiebat: Ludouicus replicabat, regulam non tueri execrabilem, & non promotum, ex eo, quia non habebat titulum coloratum.

Dubitatū fuit,quid iuris? Pro parte negati ua

gatiua, uidelicet, regulam istam, execrabilem, & non promotum minime tueri, adducitur in primis decisio in puncto docti cuiusdam Glossatoris in commento concilii Basilien. inserto in pragmatica Franciæ sub titu. de pacific. possess. concludentis, execrabilem regula ista non defendi, illa ratione, quia ex quo ipso iure priuatus est titulo, per cap. de multa. & extrau. execrabilis. titulum coloratum non habet, qui necessarius est, quo ad istam regulam, quę expresse titulum coloratum requirit, ut adparet ex decreto dicti consilii Basilien. à quo ferè ad literam est sumpta ista reg.

Addo, ꝙ istam etiam opinionem defendebat Melchior de Baldassinis, aduocatus in una Monasterien. præpositur, corã D. Guliel. ut adparet in quodam suo cõsilio. Nec obstabat ei, regulam istam excipere duos casus: quia respondebat regulam loqui de colorato titulo collationis, institutionis, seu confirmationis. &c. Et exceptio etiam loquitur de eodem titulo colorato secundo modos enarratos hic: qui quidẽ titulus in illis duobus casibus exceptis in regula non suffragatur, ut hic dicitur. Sed ubi daremus aliquem carere omnino titulo, ut execrabilis, tunc non haberet locum ista regula, quę præsupponit tam in dicto suo, quàm exceptione, titulum aliquẽ coloratum adesse.

Præterea, pro ista opin. facit, quia per acquisitionem secundi incompatibilis videtur quis renuntiare primo, ut dicit tex. in cle. gratiæ. de rescript. Et per renũtiationem perditur ciuilis & naturalis possessio ut in dec. 1. tit. de renun. in nouis. Et dato ꝙ insistat de facto in detentione rei, à qua non possit amoueri nisi citatus, ut in c. licet. de pręb. lib. 6. tamen ista detentio sine adminiculo nõ operatur aliquem effectũ regulæ. Vnde sicut si expresse execrabilis renuntiaret primum beneficium, & post renuntiationem detineret triennio idem beneficium renuntiatum sine alio titulo, non haberet locum regula: ita & in tacita renuntiatione causata ex adeptione secũdi incompatibilis. Nam inter tacitam & expressam renuntiationem in beneficialibus non est differentia, ut notat Abb. & alii in c. ex ore. de iis, quæ fi. à ma. par. cap. Hæc Melchior.

Accedit, quia oĩs qui est priuatus à iure, uel ab homine, ipso facto dicitur habere discoloratum titulum, ut late post alios probat Fel. in c. in nostra. in 36. corr. in pri. de rescrip. Sed habens duo curata, est huiusmodi. Igitur non debet ab ista regula defendi, quæ requirit titulum colotatum. Et ꝙ execrabilis non habeat coloratum titulum, nec coloratam possessionem, tenet expresse Domi. post Io. de Ligna. & alios in c. licet episcopus. de præb. lib. 6. & in cõsil. 86. in ultim. col.

Præterea, pro ista opinione facit: quia licet regula ista excluderet contra istum possessorem omnem allegationem: nunquam tamen intelligitur exclusa allegatio inhabilitatis personæ. gl. & Bar. in l. 1. §. unusquisq. C. de sacrosanct. eccle. & in l. 1. §. nuntiatio. ff. de oper. noui nunt. Sed possidens duo incompatibilia, effectus est inhabilis ad obtenta, per extrauag. execrabilis. ergo talia beneficia censetur exclusa à priuilegio istius regulæ: quia ex quo nõ est legitima institutio non potest dari possessio. c. 1. de reg. iur. lib. 6. & ista regula neminem sine possessione tuetur.

Præterea, quia cõtendens se priuilegiatum ratione alicuius qualitatis, tenet illã qualitatem probare. l. tribunus. & l. diuus. ff. de testamen. mil. Cum igitur ad effectũ istius regulę requiratur possessio triẽnalis, ratione alicuius canonicæ institutiõis, eo ipso, ꝙ adparet abesse titulũ canonicũ, & sic deficiente illa qualitate, deficit possessio: & per consequens cessat regula. Quòd autem qualitas illa deficiat adparet manifestè: quia cum ius resistat tali possessioni talis dicitur potius occupator & intrusus, quàm possessor. ca. ad decimas. & ibi not. Lap. de rest. spolia. lib. 6. & Bal. in l. 1. C. de de appellat. & in l. si de proprietate. C. si à non compet. iudic. Non enim iniustũ, sed iustum possessorem defendũt leges, ut ibi in c. 1. non de omni possessore, sed tãtum iusto, per quos fiat inuestitura. Nã possessio nihil aliud est, quàm ius resistẽdi rei nõ prohibitæ possideri, ut diffinitur per Bar. & cõmuniter Doct. in l. 1. ff. de acq. posses. Nec obstat, istũ execrabilem habuisse titulũ ab illis, qui dare poterãt: quo casu dicit

in ea non caueatur & in dubio dispensa tio non præsumitur. Interpretanda est igitur ista regula in dubio secundum men tem disponentis.arg.c.causam,de resc. cũ uulg. Videtur enim hoc casu condirorem istius regulæ se conformare uoluisse iuri communi quantum fieri potest. c.cum di lectus,de consuet. & ꝓpea exegisse hic ti tulum: quia alias iure cõi in triennali præ scriptione titulus requiritur,l.2. ff.de usu cap.& 16.q.4.in summa. Præterea, quia ista reg.loquitur de impetrantibus benefi cia per uacationẽ alterius personæ, quàm possidentis,sed casus noster procedit, quã do impetratio fit propter delictum. perso næ possessoris, & agitur ad priuationem: quo casu uidetur regula non habere locũ, ut latius dixi in reg.de annali 42. Et ideo cum isti casus sint diuersi, regula loquens in uno,non habet locum in alio: uulg. c. susceptum de resc.li.1 1. Pro quo bene fa cit consil.Petri.de Anch.193.in prin.dum loquitur de impetratione beneficii ob non promotionem, etiam post pacificam possessionem.

Nec obstat,ꝙ regula ista excipiat duos casus quia casus excepti non excludunt ex tensionem aliorum similium casuum,uul ga.l.ob æs.C.de præd.mino.

Istis tamen non obstantibus, contrariã opin.quæ est uerior,per plura dicta Doct. & rationes tenuit Rota. Nã in primis istã opin.tenet Glossator hic,fol.3.quæ dicit, regulam habere locum in priuato ipso iu re,uel per sententiam:argu. l. in rebus. §. fi.cum l.sed si manente.ff.de ꝑteca.Et hoc idem uidetur sentire in col. fi.nihil aliud allegans.

Et principalis ratio istius decisionis cõ sistit in hoc: quia rex. istius reg. tantum excipit duos casus: in quibus papa non discolorat titulum, & disponit regulam non habere locum: ergo in aliis casibus non exceptis regula manet firma, quia ex ceptio firmat regulam in non exceptua tis, uulgar. lege nam quòd li qnide. ff. de pen.lig.

Secundò principaliter pro ista opin.fa cit,quod dicit Fel.in c.sicut.in 16. col.uer sic.quintò aduerte.de re iud.dum conside rat,ꝙ ratio,quæ in uno beneficio militat ad dicendum per triennalem possessionẽ præsumi titulum habilem, procedit etiã in duobus beneficiis: arg. l. singularia. ff. si cer.petat.Nam tali casu sufficit execrabi li possessori tantum allegare aliquam cau sam ad colorandum titulum.puta dispen sationem,licet eam non probet, ut nota biliter dicit Car.in c.cum nostris.de conc. præb. Præsertim, quando diu quis posse dit: quia tali casu incompatibilis præsumi tur dispensatis,per ea quæ Pet. de Anch. tradit in consf.117.Per quod ita tenuit Ro ta in ista eadẽ causa tunc pendente corã R.P.D.Marcello Crescẽtio de anno 1533. attenta possessione dicti Andreę diuturna quæ hodie propter breuem hominum ui tam posset ad triennium reduci uirtute istius reg.sicut de allegatione Lapi 89. sæ pe tenuit Rota,ut meminit D. Gul. Cassio dorus in collect. decis. Et isto casu bene quadrat dictum Car.in d.c.cũ nostris.uide licet, ꝙ sufficit allegare dispensationem ad colorandum titulum.Et ultra prędicta ꝙ execrabilis defendat exceptione istius reg.tenet idem D.Gul.Cass.in discursu cu iusdam decis.istius reg.& in alia super re gula de annali.Pro qua opinio.ulterius fa cit: quia reg.ista iudicatur fauorabilis,aut ex eo,quòd per eam lites dirimuntur, ut patet in fine reg.ibi,antiquas lites penitus extinguentes, &c. quæ quidẽ ratio a iure cõi ampliatur,& fauetur,ut in c. finẽ liti bus,& in l.properandũ. cũ aliis uulgatis. uel quia lites dirimere, respicit rempubli cã,quo casu sub huiusmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles comprehẽ duntur,iuxta doct.Bar.in l.si quis in graui §.utrum,uer.hi quoque.ff.ad Sill. eum cõ cord.ut scripsi in §.in personam. in 11. & 12.col.inst.de act. Aut quia reg. ista sequi tur mentem,& intentionem legis primæ, ff.de usuc.ne domini rerum sint in incer to,& sic certi dentur rectores & beneficia ti,qui cultum uineæ Domini magis pro prie & accuratè respiciant,utcunque sit, largè erit interpretanda,iuxta. l. cum qui dam,de libe.& posthu.& c. odia, de reg. iur.lib.6.Cùm igitur in ista regula duo tã tum casus excipiantur, qui sint grauiores cæteris,quib.nec execrabiiis, nec qui non est promotus, assimilantur nec ęquiparan

 tur

tur: ergo in aliis non exceptis late est interpretanda.

Hoc enim sic demonstratur. Nam casus simoniȩ hic exceptus superat omnes alios prout dicitur in c. tanta, de simonia. Ergo execrabilis & non promotus, quæ sunt etimina inferiora, remanent sub regula.

Secundus casus exceptus de intruso in beneficio reseruato, est etiam in iure multum odiosus, adeò, ꝙ si talis intrusus spolietur, non restituitur, ut patet in deci. 16. Innoc. Et tamen execrabilis, licet sit criminosus, restitui debet, si expolietur, non obstan. prædictis, ut statim probabitur. Ex istius igitur adparet exceptionem duorũ casuum expressorum hic in regulá, implicare regulam habere locum in omnibus aliis criminosis non exceptis, & à iure priuatis, inter quos faciliùs execrabilis, & nõ promotus comprehendi debent, qui licet a iure sint priuati titulo, quandoque tamẽ plenum titulum habuerunt, arg. l. fi. ff. de decur. & qui nisi sint notorii, uel lata sit sententia priuationis contra eos, dñr hẽre titulum putatiuum, uel coloratum, ut dñt Abbas, & alii in cap. nisi cum pridem, in 2. col. uersic. conclude mentem de renuntia. Nec obstat, ꝙ exceptio non excludit casus similes, ut dicebatur: quia isti non sunt casus similes exceptis, & in odiosis exceptio non recipit extensionem, ut in c. 2. de coniug. lep. & c. quemadmodum, de iure iur. Et no. Bar. in l. 1. col. 1. ff. si quis ius dic. non ob. & in l. si cum. §. quia iniuriarum. ff. si quis cau. Fel. in c. cum inter. col. 6. de re iud. Vel si sunt similes, alia tamen ratione sub exceptione comprehendi non possunt, ut dicam statim post, in uers. nec obstat ꝙ casus, &c.

Præterea, quia in decreto concilii Basi. a quo ista reg. ortum habuit, excipitur ius nouiter impetratum. Et hoc quod contra execrabilem, & non promotum deducitur, non est ius antiquum, sed nouum, igitur, &c.

Præterea, quia actor per uiam exceptionis excludens a priuilegio istius regulæ execrabilem, dicitur quodammodo agere, & id intendere, ut tanquam indignus priuetur, hoc autem petitorium cõcernit, cum ista reg. de possessoriũ respiciat, & ista sunt diuersa, uulg. §. nihil cõe. de acq. pos.

Præterea, quia ista reg. inducit præsumptionem iuris, & de iure: quod ex eo patet, quia annullat prouisiones, & extinguit lites super hoc fingendo pedes, iuxta tradita per Abb. in c. is qui fidem, de sponsal.

Præterea, non ex eo regula defendit inhabiles ab impetrantibus: quia ordinarii habent facultatem, non obstan. triennali possessione, requirere titulum a possidentibus, ut tradit Fel. post alios in c. illud. de præsump. in c. sicut, in 16. col. de re iud. & latius in c. licet, de simo. & est tex. in d. concilio Basilien. Donec igitur ab ordinariis non inquirantur debent esse tuti ab impetrantibus.

Et tenendo istam opinionem, non obstant ea, quæ pro contraria parte adducta fuerunt. Primò, ꝙ priuati ipso iure non habeant coloratum titulum, quia respondetur illud procedere, quo ad casus, in quibus de iure cõi requiritur color tituli: secus uerò, quo ad effectum istius regulæ, quæ disponit omnem titulum esse coloratum habitũ ab eo, qui alias conferendi habet facultatem, secundum modos hic scriptos, exceptis duob. casib. hic exceptuatis, & hoc esse rõnabile in terminis istius reg. manifestè ostenditur: quia si iura cõia non assistunt execrabili, uel alteri præsentato a iure, uel ab homine, nec eos coloratum titulum habere uolunt, hoc ideo inductum fuit: quia illi inhabiles in casib. prædictis iuris communis repelluntur, ut actores, qui in iudicio sup canonizatione tituli a iure reprobati contendunt, & ad hoc, ut beneficium illis adiudicetur, & sic de lucro captãdo agunt. Nil mirum igitur si sine tit. canonico saltẽ colorato tales inhabiles ipso iure priuati nõ audiuntur, ut in c. 1. de eo, qui mit. in poss. causa rei seruan. lib. 6. cum sim. Et tradit Imo. in c. in literis de restitu. spol. Reg. uerò ista procedit in reo excipiẽte, & se in sola possessione defendẽte, cui reg. istã exceptionem duntaxat, & non titulũ concedit, ſm interpretationem Rotæ de qua meminit Fel. in c. sicut, col. 13. de re iud. & Gloss. hic sol. 3. & sic inter ius cõe & regulam istam, quo ad hoc est longa differentia, & ppea fauorabiliora sunt iura reis, quàm actorib. uulg. l. fauorabilio

res.ff.de reg.iur.& l.Arrianus. ff. de act.& oblig.& c.cum sint.de reg.iur.lib.6. Vnde quælibet etiam iniusta causa excusabit execrabilem reũ & possessorem, ut notat Do.in c.non potest.de preb.lib.6.quæ forte actorum non excusaret. Inde euenit, ꝙ dispensatio inualida sufficit ad excusandum execrabilem possessorem, ut tradit Spec.tit.de dispensa.§.uidendũ. uersi.porro. Et iste fauor reis non solum a iure cõmuni præstatur in prædictis casibus, sed & ab stylo Rotæ in aliis quampluribus. Nã secundum stylum, contra reum citatũ & contumacem in causis ultra montes Rota non solet pronuntiare in prima instantia nisi elapsis quinque, uel sex mẽsibus, in Citramontanis uero post sexaginta dies: sed ubi actor, qui cõmisit causam, contumaciter abest, prædictus fauor non attenditur sed infra prædictam tẽpus uix lapsis duobus mensib.in fauorem rei pronuntiat. Vt conclusit Rota in una Toletana canonicatus,& praeb.coram R.D.Io. Paulo 5. Iulii 1538. quo die ipse idem in d.causa contra actorem contumacem in fauorem rei pronuntiauit, cum tamen causa prædicta fuisset commissa 7.die Maii eiusdem anni. Solet enim sæpe Rota in pluribus iuris articulis magis reis, quàm actoribus fauere.

Nec obstat, ꝙ casus hic excepti extendi debent ad casus similes, iuxta uul.l.ob æs. alleg. quia illud est uerum, quando statutũ uel regula continet materiam iuris: secus quando statutũ, uel regula disponunt contra uel præter ius: quia tunc casus excepti non extenduntur ad similes. Ita notabiliter limitat Abb.in c.ad audiẽtia.in 1.notabili.de cle.non residen. Cum igitur regula ista sit contra ius, inquantum inducit præscriptionẽ triẽnalẽ in beneficiis, uel saltẽ sit præter ius, ut de se patet, merito est dicẽdũ casus exceptos in ea nõ recipere extẽsionẽ ad alios casus similes. Itaq; casus noster execrabilitatis manebit sub regula. Et propterea nõ ab re dicebat Car. in d. c. cum nostris. sufficere execrabili dispensationẽ allegare: pręsertim, qñ triẽnio possedit, ex qua quidem possessione triennii uidet hodie induci ꝑsumptio dispẽsationis sicut olim ex decennali inducebatur, iuxta dictum Petr.de Anch. in d. consil. 117. Itaque hodie possessio triennalis potest. dici diuturna, ut declarat Fely. in ea. licet Heli.col.8.de simo. in qua præsumendum erit omnia legitima interuenisse: quia ex longo tempore præsumitur quis institutus, secundum Dom.in c.si iudex.de sent. excom.lib.6.& sic omnia requisita concurrere, iuxta cõs.Decii 118.per quod in ista causa regien.ut dixi, fuit conclusum in prima instantia, coram d.Marcello, Andream qui per decem annos possederat, habere præsumptionem dispensationis, quo ad effectum istius regulæ. Et hoc est quod dicebat Fely.in d.c.sicut. ꝙ ratio quæ consideratur in possessione 10.annorũ, militat in triennali possessione. Nã ideo in decennali præsumitur titulus, quia episcopus q̃ tenetur uisitare singulis annis, non tolerasset istum possidere sine titulo. quæ ratio militat in possessione triẽnali propter istã regulã. Et ideo in causa prædicta Domini magis inclinarũt in istã partem, uidelicet, regulam istam execrabilem tueri propter prædicta,& per rationem tex. in cap. licet episcopus.de præbe.lib. 6. qui uidetur habere considerationem possessionis habitę per execrabilem. Verum quia res adhuc magna difficultate non carebat, non fuit tunc istud dubium omnino resolutum, cõcurrente magna contentione & disputatione Dominorum. Hodie tamen, quæ numeratur 15. Februarii 1535. proposita iterum, etiam Dominorum uota se in duas æquales partes diuiserunt, & ut utar uerbis decisionis 16.de restitu.spol.in no.fuerunt adeò uarii, quod fuerunt diuisi quasi per medium, adeò ꝙ uoluerunt scire opi. mei proponentis, ut inæqualitatem induceret. Et quamuis de more non sit ꝙ proponens causam, uotum proferat quia numerũ non facit: tamen uidi hoc à Rota aliquando cõcedi, propter difficultatẽ materiæ,& ut causa habeat exitum. Est uerũ, ꝙ in minimis arbitrariis, prout in dandis dilationibus, uel concedendis remissoriis, auditores gratificationem habere solent, quãuis rarò ea utanẽ. Aliter tamẽ tẽporib. antiquis fiebat. Nã qñ uaria erãt uota Dominorũ,& æqualia, auditor proponẽs solebat consulere Cardinales sui tẽporis doctos, qui propter disparitatem dubium tolle

tollebant, prout fuit factum in deci. 3. 10. in fin. in no. alias sub titulo de rescript. de cis. 25. Imò solebant antiqui patres Rotæ, quando causa erat difficilis & dubia, non solum extra Rotam consulere cardinales doctos, sed etiam abbreuiatores, & alios Doct. curię: prout fuit factum in casu decisionis 443. in no. ubi circa fin. refert Cõpilator, ꝙ in d. casu abbreuiatores, & Doc. extra Rotam tenuerunt opi. cum trib. auditoribus contra maiorem partem Dominorum. Et auditor camere consultus, aliquando tenuit opi. contra Auditores Rotæ, prout ibi dicitur. Ad propositũ igitur q. redeundo, postquam causa pluries per innumeras informationes fuit trutinata, & sępius in Rota proposita, ac ut superius dictum est uotata, non uidebatur adhuc esse digesta, ut pronuntiari super ea deberet, ex eo, quia computato uoto mei proponentis pro ista opi. non erant nisi quinque auditores, & pro contraria quatuor. Et uidebatur nouum in tam magna difficultate, ex uno uoto, quod alias computari non solet, disparitatem inducere. Ideo decreuimus super eadem re melius infor mari. Causa igitur iterum atque iterũ proposita, tandem post plures disputationes, maior pars Dominorum tenuit & firmauit, execrabilem iuuari regula, præsertim in casu nostro in quo And. possederat dictas parochiales plus q̃ per quindecim annos. Itaque uisus fuit non solum triẽnio cũ titulo uero, sed etiam præambulo decem annorum possidere conclusum igitur fuit. Andream possessorem pacificum plus quam triennalẽ, non obstante incõpatibilitatem duarum parochialium ista regula tueri. Ratio fuit illa: de qua superius memini: quia regula ista loquitur in reo, & se defendente: iura uero communia, quæ detestantur execrabilem, loquuntur quãdo ipse execrabilis agit. Nimirum igitur cum sit diuersissima ratio, debent isti casus diuerso iure censeri, ut fauorabiliores simus reis possessoribus triennalib. quàm actoribus. Hinc uidemus, ꝙ excõmunicati, ut actores in iudicio esse non possunt: tamen si cõueniãtur ut rei, in iudicio esse poterunt. In quo neque diabolo erit deneganda defensio: ut dicit Innoc. in c. cum inter. per illum tex. de except. Et ita respondebatur ad omnia iura, quæ detestantur execrabilem: ut uolunt eum coloratum titulum non habere: ut procedãt ad effectum agendi: Secus autem, ad effectum excipiendi, cum facilius permittetur exceptio, quàm actio, ut in c. 1. de rescrip. lib. 6. uel procedant in casib. dispositis per ius commune: quo ad istam regulam postea introductam. Et ita etiam nouissime execrabilem tueri exceptione istius regulæ conclusit Rota, in una Zamoren. beneficiorum. coram R. P. D. Marcello Crescentio geminatis uotis, de mensibus Aprilis & Maii, 1539. Et sic etiam in una Lucen. de mense Iunio idem tenuit Rota, coram R. D. Io. Paul. Et per hoc etiã respondebatur ad dictum Geminiani in d. c. licet. & in consil. 86. dum uoluit execrabilem non habere titulum coloratum. Nam illud dictum procedit, nisi execrabilis per triennium possideat. quod inductũ fuit per prouisionem istius regulæ. Nã ex huiusmodi triennali possessione exceptio acquiritur, quæ licet nihil iuris possessori tribuat, ipsum tamen defendit contra negligentẽ actorẽ post trienniũ molestantẽ. Vel secũdo potest responderi, ꝙ licet execrabilis non habeat bonum omnino titulum, habet tamen primum coloratũ possessionem triennii, qui sufficit quo ad istã regulam, licet quo ad effectus iuris cõmunis non habeatur pro titulo, nec sufficit. Et hoc maximè procedit quando per triẽnalem allegatur causa, puta dispensatio, iuxta dictum Card. in dicto cap. cum in nostris. & Glossator. in pragmatica loco superius allegato. Et ita per hoc posset responderi ad aliud argumentum superius factũ uidelicet, ꝙ execrabilis spoliatus non restituitur: quia nõ habet coloratum titulũ quia est uerum non habere titulum quo ad illum effectum introductum à iure cõmuni. Præsertim, quia illo casu execrabilis est actor, & actori execrabili non ita ius commune fauet sicut reo. ut dixi, & patet in c. 1. de rescr. li. 6. & in d. c. cũ inter. de exce. Sed hic agit de defendẽdo reo in sua possessiõe, merito dicta Doctorũ isto casu nõ faciũt ad ꝓpositũ, quin imo execrabilẽ agere posse spolio, multi Doc. tenuerũt, ut

patet

patet in dec.3. in ultima addit. de restit. spol.in not. & tenet Old. cons. 227. Spec cul.tit. de petit.& poss.§.fi.Card.cõs.132. T.archipresbyt.col.ult.Et Bal.nouel.in §. nihil commune.colum. 25. in 18. fal. sen tit Milis in uerb.beneficium quo quis.Et Anto. in ca.solicitè. in pen. q. de restit. spolia.Præposi.in c.quo iure.col.3.dist.8. & in deci.Parl.Thol.dec.46. Et Abb.in c. in literis.col. pen. de restit. spol. & in di sputati one incip.Titius.colu.ult. allegat optimũ text.in c. ex insinuatione. de pro cur.& sic isti uolentes restitutionem fieri, præsupponunt execrabilem habere titu lum saltem coloratum.Et licet super hoc in regula de annali aliter dixerim,tamen posset procedere, nisi execrabilis spolia tus triennalis sit possessor:quia tali casu posset restitutionem petere,ut opiniones concordentur. & ita etiam possunt limi tari dicta per Decium in consi. 191.col. penult.& fin.Et ut unico uerbo opin. cõ trariæ ad concordiam reducantur, distin guendi sunt duo casus.

Primus est, quãdo execrabilis nullum habet titulum,sed se intrusit de facto sine alicuius prouisione in beneficiis, uel est declaratus per sententiam esse priuatus titulo:& tali casu procedit prima opin. Et ea,quæ dicebat Melchior. uidelicet re gulam nullo pacto execrabilem defen dere, quæ requirit saltem coloratum titulum.

Secundus casus est,quando execrabilis habet titulum,licet inualidum,uigore cu ius possedit per triennium: & tali casu procedit secunda opin. quia sufficit illi habuisse titulum, ab eo qui potestatem habuit conferendi. Vnde licet aliqua de causa inualidus fuerit, dat tamen in du bio colorem possidendi. iuxta tradita in ca.cum nostris.de concel.præben. Et ille titulus sufficit quo ad istam reg. & quo ad effectum ne spoliari possit, iuxta not. per Moder.in l.si pacto. in 5. notabili.C. de pac. Potest & dici,ꝙ non ualet argũ. seu consequentia, execrabilis non resti tuitur:ergo non habet titulũ coloratum, quia uidemus,quòd periurii exceptio im pedit restitutionem, ex quo elidit inten tionẽ agentis, & sic impedit processum, ut in cap.dilecti.de for.comp. ubi hoc te net dominus Ant. super glos. etiam in c. intelleximus.de iud. Et tamen periurus antequàm priuetur.dicitur habere titulũ coloratum,ut not. Innoc.in c. cũ nostris. de concess.præben.& Moder.in c. 2.de re script. hoc tamen de periuro declarandũ est singulariter,ut per Domin.in c.1.in 3. colum.uersi.Nota incidenter. de lit. con test.lib.6.& dixi latissimè in regula de an nali,in illa q. an regula defendat homici dam, & priuandum sententia hominis. Concluserunt igitur Domini in præsenti q.[illegible]iam siue dubitatione locum esse regu læ:& quod uoluerunt de execrabili.idem dixerunt de possessore triennali non pro moto infra annum ad sacros ordines,iux ta c.licet.de elec.lib.6.Quod longè anteà tenuerat Rota in una Lugdunen. siue Burgen.parochiali sancti Andreæ,coram reuerendis. Domin. Io. clerici. 15. Maii. 1536.in fauorem Georgii Gineti, contra Nicolaum Polliaci:quod procedit, quan do nulla militat præsumptio iuris contra eum.Secus,si aliqua præsumptio non pro motionis urgeret,ut quia constaret de or dinibus malè susceptis: quia tali casu plu res ex Dominis tenuerunt non iuuari re gula, sed transferri onus probandi in ip sum possessorem, per not. per Imol. in l. in illa.ff.de uerb. oblig. facit decisio Egi dii.154. Et ita heri 28. Ianuarii. 1538. te nuerunt Domini in una Romana S. Pau li,coram R.D.Raynaldo Petrutio.

Sed aduertendum, quòd prædicta cõsi deratio procedit ante triennium comple tum, ut in d.causa Romana contigit. Se cus tamẽ putarem post completum trien nium pacificè, qui tali casu putarem om ni casu onus probandi non promotionẽ uel incompatibilitatem pertinere ad acto rem:quia triennalis possessio inducit præ sumptionem iuris pro possessore,ut trans ferat in alium onus probandi,& hoc,quia præsumitur ordinarios uisitasse subditos, & non permittere aliquem tandiu mane re,sine promotione in peccato, iuxta tra dita per Docto. in capitulo illud. de præ sumptio.& Petr.de Anchar. consilio 117. Nullus igitur, excepto ordinario superio re,potest talem possessorem compellere

post

notabilis in l.si quis emptionis.§. sed hæc super.C.de præscript.30.annorum. quem tex.Bar.ibi dicit ad hoc singularem,& hoc specialiter introductum fuisse in odiũ uiolenti,dicunt Saly.in d.§.sed hæc. & Ias. in lege 4.§.Cato.in 10. col.uersi. quarta conclusio.ff.de uer.obl.& Bal.nouel. in repe. §.nihil commune.col.12.ff.de acqu. poss. & Moder.Perusini in authen.nisi.in 2.col. C.de bonis mater.Iura enim omnia cõtra uiolentum exclamant,& auferunt illi omne iuris auxiliũ, ut ibi dicitur: præsertim in beneficialibus, in quibus odiosior est uiolentia, quam in profanis, ut probant Mod.Auinionen. in repet.cap.sæpe.colu. pen.de restit.spoliat.& iura generaliter loquentia,non comprehendunt casum uiolenti spolii: quia non præsumitur in dubio princeps iniuriantib. uelle fauere,nec autoritatem pręstare,ut dicit text. in l. autoritatem.& ibi not.gloss.C.unde ui.cum sexcentis concor.cumulatis per Fel.in ca. postulasti.in 19.col. uersi. circa quartum. de rescript.Et ante ipsum per And. Sic. in repe.rubricæ,de testam.in 21.col. num.7. Cum igitur regula ista diffinitè, & generaliter loquatur,& faueat possessoribus, nõ debet intelligi de uiolentis, per prædicta, sed de legitimis possessoribus, ut est text. notab.in c.placuit.16.q. Sicut uidemus ět ꝙ iura loquentia de consuetudine non intelliguntur de consuetudine exorbitanti & iniqua, sed de præscripta ut in c.Cumana.cum uulg.de elect. sicut etiam iura loquentia de remissione facienda homicidis,non habent locum in homicidis proditorib. quia illud homicidium est exorbitans,ut c.primo.de homicid.lib.6.tradunt Mod.Mediola. in c.quæ in ecclesiarũ de consti. Et istud in c. nostro optima ratione statutam uidetur, ne inde nascãtur iniuriæ,unde iura nascuntur, contra cap. qualiter.de accusat.& l.meminerint.C.unde ui. Et ideo in hoc dubio talem præsumere debemus fuisse mentem papę istius regulæ conditoris,qualem iuris:arg.c.causam.de rescript.

Postremo, pro ista opinione est tex. expressus,& in terminis in cõcilio Basilien. decreto octauo,in titulo de pacific. posse. I quo,ut est sæpe dictum, ista regula originem habuit. In quo quidem decreto expressè dicitur, ꝙ quicunq; non uiolentus qui cum colorato titulo beneficium per triennium possederit, non potest molestari ab aliquo,&c.Et sic ex quo ibi habemus text. hoc decidentem, non sunt aliunde quærenda suffragia ad opin. istam confirmandam. Et licet regula ista de uiolento mentionem non faciat: recipit tamen interpretationem ab illo decreto antiquiori. Nam posteriores leges per priores declarantur, uulg.l. nam posteriores. de legibus.etiam si priores fuerint reuocatæ, ut not.Bar.in l.1.ff.de coniug cum emancip. libe.& hoc casu licitum est recurrere ad matricem, arg. eorum, quæ dicit Bart. in l.si librarius. ff. de reg. iur. & in l. final. ff.de fals.

Circa secundum caput istius quæst. uidelicet, an regula ista defendat expoliatorem non uiolentum,uidetur maius dubiũ quia talis expoliator non est tam odiosus sicuti uiolentus.Tamen, ut superius dixi, quidam asserunt, Rotam tenuisse hoc casu regulam spoliatorem huiusmodi non iuuare.Sed non accidit iste casus temporibus meis in Rota, nec dominus Guliel. Cassiodorus, qui in colligendis decisionibus præteritorum temporum fuit diligẽs & curiosus,de isto casu meminit: & ideo ego satis dubitarem. Nam si expoliator cum titulo colorato possedit pacifice per triennium,defendi debet regula: quia est quid imputandum expoliato, cur tandiu tacuit:arg.l.pupillus.ff.quę in fraud.cred. Et ideo uidemus,ꝙ clemen.1. de sequest. posses. & fruct. quæ indistinctè loquitur de possessore triennali, non molestando ět uigore sequestri,procedit ět in expoliatore possessore triennali, ut ibi notat Bonifacius Vitallin.quondam Rotæ auditor in 4.col.nume.42.

Tamen istis nõ obstant.opinio antiquorum auditorum uidetur uerior: quam mihi confirmauit D.Paulus Capisuccus antiquus auditor.Et ratio istius decisionis uidetur clara: quia si rectè inspiciantur uerba istius regulæ, dicendum est eam hoc casu non procedere, quia ista regula loquitur, quando contra possessorem triennalem agitur petitorio, ut patet ibi: super

super beneficiis taliter possessis nequeat molestari, &c. Et iterũ ibi, impetrationes quaslibet de beneficiis sic possessis, &c. Nã clarum est, ꝙ ista uerba, Super beneficiis, inducunt petitorium, & non possessoriũ l. codicibus. §. instituto. & ibi Bart. de leg. 2. Rom. in consil. 388. Et sic reg. requirit ꝙ agat super ti. beneficii. ut probatur in c. 2. ut lite pend. lib. 6. & in clemen. dispendio fam. & ibi glo. in uerb. beneficiis. & Card. q. 10. de iud. & est etiam gloss. in c. literas. de iur. calum. Regula igitur ista, quę odiosa & exorbitans est, locum habebit in possessorio, quod est diuersum, uulg. §. nihil commune. ff. de acquir. poss. Et cui uerba non conueniunt: debet igitur ad casum in quo loquitur, restringi, l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. leg. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. c. indemnitatibus. §. sed cum eas. de elect. lib. 6. & l. 1. §. non autem omne. ff. ne quid in flu. pub. Regula igitur defendet tãtum possessorem super titulo beneficii cõuentum, non illum qui spolio conuenitur quia tunc non agitur super titulo beneficii, cum inter ista sit longa differentia, ut in cap. cum dilecti. de caus. possessio. & ꝓprie. Et ista opinio uidetur ex eo magis æquior & iustior: quia sic excluditur contraria interpretatio extensiua, fauens expoliatoribus contra bonum ius prætendẽtes, inducendo præscriptionem peremptoriam uerum beneficiatum à iure suo excluderem. Debet igitur regula in casu suo tãtum intelligi. l. 3. §. hæc uerba. de neg. gest. Nam regula simpliciter disponens possessores triennales excludere agentes etiam habentes bonum titulum, non debet ampliari & interpretari, ut illa exclusio ueri tituli fiat per occupationem & usurpationem: arg. l. famosi. ff. ad leg. Iul. maiest. tali enim casu regula, & quælibet alia dispositio potius est per interpretationem angustanda & restringenda, quam amplianda, ut singulariter not. Compost. in c. causam de rescript.

Quod ulterius suadetur, quia dispositio istius regulæ, inquantum fieri potest debet conformari iuri communi: arg. cap. causam. de rescrip. & c. cum dilectus. de cõsue. Sed de iure communi non acquiritur, præscribenti aliquod ius excipiendi, quando in ipso ingressu est uitium reale uel ꝑsonale, quod impedit ĩchoari, & finiri præscriptionem, ut in d. l. sequitur. & in d. §. furtiue. institu. de usucap. Ergo nec eodẽ modo debet acquiri per istam regulam triennali possessori, qui a principio expoliando alium incipit cum illo uitio possidere, quia uidetur hoc esse contra mentẽ conditoris. Nulla enim lex, aut statutum eum sensum recipere potest, ut per illud credatur conditor spoliatores in sua occupatione tueri, & eiectos, & spoliatos à restitutione excludere, ut dicit text. & gl notabilis in l. si qua loca. C. de fundis & salti. rei dom. lib. 11. & in l. autoritatem. C. unde ui. sequitur Alex. in consil. 59. in 4. col. lib. 1. Nulla enim papæ fit iniuria, si ita interpretatur eius dispositio, ut per hoc eum bonum & iustum principem ęstimemus & opinemur, ut dicit Alex. in consil. 123. col. pen. lib. 4. Vbi per hoc infert, ꝙ dispositio generalis facta per principem, nõ intelligitur in dubio fauere usurpatorib. ꝑ iura superius allegata: quia hoc esset arguere tyrannidem in principe, imo idẽ papa in odium spoliantium excipit eos à generali dispositione priuilegiatiua, ut patet. in cle. 1. de caus. pos. & ꝓp. Sic & pari modo in casu nostro est dicendum, ꝙ reg. ista indefinitè loquens, debeat restringi & intelligi, ut tantum de possessorib. loquatur, qui sine alterius iniuria uel usurpatione possessionem sunt consecuti, non autẽ spoliãdo, ut sic talem præsumamus mẽtẽ papæ fuisse, qualis legis & boni principis debet esse: alias si cõtrariũ diceremus, lex talia disponens esset iniusta, iniqua, & nutritiua peccati, cõtra naturã l. de qua in c. erit aũt lex. 4. di. & in l. cõuenire. ff. de pac. dot. & in l. pacta, quę cõtra. C. de pact. Talis. n. lex nõ ualeret, ut tradit Bal. in c. quæ in ecclesiarum. & Host. in c. cognoscentes. de consti. facit text. in c. forus. de uerb. signi. sequitur late And. Sic. in c. filius. in 3. col. de testa. Nam si omnia ista in lege secularium principũ concurrere debent, ut uide licet sit iusta, & nemini iniuriã inferẽs, ut tradunt omnes in l. humanum. per illum text. C. de leg. quid in lege ecclesiastica spectandum est? Omnium enim legum inanis est censura, nisi diuinæ legis imaginem

fiem gerat, ut inquit August. lib. 8. de Ciuita. Dei, & text. in c. sana. 9. distin. Nam lex tantum habet rationis & uirtutis, quā tū magis assimilat legi naturali, & partici pat de lege æterna, secundum S. Thom. prima secūdæ quæst. 90. art. 1. & 2. cū cōcord. ut scribunt Moder. Hispani in l. legitima. colum. 28. ff. de pact. & in repet. c. 1. eo l. 10. eod. tit. debet enim esse conforme iudicium papæ, iudicio diuino, ut in cap. Deus omnipotens. secunda quæstio. 1. Exclamat Esajas 10. c. contra principes leges iniquas ferentes. Nam lex inuitans homines ad delinquendum, imò usurpatores præmians, & defendens, cuiusmodi uideretur regula ista, si sic intelligeretur, non diceretur lex, sed legis corruptio, quæ contrauenientes non ligat, ut tradit Innocen. ca. q̄a plerique. de immu. eccles. & reassumunt Mod. Neapolitani in tertia parte consti. Regni. constitutione incip. Honorem. in notabilib. Imò licitum erit legem ita latam fraudibus & dolis circumueni re, ut not. Bald. Paul. de Cast. & Modern. in l. 1. in principio, per illum text. C. de cadu. tol. facit text. in cap. duæ sunt leges. 19. q. 2. Quæ omnia cùm in casu nostro militent, concludendum est regulā istam spoliatores non tueri, sed legitimè intrantes. Et ideo non immeritò lex possessionem hoc modo per iniuriam, eu spolium acquisitam, improbam appella uit. in l. improba possessio. C. de acquiren. possess. Nam adeò lex exosos spoliatores habuit, quòd noluerit eos tueri in possessione sua, etiam per exceptionem ueri & proprii dominii: ut in c. 1. de resti. spolia. & est communis opin. ut scribit Decius in consil. 57. col. pen. Si igitur ista fiant in sic co, id est, in rebus prosanis, quid in beneficiis ecclesiasticis agendum erit, in quibus requiritur maior puritas & iustior ingressus? ut dicitur doct. in c. 1. de regul. iur. lib. 6.

Tenenda igitur erit hæc opin. exclusiua similium possessorum à priuilegio istius regulæ. Nec enim hominum congregatio diu stare, aut regi posset, si quod alius per iniuriam abstulit, ut restituat, compelli non posset. Et licet Rota quo ad regulam de annali, iudicauerit contrarium, ut ibi dixi in 64. q. illud tñ non tollit motiua hic facta propter diuersitatem maximam inter illam & istam regulam. Nam, ut iam est notum tonsoribus, illa regula de annali, fauet merè intrusis, & interdū etiam delinquentibus in sua detentione, in odium impetrantium certo modo beneficia uiuentium. Et quamuis hoc iustū uideatur: nihilominus illa regula non excludit perpetuò omnes impetrantes, sed solùm ignauos, negligentes, & improbos regulam non seruantes. Qui uerò seruant regulam, si bonum ius tuentur, ab iniusto possessore pœnas suæ detentionis exigūt, eum in fructibus & expensis condemnari faciendo. Meritò igitur regula illa nō est ita præiudicialis impetrantibus, sicut ista de triennali, quę excludit omnes impetrātes uiuente possessore, & sic perpetuum silentium imponit, & peremptoriam exceptionem porrigit: propterea in ea titulus saltem coloratus, & alia plura requirūtur, quæ in discursu istius materiæ uidebimus. quæ omnia in regula de annali non requiruntur. Ideo magna est inter utrasq; regulas differentia, & diuersa iuris decisio. Non obstat dictum D. Bonifacii in d. clemen. 1. de sequestr. possess. & fruct. q̄a ille loquitur quo ad effectum sequestri tantùm, cuius denegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo possessionem: ut in l. interesse. ff. de acquiren. possess. & sic non facit illud ad propositum. Nec etiam obest, quòd decretum cōcilii Basilien. uiolentum expoliatorem tantùm excipit, q̄a per hoc non excluditur casu, in quo est minor ratio: ut est textus notabili. in l. 1. §. quòd autem. ff. de usu aleæ & aleat.

Circa uerò secundum articulū resultantem ex ista eadem quæst. uidelicet, quando subrogatus in ius spoliati, agit contra spoliatorem, an excludatur exceptione regulæ, sunt distinguendi plures casus. Primus, quando est quis simpliciter subrogatus post mortem spoliati, ad ius tantùm spoliati. Et hoc casu regula defendit spoliatorē, ut tenuit Rota in una Pamphilonen. prioratus sancti Crucifixi, coram R. D. Ioan. Mohedano. 11. Maii 153.5 Ratio fuit, quia actio competens spoliato, est p̄sonalis, & non transit in subrogatum, qui nec

nec lęsus, nec spoliatus fuit, per fundamẽta & rationes, quas scribo interiùs, quæst. 13. Et licet sit subrogatus in beneficium seu ius spoliari, per hoc tamen non censetur subrogatus in ius spolii, quod concernit possessionem, nisi specialiter dicatur: etiam si subrogatio facta fuerit uerbis uniuersalibus, uidelicet, ad omne ius, quod cedenti, uel decedenti quomodolibet competebat: ut est decis. Egidii 351. incip. eadem die, quæ hodie ita in signatura papæ & in Rota seruatur. Et licet illa decis. Egidii, quo ad subrogationem simplicis possessionis, malè dicat, ut patet in decis. 5. ut lite pend. in nouis. & decis. 385. in antiq. incip. nota ꝙ subrogatus, &c. ut dixi in regula de subrogandis. q. 8. tamen quo ad interdictũ unde ui, illa decis. Egid. tenetur, ex qua stylus hodiernus inductus fuit: per quem nunquam datur subrogatio quo ad spolium, nisi expresse concedatur, & subrogatur specialiter petat subrogari, etiam quo ad ius spolii. Et ita in prædicta causa omnes Domini concluserunt, excepto uno. Et decisio ista de plano procedit, quã do quis est subrogatus, quo ad ius tantũ, quod erat deductum in litem. Vbi uerò in lite non fuisset deductum, nisi solũ possessorium, & aliquis subrogaretur in litẽ, & ius defuncti, puto tali casu subrogatum agere posse spolio, & non repelli exceptione istius regulę, ut uerba aliquid operentur. Vbi igitur propter subrogationem actio spolii redditur efficax, spoliator nõ potest se tueri aliqua exceptione temporis competentis, tam uigore istius regulæ, quàm cuiuscunque alterius præscriptionis, etiam mille annorum, ut tradunt omnes in c. sæpe. de restit. spolia. & Moder. in c. reintegrãda. 3. q. 1. Et isto modo declarãtur decisiones tenentes subrogatum quo ad ius censeri subrogatum quo ad possessionem.

Secundus casus est, quando quis esset subrogatus alicui uiuẽti per uiam cessionis quo ad prosecutionem spolii. & hoc casu licet in beneficialibus successor in beneficio non censeatur succedere in iure competenti defuncto, sed illud extinguitur, & creatur nouũ ius, quod incipit in persona successoris: ut not. Ioan. And. in cap. 2. ut lit. pend. lib. 6. in nouel. & in c. si tibi absenti. super uerbo, nõ acquiras. de præben. lib. 6. in no. & in c. ex parte. in uer. interim. de alb. & Spec. in tit. de sent. §. nunc de effectu. in fi. & tenet decis. 13. de procu. in fi. & decis. 1. circa fi. de loca. in not. Tamen hoc procederet, quñ simpliciter fuisset facta cessio absque subrogationem in ius spolii. Vbi uerò de spolio specialiter cautum fuisset, tale beneficium transiret in cessionarium: quia cedit potest, ut tradunt Modernio. Senen. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquiren. possess. Facit tex. in l. quòd si in diem. §. Iulianus. ff. de pet. hære. Et hoc uidetur tenere Bald. in consil. 309. super quo puncto. in 3. uol. quę sequuntur Mode. repetentes in c. sæpe. in 2. fol. uersiculo, tertiò dubitatur. de restitu. spol. Præsertim quando papa hoc concedit. qui etiam respectu iuris in beneficialibus successorem dare posset, cùm habeat in eis plenissimam potestatem iuxta cap. 2. cum uulg. de præbend. lib. 6.

Circa tertium principalem articulum, uidelicet, quando spoliatus agit contra successorem spoliantis, est uidendum, nũquid talis successor, qui possedit beneficium per triennium pacificè, possit iuuari regula ista contra spoliatum? Et prima facie uidetur dicendum, ꝙ sic, quia subrogatus in locum spoliantis non spoliauit, Et ex quo istud est uitium personale, non transgreditur personam. Ergo tanquam possessor triennalis non culposus debet tueri priuilegio possessionis suæ, & ꝑ consequens poterit uti exceptione istius regulæ triennali possessori competenti. Prętereà, quia in beneficialibus ius non trãsfunditur in subrogatum, uel successorem per cessionem, uel subrogationem, sed ꝑ prouisionem papæ creatur nouum ius in personam subrogati, ut dictum & probatũ est superiùs in secundo articulo, & tenet Rom. in consil. 374. colum. a. Et nascitur etiam in personam subrogati noua possessio, quia eadem non transfunditur. l. cùm hæredes. ff. de acquir. possess. Cũ itaque in subrogato omnia de nouo creentur tam ius, quàm possessio, uitiũ sui prædecessoris ei nocere non debet, quo minus

minus possit uti exceptione regulæ, sicut alii possessores triennales utuntur. Nam cum in subrogato omnia sint noua, conueniens est, ut quæ de nouo inducuntur, nouo etiam auxilio fulciantur, ut dicitur in l. de ætate, §. ex causa, ff. de inter. act. & c. cæterum, de iura. al. cum conc. de quib. per Dec. in cons. 335. in 2. col. Et quia ui demus interdictum unde ui, non competere contra singularem successorem. l. cũ a te ff. de ui & ui arm.

Sed istis non obstantibus contrariũ ui detur uerius. Et in primis est sciendum, ꝙ quando aliquis subrogatur in ius alterius etiam, quo ad possessionem, tenetur ipse purgare spolium, sicut ille, in cuius locũ subrogatur, ut tradunt communiter Doct. in l. rem, quæ nobis. ff. de aeq. poss. & in d. c. sæpe. Et Soc. in cons. 266. in 6. col. quia res transit cum uicio suo, & licet in subrogato creetur nouum ius, & noua possessio est uerum, quando simpliciter fit subrogatio. secus, si fiat etiam quo ad possessionem, quid tali casu actio. spolii adprehendit eum, ut dicunt præfati Doctor. & tale uitium nunquam præscribitur, donec purgetur, sicut dicitur de remedio, c. reintegrãda, 3. q. 1. ꝙ perpetuo competit, etiam per mille annos, ut dicunt ibi Doct. & in d. c. sæpe. quia improba possessio non meretur priuilegiari aliqua exceptione, vel præscriptione, ut dictum est superius, uul. l. improbe C. de acquir. possessione.

Præterea, quia regula ista non procedit, quando agitur possessorio, sed petitorio, ut dictum est in principio istius q. ex mẽte Rotæ, & ideo talis successor spoliantis, conuenti possessorio, se iuuare non poterit exceptione regulæ. Et tenendo istam opi. patet responsio ad deducta in contrarium, quia procedunt in simplici subrogatione. Nec obstat d. l. cũ a te, quia ad eam adparet solutio ex his, quæ ibi adducit Bar. Are. & Mod. in l. 4. §. Cato. in 3. opp. ff. de uerb. obl. Et ex istis faciliter potest etiã resolui quartus articulus, uidelicet, quando subrogatus in ius spolii, agit cõtra successorem spoliantis: quia distinguendo modum subrogationis secundum superiora, patet clara solutio, ideo non insisto.

QVAESTIO XII.

QVero, quia regula ista excipit simoniacum ingressum, quæritur de qua simonia intelligitur, an de actuali & conuẽtionali, an de mentali, uel conuentionali tantùm?

SOLVTIO. Videtur, ꝙ inspecta generalitate uerborũ istius reg. de omni simonia debet intelligi: quia uerba simpliciter prolata cõprehendunt omnes species: licet maior ratio sit in una, quàm in alia. l. fi. ff. de fund. instr. Et bonus tex. in l. i. §. ꝙ autem. ff. de aleato. quia generale uerbum generaliter debet intelligi, uulg. l. i. de leg. præst. Et quia talis prohibitio fit, ex eo quia simoniacus habet uitiosum ingressũ c. ordinationes, 1. q. 1. & not. omnes in c. cũ pridem de pact.

Sed hoc ita militat in simonia conuentionali sicut reali. Igitur in utroque reg. habebit locum. Nam ita est simoniacus, qui promittit, sicut ille qui dat, ut dicit Bal. in dicatum fuisse Florentiæ, in c. i. de testib. lib. 6. & ibi hoc tenent Pet. de Anch. & Philip. Francus in 1. col. per text. in l. i. & in l. generaliter. §. i. ff. de cal. Et sequitur Dec. in c. ueniens, in gl. i. de test. Et Ro. in sing. suo 327. Nam promissio & datio parificantur, non solum in materia spirituali prohibitiua, sed etiam in alia profana, ut est tex. in l. fi. C. ad leg. Aquil. sequitur Soc. cons. 93. in 9. col. uer. circa quartũ, & in proposito nostro est notabilis tex. in c. nonnulli. i. q. i. qui dicit ita simoniacum esse reum qui dat, & recipit, sicut ille qui nihil dat, uel recipit, sed gratiam uel humanam laudem promereri cupit: quæ omnia cum militent isto casu, dicendum est regulam utrũque casum comprehendere.

Sed ꝙ regula ista tantum de simonia reali, siue actuali debeat intelligi, facit: quia uerba in dubio capi debent cum effectu. c. relatum, de cler. non resid. Et in potiori significatu, sicut dicimus in excõicatione, quæ in dubio intelligitur de maiori. c. pen. de sent. exc. sic Rota extrau. Pauli 2. inci. cũ detestabile, positã in tit. de simo. quæ generaliter loquitur, tantum in simoniaco reali locum habere uoluit, qui in dando, uel recipiendo consistit: ut me præsente, in multis causis sæpe decisum

fuit, & de suis temporibus ita etiam iudicatum fuisse attestarur do. Gul. in collect. decis. Sic etiam Rota in una Lunen. Sarzanen. coram d. Martino Spinosa iudicauit. clement. 1. de sequestr. possessione non habere locum in reali simoniaco, qui triennio defendi non potest. Ita etiam in alia Taurinen. Abbatissatus, coram d. Gul. Cassiodoro, de anno 1514 Rota tenuit simoniacum realem non posse agere spolio ut de utroq; meminit idem d. Guliel.

Sed quod ista regula de conuentionali tantum loquatur, facit: quia lex debet intelligi de iis, quæ frequẽter accidũt, uulg. l. iura cum duabus sequent. ff. de leg. cum concord. ut scribit Fel. in c. coram. in prin. de offic. deleg. Sed promissiones & pacta frequentius fiunt, quàm dationes, ut experientia docet. quia plura dicuntur, quam perficiantur, ut adparet in l. Titia. de uerb. obl. & in l. sciendum. ff. de ædil. edict. Ideo regula in conuentionali tantum debet habere locũ. Neq; obstat si dicatur, ꝙ sequeretur unum inconueniens, ꝙ grauius hoc casu punirentur promittentes, quam dantes, cum tamen dantes magis peccent: quia deducunt conuentionem ad actum, & per consequens magis deberent puniri, iuxta lege prima. & l. is qui cum telo. C. de sicar. Quia respondetur, hoc factum esse, propter frequentiam delicti: quia cum homines procliuiores, ac faciliores sint ad promittendum, quàm ad dandum, oportuit frequentiam peccati acerbitate pœnæ coerceri. Nam licet isti minus peccent, quàm dantes, & recipientes: frequentia tamen delicti minoris, sæpe maio ri delicto præponderat, ut in c. tres autem, circa fin. uers. quid autem, de pœnit. distin. 1. Et ꝙ delicta frequentata magis debeant puniri, probatur in cap. admonere 33. q. 2. ubi plus punitur interficiens uxorẽ, quàm matrem: licet magis peccet qui matrem interficit. Hoc autem factum est, propter frequẽtiam: quia cum homines procliuiores & frequentiores reddantur ad occidendas uxores suas, quam matres, meritò oportuit illi frequentiæ grauioribus pœnis succurrere, ut ibi declarat gl. in uerb. existentes, & facit tex. in l. 3. C. de episc. aud. Ita hic uidetur dicendum, ꝙ licet dantes, uel recipientes sub regula non includantur, includuntur tamen promittentes, quia frequentiores sunt. Et pro ista opin. uidelicet, ꝙ reg. debeat intelligi de simonia conuentionali & sic de minori, & non de maiori, uidelicet reali, seu effectuali, facit in simili: quia appellatione uoti, non intelligimus de solenni, sed de simplici, ut in cap. rursus, qui cler. uel uo A fortiori igitur in pœnalibus iustior pars eligenda erit, iuxta c. in pœnis de reg. iur. lib. 6. Nam in obscuris quod minimum est, sequimur, l. semper in obscuris, ff. de reg. iur.

Quid dicendum? Certè considerata mente legis, dicerem regulam intelligi debere de utraque simonia, uidelicet, tam de reali, quàm conuentionali: quia, ut dictum fuit in principio, uera simonia nunquam committitur, nisi concurrat exactio, uel promissio., ut dicunt cõiter Doct. quos sequitur Fel. in c. tua nos, in gl. fi. de sim. ubi subdit Ab. & Fel. ꝙ sicut ille, qui per simoniam realẽ acquisiuit beneficiũ, tenetur illud dimittere: ita ille, qui per solam promissionem de dando, illud consequutus fuit, & hoc idem tenet Abb. in c. cum ad nostram, de elect. in 3. notabili. & sequuntur alii ubique. Et ita hodie 11. Martii 1538. in simili casu, tenuerunt Domini in una Conchen. fructuũ inter hæredes Petri de Porta, & Ludouicũ de Mai a, coram R. D. Io. Paulo, ꝙ permutatio simpliciter per solam promissionẽ coram ordinario facta, fuerit simoniaca. Nam in illo casu, partes per paucos dies ante resignationem, promiserunt inter se adinuicem permutare, sub quibusdam cõditionibus, de quibus in capitulis. Et licet illa capitula remanerent in nudis terminis promissionis, ex eo, quia non fuerant adhuc mandata ad effectum, & etiam cõtinerent illam clausulam, Saluo beneplacito sedis Apostolicę, & continerent aliqua honesta mista cum illicitis: nihilominus quia ante permutationem nõ impetrarũt beneplacitũ, sequens permutatio corã ordinario, licet fuisset simplex & pura, & posset referri ad pacta licita, pͤsumebaẽ facta ad executionẽ ꝑmissionis pactorũ pͤcedẽtiũ, ꝑ ea, q̃ no. Pe. de Anc. & Imo. in c. q̃ situ, & in c. cum uniuersorũ, de rer. perm.

Cùm

Cũ igit reg. ista loquat simplr de simonia debet intelligi de uera. uidelicet conuentionali, uel reali, non autem de mentali, quæ sola pœnitentia deletur, ut dicunt omnes in c. fi. de simo. Et licet appellatio ne simoniç, largo sumpto uocabulo, omnis simonia cōprehendatur, uidelicet realis, conuentionalis. d. c. sunt nonnulli. tamen in materia pœnali & odiosa, cuius modi est ista. sola realis & conuentionalis cōprehenduntur, quæ sunt propriè simoniæ, iuxta c. cùm super. de confes. & c. Matthæus. de simo. not. Cald. & Abb. in c. cùm clerici. de pac. Fely. in c. insinuatum. de simon. Illa uerò, quæ precibus uel gratia fit, non est propriè simonia. nisi preces fiant illa mente & intentione, ut notoriè indignus admittatur, & excludat dignus: ut tradunt communiter omnes in c. cum M. de consti. Solç enim preces in dubio emissæ non inducunt simoniam punibilem: ut est tex. in c. tua, & ibi not. Fel. in c. cum essent. de simo. Et ita bis me præsente conclusit Rota in una Rosfen. subdiaconatus, coram R. D. Io. Mohedano, de mense Decemb. 1537.

Et ista q̃ dicta fuerunt ꝓcedũt in sciẽte simoniaco, secus in ignorante: ut quia pater, uel frater aliquid dedit, pro dando beneficio filio, uel fratri, eo penitus inscio: quia talis ignorans bene defenderetur reg. Nam licet ille, qui obtinet beneficium ꝑ simoniam per alium cōmisṡam ipso ignorãte, sit priuatus ipso iure titulo, & teneatur illud cedere, cum licentia superioris, ut dicit Abb. in c. pen. in 1. & 2. notab. per illum tex. de elect. & in c. nobis, in 1 no. de iurepat. cum sim. ut per Mod. in tract. de iurep. in uer. & utile. q. 3. Quorum dicta in hoc adprobauit, & sequuta est Rota in una Messanen. Capellaniæ de mense Maio 1536. coram R. P. D. Petro Vortio. Nihilominus hoc non procedit, quo ad effectũ istius regulæ, quæ requirit titulum coloratũ. Et cõstat tales possessores ignorantes simoniã ꝑ alios cõmisṡã in suo bñficio, interim hẽre ti. coloratũ ut expsẽ dicit Ant de Bu. & Car. post Inn. & alios in c. nisi cũ pridẽ. in prin. col. pen. uers insert tertio, de renunt. Hinc est, ꝙ talis ignorans simoniam cõmissũ in beneficio suo, põt agere spolio ut cõclusit Rota in una Firmana parochialium, die 20. mensis. Nouemb. 1538. corã P. R. D. Petro episc. Aquen. Ratio est: quia habet titulum coloratum, & non est suspẽsus ipso iure, sed suspẽdẽdus, ut tenet Ab. in cap. tanta. in 2 col. uers. tertio membro. de simo. Hoc tamen de spolio intellexit Rota, qñ talis simoniacus ignorans, spoliatus, haberet dictum titulũ per obitum alicuius: pro quo obtinendo pater, uel frater uel aliquis alius consanguineus pecunias dedit, ignorante isto prouiso. Secus uerò, si haberet titulum ex resignatione illius, qui pecuniam recepit ad hoc ut resignaret. Nam tali casu, licet iste prouisus ignoret simoniã, si spoliaret, nõ esset restituendus. Ita Do. concluserunt in d. causa Firmana. Ratio fuit quia hoc casu resignans nihil transtulit propter decisio. 7. de renuntiat. in antiq. post Inn. in c. cum vniuersorũ. de rerum perm. qui tenent talem renuntiationem non ualere, neq; abdicare titulũ à resignãte: & sequit Io. Franc. Pauinus in tra. de offi. & pot. c. sed. uac. fo. 16. in 3. col. Adparet igit, ꝙ reg. ista intelligit de simonia scienter & manifeste commissa: quia cum talis sciẽs non habeat titulum coloratũ, ut prædicti Doc. dñt in d. c. nisi. & æquiparet hæretico, ut tradunt Mod. in rub. de simo. ꝑ tex. in c. eos 1. q. 1. tradit Abb. in c. accusatum. in fi. de simon. non poterit ista regula iuuari: secus in simoniaco ignorante. Et cũ mysterio dixi, scienter & manifestè: quia si esset occultus simoniacus, licet ipse simoniã scienter cõmiserit, ꝑ offet forta ſſis defendi reg. quia licet quo ad seipso facto suspensus sit: nihilominus quo ad alios tener titulum coloratum, qui ut prædicti Doc. dicunt in d. c. nisi. & Abb. in d. c. accusatum & c. per tuas. de simon. sufficit quo ad istam regulam. Nam paria sunt nõ esse & non adparere l. in lege ff de contrahen. emp. Et ecclesia non iudicat de occultis, ut in ca. à nobis. de sent. exco. licet in foro conscientię teneatur illi, quem exceptione istius regulæ repulit a ꝓsecutione sui boni iuris, ad restitutionem: iuxta ea quæ dicit Innoc. & domin. Ant. in dicto c. nisi. & faciunt ea, quę scribit Angelus in summa, in uerbo, simonia. la 6. & 7. in c. tanta & c. per tuas. de simon.

Secundò principaliter limitantur prędicta procedere, quando aliquid fuisset promissum, uel datum ante collationē: secus uero, si post collationem, uel prouisionē beneficii: quia tali casu non committitur simonia & possessor hoc casu bene tenetur exceptione istius regulæ, ut tenet Gl. hic in 2. colum. quia sufficit, ꝙ à principio habuit titulum, licet ex post committatur simonia: & vltra Glossatorem hoc tenet Ioan. And. & Abb. in capit. nemens. el 1. de testib. & sequitur Decius in cons. 118. uiso instrumento col. 2. & alibi sępe. Et ita tenuit Rota in vna Legione. Archidiacon. de Saldagna, coram D. Nicolao. Aragona, de mense Nouem. 1538. licet postea ex ꝓductione cuiusdam cedulæ, in progressu causæ præsentatæ relatiuè ad renuntiationem priorem, quæ dicebatur facta sub cōfidentia, ad paruerit renūtiationē simoniacā fuisse, ut tenuerūt oēs Domini 18. Martii, 1538. coram eodem D. Aragona. Sola igitur conuentio facta post renuntiationē liberam, simoniam non induceret, nisi fuisset facta promissio incontinenti post prouisionem: Secus ex interuallo ut dicit Egid. decis. 12. ubi de hoc rationē ponit: licet Decius in l. 2. col. pen. C. de insti. & substi. indistinctè loquatur, nisi, ut dixi adpareret promissionem reciprocam, & relatiuam fuisse, Quia tali casu argueretur simonia. Nam in beneficialibus actus reciproci uidelicet, facio ut facias, uel do ut facias, inducunt simoniā, iuxta tradita per Mod. in c. pastoralis. de rescr. & per Corne. cons. fi. lib. 1. Ias. in l. Titia. col. 11. num. 26. ff. de uer. obl. cum conc. quę more suo congerit Decius in l. certi condictio. §. si nummos. in 5. col. nu. 14. ff. si cer. pet. Per quæ dicta ita iudicauit Rota meo tpe in multis causis, præcipuè in una Gerunden. in fauorē Baldirii Auinio. coram D. Camillo de Balbionibus. Et in una Illerden. prioratus corā R. D. Io. Clerici. Et in alia Cæsaraugustan. canonicatus, & præb. coram R. P. D. Marcello. Et quod dictum est, prouisionē, uel dationem factas ante prouisionem beneficii, inducere ueram simoniam, quæ repellit possessorem à priuilegio istius regulę, hoc procedit, nisi per simoniam commissam superueniat aliquis coloratus titulus cum quo triennio, postea simoniacus pacifice possideat quia dato, ꝙ ille titulus poterat reduci ad non titulum, ex eo, quia non fuerat facta mentio inhabilitatis contractæ ex simonia, & sic sit inhabilis: nihilominus excusat à perceptione fructuum: & concluserunt Domini hodie 18. Martii 1533. in prædicta causa Conchen. fructuū, coram eodem D. Ioan. Paulo. Etiam si postea talis ex præambula simonia declaretur inhabilis, ut latius in information. dictum fuit, quas breuitatis causa non refero.

Et ista quæ dicta fuerunt, procedunt, etiam si illud quod datur uel promittitur pro cōsequēdo beneficio, promittatur, uel detū ad effectum, ut conuertatur in aliquē piū usum, puta in fabricam ecclesiæ, uel, ut de illo dato fiant in ecclesia organa. Quia nihilominus ille erit uerus simoniacus: & illa simonia considerabilis est, nō solū quo ad istā reg. sed etiā secundū Rotā, quo ad priuationem beneficii & tituli: ꝓut Dñi concluserunt per tres sententias, in vna Messanen. uicariæ. primò, coram R. P. D. Petro Vortio. secundo, coram R. D. Ioanne Clerici: tertio, coram R. D. Siluestro de anno 1537. & inter cætera per text. notabilem in c. ex multis. in uerbo, constituimus eodem modo, & in c. 1. q. 3. Quod tamen limitatur, nisi illud quod pro fabrica porrigitur, daretur propter aliquod statutum uel cōsuetudinem præambulā, iuxta doctrin. Abb. in capit. Iacobus. de simon. in oppos. declarat text. in d. cap. ex multis. & ante ipsum hoc tenuit d. Anto. in capit. cum M. uersi. uenio ad 6. notabile. de constit. refert d. Nicolaus Milis Rotæ auditor, in uersic. simoniam non committit. super quo tamen late differit Decius in consil. 118. col. fi. & ita Rota tenuit in dicta causa Rossen. exceptis duobus auditoribus. Nec obstat, ꝙ indistinctè dicit Petr. de Ancha. in consil. 293. in fi. simoniacum non esse priuatum ipso iure, & per consequens uideri habere titulum coloratum: quia q̃ sunt ipso iure priuati, illi tantū dicunē di scoloratum titulum habere: ut, tradunt omnes in ca. cum nostris. de concess. pręb. & Fely. in cap. in nostra. in 36. corrol. de rescr. quia intelligitur dictum Petri, de simoniaco

niaco occulto, ut ex uerbis eius adparet: alias illud dictum non esset uerum, cum si moniacus manifestus sit non solum ipso iure priuatus, sed est detestabilior omni peccatore, ut patet in c. tanta, & c. per tuas de simo. Nam, ut dixi, æquiparatur hæreti co, ut dixit Host. in summa, de hær. §. 1. fa cit tex. in c. si quis pecuniam, 79. dist. & sic est infamis de iure & de facto: adeò, quòd etiã Pagani & Gẽtiles huiusmodi homines de testabantur, ut curiosè refert Alexander Neapolitanus lib. 3. dierum genialium, c. 7. Sic enim apud ueteres Q. Coponius, quòd uini amphorã ei, cuius suffragio magi stratum petebat, dono dederat, ambitu cõ demnatus fuit. Sed illa tam salutaris ambi entium pœna, teste Modestino in l. 1. ff. ad l. Iul. de amb. post aduentum principum in urbe cessauit: quia ad curam principum, non populi fauorem, tunc magistratuum creatio pertinuit: & ita quoque hodie ti tulus de simonia silet. Et propterea in sex to Decretalium libro, nec in Clementinis titulus ille repetitus fuit. Inde factum est, ut plerique nostrorum temporum princi pes Heliogabalum (ut Lampridius refert) secuti, indignorum precibus, aut nummo, magistratus & sacerdotia indoctissimo cui que, & uirtute carenti conferant: Theodo sii præceptum postergantes, qui uiros non ambitione uel pretio, sed probatæ uitæ, & disciplinarum testimonio, ad honoris insi gnia promoueri debere uoluit, Alexandri Imperatoris exemplum secutus, qui ideo se nolle dignitates & magistratus uendere prædicabat: quia qui emunt, ut uendant, necesse est, ut pecunias in emptione hono ris expositas recuperẽt, &c. Ex quibus om nibus resultat conclusio, quòd regula ista non solum in reali, sed etiam in conuentiona li simoniaco procedit.

Sed aduertendum est, quia huic conclu sioni unum obstat: quia clari iuris est, quòd illi, qui sola conuentione simoniam com mittunt, de iure communi non sunt ipso iure priuati: sed priuandi sunt per senten tiam, nisi simonia realiter dando uel acci piendo committatur, ut late probat D. Gu liel. in suis decis. tit. de const. decis. 5. Si igi tur ita est, interim habebunt titulum colo ratum, sicut periurus homicidæ, & alii, de quibus per Innocent. in c. cum nostris, de conces. præben. & ideo hac regula iuuari debebunt.

QVAESTIO XIII.

QVæro, an successor in beneficio titulo permutationis, uel alias possit con tra tertium impetrantem uti exceptione istius regulæ competenti prædecessori suo, ex sua triennali possessione?

SOLVTIO. Videtur dicendum succes sorem uti non posse exceptione istius re gulæ, pluribus rationibus. Primò, quia hoc satis notum est omnibus curialibus, regu lam istam ex longæua interpretatione Ro tæ, exceptionem, siue priuilegium persona le possessoribus ipsis tantum tribuere. ut re fert etiam D. Gul. Cassiodorus hic, & antè ipsum R. P. D. Iacobus Simonetta antiquus & curiosissimus auditor in suis memoria libus Rotæ. Et ita in una causa Caurien. portionis coram Do. Guli. pendente inter Gundisaluum de Salazar, & quendam aliũ de anno 1519. tenuit & conclusit Rota. Si igitur regula personalem tantum excẽ ptionem tribuit ipsi possessori triennali succesor illa uti non poterit, quia ille non est triennalis possessor. Suadetur hoc quia uerba istius regulæ possessorem, & non rem possessam respiciunt, & ad illum diriguntur, ut patet in illis uerbis, impetra tiones de beneficiis sic possessis, & rursus, super beneficiis possessis nequeant mole stari, &c. Cùm igitur uerba prædicta pos sessorem respiciant, in cuius fauorem re gula ista edita fuit, meritò iudicata fuit personalis, quam opinionem etiam tenuit Glossator concilii Basilien. in pragmatica Franciæ, sub tit. de pacif. pos. & Glos. hic, & in reg. de annali, aliquid dixi. Ex quo in fertur, quòd exceptio eius personam possesso ris non egreditur, & per consequens non transit in successorem, iuxta l. quia perso nale. ff. sol. mat. & l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æstiual. cap. 2. de autoritate & usu pal.

Præterea, quòd successor aliquo casu pos sit iuuari exceptione tẽporis sui prædeces soris, hoc aliunde non uenit, nisi uirtute præscriptionis. Sed in casu nostro hoc procedere

non potest ex eo, quia titulus beneficii est impræscriptibilis, ut tenent Host. & Henr. in c. dilecto, de præb. & in c. relatum, de iure pat. facit tex. in c. postulasti. co. ti. & quę not. Bal. in l. 3. C. de eman. lib. & no. in c. cura de iu. pa. & in c. 1. de reg. iu. li. 6. & in c. ex frequentib. de inst. cum aliis similibus. Igitur possessio prædecessoris prodesse non poterit successori: præsertim ista triennalis præscriptio, quæ sine possessione, non procedit, nec per consequens in aliū transfertur, iuxta l. si quis emptionis. §. ita tamē C. de præsc. 30. ann.

Præterea, quia in beneficialibus nulla datur successio respectu ti. ut in c. 1. de pręsc. & in c. Moyses. 8. q. 1. Nā tit. pdecessorū extinguitur totaliter ꝑ eius mortē, aut renūtiationem, nec aliquid de iure mortui ad successorem transmittitur, cum nihil ex iure primi habeat, sed ex noua electione, uel collatione sibi tribuitur, ut no. Io. Mon. in c. 2. ut li. pen. lib. 6. & in c. si tibi absenti, de præb. eo. lib. Io. And. in c. ex parte. de arbi. & reassumit latius Gul. de monte Lauduno in commento extrauag. suscepti regiminis in uerbo, uacantium. posita in titulo, ne sede uac. inter cōes impressas. Nam adeo ius beneficiale & personale est, ꝙ personam nō transgreditur, sed in successore per omnia nouum ius creatur: & nil in eum transit nisi sola lis incæpta. Quod fit potius ex quadam æquitate, q̄ de rigore iuris, ut ibi latius per eum. Et per consequens cum tituli beneficiorum sint singulares, & personis tantum possidentium adhæreant, ius uel possessio unius non iuuabit successorē cum in hac materia beneficiali non cadat successio iuris, uel facti, ut idem Gu. de mōte Lauduno probat in extraua. execrabilis. in uerbo, quæ alias, in 3. col. inter communes impressas, tit. de præb.

Istis tamen non obstantibus, reperio cōtrariam opinionem plures excellen. uiros tenuisse. In primis illam tenet quidā Io. Franc. de S. Nazario, de Ripa nuncupatus, uir doctus in lib. 1. responsorum, cons. 17. & ante ipsum hanc opin. tenuit etiam ab antiquo Cancellaria Curiæ Romanæ, ut adnotarunt Nicolaus de Castello, Ferrera, & Parma, illorum temporum Abbreuiatores primarii, & rerum omnium ad Cancel eorum formulariis, siue adnotationibus. Et postremò eam etiam sequitur Io. Stap. olim Rotæ auditor in quodam suo tract. hincinde compacto de literis gratiæ & iustitię, nouissimè per alios impresso, fol. 91. Mouentur prædicti Moder. a. de Nazario istis motiuis. Primò, quia prædecessor possidens beneficium cum colorato titulo per triennium, uel per decem annos, secundū dispositionem iuris pręscribit. ius cuicunque competens, ut not. Abb. in c. cōtingit. in 3. col. de dolo, & cont. Ergo tali iure poterit uti successor: quia sufficit in beneficialibus excludere petitorem per exceptionem iuris non sui, & in tali materia licitū est uti iure prædecessoris, secundum Com post. Ioan. And. & Card. in c. mandatum, de resc. sequitur Fel. post Imol. in c. capitulum S. Crucis in 9. col. eod. tit.

Item, quia reg ista loquitur indistinctè, ꝙ possessor triennalis non molestetur. Ergo debet intelligi, ut molestia excludatur omni uia, uidelicet directè, uel indirectè, iuxta tex. in c. cum quid. de reg. iur. lib. 6. Nam sic successor posset molestari per indirectum, etiam prædecessor molestari uideretur, qa euicto successore cogetur prędecessor reddere beneficium, quod habuit ex permutatione. Pro quo facit l. si controuersia, eū ibi no. & l. si permutationis. C. de euictio. Hoc autem est inconueniens: igitur intelligenda est regula generaliter de molestia, tam illata autori possessori triennali, quàm inferenda successori in ius illius: præsertim, quia iure cauetur, ꝙ successor potest uti defensionibus actoris sui, contra quem habet regressum de euictione l. emptori. C. de euict.

Adde pro ista opinione bene facere, quę habentur in l id tempus, ff. de usucap. & in l. dolia, ff. de contrahend. emptio. & in l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acquirend. possessio. ubi traditur regula, quòd in usucapionib. & pręscript. successor tam utilis, quàm singularis potest uti accessione prædecessoris, Nam defensiones competentes actori, prosunt successori singulari. l. 1. C. de usucap. transfor. & l. 1. in princip. ff. de actio. uel hæred. uend. & dicit regula iuris in capit. is, qui in ius, de reg. iur. li. 6. ꝙ qui in ius succedit alterius, eo iure, quo ille uti debebit.

debebit. Nam successor etiam singularis repræsentat personam prædecessoris, ut not. Bar. in l. si is, qui. ff. de usuc. l. patet. §. quindecim, de leg. 3. Et hoc in beneficialibus procedit. Nam successor in beneficio est successor sui prædecessoris, ut no. in capitulo aduersus, de immun. eccle. Innoc. in capitulo eam te. de rescrip. & in capit. 2. de ord. cog. & in capitulo in primis. §. si uero ille. 2. quæst. 1. & in capit. si sacerdotes. 16. quæst. 3. Nam fingitur successor eadem persona cum prædecessore, ut not. Innoc. in c. quòd sicut, de elect. cum pluribus iuribus concordantibus quæ alleg. Spec. in tit. de sentent. §. nunc de effectu. in 2. col.

Præterea, quo ista opin. Io. Staphileus, loco superius allegato, adducebat: Quia successor qui nunc dat de regula, non uenit ex iure prędecessoris simpliciter, nec ex illius persona dicit se ius habere, dicendo, Prędecessor meus non potuit molestari: ergo, neque ego, qui iidem successi, quia sic allegaret ius tertii, quod est prohibitum, ut late tradit in l. qui cum hær. ff. de excep. rei iud. cum aliis, de quib. ibi per eũ. Sed iste successor nititur ex decreto papæ hic posito, quod annullat gratiam, prout in simili factum uidemus, in c. cum dilectus, de iure pat. ita concludit Staphileus in dicto loco, respondens ad quædam cõtraria, ut ibi per eum. Et tenendo istam opinionem ad allegata in contrarium Moder. de Ripa in d. cons. respondent generaliter, & unico uerbo, uidelicet illa procedere, quando successor ex titulo & possessione sui prędecessoris uellet fundare ius suum sine nouo titulo, & nouo iure, quod facere non potest, per prędicta, ut etiam dicebat Staphileus, & est ultra ipsos dictũ Soc. in cons. 24. col. 12. uers. 5. ubi dicit, ꝙ nemo de iure alterius excipere potest ad excludendum alterum, facit l. loci corpus, §. competit, ff. si ser. uend. & habetur per Bart. in l. si tertius. ff. de aqua plu. arcend. Secus, quando successor se fundat proprio titulo, ad elidendum titulum tertii impetrantis, excipit de iure sui prædecessoris, quia tali casu potest hoc facere: quæ quidem responsio concordat cum motiuis Staphilei proxime dictis. Ista sunt, quę pro utraque parte dici possunt.

Quid tenendum? Certè prima opin. ni detur uerior & firmior, uidelicet ꝙ successor in beneficio nõn possit uti exceptione istius reg. quæ competebat suo prædecessori possessori triennali. Et uis tota istius opin. consistit in hoc, quia reg. ista tribuit tm possessoribus priuilegium suum, quod quidem est personale, ut sæpe tenuit Rota ut superius dictum fuit, & tenet do. Gul. in per reg. de annali. Et tamen clarum est, priuilegium personale ad possessorem non transire, ut dicitur in c. priuilegium, de reg. iur. lib. 6. Nam possessori triennali datur istud priuilegium propter suam possessionem triennalem, sed successor non est possessor triennalis. Ergo cessat regula, & isti motiua non potest realiter respondcri, quia adponit gladium ad radicem. Ex quo infertur, ꝙ si possessor moriatur, uel renuntiet, & beneficium alteri conferatur non potest ille allegare pro sua defensione triennalem possessionẽ prædecessoris. Et ita dicunt quidam Mod. Sabinenses tẽpore suo seruasse Rotam. Et hoc idem tenuit olim Io. Aloisius Tuscanus auditor Cameræ, uir insignis doctrinæ, qui antea aduocati consistorialis officio fungebatur, in quodam cons. reddito in causa Burgen. Scholastriæ, in ultimo dubio, uol. 1. suorũ cõs. fol. 29. Pro qua opi. faciũt ea q̃ tradit Car. in cõs. 145. q̃ uoluit, ꝙ priuilegiũ cle. 1. de seq. poss. concessum habenti diffinitiuam sententiam pro se, non habet locum in eius successore ex quo est priuilegium personale competens illi, qui sententiam pro se obtinuit: quæ quidem qualitas in subrogato non concurrit, ut no gl. in regula, is qui in ius, in fi. de reg. iur lib. 6. Hinc uidemus, ꝙ ius personale, uel actio personalis non sequitur successorem, ut in l. 1. §. si hæres. ff. ad Treb. & ibi no. Bar. Ad idẽ facit l. fi. §. fi. ff. de contrah. emp. & l. fi. C. de hęred. actio. & l. æris alieni. C. de donat.

Postremò, pro ista opin. facit, quia priuilegium cõpetens rõne personę, cessante ꝑsona, cessat priuilegium. l. Paulus, alias incipit, ꝑ procuratorẽ, & ibi Mod. ff. de acq. hær. cũ conc. ut scribit Soc. cons. 153. li. 2. Nam cessante causa priuilegii cessat priuilegium. l. Titia. §. usuras. ff. de leg. 2.

Cum igitur causa priuilegii sit triennalis possessio, illa cessante, cessat priuilegium regulæ.

Non obstant ea, quæ pro contraria parte superius sunt adducta, quia illa procedunt respectu iuris, in quo quis subrogatur: secus autem respectu possessionis. Vel illa omnia motiua procedunt in materia prophana, in qua datur successio & translatio iuris: secus in beneficiali, per ea quæ superius dicta fuerunt. Et ista omnia procedūt loquēdo de exceptione regulæ, quæ non competit successori: tamen poterit adiuuari, allegatione Lap. 89. de qua in alia quęstione dicemus, licet quidam antiqui aduocati, ut Ioachinus de Natnia, uir doctus, super hoc distinxerit inter successorem dignitatis, uel alterius beneficii: quia primo casu posset iuuari exceptione prædecessori competenti, ex quo dignitas dicit̄ habere successorē, iuxta notata per gl. in c. ꝙ sicut. de elec. & in c. relatum. el 2. de testam. quod non est in aliis beneficiis. Sed potest responderi, ꝙ illa successio consideratur ad aliū effectū, de quo in cap. quoniam Abbas. de offi. de leg. Secus uerò est ad effectum, de quo agitur, in quo non datur in beneficiis successio. c. ad abolendam. de fil. presbyt. & c. ad decorem. de instit. Et quia exceptio istius regulæ est personalis, competēs possessori triennali, & non aliis, prout dixi in quæstione uigesimaprima, uel uigesimasecunda. Et ita secundum istam opinionem iudicauit Rota, ut refert Staphileus loco superius allegato, per rationes, quas ibi refert, licet postea ipse contrarium tenuerit, & male: quia rationes suæ concludunt, quando decretum adpositum fuisset in lege communi prout in dicto cap. cū dilectus. allegato per eum quod iuris cōmunis decretū quilibet deducere & allegare pōt. Secus est in decreto regulæ, quæ non annullat, nisi in actis producatur: & produci non potest, nisi ab ipso triennali possessore, cuius fauorem concernit, nec alius nō possessor. eam deducere pōt. Patet, ꝙ triennalis possessor conuētus, si nō exciperet de regula, posset condēnari, & canonizari, impetratio aduersarii, quæ nulla non esset, nisi opponente triennali. Nam illa qualitas triennii tempore exceptionis requiritur, iuxta l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. & ea quę dixi in c. statutū. col. pe. & præced. de rescri. lib. 6.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, utrum exceptio istius regulæ iā propositæ in actis, per defunctū triennale possessorē cōtra actorē molestantem, trāsferatur in subrogatū, in iure, & ad omne ius, quod illi quomodolibet competębat, etiā quo ad possessionem, prosecutionē, & defensionē litis, & causę in eo statu, in quo defunctus existebat, etiā si non resignasset, admitti potuisset & debuisset?

SOLVTIO. Ista quæstio est exemplaris & noua, nec memoria patrū nostrorū, usq; ad hęc tpa, in Rota decisa. Ideo latius eā attingā, exēplo Iurisconsulti in l. legaui, ibi, plenius rogo, quæ ad hæc spectaut, attingas: quotidiana enim sunt, &c. ff. de liber. leg. Et quia hoc dubium hodie 21. mēsis Octobris 1538. propositum in Rota fuit, per Reuerend. dominum Marcellum Crescentium, episcopum Marsicanū, in una Zamoren. beneficiorum, uertentę inter Alphōsum de Azero, cessionariū, & subrogatum in ius Antonii Lopez, & Aluarū de Herrera actorem aduersariū Antonii Lopez defuncti ced endi, & dicti Alphonsi subrogati. Referam motiua, quæ pro utraque parte per Dominos facta fuere, plura addendo, quæ ad rem facere uidebūtur. In primis igitur, cum causa ista sępius per eūdē dominū ponentē proposita fuisset, & informationes uariæ hincinde darentur, post disputationes plurimas, Dominorū auditorū uota pro utraq; parte contraria, & paria fuerunt. Nā quatuor ex Dominis partē negatiuā defendebāt, uidelicet subrogatum exceptione istius regulę, iam per defunctum propositæ uti non posse, motis his fundamentis. Primo, quia negarę non poteras, istius regulæ exceptionem personalem esse, & cum persona extingui. Nam non conceditur nisi tantum triennalibus possessoribus, & sic habentibus præ dictam qualitatem, ut dixi in præced. quæst. Sed illa qualitas triennalis possessionis extinguitur cum possessore. Ergo non transit in subrogatum. Et licet in eum transeant iura defuncti, non tamen transeunt

seunt cum qualitate sua, quæ adhæret corpori, seu personæ: quia tali casu subrogatus non sapit naturam illius, in cuius locũ subrogatur, ut est textus notabilis in l. prima, §. si quis autem. ibi, persona est, quæ meruit hoc beneficium, &c. ff. de success. edicto. quem ad hoc ponderat Bal. in l. certum. in fine quartæ quæstionis. in uersi. item dubitatur. C. unde legit. Ad idẽ est bonus tex. in l. cum in fundo. §. si fundus. ff. de iure dotium. quẽ in ad hoc pro notabili allegat Roma. in sing. sup 22 ỹ. incip. Tu habes. Et ita per illa iura Alex. prædictam theoricã, uidelicet ꝙ subrogatus sapit naturam subrogati declarat in consilio 107. uiso themate in 3. col. lib. 3. Pro quibus faciunt ea, quæ dicam inferius in q. 20. & seq. Cum igitur in Alphonso subrogato deficiat illa qualitas possessioni triennalis cessabit etiam exceptio istius regulæ. Ita dicebant illi quatuor Domini.

Alii quatuor auditores tenebãt cõtrarium, uidelicet subrogatum ad omne ius, admitti debere ad exceptionem istius regulæ, iam propositam in actis, & deductã per defunctum. Quam opinionem ita ꝓbabant. In primis, quia iste Alphonsus subrogatus fuerat non solum ad omne ius, sed etiam ad statũ litis, in quo defunctus erat, ac si non cessisset. Et ista subrogatio ad statum litis & causæ, non solum subrogato de iure communi competit, ut patet in decis. prima. ut lit. pen. in antiquis. Sed etiam ex stylo solet collitiganti ab homine specialiter concedi, ut hic cõcessa fuit. Et ista geminatio aliquid plus operari debet, ut uidelicet, ius exceptionis in subrogatum transferatur: arg. eorum, quæ dicit notabiliter Bart. in l. 3. §. si rem, in fine secundæ oppositionis. ff. de legatis 3. Præsertim, quia cum sit subrogatus ad omne ius, illa uniuersalitas uidetur comprehendere etiam exceptionem propositam, quæ ius bonum appellatur, secundum Bart. in l. 1. per illum textum. C. quõ & quando, 4. pars. lib. 10. Nam licet sub indefinita oratione comprehendi non uideantur, nisi ea, quæ ex propria significatione uocabuli colliguntur, ut in l. quæsitum. §. illud fortasse. de leg. 3. V bi uerò indefinitæ orationi additur ista dictio uniuersalis, (Omnis, non solum ea, quæ simplex propria uocabuli, significatio adfert, sed omnia alia ueniunt, quæ accidentaliter illi rei adhærebant. ut est tex. in l. hæres meus, §. 1. ff. eod. tit. cum aliis concord. ut scribit Dyn. in rubrica de reg. iur. lib. 6. & Spec. tit. de feud. q. 15. Hinc illud uulgare ortũ habuit, Qui totum dicit, nihil excludit: de quo in l. Iulianus. ff. de leg. 3. Et hac ratione uidemus, ꝙ licet simpliciter subrogatus ad ius defuncti, nõ censeat subrogatus ad possessionem, nisi dicatur: ubi tamen subrogatio fieret per uerba uniuersalia, uidelicet ad omne ius, uel similia. possessio comprehenditur, licet de ea non fiat mentio, ut dicit decisio quinta. ut lit. pend. in nouis. quam sequitur Fel. in rub. de rescrip. colu. 3. & hoc expressè tenet etiam Bald. in consil. 436. incip. quidam creditor. in 3. col. uersi. 7. in uolu. ut dixi in regula de subrogandis. Et hoc adeo uerum est, ꝙ etiam si lis fuisset mota per defunctum, proprio eius nomine expresso, adhuc subrogatus censetur de iure admissus in eodem statu causæ & litis in quo defunctus erat, ut est decisio 377. incip. ex hoc insurrexit. in nouis.

Confirmatur ista opinio, quia licet ius agendi non transeat in singularem successorem ius tamen excipiendi transit ut late probat Ias. in l. secunda. in 53. co. nu. 15 t. C. de iure emp. Cum igitur ius excipiendi de ista regula erat in casu nostro iam radicatum in personam cedentis, debet transire in singularem successorem specialiter subrogatum. pro quo uidetur esse tex. in l. si tibi. §. pactũ. ff. de pactis. quem ad hoc Alexan. ibi in primo notabili, Iaso. & Moder. not. Hinc uidemus, ꝙ licet appellatione successoris, non ueniat nisi uniuersalis successor, ut Bart. notat in l. stipulatio. §. sicut. ff. de uerb. oblig. cum simil. ubi tamẽ agitur de iure excipiendi, singularis successor appellatione successoris continetur ut dixit Alexan. in l. quædam §. nihil interest. per illum textum. ff. de edend. & tradit Bar. in l. si tertius. §. si prius. ff. de aqua pluuiali arcenda.

Præterea, pro ista opinione adducebantur quæ tradunt Cuman. & Socin. in l. 2. §. sanè. num. 7. ff. de excep. ubi uoluerunt, ꝙ ubi exceptio non transit in successorẽ, quia perso

personalissima: si tamen proposita, & deducta fuit per defunctum in iudicio, nan sit in successorem, sicut uidemus in illa exceptione, Ne quis conueniatur, nisi inquantam facere possit & in actione iniuriarum, & iure dicendi nullum, & similib.

Praeterea, adducebatur etiam, quia per exceptionem propositā per defunctum in actis, iam fuerat exclusus iste Aluarus de Herrera, & perempta fuit intentio eius quae fundabatur in gratia de beneficio per triennium possesso, iuxta not. in c. 1. de ord. cog. & tradita per Decium in l. nō uidetur cœpisse. nu. 3. ff. de reg. iur. Nā idē est, non habere actionem, uel exceptione esse repulsum. l. uel interest. ff. de reg. iur. Qua ergo ratione Alphonsus deberet absolui ab Aluaro, si actio illi non competeret, eadem ratione, & si expulsus fuit exceptione. Nam semel exclusus, semper manet exclusus, iuxta ea, quae notat Bar. in l. Cassius. circa fi. ff. de senat. Et semel nullū, semper durat nullum, & quo ad omnes ēt si cessset causa nullitatis. Dynus in regula, quod ab initio. de regulis iuris, lib. 6. Old. consil. 306. faciunt quae notat Bart. in l. si post mortem. ff. de bon. possess. contra tab. & in l. si iudex circumuento. ff. de min. Et ideo finita materia, super qua iudicium fundabatur, illud solui necesse est, ut dicit Bal. in consil. 121. col. fin. lib. 3. per l. si finitam. ff. de susp. tuto. Sic etiam dicimus, ꝙ sicut semel exclusus, perpetuo manet exclusus, ut late tradit Socin. in cōsil. 63. col. fi. & Bar. in l. fin. ff. ad Tertul. Ita & eadem ratione dicimus, ꝙ semel malus semper praesumitur malus, uulg. ca. semel malus. de reg. iur. lib. 6. Ita etiam res semel alienata, semper durat alienabilis. l. pater filius. §. quindecim. de leg. 3. Sic etiam annalia ad agendum, fiunt perpetua quo ad excipiendum. l. pure. §. fi. ff. de dol. mal. except. Et hoc regulariter procedit in omni exceptione, quae ab actione non descēdit ut uidelicet perpetua sit, ut dicit Abb. in cap. si autem. de rescrip. cuiusmodi est ista descendens ab ista regula. Cum igitur casu nostro semel defunctus exceptionem regulae proposuit, talis exceptio perpetua esse debet. Nec potest talis exceptio dici noua in persona subrogati, cum ipse magis uideatur inniti, & ad haerere exceptioni propositae per defunctum, quàm nouam proponere. Nam si potest inniti iuri tertii exclusiuo iuris agētis, & pro suo interesse obiicere in persona, & iura aduersarii, iuxta l. fi. ff. de rei uendic. & dec. 60. in no. fortius licebit inniti iuri iam proposito per suū autorē. Nā aliud est de nouo edere, & aliud antiquo iure inniti. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de uerbor. oblig. & in c. consuluit. de Iudaeis. Facit propriē text. in c. pastoralis. de exceptionib. Praesertim, quia subrogat̄ hic Alphonsus, non solum ad prosecutionem, sed ad defensionem litis & causae: & nulla maior est defensio, quam peremptoria exceptio, ut in l. exceptiones. ff. de excep. Et illa uerba defensionis in subrogatione posita, exceptionē includunt, quae defensio dicitur, ut patet in l. cum nondum. & in l. siquidem. & in l. si quis. C. de excep. Et non solum iste subrogatus simpliciter est admissus per papam ad prosecutionem & defensionem litis & causae: sed etiam ad eam, ad quam ipse defunctus, si non cessisset, admitteretur. Sed clarū est, ꝙ si dictus Anton. defunctus possessor uiueret, posset prosequi exceptionem suam iam propositam, cum sit effecta de actis: iuxta. ca. quoniam. de probat. Ergo eodem modo, & eius subrogatus, ut dicit expressè decisio 10. ut lite penden. in nouis. col. fi. quę hoc modo argumentandi utitur. Et licet in isto subrogato esset qualitas triennalis possessionis: nihilominus ex quo semel in propositione istius exceptionis per defunctum, illa qualitas interuenit, licet postea cesset: nihilominus actus factus à principio, cum illa qualitate debet durare ut est glo. notabilis in c. statutum. in uerbo, canonicis. & ibi dixi, de rescript. lib. 6. facit text. in l. Mela. ff. de alim. leg. & in l. ex facto. §. si quis autem. ff. ad Trebellianū facit etiam quod dicit Felyn. in c. cum dilecta. in 14. col. uersic. amplia septimò. de rescript. Vbi dicit, ꝙ subrogatus, quo ad rem censentur et subrogatus quo ad qualitatem adhaerentem illi rei, iuxta dictum Bal. in l. si puella. C. si mancip. ita alie. fuerit. Faciunt etiam pro ista parte, quę dixi in §. fuerat. in 1. notabili. insti. de actionib.

Præterea, quia licet priuilegium persona le extinguatur cum persona, uulg.l.in om nibus.ff.de reg.iur.ubi tamen tale priuile gium non conceditur absolutè, intuitu so lius personæ, sed mediante aliqua causa, tunc tale priuilegium transit ad sit cesso res.de hoc est tex.in l. non solum. ff. de in. inte.resti.inducendo ut per Dy.in c. priui legium.de reg. iur. lib. 6. Ibi ponit exem plum in minore, in quo restitutio illi fa cienda est personalis.l.exceptiones quæ. ff.de exceptio.Tamen quia talis restitutio minori competit, non immediatè ꝓpter personam suam, sed propter læsionem.l. quòd si minor. §. non semper. ff. de mino ri. Sicut exceptio triennalis non compe tit immediatè propter personam, sed ꝓ pter possessionem triennalem: ob eam causam illud priuilegium restitutionis, li cet personale, transit ad successores: ut in d.l.non solùm. & ita istud priuilegiũ triẽ nalis possessionis transire debet in subro garum, præsertim in subrogatum etiam quo ad possessionem. Nam postquàm effectus ille exceptionis propositæ iam fuit in esse deductus, & semel causatu, te manere debet, etiam cessante causa, iuxta l.si.ff.de decur.cum pluribus concor.quæ ad illam legem cumulat Felyn. in c. quæ in ecclesiarum. in 32. colum. uersi. fallit quintò. de consti. cum aliis, quæ scribit Dyn.in capit.;decet.in 2. columna. de re gul.iur.lib.6. & Modern. in c. cùm cessan te.de appell.Sed effectus istius possessio nis triennalis est iam deductus, & causa tus per exceptionem propositam per An tonium defunctum. Ergo debet transire in successorem, quasi iam defunctus per petuauerit istam exceptionem: & sic per consequens eam ad successorem transito riam fecerit; arg.l. si marito.§.si uolunta te.ff. solut. matr. Nam actiones persona les, quæ aliàs non sunt transitoriæ, si fue rit super illis lis inducta, transeunt ad suc cessores.l.ꝓ hęreditariis.C.de hæred. act.

Accedit pro ista opin.quia uidemus, ꝙ ius petendi supplementum legitimæ, est personale, competens filio, & tamen si filius illud deduxerit, transfert ad hære des, ut latè probat Ias. in l. emancipata, col.2. C. qui admit. Et pari modo ius de clarandi eadem ueritatem semel deductum, transit ad hæredes, ut tradit Imol. & com muniter Doct.in c.potuit. de loca. & Ias. in l.2.col.67.uer.secundò quæro. C. de iur.emphyt.

Postremò facit, quia in subrogatione est clausula de statu litis & causæ, quæ ha beantur ꝓ expressis, seu exprimi possunt. Sed clarum est, ꝙ ista clauf. perinde ope ratur, ac si omnis status causæ, in indiui duo, & nominatim esset in subrogatione expressus, ut in terminis cõcludit Domi. in consi. 120. in 2. col. Sed si in subroga tione dictũ fuisset, ꝙ Alphonsius admit teretur ad exceptionem propositam per defunctũ, ipse illa uti posset. Ergo eodem modo illa utetur, quand o per illa uerba, pro expressis habentes, est facta subroga tio. Ista sunt in effectu, quæ pro utraque parte adduci possunt, quæ quæstionem ualde dubiam reddiderunt. Quamobrem mandatum fuit per Rotam iterum infor mari. Et causa iterum, atque sæpius, per eundem Reuerend.Dom.proposita, & di sputationibus aduocatorum diligenter discussa, tandẽ Rota die 26. Octobr. 1538. & die 11. Decemb. eiusdem anni tenuit primam opin.

Et fundamentum istius opi.principale fuit hoc, quia exceptio proposita per de functum recipiebat fomentum a trienna li possessione, tanquam à causa sufficien te. unde cessante illa qualitate triennalis possessionis, per obitum possessoris, cessa uit per consequens exceptio. Et nisi ad ta le ius, quod prouenit respectu certæ qua litatis, quis specialiter & nominatim subrogetur, in generali subrogatione nõ transit. Quia quando est diuersa qualitas in subrogato, tunc subrogatus nunquam sapit naturam illius, in cuius locum sub rogatur, ut dicit nota. Alex. in conf. 107. uiso themate. in 3.col.lib.3.ut dictum est superiùs in prin. Quia mutata qualitate priuilegiari, propter quam priuilegium concessum fuit, mutatur etiam & cessat priuilegium l. Titia.§ usuras.ff.de leg. 2. l.cura.§.deficientium.ff de mu.& hoc tra dit Rot.in conf.404.in casu propositæ.& Soci.conf.150.col.9.uers.6. confirmatur. lib.1. Vnde qua ratione, si ipse semet defun ctus

ctus, qui proposuit exceptionem regulæ, post propositam exceptionem desineret possidere, non posset amplius uti exceptione triennalis possessionis, iam proposita eadē, & fortiori ratione, nec subrogatus, q nunquā possedit, poterit illa exceptione uti, quę est ꝓposita ꝑ defunctū.

Nec obstat, ꝙ sit subrogatus, quo ad possessionē: qa illud est uerū, quātū ad facultatē eā capiēdi. Sed nō est subrogatus ad triennalē possessionē, neque ad exceptionē resultantē ex ea: qa illa nō trāsit in subrogatū. Nā quādo lex requirit actū cum qualitate, non sufficit deducere actū, nisi & qualitas deducatur. l. Fulcinius. §. cùm autē. ubi Bar. ff. quib. ex caus. in pos. eat. & in not. casu tradit Bar. Cass. in cō suc. Bitur. fo. 141. col. 2. faciunt quæ dixi supra q. 21. Sicut uidemus in nūtiatione noui operis, quę datur prętextu possessionis, ut dicit Bart. in l. 1. ff. de oper. no. nūt. Et tamē si possessor proposuerit nuntiationē in iudicio, eo mortuo, illa nō trāsit ad successorē, neq; ad hæredes, qa est personalis, & extinguitur cū ꝑsona, ut tradūt omnes in l. non solū. §. morte. ff. de ope. no. nun. Sicut etiā ius declarandi libellum obscurū, datū ꝑ dominū, nō trāsit in ꝓcuratorē generalē, ut tenet Bar. & communiter alii in l. inter stipulantē. §. si Stichū. ff. de uerb. oblig. Ratio redditur ibi ꝑ Bart. quia declaratio est personalissima, quæ nō transit etiam in successorem, licet successor & procurator reputētur eędē ꝑsonæ cū dño. Ita hic exceptio istius reg. nascitur ex fonte possessionis triennalis. Mortuo igitur possessore extinguitur cū persona, qa talis exceptio est personalissima. Adeo enim ista excep. adhæret illi qualitati possessionis triennalis, quòd sicut corpus non potest uno momento, sine anima subsistere: ita neque exceptio istius regulæ sine triennali possessione. Hinc uidemus, ꝙ priuilegium concessum alicui, ratione alicuius professionis, uel officii, eatenus durat, quatenus durat officium l. maximarum. & ibi notat Bartol. C. de excusat. mun. lib. 10. & in l. sub prætextu. C. de sacrosanc. eccles. & in l. semper. & utrobique Bart. ff. de iuri im mun. tenet Fely. in c. clerici. in 2. col. de iudic. Ita cessante triennali possessione, cessat priuilegium, argu. cap. abbate. de uerb. signi. & in cap. ex parte. & in c. licet. de decim.

Non obstant mòdò, quæ in prima propositione causæ per aliquos Dominos in contrarium allegabantur, uidelicet, uniuersalitas istius subrogationis ꝑ uerbū, Omne ius, & geminatio uerborum eius, &c. Quia illa omnia operantur effectum suum in subiecto bene disposito, aliàs uerò uerba uniuersalia ad habilia restringūtur, ut est text. & ibi nota. glo. in c. ut. de cōst. & in l. prima. C. de sacrosanct. eccles. Et de geminatione est gl. in l. lecta. ibi, rata & firma ff. si cert. pet. & tradit latè Fely. in ca. sedes. in 3. col. de rescrip. Cū igitur subrogatus non sit subiectum habile, in quo repręsentari possit exceptio istius regulæ, ex quo deficit in eo qualitas triennalis possessoris, cui adhæret exceptio regulæ, & in eo quiescit, sicut piscis in aqua, meritò illa uerba ad omnes ius, etiā milies geminatā, non poterunt in eo inducere prædictum effectū. Intelligetur Alphōsus subrogatus ad omne ius ipsius beneficii, qđ uigore alicuius tituli defuncto cōpetebat, qđ in subrogato cadere potest: d. l. cū in fundo. §. si fundus. & dicta lege 1. §. si quis autem.

Nec obstat, ꝙ sit subrogatus ēt quo ad possessionē. qa, ut dixi, intelligitur de possessione iuris, nō facti quæ requirit apprehensionem l. cū hæredes. ff. de acquiren. posses. Vel responde, quòd est subrogatus, quo ad possessionē respectu facultatis apprehendēdi, ut superiùs dixi. Et hoc in ratione consistit, quia possessio quę in facto cōsistit, nō pōt ipso iure de uno in alium transire sine apprehensione. uulg. d. l. cū hæredes. ff. de acquir. pos. Et facta apprehensione illa, nō est eadē possessio, quā habebat defunctus, sed noua, ut dicit Bart. in l. rē alienā. col. penult. ff. de pign. act. & tenet Socin. in l. 1. §. hæc quę. de ser u. s. in fine. ff. de acquir. possess. Imò si esset etiā ad possessionem facti subrogatus, nunquam intelligeretur in dubio de possessione triennali, quæ requirit expressam & indiuiduā mētionē, adeò ꝙ nō includitur sub quibuscunque uerbis gene

generalibus,& prægnantibus, & dixi in procem.reg.q.5.Et per hoc euitatur decis. 5.ut lite pendent.in no. cum similibus.

Nec obstat, quod ius excipiendi transit in successorem:quia uerum est,quando illud ius excipiendi nascitur ex re,quæ transit in successorem:sed hic exceptio nō nascitur respectu beneficii,sed triennalis possessionis quę extinguitur cum defuncto,& ideo non transit in successorem,arg.d.l.cum hęredes.ff.de acqui.poss.præsertim cū in beneficialibus non datur successio:sed in subrogato creatur nouum ius, ex concessione papæ,ut no.Ioannes Andreas in ca. 2.ut lit.pend.lib.6.latius in quæstione pręcedenti.& ideo text.in d.l. si tibi.§ pactū. cum similib. loquentib. in materia profana,quæ est multum differens à beneficiali,non faciunt ad propositum.

Non obstat etiā,quod Aluarus de Herrera actor iam semel per defunctū fuerat exclusus per exceptionem istius regulæ: ergo semel exclusus,semper manet exclusus, &c. Quia respondetur,illam doctrinam esse ueram,quā durat causa exclusionis. Secus aūt si exclusio fiat respectu alicuius causę,quę cessat.Nam tali casu,cessante causa exclusionis, cessat exclusio, Vñ sicut semel adprobatus,cessāte causa adprobationis, pōt reprobari,ut dicit Abb.& Mod. in c.cū uenerabilis.de excep.ita & reprobatus semel & exclusus pōt cessāte causa admitti & adprobari, ut tradit Fel.in c.præsentium. de testib. Et facit text.in c.uen.21.q. ultima.

Nec obstat,quod res semel concessa, semper manet concessibilis. d. §. quindecim.quia ad illam theoricam respondet Alex. in l.i. col.pen.ff.de officio eius.Et Paulus de Castro in l.uoluntas.circa finem.C.de fideic. Decius consil.83.in fin. & idem Decius in c.si pro debilitate.in 3.col.de offic. deleg. & ibi uide,quia faciūt ad propositū.&Fran. Curt.in tract.feud.in 2.parte.q.4. col. fin. Per cuius dicta Rota ad hoc mense Febr. 1511.in una Bon. nullitatis emphyteusis, corā R.D.Io.Mohedano cōclusit, rem emphyteuticam ecclesiæ semel cū solennitate alienatam,posse denuo alienari sine aliqua alia solennitate,ex quo iam semel effecta fuit alienabilis. Et quod papa hic noluit admittere subrogatū ad ius excipiēdū, patet ex uerbis subrogationis, quæ tantū concedunt prosecutionem & defensionē causæ & litis subrogato. Sub quibus uerbis exceptio non comprehenditur,præsertim in materia odiosa & stricta,qualis est, subrogatio:ut patet in c.i.& 2.ut lite pēd. lib.6.& in regula de subrogandis. Nā papa dedit d.Alphonso subrogato prosecutionem, quæ pro actione interpretari debet,ut patet instit.de act.in prin. & defensionem,quę etiam diuersa est ab exceptione,ut est gl.& tex.in c. i. de lit.cont.lib.6. quam ibi communiter sequuntur Doc.& Abb.& Mod.in rubr. de excep.Et licet appellatione defensionis, late sumpto uocabulo,aliqñ ueniat exceptio: in materia tñ odiosa uel propria,& stricta, exceptio nō cōprehenditur,ut dicit Domin.in d.c.1.& est cōmunis opi.Et per hoc est respōsum ad tex.in d.l.cum nondum,& l.si quidem allegatis in cōtrariū,in parte affirmatiua.

Non obstat tex.in d.l. non solum.ff.de in integ.resti.cum aliis exemplis superius alleg.quia ad illa respondetur, & primo, quātū ad bñficium restitutionis in integrū ideo illud transit in successorem: quia est in rē scriptum,ut tradit Dynus in reg. priuilegiū de reg.iur.lib.6.Et eodem mō,ius petēdi supplementū legitimè, non est ius fundatū in persona,sed in potētia suitatis quæ operatur translationē,ut ibi declarat Ias. Nec in prædictis casib. translatio in successorē singularē,sed in hæredē uniuersalem,qui reputatur eadem persona cum defuncto: non autem particularis successor,qui non reputatur eadem persona, ut dicit Bal.in c.1.in 3.no.qui suc.feu. dat.ten.Et ideo in illis non habet locum dictū Ias.in d.l.emancipata. Nec minus obstat, quod dicebatur de iure caducitatis: quia illud est ius reale, merito ad hæredē trāsfertur.Et finaliter,ut dixit,ex materia profana male arguitur ad beneficialē, in qua termini sunt omnino diuersi.

Nō obstat ēt,quod qualitas, quæ semel in actu īteruenit,licet postea cesset,nihilominus actus sustinet,ut in d.gl.canonicis.c.statutū.de resc.li.6.cū aliis superius allegatis qa ad illud motiuū respōdet pr tripliciter. Primò,quod illud dictū nō procedit,qñ qualitas in actu requirit per uiā causę finalis:qa tūc licet

licet actus sit in esse deductus: si tamen postea cesset illa qualitas, cessat effectus, ut hic. Secus, quando qualitas interuenit per modum demonstrationis uel conditionis ut in dicta glo. canonicis. & in d. §. si quis autem & ita declarat Bald. in l. humanitatis. in ultima oppositio. C. de impu. & aliis substitut. Vel secũdo respondẽ, contrariũ procedere, nisi qualitas requisita in actu, sit talis, quæ in se habeat tractũ successiuũ, ut est hic triennalis possessio quia tali casu nõ sufficit, ꝙ qualitas interuenerit à principio in actu, nisi illa qualitas perseueret usq; ad finẽ, iuxta tex. l. semper. §. negotiatores. ff. de iure immu. Glo. igitur in dicto uersic. canonicis. cum aliis allegatis, procedũt, qñ qualitas requisita nõ habet tractũ successiuum. Et ideo Imol. in clem. 2. de rescrip. dicit, ꝙ si qualitas habet se per modum causæ permanentis, ea cessante cessat dispositio. Secus, si per modum causæ principiantis, aut iuuantis, uel habilitãtis. Hinc est; ꝙ si conditio habeat tractũ successiuũ, non sufficit eam momento temporis impleri l. in quia. §. 1. ff. de ann. leg. l. si quis ita legauerit. ff. de cond. & demon. tenet Alc. consil. 43. lib. 3. Vel tertiò illud dictũ ꝓcedit, nisi cessante qualitate succederet contraria qualitas, quæ deducat actum ad eũ statũ, à quo incipere nõ possit, ut hic, & in plurib. ff. de uerb. obl. Nã in subrogato succedit contraria qualitas: nã defunctus erat triẽnalis possessor, iste subrogatus non. Cũ igitur sint isti duo status diuersi meritò dicendum est, in subrogatum exceptionem non transire. Et ita limitãt Moder. Aimonen. in l. ex facto. in 7. col. ff. de vulg. & pup. Itaq; ex omnib. istis, ista firma & uera cõclusio resultat, ꝙ exceptio istius regulæ, si uel sit per defunctum proposita, siue non sit, non transit in subrogatum, nisi specialiter illi concedatur à papa: præsertim cũ exceptio istius regulæ, ex quo est, perpetuò est odiosa impediens ius bonũ ꝓ acto rem deduci, quod de iure communi etiam si per mille annos eo usus non esset, sua negligẽtia non amitteretur, ut dicit Bar. in l. solent. § fin. ff. de offi. procons. sequitur Iason in l. 1. in penul. colum. C de seruis fugit. Et illud dictum Bar sequutus est Rota, in una Gebennen. pro cardinali Anconitano 3. Iulii 1531 coram D. Camillo, ad limitationem dictorum Abbatis in c. cõtingit. de dolo & contum. ut dixi in regula de non tol. iure quæsi. q. t.

11 Nec obstat etiam, ꝙ per clausulam, et ius litis status habeatur pro expressis, uel per similes clausulas generales, censeatur facta indiuidua mentio: quia illud procedit, respectu gratiarum & priuilegiorum. Secus autem respectu decreti istius regulæ: quia non censetur sublatum per clausulã, quorum tenores ut adnotauit reuer. D. Iacobus Simonetta, in una Caurien. portionis: ut meminit do. Guliel. in collectaneis nouarũ decisionum super ista regula, uel melius, illa uerba cõcernunt statum & merita causæ, circa ordinatoria iudicii. Secus autem est respectu exceptionis triennalis quæ possessionem requirit.

QVAESTIO XV.

QVæro, nunquid triennium istius regulæ currat contra minorẽ 14. annorũ: & utrum minor etiam exceptione istius regulæ defendatur?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ sic ex eo, quia uidemus ꝙ in actionibus prætoriis, quæ olim & hodie finiũtur anno, præscriptio currit contra minores absque spe restitutionis, ut declarat notabiliter Paul. de Castr. in l. fi. col. 2. C. in quib. causis in integrum restit. non est necess. Et est cõmunis opinio, ut ibi tenet omnes.

Pari etiã modo uidemus, ꝙ tẽpus triennii, quo durat instantia causæ principalis, de quo in l. properandum. C. de iud. currit ẽt minori: nec datur restitutio, nisi in certo casu, uidelicet, in subsidiũ, quando tutor uel curator effecti essent non soluẽdo, ut not. oẽs Doct. in d. l. properandũ. § pen. & Bart. in d. l. fi. col. 1. in 17. oppos. Et hoc procedit etiam in instãtia statutaria, quæ pari modo currit contra minorem, ut no. Alex. in consil. 42. inspecto processu. in 4. uol. Idem etiam dicunt in tempore ad appellandum, quod est decennium. auth. hodie. C. de appel. Idem in tempore appellationis prosequendæ, quod est annus, & ex causa biennium: cap. ex ratione. de appel. Nam ista tempora currũt minori propter rigorem iuris conseruandum, ut habet in authen. de appel. & intra quæ tẽpora, not. gloss.

glo.in l.auxilium. in uerb. cessauit. ff. de min. Sicut et currũt tpa ad opponẽdũ exceptionẽ nõ numeratę pecunię, ac nõ numeratæ dotis: ut in l.in cõtractib. in prin. cũ glo. petituras. C. de nõ num pecu. & in auth. si minor. C. de tẽp. in integ. rest. pet.

Et ut propriùs accedamus ad regulam, omnis præscriptio statutaria, quę uidetur similis isti, de qua loquimur, secũdùm cõmunem opinio. currit contra minores, ut est opinio. Innocent. communiter ad probata in capitulo constitutos. de restitut. in integ. quam multùm ampliant & declarãt Moder. in tractat. præscrip. in prima parte 6. principalis. fol. 65. Et ultra ipsos eam latiùs cõprobat & discutit Ioan. Igneus in repe. l. dudum in 5. & 6. col. C. de contrahen. empt. & plures alii, quos breuitatis causa non refero.

Et pro ista parte facit: quia minor in beneficialibus reputatur maior. ca ex parte. dẽ rest. spolia. c. si annum. de iudi. lib. 6. sed cõtra maiorẽ obstat exceptio istius regulæ: ergo pariter etiã obstabit minori.

Quid dicendũ? arbitror hoc casu distinguendos esse duos casus. Primus est, quãdo minor agit de damno euitando, ut quia non habet nisi unum beneficium, quod fortè cum alio permutauit, & illo euicto, beneficiũ, quod dedit, ab alio triẽnio possessum fuit. Nam tali casu, licet de rigore iuris obstaret ista exceptio triennalis per istam regulã inducta, ꝑ ea quæ dicit Inno. in d. c. cõstitutus. qui loquitur indistinctè, siue agatur de damno euitando, siue de lucro captando, ut referunt Moder. in d. tract. præscrip. Tamẽ de ęquitate, quæ in Rota multũ attenditur in materia beneficiali, dicendum esset contrarium: quia ubi agitur de damno euitãdo, debet fieri strictior interpetratio, ne aliquis iniustè damnum patiatur, uulg. l. fi. §. in computatione. C. de iure deli. Et ita in specie tenet Bart. in d. l. fi. C. in quibus cau. in integ. rest. non est necess. & in l. etiam. ff. de mino. ubi dicit, ꝙ iura inducẽtia simpliciter præscriptionẽ cõtra minores, si agitur de damno euitãdo, & de tollendo iure quæsito, censentur in talibus iuribus ita indistinctè & generaliter loquentibus excepti minores, & comprehensi solùm maiores, per rationem d. l. fi. sed in casu regulæ nostrę generaliter loquente agitur de iure quæsito tollendo, ideo à tali statuto generaliter loquendo excluditur minor. Nam si contrarium dicimus, maxima ex hoc minori læsio inferretur, qui fortè non habebat aliundè unde se aleret, quàm ex illo beneficio, quod simplicitate, aut ignorantia quadam dimisit ab alio per triennium possideri. Cõueniens igitur est, ut restituatur ad agendum, & illa uerba regulæ, ibi, Nequeant molestari, non comprehendant istum casum. Nec obstat, quòd minor in beneficialibus reputatur maior: quia non facit quo minus restitui debeat, ut adparet in ecclesia, quæ licet posset agere, & hoc respectu reputetur maior: tamen si decipiatur, restituitur ut minor. c. 1. & 2. de in integ. rest. Et probatur in clemen. prima, de in integ. rest. ut ibi not. Doct. Et isto casu cõueniens est, ut minoribus subueniatur, quos ecclesia protegit, ut simplicitati eorũ uenia tribuatur, ut in ca. 1. 87. distinct. & arg. tex. in c. cũ uniuersorũ. de rer. ꝑmu.

Secundus casus est, ubi agitur de lucro captando: & tali casu quia minor enormiter non læditur, istius regulæ exceptio ꝓcedit contra eum. Exempli gratia, Ponamus minorem plura beneficia habere. & ex uno posse commodè uiuere, certè non uidetur hoc casu per dispositionem istius regulæ lædi, sed potius exonerari ab administratione: præsertim quia regula ista non excludit minorem perpetuò, neque eius gratiam annullat, sed eam suspendit uiuente duntaxat possessore. Nam regula ista nihil tribuit possessori præter nudam exceptionem. Et quod dictum est de pluribus beneficiis, idẽ esset dicendũ de uno, quando illud non magis onerosum esset minori, quàm utile: quia tali casu non restitueretur aduersus dispositionem istius regulę, quæ fundatur in graui lęsione, iuxta dictum Bart. in d. l. etiam. ut in ca. 1. de in integ. rest. & Specul eod. tit. §. quęlibet. uersi quid si minus. Et istam distinctionẽ in terminis istius regulæ tenet ille doctissimus Glossator co cili Basi. i. tulo de pacif. poss. positio in pragmatica Franciæ, in uerb. impedimenti. col. fi. Nescio tamẽ quid

quid hoc casu teneret Rota: quia de rigore dictum Innocen. in d. c. constitutus cōmuniter adprobatur, quòd contra minorem omni casu currat præscriptio, sed de æquitate procedit doct. Bart. in d. l. fi. & d. l. etiam. quam sequitur Abb. in d. c. constitutus. & plures alii, quos cumulat ille Moder. in d. l. dudum. qui pro Bart. quędā iura allegat, & secundùm illam opin. fuit iudicatum in Parlamento Franciæ, ut refert Guido papæ, decis. 51. Vtrum autem minor possidens beneficiū curatum sine dispensatione, exceptione istius regulæ defendatur? Rota die 15. Martii 1538. in una Lucana archipresbyteratus corā me conclusit, ꝙ sic pro Syluestro Gilio contra Accontium Vanulium. Ratio fuit: quia regula defendit omnem clericum inhabilē cum titulo colorato triennio pacificè possidentem, exceptis duobus casibus expressis in regula. unde exceptio illorum duorum casuum firmat regulam in casibus nō exceptis: cap. 2. ubi Abbas de cōiug. lepro.

QVAESTIO XVI.

QVæro, nunquid totum triennium ad quod hodie redacta est allegatio Lap. 59. debeat esse continuum tempore primi resignatarii quo ad hoc, ut præsumatur retrocessio. an uerò sufficiat, ꝙ cōtinuetur pro parte tempore primi, & pro reliqua parte tēpore secūdi resignatarii?

SOLVTIO. Iste casus uentilatur modo in Rota coram R. P. D. Marcello Electo Marsicano in causa Leonen. canonicatus, in qua præsupponitur, ꝙ quidam Ioannes resignauerat canonicatum in fauorem Iacobi, & dictus Ioannes resignans posteà in possessione per duos annos mansit Iacobus resignatarius, antequam Ioannes resignans triennalem possessionem cōpleret, in fauorem Gulielmi resignatarii. & idem Ioannes primus resignās adhuc in possessione manens, possessionem suam pacificè etiam tēpore istius Gulielmi secundi resignatarii continuauit usq; ad completū triennū, & deinde morit ꝑ cuius obitum, quidā noīe Iuo, canonicatum præd. impetrauit, & d. Guliel. secūdum resignatarium, qui iam se in dicto beneficio intruserat, ad iudicium uocauit. Guliel. excepit de resignatione sibi facta per Iacobum, qui habuerat canonicatum per resignationem dicti Ioan. Impetrans replicat, quòd resignatio nihil facit, ex eo, quia Ioan. primus resignans mansit post resignationem, quam fecit, in possessione, & pacificè possedit per triennium, in qua possessione fuit mortuus: & sic intrabat dicta allegatio Lapi, quę in possidēte retrocessionem per lapsum triennii prę sumit, & per consequens canonicatus per obitum dicti Ioan. dicitur uacare. Gulielmus triplicat, quòd Ioannes nec tempore Iacobi primi resignatarii, nec tēpore suo continuo triennio, sed interpollato possedit, biennio, uidelicet, antequā resignaret Iacobus in Gulielmū, & per aliū annū tempore ipsius Gulielmi. Itaque tempore utriusque possedit per triennium, sed nō tempore alterius. Dubitatum fuit, nunquid triennium, de quo loquitur ista regula, debeat esse continuatum tēpore unius resignatarii ad effectū allegationis Lapi? Dicebatur ex una parte nihil referre, ꝙ triennium, ad quod hodie redacta est dicta allegatio. Lapi, continuetur, siue tempore unius resignatarii, siue plurium. Ratio reddebatur: quia allegatio Lapi uidetur solùm requirere duo. Primum est, ꝙ primus resignans per illud triennium fuerit tentus, & communiter reputatus pro canonico, iuxta decis. Egidii 645. & Petr. de Ancha. consi. 117. Secundò, quòd fuerit toleratus per illud tempus ab ordinario: quia ex illa tolerantia præsumitur retrocessio. Nam ex quo ordinarius ex necessitate sui officii tenetur singulis annis inquirere: an possidentes habeant canonicum titulum in beneficiis, iuxta uulg. c. ordinarii. de offi. ord. in 6. certè si iste Io. primus resignans non habuisset retrocessionē, non tolerasset eum, & ista ratio patientiæ ordinarii militat, siue sit una resignatio, siue plures, prout in simili aliàs determinauit Rota in quadam causa, de qua meminit D. Guliel. Cassiod. in collect. de cis. sub titulo, de cau. poss. & propriet. decis. 3. Quo loco uoluerunt Domini, quòd dicta allegatio Lapi procedat, siue sit unus impetrans, siue plures. Cùm igitur dicta alleg. fundet se in tolerantia ordinarii, & non in negligētia resignatarii petētis

tis possessionem, merito uidetur conclu dendum, beneficium vacasse per obitum dicti Ioannis, tanquam ex nouo titulo su peruenienti post triennium.

Postremo, pro ista parte adducebatur vnum motiuum satis coloratum ad pro bandū, ꝙ negligentia resignatarii nō erat in consideratione, sed solum patientia or dinarii. Nā ponamus, ꝙ Ioānes resignasset simpliciter in manib. ordinarii, & stetisset per triennium in possessione, certum est, ꝙ lapso triēnio, habet locum allegatio La pi. Et tñ ibi nō cōsideratur aliqua negligen tia resignatarii, cū nullus sit resignatarius quia in manib. ordinarii nō potest fieri re signatio in fauorem certę personę sine vi tio simoniæ: licet secus coram papa, ut tra dit Fel. in c. ad audientiā. el 2. uer. tertia cō clusio. de rescr. Sola ergo patientia ordina rii, cum lapsu triennii, hoc operatur, ut nouus titulus erectur. Persona igitur resi gnatarii non est in consideratione.

Tamē prædictis non obstantib. contra riū fuit per Dominos conclusum in pręd. causa Leon. canonicatus 23. Nouemb. 1534. & inter alias rationes, quæ tam in ter aduocatos Gu. q̄ per Dños fuerūt in re lationib. allegatæ, fuit una cōcludēs, & ad quam legitimè nō poterat responderi, ui delicet, ꝙ in allegatione Lapi, quo ad pro pōsitum nostrum, necessario debet cōside rari non solū patiētia ordinarii, sed etiam negligētia resignatarii, ex eo, quia dicta al legatio fingit seu præsumit post lapsum triēnii retrocessionem, nō ante: sed ista re trocessio nō potest habere locum, nisi detur extremū. Nā retrocessio præsupponit cedē tē & cessionarium. Requiritur ergo perso na resignatarii. Nam sine ipso retrocessio fingi nō pōt, & qñ est lapsum triēniū, iam resignatarius nō habet quid retrocedat, cum ante triennium in alium cesserit qđ facere potuit: quia intra triennium alle gatio Lapi nō ꝓcedit, & in casu nostro, qñ locū habere poterat, uidelicet, post triēniū deficit extremū in quo fingatur & fundetur retrocessio, cū resignatarius nullū ius hēt quod verè cedere possit etiam si uellet. Vñ si cessio uera nō posset post triēniū habe re locū, ergo neq; ficta: quia ubi nō pōt ha bere locū veritas, nec fictio. l. qui ad certū. ff. locati. Nec minus allegatio Lapi proce dit contra secundum resignatarium: quia ille adhuc est in tempore petendi posses sionē ipsa qđ primus resignās morit. Itaq; ea rōne d. alleg. Lapi nō obstat primo resi gnatario, nec secundo, tū ēt quia alleg. La pi, quę est de se rigorosa ēt loquit in pos sessione decennali, q̄ p.p. reductionē factā ad triēniū interpret. Rotæ, facta est magis exorbitās & dānosa, quo casu, ex quo sim pliciter loq̄t de resign. debet in dubio itel ligi de primo arg. l. boues. §. hos sermones ff. de uerb. sign. prout in notabili casu tra dit Glossator super regula prærogatiuarū expectantium, in 5. parte. & Egi. dec. 626. inc. suppositis. sicut per eandem rationem fuit intellecta per Dominos regula de pu blicandis resignatio. quæ etiam intelligit de prima resignatione, & non de secunda ut ibi dicā. Vñ ex quo ex quadā stricta in terpretatione dicta allegatio Lapi, quæ re quirebat decennium, reducta est per Dñs ad triēniū, nō debemus specialia multipli care, ut extēdatur ad secundum resignata riū, per ea, quæ dñr in l. 1. C. de dot. ꝓmis.

Non obstāt ea, quæ superius dicta sunt in contrarium: quia ad ea ex prædictis pa tet solutio: quia in dicta allegatione Lapi duo requirūtur copulatiuè, uidelicet, pos sessio triennalis pacifica cum tolerātia or dinarii & resignatarii, alias autem cessante negligentia resignatarii retrocessio fingi nō posset. Et per hoc respōdet ad illud ul timū motiuū, in quo dicebatur de resigna tione facta in manibus episcopi, ubi non erat aliquis resignatarius, & tamen in tali resignatione habebat locū dicta allegatio Lapi: quia respōdet, ꝙ illo casu nō præsu mitur retrocessio, cū illa præsumi nō pōt ut dixi, absq; persona resignatarii, ex quo nascatur tāquā ab extremo à quo, & sic sumus extra allegationē Lapi. sed ibi fin git tm̄ nouus titulus, non retrocessio, & sic erit casus diuersus à nostro: quia allegatio Lapi solum fingit retrocessionem in casu in quo est resignans & resignatarius, pro ut in quæst. ista cui non adaptatur prædi ctū extremum. Nec obstat, ꝙ triēnalis pos sessio tempore istorum duorum cessiona riorum, debet coniungi: quia respōdetur quòd in materia stricta, & in præscriptio nibus

ttibus tempora non coniunguntur : ut di xi in regula de annali, per ea, quæ probat Decius in l. si idem. ff. de iurisd. om. iudi. Et dicam inferius in 20. quæst. Præterea, quia allegatio Lapi, quę loquitur de tempore, debet in dubio intelligi de cõtinuo, & nõ interpollato, ut dicit Abb. in c. si. de elect. & in c. ad apostolicam. col. 1. de reg. & Ias. in l. si stipulatus essem. ff. de uerbor. oblig. & Lapus allegat 7. in 4. colum. cum con cord. ut scribit Bart. in consil. ultimo, posi to in fin. consil. Alexand. in 4. uolum. ut dixi in dictis locis. Et hoc notissimum est, quòd quando lex simpliciter, & indefini tè facit mentionem de tempore, debet in telligi de continuo de momento ad mo mentum, & non de interpollato, ut tradit Ang. in consi. 404. in 4. colu. Et ita ista reg. quæ de triennio loquitur, intelligitur de continuó, & non interpollato, ut adparet manifeste in decreto concilii Basilię. à quo sumpta est ista regula, ubi exprese dicitur de triennio continuo, & ibi not. glo.

Tamen non facerem uim in hoc de cõ tinuo in casu nostro, ex eo, quia satis po test dici triennium continuum, quod non fuit interruptum, licet fuerit tempore plu rium continuatum, & ad effectum istius reg. talis possessio triennalis sufficeret, nõ autem si fuisset inrerrupta, ut declaro in d. q. 20. licet quo ad effectum dictæ alle gatio. Lapi hoc de triennio continuo con sideretur, propter diligentiã, nel negligen tiam resignatariorum, in quibns principa liter fundatur prædicta decisio. Sed dices tu, quid facit ista quæst. ad istã regulam?

SOLVTIO. Nihil ferè, nisi ꝙ præstat qnandam lucem dicendi, ut ex hoc adpa reat differentia triennii istius regulæ; & al legat Lapi. Aliam differentiam uide sup. in fi. 10. q. Et est ulterius aduertendum, ꝙ d. allegat. Lapi non solum habet locum in fictione retrocessionis, quæ fomentum ca pit ex resignatione prius facta : sed etiã in quocunque iure, absq; aliqua cessione prę ambula, ut exemplũ poni potest in causa Vrbeuetã. archipresbyteratus, quæ mõ pẽ det, in qua uoluit Rota, de mense Nouem bri & Decembri 1539. coram R. D. Ioan. Paulo, ꝙ ex quo Sanctis. dominus noster Paulus 3. qui dum esset Cardinalis, acces sum & regressum habebat per cessum vel decessum, uel quãuis aliã amissionẽ. &c. ad dictum archipresbyteratũ, possessum per quendam Bernardinum de Aquapen dente permiserat, postquam regressui lo cus fuerat propter assecutionem alterius incompatibilis d. Bernardinum per trien nium sci enter & pacificè possidere, ꝙ eo mortuo successor potest illum excludere allegat. Lapi, quia præsumitur, ꝙ papa quando erat cardinalis, cassauerat regres sum. Et sic uides, ꝙ illud, quod dictum est de retrocessione, habet locũ in casu omis sionis iuris, ubi retrocessio habere locum non potest. Et hoc idem, præteritis annis, tenuit Rota in vna alia Neapolitana pa rochiali, coram R. D. M. Antonio, ut recor dati fuerunt Domini, in qua iudicauit cõ tra Io. Bap. Baldassinum, qui propter dictã alleg. perdidit regressum. Et dicta alleg. non solum præsumit cessionem uel retro cessionem, ant cessationem, seu extinctio nem iuris, sed etiã operatur, & fingit suc cessionem, ad effectum, ut regressui locus sit: ut uoluit Rota in una Burgen. canoni catus de Veruiesca, coram me, de mense Nouembri 1539. ubi pendente lite inter Io. de Lerma, & Frãciscum de Pesquera, d. Io. resignauit dictum canonicatum, in fa uorem Aluari de Sancta Cruce : remansię tamen in possessione. Postea dictus Franci scus, habita prius sententia cõtra Io. de Ler ma: cessit etiam ius, ꝙ habebat in dictum Aluarum, reseruato sibi regressu, per obi tum ultimi possessoris. Accidit, ꝙ d. Io. cõ tinuauit post dictas cessiones possessionẽ suã per sex annos pacifice, & postea obiit, & unus impetrauit d. canonicatũ, per obi tum d. Io. & in eo se intrusit. d. uerò Fran ciscus egit cõtra intrusum, prætendens ca nonicatum uigore regressus ad se specta re. Alter replicabat, ꝙ regressus erat con cessus per obitum ultimi possessoris Alua ri, sed Io. de Lerma non fuit successor: q̃ a Aluarus non cessit in eum. Franciscus tri plicabat, ꝙ imò Io. erat Aluari successor ex quo post cessionem d. Io. in Aluarum fa cta, postea per triennium pacifice posse derat, & sic intrabat d. allegat Lapi, quæ retrocessionem fingit. Vnde qua ratione, si Aluarus uerè in d. Io. retrocessisset, uerius eius

eius successor diceretur: ita dici debet per retrocessionem factam per dictam allegat l.api.tandem Rotā tenuit Io. fingi success sorē,ad effectum,ut regressui locus esset.

QVAESTIO XVII.

QVæto, impetratur beneficium detētū per aliquem per plures anno., & in impetratione habet tempus detentionis pro expresso cum clausula, Non obstant. regulis:an per hoc censeatur derogatum isti reg.de triennali?

SOLVTIO. Maxima fuit olim cōtētio in Parco super isto dubio.Nam M. de Ca.abbreuiator antiquus dicebat illa uerba, Quòd tempus detentionis habere tur pro expresso, non debere intelligi, nisi de sola detentione triennali: secus si per triennium quis possedisset: quia cum talis possessor per istam regulā tueatur,non est uerisimile in dubio papā uelle alteri tollere exceptionē sibi cōpetētē,argu.c.ex parte.de offi.dele.Et ideo uolebat, ꝙ talis bulla narrans uigore illius clausulæ possessionem triennalem, non esset expedienda per abbreuiatores in Parco.Nā papa nō dedisset,si expressisset,uel saltem dedisset cū maiori difficultate: qa per illam clausulam papa nō fuit clare certificatus de reg.triēnali, nec illa clausula, Nō obstan.regulis,iuuabat: quia intelligebaſ de regulis fauentib.detētioni,quæ est minoris præiudicii,nō de possessione triēnali.Sed Io.Fo. Ferrera abbreuiator tenebat cōtrariū,ex quo tps detētionis habebatur ꝓ expresso,quę uerba sunt generalia, & cōplectunſ quālibet detentionē,arg.c.si Romanorū 19.dist. & qa plures bullæ fuerant sic expeditæ,nō erat recedēdum à solitis.Et quia in Parco nō excipitur de reg. sicut in iudicio,& ideo nō obstat,si nō opponaſ,iuxta tradita per Fel.in ca. 1. de re iud.& in c.pastoralis.de fide instr. Et saltē ipse expediret bullas cū illa generali clausula,quā dimitteret disputandam & discutiēdā in iudicio.Sed M. Ca. replicabat, ꝙ nō esset bonū dare sic literas in cōfuso: qa ex quo ista reg. suspendit impetrationes, literæ essent nullæ & frustratoriæ, nisi expressè derogaretur regulæ, & esset dare fomentū litigiis:& cancellaria non solet dare bullas litigatorias, & ideo esse tutū adponere clausulam restrictiuā, uidelicet citra tamen triennium.Et ista pars,quę uisa fuit sanior,æquior,& uerior,præualuit in Parco prima die Februarii 1491.

Reperio etiā,ꝙ uir ille magnus, & memorabilis Laurentius cardinalis sanctorū quatuor,qui multis annis expeditionum omniū princeps,& fere omniū regularum cancellariæ auriga fuit, in quibusdā suis notulis,tenuit primam opinione, unum subiungēs,qđ est magis notabile,uidelicet ꝙ etiam si in collatione esset narratus triennalis possessor, non sufficeret ad derogationem istius regulæ,nisi esset expressum,ꝙ ex canonico titulo: quia tunc impedimenti narratio est loco derogationis qñ plene factum narratur. & pro ista opi. faciunt quæ tradit Gundis. Villadiego auditor Rotæ in tract. leg. q.9. Et quo dicit Fel.in c.in nostra.in 36.cotr.deresc.Adde etiam,ꝙ adeò prædicta sunt uera, ꝙ illa clausula,Non obstan.regulis, non sufficit pro derogatione regulæ: quia ut alias dixi,requiriſ specialis mentio propter rōnē Cald.in consil. 1.de rescr. & quæ not.in c. uenientes.de præscript.& dixi superius in proœmio regularum q.5.& 6.

Quid dicendū?Certè passus iste est difficilis,quia reducitur ad hoc, an clausula ista,ꝙ detentionis tempus habeatur pro expresso,operetur tātum, ac si specialiter de tempore detentionis fuisset facta mentio? Nā super hoc fuit uario modo,diuersis temporibus iudicatum, ut dicit Feder. de Senis in consil. 223. Et Fel.plura refert in c.accedentes.in 3.col.de præscript.

Breuiter,ista uidetur hodie æquior, & est stylo curiæ magis recepta conclusio,ꝙ per illam clausulam, Pro expressis haben. uel similes,tolluntur,uel suspenduntur specialia,& indiuidua.Ita tenuit Ant.de But. in consil.2.cuius opin.hodie sequitur Rota, ut refert d.Guliel.hic,per ea,quæ cumulā do scribit Fel.in c.nonulli.in 7.col.uersic. fallit secundò.de rescript.Et ita etiam coram me die 17.Iunii 1530. in una causa Tullen.Scolastriæ conclusit Rota. Tamen adhuc ista non tollunt difficultatem:quia esto,ꝙ per illam clausulam, ꝙ tempus de

tentionis habeatur pro expresso, cẽseatur facta mentio de triennali detentione, per hoc tamen non putarem derogatum huic regulæ, quæ loquitur de triẽnali possessione, & non de detentione. Nam detentio præsupponit merum factum sine titulo, possessio uero triennalis requirit coloratũ titulum, ut patet hic, & inferius dicetur. Itaque est concludendũ, attentis præmissis, ꝙ dicta clausula, ꝙ tempus detentionis habeatur pro expresso, non obstantibus regulis, operatur tantum circa detentionẽ etiam triennalem secundũ terminos istius regulæ, non autem circa possessionem triẽnalem, de qua loquitur ista regula. Cogita tamen, quia hæc opinio non transit sine dubio, per allegata per Fel. in dictis locis.

QVAESTIO XVIII.

QVæro, an si titulus coloratus triennalis possessoris reducatur ad non tit. habeat locũ reg? Exẽpli g. Possessor triẽnalis pro colore suæ possessionis allegat titulum sibi quæsitum per renuntiationem alterius ex aduerso impugnatur dicta renuntiatio. ex eo quia ille qui renuntiauit post sex menses, mortuus fuit in possessione, & sic titulus resignationis reductus fuit ad non titulum per regulam de publicandis resignationibus, Quæritur nunquid talis possessor iuuetur ista regula?

SOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in quadam causa Vulteran. non habeo tamen quid fuerit decisum. Ideo pro utraque parte faciam aliquas rationes, cętera relinquẽs iudicio peritiorum, uel Rotæ melius sentientium.

Quòd autem non suffragetur possessori regula, facit primò: quia quãdo titulus redactus est ad nõ titulum, pro nihilo reputatur, & ideo talis titulus caducus, ad pscribendum non est utilis: ut in c. dudum de deci. & in l. quemadmodum. C. de agri. & censib. libro 11. Nam quotiescunque causa redit ad non causam, perinde est, ac si actus factus non fuisset. l. si fullo. ff. de cond. sine causa. not. Alexand. in consil. 206. ponderatis uerbis. col. penu. in 6. uol. minus ergo sufficiet ad possessionẽ istius regulæ, quæ habet instar pręscriptionis, & requirit titulum saltem coloratum. Et iste titulum non solum non habet colorem, sed neque saporem, si probatum fuit renuntiatum in possessione obiisse, & de regula de publicandis data fuisset. Sed ad hoc posset replicari, quòd ad probandũ talem titulum esse inualidum, & redactũ ad non titulum, requiritur discursus probationis, & telæ iudiciariæ, & ille discursus tollitur per istam regulam ex eo, qa ut dicetur inferius in 58. q. reg. ista imponit silentium per illa uerba, nequeant molestari, &c. per quæ uerba non solum tollitur parti facultas probandi, sed iudici aufertur iurisdictio. c. cum plures, de off. de leg. li. 6. cum similibus, ut inferius in dicta quæstione dicam. Præsertim quando declaratio sequitur ex actib. sequentibus.

Secundò pro dicta opin. facit quia eo ipso, ꝙ triennalis patitur discuti de iustitia, uel iniustitia tituli sui sibi præiudicat quemadmodum spoliatus patiens discuti ius suum, ut in c. 1. de resti. spol. Sed etiã ad hoc patet solutio: quia eo ipso, ꝙ exceptum fuit de regula, exclusa fuit iurisdictio, per illa uerba, non molestetur. Et hoc procedit ab initio: sed si post factas probationes daretur de regula, & sic eo tempore, quo iam præcessit iurisdictio, forte contrarium procederet.

Tertiò, pro hac parte facit quia actor dicitur molestare reum possessorem per replicationem datam contra titulum triẽnalis possessoris, ut tradit Alex. cons. 36. in 1. uol.

Sed ẽt ad hoc respondetur, ꝙ illud dictũ procedit, nisi incõtinenti adpareat de uirtute tituli per replicationem probatam cum productione regulæ de non publ. Nã ex quo ista reg. fundatur in quadam præsumptione, illa cessat comperta ueritate, c. ueritate, 8. dist. Præterea, quia iste actor dans de reg. de non publicandis, uĩ admittendus, ex eo, quia præsumptio est contra possessorem triennalem de aliqua simonia. Nã ex quo adparet resignãtẽ fuisse mortuũ in possessione, ꝑ cõsequẽs resultat pꝛsumptio, ꝙ iste possessor triẽnalis pactus fuerit cum eo de illo dimittendo in possessione, donec uiueret, & per consequens ingressus suus uidetur uitiosus, & & exceptus à regula, quæ excludit simo

simoniacum, & talis simonia ex quo so let fieri occultè, sufficit, ꝙ ꝑ præsumptio nes probetur, c.per tuas. de sim. isto igitur casu debet se magis iustificare possessor quàm ex sola allegatione istius regulæ, ex quo præsumptio est contra eum.

Tamen istis non obstantib. pro contraria opin. faciunt quæ dicunt Mod. Senen. in l.1.§.si uir.col.2. ff. de acq. poss. ubi di cunt, ꝙ possessio fuit translata uirtute cau sæ ualidæ, licet illa causa postea efficiatur inualida, nō propterea retransfertur pos sessio, per rationem de qua ibi per eum: multa enim a principio possunt impedire facienda, quæ postquam sunt facta, retta ctati non debent, uulg. c.ad apostolicam. de reg. cum simili.

Breuiter non est recedendum a prima opinione, quæ est uerior per dictas, & ra tiones superius factas, secundum quas ita iudicauit Rota in una Romana parochia lis S.Pauli coram Reuerend. domino Ray naldo in qua post triennalem possessionē fuit probatum possessorem nō fuisse pro motum infra annum ad sacros ordines, per quam quidem probationem titulus coloratus possessoris fuit redactus ad non titulum: ideo concluserunt Domini re gulam illi non suffragari, quam sententiā proposito prius dubio inter Dominos, Re uerendiss. domi. Ioann. Mohedanus die 5. Iulii 1538. confirmauit. De quo tamen ui denda sunt ea quæ scripsi superius, quæ stio. 10. circa fin.

QVAESTIO XIX.

QVæro, nunquid regula ista quæ annul lat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triennalem possessionem, an uerò de factis post?

SOLVTIO. Istam quæstionem repe rio adnotatam in quodam libro bon.me. Laurentii Cardinalis sanctorum quatuor, & ibi dicitur, ꝙ intelligitur de impetratio nibus factis post triennalem possessionem & in hac opin. fuerunt Ioachin. de Nar nia, & Anto. de Capharellis olim excellē tissimi aduocati in causa Maclouien. ut pa tet 2. uol. alleg. non tamen aliquam ratio nem adducunt.

Sed obstat huic decisioni tex. hic in illis uerbis, neque aut molestari in beneficiis sic possessis, &c. Et ibi antiquas lites peni tus extinguentes, quę quidem uerba præ supponunt impetrationem ante trienniū factam fuisse, quæ quod molestiam indu cere poterat. Et sic uidetur ex illis uerbis, ꝙ impetratio anterior annulletur, & hoc tenet gl. hic col.7. uersic. item inquantum hic irritantur.

Tamen prima opinio mihi magis pla cet, ex eo, quia in odiosis, quod minimum est, sequimur, ut dicit regula iuris: mitior enim est interpretatio, & magis æqua, ꝙ regula ista intelligatur de impetrationib. postea factis, quam de anterioribus, ut in nuit uerba regulæ ibi, impetrationes de beneficiis sic possessis factas, &c. Et isto modo intelligendi minus præiudicatur tertio. Nam in dubio capiendus est ille sensus in lege, per quem minus quid præ iudicetur: uulg. l. fi. §. licentia. C. de iure deli. Imò, ut dicit tex. in §. in computatio ne, potius permittitur, ꝙ actus nihil ope retur, quàm ꝙ indebite alicui ius tollatur. Sed si intelligimus regulam de impetra tionibus anterioribus, fiet interpretatio iniuriosa, per quam tollitur ius quæsitum & bonum impetrasti: igitur non est præ sumendum summum pontificem hoc uo luisse. c. pastoralis, de priuil. Præsertim cū idem Papa ablationem iuris quæsiti per aliam suam regulam detestetur, propter quod non pręsumitur sibi uelle contraria ri: arg. l.2.§. si quis a principe. ff. ne quid in loco publico, c. super eo. de offic. deleg. & huic intellectui consonat etiam regula de annali, quæ tantum intelligitur annul lare impetrationes sequentes, non autem præcedentes, ut patet ibi in illis uerbis, ꝑ annum immediate precedentem. &c.

Nec obstant illa uerba, Nequeant mo lestari, quia intelligentur per impetratio nes factas post triennium, ut innuūt præ dicta uerba, impetrationes de beneficiis sic possessis facta. Nam si ille impetratio nes ante triennium obtentę fuissent, non dixisset, de beneficiis sic possessis. Nec ob stant illa alia uerba, Antiquas lites, &c. ꝗa intelligitur de litibus inter alios, ut infe rius dicam in 61.q.

Tamen prædictis obstat vnum, ꝙ ista regula fuit inducta ad similitudinem usu capionis, uidelicet ne propter ignauiã, aut negligẽtiam personarum beneficia sub in certo essent, & ut lites de medio tollerent ut in l. 1. ff. de usucap. Sed istæ rationes cessant in eo, qui post triẽnalem possessionẽ impetrauit: quia nulla in eo negligẽtia deprehenditur, sed bene deprehenditur in eo, qui ante triennium impetrauerat, ꝙ neglexit per triennium ius suum discutere: & ideo merito in pœnã negligẽtis iura interpretantur, uideri eum illud ius habere pro derelicto, saltem uiuente possessore triennali, quia lex uigilantibus & non dormientibus imposita est. l. pupillus ff. quæ in fraud. cred. Et non solum, qui per triennium non experitur de iure suo, sed qui per solum, annum negligit ius suũ in iudicio deducere, uidetur illud refutare, & habere illud pro derelicto, ut est tex. in §. porro. quali. olim feud. pot. alien. & in l. 2. ff. qs ordo in bono. pos. ser. & in l. i. §. largus. ff. de succes. & in l. 4. qui admi. & in c. si Titius. si de feud. fuer. contr. & in l. 1. C. de ann. excep. Faciũt ea quæ dicit Ias. in l. prætor. § si aliqñ. in 4 col. ff. de oper. no. nunt. cũ eõc. ut tradit idẽ Ias. in l. petẽs. in 4. col. C. de pact. & Fel. in c. quæ in ecclesiarũ. in 32. col. de const. Et tenẽdo istã opi. quę pp illã rationẽ negligentiæ communis uidetur, obstant modò uerba prędicta istius regulæ ibi, Impetrationes de beneficiis sic possessis factas, irritas & inanes, &c. ecce ꝙ text. loquitur de impetrationibus de beneficiis per triennium antea possessis factis, & ideo propter istam contrarietatem posset teneri tertia opinio, uidelicet regulam habere locum tam in impetrationib. ante triennium factis, quàm in faciendis, ex quo indistinctè regula loquitur, & uerba illa de impositione perpetui silentii, & de non molestando, hic posita, utraque impetratione militant.

QVAESTIO XX.

QVæro, an triennium istius regulæ debeat esse cõtinuum, an uero sufficiat interpollatum?

SOLVTIO. Glossator hic in 2. col. tenet, ꝙ debet esse continuum: tamen ratio ipsius non concludit, nisi ad illud, ꝙ triennium debeat esse completum, quia pōderat dictionem, per triennium, hic positam quæ perfectionem signat. l. urbana. §. per noctare. ff. de uerb. sig. nec Bal. quem allegat, aliquid probat, quia dicit ibi, ꝙ probatis extremis probantur media, & sic ꝙ tẽpus est continuum. quod nõ facit ad propositum: aliud enim est quærere, an triennium debeat esse continuum: aliud uerò an debeat esse cõpletũ, & totaliter finitũ, adeò ꝙ nõ sufficiat tertiũ annũ inchoasse uel ꝓ maiori parte possedisse: Nã ad istud secundum quæsitum tendit dictũ Gl. & bene dicit, & ultra ipsum est text. ferè in terminis in cle. 1. quam ibi not. ad hoc And. Sicu. de seq. pos. & fruct. & bene facit tex. in c. ad nostram. de reg. Nam sicut in tẽporalib. actionib. oportet ultimum diẽ esse cõpletũ, ut in l. in oĩb. ff. de act. & obl. ita in exceptionib. quæ se habent instar actionũ, debet idẽ requiri. l. 1. & 2. ff. de except. tenet Arch. in c. si annum. & dixi de iud. li. 6. Et Doct. tradunt in ca. cum in cunctis. de elect. & est glo. fere in terminis in uerbo, triẽnio. d. cle. 1. de sequest. possess. & fruct. & ibi notat Ioannes And. & alii.

Sed quo ad primam quæst. de qua hic quærimus, ad quam impertinenter Glossator respondit, uidelicet, nunquid triẽnium istius reg. debeat esse continuũ, idẽ concludendum erit, uidelicet, triennium huius regulæ continuũ, & non interpollatum esse debere. Pro qua opinio. allegatur dictum Bal. in c. cum uiginti de offic. dele. ubi uoluit, ꝙ ubicunque lex requirit certũ tempus, illud debet esse continuum, uidelicet de momento ad momẽtũ, præsertim in odiosis, ut hic: licet in fauorabilib. pōt esse aliter, ut per gl. in l. 3. §. minorem. ff. de minor & late Imo. in cle. si de ætat. & qua lit. & istam opin. in terminis istius regulæ sequuntur Moder. in tract. beneficii. in 3. parte. q. 21. Et ista opin. iudicio meo nõ habet difficultatem per uerba istius regulæ ibi, Per triennium possederint, &c. de quorum proprio significatu est importare tẽpus continuum, & non interpollatum, ut tenet Io. And. in addit. ad Spec. ti. de loc. §. nunc aliquam. uersic. 27. Et Sal. in l. 2. C de iur.

iur.emphy.col. 1. ubi dicunt, ꝙ triẽnium, de quo in d l. 2. ex quo designatur per dictionẽ Per, debet esse cõtinuũ. alleg. tex. in c. cupiẽtes. §. cæterũ. de elect. li. 6. Et eos sequitur Soc. in consi. 118. inc. circa præsentẽ col. fi. lib. 4. & idem Soc. in consi. 42. col. 1. lib. 1. de quo dixi late in reg. de annali. & in §. rursus. num. 32. instit. de action. post Abb. in c. ad apostolicam. in penul. col. de reg. & in c. fi. de electio cum alijs concor dna. ut scripsi superius quæstio. 16. & quia hoc clarum est, non insisto.

Et ex istis possunt decidi plures quęstiones ad propositum occurrentes, an uidelicet si tempore unius Pontificis possedit quis per biennium, & tempore alterius ꝑ annum, an triennium possedisse dicatur ad effectum istius regulæ? & nunquid pręcessoris tempora coniungantur cũ tempora successoris, ut possit dici triẽnalis? Nã dicebat olim tpe Eugenii in una Maclouien. ecclesię sancti Iuuiani, ꝙ nõ, quia in bñficialib. in quib. nõ dat successio, nõ cõiungũtur tempora, & ideo quilibet debet possidere per se integrũ triennium, si vult uti beneficio istius regulæ, de quib. latè dixi superius in regula de annali. Et per ista fuit etiam die 4. Februarii. 1538. decisa in Rota una quæstio, coram R. domino Raynaldo Petrutio in una causa Roma. parochialis sancti Pauli, in qua agebatur cõtra possessorem, ad priuationem beneficii, ob non promotionem: ille excipiebat de possessione triennali. Fuit exploratum, ꝙ possessio triẽnalis non fuit cõtinua post non promotionem, sed interpollata. Nam possederat per annum, ante incursam pęnam non promotionis, & per duos alios annos post lapsum anni, infra quem tenebatur promoueri. Tãdem fuit conclusum illud triẽnium interpollatum, non iuuare possessorem. Vide circa hoc, quæ dixi in reg. de annali, in duabus quæstionibus, & infrà quæst 46.

QVAESTIO XXI.

QVæro, an prorogatio regulæ de triennali, facta per unum ex litigantib. contra possessorem triennalem prosit uenientib. pro interesse suo infra tempus prorogatum, tamen post triennalem possessionem?

SOLVTIO. In vna Toletana Abbatiæ, coram Reuerend. Domino Ioan. Paulo, de mense Iunio 1537 fuit hoc dubium ꝑpositum in Rota. In quo Dominorum uota fuerunt uaria. Nam quidam dicebãt, prorogationem regulæ factam per unum ꝙ desse uenientib. pro interesse moti ex doctrina Bal. in c. de causis. de offi. de leg. quẽ ibi sequitur Fel. in 4. colum. & ex his, quæ Doct. post Inn. dicunt in c. cum super. de re iudic. & Mod. post Bart. in l. si pelluso rio. §. 1. & in l. à sententia. ff. de appel. ubi concludunt, ferè in simili casu tertiũ uenientẽ pro suo interesse, uti posse appellatione per alium interposita, nec illum posse illi appellationi renũtiare, si tertius incœpit illa uti: per ea quę dicit Inn. & Abb. in c. ex conquestione. de rest. spol. Fel. in c. si diligenti. in 8. col. de fo. comp. Nam qñ actus, qui debet fieri infra certũ tempus, ualet in persona eius, qui agit nomine proprio, tunc alius potest ratificare extra tempus, nec habet locũ l. bonorũ. ff. rẽ rat. hab. Ita dicit Bar. in l. 1. per illum text. C. qui admitti. Nam clarum est, ꝙ qñ causa est semel cœpta omnes quorum interest, ea durante, possunt uenire ad causam, & admittuntur in eo statu, in quo eam inueniunt, ut late prosequitur Oldr. in consil. 255. inc. contra promissionem. cum conc. de quibus ibi per eum. Sic in proposito uidetur hic dicẽdum, quia ex quo episcopus Solis prorogans istam regulam, mouit litem contra possessorem triennalem, post triennium, licet infra tempus prorogatum, pendente illa lite, poterit tertius uenire ad cã tanquam ꝙ possessor iam nõ sit pacificus, nec repellitur exceptione istius regulæ, quia res effecta semel, quo ad unum, alienabilis per litem motam, censetur esse alienabilis quo ad alios. l. sicut. §. sed si permiserit. & ibi Bart. ff. quibus mod. pig. uel hypo. sol.

Istis tamen non obstantibus, maior pars Dominorum inclinauit in cõtrariam sententiam, uidelicet illum tertium, pro suo interesse uenientem, excludi exceptionẽ regulæ, nec illi prodesse prorogationem ab episcopo prædicto factam. Et inter plures rationes, quæ tunc adducebantur, ista

fuit efficacior: quia Petrus Coque, qui erat ille tertius, pro suo interesse ueniens, licet comparuerit infra tẽpus prorogatum per episcopum, & post litem motam ab eodẽ episcopo: tamen comparuit eo tempore, quo iam Pet. de la Pegna erat triennalis possessor pacificus, quo ad ipsum Petrum Coque, licet illa triennalis possessio non praeiudicabat episcopo, propter suam pro rogationem regulae factam ad annum. Et ideo licet episcopus posset agere cõtra pos sessorem triennalem infra tempus proro gatum, non tñ hoc priuilegium personale concessum ratione personae, poterat com municari Petro Coque, post trieniũ uenię ti ad causam iuxta ea quae habentur in c. priuilegium. de reg. iu. lib. 6. & in l. in om nibus. ff. eodem titulo. & dixi late in simili quaest. supra q. 14. Sicut etiam uidemus, ꝙ protestatio facta per vnum, non prodest al teri tertio, in alterius praeiudicium, ut no. d. Anto. in c. praetereà. de appellat. praeser tim, quando ille tertius est in negligentia. Sed si in casu nostro, prorogatio, quae ha bet uim cuiusdam protestationis, tertio ꝓ desset inferretur pręiudicium magnũ pos sessori triennali, qui priuaretur commodo suae possessionis, & exceptione istius reg. Igiť hoc fieri non debet. quia reg. ista est in ducta in odium negligentium, non prose quentiũ ius suum, & in fauorem possesso rum. Odia igitur debent restringi, & fauo res ampliari, uulg. c. odia. Alias sequeretur absurdum, ꝙ negligens consequeretur prę mium, unde merito poenam sperare & in currere deberet, cõtra l. ꝙ Seruius. ff. quod ui aut clam. & in c. eum qui. de praeb. libr. 6. Non enim debent iniuriae nasci, unde iu ra nascuntur. c. qualiter. de accus. Nam ne gligentes ex sua negligentia poenam, non praemium merentur. l. pupillus. ff. de his, in fraud. cred. Hinc est, ꝙ licet terminus ꝓ rogatus, censeatur idem terminus cum pri mo, vulg. l. sed si manente. de precar. illud non habet locum in materia odiosa, ut di cit Bal. in l. si a te. C. de pact. inter empt. & uend. sequitur Fel. in c. de causis. in 2. colu. de offic. deleg.

Nec obstant dicta Innocen. in dicto ca pit. cum super. & Bar. in d. l. si perlusorio. cum aliis superius allegatis: quia omnia procedunt quando tertius vult vti appel latione infra tempus, infra quod ipse po tuisset appellare. Secus enim, si uellet adhaerere appellationi post lapsum tem pus ad appellandum: quia tunc non licet ut in casu nostro, in quo tertius pro inte resse uenit ad causam post completam & finitam triennalem possessionem pacificã & licet ueniat infra tempus prorogatum per episcopum, illa prorogatio sibi negli genti non prodest, in praeiudicium trien nalis possessoris: proderit tamen episcopo eam facienti, & ita pro ista declaratione & resolutione ad dicta Innocen. & Bar. est gloss. notabilis in c. ut circa. in uersic. adhę rentes. de elect. lib. 6. quam sequuntur cõ muniter Docto. post Bal. in auth. hodie. in fi. C. de appel. declarando tamen, ut per Fel. in ca. ueniens. el. 2. in 3. colum. uersic. secunda conclusio. de test. & in dicto cap. cum super in 3. column. & per Aret. in capit. olim. in quarto notabili. de accus. cum aliis concor. de quibus per Socynum, in consilio 45. columna 3. cum sequent. Et ita doctrinam Bart. in d. l. si perlusorio. declarant Abb. Imo. & Philip. Franc. in ca. pen. de appel. Salyc. in l. unica. C. si unus ex ex plur. post Bart. in l. si qui. §. fi. ff. de app. Ang. in l. si separatim. §. quotiens. column. 4. ff. de appel. Hoc tamen fallit, & limita tur non procedere in casu decisionis Rotę 65. in nouis.

Vlterius pro ista opi. facit quia eo ipso ꝙ iste Pet. Coque tertius tam tardè post fi nitum trienium uenit ad causam, praesum ptio est contra ipsum, ꝙ sciuerit litem ab aliis agitari super beneficio, & negligenter omisit uenire: quia hoc operatur trienna lis possessio pacifica, quòd transfert prae sumptionem negligentiae in alium. Si igitur tanto tempore tacuit, & non est prosecutus ius suum, uidetur illud ha bere pro derelicto, & nocet sibi quo ad possessionem, ut dicit Egid. decisio 712. not. Felyn. in capitul. penult. in ul timis uerbis. de re iudic. Et tenendo istam opin. non obstat dictum Bald. in dicto ca pitulo. de causis. de offic. delega. & Felyn. ibi in 4. column. dum dicunt sufficere con sensum aliorum litigantium, quando fit prorogatio de tempore ad tempus, licet

tertius,

tertius, de cuius interesse agitur, non consentiat: quia respondetur illud dictum nihil ad propositum facere, quia ibi quo ad prorogantes ualet prorogatio, nec consensus tertii prætendentis interesse, quo ad illos requiritur: necessario, tamen fuisset si prorogatio illa deberet sibi nocere, uel prodesse, prout in correis, de quibus inferius dicetur. Sed in ea su nostro alia ratio concurrit, uidelicet triennium exclusiuum actionis istius tertii. post quod quidem triennium nemo auditur, nisi ille, qui infra triennium prorogauit, &in illa prorogatione triennii bene quadrat dictum Bald. quòd consensus tertii non requiritur, cum sit actus diuiduus, quem quilibet pro se facere potest in tempore, & qui illum non facit sibi nocet propter sui negligentiam.

Postremò, pro ista decisione adduco unum satis solidum & firmum fundamentum. Nam clarum est in iure, quòd interruptio ciuilis, quæ fit ad interrumpendum tempora præscriptionis, ne currant facta per unum solum, prodest illi interrumpenti, & non alteri, quasi restringatur actus ad certam personam actum exercentem, ut est text. in l. intra quatuor. ff. de diuersi & tempo. præscrip. Notant omnes Doct. post glo. ibi in l. cum notissimi. C. de præscript. 30. an. & tradunt etiã Doct. in l. more. C. de rei uendic. & in cap. placuit. §. potest. 16. quæst. 3. & Bart. & alii in l. naturaliter. ff. de usucap. & Bald. in l. 2. C. de seruit. & d. Anton. Abb. & Mode. in capit. illud. de præscript. cum pluribus concotd. ut scribunt Modern. in tract. præscript. in quarta parte 6. partis principalis. quæst. 3. Sed in casu nostro prorogans tempus triennii ne currat, dicitur & interrumpere præscriptionem regulę. ergo tantum sibi debet prorogatio prodesse, & nõ alteri, cum sit actus personalis.

Confirmantur ulterius ista opin. quia præscriptio huiusmodi triennalis, licet aliquo respectu dicatur fauorabilis possessori, est tamen principaliter inducta in odiũ negligentium. Ideo interruptio facta per unum, uel prorogatio non prodest aliis negligentib. nisi fiat ab vno ex correis credendi tunc enim prodest alteri, ut in l. fi. ubi glos. Bald. & Angel. C. de duobus reis. cum simili b. de quibus per dictos Moder. in d. tracta. præscript. quæst. 4. fol. 73. Nec potest hoc casu iste negligens excipere de lite per episcopum prorogantem infra tempus prorogatum mota, quasi quòd iam fuerit beneficium effectũ litigiosum & non pacificum. quia respondetur, quòd hæc exceptio non fundat intentionem opponentis, iuxta l. final. C. de rei uendic. nec illa interruptio, quæ est ciuilis iuuat alium, quam interrumpentem, cum sit personalis, ut est communis opin. quam tenent Docto. prædicti, quam dicit etiam communem Abb. in d. cap. illud col. fi. uer. quæro an interruptio. Et ideo possessor triennalis, quo ad istum, liberas ædes habet. l. loci corpus. §. competit. ff. quemadmodum ser. ami. nec litigium isto casu afficit beneficium. l. 1. & ibi gloss. & Bart. ff. de litig. ubi patet, quòd uitium litigiosi est personale, non reale. Et si iuuit ipsum episcopum litem inducentem tempore apto, non alium, ut not. in l. uitia. C. de acquirend. possess. & in l. 1. ubi Batto. de præscript. long. temp. Ange. in authen. de litig. §. 1. coll. 8. per Bald. in l. fina. C. eodem titulo. Et licet Abb. in dicto capitul. illud dicat, quòd de iure canonico per cõtestationem litis efficiatur quis malę fidei possessor, & ꝙ durat hoc uitium perẽpta instantia, & sic interrumpitur præscriptio quo ad omnes, quod in casu nostro uidebatur dicendum. Illud tamen dictum Abb. resoluitur multipliciter. Primo, quia in præscriptione istius regulæ non requiritur bona fides, secundum Rotam, ut inferius dicam in alia. q. Et licet requiratur, tamen per litis contestationem non inducitur uera mala fides, sed præsumpta tantum, uel ficta: ut not. in l. nemo. C. de acq. poss. Nã possidens rẽ, & credens eã firmiter esse suã, nõ mouetur firmiter ad credẽdũ cõtrarium ex hoc ꝙ alius facit sibi quęstionem: alias de facili daretur materia impediendi perpetuo cursum præscriptionis litem contestando, ut superiùs dixi. Et ideo opinio. primam tenuit Petr. de Anchar. in capitulo primo de præscription. in 6. dicens, quòd non solum de iure ciuili, sed etiam canonico, ille qui

habet

habet malam fidem quo ad unum, & bonam fidem quo ad alium, potest præscribere contra illum, contra quem habet bonam fidem, allegat. l. qui balneum. ff. qui pot. in pig. hab. Facit l. aut q aliter. § si qs, & ibi Bart. ff. quod ui, aut clam, & tenendo ꝙ hic non requiratur bona fides, res de plano procedit. Et ista sufficiant pro resolutione istius q.

QVAESTIO XXII.

QVæro, ulterius, iuxta prædicta, utrum interruptio pacifice triennalis possessionis facta ad citationem unius, prosit aliis?

SOLVTIO. Pro ueritate istius q. quam nullus hactenus aperuit, nec declarauit, in primis præmittere oportet, ꝙ possessio ista triennalis, inducta per istam regulam æquipollet præscriptioni: quia sicut per præscriptionem non acquiritur præscribenti dominium, sed ius excipiendi, ut tradunt gl. & communiter Docto. in l. in traditionib. C. de pact. ita & per dispositionē istius regulæ, non acquiritur possessori titulus, sed duntaxat exceptio, ut not. Fel. in c. sicut de re iud. col 16. & in c. licet, de sim. Item sicut præscriptio inducta est regulariter in fauorem possessorum, & odium negligentium: ita & regula ista eundem effectū producit Quib. ꝓsuppositis, ꝓ resolutione q. uidetur primo dicendum, interruptionem triennalis possessionis factam ꝑ unum, non prodesse omnib. aliis, per ea q̄ Bar. & omnes tradunt in l. naturaliter. ff. de usuc. & Abb. in c. illud. de præscrip. cum aliis concord. de quibus in proxima q. dixi. Et hoc uidetur tenere Bar. in l. fiscus. ff. de iur. fisc. ubi uoluit, ꝙ effectus litis contestatæ tanquam actus ciuilis, non porrigitur de lite ad litem. Et ita in terminis istius regulæ concludit Glossator concilii Basil. positi in pragmaticam Franciæ, titu. de pacif. posses. in gl. super uerbo terminorum, uers quæritur, an motio litis. Sed istis non obstantibus, contrarium tenuit semper Rota. Nam si unus tertius citat possessorem intra triennium, adeò beneficium efficitur litigiosum, ꝙ licet postea efficiatur triennalis, non potest talis possessio iuuari exceptione istius regulæ aduersus quoscunque. Quia ex quo semel per unū interrupta fuit possessio pacifica, illa interruptio, & lis incœpta semper durat, quo ad omnes: donec uitium illud litigiosi per sn̄iam purgatū fuerit, iuxta deci. 10. in tit. ut lite pendente. in no. Itaque inualuit iā ista opinio in Rota, ꝙ beneficium semel litigiosum cum uno, efficitur litigiosum, seu uerius, non pacificum, quo ad omnes alios. Punctus est modò uidere, in quo fundatur ista opinio Rotæ: quia uidemus in contrarium esse communem regulam superius traditam, uidelicet, ꝙ interruptio facta per unum. non trāsit ad alios. l. intra quatuor. ff. de diuers. & temp. præsc. Bar. in l. fiscus. ff. de iure fis. cum aliis allegatis superius, & hoc uidetur sentire decis. 3. ut lite pen. in no.

Et ideo pro declaratione & corroboratione istius opin. & styli Rotę, est ante omnia præmittendum, ꝙ duplex est species interruptionis: una est naturalis, & alia ciuilis, ut declarat notab. Abb. in c. illud. in 2. col. de præsc. post Bar. & alios in l. naturaliter. ff. de usucap. naturalis interruptio est illa quę causatur ex defectu, seu nullitate alicuius, ex substantialibus requisitis ad prescriptionem. Exempli gratia: ad prescriptionē iuris cōis, regulariter reqrit titulus, & bona fides. ut hr̄ in c. possessor, de reg. iur. li. 6 & in c. fi. de p̄sc. cum uulg. Si ꝑ aliquem deregeretur præscribentem non habere bonam fidem, uel non habere titulum, talis præscriptio diceretur interrupta interruptione naturali, adeò ꝙ talis effectus interruptionis, introductus per unum durat postea quo ad omnes alios, donec superueniat bona fides, & incipiat possessor de nouo præscribere. ita no. Bar. & omnes in d. l. naturaliter, & Abb. in d. c. illud, in 2. col. Alia est interruptio ciuilis, q̄ causatur, non ex defectu aliquorū substantialiū p̄scriptionis, sed extrinsecus, puta per citationē, uel litis contestationē. Et talis interruptio, causata ꝑ unū, nō operat, nisi quo ad interrūpētē tm̄, & nō quo ad alios ut dn̄t iura & Doct. superius allegati. Istis p̄suppositio, uenio ad resolutionē q. & dico sic, ꝙ sicut in p̄scriptione iuris cōis, ꝑ substātia & necessariis reqsitis p̄scriptiōis

requi

requiritur regulariter titulus, & bona fides: ita in ista regula, pro substantiali forma istius possessionis triennalis introducta est, & requiritur pacifica possessio, quę magis attenditur in ista regula, quàm bona fides, ut dicam inferiùs q.42. Imo loco bonę fidei requisitę in aliis praescriptionibus de iure communi, regula ista expresse exigit pacificam possessionē, ut patet in text. Et in hoc differt praescriptio istius regulae, à praescriptione iuris communis: quia illa non ita requirit pro forma substantiali pacificam possessionē, quo ad interruptionem perpetuam, sicut regula ista. Hoc adparet euidenter ex iis, quae not. Abb. & Moder. in d. ca. illud. ubi uolunt, ꝙ de iure communi, per solam litis contestationem, non impeditur cursus praescriptionis, ex eo, quia per illam, licet quis molestetur in possessione, non tamē inducitur uera mala fides, sed pręsumpta, seu ficta, iuxta l. nemo. C. de acq. pos. quae non sufficit ad interrūpēdū ꝑscriptionē. Nam possidens rem, & eredēs firmiter eā esse suam, non mouetur firmiter ad credendum contrarium, ex eo ꝙ alius sibi intulit quaestionem, aliàs de facili daretur materia interrūpendi perpetuò cursum praescriptionis: sufficeret enim, ꝙ quis lītē non contestatē, absq; eo ꝙ fidē faceret de aliquo iure suo, qđ esset absurdū, ita dicit Abb. in d. c. illud & ibi sequitur Fely. & ante ipsum Paul. de Cast. in l. i. C. de fruct. & lit. expe. & ante oēs Bar. in l. illud. ff. de pet. haer. & reassumūt Mod. in tract. pręsc. in quarta parte 6. partis prin. q. 1. Ex quibus adparet, quòd in praescriptione de iure communi, non consideratur ad interrūpendam praescriptionem, quòd solùm qs molestetur per citat. uel litis contestationem. sed requiritur, quòd necessariò concludatur mala fides, per sententiam, uel aliter per probationes: quia tali casu impeditur bona fides, quae est unum ex substantialibus requisitis ad pręscriptionem, sed in regula ista est contrarium: quia in ea requiritur pacifica possessio, pro forma & requisito substantiali: adeò, ꝙ si illa interrumperetur, etiam sola citatione executa, regula ista nihil proficeret. Nam regula ista, ut dixi, non requirit bonam fidem, secundum interruptionem Rotae, ut infrà dicam in dicta quaestione: sed requirit pacificam possessionē pro forma substantiali. Quo stante, ubi aliquis citat pacificum possessorem, clarum est, quòd ex quo per illam citationem desinit esse pacificus, ut notat Paul. Card. & Imol. in clement. gratiae. de rescript. Et ꝑ cōsequens, per illam citationem extinguitur unum ex substantialib. requisitis in ista regula, uidelicet pacifica possessio, talis interruptio erit naturalis, secundū praesupposita superiùs. Quo casu īterruptio naturaliter facta ꝑ unum, durat quo ad omnes, quandiu durat effectus ex illa interruptione causatus, sm cōes doct. superiùs allegatas. Itaque talis possessor nō poterit, durante tali lite, siue interruptione, uti exceptione istius regulae contra aliquem. Et intelligendo isto modo regulam, stylus Rotę de plano procedit, & dicta decis. 10. ut lit. pē dē. rectè poterit defendi ab his, quae dixit Nicol. Milis auditor in uerbo, lite pend. & Gloss. in regu. 27. de subrogandis. Ex quibus etiam liquidò adparet, ea quae superiùs adducta fuerūt ꝑ cōtraria parte, nō obstare, cū loquant̄ in interruptiōe ciuili.

Et ex istis potest inferri, ad quaestionē q. [illegible] praedicta audientia proposuit R. D. [illegible] n. Paulus in Rota, in una Toletana At [illegible] S. Vincentii: de qua etiam superiùs quaes. praecedenti meminit, in alio tamen proposito. Quaestio igitur talis fuit. Episcopus Balneoregien. habebat prorogationem istius regulae ad annum: quidam etiam Frācīscus Sapata habebat etiam aliam prorogationem ad alium annum. Accidit, quòd dictus episcopus post triennalem possessionem completam, infra tempus tamen suae prorogationis regulae, datum sibi, & dicto Francisco Sapata, citauit Petrum de la Penya possessorē triennalem. Deinde labunt tempora prorogationis, & Franciscus Sapata agit contra dictum Petrum possessorem. Ille excipit de ista regula. Replicat Franciscus, regulae non esse locum, ex eo, quia non est pacificus possessor, propter citationē factam per Episcopum Balneoregien. Petrus possessor triplicat, & dicit citationē episcopi non iuuare, duplici ratione: qa tempore

tēpore citationis iam ipse Petrus fuerat triennalis possessor pacifi us. Et licet per prorogationem episcopi, tempus illud triennii prorogatum fuerit, & infra tempus prorogationis fuerit citatus, illa citatio seu interruptio possessionis facta per episcopum, debet tantùm episcopo prodesse, non autem Francisco negligenti, & tardè uenienti. Nam licet facta fuerit ei tatio per episcopum, infra tempus prorogationis regulæ, concessum d. Francisco: ex quo tamen Franciscus nihil egit infra tempus suum prorogatū, neque ratam, aut gratam habuit litem motam per episcopum, qui infra tempus adhærere poterat: meritò nunc debet, tanquam negligens, exceptione regulæ repelli, postquā nihil agēdo ꝑmisit labi tēps ꝓrogationis.

Quæritur modò, nunquid ista regula obstet dicto Francisco, adeò quòd iuuari non possit ex citatione, siue interruptione facta per d. Episcopum? Quòd habeat locum regula in fauorem dicti Petri possessoris, contra Franciscum Sapata, faciūt duo motiua efficacia. Primum, est ex doctrina Bar. in l. si perlusorio. ff. de appel. post glo. in c. circa. in uer. adhærentes. de elect. lib. 6. dum uoluit tertium ueniētem pro interesse, posse uti appellatione ab alio interposita, si ea utatur, intra tēpus, infra quod posset appellare, si sententia fuisset lata contra eum. sequitur Floria. in l. 1. ff. de appel. & alii, ut dixi in proxima præceden. quæstione. Sed dictus Franciscus Sapata, infra tempus suæ prorogationis non est usus, nec ratam habuit litē motam per episcopum. Igitur diligentia illius, sibi non debet prodesse.

Secundò, quia quando interruptio facta fuit uigore priuilegii prorogationis, & sic iure speciali, tali casu illa interruptio solùm prodest interrumpēti, & non alteri, etiam habenti causam annexam cū appellante, etiam in casu, ubi alias de iure communi solet prodesse, ut est doctrina Bart. in l. si cui expressum. in 3. col. ff. de appellat. & facit ad hoc not. dictū Bald. in l. petendæ. col. fi. C. de temp. in integ. restit. sequitur Fely. in c. si diligēti. in 8. colum. uersic. secūdum corollarium. de for. compe. est gloss. notabilis in cap. penult. ff. de appellat. quam ibi Abb. & Imol. & omnes Moderni sequuntur: quæ uoluit, quòd in terminis illius tex. ideo appellatio unius, ex duobus correis, una snīa condemnatis, prodest alteri: quia appellatio fuit facta iure communi. Secus, si speciali, quia tali casu diligentia unius nō prodest alteri. facit pro hac parte. l. Lucius. ff. de seruit. rust. prædio. & quod not. Ioan. Fab. in §. quodcunque. instit. de iure nat. Et ista interpretatio mitio admittenda est in fauorem possessoris, cuius beneficio regula ista introducta fuit, & etiam, ut litium sit finis, ad quarum extinctionem regula ista emanauit, ut patet in fine. Et talis interpretatio, per quā lites tollantur, conuenit reipub. ut in l. si quis ingenuū. §. fin. ff. de cap. notat Bart. in l. ambitiosa. in 4. & 5. col. ff. de decre. ab ord. fac. & Fely. in rubr. de treu. & pa. in 3. col. cum concord. ut dixi in regula de annali. q. 2. Vnde quatenus prorogatio regulæ tendere in eius fauorem, extendenda esset: sed quatenus tendit in odium, debet restringi. Vnde meritò uoluit Bal. in l. si à te. C. de pact. inter. emp. & uen. quòd prorogatio termini in odiosis, non reputatur eadem eū termino: secus in fauorabilibus, in quibus procedit l. sed si manente. ff. de precar.

Suadetur ista opinio ex alio motiuo, quia clarum est, quòd ex quo Petrus de la Penya compleuit triennium pacificè, episcopus per suam prorogationem potius uidetur obtinuisse licentiam agendi, quā licentiam excludebat regula, os unicuique claudens, quàm ꝙ papa uisus fuerit trienniū regulæ ad quadriennium prorogate. Patet, quia prorogationes episcopi, & dicti Francisci, licet fuerint infra triennium concessæ: non tamen papa uoluit tēpus prorogatum currere, nisi à fine triennii: quo casu non dicitur propriè prorogatio, sed quædam noua concessio, seu dilatio, ut dicit Bal. Fely. & alii Modern. in cap. de causis. de offi. deleg. Et per istam talem concessionē, nihil aliud inducitur, nisi ꝙ aperitur os episcopo, quod per regulam clausum erat. Vnde si egit, sibi debet prodesse, cùm sit priuilegium personale, non autem d. Francisco, qui non utēdo

per

ex illo tex.no ꝙ licet dilatio data uni.pos set alteri prodesse,illud est uerum, nisi al ter noluerit uti dilatione, renuntiando ꝓ batio.& allegationibus suis,quod factū ui detur hic per d. Franc.Sapata, qui infra tē pus prorogatū nihil agendo tacitè uisus fuit renuntiare defensionibus suis.Tenen do tamen contrariam partem,uidelicet ꝙ reg.ista obstet d. Frāc. ad prędicta motiua responderi potest. Primò, quia licet uerū sit,ꝙ interruptio, siue appellatio facta ꝑ unum ex correis, iure speciali non potest aliis in casibus, in quibus de iure commu ni alias prodesset: hoc tamen habet locū, quando illis,quibus prodesse posset, etiā iuuari possunt iure speciali. Ita notabili ter limitat,& declarat Bal.in l.unica.in 2. colum.C.si unus ex plurib. appellat. Et li cet contrarium teneat ibi Saly. nihil alle gans, tamen opinio. Bald. sequitur Be ned. de Perusio in dicto capitulo penult. de appellat. & ibi hoc tenet idem Bald. Pro qua opin.facit optimè text.allegat.ꝑ Bal.in l. præses.ff.de min. Et ista est com munis opi.ut probat Ang.Aret.in l.si qui expressim.§.quotiens,in 4.col.ff.de appe. Cùm igitur in casu præsentis,q.dictus Frā cis.Sapata habeat etiam specialem proro gationem istius regulæ,sicut d.episcopus ideo interruptio facta per episcopum ui gore suæ prorogationis specialis, prode rit dictum Francis. habenti etiam proro gationem. Et pro ista opinio. faciunt ea,quæ tradit Pet.de Anch. in clem. si ap pellationem,in fin. de app. ubi dicit in si mili,ꝙ si appellans non est prosecutus ap pellationem suam infra biennium, ita ꝙ propter eius negligentiam deserta fuit appellatio per lapsum fatalium, si appel latus,qui post dictum tēpus fuit legitimè impeditus,potest agere.procedat ad ulte riora coram iudice appellans, qui iā fuit exclusus per lapsum fatalium, poterit ad mitti ad contradicendū, excipiendum,& prosequendum ius suū,ex persona appel lati,allegat tex.in l.petendæ. C. de temp. in inte.rest. Vbi exclusus a termino, ad mitti⁊ beneficio aduersarii: quod facere ex sua persona non posset,ad idem alleg. dictum Inn.in c. 1. de confirmatione utili uel inutili inducendo,ut ibi per eum. Et de plano procedunt, quando dictus Fran ciscus sciuit interruptionem factam per episcopum infra tempus suæ prorogatio nis: quia tali casu sibi prodest, et si nihil ageret infra tempus suum prorogatum: quia uisus est confidere de diligentia, & remedio iuris procurato per episcopum. Secus uerò,si sciret diligentiam episcopi, post tps elapsum suæ prorogationis:quia tali casu non prodesset sibi talis interru ptio,per ea quę dicit Bar.in l.si cui expres sum,in 3.col.ff.de appel. sequuntur com muniter Doct.in d.c. pen. de appel. & ibi latius per Ang. de Castr. & in dubio igno rantia præsumitur,nisi probetur scientia, uulg.l.uerius, ff. de prob. qualiter autem probetur ignorantia, in alia quæstione dicetur.

Et pro ista parte facit,quia negari non potest, ꝙ prorogationes concessæ dicto episcopo,& Francis.id faciebant, ꝙ perin de illis suffragabantur, ac si infra trienniū adhuc fuissent. Vnde trieniū regu.uirtute ꝓrogationis,quo ad istos, effectū est qua driennium.Et ideo, qua ratione citatio fa cta intra trieniū īducit interruptionē pos sessionis, quo ad omnes pari modo cita tio facta in tēpore prorogato inducit in terruptionem, quo ad omnes habentes prorogationem, cum in effectu illud quadriennium reputetur triennium, ex quo talis prorogatio fuit facta durante triennio.

Nec obstat, ꝙ in odiosis terminus pro rogatus non est idē cū primo,iuxta dictū Bal.in d.l.si a te.Quia hoc est uerū, qñ ꝓ rogatio fit a partib.secus, si a principe, q. posset in totū reg.derogare: quo casu ter minus ꝓrogatus nō dicit⁊ nouus,per ea q̄ dicit Are.in l.si filius a patre.§.i.in 3.not. ff.de lib.& posth.q dicit ꝙ actus alteratus ꝑ superiorē, sine facto hoīs et in odiosis nō facit nouum hoīem.Et hoc manifesta rōne ꝓbat,qa cōstat ꝑ citationē factā in tpe ꝓrogato, quē desinere esse pacificū possessorē.Sed interruptio pacificę posses sionis est naturalis,& illa ꝓdest oīb.ergo ꝓderit d. Frāc.Et ita ꝑ ista motiua, ꝑ & cōtra,die 16.Martii 1538.in d.causa Tole tana,corā eodē,dñi mei coauditores se di uiserūt,&uota fuerūt paria:qa 4 tenuerūt primam

primam opinionem, & alii quatuor secundam. Cum prima tamen opinione inclinabar R. D. Io. Paul. qui proponebat causam: itaque fuerunt quinque pro illa opinione. Sed quia ex stylo non solent communiter numerari uota proponentium, neque etiam ipsi solent consilium, nisi tarò, proferre: ideo causa mansit in isto puncto dubia, super qua interim erit cogitandum, donec Rota aliter determinet.

QVAESTIO XXIII.

QVæro, si habens prorogationem istius regulę ad annum, cui non competit efficax ius contra triennalem possessorē, cedat ius suum in alium habētem melius ius, qui tamen exclusus erat per regulam: utrum possit iste resignatarius, etiam subrogatus ad statum, in quo erat cedens, uti beneficio prorogationis cedentis, ut possit agere contra triennalem possessorem, a quo primus fuerat exclusus?

SOLVTIO. Ista quęstio uentilatur modò, de mense Ianuario 1539. in Rota, in eadē causa Toletana Abbatię, de qua in proxima superiori quæstione memini, coram eodem R. D. Io. Paulo. Nam pręsupponitur in facto, quòd dicta Abbatia fuerit per triennium pacificè possessa per Petrum de la Penya. Adquam Abbatiā competebat ius duobus, uidelicet, domino episcopo Solis, & cuidam Petro Coque. Sed ius Petri Coque erat melius iure episcopi. Petrus tamen non poterat suo bono iure experiri, propter lapsum triennalis possessionis Petri de la Penya, a quo fuerat exclusus. Episcopus uerò, licet bonum ius non foueret, sicut Petrus: poterat tamen agere contra dictum triennalem possessorem, uigore prorogationis, quam obtinuerat ad regulam istam. Modò accidit, ꝙ dictus episcopus cessit omni iuri sibi competenti in Petrum Coque, habentē ius bonum, sed elidibile exceptione istius reg. Modò uult uti prorogatione episcopi ad effectum agendi contra possessorem. Dubitatur nunquid possit? Pro parte affirmatiua, uidetur prima facie dicendum, ꝙ sic: quia qua ratione episcopus uti posset iure Petri Coque, si sibi cederetur contra triennalem possessorem, uigore suæ prorogationis, dato ꝙ Petrus contra possessorem agere nō posset, eadem ratione & Petrus uti poterit facultate agendi episcopo cōpetenti: cum correlatiuorum eadē sit ratio l. fi. ff. de acceptil. cum similib. Pręsertim, quia cum Petrus Coque sit in iure episcopi, & in eo statu, in quo episcopus subrogatus erat: debet in omnibus naturā illius sumere, iuxta uulg. c. ecclesia, ut lite pend. cum simil. Accedit, quia cum per renuntiationem consolidarum sit ius episcopi cū illo iure Petri, & effectum sit unū ius indiuiduum, uirtus alterius iuris transfundi debet cum qualitatibus suis in aliū iuxta tradita per Mod. in c. 1. in 4. col. de præsc. cū materia l. si cōem. ff. quemadmodum ser. amit. & in c. per tuas, de arb. & c. sacris, de sepul. facit l. Stichum. §. additio. ff. de solut. & l. Vranius. ff. de fideiuss. Bar. in l. si is qui pro emptore. in 6. q. principali. & ibi Mod. col. 89. ff. de usuc. Ex quo facile fiet, ꝙ illud, quòd quis ex persona sua cōsequi non poterit, ex alterius ꝑsona cōsequatur, iuxta tex. in c. autoritate, de conc. præb. li. 6. & l. 2. §. fin. de hær. uel act. uend. & ea q̄ notat late Mod. post Bal. in l. si qs ex argentariis, §. 1. ff. de ede. Et quia in dubio causa, quæ prodest, debet attendi, quā do est magis potens, & non illa quæ nocet, ut tradit Fel. in c. fi. de excep.

Istis tamen non obstantibus contrariū tenuit Rota 15. eiusdem mensis Ian. 1539. istis rationib. Primo, quia prorogatio est beneficium personale, acquisitum prouidentia dicti episcopi. Ea igitur quæ merito personę a principe impetrātur, in aliū nō transferuntur, l. 1. §. si quis autem, ff. de suc. edi. facit tex. in §. sed & quod principi ibi: nam quod ob meritum indulsit alicui, &c. inst. de iur. nat. ex quo text. & aliis superius in 14. & 20. q. allegatis, limitatur illa uulgaris regula, ꝙ subrogatus sapiat naturam subrogati, ut uidelicet non habeat locum respectu qualitatis adhęrentis personę, ut limitat Alex. in cons. 107. col. 3. li. 3. ut dixi in d. q.

Sic etiam dicimus, ꝙ prorogatio facta in una persona, non transfertur ad aliam, ut expꝛse tenent nouissimi in l. si subiiciāt in 2. col. ff. de iud. arg. l. si ita stipulatus. §. Chry

Chrysogonus.ff.de uerb.obl.& in l si cùm Hermes.C.locat. Et secūdū ista iustificatur dictū Bal.in l.2.col.1. uersic. sed pone pa pa.C.de ædil.action. Vbi uoluit, ꝙ si papa cōcessit uni, ꝙ possit emere aliquā rē, quę alienari nō poterat, ille non poterit alteri cōcedere illā facultatē, q̄a est personalis, & etiā depēdet à principe: & si cōcesserit, res reuertitur ad primā naturā, ut uideli cet alienari amplius nō possit. fac. ea quæ Bal. scribit in l.cū multa.uers.ex iis cōclu de.C.de bo.quæ lib. Ita in proposito ui detur dicendum. Nā ista facultas agendi uigore prorogationis, cōcessa fuit à prin cipe episcopo, per prorogationē: cū aliàs episcopus experiri nō posset lapso trien nio reg. Quòd igitur ītuitu ꝑsonæ suæ cō cessum est, in aliū nō transit, nisi princeps denuo cōcedat. Sicut uidemus, ꝙ licet hę res cōueniri possit, ubi defunctus poterat. hæres absens.ff.de iud. ubi tamē diuersa qualitas fuit in defuncto, quā in hærede, illa qualitas in hærede nō trāsit: licet eadē persona reputetur, ut no. Abb. in c. quia guíiol.ul.de iud. & ibi communiter Doc. dicunt, ꝙ si clericus succedat laico, licet laicus ubique conueniri poterat : non tamē hoc transibit in hęredem clericum, ut ibi latè per eos.

QVAESTIO XXIIII.

QVæro, an si resignans post resignatio nē perfectā ex causa ꝑmutationis. per trienniū pacificè in possessione manse rit, exceptione istius regulæ, aduersus ter tium impetrantem, tueri se possit?

SOLVTIO. Hæc quęstio bis uel ter proposita fuit in Rota, ꝑ R.P. D. Petrum, Vortiū, episcopū Aquē.in quadā causa Virdunē.canonicatus, & præbēdæ. In qua post uarias informationes Domini tādē 22.Iunii 1536.inclinarūt in partē negati uam, uidelicet, resignantem possessorem triennalē tueri se nō posse ꝑ regula ista. Et quamuis Domini omnes ita se sense rint: noluerūt tamē melius deliberare, ꝑ pter grauitatem quęstionis quotidie con tingentis. Mihi tamē ista opinio multùm placet, quę in primis uiua ratione & auto ritate iuris comprobari potest. Nam notū est apud omnes, regulam istam non tueri merum detentatorem sine titulo, saltem colorato. Et in hoc differt à regula de an nali, quæ merum intrusum defendit sine titulo. Sed sic est, quòd renuntians. etiam ex causa permutationis, perdit titulum & possessionem, & manet in mera detentio ne beneficii, ut dicit decis. 1.de rerum per mut.in nouis.& 16.eod.titul.in antiquis. Ergo licet posteà possideat per triennium tamen manet nudus detentator, & sic nō debet defendi regula.

Et quòd talis renuntians ex causa per mutationis remaneat omnino post renū tiationem sine titulo, adparet manifestè: quia si permutatio nō haberet effectum, renuntians nō posset redire propria auto ritate ad suum beneficium sine noua col latione superius, quia aliàs diceretur in trusus, ut ibi dicitur. Et tenent communi ter Doct.in cap.cū uenerabilis. de excep. ubi Moder. attestantur istā esse communē opinionem. quam latè defendi Barth. So cin.in consi. 148.incip.in primis. Et reas sumit D Petr.olim insignis Rotæ auditor in repet.c.1.in 15.col.de rerum per.lib.6. Et sunt de hoc penè infinitæ decisiones Rotæ sub titulo de rer.permut. in nouis, in antiquis, & in antiquiorib. Hinc est, ꝙ si talis renuntians ex causa permutatio nis, etiam ui expoliaretur, non posset age re interdicto unde ui. nec condictione ex cano.reiteranda.ut dicit decis.2.de rerum permu.ī nouis.& decis.8.eod.tit.in.antiq. Sequitur Nicol.Mili in uerbo, permutio. cum aliis concord.quos idē Petrus Andr. scribit in d.c.1.in 16.col.quæ omnia ista in ratione fundantur, quia ex quo permu tans per renuntiationem suam perdidit titulum & possessionem, non potuit bene ficium sine canonica institutione, & sic sine titulo possidere. Et propterea expo liatus carens titulo, nō debet restitui iux ta communem & triuialem consuetudi nem Rotæ, fundatam in dicto Inno.in c. in literis. de rest i t.spol. Et est decis. Rotæ 20.de restit.spol.in antiquis. Nam opor tet etiam spoliatum probare possessionē se habuisse ab illo, qui autoritatem habet instituendi: ut latè probat decis.5.eo.ti.in antiquis. Et hac de causa uidemus, quòd possidens triennio beneficium prius alte ri unitum, non iuuatur exceptione istius regulæ

reg. quia caret titulo, ꝙ ꝑ unionem extincta fuerat, & per consequens, neque possideri poterat, quod iam non erat in rerum natura; sed erat confusum cum alio beneficio, ut superiùs in 8. q. latiùs dixi. Ita hic dicendum uidetur.

Nec obstat, ꝙ expectatiua reuocata dat colorem tituli, ad effectum, ut spoliatus possit restitui, ut sæpius tenuit meo tēpore Rota, & dicam in alia quæst. Ergo pari modo debet dare colorem titulus primus resignantis, licet ille fuerit ꝑ renuntiationem extinctus. Quia rñdetur, ꝙ termini sunt dispares. Nam ꝙ expectatiua reuocata dat coloratum titulum, est in odium spoliantium, contra quos omnia iura clamant, & multa specialia in eorum odium sunt inducta: econtrà leges omnes oppressis subueniunt c. cū uniuersorum. de rer. perm. & hac de causa multùm spoliatis fauent, quæ ratio cessat in casu nostro, ex quo regula ista est odiosa, & aliquãdo exclusiua boni, seu melioris iuris ipsius impetrantis. Et ideo odia restringi debent in casu suo, & fauores ampliari, ut dicit regula iuris in c. odia. Vel secundò potest responderi, ꝙ ideo in casu nostro titulus primus beneficii resignati nõ est sufficiēs, quia illo se uoluntariè, & sponte priuauit resignans, quod cessat in expectatiua reuocata, quæ multotiens ignorantibus expectantibus, & inuitis reuocantur, sicut in simili uidemus, ꝙ licet nuda detentio defendat detentorem, quo ad regulam de annali: ubi tamen quis uoluntariè à principio consensit priuationi beneficii, puta ob non solutionem pensionis, regula illa non tuetur illum detentorem, ut ibi, quia uolenti & à principio consentiē ti non fit iniuria.

Nec obstat, quòd per lapsum triennii præsumitur retrocessio, ut aliàs dicitur in alleg. Lapi. 89. quia respondetur hoc non esse uerum, nisi in successore: non autem in ipso resignante, qui non potest allegare retrocessionem, ex quo est certus de facto suo, & debet eam producere. Quæ ratio non militat in successore allegante retrocessionem sui prædecessoris possessoris triennalis. & ita loquitur & intelligitur per Rotam allegatio Lapi.

Et præsupposito, quòd lapsus triennii in ipso resignante præsumeret retrocessionem, adhuc illa præsumptio non induceret titulum sufficientem ad regulam, duplici ratione. Prima, quia regula requirit quòd quis possideat beneficium pacificè per triennium cum titulo saltem colorato, ita quòd titulus debet præcedere possessionem triennalem, ut quis dicatur per triennium cum titulo colorato possedisse: quia aliàs solum & nudum triennium non producit titulum. Quo ad hoc igitur ut regula ista possessorem iuuet, requiritur quòd titulus possessionem præcedat tanquam fundamentum, non autem ꝙ sequatur: quia tali modo possessio præcedens sine titulo cõtinuata, tanquam mera detentio, possidentem non iuuaret ad effectum istius regulæ. Requiritur igitur ꝙ titulus præcedat tanquam necessarium antecedens, ut cum eo possessio triēnalis continuetur. aliàs sequeretur in concurrens, quòd idem triennium induceret duo specialia, v3, ꝓductionē tituli, & exceptionē regulę, quod regulariter prohibetur, iuxta uulg. l. 1. C. de dot. promiss. & est contra longæuam Rotæ interpretationem cum uerbis regulæ concordātē. Et licet Rota teneat sufficere ad effectum istius reg. tit. præsumptum, intelligitur de tit. resultãte ex possessione præambula x. annor. Nam si aliquis sine aliquo titulo uisibili possideret beneficium per decem annos, acquirit præsumptum titulũ, iuxta not. in cap. illud. de præscript. tradit Pet. de Anc. in cons. 117. & Lap. alle. 89. Cum quo quidem præsumpto titulo si quis postea per triēnium possideret pacificè, acquiri priuilegium regulæ, sicut si haberet titulum realem & uisibilem, ut latiùs dicam inferiùs in alia quæst. ubi erit hoc principaliter tractandum. Patet igitur ex prædictis, quòd ista sola possessio triennalis non est habilis ad producendum titulum habilem, ad effectum, ut acquiratur exceptio istius regulæ.

Nec obstat etiam, quòd execrabilis, ꝗ habet titulum infectum a iure, tuetur ista regula, ut est dictum superiùs q. 10. quia hoc ideo est, quia execrabilis retinet ex uoluntate sua suum pristinum titulum, quo

quo nunquam se sponte priuauit sicut re nuntians. Vnde licet titulus sit nullus, reti net adhuc colorem, donec declaretur nullus, iuxta dispositionem c. cum secundum de hæret. lib. 6. Hinc est, ꝙ execrabilis non debet interim possessione sua priuari, qa bene possidet, ut patet in cap. licet episcopus. de præb. lib. 6. Vbi tamẽ per sentẽtiã declaratus esset, tunc quia execrabilitas transiret in notorium, & tunc de mera illius occupatione adpareret, tali casu execrabilis non tuet ista reg. Et idem qñ execrabilis renuntiaret, & post renuntiationẽ maneret in possessione, quia ista reg. eum non iuuaret, ut dictum est in dicta quęstione 10. tunc. n. termini essent pares. Vbi tñ prædicta cessant procedit decisio facta in dicta q. 10. Ex quibus omnib. habes clarè dilucidatam hanc quæstionem.

Sed circa præmissa considerandum est, quia prædictis obstat decis. 1. de renunt. in no. ubi probatur, ꝙ renuntians manens in detentatione si expolietur, debet restitui: ergo manifestè adparet, ꝙ retinet titulũ coloratum. quia si dictum titulum non haberet, non restitueretur, quia secũdum stylum Rotæ fundatum in dicto Inn. in ca. literis. de resti. & spol. & in pluribus aliis decisionib. nemo spoliatus in beneficialib. sine titulo colorato restituitur. si igitur restitutio tali detentori, etiam nondum annali conceditur: à fortiori triennali tribui debet.

Et retenta prima opinio. limitatur illã procedere, quãdo possessor triennalis aliũ titulum non habet, quàm illum, quem renũtiauit. Secus uerò, si deinde post annum per resignatarium in fauorem, cuius cessat in eundẽ resignantem realiter, & cum effectu retrocessio facta fuisset. Nam si cũ dicto retrocessionis titulo possessionẽ triẽnalem continuasset & compleuisset, dato etiam ꝙ in dicta retrocessione de fructib. in antea malè perceptis mentionem non fecisset, nihilominus talis possessor exceptione regulæ iuuaretur. Nam retrocessio non faciens mentionem de fructibus malè perceptis, fit nulla, & talis impetrans uidetur reddi inhabilis, quo ad illud beneficium obtinendum, iuxta latè tradita per Felyn. in cap. postulasti. in pen. & fi. col. & in c. in nostra. in 2. corrol de rescript. nihilominus talis inhabilitas donec sit ꝑ sententiam detecta, & declarata, non præstat impedimentum quo ad istam regulam, sicut de execrabili, & non promoto, superius in 10. quæst. diximus. Nam etiam illi indebitè capiunt fructus, & redduntur inhabiles ab beneficia, ut patet in extrauag. execrabilis. & tñ defunduntur exceptione istius reg. ut ibi latis. dictũ fuit, qa reg. ista duos tantum casus inhabilitatis excipit, ergo in aliis remanebat firma: præsertim qa in casu nostro titulus retrocessionis est coloratus, quia est datus ab illo, qui dare potuit, iuxta vulgatas doctrinas Doct. in c. cũ nostris. de conces. præb. Et ita hodie. 7. Ianuari. 1540. cõclusum fuit in Rota, in ista eadem Virdunens. canonicatus, coram R. D. Ioan. Paulo.

QVAESTIO XXV.

QVæro, an exceptio istius regulę, quæ competebat possessori, possit opponi per eundem post amissam possessionẽ per tres sentẽtias cum executorialib. in iudicio restitutionis in integrum, cum clausula, constito de bono iure?

SOLVTIO. Hodie. 25. Iunii. 1537. ꝑposuit hoc dubium R. D. Ioann. Mohedanus in vna causa Leodien. Præpositurae, & maior pars inclinabat, ꝙ non, ex eo quia prout alias fuerat conclusum, per Dominus in vna Caurien. portionis, quam de anno 1519. proposuit. do. Guliel. Cassiodorus, ut ipse idem meminit in suis collecta. Regula ista est personalis, adeò ꝙ inhæret tantum ossibus possessorum, nec eius priuilegium alteri, quàm possessori conceditur, ut indicant uerba regulę, ibi, Necnõ impetrationes quaslibet de beneficiis sic possessis. & iterũ ibi, Pacificè possederint. Igitur alii quàm possessores de ea opponere non possunt: quia qualitas adiecta uerba, debet adesse tempore uerbi. l. ex facto. cum vulg. ff. de vulg. & pupil. & l. Titius. vbi Bar. ff. de testame. mil. Beneficium. n. datũ personæ, non egreditur personã. l. qa talẽ. ff. solu. matrim. c. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & ꝙ ius excipiendi personale, ꝑ suam non transgrediatur, est doctrina

Bar.in l.si tertius.§.si prius.col. fin.ff. de aqua plu.arc.Et ita etiam adnotauit R. P. D.Iacob.Simonetta tunc auditor, & postea cardinalis bene meritus, in quibusdā suis memorialibus Rotæ.Et ista a fortiori militant in casu nostro, quia est quid imputandum isti reo modò restitutionē impetranti:quare tempore primæ sententię quando ipse possidebat,non opposuit exceptionem regulæ. ex quo igitur postea possessionem amisit, sibi imputet. neque obstat, ꝙ illud ius exceptionis amissum uidetur reintegrari beneficio restitutionis in integrum, quia dicebatur non esse uerum,sed solum restituitur ad limen iustitiæ,ut audiatur constito de bono iure, & illud ius de quo docere debet,intelligitur de iure,quod uiuit & existit de præsenti, quod in prima instantia non fuerat consideratum,nec deductum,non autem de iure amisso in actis deducto, quod euanuit, & nullum est, quia illud non restituitur, propter rationem tex. in c. quamuis, de rescr.lib.6.

Crederem tamen, salua regula de non tollendo iure quæsito, ꝙ si papa restitueret etiam ad ius amissum,ꝙ licet illud ius competens uigore istius reg. sit quædam exceptio:tamen in eo uerificatur illa clausula,Constito de bono iure,quia ius competens per exceptionem dicitur bonum, ut declarat And.Sicul.in c.Ioannes, in 13. col.de test.& Dec.in cons.102.in 1.col.ut dixi in §.omnium. inst. de act. uide tamē quod superius q.11.& 13.dixi.

QVAESTIO XXVI.

QVæro,quia ista reg. requirit titulum, ut patet ex illis uerbis, ex apostolica uel ordinaria collatione,&c. an intellīgatur de uero,& ualido, an uerò sufficiat titulus coloratus, uel præsumptus?

SOLVTIO. Prima facie ex uerbis regulæ potius colligitur,ꝙ hic uerus & ualidus titulus requiratur, quàm uel coloratus, uel præsumptus. Quia uerba regulæ in dubio debent intelligi uerè,& propriè,non autem fictè, hoc dicit Bartolus in lege prima, §. hoc interdictū,ff.de fonte.ubi interdictū de fonte,in dubio intelligitur de uero & naturali,non autem de ficto. Ex quo ibi Bart. infert, ꝙ statutum prohibens mulieribus portare perlas,ꝙ intelligatur de ueris non de fictis. Sic & edictum de arboribus concidendis, intelligitur de ueris & uiuis, non autem de siccis & mortuis,l.3.ff.de arb.fur.cæs.quibus accedit,quod Modern.tradunt in auth. sed nouo iure.C.de ser.fug.de illo, cui ꝓpter maleficium debet abscindi manus. Nam debet intelligi de uera, non autem de arida,quia arida manus,non est manus,sicut homo mortuus nō est homo,sed cadauer, & plura his similia Docto.cōmuniter scribunt in l.4.§.condemnatum. ff.de re iud. quæ consultò omitto.

Quibus non obstantibus contraria opi. est uerior de iure & stylo. Et in primis, ꝙ regula nō requirat omnino titulum uerū, & ualidum, sed titulum coloratum, uel præsumptum,adparet ex decreto concilii Basil.ā quo secundum communem opin. habuit originem ista regula,in quo concilio expresse dicitur,ꝙ sufficit,ꝙ possessor triennalis habeat titulum coloratum. Ergo regula ista indistinctè loquens, debet capere interpretationem a matrice, & a fonte.l.in testō.ff.de cond.&dem.& in authen.si quis in aliquo. C.de eden.cum ibi not.Bald.in lege fin. C. de fid. instrum. & Bar.in l.si librarius,ff.de reg.iur.Et hoc in ratione fundatur,quia si possessor triennalis haberet omnino titulum bonum & ualidum, nihil sibi prodesset priuilegium istius regulæ,cum per titulum suum ualidum & uerum consultū sibi fuisset contra omnes sibi litem mouentes.Vt igitur triennalis possessio locū habeat,&aliquid operetur,est dicendum reg. contentari de solo titulo colorato,qui licet ex alio capite quàm ex defectu ptātis conferentis sit inualidus,illa infirmitas sanatur, & adiuuatur per triennalē possessionem, quæ sufficit ad producendū exceptionem,& defendendum triennalem possessorem durante eius uita.postea capiet beneficiū, qui meliorem & ualidiorē tit.habebit: sufficit.n. ꝙ interim possessor cum tit. colorato nō possit molestari,& ita seruat quotidie Rota,sine aliqua dubitatione. Quis autem sit titulus coloratus, inferius dicemus in alis quæstio. Sed quod dictum est

de

de titulo colorato, idē uoluit Rota habere locum in præsumpto, ut est in illo, qui possedit beneficium per decem annos. Nam licet nullum habeat titulum, ius tamen per lapsum 10. annorum præsumit titulum, ut patet in l. si filius. C. de pet. hæred. & in c. peruenit. de emp. & uend. Et not. Pet. de Anchar. consi. 117. tradunt omnes in c. illud. de præsumpt. cum similib. de quibus per Moder. in tract. de elect. quæst. 15 & alios Mod. in trac. præsc. in 1. par. 3. partis. quæst. 10. post Alexand. in cō sil. 9. lib. 3. & Decium consil. 152. & consil. 36. colum. 3. cum sexcentis concor. quæ Alexand. & alii congerunt in l. 1. C. qui admir. & in l. si certis annis. C. de pact. Et iste titulus præsumptus sufficit ad effectū istius regulæ, ut iudicauit Rota in una Bononien. coram d. Paulo Calo Capisueco de mense Martio 1519. ut refert dominus Gulielmus hic.

Sed aduertendum est, quòd. d. Guliel. hic non declarat, an solū decenniū quod inducit titulum præsumptum, inducat etiam priuilegium regulæ? quod uideba tur dicendum, ex eo, quia sub decennio triennium quoque continetur, sicut in maiori summa inest minor. Itaque decennio possidens beneficium sine titulo, posset defendi regula ex titulo præsumpto resultanti ex illa decennali possessione. Tamen contrarium est uerum: quia solum decennium non operatur & titulum, & priuilegium regulæ, ne concurrant duo specialia circa idē, cōtra. l. primā cū uulg. C. de dotis promis. & quia regula ista requirit titulū præambulū, q creari nō potest, nisi finito decēnio, quo habito intrat dubium decisionis, uidelicet, an ille titulus præsumptus sufficiat ad triennalem regulā: &, ut dixi, Rota cōclusit, ꝙ sic. Itaque si post possessionē decēnalē .i. post assecutū titulū presumptū, aliquis postcà cū illo titulū præsumpto ꝑ alios tres annos pacificè possideat ꝓculdubio regula ista defendet: qa ille titulus præsumptus æquipollet uero titulo, vel saltē colorato, presertim ad exceptionē ꝓducēdā, prout hic. Neq; mirū, ꝙ in hoc ista regula extēdatur: qa cū sit inducta in fauorē eorum possessorū, latè debuit interpretari, arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. c. odia. de reg. iur. lib. 6. alias rationes scribit d. Guliel. in d. loco, quas nō trāscribo, cū eius recollectæ iā habeant in formis, vbi uideri potest.

Aduertēdū tamē est ad unū aliud. ꝓ intelligētia materiæ, uidelicet, qa uidetur dicēdū, ad præsumēdum titulū præsumptum, sufficere triēnallē possessionē. Nā illud, qđ olim decennalis possessio inducebat, ut uidelicet possessor nō posset molestari, inducit hodie regula ista, quæ attenta breui hominum uita, idē operari debet, sicut de alleg. Lapi 89. quæ de decennio loquitur, uidemus hodie seruari: quā Rota, propter eandē rationē, ad trienniū reducit, ut d. Gulielmus in quadā decisione refert. Nec mirū: qa triennium dicitur longū tēpus, ut probat text. in cap. plerunque. & ibi Andr. Sicul. num. 5. de rescrip. Hinc est, ꝙ gl. in l. usuræ. C. de usuris. illa uerba sacræ scripturæ, ꝑ tps, & tēpora, exponit ꝑ triennio. Et quòd triennium sit longum tempus, tenet Felyn. in cap. licet Heli. de simon. Ergo idem operari debet triennium, quo ad producendū tit. præsumptum, quod operatur decennium, ut etiam tenet expressè Franciscus de Ripa in repe. ca. sępe. de restit. spoliato. in 2. col. uer. octauum commodum. & Glossator hic in 5. col. latiùs conatur hoc probare. Et hoc uidetur sentire Ioan. de Ana. in dicto cap. licet Heli. de simo. inquantum uult, quòd sicut possidens ꝑ decē annos, saltē debet ꝑ iuramentū ꝓbare titulū prę sumptum: ita & possidens per trienniū. Ex quo datur intelligi, quòd ex triennio præsumitur etiam titulus. Ex hoc etiam uidetur sentire Imol. in cap. 2. de in integ. rest. ubi uult, quod ex possessione non momētanea præsumatur titulus. Et hoc ulterius suadetur: qa ratio quare decennium inducit titulum præsumptum, est tolerantia ordinarii, ut dicit Pet. de Anch. in consil. 117. Sed ista ratio militat in triennio. Ergo illud etiam præsumptum titulum inducere debet. Pro quo facit text. cap. 1. §. si quis de manso. si de feud. inuesti. controuer. fuer.

Sed breuiter prędictis nō obstantibus, contrarium tenendū est, uidelicet, quòd ex possessione triennali, sicuti ex decenna

li, præsumptus titulus non inducatur. Et ideo pro claro intellectu prædictorū cōsiderandum est: quia, ut sæpe diximus, & hoc clarissimum est quòd regu. ista omnino aliquem titulum requirit, ut patet in ea, ibi, Ex apostolica, uel ordinaria collatione, &c. ita quòd sola, & nuda possessio, sine aliquo titulo præambulo, saltem colorato, nō sufficeret, ut patet in ea. Et ille titulus ante incœptum triennium requiritur: & licet titulus bonus non fuerit, nihil interest, dū modo ab eo datus fuerit, qui bonum titulum dare potuit. Nam regula ista requirit, non solū habilitatē personæ recipientis titulum, ut quia non sit mere laicus, uel Iudæus, aut fœmina simplex: sed etiam ex parte personæ cōferentis titulum habilitatem requirit. Licet igitur titulus quacunq; alia ratione, inualidus fuerit, dummodo emanauerit ab eo, qui dare potuit, sufficit ad regulā istā, ut inferiùs in alia quæstione dicemus. Vbi ergo unà cum possess. triennali, dictus tit. nō concurrit, possessor censetur intrusus, & reg. talem possessorē non defendit. Et in hoc ista reg. differt a reg. de annali, q̄ talē intrusum sine aliquo titulo iuuat: & ideo illa regula sola detentione contenta est, secundum interpretationem Rotæ, ut ibi dixi. Concludo ergo, quòd ex sola possessione triennali titulus præsumptus nasci nō potest, cū ius nō assistat: assistit tamē possessioni decennali, ex qua noluit titulū præsumptum oriri, ut in dictis iuribus superiùs allegatis. & rationē ponit Decius in cōsil. 121. in secūda colū. post Bald. in l. siue possidetis. in 4. oppos. C. de ꝓbat. Qui quidē titulus est aptus, secuta possione triennali, ad producendum exceptionem istius regulæ.

Sed cōsidera ulterius, ꝙ ratio illa cōmunis, quæ daſ ad ꝓducēdū titulū præsumptū ex possessione decē annorū, de qua ꝑ Petrū de Anch. in d. cōs. 117. quæ fundaſ in uisitatione episcopi, & præsumptione resultāte ex c. ordinarii. de offi. ord. lib. 6. nō uideſ generalis. Nā ex ea sequitur à cōtrario sensu, ꝙ episcopo nō uisitāte, fortè propter aliquod legitimum impedimentum, uel belli, uel captiuitatis, uel etiā ex negligētia sua, ꝙ talis possessio decennalis non induceret præsumptum tit. quod est cōtra prędicta iura gñaliter loquentia.

Præterea, si illa ratio esset uera, militaret etiā in possessore triēnali, ꝓpter tolerātiā episcopi, uisitantis, qui præsumitur uidisse subditorū titulos, ut in d. c. ordinarii. & tamē cōtrarium dicunt Doct. in d. possessione triennali.

Et ideo pro resolutione istius q. considerandi sunt plures casus. Primus est in profanis, & in istis sola decennalis possessio cum patientia alterius præsumit titulum. Ita procedit text. in d. l. si filius. cū aliis allegatis suis limitationib. & ampliationibus, quas latè ponunt Ias. & Modet. repetentes in l. 1. C. q admit. & Modern. in d. tract. præscript. cum similibus.

Secundus casus est in beneficialib. & in istis secundum communes conclusiones requirunt plura, quo ad hoc, ut decēnalis possessio inducat titulum. Primò. requiriē patientia superiorū. Secundò, ꝙ illi soli fuissent beneficiatos sibi subditos uisitare, ut tenentur. Tertiò, ꝙ possessor iustificet suam possessionē saltē per iuramentū. Istā conclusionem, quæ fuit Pet. de Anch. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. sequitur Felyn. in d. c. illud. in 4. col. & in d. c. sicut. in 16. col. & latius in d. c. licet. in 4. & 5. colum. de simo. ubi ponit quinq; cōclusiones, cū limitationibus suis. Et isto casu tātū operatur ista decēnalis possessio ad repellēdū aduersarium, sicut regula ista ex titulo colorato. Meritò Domini uoluerunt, ꝙ talis possessio induceret titulum prȩsumptū, declarando, ut suprà.

Tertius est casus, quādo quis nō possedit nisi per triennium: & tali casu requiritur. ꝙ possessor probet titulum bonum, uel coloratum, aliàs ex sola possessione triennali non elicitur aliquis titulus præsumptus: quia ius non assistit, imò regula ista resistit, quæ requirit titulum.

Est tamen differentia in hoc, quia in possessione triennali cum titulo non requiritur iuramentum, sicut in decennali, prout uolebat Ioan. de Auan. Ratio est, quia ubi est titulus, non requiritur alia fides, uel probatio eius: quia possessio triennalis cū illo ti. sufficit ad excludēdū agen

tem

tem fine alio iuramento, & ita feruat Rota. Sed in decennali poffeffore, ex quo nõ eft titulus, fed præfumptio tituli, nafcens ex tempore, requiritur faltem iuramentũ, qñ petitur a uilitante, quod iufta ratione recufare, & fine fufpicione non poffet, ut bene in hoc aduertit Fel. in d. c. licet.

Alia enim eft differentia inter poffeffo tem triennalem & decennalem, ratione iftius regulę: quia contra decennalem poteft probari contrarium, uidelicet, ꝙ nullum titulum habet, ut notant omnes præfati Doct. in d. locis, rationem ponentes, de qua ibi per eos. Item poteft probari de anteriori titulo ante decennium competẽtem. In triennali uerò idem effet dicendũ in puncto iuris, ut Abb. & alii tradunt in d. c. licet. Sed fecundum ftylum hodiernũ Rotæ contra triennalem non admittitur probatio anterioris tituli in contrarium: quia femper præfumuntur remedia, per quæ triennalis poffeffio defendatur, ut in caufa Conch. Præftimoniorum coram me & deinde corã R. D. Marco Antonio fuit iudicatum, & in aliis plurib. caufis, ponderando uerba, Nequeant moleftari quæ inducunt perpetuum filentium, ut inferius in alia q. dicetur. Eft bene uerum, ꝙ fi in aliquo loco regiftraretur tituli, fortè poffet probari contrarium per oftenfionem librorum, ut dicit Felyn. in d. c. illud. & c. ficut. in 16. col. & ut in fimili dicit Bal. in l. 2. C. de error. aduoc. de probatione fentẽtiæ, quando nõ reperitur in libro, ubi feribi folent, & tradunt Paul. de Caft. & Mod. in l. in illa. ff. de uerb. obl. Iaf. in l. fi. §. licentia. C. de iure delib. & Fel. in c. 1. de fide inftrum. cum conc. de quib. per Mod. rep. in auth. habita. C. ne filius pro patre. Sed tẽpore meo nunquam uidi probari contrarium. Imò, quod fortius eft, licet fecundum communem opinionem regula ifta non defendat poffefforem, nifi tantum in poffefforio, quia non dat titulum, ut dicit Gloffator hic, & Fely. in d. c. ficut, tamen ut ex ufu uidemus, hodie poffeffores triennales defenduntur in utroque: quia nullus contra triennalem audiretur in petitorio circa ualiditatem tituli. Nam licet libri regiftrorum oftenderentur, in quib. tituli regiftrari folent: nihilominus femper præfumeretur titulus alius, per quem triennalis defenderetur. Sed hoc nõn pono pro conftanti, licet quoad alleg. Lapi 89. de titulo prædeceſſoris foleat hoc teneri, ut fæpe uidi, præfertim in dicta caufa Conchen. & in plurib. aliis. Et nouiffime in una nullius Abbatiæ coram Reuerendiffimo D. Paolo de hoc menfe Decẽbri 1539. Tutius igitur eft, quo ad exceptionem iftius regulæ, ꝙ iuftificetur titulus, quo iuftificato pofsumus hodie intrepide tenere regulam iftam, pofsefsores in petitorio, & pofsefsorio tueri nifi in fpolio, ut fupra diximus in 11. q. & quod dictum eft de petitorio, pofset reftringi ad facultatem agendi ipfius triennalis, & nõ alterius, & ita pofsunt ꝑdicta concordari.

Redeundo igitur ad principalem q. ftat ex præmiffis conclufio, quòd regula ifta non folum pofsefsori cum titulo colorato, fed etiam cum præfumpto tribuit exceptionem.

Eft tamen fuper hoc ulterius aduertendum, ꝙ ifte prẹfumptus titulus ita demũ defendit pofsefsorem, quando allegatur in fpecie, ut quia dico me habuifse beneficium ex collatione ordinarii, & pofsedi per decem annos. Nam tali cafu illa allegatio tituli in fpecie, propter curfum longi temporis facit præfumere illum titulũ interuenifse præfumptione iuris, licet in ueritate non interuenerit. Nec teneo illã aliter iuftificare, ficut diximus in alle. Lapi. Et in hoc fortior eft illa decennalis pofsefsio fola fine titulo, quam triennalis cum titulo colorato: quia contra illam non poteft concludi de alio titulo, cum femper poteft ad defendendum pofsefforem argui alius, & alius titulus præfumptus: & fic titulus inuifibilis, qui reprobari non pofset, ex oftenfione aliquorum librorũ. Non fic in pofsefs. triennali, quę requirit certitudinẽ alicuius tituli uifibilis & palpabilis quo mediante poffideat: & ille titulus põt conuinci falfus per oftenfionẽ librorũ regiftri: ut dicebat Felyn. & Doct. in locis fu p. allegatis, & ideo triennalis pofsefsor qñ conuenitur, oportet, ꝙ realiter producat in actis tit. quẽ allegat, fiue bonũ, fiue coloratũ. Alias fi nõ ꝓduceret, reg. ifta nõ tuereť pofsefsorẽ, qa extra

illum titulum, sola triennalis, & nuda possessio, non inducit aliquod adminiculum defensionis, nisi iuncta cum titulo: nisi, ut dixi, esset possessio decennalis, quæ præsumptionem tituli inducit, & coniuncta cum possessione triennali, operatur exceptionem regulæ. Itaque quo ad hoc, ut nullum habens titulum uerum, adiuuetur præsumpto, ad effectum istius regulæ, requiritur, quod possideat per tredecim annos pacifice: decem primi ad producendū ꝓdictum titulum præsumptum, & tres alii ad acquirēdū exceptionē istius reg. Et talis possessio triēnalis, iuncta cū possess. decennali præambula, dat spiritum uitæ illi possessioni decēnali, ut aliquid operetur quæ sola non esset apta producere titulū aliquē de per se, ut dicit Bar. in l. cum de in rem uerso. ff. de usuc. sequitur Fel. in c. cum Bertoldus. in 12. & sequenti col. de re iud. & notabiliter probat Alex. in cons. 124. super primo, & in 1. & 2. columna libro 4.

Et ultra hoc requiritur unum aliud, ꝙ quando in iudicio per talem possessorem tredecim annorum, excipitur de ista regula: ꝙ probet se per decennium, ante triennium, ab ista regula requisitum, se possedisse, alias non sufficeret. Deinde facta probatione dicti temporis, ꝙ allegetur titulus: sicut diximus de notorio, quod solū de per se, non releuat ab onere probandi, nisi allegaretur, ex qua allegatione facile iudex instrui potest de notorio iam manifesto, ut in cle. appellanti. de appell. Sic est in decennali possessione, quæ in primis requirit probationem: deinde requiritur ꝙ ex ea allegetur in iudicio titulus, quem possessor non cogitur aliter probare, nec uisibiliter ostendere: quia ex possessione decem annorum probata resultat, & præsumitur titulus, qui cum possessione triēnali pacifica, postea sequenti in iudicio probata, defendet possessorem, & in ista possess. tota illa allegatio Lapi fundatur.

Est igitur, ut breuiter cōcludamus, ista differentia, inter titulum præsumptum, resultans ex dicta possessione 10. annorū, & coloratum titulum, ab ista requisitum: uidelicet, ꝙ possessori decennali. post probatam suam possessionem, sufficit titulū quem maluerit, solum allegare, & in iudicio deducere, quia non cogitur illum aliter probare, quia præsumitur, & ꝓpterea præsumptus dicitur. Sed triennali possessori non sufficit sola allegatio tituli colorati, sed requiritur eius probatio & productio. Et adhuc talis probatio colorati tituli triennalem nō iuuat, nisi in possessorio tantum, & non in petitorio, ut tradit Abb. in c. contingit. de dolo, & contu. Et ideo si triennalis possessor ageret ad canonizandū tit. fauor istius reg. illū nō iuuaret, q̄ solum possessores reos defendit excipientes non agentes. Nam ad effectum canonizationis tituli, requiritur titulus uerus, non coloratus, & ꝙ ille bene iustificetur, ut not. Imo. & alii in c. ex insinuatione. per illum tex. de procur. & in capitulo primo, de confi. uri. & tex. in l. 1. matrem. C. de probat. Et quando titulus uerus est & iustificatus, non indiget actor priuilegio istius regulæ: quia titulus suus bonus illi priuilegium pariter & uictoriā tribuit: & hoc casu cessant rationes finales regulæ.

Postremò, ne aliquid remaneat intactū prædictis obstat unum, uidelicet, ꝙ uidetur frustratorium tractare de titulo præsumpto ad effectum istius regulæ: ex eo, quia sine auxilio istius regulæ, sola possessio decennalis sufficit ad tuendum possessorem cum titulo suo præsumpto, ut tradit Pet. de Anch. cons. 117. cum uulg. Respondetur ꝙ licet sola decennalis possessio defendere possessorem posset: nunquam tamen multiplicatio fauoris, ac priuilegii circa idem, potest dici frustratoria imò illa reiteratio, siue geminatio, operatur plures effectus, quos solent statuta cōtinentia idem quod ius cōe producere. De quib. per Alex. & alios in l. i. ff. ad l. Falcid. & in c. 1. de const. lib. 6. ubi latissimè dixi, super gl. in uer. facti. Quantò magis, ꝙ cessante priuilegio istius regulę, decennalis possessio nunquā actori imponit silentium, ut facit ista reg.? Et ideo actor contra decennalem, de meliori, anteriori, & ualidiori titulo contenderet, & admitteretur ad probationes suas. Quod reg. ista fauore possessorum, prohibet silentium imponens, & impetrationes quaslibet suspen-

dens

dens, ac lites antiquas super hoc motas extinguens, ac infinitas alias utilitates inducens, quæ a iure decennali possessori non tribuũtur ut clarius ex discussu istius adparatus apparebit.

QVAESTIO XXVII.

QVæro, quia dictum fuit, ꝙ regula ista requirit saltem coloratum titulum quis dicatur coloratus titulus?

SOLVTIO. Abb. post Cal. Ant. & Im. in c. cum nostris, col. fin. de conc. præb. ponit duas regulas, ad cognoscendum titulum coloratum. Prima est, quia ubicunq; defectus non est in conferente, nec inducitur priuatio a iure, uel ab homine, talis possessio est colorata, ut est ibi tex. Secunda regula est, ubicunque conferens non habet potestatem conferendi, ut puta laicus, uel alienus episcopus, qui conferēdo faciunt contra ius, ut in c. illud. de iurepa. & in c. illa, ubi not. d. Ant. ne sede uac. Tali casu, titulus datus ab istis, non est coloratus: qa titulus datus eo, qui nō habet potestatem alienandi, habetur pro non titulo, & sic non est coloratus, l. Sulpitius, ff. de don. inter uir. & uxor. sicut etiam, & illorum, qui sunt ipso iure priuati a iure, uel ab homine, ut in c. licet episcopus, & ibi Gem. de præben. lib. 6. ita concludit ibi Abb. licet corrupte, qui cōmuniter approbatur. Et istius secundæ regulæ rationem ponit idem Abb. in c. 2. in 3. notabili. de restit. in integ. Quia ille, qui habet a laico, uel ab eo, qui non habet conferendi facultatem, dicitur intrusus: & intrusus non debet habere coloratum titulum, ut latè prosequitur Fel. in c. in nostra, in 2. & 36. col. de resc. & sequuntur latius Mod. in tract. benef. in 3. parte, q. 11. Et per consequens, tales non defendētur ab ista reg.

Tamen aduertendum est diligenter circa intellectum istius regulæ: quia non omnis, qui non habet titulum coloratum, excluditur a priuilegio istius regulæ. Nam dupliciter potest considerari coloratus titulus. Primo mō, quo ad effectū istius reg. Scd'o mō, quo ad effectus iuris cōis. Quo ad effectū istius reg. pone istam cōclusionem pro firma: ꝙ omnis ille dicitur hēre titul. coloratum, qui non excluditur in regula. Itaque soli illi discolorati tituli habeti dicuntur, qui in reg. ista excipiuntur. Et licet quo ad effectus iuris communis, multi censeantur non habere titulum coloratum, & per consequens excludantur a beneficio iuris communis: non tamen excluduntur ab auxilio istius reg. quæ cū tantum duos casus excipiat, firmat regulā in non exceptuatis, ut superius in multis casibus uisum fuit, & inferius in plurib. aliis quæstionibus dicetur. Dicta igitur Abb. & aliorum in d. c. cum in nostris, & in aliis locis inquantum uolunt illum nō habere titulum coloratum, qui habet ab eo, qui de iure communi est inhabilis, seu incapax, uel priuatus, & ideo dare non potest, procedit quo ad effectum iuris communis: sed quo ad effectum regulæ, requiritur, ꝙ ille sit inhabilis, secundum prohibitionem regulæ.

Ex quibus infertur, ꝙ habens etiam collationem beneficii uacantis in curia ab ordinario dicitur habere titulum non coloratum propter decretum c. 2. de pręb. li. 6. adprobatum hic in regula. Nam si talis titulus in ista regula exciperetur, diceretur, quo ad eius exceptionem acquirendam, coloratus. Sicut dicimus in collatione beneficii litigiosi, quæ licet non sit colorata quo ad effectus iuris communis, propter c. 1. ut lit. pend. lib. 6. & ea quę dicit Cald. in cons. 13. de uerb. sig. Et Rota in not. de rest. spol. decis. 3. & decis. 4. eo. tit. in antiquiori. quæ uoluit huiusmodi titulum habentem, esse intrusum, taliter ꝙ si spoliaretur, restitui non deberet. Nihilominus quo ad istam regulam illud non procederet, ut inferius in alia quæstione dicetur. Prædictæ igitur decisiones de iure communi locū habebunt, secundum ꝙ plures alii sunt casus, in quib. quis discoloratum titulum habere dicitur: qui non reputantur tales, quo ad reg. istā. Ex qb. ultra pdictos, aliquos excpli g. enarrare sufficiet.

Primus est in eo, qui habet primum curatū, & recipit secundum: quia dicitur in primo habere titulum non coloratum, propter decretum c. de multa. & extrau. execrabilis, de quo dixi superius q. 10.

Secūdus casus est in eo, qui recipit episcopatum, & dimittit labi tempora de cōsecrando, iuxta c. cum in cunctis, de elect.

 quia

qa talis potest dici intrusus,&non hēre titulū coloratū,ut no.Host.& Hēr.in c.nisi, de renuntiat. & Ioannes Franc. Pauin. in tract.de offi.& potesta. c. sede uacant. in uerbo,uacare.

Tertius casus,in collatione facta à vicario generali,quæ non est colorata,cū non habeat potestatem conferēdi.c. si. de officio uicarii.in sexto,tenet Lapus in ca. si tibi absenti.de præben.lib.6.Et hoc nisi fuerit adiuuata aliquo,licet modico adminiculo , ut uidelicet iuramento ipsius uicarii,asserētis potestatem habuisse,uel dicto unius testis,ut dicit Egid.decisio.10. Et ita hodie 19.Decem.1536.in vna calag.paroch.de Gamiz.corā R.D.Marco Ant.Marscotto Rota tenuit:ubi pro colorato titulo habuit unionem factam per uicarium episcopi,de cuius facultate non cōstabat, attento ꝙ unus testis de uisu deposuit uidisse dictum uicarium vnire , & vniones eius habuisse effectum.

Quartus casus est in collatione facta ab ordinario,cui erat ab executore inhibitū, propter decretum literarum , de quo per gl.in ca.si soli.de concess.præbend. libr.6. quia talis non dicitur habere titulum coloratum , ut tenet Gaspar de Perusio in tractat.Reseruat.

Sic etiam ,& quintò possessio dicetur discolorata,quando habens titulū ingreditur possessionem beneficii, præter superioris autoritatem,ut no.Inn.in c.bonę.a. de post prælat.& in c.literis.de restit. spoliato.etiam si talis cum titulo habeat executoriales canonizatorias tituli , ut tenet Stylus Rotæ,de quo meminit Fel. in c. ad probandum.In quarta columna , de re iudic. Nam licet de iure possit quis propria autoritate,cum executorialib. capere possessionem,ut uerba executorialium aperte concedunt:tamen stylus Rotę se habet in cōtrarium,ut dicit Bellamera in cons. decimo,& quinto dubio.& refert Ioānes Francisc.Ripa doctissimus Moder. in repeti.cap.sæpe.numero 69.de restit. spoliat. & declarat melius Fely. in d.capit. ad probandum. ut latius dixi supra in compendio signaturæ.

Et idem dictum fuit in Rota in eo, qui per resignationem causam habuit ab illo cui beneficium sub conditione resignatū fuerat, si infrà sex menses mandatum ad consentiendum produceret. Nam uoluit in vna Corduben. coram Domino Simonetta tertia Iulii.1531.talem non habere titulum coloratum . Et in summa, omnis ille.qui habet collationem ab eo, qui prohibetur ipso facto à iure , uel ab homine, dicitur nō habere titulum coloratū: quia tales sunt intrusi.Et quod modis possidētes dicantur intrusi,ponit Fel. in ca. ueniens. de accus.in secūdo notabili. Et reassumūt Mod.in tract.elect.quæst.17.

Et ista omnia , ut dixi , de plano procedunt,loquēdo de iure communi.Sed quo ad effectū istius regulæ, aliter est dicendū, uidelicet,ꝙ omnis ille dicitur habere coloratum titulum,qui non est exceptus in regula,etiam si haberet collationem ab eo, qui prohibetur conferre à iure, uel ab homine.Duo igitur casus hic in reg. excipiūtur,uidelicet,ille qui habet titulum per simoniā, uel de beneficio reseruato , reseruatione in corpore iuris clausa : quia isti duo casus excepti in reg.firmāt reg. in cōtrariū,in casib. nō exceptuatis,vulg. l. nā quod liquide.ff.de penu leg.Et ita iudicauit Rota in quāplurib. causis,de qb. in sequentib. quæstionibus mentionem faciā.

Et ista quæ dicta fuerunt,ꝙ tit.dicitur coloratus,quando emanauit ab eo qui disponendi potestatē habet,limitantē nō habere locū ,qn̄ ille titulus datus ab eo , qui potuit dare,esset contra formam datā: nā tali casu non diceretur coloratus.ita notabiliter dicit Anto.de But. in c. de literis. in fi.de conc.præb.Per cuius dictum Rota in vna Vicentina parochialis de Longares coram me de mense Februario 1540. tenuit,ꝙ Hieronymus de Nigris cui Ambrosius de Oria resignauerat dictum parochialem reseruata pensione 50.duc.libera & exempta non dicatur habuisse titulum coloratum ad effectum,ut defendi posset regula, ex quo procurator dicti Hieronymi à principio non consensit dictæ pēsioni cum dicta clausula , libera & exempta. Nam attento , ꝙ in supplicatione dictæ pensionis fuerat apposita dicta clausula libera & exempta,& papa ita cum illa forma renūtiationē admiserat,& Ambrosius

iuxta

iuxta formam dictæ supplicationis con fensérat,si Hieron. illam formam non for mauit,dato,ꝙ à papa puisus fuerit,& sic ab illo qui potestatē cōferendi habuit: ni hilominus Rota iudicauit illum non ha buisse titulum coloratum ad effectum,ut cū illo triennio postea possidens ista reg. iuuaretur per dictū.Ant.de Bu.ubi supra. Et ita ergo iudicauit Ambros. restituendā esse parochialem propter modum nō ser uatum,non obstante ista regula.

Et quia illud dictū de casib.exceptis ser uict nobis in multis questionib. super hac reg. discutiendis, de quibus latissimè fiet mentio, propterea nō amplius insisto.

QVAESTIO XXVIII.

QVæro,an electus à capitulo, & confir matus ab episcopo excommuuicato & publicato dicatur habere coloratum ti tulum?

SOLVTIO. Tempore Iulii 2. fuit uentilatum hoc dubium in Rota. Et tamē non habeo quid fuerit decisum,& ꝙ non habuerit titulū coloratū consuluit tunc Octauianus de Cessa aduocatus apprime doctus,ut ipse refert lib.7. informationū suarū.Mouetur per fundamēta illa vulga ria de quib.iam dictum est in præcedētib. quæstionib. uidelicet, ꝙ ex quo talis epi scopus prohibetur à iure propter eius in habilitatem,ut in ca. quia propter de con cess.præbend.cum vulg. eius confirmatio non dat colorē possidēdi.præsertim:quia quando defectus causatur ex persona agē te,talis defectus nō censeī exclusus à regu. generaliter loquente. arg.gl.in clem.1.de seq.poss.& fruct.& ea,quæ not.Bal.in l.si quis filio.§ si quis.ff.de iniust. rup. Et qđ uoluit.d.Anto.in cap licet. de elect. unde licet,ꝙ exceptio detegens inhabilitatem agentis,nunquam censetur exclusa: & in hoc genere multum insistit dictus aduoca tus,ut ibi per eum,quæ ex eo quia eius di cta non multum astringunt,omitto.

Addit et,ꝙ reg.ista est exorbitās à iure inducēs pscriptionē in bñficiis, sine bonō & uero titulo: ergo debet strictius intēr pretari quatenus quis minus dāmnum pa tiatur,quod fiet si actor à bono iure impē trationis suæ non excludatur.

Ego et,p ista parte addo d.Ant.in c.lite ras.de cōc.præb.ubi vult,ꝙ cōfirmatio fa cta ab eo,qui originaliter poterat confir mare sed est impeditus,nō præstat colorē possidendi:& si taliter cōfirmatus ingerit se administrationi, incurrit pęnā.c.auari tiæ.de elect.li.6.no.gl.in c.fi.eo.ti. Et hoc idē tenet ibi Io.de Imol.per ea quæ habē tur in c.licet.& c.fi.de sup.neg. præl. facit c.illa.ne sede uac.Et ratio istorū potest es se:quia habens beneficium à superiore in terdicto uel priuato,dicitur intrusus,ut in c.tanta.de excess.prælat.not.Doct in c.cū satis.de off.arc.Hos.i c.in litt. de rest.spo.

Tamen prædictis nō obstant. ueritas se habet in contrarium,uidelicet, ꝙ electus, & confirmatus à suspensis uel excommu nicatis,licet de iure cōmuni titulum colo ratū nō dicat habere,& per cōsequēns nō admittatur ad ea, quæ de iure communi electo & cōfirmato ritè & rectè cōceduntē ñ quo ad effectum istius regulæ omnis il le dicitur habere titulum coloratum, qui habet ab eo,qui originaliter potest cōfer re,eligere,& confirmare.licet ex accidēti sint impediti. † Ratio istius cōclusionis est quia ista reg. tātum excipit duos casus in quibus vult titulū nōn haberi pro colora to,ut in simoniaco, & in prouisio de bñfi cio reseruato.Ergo exceptis istis duob. cā sib.in aliis reg.manebit in contrarium fir ma.vulg.l.nam ꝙ liquide.& §. ut autē. in auth.de non alie.col.1.Et ita Rota per istā rationem de mense Octobri. 1519.in vnā mor.astē

ANNOT. IOAN. MII.

Nam licet archiepiscopus,qui habet ius confirmandi electionem factam a capitulo, eo tempore sit suspensus tamen pendente suspensione potest donāre aut conferre be neficia,& etiam confirmare ut ca.quia diuersitatem extra.de concess.præb.& suprà di xi in regula de triennali possessore.super uerbo,intruserunt.Propterea electus per capi tulum,dicitur intrusus,si sine confirmatione episcopi ingerat se administrationi: ut ca. cum iandudū.extra de præb.

monasterien.beneficiorum coram domi. Barth.de Spina iudicauit,quæ uoluit per collationẽ factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata.quæ per regulam. 3. suprà, eodem, reseruata est eum decreto, & quæ fuit de antiquioribus reseruationibus curiæ per Io. 22. introductis, ut colligitur ex dictis Feder. de Senis in consil.212.incip.amice charissime. tribuere titulum coloratum ad effectum prærogatiuæ istius regulę.Et ista decisio cum eius ratione adeò est magni momenti, ꝙ per eã faces ardẽtes omnibus communibus opi. imponuntur, ut ex prædictis & infrà dicẽdis apparebit. Nam ex ista decisione primo infertur,ꝙ casus quæstionis nostrę nõ habet dubium.

Infertur etiam, ꝙ collatio facta per ordinarium de beneficio litigioso contra ca. 2.ut lit.pen.lib.6. ꝙ habet decretum titulum, & possessionem irritans, tribuit titulum coloratum possessori triennali.

Infertur & tertio, ꝙ ordinarius conferens beneficium contra inhibitionem executoris,& contra omnia decreta regularũ, tribuit titulum coloratum, & secundum hoc decreta illa, & geminatæ prohibitiones concordatorum Germaniæ nihil operabuntur.

Infertur & quarto,ꝙ attento eadem ratione prouisio facta per ordinariũ in mensibus expectantium tribuet titulum coloratum, & econtra acceptatio & prouisio facta in mensibus ordinariorum tribuet eundem colorem, cum tamen Rota iudicauerit tales prouisiones nihil ualere propter decreta irritantia posita in alternatiuis episcoporum & expectatiuarum, ut refert Fely. in c.cum ex officii.in pen.& fin. colu. de rescript.& d.Pet.Andr.auditor in tracta.leg.lib.3. quæst.3. ubi plus dicit Rotam tempore suo iudicasse,non ualere ꝓuisionem legati de latere de beneficiis uacantibus in mensibus ordinarii, etiam si postea ordinarius non conferret, per plures rationes,quas ibi adducit quas breuitatis causa omitto. Et hoc idem tempore Sixti iudicatum fuisse in vna Auinionẽ.prębend.sancti Agricolę,refert quidam Ludouicus Interamne, illorum temporum aduocatus in quibusdam suis annotationib. Quod procedit etiam si papa faceret gratiam in forma capituli mandatum, prout in vna Narbonens.præbend. coram. d.Io. Franc.tunc auditore fuisse disputando dictum refert Ioan.de Narnia quondam eximius,& antiquus aduocatus in quibusdã allegationibus suis.

Infertur,& quinto, quòd prouisio ordinarii facta de beneficio uacante, cuius regressus pertinebat ad alium, det titulũ coloratum,non obstãtib. ꝙ regressus habeat decretum speciale appositum illi certo beneficio,quod qualiter procedat, postea in alia quæst.dicetur.

Alia penè infinita inferri possent ex cõclusione superius facta, quæ contra communes iuris regulas uidentur inducta,quibus omnibus respondetur quòd papa,qui dominus absolutus est beneficiorum, ut in capitulo secundo, de præben.lib. 6.& clemen. 1. ut lit penden. Et not. Doct.in capit.quæ in ecclesiarum. de const. potest in tali materia contra omnes iuris cõmunes regulas nouiter inducere & statuere, ut patet exemplo,quia uidemus, quod de iure cõi nemo cogi debet ad cõcordiã, ut in §.fi.in auth.ut litig.iurent. Et not.Bart, in l.congruit. ff. de off. præsi.& tñ hoc nõ procedit in papa, in materia beneficiali, in qua habet plenissimã potestatem,ut dicit Abbas in capitul. cum pridem. in ultimo notabili.de pact.sequitur late Felyn. in rubrica de treu. & pace.in 2. colum. Et eodem modo potest reuocare concessionem factam,& tamen papa hoc facere potest,ut in capitulo, nouit. & ibi not. Abb. de iudic. Sic etiam præscriptio cum mala fide non procedit, & tamen papa potest contrarium statuere,ut patet in cap. 1.de præscript. prout etiam apparet in publiciana, quæ cum mala fide competit de iure canonico,ut dixi in §. sed iste instit. de act.ubi alia exempla scripsi. Ergo eodem mõ papa potest facere in terminis istius reg. ꝙ omnis titulus in beneficialibus sit coloratus, nisi in certis casibus prout hic quod factũ uidetur ex causa legitima, uidelicet, propter negligẽtiã nõ petẽtis ius suum infra triennium,ne beneficia sub incerto titulo possideantur. Nec mirum, qa etiam de iure communi in quam plurimis iuris

iuris articulis, negligentia grauioribus, ac magis acerbis pœnis punitur, quam hic. Ex quibus quædam exempla per uiam cō pendii enarrabo, quæ manifestam lucem dabunt omnibus iuribus de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentiæ commoda subnectam, ne uigi lantes debita laude ac honore fraudētur.

INCIPIT EPILOGVS per quam breuis casuum negligentiæ.

IN primis igitur illud grauissimum ne gligentiæ incommodum notum est, ꝙ propter negligentiam nō petentiū res suas mobiles, usucapio triennalis introducta fuit, quæ non solum aliquem possessione tēporali, ut hic, sed etiā dn̄m uerum, suo iure ac dn̄io perpetuo priuat, ipsumque iam serò agentē possessorio & petitorio excludit, ut in l. 1. ff. de usuc. tradunt omnes in l. traditionibus. C. de pact. ista enim pœna negligenti res suas ꝓ pter prædictam causam perpetuę exclusio nis imposita grauissima reputatur, quæ facta comparatione ad illam, quam hic papa negligentibus imposuit, ista pro ni hilo reputabitur. Quia hic possessori trien nali ꝑ istam regulam, exceptio duntaxat acquirit, non ius. Nec illa exceptio est ꝑ petua, transiens ad quoscunque, sed mor te possessoris extinguitur, & propterea hic impetrationes de beneficiis triennio possessis, non annullantur, sed ad uitā dun taxat possessoris suspenduntur. Per quod datur intelligi, quòd impetrans mortuo triennali possessore, poterit de iure suo experiri. Potuit igitur papa quo ad istum casum hic in negligentis pœnam statue re, quòd omnis titulus sit coloratus, nisi in casibus exceptis. In quam quidem pœ nam negligens ipse, propter desidiam & culpam incidere uidetur, cui per diligen tiam obuiare potuit, ut in cap. loci. 35. di stinct. & in ca. negligere. 2. quæst. 3. & l. nō solùm. C. de commer. & merca.

Et sic uidemus, ꝙ iudex propter negli gentiam administratione sua priuatur, & alius loco sui subrogatur: quinimò crimi naliter priuari posset, ut de primo est tex. in l. si quos. C. de offi. pręfe præt. orien. de secundo, in l. missi opinatores. C. de exact. tribut. lib. 10. & in l. 2. C. de can. lar. titu. libr. 10.

Tutor etiam propter negligentiam re mouetur. l. eum qui. C. de procur. Et eodē modo executor iure suo priuatur, ꝓpter negligentiam unius anni. ut in c. tua nos. de testam. & in l. nulli. C. de episc. & cleri cis. Et in summa omnes desides & negli gentes, qui sui immemores sunt officio suo priuantur, ut in l. penul. in fi. C. de cā. lar. lib. 10. prout de abbate etiam negligē te dicit text. in c. cum ad monasterium. in fi. de stat. mon. Si igitur quis propter ne gligentiam priuatur obtentis & acqui sitis, à fortiori acquirendis, ut in reg. ista. Et quia materia ista negligentiæ, in qua principaliter usucapio, & ratio istius regu læ fundantur, uariis in locis sparsa est, neć simul tota perquirenti occurrit: decreui hic eam quàm breuiter & succinctè, per capita, & enumerationem casuum colli gere. quos quidem casus aliàs iuuenis, in maiori otio constitutus curiosissime cu mulaui. Et quia negligentia, quæ per istā regulam castigatur, iudicialis est, incipiā à casibus negligentiæ iudicantium.

Primus igitur casus negligentiæ consi deratur in iudice, ut in d. l. si quos. & l. mis si. superius allegatis.

Secundus. Quia propter negligentiam magistratus ius non dicentis, in sui uere cundiam recurrendum est ad populum. Casus est secundum Bald. ibi in titulo, si de inuestit. feud. inter dominū & uasal lum lis oriatur. §. primo.

Tertius. Quia iudex negligens sepul chrorum uiolatores uindicare, punitur in 20. libris auri. l. si quis sepulchrum. C. de sepul. uio.

Quartus. Quia iudex negligens quomi nus pacta, & conuentiones partium seruē tur, facit litem suam. casus notabilis in l. pen. C. de pact. in fi.

Quintus. Quia contra iudicem negligē tem expedire, quod ab eo petitur, est ua rio modo consultum. secūdum quod de clarat Bar. not. in l. fi. C. de uariis, & ex traor. cognit.

Sextus. Quia propter negligentiam iu dicis laici in non reddendo iustitiam cle ricis,

ricis, laici conueniri possunt coram iudice ecclesiastico, cap. cum sit. & cap. si clericus. de foro comp.

Septimus. Quia propter negligentiam iudicis, qui omisit testes à parte productos examinare, etiã post triennium datũ, & etiam nulla facta prouocatione pars, poterit petere testes examinari. tex. est notabilis in ea. per tuas. de testib.

Octauus. Processus factus à iudice negligente dare Apostolos, est ipso iure nullus. tex. est in c. ab eo. de appel. in 6.

Nonus. Iudex negligens facere iustitiã clerico, est ipso iure excommunicatus. glos. est. notabilis in ca. administratores. 2. q. 5. Ioan. And. in ca. fi. de excep. lib. 6.

Decimus. Quia iudici negligẽti quo ad Deum imputantur delicta non iudicata. cap. sicut inquit. 2. q. 7.

Vndecimus. Quia iudice negligente dare Apostolos sæpe petitos, habetur perinde ac si expresse fuerint denegati. tex. est in clem. quamuis. in fi. de appel.

Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri successit, non potest nouum opus inchoare. nisi prius ædificiã per prædecessorem incœpta, aut uetusta per illum reparari reparet, uel neglecta perficiat. l. fi. C. de ope. pub.

Decimustertius. In pœnam iudicis negligentis ius reddere licitũ est in ius ipsi dicere. l. nullus. C. de iudi. ibi cum gloss. & melius in l. nulli. circa fi. C. ne fac. bap. & bon. text. in l. nulli iudicum. C. de offic. rect. prouinc.

Decimusquartus. Iudex negligens uindicare crimen priuati carceris incidit in crimen læsæ maiestatis. l. 1. C. de priua. carce.

Decimusquintus. Eodem modo iudex punitur, si uindicare papa nos neglexerit l. 1. C. de paga.

Decimussextus. Et pari reprehensione est dignus iudex negligens resistere, & obuiare clericis negotiantibus, uel turpia officia exercentib. cle. 1. in fi. de uit. & honest. clerico.

Decimusseptimus. Iudex etiam negligens punire hæreticos, in decem libris auri condemnatur, & existimationis suę periculum patitur. l. 2. & l. quicunque. in fi. C. de hæret.

Decimusoctauus. Pariter etiam negligens uindicare stupratores, & monialiũ corruptores, in quinque libris auri punitur. §. penul. in auth. de sanct. episc.

Decimusnonus. Iudex requisitus de iustitia, & de expeditione causæ nihil respõdens, ut nimium morosus & negligens notat. c. 1. & ibi Bal. de mulie. ...ũ. q. cõcu. est.

Vigesimus. Iudex tenetur ad interesse parti lęsę si neglexerit in causis ciuilibus uidere, quæ suæ sunt partes, sed non facit litem suam, sicut quando male iudica. l. 1. & ibi p Bart. C. quomodo & qñ. iudex.

Vigesimusprimus. Laicus negligens facere iustitiam potest cogi per ecclesiasticum. c. Iudæi. el 2. de Iudæ. & cap. excõmunicatus. cum glo. de hæret.

Vigesimussecundus. Iudex negligẽs ferre sententiam ad finem concordandi partes, si propter concordiam partes lædantur, parti læsæ in foro conscientiæ ad refectionem damni tenetur. Ita dixit d. Car. in cle. sępe. in §. & qa. in 18. q. de uer. sign.

Vigesimustertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, & parti læsę tenetur quantum æquum iudici uidebitur, distinguendo, ut per Bal. in l. mancipia. de ser. fug.

Vigesimusquartus. Iudex negligens alere carceratos, malè facit. Bart. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10.

Vigesimusquintus. Quia negligit etiã infra triennium causam diffinire, punitur, & remouetur, secundum distinct. l. ꝓperandum §. si autem utraque. C. de iudi.

Vigesimussextus. Similiter iudex negligẽs non facere inuẽtarium de bonis dãnati & confiscati, mulctatur. l. si quis infra. C. de bon. damnat.

Vigesimusseptimus. Iudex negligens exercere officium suum circa miserabiles personas, uel pium actum, etiam tenetur, ut per Bart. in l. quarta. §. hoc autem iudicium. in 5. oppo. ff. de dam. infect.

Vigesimusoctauus. Iudex negligens pacem uiolatam uindicare, omne damnum & iniuriam passo resarcire tenetur. §. iudex. in titulo, de pace tenenda inter sub. in usib. feud.

Vigesimusnonus Contra iudices, seu magistra

magistratus negligentes tutorum uel curatorum satisdationem capere, datur actio subsidiaria.§.pen.instit. de satisdat.

Trigesimus. Iudex negligens punire iniuriam illatam scholarib. punitur acrius. auth.habita.C.ne filius pro patre.

Trigesimusprimus. Iudex ordinarius negligere non debet exigere rationes nō debitas a religioso suo executore. clem. de testa.

Trigesimussecundus. Propter negligentiam iudicis in non confirmando tutorē non impeditur administratio tutori. Bar. not.in l.quia pater.ff.de confir.tuto.

Trigesimustertius. Iudex negligens seruare iuramentum, quo iurauit in principio officii de non acceptando pecuniam, uel aliud sordidum committere, incidit in crimē publicum, de quo est bonus tex. in l fi.ad leg.Iul.pec.

Trigesimusquartus. Præses qui negligit castigare iudicem acceptantem indebitas sportulas, punit cū simul acceptāte,& hoc episcopo principi denuntiante.tex. est in §.fi.in auth.ut differen.iud.col. 9.

Trigesimusquintus. Iudices negligentes constitutiones principum seruare puniūtur.l.1.§.fi.ff.de fal.

Trigesimussextus. Pari modo negligēs expedire causas, quas poterat expedire,& eas dimittit, successori tenetur.p tex.sing. in l.1.§.2.ff.de magist.conuen.& ibi Bald.

ET ISTA, quę de negligentia iudicū punienda exempli causa posuimus, sufficiant. Nunc negligentiæ peccata, quę quēlibet alium contingunt discurramus.

Trigesimusseptimus. Nam in primis in pœnam desidiæ inductum est, ꝙ propter negligentiam non eligentium electio ad superiorem deuoluatur, ut per gl. in cap. duobus.de rescript.lib.6.& in c.quanquā. de electio.lib.6.

Trigesimusoctauus. Qui neglexit seruū fieri furem, tenetur ex pacto, ꝙ promisit seruum furtum non facere.tex.est in l. nō impossibile.ff.de pact.

Trigesimusnonus. Eodem mō commentariensis, seu custos carceris propter eius negligentiam punitur.l. cōmentariensem C.de custo.& exhib.reorum.& ibi gl.no. quā uide contra prælatos negligētes &c.

Quadragesimus. Similiter & medicus, qui incipit medicari alicui etiam gratis, si neglexit curam infirmi, tenetur de leui & leuissima culpa.tex.est iuncta glo.no. in l. idem iuris.in prin.ff.ad leg.Aquil.

Quadragesimusprimus. Sic etiam in patrem negligētia uindicare iniuriam facta in filio transfertur executio & actio.l.sed si vnus.§.interdum.ff.de iniuriis.

Quadragesimussecundus. Et hoc idem statutum est procuratore patris negligēte prosequi iniuriam filii. Nam exercitium competit filiosa.l.sed si vnus.§.procurator ff.de iniur.

Quadragesimustertius. Sic etiam negligentia hæredis nocet fideicommissario,& currit præscriptio tex.est in l.fi hæres.l. 2. §.fi.cum glo.ff.ad Trebel.

Quadragesimusquartus. Et negligentia scribæ, seu notarii punitur text. notabilis & singularis.in l.fi.C.de mag. conuen.

Quadragesimusquintus. Negligentia etiā inducit consensum ad illud quod fit, ut habes gl.in c.1.de offi.deleg.

Quadragesimussextus. Et per negligentiam perditur possessio, iuxta no. per Bar. in l.si de eo.ff.de acq.po.& Abb.in c.cōtingit.de dolo & contum.

Quadragesimusseptimus. Clericus etiā qui negligit agros ecclesię, uel eius utilitatē non curat, potest remoueri ab ecclesia. gl.est notabilis in c.sæpe.12. q. 2.

Quadragesimusoctauus. Pari modo negligentia pręlati nocet successoribus in pręscrip.successoria, ut per glo. no.in c.2. de præscrip.

Quadragesimusnonus. Etiam serui coloni, uel procuratores negligenter rem domini curantes puniuntur tex.sing. in l. fi.in princ.C.de acq.pos.

Quinquagesimus. Punitur etiam qui negligenter in stipulam ignem immittēs, gratia comburendi eam, & ob eius uecordiam aliorum agros igni depopulatus est ut est tex. not.in l.qui occidit.§.pen.ff.ad leg.Aquil.

Quinquagesimusprimus. Si ob negligentiam curantium non lethaliter vulneratū, vulneratus moritur. vulnerans non tenet de occiso, sed tantum de vulnere, vt est casus in d.l.qui occidit.§. fi. ff. ad leg.Aquil.

Quin

Quinquagesimussecūdus. Sic etiā si propter creditoris negligentiam res pignorata deterior facta est, negligens punitur. l. quemadmodum. §. magistratus. ff. ad legē Aquil. quod not. contra Hebręos pignora ab scholaribus capientes.

Quinquagesimustertius. Eodē modo negligens in nō eligendis bonis ministris punitur. in l. si seruum. §. seruum. & §. fornicatius. ff. ad leg. Aquil.

Quinquagesimusquartus. Et colonus negligens infra uel ante tempus rem locatam comminui, condemnatus ad pēsionē totius temporis. l. dominus horreorū. § fi. ff. locat. Ias. in l. diem. col. 8. ff. off. assessor.

Quinquagesimusquintus. Sic etiā ignorantia facti crassa, quæ negligentiæ, æquipollet, aliquem non excusat. l. regula iuris in §. sed facti. ff. de iur. & facti ignor. & c. 2. de const. lib. 6.

Quinquagesimussextus. Negligentia ēt tutoris in reb. pupilli punitur. l. tutor qui repertorium. § competit. ff. de admin. tut.

Quinquagesimusseptimus. Pari etiā modo punitur tutor, qui neglexit vendere frumentum uetus ante nouum. ut Barr. in l. 1. C. de condit. in public. horreis. lib. 11.

Quinquagesimusoctauus. Præterea si tutor neglexit singulis annis cogere affictus siue census, tenetur pupillo. l. 2. in prin. & ibi Bart. C. debit. ciuit. lib. 11.

Quinquagesimusnonus. Tenetur etiā tutor de suo, qui neglexit post Cal. Nouemb. dare uinum nouum ad bibendum familiæ, secundum Bart. in l. iubemus. la 1. C. de erog. mili. anno. lib. 12.

60. Et negligentia custodientis furiosum, qui alteri dānum uel iniuriam intulit, punitur. in l. diuus. ff. de of. præs.

61. Item negligentia non exigentis uectigal, punitur. in §. volumus. in auth. ut iud. sine quoquo suffr.

62. Similiter negligentia mariti nō petentis fundum datum in dotem ab eo, qui præscribit punitur. casus est notabilis in l. si fundum. ff. de fund. dota.

63. Eodem modo negligentiā mariti in non exigendo dotem a debitore, qui postea factus est, non secundo punitur, & sibi imputatur. bonus tex. in l. extraneus. ff. de iure dot.

64. Est etiam notandus casus illius negligentis, qui cum uitiosus sit neglexit tamen à sua familiaritate eos expellere, qui ipsum male facti incusabat. Nam in pœnā negligentiæ inducitur, ꝙ non possit eos repellere ab accusando etiam sub prætextu criminis. quod forte pateretur, ex quo antea à se separare neglexit, ut est tex. in c. nulli. de accusat.

65. Tanta etiam est uis negligentiæ, ut acquisita est per filium familias, potius acquisita ex profectitiis, quàm ex aduentitiis bonis præsumantur, ut est glos. notabilis in l. cum oportet. in prin. C. de bonis quæ liber.

66. Creditores etiam suæ negligentiæ pensum ferre debent, si negligentes fuerunt in exigēdo ab hærede, qui postmodū uel se abstinuit, uel factus est nō soluēdo. tex. est not. in l. pupillus, ff. de his quæ in fraud. cred.

67. Negligentia etiam illius notatur, ꝗ cum literas alterius damnosas accepisset, tacuit, nec contradixit. Nam per hoc uidetur consentire casus singularis in lege, filiusfamil. ff. ad Maced.

68. Etiam maritus negligens in non curanda uxore perdidit lucrū dotis si periit. glo. est notabilis in l. ab hostibus. §. si uir. ff. sol. matr.

69. Sic & negligentia succedentium pupillo in non petendo ipsi tutorem priuat eos successione ipsius decedentis infra pupillarem ętatem. l. sciant cuncti. C. de leg. hæred.

70. Et negligentia hæredis non uindicātis cædem defuncti priuat ipsum eius hæreditate. l. 1. C. de his quibus ut indig.

71. Et similiter negligentia hęredis in nō parēdo uoluntati defuncti priuat ipm cōmodo testamenti. auth. hoc amplius. C. de fideicom.

72. Pari modo negligentia hæredis nō conficientis inuētarium, facit eum teneri insolidum creditori. l. fi. C. de iure delib.

73. Et eodem modo negligentia omissi inuentarii reddit tutores suspectos. l. 3. §. tutores qui repertorium. ff. de susp. tuto. & l. fi. C. arbitr. tutelæ.

74. Negligentia etiam uenditoris domus ante traditionem omittentis interponere

nere stipulationem damni infecti,suo dā no cedit.l.uenditor domus,ff.de ac.emp.

75. Desidia etiam, & ecclesiasticorum negligentia circa officia diuina, ad quæ sunt mancipati, reddit eos indignos im munitati omnium munerū illis ob eam causam concessæ,tex.est no. in l. generali ter,C.de episc.& cler.canonizatus: 16. q. 1.quod est cōtra uagos scholares notādū.

76. Filius etiam hæres institutus negli gens ægrotantem patrem, uel eum ab ho stibus redimere priuatur successione, ca sus est notabilis in §. si quis de prædictis, in auth .ut cum de appellatione cog.

77.Et scholaris negligens nunquam ef ficietur magister,ut dicit glos.iuncto tex. no.in auth.de quæstore.§. porrò.

78.Et ad propulsandam negligentiam tempus exceptionis non numeratæ dotis est abbreuiandum,in authen.de tempore non solutæ dotis,col.7.in in princ.

79 Item etiam qui neglexit appellatio ni deferre,se appellationis beneficio indi gnum facit bonus tex.in c.cum sit,de app.

80.Dominus qui neglexit seruum suū ægrotum,priuatur dominio ipsius,tex.est in l.1.§.& scimus.C.de lat.lib.tol.

81. Hæredes etiam uiolatores pacis ne gligentes iuris rigorem seruare diuidēdo secum hæreditatem,qua fuerint priuati, puniuntur,ut ab ipsis tota hæreditas abdi cetur.c.si quis hominem,in tit.de pace te nen.& eius uiolato.

82.Sic usufructuarius negligens in sub mittendo alia capita animalium, in locū demortuorum proprietario tenetur.l. q̄d ergo.ff.de usufr.

83. Etiam seruitus urbana non uten do amittitur, quando uicinus negligit li bertatem usucapere,tex.est not. in l. hæc iura.ff.de ser.urb.præd.

84. Socius tamen qui negligenter ali qua in societate egit,non compensat, si in plerisque aliis societatem auget bonus text in l.nō ob eam,cū l.seq.ff. pro socio.

85.Et sociorum etiam negligentia cō sideratur in l.socius socio.ff. pro socio.

86.Fortuita etiam incendia,quę per ne gligentiam eorum apud quos orta sunt, non fuerunt extincta, dāno neglig̃etiæ ce dūt.l.capitulum.§.incēdiarii,ff.de pœnit.

87.Et licet edictum prętoris manifestis simum sit,illius tamen interpretationem nunquam negligere debemus.l.1.§.quam uis.ff.de uentre inspic.facit tex. in l. apud Labeonem.ff.de iniu.§.hoc edicto.

88. Item tribus edictis citatus,si sui pręsentiam facere neglexerit,personaliter ca pi poterit,tex.est in l. consentaneum. C. quomodo & quando iud.

89. Et possessio uacans ex negligentia domini,sine ui occupari non potest.l. fun dum.§.fundi.ff.de usuc.

90.Negligentia unius anni in non repa rando illud quod erat mihi quęsitum per occupationem, de iuregentium inducit priuationem iuris, casum & exemplum habes in l.fi.ff.de usuc.& ibi not.

91. Præterea ius ingrediendi tenutam ex decreto iudicis per biennium negligē do intrare,tollitur. Ita singulariter Bart. in l.si finita.§.si quis metu. in fin. ff. de dam.infect.

92.Item qui tenetur denuntiare malefi cia,si per eius negligentiam fuit præuen tus ab iniuriato,denuntiando punitur, ut per Bar.in l.ult.col.diuus, uers.quæro q̄d si talis denuntiatur.ff.de cust. reorum.

93. Præterea ecclesia læsa ex negligen tia prælati ipsum prælatum negligentem conuenire potest.gl.est not.in c.placuit, in uer.pertineat.16. q. 3.

94.Rursus negligentibus illis, qui in lu do & alea aliquid perdiderunt, repetere deperdita,eorum repetitio episcopo con ceditur,ut in const.alearum usus, C.de re lig & sump.fun.

95.Qui parum etiam diligens fuit in seruandis sacris,adeo ꝙ insordescant,a iu re damnatur,ut in c.fi.de custo.sacram.

96.Et qui officium clericale negligit,& seculi fluctibus se immergit,ab ecclesiasti co ministerio fit alienus,c.sed neq; procu rationes.ne clerici uel monac.

97.Mulier etiam negligens iusiurandi religionem de alicui nubendo, damnatur a papa,in c requisiuit,de spons.

98.Similiter negligentes parere iudici delegato puniuntur,c.de causis, de offic. deleg.

99.Et qui conscientiæ confidit & famā suā negligit,crudelis est c.nolo,2.q.1.

100.Pari

160. Pari modo qui in termino a iudi ce sibi assignato ius suum neglexit dedu cere, amplius non auditur. l. diffamari. C. de ingenu & manum.

101. Negligentia annalis illius qui ha bebat reuocationem feudi in alium trans lati sibi præiudicat, text. singularis in c. Ti tius, in ti. si de feu. fuer. con. inter dom. & agnat. per quem ita limitatur singulare di ctum Bart. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æstiua.

102. Item si canonici, qui de certo cano nicorum numero indulgentiam habebāt ipsam seruare neglexerunt, non possunt postea superiori opponere, si alium cano nicum supra numerum addidit, c. pro illo rum, ubi bonus tex. de præb.

103. Dominus requisitus ab ecclesia, ut terram suam ab hæreticis purgat, si per an num negligens est, terra ipsa catholicis oc cupanda conceditur, ut in auth. si uerò do minus, C. de hær.

104. Damnum si mihi tua negligentia datum, mihi satisfacere teneris, c. fin. de iniur. & damn. dat.

105. Parentes ob quorum negligentiā filii in cunis oppressi fuerunt, grauiter pu niuntur, c. quæsitum, de pœni. & remis. & c. consuluisti. 2. q. 1.

106. Dissoluta etiam negligētia fideius soris, suo, & non debitoris damno cedit, l. si fideiussor. in prin. in 1. resp. ff. mand.

107. Et si arbor ex negligentia inciden tium transeuntem oppresserit, incidens eā punitur, ut in c. sæpe. l. dist. de quo in l. sicut arbor. ff. de l. Aq.

108. Qui iuratoriam cautionem a se pręstitam negligit seruare ut periurus puni tur, tex. bonus, in l. quotiēs. C. de dig. li. 12.

109. Milites negligentes honestatem circa rusticos seruare, & ipsos spoliantes mulctantur, & infamiæ pœna afficiuntur. l. non patiuntur. C. de cursu publ. lib. 12. quem tex. ad unum aliud notabis, uideli cet, quòd rusticus dicitur miserabilis persona.

110. Missus in possessionem bonorum alicuius non debet esse negligens, sed utili ter agere, alias sibi noceret. l. in uenditio ne. ff. de bon. auth. iud. possid.

111. Executor literarum non potest se impedire de beneficio, cuius collatio de uoluta est ad capitulum: propter negligē tiam episcopi. cle. si de beneficio, de præb.

112. Negligens etiam honorem & reue rentiam scholaribus seruare, acrius puni tur, auth. habita. C. ne filius pro patr.

113. Electores et qui infra octo dies post electionem factam negligunt electionem ipsam electo præsentare puniuntur, poe na, de qua in c. cupientes. §. cæterum, de elect. in 6.

114. Curatores reipub. si negligenter in bonis distrahendis se gesserint, puniuntur in simplum: tex. est in l. fi. §. iidem scripse runt. ff. de administr. rer. ad ciu. pert.

115. Et negligentia hæredis non elegen tis unum ex pluribus legatariis ex uolun tate testatoris, facit ꝙ omnes admittan tur ad legatum, tex. est not. in l. si quis Ti tio. in fi. in l. cum quidam, el 2. ff. de leg. 2.

116. Vtensilia uendentes & negotian tes, licet ob eam causam uerberibus cæsi sunt, non tamen propter hoc quasi uiles negligere debemus. Imo ad honorem & dignitatem promoueri possunt. l. eos, ff. de curio. ubi tex. probat unum aliud, ꝙ propter raritatem bonorum minus digni assumi debent ad officia.

117. Et ille qui ad diem commeatus ue nire negligit, perdit salarium, & ut deser tor punitur. l. 3. §. ad diem, cum glos. ff. de re mi.

118. Abbas negligens corrigere mona chos, punitur. c. fi. de sta. monac. & cle. 1. in fin. de uita & honest. cler.

109. Negligens post denuntiationem factam a uicario tollere arborem, quę in ædes uicinas pendet, perdit eam, & uici nus autoritate propria poterit arborem asportare, ut ponit Bar. in l. 1. ff. de arb. cæden.

120. Propter negligentiam eorum qui debent petere tutores, & non petunt, cre ditores possunt accedere ad iudicem ut confirmat tutorem cōtra quem legitime agere possint, l. diuus. ff. qui tut. pet.

121. Si contumax infra annum compa rens, cautionē de iudicio sisti offerre ne glexerit, actor post annum constituitur uerus possessor. c. quoniam frequenter, §. & in aliis, ut lit. non contest.

122. Ne

122. Negligẽs infra terminum iuris, uel hõis apostolos appellationis petere, illis renuntiasse uĩ. cle. quis. in princ. de appel.

123. Negligens etiam uicino opem pe tenti pro repellenda iniuria auxilium pręstare, fauorem iniurianti præstare uidetur c. dilecto. de sent. exc. lib. 6.

124. Plus iusto oneratus si per negligẽtiam per lubricum transiens & labens ali cui damnũ intulit, Aquilia tenetur. l. qua actione. §. 1. ff. ad l. Aquil.

125. Gratia de aliquo beneficio uacatu ro extinguitur per negligentiam non pe tendo præbendam primam uacantem. bo nus tex. c. si clericus. de præb. in 6.

126. Appellatione deserta per negligẽtiam. licet partes prosequantur appellatio nem: tamen propter hoc sententia non de siit transisse in rem iudicatam, text. est in cle. si appellationem. de appel.

127. Maritus negligens uendicare mor tem uxoris, dotem amittit, & fisco applica tur. l. cum mortem. ff. de iure fisci.

128. Negligente eo infra tẽpus ad quẽ spectabat electio eligere vnam de plurib. præb. uacan electio deuoluitur ad alium, qui secũdo loco poterat eligere. tex. in c. si pluribus. de pręb. in 6.

129. Qui arbitrium suscipit, illud negli gere non potest, sed laudem ferre cogitur l. 3. §. 1. ff. de arbi.

130. Si quis propter negligentiam non plenè probauit, in pœnã iuramẽtũ in sup plementũ plenæ probationis sibi non de fert. Ita mirabilr dixit Bal. ĩ c. fi. de iureiu.

131. Item ecclesia, quæ per negligentiam infra quadriennium in integrum restitu tionẽ nõ petiit, aduersus lęsiones amplius eam petere non potest. text. est in c. 1. & c. 2. de rest. in integ. lib. 6. sicut in minore di citur in l. fi. C. de temp. in integ. rest. pet.

132. Ille qui est negligens in moderãda & gubernanda familia sua, in episcopũ ꝓ moueri non potest, quia qui negligens est in minimis multo magis in maiorib. ubi maior cura exigit, præsumi debet. bonus tex. in c. sicut hi. circa medium. 47. dist. Et econtra, qui negligens est in maiorib. pręsumit in minimis neglıgẽs, ut inf. nu. 160.

133. Negligens dominus non corrigen do seruum suum, uel ascriptitium, qui li beræ mulieri nupsit, punitur. in l. 1. in fi. C. de senatusconsul. Claud.

134. Tutor negligens contutorem suũ iam suspectum accusare conuenitur in to. tum. l. qui plures. ff. de adminiſt. tut.

135. Maritus qui uxoris negotia gere bat, si negligens fuit in nõ exigendo, quæ uxori debebãtur, tenetur actione negotio rum gestorum. l. diuortio. ff. de neg. gest.

136. Si hæreditas euicta est ab hærede propter sua negligentia stipulatio de rem tuendo legato non committitur. bonus tex. est in l. §. legatarius. ff. si cui plusquã per l. Falc.

137. Negligente tutore administrare ne gotia pupilli, & præstare illi alimenta, cu rator decreto iudicis ad hoc constituitur uel tutor remouetur, uel quod iudici ui debitur. l. fi. ff. ubi pupilli educ. debent.

138. Si causæ defensionem emptor ne glexerit contra uenditorem, non datur actio de euictio. l. si ideo. ff. de euict.

139. Propter hæredis negligentiã nõ de fendentis testamentum inofficiosum, sen tentia lata nõ piudicat legatariis. l. qui re pudiantis. in fi. ff. de inoffic. testa.

140. Negligentia in superiore est pecca tum mortale. gl. in c. ea quæ. de off. arch.

141. Propter negligẽtiam eius, cui a te statore optio data est eligendi vnũ ex ser uis infra annum, optio transfertur in le gatarium. l. fi. §. sed si quis. C. cõia de leg.

142. Negligentia in reb. alienis nõ excu satur ex negligẽtiã in reb. propriis pariter commissis. optimus tex. in l. si constãte. §. si maritus. ff. solu. matrimo.

143. Negligens fm̃ nõ utendo rescripto infra annũ, amplius eo se iuuare nõ põt. c. plerunq;. & ibi Doct. scrr.

144. Negligentia prælati in non soluen do canonem pro feudo, nocet ecclesiæ in uita sua. cap. 1. §. fin. de cap. Corrad. in usib. feu.

145. Negligentia specialis procuratoris fisci, nocet etiam generali, facta prius di scussione specialis. l. quoniã Augerio. C. de conuenien. fisci debit. lib. x.

146. Negligentia mandatarii nocet etiã mandanti, qui ad illud tenetur. text. bo nus in l. si procuratorem. §. tutores. ff. man dati.

147. Ille etiam, qui ad regimẽ parochialis ecclesiæ adsumptus est, si infra annum ad sacerdotium se promoueri neglexerit, ipsa ecclesia priuatus est, tex. sunt uulgares, in c. licet, & in c. commissa, & in c. statutum, de elect. lib. 6.

148. Negligens petere bonorum possessionem intra centum dies, facit locum sequentibus, in gradu, l. 1. §. decretalis, & §. quid dicimus. ff. de succes. edic.

149. Quia priuilegium tollitur propter negligentiam decem annorum, l. 1. ff. de nundinis. gloss. in c. suggestum, de deci. in gloss. 1.

150. Negligens in non soluendis decimis excommunicatur, c. non est, de deci.

151. Si aliquis propter negligentiam alicuius moriatur sine confessione, negligens reus est animæ illius, c. officium, de offic. archipr.

152. Cui mandantur duo, si in uno est negligens, præsumitur fore negligens, & in alio, ut gl. ult. in fin. in c. si capitulo, de concess. præb. lib. 6.

153. Electores Imperatoris si negligentes fuerunt in ipsum eligendo, electio deuoluitur ad papam, c. apostolicæ, de re iudic. lib. 6. in gl. ult.

154. Si mortui propter negligentiam clericorum inuoluti fuerint uestimentis sacris puniuntur, c. nemo. de cons. dist. 1.

155. Negligentib. a iure nõ succurritur. l. non enim. ff. ex quib. cau. ma.

156. Et pp negligẽtiam potest quis priuari beneficio gl. in c. 1. de offi. cust. gl. in c. ea quæ de offic. arch glo. 2. q. 3. placuit. gl. in c. dictum, 81. dist.

157. Et si propter negligentiam tutorũ debitores non sunt exacti, si fiant postmodum non soluendo, iudicio tutelæ tenentur. l. 2. C. arb. tut.

158. Si feudatarius, negligente domino per annum fuit in possessione feudi, iurãdo solum se inuestitum, præiudicat domino. bonus tex. in §. fi. in titulo, si de inuest. feu. inter dominum & uasallum lis oriatur.

159. Negligentes in non acquirendo sibi præiudicant in casib. not. per gl. in l. 2. in §. non tantum, ff. de hær. uel act. uendita. in uerbo, postquàm adipisci.

160. Negligens in maiori, præsumitur in minori fore negligens. Bart. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter, in 3. col. ff. ex quib. causis maiores.

161. Si testis non fuit interrogatus per negligentiam iudicis de causa scientiæ, cũ pars fecisset interrogatoria, talis testis nõ probat, dictum est Io. And. in c. cum causam, de test, refert Lud. Ro. & quidam Moder. in l. 1. ff. de ope. no. nun.

162. Si iudex, qui debebat de plurib. interrogare per negligentiam de uno interrogare omisit, actus nihil ualet, c. præsentium. de testib. lib. 6. iuncta. l. cum hi. §. prætor ait. ff. de trans.

163. Si negligentia hæredis legatus seruus non adparet, sibi erit damnum, & non legatari, tex. in l. cum hæres, ad fin. ff. de legat. primo.

163. Ille qui per annum fuit negligens in non petendo emendationem æstimi sui, seu catastri sui, amplius non auditur. Ita dixit Bart. in l. forma. in fi. ff. de censib.

165. Qui propter fauorem, receptionẽ, defensionemve hæreticis præstitam, excõmunicatus fuit, si infra annum absolutionem, uel satisfactionem petere negligat, amplius non auditur, & infamis perpetuò efficitur, auth. credentes, C. de hæret.

166. Qui per annũ stetit in excõicatione, quem incurrit pp aliquod crimen, põt priuari beneficiis, si infra illud tempus neglexit absolui. 11. q. 3. c. rursus, & c. quicunque, de quib. iurib. mentionem feci supra in prooemio reg. de annali, quod intellige & limita non procedere, si pp ciuilem causam fuisset excommunicatus, gl. sing. in c. contingit, de dolo. & contu in gl. 2.

167. Negligens discordes ad concordiã reducere, peccat uenialiter. bo. tex. in §. alias ea demum, 34. dist.

168. Sponsus qui accipit fundum causa nuptiarum, eis non sequutis tenetur de fructib. percipiendis in restitutione fundi si negligenter fundum curauit. l. uidemus in princ. ff. de usuf. iuncta gl.

169. In dolo est ille, qui negligit illud ad quod ex natura actionis tenetur. bo. text. in l. dolus ff. mand.

170. Dominus feudi negligens ius reddere uasallo iurisdictione priuatur, & illa deuolui

deuoluitur ad ordinarium,gl.est in c.cæte rum,de iud.

171.Infeudatus si per annum negligit inuestiri a domino, redit feudum ad do minum,tex.est in c.1.§.præterea.de proh. feud. alie. per Fed.

172.Negligens ex præterito, præsumi tur negligens in futurum, c. scribam. de præsumpt.ubi qui negligens fuit in studẽ do ius ciuile præsumitur,ꝙ erit negligens in studendo ius cano.

173. Si pars est negligens in petenda di latione ad producendum testes,iudex po terit illi terminum ad producendum eos præfigere, dato,ꝙ non petat.Ita notabili ter Bar.per illum tex.in l.1.C.de dila.

174 Negligentia hæredis non redimen tis pignus a creditore, in omni casu sibi nocet, si postmodum pignus uendatur: quia legatarii habent regressum contra ip sum,gl.est notabilis,& ibi Bart.in l.qui so lidum.§.fin.ff.de leg.2.

175. Delegatus per negligentiam per dit iurisdictionem, & transfertur ad ordi narium,c.significauit,de offic.ord.gl.in c. ex transmissa.de for.comp.

176.Negligentia creditoris in non exi gendo debitorem,dum erat soluendo,no cet sibi,& non fideiussoribus datis in id, quod ab ipso seruari non poterit,casus est ualde notabilis in l.si fideiuss.ff.de fideius.

177.Mandatarius,qui debebat aliquid emere,si negligit,tenetur.tex.est in l.si pa trem.§.sed et si.ff.mandati.

178.Si tutor per plura tempora negli git facere inuentarium,& postea fecerit, potest ut suspectus remoueri, uide omni no Bartol.in l. tutor qui repertorium, in prin.in 1.col. in uers.sed quæro si negle xit.ff.de admin.tuto.

179. Negligentia prælati non concor dantis partes discordantes,inducit pecca tum mortale.gl.sing.in §.causas alias, §. ea demum. 15.dist.in uer.neglexerit.

180.Custos negligens priuatur offi.suo c.1.de off.cust.

181.Ille qui præscribit iurisdictionem contra aliquem si fuerit negligens in illa exercenda iurisdictio defertur illi contra quem præscribit.c.irrefragabili. in princ. de off.ord.

182. Prælatus negligens in reparando ecclesiam,punitur tanquam dilapidator., Ioan. de Ligna.in extr.execrabilis.

183.Vasallus negligens priuatur feudo Cald.in titulo de feud.cons.6.

184. Emphyteota negligens circa me liorationem non obstan. pacto in contra rium,potest eiici, & priuari emphyteosi. Spec.in tit.de locat.in §. nunc aliqua, in uersic.89.

185.Testis negligens in reddenda ratio ne sui dicti,quam tenebatur reddere, te netur parti læsæ ad interesse.Bart.in c.cau sam,de testam.

186.Episcopus negligens in purgando diœcesin suam hæreticis, potest deponi, per tex.in c.excõicamus, in fin.de hær.

187.Ille qui neglexit sibi caueri de dã no infecto,non potest etiam facere,ꝙ ru dera,& diruta, & lapides contra acta rui na moueantur.l.euenit.ff.de dam.infe.

188. Alium casum negligentiæ ponit Bal.in c.fi.col.fi.de elect.ubi refert. quod Roberti Regis Siciliæ dictum aureis lite ris in porta cameræ illius scriptũ, & Barb. in capitulo cum M. in 6. columna de constitu.

189.Si quis propter negligentiam dese ruit facti appellationem ab iniqua sentẽ tia,iudex non uenit condemnandus, nisi ad expensas,non autem ad totale interes se:ubi alias si non appellasset, fuisset con demnatus,hoc posuit notab. Bart. in sua disput.incip.Iudex per imperitiam. in ul timis uerbis.

190. Si res mihi data tradatur pignori creditori,quæ postmodum auocatur a do natario propter non factam insinuationẽ si per negligentiam creditoris non sit insi nuata, pignus in illa re non durat, ubi alias duraret cessante negligentia. ita no tabiliter Bar.in l.si res.ff.quib.mo.pig.uel hyp.solui.

191. Negligente episcopo executionẽ ultimæ uoluntatis,auditur quilibet de po pulo,text.est in §.fin aũt locorum. in au then.de eccl.tit.& Bar.in l.nec quicquam §.fi.ff.de off.proc.& leg.

192. Negligente capitulo capitularis potestas residet in uno solo diligente. ut in c.cum olim,de testa.

193. Licet extra territorium iudex non possit citare. l. fi. ff. de iur. om. iud. tamen si iudex illius territorii ad requisitionem alterius negligit citare reum, tunc ille iudex extra suum territorium poterit citare ita singulariter Bart. in extrauag. ad reprimendum in uerbo, per edictum, sequitur Franc. de Aret. in cons. 58. incip. consideratis omnib. diligenter, in 3. col. do. Ias. in d. l. fi. pro quo bene facit quod dicit idẽ Bar. in l. 1. C. de summa trin. in 11. col. 18. q. ubi omnino uide.

194. Si eligentes arbitratorem super aliquo contractu, infra tempus statutum negligunt notificare uel certificare arbitrationem, dicuntur ab eius arbitrio recessisse. Bar. in l. si quis arbitratu. ff. de uerb. oblig. in ult. col.

195. Si emptor, quando est datum tempus ad mẽsurandum uinum, si post denũtiationem sibi factam negligens in mensurando fuerit, uenditor potest uinum effundere, tex. est bonus in l. 1. §. licet. ff. de peric. & commod. rei uend.

196. Rectores piorum locorum negligentes administrationem, & curam, excõmunicantur ipso iure, tex. est in clement. quia contingit, de relig. dom. in princ. & post princ.

197. Habentes ius præsentandi, si præsentato infra terminum statutum a dięcesano portionem congruam prouentuũ assignare neglexerint, assignatio deuoluitur ad diœcesanum, clem. 1. de iurep.

198. Diœcesani non se impediunt de iurisdictione minorum prælatorum, nisi ipsis negligentibus. 1. §. ne igitur, cum gl. in uerbo, negligentiam, de celeb. mis.

199. Si sanguis Christi per negligentiã decidat in terram, debet eum sacerdos lingua lambere, & quatuot diebus debet pęnitentiam agere, c. si per negligentiam, de conse. dist. 2.

200. Si per negligentiam aduocati lis differtur ultra triennium, aduocatus punitur in duab. lib. auri. l. properandum. §. illo proculdubio. C. de iud.

201. Si accusator infra tempus statutũ accusationem propositam prosequi neglexerit, grauissimè mulctatur, l. 1. C. ut intra cert. temp.

202. Vxor, quę defuncti memoriam negligit secundo nubendo, negligensque tutelam filiorum susceptam, grauiter punitur, ut in §. sui autẽ tutelã. in auth. de nup.

203. Debitor ex plurib. causis negligẽs exprimere, quando soluit simpliciter in quam causam ipse uelit solutum, electio transfertur in creditorem, l. 1. ff. de solu.

204. Colonus qui neglexit colere fundum: pro anno futuro ex quo passus fuit sterilitatem, non potest petere pensionis remissionem: Cy. in l. ad comparandas, in fi. C. mandati. bo. tex. in l. ex conducto. §. cum quidam. ff. loc.

205. Dominus negligens exigere affictum a colono per 40. annos, non potest amplius petere nec rem, nec possessionẽ, gloss. in l. 2. in gloss. fi. C. de iure emph. gl. in l. cum notissimi. §. fi. C. de præscript. 30. annor.

206. Emphyteota negligens soluere per biennium canonem, si sit priuatus, potest possessione expelli, gl. & tex. in l. 2. C. de iure emp. & gl. in authen. qui rem, de sacrosan. eccle.

207. Possessor hęreditatis tenetur de negligentia culturæ prædiorum bonus tex. in l. ei qui. in fin. ff. de pet. hær.

208. Vasallus negligens circa dominũ, priuatur feudo. c. 1. §. quid si non fecerit, in tit. quæ fu. prima cau. be. amit.

209. Fructus percepti ab hærede propter negligentiam fideicommissarii non petentis, non imputantur in quartam, cũ alias, imputarentur text. est not. in l. militi. §. si hęredes. ff. ad Treb.

210. Eodem modo quæsita per hæredẽ post aditam hæreditatem ex rebus hæreditariis negligentia fideicommissarii non petentis restitutionem, non imputantur in quartam, etiam si coactus hæres adiuit tex. est sing. in l. ita tamen. §. 1. ff. ad Treb.

211. Veterani milites negligentes perdunt priuilegia ueteranorum, l. pen. C. de ueter. lib. 12.

212. Renunciatio de non petendo adinuicem aliquo modo inter fratres facta diuisione non extenditur ad ea, quæ applicanda sunt propter negligentiam alterius alter'. Ita not. Barto. in auth. hoc amplius, in fin. C. de fideicommis. & in l. qui cum tutorib.

tutoribus. ff.de transf.& in l.qui Romæ.§. duo fratres.ff.de uerb.obl.per tex. notab. in l.damni.§.i.ff.de dam.infec.

213. Alium casum negligentiæ ponit glo. in l.senatusconsulto.C.qui accus. non possunt.

214. Alium etiam ponit tex. cum gl. in l.in rem.§.fi.C.de rei uend. quosdam etiã alios inuenies positos per Bar. & Mod. in l.ꝙ Nerua.ff.de pos.quos non curaui recẽsere. Nam res ferè in immensum procederet,& ideo sufficiet mihi ex istis studiosos ad perquirendos alios casus inuitare, ac ansam dare uoluisse.Nam & ego iam pro culdubio fastiditos, innumerabiles alios negligentiæ casus omisi,quos de facili ex scriptis præsertim Mod.quilibet curiosus colligere poterit,maximè,quia pro maiori parte illorum Commentaria sunt ornata repertoriis. Volui igitur hic tantum negligentiæ casus colligere quos in repertoriis uulgarib.collectos non reperi,quibus quidam alii casus adiungi poterunt,quos And.Alc.& Gul.Bened.uiri eruditi in tit. de uer.sig.fol.17.col.5.& in rep c. Raynutius.fol.194.& seq.ti.de test.tradiderunt. Nam materia ista negligentię tam frequens est inter mortales,quàm in homine oscitatio ipsa.

Vlsis negligentiæ casibus,& effectibus præiudicium afferentib.operęprætiũ erit quosdam alios breuissimos casus adnotare; in quibus negligentia non nocet.

Primus casus est,quando uenditor fundi ante traditionem fundum ut alienum neglexit:nam hoc casũ de negligentia nõ tenetur casus est not.in l. uenditor ex hæreditate,§.1.in fin.ff.de hær.& act.uend.

2. Quando maritus fuit negligens in exigẽdo dotem a patre uxoris, qui factus est nõ soluendo:nam tali casu non tenetur de suo.casus est notab.in l.si extraneus ff.de iure dot.quod singulariter limitabis non procedere si fuisset negligens non exigendo ab hęredib.patris.casus est not. in l.ob res,§.fi ff.de pact.do.& ibi Bal.

3. Si negotiorum gestor cœpit alicuius gerere negotia.si negligat, & non perseuerat,gerere non tenetur,casus est not.in l.tutori,C.de neg.gest.

4. Quia bonæfidei possessor hæreditaris si negligit hæreditatis res meliores facere, non subiacet querelæ,casus est notab.in l. si quid possessor.§.sicut.ff.de petit.hær.

5. Casus:quia negligentia unius non nocet alteri,gl.est in l.si ex duob.ff.de ne.ge.

6. Quia ille,qui negligit agere, per hoc non dicitur fraudem facere, nec sibi nocet,ut dicatur in fraudem creditorũ hoc fecisse,ut est bonus tex.in l.qui fraudem, in princ.ff.de his quæ in fraud.cred.l. nemo ex sociis.§.fin.ff.pro socio. cũ si milib. licet qñque fallat,ut per gl.no.in l.1.§. nõ tantum.ff.de hær.uel act.uen.

7. Quia seruus a testatore uetitus rationes reddere, negligentiæ non tenetur,casus est notabilis in l.si seruus uetitus, ff. de leg.1.

8. Negotiorum gestor, qui equum in pascuis solutis neglexit excusatur,nec imputatur illi,ut est gloss.in l. si negotia. ff. de neg.gest.

9. Negligentia serui non petentis fideicommissariam libertatem, non præiudicat sibi quin ex die dato libertas sibi competat,tex.est notab.in l.cum uerò.§.1.uer sic.ex die.ff.de fideic.lib.

10. Quia negligentia non nocet, quando socius fuit quoque negligens,sed compensatur, tex. est not. in l. si ambo. ff. de compensat.

11. Negligentia contra unum non pręiudicat contra mihi alium secundũ dicta Bart.in l.si seruus,ff.ui bo.rap.& in l.litẽ, in pri.ff.de alien.iud.mut.cau.fact.

12. Quia si uendita insula combusta sit negligentia seruorum, mihi non nocet tex.no.in l.si uendita.ff.de peric. & com. rei uendit.

13. Si missus in bonorum possessionem negligat,& destituat bona nõ præiudicat sibi,ut teneatur ob illius negligentiam.casus est nota.in l.prætor ait in §.cæterum. ff.de bo.au.iud.poss.

14. Tutoribus licet quandoque negligere præceptum & uoluntatẽ testatoris, bonus tex. in l. quidam decedens. §. usque adeò.ff.de adm.tut.

15. Quia executorib.literarũ papallum non currit tempus negligentes,de quo in c.2.de conces.præbend.gloss. in clemen.si

beneficio.in uerſ.epiſcopi,eo.ti.

16.Si hodie ſum negligens, per hoc nō inducit præſumptio, ut retro fuerim negligens, & illud ponit Bar.in l.ab hoſtibus.§. ſed hoc ſimpliciter,in 3.col.in fi.ff.ex quibus cauſ.maio.

17.Negligens a in rebus ſuis, non nocet l.in re mandata C.mandati.l.ſed etſi.§.cōſuluit.de pet.hær.

18.Quia licet quis per negligentiam perdat ius agendi, uel corrigendi, tamen nō perdit ius aſſiſtendi agenti, uel corrigenti, glo.no.in c.irrefragabili § excluſus,in gl. in uerbo per epiſcopum,in fi.de off. ord. & hoc prodeſt ad multa.

19. Quia creditor negligens in non exigendo a debitore ad diminutionem fideiuſſorū,ſibi non prçiudicat quo ad fideiu. text. not.in l. ſi fideiuſſor creditori. ff. de fideiuſſ.

20.Quia negligentia in re depoſiti dūmodo non fuerit magna, non imputatur pariter etiam non parendo conditioni adiectæ legato facto eccleſiæ,non nocet ipſi eccleſiæ.Ita notab.dicit Abb.&alii in c.ab bate,de uerb.ſig.

HActenus negligentiæ caſus enarrauimus,in quibus iam longo feſſus itinere finem facere deſtinaueram. Verùm,quia parum eſt negligentiæ incōmoda noſſe,niſi etiam quid damni,uel cōmodi diligentia afferat, ſcribamus, ideo pauca quædam adhuc de diligentiæ commodis,uel incommodis ſubnectam.Nam ex quo diligentia & negligentia quædam ſunt qualitates, quæ communiter ipſis hominibus adhærent, & inter ipſos paſcūtur,inconueniens, uideretur ſi poſtquam unum actum incepi,totam tragœdiā non perficiam.Rem igitur aggrediamur.

1.Primus effectus diligentiæ erit. Quia ſi homo diligens aliquid indebitè alicui ſoluit,& repetat indebitum, probare tenetur: quia diligens indebitum ſoluiſſe non præſumitur,tex.eſt in l. cum de indebito,de prob.

2. Caſus,quia filiusfa. diligens & induſtrioſus aliquid acquirens,præſumitur ex ſuo,& non ex bonis parentum acquiſiuiſſe,& ideo illud profectitium eſſe non iudicabitur gl.not.in l.cum oportet,in prin. C.de bo.quæ lib.

3.Quia paludes & paſcua, diligentia & induſtria poſſeſſorū meliorata ab ærario, uel ab alio,abſtrahi non poſſunt,nec in ipſis poteſt aliquis functiones aliquas imponere.bon.tex.in l.fi. C.de alluuionibus & paludibus.

4.Quia cohæres,qui fuit diligens in repetendo partem ſuam depoſiti a depoſitario,qui poſtmodum factus eſt non ſoluēdo,non tenetur contribuere cum cohærede.l.fi.ubi bo.tex C.depoſiti.

5. Quia creditor, qui fuit diligens in petendo creditum ab hærede, qui factus eſt non ſoluendo,uel abſtinuit ſe poſtmodum ad hæreditate,non participat cū alio creditore,tex.eſt in l.ſi pupillus. ff. de his quæ in fraud.cred.

6 Quia illud, quod acquirit ex ſua diligentia hæres,non imputatur in bonis, ut, quouis modo cedere debeat ad commodum legatariorum,text ſing.in l.ſi hæres, ad l.Fal.in princ.

7.Quia ſi alter ex duobus reis credendi ex cauſa lucratiua fuit diligens in petendo ſolutionem legati,totum ſibi uendicat.caſus eſt ſingularis in l. Falcidia.§. hoc obſeruandum.ff.ad leg. Falc.ſecus ſi non eſt cauſa lucratiua: quia licet præoccupet,& totum conſequatur,contribuit, bonus text.in l.fideicommiſſa.§.plerunq; ff.de leg.3.

8.Quia etiam malęfidei poſſeſſor,a quo ſeruus petitur,non tenetur de fructibus, quos percipere potuit ex artificio ſerui, quod ex ſua diligentia &ſumptib.didicit tex.ſingularis in l.cæterum.ff.de rei uen.

9.Quia ſi quis fuit diligens, & curioſus in redimendo teſtatorem captiuum, uel curando ipſum infirmum,negligente hærede,lucratur hæreditatem ipſius, tex. eſt not.in auth.ut eum de appel. cog. in §. ſi quis,de prad.

10.Quia propter diligentiam,& curam alterius ſocii ſocietas hoc modo communiri poteſt,ut unus damnum tantum ſentiat,& alter lucrum: ita q lucrum duntaxat commune ſit, text. eſt not. in l. ſi non fuerit,ff.ſi pro ſocio.

11.Quia licet regulariter quando debitor fideiuſſori ſuccedit, obligatio fideiuſſoria,

soria extinguatur, tamen uolente credito re, qui diligens in sibi prospiciendo fuit, non extinguitur. text. est multum notab. in l. debitor fideiussori. ff. de separa.

12. Quia si prior creditor, qui fuit diligens sibi in cautione pignoris illud in solutum accipiat, tamen secundus per hypothecariam non auditur, nisi offerendo debitum, quamuis per dationem pignoris in solutum extincta fuerit obligatio. l. 1. & ibi gl. C. si quis creditor.

13. Quia diligens commodatarius sit in incendio suas pretiosiores seruandas prætulit commodatis, excusetur a culpa, tex. no. in l. si ut certo. §. quod uerò. ff. com.

14. Quia si quis emit aliquã domũ, uel rem alteri obligatam, & eam sua diligentia meliorem reddidit, si ab eo postea per hypothecariam euincatur, præstando primam æstimationem liberatur. Ita mirabiliter dicit Bar. per illum textum in l. 2. in fine. C. de præd. nauiculariorum. lib. 12. quod est notandum ad ea, quæ not. idem Bar. in l. cum postulassem, per illum tex. in fi. ff. de dam. infect.

15. Quia si uasallus sua diligentia in feudo aliquod ædificium fecerit, & postmodum contingat uasallum sine hærede masculo decedere, dominus pati debet aut ædificium auferri, aut certè meliorationis pretium soluere, ut in §. uasallus, in tit hic finitur lex. in u sib. feud.

16. Idem in colono diligenti, quod in uasallo dicendum est. Nam si colonus melioraait fundum, potest ei insistere donec melioramenta sibi soluantur, ne sua diligẽtia sibi sit damnosa. l. colonus. ff. locati.

17. Quia si colonus sua diligentia rem meliorem reddidit, pensio illa augeri nõ potest. gl. magna in l. si merces. §. uis maior. ff. locati.

18. Quia si domus uendita ante traditionem cõbusta fuit, licet id damno uenditoris cedat: tamen si constat uenditorem eã diligentiã in ea custodiẽda adhibuisse, quam homines frugi & diligenter præstare solent, damnum ad eum nõ pertinebit. tex. est not. in l. si uendita. ff. de peric. & cõmo. rei uend. de quo uidendum est, ut per Ias. in l. domus, ff. de leg. 1. & per Soc. in tractatu fallent. reg. 178.

19. Quia damnum datum autoritate curiæ in re pignorata, quæ diligentia, & solicitudine creditor s fuit recuperata, cedit, & pertinet ad debitorem: quod non esset si creditoris instantia & diligentia recuperata non fuissent, text. est notabilis in l. fi. ff. de pig. act. quod est notandum ad id de quo ibi per Bar.

20. Quia prælatus, qui diligentia, & industria sua acquisiuit aliquid ecclesiæ, & ipsius intuitu ecclesia tantum liberè potest disponere. & habet priuilegium, de quo in c. consensus, de rebus ecclesi. non alienan.

21. Quia si unus ex sociis sua diligentia & cura communem domum recuperauit & socius infra quatuor menses non satisfecerit sibi pro rata contingenti efficitur dominus totius rei, l. 4. C. de ędif. priuatis. Et text. in l. si fratres. §. idem respondit. ff. pro socio.

22. Quia fundus datus in solutum melioratus industria, & diligentia creditoris, lucro creditoris, & non debitoris cedit. l. pon. C. de sol.

23. Effectus diligentiæ est: quia diligens in uno artificio, in eo nunq̃ læsus, non petit in integ. rest. l. i. C. qui, & aduer. quos.

24. Quia licet procurator impetrans literas ad lites, de mãdato docere teneatur, tamen in causa appellationis non tenetur quia non præsumitur, ꝙ qui diligens in causa principali fuit, ius appellationis ꝓsequi negligat. gl. magna, in c. nonnulli, ad fin. de rescr.

25. Quia iudex qui pronuntiauit appellatione desertam potest reponere appellantem, si doceat de diligentia sua ita pulchre dixerunt Domini in Rota, in decis. 43. in antiq. tit. de app. sequitur Fely. in c. ex parte. el 1. de resc.

26. Quia si iudici commissa est diligens testium examinatio, ꝑp uirtutem huius verbi diligens, si testem de causa, & tũnc sui dicti interrogare dimittit, nõ ualet dictum suum, ita tenet Bal. nota. in c. sicut, per illum textum de re iud. relatum à Soc. in l. 1. in 6. charta. ff. de noui ope. nunt.

27. Quia ꝑp diligentiam & exploratam industriam præfecti prætorii, ab eo non appellatur. l. i. ff. de off præf. præt.

28. Quia si donans sit industriosus, & diligens, non debet ali à donatario: alias ali debet, & ita in filiofamil. est text. in l. si quis à liberis. §. 1. de li. agn. & gloss. nota. in l. si quis argentum. §. sed si quis. C. de donat.

29. Quia probando diligentiam prælati, creditor dicitur probare motiuum factum in utilitatem ecclesiæ conuersum fuisse. per gloss. not. in authen. hoc ius porrectum in gl. fi. C. de sacros. eccles.

30. Quia tutor diligens, licet alias pauper, tamen ut suspectus remoueri non potest. l. suspectum. ff. de suspect. tut. cū simil.

31. Quia in vno solo de capitulo diligenti existente, capitulo negligente capitularis potestas residere potest. Abb. in c. olim. de testib.

Et per ista finem imponam huic Opusculo, cum satis superque ex istis notitia: negligentiæ, & diligentiæ haberi pōt quāuis etiā hic locus postularet quædam alia de iis, quæ in omittendo consistunt, enarrare, quę latius alias digessi: sed ne plus debito regula ista oneretur, ad alias quæstiones transitum faciam.

QVAESTIO XXIX.

QVæro, nunquid impetrans à papa beneficium uacans in curia, & sic reseruatum reseruatione in corpore iuris clausa, hoc non expresso, dicatur habere titulum coloratū, & defendatur ista regula?

SOLVTIO. Ter fuit in Rota decisus iste punctos, ideo super illo nō multū insistā.

Primo enim decisus fuit inter Ioannē Beltran. ex vna, & Hieronymum Beltran. aduersarium ex altera. Nam Rota in istā opinionem inclinauit, ꝙ reg. nō suffraget, ut d. Ioannes de Anguiano, antiquus procurator, qui tunc causam tractabat, retulit. Secundo iste casus disputatus fuit per Dominos in vna Veronen. canonicatus & prę ben. corā D. Corrado, ut refert hic d. Gul. & tunc etiā Rota disputando tenuit eādē opi. uidelicet, huiusmodi impetrantem regula non suffragari. Ratio decisionis fuit quia regula excipit istum casum de beneficio reseruato: non obstan. ꝙ tex. istius reg. in principio præsupponit impetrantem habuisse titulum ex collatione apostolica nam ex quo hic exeipiuntur duo casus. Casus ergo illi excepti debent intelligi reten to eodem thematæ, uidelicet, etiam si habuerit titulū à papa. Quia casus exceptus debet esse de regula, ut dicit Dyn. in rubr. de regul. iur. libr. sexto. & Barto. in l. 1. ff. eodem titulo. & in l. ex iis. per illum text. ff. de legib. Non enim esset bona exceptio dicere, Omnes homines currunt, exceptio equo: quia ex quo regula non loquitur de equo, exceptio non est cōueniens: debuit ergo fieri exceptio de aliquo homine, ut sic exceptio conueniat terminis præsuppositis in regula: ita est hic dicendum. nā text. hic loquitur de titulo apostolico, uel ordinario, & debet exceptio etiam loqui de eisdem in terminis reg. & ita etiam tertio loco, secundum istam opi. iudicauit R. D. Raynaldus Petrutius die 9. Iulii 1537. in vna Sagouien. parochialis de paladis: & quia ista interpretatio est iam trita in Rota, ideo non amplius in istam.

Limitatur tamen ista conclusio duob. modis. Primo in casu, de quo per glossato rem hic in 2. col. uers. itē ibi absq; simonia co ingressus, &c. in quo quia dicit fuisse iudicatum, non moror; quia alias mihi uidetur ille casus multum dubius.

Secundo limitatur, nisi papa de beneficio reseruato prouideret motu proprio quia ex quo tunc obiici non potest subreptionis taciturnitatis reseruationis, debet tali casu possessorem iuuare reg. Tamen do. Gul. hic tenet contrarium, ex quo regula ista indifferēter excipit prouisum à papa de beneficio reseruato, & nō distinguit, an prouisio facta simpliciter, an motu proprio, ut hic latius per eum. Adiuuatur ista domini Gul. quia licet prouisio facta à papa sit motu proprio, præsupponi tamē debet, ꝙ prouisio aduersari sit melior, adeò, ꝙ ista ꝓuisio motu proprio facta uidetur tantum colorē ad possidendum tribuere, quia alias si dicta impetratio motu ꝓprio ex omni parte ualida esset, non indigeret possessor auxilio regulæ aduersus aliū impetrātem: quia eum uinceret ex sua bona prouisione absque auxilio reg. Tenēdū est igit, ꝙ isto casu prouisio Papæ nō erat bona, sed alius contra quem excipitur de regula

gula habebat titulum uerum & bonum. Itaque ex quo sumus in odiosis, & exorbitantibus, debet generaliter exceptio regu. intelligi quatenus minus, quàm sit possibile uero impetranti habenti bonum titulum præiudicetur. Vnde licet regulariter in omnib. aliis beneficiis excludatur impetrans, habens bonum titulum per triennalem possessorem: fallit tamē in beneficiis reseruatis ex vacatione facta in curia: quia tali casu etiam habens titulum coloratum à papa, siue simpliciter, siue motu ꝓprio non iuuatur regula.

Nihilominus licet ista opi. aures demulcere videatur: mihi tamen non omnino satisfacit: quia habens prouisionem à papa ex certa scientia de beneficio taliter reseruato ex quo habet ab eo, qui dare potest, non dicitur intrusus, ut reg. præsupponit. Et ideò nō uideo quare iuuari nō debeat, cum eadem ratio militet, quæ in aliis beneficiis, & in exorbitantibus licitum est argumentari ex identitate rationis ad simi les. Casus vulg. gl. in uers. Italiæ. in c. 1. de temp. ordi. lib. 6. cum aliis triuialib. traditis per Doct. in vulg. auth. quas actiones. Et ita seruat Rota, prout dixerunt Domini in vna Salamantina parochiali de Guadramiro coram R. D. Marco Antonio.

QVAESTIO XXX.

QVæro, quid si papa contulit beneficium reseruatum uacans in curia Martino, qui post triennalem possessionē moritur extra curiam, & ordinarius cōtulit Titio, papa uerò contulit Gaio: & ille Titius possedit posteà per triennium, & deinde conuentus à Gaio excepit de reg. ista Gaius replicat: regulam non habere locū in reseruato vacante in curia, ut patet hic. Dubitatur igitur quid iuris?

SOLVTIO. Tota difficultas huius dubii consistit in hoc: an semel reseruatū duret semper affectum? An uerò expiret reseruatio, & affectio per collationē factā ꝑ papam Martino? Pro una parte uidetur dicendum, ꝙ semel affectum, semper durat affectum, ut est decis. 181. & 207. in no. & est extrauagans Pauli. inc. pię. & Benedicti incipien. ad regimen cum similibus.

Tamen contrarium est uerum: quia licet beneficiū sit reseruatum reseruatione. c. 2. de præb. 6. quæ est illa quam text. hic appellat in corpore iuris clausam. Nihilominus eo ipso, quod papa disponit de illo beneficio, per illam collationem cessat reseruatio, adeò, ꝙ ordinarius pōt postea de illo prouidere, sicut facit de litigioso cessante lite pend. libro 2. & clem. 1. eod. tit. Quod autem per collationem papæ expiret reseruatio, tenet Old. consil. 57. & decis. 20. in titu. de præbend. in antiquior. & omnes aliæ prædictæ decisiones proximè allegatæ, & decis. 283. in antiquis. & tenet Lapus allegat. 127. incipien. Anastasius. Et Calder. consil. 10. titul. de præd. cum quibus concordat Dom. consil. 93. incip. Clemens 7. Et ista conclusio procedit etiā si collatio papæ ex causa sua fuerit inutilis, ut declarat Rom. consilio. 335. & est communis opi.

Item conclusio prædicta procedit quādo papa contulit, & super tali collatione literæ sunt expeditæ. Secus autem si collatio manet in sola supplicatione: quia per solam supplicationem non dicitur adhuc reseruatio extincta. Ita dicit Ely. ex mēte Rotæ, in rubr. de constit. in 4. col.

Secundo limitatur, nisi papa contulerit suo familiari; quia tali casu per collationem prędictam non expirat reseruatio, qa incipiet ex hoc creari noua reseruatio; adeò ꝙ ordinarius non poterit disponere, ut dicit Gemin. cons. 30. inc. Bonifacius & concord. Calder. in d. consil. 10.

Tertio limitatur, nisi prouisus per papam ante acceptationem collationis moriatur: quia tunc non respirat reseruatio; ut expressè probat Olds. in consil. 57. & tenet Spec. in ti. de act. seu petitorio. §. pen. & ibi Ioan. Andr. in addit magna. in uers. sed quæro circa ipsam decretalem ubi latissimè hoc ponit, referens omnia fundamenta Old. in dicto consil. eo. tacito, & sequitur Dominic. in capit. 2. in fin. de præb. lib. 6. & Gaspar de Perusio tacito Old. hāc opin. tenet in tract. reseruat. in 3. quæst. Cum quibus concordat Collecta. in capit. ecclesia. in 3. column. uers. sed quia papa de sortileg. licet Rota uideatur titubare in dec. 882. nota, ꝙ ubi gratia, &c. in antiquis.

quis. Si tamen prouisus post acceptationē prouisionis moreretur, possessione non capta: nihilominus reseruatio expiraret, ut dicit Io. And. in d. addit. ad Spec. & sequit Gemin. in dicto cap. 2. & est decisio Dominorum in decisio. 283. nota, ꝙ ibi papa in antiq. Ratione est: quia solus cōsensus tribuentis & recipientis perficit gratiam, & dat ius plenum, ea. si tibi absenti. de præb. libro sexto. tenet Inno. in c. 1. & c. ex parte. de concess. præb. & in c. constitutus, in gl. si enim. de rescript. Oldr. consil. 136. inc. ꝙ ꝙ ex productis. & secundum hoc dictum Felyn. in d. rubr. de rescript. de quo supra proximè feci mentionem, redderetur dubitabile.

Quartò limitatur, nisi prouisio per papā per uiam commendę facta fuerit: quia tūc reseruatio non expirat, ut latè probat Collectarius in c. si constiterit, de accus. & prosequitur. d. Guliel. decis. 5. tit. de priuilegiis. & reassumit Modest. in tract. reseruationū. quæ non curo prosequi. cum ad istum locum non pertineat.

Et ista quæ dicta sunt per collationem papæ reseruationem expirare, procedunt etiam si papa ipse non conferret, sed mandaret executorialib. ut talem poneret in possessionem: quia talis actus æquipolleret collationi, iuxta tradita per Rotam decis. 441. in no. inc. fuit dubitatum. & Egid. decis. 226. & Roma. in consil. 337. quo ad primum. in princ.

Ex quib. omnib. resultat decisio quæstionis nostræ, uidelicet, ꝙ exceptio posita in ista regu. de reseruato, non habet locū in casu. nostro, quominus possessor triennalis defendi possit regula.

Et ex istis infertur unum aliud, ꝙ licet aliquis possideat beneficium reseruatū uacans in curia si possessor postea prouisus à papa fuerit, & ille deinde per triennium pacificè possideat, poterit ab ista regu. defendi, quod non pono pro constanti.

Et in casu nostræ quęstionis magis iustificatur opinio, ex quo ille Martinus prius per triennium possederat, & sic etiam stante reseruatione posset Titius iuuari alleg. Lap. 89. per quam excluditur necessitas iustificandi titulum sui prædecessoris, ut tradit etiam Old. consilio 229. hęc sunt dubia & tenet Egid. in quadā decisione: aliàs fieret processus in infinitum si quis ti. prædecessoris probare teneretur. Nā illa rō, quæ posset obiici cōtra tit. immediati prædecessoris, eadē posset obiici tituli cētesimi prædecessoris. Et si oporteret habere paratas probationes omnium, ꝙ est absurdum & fere impossibile, non secus, ac si repeteremus originem maiorum nostrorū, quæ secundum hoc esset exordienda, & repetēda ab Adam, ut dicit gl. in l. assumptio. ff. ad munici. ut igitur euitarentur ista absurda, bona fuit prędicta allegatio Lapi, & nō immeritò toties à Rota canonizata, & in usum recepta. Quę propter breuem hominum uitam, & fomentum istius regulæ, Modernis temporibus, ad triennium reducta fuit: quibus omnibus concordant etiā rationes positæ per Spec. tit. de probatio. §. probare. uersic. uerum.

QVAESTIO XXXI.

QVæro, quia dicitur hic, ꝙ triennalis possessio non iuuat possessorem in beneficio reseruato, ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa: quę sit illa reseruatio in corpore iuris clausa, & an sit unica, uel plures, & de qua reseruatione intelligatur hęc regula?

SOLVTIO. Ista quæstio tria capita cōtinet. Primum, quæ sit illa reseruatio in corpore iuris clausa. Et communiter dicitur, quòd est illa, de qua disponitur in capitulo secundo de præbend. libro sexto quia nulla in iure maior uel potior inuenitur, ut dicit Dom. Guliel. decis. 23. titu. de præb. Quæ nam sit ratio tantæ potentiæ, dicam interius in 2. capit. istius quæstionis.

Et aduertendum est, quòd reseruatio, de qua in dicto capit. 2. censetur eo ipso inducta, quod beneficia uacant apud sedem. Et cum mysterio text. in d. capitulo secundo, loquitur de beneficiis uacantibus apud sedem, & non dicit in curia, quia ista uidētur diuersa: quod ex eo apparet, quia si ordinarius alicui scienti conferat tale beneficium reseruatum, ille non facit fructus suos, ut uidetur tenere Spec. & ibi Ioan. And. in titu. de dispens. §. uidendum restat. uers. sed pone ꝙ aliquis. Ratio est, quia ex quo prouisus sciuit beneficium

apud

apud sedem uacasse, non debuit ignorare eius decretum, quod est iuris: quia in his, quæ sunt iuris, ignorantia non præsumitur, ut in cap. 2. de constit. lib. 6. & ideo fuit in mala fide. & per consequens non facit fructus suos, ut dicit Rota in decis. 4. titu. de resti. spoliato. in no. quam latius sequitur Abb. in cap. dilecto. de præbend. & in cap. cum dilectus. de iure patro. & ubiqu e. in pen. notabili. Et istã cõclusionẽ sequuntur etiam Fely. in ca. de quarta. in secuda fall. de præscrip. & Ias. in §. sed iste. nu. 92. insti. de act. Arc. in consi. 17. & Cur. antiquus in consilio 71. inci. princeps defunctus. in 6. & seq. col. & ĩ terminis istius reseruationis apud sedem, quòd non faciat fructus suos, tenuit Modernus Sabin. in tracta. reseruatio. in 9. effectu, quartæ quæst. Sed hoc non procedit in possidẽte beneficium in curia uacans, nisi probetur eius notitia: quia cum beneficia uacare dicantur beneficia designata in extrauag. ad regimen. & in extrauag. ex debito. eorum præsumitur ignorantia, iuxta tradita per Abb. & Felyn. in capitulo. pastoralis. de fid. instru.

Et ideo pro clariori & fundamentali intelligentia prædictorum est cõsiderandũ, quòd uacatio apud sedem potest intelligi dupliciter. Primo modo, propriè: & tũc uacatio apud sedem intelligitur de illa. d. c. 2. quę est in corpore iuris clausa, & ita capit Lap. alleg. 84. Secundo modo, uacatio apud sedem capitur impropriè pro quacunque uacatione in curia: & tunc uacatio apud sedem, & uacatio in curia pro eodem capiuntur, ut in cap. statutum. & ibi no. gl. de præbend. lib. 6. & ita capit Lap. alle. 84. & alibi sæpe. Adeo ꝙ propriè loquendo, omnis uacatio apud sedem potest dici uacatio in curia, sed nõ econtra. & ita procedit decis. 17. de præbend. in anti. & Fastoli dubio 53. Hoc probatur, quia licet reseruata per extrauag. ad regimen contingat alibi, quàm apud sedem uacare: in curia tamen uacare dicuntur non tamen apud sedem: quia illa reseruatio non est in corpore iuris clausa. & ita procedit, quod dicit Calder. consi. 9. tit. de præbend. circa fi. Et hoc in terminis uoluit Rota in una Monasteriẽ. canonicatus, coram R. D. I. Clerici. de mense Nouem. 1533. Ex quo infertur, ꝙ talia beneficia reseruata p d. extrauag. & alias quascunque, uacantia extra duas dietas, poterant per ordinarius post mensẽ conferri: quia non censebantur in curia, neque apud sedẽ uacare. Et ideo ob eã causam, per extrauag. Bonifacii incip. piæ solicitudinis. per quam corrigitur cap. præsenti. de præbend. lib. 6. inductum fuit. quòd ordinarii, etiam post mensem, illa conferre non possent, secundum Ioan. And. & omnes ibi & Lap. alleg. 96. incipien. beneficia uacantia. quos sequitur Reuerend. bo. me mor. Iacob. Simonetta, quondam Rotę auditor celeberrimus. in tracta. suo reseruat. in 1. parte: de quo aliquid Egi. licet corruptè, in decis. 655. Et eodem modo beneficia resignata in curia dicuntur uacare in curia, licet non apud sedem: quia iste modus reseruationis nõ est in corpore iuris clausus. Et ita procedit, qđ dicit Roma. consilio 341. Sic etiam si Papa propter bonum pacis & concordię, de consensu duorum, ad resignationem alterius constituat alteri pensionem, adeò dicuntur illa beneficia sic pensione grauata, affecta: quòd occurrente uacatione, nullus præter Papam de illis disponere poterit, qa cẽsenẽ reseruata. Ita mirabiliter dicit Gul. de Monf. in comment. pragmaticæ sanctionis. fol. 51. rationem notabilem ibi assignans, quam uide per eum. Et licet istud dictum sit notabile, tamen multum dubito an sit uerũ. Postremò, unum aliud notandum est. circa istam reseruationem in corpore iuris clausam, ꝙ licet talis reseruatio habeat effectus iuris communis, non tamen absolutè facit ius commune, licet de ea in d. c. 2. caueatur. Ratia est quia ista reseruatio dicitur in iure communi clausa, & aliud est ius commune, aliud clausum in eo, ut patet in c. cum ordinẽ. de rescrip. Et hinc est, quòd inserta in iure communi, & ius commune differunt in uiginti casibus, ut inferius in fin q. dicãm. Reseruatio igitur in corpore iuris clausa, nihil aliud est quã singulare quoddam sedis apostolicæ priuilegium prærogatiuam specialem continens, ut colligitur apertè ex uerbis d. cap. 2. Quæ omnia magis clara reddentur, ex

infra

Infrà dicendis in secundo & tertio articulo istius quæst.

1 Secundus igitur articulus istius quæstionis est, utrum sit unica tantùm, an plures reseruationes in corpore iuris clausę. Et ita Glossator hic dicit, quòd licet per 23. annos legendo & practicando reuoluerit ius canonicum, nihilominus quòd non reperit nisi unicam reseruationē in corpore iuris clausam, quæ est illa, de qua in dict. ca. 2. Et licet regula ista in illis uerbis, ex aliqua reseruatione generali, in corpore iuris clausa, &c. plures alias similes reseruatiões præsupponat, quarũ aliqua exempla ipse hic enarrat: nihilominus illis non obstantibus, sequutus Nicolaum de Castello illorum temporum abbreuiatorem, ipse concludit unicam tantum esse reseruationem in corpore iuris clausam, de qua in d. c. 2. ut hic per eum. Et eãdem opinionem repetit idem Glossator in commento regulæ 62. col. penul.

Quid dicendum? Certè iste punctus non uidetur sine difficultate: ex eo, quia text. hic in illis uerbis, ex aliquà reseruatione in corpore iuris clausa, &c. præsupponit, ut dixi, plures esse huiusmodi reseruationes. Et ne putemus hoc factũ fuisse per errorē Abbreuiatorum, ut dicebat Nicolaus de Castello, hic relatus per Gloss. hoc idem clarè probatur in decreto concilii Basil. tit. de elect. & reseruat. ibi, reseruationib. in corpore iuris clausis semper exceptis, &c. Et sic uidemus, ꝙ text loquitur in plurali. Et istam opinionem, uidelicet, quòd plures sint reseruationes in corpore iuris clausæ, uidetur tenere Nicolaus Milis, in uerbo, reseruatio. §. 2. in ñ. & Gaspar de Perusio, antiquus doctor, in tract. reseruatio. q. 9. & Moder. Sabinen. in tracta. etiam reseruatio fol. 4. qui sex species reseruationis in corpore iuris clausas enumerat, computando tres illas, quas Glossator hic ponit. Quib. præfati Moderni tres alias iungunt. Primam addunt reseruationem positam in extrauag. ex debito, Ioan. 22. inter communes. tit. de electio. Et aliam reseruationem inductam per extrauagantem Benedicti duodecimi incipientem, ad regimen. Aliam posita in extrauag. execrabilis. ut ibi per eos.

Tamen pace eorum dixerim, illæ trés reseruationes, licet per extrauagantes inductæ dicantur, non tamen dici debent in corpore iuris clausæ: quia alia est reseruatio iuris communis, quæ in corpore iuris clausa dicitur, alia est reseruatio per extrauagan. inducta. Nam in corpore iuris clausa dicitur, quia est à iure communi inducta, & in eius corpore inserta, prout fit de aliquibus legibus, quæ à canonibus inseruntur, ut in ca. 1. & cap. autoritate. de concess. præben. lib. 6. & in multis locis decreti, sicut etiam eodem modo dicitur priuilegium in corpore iuris clausum, nõ quod extrauagatur, sed quod in iure communi inseritur, ut in ca. cum ordinem. de rescript. Aliæ tres species reseruationis adductæ per Glossatorem hic, non sunt propriè reseruationes, ut ipsemet uidetur sentire. & sequuntur Moder. in dicto loco, quia in illis Papa confert iure deuoluto, & tanquam ordinarius, non tanquam reseruata. Et ideo uidemus, ꝙ executor & legatus talia cõfert. Et tñ si essent reseruata, nõ conferret, ut dicunt Domini in deci. 491. inci. Nuntius apostolicus. in tit. de præbend. in no. post gloss. in clem. penul. de prębend. in uerbo, siue ad nos. Et dom. Gundisaluus auditor ĩ tract. de leg. quęst. 9. primæ partis. colum. secunda. & probatur in cap. penul. de præbend. ubi Abb. Panor. in 1. notab. dicit ibi esse tex. ad hoc, qui non potest cauillari cum multis aliis concord. quæ congerit Modernus Aurelianen. in tract. leg. conclusio. 21. cui nomen est Ioan. Brunellus. Sic etiam dispositio cap. 2. ut lite penden. lib. 6. quæ secundũ ipsos reseruationem in corpore iuris clausam inducere uidetur, euitari potest: quia si uerum esset per litem motam beneficiũ effici reseruatum, sequeretur unum absurdum maximum, quod cessante lite ad huc maneret beneficium reseruatum, & per consequens non posset ordinarius cessante lite de illo disponere, cũ semel reseruatum semper reseruatum maneat, ut dicitur in extrauaganti Paul. 2. incip. ad Ro. tit. de præbend. & tenet Rota in pluribus decisionib. de quib. per Bar. Belenzi. in tract. de char. subsi. quæst. 116. Et tamen hoc est falsum, quia prohibitio d. cap. 2. non

nō afficit ordinarios cessante lite. cum ꝓ uidere possint: ut ibi patet, & clemenr. prima. eod. tit. Ergo non est uerum per illum tex. aliquam reseruationem inductā fuisse, sed potius quandam simplicem inhibitionem temporalem, uidelicet, lite durante. Et fortè de istis reseruationib. impropriis ista regula, & decretum dicti concilii Basiliens. superius allegatum loqui uoluerunt, sed in his amplius non insistā. Sed ultra prædictos modernos ego alias plures reseruationes in corpore iuris communis clausas reperio, de quibus posset intelligi ista reg. & decretū ꝑdicti cōcilii.

Prima est in translationibus episcoporum, quę pro communi personarum esset ecclesiarum utilitate, atque necessitate & non propria cuiusque uoluntate fiunt, ut in c. si quis. & in cap. mutationes. 7. q. 1. & in capitulo, quanto. & toto titulo, de trāsla. episco. Vnde episcopatus propter trāslationem uacantem nullus alius quàm Papa conferre potest, quia iste casus est dereseruatis Papæ reseruatione in corpore iuris clausula, ut in cap. ꝙ translationem de officio legati. & in capitulo fin. de translatione episcopi.

Secūda reseruatio in corpore iuris clausa est in episcopatu, uel dignitate uacante per depositionem, ut in d. c. quod ad translationem & in c. inter. de trauslat. episco. & in cap. nisi. & in cap. post translationē. de renuntiat. In talibus enim ius commune apponit manum.

Tertia reseruatio est in casu cap. quanquam. de elect. lib. 6. qui quidem tex. licet loquatur in uno casu, extenditur tamē ad plures alios casus, qui etiam sunt reseruati reseruatione in corpore iuris clausa, ut latissimè hoc probat quidam Guliel. Mōserrat Hispanus in commento quodā suo ad pragmaticam Francię. tit. de elect. ubi tex. in d. cap. quanquam extendendo discutit à fol. 46. usque ad fol. 49.

Quarta reseruatio in corpore iuris clausa est, quando episcopus est captus à paganis uel schismaticis, tunc iste casus est Papæ reseruatus, ut nemo alius possit prouidere de tali episcopatu, nisi Papa, ut est tex. in capitulo, si episcopus. & ibi gl. fi. de supplen. negli. lib. 6.

Quinta quando episcopus propter senium, aut aliud impedimentum, corporale perpetuum non potest officium suum exercere, tunc enim papa solus potest prouidere, & non alius, ut in c. 1. §. si autē episcopus. de cler. ægro. lib. 6.

Sexta reseruatio est quando papa dat beneficium in commendam licet prius uacauerit extra curiam: quia per talem commendam manet reseruatum, adeò ꝙ nullus inferior potest de illo disponere, ut tenet Federi. in tract. permut. q. 15. & Ro. & cons. 150. Archi. & alii in c. is cui. de elect. li. 6. Sed ista reseruatio potius ex interpretatione doctorum quàm aliqua speciali iuris dispositione inducta uidetur, & ideo inter prædictos casus computari rectè nō poterit, nisi dicamus de hoc esse text. in d. c. is cui. ponderatum per Compost. in c. cū à nobis, de elect.

Septima reseruatio iuris est quando cathedralis ecclesia clero & populo Christiano caret. Nam prouisio tantū spectat ad papam, ut in clem. in plerisque. de electio. Et pro nunc, ista exempli gratia sufficiant, per quæ extendi poterit dispositiō. d. cap. 2.

Et ista inuestigatio, an sint plures reseruationes in corpore iuris clausæ, uel vnica, potest esse utilis ad multa, tū ad dispositiones particularium, ac etiā facultates legatorum, quibus conceditus facultas ꝓuidendi de beneficiis quomodolibet reseruatis, excepta reseruatione in corpore iuris clausa. Nam per hoc facile intelligemus de qua reseruatione papa intellexit.

Circa tertium articulum istius quæstionis, uidelicet, de qua reseruatione intelligi debet ista regula, simpliciter loquens, præfati Doctor. post Glossatorem, hic uoluerūt istam regulam intelligi de illa tātū reseruatione, de qua loquitur text. d. ca. 2, de præbend. libr. 6. quorum opinio mihi placet, & eam pluribus rationibus cōprobo. In primis ex communi stylo signaturæ, qui illa uerba communiter in supplicationib. apposita, uidelicet non obstante reseruatione in corpore iuris clausa. intelligit de illa reseruatione, de qua in d. c. 2. Et ꝓ ista opi. facit, qa uerba singulari numero ꝓlata, in dubio de maiori reseruatione intel

intelligi debent iuxta ea quæ not. gloss. in l. si fuerit. ff. de reb. dub. per text. in l. si ita scriptũ. de le. 1. & no. Alc. in l. 1. §. pe. in ult. q. ff. de uer. ob. Et sic uidemus, ꝙ in materia maximè stricta appellatione excõmunicationis, uenit tantũ excõmunicatio maior. c. pe. de sent. excom. Sic etiam dispositio de dominio loquens, de maiori intelligitur. l. 1. §. si in perpetuũ. ff. si ager. uect. Sed nulla reseruatio in corpore iuris est maior, aut efficacior illa d. c. 2. de ben. uac. in curia, ut dictũ fuit sup. Et not. antiquus ille Vicecorrector in illo utili libro, qui Practica cancellariæ inscribitur. tit. de beneficiis generaliter reseruatis. notabili ultimo fol. 87. quod ex his quæ dicit decis. Ro. 100. in no. satis apparet, & inferius per exempla clarius probabo.

Ex quibus omnibus infertur, ꝙ uerba istius regulæ, de reseruatione in corpore iuris clausa, loquentia, debent per excellentiam, de reseruatione per obitum apud sedem intelligi, de qua loquitur tex. in d. c. 2. Sicut cum de iure ciuili mentionem facimus, per excellentiã de iure tñ ciuili Romanorũ intelligimus: licet ius vniuscuiusque ciuitatis, ius etiã ciuile appelletur: ut in §. quotiens. inst. de iure natur. gent. & ciuil. Et ad ostendendum, ꝙ dicta reseruatio apud sedem, de qua in d. c. 2. sit omnibus aliis reseruationibus in corpore iuris clausis dignior, efficacior & excellẽtior per exempla quæ sequuntur ostendo.

Sed antequã specialia priuilegia istius reseruationis per exempla attingam, notandum est vnum, ꝙ curia ad effectum reseruationis. d. c. 2. intelligi debet, ubi residet papa: quæ quidem curia, ratione residentiæ, extenditur per duas dietas & ultra iuxta nor. in c. fi. de for. comp. & in ca. præsenti. de præb. lib. 6. Et quõ hoc intelligat, declarãt Doct. in clem. ne Romani per illum tex. de elect. Sed propriè loquẽdo, aliter consideratur uacatio in curia, aliter in urbe, ut dixi superius. Nam si beneficia in urbe uacant ultra hoc, ꝙ etiam in curia uacare dicuntur, habet tamen in illis papa maiorem affectionem, quàm in aliis uacãtibus extra urbem licet uacent in curia. Ratio est, quia beneficia vacantia in vrbe, Papa confert etiam si non essent reseruata, tanquam episcopus urbis Romæ, ut dixi late in ca. 1. in primo notabili. de const. lib. 6. de quo quidem urbis episcopatu, ultra lapidem uetustissimum in ecclesia Sanctæ Anastasiæ fit mentio in suprascriptione capitu. 3. 98. distinct. & in suprascriptione capit. si quis episcopus. 7. quæst. 1. cum similibus. Hinc est ꝙ papa expectatiuas in vrbe ad talia beneficia uacantia concedere posset, ut uoluit Glos. noster Hispanus in reg. 7. sup. eo. Merito igitur ad papã tantum pertinet ipsorum collatio, ita ꝙ in talibus beneficiis necessaria non esset reseruatio. Quia reseruatio fit per papam super beneficiis, in quibus timet ab ordinariis habentibus alias potestatem illa cõferendi, præueniri. Sed in uacantibus in vrbe, & sic in suo proprio episcopatu, nõ cadit ille timor præuentionis, quia nullus conferre potest. Igitur non est necessaria reseruatio. Et secundum hoc superflua uideretur regula septima Cancellariæ suprà eod. in qua papa reseruat sibi beneficia in illis tribus ecclesiis patriarchalibus urbis, videlicet, Sancti Petri, Sancti Joan. & Sanctæ Mariæ maioris. Tamen uidetur, ꝙ hodie non sit superflua, ex quo in illis ecclesiis Cardinales præficiuntur, ut dicitur in Prouinciali ecclesiarum, in principio. Et receperunt potestatem pleniorem conferẽdi per reg. Sixti incip. Item cum cardinales. a quo tempore fuerunt effectualiter in quasi possessione conferendi. Et eodẽ modo iure ordinario habent eandem facultatem conferendi in titulis suis, in quibus habent iurisdictionem episcopalem, ut latè tradit Fel. in c. his qui de maior. & obe. & Paul. in trac. ne sede uacãt. & Mod. in tract. leg. cõclu. 5. Imò maius ius habẽt in ecclesiis subiectis titulis eorum, q̃ ecclesiæ matrices in capellis non subiectis, ut tradit Bart. Belenzi. in tractatu de chari. subsid. q. 3. Posset etiam reseruatio dictæ regulæ septimæ habere locum eis absentibus, ut regulæ innuunt, quod prius introduxit Nicolaus Quintus, ut in eius regulis apparet. Et meminit Pau. Hiero. in practica Cancellariæ, tit. de bñficiis gñaliter reseruatis. Antiquitus tñ illæ ecclesiæ Patriarchales urbis nõ solebãt dari cardinalib. sed ipse papa eas regebat, ut colligit ex his quæ

dicit Præpos. in cap. in nomine Domini. colum.5.23.distinct. Doct. in cap. fundamenta.de elect.lib.6.Ad cautelam igitur bona fuit reseruatio inducta per d. regulam septimam.

Sic itaque ex præmissis habes unam differentiam, & singularitatem beneficiorũ uacantium in urbe ad uacantia in curia. Quia,ut dixi, uacantia in urbe papa confert iure proprio ordinario,ut dixi : & cõfert etiam,quia reseruata:& sic habent duplex uinculum. Vacantia uerò in curia, id est,in loco ubi papa residet, non ita confert. Nec ita sũt cara sibi sicut illa,licet di gniori & fortiori reseruatione magis affecta sint,quàm quæcunque alia reseruata. Et ista dicuntur reseruata reseruatione in corpore iuris clausa, de qua in d. c. 2. Et ob eam causam,tam sæpe talis reseruatio fuit confirmata per plures extrauagantes Romanorũ Pont.præsertim Io.22.Bened. 11. & Clem. v.Et ista reseruatio in corpore iuris clausa,de qua intelligitur & loquitur ista regula,ut dixi. est principalior, dignior, & fortior cæteris aliis,ut nõ ab re specialib.priuilegiis ornari meruerit:quę cum plura sint, & uariis in locis tradita, decreui ex multis quædam potiora per trãsitũ ad cognitionẽ istius reseruationis adnotare,ut sic ꝑ exẽpla quasi ꝑ iudicẽ tota materia intelligatur.

Primum igitur speciale priuilegium in ista reseruatione inducis ꝑ istã regulã,qđ uidetur contra regulas iuris communis,uidelicet,quòd licet habens titulum ab eo, qui originaliter potuit conferre,titulum coloratum habere dicatur,ut dicit Lapus allega.decimasexta. & Fel in cap. in nostra.de rescript. & no. omnes in cap. cum nostris. de conces. præb. Neque talis intrusus dici possit,etiam si uiolenter possessionem intrasset,prout not.Domi.in cap. cum qui.in secundo notabili. de præb. lib.6.Tamẽ quo ad effectũ istius regulę intrãs in beneficio reseruato dicta reseruatione,etiã si habeat titulũ ab eo q originaliter potuit cõferre,dicit intrusus, & non habere coloratũ titu. qđ est cõtra reg. iuris cõmunis. Et in hoc potest dici ista regula exorbitans.

Secũdũ priuilegiũ istius reseruationis in corpore iuris clausæ est,quia in generali facultate conferendi beneficia quomodolibet reseruata non uenit, nec comprehẽditur ista reseruatio , ut tradit Gaspar de Perusio in tractat. reseruatio. & Milis in uerbo,reseruatio. & sunt plures decisiones Rotæ super hoc, de quibus ꝑ Moder.. in d.c.2.ut patet decis.97. incipien.habẽs autoritatem in no. & in antiquis. 462. incipien.nota,ꝙ habens cum simil.b.Ex quibus apparet quãta sit istius reseruationis dignitas.Nam ad prærogatiuam refertur, ꝙ in generali sermone aliqua res non cõprehendatur.arg.l.item apud Labeonem. §.ait prætor.ff.de iniur.& c.quàm periculosum.de senten.excom.lib.6.

Tertium priuilegium speciale est,quia reseruatio dict.c.2.adeò afficit beneficia, ut si quis ea ab ordinario receperit scienter non facit fructus suos à die ingressus sui,ut sentit Specul.titulo de præb. §. audiendum.uersi.sed pone ꝙ aliquis. & ibi Io.And.Et hoc tenet Rota hodie facit decis.in no.24.& quæ not.Abb.in c.dilecto. col.2.de præb.& in c. cũ dilectus in pen. ult.not.de iure patro.

Quartum speciale priuilegium est, quod de tali reseruatione oportet facere specialem mentionem,& generalis non sufficit, ut tenet Gemin. & Philip. Francus post Lap.in d.c.2. in penulti. & ult.colu. & tenet decisio.572.in antiquis.Et hoc procedit etiã in supplicatione cũ apponeretur clausula,Quacunque reseruatione nõ obstante.ut dicit Gemi.cons.12. utrum ille. in fi.Tamen bonæ memo.Domi. de Iacobatiis olim inter primarios auditor,& postea cardinalis,adnotauit fuisse in Rota obtentum contrarium,uidelicet,sufficere derogationem per clausulam,nõ obstãte reseruatione in corpore iuris clausa: quia ex quo nõ est nisi una,intelligetur de ista & ꝑ inde esset,ac si specialiter de illa fuisset facit mentio.arg.c.ex parte.de offi.de le.Et ita dicit obtinuisse. Io. Baptistã in una ciuitate,corã Triuultio,dicens Rotã hoc aliàs tenuisse tẽpore Fely.ut patet in formationibus. Caeialupi , in una Sancti Andreæ.hæc Iacobatius.

Et ita reperio in terminis istam opini. tenere Moder. in tract. reseruatio.in 76. effect.

effect.Tamen considera, quod casus est diuersus. Nam multum refert, an dicatur, non obstante quacunque reseruatione.uel, nō obstan. reseruatione in corpore iuris clausa: quia primo casu decisiones sunt claræ sub illa generalitate prædictam reseruationem comprehendi, propter generalitatem uerborum.quia dictio illa uniuersalis comprehendit ea quæ aliàs sub generali sermone nō comprehenderentur, ut dixi superius in secunda quæstione.

Secundo uerò casu secus est dicendum, quia illa uerba, nō obstante reseruatione in corpore iuris clausa, sunt incerta & ambigua, quia possunt reseruari in qualibet reseruatione in corpore iuris clausa, de quibus superius dictum fuit. Nisi dicamus, quòd de proprietate sermonis ac ab usu patris sa.tum etiam, quia uerba in dubio debet intelligi in potentiori significa tn.uerba debent intelligi de reseruatione dicti cap.2.Meritò igitur decisio Dominorum rectè processit.

Quintum speciale priuil. quia reseruatio d.c.2.ex quo est notoria, quia inducta per ius commune, quod omnibus innotescere debet, repellit agentem spolio, ut est decisiō.16.in no.& in antiquioribus . 20. titulo de restitutio. spoliatorum, cum multis decisionib. quæ fortè sunt decem numero, quæ loquuntur super hoc, quas sequitur Bald. nouellus repet. l. naturaliter.§.nihil commune.fo. ultimo. ff.de acquirend. possessio.& Corsettus in tracta. an spolia, ante oīa,&c.in 41. limitatione.

Sextum speciale priui.quia intrusus in beneficio reseruato non solùm non facit fructus suos, ut superius dictum est, sed etiam taliter intrusus nulliter confert beneficia ad ipsius beneficii reseruati collationem spectantia, ut dicit Rota in antiq. decis.189. incipiente. not.ubi aliquis. cuius contrarium est in aliis beneficiis, ut ibi dicitur, decisio.4.de præb.in antiquioribus & per Egid.decis.66.

Septimum speciale priui.quia reseruatio prædicta non solùm impedit optionē. ut in c.fi.de consue.lib.6.sed etiam impedit optionem cameræ pertinentis ad illud beneficium, ut dicit cardinalis in conf.16. dñs papa. Ex quibus omnib. adparet specialitas, & fortior prærogatiue istius reseruationis. Nimirum igitur si tex.noster appellatione reseruationis (dato quòd aliæ reperirentur in corpore iuris clausæ) de illa clausula in d. ca. 2. intelligere uoluit. Et ratio prædictorum colligitur ex uerb.extrauag.piæ solicitudinis Bonif. 8. ubi dicitur, quòd papa intendit de istis beneficiis uacantibus in curia specialibus, & dilectis personis prouidere. Ex quib. arguitur reseruationis prærogatiua. Et quod dictum est de reseruatione in corpore iuris clausa, quæ differt ab aliis propter singularem eius prærogatiuam, idem dicendū est de priuilegiis in corpore iuris clausis, quæ habent uiginti specialia priuilegia ultra ius commune, quæ sigillatim scribit Gulielmus Monferrat in commentariis Pragmaticæ.fo.53.cum seq. quos apud aliquem alium scripta non legi, licet penè infinita uiderim. Quæ omnia addenda sunt ad Moder.in trac.reseruatio. qui super ista reseruatione incorpore iuris clausa sicco pede transierunt.

QVAESTIO XXXII.

QVæro, nunquid dicatur habere coloratum titulum ad effectum istius regulæ, qui fuit præsentatus, & institutus ad capellam testatoris in uita uxoris contra uoluntatē testatoris prohibentis præsentari capellanum in uita uxoris suæ?

SOLVTIO. Decius ponit in terminis istam quæstio.in consi.120.incip.in causa uenerabilis presbyteri.& post plures notabiles rationes concludit prædictum titulū fuisse canonicum & coloratum quo ad effectum istius regulæ. Et quòd ista regugula defendat taliter institutum, huiusmodi ratio assignatur, quia cùm capella ad quam præsentatio fieri debuit, iam fundata & dotata fuerat secundum dispositionem testatoris, talis capella statim episcopo subiecta fuit.c.omnes basilicæ.16.q.7. & c.cùm episcopus.de offi.ordi. lib. 6. cū concurd.ut per Cardi.in consi.118. in fine. Ergo in uoluntate episcopi, fuit præsentationem factam admittere, quæ licet contra testatoris uoluntatem facta fuit, ex quo tamen iuridica erat, eius effectus impediri non debuit, & per consequens testator in præiudicium episcopi facere non

non potuit, quòd præsentatio prædicta, & institutio non ualerent: quod nihil aliud profectò esset, quam capellam ab eius potestate eximere, quod illi prohibetur, ut dicit Bartol. in l. quotiens. §. fin. ff de admin. tutor. Et Abb. in c. requisisti. col. penul. de test. Quia testator facere nõ põt, ꝙ leges in casibus suis locum non habeant. l. nemo põt. de leg. 1. Præsertim quãdo uoluntas testatoris antea ꝑ patronos, ad quos id pertinet, executioni demandata reperitur, quo casu episcopus de illorũ consensu mutare eius uoluntatẽ potuit, ut tradit Felyn. in c. super his. in 2. col. de accusa. quia potest de cõsensu patronorũ uoluntatem testatoris alterare, ut tradũt omnes in c. cum accessissent. de constit. & Rochus in tract. iurispat. in uerbo, pro eo ꝙ in 15. q. ubi latissimè hoc probat. Et ꝓpterea Rota in una Asturicen. Capellaniẹ, coram R. D. Raynaldo Petrutio. 5. Martii 1537. iudicauit episcopũ capellanũ amouibilem per testatorem in capella sua positum perpetuum facere posse, per ea quẹ not. Imol. in l. 1. ff. de conditio. instit. & ea quæ Rochus dicit in d. q. pro qua decisione allegabatur etiam consi. Paul. de Cast. 358. lib. 1.

Postremò ista opinione fundari potest, ista ratione, quẹ apponit gladium ad radicem: quia ex quo institutio facta ab eo qui originaliter potestatem instituẽdi habuit, dato ꝙ institutio per testatorẽ impediri potuerit, nihilominus si facta fuit, coloratum titulum tribuit. & hoc sufficit ad effectum istius regulæ, quẹ, ut dictum est, plures in præceden. q. nõ excipit, nisi duos casus in quib. non uult titulum haberi pro colorato. Ergo in contrarium regula procedet.

QVAESTIO XXXIII.

QVæro, an ille titulum coloratum habere dicatur, cui ordinarius cõtulit beneficium, quo alteri per sententiam priuationis abstulerat, de cuius sententiæ processu non constat?

SOLVTIO. Rota die 4. & 7. Februarii 1536. in una Valentina spolii de Torrent. coram D. Nicolao Aragona tenuit ꝙ nõ. Ratio fuit: quia ubi euidenter & notoriè constat de fundamẽto tituli infecto, talis titulus non dat colorem, quia dicitur emanare de facto, & non de iure, ut Fel. tradit in correl. 2. c. in nostra. de rescri. sed clarũ est sententiã nõ cõstito de processu nullam esse, ut Egidius dicit decis. 89. Ergo collatio episcopi fundata super illa sententia, nullius erit momenti, quia ubi nullũ est subiectum, corruit correlatiuum, ut dicit Bal. c. 1. de feu. guardiæ. per gloss. in c. 1. de fid. instr. Non potest igitur talis collatio. ti. coloratum tribuere: quia tit. coloratus, debet hẽre ultra id quod proueniat ab eo, qui dare põt, & debet in se quandam præsumptæ iustitiæ imaginem continere. Ita, que eius claritas seu ueritas notoriè nõ appareat, quia tali casu aut erit titulus omnino bonus, aut omnino malus, in quib. reg. non habet locũ. debet igitur titulus adparenter esse coloratus, quia in dubio præsumitur bonus ad effectum possidendi. Cum, igitur hic notoriè appareat de fundamẽto, collationis episcopi, quæ est facta de beneficio uiuentis sub prætextu sententiæ priuationis, de qua non adparet, meritò talis collatio non tribuit titulum coloratum.

Adde prædictis similem decisionẽ, quã hodie 26. Ianuarii 1540. in vna Vincẽtina parochiali, corã me fecit Rota, uidelicet, ꝙ possidens per triennnim pacifice beneficium ex titulo resignationis Hieronymi, si propter modum in supplicatione expressum, non seruatum beneficium à prẹdicto possessore repetatur, tanquàm quod non fuerit in illum titulus trãslatus, possessor non poterit ista regula iuuari, quia non dicitur habere titulum coloratum, ex quo papa non uisus fuit illi prouidere, nisi seruato modo, iuxta tradita per Abb. in c. cũ. pridem. de pac. & alibi sẹpe.

QVAESTIO XXXIIII.

QVæro, an per citationem nulliter factã possessio pacifica, de qua loquitur reg. ista, interrumpatur?

SOLVTIO. Ista quẹstio plenius discussa fuit in reg. de annali q. 45. & ideo ibi dicta non repetam. Nam conclusit ibi, Rota possessionem pacificã non interrumpi. Et idẽ quo ad istã regulã Dñi tenuerũt in vna

Virdunen. Canonicatus & præbendæ, co rã R.P.D.D. Petro Vortio episcopo Aquẽ. de mense Iunio 1539. Rationes istarum decisionum ponuntur in d.q.45. ideo ibi uideantur. †

QVAESTIO XXXV.

QVęro, ibi electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & præsentationis instit. &c. An sola electio, uel sola præsentatio det titulum coloratum ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Text. hic innuere uidetur ꝙ non, cum copulatiuè loquatur de electione, & confirmatione, & de pręsentatione, & institutione, & ad ueritatem copulatiue requiritur concursus utriusque copulati. c. ex parte. & in c. inter. de rescr.

In contrarium facit gl. in c. quanto. 63. dist. quæ vult per solam electionem ius tribui, & per consequens titu. coloratũ. Et illam gl. sequitur Abb. in c. 2. & in c. ꝙ aũt & in c. uobis. de iurepat. & in c. cum inter canonicos. & in c. transmissam. & in ca. nihil. & in c. sacrosancta. de electione. & alibi sæpe. Et sequuntur Mod. in tract. elect. in prima parte cap. 8. & 12. & Rochus Curtius in tract. iurispat. in prin. q.4. cum sex centis concord. quæ cumulat Fel. in c. cũ Bertoldus. in 1. col. de re iud. & reassumũt Mod. in tract. Beneficii in 5. q. tertię partis. Tamen istis non obstantib. prima opinio est uerior & cõmunis, pro qua est hic tex. clarus. & etiam eam dicit communem cardin. Alex. in d.c. quanto plura allegans. & Fely. tandem istam opi. dicit magis uerã in d.c. cum Bertoldus. & sequitur etiam Gloss. hic, adeò, ꝙ est firma conclusio ꝙ ꝑ solã præsentationem, uel electionem, siue confirmationem uel institutionem nõ tribuitur ius in re, sed ad rem, & sic quoddã pręparatorium, ad consequendum beneficium per rationes & fundamenta quę ibi allegantur eos, quę breuitatis causa non refero. Et hoc esse uerum adparet per plura exempla. Nam videmus, ꝙ interficiẽtes tantum electum, in pœnam interficientis episcopum non incidunt, ut dicit Bald. in § si nondum. C. de fur. sequitur Ias. in l. 2. C. de inofficioso testam. & in l. 1. §. qui mãdatum. in 1. col. ff. de offi. eius. Sic etiã nec impetratio facta per obitum electi tantũ non consecrati tanquam de beneficio uacante per mortem nõ ualet prout probat Fel. in c. in nostra. 31. corrol. col. pen. de rescrip. Hinc euenit, ꝙ electus tantũ episcopus indulgẽtias concedere non potest, ut dicebat Francis. Verscellensis in c. accedentib. de excess. pręlat. per illum tex. & Arch. in c. 1. de pœnit. & remiss. lib. 6.

Ex quibus omnibus infertur, ꝙ cum ꝑ solam electionem ius in re non tribuatur, nec potest etiam per eam haberi titulus coloratus. Et cum istis concordant ea, quę R P.D. Cæsar Lambertinus episcopus Insulen. tradit in nouissimo tract. iur. pat. in 8. articulo 5. q. ptincipalis. secundæ partis 2. lib. alias fol. 302. Quæ omnia de plano procedunt in electionibus collegialiter, uel ab aliis factis: qui confirmare eas non possunt: si uerò ab illis electio facta fuerit qui confirmandi potestatem habent, talis electio ius plenum in re, & per consequẽs titulum coloratum tribuit: quia talis electio loco prouisionis plenè habetur prout latè probat Fel. in c. eam te. in 3. col. de rescript. Et ita fortè concordari possunt opiniones contrariæ.

QVAESTIO XXXVI.

QVæro, an titulus coloratus requisitus in ista regula probetur per confessionem actoris?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ sic, quia ista regula non emanauit ad finẽ adiudicandi beneficium, sed solum ad excluden

ANNOT. IOAN. MIL.

† Si in citatione non exprimatur causa quare fiat citatio & causa petendi, non ualet tam in personali, quam in reali actione: ut cap. 2. & 3. extra de libel. oblat. & talis citatio habetur pro non facta: ut c. bonę. el 2. extra de elect. & glo. in c. si episcopus tertia q. 2. & c. ul. 5. q. 2. ideo per citationem nullam non interrumpitur possessio: ut iurib. alleg.

dendum agentem per exceptionem, qui sibi potuit ex sua confessione præiudicare. Et sicut confessio rei in iudicio recuperandæ proficit actori, quo ad titulum coloratum inducendum ad finem recuperandi possessionem deperditam, ut sunt claræ decisiones Rotæ in no.ti. de restit. spo. 17.& 19.inci.Item fuit dubitatum.Longè magis debet illa confessio proficere ad possessionem defendendam, & excludendam molestiam, iuxta intentionem istius. Nam cui lex dat actionem, fortius illi exceptionem concedit.l.i.§. quod ait. ff. de superfic.

Conferunt ad ista multa, quæ scribit Fely.in c.olim.de rescrip. Et rationes Dominorum in decisio.4.titu.de re iud. Et ea, quæ scribunt Philip.Perusinus in ca.ad decimas.col.9.de rest.spol.lib.6.Et in c. 1.colum 4.de eo,qui mit.in poss. caus. rei ser. cod.lib.Et Præposit.in c.porrò.col.4.de diuor.& in c.1.col.3.sexta q.1.alias 3.q.1.Et Nicolaus Milis in uerbo, possessorio recuperandæ.Gemin. consil. 147. incip.super isto dubio.col.2.& Guido Papæ. q.85. Et licet confessio super titulo non probet institutionem canonicam, cum non dependeat à parte,dare titulum in beneficio, ut not.Arch.& Ioan.And.in nouel.in c.2.de confes.lib.6.cum concord. de quibus per Præpos.in c.super eo.de eo,qui cogno.cõ sang.uxor.suę.Tamen illud procedit,quo ad hoc,ut uigore confessionis fieri debeat adiudicatio beneficii,ut dicit Egid. decis. 183.secus uero,quo ad effectum defendẽdi se in possessione.Vel dici potest,ꝙ confessio,licet nihil operetur cõtra alios,quo ad alios:bene tamen prodest contra confitentem.Nã sibi præiudicat,ut repellatur, & ei silentium imponatur,ut in d.ca. 2.& per glo.iuncto text.in uerbo, consistit. in c.post electionem.de concess.præb. Et ita uidetur hic concludendum.

QVAESTIO XXXVII.

QVæro,nunquid possidens beneficium per triennium ex collatione capituli,de cuius potestate non constat, dicatur habere coloratum titulum?

SOLVTIO. Hanc difficultatem breuiter resoluam,ex eo,quia Domini mei Auditores in causa Traiectẽ.coram R. P. Do. Petro Vortio de mense Ian. 1530. tenuerunt titulum coloratum non esse, ex eo, quia regula ista loquitur de collatione ordinaria. Ergo de collatione per episcopum, uel alium natiuum ordinarium facta intelligi debet, qui de iure communi iurisdictionẽ ordinariam habent: vulg. c.qqia diuersitatem.& c. ad decimas. & c. omnes basilicæ.cum similibus. Non autẽ debet intelligi de collatione,quæ cõpetit capitulo,uel alteri iure priuilegii, uel extraordinario,ut in c.cum uenissent. cũ ibi not.d e in sti.Quia uerba in dubio de iure ordinario, non extraordinario intelliguntur. l. Seio.§. medico. ff. de ann. leg. cum concord. ut scribit Decius in capitulo inter cætera. in 3. columna de appell. dixi in c.1.in gl.de const.lib.6.& tradit Soci.in l.qui Romæ.§.Callimachus.col.5.de uerb.oblig.& isto modo intelligendo uerba regulæ naturaliter & simpliciter, non autem secundum quid intelligentur: iuxta tex.in l.1.ff.dona.& in l.fi.C.de iis,qui uen.ætа.impe.& in l. hoc legatum. & ibi Bar.ff.de leg.3.& in l.i.§. hoc interdictum ff.de fonte.quæ omnia cum uerificari nõ possint in collatione capituli,meritò conclusum fuit non tribuere titulum coloratum,nisi aliter iustificetur.

QVAESTIO XXXVIII.

QVæro, nunquid noua prouisio impetrata in curia pro absente,qui à capitulo,de cuius potestate non constabat, ꝓuisus fuerat,det titulum coloratum ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO.Reueren.Do.Pet.Vortius, nunc episcopus Aquen. hoc dubium in Rota proposuit,de mense Ianuario 1530. in causa Traiecten. Et pro parte negatiua dicebatur,ꝙ illa noua prouisio non daret titulum coloratum,quia non constabat illa noua prouisio non daret titulum coloratum,quia non constabat illam de consensu absentis impetratam fuisse, & ideo illius non præsumitur,iuxta ea, quæ dicit Card.cõsi.25.col.2.& Gemi.cons.33.Imò uerba ipsius nouæ prouisionis contrariũ innuere uidebãtur,dũ in ea de possessione forsan subsequuta mentio fiebat.Et sic, ꝓ

pter illam dictionem Forsan, de possessio ne sua (quod est factum proprium) dubitare uidebatur: de qua tamen, ultra ꝙ in actis clarè constabat, de illa tanquam de facto proprio, impetrans certus esse debebat, & non dubius. l. quanquam. C. ad Velleia. c. ab excõmunicato. de rescr. Et percõ sequens uidebatur dictũ nouã prouisionẽ potius ab aliquo amico absente, eo inscio & ignorãte, impetraram fuisse, q̃ ab ipso.

Istis tamen non obstãtibus, omnes Domini, excepto Domino Christophoro Panigarola, cõtrariũ tenuerũt uidelicet, ꝙ dicta noua prouisio det titulum coloratũ: quia emanauerat à papa, & sic ab eo, qui dare titulum poterat iuxta doctrinã traditã in c. cum nostris. de concessione præb. Et tenendo istam opinionem, motiuũ pro cõtraria parte adductum non obstat: quia licet non constet, nouam prouisionẽ ꝑ absentem impetratam fuisse: ex quo tamen dicta noua prouisio, cũ impẽsa expedita reperitur, præsumitur impetrata de cõsensu absentis, iuxta no. in l. cum seruus. ff. de uerb. obl. Et hoc in terminis tenet Oldr. in cons. 136. col. 2. & Specul. tit. de appella. §. nunc breuiter. uersi. quid si adpareat. Et sic constat, ꝙ dicta per Cardi & Gemin. in dictis consiliis, procedunt in simplici supplicatione, in qua impetranda modica impẽsa interuenit. Secus tamen, si considerabilis impensa facta fuit: nam tali casu etiã si ille, sub cuius nomine cantat noua prouisio, absens fuerit: ex quo tñ cõmodũ eius cõcernit, præsumitur eam sciuisse, & ratã habuisse, iuxta consil. Rom. 250. & dixi in reg. de annali. q. 32. nu. 6. Et talis ratificatio multò magis præsumi debet, quãdo à tempore datæ dictæ nouæ prouisionis, tãtum temporis decurrerat, infra quod ueri similiter ad notitiam absentis peruenisse poterat. Et ita Domini multis aliis motiuis; quæ breuitatis causa omitto, die 21. Ianuarii 1550. unanimiter concluserunt.

QVAESTIO XXXIX.

QVæro, an possessori triennali pro colorato titulo sufficiat bulla pensionis expedita pro illo, qui resignauerat eidem possessori beneficium quod possidet?

SOLVTIO. Istud dubium modò in Rota pendet coram me in causa Gratiano politana. Nam Io. Lazarus de Zarapica resignauerat quandam parochialem in fauorem Io. de Bogii possessorẽ cũ certis pactis & cõuẽtionib. de quibus in literis: postea dictus Io. Lazarus resignãs moritur, & Marianus de Magistris impetrat parochialem per obitum dicti Io. Lazari, & deinde dictum Ioannem possessorem ad iudiciũ traxit. Possessor excipit de reg. ista: Dictus Marianus impetrãs replicat dictũ Ioannẽ nullum titulum saltem coloratum habere prout ista reg. requirit: triplicat Io. Bogii pro colorato titulo bullam pensionis pro Io. Lazaro expeditam sibi sufficere, in qua Clemens narrat Leonem eius prædecessorem in dicto Ioanni Lazaro pensionẽ ex causa resignationis factæ in fauorem dicti Ioannis possessoris reseruasse: dictus uerò Marianus impetrans dicit hoc non sufficere. Quæritur quid iuris?

Pro parte dicti Mariani impetrãris facit quia uerba narratiua Papæ in his, q̃ nõ dependẽt a facto ꝓprio, maximè in ꝑiudiciũ tertii, non probant, ut no. in cle. literis. de probat. & tradit late Fely. in ca. cum à nobis. de testi. ergo nec per consequens à fortiori dat titulum non habenti.

Itẽ, qa in dicta bulla renũtiatio narratur facta cũ certis cõditionib. quas nõ cõstat Io. Bogiũ impleuisse: ergo anteqũ cõsterim pletas cõditiones fuisse, titulus non cõfertur, nec renuntiatio effectum habet, ut tradit Abb. in c. cũ uniuersorũ de rerũ ꝑmu.

Pro parte uerò contraria adduci potest quia Ioãnes Bogius est possessor, ad cuius possessionẽ tuendã quodlibet adminiculũ sufficit, & adminiculũ in casu ꝑsenti sumi põt ex ꝑdicta bulla, in qua principaliter renũtiationẽ Ioãnis Lazari in dictum Io. Bogiũ factã fuisse narrat, & hoc et Marianus impetrãs in articulis suis fatet. Et ideo sola illa cõfessio in articulis facta titulũ coloratũ tribuere uidet, ut in terminis est decisio Rotæ in nouis, in ti. de rest. spo. dec. 17. inc. irẽ fuit dubitatũ & quæsitũ, &c. & dec. 19. eo. titul. cum plur. cõc. ut dixi superius q. 36. Et facit dec. 245. incip. not. ꝙ ub. in antiq & decisio. Egidii 183. inc. affectioni.

Præterea, quia uerisimile est papam nõ asseruisse resignationem in fauorem dicti Ioannis factam fuisse, nisi ita esset, & illa

& illa assertio posito q plenè nō probet, saltem præsumptionem tituli inducit, ut Egid. dicit. Pro quo facit optimè ratio ad dicta per eundem Egidium decisio. 578. incipien. spoliatus. & per Bald. nouellum post Alexand. in repet. §. nihil cōmune. colum. 22. & in 10. & 32. fallent. ff. de acquirend. poss. Et per Imol. in cle. 1. col. 10. de caus. pos. Abb. in c. in literis. col. 12. de rest. spol. cum similibus.

Et ista opi. magis iustificabatur: quia dicta bulla pensionis expedita fuerat in forma, ut rationi congruit, in qua secundum stylum solet data supplicationis admissæ resignationis inseri, super qua supplicatione bullę expeditę fuerunt pro Lazaro: nec est uerisimile, quòd si renuntiatio uerè facta non fuisset, dictum Ioannem Lazarum expensam expeditionis bullarum fecisse. quia nemo præsumitur iactare suum, uulga. cap. super hoc. de renuntiatio. Præterea quia in correlatiuis, quod prodest uni, prodest alteri correlatiuorum, ut traditur in l. fin. ff. de acceptila. Et hinc dicimus, quòd dilatio data debitori, censetur data creditori, ut dicitur in l. petende. C. de in integ. rest. pet. & diligentia appellantis prodest appellato, ut dicit quædam decisio. in no. de dolo & contumacia. Ex quo igitur Ioan. Lazarus resignans bullas pēsionis expediuit, illæ prodesse debent Ioanni Bogio resignatario: quia in correlatiuis, &c. sicut dicimus in correis, quòd beneficiū concessum uni, prodest alteri, ut in l. 1. C. quando plur. una sent.

Finaliter, aliis omissis, Rota die 23. Decēbris 1534. conclusit dictum Ioannem Bogium possessorem absoluendum fore, & illam resignationem pro colorato titulo possessionis sufficere. Nec obstat, quòd in dicta resignatione certæ conditiones ad impleri debebant per Ioannem Bogium, quas non constabat impleuisse: quia illud procederet, quando resignans hoc allegaret: sed ex quo resignās est mortuus, Matianus impetrans hoc allegare nō potest: quia ad illum non attinet, ex quo est tertius, & exceptio sua nō est clara: & in hoc dubio, quia non est ius clarum, quo ad ipsum, & sufficit Ioanni Bogio, quòd repetiatur in possessione, & ita in dicta causa Gratio nop litana Rota conclusit, & idem in similii pro colore ad spol. um restituendum tenuerunt Domini corā R. D. Ioanne Clerici, & coram me in una Aretina parochialis de mense Iunio 1537.

QVAESTIO XL.

QVæro, nunquid capiens beneficium litigiosum uacans, uigore suæ gratię expectatiuæ, dicatur habere titulum coloratum, ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicendum q sic: cum possessor habeat expectatiuam à Papa, & sic ab eo, qui beneficia litigiosa cōferre potest: & ideo talis dicitur habere coloratum titulum, ut traditur per Abb. & alios communiter, in uulgato ca. cum nostris. de conc. præb. imo attentari pōt acceptantē beneficia ecclesiastica, uigore gratiæ expectatiuæ, non solum coloratum, sed uerū titulū habere, ex eo, quia expectans litigiosa acceptare potest, ut per plura motiua probat Egid. in cons. 35. ergo dicetur habere titulum coloratum. Et hoc in casu isto à fortiori procedit, ex eo, quia illud uitium litigiosi purgatū fuit per extinctionem litis, post acceptationem secutam arg. l. postq̄ liti. C. de pact. post cuius extinctionē triennalis possess. processit

Istis tamen non obst. hodie 15. Decembris 1535. coram R. D. Raynaldo Petrutio Rota in una Cæsaraugust. uicarię de Azuaria tenuit contrarium. Ratio decisionis fuit: quia de stylo antiquo, & fortè etiam de iure, expectatiua nō capit beneficia litigiosa, ut tenet Bonifacius de Vitalinis Rotæ auditor, in cle. 1. in 5. col. ut lit. penden. & uide de hoc tex. in c. 1. ut lite pēd. lib. 6. Cuius decretum in curia clarum & notorium est: & ideo tali casu expectatiua nullum colorem tribuit: Facit dec. Rotæ 28. de concess. præb. in antiq.

Et ista de planu procedūt, quando sumus in claris, q expectatiua talia beneficia nō capit, ut hic. Secus autem in dubio: quia tali casu expectatiua faceret titulum coloratū. Vt exempli gratia, qñ expectatiua reuocata de facto caperet beneficium, qđ alias sub dicta gratia comprehendebatur, uigore cuius expectans postea per trieniū

pacificè possedit. Nam tali casu, expectatiua daret titulum coloratum. Ratio est: quia ex quo reuocatio expectatiuarum consistit in facto iuxta l. consilio. ff. de cur. fur. quod factum potest probabiliter ignorari & in dubium uerti ut in c. i. de const. lib. 6. in hoc dubio expectatiua tribuit colorem & excusationem probabilem, fortè, quia ante uacationem expectatiua reualidari potuit: & ideo nil mirum, si in isto dubio Rota uoluit possidentem triennio beneficium, uigore expectatiuæ reuocatæ, coloratum titulũ habere prout Rota tenuit coram d. Paulo Capisucco in alia causa. Secus uerò, quñ nõ sumus in dubio, quod beneficia sub expectatiua non cõprehendunt, ut in casu nostro, in quo est dispositio iuris clara, de qua in d. cap. 2. cuius ratio generalis est, & ignorari non debet, iuxta ca. 2. de const. li. 6.

Et per hoc adparet d. consil. Egid. 35. hoc casu nõ esse uerũ. Possent tñ dicta Egidii habere locum in casu decisionis 14. ut lit. pend. in no. ubi ponit casus notabilis, in quo gratiæ expectatiuę possunt litigiosa beneficia capere. Vtibi gratia, ut quñ impetraui gratiam à papa in forma iuris, si cõstiterit Titium fuisse homicidam, beneficium mihi conferatur. Nam si lite pendẽte Titius moritur poterit expectans tale beneficiũ acceptare, rationib. de quib. ibi de quo tñ uidendũ est aliquid per d. Gundisaluum in tract. leg. q. 13. primæ partis, col. 15. uel posset consiliũ Egidii habere locũ in casu decis. 588. in antiq. uidelicet, quñ expectãs uellet prosequi ius ex acceptatione sua quæsitum, contra collitigantem superstitem: quia tali casu acceptatio beneficii litigiosi, quo ad hoc, ualida esset, ut ibi dicitur. & ad ista pro & contrà, facit cons. Old. quia Vgo. circa fin. cuius ratio optimè quadrat ad regulam de subrogandis. & uidẽda sunt, quę dicã infra quęsti. proxima, ubi sub quadã distin. ista q. declarat.

QVAESTIO LXI.

QVęro, quid si ordinarius contulit uni tertio, puta Titio non collitiganti, beneficium litigiosum, uacãs per obitum alterius ex collitigantib. possessoris: & iste tertius postea triennio possideat pacificè, utrum dicatur habere titulum coloratũ, ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicẽdum, quod non, propter inhibitionem & decretũ, de quo in c. 2. ut lite pend. lib. 6. quod discolorat, & inficit titulũ, & possessionẽ, & eundẽ ferè effectum, quem reseruatio hic in reg. excepta, inducit, adeò quod talis collatio omni adminiculo iuris carere uidetur, ut in terminis dicit decisio 1. ut lit. pend. in antiquio. & decis. 1. de rest. spol. in no. in addit.

Accedit, quia possessio dicti Titii pro uisi, attentata uidetur, & ut talis reuocari potest, ut est decis. 10. in ti. ut lite pend. in no. & decis. 5. eo. titu. in antiq. Et adeò prędicta uera sunt, quod acceptatio & prouisio uigore gratiæ expectatiuæ de tali beneficio factę, non ualent, ut est decis. 12. ut lite pend. in no. & deci. 2. eo. ti. in antiquio. Sequitur Bonifacius Rotæ auditor, in cle. auditor in ñ. de rescr. Hinc est, quod intrusus in beneficio litigioso, si spolietur, non debet restitui, obstante decreto. d. c. 2. ut est dec. 4. titu. de rest. spol. in autiquio. Bisignet. Ratio prædictorũ est: quia huiusmodi possessor non dicitur titulũ coloratũ habere.

Tñ istis nõ obstãtib. cõtraria opinio uerior uidet, uidelicet, quod prouisus ad ordinario de beneficio inter alios litigioso, defendatur ista regula. quod uidetur sentire d. Guliel. hic in 7. & 11. dec. Ratio decisionis fuit: quia ista regula titulum in duob. tantum casib. hic exceptis discolorat. Ergo in omnib. aliis casibus non exceptis manet dispositio reg. firma. Cum igitur iste casus non sit de exceptis, meritò in illo locũ habebit regula.

Non obstant, quę superius in contrariũ allegata fuerunt. Primò, quod tertius non collitigans, initians possessionem beneficii litigiosi, dicatur attentare: quia est uerum, quo ad hoc, ut possessio ab eo, per superstitem collitigantem euinci possit: ipsa tamen possessio litigiosa nõ dicitur quo ad tertium: quia uitium litigiosi non afficit nisi partem colligantem, nõ autem tertiũ qui nõ est in lite, ut dicit dec. 3. ut lite pẽdẽte. in no. circa fi. gl. in l. creditor. in princip. in uerb. posse. in fi. ff. manda. Fel. in c. exceptio. col. 7. uersic. fallit quintò. de except. Decius in cap. sua nobis. col. 3. uers. 4 fallit.

fallit. de app.& alibi sæpe. Et ideo si talis tertius prouisus,per triennium postea possederit, dicetur pacificè possidere,& exceptione istius regulæ uti poterit. Et licet ordinarius beneficium litigiosum cōferre ꝓhibeatur,ut hoc respectu, talis prouisio di scolorata dici possit,obstāte decreto,& inhibitione posita ĩ d.c.2.illud ꝓcedit, quo ad effectus iuris communis,iuxta quos talis coloratus dici non poterit,adeò ꝙ si taliter prouisus spoliaretur,illi non daretur restitutio,ut dicta dec.3.Bisigneti.&tradit dict.Gul.in ti.de rest.spol.dec. 1. Tñ quantum ad prærogatiuam istius reg. talis titulus coloratus erit,cum sit datus ab eo,qui originaliter de illo prouidere poterat, licet accidentaliter prohibeatur. Et tali casu,causa originalis attenditur,& non accidētalis,iuxta.l.qui habet.ff.de tutel. & ita reg.procedet. Nec obstat etiam,ꝙ acceptatio beneficii litigiosi,nec prouisio executoris,uirtute gratiæ expectatiuæ ualeat, ut in dictis decisio.ut conclusi in proxima præcedenti q.Quia illud procedit, quādo post litem incępta emanauit expectatiua. Secus,si ante,ut dicit Egid.in d.ca.2. & in consi.35.ubi notabiliter loquitur:& Oldr. consi.299.in fin.Vel dici potest, ꝙ magna est differentia inter illum casum, de quo in præcedenti quæstione dicam,& istum. Quia ille casus,propter ambitionē restringendam in materia odiosa,qualis est expectatiua,continet spem improbabilem, ut in c.1.& 2.de concess.præb.restringitur,ut coloratum titulum non det, obstante decreto.Secus in prouisione ordinaria dicēdū est,quæ à iure fauorabili ampliatur,& ideo in ea diuersum ius inducitur, ut uidelicet inducat titulū coloratū, argum.c. si plurib.de præb.lib.6.Præsertim quia, ut sæpe dictum est,quo ad effectum istius regulæ,omnis titulus dicitur coloratus, qui specialiter hic exceptuatus non est, dummodo sit datus ab eo, qui naturaliter potest conferre.

Et istud fundamētū generale erit, & ad plures quæstiones ualens,quæ in progressu istius regulę discutientur. Nam per hoc fundamentum potest decidi illud dubiū quod in causa Tuden. parochialis Sanctæ Euphamiæ proposuit R.Domin. Marcus Antonius Marscottus in Rota. die 12. Aprilis.1528.uidelicet, an possessor triennalis,qui ingressus fuerat possessionem,lite pendente, inter alios debeat gaudere priuilegio istius regulæ?

QVAESTIO XLII.

QVæro,an ista regula de triennali,sicut requirit titulum saltem coloratum requirat etiam bonam fidem?

SOLVTIO. Guliel.hic in quadam decisione incidenter tenet,istam regulam requirere bonam fidem. Vt in vna Salamantina.coram dom. Iacob. Simonetta refert disputando sensisse Dominos. Et idem tēpore meo,in vna Conchen. præstimoniorum,coram R.D.Ioan.de Clerici de mēse Martio 1534.interloquendo sentire uidebantur. Posteà uerò, melius discussa, propter conflictum rationum, uota Dominorum in duas partes cōtrarias diuisa, paria remanserunt:deinde causa sæpius disputata ac proposita,pro parte affirmatiuā,quidam ex Dominis hoc motiuum adducebant,ꝙ possessio ista triennalis quandam similitudinem pręscriptionis habere uidebatur:uti in simili casu dixit Abb.in c. cō tingit.col. 5.de dol.& contum. Et tamen clarum est,ꝙ in præscriptione, ultra titulum bona fides requiritur,ut patet in l. 1. & l.super.C.de præscriptione long.temp. præsertim in fore canonico:ut in ca. fi.de præscri.& ca. possessor.de reg.iur.lib.6.Ergo eodem modo in ista regula.

Prætereà,quia licet foucnti bonum ius super bñficio ab alio possesso, per lapsum trienni silentium imponatur,adeò ꝙ agere non possit:sicut neq; ille agere potest, contra quem lata fuit iniusta sententia super beneficio,quæ transiuit in rem iudicatam,ut patet in c.cū dilecti.de elect.& ca. cum olim.de dol.& contum.cum aliis,de quibus per Host.in summa, tit. de concess. præb.§.2.& Inn.in c.ad aures.& c. mandatum.de rescriptis. Nihilominus tamen, si is,pro qua lata est sentētia, notitiā iniustitiæ habeat,&sciat in beneficio ius non habuisse,nec de iure ad eum pertinere,certè talis nunquam illud beneficium, salua cō sciētia,retinere poterit,ne cursu tēporis iu

 uabitur.

uabitur. Ita est hic dicendum, ꝙ licet possessor triennalis priuilegio istius regulæ, & habens etiam sententiam pro se iniustã uirtute rei iudicatæ in foro fori, siue contentioso defenderetur: in foro tamen conscientiæ præfati tuti non erunt, ex quo sciunt, nullum in beneficio ius habuisse. Et ideo contra tales se clypeo istius regu. uel rei iudicatæ defendentes, habẽtes ius bonum per uiam denuntiationis euangelicæ agere possent, dicentes illos in peccato esse, detinendo beneficium sine titulo ut dicit expressè Abbas & Imol. in c. i. col. fi. de concess. præb. Sicut uidemus, ꝙ triennium istius regulæ non impedit, nec ligat superiorem: quominus non possit repellere triennalem si eum ius, seu titulum canonicum in beneficio non habere reperit: tradit Felynus post alios in capit. illud. de præsumpt. & melius in ca. sicut. in decimasexta col. de re iudicata. & latius in ca. licet. de simo. quia triennalis possessio non dat ius, ut dicit Abb. in c. cõtingit de dolo & contum. Confirmatur ista opinio: quia certum est, ꝙ interruptio facta per citationem, ideo impedit cursum triẽnalis possessionis, aut alterius præscriptionis, quia præsumitur possessor citatus iã habere malã fidẽ, & titubare de iure suo. l. nemo. C. de acquirend. possess. quo fit, ꝙ talis non præscribat per mille annos, ut dicit expressè Abb. in c. illud. col. pen. uersi. & scias. de præscrip. Et tamen si uera esset opinio, ꝙ hic nõ requireretur bona fides, talis interruptio non noceret possessori quæ tamen propter malam fidem nocet, ut superius dictum est.

Istis tamen non obstãt. Rota in d. causa Conchen. præstimoniorum, de dicto anno 1534. re prius diutius disputata, & sæpius proposita, tenuit contrarium, uidelicet regulam istam bonam fidem non possidente nõ requirere. Et idem Rota tenuit in vna Valentina parochialis coram R. D. Io. Mohedano, de hoc anno 1537. Et eadem opinionem antiquos dominos Rotę tenuisse refert Ant. Capharelis, aduocatus illorum temporum excellens, in quibusdam suis consiliis, redditis in causa Monasteriensis decanatus. Ratio decisionis fuit: quia ex quo per istam regulam, ultra ius commune, in beneficialib. noua dispositio inducitur, debet aliquid denouo, ultra ius cõmune, operari: nihil enim operaretur, uel de nouo induceret, si in ea tit. & bona fides, sicut in temporalibus requireretur, ut in l. 1. de vsucap. Præsertim, quia per hanc triennalem possessionem, in hac materia beneficiali, quæ magis fragilis est, non ita de graui, perpetuo, & irreparabili prǫiudicio agitur, sicut in præscriptione, siue usucapione bonorum temporalium, & profanorum. Ratio est: quia per triennalem possessionem istius regulæ, exceptio tantum acquiritur, & non ius, ut dicit Fely. in d. c. sicut. in 16. col. sed in usucapionib. temporalibus uerum ius, & dominium acquirit, ut dicit gl. & ibi communiter Doctores in l. traditionib. C. de pact. ideo nil mirum, si maior in tpalibus usucapionib. solennitas requirit, uidelicet titulus & bona fides. Sed in casu nostro, non agitur de quærẽdo dominio, sed de exceptione temporali, ad vitam possidentis duratura: propterea papa ad cõstituendam differentiam inter istas tẽporum præscriptiones, ac ut aliquid specialius in ista materia beneficiali induceret, statuit hic tantum titulum colnratum sufficere, etiam si uigore illius possidens in mala fide fuerit constitutus, sciẽs beneficium uerè ad alium pertinere, uel inter alius litigiosum fuisse. Et ista procedunt, siue simus in dubio, siue in claro, ꝙ triennalis possessor malam fidem habeat. Quia si in dubio, res est plana, quia ex titulo suo colorato in dubio bona fides præsumitur adesse, & hoc sufficit ad tuendam possessionẽ, iuxta tradita ꝑ Mod. in c. de quarta. de præscrip. Nã ille titulus coloratus præstat possessori quoddã uelamẽ sub cuius vmbra bona fides nutritur, ut dici Abb. in c. si diligenti. & ibi Fel. col. pen. uers. consideratione. de præscrip. S. uerò sumus in claro, ꝙ possessor triennalis in mala fide fuerit, idẽ dicendum est, per supradicta. Nam ex quo regula ista simpliciter loquitur, intelligi debet tam de possessore bonę fidei, quam malæ fidei, iuxta l. 1. ff. de usu aleæ, & aleat. Præsertim, quia ista reg. tantũ requirit aliquem, cum tit. colorato, per trienniũ pacificè possidere, nec aliud plus exigit: & ab hoc requisito duos tantum casus

sus malæ fidei excipit,uidelicet,intrusum in beneficio uacante apud sedem,& simo niacum.Ergo in cæteris dispositio reg. ge neraliter procedet : quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis,iuxta vul.ca. cum dilect.de confirmatione util.

Et iste intellectus adminiculo iuris nõ caret:quia uidemus,ꝙ error iuris causat malam fidem: & tamen si adest titulus co loratus,illa mala fides non nocet,quo ad fructuum acquisitionem,iuxta doct. Bar. in l.sed etsi §.scire ff.de pet.hęred & Abb. in c.si diligenti.col.6.de foro compet. Er go a fortiori, fructuum perceptio magis licita erit,quando cum ea concurrit auto ritas istius regulę,quam uisus fuit papa . ex uisceribus.capit. 1. de præscrip. eruisse ubi est tex. ꝙ per possessionem triennalē etiam cum mala fide,iura ecclesię præscri buntur.Si igitur hoc papa ibi statuit in re bus ecclesiæ,in quibus per præscriptionē ecclesiæ infertur magnum præiudicium: quia agitur de abdicãdo ab ecclesia domi nio perpetuo,quod transit ad hæredes , à fortiori potest papa in beneficialibus , in quibus non agitur de tanto præiudicio, nec de dñio perpetuo acquirendo, statue re.Quia uidemus papam concedere posse fructus beneficiorum etiam sine titulo be neficii,ut patet in c.si propter,de præscri. lib. 6. quod tantum cum idem hic facere posset noluit tamen hoc , nisi cum titulo saltem colorato triennalibus possessorib. concedere , exceptiouem illis tantum tri buens,& ut possessor triennalis per illam in sua possessione defendatur . Rationabi le uidetur:quia agens contra possessorem triennalem,nihil aliud habet, quàm titu lum,& possessor etiam triennalis titulum habet,& est reus & possessor. Quo casu ui detur præferẽdus solo titulato,præsertim negligenti contra quē omnia iura clamãt ut in l. si pupillus. ff.de iis,quæ in fraud. cred.cum conco.ut latissimè dixi superius in trac.neglig.& patet in c.si à sede.de prę ben.lib.6.& in c.duob. de rescri. & in c.in pari.de reg.iur.& in c.tibi qui.de rescr.eo. lib.Nam turpius eiicitur , quam nõ admit titur hospes , ut in c. quemadmodũ.de iu reiu. Et ista fuit vna ratio ex pluribus scri ptis superius in 10.q. quare execrabilis de fenditur ista regula:& tamen si spoliatus agit,ut restituatur,non auditur. Primo.n. casu est reus, & possessor, qui non agit de damno euitando,& se in possessione triē nali defendẽdo.Secundo casu execrabilis erit actor,qui agebat de acquirendo,& se cundũ iura facilius qui arcetur ab ingres su uitioso.quam ꝙ iam possessor deiicia tur,ut dictum est.

Nec obstat hoc fortè procedere in foro contentioso, ut superius dicebatur : secus in foro conscientiæ, quia respondetur, ꝙ text.in d.c.1.de præscrip. procedit etiam in foro conscientiæ,ut ibi dicunt Doct.& tamen ibi disponitur præscriptionem cũ mala fide ualere,alias ille text.imponeret nobis laqueum,contra id quod dicitur in c.de uiduis.27.q.1.& sic conditio possidē tium beneficia deterior esset , quam mer catorũ fœnerantium. quod præsumẽdum non est . Nam clara est doctr.Doct.post Bal.ibi,in ca.quę in ecclesiarum.de const. ꝙ si lex est iusta in foro fori , utique iusta erit in foro poli. Quod latissimè per exē pla iuridica probaui in c.2.de const.lib.6. Hinc uidemus,ꝙ dispositio.cap.cum dile cti.de emp.& uend. quæ loquitur de con trahentibus decipiẽdis,procedit secundũ diuum Thomam,in foro poli.Papa igitur à fortiori,in beneficiis ecclesiasticis hoc fa cere poterit.Imò tanta est in beneficialib. papalis potestas , ꝙ non solum exceptio nem ex titulo colorato cum possessione triennali,sed etiam uerum ius & dominiũ posset cõ ferre,& etiã statuere,ꝙ beneficia trãsirēt ad successores,sicut res ꝓfanæ: qa ista omnia sunt de iure positiuo,supra qđ est papalis potestas.c.proposuit de conce. præb.c.per uenerabilem,qui fil. sint legiti mi.Vñ meritò in c.2.de preb.lib.6.dicitur papã in beneficialib. plenissimam habere potestatem.Nã pót ſm Host. & alios in c. cũ uenissent.de iud. quadrare rotũda qua dratis:&quadrara rotũdis:ut latius dixi in c.1.de cõst.lib.6.Et ideo ꝑ ꝓdicta cõcludē dũ est,cõstitutionē istã sanctissimã esse,q̃ li tib.finē imponit,ac negligẽtes punit:&ita fit,ꝙ possessores beneficiorum erunt cer ti,propter quorum incertitudinē diuinus cultus , & ecclesiarum cura negligi pos set , ac sub incerto pastore manere .

Sicque

Sicque sub hoc timore, homines diligētiores ad petendum iura sua debitis temporibus reddentur. Nec, ut dixi, in hoc magnum, & irrecuperabile præiudicium negligentibus infertur, cum eius ius per istā regulam non annullatur, sed suspenditur durāte uita possessoris triēnalis: quo mortuo de iure suo actor experiri poterit: cū reg. ista personalis sit, tantum possessorib. triennalibus fauens, non alteri successori. Nec mirum, si actor per tam modicum tēporis spatium, excluditur à iure suo, cum minore tempore & fortasse breuiori negligentia, beneficiati priuari beneficiis suis soleant, ut patet in toto titulo de cler. nō resid. & tradit notabiliter Abb. in ca. capitulum. col. fi. de rescrip. Nec obstat, quod dictum est de sententia quæ transit in rē iudicatam, quæ quando quis scit esse iniustam, non defendit uictorem in foro cōscientiæ. Quia ad illud respondet notabiliter Abb. in consil. 60. inc. in causa & quæstione. in 2. col. lib. 2. ubi ponit vnam regulam, ꝙ quando peccatum est remissibile per partes, talis sententia licet iniusta, uictorem in utroque foro defendit, ut ibi latius exempla ponit, quæ uideantur. Et ad hoc facit dictum Bar. in l. fiscus. ff. de iur. fisc. qui dicit, ꝙ licet litis pendentia constituat possessorem in mala fide, est uerū, quando est pronuntiatum contra eum, alias secus. Cum igitur in casu nostro impetrans in negligentia fuit, sicut potuit beneficio suo renuntiare, ita tacitē promittere, ꝙ alter in eo ius excipiēdi acquirat. Ex qua patientia uidetur quædam tacita renūtiatio includi, ut in cap. ex orc. de his, quæ fiunt a maior. par. c. in ele. gratiæ, de rescri. Et ita cum illa opinione Rota in prædicta causa conclusit.

QVAESTIO XLIII.

QVæro, quis tenetur probare titulum esse coloratum, ad effectum istius regulæ, si negatur esse coloratum per agentem, contra tricunalem?

SOLVTIO. Vt breuiter concludam, ipse actor tenetur probare: quia possessor triennalis ad petitionem partis, titulum suæ possessionis ostendere, nec probare tenetur, ut notat Compostel. in c. capitulū. in gl. magna. de rescripr. & Archi. in c. contra morem. c. distinct. circa fi. Et ideo actor non audietur, nisi prius aliud prober, per quod adpareat reum triennalem possessorem non habuisse titulum coloratum, ut in l. cogita. C. de pet. hæred. Sed ad iudicis requisitionem bene tenetur reus possessor titulum ostendere & probare, ut dicit expressè Abb. in c. cum nostris. in fi. de concess. præb. per plura iura, quæ Arch. allegat in d. c. contra morem. Et in terminis istius regulæ hoc expressè tenet ille excellens Glossator concilii Basilien. de quo in pragmatica Franciæ, tit. de pacific. poss. in uerbo, coloratum, col. 6. uersi. circa secundum fol. 132. in 2. col. quia quo ad superiorem inquirentem de titulo, nihil impedit triēnalis possessio, ut Fely. tradit in c. licet Heli. de simo. & in c. illud. de præsumpt. & in c. sicut. in 16. col. de re iud. Et quia ista est communis opinio, quæ ad iudicando teneri debet, amplius non insisto.

QVAESTIO XLIIII.

QVæro, an impetrans beneficium uiuētis, & postea possidens uigore illius impetrationis per triennium, possit mortuo illo, per cuius obitum impetrauit, uti priuilegio reg. contra alios impetrantes?

SOLVTIO. Videtur concludēdum, ꝙ non: quia ultra hoc, ꝙ possessor est inhabilis, ut patet suprà in regula 20. & ibi dixi: non tamen dicitur possessio a iure approbata, ut dicunt Doct. in c. 1. & 2. & ca. literas. de concess. prębend. Nec ille titulus posset dici coloratus, ut dicit decisio clara 21. in titulo, de restit. spol. in no. incip. si agenti. quam sequitur Milis in uerbo, possessorio recuperandæ agens. Et ita obtinuit Ange. de Cessis in vna Aquen. capellaniæ, coram D. Mercurio: & licet iste triēnalis uideatur habere titulum, fuit tamē ab eo datus, qui non potuit dare. Nam ēt papa non potest conferre beneficium uiuentis, quia tali modo illum inauditum, & sine causa priuaret, quod fieri non potest, ut tradunt in c. quę in ecclesiarum. de constit. & in c. 1. de caus. possess.

Breuiter putarem ita distinguendum, ꝙ aut

ꝙ aut ante obitum illius, cuius beneficiũ impetrauit possessor fuit in possessione ꝑ triennium.& talis possessio non suffragatur.per supradicta, quia est de beneficio non uacante, ac etiam, quia duo insolidum eodem tempore eandem rem possidere nõ possunt. Aut uero post eius obitum iste, qui impetrauit beneficium uiuẽtis, possedit triennio, & tali casu uidetur posse adiuuari regula. Non ob. ꝙ non habet tit.coloratum, quia respondetur esse uerum quo ad alios effectus iuris cõis, secus uerò est quo ad effectum istius regulæ quæ omnem tit.reputat coloratum, nisi in duob.casib.exceptis in ea, dummodo ille tit. fuerit ab eo datus, qui alias originaliter conferre poterat. Et in dubio titulus præsumetur coloratus, nisi probetur contrarium:ut dixi in proxima præcedenti q. sufficit n.ꝙ onus probandi contrarium incumbant actori triennali possessori ad pręsumptionem coloris, ꝙ toleratus fuerit ꝑ superiores suos, qui singulis annis uisitare beneficiatos, & uidere titulos possessorũ solẽt, ut dicit Fel.in c.licet Heli.ꝑ illũ tex. de simon.& in c.ordinarii.de off.ord. li.6.

QVAESTIO XLV.

QVæro, ponamus ꝙ vnus possedit bñficiũ triẽnio,& ti.nõ colorato, in 3. anno superuenit titulus coloratus, an possit post triẽniũ inquietari, ut iuuetur regula?

SOLVTIO. Pro parte affirmatiua, uidelicet, ꝙ talis possessor exceptione istius reg. defendatur: adducitur primò, quia pẽdente tpe possessionis suæ ex inualido ti. cœptæ, non prohibetur quis validũ ius acquirere, nec dicit propterea immutari possessio, nec requirit alia adprehẽsio possessionis de nouo, ut est text.in l.certe.§.is qui. ff.de preca.& tenet Bal.in l.si aquam.in 9. col.uersi. super secundo puncto. & uersi. sed pone.C.de ser.& aqua.

Pręterea, qa ex quo ille possessor ꝑ titulũ nõ coloratũ nõ fuit inquietatus, sed toleratus ꝑ superiorẽ, si postea cõpleat trienniũ cũ colorato titulo,& sine aliqua molestia, uidet posse adiuuari reg.arg.tex no.in c.pe.de sup. neg pręlat. Et pro parte ista facit tex.in c.ex parte.de conc.præb.& in c.postulasti.de cle.exc.mi. & qd̃ no. Spec. tit.de primo & 2. decreto.§. uidendũ.uersi.quæ est ratio.& Archid. in c. ordinationes.1.q.1. Et quæ dicunt Bart.& Bal.in l. cogi.C.de pet.hæred. Accedat illud quod scribit Oldr.in consilio 299.quidam, &c. ubi dicit, ꝙ licet quis incipiat perperã litigare: tamen potest ex iure de nouo sibi obuenienti lite pẽdẽte uincere, neque ꝑ pterea dici calumniosus.

In contrarium facit, quia tex.hic requirit ab initio possessionis titu.coloratũ iuncto cum possessione triennali, ut patet ibi ex illis uerbis, ex apostolica uel ordinaria collatione illorũ, ad quos collatio, uel ꝑuisio pertinet,& ibi per triennium possederit,&c. Requirit ergo regula titu. & ꝙ cum eo per triennium possideat. Nam põdero primo illa uerba, ex apostolica, &c. quæ ratione dictionis Ex, denotant actum immediatum, per quem quis possidere debet, ut notat Bar.& Ias.in l.non dubiũ C.de leg.& in l.1.§. ex incendio. ff. de incend. rui. nauf. Rursus pondero illa alia uerba, per triennium. Nam dictio Per, denotat rem perfectam.l.urbana.§.pernoctare.ff.de uerbo.signific. Et illud dicitur perfectum, quod ex omnibus, suis integralibus, id est, ex principio, medio, & fine constat l.1.ff.de origi.iur.cum concord.ut ibi in gloss. Requirit ergo regula, quòd totum completum triennium, cum titulo possideat, sicut in usucapionibus uidemus, quòd triennium continuum requiritur, ut in l.nunquam.§.in usucapionibus. ff.de usucapionibus.& in l.1. C. de usucapionibus transform. Cùm igitur in casu nostro possessor nõ compleuerit trienniũ colorato titulo, per consequens nõ debet gaudere priuilegio regulæ. Et pro ista parte facit dicta l.certè.quæ considerat initium quo ad hoc, ut quis dicatur precariò possidere, ut patet ibi in uerb.precariò cœpit possidere. & idem est de iure canonico, ut not.in summa. 16. quæstio. 3. & 4. ubi in præscriptione non solùm initium, sed etiã uniformis possessio attẽditur. Postremò.pro ista parte facit, qa quãdo, qs à principio possidet sine titulo, uel cum inualido, si posteà superueniat titulus ualidus, censetur quis causam possessionis sibi mutare.l.uõ solùm. §. qđ uulgo. ff. de usucapioni.& uide quæ dicã in seque. q.

QVAE

QVAESTIO XLVI.

QVæro, dictum fuit, ꝙ reg. ista requirit continuum trieniū, & non interpolatum, quid si possessor triennalis possedit per trieniū continuū, sed uirtute duorum titul. Nam ꝑ duos annos possedit uigore unius tituli, tertio uerò anno uoluit possidere uirtute alterius tituli fortassis melioris, nunquid iuuetur regula?

SOLVTIO. Tota uis est uidere, nunq; iste possessor per hoc causam possidendi mutare sibi uideatur. Et Rota in una Placē. præposituræ corā R.D.Io.Clerici inter Ioā.Mariā, & D.episcopum Cesen. tenuit quòd sic. Nam ibi episcopus à principio possessionem tenebat titulo nō colorato, posteà impetrauit nouā prouisionē, uigore cuius possidebat, & posteà expoliatus fuit. Rota tenuit illū esse restituēdū, q̄a ꝑ superuenientem titulū nouæ prouisionis causam possessionis mutare uisus fuerat. l.non solùm.§.quòd uulg.ff.de usucap.

Et hoc sine dubio uerū uidetur, quādo animus mutandi adest: aliàs secus, ut dicit Socin.in consi.131.colum.3. in 1. uol. Et sequitur Decius in quodā consilio, cuius numerū amisi.& ratio ponitur ꝑ Bar Angel.Imol.& Alex.in l.3.in princip.ff.de acquir.poss.ut ibi per eos. Et secundū hoc casus istius quæst. uidetur decisus. Nam ex quo secundus titulus obuenit possessori, tertio anno noua fuit possessio, quæ non sufficiebat ad istam regulam: quia ista possessio est iduersa à prima, quę nō erat etiā sufficiēs, cū esset duorū annorū. Itaq; ꝙ tali casu dictus possessor regula ista iuuari nō poterit, cum non fuerit triennalis uigore unius tituli.

Sed aduertendum est, ꝙ si in præsenti quæst. præsupponimus primam possessionem teneri uigore boni tituli, nunquam superuenientia noui tituli immutat priorem possessorem: quia stāte prima possessione, secunda acquiri non potest. & ideo requiritur ad hoc, ut ex secundo tit. noua possessio quæratur, quod prima possessio effectualiter dimittatur, & tunc secunda quæri potest ex superueniente iusta causa, siue titulo. quod est uerum, nisi prima possessio esset mera detentio. Nam tali casu sine dimissione illius detentionis ex superuenienti titulo noua possessio quæretur, ut notabiliter declarat An. Aret. in § nouissimè.col.fi.instit.de usuca. Et secū dum hoc procedit decisio Dominorum in dicta causa Placen. præposituræ. Et licet Socin.in l.3.§ ex pluribus. uer. 3. conclusio.ff.de acquir.poss.uoluerit non esse necessariam dimissionem primæ possessionis, quo ad effectum acquirendi nouam: tamen contra eum est cōmunis opi. Pro qua est text.in l.qui bona.§.fi.ubi Paul. Raph.Cu.& Alex. hoc declarāt.ff de acquir. possess. quos sequitur Dom.Guliel. Cassiodorus in tit.de restitu. spol. decisio 4. circa fi. Et secundum istam opinio. casus præsentis q. recipit contrariam resolutionem primę, uidelicet, ꝙ possidens per triennium cōtinuū pacificè, uigore duorum titulorum possit exceptione istius regulæ iuuari, ex quo per superuenientiam secundi tituli primam possessionem non amisiti nisi effectualiter illā dimitteret, & alteri traderet. Faciūt ad prædicta, quæ dixi in præceden. quæstione.

QVAESTIO XLVII.

QVæro, quia hic fit mentio de intrusione, ut patet ibi. Dummodo in beneficiis huiusmodi se non intruserint, &c. quis dicatur intrusus quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Intrusus de iure communi potest dicit quis octo modis: quos narrat Felyn.in cap.ueniens, in secundo notabili.de accusationibus: & reassumnnt Moder.in tract. benefic. in 11. q. tertiæ par. sed mihi magis placet diuisio quā ponit Gemi.in c.propter.19.dist. quem sequuntur latiùs Moder.in tract.elect.q.17. Dicūt enim, quòd intrusus in iure capitur quinque modis. Nam ille dicitur intrusus, qui non de licentia superioris, sed ꝓpria, uel parentum autoritate, & absque ulla cōfirmatione occupat beneficium, ut sunt illi, qui nullum habent titulum, secundum Inn.in c.nihil, in gl. magna. circa medium de elect. facit text. in c.alienationes.12. q. 2.& est gl.in uerb. metuebat. in fi.c.bonæ. el.1.de elect. cum similibus.

Secundò, dicitur intrusus ille, contra quem est lata sententia depositionis, à qua non fuit appellatum, & manet in possessione

sessione. Ita tenet Innoc.in c.qualiter. el 2.de accus.in glo.magna.

Tertiò, dicitur intrusus ille, qui ante cõfirmationem suæ electionis, ut lit. pend. administrat, ut in cap. 2. de restitu. in integrum & in capit. cum iam dudum. de præbend.

Quartò, dicitur intrusus, qui habet titulum & possessionem à nõ habente potestatem cõferendi, quia pertinet ad alium collatio, uel publicè suspensus erat, ut est text. in cap. fin. de excess. prælat. & in ca. quia diuersitatem. de conces. præben.

Quintò, dicitur etiam intrusus, à quo alter fuit expoliatus, ut dicit text. notab. secundum unum intellectum in dicto ca pit. fin.

Et ista omnia de plano procedunt de iure communi: sed quo ad effectum istius regulæ est uidendum, nunquid omnes prædicti uel aliqui eorum possint dici intrusi? Decius in consilio 121. col. fi. tenet, quòd regula ista, quæ repelli intrusos, intelligitur de prædictis. & hoc idem tenet Bar. Cassa. in conf. 20. col. 7. nu 56. Tamen hoc non est uerum, quia ipsi fortè, quia non uersati sunt in curia, nõ intellexerunt stylum eius, nec obseruationes Rotæ. Dicas ergo sic, quòd intrusi ad effectũ istius regulæ dicũtur tribus modis.

Primo modo dicitur intrusus omnis ille, qui non habet titulum uerum, uel præsumptum.

Secundo, dicitur intrusus etiam ille, qui habet titulum, sed non ab eo, qui habet potestatem conferendi, qui nullo modo dicitur habere titulum coloratum, secundum Doct. superiùs allega.

Tertio modo dicitur intrusus ille, q in altero ex duobus casib. hic exceptis prouideri obtinuit de beneficio, etiam si habuerit titulum ab eo, qui originaliter conferre potuit. Primus casus hic exceptus est, quando quis per simoniam beneficiũ cõsecutus fuit, etiam à papa. Secundus casus est quando est aliquis prouisus de beneficio reseruato reseruatione in corpore iuris clausa non facta mentione istius regulę. Et licet aliqui uoluerint, quòd ille qui habuit beneficium per simoniam, ab eo, qui habuit potestatem conferendi, non dicatur intrusus, licet non habeat coloratum titulum requisitum ad istam regulã respõdentes ad uerba istius regulæ, de intrusione loquentis, uidelicet, ꝙ referatur ad secundum casum de beneficio reseruato, ita ꝙ simoniacus & intrusus ponantur ut diuersa tamen Fel. in c. in nostra. secundo coroll. in fine. de rescr. confutat illã differentiam, ut ibi latius per eum. Quantũ ad istam regulam, sicut est intrusus habẽs titulum, etiam à papa de beneficio reseruato, ita & habens titulũ per simoniam, & exceptis istis, omnes alii enumerati superius per præfatos Doctores, licet dicantur intrusi de iure communi, & inhabiles, quo ad plures effectus iuris communis? quos distinguunt Modern. in tract. elect. quæst. fin. & non dicatur habere etiam titulum coloratum, ut dixi in alia q. nihilominus ad effectum istius regulæ non dicẽtur itrusi, nec inhabiles, neq; discoloratũ titulũ habere. Et hoc secundum intellectũ communem Rotæ, quod uidentur sentire pręfati Mod. in d. tract. elect. q. 17. in fi. dũ uoluit, ꝙ ubi constitutio est pœnalis, nõ includuntur in ea omnes species intrusionis, de quibus superius mẽtionem fecerat ex mente Gemin. iu d. c. propter. sed solũ includẽtur ueri, & propriè introsi, ut sunt illi, de quibus superius diximus.

QVAESTIO XLVIII.

QVæro, nunquid dicetur intrusus ille, qui ingreditur possessionem cum titulo præter autoritatem superioris?

SOLVTIO. Glossator hic in 7. colum. & Glossator pragmaticæ dixerunt cum esse intrusum. Tñ aduertendum est dictũ istorũ nõ esse uerum ad effectũ istius reg. sed dictum eorum procedit quo ad casus iuris communis, quia non ad dispositionem istius regulæ, illi tantum intrusi dicuntur, qui in casibus hic exceptis notantur, in quibus etiã si cum autoritate superioris possessionem ingrederentur, intrusi dicerentur quo ad effectum istius regulæ sed extra illos casus habens coloratum titulum, si uigore illius accepti possessionẽ propria autoritate sine licẽtia superioris, & eam per trienniũ pacificè continuauit

tutus erit exceptione istius regulæ,neque ille ingressus possessionis impedimentum illi præstabit,quominus exceptione istius regulæ uti possit, licet quo ad effectus iuris cōmunis huiusmodi intrusio cōsideret & attēdatur,ut latiùs prosequit idē Glossator in dicta pragmatica,& Moder. in cap. cum, qui.de præb.libr.6. Et dixi in regula de annali.q.43.

QVAESTIO XLIX.

QVæro, an ista regula defendat possessorē in beneficio cōtra habentē regressum in specie ad illud?

SOLVTIO. Domini sæpe tenuerunt, quòd sic,moti illo fundamento sæpius replicato in aliis quæstionibus,uidelicet, regulam omnem possessorem coloratū defendere,nisi in casibus expressis, uidelicet simoniæ,& beneficii reseruati reseruatione in corpore iuris clausa: in omnib. aliis reg.manet firma in casibus non exceptuatis.uulg.l.nā quod liquidè.ff. de peu. leg. c.quoniam.ubi Abb.de coniug. lepro. cū similibus.Ista est ratio,per quam penè infiniti casus super ista regula decisi fuerūt in Rota, ut in præcedentibus quæstionibus uisum fuit.

Sed aduerte diligenter,quia in primis ista ratio nō uidetur solida:quia licet hic non excipiantur nisi duo casus: tamen casus excepti recipiunt extensionem ad alios casus similes ex identitate rationis, ut est text.in c. cùm dilecta. & ibi Abb. in 5.notabili.de confir.util.uel inutil.Et hoc procedit, etiam si casus exceptus cum dictione taxatiua exciperetur,quia propter hoc non excluduntur casus similes,ubi est maior,uel eadē ratio, ut declarat Ias. in l. 1.in col.pe.ff.de offi. eius. per tex.in l. ob æs alieno.C.de præd.mi.quē tex.habui in punctis doctoratus mei.Sed in regressu est par,uel maior ratio, quare excipi debeat a regula:ergo in eo reg.non habebit locū, sicut non habet in duob. casib. exceptuatis in ea.Quòd autem in regressu sit par, uel etiam maior ratio, quàm in casibus exceptuatis hic, patet: quia ratio quare beneficium reseruatum in corpore iuris hic excipitur,est propter decretū irritans, quod afficit titulum & possessionem, & per consequens tollit colorem, ut dicunt Domini in decis.16.in no. aliàs est decis. 3.in titulo de resti.spolia. quam sequitur simpliciter Philip. Franc.in cap. bonæ. in 5.col.uersic.7.& ultimo.de appel.& Fely. in c.si cōstiterit.in fi.de accus.& latè Abb. in dispu. Titius clericus. col. 9. Et latiùs hoc probat decis.4.de rest.spolia.in antiq. cum qua concordat decis. 17. eo. titu. in antiq.cum concord.traditis per Corsettū in tract. quòd spoliatus ante omnia debeat restitui.in 41.fallent & ita seruat palatium,ut dicit d.decis. 4. Nam decretum irritans nō solùm discolorat & annullat titulum & possessionem,sed etiam ipsam detentionem infectam & uitiosam reddit, adeò ùt omnia adminiculo iuris careant,ut dicit notabilis decis. 1. in titul. de restit.spol.in antiquioribus.præsertim column.fi & sequitur Bal.nouellus in repet. §.nihil commune.ultima char. de acquir. poss.Nam decretum irritans est tam malignæ naturæ, quòd quicquid inuenit, destruit, & in oppositum ducit, ut cap. si postquàm. de electio. libro 6. & in cap. quodam. de preben. & cap. 1. de conces. præbend.eod.lib.Si igitur decretum generale tantum operatur in beneficio reseruato,ut in eo color possidendi quo ad priuilegium istius regulæ,& remedia possessoria, quæ aliàs sunt inducta in fauorem spoliatorum, impediantur, quantò magis debet operari decretum speciale regressus corpori beneficii adpositum? Nā clarum est,ꝙ magis uidentur afficere ea, quæ specialiter disponuntur, quàm ea, quæ generali decreto sunt dicta, ut in notabili casu tradit Lap.alleg.84.in 12.colū. uersicu.sed uerum est dicere,&c. secundū primam impressionem. Facit quæ dicit Abb.in cap.1. in 6. colum. paruæ impressionis. de rescript. Et de hoc est text. in cap.quanquam.23. dist. & in ca. si aduersus hæret.

Accedit,quia licet ista regula sit possessorib.fauorabilis, tamen negari non potest,ꝙ in eo,quod contra desides præscriptionem inducit, dicitur odiosa,ut tradit Bart.in l.fi in princ.ff.de eo, ꝑ quem fac. erit.sequitur Petr.de Anch. in cōsil. 5 .colu.pe.sed præscriptio istius regulæ inducta est

est cōtra negligentes, ergo erit odiosa, & per consequens debet restringi inquātū possimus, iuxta cap. odia. de reg. iur. lib. 6. cum uulg.

Tñ tenendo primam opi. ad istud moti uum pôt responderi, ꝙ in simonia, ac in reseruatione de qb. excipit iste tex. est lōgè diuersa ratio, quàm in decreto regressus, ex eo, quia in simonia propter detestationem criminis, quod tam magnum est, quòd cætera peccata, respectu eius, quasi pro nihilo reputantur, ut in c. tāta est labes. de simo. regulæ iuris transgrediū tur, & in istis beneficialibus, in quibus magna puritas requiritur, cōtra simoniacos omnia iura clamant, & talibus auxilia sua denegant: & eodem modo in alio casu hic excepto, uidelicet, in reseruatione in corpore iuris clausa, cuius decretū est notorium à iure communi inductum, quod ignorari nō debet, nec præsumitur. cap. 1. de constitu. lib. 6. & l. leges sacratissimæ. C. de legib. Et illa notorietas facit, quòd possessio, titulus, & omnia discolorentur, & etiam, quia in dicta reseruatione in corpore iuris clausa, sunt plura alia specialia ultra communes regulas, quæ in regressibus non militant, ut dixi superiùs in 46. q. Meritò isti casus excepti habent specialē rationē. Cùm igitur in regressu illa nō cōcurrant, ideo casus excepti in isto text. procedant in casu nostro. Nec possunt extēdi ad regressum, in quo non militat eadem rō. quia cū sit facti, & in facto cōsistat, ignorari pôt, & in dubio in factis alienis ꝑsumitur ignorantia. Et ita in una Compostellana canonicatus, & præb. corā R.P.D. Marcello 9 Iunii 1537. fuit per Dominos, exceptis duob. conclusum, ꝙ decretum certo corpori beneficii, non inficeret possessionem triennalē, quo minus possessor possit uti exceptione regulę. Et hoc ꝓ illā rationē, qa sufficit possessori habere originaliter titulum ab eo, q cōferre potuit, licet ex accidenti fuerit impeditus, quo ad effectu istius regulę, exceptis illis duob. casib. habentib. specialē rationē, in quib. nullus color iustificat possessionē: & ita diu, & sępe interpetratione Rotæ recēptū est. Nec obstat ꝙ ista reg. ex quo uidetur quandā præscriptionem contra negligentes inducere, dicatur odiosa, iuxta dictum Bar. in d. l. fi. quia respōdetur illud procedere in præscriptione 30. uel 40. ann. de qua ibi loquitur Barto. quæ nō est similis præscriptioni per istā regulā inductæ, si quouis modo præscriptio dici possit. Sed potiùs regula ista usucapioni triennali adaptari pôt, quę est fauorabilis, ut Bart. in d. l. fi. dicit. itaque arg. factum in cōtrariū retorqueri potest. Quantò magis, quòd remediū istius regulæ, nec præscriptioni, nec usucapioni ęquiparari potest, propriè loquēdo, ex eo, quia in præscriptione uerus titulus, & bona fides requiritur: hic uerò sufficit titulus coloratus absque bona fide, ut superiùs in alia q. diximus. Neque etiam usucapioni adaptari potest hæc dispositio regulæ, ex eo quia per usucapionem acquiritur uerum dominium, ut est gloss. in l. traditionibus. C. de pactis. Sed hic nō acquiritur triennali possessori, nisi nuda exceptio, ac etiam, quia in usucapione titulus, & bona fides requirūtur: quę, ut diximus, hic cessant.

Non obstat, ꝙ decretū discolorat possessionē, adeò quòd spoliatus nō debet restitui, per ea, quæ superiùs allegata sunt. qa uerū est, ꝙ decretum reseruationis discolorat, quo ad effectus iuris communis, ut latè scribit do. Guliel. in quadam decisio. sua posita in titulo de restit. spolia. incipien. prouisus. Et sic etiam titulus non coloratus dicitur multis modis, quo ad effectum iuris. ut superius latè dixi in quadā quæstione. Tamen quantum ad consequēdam exceptionem istius regulæ, nullū decretum possessionem uel titulum inficit, uel discolorat, nisi in casibus exceptis regulæ. Itaque omnis titulus dicetur coloratus, quo ad istam regulam, nisi in casibus expressis.

Nec obstat, ꝙ casus excepti non excludunt extensione similiū, qa respōdetur casum istū esse longè dissimilē. Et præsupposito ꝙ esset similis, non debet fieri extensio, quando exceptio casuum fit à statuto, & non à iure communi, prout dixi respondendo ad istud contrarium, in alia q. ꝑ doctrinam Abb. in ca. ad audientiam, ratio concurrit, quare spoliatus subiectus decreto non restituitur. Nam illud

ductum

inductum est, ne in beneficialibus, detur uitiosus ingressus, qui magis in actore est considerabilis, quàm in reo, ut in c. 1. de eo. qui mit. in poss. lib. 6. Sed hic agitur de defendendo reo in possessione sua triẽnali aduersus negligentem ius suũ infra trienniũ prosequi, igitur tanquã diuersa debent diuerso iure censeri. l. Papinianus. ff. de mino. Praesertim, quia reo facilius conceditur exceptio, quã actori actio. l. 1. §. quòd autem. ff. de superficie not. Ias. in l. impuberib. in fin. ff. de acquir. haere. Nil mirum igitur, si spoliatus actor contra decretũ nõ auditur, reus uerò exceptione defendit. Nã turpiùs eiicitur, quã nõ admittitur hospes, ut dicitur in c. quẽadmodũ. de iureiur. Et quia fauorabiliores esse debemus reis possessoribus, quã actoribus iuxta l. fauorabiliores. ff. de regu. iur. quia in pari causa potior est conditio possidentis. uulg. cad. in pari. de reg. iur. lib. 6. & c. si à sede. de praeb. lib. 6. Praesertim, quia non petens beneficiũ suũ ꝑ trieniũ, uidetur illud habere pro derelicto: iuxta not. per Abb. in c. contingit. de dolo & contu. Et etiã, q̃a ad decretũ adpositum in regressu, uel alia quacunque gratia nõ habet effectũ, nisi uolente eo in cuius fauorẽ est adpositum, ut in c. 1. de cõcess. praeb. lib. 6. cum concor. ut tradit Rota in decis. 423. incipien. notat primus &c. in antiquis. & Modern. in l. nemo potest. ubi Aretinus & Clau. Aquen. in 4. col. de leg. 1. Decius in l. pacta quae contra. C. de pact. & illo decreto ꝑ trienniũ nõ utẽdo, uidetur tacitè illi renuntiare: arg c. ex ore. de his quae si à prael. Et quod dictũ est in decreto gratiarũ, idẽ est in decreto regularũ & extrauagãtiũ, q̃ non impediunt effectũ istius regulae. Propterea uidemus, ꝙ possidẽs triẽnio uigore collationis ordinarii, beneficiũ reseruatũ ꝑ reg. uel extraua. est tutus exceptione istius regu. nisi in casibus exceptis in ea, ut est dictum superiùs in aliis quaestionib. aliàs si cõtrariũ diceremus, facilè, redderetur ista reg. frustratoria, & penitus inutilis: cũ hodie in quibuscũq; ꝓuisionibus, etiã de uacãtibus, adponatur decretũ irritans, itaque nũquã haberet locũ regula, qđ nõ est dicẽdũ. Diligentia igitur opus est, ne incidat qs in regulã, quoniam uigilantibus scripta est. Et extra istam regulã qd operetur decretũ adpositum certo corpori beneficii in regressu, uel literis de beneficio uacaturo, uel de uacãti, uidẽda est lata decis. dñ. Guliel. incipien. decis. 3. in tit. de restit. spolia. Et ista omnia quae dicta sunt de decreto adposito regressui, & incerto corpori beneficii, ꝙ nõ impediãt exceptionẽ istius regulae: nõ solũ ꝓcedit, quãdo exceptio istius regulae allegatur ꝑ possessorẽ triennalẽ cõtra praetẽdẽtẽ regressum, sed etiã quãdo possessor nõ triennalis excipit de triennali possessione praedecessoris sui, cõtra quẽ poterat excipi de regressu, quia talis exceptio etiã iuuat possessorẽ cõtra agẽtem uigore regressus. Prout in una Neapolitana ecclesię Sãctae Mariae fuit cõclusum ꝑ Dominos corã R. D. Marc. Antonio, die 19. Nouemb. 1535. ꝓ Io. Cauart, cõtra Io. Baptistã de Baldassinis. Et hoc nõ tã fuit tẽtũ uirtute regulae, quã alleg. Lap. 89. dãtis fomẽtũ, q̃a ex quo praedecessor Ioan. Cauart fuerat triẽnalis. poterat habere à dicto Ioan. Baptista cassationẽ regressus, uel habere titulũ meliorẽ exclusiuũ regressus, quẽ quidem praedecessoris tit. Io. Cauart possessor nõ tenebat iustificare: q̃a satis est ad praesumptionẽ iustitiae inducẽdã, praedecessorẽ suũ triẽnio possedisse ad excludẽdũ cõtrariũ, ꝓut dicit Oldr. in cõs. 229. Nã iuris praesumptio est ꝓ eo, q̃ allegat titulũ praedecessoris, iuxta no. ꝑ Innoc. in ea. cũ olim. de priuilegiis. Quod sufficit in beneficialibus, ut tradit Innoc. in c. ex parte. de rest. spol. & glo. in cle. 1. de cau. poss.

Tamẽ aduertẽdum est diligẽter, q̃a omnia praedicta, quae de regressu dicta sunt, & declarata fuerũt ꝑ Rotã, ꝓcedũt, quando habẽs regressum sciebat uacationẽ beneficii, ad qđ regressum habebat, & distulit ꝑ trienniũ agere cõtra possessorẽ: quia tũc sibi imputãdũ est. Secus si ignorabat, quia tali casu tenuerũt Dñi isti regulę nõ esse locũ. Ratio fuit, q̃a cõtra ignorãtẽ nõ currit pręscriptio, ut in uulg. l. 1. de an. excep. & c. q̃a diuersitatẽ. de cõcess. praeb. nisi talis ignorãtia fuerit crassa uel supina, ut in cap. secũdo. de constitutionibus. lib. 6. Et ita de hoc anno 1539. in una Vrbeuetan. archipresbyteratus dixerunt Domini

coram R.D.Io.Paulo Ptolomæo. & ita se habet stylus in Rota, seruatus in pluribus aliis causis.

QVAESTIO L.

QVæro,an regula ista existentē in quasi possessione pacificè,non soluendi pensionem per triennium defendat, quā do agitur cōtra ipsum ad priuationē & regressum,ob non solutionem?

SOLVTIO. Hæc quæstio tres in se cōtinet difficultates. Prima est, quando aliquis non consensit personaliter pensioni sup beneficio, sed prædecessor, quo mortuo iste successit in beneficio,& in eo stetit pacificè per triennium, in quo non soluit pensionem, nec illi bullæ fuerunt intimatæ.Secunda,quando disputatur post triennium,utrum beneficium sit obligatū pensioni uel non ? Tertia, quando beneficiatus personaliter consensit pensioni & regressui,ob non solutionem. Circa primam uidetur dicendum , regulam huiusmodi possessorem defendere: quia dicitur hic in intextu , quòd si quis possederit beneficia,qualiacunque sint, per triennuū,nequeat molestari. Illa enim uerba, qualiacunque, quæ generalia sunt, cōprehendunt pensionem,ut dicit Ioan.And.in clem.quoniam.§.cæterùm.per illum tex. de uita & ho.cle.sequitur Paulus Rom.antiquus in tra.pension.quæstio.prima. Nā imputandum est illi, qui tanto tempore pensionem petere distulit:quia uigilantibus & non dormiētibus ius scriptum est: ut dicitur in l.si pupillus.in fin ff. de his, quæ in fra.cre. Et ista est pœna negligentiæ in istis, quæ usu consumuntur : ꝙ si infra triennium non petat, quæ sibi debētur,usucapiuntur,ut in l.1. ff. de usucap. & in §.1.insti.eo.titu. Nec de alio, quàm de seipso pensionarius conqueri potest, qui neglexit ius suum prosequi, & ideo uidetur tacitè consentire, & se isti pœnæ subiecisse,arg.l.imperatores.ff.de iur.fis. uia enim,quam elegit,ipsa illi pateat.l. si mulier.ad Vell.

Breuiter,prædictis non obstantibus,circa primā difficultatem huius quæstio. cōtrarium dixerunt Domini super regula de annali,ut latiùs ibi dixi,& idem hic dicendum uidetur.Ratio est, quia ista regula loquitur, quando aliquis molestatur sup ipsis beneficiis. Ista.n. uerba titulū beneficii concernunt. Nam dictio Super, proprietatem denotat.l codicillis. ubi Bar.de leg.3.c.cum super.de off.deleg.quæ diuersa est a pensione.Et licet alias uerbū,Qualiacunq;,pensiones comprehēdere possit, illud procedit,quando materia subiecta hoc patit.Sed illa repugnante uerba illa generalia recipiūt restrictionē de habilib. ut est gl.not.in § sed hæc solēnia instit de uer.obl.Præsertim,quia beneficiū trāsfert in aliū cū onere suo , & possessio triennalis nō tollit illud pēsionis onus , qđ impositū est,nō super titulo beneficii , sed sup fructib.& illi fructus sūt obligati pēsionario. Vñ qua rōne,si possessor beneficii cōueniretur sup fructib.nō posset defendi istā regula:qnia causa fructuū est profana,& nō beneficialis,ut no.in c.2.ut lit.pen.li.6.Ea dē rōne,& qñ agitur sup pēsione:quia ita se habet pēsio.respectu bñficii , sicut usus fructus,respectu ꝓprietatis.c.fi. de pig.& I c.possessiōes.16.q.j.& in c.qcūq; 12.q.2.

Circa secundam difficultatem uidetur idem cōcludendū propter easdem rōnes.

Circa tertiam militant fortiores rationes,ut idem dicere debeamus. Nam ultra hoc,ꝙ ista causa priuationis beneficiorū ob non solutionem pensionis,sit causa ꝓfana,& nō beneficialis,ut no. in cle. dispēdiosam,de iud.possessor beneficii,ex quo à principio,medio iuramēti cōsensit huic priuationi in euentum non solutionis,nō potest post triennium allegare turpitudinem suam,nec potest à periurio excusari, nisi adimpleat in forma specifica.c.debitores.& c.ad nostrā.de iureiu. Et imputet sibi quare cōsensit:quia si eo nō soluēte, cōtra eū ad priuationem proceditur,non fit illi iniuria,quia uolenti , & consentienti non fit fraus, neque dolus . Non.n.debebat se sub iuramēto ad soluēdū obligare. si pēsionariū decipere intēdebat, confisus beneficio istius reg. Deceptis.n.& nō deceptorib.iura subueniūt,c. cum uniuersorū. de rer.permuta.Restituat ergo beneficiū, quod accepit,aut soluat eius pensionem: quia contra honestatem uideretur, si possessor detineret beneficiū meū,& fructus. Reg.igitur ista non procedit isto casu : qa

intentio Papæ non fuit, parare tendiculũ bona fide contrahentibus, ne inde nascã tur iniuriæ, unde iura nascuntur: contra c. qualiter. de accusat. & l. meminerint. C. vñ ui. Reliqua uidẽda sunt in reg. de annali.

QVAESTIO LI.

QVæro, an exceptio istius regulę obstet excipienti de regula non exprimendo vero valore?

SOLVTIO. Ista quęstio fuit proposita per me in vna Areti. parochialis sanctę Ceciliæ, & longè antea contigit etiam idem casus de anno 1522. de mense Iunio coiã D. Ioa. Antonio de Triuultiis, in vna Barchinonen. parochialis sancti Vincentii. & pro parte negatiua dicebatur prima facie, ꝙ non ex eo, quia regula requirit titulum coloratum: & tamen quãdo titulus est nullus, per sententiam iuris uel hominis, non dicitur coloratus, ut sępe dictũ est in aliis quæst. & Abb. tradit in c. cum nostris. in fi. de concef. pręb. & ante ipsum Lap. allegat 16. cum concord. ut scribit Fely. in c. in nostra. in 16. corrol. de rescript. sed reg. de uero ualore exprimen. annullat retro ipso iure titulum propter decretum irritans in ea adpositum. Ergo possessio triennalis sequens nullius erit momenti, quia nuda est sine titulo.

Præterea, quia decretum irritans, dato ꝙ non discoloret titulum, negari tamen non potest discolorare possessionem, ut dicit decis. 2. de dolo & contum. in antiquiori. & est etiam decis. 3. de restit. spol. in no. Facit text. in capit. si eo tempore. de elect. in 6. & in c. 1. & 2. ut lit. pend. & ca. 2. de præb. eo. li. cum vulg. sed possessio discolorata non sufficit ad dandum aliquod fundamentum iuris. igitur, &c.

Prædictis tamen non obstantibus, Rota tam coram d. Triuultio, quàm coram me in causis prędictis conclusit contrarium: & præcipuum fundamẽtum istius decisionis fuit: quia iste text. non discolorat titulum, nisi in duobus casibus iam sæpius repetitis, uidelicet, quando quis obtinet beneficium per simoniam, uel beneficium uacãs in curia: exceptio enim istorum duorum casuum firmat regulam in contrarium in aliis casibus non exceptuatis. & licet illi titulo subreptitio, uigore cuius emanauit possessio triẽnalis, obstet reg. de ualore nõ exprimendo: tamen ille tit. ab ista regula defenditur, quæ iuncta triennali possessione, in odium negligentis tribuit maius robur, & per hoc tollitur motiuum de decreto irritanti. Præsertim, quia negati nõ potest, possessorẽ triennalẽ potuisse facilè excusari ab obiectu dictę reg. ex quodã errore iuris dubii, uel potius ex errore facti dubii, in quo de facili, erraf, attẽta maxima difficultate probãdi ualorem, quã usu quotidiano experimur. Adeò ꝙ tales errores in præscribendo, excusant, secundum Abb. in c. de quarta. de præscrip. & in c. ad nostram. de reb. eccl. non alien. cum similibus. Itaque cum iste casus non sit de exceptis in regula, concludendum erit, exceptioni istius regulæ locum esse.

QVAESTIO LII.

QVæro, an hæreticus defendatur ista regula?

SOLVTIO. In uero hæretico non credente, regula non procedit. Nam si reg. de annali, quæ solam & nudam detentionẽ sine titulo defendit, hæreticum non tuetur, ut ibi latè diximus, quantò magis reg. ista, quæ titulũ coloratum, & ueram possessionem requirit, illum defendere non debet? quæ quidẽ requisita in hæretico cadere nõ possunt, ut in c. cum secũdum. de hær. lib. 6. & tradit Bar. in l. imperator. in fi. ff. de iure fisc. Abb. in c. uergentis. & c. fi. de hær. in rubrica de testa. in 2. col. Et hoc adeò uerũ est, ꝙ ex cõtractu inito cũ hæretico, nõ solũ dominium, sed nullum ius ci quæritur. Hinc est, ꝙ alienata per hæret. possunt libere per inquisitorem reuocari arg. eorum, quę dicit Bar. in l. si debitor. ff. in fraud. cred. & tenet expressè Alber. in tract. iurispat. lib. 1. Carent. n. tales omni auxilio & priuilegio iuris: c. si aduersus. de hæret. neque, ut dixi, possunt dominiũ rerũ, neque possessionẽ habere? ut in c. quo iure 8. dist. in ctio. cum concord ut ibi glo. faciũt ea, quę in alia quæstio. dixi de simoniaco, qui pro eo, ꝙ testatur, ut hæretices excipitur ab ista regula, à fortiori uerus hęreticus excludi debet. Nam si possessionem habere non potest, præscriptio sine possessione non procedit vulg. c. sine possessione. de reg. iur. lib. 6. Et per consequẽs non

non fructur exceptione istius regulæ, quę possessoribus tantum tribuitur.

QVAESTIO LIII.

QVæro, quia textus requirit triennalē possessionem pacificam quæ dicatur pacifica possessio ad effectum regulæ?

SOLVTIO. Gemin. consi.78.col.pen. & fin.post longam discussionem, cōcludit illum dici pacificum possessorem, cui nulla cōtrouersia iuris, uel facti iudicialis uel extraiudicialis nota fuit, ut not. omnes Doct.in cle.gratiæ.de rescript.quorum dicta in terminis istius regulæ adducit,&pōderat Franciscus de sancto Nazario, de Ripa nuncupatur in repet.rub.de caus. poss. & propr.in 10.col,nu.39.Tamen quia materia est paulum inuoluta, super qua varia sunt antiqui patres nostri,neq; per Gemi. aut præfatum Modernum est satis discussa:ideo eam latiùs repetendam duxi.

In primis igitur aduertendū est, ꝙ licet dicta Gemi.& aliorū Doct. in dictis locis communiter teneantur: tamen prædictis aduersantur,quæ dicunt Inno. & Host. in c.constitutus.el 2.de appellat. & Archid. in c.licet episcopus.de præb.lib. 6. ubi uoluerunt,ꝙ pacificus possessor dicitur ille qui percipit fructus, licet illi moueatur lis super titulo beneficii. Et hoc idem uoluit deci.3.de præb.In antiq.titu.de caus. pos.& prop.& deci.3.de præb.in no.&in quadam addit.mouentur per l.sciendum §.si fundum.ff.de qui satisdat.cog.& arg. l.intra.ff.de diuers.& tempor. præscrip.satis enim est secūdum eos,ꝙ de facto quis possideat, licet super iure lis moueatur. Sed quicquid sit.hodie Rota tenet opin. Doctor.in d.clement.gratiæ.reiecta opin. Inn.& Host.quam reprobat Egi.dec.697.

Et ideo pro uera intelligentia istarum opi.istius regulæ, & aliarum de pacifica possessione loquētiū,est notādū,ꝙmagna est differētia inter possessionē pacificā, q̄ requiritur in cap.licet canon.de elect.lib. 6.& eam,de qua loquitur tex.in c.de multa.de præb.Nam quo ad c.licet canon. sufficit pro pacifica possessione habere exercitium curæ,quamuis non possideatur maior pars bonorum,sed non requiritur, ꝙ illa pacifica possessio sit continua, sed sufficit si statim non fuerit de iure uel de facto turbata,prout dicit Egid. in dicta decis.& cum mysterio dixi statim:quia si possessor statim turbatus nō fuisset, sed per unum,uel duos menses duntaxat, sine dicta molestia possedisset, procul dubio ille pacificus possessor diceretur, quo ad effectum d.cap.licet canon.hoc dicit gl.notabilis in c.commissa. in uerb. pacificam.de elect.eodem lib.quam ita ibi Lapus Arch. & Gemin.intelligunt.Et ista, ut dixi, procedunt quo ad pœnam dictorum ca.licet canon.& c.commissa.Sed quo ad c.de multa.ad effectū,ut quis primo beneficio curato per assecutionem secundi beneficii ipso iure priuetur,requiritur,quòd assecutio secundi non solum sit pacifica,quoad exercitium curæ tātum prout in d.c. licet sed etiam requiritur pacifica possessio respectu omnium fructuū, uel maioris partis eorum,ut dicunt communiter Doctores in d.c.de multa. Et hoc idē requiritur, quo ad cap.cum in cunctis.§.cum uero.de elect.ut dicit gloss.in c.si tibi concesso. de præb.lib.6.sequitur Rom.in consil. 334.& in consil.345.col.pen.Gemi.consil. 78. Et ita debet intelligi,quod dicit Bald.in c.ecclesia.in fi.de electio.qui uoluit illum dici pacifice possidere,qui possidet spiritualia & temporalia,uel spiritualia tantū,uel maiorem partem.& tenet Domin. consil. 125.in secunda col.in 3.dubio.Rationem differentiæ istorum casuum ponit gl.in d. c.si tibi concesso.quæ communiter adprobatur,& in omnibus istis casibus secundū stylum hodiernum Rotæ, ut quis dicatur non pacificus,sufficit,quòd ei moueatur lis,uel molestia super titulo beneficii,licet nō turbetur possessio.Nam eo ipso,ꝙ mouetur lis super beneficio, cēsetur mota et super possessione,licet de ea nihil dicatur ut probatur in c.ut lit.pend.lib.6.& tradit Calde.in consi.5.titu.de præb. Et est adeò uerum,ꝙ si conuentus super tit.beneficii, spoliatur possessione,ad restitutionē eius agere non posset,tanquam ꝙ pacifice possedisset,ut dicit quædam additio in decis. 3.de præb.in nouis. Et ad hoc facit decis. 3.de restit. spoliatio. in anti.Hinc est ꝙ lite penden.super titul. beneficii si fiat uā

latio possessionis in alium, etiam ex causa permutationis, uel alias, committitur attentatum, ut dicitur in decisio. 3. ut lit. pend. in no. & eodem tit. decis. 3. in antiq. Et hoc non alia ratione inductum est, nisi quia possessio est pars beneficii, & sapit naturam eius vt probat Card. Alex. in c.j. col. 7. num. 28. 1. q. 1.

Bene igitur infertur, ꝙ cōmissio super titulo beneficii tantum includit possessionem, ut probatur in cap. 1. de sequ. poss. & fruct. & in cap. pastoralis. de caus. poss. quia petitorium habet in uentre possessorium, sicut mulier prægnans habet filium: ut in c. cum dilectus. de caus. poss. Et ob eā causa uoluerunt decisiones nostræ Rotæ, ꝙ licet causa super petitorio tantum, & non super possessorio committatur, possunt tamen auditor, & partes uigore prædictæ commissionis petitorium suspendere, & possessorio agere: adeò ꝙ tela super petitorio tenta dicto iudicio possessorio seruiet absq; noua obseruatione termino sum. Qualiter autem intelligantur ista, ui de quæ distinguendo dixi in notabilibus meis, seu epilogo signaturæ iustitiæ, posito in fi. q reg. de non iudicando iuxta formam supplicationis. Stat igitur conclusio ꝙ lis mota super titulo beneficii tantum, etiam possessionē litigiosam reddit, adeò ꝙ non dicatur pacificus possessor, quo ad istam regulā. Et ita seruat Rota. Pro qua opin. ulterius facit: quia quando mouetur lis super titulo beneficii, dicitur agi super quasi dominio, ut in cap. si tibi absenti. de præb. lib. 6. Et tamen lis super dominio, uel quasi, facit rem litigiosā, adeò ꝙ quis nō dicatur pacifice possidere, ut in c. 1. & ibi not. Abb. de confir. util. uel inut. & Bar. in l. 2. & in auth. ibi posita. C. de litigiosis.

Sed ista non procedunt econtra. Nam si moueatur lis super possessione, non redditur litigiosa proprietas, sed ipsum ius possessionis, ut declarat Ant. Abb. & alii in d. capit. primo, & milis in uerbo, litigiosa res. & Philip. Franc. in ca. 2. ut lit. penden. lib. 6. & Oldr. in consil 299. & Calder. in d. consil. 5.

Non obstant iura allegata in contrariū in prædictis dec. Primò, tex. d. §. si fundus. quia uerum est, ꝙ possessio siue pacifica, siue non pacifica releuat ab onere satisdādi, ut ibi dicitur: quia lis non tollit cōmodum possessionis, ut in c. j. ut li. pend. Sed quænam sit pacifica possessio, ibi non cauetur. Nec tex. in d. l. si intra. probat aliquid: ita ꝙ hæc disceptatio solū consistit in opinionibus prudentum, in qua quidē disceptatione stylus Rotæ modernę cōtra stat ut opinioni antiquorum dominorum Rotæ, ut sępe uidemus, & dixi aliquid superius in illa. q. de commenda. Nec immeritò. quia iste stylus hodiernus, propter maiorem temporum experientiam uidetur magis in iure fundatus. Et ideo solet dici, ꝙ Mod. sunt sicut culices in capite elephantis, quæ uident priora & posteriora. Vnde illud dictum uulgatum emanauit, ꝙ quanto iuniores, tantò perspicaciores. Et licet ita sit, nescio tamen quo fato contingit, ꝙ curia Romana in stylo. quotānis mutando facilis redditur: fortè hoc accidit propter crebras Pontificum & Auditorum Rotæ mutationes, ut dicit Fely. in c. Rodulphus. in 15. col. uet. ubi autem. de rescrip. Et declarat Alberic. in Dictionario. in uerbo, curia Romana. Et hanc opinionum Rotæ uarietatem non solum in hac quęstione accidisse, sed & in pluribus aliis iuris articulis euenisse legimus. Ex quibus quosdam exempli gratia connumerare licebit.

Nam in primis uidemus Rotam antiquis temporibus tenuisse per sententiam quæ transiuit in rem iudicatam, litem finiri: & tamen Rota moderna tenet litē non finiri, nisi post sententiam executioni demandatam, ut de hoc specialius scripsi in regula de annali, & in quadam quæstione istius regulæ. Sic etiam in unione facta ex falsa causa Rota Moderna uariauit ab antiqua, ut refert Milis quondam insignis Auditor Rotæ, in uerbo, unio. Eodem modo, quòd canonicatos in collegiata, cum prærogatiua regulæ non cadat sub expectatiua, in forma pauperum iudicarunt Domini, modernis temporibus, ut refert D. Gulielmus iudicatum suo tēpore fuisse in quadam decisione per rationem, quam ibi ponit. & tamē antiqui Domini tenuerunt semper contrarium. Sic. n. natura ex uarietate temporum nouas de

pro

properat edere formas, ut dicitur in l. 2. C. de uet. iur. enuc. Et hoc nō solum diuersis ætatibus contingit, quo ad facile est, sed vno, & eodem tempore accidisse comperimus. Nam Rota antiqua ipsa eadem suo tempore in multis etiam uariauit, & fecit iudicia cōtraria. Nam iudicauit uno tempore, ꝙ lit. pēd. "posset apostolicus impetrans acceptare beneficium uacans per obitum litigantis, ut dicit Egid. Bellam. se hoc uidisse teneri in Rota in consil. 35. in princip. & tamen Bonifac. de Vital. etiam auditor in clem. auditor. fin. de rescript. refert iudicatum fuisse postea contrarium. Sic etiam antiqui auditores tenuerūt prouisiones ordinarii infra mensem expectātium ualere, illis postea non acceptantib. ut patet in decis. 423. & 450. in antiq. & tamen postea Rota iudicauit contrarium, ut decis. 854. in antiq. Et Besigne. decis. 23. quam opinionem hodie tenet Rota ut refert d. Petr. Andr. Gammarus Auditor in tract. leg. lib. 3. q. 3. & dicam in regula de publicandis. q. 17.

Sic etiam in commenda aliquando Rota tenuit regulam istam in ea non habere locum: alio tempore tenuit contrarium, ut latius adparet ex his, quæ superius q. 5. dixi. Ita ꝙ non est mirandum, si ex uarietate temporum generentur etiam noua phātasmata, & nouæ speculationes, secundum Bald. in l. 1. C. de his, qui ante aper. tab. Nō enim posteriorib. auferri debet (ut inquit ibi Bal.) facultas ulterius cogitandi. quod dictum sequitur And. Sicul. in consil. 89. col. penul. lib. 4. & alibi sæpe, ut scripsi in §. omnium & in §. quædam. insti. de actio Et hac ratione uoluit Ant. de But. in c. cū uenerabilis. de except. ꝙ aduocatus citra notam contrarietatis potest hodie vnam legem allegare ad vnum propositum, & cras in alia causa melius cogitando dicere ꝙ nihil facit. Et eodem modo doctor & testis possunt hodie credere vnum, & cras mutare propositum, & dicere se aliud credere citra periculum periurii, ut dicit idē Bal. in l. de tutela. C. de in integ. rest. min. cum multis aliis, quæ congerit quidam Moder. & curiosus doctor Bonon. Vlpianus de Zaninis nuncupatus, in §. his ergo. in 36. & antepenultim. col. instit. de iusti. & iure. & ita Andr. Sicul. in d. consil. 89 & alibi sępe se à contrarietate excusat: hoc enim natura inductū est, ut superius dixi, ꝙ quantò iuniores tātò perspicaciores sumus, ut dicit gl. in l. Gallos. in princ. ff. de libe. & posthu. licet illi gl. uideatur aduersari text. in capit. primo in fi. de natur. feu. Vtcunque sit, negari tamē non potest, magnam partem huic reum uicissitudini extrauagantes, & regulas summorum Pontificum, quæ sæpe prioribus contrariantur uel ab illis in aliquo differunt, conferre: nec hoc malum recens est, sed adhuc tēpore Host. emergebat, ut non ab re ipse dixerit in procemio suę summæ in 4. col. ꝙ stylus Romanæ curiæ modò est alb. modò niger: & idem dicit Lap. alleg. 52. quam etiā styli mutationem in uocabulis quoque experimur, ut Aulus Gellius notat, & tecenset Modernus Alciat. in titu. de uerb. sign. pag. 39.

Redeundo igitur ad propositum, Rota moderna hodie tenet, ꝙ pacificus possessor quo ad effectum istius regulæ & cuiuslibet alterius de pacifica possessione loquētis, dicitur ille, cui non mouetur cōtrouersia iudicialis, uel extraiudicialis super beneficio, iuxta dictum Pauli, Imolę, Cardi. & aliorum in d. cle. gratię. quicquid tenuerint, alii tenent Car. consi. 28. in 3. colum.

QVAESTIO LIIII.

QVæro, an per appellationem extraiudicialē intimatam possessori, postea desertam, pacifica possessio triennalis iam incepta, interrupta fuerit?

SOLVTIO. Ista quæstio potest considerari dupliciter. Primo modo, quādo appellatio extraiudicialis fuit interposita in principio possessionis triennalis, uel in medio eius. Secundo modo, potest intelligi, quando appellatio præcessit, & eius desertio. & post eius desertionem incepit possessio triennalis, & finita fuit.

Circa primum uidetur prima facie dicendum, per talem appellationem extra iudicialem, quæ uim citationis obtinet, ut in capit. primo de appell. libro sexto, quæ post triennalem possessionem deserta fuit, possessionem pacificam prius incē-

ptam non interrumpi. Quia sicut dictum fuit,in reg. de annali, per citationem nullam pacificam possessionem non interrũpita neque per appellationem desertam triennalis possessio pacifica turbari debet quia non præstant impedimentum, quæ de iure non sortiuntur effectum, ut in ca. non præstat.de reg.iur.lib.6. Sed sic est,ꝙ appellationis desertio facit,ꝙ perinde sit ac si nunquam fuisset,appellatum. Et per consequens reddit appellationem penitus inutilem, adeò, ꝙ quis uidetur reduci ad illum statum, quo erat ante appellationẽ interpositam,ut dicit tex.in l. si.§.illud ibi tanquam si ab initio fuerit minimè prouocatum,&c.C.de tempor.appellat. not. Io.Andr.& alii in cap. licet. de sentent. ex communi.lib.6. Et tenet Rota in decis.1. de appellat.in no.& decis.76.cod.titul.in antiquis.Igitur per eam possessio pacifica non debet interrumpi,quia nullum & inutile æquiparantur.c.2. de translat. prælato.Nam quando res deuenit ad casum, à quo incipere non posset: actus factus nihil operatur.l.pluribus. ff. de uerb. oblig. Qua igitur ratione,si appellatum nõ fuisset,lis diceretur extincta, per transitum in rem iudicatam: eadem ratione, quando appellatio,quę interposita fuit,postea deseritur, lis omnino extingui debet, ac si nunquam fuisset,& per consequens,nulla existente lite,pacifica possessio nõ interrũpitur.Et ista de plano procedunt, data appellationis desertione: sed, quod est fortius,etiam si appellatio extraiudicialis deserta non fuerit adhuc per eam non inducitur litis pendentia à principio, adeò,ꝙ titulus,ut lite pend.non habeat locum in tali appellatione,ut expressè dicit dec.69. in titu.de appellatio.in antiquis.inc.sciendum est,ꝙ c. ut circa. alias est secundum nume.764.Et rationem assignæ decis. 25. incip.Item,si reus & possessor,&c.in ti.de rescript.in nouis.Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud est,nisi quędam prouocatio ad causam.c.cum sit Romana. de appella.& ideo per eam non inducitur uera litis pendentia.Ita dicit ibi dec.Et ob eam causam neque appellatio propriè dici potest,ut dicit Abb. & Mod.in rubr. de app. neq; habet uim citationis,adeò, ꝙ appellatus,rigore talis appellationis,non tenetũ comparere,nisi aliter citetur, ut tenet Innocen.in c.dilecti de maior.& obed.in prima col.& sequuntur omnes in d. c. cum sit Romana.post gl. ibi in uers nec solent.

Ex quibus infertur,ꝙ si talis appellatio non inducit à principio litis pendentiam a fortiori & deserta non pariet aliquod obstaculum, & per consequens triennalis possessio pacifica,non erit in aliquo interrupta aut perturbata.

Præterea,pro ista opinione facit: quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat causam ad curiam: non tamen nocet possessori in possessione sua,ut dicit Inn.in d. c.dilecti. & sequitur Præpositus Mediolanens.in c.bonæ.in 11.col.uer. sextus est effectus.de appel. Si igitur possessioni non officit, non erit turbata pacifica possessio: quia alias diceretur officere possessori.

Prædictis tamen non obstantibus, contraria opin.est de iure uerior, ut conclusit Rota die 30.Octob.1538.in vna Hispalen. Cantoriæ,coram R.D.Raynaldo, pendente inter Io.Rodericum,possessorem triennalem & Didacũ Vasques. Ratio decisionis fuit:quia de iure Canonico,& in beneficialibus illud erat certum,ꝙ per appellationem extraiudicialem à principio parti intimatam,legitimè fiebat deuolutio causæ ad curiam,ut dictum fuit.& tenent decis. 39. in titulo de appella.in antiquis.alias secundum numerum 847. & decisio. 17. eodem titul. in no. & idem tenet Egid. decisio.521.Et desertio dictæ appellationis,posteà superueniens, non potest tollere deuolutionem ad curiam semel factã, per quam possessio appellati interrupta fuit:quia appellatio extraiudicialis in causa beneficiali,non interponitur solum, ut per eam reparetur grauamen: sed etiam principaliter,ut causa ad curiam deuoluatur.&hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis, quæ fit parti.Et ideo, licet reparatio grauaminis,per desertionẽ cessare uideatur:non tamen cessat deuolutio,ut notabiliter declarat Egi.in decisio. 520.& hoc idem latius declarat rdẽ Egid. in decis. seq.& decis. 160. Si igitur causa est iam deuoluta, & aduersarius per eam fuit

fuit super beneficio suo ad curiam prouocatus, dici non potest, quin per hoc reddatur beneficium suum, super quo appellat effici non pacificum, sed litigiosum: & per consequens, induci ueram litis pendentiã quę possessionem pacificam interrumpit ne compleri possit, nisi tali lite finita. Et ꝙ per huiusmodi appellationem extraiudicialem legitimè intimatam parti inducatur litis pendentia, tenet ad literam Egid. in decis. 769. incipien. licet per appellationem.

Non obstat, ꝙ desertio facit, ꝙ censeatur non appellatum, ut in dictis decisio. & in l. quoniam. C. de appel. Et ideo, deserta appellatione, attentata non reuocantur: quia hoc non impedit, quo minus sit lis, quę in curia nunquam finitur nisi per sententiam, ut dicit decis. 10. in tit. ut lite penden. in nouis quæ secũdum numerum est 411. incip. Item si lite pendente. Donec igitur non sit pronuntiatum super desertione, manet lis, & dimittitur uia aperta utrique parti ad procedendum in causa, ut declarant Moder. in c. non solum. §. illa col. 3. de appella. lib. 6. Nec obstat decis. 1. eo. tit. in contrarium allegata, quæ uult, attentata post desertionem non posse reuocari per appellantem: quia illud est uerum per uiam attentati, & sic uia priuilegiatiua, quæ fit summariè absque lite, & contestatione. & ita procedit illa decisio. Secus autem uia ordinaria, non priuilegiatiua, & sic per uiam iustitiæ. Ita in terminis concordant ista decisiones Philip. Francus post dicta Anto. & Imol. in c. sæpe. in 10. col. uersic. in gl. in uerbo, rata. de appel. & Abb. & Præpos. in c. cum sit. in 7. notabili. eod. tit. Vel dicas, ꝙ ideo attentata nõ reuocantur deserta appellatione, quia non fuit dictum de qualitate grauaminis, & ita procedit decisio, alias secus: ut not. gloss. in d. c. non solum. Abb. & alii ca. dilecti. de ma. & obe.

Non obstat etiam decis. 69. de appel. in antiq. ꝙ per appellationem extraiudicialem, non inducatur litis pendentia: quia ad illam decisionem respondetur multipliciter. Primò, ꝙ illa decisio intelligitur certo respectu, uidelicet respectu collationis, uel potestatis conferendi, uel eligendi de quibus loquitur clem. 1. & 2. ut lite pendent e. Secus uerò in materia beneficiali. Ita expresse declarat Imola & latius Car. Alex. in c. bonæ. in nona col. uersi. succedit q. & colu. decima, uersicu. decimus est effectus. de appellat. post Io. And. in c. cum M. in uerbo, innouata. de constit. uel illa constitutio procedit, quando appellatio extraiudicialis non fuit intimata legitimæ parti, ut concordetur Egidius in d. decisione 749. quia sine intimatione non deuoluit. Vel illa decisio procedit in materia profana, uel spirituali, secus autem in beneficialibus, quia in tali materia illa appellatio extraiudicialis, quæ interponitur ad papam, de qua pars habet notitiam, habet uim ueræ citationis, & per consequens arctat appellatum, sicut uera citatio, & deuoluit causam, sicut appellatio iudicialis, ut est tex. in c. primo. de appellatio. lib. 6. quem textum ad hoc ponderet Præpos. in d. c. cum sit Romana. col. pen. in glo. ne soleni. Et in c. bonæ. in septima col. in uersi. fallit secundò. in undecima col. uersi. decimus est effectus. eodem titul. Et ꝙ in tali appellatione intimatio, uel alias scientia requiratur, quo ad hoc ut dicatur citatio, probat idem Pręposi. in dicto cap. bonę in octaua col. uers. 12. & ultimo per text. in c. primo. de electio. lib. 6. Et ita limitatur dictum Innoc. & sequacium in d. ca. dilecti. de maior. & obed. & doctrina Abb. & aliorum in d. c. cum sit. uolentium appellationem extraiudicialem non esse propriã appellationem, neque ueram citationem arctatoriam. Nam, ut dixi, non procedit in beneficialibus, in quibus habet uim ueræ citationis, & deuoluit negotium ad curiã inuito appellante, & appellato, dummodo fuerit intimata, ut latius declarat idem Præpositus quondam Rotæ auditor, & postea dignissimus cardinalis in d. c. bonæ. in 9. col. uers. succedit. & col. 11. uersi. 10. per c. 1. de elect. libr. 6. & est de hoc clara decisio Rotæ 38. in nouis. Vel etiam dicas, ꝙ appellatio extraiudicialis non inducit litis pẽdentiam respectu totius causæ, sicut iudicialis. & ita intelligitur illa decisio. Secus uero respectu illius grauaminis, à quo appellatur. & ita procedit decis. Egidii, & sic declarat Præposi. in d. c. bonæ. in 9. col.

 uersi.

uersic.secundus effectus.post Abb.in c.cū nobis.de elect.

Minus obstat, ꝙ ista appellatio non noceat possessori, ut Innoc.in d.c.delecti. Quia hoc est uerum, respectu malæ fidei, uel impedimenti, quo minus uti non possit iure suo. Ita intelligit illud dictū Innoc. Card.Alexan.in d.c.bonæ.in 11.col. uersi. secundus effectus. Secus uerò respectu istius regulæ, quæ cùm sit odiosa, debet strictè intelligi.

Circa secundum articulum istius q. uidelicet, an possidens per triennium, post appellationem extraiudicialem intimatam.& iam desertam possit iuuari exceptione istius regulæ?

SOLVTIO. Istud dubium fuit hodie octaua Nouembr. 1538. propositum per eundem Reuerend. Dominum Raynaldū Petrutium in Rota, ubi disputatum fuit. Tandem dominorum uota se in duas diuiserunt partes. Nam quatuor dicebant, possessorem iuuari posse regula. Primò, quia quemadmodum per sententiā, quæ transiuit in rem iudicatam, à qua nō est appellatū, dicitur finiri & extinguilis, ut dicit gl.in cle.fin.in uersic.postquam. ut lite pend. ita & lis dicitur finita, quando fuit appellatum, sed appellatio est deserta: quia per desertionem fingitur nunquā fuisse appellatum, & sententia transit in rem iudicatam, ut dicit tex.in l.fi.§.illud. C.de temp. appel.& in clem. sicut. & cle. si appellationem. de appellat. & isto argumento utitur Decius, qui hoc tenet in consil. 34. de ultimis impressis. incipien. uisa instructione, &c. colum. 3. Et hoc in casu isto faciliùs uidetur tenendum, quia idem appellatus est, qui post desertionē appellationis possedit per triennium, & petit iuuari regula. Ex quo datur intelligi, ꝙ licet post desertionem appellatus possit cōtra appellantem agere, ut decis. 39.de app. ī antiquis, quasi ꝙ desertio sit inducta in odiū appellātis, & nō appellati tñ qñ appellarus renūtiaret prosecutioni suæ, & sic fauori suo, desertio esset īducta quo ad utrosque. Sed hic possidendo per triennium post desertionem animum habuit si uelle uti ista reg. prout adparet. Ergo tacitè uisus fuit renuntiare prosecutioni, & sic uelle litem finiri per sententiam. Alii quatuor domini, inter quos ego, tenebamus contrarium, istis fundamentis: quia, ut dictum fuit in proxima quæstione, per appellationem extraiudicialem legimè intimatam inducta fuit litis pendentia, ut dicit Egid. decisio. 749. Igitur dicitur per eam induci molestia & perturbatio, ut dicit decisio. Thomæ. Fastoli, causa.3.dubio.13. Et tamen cō stat illam litis pendentiam, uel molestiam iā semel causatam & inductam, ac ad curiā iam deuolutam, per desertionem solā nō tolli, quia iuxta stylum Rotæ, relatū in decis.10.ut lit pend. lis non finitur, nec tollitur nisi per sententiam. Quod manifestè ꝓbatur, quia appellatus, nō obstāte desertione, potest agere contra appellantem, & prosequi causam per audientiam contradictarum, sine noua citatione, ut dicit decisio.39.titu.de appel. in antiq. & decis. 17.eod.tit.in no.Egid.decis. 521. & decis. 236.circa finem.& decis.729.inc. si in causa.& in aliis pluribus decis. Ratio redditur per eundem Egid.in decis. 207.inci. auditor.& in dec. 273.inc. defectus. Quia desertio appellationis, uidelicet, ꝙ fingatr nō esse appellatum, est inducta solū in odiū appellantis, nō aūt appellati. Et hinc est, ꝙ auditor datus super causa appellationis, & desertionis, si reperiat bene iudicatū, & malè appellatū, & appellationē esse modò desertā, pōt pronūtiare bene ꝓcesū & malè appellatum, & sic primam sententiam confirmare, & appellationem desertam declarare: quia de omnibus istis constat sibi.l.de qua re.ff.de iudic. ita dicunt illæ decisiones Egid. & idem tenet decis. 14.titu.de appel.in no.& Philippus Perusinus in c.ex ratione. colum. 20. uersicu. circa tertium. de appellatio. Adparet igitur ex istis, quòd post desertionem adhuc durat iudicium, & per consequens lis. Et ideo durāte lite, non potest aliquis dici pacificus ad effectum istius regulæ. Hinc uoluit Innocen.& alii communiter in c.ex parte. el. 2. de rescrip. quòd si appellatus recipit appellationem, uel aliàs interest sua, ne appellatio deseratur, non potest appellans illi renuntiare, nisi quatenus tendit in sui fauorem. Neque etiam

per

permittere, q fatalia labantur. Quod est idem secundum Ang. in rep. §. qui pronūtiauit l. tale pactum ff. de pact. Et si appellans contrarium fecerit, potest appellatus prosequi desertionem, & à iudice appellationi condemnationem expensarū obtinere. secundum Ant. de Butr. & Imol. ibi. & ita dicit ibi Petr. de Anchar. se obtinuisse in facto, & consuluisse Feder. de Sen. & idem tenet Saly. in l. eos. C. de appel. Et cum istis concor. decis. 24. tit. de appella. in no. incip. item quòd auditor, &c. quæ dicit, quòd auditor in causa appellationis, absque alia noua commissione, potest de desertione cognoscere, & pronunciare appellationem esse desertam. uel cōfirmare, si uoluerit, primam sentētiam, & in expensis appellantem condemnari facere, ut in c. sua. de appellatio. & idem tenet Thomas Fastolus causa 3. dubio 9. per tex. in dicto c. ex parte. & est etiam de hoc dec. 36. de re iud. in antiq. Ex quib. omnibus manifeste adparet, per solam desertionem appellationis, nec litem ex ea motā extingui, nec iudicis appellationis iurisdictionem finiri. Quod ulterius suaderi pōt ex iis, quę dixi in regula de annali. q. 44. ubi conclusit Rota in fortioribus terminis post sententiam, quę transiuit in rem iudicatam, ante eius executionem, durare adhuc aliquas reliquias litis prioris, quę pacificam possessionem impediunt ad effectum illius regulæ, & ita sæpius tentum fuisse, ut ibi latius scribo.

QVAESTIO LV.

QVæro, an possessio desinat esse pacifica, quo ad istam regulam, si possessor triennalis confiteatur per literas suas habuisse notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium?

SOLVTIO. Rota die 19. Martii 1535. in causa Legionen. beneficiorum coram domino Iacobo Simonetta, tenuit, q nō: quia per illam notitiam, siue scientiam citationis, nec possessio beneficii, neque fructus turbari videntur, quia lis turbatiua pacificæ possessionis. non ita de facili induci tur, ut notat Bonifac. de Vitalinis, Rotę auditor antiquus, in clem. 2. & col. 2. ut lite pend. facit decisio Egidii 462. Et ita etiā tenuerunt Domini in Tarasconen. canonicatus coram R. D. Marco Antonio, de mēse Maio. 1538. Pro qua decisione faciunt omnia illa fundamenta, quæ vnus ex Dominis adducebat cōtra illam decisi. factā, uidelicet, q sola cōmissio causæ interrūpebat annalem & triennalem pacificā possessionem, quæ hic nō repetam: quia latissimè dictum fuit in reg. de annali. in 48. & 49. quęst. & dicetur etiam infra quæst. sequen. Nec obstat dec. 408. incip. fuit dubitatum & quęsitum, &c. in no. & dec. 421. etiam in no. ubi disponitur per commissionem spoliantis confitentis titulum aduersarii, spoliati, probari titulum colorātum spoliati ad effectum, ut ille restitui possit, de quo dixi superius q. 36. sic uidebatur hic dicendum. Nam si possessor triēnalis cōfitetur se habere notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium, ex hoc uidetur probari interruptio possessionis triennalis.

Sed ad istas decisiones respondetur, q illæ procedunt speciali fauore spoliati, pro quo multa specialia iu iure inducta sunt in odium spoliantis, ut ibi dicunt præ dictæ decisio. sed ista ratio cessat in casu nostro. Imò faciunt per cōtrarium, ex quo reg. ista est fauorabilis possessoris, & odiosa negligentib. sicut usucapio triēnalis, ut dicit Bar. in l. fi. in prin. ff. de eo. per quem fact. erit. non debet igitur talis confessio solius notitiæ citationis turbare possessionē: quia non cauet iure, q sola confessio scientiæ allegata per actorem negligentē arguat interruptionem pacificæ possessionis, si aliunde non adpareat de uera lite. quæ per executionem citationis, uel ꝑductionē mādati ipsius possessoris inducitur tunc merito desinet esse pacificus, quia titulus beneficii est affectus, uel etiam si possessio turbetur. Clarius igitur debet actor contra pacificum triennalem probare intentionem suam, & non per coniecturas, ex quo actor præsumptiones contra se habet. Et ita in prædicta causa iudicauit d. Iacob. nunc cardinalis.

QVAESTIO. LVI.

QVæro, nunquid possessor committens causam, & decernens citationēm cōtra tertium super beneficio quod possedit, quam citationem per decem annos

execu-

executus non fuit, sed semper beneficium prędictū possedit, dicatur pacificus possessor ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Hodie septima Februarii 1536. in una Valentina parochialis corā Reuerend. Domino Raynaldo de Petrutiis, quatuor dominis exceptis, Rota iudicauit, ꝙ sic: ex eo, quia licet iste possessor committendo causam, uideretur litē introducere, & beneficiū litigiosum facere, illa lis nocet tantum in certis casibus expressis, de quibus scripsi superiùs in tractā. signaturæ. numero 64. & dicā aliquid infrà, quæstio. 61. & q. fina. In illis igitur tribus casibus in dicto tracta. enarratis, litis pendentia per solam commissionem, & decretum citationis in odium committentis causam introducta dicitur, licet citatio executa non fuerit. secus uerò, quo ad effectum istius reg. Nam ex quo huic possessori, qui causam commisit, nullus molestiā intulit, non potest dici non pacificus, quia nō fuit in aliquo perturbatus, neque de iure, neque de facto. Et lis dici non potest inchoari, nisi per litis contestationem. ut in §. omnem. in authen. de litig. & notatur in capitul. relatum. de offic. del. Et regula ista, quæ loquitur de possessione pacifica, præsupponit nō esse litem, quam debemus de uera lite intelligere, quæ ex tribus personis constituitur, uulg. c. forus. de uerb. sig. arg. l. 1. ff. si ag. uectig. l. fi. C. de his, qui ueniam ętatis & c. penu. de sentent. excommunic.

Et pro ista opin. adducebatur ꝙ in casu istius quæstionis possessor post decretam citationem, non executam, possedit per decem alios annos, cuius quidam tēporis interuallum inducit titulum præsumptū iuxta l. si filius. C. de petit. hęredit. & dixi superiùs in alia quæstione. qui quidē præsumptus titulus quādā etiā litis abolitionem inducere uidetur, per ea quę tradūt Doct. in ca. contingit. de dolo & contu. & in c. illud. de præsumpt. pro quibus faciunt in proposito, uerba hic in fine regulæ apposita, uidelicet, Antiquas lites penitus extinguentes, &c. ut latiùs dicam infrà, quæst. 81. Et quia uera molestia consistit, quando uel perturbatio circa titulum, possessionem, uel fructus infertur, ut not. in clem. gratiæ. de rescrip.

Prædictis tamen non obstantibus communis opin. Dominorū in pluribus causis firmata se habuit in cōtrariū, uidelicet quòd possessor per solam commissionē causæ, & decretum tantùm citationis inde emanatum dicatur taliter litem introducere, quòd interrumpit suam possessionem pacificam, adeò, quòd uti non poterit exceptione istius regulæ. Et ita in terminis tenuerunt Domini in una Parmē. Archipresbyteratus coram Domino Nicolao de Spina, de mense Martio 1519. ut refert domi Gulielmus hic in quadam decisione. Et hoc idem post dominū Gulielmum temporibus meis iudicauit Rota, coram R. P. D. Petro Vorrio in una Toletana, die 10. Nouem. 1533. Et ita eodem modo post longas informationes iudicauit Rota per tres sententias in una Conchen. præstimoniorum contra quendam Ioan. de Morillas. in qua causa ego primam sententiam potuli. Et idē in alia Gienn. canonicatus, corā domino Simonetta contra Rodericū Lopez, in quibus ego tunc fueram tertius responsalis. Et idem Rota tenuit in una Valentina parochiali de Pego, corā R. D. Io. Mohedano, & in pluribus aliis causis, quas breuitatis causa omitto. Et fundamentum istarum decisionum consistit in quatuor decisionibus antiquis. quarum una est in titulo, ut lit. pend in nouis, decis. 6. & decis. 4. eod. tit. in antiq. Et est decisio Egidii 380. & 545. quæ decisiones concludunt, quòd per commissionem cum solo decreto citationis inducatur uera lis, quæ operatur omnes effectus, quo ad committentē causam, quos inducit lis executa citatione, ꝑ rationes, de quibus ibi per eos. Et illas decisiones sequuntur Fely. in c. super literis. col. 8. de rescript. & Georg Astens. in cle. sæpe. in prin. col. 6. de uerbo. sig. Non obstat, ꝙ lis per secundā cōmissionē, & citationē nō dicat introducta, nisi in tribus casibus: quia hoc negari pōt, imò quo ad cōmittente, qui sibiipsi litem & molestiā intulit, dicitur omni casu uera lis, & sibi imputet, q̄ hanc uiam elegit. l. si mulier. ad Velleia. l. Imperatores. ff. de iure fisci. Vnde sicut reus habens notitiā citationis non

nōdū executę,ueniret ad causam,diceret introducta uera lis, quo ad ipsum:ita & causam committens,& decernens citatio nem,ex qua se habet pro molestato in beneficio,debet induci lis,quo ad ipsum,cū correlatiuorum debet esse par conditio. l.si ff.de acceptilat. Nec obstat ꝙ lis constat ex tribus personis,&c. quia illud procedit in iudicio:secus in lite, quæ potest cum iudice & actore tātùm constitui, ut in dict.s decisionibus.Nec etiam releuat, ꝙ lis capit initium à litis contestatione, quia illud ex parte actoris non procedit, qui titulum sui beneficii per commissionem suam litigiosum effecit, & sic uisus fuit principi confiteri, se ab alio, super hoc molestari,& petiit causam cōmitti, & sic committendo causam, sibiipsi litē intulit. quæ durat durante commissionē, donec aliquo iuris fine terminetur. Faciunt not. per Hostien. & Io. And. in c. olim.de accusat. Et ista decisio Rotæ in prædictis causis facta, procedit, etiā si reus,contra quem emanauit citatio, cessit liti & causæ coram notario, quia hoc nō obstāte adhuc causam omittens non dicetur pacificus:quia lis semel per cōmissionē introducta,non perimitur,nisi ꝑ sententiam executioni demādatam, uel per extinctionē papæ, ut sunt decisiones uulgatæ.Et ita in isto casu cōclusit Rota, die 5. Iunii 1539. in una Brachar. parochialis sanctorum Faustini & Cypriani, corā R. P. D. Marcello episcopo Marsicano pro Christophoro Ferdinandi,contra Aluarū Ferdinandi,qui prętendebat se esse trēnalem pacificum,propter prædictam cessionē litis & causæ,ut latiùs in suis informationibus dixerunt aduocati.

QVAESTIO LVII.

QVæro,an ab ista regula actor deducere ex triennio possit tempus impedimenti bellorū, infra quod nō ponit poss. triennalē ad iudiciū euocari facere?

SOLVTIO. Videtur dicēdum, ꝙ nō. & tenuit Rota de mense Ianuario. 1532. coram R.P.D.Marcello,in una Zamoren. quæ uoluit non deduci tempora impedimenti,ex eo,quòd probatum fuerat,bella de anno 1527.in urbe fuisse.Nam illud non concludebat:propterea quia potuit possessor conueniri,& in partibus coram ordinario citari,ubi impedimentum non erat, & sic interrumpi poterat ibi triēnalis possessio.Si igitur actor non fecit, sibi imputandū est.Ibi ita dixerunt Domini.

Sed aduertendum est, pro clariori intelligentia istius quęstionis,quòd impedimentum potest cōsiderari multipliciter, & uario modo: & ideo in ista quæstione distinguendi sunt plures casus.

Primus est,quando bellum est in urbe, & non in loco beneficii, & tali casu non excusatur negligens.Et ita procedit decisio facta in dicta causa Zamorē. propter rationem in ea assignatam, Et quia huiusmodi impedimentum uenit ex facto impediti,quo casu nō excusat, ut not. Rom. in consi 9. facit text.in c.quia diuersitatē. de concess.præb. & sequuntur Moder. in l.naturaliter.ff.de usucap.

Secundus casus est, quando bellum uiget in loco beneficii, in quo citari debet possessor ad effectum interrūpendi possessionem, & isto casu communis est resolutio,quòd deducantur de medio tempora impedimenti bellorum,quia interim prę scriptio non currit, sed dormit, adeò, ꝙ finito bello,siue hostilitate, tēpus sequēs continuatur cum præcedenti, ut not. In no.& Doct.in c.ex transmissa.& c.audiuis & in c.de quarta.de pręscrip.& est decis. Egid.83.Et idem est, quando actor non potuit citare possessorem, ex eo, quia fuit detentus ab hostibus, nec potuit ꝑ curatorem constituere, tali enim casu ꝑscriptio triennalis non curreret contra eum,ut tradit Specul.tit.de in integ.rest. §.1.uer.diximus. Et habetur in l. succurritur:ff ex quib.caus.ma.facit gl. in c.cum per bellicam.34.q. 2. quæ uoluit, quòd clerico captiuo ab hostibus, & posteà redeunti, est beneficium restituendū. quātocunque tempore steterit detentus.glo. in c.pastoralis.7. q. 1. Et idem dicitur de impedimento grauissimæ pestis,quando aliquis non audet accedere ad citandum possessorem,per ea,quæ not.in c.si uerò. de iureiuran.& not.Abb.in cap.dilecti.de dolo & contum. Hinc uoluit Henr. Boich, Doctor antiquus,in cap.quoniam.ut lite nō cont.quòd ubi aer est infirmum & pestifer,

pestifer, potest beneficiatus se absentare a beneficio, nec debet procedi contra eũ ad priuationem, sed debet expectari quousque cesset impedimentum. Facit text. in clement. ne in agro. §. sanè. de statu monachorum. iuncta glos. in uerbo, rationali. Et ita in genere reperitur iste casus decisus in concilio Basilienf. titulo de pacificis possessoribus. à quo sumpta fuit ista regula, ut superiùs in procemio diximus, in quo quidem concilio excipitur casus hostilitatis, uel aliud legitimum impedimentum. Est bene uetum, quòd taliter impeditus, debet de hoc protestari, & possessori intimari facere, iuxta formam clē. causam. de electio. Tamen hoc intelligi debet in casu, in quo possit fieri intimatio. Nam si esset actor incarceratus, uel ui detentus, excusandus esset, per nota. per Abb. in ca. cùm M. de constitu. & c. 1. qđ metus caus. & not. Bal. in l. si repetendi. C. de condict. ob tur. caus.

Sed in casu, in quo persona impedita non fuisset, est dubium, nunquid talis protestatio hodie sit necessaria, quia licet in dicto concilio statuatur hoc esse necessarium: tamen Romani Pontifices in suis regulis Cancellariæ hoc non receperunt, sed potiùs uisi sunt illud relinquere sub dispositione iuris communis. arg. l. cōmodissimè. de liberis & posthum. Et de iure communi regulariter non est necessaria protestatio impedimenti extraiudicialis, quia sine ea excusatur impeditus, licet possit aliquando de bene esse fieri, & ad cautelam. l. si cum ipse. ff. de excusat. tut. c. ex insinuatione, de appellatio. de quo Bat. in l. senatus. ff. de offi. præt. & c. plerunque. de rescrip. ubi Abb. & Petrus de Ancha. in cap. cupientes. §. ꝙ si per uiginti. de elect. lib. sexto. de qua quidem protestatione, nunquid necessaria sit, latius in regula de annali, quæst. 75. & sequen. dixi.

Aduertendum tamē est ulteriùs, quòd allegans impedimentum ad effectum, ut audiatur contra regul. debet illud probare. ut est decis. 3. in ti. de iureiur. in antiq. aliàs est nu. 303. & hoc tenet Innoc. in c. ex transmissa. in prin. de præscrip. & est tex. in l. 2. §. quod diximus. ff. si quis caut. Quomodo autem probari debeat impedimentum, decisio prædicta dicit, quod quando præsumptio uerisimilis est ꝓ impedimento, sufficit illud probare proposito iuramento: aliàs tamen plenè probari debet, ex quo agitur de præiudicio tertii, ut tradit Fely. in c. si pro debilitate. col. penult. de offi. deleg. & Moder. Mediolan. in c. fesfeitatus. in fin. de rescript. & in c. cùm sit Romana. in 1. colum. de appel. Et ista omnia de plano procedunt, quando quis petit se admitti per uiam restitutionis ad agendum contra regulam eum excludentem. ubi uerò quis admittitur per uiam gratiæ, secus est ut puta quando quis petiit prorogationem istius regu. fortè ad annum. Nam licet in prorogatione dixerit se illam prorogationem petere, ꝑpter impedimenta belli: non tamen adstringitur ad probandum illa. Ita hodie 18. Febr. 1538. fuit conclusum ꝑ Dominos in una Toletana Abbatię sancti Vincentii coram D. Io. Paulo Ptolomæo. Ratio fuit, quia ex quo papa gratiosè concessit prorogationem infra tempus regulæ, quam sine aliqua causa nemini solet denegare, expressio eorum, quæ si tacita fuissent, nihilominus papa concederet, etiam si sit falsa, non uitiat concessionem, ut est decis. 350. incip. Nota quòd illa post Inno. in c. in nostra. in fi. de rescri. & in c. cùm nostris. de concess. præbend. Egid. decis. 4. & deci. 115. Et præsertim in d. casu, ubi si papa prorogationem non concessisset, posset actor agere contra possessorem, cū esset infra tempus triennii.

QVAESTIO LVIII.

QVæro, quid importent ista uerba posita in text. uidelicet, Super beneficiis sic possessis nequeant molestari? &c.

SOLVTIO. Omittendo illam disputationem, de qua inter Doct. an prohibitio molestiæ intelligatur de iudiciali, uel extraiudiciali, de qua latè per Fely. & Mod. in c. causam. de rescript. & in cap. in præsentia. de probatio. ubi latè Andr. Sicul. nu. 13. insistit, ut ego latiùs dixi post Moder. in cap. ad nostram. el 1. de iureiur. qui quidē text. fuit mihi per R. Patres, Dominos meos auditores Rotæ, assignatus, in punctis publicæ disputationis auditoratus

tus mei. die 7. Maii. 1529. super quo latis simam disputationem composui.

Ad prop. secundo, dico quo ad effectũ istius reg. ille dicitur molestare possessorẽ, q de iure, uel de facto iudicialiter, uel extraiudicialiter, quouis modo inquietat eũ, et si uerbaliter hoc agat, negãdo illũ habere titulũ, ut tradit Ias. in l. si prius. in 5. & 6. col. ff. de ope. no. nunt. Et hoc intelligitur tam in peritorio, quàm possessorio, ut dicunt in terminis Modern. in tracta. beneficii. in 3. parte. q. 2 t. ubi latè examinant istam regulam, & dixi superius in alia q. Et hoc in ratione consistit, quia papa hic mandat non molestari. Et tamen hæc uerba. Non molestari, seu, Nõ inquietari, idem important de iure canonico, qđ silentiũ imponere secũdũ Bal. in l. 2. C. ne fil. pro patre. Et silentiũ imponere, nihil aliud est, quàm audientia denegare. ca. 1 §. si quis autem. de pac. Consta. & l. 1. §. quod ait. ff. de aleat per quæ iura dicit Bal. in d. ca. 2. quòd paria sunt, silentiũ perpetuũ imponere, & audientiam perpetuo denegare. Et sunt tãtæ potẽtiæ hæc uerba, ꝙ sententia imponẽs perpetuũ silentiũ, uel audientiã denegãs, est diffinitiua, & trahit se cũm executionẽ ipso facto, nullo medio interueniente, ut dicit Bal. in l. 1. §. fi. ff. si quis in ius uoca. non ierit. Innoc. & Ioan. And. in c. cum nostris. de conc. præb. Facit text. in cap. dilecto. in fi. de præbend. & in ca p. ecclesia. de caus. possess. Vnde ille, qui prohibetur inquietari, uidetur iussus perpetuò silere, ita quòd non poterit audiri, si uelit aliquid contra titulum dicere, siue per uiam actionis, uel in integrum restitutionis, siue alterius cuiuscunque prosecutionis, etiam per uiam replicationis, ut Alex. dicit in consil. 37. 1. uolumi. Et tradit notabiliùs idem Alexandr. in pulchro casu, in consilio 151. uiso themate. & cons. 164. uiso processu. in 2. uolum. Et secundũ hoc potest inferri, quòd triennalis possessor eadem debet securitate gaudere, qua gaudet præscribens per 40. annos, per ea quæ Alex. ibi adducit, & reassumunt Moder in tract. præscrip fol. 38. col. 1. qđ erit perpetuò notãdũ cõtra illos, q dicũt triennalẽ possessionẽ præscriptioni nõ æqui pollere. Et ꝓ ista opinione põdero illud uerbũ, Nequeat, positũ in tex. hic: ꝓ quod tollitur iurisdictio, adeo ꝙ acta, sententia iudicis, & inde sequuta, in contrarium nõ ualent: ut dicit Bal. in l. cum dubium. col. fin. C. de legib. & in l. cum lege. ff. de testamen. & idem dicit Bal. in d. §. si quis aũt Nã d. uerba, ex quo sunt priuatiua, de natura sui tollunt omnem potentiam, ut dicunt Arc. & Io. And. in nouella, & in c. cũ plures. de offi. deleg. li. 6. Et adeò hoc est uerum, ꝙ dicit hic glossator in quinta col. uersi. & ex hoc consului, ꝙ ista uerba, Nec molestari, adeò omne impedimentum tollunt, ꝙ possessori dant titulum ut tenuit Rota in vna Portugal. de Vallada, in qua ita pronuntiauit Gaspar Auditor, ut hic per eum. Tamen ego de hoc multum dubito, per ea quæ dicam hic in calce istius quæstionis. Et ꝙ ista uerba, Non molestari, absolutè intelligantur de omni molestia, sunt plura iura. In primis text. in c. 2. in fi. ibi, Non esse molestandos, de præsen. lib. 6. & bonus tex. in l. fi. in uersic. nullam molestiam, uel inquietitudinem. C. de su. pat. lib. 11. & in c. licet. in fi. de prob. & in de c. 1. statu mon. & in l. Aurelius. in prin. & §. Gaio. ff. de li. leg. Facit etiam text. in c. ex parte Adæ. de testib. & in c. audita. de restit. spol. & in c. dilectus. de simon. & in l. j. C. de nundi. Et ista omnia procedunt, quando subiecta materia & generalitas uerborum hoc innuunt quia tunc clarum est, uerbum Molestia, de omni perturbatione debere intelligi, ut dicunt notabiliter Moderni Mediol. in ca sciscitatus. in 4. notab. per illum tex. de rescr. & est notabilis decisio Rotæ 18. in titulo de resti. spol. in nouis. quam plures sequuntur, ut ibi dixi. Et eam nouissimè sequuti sunt Domini mei, in vna Bracharen. parochialis Sanctorum Fausti & Cypriani, corã Renerẽd. Dom. Io. Paulo, de mense Iunio 1538. Cũ igitur in ista regula sint uerba prægnantia cõcludendũ est, intelligi debere hoc uerbũ Molestia, gñaliter de omni inquietatione.

Et ista declaratio facit ad plures quęstiones examinandas inferius. Et uerba huiusmodi, Non molestari, respiciunt litem antiquam. Hoc enim colligitur ex uerbis regulę Calixti, quæ habebat alia uerba, quę non sunt hodie in modernis regulis.

lis. Nam dum tex. hic dicit, dummodo in beneficiis huiusmodi, si dispositioni apostolicę ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa, reseruata fuerint, se non intruserint, &c. in reg. Calixti sequebantur ista uerba: Et causæ super ipsis beneficiis, ab anno proximè transacto, prosecutæ non fuerint, super beneficiis taliter possessis nequeant molestari, &c. Ita quòd illa molestia respicit litem præteritam: quam si non prosequebatur, prohibetur molestari. Possunt etiam respicere futuras impetrationes, cùm etiam illud molestia appelletur. Nam impetrãdo contra aliquem possessorem triennalem, dicitur molestari, ut in l. fi. C. ne lite pendent. & in l. si quis maior. ubi latissimè re pet. C. de transactio. Et licet uerbum Molestia, largo modo capiat omnẽ molestiã, & in possessorio: illud tamen nõ procedit quo ad istam regul. quæ non habet locũ, quando agitur possessorio, ut superiùs in alia quæstione est dictum: sed procedit tãtùm in petitorio, & circa illud dicit regula, non debere possessorem molestari. Est etiam aduertendum, quòd molestia ista intelligitur, respectu actoris impetrantis, secundum glo. notabilem in ca. cùm olim. de caus. poss. & propr. not. Bal. in c. ex conquestione. de restit. spol. Secus uerò est respectu ordinarii, cui non obstat ista regula, nec illi silentium imponitur. Nam potest ordinarius, etiam post triennalem possessionem, amouere possessorem sine titulo, & alteri conferre, quia ordinario non obstat regula, ut in terminis dici Felyn in capitulo sicut. in 16. columna de reiudic. & in capitul. licet Heli. de simo. & in ca. illud. de præsump. post Abb. in cap. dilecto de præbend.

Ex quibus omnib. facio istam concl. ꝙ licet uerbũ Molestia, generaliter de omni molestia intelligatur, ut dictum est: tamẽ in ista regula nõ intelligitur generaliter, sed respectu tituli tantùm. Sed super possessorio, triennalis possessor molestari poterit, ut dictum est superiùs. q. 11.

In contrarium tamen, ꝙ molestiæ prohibitio in dubio intelligatur de possessione tãtùm, & nõ in petitorio, uidetur text. in c. licet causam. de probat. Sed ad illum text. potest responderi, quòd ibi fuerat actum possessorio retinendæ: propterea illa uerba impositionis silentii, & sic molestię, possessorium tantùm respiciunt: quia sententia refertur ad id quod est petitũ, ut in l. si quis. ff. ad exhiben. & ibi glos. & Bar. & in l. si ut proponis. la 1. C. quo. & quãdo iud. Sed extra illum casum, silentii impositio respicit possessorium & petitorium, ut probatur in ca. dilecto. in fi. de præbend. & in c. ecclesia. de caus. poss. & proprie. & in cap. 1. in fin. de concess. præbẽd. lib. 6. & secundũ hoc posset defendi dictũ Glossatoris hic, quòd ista uerba, Nequeant molestari: si utrunque comprehendunt, possessori triennali titulum dare uidetur. Ex quo infertur, quòd triennalis possessor, etiam contra ordinarium se defendere posset.

Tamen istis non obstantibus, contraria opinio est uerior, uidelicet quòd ista regula secundum interpretationem Rotæ, nõ dat titulũ, sed tãtũ exceptionẽ, & ideo ordinarius nõ prohibetur cõtra triennalem de titulo inquirere. Ita tenent Felyn. & communiter Moder. in d. cap. sicut. & in aliis locis superiùs allegatis. Et ꝙ ista opi. sit uera, uidelicet, quòd ista regula nõ det nisi tãtũ exceptionẽ, ꝓbo manifesta ratione: quia dicta uerba, Nequeant molestari &c. hic posita, sunt ꝓhibitiua, ex quibus resultatũ unũ dictũ ubiq; adprobatum, ꝙ quãdo lex aliquid uetat ad cõmodum illius, cui fieri aliquid uetatur, tunc ex illa lege non competit illi in fauorẽ, cuius ꝓhibitio facta fuit, nisi sola exceptio. Ista est doctri. Bart. communiter ad probata in l. 1. in 2. colu. uersic. quãdoq; lex uetat, &c. nume. 5. ff. de condict. ex leg. & in l. 1. ff. ad Macedo. & in l. 1. ff. ad Velleia. Sed in casu nostro, prohibitio molestiæ, ꝑ istã regulã in fauorẽ triẽnalis possessoris inducta fuit: ergo illi tãtũ cõpetet exceptio, & nõ actio, & sic nõ acquirit illi ꝑ istã regulã titulus: q̃a si titulus acquireretur, agere posset. cuius cõtrarium ex superiùs dictis probatur.

Concludo igit, regulã istã tãtũ exceptionẽ producere, quæ nõ impedit ordinariũ inquirentẽ. Itẽ, ꝙ illa prohibitio solũ operatur, quando triennalis possessor sine titulo

titulo molestatur,nō autē super possessio ne,p ea, quæ superiùs diximus, in quæst. 31. Ex quibus infertur, quòd ista uerba, Nequeāt molestari,hic posita,attenta sub iecta materia istius reg. non concernent possessorium. prout in dicto c. dilecto. cum aliis superiùs allegatis, sed petitoriū tantùm.quod not.

QVAESTIO LIX.

QVæro,an possessio capta per amicum sine mandato, cum titulo colorato, possit inde ad duos annos p dominum ra tificari:itaque post ratificationē,dominus possidens ulterius per annum, efficiatur triennalis, in præiudicium medii impe trantis à papa?

SOLVTIO. Hodie 14.Decemb.1537. in una Regien.canonicatus & præbendæ, coram R.D.Raynaldo, fuit p maiorē par tē Dominorū cōclusum,φ nō:q̄a ratifica to tali casu nō pōt fieri in præiudiciū ter tii,nisi ratificātis,ut tradūt Doctor. post gloss.in cap.ratihabitionem.& cap.ratum de reg.iu.li.6.& Ias.in l.filio,quē pater.co lum.1.de libe.& posth. cum ceteris con cord.cōgestis p Deciū in l. semper q non phibet.colu.fi.ff.de regul.iur.Et ideo pos sessio incipiet à die ratificationis: & sic ex nunc,nō autē ex tunc,præsertim, q̄a tē pore quo amicus accepit possessionē,do minus non habebat animum possidendi, & possessio capi nō potest sine animo & corpore. Et per hoc potest decidi alia quæstio. quæ pendet modò, de mense Maio,1538.in una Salamantina capella niæ,corā R.D.Ioanne Mohedano.in qua quidam Petrus Sarmiente commisit cau sam contra Ferdinādum Alphonsi,posses sorem,& quidam assertus procurator di cti Petri obtinuit decretū citationis, quæ executa fuit cōtra d. Ferdinandū. Post cu ius executionem d.Ferdinandus triennio possedit, deinde post triennium d.Petrus Sarmiento ratum habens quicquid factū fuit per asserrū pcuratorē suū, prosequi tur causam cōtra dictū Ferdinandū posses sorē,qui excipit de ista regula, & fuit du biratum quid iuris? Tandem domini re soluerūt locū esse regulæ,per supradicta, & p illa fundamēta,quæ scripsi super re gula de annali,quæst.49. nisi fuit decisus idē casus in una Tude.coram R.D. Ioan. Clerici,ut ibi dixi.

QVAESTIO LX.

QVæro,an possessor triennalis, cum ti tulo tantùm colorato,possit agere post trienniū,cōtra habentē uerū titulū, ad recuperationem aliquorū fructuū per ceptorum?

SOLVTIO. Dicendum uidetur, φ non:quia licet triennalis possessor, cum titulo colorato fructus legitimè retinere possit,& agentem exceptione istius regu læ repellere:nō tamen agere poterit:quia ista regula nō defendit nisi possessorē,& ad hoc concedit tantùm exceptionē, sed in petitorio nihil tribuit, ut superiùs. q. 58.probaui,per doctr.Bart.in l. 1. nume. 5.ff.de condic.ex lege.Itaque si triennalis possessor, sub pretextu suæ possessionis triennalis contra habentem uerum titulū agere uellet, & ille se ex titulo uero de fendere,certè succumberet, quia oportet eum de titulo meliori docere,quem sola possessio triennalis producere non pōt: quia & Fely.& alii,tam in c.illud. de præ sump.quàm in c.sicut.col.16.de re iud.& in cap.licet.de simo.dicunt regulā istam neminē in petitorio iuuare,sed tātū exce ptionem producere.

Posset tamen unus casus considerari, in quo licet triēnali possessor esset,actor posset priuilegio istius regulę uti,per uiā replicationis, ut quando contra usurpa patorē,& sine aliquo titulo intrusum, & usurpatorem alicuius partis fructuū age ret.Nā propterea,quòd triennalis posses sor omnes fructus non possideat,non de sinit esse pacificus,quia sufficit eum ma iorē partem possedisse,iuxta not.in cap. commissa.de electio. libr. 6. & in capitu. de multa.per Abb.& alios de præbend. ut latissimè dixi superiùs in alia q. Si igi tur triennalis possessor, contra illum in trusum sine titulo ad illos fructus ageret, & intrusus de non legitimo & sufficien ti tit.triēnalis possessoris exciperet (nā coloratus titulus nō est sufficiēs neq; ad agendum satis firmus) posset hoc casu,ut opinor,

opinor, triennalis replicare titulum il lum coloratum, cum triennali posses sione coniunctum, ad recuperandum fructus ab illo usurpatore nullum titulū habenti, sufficere: quod non sufficeret, si triennalis cum intruso habenti bonum ti tulum concurreret: quia tunc oporteret de ueritate tituli, ad effectū canonizatio nis discutere, & stante bono titulo, alter ius, coloratus titulus triennalis possessio tis canonizari non posset. Imò si alius titulus non esset, ille titulus coloratus nunquam canonizari debet, licet in isto casu sufficiat, quo ad iudicationem fru ctuum ipsi triennali faciendam.

QVAESTIO LXI.

QVæro, quomodo intelligantur ultima uerba istius regulæ. uidelicet, Anti quas lites penitus extinguentes?

SOLVTIO. Ista quæstio est multùm necessaria ad istam regulam, & pēdet mo dò in Rota coram me, in causa Conchen. præstimoniorum inter Ioan. de Morillas ex una, & Garsiam de Villareal. Sed intel lectus uerborum eius est ualde difficilis. Nam d. Iacob. Simonetta, auditor omniū antiquior, & fortè etiam curiosior, dixit se pluries audiuisse à maioribus suis, qui hoc idem à prædecessorib. sui etiam ha buerant, ista uerba nunquam intellecta fuisse: quinimo sæpius interrogasse Reue rendis. d. Laurentium Cardinalem Sancto rum Quatuor, uirum certè longo usu & doctriua singularissimū, qui sæpe huius modi regularum editionibus interfuit: & respōdisse, se ignorare quid illa uerba præ se ferrent, sed ea prout à maiorib. quasi p manus recepit: ita prout iacent de scribi permisit. Et Glossator hic etiam dicit se super intellectu istorum uerborum inter rogasse doctos & practicos curiales, & præ sertim Nicolaum de Castello tunc aduo catum, & Antonium de Eugubio practi cum, & antiquum causarum procuratorē, qui sibi dixerunt, illa uerba non intellige re, nec putabant unquā intellecta ab eius dem compositoribus fuisse. Itaque di ci potest, hoc dubium esset ueluti illud Gordii uinculū tota Asiā celebratissimū, tot etiam seculis inextricabile. Quod qui soluisset (ut erat apud incolas frequens opinio ex oraculi uoce) tota Asia potiri debebat, ut autor est Arrianus, & Qu. Cur tius, rerum gestarum Alexan. libro tertio. Verùm quia nihil in rerum natura est ita difficile, quod non labor assiduus & indu stria conficiat, decreui pro tenui facultate mea, in hoc tam ancipiti & difficili passu neruos in tendere: non, quòd me sperem aliquid assequi, quod non priùs & meliùs maiores nostri cogitauerint: sed quod sa tis est, mihi consuluisse arbitrabor, si rem ipsam explicem clariùs, differam copio siùs, quàm per alium hactenus factū fue rit. Nam, ut opinor, ista uerba, Antiquas lites, &c. septem, uel octo intellectus, seu interpretationes recipere possunt, quorū aliquos Glossator hic confusè & inuolu tè ennarrat. Ex quibus omnibus duos tan tùm Rota adprobauit. Et ideo ut omnes suo ordine discutiantur, rem aggredior. Antiquas lites super illis motas penitus extinguentes, &c.

Primus igitur intellectus istorum uer borū fuit, quòd ista uerba de litibus mo tis cōtra possessorem, ante possessionem triennalem intelligantur. Nam si post illā litem possessor, absque aliqua molestia triennio pacificè possedit, illa triennalis possessio sequens, lites illas anteriores ex tinguit. Sed aduertēdum, quòd iste intel lectus non uidetur uerus, non solùm quia contra illū intellectū Rota bis iudicauit, refert hic Glossator, sed qa aliis motiuis & rationibus subsistere non potest.

In primis quia stante isto intellectu, se queretur hoc inconueniens, quòd regula ista ius quæsitum lit. pend. tolleret. quod tamen ipse idem summus pōtifex, istius regulæ conditor, hoc superiùs per aliam suam regulam prohibuerat. Debent ergo uerba generalia istius regulæ taliter inter pretari, ut quo ad fieri possit, iuri commu ni conueniant, in cap. causam. de rescript. Et in dubio, talis debet præsumi papæ il lius cōditoris mens & intentio, qualis est iuris, ut uidelicet, nemini præiudicium, nec iniuriam faciat, ut tradūt Bal. Ale. & Ias. in l. ex facto. ff. de uulg. & pup. post Inno. in cap. quoniam, ut lite non cō test. Non enim inde iniuriæ oriri debēt, unde

iura

iura nascuntur, ut dicitur in c. qualiter. de acc. & in l. meminerint. C. unde ui. Quòd autem ex tali intellectu, siue interpretatio ne regulæ ius quæsitum tollatur, exemplo probatur. Nam ponamus me impetrasse beneficium ex iusto titulo, ex quo mihi ius uerum reale, & indubitabile competit uigore cuius Titium possessorem adhuc non triennalem in iudicium traxi. Certè attento prædicto intellectu, ab isto bono & uero iure meo excludor, si per trienniũ prædictam litem non prosecutus fuero, & Titium post litem per me moram trien nio possidere permisero. Quod quantum in beneficialib. prohibeatur, nemo non in telligit, cùm satis notum sit, in beneficiali bus quem a suo bono iure, solo temporis cursu excludi non debere, c. 1. & 2. de reg. iur. lib. 6. & c. ex frequentib. de inst. tradit Bart. in l. solent. §. fi. col. fin. ff. de off. proc. quod Rota tenuit in duab. causis: ut refe ro in reg. de non tol. iu. quæs. q. 5. nu. 13.

Præterea, ex prædicto intellectu sequi tur aliud absurdum, ꝙ impetranti, fortè legitimè impedito infra triennium litem prosequi, tollitur ius quæsitum sine cau sa, contra dictam regulam, & l. 2. §. si quis a principe. ff. ne quid in loc. pub. & c. satis peruersum 56. dist. Item sequitur etiam aliud inconueniens, ꝙ is, qui nullum ius habet, triennali possess. bonum ius haben tem excludet. Itaque hoc casu melioris cõ ditionis erit iniquus possessor, quàm bo num ius habens: contra tex. in c. eum, qui. de præb. lib. 6. qui tantò diuturnior eius possessio probatur, tantò grauius puniri deberet per rationem tex. in c. fi. de præs. Cui etiam intellectui refragatur decisio Rotæ iam diuturno patrum usu & consen su comprobata, in ti. ut li. pend. in no. de cis. 10. quæ disponit litem semel inceptã nunq̃ in Rota nisi per sententiam finiri. Ex qua sequitur, ꝙ lite pendente possidẽs pacificus possessor dici non potest, & per consequens uti priuilegio istius regulæ non poterit. Reiecto igitur isto intellectu, alius perquirendus est.

Secundus igitur intellectus regulæ est, ꝙ illa uerba, Antiquas lites, &c. intelligan tur de litib. motis contra triennalem pos sessorem post triennium, antequam reg. ederetur, quæ postea edita regula, cassan tur. Iste intellectus fundatur ex serie uer borum regulæ, in quantum superius dixit, Super beneficiis taliter possessis, &c. & pauló post dicit, Impetrationes de bene ficiis sic possessis, &c. deinde subdit ulti mo loco, Lites super illis motas penitus extinguentes. Ex quo ergo superius reg. semper loquuta est de beneficiis triennio possessis. & postea dicit lites super illis de ber intelligi super illis sic triennio posses sis, ut ista relatio, cum eadem qualitate fie ri censeatur, iuxta doct. Bart. in l. Iulia. in princ. ff. de hær. inst. & Bal. in l. fi. C. de im pu. & aliis subst. reg. enim intendit pacifi cos possessores triennales tã per exceptio nem respectu futuri temporis, quàm per extinctionem litis, respectu præteriti, tue ri ac defendere.

Iste intellectus fuit antiquorum aduo catorum, cui magis adhærere uidebantur uerba regulæ Calixti, quàm istius regulæ, ut dixi in præfatione istius regulæ. Et istũ intellectũ, ultra Glossatorem hic, reperio plures Doctores, diuersis temporib. in ua riis causis tenuisse. Nam Ant. de Caphare. & Ludouicus de Interãne, egregii aduoca ti, in causa Salzburg. præbendæ, istum in tellectum sunt sequuti. Et idem Antonius eundem intellectum tenuit in causa Ma clouie. ecclesiæ de S. Iuuato, quem in alia causa Ioach. de Narnia est imitatus.

Sed iste intellectus reprehenditur ex parte Garsiæ, in dicta causa Conchen. nũc pendente coram me, ꝙ non sit uerus, ex eo, quia si regula intelligatur de litib. post triennalem pacificam possessionem mo tis, frustra ponerentur illa uerba, Antiquas lites, &c. quæ præsupponunt lites ante triennalem esse motas, non post trienna lem. Nam si papa de illis intellexisset, di xisset lites post triennalem possessionem motas, & non dixisset, Antiquas lites peni tus extinguentes. Verùm quia illud uide batur superfluum, omisit, quia post trien nalem possessionem, non oportet extin guere lites, cum hoc ipsum sit priuilegiũ ipsius triẽnalis possess. lites extinguere, & si lentiũ perpetuũ imponere, ut patet ex il lis uerbis, Nequeant molestari. quod idẽ significant, ut dixi sup. in q. 58. Nã si post

triennium completum regula permitteret molestari, non bene quadraret prohibitio quæ locum habet ipso eodem momento, quo finitur triennium. Molestia igitur & lis debet præsupponi ante triennium, quæ post triennium prohibetur etiam in futurum, & lis præterita extinguitur. Et tunc bene quadrant uerba regulæ, Antiquas lites penitus extinguentes. Et ideo ad alium intellectum ueniamus.

Tertius intellectus istorum uerborum colligitur ex regula Hadriani licet extincta per eius obitum, ut uidelicet ista uerba intelligantur de litibus motis, per prædecessores contra alios possessores, uel per alios contra ipsos: Secus, si ipsi triennales possessores litem mouissent super beneficio contra alios, & sic fecissent sibi beneficium litigiosum. Nam licet postea possederint dictum beneficium per triennium, regula ipsis, qui litem mouerant, non suffragatur. Iste intellectus sumitur ex uerbis dictæ regulæ Hadriani. Potest tamen sumi arg. ex lege reuocata, uel correcta ad intellectum alterius legis, iuxta doctrinam Bar. in l. 1. ff. de coniung. cum emancip. lib. & in l. fi. ff. de fals. Nam non est nouum, quod leges posteriores per antiquas etiam reuocatas declarentur, uulg. l. non est nouum: & l. nam & posteriores cum ex actu nullo uoluntas & mēs disponentis colligatur, & declaretur, uul. l. fi. ff. de reb. eod. Pro isto intellectu uidetur dictum Nicol. Milis antiquo auditoris in uerbo, lite pendente, quo ad litigantem, &c. ubi tenet, quod lis inter alios non facit beneficium litigiosum quo ad tertiū, qui non est in lite, ut ibi optimè probat, & dixi superius in alia q.

Sed iste intellectus non uidetur posse subsistere, ex eo, quia ista regula generaliter lites motas extinguit: debet ergo de omnibus litibus generaliter intelligi, tam de litibus motis per ipsos prædecessores contra alios, quàm de motis per ipsos triēnales possessores, absurdum enim est distinguere: ubi lex non distinguit. c. solitæ, de maior. & obed. cum uulg. Et licet maior ratio sit in possessore triennali mouēte litem, quàm in alio, per ea, quæ Rom. tradit in consi. 330. in 1. col. illa tamen differentia est per plus, & minus, quod non facit rem ipsam in substantia differre, ut in l. fi. ff. de fundo instru. not. Bar. in l. 1. ff. de act. & oblig. lex enim generalis comprehendit utrunque casum licet, maior ratio militet in uno casu, quam in alio, ut est tex. iuncta gl. in l. unica in uerbo, sponsam. C. de rap. uir. facit cle. i. cum gl. de resc. Et solet ad hoc allegari no. tex. in l. §. quod aūt. ff. de aleat. & per hoc uidetur responsum ad motiua superius facta.

Non obstat regula Hadriani ponderata superius: quia si illa recte ponderetur, potius probat oppositum: quia illa uerba, uel per eos motas, posita in dicta regula, inferunt manifestè, quod siue lites fuerint motæ per prædecessores contra possessores triennales, siue per eosdem possessores contra alios, quod huiusmodi lites extinguuntur, & sic uerba dictæ regulæ faciunt in contrarium.

Non obstat regula de annali non suffragari possessori, qui consenserint priuationi: quia respōderetur causam non esse similem, ex eo, quia ibi uisus est renuntiare omni exceptioni, per quam eo non soluente, posset impediri priuatio, ex quo illi consensit, & uolenti & scienti non fit iniuria, ut in c. scienti, de reg. iur. lib. 6. Et ideo illa non faciunt ad propositum casus nostri, & ita in terminis istum intellectum reprobatunt quidam Mod. Sab. in quadam apostilla ad istam regulam, ubi respondent ad decis. 75. in no. procedere in odium attentatorum, alias secus.

Quartus intellectus ad ista uerba datur ut extinctæ lites antiquę intelligantur hic quæ motæ fuerunt per decem annos ante triennium: secus de litibus minori tempore introductis, quia illæ antiquæ lites dici non possent, quod factum uidetur propter negligentiam deferentis litem ante decem annos, ut sit litium finis, quod ex dictis d. Guliel. dicentis hoc alias in Rota in causa Giennen tentum fuisse comprobari posset, uidelicet litem censeri spatio decem ann. desertam. arg. glo. in clem. i. in uerbo prosequatur, ut lit. pend. & in l. per egre. ff. de acq. pos. Et tenendo istum intellectum uerbum antiquas, hic positum, exponeretur pro litibus longi temporis, iuxta

ta tex.& quæ ibi notat Dom. post Arch.& Ioan.And.in c.1.de sepult.lib.6. Et Præp. in c.1.in pri.in notabili.b.qui feu.da.poss.

Sed iste intellectus eodem morbo labo rat,ex eo,quia contra illum obstat decis. 411.in no. quæ uult litem in curia non fi niri,nisi per sententiam, & exponere uer bum antiquas,idest, longas est etiam quę dam extorta interpretatio. Nā iura allega ta pro ista expositione non faciunt ad rē, quæ loquuntur in casibus suis, ubi subie cta materia hoc suadebat,sed hic subiecta materia non est talis ut cogat nos ita exponere,igitur,&c.

Quintus intellectus, qui uidetur diuer sus a tertio intellectu superius dato, fuit cuiusdam Iacobi de Rizonibus abbreuia toris,ut refert Gloss.hic, uidelicet, ꝙ ista regula intelligatur de litibus motis cum antecessore:secus cum isto possessore, qui possedit per triennium cui nunquam fuit mota lis. Et ideo res inter alios acta non debet isti successori & possessori nocere, qui uidetur habere bonam fidem.

Sed iste intellectus etiam non ualet, ex eo, quia si beneficium est litigiosum, tran sit cum uitio suo, sicut lepra sequitur leprosum,ut in l.2. C.de litig. & Not. Mi lis in uerbo,litigiosum,&etiam illi obstat decis.10.ut lit.pend.in no.& aliis rōnib.il lum reprehendit Glos. hic qui uideri pōt.

Sextus intellectus est,ut reg.intelligatur de litib.antiquis motis extra curiam,quas hic papa extinguit,secus de litibus motis in curia,in quibus potest procedere præ dicta decis.411.in no.

Etiam intellectus iste est diuinatiuus: quia reg. & decis. indistincte & generali ter loquuntur: & ita per curiales intelli guntur, & quia eadem est ratio in litibus extra curiam,sicut in curia, cum utroque modo beneficium efficiatur litigiosum.

Septimus intellectus datur, ꝙ ista reg. intelligatur tantum de litib. futuris post triennalem possessionē pacificam, & tūc uerbum Antiquas refertur ad futurum,ut sensit Gloss.hic.Itaque erit sensus, ꝙ per triennalem possessionem papa uult om nes futuras lites extinguere, & finē eis im ponere,ut amplius nō possint ꝑ illas mole stari triēnales. Nā uerbū Antiquas,ponitꝑ posteriorib.ut ī l.cū scimus.in fi.C.de ag. & cens.lib.11.Vel melius dicas, quòd uer bum Antiquas,non refertur ad lites iudicia les,quæ fuerunt,sed ad altercationes,& di sputationes prudentum. Nam sæpe fuit disputatū,nunquid per decēnalem posses sionem præscriptū esset titulo beneficii, uel argueretur titulus. de quo in cap. il lud.de præsumpt.& Lap.allega. 89. nunc per istam reg. lites illæ, id est, controuer siæ,& antiquæ contentiones Doct. peni tus extinguantur,& sic uerb. Lites, hic ca pitur pro controuersia extraiudiciali, ut in c. forus. de uerb. sign. de qua Virg. 12.Aeneid.

Limes erat positus, litem ut discerneret agri.

Et alibi,

Quis vestrum tantas poterit componere lites?

Habemus igitur ex prædictis septem in tellectus, qui propter uerborum obscuri tatem non carent diuinatione,adeò quòd potest illud dici.ꝙ sæpe a multis curialib. iactarum est,uerba omnino obscura esse reiicienda. & illis non obstantib. sequen dam iuris dispositionem, quæ uult litem non extingui,nisi morte uel sententia, ut not.Io.And.in d.clem.1.& cauetur prædi cta decis.10.ut lit.penden.in no.Hinc uul gò dicitur,ꝙ quando lex est ambigua, & habet plures intellectus non est alleganda in decisionibus causarum,ut dicit Bar. in l.in ambiguo.ff.de reb.du. cum multis cō cor.ut latissime scripsi in c.1.in gl. de con sti.lib.6.Et ideo nimirum si domini audi tores sæpe neglectis istis uerbis tanquam obscuris tulerunt sententias, sequuti po tius dictam decis.411.quàm interpretatio nem obscuram istorum uerborum.Quod potuerunt facere per ea,quæ dicit Bal. in c.fi.de consti.& in l.2.in 2.col.C.quando prouoc.non est necess. Quinimò fortius uoluit Io.de Ana.in c.Petrus.in 1. col. de homi.ꝙ quando lex præcepti data a Deo habet plures intellectus, faciens contra eam,non peccat mortaliter quod tenuit Abb.post Io.And.in c.capellanus,de feriis Ias.in l.posthumo.col.7.C.de bon.poss.cō tra tab.& in l captatorias, col. pen. C. de testam.milit.& alibi sæpe.Nam ut inquit Boetius,quem refert Bal.in l.precib. col. 7.C.de impu.& aliis subst.quod multipli

citer intelligitur, eius ueritas ignoratur, sed ne regularum conditores, qui plures fuerunt, & viri undecunque doctissimi, de imperitia uel negligentia arguantur, cum tam sæpe dicta uerba innouarunt, nec unquam ea a reg. deleuerunt. erit necessariũ, aliquem ex prædictis intellectibus sequi. Nam quando in una lege plures dantur intellectus, licet omnes sit diuinatiui: tamen si ex alio congruo modo intelligi nõ potest', intellectus ille tenendus est, qui minus diuiuat, ut dicit Bartol. in lege ita stipulatus, la grande. col. 11. de uer. oblig. Vel ille intellectus, cui minus iura aduersantur, ut dicit Alex. in l. rei iudicatæ, in princ. col. fi. ff. sol. mat. Ias. in l. huiusmodi. §. si cui. ff de leg. 1. Vel intellectus, qui magis placet: quia hoc non est peccatum cõtra Spiritum sanctum, ut dicit Inno. in c. per tuas, de Sim. & dixi in c. i. in i. no. in fin. de reser. lib. 6. Quæ cum ita sint, uisum fuit Rotæ die 20. Nouembris. 1534. proposita per me iterum, atque iterum dicta causa Conchen. tertium & quartum intellectus, ex superius relatis adprobare, propter quos iudicarunt Garsiam posse se beneficio istius regulæ tueri. Verùm quia ipse idem Garsias ante triennalem possessionem commiserat causam, regula ista sibi nõ profuit, ex quo sibiipsi beneficium litigiosum effecit, & ideo possessio triennalis sequens, pacifica dici nõ potuit Imò illa sola commissio causæ, sibi in pluribus aliis casibus est damnosa, quos enumerat Fel. in c. super literis, col. 10. uer. limitatur primò, de reser. & dixi in reg. de subrog. & in trac. sig. Viam igitur quam elegit, illa sibi proderit, iuxta l. si mulier. ad Velle. Quia si ex lite per eum mota, sibi molestiam iuris intulit, & per consequens, exceptione istius regulæ se priuauit, de seipso conqueri debet, & damnũ, quod sua culpa sentit, sibi debet imputari, ut dicit tex. in vulg. c. damnum. de reg. iur. lib. 6. Et ita in terminis istius q. uidelicet, ꝙ committens causam, dicatur quo ad se introducere litem, quæ eum non pacificum possessorem reddit, Rota tenuit de anno 1519. de mense Martio, in causa Parm. archipresbyteratus, pendente corã D. Hugone de Spina, de qua meminit D. Gul. hic in collectaneis decisionum, per plura motiua, quæ ibi uideri possunt. Et ita etiam tempore meo dixit Rota in causa Gienen. canonicatus, pendente coram D. Iacobo Simonetta, inter Rodericum Lupi, qui commiserat causam & allegauerat triennalem, & quendam capellanum familiarem, cardinalis Gienen. Et idem tenuit Rota Valẽtina parochialis de Pego, de mense Martio 1537. coram R. D. Ioan. Mohedano, ut dixi superius, q. 56.

Antiquæ igitur lites extinguuntur per istam regulam, quæ inter alius ante triennalem possessionem motæ fuerunt. Et ita etiam hodie 12. Iunii 1538. istam regulam intellexit Rota, in alia causa. Cegob. parochialis de Paradinas, coram R. P. Do. Marcello, episcopo Marsicano. Secus, ut dixi, si ipse possessor prius contra alios causam commisisset, ut est dictum, & ad decisionem Rotæ, ut lit. pend. in no. quæ uoluit litem non finiri, nisi post sententiam quia ad illam respondetur trib. uel quatuor modis.

Primò, ꝙ decisio procedat, nisi de ista reg. excipiatur, sicut dicimus de decreto facto in fauorem alicuius. Nam ita demũ ligat, si ille uti uoluerit. ut dicit glo. in c. t. de conc. præb. lib. 6. cum concor. ut scribit Dec. in l. pacta quæ contra. C. de pact. nu. 11. & Phil. Peru. in c. dispendia, in princ. de reser. lib. 6. & in c. ut nostrum. in 3. col. de app. Ias. in l. transactione. in fin. C. de transa. Et idem in emphyteuta, qui non ob solutionem canonis, est priuatus ipso iure. Nam intelligitur, domino uolente, ut tradit Ias. post alios in l. 2. C. de iure emph. Et hoc idem habetur in l. filio præterito. ff. de iniust. rup. & in l. eleganter, & ibi glos. in uers. nullam. ff. de dolo. Possessore igitur triennali tacente, & non opponente, lis non finitur per possessionem triennalem: adeò, ꝙ si triennalis possessor moriatur, beneficiũ adhuc durabit litigiosum, etiam per mille annos, donec finiatur lis sententia, & ita procedere potest dicta decisio.

Scdò uidetur, ꝙ illa deci. pcedat attẽta dispositione iuris canonici, de qua in c. fi. de iud. de quo iure instantia perpetuò durat, nisi per sententiam terminetur,

tur.Sed attenta dispositione istius regulę, Cancellariæ,lis triennio extinguitur,sicut est de iure ciuili cautum,in l.properãdũ, C.de iud.Nec est mirum,ꝙ ius canonicũ, & regulæ sint contrariæ: quia idem uidemus in aliis regulis.de annali, de infir. resign.& in pluribus, quæ contrariantur iuri communi, prout etiam ius ciuile in eodem casu reperitur limitatum,& restrictũ a iure prætorio:ut l. in honorariis, ff. de act.& oblig.& alibi sæpe.

Vel tertiò dici potest, ꝙ illa decisio nõ est uera:quia contra eam sæpius fuit iudicatum,ut adparet in una causa Giennen. coram do.Iac.Simonetta,in qua in Rota, per maiorem partem Dñorum cõclusum fuit,per lapsum decem annorũ, litem haberi pro derelicta,ut meminit do.Gul.Cassiodorus,in collect.decis. tit. ut lit. pend. Et idem in possessione fuit tentum corã D.Camillo de Ballionibus, in una causa Gebennen.pro cardinale Anconitano, 3. Iulii 1531.per doctr.Abb.in c.contigit,de dol.& cont.ut dixi in reg.de non tol.iure quæs.q.5. imò ipsum beneficium dicitur per tantum tempus 10. annorum haberi pro derelicto, ut ibi dicit Abb. quem in hoc non sequuti fuerunt domini, sed respectu possessionis, ut dixi, per ea, quæ idem Abb.dicit in c.cũ uenissent, de resc. spo.& in c. cap.de resc.Sed ꝙ tit.beneficii præfato tempore perdatur, tenet etiam Old.consil.1.colum.2.&Pet.de Anch.consi.405.& hoc ut finis litibus imponantur. Et hoc quod dictum est de possessione Domini traxerunt ad litem,quæ decennio uideturhaberi pro derelicta,ut dixi.

Ex præmissis igitur patet, decisionem illam non procedere, quam etiam impugnauit Nicolaus Milis Rotæ auditor, in uerbo,lit.pen.& uerbo,lis finitur, & Glossator in reg.de subrogandis.

Vel quartò ad illam decisionem respondet Glossator hic,ꝙ procedat de lite in curia,secus extra. Sed ista solutio nihil facit, nisi restringatur ad beneficia uacantia in curia litigiosa. Quod nescio si ipse ita intellexerit. Ex quib.omnibus resultat ista conclusio,regulam istam non posse intelligi de lite mota per triẽnalem possessionem,sed ante,ut est dictum. Et ita ego in d.causa Conchen.pronuntiaui: quæ sententia postea confirmata fuit ꝑ tres cõformes.Nec fuit in Rota causa,quæ maiores tumultus excitaret, quàm ista, quæ ultra istas tres sententias Rotę,uentilata postea fuit per tres alias sñias coram Gubernatore,& postea coram auditore Cameræ, & deinde coram Card.Simo. commissario, postremò cum ultimo silentio diffinitiuã in signatura Papæ:propter quam caus m partes hanc causam usque ad insaniam prosequuntur iudicio curialium.

QVAESTIO LXII.

QVæro,an regula ista tueatur non promotum infra annum,iuxta c. licet canon.& c.commissa de elect.lib. 6.

SOLVTIO. De hoc dixi superius in 10.q.tractans materiam execrabilis.

QVAESTIO LXIII.

QVęro,an si possessor citatus uigore cõmissionis,in qua adposita fuit illa uulgatis clausula,uidelicet, dummodò ante terminum ad articulandum literas expedierit,& ꝙ interim beneficium non cẽseatur litigiosum, &c. si post citationem prædictam triennio possedit, dicatur pacificus ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum,ꝙ non sit pacificus,ex eo,quia illa clauf.fuit adposita ad effectum,ut actoris malitia cõprimeretur, qui procurabat sæpe possessores fortè senes uigore dictarum commissionum,literis non expeditis, & sic cum modica impensa citare, ad effectum,ut per eorum obitum possent subrogari, & sic ordinarios patronos & expectantes excludere.Cùm igitur adposita sit d.clausula ad effectum tollendæ subrogationis,non debet alium effectum operari arg.l.quod fauore,C.de leg.

Præterea, quia talis possessor ex tali commissione & citatione uexari & molestari dicitur,ut not.Imol.in cle.1. in fi. de rescri.quia uexatio incipit à citatione, ut not.Fel.in c.ex tenore.de rescr.facit quod not.Bar.in l.amplius non peti. ff.rem rat. hab.& Bald.in l.1. C. de nundi. & dixi in

regula de annali.in q. de citatione nulla. Et ita retulit iudicasse Rotam Alex.de Cesena quondam famosus procurator, ut refert Aeneas Sabinen.in quibusdam apostillis regulæ 19.de commissionib. literis non expeditis.ubi etiam refert D. Berengariũ Sagãta dixisse illi Rotã ita iudicasse in quadam causa Tranen. Et dicit esse notandũ hoc quia stant ista simul, ꝙ beneficium nõ sit litigiosum, & ꝙ non sit pacificum, ꝓut ego notaui in alio casu superius in alia q. de illo, qui possedit triennio post sententiã quæ transiuit in rem iudicatã, & post executoriales: quia licet ibi non sit lis, quia finitur per sententiam: tamen ille non est pacificus, ut frui possit beneficio istius regulæ, ut ibi probaui per quãdã deci in no.

Tamen prædictis obstãt, quæ conclusa fuerunt in præcedenti q. examinando clausulam lites penitus extinguentes, hic positam, & quę dixi in reg.de annali.q. 45. dũ ibi tracto, an per citationem nullam interrumpatur pacifica possessio requisita in illa regula, quibus etiam accedunt ea, quę dixi in regula, de subrogandis. q. 2.

REGVLA DE VALORE beneficiorum in impetrationibus exprimendo.

Item voluit, quòd in gratiis (quas personis quibusuis de beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, quæ dictæ personæ tunc obtinuerint, seu de quibus eis fuerit prouisum, vel concessum, aut mandatum prouideri) uerus ualor annuus per marchas argenti, aut sterlingorum vel librarum Turonensium paruorum, seu florenos aut ducatos, seu vnciarum auri, seu alterius monetæ valor, secundùm communem æstimationem exprimatur. Nisi motu proprio, gratiæ huiusmodi fiant, vel personæ prædictæ beneficia, quæ tunc obtinuerunt, aut in quibus, & ad quæ ius eis competit, iuxta ipsarum oblationes, vel alias dimittere teneantur alioquin præfatæ gratiæ sint nullæ. Et idem seruetur in expectatiuis de beneficiis obtentis, & in quib. seu ad quæ impetranti ius competit, & illorum valore.

PRAEFATIO.

Avtor primus istius regulę, fuit Vrbanus 4. ut refert Clemens 6. in quadam extrauaganti, de qua inferius facio mentionem. Sed in uolumine regularum, non Vrbanus 4. sed Vrbanus 6. reperitur huius regulæ inuentor. Nam super ualore exprimendo in gratiis, quatuor regulas edidit. Primam circa gratias & beneficia obtenta, quam publicauit vndecimo Calendas sui Pontificatus anno primo. de qua facit mentionem Rota dec.19. de prębend.in no. Secundam, circa impetrantes beneficia uacantia; uel certo modo uacatura, quam publicauit 8. Calendas Maii anno tertio. Et ex istis duabus Io. 13. vnã tantum regulam fecit, ex qua sumpta fuit ista moderna, quam modò habemus. Tertiam deinde regulam publicauit de ualore exprimendo in beneficiis ueniendis. Et istam etiam sequuti sunt omnes successores usque in hodiernum diem, nihil immutando. Quartam uerò circa beneficia impetrata motu proprio, in quibus uoluit etiam mentionem fieri de ualore. Et ista fuit ultima eius regula publicata 7. Calendas Iunii, anno quinto, quam sequutus fuit solus Martinus 5. Et de illa facit mentionem Petr.de Anch.in consil.297. efficatibus.in pri. Et de utraque meminit idem Pet.de Anch.in consil. 295. incip pro elariori. Et licet Fel.in c.ad aures.in 5.& 8.cõclusionib.de rescrip. afferat Vrbani reg.tãtum loqui de dignitatib.impetrandis motu proprio, allegando Pet.de Ancha. in d. consilio: tamen. Petr. de Anchar. hoc non dicit, neque hoc cauebatur in reg. sed illa indistinctè loquitur de quibuscunque beneficiis. Quam postea solus Martinus 5.ut dixi, est imitatus. Alii uero omnes tã antiqui, quàm moderni Pontifices reg. illam, quo ad motum proprium, sustulerunt. Et primus fuit qui hoc sustulit Io.23. qui edidit regulam nostræ modernæ similem, de qua facit mentionem idem Pet. de Anch. in consil.138.incip.de natura & efficacia. Et Ioannem 23. Eugenius & Nicolaus, & post ipsos omnes successores Põtifices (ex excepto Martino) vsque ad nostra tempora sunt imitati nihil penitus immutando, neque ad regulam addendo. Tamen Clemens

mens ut ante omnes istos circa ualorem in literis exprimendum, quandam constitutionem extrauagantem fecit, sequutus Urbanum 4. prædecessorem suū: in qua plus uoluit habere locum in permutationibus. Quæ quidem extrauagans hodie adhuc allegari posset in iudiciis, attento ꝙ non reperitur reuocata per successores Pōtifices Et ob eam causam placuit hic eā inserere. Cuius tenor talis est. Dudū feli. recordat. Vrbanus prædecessor noster, inter alias ordinationes per eum prouidè factas, instituit, ꝙ in quibuscunque gratiis apostolicis de beneficiis uacantibus, seu certo modo uacaturis beneficiorum, quæ obtinent in quibus gratiæ sunt concesse, seu de quibus eis prouisum uel mandatum fuerit ꝓ uideri, ueri ualores exprimantur: alioquin gratiæ nullius existant roboris uel momē ti, nisi proprio motu concessæ fuerint, uel huiusmodi beneficia quæ obtinent, se asserant dimissuros. Et nuper accepimus à nonnullis in dubium reuocari, an idē prædecessor sub ordinatione prædicta, beneficia quæ ex causa permutationis post editionem factæ ordinationis, quæ permutātibus autoritate apostolica hactenus sunt collata, si conferantuur, uoluerit comprehendi. Ad huiusmodi tollendum dubium præsentis tenore declaramus, beneficia eiusmodi post eandem ordinationem per præfatum prædecessorem, seu ipsius autoritate, ac per nos, ex nostro mandato, ex causa permutationis quibusuis personis quoquomodo collata, seu quæ in posterū conferentur, debuisse & debere comprehē di, &c. Ex ista igitur constitutione extrā uag. habemus originem istius regulæ, & extensionem ad alium casum in regula non expressum, quod est notandum. Et est aduertendum, ꝙ regula ista uarias habuit rationes. Nam quidam existimarūt eam editam causa tollendæ auaritiæ, ne scilicet ꝑ taciturnitatem ualoris, aliquis ultra merita, & plusquam oporteret, de beneficiis ecclesiasticis caperet, & ita per falsam ualoris expressionem, debitus dispensationis modus papæ (cui est hæc cura à Deo demādata) tolleretur. c. quia nōnulli. de cler. nō resi. & in hac opin. fuit Abb. & Fel. in cap. ad aures. de rescrip. Alii totum hoc ad cō modum bursalem officialium retulerunt: Quidam uerò propter annatas, ne defraudaretur, regulam factam fuisse existimāt. Et istorum opinio magis recepta uidetur, ex eo, quia regula ista de ualore adhæret taxis annatarum. Nam uidemus, quòd in beneficiis, in quibus non soluitur annata, non exprimitur ualor, ut patet in monasteriis monialium & hospitalibus datis in administrationem, ut inferius dicetur. Et hac ratione, quia Cardinales annatam non soluunt, per consequēs isti regu. secundum communem opinionem non subiiciuntur, de qua dicam in 1. q. Et licet ista tertia opinio, siue ratio istius regulæ, quæ fundatur in annata, sit magis frequēs: prima tamen ratio plurimum iuris fomentum habet. Et potest utraque ratio militare, ut uidelicet requiratur expressio ualoris, ne sic impetrantes raperent stipendia plurimorum, contra dispositionē concilii generalis, de quo in cap. quia non nulli. quod est in fraudem pauperum clericorum altari seruientium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia uidē tur inuenta, iuxta c. cum secundū. de præb. introduci uideretur. Et etiam, ne per huiusmodi ualoris taciturnitatem annatæ defraudentur, quæ ad subuentionem papæ, & Card. indigentium introductæ fuerunt, sicut & charitatiua subsidia, ut tradunt Fernādus Cordub. Hispanus in tract. annatarum & Barth. Belenzinus in tract. de cha. sub. q. 16. Vt igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista regu. Sed est ulterius præmittēdum, ꝙ antecedi tionem istius regulæ, duo illi taxarum libri, quibus nunc sedes apostolica utitur, inuenti fuere. Quorum primis mercedes officialium expedientium literas apostolicas, taxat. Secundus ualorem beneficiorū consistorialium, ex quib. annatæ solui debent, describit: qui quidem libri ante editionem istius regulæ, seu alter saltem eorum uidebatur fere inutilis, cum nemo adstringebatur de iure cōmuni ualorem exprimere, ut dicit glo. in cle. 1. de præb. edita uerò reg. illi libri receperunt spiritum vitæ. Quorum librorum (ut opinor) inuē tor Ioan. 22. fuit. de primo nullus dubitat cum fuisse inuentorem, cum curia reside

ret Auinionen. quod etiam ex genere monetæ Turonēsium colligitur, quæ nunquā cognita fuit in curia Roma. nisi post reditum curiæ in urbem, & tamen Ioan. 22. ibi taxas composuit, numerum scriptorum apostolicorum distinguens. Et sub eadem moneta ibidem Benedictus 12. eius successor, taxas sacræ penitentiæ ordinauit, ut adparet ex ordinationibus eiusdem Benedicti, ut autor est Polydorus li. 8. de inuentor. rer. cap. 2. Secundum uero librum, qui beneficia consistorialia & annatas respicit, eundem Io. inuenisse, ex eo coniecturam capimus, quia in illo libro beneficiorum ualor, per florenos auri designatur, quod genus monetæ primus omniū pontificum Io. 22. cudi iussit. Nam cum hæc moneta primum à Florentinis originem habuisset, & postmodum per admistionem æris a quibusdam populis adulterata fuisset, Io. 22. sub anathematis pœna prohibuit, neminem decætero, præter Florentinos eius inuentores, monetam illam debere cudere, quàm quidem prohibitionem non seruauit. quia cudi iussit florenos eiusdem bonitatis, quo erant Florentinis mutatis in aliquo eorum signis. Nā loco S. Io. adposuit mytrā circū scriptā literis nominis sui. Ex altera uerò parte erat flos Lilii, circunscripta istis literis, uidelicet S. Pet. S. Paul. ut de istis omnibus autor est Io. Villanus, antiq. Florentinorum historicus, in libr. 9. Chronicorum Floren. 100. 279. ex quibus liquidò adparet ab eo tempore florenorum usum, de quibus in taxis fit mentio, ad sedem apostolicam delatum fuisse. Fuit enim Io. 22. circa taxas & annatas impense studiosus bonusque domus suæ paterfamilias. Nā ut alias dixi in procemio regularum Ioan. præter industriam huius rei, plura alia noua inuenit repertoria alphabetica componens, quibus res omnes nota dignas, uelu ti horreo quodam conderet, ut eis, cum opus esset, ad libitum uteretur, ut de hac re solus Fran. Petr. lib. 2. rerum memorabilium tract. 3. c. 53. autor est, deinde prædictum librum primum taxarum officialiū Pius Secundus, propter nouam creationē abbreuiatorum ampliauit, & postea Sixtus quartus, qui longe plura officia noua creauit, easdem taxas locupletiores reddidit. Postremò, Leo qui etiam innumerabilia officio noua induxit, eas in immensum creuit. Ex quibus quidem nouis & quotidianis exactionibus, uerificatum fuit dictum Alphōsi Regis Aragonum, relatum per Ant. Pan. in libello de dictis Alphonsi, dicentis, Harpyias non amplius insulas colere, sed ex insulis in Romanam curiam migrasse, ibique iam domicilium suum constituisse. de quo meminit Fel. in c. 1. in 8. col. de resc. Secundus liber taxæ, qui beneficia consistoria præscribit, & annatas respicit, in eodem fere statu māsit. Qui quidem taxarum libri de facili defraudabantur, nisi Vrbanus, qui multa alia utilia cogitauit, remedium inuenisset, per editionem prædictarum regularū quas successores pontifices, pro se quisq; in melius reformarūt, donec Eugenius ex illius quatuor reg. Vrbani, unam tantum regulam fecit, quæ sufficere uidebatur, a qua sumpta est ista moderna, quæ nunc inter manus uersatur. Et licet præfati summi pōtifices plene huic parti de ualore exprimendo, ut eis tunc uidebatur occurrissent: nihilominus illud de gratiis expectatiuis, an uidelicet exprimi deberet in eis ualor, omiserunt, quod Gregorius 11. primus omnium reparauit regulam de ualore exprimendo beneficiorum obtentorū, in gratiis expectatiuis inueniens, quàm postea multi pontifices successores particularius sunt sequuti, quædam ad illam addentes. Sed ad istam regulam modernam, de qua loquimur, nihil penitus addiderunt, uel immutarunt, sed in omnibus cum antiqua concordat, & ideo uniformis erit in ea decisionis ratio.

QVAESTIO PRIMA.

QVæro, igitur primo, an regula ista cōprehendat Cardinales?

SOLVTIO. Text. regulæ in illis uerbis, personis quibusuis, uidetur innuere cardinales cōprehendi, quia illa dictio uniuersalis comprehendit, quos specialiter non excipit ut latè probat Alex. in cons. 30. incip. ponderatis. in 4. col. uol. 5. & Ro. cons. 31. colum. 1. facit tex. in capitul. cos, §. fin.

§.fi.de senten.excom.lib. 6. cum sexcentis concor. de quibus per Curtium iuniorem in consil.1.in 1.col.

In contrarium tamen plura facere uidẽtur: quæ breuitatis causa perstringam, cũ iam superque satis super ista q.tã in proœmio regularum, quàm in reg. de infirm.resig.& multis aliis regulis disputauimus. Quamobrem ea solum hic adducam, quæ alias in prædictis locis non scripsi. In primis igitur, ut cætera omittam, & unico uerbo concludam medullam istius difficultatis, ista opinio, uidelicet ꝙ cardinales regula ista non adstringantur, est cõmunis, & à Docto. recepta, quam expressè tenet Pet.de Anch.in cons.295.incip. pro clario ri.ubi plura fundamenta ponit. Et cum ea transit Bar.Belenzinus in tract.de cha.sub si.q.66.in 6 col. & alii plerique Moderni. Et fundatur principaliter hæc opinio inter alia, hac ratione, quia ista regula est exorbitans à regulis iuris communis, & ideo debet tantum restringi ad casum, in quo loquitur. Propter quam rationẽ dicit ibi Belenzinus, Rotam, eo præsente, iudicasse extrauagantem Bonifacii 8.incip.iniũcte. sub tit.de elect. Cardinales non comprehẽdere. cum qua opin. uisus fuit etiam tacitè Fel. sibi contrarius transire in c. causam.el 2.in 4.col.de test. & in cap. in eos.in fi. de hær.& alibi sæpe. Et secundum istam opi. consuluit Ioan.Fran. de S. Nazario de Ripa, uir eruditissimus in consi.15. posito in lib.1.responsorum, sub titulo de legib. & long.consue.nouiter impresso. Vbi pro hac parte plures autoritates adducit. Et ultra ipsum, istam opinionem in specie latè defendit Andr.Sicul.in consil.23. inci.scripsit propheta,&c.in 5.col.in c. dubio lib. 1.Et idem And.latius hoc idem reassumit in cap.in nostra.in 2.col. de rescript. quo loco in indiuiduo dicit istam opin. uidelicet, sub dispositione istius reg. odiosæ cardinales non comprehendi, firmam esse, sicut firma petra. Et ita etiã reperio tenuisse Ioan. Bap.de S.Seuerino, quondam celeberrimum aduocatum, in quibusdã notis gratiarum, qui allegat ultra Petrum de Ancha.Old.consil.221.293.& 321. & Pauinum in extrauag.ad onus. cum similibus.

Quid in tanta uarietate dicendum? Teneo primam opin. prædictis non obstan. motus ista ratione, quia clarum est, ꝙ creatori Deo, & uicario creatoris subiecta est vniuersa caro, ut dicit Inn. Abb. & cæteri in c.1.per illum text.de constit. Sed ab ista reg. generali non reperiuntur excepti cardinales. Igitur subiicientur eius constitutioni, nisi eos excludat. Nam speciale est in papa conditore, ne ligetur sua lege, quia à nemine iudicatur: & ut sit differentia inter ligatum, & ligantem.c.fi.de instit.cum vulg. Sed ista ratio non militat in cardinalibus. igitur, &c. Alias si contrarium diceremus, essent acephali, & sine aliquo superiore, & certarent de paritate cum papa. Et sic non posset eos constitutionibus suis punire, cum par in parem non habeat imperium, uulg.l.nam & magistratus.ff.de arb. Hoc tamen absurdum esset dicere: quia perinde haberetur, ac si duo in ecclesia capita fingeremus. quod ut monstrum abhorret tex.in c.quoniam. de offi. ord. Igitur dicamus eos comprehendi: quia lex omnes subditos ligat, nisi excipiantur. l. princeps.ff.de legi.c.omnis anima.de censib. Accedit ad hoc, quia uerba generalia in constitutionib.ad hoc ponuntur, ut per illa comprehendantur illi, qui alias simpliciter non comprehenderentur: ut probat Dyn. in rubr.de reg.iur.libr.6 & gloss. in cleme.1.de re iud.lib.6.in uerb. quauis.& & in cle.1.in uerbo, quibuscũque. de iud. cum concord. ut notabiliter scribit Gemi. in consil.65.incip.discutiam.in 3.col. Sed in præsenti regula sunt posita ista uerba uniuersalia & prægnantia, personis quibusuis. Ergo dato, ꝙ alias constitutio simpliciter prolata, cardinales non comprehẽderet, ubi uerò profertur cũ clausulis prægnantib. & generalib. adparet uoluisse illos cõprehendere: quia alias illa uerba essent superflua, quod non est dicẽdum, iuxta l.primã.ff.q̃d met.cau.& c. si Romanorum.19.dist. Et ideo non ab re Fel. in c.cũ in iure peritus.de offic.deleg. & in rub.de ma.&obed.& hic in quibusdã suis breuib. & corruptissimis apostillis dixit, ꝙ de stricto iure defendi non potest illa opinio, ꝙ cardinales nõ cõprehẽdãtur in dispositione generali habente clausulas prægnãtes.

Postremò, hæc opinio pôt alio motiuo adiuuari;

adiuuari: quia si propter dignitatis prærogatiuam dicimus, cardinales sub regula non comprehendi, idem dicendum esset de episcopis, quorum dignitas maior est cardinalatu, saltem respectu ordinis. Nã episcopi dicuntur habere culmen dignitatis, ut dicit gl. in c. 2. de præben. lib. 6. & in ca. q̄ periculosum. de sent. exc. lib. 6. Cardinales uerò non dicuntur habere dignitatem, sed officium, & tamẽ dignitas maior est officio, ut dicunt Doct. in c. cùm accessissent. & ibi declarat Abb. de constit. & in c. de multa. de præben. Hinc est, quòd de iure antiquo episcopus debebat postulari ad cardinalatũ: quia dicebatur descendere, & nõ ascendere, ut latiùs dixi in prooemio regularum in 1. q. quod nõ alia ratione prouenit, nisi quia episcopatus reputabatur maior cardinalatu, ut notatur in c. quãquam. 2. q. 7. Et ideo, ut dixi, episcopus dicebatur per assumptionem ad cardinalatum descendere, & non ascendere, ut tradit etiam d. Gundisa. de Villadiego in tract. Card. quinta q. principali. & dixi post Abb. in c. ecclesia. el 2. de electio. & in cap. bonæ. de postul. prælat. Et tamen attẽta ratione prædicta, idem dicendum esset de episcopis, quòd sub ista regula non cõprehenduntur. hoc aũt est absurdum dicere. Igitur idem dicendum erit de cardin.

Rursus pro ista parte facit, quia sub cõstitutione concernente commodũ animę, cardinales & omnes comprehenduntur, ut dicit Domi. & alii in c. nemo. & ca. sciant cuncti. post gl. ibi, de elect. lib. 6. Sed ista reg. continet in se commodũ animæ. Nã per expressionẽ ueri ualoris, nec camera apostolica, nec officiales curię, qui summi pontificis fidẽ sequuti, sua officia ex causa onerosa emerunt, defraudantur: hanc enim fraudis prohibitionem ad cõmodũ animæ pertinere nemini dubium est. Nã aliquem defraudare, sine peccato & periculo animæ non possumus, ut in specie dicit doctor ille practicus & antiquus Cancellariæ apostolicæ corrector in lib. nuncupato Practica cancellariæ. fo. 47. Sicut etiam dicunt omnes Summistæ in uerbo, gabella. quòd licet gabellæ, grauent subditos: tamen sine peccato non possunt fraudari, ex quo sunt impositæ ab habente potestatem. Cùm igitur taxæ beneficiorum sint impositæ de mandato pontificum, ad effectum, ut per expressionem ueri ualoris, iura cameræ & officialium secundũ taxam ordinatam soluantur, meritò illas defraudantes per expressionem falsi ualoris, peccant. Et licet ista ratio non concludat ad cardinales, quia liberi & exempti sunt à taxis, sed comprehendant alios: militat tamen in eis secunda ratio finalis istius regulæ, quæ fuit, ne ex taciturnitate ueri ualoris unus stipendia plurimorum caperet, & plus fortassis quàm mereatur, & ita paupetes clerici, quib. de reliquo ꝓuideri debet, defraudentur. Nã cũ aliquæ constitutiones sint, ꝙ cardinales non possint impetrare, nisi usque ad certam summã, ut hodie est cautum in cõcilio Latera. sessione nona, certè si illi nõ sunt subiecti huic regulæ, pauperes poterũt defraudari: præsertim cũ lege etiã caueatur, ꝙ si aliquis habeat necessaria ex uno beneficio, non debet aliud beneficiũ impetrare, nisi hoc dicat. Quod multis rationib. probat Ioã. de Lignano in tract. de pluribus benefic. Nã ut dictum est, taliter impetrãtes usurparẽt stipendia plurimorũ, quod tendit in graue animæ periculum, ut dicit text. in c. quia nõnulli. de cler. nõ resid. & in c. quia in tantum. de præb. Quæ mala & absurda, sicut ex taciturnitate uel mala expressione ualoris facilè sequi possunt: ita per eius expressionẽ uerã omnino tolluntur. Nam ꝑ uerã ualoris expressionẽ Ro. pontifex redditur certus quãtitatis cõcedendæ, & aliquãdo iustis de causis cõcedet uni plus, quem cognoscit capacẽ ac utilem ecclesiæ, & benemeritũ tanti ualoris, quod alteri denegabit, ꝓpter incapacitatẽ petentis. Et isto modo sciens dispensabit reditus ecclesiarum secundùm merita & exigentiam personarum, arg. eorum, quæ no. in c. de multa. de p̄eb. Et istam rationem ponit in terminis Abb. in c. ad aures. de rescrip. & ad prædicta facit cũ adeo. eo. tit. & c. de monachis. de p̄eb. & c. 1. 2 1. quæst. i. Sancta igitur & rationabilis fuit ad hoc istius regulæ constitutio, quæ summũ pontificẽ cõcedẽtẽ, certiorẽ reddit de ualore, ꝑ quẽ seruat iustitia distributionis, quæ ad ipsum papam nosci-

tur

tur pertinere, qui non debet uni tantum tribuere, ut alter esuriat, contra Apostoli uerbum, in scandalum plurimorum capi. 1.16.q.7. Facit capitul. Vulteranæ. 12.q.2. Conueniens inquam, & honesta fuit talis reg. quæ istis omnibus medetur, quæ deni que has fraudes amouet, ac ambitionis & auaritiæ semina tollit. Quæ omnia, cum animæ commodum concernant, dicendū est reg. in cardinalibus locum habere. Pos sent tamen prædictæ opiniones contrarię fœdere distinctionis concordari, faciendo differentiam inter cardinales præsentes in curia, & absentes. Nam in præsentibus potest procedere prima opinio, ut uideli cet propter prærogatiuam præsentialita tis gaudeant hoc priuilegio, ne sub ista re gu. comprehendantur. In absentibus uerò procedat secunda opinio. Et ista distinctio potest bene comprobari ex iis, quę dixi in reg. de impetr. benefi. per obit. famil. Car di. q. 17. Et ultra ibi dicta pro ista distin ctione faciunt, quæ dicunt Mod. Hispani repet. l. imperium. num. 55. ff. de iur. om. iud. ubi dicunt, ꝙ cardinales æquiparātur præfecto prętorio, & ideo illustres appel lantur, secundum omnes ibi, & habent me rum imperium, ut in ca. per uenerabilem. qui fil. sint legit. quem no. Abb. in c. ex ge stis. de cler. non resid. Et tamen si fuer nt absentes à curia sine causa, qđ facere non debent, iuxta gl. in c. nobilissimus. 97. dist. tunc desinunt esse illustres, nec habent me rum imperium. Imò si cardinalis abest cau sa legationis, non dicitur illustris, sed spe ctabilis, quia æquiparatur proconsuli. c. 2. de offi. leg. & tamen si manet in curia, dici tur illustris. Magnum igitur est priuilegiū pręsentialitatis curię. Pro quo facit unum simile. Nam consules sunt superillustres, ut tenent communiter Doct. in l. 1. ff. de offi. eius, cui mand. est iur. Tamen si rece debant à latere principis in legatione, effi ciebantur spectabiles, ut. ff. de offi procōs. & declarat ibi gloss.

QVAESTIO II.

QVæro, an regula ista habeat locum ex tra curiam in impetrationib. factis à legatis?

SOLVTIO. In legatis dicendum uide tur, ꝙ sic: quia ratio mouens conditorem adstringentem impetrantem ad exprimē dum ualorem, est illa, quam ponit Abb. in d. c. ad aures. in 3. col. uers. puto tamen de rescrip. uidelicet, ne cuilibet permitta tur temporalium dispensatio, nisi secun dum qualitatem personę. Nam talis est aptus ad habendū beneficium tenue, qui est omnino ineptus ad habendum benefi cium pingue. Proinde quātitas expressa re dituum, principem subtrahere aut indu cere posset ad concessionem, uel denega tionem gratię. Ideo utile & necessarium uidetur ualoris expressionem fieri. Hęc est ratio, quā assignat Abb. ad regulam Vr bani, quę (ut dixi) concordat cum ista am pliando eam, ut in q. superiori. Sed ista ratio militat in legato, ergo & in eo habe bit locum dispositio. Suadetur hoc, quia vi demus omnes subreptiones, quę uitant gratiam Papę, uitiare etiam legati gratiāt ut not. uoluit domin. Anto. cardi. & Imm. in clem. 2. in 2. notab. de offi. ordin. & Do min. in c. fi. in 2. not. de offi. deleg. lib. 6. Et Marian. consil. 54. quęritur. Et ante ipsum hoc tenet N. Milis auditor, in uerbo, gra tiam impetrans.

Et ista ęquiparatio facta est de iure anti quo, ut in d. c. fi. & dicta cle. 2. Dispositio ista igitur nouiter procedens, loquens de papa, debet etiam habere locum in legato quia qn̄ duo sunt ęquiparata de iure anti quo, dispositio postea loquens in uno, de bet habere locū in alio. vul. l. si quis seruo C. de furt. Accedit, quia magis militare de bet dispositio istius reg. in legato, q̄ in pa pa cui iurisdictio legati sit odiosa, exrraor dinaria, & superinducta: quia uenit in di minutionem iurisdictionis ordinarii, ut di cit gl. in d. cle. 2. Ergo de facili restringibi lis. c. mandatum. & c. Abbatem & c. literis. de rescrip. Et patet hoc exemplo, de quo Paul. & Imol. in d. cle. 2. meminerunt, dum dicunt, ꝙ in facultate dispensandi, legato concessa, subintelligitur, dummodo dispē sati in dispensatione mentionem ualoris beneficiorum faciant: alias dispensatio nō ualebit, uolentes in hoc extendere iura de collatio tantū loquentia ad istū casum dispensatio, ex quo in eo est eadem ratio quę in papa consideratur. Pro quo facit gl. in cle. literas. de rescr. quę extendit illā dispo

dispositionē de literis papæ, ad legatū. p candē rationē: qa dispositiones legati faci liùs restrictionē recipiūt, ppter minorem potentiam, quàm papæ. Itaq; idē dicēdū est in restrictione facta p istā reg. cum sit maior ratio propter minorē facultatem. Et φ per idētitatē rationis debeat fieri ex tensio in casu nostro, ubi tractatur de re stringēda ampliatione beneficiorū, tenet expressè Imol. in d. cle. literas. reddēs ratio nē extensionis, quæ ibi à gl. conceditur in casu exorbitante, ut illud procedat ppter æquitatem, quæ inest dispositiōi refrænā ti ambitionem acquirendi beneficia, quæ quidem ratio militat in literis legati, ut di camus iudicandum esse in regula ista, cum ibi dispositio militet, ubi illius ratio mili tare uidetur. c. inter. de translat. episcop. Et ista opinio iustificatur etiam ex uerbis istius regulæ, quæ adaptantur etiam lega tis. Nam illa uerba (in gratiis de beneficiis uacantibus, seu certo modo uacaturis) hic posita, uerificari possunt in legato, q dat gratias de uacantibus. c. 1. & fi. de off. leg. lib. 6. tenet Imol. in d. cle. literas. Et dat etiam gratias reseruationis ad beneficia uacatura. c. penul. de offi. leg. eo lib. & no tatur in c. hi qui autoritate. de præb. li. 6. tenet Im. in d. cle. literas. & latiùs Gaspar de Perusio, in tract. reser. fo. 19. Et exce ptio quę hic ponitur de gratiis factis mo tu proprio, etiam in legato militat, qui etiam gratias motu proprio concedit se cundùm cōmunē opi. gl. & Doct. in c. fin. de offic. leg. lib. 6. & in cle. fin. de offi. ord. tenet Glossator sup. in reg. 15. Et dixi latè in rubr. de rescrip. lib. 6. & in reg. de anna li. in 9. uel 10. quæst. Cùm igitur mens, ra tio, & uerba regulæ uerificentur in proui sionibus legati, meritò sub illa comprehē di debent: arg. l. ab omnibus. ff. de leg. 1. Et ita cum ista opinione uidetur trāsire do. Guliel. in collecta. decis. super reg. de infir mis resignantib. Vbi dicit, quòd reg. ista ideo non procedit in ordinario, sed in pa pa, & legato, ex eo, quia ordinarii intēdūt prouidere ecclesiæ: papa uerò & legati, p sonis, ut dicit Card. post Lauren. in d. cle. 2. Et hoc uidetur sentire Fely. licet aliquā tulum se inuoluat, in c. ad aures. in 14. con clusione. de rescrip. Et sequuntur Mod. in tractā. beneficiorum, in tertia parte. q. 12. uersi. 13. qualitas. Et finaliter secūdū opi nionē istā iudicauit Rota in una Burgen. beneficiorum, coram domino Camillo de Ballionibus. 16. Decembris, me tunc præ sente, & primo responsali. Et inter alia mouebatur Rota his motiuis. Primo, quia literæ legatorum dicuntur apostolicæ. c. si apostolicæ. & c. hi, qui de præb. lib. 6. & notatur in c. si abbatem. de elect. lib. 6. qa in prouincia sibi decreta repræsentat pa pam, ut notat Bonifacius in clem. 1. num. 12. de offi. leg. Et latiùs Gundisal. in tra cta. de leg. q. 9. primæ partis. Cùm igitur re gula ista loquatur de literis apostolicis, habebit locum in legato.

Prætereà, mens regulæ in eo uerifica tur, quia siue regula edita sit propter anna tas, siue ex eo, quia papa non habet notitiā personarum, utroque modo rationes istæ militant in legato: quia de eius prouisioni bus annatæ soluuntur, & eodē modo lega tus nō cēsetur habere notitiam persona rum, sicut papa. Hinc est, φ papa & lega tus dicuntur prouidere personis. Episcopi uero ordinarii, quia præsumuntur habere notitia personarum suæ diœcesis, dicun tur prouidere ecclesiis, ut dicunt omnes in cle. 2. de offi. ord. & tradit Fely. in c. ad aures. in 14. q. de rescript.

Præthereà, quia uidemus φ legatus, qui iurisdictionem suam reassumit à Curia Romana, præsumitur scire ea, quę uersan tur in ea, & per consequens regulas istas Cancellariæ, quæ in ea publicantur. Vnde quando persona trahit originem suæ po testatis, & dependentiam à curia, ligatur regulis Cancellariæ, ubiq; tam in curia, quā extra curiā. Ita dicit Fely. in c. 2. in pe nul. col. uer. regulæ Cancell. de rescript.

Præthereà, qa legati dicuntur omnia ser uare, & seruari facere, q solēt à delegātib. obseruari. Et id quod mouet delegantem mouere etiam debet delegatū. not. Gem. post Archid. Ioan. And. & alios in c. 3. post tertiam gloss. de præb. lib. 6. Et in æquipa ratis dispositum in uno, habet locum in alio, uulg. l. si quis seruo. C. de furt. Ex istis, & pluribus aliis motiuis, quæ breuita tis causa omittuntur, mota fuit Rota ad sic tenendum. Et ita etiam tentum fuit tē pore

pôte Sixti, prout reperio adnotatū in memorialibus antiquis.

QVAESTIO III.

QVæro, an regula ista habeat locum in monasteriis monialium, uel aliis quibuscunque, siue illa sint consistorialia siue non?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicēdum, ꝙ nō, ex eo, quia in illis cessare uidetur ratio istius reg. quæ fuit propter euitandas fraudes annatarum, cum de monasterius monialium ex consuetudine curiæ non soleat solui annata, sed unum rochetum, ut est etiam cautum in concilio Basilien fol. 4 in 4. col. Igitur uidetur, ꝙ non sit necessaria mentio ualoris, pręsertim, quia dispositio generaliter loquēs, nō habet locum in monasteriis, de quibus consistorialiter ꝓuidetur, ut dicit Lap. alleg. 84. ut dixi in reg. de infirmis resignātib. & idem tenet Archid. in c. 2. de præb. lib. 6.

Quibus tamen non obstantib. cōtrariū fuit interloquendo dictum in vna Virdunen. monasterii sancti Mauri, corā domino Nicolao Picolomineo. Ratio fuit, q̄a expressio ualoris non solum fuit inducta per istam reg. ꝓpter fraudem annatarū, sed ut papa per ualoris expressionem distribuere ac dispensare beneficia secundū merita & habilitatem impetrantium ualeat. Nam ex quo papa dicitur personis, & non ecclesiis prouidere, ut dixi in prima quæstione, per expressionem ualoris iudicabit, si impetrans idoneus & dignus erit ad tantum pondus, uel ad tot reditus sustinendos. Et ita papa secundum idoneitatem, uel meritum impetrantis, uel cōcedet uel denegabit. Ista ratio militat in monasteriis. Igitur, &c.

Præterea quia mens istius reg. fuit, ambitionem petentium coercere, quæ ratio militat in monasteriis. Et quia reg. loquitur indistinctè de beneficiis, habet locum in monasteriis, quæ appellatione beneficiorum comprehenduntur.

Tamen quicquid sit hodie de stylo cōtrarium seruatur, ea ratione: quia de illis monasteriis non soluitur annata, & ideo nulla fit expressio fructuum. Nam ista est firma propositio apud curiales practicos, ꝙ expressio ualorum, semper respectum habet ad annatam: adeo, ꝙ à cōmuniter accidentibus, ubi non soluitur annata, ibi ualor non exprimitur: secus ubi annata soluitur. Crederem tamen, ꝙ in casib. in quibus annata non soluitur, si exprimeretur ualor, & malè, ꝙ locus esset isti regulę propter generalitatem eius, & rationes superius allegatas, & quia multa expressa nocent, quæ non expressa non nocent, ut in capitulo significasti. de elect. Et in summa pono hic unam doctrinam generalem pro firmo, ꝙ monasteria mōnialium hodie non subiiciuntur regulæ, quia non soluunt nisi Rochetum papæ pro annata. Alia uerò monasteria, aut nō sunt consistorialia, & subiiciuntur regulæ propter prædictas rationes. Aut sunt consistorialia, & tunc regulantur iuxta librū taxę beneficiorū consistorialiū: qui liber hodie habetur prò regula, & ista reg. in illis non seruatur. Ratio est, quia attenditur ualor monasterii expressus in libro taxæ. Siue igitur quis exprimat plus, siue minus expressio impetrantis non attenditur, sed libri taxa, iuxta quā fit cōpositio annatæ. Et ista ratio procedit non solum in monasteriis, sed etiam in aliis beneficiis cōsistorialib. in quib. non attēditur ista reg. quia in cedula cōsistoriali, quæ habetur ꝓ supplicatione, non exprimitur ualor dictorū beneficiorum, secundum ueiā ęstimatione: sed attenditur, ut dixi, taxa expressa in libro, quæ firma manet, nec uariari pōt ꝑ assertionē partis, ut dicit dec. 45. tit. de cōcess. præb. in antiquis. Et hoc est quod uoluit Arch. in d. c. 2. de præb. lib. 6. Et ita hodie in curia practicatur. propterea non insisto. Itaq; rationes factæ in contrariū, ꝓcedunt de iure, non de stylo, cui standum est, ut legitur in c. ex literis. de constit. & c. quam graui. de crimine fals.

QVAESTIO IIII.

QVæro, an militet reg. in hospitalibus?

SOLVTIO. Io. Bapt. Cacialupis, quondā aduocatus celeberrimus, in tract. pensionis. q. 26. dicit, ꝙ si hospitale datur in administrationem, & non in titulum, non requiritur mentio ualoris: secus si datur in titul. per ea quæ notant omnes in cle. si. de off. ordi. Aduertendum tamē est, quia Fely. in c. ad aures, col. fi. dicit ꝙ ipse audi

audiuit,quando fuit Romę, ꝙ si hospitalitas excedat summam centum ducatorum, tunc requiritur mentio ualoris quia sol uit annatam.Secus,si non excedat summã prædictam.Sed talis obseruatio hodie nõ adparet,quia uidemus ex stylo, ꝙ quãdo hospitalia dantur in administrationẽ, ut fructus eius distribuantur in pauperes, nulla fit expressio ualoris.Secus uerò, ubi dantur in titu.beneficii. Potuit esse, ꝙ tẽpore quo audiuit Fel.erat aliquà constitutio, ꝙ fructus hospitalis dati in administrationem,exprimerentur, & tunc fieret illa distinctio.Satis est, ꝙ hodie non est in usu,& ideovera est opi.Io.Bap.per ea quę dixi in reg.de infirmis resign. Et quod dictum est de hospitalib. idem dicendũ est de omnib. reditibus,qui non dantur in titulum,ut altaria,capellæ,oratoria,& mortuaria, & alia, quæ particularius exemplificat Fely.in c.in nostra.in primo corrollario.de rescrip.& in d. c. ad aures. in 9.col. de rescrip.Quę uerba,tacito authore,accepit à Belenzino in tract. de char. subsi. q. 76.Declarando tamen,ut per eundem Fely.in d.c.in nostra.in 22. corrollario. post And.Sicu. in c.ex literis.de cõsuet & Bar. Belenzinum in tracta.de char.subsi. q.68. & dixi in tract.expect.in 9.formula.num. 93.Et ea,quæ dicta sunt de hospitalib. dici possunt de præstimoniis, de quibus uidenda sunt quæ scripsi in d.trac. expectatiuarum.in prima forma.num.39.cum seq.

QVAESTIO V.

QVæro,nunquid reg.ista habeat locum in gratiis de beneficiis vacaturis?

SOLVTIO. Istud dubium fuit propositum per D.Nicolaum Aragonia in vna Zamoren.Thesaurariæ, de anno 1533. Et tunc pro vna parte dicebatur,ꝙ regula talĩ casu non procedit.ex eo, quia reg. ista loquitur in impetratione beneficiorũ vacantium & uacaturorum, quorum potest haberi certitudo ualoris. Et hoc indicant illa uerba posita hic in tex.ibi (Seu certo modo vacaturis,&c.)ut sit sensus,ꝙ qñ impetratur aliquod beneficiũ uacaturũ per illos modos in iure expressos, qui sunt modi certi,ut per cõtractũ matrimonii, ingressus religionis,& similes. De quibus in regula 64.tali casu requiritur expressio ualoris & procedit ista regula: secus uerò in gratiis ad uacatura, in quibus non datur de præsenti aliquis certus modus uacandi.

Ex diuerso dicebatur contrarium,& ita pro ista parte iudicauit Rota, coram eodẽ D.Nicolao,de mense Nouemb. 1533. Et secundum eandem opinionem ita etiã obseruatum fuerat tempore Sixti, ut in quibusdam memorialib. inuenio ad notatũ. Et pro ista decisione facit in primis textus istius regulæ,ibi (& idem seruetur in expectatiuis &c.)Facit etiam ratio euidẽs de qua superius in aliis quæstionib. feci mentionem. Nam ad hoc requiritur expressio ualoris,ut papa sciat dispensare patrimoniũ Iesu Christi, secundum meritum personarum petentium, ut sic possit unicuique de reditibus ecclesiasticis secũdum meritum,industriam, uel habilitatẽ personæ prouidere,ut dicit Abb. Fely. & alii in repetit.cap.ad aures de rescrip.Sed ista ratio militat in gratiis de uacaturis. Igitur militabit etiam dispositio. Et ista opinio suadetur etiam ex generalitate uerborum istius tex.qui indefinitè loquitur. Ergo debet intelligi tã de beneficiis uacantibus,quàm uacaturis, certis & incertis, arg.tex.no.in c.quia circa. de priui. Nec obstant illa uerba(certo modo) quia non indicant modum uacationis,seu formam impetrandi,ut patet in reg. de annali, & in aliis regulis,quæ utũtur simili mõ loquendi:& iñ absurdum esset,& cõtra communem,& receptum sensum,illas regulas ad illos tres, uel quatuor modos uacandi superius nominatos restringere. Quod ulterius demõstrat: quia regula ista cõtinet duas partes alternatiuè. Prima est circa beneficia uacãtia. Et ista pars intelligitur generaliter de quacunque uacatione. Quia quando fit mẽtio uacationis simpliciter, & nullus modus exprimitur, uenit omnis modus uacãdi,ut dicit Lapus alleg.6.in 2. col.cum conc.ut scribit Fel.in c.in nostra, in 37.corrol.de rescr.Et est tex.in c.ex parte.el 1.de offi.deleg. Si igitur prima pars alternatiuæ,de beneficiis uacantib. debet intelligi generaliter eodẽ mõ secũda pars alter

alternatiuæ, de beneficiis uacaturis, debet etiã intelligi generaliter de omni specie uacationum, siue sit per illos quatuor modos certos in cancellaria usitatos, siue alio quocunq; modo etiam incerto: quia una pars alternatiuæ debet intelligi, & declarari secũdum aliam, iuxta vulg. doctr. Bar. in l. 1. ff. de reb. dub.

QVAESTIO VI.

QVæro, an regula ista obstet regressui, in quo non est expressus ualor secundum communem æstimationem, prout hic requiritur, ex eo, quia in prima gratia fuerat expressus?

SOLVTIO. Breuiter istum casum ponit D. Gulielmus hic, in quibusdam adnotationibus, & dicit Rotam tenuisse in vna Burg. beneficii, regulam non obstare: quia sufficit, in prima gratia ualorem expressisse. Nam ad illam tanquam ad originalem matricem habetur recursus, ut etiam tũc adnotauerat R. P. D. Simonetta primarius auditor. Si uerò in prima ualor non exprimeretur, regula obstaret, & ita iudicauit Rot. de quo latius per eum.

QVAESTIO VII.

QVæro, an regula ista procedat in beneficiis commendatis?

SOLVTIO. Rota in vna Taurinen. de mense Decembri, coram R. D. Io. Clerici tenuit, quòd non, ex eo, quia regula ista est odiosa, & loquitur de beneficiis uacantibus, & uacaturis, quæ uacatio non uerificat in cõmenda, ut tradũt oẽs in c. nemo de elect. lib. 6. Et quia in commenda de beneficio nõ prouidet, tanquã de uacãti, sed deponitur beneficium ad effectum prouidendi, & ideo manet antiqua uacatio, ut tradit Aret. post gl. & alios in c. si constiterit, de accus. & Rom. cons. 150. Verũ q̃a super ista decisione posset moueri scrupulus ex eo, quia est magnũ discrimẽ inter commendã perpetuam & temporalem, uidẽda sunt ea, quæ latissimè dixi in reg. de triennali. q. 5. & in aliis præcedentibus regulis.

QVAESTIO VIII.

QVæro, quare papa hic expressit tot uarietates monetarum, & an expressionẽ monetarũ debeat fieri secundũ æstimationem loci, ubi uacat beneficiũ, an uero secundum ualorem Curiæ Romanæ?

SOLVTIO. Videtur dicendũ diuersitatem istarum expressionis monetarum positam esse ad denotandum diuersitatem nationum & gentium, tunc ad Vrbem Romam accurrentium. Quam quidem monetam unusquisque secundum qualitatem, & quantitatem intrinsecam loci beneficii non loci impetrationis exprimere tenebatur, ut dicit dec. 64. titulo de rescrip. in antiquis. & ante illam hoc expressiùs tenuit Old. in consi. 168. incip ad primam. in tertia quæst. Sequitur Per. de Anchar. in cle. unica. col. fi. de concess. preb. & Ioan. And. in addi. ad Specu. eo. titu. in fi. Et hoc cõsonat isti regulæ non sine ministerio tot monetarũ species numerantis. quod aliun de non euenit, nisi quia papa uoluit morem gerere uisitantibus urbem. Nam illis temporibus omnia ferè regna Christianorum sedi apost. obediebant, & ad eam, tanq̃ ad Asylũ Romuli cõfugiebãt oẽs. Et ita unusquisque in impetrationibus & literis apostolicis exprimebat ualorem per monetã suæ gentis.

Tamẽ considerandũ est, si potest teneri cõtrarium: quia text. hic non disponit expressionẽ ualoris in gratiis apostolicis debere fieri secundum æstimationem locorum uenientiũ ad urbẽ, sed secũdum communẽ æstimationẽ curiæ. Itaque secundũ hoc locus impetrationis attendetur. & ad illius locis æstimationẽ genus illud monetæ reduci debet, quod uoluit expresse Egidius decisione secũda. Vbi dicit, hoc ideo factum fuisse, ne papa deciperetur, qui de facili ignorare potest locorum consuetudines circa æstimationes, iuxta capitulum 1. de cõst. li. 6. Et ideo licet nomẽ monetæ in supplicationibus exprimatur per libras Turonenses, uel Marchas sterlingorũ: ualor tamẽ beneficiorũ debet considerari, secundũ quod ualet in portatis in urbe, ut refert Glossator in regula. 23. in fine. ubi dicit ita seruare Rotã, & hoc sentit Oldr. in consil. 118. incip. ex uirtute. & dixi in tract. expectatiu. numero. 104. Et ista opinio mihi uidetur uerior, quã uidetur tenere Panor. in c. quãto. in ultima colũ. uersi. quid autẽ in mãdato. &c. de iureiur. ubi dicit,

dicit, quòd æstimatio & ualor monetæ debet intelligi secūdū æstimationē loci cōcedentis,, allegat hoc tenere Guliel. de Monte Lauduno in cle. 2. de deci. qui allegat rationē Egidii. Et uidetur ad hoc text. cum gloss. in d. cle. secūda, ubi notant omnes, & sequitur Felyn. in cap. ad aures. in 11. conclus. de rescrip. & illa decis. Egid. sequitur etiam Rochus Curtius in repet. cap. fi. in 7. q. de consuet. & ita hodie seruatur.

Et ista omnia de plano procedūt in gratiis principalib. ut satis fiat regulę, & taxis beneficiorū, ne decipiantur officiales. Secus autē est in reseruationibus fructuum, pro pensione: quia tali casu non habetur respectus ad ualorem, secundùm quem fit expressio in bulla, sed secundùm quod ualent in partibus: ut conclusit Rota 16. Nouemb. 1537. coràm me in una Calagu. canonicatus & præbendę. Iuxta quā determinationē Rotæ ita iudicauit Dom. Ioannes de Anguiano arbiter inter partes electus. Et casus ille talis erat: quia Rodericus de Auila resignauerat canonicatū & præbendam prædictos, quarum ualor uiginti quatuor Duc. aur. de cam sec. com. æstim. ual. an non exced. in fauorē Ioan Lupi, reseruata sibi medietate omnium, & singulorū fructuū prædictorum propria autoritate percipiendorum leuandorum, & colligendorum, &c. Adueniēte tempore solutionis Rodericus partem uini, grani, & pecuniarū usq; ad medietatē fructuū capere uoluit Ioā. uerò hoc prohibuit, dicens, non teneri ei, nisi ad duodecim ducatos, quæ erat medietas ualoris canonicatus prædicti expressi in gratia. Et quia in ea dicebatur fructuum prædictorum, dubitatum fuit, quid iuris. Domini omnes dixerunt, medietatem illam fructuum debere intelligi, prout in partibus æstimatur, & ualet, non prout in curia: quia illa uerba propria authoritate percipiendorum & colligendorum, &c. hoc innuūt. Si enim Rodericus capere pecuniā cogeretur, & ad hoc Ioan. eum cogere posset, frustra in literis resignationis dictum fuisset, quòd Rodericus fructus propria authoritate capere posset. Nam pecuniam capiendo nō posset dici fructus percipere, sed ualorem fructuū, quæ sunt inter se diuersa. Vnde ex quo Rodericus nō reseruauit sibi dimidietatem ualoris expressi, sed fructuū intelligetur de illis, qui propria authoritate colligi possunt. Nec obstat uerbum prædicto rū: q̄a nō refertur ad ualorē expressum, sed ad canonicarum & præb. prædictorū. Et ita intelligi debent secundum mentem resignantis, qui agit de damno euitando. Resignatarius uerò agit de lucro captādo arg. l. fi. §. in computatione. C. de iure deli. Et ita dicitur, quòd actus agentium secundū eorū intentionē intelligi debent: uulg. l. obligationū substātia. ff. de act. & obli. Nec obstat, quòd fructus canonicatus sint expressi ad uigintiquatuor. Quia illud potius ex stylo Curiæ ne gratia fit nulla, propter istā regulā, si nullus ualor exprimeretur, quàm de iure fit, secūdū gl. in cle. 1. de pręb. Quia clarum est, ꝙ ferè omnes canonicatus Hispanię nihil ualent in portatis. Et quia requiritur in literis expressio alicuius ualoris, ponuntur omnes ad uiginti quatuor, etiam si fuerit canonicatus Toletanus, qui inibi residendo ad mille ducatos ascendit. Adparet igitur, ꝙ illa expressio ualoris magis fit ut satisfiat regulæ, quā propter alium effectū, præsertim q̄a illa expressio ualoris, quæ fit in resignatione prædicta magis fit respectu resignatarii, cui prouideri debet, & cuius prouisio fuisset nulla, nisi esset expressus ualor quā respectu resignantis, qui isto casu nō indiget ualore expresso, cum sine illo posset expedire bullā suæ reseruationis medietatis fructuum, & illam in partibus exigere: quia regula ista non habet locum in tali reseruatione fructuū. Et ista interpretatio est æqua, uerisimilis, & rationabilis, secūdū quā iudicauit d. Io. de Anguiano, prout dixerat Rota. Et est notandū ulterius, ꝙ licet ualor fructuū pro soluenda pensione debeat fieri, prout consideratur in partibus. Hoc autem non haberet locū quando fit solutio pensionis in curia: q̄a solet solui in ducatis auri de Camera, prout sonat literæ Apostolicæ, licet in partibus sufficeret soluere in moneta, dūmodo illa tantū ualeat, nec cogitur debitor soluere pēsionē in auro. Vt tenuit Rota in una Elnen. pēsionis corā me, inter Dominos Hieronymum de Requesens episcopum

pũ Elnen.debitorẽ pẽsionis.400.ducat. su per episcopatu Elnen. & Ferdinandum Loazes inquisitorem Cataloniæ pensionatium,de mense Nouemb.1539. mota per ea,quæ notantur per omnes.in l. paulus. ff.de sol.& in l.2.ff.si cer. pet. Tamen aliquibus uidebatur dura hæc decis.ex eo q̃ in literis apostolicis dicitur,ꝙ solutio fiat in ducatis auri de Camera, & non dicitur in ualorem eorum. Vnde propter illam qualitatem auri, solutio fieri deberet in auro iuxta decis.Parlamenti Guido papæ 492.& Mar.Soc.cons.6. circa fi. Tamen tenendo opinionem Rotæ ad illa dicta patet responsio ex iis,quæ ipse idem Gui.dicit in d.decis.se Franciæ practicasse,ut ibi per eum.Et opi.Rotę est communis,ut patet per omnes Moder.in tract. moneta.

QVAESTIO IX.

QVæro, Pro intelligentia istius text. secundum ordinem literæ, quid intelligat ista regula(per marchã argenti)quid rursus per libram, & quid per alias monetarum species hic designatas?

SOLVTIO. Vt singula monetarum uocabula hic expressa, ac earum origines & ualores hactenus per aliquem non scripta,secundum cursum nostri tpis declarẽtur,sequar ordinem literæ, & incipiendo a marcha,est sciendũ,ꝙ istud nomẽ, Marcha,apud peritos linguæ latinæ non inuenitur,sed recens fuit,& uulgare nomen: de quo meminit rex.in c.constitutus, de proc.ibi,unam marcham sterlingorum, & in c.2.de arb.& c.cum pridem. de pact. & in c.significauit,& c.quãro,de cens.Et fortassis de isto noĩe in Decretalib. alii text. non repetiuntur,quam isti.Et ista marcha aliter capitur de iure, aliter secundum consuetudinem particularium prouinciarum,& locorum, ut inferius in specie declarabitur. Nam æstimatio marchæ legalis est uniformis,quo ad omnes,nisi in locis,ubi est specialis consuetudo circa ualorem,quia in illis æstimabitur marcha secundum communem usum illius prouinciæ,nisi in solutionibus a lege impositis. Quia tali casu solutio alieni facienda per marchas,intelligetur de marcha tp̃e legis conditæ, non aũt usuali alicuius loci, ut tradunt d.Ant.& Abb.& alii in c.conquerente,de off.ord.Bal.in l.quicunq;.in ult. col. C.de ser.fug.Et ante ipsos Old. cons. 250.factum tale est.Et idem tenet Abb.in c.quanto.col fi.de iureiu.& in cons.56.in ei p.quod solutio.lib.2.Et Moder.in l. fin. ff.de in ius uoc. Quicquid dixerit Ro. in cons.223.circa primum,& Pau.de Cast.in l.2.C.com.de leg.faciens differentiam inter legem & statutum. Et marcha legal s constituit ex octo unciis auri. ut tenet in specie Io.Fab.in §.nos aũt.inst.de Attilia. tut.Et q̃libet uncia ualet octo duc.ut dicit Bar.in l.quoties.C.de susc.& Arch.lib.10. & Abb.in d.c.conquerẽte. Itaque marchã ſm dispositionem iuris constabit ex duc. 64. Quod est utile ad multa, ut dñt Modern.Pap.in l.2.§.ex his.ff.de ner.ob.cum cõe.ut scribũt Mod.in d.c.conquerente.Et de ista marcha legali non loquitur legista sed de marcha usuali cuiuslibet ꝓuinciæ. Ex quo infertur, ꝙ si clericus francigena impetrat gratiam duorũ beneficiorũ,quorũ unũ sit in Frãcia, aliud in Alemania,in primo exprimet ualorẽ librarũ Tuto. par uorũ,q̃ est moneta Franciæ,ut apparet in cle.si.de mag.in alio exprimet marchas,q̃ est moneta Alemaniç.Et ita ĩ specie tenẽt Abbreuiatores,ut referẽ in illo lib.qui uulgò dicitur,Stylus,seu pract.Canc.fo.74.Intelligentes tñ,monetã sterlingorũ esse monetã Alemaniæ ꝑ participationẽ,alias male diceret ille liber:q̃a moneta sterlingorũ origine & inuentione,est moneta Angliæ cusa sub Hẽr.24 ut statim dicã.Et marcha argenti,de qua loquitur ista reg. ualet ducatos 5.de Camera. Si uerò fuerit de argẽto puro,ualet ducatos sex, ut inuenio in quodã peruetusto lib.taxarũ sedis Apost. adnotatũ.Et ista marcha arg. uariatur ſm cõsuetudinem diuersorũ locorũ. Quia in Anglia marcha sterlingorũ ualet duc.4.Et ita declaratur rex.in d.c.cõstitutus,de procur.qui loquitur de marcha sterlingorũ.

Vt scias originẽ istius monetæ sterlingorum paucis antea notã,est sciendũ sub Henr.Rege Angliæ,illius nominis 4. celebratũ fuisse cõcilium Londini, anno Salutis 1249.in quo inter alia salutaria decreta,illud quoque pro commodo publico sancitum fuit,ꝙ grossi argentei, qui tp̃e illo,permittente auaritia regis, iam ton

ti,& a bonitate argenti deprauati, expendebantur, dissoluerentur, & loco illorum moneta sterlinguorum cuderetur, ab effigie sturni auiculæ in altera parte numi impressa ita uocata, quæ quidem auis lingua Anglica sterling appellatur. Et ita hodie omnis Anglica moneta sterlinguorum nomine putatur. Et cur denarius ille nomina illius auiculę sterling. fuerit signatus, causam tradunt, ꝙ ea auis, pars foret insignium, quib. Reges id temporis multarum possessionum, uel extramarinarum domini, usi sunt. Quemadmodum Reges hac ætate solent insignibus regiis, singula suorum regnorum insignia adiungere, quo potentia existat quam maxima, siue ꝙ nummus in altera parte haberet notā stellę, quam Angli ster uocant. Ita ꝙ hodie isti denarii sic signati reperiuntur, ut aliis omnibus author est Polydorus historiæ Anglicæ, lib. 16. Vel fortassis ista moneta sterlinguorum nomen accepit a castello quodam in Anglia sterlingum nuncupatum. De quo idem author meminit lib. 13. & 14. Et de sterlinguo agro etiam fit mentio ibidem lib. 1. Sic etiam de sterlingensi ponte habetur in eadem historia lib. 17. Sed in Hybernia ualet marcha sterlinguorum ducatos quatuor, marcha uerò Renensis argenti puri, ualet ducatus Renenses. 8. cum dimidio. Ex quibus ducatis Renensib. quatuor, tres ducati Vngarici constituuntur. Itaque marcha Renensis ualet aureos Renenses, 70. & parum plus Marchus uerò Parisiensis est nouem unciarum ex nostris communibus, & tertia pars alterius unciæ. Et ex eo fiunt ducati 70. Et inter istas monetas marcharum sterlinguorum, Turonensium & Parisiensium est magna differentia, ut not. Petr. de Bellap. in l. fi. C. de compens. Marchus uerò ad usum Mediolani facit aureos, siue ducatos sex. Et continet marchus prædictus unciam nouem pretiosi argenti, ut latius declarant Mod. Asten. in tract. augmenti monetarum in ult. concl. Et hæc de marcha.

Sequitur in tex. uel librarum Turonensium, &c.

Libra Turonensium paruorum de qua loquitur ista reg. ualet ducatum unum de Camera. Et secundum hoc, libra constat ex duodecim Turonensib. qui quidē duodecim Turonenses constituunt unum ducatum, ut expresse ordinauit Bened. 12. in extrauag. uas electionis. §. fi. posita sub tit. de cens. de qua meminit Fely. in c. 2. in 8. col. & c. ad aures, col. 9. de resc. Et ita in cōcernentib. literas & Cameram apostolicā, istum ualorem uoluerunt seruari facere summi Pontifices, ut patet in reg. 23. Et iuxta istam æstimationem scriptę fuerunt taxæ officialium Cancellariæ, compositæ per Io. 22. cum curia resideret Auinioni. Et secūdum eosdem Turon. Bened. 12. taxas sacræ Pœnitentiariæ composuit, ut habemus in originalib. formulariis illorum temporum, per eundem Benedictum editis. Quo factum est, ut cum curia manserit apud Gallias per 84. annos. Et sic a tempore Clem. 5. vsque ad Greg. 11. qui curiam in urbem reduxit, ut historici referunt, usus Turonēsium adeò inualuit, ut quodā modo callum obduxerit usque in hodiernum diem. & hoc propter memoriam illius temporis. Tum etiam, quia illo tempore illa moneta utebantur Franchi, quorum erat peculiaris cursus ad curiā expeditionis causa, adeò, ꝙ ferè omnes Cancellariæ Apostolicæ expeditiones a Gallis conficiebantur, & ideo bonum fuit, ꝙ monetæ illius nomen duraret, deuotione durante, quæ modò omnino cessant. Et quanuis Glos. super regula 23. referat opin. quorundam de orig. istius monetæ Turonensium, quas postea deridet: nihilominus ego existimo monetæ huiusmodi originem initium habuisse à Turonibus, est. n. ciuitas illa in Gallia Narbonēsi antiqua, & percelebris nomine Turon, cuius prę sul Arnulphus a Sācto Remigio baptizatus, inter Sanctos relatos est, hic primum moneta ab urbe nomen accepit quæ tunc in Gallia communiter expendebatur, & fortè tempore Clementis 5. dum Auinioni resideret, in usum tradita, anno 1305. circa quem annum, monetæ mutatio reperitur facta, & ob eā causam uarii tumultus exorti, ut Rob. li. 7. historiæ Gallorum meminit. Et tunc hmōi monetā p Io. 22. eius successorē taxis Apost. adpositam constat. Et cum ualore prædictę librę

Turo

Taronensis, de qua loquitur ista regu. con cordāt libræ monetæ ciuitatis Meten. Flādriæ, & Regnorum Valentiæ, Barchinon. & Iacen. Nam in dictis regnis, seu prouinciis libra etiam ualet ducatum unum, ut experientia cognoui, & etiam attestatur Franciscus Sancti Clementis Barch. in Arithmetica sua. Exceptis istis omnes aliæ ꝓuinciæ Christianitatis differunt in ualore libræ, prout etiam libræ legales differunt ab omnibus istis, ut statim dicetur. Nam videmus Maiorien. libras tres, ducatos duos conficere. Et similiter libræ tres Turonensium in Francia reddunt ducatos duos. Et francus etiam in Francia est simi lis libræ. Quorum tres franci reddunt ducatos duos. In Normandia etiam tres libræ ualent duo scuta auri. Ab his tamen differt libra monetæ Britanniæ, quæ ualet minus ducato uno. Nam decem libræ Britanniæ, ualent octo ducatos de camera. Parisiensium uerò libra ualet parum minus libra Britanniæ, & modicū plus libra monetæ Franciæ. In Scotia uerò, libra monetæ sterlingorum ualet ducatos duos. Sed libra monetæ usualis ibidem ualet ducatum unum, & tres similes libræ ualent ducatos tres, quæ reddūt unā libram sterlingorum ex compositione antiqua. & duos ducatos cum dimidio ſm aliquos, sed ut accepi a fide dignis, reuera ualent ducatos tres. In Anglia libra sterlinguorum ualet ducatos sex. Et promissio simpliciter ibi facta de libris monetæ Anglicæ, licet sit ibi uaria moneta tamē secūdum cōmunem usum, in dubio debet intelligi de libra sterlingorum, ut refert se de facto habuisse Lanfr. in rep. c. quoniā contra falsam. in uer. testium depositiones, in ante col. uers. hinc est, &c. de prob. sequitur Cur. in rep. c. fi. in 7. q. de cons. Libra uerò monetæ Pap. ualet solidos 20. ut refert Brun. Asten. in tract. de augmento concl. fi. Sed Parmę aliter fit æstimatio: quia ibi libræ 5. & solidi 8. faciunt ducatum unum: Et centum & quinquaginta solidi reddunt ibi etiam scutum unum, ut habui in quadā causa Parm. ita taxata in Rota. Venetiis uerò una libra constat ex marcellis duob. Quorum duodecim marcelli ualent ducatum unum. Itaque ducatus ęsti maē ibidē sex libris. Sed libra grossorū quæ mercātilis appellatur decē ducatis ibidē æstimatur, ut notissimum est. Bononienses etiam libras suas habent, quarū communis, siue uulgaris libra, quæ in usu est, Bologninos 20. ualet, qui reddūt Baiochos 30. & per consequens tertiam partē unius ducati, plus minus.

Ab istis omnibus differt libra legalis quæ secundùm antiquos Iurisperitos ualebat septuaginta & duos ducatos: ut est tex. expressus in l. quotiens. C. de susce pt. Præpositis, & Arch. lib. 10. Et decē aurei, siue ducati ualebant libram argenti, ut in l. 1. C. de argent. præb. lib. 10. Postea uerò introductum fuit, quòd libra non ex 72. sed 96. aureis constitueretur, ut Bart. in d. l. quotiens. Alberic. & alii in l. fina. ff. de in ius uocand. meminerunt. Et ita se habet communis opiniō, ut patet ex his, quę Fely. congerit in c. conquerente. de off. ord. & Ias. in l. 2. §. ex his. in 8. col. ff. de u erb. obli. Sed illud fortè antiquo tempore introductū fuerat: quia erat minor argēti, uel maior auri copia, uel quia (ut dicunt quidam historici) auri bonitas non nisi à Iulio Cæsare, ut usque ad Vespasianum perdurauit. Et ideò post illos, ducatus 20. libras æris ualuit, ut adparet in l. 1. C. de colla. æris. libr. 10. Hodie uerò calamitate temporum factū est, quòd Alpha reuolauit ad Omega, id est extremitas ad principium, ut dicitur in c. ab exordio. 35. distinct. Nam immutata auri bonitate, cudiūtur hoc tēpore ducati, ut leuiores, ita & uiliores, quorum sex unciam & 72. libram implent, ut olim. Inter utrunque tamen tempus hoc est discrimen, quia aurum & argentum illis temporibus probatum fuerat, id est purū, putum, & defæcatum, quod distinguitur per 12. gradus, grana uulgus appellat. Et illud est omni argento pretiosius. Nam argentum purum, putum, id est, depuratum, quod indoctum uulgus argentū de copella appellat, esse ligę 12. denariorū, ꝓ cōperto habeē licet hac ætate eius bonitas ꝑ admistionē æris sit deprauata. Huius autē deprauationis taxati fuerāt olim inter cæteros Aragonēses. & quidā alii, sicut etiā seruare bonitatis au

Ii 2 ri

ri Veneti & Anchonitani bene audiebãt, ut refert Lucas de Penna in l.unica. in fi. C.de arg.pretio.lib.10. Nam satis constat, quòd cum denarii eris argento puro im miscentur, tot grana bonitatis argentum amittere. Et illud argentum purum, putũ, seu ut uulgus appellat copellatum, Odof. in l.2.ff.si cer.pet.pugillatum nominat. Sed Iurisc.in l.in naue. ff. locati. pusillatũ dicit, ut de iis meminit Gel.li.6. Noctium Atticarum c.5.&reassumunt Moderni qui dã Galli in pdicta l.in naue.qui, ut opinor, eorũ dicta ab Ant. Nebriss.Hispano uiro eruditissimo in Lexicon iuris acceperunt nisi idem spiritus in duobus corporibus fuit. Latini uerò, quod illi dixere pusilla tum, ipsi pustulatum appellant. quod est purum absque omni spurcitia. Nempe pu stula idem refert quod puri argẽti massa, ut Mar.plurib.locis meminit, & Iuue.Sat. 10. Pauca licet partes argenti uascula pu ri. Et Sue.Tranq.in uita Ner.in hęc uerba idẽ refert: Nũmũ asperũ, argentũ pustula tũ aurũ obrizũ exegit. Sed hæc de argẽto.

Aurum ẽt in 24. pretiositatis gradus di stinguitur, uulgus characteres appellat, quale assimilatur hodie ungaricum purũ quod obrizum Græci ut Tranq.& Plin.at testantur, Latini uero multipliciter exco ctum dicunt, uel, ut uulgus cimentatum. De quo etiam loquitur tex.in l.fin.C.de uet.nu.pot.lib.11. Hinc obrizati appella bantur numi, qui ex optimo & puro au ro confecti erant, ut in l.unica. C. de ob lat.uoto.lib.12. Nostra tamen ætate nul lum aurum, quod 24. characteres attin gat, reperitur. Quo fit, ut qdam dixerunt aurum ad 24.characteres decoqui minimè posse. Nam ungaricum, quod pretiosius cæteris æstimatur 23. characteres non trã scendit, ut a peritissimis huius artis accepi qđ ẽt attestatur Bilibal.in lib.æstimat. nu mismatum.fol.4. Vtcunque sit, ætate no stra libra auri legalis, constat ex 96. duca tis, & eiusdem æstimationis fuit apud Ro. ueteres, hoc patet: quia libra constabat, ut hodie, ex 12.unciis. Vncia uerò constat ex drachmis octo Itaque libra cõtinet drach mas 96. quę constituunt totidem duca tos, & sic adparet quemlibet ducatum esse drachmalem.i. pendere drachmã unã. Et in hoc hodie conuenimus cum antiquis Romanis: & uetum est, ut in ducatis Vn garicis periculum fieri potest. Quorũ qui libet unius drachmę pondus habet. Et idẽ de ducatis Venetis & Florentinis refert Bat.in l.quotiens.C.de suscepto.li. 10. Et hæc de libris sufficiant.

Consequenter textus hic ponit aliam speciem monetæ, quam Florenum appel lat. Et habet hæc species monetæ, ptopter uarias prouinciarũ cõsuetudines, incertã æstimationẽ.ut dicit Saly.in l.fin. C.si cer. pet. Tamen de iure, Florenus, ducatus, & solidus idem referunt secundum Moder. Asten.in tract.monetarum. Et ita pro du cato ponit in taxis sedis Apostolicæ bene ficiorum consistorialium: quę per Flore nos auri distribuuntur.ex quo daturintel ligi, taxarum inuentionem ante cussionẽ ducati fuisse editam ut etiam inferius ad parebit. Quorum quidem Florenorũ de nominationem à Florentinis originẽ ha buisse satis compertum est. Nam ut hac in re testis est Io. Villanus Florentinorũ anti quus historicus, lib.6. c.54. Historiarũ, cũ ciuitas Florẽtina iã opibus, potẽtia, & do minatu in immẽsũ cresceret, placuit mer catorib & populo, ut moneta auri cudere tur. Nã usq; ad illa tpa ciuitas illa argenti moneta usa fuerat ualoris 12. denariorũ. Sic itaque de mense Ianuario, anno à par tu uirginis 1252. Florenus ex auro 24. cha racterũ omniũ purgatissimo ualoris soli dorũ uiginti cudi cœpit: quorũ octo Flore ni, auri unciam pẽdebant Florenus dictus à Florentia, cuius nomẽ per florem Lilii albi referebat ex una parte, ut meminit idem historiographus li.1.c.40. ab alia ue ro parte sancti Io.Baptistæ effigies, ipsius Vrbis primi protectoris, regenerationẽ ur bis pſentabat. Nã cũ anteà ciuitas tota ido lis seruiret, facta cõuersiõe, placuit, primo ex tẽplo Martis, ecclesiã cathedralẽ suo no mine sancti Ioãnis erigi: idq; factũ fuisse Cõstãtini & Siluestri tpib. idẽ autor li.1.c. 60.histor. refert. Itaq; ex pmissis adparet, Florenos nõ solũ à ciuit. Florẽtia sed à flo re Lilii impressa nomẽ accepisse. Inde pau latim Floreni nomẽ, & usus ad alias puin cias emanauit, quẽ alii Dñi uiciniores in suis dñiis cudi fecerũt: usq; adeò, q puri s

illa

illa auri, ære contaminata fuit: quo crimine Marchiones montisferrati, & apud Ianuenses Spinolæ illo tempore taxabátur, donec Io. 22. anathemate prohibuit, ne de cætero illa moneta cuderetur nisi à Florẽtinis, ut lib. 9. c. 279. eiusdem historiæ cautum legimus. Huius tamen Floreni usus paulatim ad Vltramontanos serpsit, estimatione tamen uariata. Nam floreni auri in Aragonia alterius ualoris reperiuntur: quia tres similes ualent ferè ducatos duos & in Camera quatuor floreni similes pro ducati tribus computantur. In Sabaudia uero florenus cum dimidio, & grossi duo unum ducatum referunt. Florenus autem in Sabaudia ualet Baiochos 32. Sed Renenses floreni ad rationem 40. grossorum monetę Flandriæ, pro quolibet floreno, ex illis septem reddunt ducatos quatuor. in regno uero Nauariæ tres floreni ex illis pendent similiter ducatum unum de Camera. Et floreni monetæ prouinciæ tres faciunt unum ducatum: Venetis uerò floreni æstimatio, ad 10 Marcellos illius monetæ argenteæ extẽdit. Sed Romæ uarius est usus. Nam apud seculares Romanos, florenus ad Carlenos quinque taxatur. Sed in camera Apostoli ca in taxis, pro ducato de Camera capit. Quod credo factũ fuisse potius ex abusu exigentium taxas, quàm ex certa scientia principis, quod ex eo adparet: quia in quadã constitutione concilii Cõstãtien. posita inter extrauagãtes antiquas, sub ti. de exce ss. p̃ łæl. & de offi. ord. incipit, Sanè prælati, &c. Florenus de Camera grossis decem æstimabatur. Quo factũ est, ut cũ posteà ducati de camera cussi fuerint, appellatio illa de Camera, imposita floreno, errore quodã, assimilata fuit ducato de Camera. Itaq; perinde florenũ æstimarunt, ac ducatũ, cũ reuera plurimũ differrẽt, ut superius adparet: nisi dicamus Io. 22. æstimationẽ floreni & ducati equasse, ex eo, quia cũ apud Florentinos sola illa moneta auri puri cuderetur, ad æstimatiõnẽ ducati, placuit & ipsi Ioanni eandẽ monetam sub eadem æstimatione cudere cæteris omnib. (exceptis Florentinis) sub anathemate prohibitis, ut in dicta Florentinorum historia adparet, ut dixi in proœmio istius reg. Itaq; ab illo tẽpore taxę ad ualorem florenorum fuerunt editę. Et ista de florenis sufficiat.

Sequitur in tex. (aut ducatos, &c.) hoc genus monetæ, seu eius nomen apud ueteres non fuit: sed circa annũ salutis quingentesimum septuagesimũ, initiũ habuisse satis cõpertũ est. Nã cuius monetæ autor, ut Blõdus, Platina, & recẽtiores historici meminerũt Albinus quidã circũfertur, qui primas omniũ in Italiã nomẽ regiminis Graiæ superbiæ plenũ tulit, uidelicet ut Exarchus diceret. Idẽ primus ueterẽ administrationis formã tota Italia sustulit, & singulis urbib. singulos, qui potestatẽ præirent, constituit, quos duces uoluit appellare. Quo contingit, ut multis inde annis aureus numus, qui Romę cudebatur, ab inde Romanos Ducatus fuerit appellatus. Indeq; est nomẽ adeptus, cuius denominatio in hodiernum usq; diẽ manet, & de iis etiam Polydorus lib. 2. de inuentorib. rerum, autor est. Mirandum tñ ꝙ cum apud uarias gentes prædictæ oẽs monetæ uarietatem receperint, solius ducati apud omnes uniformis fuit denominatio, par etiam similitudo ualoris. Nã ducati Vngari, Veneti, Hispani, Florentini, & fere omnes alii ducati maiores, qui uulgò Largi appellantur, idem pondus & parem ualorem retinent. Ex quibus posteà summi Põtifices aliam ducati speciẽ cudi iusserunt, quam de Camera nuncuparunt parum à superius dicta differentem. Prodiit deinde alia monetæ species in Gallia quam scutum appellant, eamq; duplicem uoluerunt. Hinc est, ꝙ inter scutos nouos & ueteres in Camera fit discrimen. Quia antiquum scutum reddit idẽ, quod ducatus: nouũ autem scutũ in taxa, nouẽ Iuliis, & vno grosso æstimatur: quãuis tempore Clementis 7. ad nouem Iulios fuerit redactũ. Non tamen est omittendum, ꝙ modernis temporibus inuenta est alia ducati usualis moneta, quę secundum diuersas regiones uariatur. Nam Papię ducatus non ualet nisi libras quatuor. Itaque appellatione ducati, de cõi usu loquendi, intelligetẽ de ducato quatuor librarũ, nõ autẽ de ducato auri, qui plus ualet: ut refert Rochus Curtius ĩ rep. c. fi. in 7. q. de cõsuet. Et ita dicẽdũ erit in quolibet loco. Nã Romę

simplex ducati appellatio inter Romanos intelligitur de 10. Carlenis, nisi auri mentio fiat.

Sequitur in tex. uel unciarum auri, &c. Notum est iam omnibus, etiam tonsoribus, quod uncia auri ex drachmis octo constat, quantum quælibet unum ducatum reddit. Ex quo adparet, ducatos omnes auri drachmales esse in pondere suo, ita quod uncia auri, ducatos octo ualebit ut dicit Bartol. in dicta l. quotiens, & Moder. Pap. in d. l. 2. §. ex his. Ex quibus de primo ad ultimum infertur. libram, quæ ex duodecim unciis constat, ducatos 96. reddere. Vncia uerò argenti sterlingorum 26. denariis, qualis etiam hodie æstimatur ut refert Polyd. li. 16. historiæ Anglicanæ.

Rursus dicitur in tex. seu alterius monetę, &c. Sub istis uerbis possunt comprehendi reliquæ omnes monetæ usuales cuiuslibet prouinciæ, quæ hic non exprimuntur, ut sunt marabatini Hispaniæ superioris, quæ Castella appellatur: & inferioris quæ Valentia, seu Tarrac. dicitur. Et licet hæc moneta in Castella hodie tantum usitetur, olim tamen omnium regnorum utriusque Hispaniæ, usque ad Lusitaniā communis erat, dissimili tamen ęstimatione. Nam in regnis Valentiæ unius Marabatinus dimidio scuto auri æstimabatur, de quo adhuc hodie in pœnis legalibus, in memoriam uetustatis, ac pro quadam solennitate solet fieri eius denominatio, quamuis eius forma ignoretur. Et talis moneta antiquis temporibus in Lusitania etiam in usu fuerat, ut adparet ex tex. in c. cum olim, de priuil. ubi de illis Marabatinis fit mentio. Et secundum hoc uidetur dicendum, quod illi Marabatini, de quibus in d. c. cum olim. fit mentio nō fuerint illius æstimationis cum illis, quib. hodie utuntur Castellani qui parui admodum ualoris sunt. ridiculum enim esset de tam parua quinque ducatorum summa, inter illos abbates ditissimos, tam longam tragędiæ quęstionem componere, ex qua meruit illa constitutio decretalis fieri. Vt igitur res uideatur uerisimilis, & conueniens tam personis, de quib. ille tex loquitur, quàm Rom. Pontifici autori illius decretalis, est tenendum, illos Marabatinos, de quibus ibi notatur, non de modernis, quibus nūc utitur Castella, sed de Marabatinis ueteribus regni Valentiæ uel Lusitaniæ debere intelligi. Et ita intelligendo, summa illa Marabatinorū expressa in d. c. cum olim scuta mille continebit, quę satis notabilis summa posset uideri, quę illos abbates ad litigandum moueret. Et hoc modo dispositio illius textus bene q̄uadrat quantitati expressæ.

Et istis igitur habes ualorem Marabatinorum ueterum Valentiæ & Lusitaniæ idem esse: Castellæ uerò Marabatini, quibus hac ætate utuntur Hispani Castellani sunt uilissimi ualoris. Nā unus Marabatinus duas partes unius denarii ualet. Nam ibi denarius diuiditur in tres Blanchas æris, ad similitudinē cauallorum Neapolitanorum: quorum tres Caualli ærei reddūt denariū unū. Ita & Blāchæ tres faciūt unū denarium. Et denominato sunt Blanchæ, a quadam Regina Blancha nomine, quæ prima monetam illam cudi iussit. Ex quibus Blanchis duæ Marabatinū unū faciunt. Itaq; trecētisep tuagintaquinque Marabatini, unum Ducatum largum reddunt. Et tria milia Marabatini, ualent ducatos octo. Et ducatus in Hispania, ualet Regales undecim & quilibet Regaliū est ualoris unius Iulii. Tamen Romæ non ualet unum Regulæ Hispanicum, nisi Baiochos nouem ex reductione Clementis 7. Sunt etiam in regno Valentiæ denarii & soldi. Denarius enim est ad similitudinem quatreni, nisi quod argenti plus aliquid continet, & propterea præualent quaternis. Adeò, quod ex duodecim fit solidus. Cuius quidem solidi ualor est dimidii regalis, & soldi duo faciunt unum regale, & undecim regalia faciunt Ducatum largū. De denariis aūt Pap. & Luc. quanti ualeāt, habes tex. in c. ol. m. de cēsib. Et hæc dictā de monetis nostri tpis, & eorum ualore huc usque sufficiant. Quę ideo hic placuit adnotare, quia nullus scribentium simul de istis tractauit. Licet Budęus, Leonardus de Portis, Alciatus, & Bilibaldus multa de antiquo Romanorum sestertio: quædam etiam de talēto, & similib. monetis dispūtauerint, quæ non faciunt ad propositum istius regulæ, cum illis hodie non utantur.

tur. De quib. ego latius eo libro, quē de cē su. reditu, & impensa antiquorum, & recē tiorum principum composui, pertracta bo: quo loco illud etiam tangam, quænā sit ratio, quòd cū auri maior copia è terra fodiatur, quā alterius cuiuscunque metal li, ut Hadrianus Imperator dicere solebat: minor tamē illius copia inter hominum manus uersetur, adeò, ꝙ moneta argēti co piosior, quam auri uideatur.

QVAESTIO X.

QVæro, an ualor expressus in gratia, iuxta taxam Cameræ excuset a pœna istius regulæ?

SOLVTIO. Pro parte negatiua uide tur dicendum, quod nō excuset. Nam ex quo regula ista expressionem ualoris secū dum communem æstimationē requirit, nō sufficiet ualor secundùm taxam, quæ est incerta, & nō ponit ualorem secundū communē æstimationem. Præsertim, quia à uerbis regulæ non est recedendum. uul gata. l. non aliter. ff. de legatis 3. Et quia re gula ista dat formam, ut patet ex annulla tione actus, iuxta ea quæ Doct. in l. dubiū. C. de leg. & in l. 1. ff. de li & posthu. tradūt.

Quibus tamen non obstantibus, contra riū fuit decisum per Rotam in una, corā D. Bartholomæo de Petra sancta de men se Ianuario. 1520. ut refert D. Gulielmus in collectaneis decisionum. Ratio fuit, qa ad euitandam pœnā regulæ, quælibet iu sta causa excusat à dolo. l. igitur. §. potest. ff. de liber. cau. l. plagii. C. ad leg. Iul. de plag. cū similibus. Et iusta causa excusatio nis hoc casu uidetur, si quis exprimit ualo rem secundum taxam Cameræ. Quæ com muniter approbatur, & in usu habetur an te oculos papæ, ideo credere debuit impetrans, sicut de taxis Cancellariæ dicit decisio Rotæ in antiq. 161. col. fi. Et ita uidemus, ꝙ credens bono uiro excusa tur, vt dicit gl. pe. circa finē in l. Titio fun dus. ff. de cond. & de. cum concord. ut scri bit Fely. post Bal. in ca. cum contingat cir ca fi. de rescript. & in c. præterea. col. 1. & c. nuper. de testib. & Ias. in l. 1. col. 3. ff. de eo per quē fac. erit. & in l. certū. col. fi. ff. si cer. pet. cum sexcentis aliis conc. alibi non ita cōgestis, quæ quidā moderni scribunt in tract. nuptiali. fol. 77. Pari ergo modo excusari debet, qui descriptioni Cameræ stetit, præsertim cū probatio ualoris sit ualde difficilis, in qua plura præter cōm munem usum probationum requirūtur, ut tradunt Doctores in cap. cū causam. de testib. Bal. in l. solum. C. eo. ti. Et hoc, ratio ne etiam suadetur, quia uidemus, ꝙ sol uens secundū taxam Cameræ non releue tur, etiam si probet beneficium minoris esse, uel etiā maioris, taxa enim semper at tenditur. Cū igitur in tali expressione nō fit alicui fraus, non debet habere locum pœna regulæ, quæ facta fuit corā fraudu lētos. Alia motiua ponit D. Gu. quæ breui tatis causa nō refero, cū ibi uideri possint. Sed aduertendum arbitror, quia ista deci sio uidetur facilem ansam fraudibus dare, in præiudicium officialium, ex taxis bene ficiorum uiuentum. Nam clarum est, ꝙ liber taxæ antiquus est, & in eo cōstat plu ra beneficia antiquo tēpore taxata ad mo dicam summā fuisse, quę hodie per super excrescentiā fructuū, in quadruplū taxari possent. Et econtrà, quædam beneficia tunc ad magnum ualorem taxata reperiū tur, quæ postea calamitate temporum di minuta possent ad longè minorem sum mam taxari. Ex qua uarietate taxarum, iā petrantes hodierni de facili possent uti una cautela ad fraudandos officiales. Nā quādo beneficiū erit magni ualoris, non exprimēt secundū quod ualent, nisi secun dū paruā taxā in libro positā. Quæ si for tè erit maior, tūc nō secūdū librū, sed secū dū cōmunē ęstimationē ualorē exprimēt. Et ideo, ut prędicta decisio defendi possit, ego putarē illā intelligendā in beneficiis cōsistorialibus, ꝓ quibus cōpositus fuit li ber ille taxarum: sed ꝓ nō cōsistorialibus seruari debet ista regula. Et hoc puto uerissimum.

QVAESTIO XI.

QVæro, utrum expressio ualoris facta in literis secundum arrendamenta facta ꝑ eū qui mortuus est, releuet impē trantem à pœna regulæ?

SOLVTIO. Videbatur dicendum, ꝙ talis expressio secundum arrendamenta, nō excuset, ex eo, qa arrendamenta, nō ꝓ bāt dominiū, neq; possessionē l. ad ꝓbatio nē. C. loc. & in ca. inter dilectos & ibi nōt.

de fide Instr. Sicut perceptio salarii non arguit quẽ decurionẽ. l. Her. ff. de dec. Et sic talis ualor inibi expressus non probaẽ concludenter, & tamen regula astringit impetrantem ad expressionem ueri ualoris. Et ignorantia hoc casu non uidetur excusabilis cũ debuerit se informare. Quia ignorantia in gratiosis nõ excusat a subreptione, c. constitutus, de rescript. Imò sola simplicitas nocet, ut dicit Fel. in c. ad aures, in 3. col. eo. tit. Et quia ualor est pars gratię, & debet plene probari, ut dicit quædam decisio, & tenet Fel. ibidem.

Quibus tamen non obstantibus Rota pluries tenuit contrarium, non solum tẽpore meo, sed etiam temporib. antiquis. Nam in una Mediol. parochialis de Verdolla de mense Martio 1522. coram D. Gulielmo iudicatũ fuit, ut ipse idem refert in collectaneis decisionum. Et idem adnotauit R. P. D. Iacobus Simonetta, in qua dam causa iudicatum fuisse, quam ipse, dum esset aduocatus contrarium sentiens defendere non potuit. Et ita iudicauit D. Ioan. Ant. de Triuultiis. Et pro ista decisione faciunt in primis eadem ferè motiua, quę in præcedenti quæst. facta fuerunt. Quia ex quo agitur de nullitate gratiæ, & sic de pœna quælibet causa etiam iniusta excusat a dolo. Vnde ex quo præsumptio est, ꝙ prædecessor arrendauerit iusto pretio beneficium suum, & ꝙ non præsumatur fructus eius uoluisse iactare, iuxta ca. super hoc: de renun. ista præsumptio uidetur præstare iustam causam excusationis a pœna regulæ?

Pręterea quia ex quo de iure communi non requiritur aliqua expressio ualoris, ut notatur in cle. 1. de præb. Reg. ista quæ contrarium cum pœna statuit tanquam odiosa & stricti iuris mitius & strictius interpretari debuit iuxta legem tertiam. §. hæc uerba. cum uulg. ff. de neg. gest. & c. statutum, de elect. lib. 6. Et ideo data aliqua iusta causa, excusatio sufficere debet, præsertim in ista materia impressionis ueri ualoris, quæ est difficilis probationis, in quo probando, plures etiam oriundi a loco deficiunt. Et ista est rõ quare in supplicationibus ponitur illa clausula augendi, & minuendi usq; ad uerum ualorẽ ꝓp magnam difficultatẽ purificandi incontinenti uerum ualorem. Et sic ne propter hanc causam gratia pereat, si expediretur de minori, debet tam auara interpretatio coarctari, iuxta l. unicam. §. fin. C. de ca du. toll. & in auth. de nup. §. primæ siquidem circa fi. ibi, ne aliquo modo uideamur talia corripientes fisci prouidere utilitati, &c. Et circa hoc plura cõgerit D. Gul. quæ non curo referre, cũ uideri possint.

Sed considerandum est, ꝙ meis temporibus illa decisio D. Gul. non ita simpliciter fuit seruata in Rota, prout ipse loquitur, sed cõcurrentibus pluribus aliis requisitis. Nam in primis requiritur, ꝙ arrendamenta sint plura, & nõ unũ tm̃ arrendamẽtum. Item, ꝙ cum hoc fama publica, de ualore cõcurrat. Item, ꝙ producantur aliquæ bullæ prædecessorũ expeditæ sub illo ualore, quib. concurrentibus Rota excusat impetrãtẽ ab expressione falsi ualoris, & sic a pœna istius regulæ. Nam quæ non prosunt singula, multa iuuant. Vnde licet arrendamenta de per se non probẽt, ut dictum est, neque etiam fama de ꝑ se, tñ præstant excusationem a pęna. Et ita in una Arimenen. prioratus fuit cõclusum per dominos, coram R. D. Raynaldo Petrutio, de mense Nouemb. 1536. Nam de fama ponit Bar. in l. Celsus. ff. de usuc. & tradit Old. cons. 304. Et pręsertim, quia Rota semper solet ad æquitatem inclinare, quæ in casu proposito militare uidetur, ut gratiæ sustineantur nec pereant q̃ obtentæ fuerunt cum multis laboribus & grauib. impensis, arg. c. cõmissa, de elec. li. 6. Et ad pręd dicta facit decis. 19. in no. de præb. & quę notat Card. in c. fi. in 2. & 3. col. de præsump.

QVAESTIO XII.

QVæro, quomodo probetur ualor beneficiorum?

SOLVTIO. Ista q. hodie trita est, & nota iam famulis solicitatorum in urbe, qui habent sua formularia impressa, quibus articuli in formis scribuntur. Et ideo super hac re breuissimus ero: ualor igitur secundum communem stylum Rotę ita probari debet, uidelicet ꝙ beneficium de quo agitur tempore prouisionis, & oneribus deductis ualet in portatis centum, & quod

quòd per quinque annos ante, & post, anno fertili cum sterili computato com muni æstimatione tantum ualuit, & ita testis de tali beneficio notitiam habēs dicit se scire, & si plus uel minus ualeret, ipse non ignoraret. Ista practica colligitur ex pluribus dictis Doct. simul iunctis, uide licet Bar. & Moder. in l. pretia rerum. §. fi. ff. ad l. Falci. ex Abbate, & Fel. in c. cū cau sa de test. & Fely. in c. ad aures. de rescrip. Alexan. in consil. 85. lib. 2. Soci. consil. 8. ui sis, &c. Moder. in repet. in l. 2. in duabus ultimis chartis. C. de rescin. uend. Et latius reassumunt duo doctores practici, uideli cet Lāfran. de Oriano in repet. c. quoniā. in uerb. testium depositiones. nu. 156. cū pluribus sequentib. de probat. & Angel. Aret. in §. si quis agens. instit. in quib. locis latissime diuagantur circa istam materiā probandi ualorem cuiuscunque rei, quæ non curo recensere, cum non faciant ad rem, nisi in hoc, ꝙ ex illis assumitur practi ca probandi eo modo, quo superius dixi. Nam probatio ualoris in beneficialib. uni formis est, sed in profanis recipit distin ctionem secundum uarietatē rerum, tem porum & locorum, prout prædicti docto res scribunt: adeò, ꝙ in una Bonon. em phyteusis uoluit Rota de hoc mense Mar tio 1540. coram R. D. Io. Mohedano. ꝙ ua lor terrarum posset probari per testes red dentes rationem, quia uicinus, per ea quæ dicunt Orianus & Aret. ubi supra. Et licet multi tenuerint contrarium, tamen illa opinio tanquam æquior præualuit, tum etiam, quia adiuuabatur aliis coniecturis, sed in materia beneficiali talis probatio non reciperetur, prout neque etiam attren damenta, licet geminata probent, sed re quiritur probatio modo, prout superius articulatur.

REGVLA DE PVBLI candis resignationibus.

ITem idem dominus noster statuit, & ordi nauit quòd quæcunque beneficia ecclesiastica, siue in Romana curia, siue extra eam resigna ta, nisi de illis factæ resignationes, si in Romana curia, infra sex menses: si extra dictam cu riam actæ, infra mensem, ex tunc ubi dicta benefi cia consistunt, publicata, & possessio illorum ab eis, quos id contingit, petita fuerit. Si resignantes ista post modum in eorundem resignatorum possessione deces serint non per resignationem, sed per obitum huius modi uacare censeatur. Collationes quoque de illis, tanquam per resignationem uacantibus factæ, et in de secuta nullius sint roboris uel momenti.

PRAEFATIO.

HAbuit originem ista regula a regulis Innocentii & Sixti, quia in antiquo ribus regulis non reperitur. & con cordat in multis cum alia regula antiqua de publicandis acceptationibus, indultis, & facultatibus, &c. quæ habuit initium à Martiano 5. Et licet reg. istam Sixti & In noc. posteriores pontifices sequuti sint, solus tamen Hadrianus 6. quædam ad eā addidit, sicut & in plurib. aliis reg. fecit. Nam cum in regulis prædecessorum dice batur, & possessio illorum ab eis quos id contingit, &c. ipse Hadrianus addidit hęc uerba, & cum hoc possessio illorum, &c. ad effectum, ꝙ ubi Rota prius semper in terpretata fuit, istam regulam requirere tria copulatiuè, uidelicet, ꝙ non fuerit facta publicatio, & quòd non fuerit peti ta possessio, & ꝙ resignans post sex men ses decesserit in possessione, adeò ꝙ altero deficiente locus regulę non esset, Hadr. no luit solam publicationem sufficere, ad im pediendū fictionem regulæ, sed ut una cū ea possessionis petitio concurrat. Ita ꝙ ista duo copulatiuè & affirmatiuè requirū tur, ut uacet per resignationem, uidelicet publicare & petere possessionem & ppea dixit, & cum hoc possessio illorum, &c. Ta men hoc. s. cum publicatione facienda. Circa uerò tertium requisitum uidelicet de obitu in possessione post sex menses ni hil est immutatum: adeò ꝙ si resignans obiret infra sex menses, uel non decede ret in possessione uacaret beneficium per resignationem, & non per obitum. Vt sit conclusio, ꝙ ad effectum fictionis regulæ, ut fingatur uacare per obitum: requirun tur etiam illa tria copulatiuè, ꝙ non fue rit facta publicatio, nec petita possessio, & ꝙ resignans moriatur post sex menses in possessione. Sed non sufficit ad impe diendā fictionē prædictā, alterū ipsorū de ficere

ficere,ut erat ante Hadrianum, quia nō sola publicatio impedit,nisi etiam concur rat petitio possessionis.Et in hoc ista reg. per Hadrianum fuit immutata. Fuit etiā in fine eiusdem regulę unum aliud per Ha drianum additum, uidelicet, ꝙ sex mēses ad publicādū à die coronationis currerēt. Quod factum fuit,ex eo,quia regulæ liga bant à 24 Ianuari,& papa in urbem uenit lōge post,& tardè habita notitia regularū essent lapsi sex mēses à dicta die,24. & sic seruiret de uento, nisi à die coronatio nis illi sex menses currerent. Sed istas omnes Hadriani additiones nullus successorū est sequutus,sed reg.prout prius cōfirmauit.

QVÆSTIO I.

QVæro,an regula ista procedat, uel ob stet resignatario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicen dum ꝙ sic,per illud dictum. l. lex uectiga lis,ff.de pign.& ea quæ tradit Bald. in l.2. in 13.q.C.de rescin. uend. ubi ponitur re gula,ꝙ resolutio iure dātis, resoluitur ius acceptantis. Sed clarum est quòd ius primi resignantis per non publicationem resolutum est.Igitur & resignatarii resolue tur per oppositionem istius regulæ.

Præterea,quia nemo plus iuris in aliū transferre potest,quam ipse habeat, uulg. l.nemo.de reg.iur.unde si ius est resolubi le in persona dantis,eodem modo erit in persona recipientis.l.fi.§. sed quia nostra. C.commu.de leg.

Istis tamen,& similibus non obstantib. Rota determinauit contrarium.4. Februa rii 1534.corā d.Nicol.de Aragonia,in cau sa Toletana præstimoniorum.Et idē prius fuerat conclusum per Dominos,coram d. Camillo de Balionibus, in causa Leon. ca nonicatus,de anno 1533.Ratio decisionis fuit,quia ista reg.loquitur de resignatario cum sit personalis, debet intelligi de pri mo,iuxta. l. Boues.§. hoc sermone. ff. de uerb signif.Et hoc idem dictum fuit in re gula de annali, ꝙ non obstet secundo resi gnatario,ut ibi dixi.q.62.& sequen. sicut etiam dicit Oldr.in cons.203.de text.in c. licet canon.de electio.lib.6.& de aliis simi libus,ut ibi per eum.

Et ista omnia de plano procederent, qñ primus resignās cessit infra tempus publi cationis,uel etiam mortuus fuit: quia tali casu successor non tenetur ad publicandū & hoc idem habere locum in regu. de pu blicandis acceptationibus refert d. Gulie. in quadam decisione inci. tenuit palatiū. Quod rationabile uidetur, quia in benefi ciali,creatur nouus titulus in successore, ut in d.reg. de annali latè probo, & est de cisio.13.de procura.in no.

Non obstat, ꝙ resoluto iure dantis, rē soluitur ius recipientis: qui respondetur illud procedere, nisi in illa translatione consentiat superior, qui ius irresolubile dare potest.quia tali casu. d. l. lex uectiga lis.cum similibus,non procedit, prout est de hoc tex.notabilis in c.primo.de cōtro. inter dom.& uassal. secundum quem ita consuluit Bal.in consil.333 circa fi. li.5.& tenet Guido papæ.q.575. in decisionibus Delphinatus.Et quia quādo ius in primo prouenit ex uolūtate sua, assumptum pr̨ dictum doctorum nō procedit,per ea quę tradit Bar.in l.si res.ff.quib.mo. pi. uel hy po.sol.cum igitur in casu isto primus re signans habuit ius ex uoluntate sua,& nō ex necessitate,item,illud transtulit in resi gnatarium ex admissione papæ, qui ius dat,meritò dictum ius, quod poterat re solui in persona resignantis per exceptio nem istius regulæ,attenta cōcessione prin cipis fit irresolubile, & ei regula non ob stat.Et ita per istam rationem Rota hodie 23.Ianuarii 1536. in simili casu parochia lis de Prados Redundos Saguntinen. dice cesi.pendente coram me conclusit,ex pectā tem,quia acceptauerat prius unam paro chialem, potuisse secundam acceptatam ante adeptionem possessionis primæ, resi gnare,licet ius secundæ fuisset resolubile, per adeptionem primę acceptatæ:quia in persona resignatarii fit irresolubile. Et ita ego ex uotis Dominorum, causa prius sæ pius proposita,& ferè per annum disputa ta,iudicaui. Quæ sententia postea per R.P. D.Marcellum de mense Iulio.1536.confir mata fuit.

Sed aduerte,quia adhuc inesse hic uide tur aliquis scrupulus. Nam clarum est, ꝙ si superiori expositum fuisset, resignantē non publicasse,fortè papa resignationem non

non admitteret, & sic talis taciturnitas, quæ in concedente defectum intentionis inducere uidetur, gratiam nullam redderet, iuxta tradita in c. super literis. de rescriptis. & per consequens ius fragile & resolubile in resignatarium transfertur. Nisi papa huiusmodi defectum sciens resignationem admitteret. quia tali casu textus in d. c. t. & prędictum consil. Bald. 333. procedere possent. Quibus cessantibus, hoc motiuum multum obstaret prædictis. Sed dicas, ꝙ licet hic istahis, quæ de reg. de annali & de conces. prædicto Oldr. 203. & de illa decis. in causa Saguntina dicta fuerũt, obstare uideantur, nihilominus quo ad ad istam regulam forte illa non quadrarẽt tum alia ratione sustineri possit decisio facta uidelicet, propter personalitatẽ istius reg. quæ in prima persona resignantis uerificatur, ut dictum est. Sicut in regula de duabus gratiis locum non habere in tertia gratia tenuit Rota, ut adnotauit d. Iacob. Simonetta. Vnde quod ibi duabus gratiis dicitur, idem est hic dicendum de vna, per regulam. l. singularia. ff si cert. peta. Multa plura hic dici possent, sed propter magnã temporis penuriam, cogor difficultatem magnam sub exiguo comprehendere.

QVAESTIO II.

QVæro, an ista regula procedat, quando resignans resignauit sibi omnes fructus, & denominationem tituli.

SOLVTIO. Iste casus sæpius in Rota tempore antiquorum uentilatus fuit, & meis etiam temporibus bis etiam uel ter accidit. Nam de anno 1530. & sequen. disputata fuit hæc quæstio in vna Placentina archidiaconatus de Trugillo, coram R. P. D. Marcello, & aliis. Et iterum de mense Decemb. 1535. coram R. P. D. Petro Vortio, epo Aqu. in causa Brech. canonicatus, & præb. inter Io. Hav, & Ioan. Cordurin. eadem quæstio uentilata & decisa fuit. Tertio loco coram eodem 18. Aprilis 1537. in causa Abulẽ. prestimonii, pro magistro Hieronymo de Arce, super hoc eodem puncto pronunciatum fuit. Et nouissime in vna Spoletana canonicatus & præbend. coram R. P. D. Io. Clerici, die 19. Martii 1540. idem dubium propositum & decisum fuit in fauorem R. D. Archiepiscopi Pisani, contra Bartholomæum Rosatũ. Et ut uideo in ista materia distinguuntur tres casus. Primus est, quando resignans in beneficio requirente residentiam, reseruauit tantum sibi fructus. Secundus, quando fructus & denominationem. Tertius, quã do beneficium non requirit residentiam nec habet denominationem, & reseruantur fructus.

Primus casus non habet difficultatem, ex eo, quia in resignatione nõ agitur principaliter de fructibus, sed de transferendo titulo & denominatione. Quo casu habet locum regula, quæ inducta fuit, ne ordinarii expectantes, & subditi beneficiati decipiantur. Et propterea interest reip. ecclesiasticæ & cultui diuino, ꝙ uerus beneficiatus detegatur, ut illi de pertinentib. ad beneficiatum respondeatur. esset enim ualde absurdum, si qua obedientia, uel oblationes, aut decimæ, ratiõe alicuius iurisdictionis uero beneficiatõ deberentur, illa resignanti præstarentur, qui cum per resignationem suam ius & possessionẽ naturalẽ, & ciuilẽ amiserit, intrusus dicitur. Vt igitur hæc tollantur, requiritur ꝙ publicatio fiat, ne sic foueantur in peccato, ac sub clypeo resignationis, fideles in suscipiendis à uero rectore sacramentis decipiantur. Hæc omnia per publicationẽ deteguntur. Ex qua etiam sequitur, ꝙ quãdo moritur resignans, uel resignatarius post factam publicationem sciunt ordinarii, uel expectantes per obitum cuius benefi cium uacat. Et sic ordinarius in suis mensibus prouidere, & expectantes acceptare poterunt, quæ omnia per clandestinas renunciationes non publicatas circumueniuntur. Et ideo in prædicta causa Abulẽ. propter prędictas rationes, cõclusum fuit locum esse regulæ, & per consequens beneficium per obitum resignantis, & non per resignationem uacasse.

Secundus casus habuit maiorẽ difficultatem, ex eo, quia resignans in effectu uidetur beneficiatus, tam post resignationem, sicut antea, & effectus attendi debet iuxta capit. relatum, de cler. non residen. & in tali omnes rationes fraudis superius consi

consideratę cessant. Et ideo Domini te nuerũt sæpe, & tam in illa Brechmẽ. quã in dicta Spoletana, ꝙ isto casu nõ esset lo cus regulæ: quia hic nulla est fraus, nulli errore ali quo decipiuntur, cum ille idem renuntians, qui olim beneficiatus, & in possessione erat, fit idẽ etiã hodie nomine & re, propter retentionem denominatio nis, & reseruationem fructuum, adeò ꝙ nihil uisus fuit resignans in resignatarium transferre, nisi nudum titulum sine effe ctu, qui regressui, accessui, uel adiutoriæ æquipollet.

Tertius etiam casus nullam habet du bitationem, quin in eo sit locus regulæ, prout in prædicta causa Abulen. dictum fuit. Nam præstimonia non requirunt ali quam residentiam, nec habent denomina tionẽ. Et ideo propter rationes posita in primo casu resignatarius publicare tenetꝰ, aliàs locus erit huic regulæ.

QVAESTIO III.

QVæro, an ista regula, quæ simpliciter de renuntiatione loquitur, locum habeat in ea, quæ ex causa permutatio nis fit?

SOLVTIO. Quæstio ista semper in Rota uisa fuit ambigua & difficilis, ac ꝓ pterea ueterũ memoria nunquã decisa. Nam tempore Sixti bis casus iste propo situs reperitur, ut refert Ioachinus de Nar nia, illius ætatis aduocatus celebris, in qui busdam suis consiliis. Quid tamen tũc de cisum fuerit non inuenimus. Etiam ætate nostra eadem q. sæpe repetita, ac ueriè in Rota disputata fuit, nusquam tamen re soluta. Nam in causa Auinionen. uicariæ de anno 1532. coram me pendente mota fuit hæc eadem quęstio & propter eius difficultatem causa ex alio capite finẽ ha buit. Deinde apud R.P.D. Marcellum, nũc episcopũ Marsicanũ, in causa Sogobie. ar chidiaconatus de Cuellar, hoc idem du bium factum fuit. Et quia res ipsa maiorẽ discussionẽ exigebat, quàm tempora tunc patiebãtur (eramus enim in extremo au dientiarum mensis Iulii) hoc negotium dilatum fuit ad Calen. Octobr. Rursus &. coram R.D. Siluestro, in alia causa Dolen. prioratus de Dolis, contigit super eadem q. dubitari, nihil tamen fuerat conclusum. Postremò, nunc coram eodẽ R. P. D. Mar cello, longo tamen interuallo ista eadem q. iterum proponitur, & quasi postliminio in dubiũ reuocatur, ac ueluti horridus hi strix in modum orbicularis pilæ, hinc at que inde per discursus uarios trahitur & uoluitur, ille uerò suis telis innixus, immo tus manet. Et sic huiusmodi quæstio ua riostractus, ac ueluti Sileni Alcibiadis to tidem recessus habet. sicut enim hinc atq; hinc ingentes scopuli, multiplicesq; ratio nes, pro utraque parte probabiles, propter quas quælibet eius pars, dũ suis rationibus & argumentis munitur, in disputationis congressu uerior uidetur, ut non ab re lon go tempore hæc q. indecisa manserit. Ve rũ, quia nihil est, quod nõ labor assiduus, atque industria cõficiat, decreui super isto dubio plura hinc inde disputando dicere, ut posteris facilior decidendi occasio, & rationum eligendi potestas concedatur.

Pro parte igitur affirmatiua, uidelicet, quòd regula ista casum permutationis cõ plectatur, adduci possunt hęc motiua, quę sequuntur.

Primum, quia regula ista loquens de re signatione, includit in se de necessitate re signantem ex causa permutationis, ex eo quia permutatio uera, pura & simplex re signatio est: ut dicit ad literam decis. 16. de rerum permut. in antiqu. in 3. colum. tradunt Moder. Bononien. in repe. c. 1. in 12. col. de rer. perm. lib. 6. Hinc est, ꝙ sicut in resignatione, ita etiam in permutatio nẽ eædem personæ interueniunt, uideli cet, resignans & resignatarius. Ergo per mutatio eodem iure censeri debet, quo simplex resignatio. Nã permutatio à sim plici resignatione in alio non differt, nisi quia permutatio est duplex, geminata, seu reciproca resignatio: Ideò reg. de una resignatione loquẽs, ĩ resignatione gemi nata seu reciproca, qualis est ꝑmutatio, lo cũ hẽre debet: q[uia] q[uo]d dicitur de uno actu, idem de pluribus geminatis dicendum est: arg. l. singularia: ff. si cert. peta. ut in no tabili casu tradit And. Sicul. in c. 1. in 8. col. de lit. contest. Gemin. in c. qui ad agen dum. §. 1. de procurat. lib. 6. Pet. de Ancha. in c. quanuis. el 1. de præben. eod. lib. & in alio

alio casu tradit Bar. in l. cum filio. circa fi. ff. de leg. 1. Confirmatur hoc, quia per permutationem ita datur uera uacatio, sicut per simplicem resignationem, ut in c. 1. de rer. permut. lib. 6. tenet Rota dec. 23. in no. Nam per resignationem perditur titulus, ius, ac possessio naturalis, & ciuilis, ut tenet Rota deci. 67. in antiq. alias secunda, de renunt. Et hoc procedit, etiam si resignatio admissa per superiorem non fuerit, ut in decis. 4. de renunt. in no. Sed hæc etiam in permutatione procedunt: quia per eam & titulus, ius, & utraque possessio perditur, ut in decis. 8. de rer. permut. in antiq. Igitur idem de utraque iudicari debet. Et licet inter permutationē & simplicem resignationem aliqualis differentia detur: nihilominus dispositio generaliter de resignationib. loquēs, oēs casus similes cōprehendit, dato, ꝙ in vno maior ratio sit, quàm in alio: iuxta tex. no. l. 1. §. quod autem. ff. de usu aleæ & aleat. Nam plus & minus, specie nō differūt. l. fi. ff. de fundo instruct. cum concord. quæ scripsi in c. statutū. nu. 39. de rescrip. lib. 6. Accedunt ad hoc, quia permutatio ideò dicitur simplex resignatio, ex quo tota à uoluntate & potestate superioris, in cuius manibus fit, non autē ex partium uoluntate dependet, ut dicit Ioan. Monach. in c. 1. de rer. permut. lib. 6. sequitur Rota dec. 16. tit. de rer. ꝑmu. col. 3. in antiq. Quod in resignationibus idem per omnia obseruatur. Ergo dispositio loquens de una, locum habere debet, in alia. Nam illud pro expresso haberi debet, de quo si papa, huius regulæ conditor, inter rogatos fuisset, utique idem respondisset, ut in l. tale pactum. & ibi gloss. ff. de pact. tradunt Moder. in l. quamuis. C. de fidei commis.

Secundò, principaliter pro ista opinione facit, quia regula ista ad obuiandū fraudibus inuenta fuit, quæ in clandestinis resignationib. cōmittūtur, iuxta no. per Corneum in cons. 137. col. 2. in fi. uol. 3. & secundum hoc regula ista publicam utilitatem concernit. Sic etiam insinuatio, quæ in effectu uicem publicationis obtinet, ut tradit Abb. in consil. 66. lib. 1. & quę in clādestinis donationibus etiam ad remouendum fraudes adhibetur, ut dicit text. in l. data. C. de donat. & tradit Anto. de Canario in trac. insinuat q. 1. & Paulus de Castro, & alii in l. illud. C. de sacrosanc. eccle. cum concor. ut per Aret. in cons. 2. & Alex. cons. 157. lib. 2. utilitatem publicam respicit, ex eo, quia reipubl. interest, ne re sua quis malè utatur. § pen. inst. qui sunt sui, uel alien. iur. Facit tex. in l. 1. in prin. ff. de curato. furio. Quia per easdem insinuationes, siue publicationes, occasio delinquendi tollitur, iuxta l. cōuenire. ff. de pac. dot. & per eas animarum utilitati cōsulit. Nam publicatio hic requisita, facit, ne resignantes. post resignationē in beneficiis resignatis, sine titulo se intrudant, & uitiosum ingressū habeāt. quod ꝓhibet in c. 1. de reg. iur. lib. 6. Sed istę rationes in permutationib. militant, igit reg. in utroq; casu habebit locū. Præsertim, quia dispositio istius reg. ob eam causam quia utilitatē animę & publicam concernit, fauorabilis reputari debet, & propterea latissimè extendenda, iuxta text. in cap. odia. de reg. iur. lib. 6. tradit gl. in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. uēd. & Anto. Butr. in c. fi. in 1. fall. de consuet. & gl. in c. sciant. de elect. lib. 6. Pet. de Anch. in cons. 304. & 112. & Gemi. in consil. 106. col. 2. cum concord. ut scribit Ias. in l. si quis maior. in 2. col. C. de trāsac. & Dec. in consil. 398.

Tertiò, quia dispositio fauorabilis loquens in simplici casu, trahitur ad casum mistū, iuxta no. Alex. Ias. & alios in l. 2. in prin. ff. de uerb. obl. Sed si permutatio est resignatio simplex, habemus intentū. Sed quatenus si mista, reg. ista de simplici resignatione loquens, ad resignationē mistā trahi debet, cū utrobiq; eadē ratio fraudis militet, per superius dicta. Nā eo ipso, ꝙ resignās remāsit in possessione, fraus præsumitur, iuxta tex. in l. sicut. §. supetūaeꝑn. ff. quib. mod. pign. uel hypot. sol. tradit Bar. in l. post cōtractū. col. 2. uers. 3. præsumit. ff. de donat. & cons. 68. Sic etiam si permutatio tenta secreta fuit usq; ad obitum resignātis, fraus ꝓsumit, ut per Bal. in l. fraus ff. de legib. & An. S. c. ī cōs. 53. col. 12. uol. 2.

Quartò, pro ista opinione uidetur decisio ferè in terminis Io. de Ana. in c. audiuimus. in 2. col. in uersi. & ꝓdicta faciūt. de coll. detegen. ubi Io. de Ana. dicit, ꝙ et si

sententia

renuntians ex causa permutationis, post renuntiationẽ in possessione remaneat, ex hoc fraus præsumitur. Sed dicta fraus eadem ratione in ista reg. consideratur, quãdo resignans in possessione moritur, ob cuius causam publicatio inducta fuit. Igitur à paritate rationis dicere debemus istã reg. q̃ in resignãtib. loquit̃,& dispõnẽ istius reg. q̃,ut dictũ est,ad euitandas fraudes emanauit, renuntiationem ex causa permutationis cõprehẽdere debere. Hinc est, ꝙ text. in c. 2. de renunt. li. 6. iuncto c. 1. de rer. perm. eo. lib. cũ glo. in uerb. fraude. quæ de simplici resignatione loquuntur, ratione fraudis, in permutatione quoque locũ habent, ut Gemin. in d. c. 2. post gl. in uerbo proximo, & Philip. Franc. col. 2. post Imol. ibi sequuntur.

Quintò, pro hac opinione facit quia rationes fraudis in hac regula consideratæ, propter quas tollendas publicatio ab ista regula introducta fuit, pariter in permutationibus militant. Prima ratio est, quia ꝑ publicationem tollitur occasio, ne ipsi resignantes post resignationem suam in graue animarum periculum, in beneficiis sic resignatis se intrudant, fructus de facto sine aliquo titulo percipiendo. Secunda ratio fraudis, quæ ꝑ publicationẽ tollitur, est, ꝙ sub tali prætextu resignationis, occultè cõtrahentes secum, ueluti eum ueris prælatis, aut beneficiatis, ex quo eos uidẽt in possessione existere, grauiter decipiuntur & fraudantur. Nam si occasione dictorũ beneficiorũ iã resignatorũ, aliquid illis soluũt, utputa, censũ, decimas, oblationes, uel aliquid simile, nõ liberantur, quia postea coguntur uero prælato soluere, & ab illo intruso & falso beneficiato, cui soluerunt, repetere, ut tradit Bal. in c. in literis col. pen. de restit. spol. latè Moder. in l. si urbana. in pen. & in fin. col. ff. de cond. in deb. cum pluribus concord. ut scribit Decius in consi. 407. inci p. uisis, & diligẽter, &c. col. 1. Imò alienationes per huiusmodi prælatos, seu beneficiatos sic intrusos factæ, non ualent, ut est text. clarus in c. alienationes. 12. q. 2. Sic igitur huiusmodi deceptiones & fraudes, quæ in permutationibus etiam committi possunt, per supplicationem hic introductam tolluntur, ergo in eis regula locum habebit. Tertia ratio fraudis magis det ista ndę, quę in beneficiis occultè resignatis uel permutatis committi potest, quę per publicationem tollitur, est, quia sæpe contingit, quòd aliquis ratione alicuius dignitatis, uel beneficii ad aliqua spiritualia fidelibus ministranda tenetur: & sæpe etiam ratione prędictorum, collatio aliquorum beneficiorum ad tales pertinet. Vnde si dicta beneficia, uel dignitates renuntiata, uel ꝑmutata fuerint, & renuntiantes uel permutantes in possessione prædictorum beneficiorum manserint, non facta publicatione, & illi sacramenta, ut ueri prælati, uel beneficiati fidelib. ministrauerint, sortè ordines, uel beneficia cõferrendo, indulgentias dando, certè ex hoc magnum fidelibus pręiudicium, & erroris scãdalũ generabitur: quia intrusus sine titulo spiritualia ministrare non potest, ut not. omnes in ca. ex frequentibus. de insti. & Abb. post Inno. in c. nihil. col. pen. de elect. sequitur Ias. in d. l. si urbana. in pen. col. Et ꝙ indulgentiæ, & huiusmodi spiritualia, per prælatos intrusos, & sine superioris autoritate beneficia possidentes; non ualeant, tenet Pet. de Ancha. & Imol. in cle. 2. de pœnit. & remis. & idem Pet. in c. quod autem in 3. q. eod. tit. Nec in istis spiritualib. receptis à tali intruso communis error recipientes iuuat, ex eo, quia dispositio. l. barbarius. ff. de off. prætor. non habet locũ in intruso, ubi superioris authoritas non ad est, nec procedit in spiritualib. ut dicunt Inno. & Abb. in d. c. nihil. & Ang. in d. l. barbarius. & Soci. in trac. fallen. quæ mala ab surda & scandala, sicut in simplicibus resignationibus, ita quoque in permutationib. accidere possunt, quæ per publicationẽ tolluntur. Ideo reg. ista simpliciter loquens, utrunque casum comprehendere debet. Quarta ratio fraudis in ista reg. cõsideratur, propter quam etiam publicatio introducta fuit, est delusio ordinatorum uel expectantium. Nam, quando resignationes, aut permutationes clandestinæ fiunt, ad effectum, ut taliter resignantes maneant in possessione usque ad obitũ, si publicatio per istã reg. introducta non fuisset, ordinarii uisitantes sub tegmine

prioris

prioris tituli beneficiorum resignatorum per permutatores in visitationibus suis deluderetur, nam putaret illos esse ueros possessores, cum sint ueri intrusi, titu. non habentes. Ex quo aliud inconueniens se quitur, ꝙ per obitū talium, ordinarii per obitum conferentes, tanquam ex uera uacatione. d. beneficia diciperētur, vnà cum personis ab illis prouisus, detecta renūtiatione clandestina expectantes etiam deluderentur talia beneficia acceptantes per obitum, cum uere adpareat per resignationem antea uacasse, ut considerat gl. in uerb. fraude. in c. i. de rer. perm. lib. 6 Papa etiam ipse de facili decipi poterat, concedendo qualificatis personis reseruationes uel mandata de prouidendo ad beneficia per cessum, uel decessum uacatura. Nā ut talia mandata euitentur, fraudulenti possessores possent permutationes fingere ad effectum excludendi reseruatiuos. Vt igitur omnia hæc mala de medio tollantur, neq; detur ansa uel occasio delinquēdi, salutaris fuit dispositio istius reg. in resignationibus publicationem inducens, quæ propter easdem rationes, permutationes comprehendere debet.

Pro parte uerò negatiua, uidelicet, ꝙ regula ista in permutationibus locum non habeat, adduci possunt aliquę rationes concludentes.

Prima, quia ista reg. loquit̄ simpliciter de resignationib. ergo nō habet locum in permutationib. quę diuersæ sunt ab illis, nomine & re, ut dicit Bal. in c. 1. nu. 1. de uas. decrep. eta. & patet ex diuersitate nominū, ac ēt diuersitatē materię arguit, iuxta gl. 1. in c. tibi qui. & ibi Gemi. de rescri. lib. 6. l. imperator. ff. de in diem adiect. Nā tit. de renunt. positus in 1. lib. decretalium diuersus est à ti. de rerum permut. posito in 3 lib. Si igitur diuerso sunt nomine & effectu, diuerso iure censeri debēt arg. l. si idē. C. de codicil. Reg. igit̄ ista de renūtiatione loquēs, nō habebit locū in permutatione: quia si Papa hoc uoluisset, expressisset, quēadmodū fecit in reg. de infirmis resignantibus. arg c. ad audientiam. de deci.

Secundo, quia sub dispositione de simplicibus loquente non comprehenditur casus qualificatus, ut in l. 1. ff. de dona. ubi tex. loquens de donatione simplici, nō habet locum in donatione sub conditione, & sic qualificata. ad idem facit c. statutum de ele. lib. 6. ubi etiam est tex. quod dispositio cap. licet canon. de parochialibus loquens, non habebit locum in parochiali qualificata: quia illa qualitas reponit sub iectum in diuersam speciem, prout in l. quæsitum. §. illud. ff. de leg. 3. Cum igitur reg. ista de simplici resignatione loquatur, locum non habebit in renuntiatione qualificata, prout est permutatio, quæ est quædam renuntiatio reciproca, differens à simplici renuntiatione, quæ est donatio pura, ut in c. super hoc. de ren.

Tertio quia in qualibet dispositione uerba in dubio, in specie capi debent, ut not. in genere. l. hoc legatum. ubi Bartol. ff. de lega. 3. Sed permutatio habet se, ut genus. l. 1. ubi Bar. & alii. de re. perm. Ergo ista regula de renuntiatione loquens, non habebit locum in permutatione. Hinc uoluit Alex. per plura motiua in cons. 76. col. 2. uol. 5. ꝙ statutū correctoriū iuris cōmunis, de uenditione loquens, non habet locū in permutatione, licet sint cōtractus similes. Et hoc per uiam regulę tradit Bal. in l. 2. col. 2. C. de rer. permut. sequitur Fel. in proce. decretal. colum. 4. Et ista ratione etiam uoluit Decius in consil. 224. regulam de infirmis resignantib. ex eo, quia exorbitans à iure communi, nō extendi etiā ex identitate rationis ad similes casus prout est pręsentatio uel institutio. Et obeam causam Rota uoluit regulam istam de resignatario loquentem, non habere locum in secundo resignatario, licet in eodem ratio fraudis subesse uideatur, ut inferius in alia quæst. dicam.

Quarto, pro ista opinione facit: quia videmus, ꝙ in donationib. puris & simplicibus, insinuatio, requirit̄ ad fraudes euitādas, ut dicit Paul. de Cast. & alii, in l. illud. C. de sacrosanct. eccle. Aret. in consil. 2. & Alex. cons. 157. lib. 2. Sicut & eadem ratione hic in simplicibus resignationib. publicatio requiritur ad euitādas fraudes, superius in parte affirmatiua narratas. Nam publicatio nihil aliud est, quàm quædam insinuatio, seu notificatio resignationis per ipsum resignatariū, in ecclesia, ubi ipsum bene

beneficium consistit facienda, ad fraudes euitandas, ut dicit Abb. in cōsi. 99. lib. primo. Et tamen insinuatio illa non requiritur in donationibus reciprocis, quibus ipsæ permutationes æquiparantur, ut tradit Alex. Iaf. & alii in l. licet. col. fi. C. de pact. tradit Decius in consil. 177. & consi. 120. aliàs 20. Stepha. Bertrandi in conf. 88. col. fi. lib. 2. cum infinitis cōcord. quas more suo cumulat Nicolaus Tiraquellus in copiosa repe. l. si unquam. in gl. donatione largitus. nu. 94. cum sequen. C. de reuo. dona. Ergo apparet, ꝙ dispositio istius regulæ, de publicatione siue insinuatione loquens, non cōprehendet casum nostrum. Nam in permutationib. non publicatis non fraudantur ordinarii, nec expectātes, sicut in resignationib. simplicib. ut de se patet.

Quinto in simplici resignatione maior ratione militat, ut publicatio fieri debeat quā in permutatione, ex eo, quia simpliciter resignantes de facili inueniēt, q̄ beneficia sub hac occulta conditione recipiāt, ne resignatione publicent ad effectum, ut resignantes eorum uita durāte, fructibus beneficii fruantur. Nam ex ista permissione nihil resignatarii de suo perdūt, & possunt lucrari. Sed ista ratio in permutationibus nō ꝓcedit q̄a in permutatione nō datur uera uacatio, sicut in resignatione simplici, ut tradit Federi. de Senis in cōsil. 62. cū cōcor. ut scribit Gaspar de Perusio in tract. reseruat. in 3. parte principali. col. 2. fol. 8. nu. 4. Ergo in beneficiis permutatis expectatiuæ locum habere nō poterūt, ut etiā est text. in ca. 1. de rer. permu. lib. 6. Et ratio prædictorū est, q̄a in permutatione quilibet agit de damno euitādo, ideo nihil reorū interest occultas permutationes habere, quia nullam ex hoc utilitatē consequuntur, sicut simpliciter resignantes, quorum interest occultas habere resignationes, propter lucrū fructuū, propterea in eis publicatio necessaria fuit, nō autē in ꝑmutationibus. Nā nō est par, eadē que ratio lucrum ꝑdere, & dānū sentire, iuxta l. fi. C. de codicil. Sexto, q̄a in simplici resignatione, q̄ nō publicat, nullā executionē habet. in ꝑmutatiōe uerò excusari pōt, expectādo cōpermutātis publicationē, & sic implemētū ex parte sua, iuxta c. peruenit. de iure. & l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt.

Septimo, q̄a ex quo regula ista non loquitur expressè de permutationibus, & capit ꝓbabile dubiū, nūquid sub illa cōprehēdātur, certè ī dubio excusari debēt hoc casu nō publicātes, ꝑ ea, quæ noiāt Moder. ī l. eū ꝓlatis. ff. de sen. & re iu. sicut faciens cōtra legē, quæ habet plures intellectus, nō peccat, ut dixi latiùs ī c. 1. nu. 231. de cōsti. li. 6. sicut etiā de errore dubio iuris tradūt Docto. in c. de quarta. & in cap. si diligēti de præscrip. & in c. 1. de re iu dic. ut ibi ꝑ eos. Hæc sunt, quæ super ista quæst. occurrūt, ꝓ utraq; opinione, nō inclinans in alterā partē, q̄a causa pendet, & non est honestū sic scribēdo uotū detegere, donec causa per Rotam suo marte decidatur.

QVAESTIO IIII.

QVæro, an reg. ista ꝓcedat in beneficiis commendatis?

SOLVTIO. Modernus Sabinen. Aeneas de Falconib. doctor curialis, practicus & eruditus in quibusdam apostillis ad istā reg. asserit Rotam tenere, regulam locum habere in commēdis perpetuis, & nihil aliud dicit. Et hoc idē reperio in pluribus aliis regul. istius uoluminis Rotam tenuisse, prout in illa de infir. resig. & in illa de impetr. benefi. per obitum famil. Card. & quibusdam aliis. Et quarum principalis ratio fuit, quia commendæ nostri temporis æquiparantur titulis, adeò, quòd sicut titulares, ita & isti commendatarii faciūt fructus suos, ut dicit Alexandrinus in cap. cum autem. 44. distinct. & in cap. si quis. 58. dist. & certè de rigore iuris, eius opinio uerior adparet.

Sed licet ita in dictis casibus Rota tenuerit, Cancellaria tamen semper contrarium tenuit, præsertim quo ad istam regu. cuius uerba & mens commendæ repugnare uidentur. In primis, quia uerba istius regulæ de beneficiis collatiuis loquuntur, ut patet ibi, collationes quoque de illis, &c. Et clarum est ꝙ collatio à commenda diuersissima est, ut probatur in c. dudū. de electio. ubi duo beneficia curata conferri non possunt, potest tamen unum confer

ri, & aliud commendari, ex quo manifeste datur intelligi, aliud esse commenda te, aliud conferre. Nec mirum, quia collatio dat titulum, & ius in re. c. si tibi absenti. de præbend. libro sexto, commenda uerò secus. Cui igitur uerba non cōueniunt, neque mentem conuenire clarum est, iuxta l. furiosi. C. de nup. l. si quis seruum. §. non dixit prætor. ff. de acq. hęr. cum sexcētis conc. ut congerit Alex. in cons. 52. col. 3. li. 4. & reassumūt latissimè Mod. qui ad hoc 12. tex. allegant, in c. quoniam. ut lite non contc. Verba enim nihil aliud sunt, q̄ quidam nuntii, siue præcursores mentis: sunt. n. uerba passionū animi indicatiua, ut dicit tex. in l. Labeo. de sup. leg. & tradit Bal. in tract. scisma. col. 10. quod etiam suadetur ex aliis uerbis istius reg. ibi, uacare censeatur, &c. quæ uerba commendæ non adaptantur: quia commenda per obitū cōmendatarii uacare non dicitur, ut est tritum dictum Fed. in tract. de perm. ben. q. 15. & Rom. in cons. 150. Præterea, quia penes commendatarium non est proprietas, possessio, uel quasi ipsius beneficii cōmendati, sed quædam nuda detentatio. Nam cōmendatarius nihil aliud est, quā simplex depositarius, ut probatur in l. cōmendare. ff. de uer. sig. & in l. Lucius. ff. de pos. & in c. ne quis arbitretur. 22. q. 2. Et quòd penes talē non sit nisi sola detentatio, est tex. in l. licet. §. rei. ff. depositi. & in specie not. gl. in c. si constiterit. de accusa. Nam omnes gl. in c. nemo, de elect. lib. 6. quàm in c. si plures, 11. q. 1. & alibi sæpe, commendatarium non prælatum, sed nudum administratorem uocant, ut dicit et Arc. in c. is cui, de elect. lib. 6. facit tex. in c. cum nobis, eod. ti. cum igitur per obitum commendatarii noua beneficii uacatio nō inducatur, cum eius uita durante, semper beneficium uacauerit, & uacabit, etiam si denuo commendetur, donec papa ecclesiæ de prælato prouiderit, ut dicit Host. in c. ne pro defectu. de elect. & gl. in cle. 1. ut lite pend. Est concludendum, in tali cōmenda reg. locum non habere, cū uerba eius nullo pacto commendæ adaptētur. Præterea, quia ista reg. loquitur de beneficiis per renuntiationem uacantibus de iure & de facto, & tam in curia, quàm extra curiam, & tamen in commendis hoc non procedit. quia ex quo commendæ concessio fit per papam, ideo illi renuntiari non potest extra curiam, non solum ea ratione quia in eis non datur uacatio, donec papa de illa prouiderit & per consequens in illa regula uerba non uerificātur, ut dictū est, sed quia beneficium per commendam manet affectum, adeò, q̄ inferior se de illo intromittere non potest, ut tradit Tib. illus de Maluitiis, in quodā suo cōsilio posito in fine tractatus illius de somnib. & tenēt Io. Franc. Pauin. in tract. de sede uacāte. in 3. q. secundæ partis col. 6. & Rom. in d. consil. 350. col. 3. Cum igitur reg. ista loquatur etiam de resignationib. extra curiā faciendis, & commēdæ cessio fieri nō possit, nisi in manibus ipsius papæ concedētis iuxta c. admonet. pro quo facit text. in l. fi. C. de defen. ciuita. & in §. interdū. & §. si qua uerò. in authen. de defen. ciuit. est cōcludendum regulam istam in commendis non procedere.

Prǽterea, quia si diceremus commendātariū ius in re, & uerū tit. habere sequeretur, q̄ ad nutū cōmēdātis cōmēda auocari nō posset: cum habentes uerū tit. ius ppetuū, nec ad nutū amouibile habere dicantur, ut in c. 1. de c. mona. lib. 6. & in ca. sanctorū 70. dist. & not. latę gl. in c. pastoralis 7. q. 5. Sed tamen uidemus cōtrariū: quia cōmēda ad nutū papæ pōt dissolui, & bñficiū alteri cōferri, ut prædicti Doctores dicūt. Igitur in ea, reg. uerificari nō poterit. Plura alia motiua, & argumēta, p hac parte fieri possent, q̄ breuitati studēs omitto.

Et ideo, ut opiniones fœdere dictionis concordari possint, est considerandum, q̄ beneficia duplicite commendari solent, aut ad utilitatem ecclesiæ, aut ad utilitatē commendatarii. Primo casu procedunt omnia argumenta pro ista 2. parte fabricata: quia tali casu, cōmmendatarius potest ad libitū remoueri, & beneficium cōmendarum, tanquam uacans, conferri. Quia commenda, in casibus præmissis, nihil aliud est, quàm depositum, qd̄ pōt ad libitum deponētis reuocari, etiam si dictū fuisset, q̄ depositum usque ad obitum depositarii duraret, ut est casus in l. 1. §. si depositario. ff. depo si. & in c. 1. eod. tit. Et hoc idem

in commenda probat tex. in c.obitū & in c.Cataniensis.61.dist. Vbi adparet, ꝙ non obstante commēda facta in utilitatem ip sius ecclesiæ, potest liberè procedi per c. ad electionem ucri prælati. Et sic adparet talem commendam per obitum commen datarii non uacare, nisi eo mō, quo prius.

Secundo modo fit commenda ratione personæ ipsius cōmēdatarii, & tali casu ꝓcedit opi. dñorum Rotę, Alexandri, & seq. Nā quādiu durat ipsius cōmēdatarii utili tas, nō dicitur ipsa cōmenda uacare: ita ut alteri cōferri possit licitè, quia tales com mendatarii habētur ut titulares, & ideo di spositio loquēs de titularib. haberet. locū in illis, ut latius per exēpla probaui in reg. de triennali.q.5. & ita etiam habebit locū ista reg. quæ magis generaliter loquitur.

Et ista ratione fundantur: quia cōmen datarius iste de quo loquimur, ad cuius utilitatem commenda facta fuit, dicitur procurator in rē suam, qui re non integra amoueri non potest, ut dicit gl. in l. sicut §. si procurator. ff. qui mo. pig. uel hypo the. solu. & in procuratore. ff. de procura. & l.3. C. de donat. tenet Bald. in l. 1. C. de action. & obliga.

Ex quo infertur, ꝙ talis commenda tius facit fructus suo, sicut titularis: se cus est in commendatario: cuius commen da est facta ad utilitatem ecclesiæ: quia de ducto tātum uictu omnes fructus futuro prælato reseruare tenetur. Omnia ista pro bantur in c.fi.61.distin. & in c.quia frater. 7.quæst.1. & in c.charitatem.12. q. 2. & te net gl. in c.nemo. de electio.lib.6. Et licet talis commendatarius ad utilitatem sui dicatur, etiam depositarius: tamen talis depositarius facit fructus suos, ut patet in l.diе spōsaliorū.§.quipecuniā.ff.deposi.i.

Ex quib. (omnibus opi. omnib. sic ad cō cordiam reductis) facilè iudicari posset, an reg. ista locum habeat, uel nō, in cōmēdis. Posset etiam distingui inter commendā perpetuam, uel ad tempus, ut latius dixi in d.reg. de triennali.q.5. ideo nō repeto. Sed unum ultra ibi dicta addo, ꝙ illa di stinctio cōmēdæ perpetuæ uel tp̄alis fit, qn̄ constat esse tales, alias in dubio, qn̄ nō adparet, qualiter papa cōmēdauerit, in du bio interpretari debet cōmēdā perpetuā concessisse, ut conclusit Rota in una Sala mantina de palatios rubios, corā R.P.D. Marcello, epo Marsic. die 28. Iunii 153[?]. Rō deci. fuit, quia actus, qui certo tp̄is spa cio nō concluditur, perpetuus reputatur, ut in l.iurisperitos, in prin. & ibi Bar. ff de excu.tut. & no. Bar. in l.de pupillo § si qs ipsi prætori. ff. de ope.no.nunt.fac. glo. in cle.2. in uer. electionem. de resc. & in l.suf ficit. ff. de cond.inde. & bonus tex. in l. ser uus. C. de pœ. Et hoc iuris fundamentum hēt: quia qua rōne dicimus, dispōnem ge neraliter de reb. uel personis loquentē, ge neraliter debere intelligi, uulg. l.1.§ & ge neraliter, de leg. præst. eadē rōne dicendū est, respectu temporis, ut uidelicet, dispo sitio gn̄aliter. i. in perpetuum intelligatur, cū de personis, uel rebus ad tempus argu mentū ualeat. l. miles ita. §. & qa diximus. Vbi Bar. ff. de test. milit. Quæ omnia sunt notāda, quia deseruire possunt ad multa.

QVAESTIO V.

QVæro, an reg. ista procedat in benefi ciis consistorialibus?

SOLVTIO. Conclusum fuit, ꝙ non, ex eo, quia cùm talia beneficia renuntien tur in consistorio, in præsentia principis, satis dicitur facta publicatio: arg l.omniū. C. de test. Itaq; in talib. non habet locum dispositio istius reg. sicut dicimus per ean dem rōnē, ꝙ noua prouisio, ex quo signa tur coram papa, supplet diligentias publi cationis, & insinuationis requisitas per alia reg. prout inferius per aliam q. dicere tur. De quo uidenda sunt etiam ea, quæ dixi in reg. de infir. resi. q.14.

QVAESTIO VI.

QVæro, an reg. ista obliget resignatariū ad publicandum tp̄is successoris re signationem factam in manib. prædecesso ris pontificis, si prædecessor intra sex mē ses factæ resignationis moriatur?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicē dum, resignatariū obligatū fuisse uigore primę reg urgentis tp̄e resignationis ad publicandū resignationem. Et rō est: quia renuntiatio facta tempore, quo primus papa, & eius reg uiuebant, perfecta fuit & habuit effectum. Igitur obitus papę su perueniens, non tollit effectum tam

causarum,atq.l.fi.ff.unde lib.cum conc.ut not.scribit Dec.in cons.24 colum.fi.Suffi cit enim, quòd lex ligare incipiat, ut te net Bar.in l.fi.ff.de falsis. Suaserunt hoc, quia reg.primi pontificis,& eius successo ris, ex quo ad eundem finem tendunt, ꝑ eadem reputatur, & in utraque par ratio iudicatur,l.i.§.idem quæritur. ff.de oper. no.nun.& in c.consuetudo.1. dist. & de si mo.c.querelam,& c.1.de lit.cont.li. 6. Si igitur utriusque regulæ ad eundem finem tendentium par est ratio,consonum uide tur,ꝙ tempora utriusque regulæ coniun gantur,ut una & eadem regula reputetur arg.l.Pomponius.§.cum quis. ff. de aeq. possess.& §.penultim.inst.de usuc. Nam quando duo sunt introducta propter unum finem, illa duo unum reputantur, ut dicit Cardin.in clemen.1.§.si quis in 9. quæstio. de rebus eccle.non alien.& not. gl.fin.in cap labores,de ele.excom.mi.fa cit l.2.ff.de duo.re.& l.qui libertatis,ff.de euict.& C.de ma.test.l.cum test.& c.pasto ralis,secundo resp.de app.& c.fi. de rescr. lib.6.& quæ tradit Ias.in l.singularia.in 4. not.ff.si cer.pe.

Præterea,quia quando principiũ habet relationem continuam ad finem attendi tur finis.l.illud.in fi.ff.ad l.Aqui.no. Bar. in l.quod ait.§.quod ait.ff.de adul.Sed in casu nostro,resignatio facta tẽpore unius pontificis,quo ad effectum publicationis respicit finem.i.si resignans morietur in possessione post sex menses, & iste euen tus,siue finis contingit tempore successo ris põtificis.Igitur ille finis attendi debet, ut uidelicet iste actus renunciationis pu blicandæ iudicetur secundum reg. ultimi pontificis.Quod suadetur ex uerbis regu. ibi, factæ resignationes, quæ aut tempus præteritum,aut præsens significant.l. uer bum erit,de uerb.sig.& facit doct. Bar. in l.illicitas in prin.ff.de off. præsid. ubi illa uerba, Venditiones factas, &c. posita in statuto,interpretatur de præteritis & futu ris. Et hoc regulare est, quod licet uerba posita in l.in dubio,ad futura referantur, ubi tamen par est ratio de præteritis, illa etiam sub lege comprehenduntur, ut dicit Rom. in consilio 333.& Felyn. in ca pitulo fi.in 10.colum.uers.fallit tertiò,& fallit quartò,de const. Vel etiam dicamus utraque reg.simul iuncta attendi debeat, arg.eorum,quæ dicit D.Ant.in c.fi.de fo. comp.de illo, qui ex uno territorio sagit tam in alterius territorium iecit,& ibi ho minem interfecit. Nam iste homicida sta tutis utriusq; territorii castigari debebit. Ita dicit ibi Ant.& sequitur Abb.in c.1.in 2.notabili,& ibi latius Mod.de præsump. & plura alia ad propositum Ang Aret cõ gerit in trac.malefi.in uer.in platea cõ..

Sed istis non obstãtib.contrarĩũ olim, & etiam hoc tempore in plurib.causis Ro ta tenuit. Nam tpe Sixti,reg. hoc casu rõ habere locum iudicauit Ant.de Grassis,3. Feb.1461.ut refert Gl in proœ.istarũ reg. fo.5.& hoc idem tpe Pauli 2.iudicasse Ro tam,refert Nic.de Vbald. tunc aud tor in tract.suc.ab inte.in 2.parte,nu.12 & tpib. nostris idem pluries iudicauit Rota. In primis,in una Dolen.coram R.P. D. Petri Vor.de anno 1532.ut adnotauit D. Hier. de Castello aduocatus. Deinde in alia Aui nio. Vicariæ de Bethleem coram me, de mense Aprili,eo.an.1532. Tertio loco,co ram d.Siluestro Dario 6.Iulii 1537.in una Toletana parochiali de Iunquera, prò d. Hier.de Briuero,cõtra Didacum de la Pa tia.in qua causa propter d.Dari absentiã d.Nic.Aragõna sñiam protulit, q̃ in sẽd a ꝑ R.D.Rayn.de mense Aprili 1538.confir mata,& nunc in tertia coram me concor data fuit. Quartò loco idẽ casus decisus fuit, coram eodem do. Petro Vorcio, in una Gien.bñficii de Pliego 11.Dec. 1538. & in d.causa uoluit unum plus Rota uide licet decis.præd.hẽre locũ,ẽt si plures resi gnationes factæ fuissent tpe 1. Pont. ꝑde cessoris,ꝑꝑ cons.Old.203.Ratio præd. de cis.assignatur per præd.Gloss.& d. Nic.de Vbal.in dictis locis,quos breuitatis gratia non refero. Sed alia ẽt rõ per Mod. Dños assignabatur:quia in casib. præsuppositis renunriãs tpe Clem.ꝑdecess.non obierat, & sic illius reg.locum hẽre non poterat; qa inter tria copulatiue reqsita in reg. re quiritur,ꝙ renũtians post ips in poss. mo riatur:si tamen uixit ẽt per mille annos, non erit locus regu. Cũ igitur co uiuente Clemens obierit, reg. sua obstare non po tuit; quia mortua fuit ꝑ eius obitũ, neq;

Confirmatur ista: opinio ratione concludenti: quia certū est, per renūtiationē, ius & possessionē in beneficio amitti: ut est decis.23.in no.& abinde renuntians si in possessione manserit, constituitur in mala fide percipiendi fructus, adeò quòd illos fructus nō facit suos, sed eos restituere tenetur uero beneficio. ut latè, & in terminis probat Hieronymus Paulus, antiquus doctor, & styli curiæ practicus, in illo vulgato libro, quem Practicam cācellariæ uocant.fo.46. Vt igitur his animarum periculis occurratur, necessarium est dicere, tempus publicationis à die datæ cessionis currere debere, quia tali casu ordinarius, qui per huiusmodi publicationem statim factā certior redditur, non patietur renunciationem diu in beneficio sine titulo permanere. Cuius oppositum sequeretur, seu nō, tingere posset, si tempus publicationis hic resignatum, à die præstiti consensus inciperet, qui fortè posset ex causa ad longū tempus differri, in grauæ animarum (præsertim ipsius renuntiantis intrusi) præiudicium: quod quidem euitari conuenit. Et ꝙ magis expediat, tempora publicationis faciendæ à data potius ipsius resignationis, quàm à die præstandi consensum, cōputare facit vnum: quia consensus ad effectum publicationis non est necessarius, cū ille adhibeatur in resignationibus, ad effectum expediendi literas, sine quibus publicatio per solam nudam supplicationē fieri posset, & illa sine aliquo cōsensu extrinseco ualet: quia sufficit, ꝙ utriusq; consensu tacitè signetur, uidelicet resignantis & resignatarii, & gratia sola supplicatione sine literis facta dicitur: ut no. omnes in proœmio Sexti, & per illam uerum ius in beneficio acquiritur, ut est decisio Rotæ ultima, in antiq. ti. de rescrip. Cum igitur per solam supplicationem fieri possit publicatio, conueniens uidetur, ꝙ à data eius, tempus datū ad publicandū, cōpetetur, ne de facili expectādo consensum, deludamur.

Sed prædictis non obstantibus dum iste casus in Rota per R.D. Siluestrum Dariū, de mense Ianu.1534. in una causa Sagunti nē.S.Egidii proponeretur, maior pars Dominorū tenuit contrarium. Pro qua opin inter alia adducebatur unum motiuum vrgens: uidelicet, ꝙ ideo tempus ad publicādū à die consensus incipere debet, & non à data resignationis: quia resignatio ante consensum præstitum per resignantem, & resignatariū est informis, & sine effectu, & ab ea, quilibet ante cōsensum præstitū recedere pōt. Quia si cōtrariū diceremus, infinitę ꝑpemodū fraudes fingi & argui possent. Nā quis supplicationē resignationis noīe meo, & me ignorāte, confingere posset, & in ea à papa resignationē bñficiorū meorū admitti petere: qua admissa, de facili possem bñficiis expoliari. qđ est absurdū. Requisitus igiť fuit hoc casu cōsensus, tanq̄ causa formalis, ꝑ quē actus resignationis ꝑficereť. arg. c. si tibi absenti de ꝑb. li.6. Quia, ut dixi, sola supplicatio, tanq̄ incerta & dubia de uolūtate resignātis, non sufficit, nec robur hēt. Hinc uidemus quotidie in Rota seruari, ꝙ dās de iure tertii, ꝑ solā supplicationē nō admittiť: quia ius ꝑ solā supplicationē, diciť ius nō clarū, informe, & nō liqdū, & ideo nō est actus sufficiēs ad publicādū. Quod ulterius euidenti rōne ꝓbať: quia clarū est, ꝙ cōsensus resignātis pōt ꝑstari ꝑ plures mēses post resignationē, & post mortē resignātis, iuxta extrauagātē Alex.Sixti. Et ꝓculdubio super fluū uidereť, & satis impertinēter factū, resignationē in eccles. publicare, ac bñficii resignati possessionē petere ante cōsensū ꝑstitū, cū posset, ut dixi, ante præstitū consensum resignās pœnitere, uel fortè mori, nō cōstituto ꝓcuratore ad cōsensum præstādū. Et ideo ob eā causā inductū fuit, in resignationib. cōsensum expressū in manib. Notarii Cācellariæ, uel Cameræ præstari debere, & ab illo tēpe cōsensus præstiti, tēpora hic designata cōputari. Sola igiť supplicatio nō est sufficiēs ad producēdū huiusmodi publicationis effectū. Sed isto casu literæ expeditæ reqrūtur, quæ sine consensu expediri nō possunt. Ergo de necessitate consensus requiritur, à quo tempora publicationis currere incipiāt. Et licet supplicatio resignationis consensum à tergo contineret: nihilominus ꝑ illū publicatio firmiter fieri nō pōt, ex eo, ꝗa hic requiritur ꝙ tit. publiceť: & sola supplicatio sine expeditione nō diciť canonicū ti. cōtinere, ut tradit Nic.Mil.ī verbo, literę & Rota ī ti. de præb.

præb.conclusione 17.in no. & reassumũt Moder.in rubr.de cõsti.lib.6. Et adeò hoc est uerum, ꝙ utens sola supplicatione si ne literis, non est turus in foro conscien tiæ,& ideo per eam publicatio fieri non potest,ut in terminis concludit pract.ille Hier.Paulus in eo lib.qui Stylus, siue pra ctica Cancellariç inscribitur,fol.46. Quæ cũ ita sint,resignatarius ante præstitũ con sensum poterit se legitimè excusare,si nõ publicauit, quia legitimè impedito non currit tempus, ut dicit Rom. in terminis istius reg.loquens in cons.433.facit l.1. in fi.C.de auna. exce. Faciunt etiam ea,quæ de emphyteuta Spec.tradit in tit.de loca. uers.41.Stat igitur cõclusio firma, ꝙ tem pora requisita hic ad publicandum,currere incipient a die præstiti consensus. Quã opi.etiam tenuit Rota tpe b.m.D.Pet.Andreæ Gammari,tunc Rotæ auditoris, de mense Maio 1522. ut ipse idem refert in quibusdam Collect.decis. Non enim ante præstitum consensum sumus certi de resi gnatione uera & effectuali, propter præ dictam rationem.Et ideo papa,qui uoluit resignationes publicari debere,uerisimile est illum de ualida, efficaci, & irreuocabi li resignatione sensisse,prout etiam illa su per qua præscrito cõsensu literę expediũ tur,ut sic uerba istius regulę de resignatio ne loquentis cum effectu intelligantur, arg.c.relatum,de cle. non resid. & l. i §. hoc interdictum.ff.de fonte. Nam si dica mus tempora hic assignata, a tem pore si gnatæ supplicationis,& non potius præsti ti consensus incipere, sequitur unum in conueniens, & super supplicatione resi gnationis hodie signata posset, elapso an no,etiam post mortem resignantis, iuxta bullam Alex.consensus pręstari.Quo casu tempora ad publicandum hic assignata, iam penitus elapsa essent,& sic hoc pacto reg. deluderetur, quod uidetur absurdũ. Nam non uidetur expediẽs, ꝙ antea quis publicare resignationem teneatur, quam sibi exploratum sit eam effectum habuis se.quod intelligi non potest,nisi post pręstitum consensum.Et licet iste tex.hoc nõ aperiat, nihilominus interpretatione iu ris,reg.sicut & quælibet alia dispositio,ad tollendum absurdum suppleri debent, ut uidemus in l.lecta.ff.si cer.pe.& in sexcen tis aliis locis iuris.Et ista opinio, quia ui detur æquior,& securior, & benignior, amplectenda est.

QVAESTIO VIII.

QVæro, an tempus hic assignatum ad publicandum resignationem intel ligatur etiam datum ad petendam posses sionem?

SOLVTIO. Quòd iste mẽsis pro vtro que datus intelligatur innuũt uerba reg. copulatiuè loquentis,ibi,Publicaię,&pos sessio illorum,&c.Nam ad ueritatem co pulatiuæ, requiritur concursus utriusque copulati.l.si quis ita stipulatus.ff. de uer. obl.& l.si hæredi,& ibi Bar. ff.de cond. in stit.cum conc.ut Mod.latè scribunt in l.1. ff.de iust.& iure.Nã copula inducit æqua litatem,ut dicit Bal.in l.2. C.de impub.& aliis subst.& in l.testamento in prima col. uers.prætereа uidetur.C.de test.mil. Et ideo una pars copulatiuę per aliam debet declarari,ut dicit Rom.in cons.231.Nam copulatorum natura persuadet, ut quali tas unius attribuatur alteri, ut tradit Si gnorolus in cõs.68.Sed sic est, ꝙ ad publi candum resignationem extra curiam da tur mensis.& ad publicandum resignatio nes in curia,dantur sex menses. Ergo idẽ tempus ad petendam possessionem iniun ctum esse debet: quia una determinatio respiciens duo determinabilia,debet pari formiter determinare, uulg. l. nam hoc iure,de uulga.& pupill. Et quia publica tio & petitio possessionis uidentur æqui pollentia. Nam qui petit possessionem, publicare uidetur. Ergo in ęquipollen tibus,dispositum in uno, censetur alio es se dispositum.l.fi.ff.de pollicita.& l. fi. C. de iud.6.col.

Prædictis tamen non obstantibus, con trarium conclusit Rota,die 19.Feb. 1535. in una causa Ro.canonic. S. Mariç in uia lata, pendente coram R.D.Io.Clerici, Rõ decis.fuit,quia publicatio, & petitio pos sessionis,sunt inter se multum diuersa, & ad diuersos effectus inducta,meritò copu latiua fuerunt huiusmodi requisita. quia alterum non sufficiebat,iuxta reg.c. inter

cæteras, de resc. & latè tradita per Fely. in c. ex parte, in uers. copula. eo. ti. Et per hoc obiter respondetur ad illud, ꝙ dicebatur petitionem possessionis publicationi æq. pollere, quia ultra hoc qnod text. iste ponit tanquam diuersa propter copulam. Et, quæ, ut dixi, diuersitatem induceit, ut patet in rub. de iu. & fa. igno. istam differentiam in terminis nostris, multis rationibus, probat Abb. in cons. 99. in 3. & 4. col. lib. 1. quē breuitaris causa non refero. Tēpus igitur datum publicationi, non refero. Tēpus igitur datum publicationi, nō censetur datum petitioni possessionis, tā quam res diuersa penitus: & ex diuersis nō fit illatio. c. in pñtia. de prob. Et ꝙ hoc sit uerum, adparet clarius: quia licet publicatio in curia infra sex mēses fieri debeat, tempus tamen perendæ possessionis usq; ad obitum resignantis durat, ut colligitur ex uerbis reg. ibi, Si resignantes in possessione decesserint, &c. Nam si infra sex mēses, infra quos debet fieri publicatio, possessio quoque peti deberet, prædicta uerba regulæ superflua essent. quod dicendū non est. Nam si possessio infra dictum tēpus petita nō fuisset, licet postea resignās in possessione non moreretur, nihil ad rē faceret. Srat igitur conclusio, ꝙ publicatio resignationis factæ in curia, debet fieri infra sex menses, in partibus uerò, per mensem. Petitio autem possessionis potest fieri usque ad obitum, & in hoc differt publicatio a peritione possessionis. Et ita retulerunt Domini seniores prius hoc idē iudicasse Rotam de anno 1516. contra Cardinalē Iacobatium tunc auditorem Rotæ in una canonicatus S. Petri. Et per prædicta patet responsio ad illud, ꝙ una determinatio, &c. quia procedit, ut est eadem ratio, ut late scribit Iason. in d. l. nam hoc iure, & declarat Dec. in l. in testamento. in 2. not. num. 8. C. de test. mili.

Est tamen ulterius aduertendum, ꝙ licet per petitionem possessionis publicatio resignationis non inducatur, per ea, q̄ superius dicta fuerunt: tamen si possessio petita infra tempus datum ad publicandum, acquiratur, & in ea resignatarius per mensem pacifice permaneat, talis possessio operatur publicationem, neque requiritur ulterior solēnitas, & in hoc possessio & publicatio æquipollet: ita no. dicit Do. Gul. suo tpe in Rota esse tētū in decis. 26. sup reg. Et ita ēt tpe meo, pro absoluto p seniores Rotæ Dominus tenebatur, ut ad notauit D. Iac. Simonetta. Rationes ponit D. Gul. quæ inibi uideantur. Sed ista est cęteris efficacior: quia ratiò finalis, propter quā publicatio inducta fuit, quam scribit Ro. in cōs. 433. in 1. dub. militat omnino isto casu. Sed quare potiùs dicimus sufficere possessionem per mensem tenere, quàm per longius, uel minus tempus?

Solutio potest capi ex his, quę dicit glo. in c. commissa. in uers. pacifica. cir. fi. & ibi Doct. de elect. lib. 6. qui uoluerunt, ꝙ possessio dicatur pacifica, si aliquandiu teneatur. quod exponit per unum mensem, uel duos.

QVAESTIO IX.

QVæro, quomodo, & in quo loco sit facienda publicatio?

SOLVTIO. Glossator hic ponit plures opiniones. Prima opinio est, ꝙ sufficit publicationē fieri coram Notario, & testibus, si sit in curia resignans. Secūdū opi. est, ꝙ sufficit Cācellaria uel Camera Apostolica. Tertia opin. est, sufficere resignationem alta uoce in audientia contrau datum, quando adest populi multitudo, publicare, ut tenuit D. Gul. deci. 22. super regulis. Videamus quę opinio istarum sit uerior. Mihi uidetur, ꝙ nulla satisfacit menti istius reg. Ratio est, quia publicatio fit ad triplicem effectum. Primus, ut clerici & subditi sciant quem debent habere pro beneficiato & uero prælato. Nā aliquando resignatur aliqua dignitas, quę habet iurisdictionem tēporalē & spiritualē: cui subditi tenentur præstare iuramentum obedientiæ, uel illi respondere de certo censu, uel aliquid elargiri singulis annis: præsertim, quādo existens illa dignitate, curam animarum exercere tenetur. Nam isto casu interest subditorum & parochianorum, illum pro prælato uel rectore habere, qui uerè sit talis. Nam facilè contrarium eueniret, si publicatio introducta non fuisset: quia sæpe resignantes inuenirent homines, qui tectam & occultam resignationem habere paterentur ad

cet non in ecclesia. Quod uidetur tenere Abb. in d consil. 99. Nam positio unius ex diuersis, est alterius exclusio, c. nonne. de præsump. Vnde ex quo locus beneficii, & ecclesia ponuntur, ut diuersa in materia publicationis, prout est text. notabilis in clem. 1. § si. de concess. præbe. ideo facta in loco beneficii sufficeret, uel etiā facta in cœmiterio ecclesiæ, uel ante eam, ualeret. Et ita in terminis per illum tex. & plura alia fundamenta, quæ non refero, reperio consuluisse Lud. de Interāne, quōdam aduocatum consistorialem eruditissimum in quadam causa Coloniens. præb. S. Seue. cuius cons. inci. dicendum est in 1. dub. & latius hoc probat Ioan. Aloisius Tuscanus, etiam illorum temporum aduocatus: & postea auditor cameræ, in quodam cons. suo in causa Trec posito in 3. lib. suorum cons. fol. 96. & ultra ipsos hoc idem in specie reperio tenere D. de S. Gemi. in cons. 75. circa fi. Sed ut opiniones omnes concordentur, possunt distingui tres casus, in quibus publicatio requiritur.

Primus in dignitatibus habentib. iurisdictionem spiritualem & tpalem, & in illis conueniens est, q nedum in loco dignitatis, sed & in ecclesia solennis fieret publicatio, propter rationes dictas in principio quæstionis. Et hoc casu dictum Abb. in d. consi. locum non habebit.

Secundus casus est in parochialibus, & ista sufficit in loco ipsius parochiæ & procedunt ea, quæ hactenus dicta sunt.

Tertius casus est, in bñficiis simplicib. pstimoniis, & aliis nō requirentib. curam animarum. Et tunc quia in loco beneficii forte nullus adest: quia ubi diuina nō ministrantur, uel qa locus est curialis, tūc putarē publicationē fieri posse in audientia cōtradictarū Romæ, quando adest populi multitudo. Et isto modo pcedūt ea, q̄ dicit d. Gul in d. decis. 22. Et isto casu ēt sufficeret publicare resignationē corā honestis psonis, & notario licet cōtrariū uoluerit Abb. in d. cons. Nam ex quo in dictis beneficiis simplicib. diuina nō celebrantur, tali casu obseruari non posset, qđ dicit Abb. Nā licet illud publicum dicatur, quod fit infra missarum solēnia ut dicit gl in uer. publicē. in cle. 1. de sep. illud tñ itelligitur quando fit publicatio solemnis, ut dicit gl. in uers. solemniter. in clem. causam. de elect. & gl. in uers. diuina. in cle. 1. de foro cōpet. Sed reg. ista non requirit solēnē publicationē, sed simplicē, ex quo disponit illā fieri in loco beneficii, & nō in ecclesia, ut ēt disponit reg. de publicādis acceptationib. Ergo sufficit, q fiat coram notario Cancellariæ & testibus, uel in audientia cōtradictarū, qñ beneficiū, ut dixi, est simplex, nullā habēs curā. In quo cessant ea, quę superius dixi in prin. istius. q. quia ista publicatio simplicis resignationis hoc casu sufficit, q fiat eo modo, quo fit publicatio publici instrumenti, cui bullę apostolicæ æquiparant, ut dixi, in tractatu Breuiū. Et in illa publicatio solet fieri corā notario & testib. autoritate supioris, ut tradit Abb. in c. cū P. tabellio in 1. col. de fide inst. & Pau. de Cast. in consil. 307. inc. ad primū quæsitū. li. 1. Et ita pro ista parte cōsuluit Ant. de Capharellis, quōdā celebris aduocatus, cōs. 4. ut refert quidā doctor curiosus nomine Iaco. de Nigris, in quibusdam suis scholiis ad decis. 297. in no. circa fi. & facit pro ista parte tex. in l. palā. ff. de uerb. signi. & in l. hæredes. in princ. ff. de testa. Et ita fuit alias tentum in Rota tempore Sixti, ut inuenio in quibusdā memorialib. Ioachini de Narnia, tunc aduoca.

Et secundū ista ego intelligerem quādā decisionē Rotæ, quam scribit d. Gul. in ti. de regulis, decis. 22 & seq. uidelicet, q noua prouisio suppleat publicationem, quia putarem uerum, in simplicibus beneficiis: secus, in curatis, uel dignitatib. pter præ dictā rationem. Tñ ego idem in parochia lib. uidi illā decisionē seruare, d. Simonetta, & me cōtradicētib. ex eo, quia licet in formalib. aliquādo actus impleri possit p æquipollēs: nihilominus noua prouisio in publicatione, q̄ in parochialib. & dignitatib. requirit, nullo pacto publicationi æquipollet, si cōsiderētur rationes, pp quas in dictis casib. requirit formalis publicatio. De quib. dixi in prin. istius q. latius supra q. 3.

QVAESTIO X.

QVero, an sicut qñ renuntiat beneficiū, fieri debet publicatio: ita quoque, qñ transfertur pensio: ut uidelicet ille. in. quem transfertur, teneatur ad publicādū

SOLVTIO. Do. Guliel. Cessiodorus in quibusdam memorialibus priuatis, interrogatus de ista q. tenuit, quòd non, & nihil aliud dicit.

Mihi etiam uidetur ista opinio uerior, hoc solo fundamento: quia hoc casu cessat mens & intentio regulæ, quia, ut sæpe dictum est, reg. ista condita fuit ad euitandum fraudes, quæ per clandestinas renunciationes quotidie fiebant, & detegebantur in præiudicium expectantiū & ordinariorum, & in animarum iniustè beneficia renuntiata occupantium graue detrimētum & periculum, ut etiam dicitur in illo antiquo opusculo practicæ cancellariç, fol. 46. & seq. Interest enim reipub. Christianæ, ac subditorum utilitati, ut q̃ ueri prælati non sunt, detegantur, iuxta text. notabilem, & quod ibi notat Bar. in l. eum, qui nocentē. ff. de iniu. tradit Old. in consilio 53. col. pe. Necessaria igitur fuit inuentio huiusmodi publicationis, per quam omnibus istis malis subueniſt. Sed hæc omnia cessant in renuntiatione pensionis. Igitur quia per talem renuntiationem non transfertur titulus beneficii, neq; aliqua administratio, uel iurisdictio in ecclesia (nihil. n. hmōi translatio ad ordinarium, uel expectantes pertinet) nullū per eam alicu præiudicium generatur. Regula igitur ista, quę titulum concernit, in quo militant prædictæ rationes, non habebit locū in trāslatione pensionis, in qua prædicta cessant.

QVAESTIO XI.

Quæro, an adeptio possessionis, cum continuatione alicuius temporis, æquipolleat publicationi, ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Text. hic uidetur ista duo requirere, ut diuersa, publicare, & possessionem petere, ergo alterum nō sufficiat, quia ad ueritatem copulatiuę requiriť, ꝙ utraque pars uerificetur. l. qui ducenta. §. utrum. de reb. dub. & regula in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6. Contrarium tamen tenuit Rota, ut attestatur d. Guliel. in decis. 26. super regulis. Nam qui adeptus est possessionem, & eam continuat, uidetur publicare, quia per illam satisfactum uidetur menti reg. iuxta ea, quę Rom. tradit in cons. 433. & dixi superiùs q. 8. Et licet hic sit data forma, quę debet seruari ad vnguē ut in l. qui hæredi. & in l. Meuius. ff. de cō di. & demōstr. nihilominus q̃n forma respicit certū effectū, potest impleri per æquipollens, ut in l. iubemus. C. de testamē. ut declarat Decius in l. si mater. in secūdo notabili. per illū tex. C. de inst. & subst. & per hoc respōdeť ad copulatiuā hic positā, inter publicationē & petitionē possessionis. Quia uerum est, ꝙ publicatio, & petitio possessionis sunt diuersa. sed hoc non procedit in possessione iā q̃sita, & per aliquot menses continuata: quia talis possessio publicationi ęquipollet, nec tex. istius reg. in hoc aduersatur. Et ista, quæ diximus tantò magis firmātur, q̃n uidemus, ꝙ noua prouisio, non solum bona de qua iam nō dubitat Rota ꝓpter decis. quas scribit dominus Gul. titulo de reg. dec. 22. & 23. sed q̃ est fortius, noua ꝓuisio nulla, & inefficax supplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: ut temporib. meis Rota tenuit corā R. P. D. Vortio, die. 14. Feb. 1530. in fauorem d. Io. de Anguiano procuratoris antiqui. Et iterū idem iudicauit Rota in vna Tullen. Parochialis, coram d. Io. Clerici, die 15. Nouembris 1534. Et ista decisio fundabatur tribus rationibus, omissis aliis. Prima, quæ facit ad propositum nostrū erat: quia noua prouisio ex qua signatur coram principe, censebatur fieri corā omnib. sicut ea, quæ in audientia contradictarū geruntur. Nam quæ fiunt in signatura papæ, præsumuntur publica & notoria. l. omniū. & ibi notat Iaſ. C. de test. Quę ratio militat in noua prouisione nulla: q̃a nullitas non tollit quominus factum ipsū resignatiōis ibi narratū, nō sit publicū. Vñ licet noua ꝓuisio, quo ad effectus iuris nō profit, ex quo est nulla: quo ad ea uerò, quæ sunt facti, publicationē inducit, quæ in facto consistit. Secunda, quia ratio, quare noua prouisio supplet publicationem, quæ fuit, ut euitaretur pœna regulæ, militāt in noua prouisione nulla: quia ex actu nullo declaratur ita uoluntas, sicut ex ualido, uulg. l. fi. ff. de re. eo. & ita excusat, sicut ualida, iuxta gloss. in c. cum, uenerabilis. de exceptio. quæ vult malā consuetudinem

nem excusare à pœna. Tertia ratio fuit, quia uidemus ꝙ dispensatio nulla excusat à pœna: extrauag. execrabilis, ut tradit. Archi. Io. And. Do. & cæteri in c. non pôt. de præb. lib. 6. Ergo eodem modo debet excusare noua ꝓuisio nulla, à pœna istius regulę, eo maximè, quia noua prouisio cōtinet duo, prouisionem & publicationē. Et licet prouisio annulletur, non tamē potest tolli, quin fit publicatio facta coram principe, quæ consistit in facto, & illa sufficit, Et ita pari ratione uidetur concludēdum in casu nostro.

Et quamuis ista, quæ de possessione dicta sunt, eo modo, quo suprà dictum est, aures demulcere uideantur: nihilominus contra istam decisionem Rotæ modernæ cōsuluit in terminis Dom. de S. Geminia. in consil. 75. in secundo dubio, de quo domin. Galiel. non facit mentionem. Vbi cōcludit Geminia. ꝙ adeptio possessionis, etiam coram Notario & testib. & populi multitudine, non satisfacit publicationi requisitę per regulam, ex quo reg. inducit formam, quæ debet pręcisè adimpleri. Est bene uerum, ꝙ Geminia. ibi fatetur istam opin. quam modo tenet Rota, æquiorem esse, licet ipse eam non teneat, propter rationes ibi per eum positas. Et ideo Rotæ opin. tanquam æquior tenenda est, potius quàm consil. Gem. qui licet fuerit multū practicus, ex eo, quia ut ipse dicit in cons. 93. col. pen. per 16. annos in Rota rotauit. Et fuit etiam Auditor Cameræ Apostolicę, ut ipse etiam refert in consil. 128. in fi. & cons. 138. in fin. nihilominus in multis decipiebatur: nam pleraque eius consilia in Rota reprobantur, prout ex multis tria sufficient, uidelicet, illud de prærogatiuis auditorum num. 113. & aliud sequestro iudicis secular. 78. & cons. 75. de quo hic agitur. Et memini me alias decem eius cōsilia adnotasse, quæ in Rota non tenentur quæ breuitatis causa non refero. Et tenendo istam opinionem Rotæ, ꝙ cōtinuatio possessionis, saltem per unum, uel duos menses æquipolleat publicationi, ad istā Gemin. responderi potest per ea, quæ dixi superius in principio istius quæstionis, dum alleg. Decium in l. si mater. C. de inst. & substit. & etiam eius rationes resolui possunt ex dictis per Fel. in c. cum dilecta. de rescript. & per Mod. Asten. in tract. formæ, in illo c. quando forma per æquipollens possit adimpleri. Nam sunt plura iura, in quibus probatur formam per æquipollens impleri posse, ut in l. fi. §. fin. ff. de condi. & demon. in l. mulier. ff. de condi. instit. & not. Bar. in l. ab emptione. ff. de pact. & gl. in l. hac consultissima. C. qui testa. fac. poss. Et maximè in casu isto: quia possessio non potest capi in ecclesia, neq; continuari mensem, nisi omnibus scientibus. Data igitur scientia publicatio est frustratoria, ut uidemus in cle. causam de elect. ubi in simili idem disponitur. Et ita etiam reperio Antiquos istam opinionē tenuisse. Nam pro ista opinione Rotæ cōsuluit Ant. de Capharelis, tunc celeberrimus aduocatus: & Petrus Tuscanella in causa Nanneten. parochialis. & idem in causa Aquilegien. consuluit Paulus Pontanus in consilio, incip. utrum per assertionem, &c. in 3. dubio & latius Ioachinus de Narnia doctissimus causa Leonen. parochialis coram Gabriele Auditore tempore Sixti. Et omnes illi antiqui tenebant istam opinionem pro firmo, ut patet in allegationibus eorum, quas, ne sim prolixior, omittam. Imò disputatiuè teneri posset, non solum possessionem ipsam aliquo tempore continuatam, sed etiam diligentiam capiendi possessionem, publicationi ęquipollere debere, per ea quæ in simili dicit Gloss. in reg. 11. super eo, qui in notabili casu loquitur, de quo ego satis dubitarem. Possent tamē ista declarari ex his, quę superius in nona quæst. dixi.

QVAESTIO XII.

QVæro, an regula ista comprehendat Cardinales?

SOLVTIO. Ista quæstio sæpius fuit superius disputata in aliis regulis, ideo breuius agendum erit. Considerandi igitur sunt hic tres casus. Primus est, effectus priuilegiorum cardinalis. Secundus, eorum dignitas. Tertius, ratio regulæ.

Circa primum, certum est, ꝙ attentis priuilegiis cardinalium, quorum similia plures alii prælati & officiales in curia habent, cardinales non tenentur ad publicādum. Nam & auditores Rotæ, Referenda

re Iunio 1522.conclusit Rota, ut idem re fert decisio.28.tit.de regulis.

Et est aduertendū, ꝙ licet alias propter necessitatem quis excusetur, si mandatum non faciat, ut in c.quæritur.§.fi.22.q.2.tñ fallit in prædictis casib.in quib. resignatarius propter præmissa impedimenta nō liberatur absolutè à publicatione facienda. Sed si eam non potest facere in loco destinato, tenetur eam facere in alio loco æquipollenti, propter impedimenta præfata. Et ita loquuntur prædicti Doct. & reassumunt latius Moder.Bono. in tract. legali pestis.fo.24. c. 12. Et Steph. Maleretus in tra.st.elect.fo.80.in 3.col. qui omnes præcisè in hoc puncto limitant istam reg. modo quo dixi. Est bene uerum, ꝙ si propter aliquod impedimentum contingeret, publicationem fieri non posse, in aliquo ex prædictis locis, fortè quia resignatarius detentus fuit in carcerib.seu captus ab hostib.p p quā causam tempora publicationi præfixa transierunt, tūc resignatarius, uel etiam expectans, qui uigore alterius regulæ, et ad publicādū tenetur, excusarentur à publicatione, dummodo coram iudice, notario, & testib. protestentur per eos nō stetisse, quominus publicarent, ut tradit Mod. Auinio. uidelicet Fran. de S. Nazario alias de Ripa in tract.legali pestilentiæ.in tertia parte, in 6.q. Et ita istæ casus contingit tempore Sixti in una Nanneten. parochialis de Ysseio, ut refert Ioachinus de Narnia, illius tpis doctissius aduocatus.

Sed urget modò vnum contrariū, quod omnia prædicta turbare uidetur. Nā conclusum est superius, publicationem requisitā in ista reg. posse impleri per æquipollens, ex interpretatione Rotæ: & ꝙ sede uacāte potest etiam fieri in acie Campi Floræ. Nam contra hoc est in consil. eiusdem Rom.in terminis conf.337.inc.quo ad primum, &c.in 2.dubio.ubi cōcludit, ꝙ licet publicatio fieri possit in audientia cōtradictarū Romanç curiæ: nihilominus si fiat per interessentes concilio generali audientia contradictarū eiusdē, nō satisfacit regulæ, licet secundum eundē sit casus similis habens eandem rationem, plura fundamēta & rōnes. quas ibi cumulat. Sed posset dici, ꝙ dictum Rom.in d.consi.337. procedat, quando legitima impedimenta non sunt, de quibus idem Ro. loquitur in præallegato consi.435.cum concord.superius alleg. Et ita concordari possunt ista contraria.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, nunquid per citationem affixā in ualuis eccle.ubi est beneficium tēpore diuinorum, factam super dicto beneficio renuntiatio, in qua narratur renūtiatio facta dicatur inducta publicatio ad effectum istius reg.

SOLVTIO. Si consideramus ea quæ sæpius dicta fuerunt, uidelicet, formā hic in regula datā posse per æquipollens impleri, concludendum erit per huiusmodi citationem, in qua tenor resignationis narratur, publicationem fuisse inductam. Sicut in simili uidemus per possessionē per mensem continuatam, uel per nouam ꝓuisionem, etiam publicationem, induci, ut superius dictum fuit in præcedentibus q.

Sed prędictis non obstan.contrariā opi. puto ueriorē: super qua olim in causa Gebenen.parochialis ecclef.de aquaria in Rota pendente consuluerūt excell.uiri, ut ad notatum legi, & licet eorum motiua non viderim, nec habeam quid super hoc Rota concluserit, nihilominus ego etiam istā partē iudicio meo magis tutam, defendēdam assumpsi, istis breuissimis rationibus, Prima, quia clarum est citationem prædictam ad hūc effectum faciendi fidem de renuntiatione non emanasse, sed solum ad finem citandi & euocandi possessorem ad curiam: ergo non debet aliū diuersum effectum inducere. quia iure cautū est, ꝙ inducta ad unum finem, non debet alium operari. l. qui hominum.§.fi.ff.de solu. Cū limitata causa, limitatum effectum producere debeat, iuxta l.in agris.ff. de acq rer, do.cum concord.ut latè per Mod.in l.age cum Geminiano.per illum text.C.de transact.& in c.cum ordinem.de rescript.

Prætereà, quia renuntiatio, quæ cōtinetur in dicta citatione, est narrata per ipsā partem, & uerbis narratiuis partis nō creditur: uulg.c.si papa.de priuileg. lib. 6. cū per hoc non dicatur constare de renuntiatione, nisi ipsa renuntiatio originaliter ꝓducat: arg.l.si quis in aliquo.C.de eden.c.

asse

accepimus.& c.porro.de priuileg.

Præterea quia publicatio debet fieri in loco beneficii,& tamen citatio potest fie ri in alio loco,ubi habitat citandus. Cùm igitur ista sunt diuersa, de uno ad aliud non debet fieri illatio. c. nonne. de præ sum.& l. Papinianus. ff. de mino. Et isto modo conseruatur illa uulgaris regula iu ris,ꝙ actus agentium non operantur ul tra eorum intentionem,ut dicitur in c. is q.& c.humanę aures.22.q.2.& 4.tradit in simili casu Rota in no.decis.431.incip. si impetrans,circa fi: & Egid. decis. 699. sup posito.Et quia si hæc uia publicandi cape retur,fierent mille fraudes,& de facili hęc regula eluderetur,qđ permitti nō debet.

QVAESTIO XV.

QVæro,quæ requiruntur quo ad hoc, ut regula ista habeat locum?

SOLVTIO. Tria copulatiuè requirū tur secundùm antiquam & modernam in terpretationem Rotæ.Primum est, ꝙ non sit facta publicatio.Secundum,ꝙ non fue rit petita possessio.Tertium, ꝙ resignans post sex menses decesserit in possessione, adeò ꝙ si alterum istorum deficiat,regula non procedunt:quia beneficium uacabit per resignationem,& non per obitum, ut hic disponitur,& sic sola possessionis peti tio, sola publicatio resignationis, sola mors infra sex menses,uel ꝙ resignans nō decederet in possessione impedit fictionē reg.& uacant beneficia per resignationē, & non per obitum. Est bene uerum,quòd reg.Hadriani uoluit,ꝙ cum publicatione concurreret simul & petitio possessionis, & sic non sufficiebat publicare ad impe diēdū uacationē fictam per obitum, nisi etiam peteretur possessio. & hoc indicant uerba illius reg.Hadriani,ibi. Et cum hoc possessio illorum,&c. & ita etiam adnota uit Melchior de Baldas.aduocatus illius tē poris excellens in quibusdam adnotatio nibus regularum Hadriani. Itaque sit con clusio,ꝙ ad effectum fictionis reg.ut finga tur uacatio per obitū,requirebantur etiā illa tria copulatiuè,ꝙ non fuerit facta pu blicatio,nec petita possessio,& ꝙ resignās moriatur infra sex menses in possessione: sed non sufficiebat ad impediendam præ dictam fictionem alterum ipsorum deficere,ut est in modernis & antiquis reg. quia non sola publicatio impediebat in reg. Hadriani, nisi etiam concurreret petitio possessionis,& in hoc fuit immutata ista reg. Fuit etiā immutata circa cursum sex mensium,ut patet in ea.

QVAESTIO XVI.

QVæro,quid si resignatarius,q non pu blicauit,& per cōsequens perdidit ius uigore resignationis,uelit capere benē ficiū resignatū per istā fictā uacationē obi tus inductam per istā reg.per clausulas ge nerales,uidelicet, Vel aliàs quouis modo uacet,&c.solitas adponi ī supplicationib. an possit; an uerò sicut annulatur resigna tio,ita & quælibet uacatio ex ea resultās?

SOLVTIO. Glossator in regula de in fir.resign.uideretur mouere hanc q. licet in uolutè resoluat,& ibi ego latè eam q. 34. examinaui, & latiùs in reg. de uerisimili notitia obitus, quæstione tertia, & ideo hic minus erit dicendū.Concludo igitur, ꝙ resignatarius uigore dictæ claus. bene ficium per uacationē obitus post datam resignationis contingentem capere non potest. Quod ita probatur: quia illa clau sula quouis modo,secundū communes cō clusiones & stylum curiæ, capit tantū ua cationē tempore datæ prouisionis contin gentem,& sic beneficii,quod iam uacat de præsenti,non autem capit, quæ extrinse cus, & in futurum contingere potest: quod ex eo suadetur, quia claus. Quouis modo,non extendit se ad uacationem al terius personæ,quàm expressæ,ut tenent omnes in c. susceptum.de rescrip.lib.6.& notat Rota in decis.483.incip. no. ꝙ clau sula,&c.& deci.743.in antiq. & decis. 28. in no.Ergo eadem ratione, neque capiet alio tempore uacationem contingentem: quia ualet argumentum de persona ad tē pus,& econtrà.l.qui plures. in prin. ff. de uulg.& pup.l.uideamus.§.penult.ff.de in lit.iu.& ita retulit mihi Gaspar de Hiezio procurator antiquus,tempore suo iudica tum fuisse,ut ipse adnotauerat.de quo ta men aliquid dicam infra q.18.Limitantur tamen ista, nisi in prouisione uerba deli gnātia futurū,adponantur,aliā personā,uel futurū tēpus cōprehendētia,qa tali casu

pro

prouisio capiet illã uacationẽ. Ita tenet dec. 613. inc. si papa in antiqs, q̃ ita debet intelligi. Secundò limitatur d. conclusio, nisi in gratia Si neutri, illa clauf. Quouis modo, adponatur: quia tunc refertur etiam ad vacutionem posteriorem, ut alias tenuit Rota, & adnotauit Dom. Berẽgarius Saganta antiquus, & procurator practicus. Ratio est, quia gratia, Si neutri, ex sui natura respicit futura, & tunc perficitur, ut patet ex eius uerbis, uidelicet, Si per euentum litis constiterit neutri litigantium, &c. & sic in ea non attenditur tempus datæ, prout in aliis, sed tempus quo beneficium conferri potest. & uo. Gemi. in cons. 79 Quod qualiter procedat, dictum est in regula de annali.

QVAESTIO XVII.

QVæro, an ante publicationem dicatur resignatario adeo ius quæsitum, q̃ si infra tempus ad publicandum fieret alteri prouisio cum clausula. Nisi sit alterius requisitum, & postea non publicaret, dicetur gratia, siue prouisio nulla?

SOLVTIO. Quæstio ista est difficilis & propter uaria motiua hincinde urgẽtia uidetur quasi brocardica, & ideo requireret longã librorum reuolutionẽ. Tñ quia in iudicãdo nõ requirimus longũ uerborũ apparatũ sed effectũ & medullã ueritatis, & mihi ẽt à negotiis publicis & necessariis meis actionib. adeò breue tẽpus superest, q̃ ẽt ista præstare non possem: perstringã igitur succinctè, & in summa omnia quæ super ista quæst. dici poterunt, concludendo breuiter eius decisionem. Pro parte igitur affirmatiua, uidelicet, quòd prouisio facta infra tempus publicationis, publicatione non facta ualeat, facit primò, quia ius quod est in pendenti, quale uidetur esse illud quod resignatario competit pendente tempore ad publicandum, non impedit prouisionem medio tempore alteri factam ut tradit notabiliter Rom. in consil. 256. per tex. in c. si pro te. de rescri. lib 6. & in cle. 1. de concess. præb. lib. 6. Faciunt ea, quę scribit Soci. in cons. 43. in 2. col. uers. 2. & in 3. col. uersi. 3. etiam. & cõs. 117. per totum in 3. uol.

Secũdò, p ista opi. facit q̃ uidemus, q̃ habẽs gratiã ad primũ beneficiũ uacaturũ datis executorib. cum clausf. Si idoneus repertus fuerit, nõ potest cõqueri, si ordinarius etiã post factã ei per executores inhibitionem, ne alteri conferat, antequã executor cognoscat, uel cognitionẽ perficiat de habilitat. b. prouisi, conferat Titio, nõ obstã dicta gratia, collatio ualet, & tenet licet effectum non sortiatur, nisi expost. Ita latè concludit per plura iura Oldr. in consil. 173. incip. thema tale est, &c. Ad idem pro istã opi facit, quod tradunt Salic. Rom. & Ale. in l. fi. per illum text. C. qui admit. ubi, quærunt, quid si plures diuersis temporibus impetrauerunt canonicatum uacaturum in certa ecclesia, quem infra mensem duxerint acceptandum. Deinde secundus impetrans acceptauerit infra tempus datum primo, & sic nimiũ prę properè & festinanter? concludunt prædicti Doct. q̃ attenta ueritate, si primus exclusus fuit, uel tempore, uel repudiatione aut aliter, q̃ ualet acceptatio, & licet nimium festinanter & tempore incongruo. Et hoc dictum adprobat & sequitur Ias. in cons. 104. incip. circa quatuor. col. pen. lib. 1. Sic in proposito nostro est dicendũ, q̃ collatio facta alteri infra tempus datũ ad publicandum, publicatione non facta ualeat. Pro qua opi. faciunt ea, quæ in noti casu adducit Ang. in consil. 36. inc. pro decisione quæsitorum. col. pen. ubi probat, q̃ pendente aditionis tempore tẽpus ad insinuandum nõ currit, quia donec subest potestas actum faciendi, non potest dici, q̃ actus inter medius sit nullus nisi subsequatur implementum facti, ut ibi per eũ. Et pro ista parte faciũt ea, quæ scribit Pet. de Anch. in consi. 158. incip. ex narratis. in pen. & fi. col. ubi quærit, nunquid impetratio facta infra tẽpus, quo quis declaratur excommunicatus, nisi satis fecerit, ualeat? & concludit q̃ sic, per plura iura, quæ ibi allegat. Ad idem facit, quia illud ius resignatari ante publicationem dicitur pendens: ut dicit expressè Pauinus excellens practicus, & quondam auditor Rotæ ad primè eruditus in tract. de offi. & potestate capit. in 2. præludio. uersi 9. & sentit Old. in consil. 285. in pen. colum. Sed ea, quæ fiunt, & conceduntur pendente iure resolubili, ualent & tenent, ut per plura excm

exempla probat Decius in consi. 247. in causa,&c.col.penul.& ante ipsum, in notabili casu probat Gemin. in cons. 79. in secundo dubio. Sic eodem modo in casu nostro dicendum uidetur, quod prouisio pendente tempore ad publicādū ualeat. Quibus accedunt ea, quæ congerit Soci. in consi. 41. in prima col. lib. 4. Et quę Alexan. consi. 25. in 2. col. uersi. Præterea positio etiam, &c. lib. 3. cum multis aliis, quæ breuitatis causa omittuntur. Non obstat, ꝙ clausula proposita in prouisione, Dum modo nō sit alteri ius quæsitum. quia respondet Roman. in dicto consil. quòd intelligitur de iure perpetuò duraturo, non autem de pendenti resolubili, ut ibi per eum: qui ad hoc allegat plura iuria, quæ per te uideas, & aliter respondet Socin. in d. consi. 41. libr. 3. col. fina. ut ibi per eum & dixi in regula de non tollendo iure quæsito. q. 3.

Quib. non obstant. contraria opi. est uerior & iustior, quā Rotam in plurib. & diuersis causis adprobasse legimus, cuius decisio, ac principali motiuo siue ratione fundatur. Nam clarum est, ꝙ ius in re plenum, etsi posset resolui, non tamen est alteri confersibile ante resolutionem, ut est text. in c. commissa. in prin. de elect. lib. 6. & in c. si tibi absenti. de præb. eo. li. cum infinitis motiuis & concord. quæ satis curiose pro ista parte cumulat Egid. decis. 752. in parte negatiua dubii ibidē propositi, & disputati per eum. Accedūt ad hoc dicta per Alex. in l. si decesserit. col. fi. ff. qui sa. cog. Et ita per istā rationem, & alia plura motiua. istam opin. tenuit Rota in una Palēt. beneficii coram D. Paulo. Capisucco de anno. 1519. ut latè refert D. Guliel. in titu. de regul. decis. 24. Et idem in alio casu Rota tenuit in una Placen. parochiali, de Bodou. de an. 1520. coram D. Paulo, ut refert idem D. Guliel. in tit. de concess. præb. decis. 5. per rationes & argumenta, de quibus ibi per eum. Ad quæ accedunt, quæ dicunt Domini in decis. 834. in antiquis, & Bisignetus eo. tit. in decis. 23. ubi uolunt, prouisionem ordinarii infra mensem ad acceptandum concessum expectantibus factam non ualere, etiam illis posteà acceptantibus. Et idem per illas decisiones, & dicta Fely. in d. c. cū ex officii. in prouisione legati tenuit Rota tēpore meo: & de tempore suo iudicasse Rotā refert D. Pet. And. Gammarus in tract. legati lib. 3. q. 3. Et hodie 19. Decemb. 1539. idem in simili casu cōclu. Rota in una Vincētina archipresbyteratus co rā D. Io Paulo: quæ uoluit, ꝙ collatio papę facta infra sex menses deuolutionis ad superiorem propter negligentiam patronorum non præsentantium, sit nulla, etiam si cardinalis, ad quem fuerat deuoluta infra sex mēses collatio, non confert, & hoc per rationes superiùs allegatas: non obstante decis. 21. de conces. præb. 412. & 450. in antiq. & tradita p Soci. cōs. 260. Nō obstāt, quę i cōtrarium adducta fuerunt: quia ad illa responderi potest ex his, quæ latè præfati Doct. scribunt: præsertim Soci. in d. consi. 117. & D. Guliel. in d. decis. quæ breuitatis causa non refero, cū ibi uideri possint.

QVÆSTIO XVIII.

QVæro, quid si factę sint duæ resignationes eidem & prima annullatur ex defectu publicationis, an possit adiuuari ex secunda, quam publicauit?

SOLVTIO. Ioan. Franciscus Pauinus quondam auditor Rotæ practicus, & doctrinę singularis in trac. de potestate cap. sede uacan. in secundo præludio. uersi. 12. innuere uidetur quòd non, ex eo, quia ius per non publicationem ipso iure uacat, ergo reuiuiscere nō pōt, quia semel extinctum non reuiuiscit. l. qui res. § aream. ff. de solu. tradit Soc. in cons. 260. col. 4. li. 2. Est bene uerum, ꝙ idem in uer. nono per lapsū, &c. dicit, quòd licet non faciens diligētias requisitas à regula cadat à iure, illud tamen ius est pendens. Et secundum hoc ego putarem, quòd secunda resignatio caperet illud, saltem per clausulas generales, nisi iam prius papa prouidisset alteri: quia tali casu non esset locus, nec primæ, nec secundæ resignationis: nō primæ propter non obseruatam regulam: nō secundæ, qui a ius semel renunciatum nō potest iterum cedi, quia per primā resignatione ualidā abdicatur titulus & possessio naturalis, & ciuilis à resignāte, ut in decis. 1. de rer. permut. in no. & not. Innoc. in c. super hoc. de renūt. & est notissimum. Ita

que

que nihil maneat apud ipsum resignantē: qui nihil igitur habet, nihil dare potest: c. quòd autem. de iure patr. & l. si uniuersæ. quem tex. Bart. uerbis uulgaribus sum mat. C. de legat. si nihil dat secūda resigna tio, nullius est momenti.

Et ex prædictis decidi potest illa q. quā Io. Aloisius Tuscanus doctor Mediolanē. & quondam aduocatus primarius & audi tor Cameræ refert accidisse tpe Sixti in Rota in eius consi. incip. ad primum, &c. positum in primo uolu. consi. suorum, ui delicet an beneficium primo acceptatum per procuratorē suum, cuius acceptatio fuit nulla propter non publicationem fa ctam secundum formam regulæ possit il lud secūdo loco acceptare. Et tunc fuit in terloquendo dictum, quòd sic, ex eo, quia multiplicatio titulorum non est prohibi ta, ut not. Doc. in c. post electionem. de cō cess. præb. cum concor. ut per Fely. in c. in nostra. uer. titulus. de rescipt. facit. l. 3. §. ex pluribus. ff. de acqui. poss. & in regula nullus. de reg. iur. lib. 6. & in l. quotiens §. 1. ff. eod. & not. per gl. iniunctos. in c. cum personæ. de priuileg. lib. 6. sic uidemus, ꝙ conceditur excommunicationum multi plicatio. cap. ita quorundam. de Iudæis, cum cōsicor. ut ibi in gl. sic etiam interpo sita appellatione potest iterum, atque ite rum appellari, ut in clement. si ante. de dol. & contumac. Nec reperitur prohibi tum, quòd quis pluries idem benefi cium acceptare possit, pro conseruan do iure suo, ut tradit Cald. in consil. 7. ti tulo de electio. Non obstat si dicatur, ꝙ ex quo per primam ius quæsitum est, iux ta c. si. de concess. præb. lib. 6. secunda acce ptatio nihil potest operari, & erit frustra toria, iuxta ea, quæ arguēdo dicit Rota de cis. 858. in antiquis incipien. Dominus pa pa. in 1. col. quia respondetur, ꝙ licet secū da acceptatio operari nō possit quò ad cō cursum, uidelicet, prima acceptatione exi stēte ualida, quia quod debetur ex prima, uerum est ex secunda non deberi, iuxta d. §. ex plurib. & cle. 1. §. si quæ not. de priui leg. tamen nō dato concursu secundo ac acceptatio pōt operari effectū suū sūmo prima acceptatione per reg. de non publi candis acceptationib. huic reg. similem. Et ideo illa remota remanet secūda, & ope ratur effectum suum, ut not. in cle. 1. de cō si, & in §. affinitatis. instit. de nup. sic uide mus, quòd secunda excommunicatio quā diu concurrit cum prima, non operatur effectum suum: tamen si prima submoue retur, tunc secunda operatur. 3. q. 4. Engel trudam. cum concor. ut patet etiam in ex emplo posito per Ioan. Andr. in c. cum in cunctis ad fi. de elect. & in cle. fi. de magist. De ligato una forti catena. Nam uniculū alterius catenæ nihil operatur, donec il la remanet: tamen ea submota, tunc secun da catena operatur: sic etiam concurrente lumine lucernæ cum lumine solis lucerna nihil operatur. c. si omnia. 6. q. 1. tamen, re moto sole, lucerna tunc operatur, quæ ex empla posita per Io. And. d. locis superius allegatis, reassumit prædicta decisio Ro tæ ferè in simili casu. Ita igitur in proposi to nostro est dicendum. Nam ex quo pri ma acceptatio est sublata per exceptionē reg. remanet secunda, iuxta præd. rōnes.

Nec obstat, ꝙ per primam beneficiū est effectū plenum & consequenter secun da acceptatio nō ualeat iuxta not. in cle. 1. de cōc. præb. & sic reualidari nō posset p extinctionē primę. p c. nō firmat de reg. iur. li. 6. & c. si eo tēpore de resc. eo li. cum uulg. qa rñdet, ꝙ ius nō erat plenum, sed erat imperfectum, & stabat inpendēti us que ad tempus publicationis faciēdæ, iux ta formā reg. quo elapso, si non est facta publicatio, illud ius annihilatur, & ideo tale beneficiū dici non pōt plenū: quia si plenum esset diligentiis regulæ non indi geret. quia plenitudō additionē non ad mittit, ut dicit text. in d. c. si omnia. Remā sit igitur adhuc uacans, & ideò iteratio ac ceptari potuit. c. eū nostris. de cōcess. pręb.

Nec etiam obstat, ꝙ nō reprobata pri ma acceptatione, secunda nō debuit fieri, iuxta c. post electionem. de cōcess. præbēd. quia illud procedit ubi secūda prouisio fuis set facta alteri, q̄ illi cui fuit facta prima ut patet in d. text. ibi. Arch. nō uacās non pōt, nec debuit in aliū trāsferri, &c. sic & in c. inter dilectos. de exe. præl. & in c. licet eps. de præb. li. 6. sed in casu nostro utraq; acceptatio refert ad eūdē, igit, &c. Nec ob. c. si tibi absēti. de p̄b. in 6. qa licet ius illud

non esset perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, non autem ei dem, ut ibi patet. Et probatur haec solutio in c. si quis duas, de elec. lib. 6. ubi electio per quem ius imperfectum quaeritur multiplicari potest in eundem, & in electione electi erit, quo uti uelit, ut ibi patet.

Nec obstat si tunc replicetur: ergo cum prima fuerit usus non audietur ad secundam, per illum tex. quia respondetur, ꝙ ille tex. non procedit quando sumus in titulo acquisito, ut ibi no. per Doct. & plene per Cal. & Dom. in cons. 8. tit. de elect. per plures bonas & notabiles rationes ibi per eos positas, quas breuitatis causa non refero. Neque potest etiam dici, ꝙ inducat prima acceptatio gratiae consumptionem: quia requireretur ad huue finem, ꝙ sortita fuisset effectum. ca. si clericus. de praeb. lib. 6. c. ad audientiam, el 2. de resc. alias autem si aliquo casu inualida existit, potest fieri secūdo loco actus, per quem acceptatio inducatur, ut colligitur ex decisio. in nouis. 431. incip. si impetrans, in 2. dubio, & seq. & alle. Lapi 95.

Tamen licet praedicta sint multum colorata, & mihi applaudant: nihilominus quo ad effectum istius regulae contrariū tenuit Rota, hac ratione, quia tempora ad publicandum hic designata currunt a tp̄e primae prouisionis, non secundę. & ideò si prima ex defectu publicationis annullatur, secunda resignatio nō sustinebitur, ita in simili conclusit Rota super regu. de acceptationibus, ut latè refert D. Gul. in decis. 9. ti. de conc. praeb. per alias rationes de quibus per eum, ex quibus facilè constari potest responsio ad argu. superius facta an uero beneficium resignatum possit deinde capi per clausulas generales positas in supplicatione resignationis? dixi superius q. 16.

QVAESTIO XIX.

QVęro, ex eo, quia hic dicitur, ꝙ si renūtians moriatur in possessione, non facta publicatione, ꝙ beneficium non per resignationem, sed per obitum censeatur uacare. quid si renuntians mori sturciuiliter, & non naturaliter, nunquid sit locus regulę?

SOLVTIO. Dicendum est ꝙ nō, quia uerba simpliciter prolata, naturaliter, non autem ciuiliter capi debent. l. fi. C. de his qui ueni. aeta. imp. l. qui habet. ff. de tutel. & sic expressio mortis in ista reg. intelliget de naturali, nō autem ciui. praesertim, quia reg. ista est odiosa, & cōtra ius commune. Et ita fuit in Rota iudicatum pro Reuerē dissimo card. S. Crucis, ut adnotauit Melchior de Baldass. sui temporis aduocatus insignis, dicens se in una Val. coram. d. Si monetta obtinuisse, de quibus meminit etiam Iac. de Nig. doctor curiosus in quadam sua apostilla ad istam reg. De quo tamen dixi suprà in reg. de impetr. benefic. per obitum fam. Card. q. 5. & 7.

QVAESTIO XX.

QVaero, an regula ista procedat in resignatione iuris?

SOLVTIO. Istam quaestionem examinaui superius in reg. de infir. resig. q. 18. ubi propriè cadit, & ideo hic pauca dicam, non solū ea ratione, quia ibi hoc dubium plenius discutitur, sed quia in casu istius regulae hęc dubitatio uidetur impertinens, ex eo, quia in resignatione iuris rātio istius regulae cessat, quę loquitur de beneficio possesso per resignanrem, in cuius publicatione regula tria copulatiue requirit, quae in resignatione iuris nullo pacto uerificari possunt.

Sed istis obstare uidetur, quod scribit Andr. Sicul. in cons. 41. in 16. & 17. col. lib. 1. ubi concludit, ꝙ sicut in donatione realiter exceden. summam 500. duc. requiritur insinuatio, quae se habet ad instar publicationis, ita quoque in donatione iuris quaesiti insinuatio requiritur, ut latè ibi ꝑ eū. Ad idem facit, quia uidemus dispositionē clement. final. de procur. quae loquitur in morte naturali procedere in morte ciuili, uidelicet in resignatione, ut tenet Rota in dec. 176. in no. sequitur Lud. Rom. in cons. 374. incip. praesens est quaest. Et tamē talis resignatio procedit, non solum quādo fuit facta de beneficio, sed et si de iure quaesito tantum facta fuerit: ut conclusit Rota in una Oxomen. Archidiaconatus corā me, die 14. Dec. 1537. pro Roderito Lopez, contra Alphonsum Henriques. Ita uidetur

detur hic dicendum, quòd dispositio isti us regulæ, quę de renuntiatione beneficii loquitur, procedit in resignatione iuris. Sed tenendo opinionem, quam dixi, ad prædicta patet solutio: quia in donatione iuri quæsiti, de qua Andr. Scul. loquitur, militat eadem ratio, quę in donatione reali, propter fraudem creditorum. Nam ita pręiudicantur creditores per clandestinas donationes iurium, seu actionum, sicut ꝑ donationes rerum, quia qui actionem habet utique rem habere uidetur, ut dicit tex. in l. qui actionem. ff. de regul. iur. quæ omnia cessant in casu nostro, & ideo non requiritur publicatio. Et eodem modo respondetur ad decisionem factam circa d. clemen. fin. quòd idem effectus resultat ibi per renuntiationem iuris, sicut per resignationem beneficii. Nam sicut per resignationem beneficii censetur reuocatus procurator etiam quo ad incœpta, ita & per resignationem iuris quia militat eadē ratio, quæ omnia in casu nostro cessant, propter rationes assignatas superiùs in tertia quæst.

QVAESTIO XXI.

Quæro, quare ad publicandum resignationem in curia datur maius tēpus, uidelicet, & sex menses, & extra curiam datur mensis?

SOLVTIO. Aliquis fortè diceret arbitrium esse, prout dicitur in gl. in uer. Ratus. in l. 1. ff. de postul. sed uerum non est, quia sex menses in resignationibus factis in curia dantur ad effectum, ut resignatarius cōpetentem terminum habeat eundi ad locum beneficii, ubi publicatio fieri debet: forte enim beneficium est in Anglia, uel Alemania, uel ī aliis locis multum ab urbe distantibus. quæ ratio nō militat, quando resignatio fit in partib. & sic extra curiā, qa ex quo debet fieri in loco minus tēps requiritur, & ideo unus mēsis assignatur. Et sic cum laude Dei sit expedita ista regula de publicandis, circa quam longè plura excogitare poterit curiosus, quę mihi iam uehementer occupato non occurrunt. Nam hic trahi posset tota materia regulæ de publicādis acceptationibus in gratiis expectatiuis, quæ consimilē & quodammodo affinem materiam cōtinet. Sed quia super illa regula plures decisiones scripsit d. Guliel. ac etiam, quia ꝓpter nouas prouisiones, quæ quotidie ab acceptantibus faciliter procurantur, propter quas tollitur, diligentia publicandi, & per consequens prouisio istius reg. ideò super ea nihil dicam præsertim, quia illa regula non ponitur inter iudiciales. Non tamen omittam pro complemento istius, regulæ, ac etiam ne illa, quæ sunt nota digna, penitus ignorentur, ꝙ circa illā reg. de publicandis, acceptationibus temporib. do. Iac. Sim. in Rota unum notabile dubium decisum fuit, de quo d. Gul. non facit mentionem. Sed ipse idem Iac. de illo meminit in tract. suo reseruationis. fo. 72. Dubium igitur fuit, nunquid illi reg. de publicandis acceptationibus, quæ expresse de expectatiuis loquitur, subiiciantur reseruationes, quæ habent beneficium acceptandi. Plura hincinde disputationis gratia dicebantur, tandem Rota in istam sententiam inclinauit, ꝙ sic, ex eo, quia tales reseruationes appellari possunt expectatiuæ pinguiores. Et quia ratio publicationis ne expectatiuus acceptans si non publicet, plura bñficia inuoluat, militat in tali reseruatione. Ita concluserunt Domini, ut latius ibi per eum. Et per ista etiam tempore meo fuit in Rota conclusum, in uno Hispa. canonicatus & præb. coram d. Pau. Capisucco, die 25. Octobris 1539. Qđ quædam gratia per Leonem x. concessa cuidam Petro Xuarez ad canonicatum, & pręb. & ad quęcunque beneficia etiam reseruata, etiam seruitoria, & cum clausula suspēsiua omnium gratiarum expectatiuarum, & clausulam anteferri, &c. diceretur expectatiua pinguis, licet in ea daretur potestas acceptandi beneficia seruitoria & reseruata, & clausula suspensiua aliarum expectatiuarum, quæ non solent secundum regulas concedi expectantibus, ut patet in regulis expectatiuarum Leonis, Clementis, & Pauli. Verum quia in dicta gratia dabatur facultas acceptandi, iam creatio in canonicum, & clausula anteferri, quæ sunt particularia expectantiū fuit, conclusum dictam gratiam esse expe

ctatiuam pinguem, & illam subiici regulis de expectatiuis loquentibus, quod est notâ sum ad regulam prælationū, & alias regulas de expectatiuis loquentes. Postremo quid importent illa uerba in reg. ista posita, uidelicet. & inde sequuta quæcunq; &c. dixi in reg. de annali q. 73. Iuxta prædictà posset hic etiam dubitari de vna q. quę ponenda erat supià q. 9. super qua alias cōsuluit Ioachinus de Narnia in causa Colonien. præb S. Seuerini, uidelicet, nunquid publicatio facta in domo, siue loco capitulari, quæ est infra obitum ecclesiæ, ualeret: & consuluit q; sic, quia licet reg. requirat locum beneficii, illud fit ad effectū, ut magis innotescat, & in tali publicatione finis seruatur illo modo: quia illud quod fit infra obitum, dicitur in loco fieri. c. de fabrica. de consec. dist. 1. l. 2. de ueib. sign. & cap. si ciuitas. de senten. excommunic. lib. 6, cum uulg. & quia uidemus, q; aliquâdo publicatio toleratur, si facta fuerit coram honestis personis & testibus. glo in uerbo beneficium. in cle. causam. de electionib. sicut uidemus in appellatione fieri, ut dicit gl. in l. cum quidam. ff. de appellat. tanto forcius in casu nostro, quando fit coram canonicis in loco capitulari.

REGVLA, QVOD COMmissioni post conclusionem non fletur, nisi derogetur concessioni.

ITem, statuit & ordinauit, quòd in commissionibus, seu mandatis etiam consistorialibus per eū seu de eius mandato, vel autoritate in causis, in quibus conclusum existat, in posterum conceden dis, etiam si in eis de conclusione huiusmodi implicitè, vel explicitè mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessionem commissionis huiusmodi, conclusioni derogetur expresso.

ISTA regula quę de conclusione loquitur, finem & conclusionem apponit regulis iudicialibus, & pręsenti tractatui. Nā ista reg. etiam ultima est iudicialium, ut hic etiā Glossator aduertit, & ita in libro regularum Rotæ ultima ponitur. Circa quam omnino, nisi remissiuè scribam, ex eo, quia hodie propter facilem conclusionis derogationem, quæ per processum ad ulteriora, & repositionem Dominorum auditorum fit parum practicatur, & ob eā forte causam de ea domi. Guliel. Cassiodorus nihil in decisionibus suis scripsit, quā uis per 12. annos omnia quæ in Rota gesta fuere, circa regulas obseruauerit. Et ego per 11. annos, quibus in Rota uersor, nunquam uidi de ea excipi: propterea uanum erit tempora, quæ mihi non sunt reliqua in inutilibus consumere. Quamobrem circa istam regulam remissiuè uidendam sunt, quę dicit Fel. in c. nonnulli. in 11. col. uer. amplia adhuc. & in colu. 11. uers. & ad sextam regulam, &c. de rescrip. quib locis de reg. ista mentionem facit. Et ante ipsum latius reg. discutit Ro. in conf. 176. incip. istæ sunt. colu. ultim. ubi plenissimè loquitur, & plures alii, qui breuitatis causa omittunt. Et ideo ista sufficiât p cōplemēto præsentis tractatus. Et dum tēpus dabitur, fortè secundam partem regularum, quæ in literis expediendis uersatur quę alium iustum tomum requirere uidetur, aggrediar: quæ quidē reg. ideo non dātur, quia in iudiciis non producuntur, & ob eam causam extraiudiciales appellant.

FINIS.

Errata sic corrig.

In Reg. de Idiomate. Quæst. 2. char. 56. à ter. col. 2. in fin. desunt uerba ista: -miniam, neque ad capitulum, uel collegium. Quia ex quo fœmina, & colleg.

REGISTRVM.

abc, A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll.

Fol. N. 72.

VENETIIS,

APVD IOANNEM MARIAM
BONELLVM IVNIOREM.

MDLXXV.

